T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

ÇAĞATAY TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ ḲÂBÛS-NÂME TERCÜMESİ (İNCELEME-TRANSKRİPSİYONLU METİN-DİZİN-EKLER DİZİNİ)

MUHSİN UYGUN

DOKTORA TEZİ

Danışman

PROF. DR. MUSTAFA TOKER

Konya-2019

İçindekiler

SÖZ BAŞI 8
GİRİŞ....11
1. ÇAĞATAY TÜRKÇESİ....13
2. KÂBÛSNÂME 14
2.1. TÜRKÇE KÂBÛSNÂME ÇEVİRİLERİ....14
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ....30
KISALTMALAR....31
KAYNAKLAR....33
1. BÖLÜM....44
İNCELEME....45
A. İMLA ÖZELLİKLERİ....47
B. SES BİLGİSİ 54
1. SES OLAYLARI 54
1.1. ÜNLÜ UYUMU....54
1.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ 60
1.3. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ 63
1.4. ÜNSÜZ DÜŞMESİ 69
1.5. ÜNSÜZ TÜREMESİ....70
1.6. ÜNSÜZ UYUMU 71
1.7. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ 75
1.8. KAYNAŞMA....75
1.9. YER DEĞİŞTİRME....76
C. ŞEKİL BİLGİSİ 77
1. YAPIM EKLERİ....77
2. İSİM 86
3. SIFAT 91
4. ZAMİR....95
5. ZARF 97
6. İSİMLERDE BİLDİRME 99
7. FİİL 101
8. BAĞLAÇLAR 123

9. EDATLAR 133
10. ÜNLEMLER 139
2. BÖLÜM 141
METİN 141
3. BÖLÜM 252
DİZİN 252
4. BÖLÜM 564
EKLER DİZİNİ 564
SONUÇ 663

SÖZ BAŞI

Geçmişten günümüze edebiyat tarihimiz incelendiğinde siyasilerin, şair ve yazarların, devrinde önemli görevler üstlenmiş kişilerin farklı saha ve coğrafyalarda *siyasetnâme* ve *nasihatnâme* türünde telif ya da tercüme eserler verdiği görülmektedir. İnsanların yaşadıkları olayları, olaylardan çıkardıkları dersleri, gerek siyasi hayata gerekse günlük hayata ait tecrübelerini anlatma ihtiyacı her dönemde var olmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda eli kalem tutan aydın kişiler; yakın çevresindeki insanları, yaşadıkları dönemdeki halkı ve gelecek nesilleri bilgilendirmek, uyarmak amacıyla *siyasetnâme* ve *nasihatnâme* türünde eserler verip tecrübelerini aktararak hem edebiyat tarihimizde hem de dil tarihimizde müstesna bir yer edinmişlerdir.

Türkler, birçok alanda telif eserler vererek Türkçeyi işlek bir hâle getirirken tercüme eserler ile de Türkçenin işlenmesine büyük katkılar sunmuşlardır. Benimsemiş olduğumuz İslâm dininin de etkisiyle Arapça ve Farsçadan sayısız tercüme yapan atalarımız, hem girmiş olduğumuz kültür dairesinin yakından tanınmasına hem de tercüme yoluyla dilimizin gelişmesine olumlu katkıda bulunmuşlardır.

Aslı XI. yüzyılda Keykavus bin İskender bin Veşmgir tarafından oğlu Gilan Şah'a nasihatler vermek için Farsça olarak kaleme alınan Kâbûsnâme, toplam kırk dört başlıktan oluşmakta; siyasi hayattan at almaya, evlilikten ticarete, top oynamaktan avlanmaya, cariye almaktan astrolojiye kadar birçok alanda faydalı bilgiler vermektedir. Keykavus bin İskender; bizzat yaşadığı olayları, büyüklerinden işittiği hadiseleri, hükümdarlığı döneminde şahit olduğu durumları kendisinden sonra muhtemelen tahta geçecek olan oğlu Gilan Şah'a anlatarak onun siyasî, sosyal, iktisadî, tıbbî vb. alanlarda bilgi sahibi olmasını istemiş, onun tecrübesizlik ve bilgisizlik yüzünden sıkıntı yaşamamasını amaçlamıştır. Keykavus'un bu eseri Türkler arasında da çok sevilmiş, farklı zaman ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle ikisi Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Üzerinde çalıştığımız nüsha, *British Museum*'da bulunan Çağatay Türkçesiyle yapılmış tercümedir.

Çalışmamız *Giriş* bölümü hariç olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. *İnceleme*, *Metin*, *Dizin*, *Ekler Dizini*.

Giriş bölümünde Çağatay Türkçesinin Türk dili içerisindeki yeri gösterilmiştir. Bu bahsin ardından Kâbûsnâme çevirileri ve Çağatayca Kâbûsnâme hakkında bilgiler verilmiştir.

İnceleme bölümünde Çağatayca Kâbûsnâme'nin grameri; imla hususiyetleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında ayrı ayrı incelenmiştir.

Metin bölümünde eserin Latin esaslı Türk harflerine aktarımı transkripsiyonlu olarak yapılmıştır. Transkripsiyonlamada kapalı /é/ sesi gösterilmiştir. Eserde Yeni Uygur Türkçesine ve Özbek Türkçesine ait birtakım kelimeler ve dil bilgisi özellikleri görülse de Çağatay Türkçesi özelliklerinin ağır basmasından dolayı metinde klasik Çağatay Türkçesi transkripsiyonu uygulanmıştır.

Eserde görülen birtakım ifade bozuklukları doğru olduğu düşünülen şekillerle giderilmeye çalışılmış, ilgili kelimelerin metinde geçtiği şekiller dipnotlarda gösterilmiştir. Metinde eksik olduğu düşünülen kısımlar köşeli ayraç **[ ]** içerisinde verilmiştir. Metin içinde yer alan ayet, hadis vb. Arapça ifadeler de transkripsiyonlu olarak Latin harfleriyle yazılmıştır. Ayrıca metinde geçen ayetlerin hangi ayetler olduğu bilgisi ve ayetlerin mealleri ile hadislerin mealleri ve geçtiği kaynaklar dipnotlarda verilmiştir. Metinde tekdüzeliği engellemek ve metnin anlaşılırlığını artırmak için noktalama işaretleri kullanılmış ve karşılıklı konuşma kısımları paragraflar hâlinde düzenlenmiştir.

Metni kurarken ince sıradan ünlülü kelimelerde yönelme hâli ekinin +ge mi +ke mi, sıfat-fiil ekinin -gen mi -ken mi, istek, gelecek ve geniş zaman ekinin -gey mi -key mi, emir pekiştirme ekinin -gil mi -kil mi, ve /g/li bazı eklerin /g/li mi /k/li mi olduğu kesin olarak tespit edilememiştir. Kalın sıradan ünlülü kelimelerde, sert ünsüzle biten fiillerin daha ziyade /ġ/ sesiyle başlayan ekler alması, eklerin /g/li mi /k/li mi okunacağının belirgin olmaması gibi sebeplerden dolayı sert ünsüzle biten fiillerden sonra gelen ekler /g/li okunmuştur.

Dizin bölümünde, eserde geçen kelimelerin metin içerisindeki anlamları ve varak numaraları verilmiş, birden fazla anlamı bulunan kelimelerin farklı anlamları ayrı numaralarla gösterilmiştir. Metinde yer alan özel isimler ve yer isimleri için ayrı bir başlık açılmamış, dizin içerisinde alfabetik sıraya göre bu isimler verilmiştir. Arapça terkipli kelimeler -terkibi oluşturan kelimelerin ayrı ayrı madde başı olarak verilmesi durumunda anlamladırmada sıkıntı yaşanacağı düşüncesinden hareketle- madde başı olarak verilmiştir. Farsça terkipli kelimeler madde başı olarak verilmemiş, terkibi oluşturan kelimeler madde başı olarak alınmış ve terkipli şekiller de bu maddelerin altında verilmiştir. Örneğin, *Āferīde-kār-ı ᶜālem* terkibi hem *Āferīde-kār* hem de *ᶜālem* maddelerinin altında verilmiştir. *ḳıl-, eyle-, bol-* vb. yardımcı fiillerle meydana getirilmiş veya deyimleşmiş birleşik fiiller, birleşik fiili oluşturan ve madde başı olarak alınan her kelimenin altında verilmiştir. Metinde *-GAn, -GAy, -p* gibi ekler birden fazla zaman ve gramatikal yapı için kullanılmıştır. Bu tip eklerin hangi gramatikal yapıyı ifade ettiği parantez içerisinde gösterilmiştir. Örneğin *-GAn* eki metinde hem sıfat-fiil hem de öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılmaktadır. Ekin bu kullanımlarının birbirine karıştırılmaması için *-ġan* (ögze.) şeklinde ekin ifade ettiği gramatikal yapı yay ayraç içerisinde verilmiştir.

Ekler Dizini bölümünde, eserde geçen bütün ekler alfabetik olarak verilmiştir, böylece eserden yararlanacak araştırmacılar için eserde geçen eklere hızlı bir şekilde ulaşma imkânı sunulmuştur.

Çalışmaya başladığım andan itibaren büyük bir özveri ve sabırla yanımda olan ve bana destek veren sevgili eşim Özlem UYGUN'a teşekkür etmeyi hoş bir görev sayıyorum.

Çalışmamızın ortaya çıkmasında birçok kişinin emeği vardır. Çalışmayı okuyup değerli katkılar sunan ve her daim destek gördüğüm değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI'ya ve Arş. Gör. Dr. Abdullah MERT'e, çalışmamız boyunca her türlü sorumuza cevap veren Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI'ya, ve Prof. Dr. Naile HACIZADE'ye, okuyamadığımız bazı kelimelerin okunmasında ve birtakım gramatikal hususlarda yardımlarını gördüğüm Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK'e teşekkür ederim.

Akademik hayatımın başından beri destek ve yardımlarını gördüğüm, engin bilgisinden faydalandığım, her sıkıntımda yanımda olan yolbaşçım, saygıdeğer danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Mustafa TOKER'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Muhsin UYGUN

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Muhsin UYGUN
	Numarası	154101001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TOKER
	Tezin Adı	Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Kabus-name Tercümesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Dizin-Ekler Dizini)

ÖZET

Kâbûsnâme, 11. yüzyılda yazılmış nasihatnâme türünde bir eserdir. Keykâvus bin İskender bin Veşmgir tarafından kaleme alınan bu eser; iktisadî, tıbbî, siyasî, sosyal, eğitim, astronomi gibi birçok alanda faydalı bilgiler içermektedir. Aslı Farsça olan bu eser değişik saha ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle ikisi Çağatay Türkçesiyle yapılmıştır.

Bu çalışmada British Museum'daki Çağatay Türkçesiyle yapılmış olan Kâbûsnâme tercümesi transkripsiyonlu olarak Latin harflerine aktarılmış; eserdeki dil bilgisi hususiyetleri imla özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında tek tek işlenmiştir. Metnin söz varlığı Dizin başlığında verilmiş, eserde yer alan ekler ise Ekler Dizini başlığında gösterilmiştir. Eserdeki gramer yapıları ve eserin söz varlığı ortaya konularak son dönem Çağatay Türkçesi çalışmalarına katkı sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çağatay Türkçesi, Kâbûsnâme, Nasihatnâme

Alâaddin Keykubat Kampüsü Selçuklu 42079
KONYA Telefon : (0 332) 241 05 21-22 Faks : (0 332) 241 05 24
e-posta : sosbilens@selcuk.edu.tr Elektronik Ağ : www.sosyalbil.selcuk.edu.tr

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Muhsin UYGUN
	Numarası	154101001002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TOKER
	Tezin İngilizce Adı	Kabus-name Translation Written in Chagatai (İnvestigation-Transcribed Text- İndeks- Attachments İndeks)

SUMMARY

Kâbusnâme is a kind of advice book, which had been written in the 11th century. This work, written by Keykâvus bin İskender bin Veşmgir, includes many benificial information about financal, political, medical, educational and astronomical information about that age. The work, whose original document was in Farsi, had been translated ,into different languages at different geographies and regions. Seven of those translations were done by Oguz Turkic, and one of them was in Chagatai Turkic.

In this work, in Britihs Museum the version of one of the translations of Kâbusnâme was transferred into Latin alphabet and the grammatical rules were discussed and showed one by one in the order of transcriptional specialities, phonetics and semantics. The vocabulary of that work of Kâbusnâme was given in the headline Dizin. Those suffixes inclueded in the work were shown in the headline of Ekler Dizini. The grammatical structures and the vocabulary of the work were revealed and it is aimed that our work will contribute to the Works, which are being written and translated from Chagatai Turkic.

Key Words

Chagatai Turkic, Kâbusnâme, Nasihatnâme

Alâaddin Keykubat Kampüsü Selçuklu 42079
KONYA Telefon : (0 332) 241 05 21-22 Faks : (0 332) 241 05 24
e-posta : sosbilens@selcuk.edu.tr Elektronik Ağ : www.sosyalbil.selcuk.edu.tr

GİRİŞ

1. ÇAĞATAY TÜRKÇESİ

Çağatay Türkçesi, XV. yüzyılın başlarından XX. yüzyılın başına kadar Karadeniz, Kafkas Dağları, Hazar Denizi ve Orta İran'ın kuzey ve doğusunda kalan Müslüman Türklerin yazı dili olmuştur (Ercilasun, 2006:400). Batı Türkleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar Osmanlı Türkçesini edebî dil olarak kullanırken Doğu Türkleri Çağatay Türkçesini edebî dil olarak kullanmıştır. Bugün Özbek ve Yeni Uygur Türkçeleri Çağatay Türkçesinin mirasçıları olarak kabul edilmektedir.

Çağatay Türkçesiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bu dönemin hangi devirlere ayrıldığı hususunda bilim adamları arasında bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir.

1928 yılında Aleksandr N. Samoyloviç, Orta Asya edebî Türkçesini dört dönemde ele almıştır:

1. Karahanlı Türkçesi veya Kâşgar Türkçesi (XI-XII. yüzyıllar)

2. Kıpçak-Oğuz Türkçesi (XIII-XV. yüzyıllar)

3. Çağatayca (XV-XIX. yüzyıllar)

4. Özbekçe (XX. yüzyıl) (Ercilasun, 2006:401).

M. A. Şçerbak, Çağatay Türkçesini Özbek Türkçesinin bir kolu olarak değerlendirmiş ve Özbekçeyi üç dönemde ele almıştır:

1. İlk Dönem (X-XIII. yüzyıllar): Bu dönem ortak bir dönem olup Batı ve Güney Türkçesi unsurlarının dile girmeye başladığı dönemdir.

2. İkinci Dönem (XIV-XVII. yüzyıllar): Bu dönem Çağatay Türkçesinin yer aldığı dönemdir.

3. Üçüncü Dönem (XVII-XVIII. yüzyıllar): Özbekçeye mahalli dil unsurlarının girmeye başladığı dönemdir (Eraslan, 1986:60).

Samoyloviç'in tasnifine en büyük itirazı Fuad Köprülü yapmıştır. Köprülü Çağatay Türkçesini beş dönemde değerlendirmiştir:

1. İlk Çağatay Devri (XIII-XIV. yüzyıllar)

2. Klasik Devrin Başlangıcı (XIV. yüzyılın sonundan XV. yüzyılın ortalarına kadar)

3. Klasik Çağatay Devri (XV. yüzyılın ikinci yarısı)

4. Klasik Devrin Devamı (XVI. yüzyıl)

5. Gerileme ve Çökme Devri (XVII-XIX. yüzyıllar) (Köprülü, 1945:270-323).

Kemal Eraslan da Çağatay Türkçesini Köprülü'nün tasnifinden hareketle beş devreye ayırmıştır:

1. İlk Çağatay Devri (XIII-XIV. yüzyıllar)

2. Klasik Devrin Başlangıcı (XV. yüzyılın ilk yarısı)

3. Klasik Çağatay Devri (XV. yüzyılın ikinci yarısı)

4. Klasik Devrin Devamı (XVI. yüzyıl)

5. Gerileme ve Çökme Devri (XVII-XIX. yüzyıllar) (Eraslan, 1993:169-175).

Çağatay Türkçesi ile ilgili önemli çalışmalara imza atan Janos Eckmann ise Çağatay Türkçesini üç döneme ayırmıştır. Eckmann'ın tasnifi şu şekildedir:

1. Klasik Öncesi Devir (XV. yüzyılın başlarından Nevâyî'nin 1465'teki ilk divanını tertibine kadar)

2. Klasik Devir (1465-1600)

3. Klasik Sonrası Devir (1600-1921) (Eckmann, 2012:16).

2. KÂBÛSNÂME

Kâbûsnâme, İran'ın Ziyârî hanedanına mensup olan Kevkâvus bin İskender bin Veşmgir tarafından oğlu Gilan Şah'a nasihat vermek için XI. yüzyılın son çeyreğinde (M. 1082) yazılmış bir eserdir.

Keykâvus'un devletin başına geçtiğinde nasıl davranacağı konusunda oğluna bilgi vermek amacıyla kaleme aldığı eser; *Enderznâme*, *Pendnâme*, *Kitâbü'n-Naṣīḥat*, *Naṣīḥatnâme* isimleriyle de bilinmektedir. Bir ön söz ve kırk dört baptan meydana gelen eser, Moğol istilası öncesi İslâm medeniyetinin özeti olup bu dönemin siyasî, içtimaî, iktisadî, ilmî, hukukî durumu hakkında güvenilir bir kaynak durumundadır. Eser, Nizâmü'l-Mülk'ün Siyâsetnâme adlı eseriyle aynı çağda yazılmıştır ve Farsça nesrin en seçkin örneklerindendir. Eserde işlenen konular ayetler, hadisler ve veciz sözlerle desteklenmiştir. Birçok dile çevrilen Kâbûsnâme, XIV. yüzyıldan itibaren Türkçeye de çevrilmeye başlanmıştır (Kurtuluş, 2002:357).

2.1. TÜRKÇE KÂBÛSNÂME ÇEVİRİLERİ

Kâbûsnâme, Türkler tarafından farklı saha ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle, ikisi Çağatay Türkçesiyle yapılmıştır. Oğuz Türkçesi nüshalarından altısı Farsçadan yapılmış çevirilerdir, Nazmizâde Murtazâ tarafından yapılan çeviri ise Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine yapılmış bir dil içi aktarım durumundadır. Bu çeviriler şunlardır:

2.1.1. Mütercimi Bilinmeyen İlk Çeviri

Bu çevirinin mukaddime ve hatime bölümleri kayıptır. Kağıttaki filigranlardan yola çıkılarak çevirinin 1370-1386 yılları arasında yapıldığı ileri sürülmüştür. Eser yüz elli üç varaktan oluşmakta ve her sayfada on üç satır bulunmaktadır. Bu nüsha yirmi yedi sayfa eksiktir. Çeviri, Eski Anadolu Türkçesinin tüm özelliklerini yansıtmaktadır. Eser Raif Yelkenci'nin şahsi kütüphanesindeyken daha sonra Toronto'da Eleazar Birnbaum'un eline

geçmiştir. Nüshanın tıpkıbasımı Birnbaum tarafından yayınlanmıştır (Güneş, 2001:XI-XVI).

Yapılan Çalışmalar:

BULUÇ, Sâdettin (1969), "Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kabus-nâme Çevirisi", *TDAY-Belleten*, 1969, 195-200.

BIRNBAUM, Eleazar (1977), "A Lifemanship Manual: The Earliest TurkishVersion of the Kâbûsnâme", *Journal of Turkish Studies*, I, Harvard University, 1-64.

BIRNBAUM, Eleazar (1981), Mütercimi mechul ilk Türkçe Kabusname, (Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin), Harvard University.

GÜNEŞ, Aysel (2001), Kabusname'nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (Giriş-Metin-Dizin), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

2.1.2. Şeyhoğlu Mustafa Çevirisi

Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa tarafından yapılan Kâbûsnâme tercümesinin çeviri tarihi belli değildir. Bu çeviri üzerine ilmî çalışma yapan Enfel Doğan çevirinin 1380-1387 yılları arasında yapılmış olabileceğini belirtir. Şeyhoğlu Mustafa'nın tercümesinin Türkiye'de bir nüshası yoktur. Elde bulunan nüsha 1459 yılında istinsah edilmiştir ve Mısır'da Kahire Millî Kütüphanesinde bulunmaktadır. Toplam yüz yedi varak olan nüsha harekelidir ve her sayfasında on beş satır bulunmaktadır (Doğan, 2016:36-37).

Yapılan Çalışmalar:

KORKMAZ, Zeynep (1966), "Kâbus-nâme ve Marzuban-nâme Çevirileri Kimindir?", *TDAY-Belleten* 1967, s. 267-278.

DOĞAN, Enfel (2010), "Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi ve Eserdeki Fonetik Unsurlar Üzerine Bazı Tespitler", *Uluslararası Eski Andolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı*, Editör Mustafa ÖZKAN, Enfel DOĞAN, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 85-114.

----------(2011), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılan Kabus-nâme Çevirileri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XLIII, s. 36-55.

---------- (2016), *Keykavus Bin İskender Bin Veşmgir Ḳâbûs-nâme (Giriş-Notlar-Metin-Sözlük/Dizin-Tıpkıbaskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

2.1.3. Akkadıoğlu Çevirisi

Bu çeviri, Yıldırım Bayezid'in oğlu Emir Süleyman'ın veziri Hamza Bey için yapılmıştır. Toplam üç nüshası bulunan çevirinin nüshalarından ikisi Türkiye'de biri İngiltere'dedir. Akkadıoğlu, Kâbûsnâme'yi Hamza Bey adına ve onun emriyle çevirmiştir.

Çevirinin 1402-1411 yılları arasında Edirne'de yapıldığı varsayılmaktadır (Doğan, 2011:17-18).

Yapılan Çalışma:

ENFEL, Doğan (2011), "Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadıoğlu'nun Kabusname Tercümesi ve Nüshaları Üzerine, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* C 8, S. 961-974.

2.1.4. Bedr-i Dilşad Çevirisi

Bedr-i Dilşad Kâbûsnâme'yi 1427 yılında manzum olarak tercüme etmiştir. Eser II. Murad'a takdim edildiği için Muradnâme olarak da bilinmektedir. Bedr-i Dilşad, Muradnâme'yi yazarken Kâbûsnâme'yi esas almıştır, ancak gerekli gördüğü yerlerde açıklamalar, ilaveler, kısaltmalar yapmıştır (Doğan, 2011:18). Eski Anadolu Türkçesinin önemli eserleri arasında gösterilen Muradnâme aruzun feûlün/feûlün/feûlün/feûl vezniyle yazılmıştır (Ceyhan, 1997:43-67).

Yapılan Çalışmalar:

CEYHAN, Adem (1997), *Bedr-i Dilşad'ın Murâd-nâmesi*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1998), "Kâbûsnâme Tercümesi Murâdnâme'ye Dair", *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: MEB Yayınları.

2.1.5. Mercimek Ahmet Çevirisi

Bu çeviri II. Murad adına Mercimek Ahmed bin İlyas tarafından yapılmıştır. Mercimek Ahmet çevirinin baş kısımlarında çeviri hakkında şu bilgiyi vermektedir:

"Bir gün Filibe yolunda padişah hizmetine vardım. Gördüm ki Sultan Murad elinde bir kitap tutar. Bu zaif hastadil ol âli-cenabdan ne kitaptır diye istida ettim. Ol, lafz-ı şekerbarından Kâbûsnâme'dir diye cevap verdi ve 'hoş kitaptır ve içinde çok faideler ve nasihatler vardır, fakat Farsî dilindedir, bir kişi Türkîye tercüme etmiş velî rûşen değil, açık söylememiş, eyle olsa hikâyetlerden halvet bulmazız' dedi. Velâkin bir kimse olsa ki bu kitabı açık tercüme etse ta ki mefhumundan gönüller haz alsa. Pes bu zaif ikdam ettim, buyursanız ben kendim tercüme edeyin deyince ol padişah 'filhâl tercüme et' diye buyurdu. Velî himmeti berekâtında Kâbûsnâme'yi Türkîye tercüme ettim." (Gökyay, 2006:19).

Verilen bilgilerde görüldüğü üzere Mercimek Ahmet Kâbûsnâme'yi Sultan Murad'ın isteği üzerine tercüme etmiştir. Kitabın çevirisi 1431-1432'de tamamlanmıştır.

Yapılan Çalışma:

GÖKYAY, Orhan Şaik (2006), *Kabusnâme (Keykavus)*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

2.1.6. Mütercimi Bilinmeyen İkinci Çeviri

İngiltere'de British Museum'da 11281 numarada kayıtlı çevirinin mütercimi, çeviri tarihi ve yeri bilinmemektedir. Kâbûsnâme'nin orijinalinde kırk dört bap yer almasına

rağmen bu çeviride bazı bapların atlanmış ve bazı bapların birleştirilmiş olması sebebiyle 41 bap yer almaktadır. Eser seksen dokuz varaktan müteşekkil olup her sayfada on beş satır bulunmaktadır. Dil özelliklerinden hareketle eserin XIII-XV. yüzyıllarda çevrilmiş olabileceği ifade edilmektedir (Samuk, 2012:7, 297).

Yapılan Çalışma:

SAMUK, Oğuz (2012), *Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-nâmeTercümesi (Metin-Dil İncelemesi-Sözlük)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

2.1.7. Nazmizâde Murtazâ Çevirisi

Nazmizâde Murtazâ tarafından kaleme alınan Kâbûsnâme çevirisi yüz elli bir varaktan oluşmakta ve bugün Kütahya Vahit Paşa yazmaları arasında 1323 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Her sayfasında on yedi satır bulunan nüsha 9 Mayıs 1741 tarihinde istinsah edilmiştir. Nazmizâde'nin yaptığı çevirinin 1705 yılında yapıldığı bu nüshanın sonunda belirtilmiştir. Bu tercümenin en önemli özelliği bir dil içi çeviri örneği olmasıdır. Nazmizâde Murtazâ, Mercimek Ahmet tarafından XV. yüzyılda Türkçeye kazandırılan tercümeyi 1705 yılında dönemin Türkçesine aktarmıştır. Bu özelliğiyle eser, Oğuz Türkçesinin XV-XVIII. yüzyıllar arasında söz varlığı, ses ve dil bilgisi unsurlarının ne yönde geliştiği ve değiştiğini öğrenmemiz açısından önem arz etmektedir (Ölker, 2018:10-11).

Yapılan Çalışmalar:

ÖLKER, Perihan (2016), "Kabusname Tercümesi Özelinde On Beşinci Yüzyıldan On Sekizinci Yüzyıla Türkçenin Söz Varlığındaki Değişim", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S 5/3, s. 114-113.

---------- (2016), "Oğuz Türkçesinin Değişimine Birleşik Fiiller Penceresinden Bir Bakış", *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s. 2104-2115.

---------- (2018), "Eski Oğuz Türkçesinden Klâsik Osmanlı Türkçesine Birleşik Fiil Tercihi: Kabusname Çevirisi Örneği", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 43, s. 47-63.

---------- (2018), *Nazmizade Murtaza'nın Kâbusname Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları.

2.1.8. Âgehî Tarafından Yapılan Çeviri

Âgehî XIX. yüzyılda Hive Hanlığında yaşamış önemli bir tarihçi, şair ve ediptir. Janos Eckmann *Çağatay Edebiyatının Son Devri* adlı yazısında Âgehî'nin birçok eser meydana getirdiğini ve Farsçadan birçok eseri Çağatay Türkçesine çevirdiğini ifade eder. Bu çevirilerden biri de Kâbûsnâme çevirisidir. Eckmann Âgehî'nin Kâbûsnâme'yi Çağatay Türkçesine çevirdiği bilgisini vermiş ancak nüshaya dair herhangi bir bilgi vermemiştir (Eckmann, 1964: 21-156).

Yapılan Çalışmalar:

ECKMANN, Janos (1964), "Çağatay Edebiyatının Son Devri", Ankara: *TDAY-Belleten*, s. 21-156.

TEKİN, Feridun (2011), "Hanlıklar Dönemi Çağatay Edebiyatı", *Turkish Studies* 6/1: 1843-1850.

---------- (2016), *Çağatay Edebiyatının İki Büyük Siması Mûnis ve Âgehî*, İstanbul: Gece Kitaplığı.

2.1.9. Kâbûsnâme'nin Mütercimi Bilinmeyen Çağatayca Çevirisi

2.1.9.1. Nüsha Bilgisi

Kâbûsnâme'nin üzerinde çalıştığımız Çağatayca nüshası *İngiltere British Museum Or. 9661* numarada kayıtlıdır. Yazma, birçok Çağatayca eserde olduğu gibi nestalik hattıyla harekesiz olarak kaleme alınmıştır. Toplam Yüz yirmi sekiz (256 sayfa) varaktan oluşan nüsha, baştan ve sondan bir ya da birkaç varak eksiktir. Eserin her sayfasında on üç satır bulunmaktadır. Mütercim yazmaya, eserin konusunu oluşturan bapları sıralayarak başlamıştır. Nüsha baştan eksik olduğu için eserde yer alan konu başlıkları on sekizinci baptan başlamaktadır. İlk on yedi babın hangi konular üzerine olduğu ancak metin içindeki başlıklardan anlaşılabilmektedir.

Bu tercümede -Kâbûsnâme'nin orijinalinde olduğu gibi- toplam kırk dört bap yer almaktadır. Bu baplardan ilk kırk üçü tamdır, ancak eser sondan bir ya da birkaç varak eksik olduğu için kırk dördüncü bap tam değildir. Eserin giriş kısmında on sekizinci baptan kırk dördüncü baba kadar olan konu adları sıralanmıştır. Girişte belirtilen bu bap adları metin içindeki adlarla kimi zaman farklılık göstermektedir. Örneğin, yazmanın girişinde on sekizinci bap "*şikār ḳılmaḳ, av avlamaḳnıñg beyānıda*." şeklinde verilmişken metnin içinde "*şikār ḳılmaknıñg beyānıda*." şeklinde verilmiştir. Eserde 27a/2'de eksik olan bir açıklama vardır. Bu açıklama şu şekildedir: *Ve yana dépdür. Eger ḫ^{v}āhiş ḳılsañg ki séni hemme ḫalḳ obdan dégey, sén*... Burada mütercim ya kopya ettiği nüshadaki eksikliği aynen almıştır ya da kopya ederken bazı kısımları atlamıştır.

Nüsha genel itibarıyla sağlam durumdadır, ancak kimi yerlerde meydana gelen yıpranmadan dolayı kütüphane yetkilileri yıpranan yerleri yapıştırmıştır. Yapıştırma işlemi yapılırken de kimi zaman metnin olduğu kısıma kadar taşılmıştır, bu yüzden metinde bazı yerler okunamaz durumdadır. Örneğin 2a/7'nin baş kısmı böyle bir yapıştırma işleminden dolayı okunamaz hâldedir.

Nüshanın bazı sayfalarının kenar boşluklarında mütercim ya da eseri elde eden kişiler tarafından çeşitli karalamalar yapılmış, sayfada anlatılan konuyla alakasız yazılar yazılmıştır. Nüshada bapları gösteren başlıklar kırmızı mürekkeple, konular siyah mürekkeple kaleme alınmıştır. Yazmada bazı varakların kenarlarında metinle alakalı kelimeler yer almaktadır. Mütercim unuttuğu kelimeleri satır başına ilave etmiş, kelimenin satırda gireceği yeri "**v**" harfine benzer bir işaretle göstermiştir.

Eserde genel itibarıyla istikrarlı bir yazı tarzı vardır. 9a/7-9a/13 arasında hat biraz bozulmuş olsa da yazı tarzındaki istikrara baktığımızda nüshanın tek bir kişi tarafından tercüme edildiği söylenebilir.

2.1.9.2. Nüshanın Yazılış Tarihi ve Mütercimi

Yazma baştan ve sondan eksik olduğu için eserin kim tarafından, nerede ve ne zaman tercüme edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Meredith Owens, *Temporary Handlist of Turkish Manuscripts in the British Museum 1888-1958*, adlı çalışmasında nüshanın XVIII. yüzyıla ait olabileceği bilgisini vermektedir. Orhan Şaik Gökyay da Mercimek Ahmet'in Kâbûsnâme Tercümesi üzerine yaptığı çalışmanın ön söz kısmında Çağatayca yazmanın XVIII. yüzyılda Kâşgar sahasında yazılmış olabileceğini ifade etmektedir (Gökyay, 2007:16).

Yazmada Meredith Owens'ı ve Orhan Şaik Gökyay'ı destekleyen bir tarih kaydedilmemişse de eserin dil özelliklerini göz önünde bulundurduğumuz zaman bu yazmanın Çağatay Türkçesinin son döneminde kaleme alınmış olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Yeni Uygur Türkçesine ait birtakım kelimelerin, Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi özelliklerinin var olması bu çıkarımımızın doğruluğuna kanıt niteliğindedir.

Eserin mütercimi hakkında bir bilgi olmasa da nüshadan hareketle mütercimle ilgili birkaç hususa değinebiliriz. Yüz yirmi sekiz varaktan ibaret, Arapça ve Farsça kısımların olduğu bir eseri birkaç husus hariç hatasız istinsah etmiş olması mütercimin eğitimli bir kişi olduğuna işarettir. Eserde Yeni Uygur Türkçesine ait birtakım hususiyetlerin bulunması mütercimin bir Uygur Türkü olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Üzerinde çalıştığımız nüsha, Köprülü'nün *Gerileme ve Çökme Devri* (17-19. yüzyıllar), Eckmann'ın *Klasik Sonrası Devir*, Eraslan'ın *Gerileme ve Çökme Devri* (17-19. yüzyıllar) diye tanımladığı dönemde kaleme alınmıştır.

2.1.9.3. Nüshada Yer Alan Baplar ve Varak Numaraları

Eserin kırk dört baptan oluştuğunu daha önce belirtmiştik. Bu baplar ve varak numaraları aşağıdaki gibidir:

Evvelḳı bāb, Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālānı tonumaḳnıṉg beyānı. (1b/5-2b/11)

Ékkinçi bāb, peyġamberlerni peydā ḳılmaḳ ve olarnı ḫalāyıḳġa ibermekniṉg beyānıda. (2b/11-3b/6)

Üçünçi bāb, niᶜmet égesige bérgen niᶜmetiniṉg şükrānesini edā ḳılmaḳnıṉg beyānı. (3b/6-5a/6)

Törtünçi bāb, ḳudreti yétgenlerge ṭāᶜatni ziyāde lāzım tutmaḳnıṉg beyānı. (5a/6-7a/8)

Béşinçi bāb, ata ananıṉg ḥaḳḳ[ı]nı tonumaḳnıṉg beyānıda. (7a/8-8b/10)

Altınçı bāb, hünerniṉg beyānıda. (8b/10-18a/12)

Yettinçi bāb, yaḫşı söz ve yaman sözniṉg beyānıda. (18a/12-25a/13)

Sékkizinçi bāb, Nūşīrevān-ı ᶜādilniṉg oġlıġa ḳılġan naṣīḥāti beyānıda. (25b/1-28a/6)

Toḳḳuzunçı bāb, pīrlik ve yigitliknіṉg beyānıda. (28a/6-32b/11)

Onunçı bāb, ṭaᶜām yémekniṉg tertībi beyānıda. (32b/12-34a/9)

On birinçi bāb, şarāb içmekniṉg beyānıda. (34a/9-37a/4)

On ékkinçi bāb; mihmān bolmaḳ, mihmān ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (37a/4-41a/4)

On üçünçi bāb; nerd, şaṭranc oynamaḳnıṉg beyānıda. (41a/4-43a/1)

On törtünçi bāb, ᶜışḳ kesb ḳılmaḳ ve ᶜāşıḳ bolmaḳnıṉg beyānıda. (43a/2-47b/4)

On béşinçi bāb, mücāmaᶜat ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (47b/4-48b/1)

On altınçı bāb, ḥammāmġa barmaḳnıṉg beyānıda. (48b/2-49a/10)

On yettinçi bāb, uyḳı uyḳulamaḳnıṉg beyānıda. (49a/10-152a/9)

On sékkizinçi bāb; şikār ḳılmaḳ, av avlamaḳnıṉg beyānıda. (52a/9-53b/9)

On toḳḳuzunçı bāb, gūy [u] çevgān oynamaḳnıṉg beyānıda. (53b/10-54b/2)

Yigirminçi bāb, ceng ḳılmaḳ ve düşmen birle ḫuṣūmet ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (54b/2-57a/3)

Yigirme birinçi bāb, māl cemᶜ ḳılmaḳ ve dünyā tapmaḳnıṉg beyānıda. (57a/3-60a/8)

Yigirme ékkinçi bāb, emānet saḳlamaḳnıṉg beyānıda. (60a/8-62a/4)

Yigirme üçünçi bāb; ḳul, dedek almaḳnıṉg beyānıda. (62a/4-67a/5)

Yigirme törtünçi bāb; yér su, ḥevīlī almaḳnıṉg beyānıda. (67a/5-68b/13)

Yigirme béşinçi bāb, aṭ almaḳnıṉg beyānıda. (69a/1-71b/10)

Yigirme altınçı bāb, ḫatun almaḳnıṉg beyānıda. (71b/10-73a/6)

Yigirme yettinçi bāb, ferzendniṉg ḥaḳḳını bilmekniṉg beyānıda. (73a/6-77a/7)

Yigirme sékkizinçi bāb, dost tutmaḳnıṉg beyānıda. (77a/7-79b/9)

Yigirme toḳḳuzunçı bāb, düşmendin endīşe ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (79b/9-84a/13)

Ottuzunçı bāb, güneh-kārlarnıṉg günāhını ᶜafv ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (84b/1-87a/4)

Ottuz birinçi bāb, ᶜilm ṭaleb ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (87a/4-93a/9)

Ottuz ékkinçi bāb, sevdā-gerlik ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (93a/9-98a/6)

Ottuz üçünçi bāb, ṭıb ᶜilmi ṭaleb ḳılmaḳnıṉg beyānıda. (98a/6-101b/10)

Ottuz törtünçi bāb, ᶜilm-i nücūmnı bilmekniŋ beyānıda. (101b/11-103a/3)

Ottuz béşinçi bāb, şiᶜr ayıtmaḳ ve şāᶜirlıḳ resmini bilmek beyānıda. (103a/4-104b/1)

Ottuz altınçı bāb; muṭriblıḳ, naġme ḳılmaḳnıŋ ṭarīḳasınıŋ beyānıda. (104b/1-106a/8)

Ottuz yettinçi bāb, pādşāhlar ḫizmetide bolmaḳnıŋ beyānıda. (106a/9-108a/8)

Ottuz sékkizinçi bāb, pādşāhlarġa yavuk bolmaḳnıŋ beyānıda. (108a/8-109a/13)

Ottuz toḳḳuzunçı bāb, pādşāhlarġa münşī bolmaḳnıŋ beyānıda. (109b/1-113b/11)

Ḳırḳınçı bāb, vezīr bolmaḳnıŋ beyānıda. (113b/11-115b/4)

Ḳırḳ birinçi bāb, sipeh-sālār yaᶜnī leşker başlamaḳnıŋ beyānıda. (115b/4-116b/13)

Ḳırḳ ékkinçi bāb, pādşāh bolmaḳnıŋ beyānıda. (116b/13-120b/11)

Ḳırḳ üçünçi bāb, dihḳānçılıḳnıŋ beyānıda. (120b/11-122a/7)

Ḳırḳ törtünçi bāb, civān-merdlik ve saḫīlıḳnıŋ beyānıda. (122a/7-128b/13)

2.1.9.4. Nüshanın Üslup Özellikleri

Kâbûsnâme'de siyasî, sosyal, ilmî, dinî vb. birçok konu hakkında bilgi verilmektedir. Eserde, anlatılan bu konuları desteklemek amacıyla Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler, veciz sözler kullanılmıştır. Ayrıca birçok yerde anlatılan konunun anlam ve önemine uygun olacak şekilde ayetlerden ve hadislerden iktibaslar yapılmıştır.

Metinde yer alan ayetler kimi zaman tam olarak metne alınmamıştır. Örneğin 3b/9'da Nahl suresi yüz on dördüncü ayette geçen *Ve'şkurū niᶜmetallāhi* "Allah'ın nimetlerine şükredin." ibaresi yer almaktadır. Örnekte gösterildiği gibi mütercim kimi yerlerde ayetin tamamını almak yerine ilgili kısmını alarak anlatımını destekleme yoluna gitmiştir. Eserde *Zâriyat suresi 51/56, Nahl suresi 114, Bakara suresi 195, Nebe suresi 10-11, A'raf suresi 31, Nisâ suresi 58, İbrahim suresi 7, Âdiyat suresi 9-10, Fil suresi 1 ve Mâide suresi 33*. ayetler yer almaktadır.

Yazmada hadisler de birçok yerde konuyu aydınlatmak ve desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Örneğin "*Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālānı tonumaḳnıŋ beyānı.*" adlı bapta konu ile bağlantılı olarak şu hadis verilmiştir:

Āferīde-kār-ı ᶜālemniŋ ẕātıda endīşe ḳılġan [yol bolmaġan] yérde yol izdegenge oḫşa. Çün ānçi peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem aytıpdurlar:

"*Tefekkerū fī ālāiᵓllāhi ve lā tefekkerū fī ẕātihī* "Allah'ın nimetlerini tefekkür edin, Allah'ın zatını düşünmeyin" (2a/6-7).

Eserde mütercimin şiirlerden alıntılar yaptığını ifade etmiştik. Otuz beşinci bapta "*şāᶜirlıḳ beyānıda*." bahsinde Alî Şîr Nevâyî'nin *İlk Divan*'ında yer alan şu beyit verilmektedir:

Çün ānçi Nevāyī aytur:

Né ᶜışḳ édi ki ᶜadem eyledi vücūdumnı

Ki urdı ṣāᶜiḳa gerdūnġa çékti dūdumnı (103b/6-7)

Kâbûsnâme'nin orijinalinde Türkçe şiirler olmadığı hâlde üzerinde çalıştığımız nüshada Türkçe şiirlerin yer alması mütercimin esere kendinden bir şeyler kattığının ve bazı yerleri daha anlaşılır kılmaya çalıştığının bir delilidir.

Yukarıdaki şiirde beyitin kime ait olduğu bilgisi yer almaktadır. Ancak mütercim, bazı şiirlerde şiirlerin kime ait olduğuna dair herhangi bir bilgi vermemiş, *naẓm, beyt, şiᶜr* gibi isimler altında şiirleri vermiştir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki şiir verilebilir:

Naẓm

Ger ḳılsa ölüm ḫaṣm vücūdın nā-būd

Ḫaṣm ölgenige şādlıḳ étmek né sūd

Yétgende ecel ṣarṣarı ᶜömrüñg naḫlin

Ḫaṣmıñg kibi eylegey séni hem nā-būd (82b/1-3)

Eserin anlatım açısından önemli sayabileceğimiz özelliklerinden biri de anlatılan konuların hikâyelerle pekiştirilmesidir. Önce konu hakkında gerekli bilgiler verilmiş daha sonra konuya uygun bir hikâye ile olay desteklenmiştir.

Örneğin "*ata ananıñg ḥaḳḳ[ı]nı tonumaḳnıñg beyānıda*." adlı konuda mütercim önce gerekli bilgileri vermiş daha sonra şu hikâye ile konuyu örneklemiştir:

*[**Ḥikāyetde**] kéltürüpdürler kim: Ḥażret-i ᶜAlī raḍıya'llāhu ᶜanhdın sordılar kim: Ata ananıñg ḥaḳḳı nédür?*

Ḥażret-i ᶜAlī aydılar ki: Peder [ü] māderniñg ādābını saḳlamaḳġa tenebbühdür. Bu ki Ḥażret-i peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniñg peder [ü] māderleri ol ḥażretniñg zamāneleride bolsa érdi, ol ḥażretge vācib bolur érdi ki peder [ü] māderlerini özleridin yoḳarı olturġuzġaylar ve ferzendlik tevāżuᶜnı ḳılġaylar (7b/7-11).

Yazmanın birçok yerinde Arapça ve Türkçe atasözlerine, veciz sözlere yer verilmiştir. Arapça atasözü ve veciz sözlerde mütercim önce ilgili sözlerin Arapçasını vermiş, ardından da sözün Türkçeye tercümesini yapmıştır.

Örneğin, Türkçe bir atasözü şöyledir: *Bérip yaman bolġuça, bérmey yaman bol* "Verip kötü olacağına vermeyip kötü ol." (59b/10-11). Bu atasözü bugün Türkiye Türkçesinde de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Arapça atasözü için şu örnek verilebilir: *Leyse'l-ḫaberu ke'l-muᶜāyene.* Éşitgen, körgen dék érmes. "Duyan gören gibi değildir." (5b/2).

Eserde Türkler hakkında bazı bilgiler verilmiştir. "*ḳul dedek almaḳnıŋ beyānıda*." adlı bapta Türklerin bir cins olmadığı ve her birinin farklı özelliklere sahip olduğu ifade edilmiştir. Yazarın Kıpçak ve Kırgızların kötü huylu olduğunu, diğer Türk boylarının iyi huylu olduğunu ifade etmesi dikkat çekici bir durumdur. Eserin orijinalinin on birinci yüzyılda kaleme alınmış olduğunu düşündüğümüzde bu bilgiler, on birinci yüzyılda Farsların Türklere bakışının nasıl olduğunu öğrenebilmemiz bakımından önem arz etmektedir. Metinde bu bilgiler şu şekilde verilmiştir:

Bilgil ki Türkler bir cins émesdür ve her cinsiniŋ ṭab^{c}, ferāseti bölek. Bularnıŋ arasıda hemmedin bed-ḫūyraḳı Ḳırġız ve Ḳıfçaḳdur. Özgesi ḫōş-ḫūy ve tilni saḳlaġaḳ, kem-gūy bolurlar (64a/13-64b/3).

2.1.9.5. Metinde Dikkati Çeken Hususlar

Yazmanın dil özelliklerine bakıldığında Çağatay Türkçesi dil hususiyetlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir, ancak eserde Yeni Uygur Türkçesine ait bazı kelimelerin, Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi özelliklerinin görülüyor olması yazmanın Kâşgar sahasında yazılmış olma ihtimalini artırmaktadır. Özellikle Yeni Uygur Türkçesine ait dil bilgisi hususiyetlerine sıkça tesadüf edilmesi XVIII. yüzyılda, Kâşgar bölgesinde Yeni Uygur Türkçesinin lehçeleşme yolunda olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Eser bu özelliği ile geçiş dönemi hususiyetleri sergilemektedir. Metinde dikkati çeken hususiyetler şu şekildedir:

2.1.9.5.1. Yeni Uygur Türkçesine Ait Söz Varlığı

Metinde Yeni Uygur Türkçesi söz varlığına ait onlarca kelime yer almaktadır. Bu kelimelerin bazıları Yeni Uygur edebî dilinde, bazıları da Yeni Uygur ağızlarında kullanılmaktadır. Yeni Uygur söz varlığına ait kelimelerden bazıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Alaḳan	Aya
Alte	Altı
Çalbarḳa-	Sövüp saymak, gevezelik etmek, çok konuşmak
Fütü-/pütü-	Yazmak
İber-	Göndermek
Ḳapaḳ	Su taşımak için kullanılan su kabı
Ḳomçaḳ	Kurbağa yavrusu
Köç	Eş, zevce, hanım
Saġraġu	Sağır
Şubu	İşte bu
Otra	Orta
Yette	Yedi
Yigirme	Yirmi

2.1.9.5.2. Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine Ait Ses Bilgisi Hususiyetleri

Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde görülen birkaç ses hadisesine tesadüf edilmiştir. Bu ses hadiseleri şunlardır:

2.1.9.5.2.1. f- > p- değişmesi

Çağataycada iç seste ve kelime sonunda görülen /f/ > /p/ değişmesi, Çağatayca Kâbûsnâme'de söz başında da görülmektedir. Bu durum Yeni Uygur Türkçesinde (Öztürk, 2010:18) karakteristik özelliklerden biridir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

pāl "fal" 89b/10 < Ar. *fāl, Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*.

2.1.9.5.2.2. -e- > -i- değişmesi

Yeni Uygur Türkçesinde iki veya daha fazla heceli kelimelerin ikinci veya daha sonraki heceleri, açık orta hece durumuna geçtiğinde bu hecelerdeki /e/ ünlüsü /i/ ünlüsüne döner (Öztürk, 2010:12). Metnimizde Yeni Uygur Türkçesinin bu özelliğine bazı kelimelerde rastlanmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

merḥamiti < *merḥamet+i* "Merhameti" 7b/3, *selṭeniti* < *selṭenet+i* "Büyüklüğü, yüceliği" (42a/9).

2.1.9.5.2.3. b-/-b-/ > p-/-p- değişmesi

Metinde bazı kelimelerde /b/ sesinin /p/ sesine dönüştüğü görülmektedir. Bu durum Yeni Uygur Türkçesinde (Öztürk, 2010:17) ve Özbek Türkçesinde (Coşkun, 2014:53) görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

iptidā < Ar. ibtidā 5b/9, *ḳapūl* < Ar. ḳabūl 14b/4, *elpette* < Ar. elbette 18a/1. *pat-* < bat- 30b/2.

2.1.9.5.3. Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine Ait Şekil Bilgisi Hususiyetleri

Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde yaygın olarak görülen şekil bilgisi hususiyetlerinden bazılarına tesadüf edilmiştir. Çalışmamızda *İnceleme* ve *Ekler Dizini* bölümlerinin bulunması nedeniyle burada her alt başlık için birkaç örnek verilerek konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

2.1.9.5.3.1. -Adurġan sıfat-fiil eki

Bugün Yeni Uygur Türkçesinde *-idiġan/-ydiġan*, (Öztürk, 2010:104), Özbek Türkçesinde *-(ä)digän, -(y)digän, -(ä)dirğän* (Coşkun, 2014:168) şeklinde olan bu sıfat-fiil ekinin metinde *-Adurġan/ydurġan* şekli kullanılmıştır.

Vaḳtāki kéçelik ve kündüz[lik] nānınĝ bolsa kündüz ***yéydurġan*** *naṣībeni muḥtāclarġa bérgil*. "Gece ve gündüz yiyeceğin ekmeğin olsa gündüz yiyeceğin nasibini muhtaçlara ver." (5a/2-3).

Kişi yaman ***déydurġan*** *ḫūydın yıraḳ bol*. "Kişinin kötü dediği huydan uzak ol." (15b/6).

*Emīr Ebu's-Sevād pādşāh-ı büzürg ve basıġ ve dānişmend ve ᶜādil ve bahādır, sözni obdan **sözleydurġan** ve aldını **ḳaraydurġan** kişi érdi*. "Emir Ebu's-Sevād; büyük padişah, ağırbaşlı, âlim, adil, bahadır, sözü doğru söyleyen ve öngörü sahibi (bir) kişiydi." (18b/9-11).

2.1.9.5.3.2. Zamirlerde Hâl Eki Yığılması

Hâl eki yığılması olayı tarihî Türk lehçelerinde görüldüğü gibi Yeni Uygur Türkçesinde de görülmektedir. Yeni Uygur Türkçesinde *uninĝġa, uninĝda, uninĝdin, uninĝçe, uninĝgiçe; séninĝde, séninĝdin, séninĝçe, séninĝgiçe; méninĝde, méninĝdin, méninĝçe, méninĝgiçe* gibi yapılarda hâl eki yığılması olayına tesadüf edilmektedir (Öztürk, 2010:63).

Yeni Uygur Türkçesinin metne bir yansıması olarak *anınĝda* ve *anınĝdın* yapılarında hâl eki yığılması hadisesine tesadüf edilmektedir.

*Éy oġul, her kişi ki bu ékki gevher **anınĝda** bolsa anınĝ étegini muḥkem tut*. "Ey oğul, her kişi ki bu iki cevher onda olsa onun eteğini sıkıca tut." (9a/11-12).

*Bu gedānı yüz tayaḳ urup ḳoġlaġıl dép buyurdı ve yana bir muᶜabbir kéltürüp tüşniĝ taᶜbīrini **anınĝdın** sordı.* "Bu fakire yüz değnek vurup kovalayın diye buyurdu ve başka bir rüya tabircisi getir(t)ip düşünün tabirini ondan sordu." (20b/12-139).

2.1.9.5.3.3. +(I-U)nĝlAr Çokluk İkinci Şahıs İyelik Eki

Klasik Çağatay Türkçesinde çokluk ikinci şahıs iyelik eki için *+(I-U)nĝIz* eki kullanılmaktadır. Yeni Uygur Türkçesinde ise bu ek *+(i-u-ü)nĝlar* şeklindedir (Öztürk, 2010:49). Metinde *+(I-U)nĝlAr* iyelik ekinin görülmesi Yeni Uygur Türkçesinin metne yansımasıdır.

*Uluġluḳ, peder [ü] māder ḳoyġan ismdin émesdür ki ol **birbiriñgler** birle körüşmekge, tonuşmaḳġa nişāne veᶜalāmetdür*. "Büyüklük, ana babanın koyduğu isimden (dolayı) değildir, o birbiriniz ile görüşmek ve tanışmak (için) bir nişandır" (9a/5-7).

2.1.8.5.3.4. -sA-nĝlAr Çokluk İkinci Şahıs Şart Çekimi

Çağatay Türkçesinde çokluk ikinci şahıs şart çekimi *-sA-nĝIz/-sAnĝızlAr* şeklindedir. Yeni Uygur Türkçesinde ise bu çekim *-sA-nĝlAr* şeklindedir (Öztürk, 2010:85). Eserde *-sA-nĝlAr* çokluk ikinci şahıs şart çekiminin görülmesini Yeni Uygur Türkçesinin metne tesiri olarak değerlendirebiliriz.

*Eger méni **tapsañglar**, né yérde **ḫᵛālasañglar** defn ḳılıñglar*. "Eğer beni bul(ur)sanız nereye iste(r)seniz defnedin." (79a/1).

2.1.9.5.3.5. Öğrenilen Geçmiş Zaman Bildirme Çekimi

Metinde öğrenilen geçmiş zamanın bildirme çekimi için *é- ve ér-* fiilleri üzerine *-ken/-miş* öğrenilen geçmiş zaman ekleri getirilir. *ér-ken* veya *é-ken* kullanımı Çağatay Türkçesinde görmediğimiz bir yapıdır. *ér-ken* veya *é-ken* yapılarının görülmesi bir Yeni Uygur Türkçesi özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

kişi érken "kişiymiş" (115b/13).

2.1.9.5.3.6. -GAnI yoḳ Görülen Geçmiş Zaman Eki

Metinde görülen geçmiş zaman çekimi çoğunlukla *-DI/-DU* ekleriyle yapılmaktadır, ancak *-GAn (sıfat-fiil) + iyelik eki + yoḳ* kalıbı ile de görülen geçmiş zaman çekiminin yapıldığına tesadüf edilmektedir. Bu yapı bugün, Yeni Uygur Türkçesinde ve Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zamanın ikinci tipi olarak kullanılmaktadır.

*ᶜārıż bol-**ġan+ı yoḳ*** "peyda olmadı, ortaya çıkmadı, belirmedi" 65a/9, *dé-**gen+leri** yoḳ* "demediler" 70a/4.

2.1.9.5.3.7. mu…mu "dA…dA" Bağlacı

Bu bağlaç bugün Yeni Uygur Türkçesinde *mu...mu* "dA…dA" şeklinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2010:114).

*Çırayı oçuḳ ve pōstı ḳalın ve şaçı iᶜtidālide, uzun **mu** bolmaġay ḳısḳa **mu** bolmaġay* "Yüzü parlak, derisi kalın ve saçı itidalli (ola), uzun da olmaya kısa da olmaya." (63b/3).

2.1.9.5.3.8. mu "da, de" Pekiştirme Bağlacı

Bu bağlaç bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılmaktadır. Metinde bu bağlaçla ilgili tesadüf edilen örnekler aşağıda gösterilmiştir:

*Köz, ḳaş obdan bolsa ve burunda melāḥat bolsa, leb ve tişde ḥalāvet bolsa ve pōstda ṭarāvet bolsa özge aᶜżālarıġa baḳmaġıl eger bu hemmesi bolmasa **mu** melāḥatlik bolġay* "Göz (ve) kaş iyi olsa, burunda güzel(lik) olsa, dudak (ve) dişte tatlılık olsa ve deride tazelik olsa diğer organlarına bakma, şayet bunların hepsi olmasa da güzel ola." (62b/12).

*Eger düşmen ḥaḳīr bolsa **mu** ḳavī düşmen dék bilgil, bu ḫᵛār ḥaḳīrdür démegil ki* "Şayet düşman hakir olsa da (onu) güçlü (bir) düşman gibi bil, bu zayıf ve hakirdir deme." 80a/8.

2.1.9.5.3.9. -eŋ̂gizler Çokluk İkinci Şahıs Emir Eki

Bu ek metinde bir yerde kullanılmıştır. Gramelerde değinilmeyen bu yapı, Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde doktora yapan Uygur Türkü Adilcan ERUYGUR'un belirttiğine göre bugün Doğu Türkistan'ın Turfan bölgesinde kullanılmaktadır. Metinde bu yapının görülmesi, Yeni Uygur ağzının metne tesiri olarak değerlendirilebilir.

*Ol kişi ki nānnı deryāġa taşlapdur, kimdür? **Kéltür-eŋ̂gizler** ve aytıŋ̂ızlar* "O kişi ekmeği nehre atmıştır, kimdir? (O kişiyi) getiriniz ve söyleyiniz." (12a/5-6).

2.1.9.5.3.10. bol- Yardımcı Fiili İle Şart Birleşik Çekiminin Yapılması

Yeni Uygur Türkçesinde ve Özbek Türkçesinde şart birleşik çekimi, ek-fiil yerine *bol-* yardımcı fiili ile yapılmaktadır (Öztürk, 2012:100, Coşkun, 2014:155). Metinde bu çekim ile ilgili tesadüf edilen örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

2.1.9.5.3.10.1. Geniş Zamanın Şartı

örgen-ür bol-sanĝ "öğrenirsen" 13b/8, *sözle-r bol-sanĝ* "söylersen" 22a/1, *iç-er bol-sanĝ* "içersen" 35b/8, *bar-ur bol-sanĝ* "varırsan" 40a/9.

2.1.9.5.3.10.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

ḳoy-ġan bol-sa "vermişse" 10a/6, *ḳılġan bol-sa* "yapmışsa" 10b/12, *tur-ġan bol-sa* "durmuşsa" 19a/12, *dé-gen bol-sa* "demişse" 24a/4, *ayıt-ġan bol-sa* "söylemişse" 24a/5, *al-ġan bol-sa* "almışsa" 31b/12, *yé-gen bol-sanĝ* "yemişsen" 35a/1, *satıl-ġan bol-sa* "satılmışsa" 66a/11, *alma-ġan bol-sa* "almamışsa" 92a/10, *asma-ġan bol-sa* "asmamışsa, (beline) takmamışsa" 104a/4.

2.1.9.5.3.11. -mAsdA Zarf-fiil eki

Metinde tesadüf edilen bu zarf-fiil eki Yeni Uygur Türkçesinde *-masta, -meste* şeklinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2014:111).

ᶜaraḳ iç-mesde "içki içmediğinde" 40b/9, *Baġdād deryāsıdın çıḳ-masda* "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan" 73b/11, *ecel yét-mesde* "Ecel yetmeden" 106b/13, *vaḳtı öt-mesde* "vakti geçmeden 120b/13.

2.1.9.6. Özel Adların Durumu

Çağatayca Kâbûsnâme'de yer alan özel adların çoğu diğer Kâbûsnâme tercümeleriyle paralellik göstermektedir, ancak Çağatayca Kâbûsnâme'deki kimi adların diğer tercümelerdeki adlardan farklı yazıldığı görülmektedir. Bu farklılığın oluşması üç sebeple izah edilebilir:

1. Mütercim, eseri meydana getirirken özel adların bir kısmını yanlış okudu.

2. Bu adlar, eserin meydana getirildiği devirde böyle telaffuz ediliyordu ve kullanılıyordu, mütercim de bu kullanımı esere yansıttı.

3. Mütercim, eseri kopya ederken esas aldığı nüshadaki hatalı yazımı aynen eserine aldı.

Mütercim böyle hacimli bir eseri -bazı önemsiz hatalar hariç- hatasız tercüme etmiştir. Mütercimin bilgili bir insan olduğu açıktır. Biz özel adlar konusunda mütercimin -hata yapma ihtimalini düşük görerek- yazımına bağlı kaldık ve yazmada özel ad nasıl yazılmışsa o yazımı doğru kabul ettik. Metinde farklılık gösteren özel adları Enfel Doğan, Orhan Şaik Gökyay ve Perihan Ölker yayınları ile karşılaştırarak farklılığın hangi ölçülerde olduğunu aşağıda gösterdik.

Çağatayca Kâbûsnâme	**Gökyay Yayını**	**Doğan Yayını**	**Ölker Yayını**
Bū ᶜAlī/Ebū ᶜAli/Bū ᶜAlī Kemcūr	Ebū ᶜAlī Simcūr/Ebū ᶜAlī	Ebū ᶜAlī-i Sīmcūrī	Ebū ᶜAlī/Ebū ᶜAlī Simcūr
Deymelī	Deylem/Deylem-i Faḍlūn	Deylemī	Deylem/Deylem-i Faẓlūn
Ebūbekr Kuhtānī/	Bū Bekr Kuhistanī	Bū Bekr/Bū Bekr-i	Ebūbekr Kūhistānī

Ḥ^{v}āce Ebūbekr Kuhtānī		Ḳuhustānī	
Ebu'l-Beşer	Ebu'l-Yeser	Ebu'l-Yüsr	Ebū'l-Yeser
Ebu'l-Feṯḥ	Ebu'l Ferāc Büstī	Ebu'l-Ferec-i Büstī	Ebū'l-Ferec
Emīr Ebu's-Sevād/ Emīr Ebu's-Sevād Şādır bin Ebu'l-Fażl	Ebu'l-Esvār/Ebu'l-Esvār Şāpūr bin el-Fażl	Ebu'l-Esfār	Ebu'l-Esvār Emīr Şābūr bin el-Fażl/Ebū'l-Esvār İbn-i Şāh Şābūr bin el-Fażl
Emīr Veşme	Emīr Veşmgīr ibn Ziyar	Veşmgīr	Emīr Veşmgird
Melekü'l-Me^{c}ānī	-	Felekü'l-Me^{c}ālī	Felekü'l-Me^{c}ālī
İsmā^{c}īl ^{c}Ayyād	Ṣāḥib Kāfī	Ṣāḥib İsma^{c}īl bin ^{c}Abbād	Ṣāḥib Kāfī
Rebi^{c} ibn-i Muẓahhar	Rebiu'l-Mutahhar Kasirî	Muṭahhar oġlı Rebi^{c}	Rebī^{c} bin el-Muṭahhar/Rebī^{c} İbni Muṭahhar Ḳayṣerī
Şemsü'l-Me^{c}ānī	Şemsü'l-Me^{c}ālī	Şemsü'l-Me^{c}ālī	Şemsü'l-Me^{c}ālī

Yapılan Çalışmalar:

Kâbûsnâme'nin *British Museum*'da bulunan Çağatayca nüshası üzerinde Timur Aydın yüksek lisans tezi yapmıştır. Timur Aydın ile biz *British Museum*'daki nüshayı birbirimizden habersiz, muhtemelen aynı zamanda çalışmaya başladık. Böylelikle nüsha üzerinde iki farklı çalışma yapılmış oldu.

Bizim yaptığımız doktora çalışması ile Timur Aydın tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi arasında yöntem, okuma, anlamdırma vb. alanlarda farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların ne olduğu hususunu birkaç madde ile aydınlatmakta fayda vardır:

1. Bizim çalışmamızda kapalı é sesini içeren kelimeler liste hâlinde verilmiş ve bu kelimeler istikrarlı bir şekilde kapalı é'li okunmuştur. Yüksek lisans tezine baktığımızda kapalı é'li kelimelerde bir istikrarın olmadığını görmekteyiz. Örneğin birçok yerde aynı şekilde yazılmış olmasına rağmen sén zamiri bazen sin bazen sén okunmuştur.

2. Hazırlamış olduğumuz doktora tezi ile yüksek lisans tezi arasında birçok okuma farkı bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

DR: tilide 4a/5 » YL: niyayıda, DR: merḥmiti 7b/3 » YL: ve ḥamiyyeti, DR: bolġaydur 12B/10 » YL: bolġay ve derd, DR: unutḳan 15a/4 » YL: unutḳaḳ, DR: yéydurġan 34b/11 » yeyedurġan, DR: selṭeniti 42a/9 YL: salṭanatı.

3. Uygur Türkesinin imla özelliği olarak metinde *ḥāṣıl* (**حاصيل**), *hergiz* (**هركيز**), *kūşiş* (**كوشيش**), *dükkân* (**دوكان**) vb. onlarca kelimede ünlü sesler gösterilmiştir. Biz bu kelimeleri orijinal imlasına göre yazıp dipnotlarda nüshadaki yazımını gösterdik, kelimeleri uzun ünlülü okumadık. Çünkü gösterilen sesler uzun ünlüyü işaret etmemekte, Uygur imlasının özelliğini yansıtmaktadır. Yüksek lisans tezinde bu kelimeler uzun ünlülü okunmuştur.

4. Bizim çalışmamızda Yeni Uygur Türkçesine ve Özbek Türkçesine ait kelime hazinesi, ses bilgisi hususiyetleri, şekil bilgisi hususiyetleri tek tek tespit edilmiş ve *Giriş* kısmında ve ilgili gramer kısımlarında bu hususlar işlenmiştir.

5. Hazırlamış olduğumuz doktora tezi ile yüksek lisans tezi arasında birçok anlamlandırma farkı bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

DR: Deryā: 1. Nehir, 2. Deniz » YL: Deryā: Deniz, DR: Öy: 1. Ev, 2. Gök haritasının 12 eşit kısma bölünmesiyle oluşan parçaların her birine verilen ad, 3. Padişahın mülkü, 4. Hükümranlık, 5. Tekke, dergâh, YL: Öy: Ev; DR: baytal: Kısrak, YL: baytāl: Baytar, veteriner.

Yukarıda bahsettiğimiz birkaç hususu da dikkate alarak aynı metnin tekrar çalışılabileceği görüşünden hareketle çalışmamızı tamamladık. Böylesine önemli, geçiş dönemi özellikleri gösteren ve klasik Çağatay Türkçesinde kullanılmayan yapılar barındıran bir eserin tüm yönleriyle ele alınması gerektiği düşüncesine sahip olduğumuz için çalışmamızda mümkün mertebe tüm hususiyetlere değinmeye gayret gösterdik.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	a, ā, e	ص	ṣ
آ	a, ā	ض	ż, ḍ
ء	ʾ	ط	ṭ
ب	b, p	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت	t	غ	ġ
ث	s̱	ف	f
ج	c, ç	ق	ḳ
چ	ç	ک	g, k
ح	ḥ	نک	n̂g
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẕ	ن	n
ر	r	و	o, ö, u, ü, ū, v
ز	z	ه	h, a, e, é
س	s	ة	t
ش	ş	ی	ı, i, é, ī, y

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bs.	Baskı, basım
C	Cilt
çev.	Çeviren
ÇTS	Çağatay Türkçesi Sözlüğü
DİA	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DR	Doktora Tezi
ea.	Eser adı
ET	Eski Türkçe
E. Uyg.	Eski Uygur Türkçesi
Far.	Farsça
gze.	Geniş Zaman Eki
HTS	Harezm Türkçesi Sözlüğü
hzl.	Hazırlayan(lar)
ie.	İstek Eki
İLTED	İlahiyat Tetkikleri Dergisi
ihe.	İlgi Hâli Eki
iye.	İyelik Eki
İÜ	İstanbul Üniversitesi
ka.	Kişi adı
KITS	Kıpçak Türkçesi Sözlüğü
krş.	Karşılaştırınız
KTS	Karahanlı Türkçesi Sözlüğü
KYAS	Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
mec.	Mecaz
Moğ.	Moğolca

ögze.	Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki
örn.	Örnek(ler)
s.	Sayfa
S	Sayı
sfe.	Sıfat-fiil Eki
SÜ	Selçuk Üniversitesi
Orh.	Orhun Türkçesi
T.	Türkçe
TDAY	Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TÜBAR	Türklük Bilimi Araştırmaları
vb.	ve benzerleri
vd.	ve diğerleri
vs.	vesaire
ya.	Yer adı
YL	Yüksek lisans
YUTS	Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü

KAYNAKLAR

Abdülali Abdülhamid Hamid (2004), *Beyhakî El-Câmi' li-Şuabü'l-Îmân*, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd.

ABİK, A. D. (1993), *ᶜAlî Şîr Nevâyî'nin Risaleleri (Tārīḫ-i Enbiyā ve Ḥükemā, Tārīḫ-i Mülūk-ı ᶜAcem, Münşe'at), Metin-Gramatikal İndeks-Sözlük*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

---------- (2006), *Alî Şîr Nevâyî, Ḫamsetü'l-Müteḥḥayyirîn, Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Ahmed el-Halebi el-Attar (1932), *Aclûnî, Keşfü'l-hafâ ve Müzilü'l-ilbâs Amma'ştehera Mine'l-ehâdis Ala Elsineti'n-nass*, Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî.

AKAR, Ali (2003), "-Gan Sıfat-fiil Eki", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S 14, s. 103-115.

ALPAY, Gönül (1973), "Yûsuf Emirî'nin Beng ü Çagır Adlı Münazarası", *TDAY-Belleten* 1972, s. 103-125.

ALPAY TEKİN, Gönül (1994), *Alî Şîr Nevâyî, Ferhâd ü Şîrîn (İnceleme-Metin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ARAT, Reşit Rahmeti (1987), "Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair", *Makaleler*, C I, (hzl Osman Fikri Sertkaya), Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 334-341.

ARGUNŞAH, Mustafa (2010), "Harezm Dönemi Metinlerinde e/i sorunu", *Dil Araştırmaları*, S 6, s. 47-60.

---------- (2013), *Çağatay Türkçesi*, İstanbul: Kesit Yayınları.

AŞCI, Ufuk Deniz (2012), *Mûsâ-nâme (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Çeviri-Dizin-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.

ATA, Aysu (1997), *Ḳışasü'l-Enbiyā II Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (1998), *Nehcü'l-Ferādīs II Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2014), *Çağatay Türkçesinin İlk Devri, Harezm-Altın Ordu Türkçesi*, Ankara: Ankara üniversitesi Yayınevi.

ATAY, Ayten (2014), *Çağatay Türkçesinde Edatlar*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

AYDIN, Erhan (2014), *Orhon Yazıtları (Köl Tegin, Bilge Kağan, Tonyukuk, Ongi, Küli Çor)*, Konya: Kömen Yayınları.

AYDIN, Timur (2018), *Doğu Türkçesiyle Yazılmış Bir Kâbûsnâme*, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

BAALBAKİ, Rohi (1995), *Al-Mawrid A Modern Arabic-English Dictionary*, Beyrut: Dar El-Ilm Lılmalayın.

BAKAN, Tevhit (2016), "Kâdî Abdül-Cebbâr'a Göre Sünnet", Erzurum: *İLTED* 2016, s. 187-213.

BAKTIR, Mustafa (2009), "Suffe" İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 37, s. 469-470.

BARUTÇU ÖZÖNDER, Sema (1996), *Alî Şîr Nevâyî, Muhâkemtü'l-Lügateyn, İki Dilin Mukayesesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BERBERCAN, Mehmet Turgut (2016), *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gülistan-ı Türkî), (Giriş-Gramer-Metin-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Hâkim Yayınları.

BIRNBAUM, Eleazar (1981), Mütercimi mechul ilk Türkçe Kabusname, (Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin), Harvard University.

BODROGLIGETI, András J. E. (2001), *A Grammar of Cgahatay*, Muenchen: Lincom Europa.

BULAK, Şahap (2017), *Karşılaştırmalı Tarihî Türk Yazı Dilleri Grameri-Fiil Çekimi*, İstanbul: Kesit Yayınları.

BULUÇ, Sâdettin (1969), "Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kabus-nâme Çevirisi", *TDAY-Belleten*, 1969, 195-200.

BIRNBAUM, Eleazar (1977), "A Lifemanship Manual: The Earliest TurkishVersion of the Kâbûsnâme?", *Journal of Turkish Studies*, I, Harvard University, 1-64.

CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi I-II*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

---------- (2011), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

CEYHAN, Adem (1997), *Bedr-i Dilşad'ın Muradnâmesi*, Ankara:MEB Yayınları.

CLAUSON, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford At The Clerendon Press.

COŞKUN, Mustafa Volkan (1997), "Tarihî Türk Lehçeleri ve Özbek Türkçesinde Zaman ve Mekânda Sınırlama Görevi Üstlenen Yapılar", *TDAY-Belleten*, s. 429-438.

---------- (1998), "Yeni Uygur Türkçesinde Ses Uyumu ve Ses Olayları, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* Güz-1998, S 6, s. 796-807.

---------- (1998), "Yeni Uygur Türkçesinde Ünlülerin Sınıflandırılması ve Ünlü Değişmeleri", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* Güz-1998, S 6, s. 808-818.

---------- (2014), *Özbek Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2016), *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Çağatay Tilining İzahliḳ Luġiti (2002), Şincan Halk Neşriyati.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1998), "Kâbûsnâme Tercümesi Murâdnâme'ye Dair", *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: MEB Yayınları.

ÇELİK, Ülkü (1993), *Alî Şîr Nevâyî, Leylî vü Mecnûn (Gramer-Metin-Dizin)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

ÇETİN, Osman (1998), "Horasan", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 18, s. 234-241.

DEMİRCİ, Ümit Özgür (2015), *Eski Uygurca Dört Çatik*, İstanbul: Kesit Yayınları.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1998), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.

DOĞAN, Enfel (2010), "Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi ve Eserdeki Fonetik Unsurlar Üzerine Bazı Tespitler", *Uluslararası Eski Andolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı*, Editör Mustafa ÖZKAN, Enfel DOĞAN, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 85-114.

----------(2011), "Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadıoğlu'nun Kabusname Tercümesi ve Nüshaları Üzerine, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* C 8, S. 961-974.

----------(2011), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılan Kabus-nâme Çevirileri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XLIII, s. 36-55.

----------(2016), *Keykavus Bin İskender Bin Veşmgir Ḳâbûs-nâme (Giriş-Notlar-Metin-Sözlük/Dizin-Tıpkıbaskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DUMAN, Musa (1999), "Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", *İlmî Araştırmalar*, S 7, s. 5-103.

---------- (2008), *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları.

Ebû Abdullah (1990), *Hâkim El-Müstedrek*, Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye.

Ebu'l-Kâsım Süleymân bin Ahmed b. Eyyûb El-Lahmî (1994), *Et-Taberânî El-Mu'cemü'l-Kebîr*, Riyad: Mektebi ibn Teymiyye.

ECKMANN, Janos (1958), "Çağatay Dili Hakkında Notlar", *TDAY-Belleten*, s. 115-126.

---------- (1963), "Çağataycada İsim-fiiller", *TDAY-Belleten*, s. 51-60.

---------- (1964), "Çağatay Edebiyatının Son Devri", *TDAY*-Belleten 1963, s. 121-156.

---------- (1969), "Küçük Çağatay Grameri", *TDAY-Belleten*, s. 51-60.

---------- (2003), *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2012), *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul: Kesit Yayınları.

EMET, Erkin (2015), *Doğu Türkistan Uygur Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERASLAN, Kemal (1970), "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", *TDED XVIII*, s. 113-124.

ERASLAN, Kemal-SERTKAYA, Osman Fikri-YÜCE, Nuri (1979), *Kutadgu Bilig III İndeks*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

---------- (1980), *Eski Türkçede İsim-Fiiller*, İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

---------- (1986), "XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", Büyük Türk Klasikleri, C 3, İstanbul: Ötüken-Söğüt, s. 59-133.

---------- (1993), "Çağatay Edebiyatı", *DAİ*, C. 8, İstanbul, s. 168-176.

---------- (1999), *Mevlâna Sekkâkî Divanı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2012), *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERBAY, Fatih (2011), *W. Radloff'un Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Aybil Yayınevi.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (1984), *Kutadgu Bilig Grameri-Fiil*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

---------- (2006), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet Bican-AKKOYUNLU, Ziyat (2014), *Kâşgarlı Mahmud-Dîvânu Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERDAL, Marcel (1991), *Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon I-II*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

---------- (2004), *A Grammer of Old Turkic, Brill Handbook of Oriental Studies*: Leiden-Boston.

ERDEM, Mehmet Dursun-GÜL, Münteha (2006), "Kapalı e (é) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi, *Karadeniz Araştırmaları*, S 11, s. 111-148.

EREN, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERGENE, Oğuz (2017), *Sadî Gülistan Tercümesi-Çev. Sibicâbi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERGİN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, 21. bs., İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

ERSOY, Feyzi (2017), "Katmerli Zamir Çekimi ve Çuvaşça Örnekleri Üzerine", *Dil Araştırmaları*, S 21, s. 23-34.

GÖKYAY, Orhan Şaik (2006), *Kabusnâme (Keykavus)*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

GÜLENSOY, Tuncer (2011), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

GÜLTEKİN, Mevlüt (2006), "Tarihî ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Gelecek Zaman Ekleri Üzerine Bir Deneme", *TÜBAR-XX-Güz*, s. 34-59.

GÜNER, Galip (2007), *Karahanlı Türkçesinde Fiil*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

---------- (2013), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, İstanbul: Kesit Yayınları.

GÜNEŞ, Aysel (2001), *Ḳâbûsnâme'nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (Giriş-Metin-Dizin)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

GÜZELDİR, Muharrem (2002), *Abuşka Lügati (Giriş-Metin-İndeks)*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Edatlar*, İstanbul MEB Yayınları.

---------- (1992), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Füller*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

---------- (1996), *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (1997), *Harezm Türkçesi ve Grameri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Hazirḳi Zaman Uygur Tilining İzahliḳ Luġiti (2011), Şincan Halk Neşriyati.

İmâm Ebû İsa Muhammed b. Îsâ (1975), *Sünen'üt-Tirmizî*, Kahire: Şerike Mektebe ve Matbaa Mustafa El-Bâbi El-Halebî.

İPEKTEN, Haluk (2006), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

KAÇALİN, Mustafa S. (2011), *Niyâzî-Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KALSIN, Şirvan (2013), *Harezm Türkçesi Grameri -İsim-*, Ankara: Gazi Kitabevi.

KANAR, Mehmet (2016), *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları.

KARAAĞAÇ, Günay (1997), *Lutfî Divanı (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2010), *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.

KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARAÖRS, Metin (2006), *Nevâdirü'ş-Şebâb*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARASOY, Yakup (1998), *Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARGI ÖLMEZ, Zuhal (1993), *Mahbûbu'l-Kulûb (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

---------- (1996), *Ebulgazi Bahadır Han Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soy Kütüğü)*, Ankara: Simurg Yayınları.

KAYA, Önal (1989), *Alî Şîr Nevâyî, Fevâyidü'l-Kiber (İnceleme-Metin-Dizin),* Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

KOCAOĞLU, Timur (2003), "Tarihî Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı ê/i Meselesi", *Türk Kültürü*, S 483-484, s. 266-281.

KONUKÇU, Enver (1996), "Gazne", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 13, s. 479-480.

KORKMAZ, Zeynep (1966), "Kâbus-nâme ve Marzuban-nâme Çevirileri Kimindir?", *TDAY-Belleten* 1967, s. 267-278.

---------- (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KÖKTEKİN, Kâzım (2007), *Yusuf Emirî Divanı (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Erzurum: Fenomen Yayınları.

---------- (2013), *Yûsuf Emirî-Dehnâme*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KÖPRÜLÜ, Fuad (1945), "Çağatay Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, C III/24, İstanbul, s. 270-285.

---------- (2004), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KÚNOS, Ignos (1902), *Sejx Suleman Efendi's Cagataj-Osmanisches Wörterbuch*, Budapest.

KURTULUŞ, Rıza (1993), "Cürcân", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 8, s. 131-132.

---------- (2002), "Keykâvus b. İskender", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 25, s. 357.

KUT, Günay (2003), *Alî Şîr Nevâyî Garâ'ibü's-Sıgâr, İnceleme-Karşılaştırma-Metin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KUTLUER, İlhan (1993), "Câlînûs" İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi,* C. 7, s. 32-34.

LESSING, Ferdinand D. (2017), *Moğolca-Türkçe Sözlük* (Çev. Günay Karaağaç), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Lİ, Yong-Sŏng (2017), *C. Brockelmann'ın Doğu Türkçesi Grameri Dizini*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Muhammed İbn Ahmed ez-Zehebi (1963), *Zehebî Mizan El-İ'tidal fi Nakdi El-Rical*, Kahire: Darû İhyâi'l-Kütübi'l-Arabî.

Mütercim Âsım Efendi (2009), *Burhân-ı Katı* (hzl. Mürsel Öztürk-Derya Örs), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

NALBANT, Mehmet Vefa (2018), "Çağatay Türkçesinde Görülen [+nı] İlgi Hâli Ekinin Kökeni Üzerine, *Türkbilig*, s. 21-28.

NECİP, Emir Necipoviç (2008), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü (Çev: İklil Kurban)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖĞÜN BEZER, Gülay (2010), "Şeddâdîler", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 38, S. 409-411.

ÖLKER, Perihan (2016), "Kabusname Tercümesi Özelinde On Beşinci Yüzyıldan On Sekizinci Yüzyıla Türkçenin Söz Varlığındaki Değişim", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S 5/3, s. 114-113.

---------- (2016), "Oğuz Türkçesinin Değişimine Birleşik Fiiller Penceresinden Bir Bakış", *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s. 2104-2115.

---------- (2018), "Eski Oğuz Türkçesinden Klâsik Osmanlı Türkçesine Birleşik Fiil Tercihi: Kabusname Çevirisi Örneği", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 43, s. 47-63.

---------- (2018), *Nazmizade Murtaza'nın Kâbusname Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları.

ÖLMEZ, Z. (2007), "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar", Türkiyat Araştırmaları Literatür Dergisi: 5/9, s. 173-219.

ÖZAYDIN, Abdülkerim (1991), "Arrân", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 3, s. 394-395.

---------- (1995), "Fahrü'd-Devle", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi,* C 12, s. 98-99.

Özbek Tilining İzåhli Lugäti I-II (1981), Moskova: Rus Tili Näşriyåti.

ÖZDARENDELİ, Nursel (2002), *Ali Şîr Nevâyî İlk Divan (İnceleme-Metin-Dizin)*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

ÖZEK, Ali-KARAMAN, Hayrettin vd. (1993), *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi (2007), "Nîşâbur", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 33, s. 149-151.

ÖZKAN, Abdurrahman (2009), *Mehekkü'l-İlim ve'l-Ulemâ, Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, Isparta: Fakülte Kitabevi.

---------- (2015), *Netāyicü'l-Aᶜmāl ve Menāhicü'l-Ebrār (Amellerin Neticeleri ve İyilerin Yolları), Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, Konya: Palet Yayınları.

---------- (2018), *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkandî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.

ÖZTÜRK, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2010), *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2016), *Özbek Türkçesi El Kitabı*, Konya: Palet Yayınları.

PAÇACIOĞLU, Burhan (2016), *VIII.-XVI Yüzyıllar Arsında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, İstanbul: Kesit Yayınları.

PARLATIR, İsmail (2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınları.

PEKACAR, Çetin-UÇAR ERDEM, Filiz Meltem (2015), "Çağatay Türkçesinde +nı İlgi Hâli Eki", *International Journal of Languages' Education and Teaching*, s. 443-456.

POPPE, N. N. (2009), *Zemahşeri-Mukaddimetü'l-Edeb Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü* (Çev: Mustafa S. Kaçalin), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

RAHİMİ, Farhad (2019), *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü I-II*, Ankara: Akçağ Yayınları.

REDHOUSE, James W. (1992), *Turkish and English Lexicon*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

---------- (2000), *Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye* (hzl. Yaşar Yılmaz-Betül Eyövge-Recep Toparlı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

SAMUK, Oğuz (2012), *Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-nâmeTercümesi (Metin-Dil İncelemesi-Sözlük)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

SEV, Gülsel (2007), *Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

SEYHAN, Tanju Oral (2004), *Ẓahîrü'd-dîn Muḥammed Bābür Mîrza Mübeyyen Der Fıḳh (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SHAW, Robert Barkley (2014), *Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü (Çev: Fikret Yıldırım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

STEINGASS, F. (2005), *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

ŞEN, Mesut (1993), *Bâburnâme, Giriş-Metin- (Kâbil ve Hindistan Bölümleri)-Açıklamalı Dizin*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

Şeyh Süleyman Efendi-yi Buhârî (1882), *Lügat-i Çağatay ve Türkî-yi Osmânî*, İstanbul.

ŞÜKÜN, Ziya (1984), *Farsça-Türkçe Lügat*, *Gencine-i Güftar-Ferheng-i Ziya*, İstanbul: MEB Yayınları.

TAŞ, İbrahim (2009), *Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TAYMAS, Abdullah Battal (1997), *İbn-i Muhenna Lûgati*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TEKİN, Talat (2003), *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 9, İstanbul: Kitap Matbaası.

TEKİN, Talat (2008), *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

---------- (2016), *Orhon Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TEKİN, Feridun (2011), "Hanlıklar Dönemi Çağatay Edebiyatı", *Turkish Studies* 6/1: 1843-1850.

---------- (2016), *Çağatay Edebiyatının İki Büyük Siması Mûnis ve Âgehî*, İstanbul: Gece Kitaplığı.

TERES, Ersin (2009), *Çağataycada Söz Yapımı*, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

TOKER, Mustafa (2011), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi I (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

---------- (2012), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi II Dizin*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

TOKER, Mustafa- UYGUN, Muhsin (2017), *Çağatayca Cümcümenâme*, Konya: Palet Yayınları.

---------- (2017), "Cümcümenâme'nin Çağatay Türkçesiyle Yapılmış Bir Çevirisi", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 42, s. 23-35.

---------- (2019), "Hüsam Kâtip'in Cümcümenâmesi", *Yeni Türkiye İlk Dönem Türkçe İslâmî Eserler Özel Sayısı I-II*, C II, S 106, s. 422-428.

TOPALOĞLU, Ahmet (2019), *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

TOPARLI, Recep (1998), *Harezmli Hafız'ın Divanı, İnceleme-Metin-Tıpkıbasım*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TOPARLI, Recep- ILGIN, Ali (2006), *Üss-i Lisân-ı Türkî*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TOPARLI, Recep- VURAL, Hanifi- KARAATLI, Recep (2007), *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TÖREN, Hatice (1990), *Alî Şîr Nevâyî, Sedd-i İskenderî (Metin-İnceleme-Dizin)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Dili Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

TURAN, Fikret (2019), *Kelimetullâh Hâce Pâdişâh Çağatayca-Manzum Sözlük, Nisâb-ı Kutbiyye*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TURGUT, Aynur (2010), *Çağatay Türkçesinde Fiil -Metin-,* Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

TÜRK, Mehmet (2019), *Sünen'üt-Tırmizî*, İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları.

TÜRKAY, Kaya (1988), *Alî Şîr Nevâyî, Bedâyiü'l-Vasat (İnceleme-Metin-Dizin)*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

Türkçe Sözlük (2005), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

UÇAR ERDEM, Filiz Meltem (2011), *Çağatay Türkçesinde İsim*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

---------- (2011), "Çağatay Türkçesinde Sınırlama Hâli", *TÜBAR-XXIX*, s. 421-446.

---------- (2015), *Gedâyî Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Gazi Kitabevi.

---------- (2016), "Çağatay Türkçesinde Tasvir Fiilleri", *Türkbilig*, s. 21-56.

---------- (2016), "Çağatay Türkçesinde bol- 'olmak' Fiilinin Çok Anlamlı Yapısı", *Dil Araştırmaları*, S 19, s. 121-151.

USTA, Aydın (2009), "Sâmânîler", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 36, s. 64-68.

ÜNLÜ, Suat (2012), *Harezm-Altınordu Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

---------- (2012), *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

---------- (2012), *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

---------- (2013), *Çağatay Türkçesi* Sözlüğü, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

YASTI, Mehmet (2016), *Kitâb-ı Tafsîl-i Tarîki'l-Mukarrebîn ve Sebîli'l-Müttebi'în Rodos Nüshası, (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.

YAVUZ, Orhan (1991), "Türkçe'de Kapalı E", *SÜ Fen-Edebiyat Fakültes*i *Dergisi*, S 6, s. 271-306.

YILDIRIM, Talip (2010), *Hüseyin Baykara Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, İstanbul: Hat Yayınevi.

YAMAN, Ümran (2016), *Doğu Türkçesiyle Yazılan Sirâcü'l-Kulûb (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)*, İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

YAZIR, Elmalılı Hamdi (2002), *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, İstanbul: Merve Yayınları.

YILDIRIM, Nimet (2008), "Rüstem-i Zâl", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 35, s. 294-295.

YILDIZ, Mustafa (2016), *Yeni Uygur Türkçesinde Tasvir Fülleri*, Konya: Kömen Yayınları.

YILMAZ CEYLAN, Emine (1991), "Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü", *Türk Dilleri Araştırmaları*, s. 151-165.

YÜCE, Nuri (1993), *Ḫ'ārizm Türkçesiyle Tercümeli Şuster Nüshası Mukaddimetü'l-Edeb (Giriş-Dil Özellikleri-Metin-İndeks*) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YÜCEL, Bilal (1995), *Bâbür Dîvânı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

http://lugatim.com/ (Kubbealtı Lugati)

1. BÖLÜM

İNCELEME

A. İMLA ÖZELLİKLERİ

Eser harekesiz olarak kaleme alındığı için metindeki bütün imla özellikleri değerlendirilmemiş, yalnızca dikkati çeken hususlar ele alınmıştır. Bu hususlar şunlardır:

1. Kapalı é sesi

Kapalı é sesi, varlığı tartışma konusu olmuş bir ses hüviyetindedir. Bazı araştırmacılar tarihî Türk lehçelerine ait metinlerde kapalı é sesini gösteren -birkaç istisna metin haricinde- doğrudan doğruya bir işaretin olmamasından hareketle bu sesin varlığını kabul etmezken bazı araştırmacılar da hem *Nehcü'l-Ferādīs* gibi birkaç tarihî metinde yer alan hareke işaretlerinden hem ağızlarda bu sesin varlığından hem de Özbek Türkçesi, Yeni Uygur Türkçesi gibi lehçelerde sesin kullanımından hareketle kapalı é sesinin varlığını kabul etmektedirler. Bu sesin varlığını kabul etmeyen veya temayüle göre çalışmalar yapan araştırmacılar, kapalı é sesi yerine /i/ sesini çalışmalarında tercih etmişlerdir (Eraslan, 1999; Karasoy, 1998; Seyhan, 2004; Yıldırım, 2010 vb.).

Kapalı é sesinin var olup olmadığı birçok bilim adamı tarafından ele alınan bir konu hâline gelmiş, bilim adamları bu konuda tarihî Türk lehçelerinden hareketle kapalı é sesine sahip kelimeleri listeler hâlinde vererek araştırmacılara çalışmalarında bu kelimeleri kapalı é'li okumaları konusunda tavsiyelerde bulunmuşlardır (Yılmaz, 1991; Yavuz, 1991; Duman, 1999; Kocaoğlu, 2003; Erdem-Gül, 2006; Argunşah, 2010).

Çağatay Türkçesiyle alakalı son dönemde yapılan çalışmalarda kapalı é'nin kullanımı yönünde bir temayül olduğu görülmektedir. Araştırmacılar, bu sesin varlığından hareketle bilim adamları tarafından listeler hâlinde verilen kapalı é'li kelimeleri dikkate alarak çalışmalarını vücuda getirmişlerdir.

Metnimizde kapalı é sesini gösreten doğrudan bir işaret yoktur. Kapalı é'li olduğunu düşündüğümüz kelimeler bazen (ي) ile bazen de (ي) olmadan yazılmıştır. Biz, (ي)nin yazılıp yazılmamasına bakmaksızın metnimizi kurarken aşağıda liste hâlinde verdiğimiz kelimeleri kapalı é'li okumayı uygun gördük.

Metinde Kapalı é Sesini İçeren Kelimelerin Listesi

bég	Memur, görevli
bél	Bel
bér-	Vermek
bériş-	Karşılıklı alıp vermek
bérmeklik	Vermek
béş	Beş
béşinçi	Beşinci
béş miṅg	Beş bin
çék-	Çekmek, yazmak
dé-	Söylemek
dék	Gibi, kadar, için
é-	İ- fiili
ége	Sahip
égin	Kıyafet, elbise

éginlig	Elbiseli
éginsiz	Elbisesiz
égiz	Hızlı, çabuk
ékeçi	Abla
ékkev	İkisi
ékkevlen	Her ikisi
ékki	İki
ékkile	İkisi
ékkilesi	İkisi
ékkilik	İki olma durumu
ékkinçi	İkinci
ékki miŋ	İki bin
él	Halk
élçi	Sefir, elçi
élig	El
élt-	Götürmek, iletmek
émdi	Şimdi
émes	Değil
émgek	Emek
énege	Dadı, bakıcı
ér I	Yiğit, erkek, er
ér II	Erken
ér-	İ- fiili
éren	Yiğit, er, eren
érenlik	Yiğitlik, erlik
érmes	Değil
érte	Sabah, sabahleyin
értegen	Sabah, sabahleyin, erken
értelik	Sabah öğünü, sabah yemeği
éşek	Eşek
éşik	Kapı
éşil-	Bağlanmak
éşit-	Duymak
éşitil-	İşitilmek
éşittür-	İşittirmek
ét-	Yapmak, etmek
étek	Etek
évrül-	Dönüşmek
éy	Ey (seslenme edatı)
héç	Hiç
héç néme	Hiçbir şey
héç ķaysı	Hiç kimse
héç kişi	Hiç kimse
kéç-	Geçmek
kéçe	Gece
kéçelik	Gecelik
kéçik-	Gecikmek
kéçür-	Affetmek, bağışlamak
kél-	Gelmek
kéliş	Gelme işi, geliş

kéltür-	Getirmek
kéŋg	Geniş
kéŋgrü	Geniş, bol, çok
kéŋgrülük	Bolluk, çokluk
kérek	Lazım, gerekli
kés-	Kesmek
késtür-	Kestirmek
két-	Gitmek
kéy-	Giymek
kéydür-	Giydirmek
kéyin	Sonra
kéyinki	Sonraki
kéz-	Gezmek
mén	Ben
ménde	Bende
méndin	Benden
méni	Beni
méniŋg	Benim
ménlik	Benlik
né	Ne
né…né	Ne…ne
néçe	Ne kadar, nice
néççe	Ne kadar, nice
né-çend	Ne kadar
néçük	Nasıl
néme	Nesne, eşya, şey
némerse	Nesne, eşya, şey
nérse	Nesne, şey
sékkiz	Sekiz
sékkizinçi	Sekizinci
sén	Sen
sénde	Sende
séndeki	Sendeki
séndin	Senden
séni	Seni
séniŋg	Senin
tég-	Değmek, dokunmak
tégrü	Kadar
témürçi	Demirci
téŋg	Denk, eşit
téŋglik	Eşitlik
tépre-	Hareket etmek
tépret-	Hareket ettirmek
téve	Deve
yé-	Yemek
yér	Yer, mekân
yér su	Toprak, arazi
yét-	Ulaşmak, erişmek
yétgür-	Ulaştırmak, eriştirmek
yétgürüş	Erişme, ulaşma

yétmiş	Yetmiş (sayı)
yétmiş ékki	Yetmiş iki

2. Uygur İmla Özelliği

Metnimizde yer alan Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimelerin Uygur Türkçesinin imla hususiyetlerine göre yazılarak imla açısından Türkçeleştirildiği görülmektedir. Bu durum kimi kelimelerde istikrarlı bir durum arz ederken kimi kelimelerde ise kelimenin hem orijinal imlaya göre hem de Uygur Türkçesinin imla hususiyetlerine göre yazıldığı görülmektedir. Kelimelerin imla açısından Türkçeleştirilmesinde öne çıkan özellikler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1) İlk ve ikinci hecede (ي) harfinin yazılması.

2) Bazı hecelerde (و) harfinin yazılması.

Metinde Uygur imla hususiyetlerine göre yazılmış olan kelimeler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

2.1. İlk ve ikinci hecede (ي) harfinin eklendiği örnekler

Arapça ve Farsça asıllarında ilk veya ikinci hecesinde **(ي)** harfi olmayan kimi kelimelerin metnimizde **(ي)** harfi ile yazıldığı görülmektedir. Bu durum bazı kelimelerde istikrarlı, bazı kelimelerde istikrarsız bir durum arz etmektedir.

Kelime	**Kelimenin Orijinal İmlayla Metinde Geçtiği Toplam Sayı**	**Kelimenin Orijinal İmlası**	**Kelimenin Uygur Türkçesi İmlasına Göre Yazılışı**	**Kelimenin Uygur Türkçesi İmlasıyla Geçtiği Toplam Sayı**	**Kelimenin Anlamı**
āḫir	8	آخر	آخير	2	Son, sonuncu
ᶜāḳil	2	عاقل	عاقيل	14	Akıllı, akil
ᶜālim	6	عالم	عاليم	10	Alim
ᶜāmil	12	عامل	عاميل	2	Yönetici, idareci
ᶜāşıḳ	3	عاشق	عاشيق	14	Aşık
bāṭıl	-	باطل	باطيل	6	Batıl
cāhil	5	جاهل	جاهيل	4	Cahil
dāniş	15	دانش	دانيش	1	Bilgi, ilim, irfan
elif	4	الف	اليف	1	Elif harfi
el-ḥāṣıl	-	الحاصل	الحاصيل	1	Sözün kısası
fāriġ	1	فارغ	فاريغ	1	Vazgeçme, uzak durma

fāsid	1	فاسد	فاسيد	1	Bozuk, bozulmuş
fāżıl	-	فاضل	فاضيل	3	Faziletli
fāżılraḳ	-	فاضلراق	فاضيلراق	2	Daha erdemli
ferverdigār	-	فروردكار	فروريديكار	1	Allah
ferveriş	-	فرورش	فروريش	4	Terbiye etme, yetiştirme
ġāfil	12	غافل	غافيل	9	Gafil
ġālib	13	غالب	غاليب	4	Galip
Güştāsıb	2	كشتاسب	كشتاسيب	1	Eski dönemde İran Hükümdarlığı yapmış biri
ḥākim	4	حاكم	حاكيم	1	Hükmeden, başkan, hakim
ḥāṣıl	6	حاصل	حاصيل	29	Netice; ortaya çıkma
ḥāsid	2	حاسد	حاسيد	1	Kıskanç
hergiz	18	هركز	هركيز	16	Asla
iltifāt	5	التفات	ايلتفات	1	Teveccüh; ilgi, alaka
imkān	-	امكان	ايمكان	1	Olanak, imkân
işāret	3	اشارت	ايشارت	2	İşaret
kāhil	1	كاهل	كاهيل	1	Tembel
kāmil	1	كامل	كاميل	4	Yetişmiş, olgunlaşmış
ḳāṣıd	-	قاصد	قاصيد	2	Elçi
kelime	2	كلمه	كليمه	1	Kelime
kūşiş	-	كوشش	كوشيش	17	Çalışma, çabalama
lāzım	54	لازم	لازيم	4	Lazım
lāzımlıġ	3	لازم ليغ	لازيم ليغ	3	Gerekli olma durumu
lākin	9	ليكن	ليكين	5	Lakin, ancak
maġrib	3	مغرب	مغريب	1	Batı
mālik	-	مالک	ماليک	1	Sahip, malik
maşrıḳ	1	مشرق	مشريق	3	Doğu
mizāb	6	مزاب	ميزاب	2	Şarap, içki
muḥib	-	محب	محيب	1	Bir tarikata ilgi ve yakınlık duyan kimse
muttaṣıl	-	متصل	متصيل	1	Bitişik
muvāfıḳ	11	موافق	موافيق	2	Uygun, münasip
müflis	-	مفلس	مفليس	1	İflas etmiş
mühim-sāz	2	مهم ساز	مهيم ساز	2	Hadım ağası
mü$^{\circ}$min	-	موءمن	موءمين	2	Mümin

mümkin	-	ممکن	ممکین	3	Mümkün
müşfiḳ	1	مشفق	مشفیق	2	Şefkatli
perverdigār	-	پروردکار	پروردیکار	1	Allah
perveriş	1	پرورش	پروریش	2	Terbiye etme, yetiştirme
rişve	-	رشوه	ریشوه	1	Rüşvet
ser-zeniş	-	سرزنش	سرزنیش	1	Sitem
ṣıla	-	صله	صیله	1	Sıla
sipāriş	-	سپارش	سپاریش	3	Emanet etme
şikār	-	شکار	شیکار	16	Av
ṭıb	5	طب	طیب	2	Tıp
velīkin	19	ولیکن	ولیکین	12	Lakin, ancak
verziş	-	ورزش	ورزیش	3	Hâl, vaziyet; elde etme, kazanma; çalışma, çaba
ẓālim	1	ظالم	ظالیم	4	Zalim
zinhār	15	زنهار	زینهار	4	Sakın, asla

2.2. Bazı hecelere (و) harfinin gösterildiği örnekler

bahādır/bahādur	2	بهادر	بهادور	5	Yiğit
duᶜā	2	دعا	دوعا	2	Dua
dükkān	1	دکان	دوکان	2	Dükkan
dürüst	10	درست	دروست	1	Dürüst, doğru
dürüşt	3	درشت	دروشت	1	Sert, kalın
düşmen	11	دشمن	دوشمن	92	Düşman
düşmenlik	-	دشمن لیک دشمنلیک	دوشمنلیک دوشمن لیک	15	Düşmanlık
mühr/mühür	9	مهر	مهور	2	Mühür
nāzük	-	نازک	نازوک	2	Nazik
ruḫṣat	-	رخصت	روخصت	1	İzin
üstād	-	استاد	اوستاد	13	Üstat

3. Türkçeleştirme

Metnimizde yer alan Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimelerin Türkçenin imla hususiyetlerine göre yazılarak imla açısından Türkçeleştirildiği görülmektedir. Kelimelerin imla açısından Türkçeleştirilmesinde öne çıkan özellikler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1) (ذ) harfi yerine (ز) harfinin tercih edilmesi.

2) **(ض/ż)** harfinin yerine (ز) harfinin tercih edilmesi.

3.1. (ذ) harfi yerine (ز) harfinin tercih edildiği örnekler

āzīne	-	اذينه	ازينه	3	Cuma
ᶜözr/ᶜözr	15	عذر	عزر	1	Mazeret, özür
zāyiḳa	-	ذاءقه	زايقه	1	Tat alma duyusu
zerre	-	ذره	زره	2	Çok küçük parçacık, zerre
zevḳ/zevḳ	1	ذوق	زوق	1	Zevk
zikr/zikr	3	ذكر	زكر	7	Anma, bahsetme

3.2. (ض/ż) harfinin yerine (ز) harfinin tercih edildiği örnek

żarar/zerer	14	ضرر	زرر	1	Zarar, ziyan

B. SES BİLGİSİ

1. SES OLAYLARI

1.1. ÜNLÜ UYUMU

1.1.1. Kalınlık-İncelik (Damak) Uyumu

Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış olan Kâbûsnâme'de Türkçe kelimelerin kalınlık-incelik uyumuna genel olarak bağlı oldukları görülmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

avlamaḳnıng̑ "avlamanın" 1a/1, *oynamaḳnıng̑* "oynamanın" 1a/2, *némerselerdin* "nesnelerden" 1b/6, *köng̑lüng̑ge* "gönlüne" 4b/6, *yaḫşılıḳnı* "iyiliği" 10b/2, *ang̑laġıl* "anla" 13a/2, *aġzıdın* "ağzından" 20b/7, *sözleridin* "sözlerinden" 25a/1, *buramaḳ* "koklamak" 30a/10, *ḳarılıḳdın* "yaşlılıktan" 30b/7, *olturup* "oturup" 38b/10, *öltürsünler* "öldürsünler" 40a/1, *ayıtmaġıl* "söyleme" 47b/3, *başıng̑nı* "başını" 49a/3, *bérmegil* "verme" 59b/9, *bularnıng̑* "bunların" 64b/1, *almaġıl* "alma" 67a/2, *aldıramaḳ* "acele etmek" 67b/4, *körünür* "görünür" 71b/6, *olarġa* "onlara" 77b/5, *ölmegen* "ölmeyen" 82b/9, *bularnıng̑* "bunların" 87a/13, *ḳolung̑ġa* "eline" 89a/9, *fütümegey* "yazmaya" 93a/3, *tonumasa* "tanımasa, bilmese" 100a/8, *örgenmek* "öğrenmek" 101b/7, *çalmaġıl* "çalma" 105b/1, *öltürmekni* "öldürmeyi" 106b/10, *sözlemekni* "söylemeyi" 108b/13, *yaramaġanlarnı* "yaramayanları" 116a/3, *ang̑lamaḳ* "anlamak" 123b/10, *ayaġını* "ayağını" 128a/12.

Eserde ince ünlülü alıntı kelimelerde ve bazı Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumunun bozulduğu görülmektedir. Bu duruma Harezm Türkçesinden itibaren tarihî Türk lehçelerinde tesadüf edilmektedir. Bu durumun nedenleri hakkında Türkologlar farklı fikirler ileri sürmüşlerdir (Eraslan, 1970:-113-115, Duman, 2008:20; Toker, 2011:45-47).

Metnimizde kalınlık-incelik uyumunun tam olduğu örnekler bir hayli fazladır, ancak kimi Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerde bu uyumun bozulduğu görülmektedir. Uyum, çoğunlukla ince ünlülü kelime tabanlarına kalın ünlülü eklerin ya da kalın ünlülü kelime tabanlarına ince ünlülü eklerin getirilmesinden dolayı bozulmaktadır. Uyumun bozulmasına neden olan ekler ve bu eklere ait örnekler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1.1.1.1. -Adurġan/-ydurġan sıfat-fiil eki

yé-ydurġan naṣīḥeni "yiyecek olduğun rızkını" 5a/2, *kişi yaman dé-ydurġan ḫūydın* "kişinin kötü dediği huydan" 15b/6, *sözni obdan sözle-ydurġan (kişi)* "sözü iyi söyleyen kişi" 18b/10, *şarāb iç-edurġan mey-perestlerning̑* "şarap içen ayyaşların" 35a/9, *ādemning̑ başıġa kél-edurġan işlerni* "insanın başına gelecek olan işleri" 74a/6.

1.1.1.2. +GA yönelme hâli eki

cism+ġa "cisme" 2b/3, *dīnler+ġa* "dinlere" 4b/2, *dervīşler+ġa* "fakirlere" 6a/5, *ismleri+ġa* "isimlerine" 9a/10, *tilin̑g+ġa* "diline" 9b/9, *vezīr+ġa* "vezire" 11b/11, *gül+ġa* "güle" 15b/2, *ᶜilm+ġa* "ilme" 21b/5, *ziyāretim+ġa* "ziyaretime" 25a/12, *ferzendin̑g+ġa* "çocuğuna" 31b/7, *işi+ġa* "işine" 33a/12, *hᵛahişi+ġa* "isteğine" 43b/7, *bedenin̑g+ġa* "bedenine" 48b/11, *ḫaṭar+ge* "tehlikeye" 52b/5, *ḥācetin̑g+ġa* "ihtiyacına" 59b/2, *ṭarafı+ge* "tarafına, yönüne" 60b/11, *tişleri+ġa* "dişlerine" 62b/7, *Muṣıl+ge* "Musul'a" 73b/9, *üsti+ġa*

"üstüne" 82b/10, *muḫātara+ge* "tehlikeye" 93b/8, *zāhidler+ġa* "takva sahiplerine, zahitlere" 95b/8, *pīrler+ġa* "yaşlılara" 104b/8, *ḫatunlar+ge* "hatunlara" 104b/9, *münāẓara+ge* "tartışmaya" 105b/7, *muṭribler+ġa* "çalgıcılara" 105b/13, *aḥvāli+ġa* "hâline" 106a/3, *zevāli+ġa* "yok olmaya" 107b/4, *sāḳī+ġa* "içki dağıtan kişiye" 109a/2, *kātibler+ġa* "yazıcılara" 109b/4, *Şemerḳand+ge* "Semerkant'a" 110a/5, *fīller+ġa* "fillere" 110a/8, *ḳāġıẕ+ge* "kağıda" 110a/11, *evveli+ġa* "baş tarafına, baş kısmına" 110b/1, *tiş+ġa* "dişe" 114a/5.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şekillerinin aynı kelimede kullanıldığı örnekler verilmiştir:

égesi+ge 3b/7 ~ *égesi+ġa* 60a/12 "sahibine", *raᶜiyyet+ġa* 6b/2 ~ *raᶜiyyet+ge* 104a/2 "halka", *ṭabᶜı+ġa* 16a/5 ~ *tabᶜı+ge* 104b/7 "huyuna", *öyünĝ+ge* 37a/9 ~ *öyünĝ+ġa* 36a/1 "evine", *ādem+ġa* 30b/7 ~ *ādem+ge* 77a/8 "insana", *ᶜayb+ġa* 13a/10 ~ *ᶜayb+ge* "ayba" 64b/5, *esīrler+ge* 85b/8 ~ *esīrler+ġa* 125a/4 "esirlere", *ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem+ge* 17b/7 ~ *ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem+ġa* 91b/5 "sallallahu aleyhi ve selleme", *dıraḫt+ġa* 92a/3 ~ *dıraḫt+ge* 115a/8 "ağaca", *nāme+ġa* 111b/12 ~ *nāme+ge* 110a/13 "mektuba", *baᶜżālar+ge* 124a/1 ~ *baᶜżālar+ġa* 124a/2 "bazılarına".

1.1.1.3. -GAn/ḳan sıfat-fiil eki

yügür-ġan "koşan" 7a/2, *piş-ḳan* "olgunlaşan" 30a/7, *fiş-ġandın* "olgunlaştıktan" 30a/5.

1.1.1.4. -GIl pekiştirme eki

Bu ek, emir çekiminin teklik ikinci şahsında kullanılmıştır.

künĝreme-ġıl "söylenme" 4a/9, *ḫarclama-gil* "harcama" 58a/12, *ḫarcla-gil* "harca" 59a/9, *küçeme-ġıl* "kendini zorlama, kendini sıkıntıya sokma" 116a/9.

1.1.1.5. +KI aitlik eki

evvel+ḳı "önceki, evvelki" 1b/5, *arasıda+ki* "arasındaki" 13a/8, *loḳmada+ki* "lokmadaki" 33b/7, *vaḳtıda+ki* "vaktindeki" 79a/8, *kitābda+ki* "kitaptaki" 109b/11.

1.1.1.6. +lIK/+lUK isimden isim yapma eki

şāᶜir+lıḳ "şairlik" 1a/11, *yegāne+lıḳ* "teklik" 2a/13, *nevmīd+lıḳ* "ümitsizlik" 12b/13, *cāhil+lıḳ+ġa* "cahilliğe" 14a/13, *süst+luḳ+dın* "gevşeklikten" 14b/3-4, *pāk-dīn+lıḳ* "temiz dinlilik, dürüstlük" 14b/12, *baḫīl+lıḳ+dın* "cimrilikten" 15a/4, *ᶜāciz+lıḳ* "acizlik" 25a/10, *sīr+lıḳ* "tok olma hâli, tokluk" 36a/8, *kāhil+lıḳ+nı* "tembelliği" 57b/9, *faḳīr+lıḳ* "yoksulluk" 61b/13, *cāhil+lıḳ* "cahillik" 67b/4, *kerem+lıḳ* "cömertlik" 85a/11, *münşī+lıḳ+nı* "yazıcılığı" 111a/6, *kātib+lıḳ* "yazıcılık" 112b/13, *müzevir+lıḳ* "sahtekârlık" 113a/6, *vezīr+lıḳ+ġa* "vezirliğe" 113b/9.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şekillerinin aynı kelimede kullanıldığı örneklerden bazıları verilmiştir:

pīr+lıḳ 31b/5 ~ *pīr+lik* 31a/12 "yaşlılık", *muṭrib+lıḳ* 1a/12 ~ *muṭrib+lik* 104b/1 "çalgıcılık", *tüvān-ger+lıḳ+dur* 66b/8 "zenginliktir", ~ *tüvān-ger+lik* 96b/6 "zenginlik", *sevdā-ger+lıḳ* 93a/11-12 "tüccarlık" ~ *sevdā-gerlikniŋ* 94a/12 "tüccarlığın", *yeŋil+lıḳ* 104b/4 "ağır başlı olmama durumu" ~ *yeŋil+lik* 50b/5 "hafiflik".

1.1.1.7. +lIG isimden isim yapma eki

sitāyiş+lıġ "övgülü" 3b/5, *ḫatar+lig* "tehlikeli" 61a/8, *kir+lıġ* "kirli" 64b/4, *noḳṭa+lig* "noktalı" 64a/8, *salṭanat+lig* "Saltanat sahibi, büyük, yüce" 71b/6, *Baṣra+lig* "Basralı" 73b/13, *ṣabr+lig* "sabırlı" 124b/6.

Aşağıdaki örnekte bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şeklinin aynı kelimede kullanıldığı tespit edilmiştir:

tevāżu^{c}+lıġ 57b/13 ~ *tevāżu^{c}+lig* "Alçak gönüllü, tevazu sahibi" 88a/8.

1.1.1.8. -maḳ isim-fiil eki

yügürt-maḳ "koşturmak" 73b/1.

1.1.1.9. +rAK isimden isim yapma eki

hüner-mend+raḳ "daha hünerli" 14a/12, *bülend+raḳ* "daha yüce" 32b/11, *bih+raḳ+dur* "daha iyidir" 34b/6, *laṭīf+raḳ* "daha nazik, daha latif" 43a/8, *müşkil+raḳ+dur* "daha müşküldür" 57a/9, *civān-merd+raḳ* "daha yiğit" 122a/4.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şeklinin aynı kelimede kullanıldığı örnek verilmiştir:

kem+rek "daha az" 21b/7 ~ *kem+raḳ+dur* "daha azdır" 48a/9.

1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu

Bu uyum diğer tarihî Türk lehçelerinde tam olmadığı gibi Çağatay Türkçesinde de tam değildir. Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış olan Kâbûsnâme tercümesinde de bu uyumun tam olmadığı görülmektedir. Eserde bazı eklerin düz, bazılarının da yuvarlak ünlülü şekillerinin bulunması düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olmadığını göstermektedir.

1.1.2.1. Düz ünlülü olan ekler

1.1.2.1.1. +çI isimden isim yapma eki

su+çı+lıḳ+nı "yüzücülüğü" 11a/4, *su+çı+lıḳ+ġa* "yüzücülüğe" 11a/5, *su+çı+nı* "yüzücüyü" 73b/6, *témür+çi+ler* "demirciler" 75a/4, *ḳoy+çı+sı* "çobanı" 97a/2.

Bu ek, çoğunlukla düz ünlülü olmasına rağmen aşağıdaki iki örnekte ekin ünlüsünün uyuma girdiği görülmektedir.

su+çu+luḳ+nı "yüzücülüğü" 73a/13, *ḳul+çu+luḳ* "kulluk, kul olma hâli" 86a/6.

1.1.2.1.2. -DI teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki

bol-dı "oldu" 3a/1, *yür-di* "yürüdü" 11a/10, *tüş-ti* "indi" 11b/2, *sor-dı* "sordu" 12a/8, *oltur-dı* "oturdu" 12b/1, *kül-di* "güldü" 16a/9, *kör-di* "gördü" 19b/6, *buyur-dı* "emretti" 20b/12, *ḳop-tı* "yerinden kalktı" 23b/4, *yavuş-tı* "yaklaştı, yakınlaştı" 25a/11, *ḳutul-dı* "kurtuldu" 39a/9, *tur-dı* "durdu" 60b/10, *toġ-dı* "doğdu" 71a/9, *soḳtur-dı* "dayak attırdı, dövdürdü" 71a/10, *öltür-di* "öldürdü" 106b/8, *olturġuz-dı* "yerleştirdi" 111a/1, *buyru-dı* "emretti" 114a/12, *fütü-di* "yazdı" 118a/7.

1.1.2.1.3. +dIn ayrılma hâli eki

yüz+din "(sayı olarak) yüzden" 5b/7, *altun+dın* "altından" 7a/3, *ḳolunĝ+dın* "elinden" 9a/12, *kün+din* "günden" 11a/3, *özüm+din* "kendimden" 14a/4, *mun+dın* "bundan" 15b/12, *söz+din* "sözden" 17a/6, *ölüm+din* "ölümden" 28b/6, *oġul+dın* "oğuldan" 46a/12, *köz+din* "gözden" 51a/1, *uyḳu+dın* "uykudan" 51b/1, *öy+din* "evden" 81a/6, *toḳḳuz+dın* "dokuzdan" 103b/10, *ot+dın* "ateşten" 114a/1.

1.1.2.1.4. GIl pekiştirme eki

Bu ek, emir çekiminin teklik ikinci şahsında kullanılmıştır.

bol-ġıl "ol" 1b/5, *tonu-ġıl* "tanı" 2a/1, *kör-gil* "gör" 10b/6, *oltur-ġıl* "otur" 16b/9, *sor-ġıl* "sor" 21b/13, *oḳu-ġıl* "oku" 28a/3, *ḳorḳ-ġıl* "kork" 29a/6, *unut-ġıl* "unut" 32a/11, *ḳoy-ġıl* "koy" 40b/3, *yu-ġıl* "yıka" 49a/3, *ḳurut-ġıl* "kurut" 49a/6, *buyur-ġıl* "emret" 53a/1, *öltür-gil* "öldür" 106b/7, *fütü-gil* "yaz" 109b/10, *yürüt-gil* "yürüt" 116a/1, *yür-gil* "yürü" 116a/2.

1.1.2.1.5. +nI belirtme hâli eki

söz+ni "sözü" 9a/13, *üç+ni* "üçünü" 12a/3, *sözüm+ni* "sözümü" 19b/5, *yüzünĝ+ni* "yüzünü" 21a/8, *ölüm+ni* "ölümü" 26a/7, *su+nı* "suyu" 39b/12, *könĝül+ni* "gönlü" 43b/6, *közünĝ+ni* "gözünü" 44b/4, *uyḳu+nı* "uykuyu" 49b/1, *kündüz+ni* "gündüzü" 50b/3, *kün+ni* "günü" 52b/1, *altun+nı* "altını" 60b/10, *suçuluḳ+nı* "yüzücülüğü" 73a/13, *ölümünĝ+ni* "ölümünü" 74b/1, *mu+nı* "bunu" 75a/6, *ḳolum+nı* "elimi" 82b/7, *yol+nı* "yolu" 95b/5, *yurt+nı* "yurdu" 115a/7.

1.1.2.1.6. +I/+sI teklik üçüncü şahıs iyelik eki

+I: *üç+i* "üçü" 4a/1, *yoḳluḳ+ı+ġa* "yokluğuna" 4a/4, *kün+i+de* "gününde" 5b/13, *öz+i+ninĝ* "kendinin" 6a/1, *könĝl+i+ge* "gönlüne" 7b/6, *ölüm+i+ni* "ölümünü" 8a/12, *köz+i+din* "gözünden" 11a/9, *söz+i+ge* "sözüne" 13a/4, *öy+i+ge* "evine" 16a/9, *ḳol+ı* "eli" 16b/1, *yüz+i+ni* "yüzünü" 19a/10, *oġl+ı* "oğlu" 23a/12, *boy+ı+ġa* "boyuna" 31b/1, *ot+ı* "ateşi" 45a/6, *orn+ı+ġa* "yerine" 57a/10, *oşuḳ+ı* "aşık kemiği" 65b/10, *tüp+i* "dibi" 69a/13, *boluş+ı* "olması, oluşu" 74b/8, *köç+i* "eşi, zevcesi" 81a/3, *ḳoy+ı* "koyunu" 97a/2, *süt+i+ni* "sütünü" 97a/3, *burun+ı+nı* "burnunu" 112a/5, *yosun+ı+dın* "şeklinden, tarzından" 127b/11.

+sI: *uyḳu+sı+dın* "uykusundan" 24b/2, *ḳaranĝġu+sı* "karanlığı" 35b/10, *dalu+sı* "omuzu" 63b/9.

1.1.2.1.7. +(U)nçI isimden isim yapma eki

on toḳḳuz+unçı "on dokuzuncu" 1a/1, *yigirme üç+ünçi* "yirmi üçüncü" 1a/4, *yigirme tört+ünçi* "yirmi dördüncü" 1a/5, *yigirme toḳḳuz+unçı* "yirmi dokuzuncu" 1a/7, *ottuz+unçı* "otuzuncu" 1a/8, *ottuz üç+ünçi* "otuz üçüncü" 98a/6, *ottuz tört+ünçi* "otuz dördüncü" 101b/11, *ottuz toḳḳuz+unçı* "otuz dokuzuncu" 109b/1, *ḳırḳ üç+ünçi* "kırk üçüncü" 120b/11, *ḳırḳ tört+ünçi* "kırk dördüncü" 122a/7.

1.1.2.1.8. +nIŋ ilgi hâli eki

özüŋ+niŋ "kendinin" 2a/11, *söz+niŋ* "sözün" 9b/10, *öy+niŋ* "evin" 25a/5, *közüm+niŋ* "gözümün" 31a/10, *ölüg+niŋ* ölünün" 51b/1, *uyḳu+nıŋ* "uykunun" 51b/12, *yol+nıŋ* "yolun" 65b/9, *mu+nıŋ* "bunun" 75a/4, *oġluŋ+nıŋ* "oğlunun" 75b/4, *boluş+nıŋ* "olmanın, oluşun" 86a/12, *ḫatun+nıŋ* "kadının" 118b/13, *ot+nıŋ* "ateşin" 122b/11.

1.1.2.2. Yuvarlak ünlülü olan ekler

1.1.2.2.1. -DUK çokluk birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki

çıḳ-tuḳ "çıktık" 73b/8, *kél-dük* "ulaştık, eriştik" 73b/9, *kir-dük* "girdik" 73b/10, *yét-tük* "ulaştık" 73b/10, *kişi ér-dük* "kişiydik" 73b/13, *olturup ér-dük* "oturmuştuk" 91a/4.

1.1.2.2.2. -DUr- fiilden fiil yapma eki

kél-tür-me-gil "getirme" 4b/6, *yan-dur-ma-ġıl* "geri çevirme, döndürme" 15b/5, *kaynat-tur-up* "kaynattırıp" 16a/10, *sın-dur-ma* "yerme, eleştirme" 22b/8, *ḳıl-dur-dı* "yaptırdı" 25a/7, *bil-dür-me* "ifade etme, bildirme" 27a/10, *éşit-tür-üp* "işittirip" 42a/12, *kéy-dür-di* "giydirdi" 45b/6, *min-dür-mek* "bindirmek" 53b/9, *al-dur-ġıl* "aldır" 60a/3, *sat-tur-ur* "sattırır" 97a/4.

1.1.2.2.3. +DUr/+DUrlAr bildirme eki

ékki+dürler "ikidir" 2b/2, *béş+dür* "beştir" 4a/1, *bar+dur* "vardır" 4b/7, *kiçik+dür* "küçüktür" 7b/2, *anam+durlar* "annemdir" 8a/1, *émes+dür* "değildir" 9a/6, *taşıda+dur* "dışındadır" 9b/5, *işi+dür* "işidir" 12b/11, *kişi+dür* "kişidir" 15b/12, *kérek+dür* "gereklidir, lüzumludur" 24a/7, *yigit+dür* "gençtir" 31b/11, *séniŋ+dür* "senindir" 39b/11, *yaş+dur* "gençtir" 45a/9, *uyḳuda+dur* "uykudadır" 51a/13, *baġlıḳ+dur* "bağlıdır" 55b/2, *yüzi+dür* "yüzüdür" 62b/6, *birle+dür* "iledir" 68b/13, *aṭ+dur* "attır" 69a/6, *uzaḳ+dur* "uzundur" 75a/1, *kişi+dürler* "kişidirler" 76b/8, *atası+dur* "babasıdır" 84b/4, *satmaḳ+dur* "satmaktır" 95a/4, *yalġan+dur* "yalandır" 103a/9, *sınamaḳ+dur* "denemektir, sınamaktır" 108a/1, *ḳoy+durlar* "koyundurlar" 117b/6.

1.1.2.2.4. -GU sıfat-fiil eki

ḫoş kél-gü dék "Hoş gelecek" 24a/13, *ᶜādet ḳıl-ġu dék* "Adet hâline getirilecek" 34a/7, yürme-gü dék "yürünmeyecek" 70a/9-10.

1.1.2.2.5. -GUçI sıfat-fiil eki

két-güçi "gidici" 2a/2, *yé-güçi* "yiyici, yiyen" 3a/3, *éşit-güçi* "işitici, işiten" 89b/5, *sat-ġuçı+lar* "satıcılara" 94a/5.

1.1.2.2.6. -GUnçA zarf-fiil eki

körme-günçe "görmeyince" 11b/5, *bolma-ġunça* "olmayınca" 15a/13, *ölme-günçe* "ölmeyince" 30b/7, *kir-günçe* "ulaşınca, erişince" 30b/10, *içme-günçe* "içmeyince" 35a/1, *bér-günçe* "verince" 45b/7, *bar-ġunça* varınca" 56a/7, *çıḳ-ḳunça* "çıkınca" 60b/9, *ayıt-ġunça* "söyleyince" 85a/10, *déme-günçe* "demeyince" 87b/9, *alma-ġunça* "almayınca" 91a/6, *yüzlenme-günçe* "ortaya çıkmayınca, hasıl olmayınca" 107a/7, *bilme-günçe* "bilmeyince" 108b/5.

1.1.2.2.7. -GUr- fiilden fiil yapma eki

yét-gür-gey-mén "ulaştırayım" 15b/13, *az-ġur-up* "yoldan çıkarıp" 61a/9.

1.1.2.2.8. -GUz- fiilden fiil yapma eki

yat-ġuz-ġıl "boylu boyunca yatırma" 65b/6, *kir-güz-me-gil* "girdirme" 73a/3.

1.1.2.2.9. +mU soru eki

bar mu? "var mı?" 47a/5, *yétgen müdür*? "ulaşmış mıdır?" 91b/12, *démedinĝ mü*? "demedin mi?" 92a/10, *ayıtmadım mu*? "söylemedim mi?" 97a/9, *körmedinĝ mü*? "görmedin mi?" 110b/10.

1.1.2.2.10. -sUn/+sUnlAr teklik ve çokluk üçüncü şahıs emir eki

éşitil-sün "işitilsin" 26a/1, *aṭ çap-sunlar* "at sürsünler" 53a/1, *kélme-sün* "gelmesin" 84b/7, *güvāhlıḳ bér-sün* "şahitlik etsin" 91b/9, *ayıt-sun* "söylesin" 112b/5.

1.1.2.2.11. -Ur geniş zaman eki

bér-ür "verir" 8a/10, *bar-ur* "varır" 11a/9, *bil-ür* "bilir" 17a/7, *çıḳar-ur* "görevden uzaklaştırır" 114b/13, *tiril-ür* "dirilir" 123a/11.

1.1.2.2.12. -Ur sıfat-fiil eki

ayt-ur sözidin "söyleyecek sözünden" 20b/2, *Fārisī̄ bil-ür ᶜulemālardın* "Farsça bilen ulemalardan" 25a/6, *ḳıl-ur işinĝ* "yapacağın işin" 27a/6.

1.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

1.2.1. -e- > -i-

Yeni Uygur Türkçesinde iki veya daha fazla heceli kelimelerin ikinci veya daha sonraki heceleri, açık orta hece durumuna geçtiğinde bu hecelerdeki /e/ ünlüsü /i/ ünlüsüne döner (Öztürk, 2010:12). Metnimizde Yeni Uygur Türkçesinin bir özelliği olarak bazı kelimelerde /e/ > /i/ değişimine rastlanmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

merḥamiti < *merḥamet+i* "Merhameti" 7b/3, *selṭeniti* < *selṭenet+i* "Büyüklüğü, yüceliği" 42a/9.

1.2.2. Ünlü düzleşmesi

Metnimizde /u/, /ü/, /o/ seslerinin düzleşerek /a/, /e/, /i/ seslerine dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

beri "+dAn bu yana, beri" 90b/13 < Orh. *berü*, E. Uyg. *berü*, KTS *berü*, KITS *berü ~ börü ~ biri*, HTS *berü ~ birü ~beri*.

köter- "götürmek, kaldırmak" 44b/9 < Orh. *kötür-*, E. Uyg. *kötür-*, KTS *kötür-*, KITS *kötür- ~ köter- ~ ködir-*, HTS *kötür- ~ köter-*.

otra "orta" 22a/4 < Orh. *ortu*, E. Uyg. *ortu ~ otra*, KTS *orta ~ otra ~ otru* KITS *orta*, HTS *orta ~ otru*.

savuḳ "soğuk" 48a/10 < E. Uyg. *soġıḳ ~ soġıġ*, KTS *soġıḳ ~ soġuḳ ~ sawuḳ*, KITS *savuḫ ~ sovuḳ ~ soyuḳ ~ suvuḳ*, HTS *sawuḳ ~ sovuḳ ~ sowuḳ*.

tola "çok, fazla" 5a/5 < E. Uyg. *tolu ~ tolı*, KTS *tolu ~ toluġ ~ tolı*, KITS *tolı ~ toluġ*, HTS *tola ~ tolu ~ toluġ ~ dolu*.

1.2.3. Ünlü yuvarlaklaşması

Ünlü yuvarlaklaşması Çağatay Türkçesinde sıkça görülen bir ses olayıdır. Metnimizdeki bazı sözcüklerin köklerinde bulunan düz ünlüler ilerleyici ve gerileyici ünsüz benzeşmesiyle veya /b/, /p/, /m/ gibi dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaklaşmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

boyun "boyun" 69b/1 < E. Uyg. *boyın ~ boyun*, KTS *boyın ~ boyun*, KITS *boyın ~ boyun ~ boynı*, HTS *boyun*.

büle- "keskinleştirmek" 80b/11 < E. Uyg. *bile-*, KTS *bile-*, KITS *bile-*, HTS *bile-*.

çüçük "şaka, latife" 108b/4 < Orh. *süçig*, E. Uyg. *süçig ~ süçüg*, KTS *süçig ~ süçik ~ süçüg ~ süçük*, KITS *süçi ~ süçü*, HTS *süçüg ~ süçi ~ süçü ~ süçük*.

fütü- "yazmak" 109b/13 < Orh. *biti-*, E. Uyg. *biti-*, KTS *biti-*, KITS *biti-*, HTS *biti-*.

ḳurut- "kurutmak" 49a/6 < E. Uyg. *ḳurıt-*, KTS *ḳurıt- ~ḳurut-*, KITS *ḳurut- ~ḳurud-*, HTS *ḳurıt- ~ḳurut-*.

oçuḳ "açık" 70b/2 < E. Uyg. *açuḳ*, KTS *açuḳ ~ açuḥ*, KITS *açuḳ ~ açıḳ,* HTS *açuḳ ~ açuġ.*

oḳu- "okumak" 39b/12, < Orh. *oḳı-*, E. Uyg. *oḳı-*, KTS *oḳı-*, KITS *oḳı- ~ oḳu-* HTS *oḳı- ~ oḳu-*.

oruḳ "zayıf" 107a/1 < Orh. *aruḳ*, E. Uyg. *aruḳ*, KTS *aruḳ*, KITS *aruḳ ~ arıḫ ~ arıḳ*, HTS *aruḳ ~ arıḳ*.

oşuḳ "aşık kemiği" 65b/10 < KTS *aşuḳ*, KITS *aşuḳ ~ aşıḳ*, HTS *aşuḳ*.

ozuḳ "Azık, yiyecek" 95b/9 < E. Uyg. *azuḳ*, KTS *azıḳ ~ azuḳ*, KITS *azıġ ~ azıḫ ~ azıḳ ~ azuḳ*, HTS *azıḳ ~ azuḳ*.

öy "ev" 40a/12 < Orh. *eb*, E. Uyg. *ew* KTS *ew ~ éw ~ ev ~ üw ~ ef*, KITS *ev ~ iv ~ öv ~ öy ~ yev*, HTS *ew ~ éw ~ ev ~ öw ~ öy ~ iv ~ iw*.

öyür- "çevirmek" 77b/3 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evür-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür- ~ evür- ~ ivür- ~ öwür-*.

pütü- "yazmak" 12a/9 < Orh. *biti-*, E. Uyg. *biti-*, KTS *biti-*, KITS *biti-*, HTS *biti-*.

tamur "damar" 63b/8 < E. Uyg. *tamar*, KTS *tamar ~ tamur ~ tamır*, KITS *tamar ~ ṭamar ~ tamır ~ tamur ~ damar*, HTS *tamar ~ tamur ~ tamır*.

témür "demir" 75a/4 < Orh. *temir*, E. Uyg. *temür ~ temir*, KTS *temür*, KITS *temür ~ temir ~ timir ~ timür ~ demür*, HTS *temir ~ temür ~ timür ~ demir*.

tonu- "tanımak, bilmek" 1b/9 < KTS *tanu- ~ tanı-*, KITS *tanı- tangı-*, HTS *tanu- ~ tanı-*.

tögür- "değdirmek, birbirine değdirmek" 70b/2 < Orh. *tegür-*, E. Uyg. *tegür-*, KTS *tegür- ~ tigür- ~ tegir-*, KITS *tegür-*, HTS *tégür- ~ tigür- ~ tegür- ~ tekir-*.

töşük "delik, yarık" 11b/6 < KTS *teşük*, KITS *teşik ~ tişek ~ tişik ~ tişük ~ deşük* HTS *teşük ~ töşük*.

unut- "unutmak" 32a/11 < Orh. *unıt-*, E. Uyg. *unıt-*, KTS *unıt- ~ unut-*, KITS *unut- ~ unuṭ- ~ unud- ~ unıd-*, HTS *unut- ~ unıt-*.

uyuḳla- "uyumak, uyuklamak" 50a/1 < E. Uyg. *udıḳla-*, KTS *udıḳla- ~ uduḳla-*, KITS *uyuḳla-*, HTS *uyuḳla-*.

yürü- "yürümek" 5b/8 < Orh. *yorı-,* E. Uyg. *yorı-*, KTS *yorı- ~yöri- ~yörü- ~yoru-*, KITS *yorı- ~yöri- ~yörü- ~yüri- ~yürü-*, HTS *yorı- ~yüri- ~yörü- ~yöri- ~yürü-*.

Bu örneklerin haricinde metnimizde yer alan ve bugün Yeni Uygur Türkçesi söz varlığında karşımıza çıkan *saġragu* "sağır" 106a/2 kelimesinin *saġrugu* "sağır" 70a/10 şeklinde yuvarlak ünlülü şeklini de ünlü yuvarlaklaşması olarak değerlendirebiliriz.

1.2.4. Ünlü genişlemesi

Çağatayca Kâbûsnâme'de şu örneklerde kelime sonunda yer alan dar ünlülerin genişlediği görülmektedir:

yigirme birinçi "yirmi birinci" 1a/3, *yigirme ékkinçi* "yirmi ikinci" 1a/3-4, *yigirme üçünçi* "yirmi üçüncü" 1a/4, *yigirme törtünçi* "yirmi dördüncü" 1a/5, *yigirme béşinci* "yirmi beşinci" 1a/5, *yigirme altınçı* "yirmi altıncı" 1a/6, *yigirme yettinçi* "yirmi yedinci" 1a/6, *yigirme sékkizinçi* "yirmi sekizinci" 1a/7, *yigirme toḳḳuzunçı* "yirmi dokuzuncu" 1a/7, *yigirme* "yirmi" 7a/3, *yette* "yedi" 11a/13, *alte* "altı" 49b/4.

Alte ve *yette* günümüz Uygur Türkçesinde de kullanılmaktadır. Sayı bildiren kelimelerin bu şekilde kullanılması Yeni Uygur Türkçesinin esere yansıması olarak değerlendirilebilir.

1.2.5. Ünlü daralması

Eski Türkçede geniş ünlülü kullanılan bazı kelimelerin Çağatay Türkçesinde dar ünlülü kullanıldıkları görülmektedir. Çağatayca Kâbûsnâme'de de görülen bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

sén < ET *sen* "sen" 1b/13, *mén* < ET *men* "ben" 4a/7, *ér-* < ET *er-* "olmak" 5a/5, *téve* < ET *tebi, tebe* "Deve" 5b/7, *kél-* < ET *kel-* "gelmek" 15b/10, *két-* < ET *ket-* "gitmek" 33b/8, *élig* < ET *elig* "el" 38a/1, *ér* < ET *er* "yiğit, er" 42b/9, *kéyin* < ET *kedin* "sonra" 49a/6, *tépre-* < ET *tepre-* "Kımıldamak, hareket etmek" 60b/10, *kéy-* < ET *ked-* ~ *keḍ-* "giymek" 60b/11, *kérek* < ET *kerek* ~ *kergek* "lazım, gerek" 99a/10, *élçi* < ET *elçi* ~ *ilçi* "haberci, elçi" 110a/6, *élt-* < ET *elt-* "götürmek, iletmek" 118a/8.

1.2.6. Ünlü düşmesi

Türkçede bazı iki heceli kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldığında bu kelimelerin ikinci hecelerinde yer alan ünlüler düşer. Bu durumun temel sebebi orta hecedeki ünlünün vurgusuz olmasıdır. Çağatayca Kâbûsnâme'de bu durumun örnekleri mevcuttur.

oynamaḳnıng̑ < oyun 1a/2, *köng̑li* < *köng̑ül* 19a/12, *oġlı* < *oġul* 23a/12, *kéynide* < *kéyin* 27b/10, *élgide* < *élig* 30b/2, *ḳarnı* < *ḳarın* 40a/11, *burnı* < *burun* 62b/7, *aġzı* < *aġız* 64a/9, *boynınıng̑* < *boyun* 69b/1, *kögsi* < *kögüs* 69b/4, *évrülgey* < *évür-* 81b/13, *aytay* < *ayıt-* 112b/6, *ayrılmas* < *ayır-* 127a/5, *ornıda* < *orun* 128b/13.

Aşağıdaki sözcüklerde orta hece ünlüsünün kalıcı olarak düştüğü görülmektedir.

ḳaynatturup < *ḳayına-* 16a/10, *yalġuz* < *yalıng̑uz* 101b/2.

1.2.7. Ünlü birleşmesi

Ünlü ile biten bir sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ya da ünlü ile biten bir sözcüğün ünlü ile başlayan bir sözcükle birleşmesi neticesinde gerçekleşen bir ses olayıdır.

némerselerdin < *néme erselerdin* "nesnelerden" 1b/6, *néçük* < *néçe ök* "nasıl" 6a/8, *nérse* < *né érse* "nesne, şey" 21b/3.

Bu örneklerin yanında metinde yeterlilik fiili oluşturmada kullanılan *al-* yardımcı fiilinin olumsuzu *alma-* ile *-A* zarf-fiil ekini almış bir kelime birleştiğinde de bu ses hadisesi meydana gelmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ḳıla'lmas (< ḳal-a almas) "yapamaz" 1b/10, *tafa'lmas* (< taf-a almas) "bulamaz" 14b/8, *örgena'lmas* (< örgen-e almas) "öğrenemez" 63b/1.

1.3. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

1.3.1. -d-/-ḍ- > -y-/-y değişmesi

Köktürk ve Eski Uygur Türkçeleri döneminde /d/, Karahanlı ve Harezm Türkçeleri döneminde /ḍ/ şeklinde gördüğümüz ses, Çağatay Türkçesinde akıcılaşarak /y/ sesine dönüşmüştür. Bu durum; kelime başında, ortasında ve sonunda karşımıza çıkmaktadır. Metinde tesadüf edilen bu ses değişikliğinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ayaġ "ayak" 5b/9 < Orh. *adaḳ*, E. Uyg. *adaḳ*, KTS *aḍaḳ ~ ayaḳ ~ azaḳ*, KITS *adaḳ ~ ayaġ ~ ayaḳ ~ azaḳ*, HTS *aḍaḳ ~ ayaġ ~ ayaḳ*.

ayrıl- "ayrılmak" 127a/5 < Orh. *adrıl-*, E. Uyg. *adrıl-*, KTS *aḍrıl-*, KITS *ayrıl- ~ ayrul-*, HTS *aḍrıl-*.

boy "boy" 63b/6 < E. Uyg. *bod*, KTS *boḍ ~ boy* KITS *boy ~ boyı ~ boyu*, HTS *boḍ ~ boy*.

ḳayaş "akraba" 60a/3 < Orh. *ḳadaş*, E. Uyg. *ḳadaş*, KTS *ḳadaş ~ ḳaḍaş*, HTS *ḳadaş ~ ḳaḍaş*.

kéy- "giymek" 60b/11< E. Uyg. *ked-*, KTS *keḍ- ~ key-*, KITS *giy- ~ key- ~ kiḍ-*, HTS *keḍ- ~ kiḍ- ~ kiy- ~ key-*.

kéyin "sonra" 34a/13 < E. Uyg. *kedin ~ kidin*, KTS *kedin ~ keḍin ~ kidin ~ kiḍin*, HTS *keḍin ~ kéyin ~ kéḍin ~ kiḍin*.

ḳoy- "koymak, bırakmak" 28b/12 < Orh. *ḳod- ~ ḳot-*, E. Uyg. *ḳod-*, KTS *ḳoḍ- ~ ḳoy-*, KITS *ḳoy-*, HTS *ḳoḍ- ~ ḳoy-*.

ḳoyı "aşağı, alt, aşağıya doğru" 33b/3 < Orh. *ḳudı*, E. Uyg. *ḳodı*, KTS *ḳodı ~ ḳuḍı ~* ḳoḍı, HTS *ḳoḍı ~ ḳoḍu ~ ḳuḍı ~ ḳuyı*.

ḳuyruḳ "kuyruk" 69b/11 < Orh. *ḳudruḳ*, E. Uyg. *ḳudruġ ~ ḳudruḳ*, KTS *ḳudruḳ ~ ḳuḍruḳ*, , KITS *ḳuyruḳ ~ ḳuyruḫ*, HTS *ḳudruḳ ~ ḳuyruġ ~ ḳuyruḳ*.

küyev "damat" 76a/10 < Orh. *küdegü*, E. Uyg. *küdegü*, KTS *küḍegü ~ küyegü*, KITS *küyegü ~ güyegü ~ köyöv ~ küyev ~ küyevüv ~ küyöv*, HTS *küḍegü ~ küyegü ~ küyev ~ güvey*.

uy "öküz, sığır" 121a/4 < E. Uyg. *ud*, KTS *uḍ ~ ud ~ öd*, HTS *uḍ ~ uy*.

uyḳu "uyku" 54b/10 < Orh. *udı-*, E. Uyg. *udı-*, KTS *uḍı- ~ uḍu-*, *uḍıġu ~ uḍıḳ ~ uḍḳu*, KITS *uyḳı ~ uyḳu ~ uḫu ~ uḳu ~uyuḫı ~ uyuḫu*, HTS *uyḳu ~ uḍḳu ~ uyuḳu*.

1.3.2. -d-/-ḍ- > -y- > -g- değişmesi

Bu ses değişmesine ait metnimizde tek örneğe tesadüf edilmiştir:

ége "sahip" 126a/5 < Orh. *idi*, E. Uyg. *idi*, KTS *iḍi ~ ide ~ iye*, KITS *iye ~ eye*, HTS *idi ~ iḍe ~ éḍe ~ eye ~ iḍi ~ iti*.

1.3.3. -ḳ- > -ḫ- değişmesi

Çağatay Türkçesinde görülen bu ses olayında patlamalı ünsüz olan /ḳ/ yerini sızıcılaşarak /ḫ/ye bırakmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

yaḫşı "iyi" 3b/4 < E. Uyg. *yaḳşı*, KTS *yaḫşı ~ yaḳşı*, KITS *yaḫşı ~ yaḳşı*, HTS *yaḫşı*.

toḫta- "durmak" 32a/9 < KITS *toḳta-,* HTS *toḳta-*.

oḫşa- "benzemek" 43b/2 < E. Uyg. *oḳşa- ~ oḳsa-*, KTS *oḫşa- ~ oḳşa-*, KITS *oḫşa- ~ oġşa- ~ oḳşa- ~ oşa- ~ oşḳa- ~ ovşa-*.

ḳoḫluḳ < "çirkin" 73a/3 < E. Uyg. *ḳoḳ* "toz, toprak, pislik".

aḫtar- "Toprağı sürüp dinlendirmek" 121b/5-6 < E. Uyg. *aḳtar-*, KTS *aḫtar- ~ aḳtar- ~ aġtar-*, KITS *aḳtar- ~ aḳtar- ~ aḳtur- ~ aḳdar- ~ aḳdur-*, HTS *aḫtar- ~ aḳtar-*.

1.3.4. -ḳ > -ġ değişmesi

Çağatay Türkçesinin bir özelliği olarak kelime sonunda yer alan asli /ḳ/ ünsüzünün kimi örneklerde /ġ/ sesine değiştiği görülmektedir:

ayaġ "ayak" 5b/9 < Orh. *adaḳ*, E. Uyg. *adaḳ*, KTS *adaḳ ~ ayaḳ ~ azaḳ*, KITS *adaḳ ~ ayaġ ~ ayaḳ ~ azaḳ*, HTS *adaḳ ~ ayaġ ~ ayaḳ*.

savuġ "soğuk" 49a/4 < KTS *sawuḳ ~ soġuḳ ~ soġıḳ*, KITS *savuḳ ~ savuḫ ~ sovuḳ ~ soyuḳ ~ suvuḳ*, HTS *savuḳ ~ sawuḳ ~ sovuḳ ~ sowuḳ*.

tofraġ "toprak" 15b/2, *tofraḳ* "toprak" 59b/5 < E. Uyg. *topraḳ*, KTS *tupraḳ ~ topraḳ ~ tofraḳ*, KITS *tobraḳ ~ topraḳ*, HTS *tofraḳ ~ topraḳ*.

Bu örneklerin yanı sıra Kâbûsnâme'de hem /ḳ/ ünsüzü ile hem de /ġ/ ünsüzü ile yazılmış ikili örnekler de vardır:

savuġ 49a/4 ~ *savuḳ* 48a/10; *tofraġ* 15b/2 ~ *tofraḳ* 59b/5.

1.3.5. -ġ > -ḳ değişmesi

Çağatay Türkçesinde isimlerden sıfatlar yapmakta kullanılan +lIG/+lUG ekindeki /ġ, g/ sesleri ile kelimelerin sonunda yer alan /G/ ünsüzünün tonsuzlaşarak /K/ olduğu görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmiştir. Örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

aġrıḳ "hasta, hastalık" 36a/12 < E. Uyg. *aġrıġ ~ aġrıḳ ~ aġruḳ*, KTS *aġrıġ*, KITS *aġrıġ ~ aġırıḫ ~ aġrıḫ ~ aġrıḳ ~ arı*, HTS *aġrıġ ~ aġrıḳ*.

ḳatıḳ "katı, sert" 9b/6 < Orh. *ḳatıġ*, E. Uyg. *ḳatıġ*, KTS *ḳatıġ ~ ḳatı*, KITS *ḳatıġ ~ ḳatı ~ ḳattı*, HTS *ḳatıġ ~ ḳatıḳ ~ ḳatı ~ ḳattu*.

ḳuduḳ "kuyu" 19a/5 < E. Uyg. *ḳuduġ*, KTS *ḳuduġ ~ ḳuḍuġ ~ ḳuyuġ ~ ḳuḍı*, KITS *ḳuyı ~ ḳuyu ~ ḳuyuġ*, HTS *ḳuḍuġ ~ ḳuḍuḳ ~ ḳuḍu ~ ḳuyuġ ~ ḳuḍduġ*.

toḳ- "doğmak" 26a/12 < Orh. *tug-*, E. Uyg. *toġ- ~ toḳ-*, KTS *toġ-*, KITS *toġ- ~ tov- ~ tuv- ~ do- ~ doġ-*, HTS *toġ- ~ tuġ- ~ doġ-*.

toruḳ "doru (at rengi)" 69b/8 < Orh. *toruġ*, E. Uyg. *toruġ* KTS *toruġ*, KITS *toru ~ ṭorı ~ ṭoru ~ doru*, HTS *toruġ*.

cānlıḳ "canlı" 9b/1, *baġlıḳ* 13a/1 "bağlı", *çaġlıḳ* "gibi" 13a/11, *ḫūyluḳ* "huylu" 27a/9, *aṭlıḳ* "adı olan, adlı" 55b/3-4.

Bu örneklerin yanı sıra Kâbûsnâme'de hem /ġ/ ünsüzü ile hem de /ḳ/ ünsüzü ile yazılmış ikili örnekler de vardır:

aṭlıġ 3b/4 ~ *aṭlıḳ* "adı olan, adlı", 55b/3-4 *cānlıġ* 9b/7 ~ *cānlıḳ* "canlı" 9b/1, *toġ-* 13a/6 ~ *toḳ-* "doğmak" 26a/12, *ḳatıġ* 23b/11 ~ *ḳatıḳ* "şiddetli, sert, katı" 9b/6 *aġrıġ* 65b/6 ~ *aġrıḳ* "hastalık" 65a/8.

1.3.6. p-/-p- > f-/-f- değişmesi

Çağatay Türkçesinde görülen önemli ses hadiselerinden biridir. Çağatay Türkçesi üzerine hazırlanmış olan gramer kitaplarında bu ses değişiminin sadece kelime içinde görüldüğü bilgisi verilmiştir (Eckmann, 2012:38; Argunşah, 2013:94). Çağatayca Kâbûsnâme'de de bu durumun örnekleri görülmekle birlikte klasik Çağatay dönemi eserlerinden farklı olarak kelime başında ve kelime sonunda da bu durumun örneklerine tespit edilmiştir.

Metinde yer alan *fut, fat* kelimeleri Yeni Uygur edebi dilinde *put, pat* şeklindedir, ancak bu kelimeler Kâşgar ve Yarkend ağzında *fut, fat/ put, pat* şeklinde ikili bir kullanıma sahiptir. Kelime başında /p/li şekillerin yanı sıra /f/li şekillerin de görülüyor olması bir /p/ > /f/ değişikliği olarak değerlendirilebileceği gibi Yeni Uygur ağzının bir özelliği olarak da değerlendirilebilir. Metinde hem yabancı hem de Türkçe kelimelerde p-/-p- > f-/-f- ses değişikliği tespit edilmiştir.

Yabancı kelimelerde p-/-p- > f-/-f- değişimi:

fārçe "parça" 12b/1 < HTS *pārça,* ÇTS *pārçe.*

fat "çabuk, hızlı" 72a/12 < ÇTS *pat pat.*

ferīşān "perişan" 20b/4 < HTS *perīşān*, KITS *perīşān*, ÇTS *perīşān.*

ferverdigār "Allah" 7b/1 < KTS *perverdigār*, HTS *perverdigār.*

feydā "peyda" 40b/5 < HTS *peydā*, KITS *peydā*.

fiçaḳ "bıçak" 80a/11 < E. Uyg. *bıçaḳ*, KTS *bıçaḳ ~ biçek*, HTS *bıçaḳ ~ biçek*, KITS *bıçaḳ ~ bışaḳ*.

ful "para" 58a/8 < KITS *bul ~pul.*

Türkçe kelimelerde p-/-p- > f-/-f- değişimi:

Bu değişim, Türkçe kelimelerde muhtemelen b-/-b- > p-/-p- > f-/-f- şeklinde bir seyir izlemiştir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

fiş- "olgunlaşmak, yetmek" 30a/5 < Orh. *biş-*, E. Uyg. *pış-*, KTS *bış- ~ pış-*, HTS *bış- ~ biş- ~ piş-*, KITS *biş- ~ piş-*.

fut "bacak" 70b/4 < E. Uyg. *but*, KTS *but*, HTS *bud ~ but*, KITS *bud ~but ~ buṭ*.

fütü- "Yazmak" 25a/6 < Orh. *biti-*, E. Uyg. *biti-*, KTS *biti-*, HTS *biti-*, KITS *biti-*.

kirfik "kirpik" 65a/13, < E. Uyg. *kirpik*, KTS *kirpik*, KITS *kirpik ~ kerpik ~ kilürpiç ~ kirbik ~ kirbük ~ kifrik,* HTS *kirpük*.

taf- "Bulmak" 38a/4 < KTS *tap-*, HTS *tap-*, KITS *dap- ~ tap-*.

tofraġ "toprak" 15b/2, *tofraḳ* "toprak" 59b/5 < E. Uyg. *topraḳ*, KTS *tupraḳ ~ topraḳ ~ tofraḳ*, KITS *tobraḳ ~ topraḳ*, HTS *tofraḳ ~ topraḳ*.

yif "ip" 82b/10 < E. Uyg. *yip*, KTS *yip ~ yıp*, KITS *yip ~ ib ~ ip ~ yib*, HTS *yip ~ yif*.

1.3.7. f- > p- değişmesi

Çağataycada iç seste ve kelime sonunda görülen /f/ > /p/ değişmesi, Çağatayca Kâbûsnâme'de söz başında da görülmektedir. Bu durum günümüz Özbek (Coşkun, 2014:45) ve Yeni Uygur Türkçelerinde (Öztürk, 2010:18) karakteristik özelliklerden biridir. Metinde bir kelimede bu ses değişimine tesadüf edilmiştir.

pāl "fal" 89b/10 < Ar. *fāl*, *Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*.

1.3.8. t- > d- değişmesi

Çağatay Türkçesinde genellikle kelime başında yer alan /t/ sesleri korunmaktadır. Bazı kelimelerde /t/ seslerinin /d/ sesine dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örneklerine Kâbûsnâme'de de rastlanmaktadır.

dé- "söylemek, demek" 5b/10 < Orh. *ti- ~ te-*, E. Uyg. *ti-*, KTS *ti- ~ té- ~ te-*, KITS *ti- ~ de- ~ di- ~ dih- ~dü-*, HTS *ti- ~ té- ~te- ~ de- ~di-*.

dék "gibi" 11a/6 < Orh. *teg*, E. Uyg. *teg*, KTS *teg*, KITS teg ~ *dek*, HTS *teg ~ tig ~ tek ~ dik ~ dik ~ deg ~ tik*.

depin- "hızlıca gitmek, yürümek, koşmak" 70a/10 < E. Uyg *tep-,* KTS *tepin-*, KITS *tep- ~ dep-*, HTS *tepün-*.

depset- "çiğnetmek, ezdirmek" 110b/9 < E. Uyg *tep-,*, KTS *tepset-*, KITS *tep- ~ dep-*.

1.3.9. -b > -w > -v değişmesi

Eski Türkçede kelime içinde ve sonunda bulunan bazı /b/ sesleri Çağatay Türkçesinde sızıcılaşarak /v/ sesine dönüşür. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilir.

av "Av" 1a/1, Orh. *ab*, E. Uyg. *ab ~ av*, KTS *aw*, KITS *av ~ uv*, HTS *aw ~ av*.

avla- "Avlamak" 1a/1 < Orh. *abla-*, E. Uyg. *avla-*, KTS *awla-*, KITS *avla-*, HTS *awla- ~ avla-*.

évrül- "dönüşmek" 81b/13 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evir-,* KTS *ewrül-*, KITS *evür-*, HTS *ewrül-*.

téve "deve "5b/7 < Orh. *tebi ~ tebe*, E. Uyg. *tebe ~ teve*, KTS *téwe ~ téwi ~ tewi ~ tevey ~ tewey ~ teve*, KITS *teve ~ deve ~ tife ~ tive ~ töve ~ tüve*, HTS *teve ~ tewe ~ téwe ~ tiwe ~ dive*.

1.3.10. -b > -w > -v > -y değişmesi

Eski Türkçede kelime içinde ve sonunda bulunan bazı /b/ sesleri Çağatay Türkçesinde sızıcılaşarak /y/ sesine dönüşür. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilir.

öy "ev" 40a/12 < Orh. *eb*, E. Uyg. *eb*, KTS *ev ~ éw ~ ew ~ ef ~ üw*, KITS *ev ~ iv ~ öv ~ öy ~ yev*, HTS *ev ~ éw ~ ew ~öw ~ öy*.

öyür- "çevirmek" 77b/3 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evir-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür- ~ evür- ~ ivür- ~ öwür-*.

1.3.11. -b > -w > -v > > y- > -g değişmesi

Metninizde bu ses olayına bir kelimede tesadüf edilmiştir:

ögür- "çevirmek" 56a/13 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evür-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür- ~ evür- ~ ivür- ~ öwür-*.

1.3.12. -ġ > -w > -v değişmesi

savuġ "Soğuk" 49a/4 < E. Uyg. *soġıḳ ~ soġıġ*, KTS *soġıḳ ~ soġuḳ ~ sawuḳ*, KITS *savuḫ ~ sovuḳ ~ soyuḳ ~ suvuḳ*, HTS *sawuḳ ~ sovuḳ ~ sowuḳ*.

yavuḳ "yakın" 1b/1 < Orh. *yaġuḳ*, E. Uyg. *yaġuḳ*, KTS *yawuḳ*, KITS *yavuḳ ~ yauḳ ~ yavuḫ ~ yovuḳ*, HTS *yavuḳ ~ yawuḳ*.

Bu örneklerin yanı sıra *ḳaġun* 80a/10 kelimesinde /ġ/ sesinin korunduğu görülmektedir.

1.3.13. -ḫ > -ġ değişmesi

Bu ses değişimi metinde bir örnekte tespit edilmiştir:

ferāġlıḳ "ferahlık, rahatlık" 68b/7 < Ar. *ferāḥ*

1.3.14. -egü > -ev

Metnimizde /-egü/ ses grubunun büzülerek /-ev/ ses grubuna dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

birev "biri" 27b/7 < E.Uyg. *biregü*, KTS *biregü*, HTS *biregü ~ birev*.

ékkev "ikisi" 10b/4 < E. Uyg. *ikegü*, KTS *ikegü*, HTS *ékegü ~ ikegü*.

küyev "damat, eş, koca" 76a/10 < Orh. *küdegü*, E. Uyg. *küdegü*, KTS *küḍegü ~ küyegü*, KITS *küyegü ~ güyegü ~ köyöv ~ küyev ~ küyevüv ~ küyöv*, HTS *küḍegü ~ küyegü ~ küyev ~ güvey*.

1.3.15. b- > m-

Eski Türkçede kelime başında bulunan /b/ sesinin Çağatay Türkçesinde /m/ sesine değiştiği görülmektedir. Metnimizde de bu durumun örneklerine tesadüf edilmiştir:

manĝa "bana" < 73b/1 < Orh. *banĝa ~ manĝa*, E. Uyg.

mén "ben" 4a/7 < Orh. *ben ~ men*, E. Uyg. *men ~ min*, KTS men ~ *min*, KITS *men ~ min ~ ben*, HTS *mén ~ men ~ min ~ ben*.

minĝ "bin" 55a/5 < Orh. *binĝ ~ minĝ*, E. Uyg. *minĝ*, KTS *minĝ*, KITS *minĝ ~ binĝ*, HTS *minĝ*.

min- "binmek" 69b/6 < Orh. *bin- ~ min-*, E. Uyg. *min-*, KTS *min- ~ mün-*, KITS *min- ~ bin-*, HTS *min- ~ mün- ~ bin-*.

munça "bunca, bu kadar" 77b/8 < Orh. *bunça*, E. Uyg. *bunça ~ munça*, KTS *munça*, KITS *munça ~ bunçaḳ*, HTS *munça*.

munda "burada" 38a/8 < Orh. *bunta*, E. Uyg. *munda ~ munta*, KTS *munda*, KITS *munda*, HTS *munda*.

1.3.16. -z > -s değişmesi

Çağatay Türkçesinde kimi kelimelerde ve geniş zaman ekinin olumsuzu *-mAz* ekinde yer alan /z/ sesinin /s/ sesine değiştiği görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmiştir.

kögüs "göğüs" 64b/9 < E. Uyg. *kögüz ~ kögüs* KTS *kögüz ~ köküs ~ köküz*, KITS *kögüs ~ köküs ~ kövüs*, HTS *kögüz ~ kögüs ~ köküs ~ köküz*.

kél-mes "gelmez" 6a/1, *bér-mes* "vermez" 10a/13, *bar-mas* "varmaz" 30b/5, *ẖ^{v}āla-mas* "istemez" 117b/4.

1.3.17. s- > ç- değişmesi

Bu ses değişimine metnimizde bir örnekte tesadüf edilmiştir:

çüçük "şaka, latife" 108b/4 < Orh. *süçig*, E. Uyg. *süçig ~ süçüg*, KTS *süçig ~ süçik ~ süçüg ~ süçük*, KITS *süçi ~ süçü*, HTS *süçüg ~ süçi ~ süçü ~ süçük*.

1.3.18. -n̂g > -n değişmesi

Metnimizde bir örnekte bu ses değişimine tesadüf edilmiştir:

tırnaḳ "tırnak" 7a/2 < Orh. *tırn̂gaḳ*, E. Uyg. *tırn̂gaḳ ~ tırnaḳ ~ tın̂graḳ*, KTS *tırn̂gaḳ*, KITS *tırnaḳ ~ dırnaḳ ~ dırġaḳ*, HTS *tırnaḳ ~ tınġaḳ ~ dırnaḳ*.

1.3.19. b- > f- değişmesi

Metnimizde bu duruma bir örnekte tesadüf edilmiştir. Bu değişim b- > p- > f- şeklinde bir seyir izlemiş olmalıdır.

fehre "pay, hisse" 50a/4 (2), 50a/11 < pehre < Far. behre.

1.3.20. b-/-b-/ > p-/-p- değişmesi

Metinde bazı kelimelerde /b/ sesinin /p/ sesine değiştiği görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

iptidā < Ar. ibtidā 5b/9, *ḳapūl* < Ar. ḳabūl 14b/4, *elpette* < Ar. elbette 18a/1, *pat-* < bat- 30b/2.

1.4. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

1.4.1. -b > -w > -v > ø

Eski Türkçede kelime sonunda bulunan bazı /b/ seslerinin Çağatay Türkçesinde düştüğü görülmektedir. Bu duruma metnimizde de tesadüf edilmiştir:

su "su" 11a/7 < Orh. *sub*, E. Uyg. *sub*, KTS *suw ~ suf ~ suv*, KITS *su ~ suf ~ suv*, HTS *suv ~ suw ~ su*.

1.4.2. -r > ø

Çağatayca Kâbûsnâme'de *ér-* fiilinde yer alan /r/ ünsüzü genellikle korunmuştur, ancak kimi örneklerde bu sesin düştüğü görülmektedir:

aytıp édim "söylemiştim" 35a/7, *éşitür édi* "işitirdi" 54a/2, *ḳaşın̂gızda édim* "huzurunuzdaydım" 92a/6, *yoḳ édi* "yoktu" 111a/4.

birle "ile" kelimesi metinde genellikle /r/ ünsüzünü koruyarak kullanılmıştır, ancak 50'den fazla örnekte de /r/ sesinin düştüğü ve kelimenin *bile* şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

su bile "suyla" 118a/8, *ḫalḳ bile* "halkla" 34a/7, *sevdā-ger bile* "tüccar ile" 94b/2, *uşbu ṭarīḳa bile* "işte bu yolla, metotla" 122a/3.

Bu örnekler haricinde metinde yer alan bazı kelimelerde de /r/ ünsüzünün düştüğü görülmüştür. Bu örnekler aşağıda gösterilmiştir:

ḳutḳar- "kurtarmak" 55a/6 < E. Uyg. *ḳurtġar-*, KTS *ḳutġar- ~ ḳurtar- ~ ḳurtġar- ~ ḳutrar- ~ ḳutḳar-*, KITS *ḳutḳar- ~ ḳurtar- ~ḳutḫar- ~ ḳutḳar-*, HTS *ḳutḳar- ~ ḳurtġar- ~ ḳurtar- ~ ḳutġar- ḳutar-*.

ḳutul- "kurtulmak" 39a/9 < E. Uyg. *ḳurtul-*, KTS *ḳurtul- ~ ḳutul-*, KITS *ḳurtul- ~ḳutıl- ~ḳutul- ~ḳuttul-*, HTS *ḳurtul- ~ḳutıl- ~ḳutul-*.

1.4.3. -G-/-G > ø

Metnimizde birden fazla heceli kimi kelimelerde /G/ seslerinin düştüğü örnekler tespit edilmiştir:

aġrı "sıkıntı, dert" 7a/13 < E. Uyg. *aġrıġ*, KTS *aġrıġ*, KITS *aġrı ~ aġrıġ ~ aġrıḳ ~ aġrıḫ*, HTS *aġrıġ ~ aġrıḳ*.

éşek "eşek" 104a/5 < E. Uyg. *eşkek*, KTS *eşgek ~ eşyek ~ eşek*, KITS *eşek ~ işek ~ yeşek ~ eçek,* HTS *eşek ~ eşgek ~ işek*.

kérek "gerek" 2a/2 < Orh. *kergek*, E. Uyg. *kergek*, KTS *kergek ~ kerek*, KITS *kerek ~ kirek*, HTS *kerek*.

ḳulaḳ "kulak" 51a/1 < Orh. *ḳulḳaḳ*, E. Uyg. *ḳulaḳ ~ ḳulġaḳ ~ ḳulḳaḳ*, KTS *ḳulaḳ ~ ḳulġaḳ ~ḳulḫaḳ ~ḳulḳaḳ*, KITS *ḳulaġ ~ḳulaḳ*, HTS *ḳulaġ ~ḳulaḳ*.

1.4.4. b- > v- > ø

bol- "olmak" fiili metinde yer alan manzum parçalarda vezin gereği /b/ sesi düşürülerek *ol-* şeklinde yazılmıştır.

ol- "olmak" 43b/3 < bol-.

1.4.5. -t > ø

Metinde bir kelimede bu ses hadisesine tesadüf edilmiştir:

dōs+larımdın "dostlarımdan" 13b/13, < *dost*, *dōs+larıñgnı* "dostlarını" < *dost* 39a/13.

1.5. ÜNSÜZ TÜREMESİ

1.5.1. Kelime başında /y/ türemesi

Metinde bazı kelimelerde kelime başında /y/ türemesine tesadüf edilmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

yıġla- "ağlamak" 16a/1, < E. Uyg. *ıġla- ~ yıġla-*, KTS *ıġla- ~ yıġla-*, KITS *yıġla- ~ ıġla- ~ıla-,* HTS *ıġla- ~ yıġla-*

yıraḳ "uzak" 4b/13, < Orh. *ıraḳ*, E. Uyg. *ıraḳ ~ yıraḳ*, KTS *ıraḳ ~ yıraḳ*, KITS *ıraḳ ~ ıraḫ ~ yıraḳ*, HTS *ıraḳ ~ yıraḳ*.

Bu ses hadisesine metinde yer alan bir alıntı kelimede de tesadüf edilmiştir.

yesīr "esir" 75b/13 < KTS *esīr ~ esir*, KITS *esīr ~ yesir*, HTS *esīr ~ yesīr ~ yisir*.

1.5.2. İç seste /y/ türemesi

Çağatayca Kâbûsnâme'de iç seslerde hemze bulunduran bazı Arapça kelimelerde /y/ türemesi söz konusudur. Metinde yer alan bu ses olayının örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

dāyim "daima" 6b/11 < Ar. dāʾim, *fāyda* "fayda" 13b/3 < Ar. fāʾide, *zāyiḳa* "tat alma duyusu" 51a/1 < Ar. ẕāʾiḳa, *māyil* "meyletmiş, meyilli" 56a/1 < Ar. māʾil, *ṭāyife* "*grup hâlindeki insan topluluğu, bölük"* 78b/4 < Ar. ṭāʾife, *ḳāyim* "ayakta, ayağa kalkmış" 103b/3-4 < Ar. ḳāʾim, *şerāyiṭ* "şartlar, koşullar" 126b/4 < Ar. şerāʾiṭ, *ġāyib* "kayıp" 128b/8 < Ar. ġāʾib, *cāyiz* "uygun, caiz" 128b/11 < Ar. cāʾiz.

1.5.3. İç seste /v/ türemesi

Metinde, iç seste hemze bulunduran Arapça kökenli bir kelimede /v/ türemesi görülmektedir.

suvāl "soru, sual" 89b/7 < Ar. suʾāl.

1.5.4. Kelime başında /h/ türemesi

Bu ses hadisesi metinde bir örnekte karşımıza çıkmaktadır:

hürk- "ürkmek" 70a/9 < Orh. *ürk-*, E. Uyg. *ürk-*, KTS *ürk-*, KITS *ürk- ~ ürük-*, HTS *ürk-*.

1.6. ÜNSÜZ UYUMU

Çağatay Türkçesinde ünsüz uyumu tam değildir. Ünsüz uyumuna uyan ekler olduğu gibi bu uyumu bozan ekler de mevcuttur. Ünsüz uyumunu bozan ekler ve örnekleri aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1.6.1. +dA bulunma hâli eki

Bulunma hâli eki metinde *+da/+de* biçiminde kullanılmıştır. Ekin *+ta/+te* biçiminin olmaması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

vaḳt+da "vakitte" 1b/8, *ḳıyāmet+de* "kıyamette" 4b/4, *ādemlik+de* "insanlıkta" 6b/10, *sözlemek+de* "söylemekte" 22a/4, *fırṣat+da* "fırsatta" 80b/1.

1.6.2. +dIn ayrılma hâli eki

Ayrılma hâli eki metinde daima *+dIn* şeklinde kullanılmıştır. Ekin *+tIn* biçiminin olmaması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

béş+din "beşten" 4a/1, *örgenmek+din* "öğrenmekten" 10b/2, *pīrlıḳ+dın* "yaşlılıktan" 30a/3, *baş+*dın "baştan" 36b/3, *müddet+din* "müddetten" 91b/11 *ot+dın* "ateşten" 114a/1.

1.6.3. +dUr bildirme eki

Bildirme eki metinde genellikle *+dUr* biçimindedir, ancak bir kelimesinde ünsüz uyumuna bağlı olarak *+tur* biçiminde kullanılmıştır. Ekin *+dUr* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

yoḳ+tur 1b/6.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

yoḳ+dur "yoktur" 1b/7, *ṭā^{c}at+dür* "ibadettir" 6a/13, *toḳ+dur* "toktur", 11b/13, *nādānlıḳ+dur* "cahillktir" 13a/12, *ziyāderek+dür* "daha fazladır" 79b/9, *tört+dür* "dörttür" 98b/3.

1.6.4. +GA yönelme hâli eki

Metinde yönelme hâli eki *+GA* biçimindedir, ancak birkaç örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak *+ḳa* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle *+GA* biçiminin kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnekler:

yaş+ḳa "Gence" 28b/7, *baş+ḳa* "başa" 28b/7, *mıḫ+ḳa* "çiviye" 28b/10, *iş+ḳa* "işe" 86b/9.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

tonumaḳ+ġa "tanımaya" 1b/7, *bendelik+ge* "köleliğe" 4a/5, *cāhillıḳ+ġa* "cahilliğe" 14a/13, *ḫalḳ+ġa* "halka" 21b/2, *rāstlıḳ+ġa* "doğruluğa" 24a/6-7, *aṭ+ġa* "ata" 52a/10.

1.6.5. -GAlI zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GAlI* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak *-ḳalı* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle *-GAlI* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çıḳ-ḳalı "çıkılması" 90b/7

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

két-geli "gitmek için" 33b/8, *oyġat-ġalı bol-* "uyandırabilmek" 66b/6, *ayıt-ġalı bol-* "söyleyebilmek" 89b/7.

1.6.6. -GAn sıfat-fiil eki

Metinde bu sıfat-fiil eki genenllikle *-GAn* biçimindedir, ancak bazı örneklerde ünsüz uyumuna bağlı olarak ekin *-ḳan* şekli de kullanılmıştır. Ekin genellikle *-GAn* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnekler:

soḳ-ḳan "vuran" 41a/1, *çıḳ-ḳan* "çıkan" 92b/9, *ḳoş-ḳan* "koşan" 97a710, *ḳaç-ḳan* "kaan" 116b/2.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

ayıt-ġan "söyleyen" 4a/4, *éşit-gen* "işiten" 5b/2, *tut-ġan* "herhangi bir durumda bulunduran" 14b/1 *tart-ġan* "çeken" 44a/12, *ḳorḳ-ġan* "korkan" 67a/3, *tap-ġan* "elde eden, bulan" 72a/6.

1.6.7. -GAndA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GAndA* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak *-ḳanda* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle *-GAndA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çıḳ-ḳanda "çıktığında" 52a/5.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

iç-gende "içtiğinde" 36a/9, *yét-gende* "ulaştığında" 82b/2.

1.6.8. -GAndIn zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde genellikle *-GAndIn* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

öt-gendin "geçtikten" 35a/8, *sat-ġandın* "sattıktan" 96b/9.

1.6.9. -GAndUr öğrenilen geçmiş zaman eki

Bu zaman eki metinde *-GAndUr* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

renc tart-ġandur-mén "sıkıntı çekmiş(ti)m" 31b/12, *yét-gen müdür* "yetmiş midir" 91b/12.

1.6.10. GAnIçA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GAnIçA* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak *-ḳanıça* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle - *GAnIçA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çıḳ-ḳanıça "çıktığında" 112a/6-7.

Ünsüz uyumunu bozan örnek:

ḳudretiñg yét-geniçe "gücün yettiğince"

1.6.11. -GAy istek eki

İstek eki metinde *-GAy* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

tut-ġay "tuta" 3a/13, *tüş-gey* "buluna, yer ala" 26b/8, *sat-ġay* "sata" 96a/5, *ayıt-ġay* "söyleye" 97b/1.

1.6.12. -GIl pekiştirme eki

Teklik ikinci şahıs emir pekiştirme eki olarak metinde *-GIl* eki kullanılmaktadır. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

éşit-gil "işit" 22b/1, *ayıt-ġıl* "söyle" 39b/3, *baḳ-ġıl* "bak" 69a/10, *ḳaç-ġıl* "kaç" 83a/12.

1.6.13. -GU dék zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GU dék* şeklindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

tut-ġu dék "tutacak gibi" 84a/4.

1.6.14. -GUçI sıfat-fiil eki

Bu sıfat-fiil eki metinde *-GUçI* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

két-güçi "gidici" 2a/2, *ayıt-ġuçı* "söyleyici" 3b/2, *soḳ-ġuçı* "dayan atıcı, dayak atan" 67a/2, *sat-ġuçı* "satan, satıcı" 77a/4.

1.6.15. -GUlUK sıfat-fiil eki

Bu sıfat-fiil eki metinde *-GUlUK* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

ayıt-ġuluḳ "söylenecek" 19b/11, *éşit-gülük* "işitilecek" 21a/5.

1.6.16. -GU + (iyelik eki) +dUr mutlak gelecek zaman eki

Mutlak gelecek zaman eki, bir örnekte *-ḳumızdur* biçiminde ünsüz uyumuna bağlı olarak kullanılmıştır. Ekin ünsüz uyumunu bozan örnekleri de mevcuttur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

ayıt-ḳumızdur "söyleyeceğiz" 34a/8.

Ünsüz uyumunu bozan örnek:

yét-güsidür "ulaşacak" 8a/13, *tap-ġusıdur* "bulacak" 79a/10, *ayıt-ġumdur* "söyleyeceğim" 122a/6-7.

1.6.17. -GUnçA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GUnçA* şeklindedir. Ek ünsüz uyumuna bağlı olarak birkaç örnekte *-ḳunça* biçimindedir. Ekin *-GUnçA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çıḳ-ḳunça "çıkınca" 45b/11.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

yét-günçe "ulaşınca" 35b/10, *ayıt-ġunça* "söyleyince" 85a/10.

1.6.18. -GUr- fiilden fiil yapma eki

Bu yapım eki metinde *-GUr-* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

yét-gür- "ulatırmak" 31b/3.

1.6.19. -GUz- fiilden fiil yapma eki

Bu yapım eki metinde *-GUz-* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

yat-ġuz- "yatırmak" 65b/6.

1.7. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Çağatay Türkçesinde bazı kelimelerde ünsüz ikizleşmesi hadisesi görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmektedir:

ékkinçi "ikinci" 2b/11, *ékki* "iki" 3b/5, *yette* "yedi" 11a/13, *yettinçi* "yedinci" 14b/13, *toḳḳuzunçı* "dokuzuncu" 26a/8, *sékkizinçi* "sekizinci" 35a/6, *ıssıġ* "ısı, sıcaklık" 49a/4, *sékkiz* "sekiz" 50a/4, *toḳḳuz* "dokuz" 98b/3, *néççe* "nice, ne kadar" 125a/8.

1.8. KAYNAŞMA

Türkçede yan yana gelen iki kelime zamanla kaynaşarak tek kelime hâline gelebilir. Bu durumda görülen ses olayına *kaynaşma* ya da *birleşme* adı verilmektedir. Çağatay Türkçesinde örnekleri görülen bu ses hadisesine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmiştir:

mundaġ "böyle, bu şekilde" 6b/4 < mu+nı teg.

andaġ "öyle, o şekilde" 7a/6 < a+nı teg.

mundaġ ve *andaġ* kelimeleri yükleme hâli ekini aldıktan sonra *teg* edatıyla birleşmiş ve tek kelime hâline gelmiştir.

iber- "göndermek" 81a/8 < ıd-u bér-.

iber- fiili *ıd-* "göndermek" fiili ile *bér-* fiilinin birleşmesi sonucu meydana gelmiştir: *iber- < yiber- < iyi bér- < iyü bér- < ıyu bér- < ıd-u bér-.*

1.9. YER DEĞİŞTİRME

Çağatay Türkçesinde kimi kelimelerde seslerin yer değiştirmesi hadisesi görülmektedir. Bu duruma *göçüşme* ya da *yer değiştirme* adı verilir. Metnimizde bu ses olayının örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

otra "orta" 22a/4 < orta, *örgen-* "öğrenmek" 63b/1 < örgen-, *örget-* "öğretmek" < ögret- 73a/8, *yamġur* "yağmur" 97a/7 < yaġmur, *buyru-* "emretmek" 106b/11 < buyur-, *şubu* "işte bu" 125a/11 < uşbu.

Bu örneklerin haricinde alıntı bir kelimede de bu ses hadisesine tesadüf edilmiştir:

dezrī "terzi" < derzi 28b/9.

C. ŞEKİL BİLGİSİ

1. YAPIM EKLERİ

Kelime kök ve gövdelerinden farklı manada kelimeler yapmaya yarayan dil birliklerine *yapım ekleri* adı verilmektedir. Türkçede dört tür yapım eki vardır. Bu yapım eklerinin Kâbûsnâme'de bulunanları aşağıda gösterilmiştir.

1. 1. İsimden isim yapma ekleri

1.1.1. +An

Eski Türkçe döneminde çokluk eki olarak kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinde kalıplaşarak yapım eki olarak kullanılmıştır.

ér+en "yiğit" 16b/4, *oġul+an* "oğlan" 107b/6.

1.1.2. +e

Eski verme-bulunma durumu eki olan bu ek, Çağatay Türkçesinde kalıplaşarak yapım eki hüviyetinde kullanılmıştır.

kéç+e "gece" 11a/13, *üz+e* "üzerinde, üzerine" 30b/6 (Tekin, 2003:80).

1.1.3. +er

Bu yapım ekine metinde bir örnekte tesadüf edilmiştir.

bir+er "birer" 36b/9.

1.1.4. +ev

Bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılan ve topluluk sayıları türeten bir ek durumundadır.

ékkev < ékki+ev "ikisi" 10b/4, *bir+ev* "biri, birisi" 26b/7.

1.1.5. +evlen

Bu yapım eki de Çağatay Türkçesinde kullanılan ve topluluk sayıları türeten bir ek durumundadır.

üç+evlen "üçü birlikte" 73b/13, *ékkevlen* < ékki+evlen "ikisi birlikte" 91a/3.

1.1.6. +çe

Aslen eşitlik hâli eki olan +çe, kalıplaşarak yapım eki görevinde kullanılmıştır.

né+çe "nice" 11b/10.

1.1.7. +çaḳ

İsimlere gelerek küçültme ve sevgi anlamı ifade eden bu ek, metinde bir örnekte görülmektedir.

yay+çaḳ "yay parçası, yaycık" 29b/8.

1.1.8. +çI/+çu

Meslek ifade eden isimler türeten bu ek, Çağatay Tükçesinin işlek eklerinden biridir.

dihkān+çı "çiftçi" 1b/4, *kime+çi* "gemici" 11b/6, *él+çi* "sefir, elçi" 17a/1, *yalġan+çı* "yalancı" 24a/6, *su+çu* "yüzücü" 73a/12, *ḳoy+çı* "çoban" 97a/5.

1.1.9. +çuḳ

Küçültme ifadeli isimler türeten bu ek, metnimizde bir örnekte görülmektedir.

yan+çuḳ "cep, kese, çanta" 60b/8.

1.1.10. +düz

Çok işlek olmayan bu ek, metnimizde sadece *kündüz* kelimesinde görülmektedir.

kün+düz "gündüz" 5a/1.

1.1.11. +ge

Metnimizde işlek olarak kullanılmamış olan bu yapım eki, sadece *özge* kelimesinde görülmektedir.

öz+ge "başka" 2b/2.

1.1.12. +ġına

İsimlere gelerek küçültme ve sevgi ifadeli yeni isimler türeten bu yapım ekinin örnekleri metnimizde görülmektedir.

fat+ġına "çabucak, hızlıca" 4a/12, *az+ġına* "az, azıcık" 114a/4.

1.1.13. +l

Renk isimleri türetmede kullanılan bu yapım eki, metnimizde sadece *ḳızıl* kelimesinde görülmektedir.

ḳız+ı+l "kızıl" 63a/3.

1.1.14. +la

Zarf türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde *tanĝla* kelimesinde görülmektedir.

tanĝ+la "ertesi gün, yarın" 25b/3.

1.1.15. +le/ +le(si)

Topluluk sayıları türeten bu ek, metnimizde aşağıdaki örneklerde görülmektedir.

ékki+le "ikisi, her ikisi" 41a/11, *ékki+lesi* "ikisi" 36a/10.

1.1.16. +lIG/+lUG; +lIK/+lUK

Sıfatlar türeten bu ek, metinde işlek olarak kullanılmıştır.

Ḫudā-ḫūy+luḳ "Tanrı huyuna sahip, İlahi sıfatlara sahip" 4a/11, *tecrübe+lig* "tecrübeli" 5a/13, *söz+lüg* "sözlü" 18b/1, *ḫaṭā+lıḳ* "hatalı" 39b/5, *hürmet+lig* "hürmetli" 39b/8.

1.1.17. +lIK/+lUK

Soyut isimler, yer isimleri, eşya vb. isimler türetmede kullanılan işlek bir ektir.

sevdā-ger+lik "tüccarlık" 1a/9, *suçı+lıḳ* "yüzücülük" 11a/5, *tirig+lik* "dirilik" 12a/3, *dost+luḳ* "dostluk" 45a/4, *nöker+lik* "nedimlik" 108b/9, *çonĝ+luḳ* "büyüklük" 125a/13.

1.1.18. +me

İşlek olmayan bu ek, metnimizde *néme* kelimesinde görülmektedir.

né+me "nesne, şey, eşya" 3a/5.

1.1.19. +(I-U)nçI

Sıra sayıları ifade etmek için kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

on sékkiz+i+nçi "on sekizinci" 1a/1, *ottuz+u+nçı* "otuzuncu" 1a/8, *ḳırḳ+ı+nçı* "kırkıncı" 1b/2, *ékki+nçi* "ikinci" 2b/11, *béş+i+nçi* "beşinci" 7a/8, *yette+nçi* "yedinci" 14b/13.

1.1.20. +rAK

Bu yapım eki; sıfatlara gelerek karşılaştırma, üstünlük vb. ifade eden kelimeler türetir.

ḫūb+raḳ "daha iyi" 1b/11, *ziyāde+rek* "daha fazla" 5b/7, *yaman+raḳ* "daha kötü" 13b/8, *yıraḳ+raḳ* "daha uzak" 37b/12, *obdan+raḳ* "daha iyi" 69a/6.

1.1.21. +sIz/+sUz

Yokluk ifade etmek için kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

hüner+siz "hünersiz" 8b/11, *pul+sız* "parasız" 43a/13, *pul+suz* "parasız" 43b/4, *könĝül+süz* "gönülsüz" 55b/5, *şübhe+siz* "şüphesiz" 68b/8.

1. 2. Fiilden isim yapma ekleri

1.2.1. -A

Aslen zarf-fiil eki olan bu ek, kalıplaşarak yapım eki hüviyetinde kullanılmıştır.

ar-a "arasında, arasına" 3a/7, *yan-a* "ayrıca, bundan başka" 4b/9, *tol-a* "çok, fazla" 5a/5, *çevir-e+side* "çevresinde" 70b/8.

1.2.2. -Ak, -aġ

Bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde görülen işlek eklerden biridir.

böl-ek "farklı, ayrı" 2b/10, *ayaġ* < *ad-aḳ* "ayak" 18a/9, *ḳuç-aġ* "kucak" 21a/6, *fiç-aḳ* "bıçak" 80a/12.

1.2.3. -ç

Bu ek, çoğunlukla dönüşlü fiil gövdelerine gelerek soyut isimler türetir.

ḳorḳun-ç "korkunç" 99a/4.

1.2.4. -G

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanımı olan bu ek; sıfatlar, soyut isimler ve fiildeki sonucu bildiren isimler türetir.

açı-ġ "acı" 9b/6, *tir-i-g* "diri" 11b/3, *öl-ü-g* "ölü" 11b/3, *ba-ġ* "bağ" 24a/4, *sası-ġ* "kötü koku" 64b/3, *ḳuru-ġ* "kuru" 82b/7.

1.2.5. -ġaḳ/-gek

Bu ek; fiil kök ve gövdelerine gelerek düşkünlük, meyil vb. ifadeler içeren isimler türetir.

aya-ġaḳ "ön planda olma, ortaya atılma" 56b/12, *saḳla-ġaḳ* "*saklayan, muhafaza eden, koruyan* " 64b/2, *yala-ġaḳ* "yalayan, yalayıcı" 65b/1, *sözle-gek* "söyleyen" 65b/9, *yür-gek* "yürüyen" 65b/10, *ḳorḳ-ġaḳ* "korkan, korkak" 67a/3.

1.2.6. -ġuç

Metnimizde bir örnekte görülen bu yapım eki alet ismi yapmak için kullanılmıştır.

tırnaḳ al-ġuç "tırnak makası" 128a/8.

1.2.7. -ı

Aslen zarf-fiil eki olan -ı, kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

yaḫşı < yaḳış-ı "iyi" 3b/4, *oġur-ı* "hırsız" 8b/7.

1.2.8. -K

Soyut ve somut isimler yapmada kullanılan bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanıma sahiptir.

yavu-ḳ "yakın" 5b/9, *kérek* < *kerge-k* "lazım, gerek" 7b/1, *yumşa-ḳ* "yumuşak" 9b/6, *yo-ḳ* "yok" 24b/4, *yıra-ḳ* "uzak" 51b/2.

1.2.9. -ḳa

Bu yapım eki, isimlerden sıfatlar türetmek için kullanılır.

ḳıs-ḳa "kısa" 28a/1.

1.2.10. -ḳı/-ḳu/-gi

Çoğunlukla soyut isimler türetmede kullanılan bu yapım ekine metnimizde de tesadüf edilmiştir.

uyḳu < udı-ḳu "uyku" 24b/2, *kül-gi* "güldürü, mizah" 50a/5.

1.2.11. -l

Organ ismi türeten bu yapım eki, metnimizde *til* kelimesinde görülmektedir.

ti-l "dil" 2a/9, *yasa-l* "süsleme, bezeme" 110a/10.

1.2.12. -m

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanıma sahip olan bu ek, metnimizde de görülmektedir.

yar-ı-m "yarım" 7a/3, *öl-ü-m* "ölüm" 16a/3, *işle-m+çi* "çalışan, işçi" 65a/1.

1.2.13. -mAGlIK

-mAK isim-fiil eki üzerine +lIK yapım ekinin gelmesiyle oluşan bu ek, -mAK isim-fiiline eşdeğer bir anlam ifade etmektedir.

ḳıl-maġlıḳ "kılmak" 10b/1, *al-maġlıḳ* "almak" 9a/6, *ayıt-maġlıḳ* "söylemek" 86a/12, *örgen-meklik* "öğrenmek" 87b/13, *tur-maġlıḳ* "durmak" 98a/10.

1.2.14. -n

Syut ve somut isimler türeten bu ek, metnimizde de görülmektedir.

bur-u-n "burun" 62b/10.

1.4.15. -n̂ġġu

Çeşitli nesneleri karşılayan isimler türeten bu ek, dönüşlülük ekiyle birlikte kullanıldığında fonetik olarak *n* > *n̂g* değişikliğine sebep olmaktadır (Öztürk, 2014:41).

aşa-nĝġu "yapışık, bitişik" 109b/7, *aldıra-nĝġu+luḳ* "acele etme, aceleci davranma" 116a/8.

1.2.16. -Iş/-Uş

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanımı olan bu ek, metnimizde de görülmektedir.

körün-üş "görüşme" 17a/1, *ur-uş* "savaş" 42b/5, *ayrıl-ış* "ayrılma noktası" 60b/5.

1.2.17. -u

Aslında bir zarf-fiil eki olan -u, kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

utur-u "karşı" 5b/9.

1. 3. İsimden fiil yapma ekleri

1.3.1. +A-

Çağatay Türkçesinde işlek olan bu ek, isimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türetmektedir.

oyun+a- "oynamak" 1a/2, *at+a-* "adlandırmak" 6b/1, *san+a-* "addetmek, kabul etmek" 16b/2, *til+e-* "dilemek" 17a/1, *ül+e-ş-* "paylaşmak" 95a/9, *sın+a-* "sınamak" 108a/1.

1.3.2. +ar-

İsimlerden geçişsiz fiiller türeten bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

aḳ+ar- "olgunlaşmak" 30a/4.

1.3.3. +dA-

İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bu ek, işlek eklerden biridir.

iz+de- "araştırmak, sormak" 2a/7, *al+da-* "aldatmak" 79b/3.

1.3.4. +ḳar-

Bu yapım ekine metnimizde bir örnekte tesadüf edilmiştir.

ḳut+ḳar- "kurtarmak" 55a/6.

1.3.5. +(u)ḳ-

Geçişsiz fiiller türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde sadece *yoluḳ-* kelimesinde görülmektedir.

yol+uḳ- "karşılaşmak, rastlamak" 31b/3.

1.3.6. +i

İsimlere gelerek onları geçişli fiil hâline getiren bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde işlek bir şekilde kullanılır.

füt+i- < bit+i- "yazmak" 12a/4.

1.3.7. +lA-

Genel Türkçede olduğu gibi Çağatay Türkçesinde de işlek bir kullanıma sahip olan bu ekin örnekleri metnimizde de fazladır.

anĝ+la- "anlamak" 8b/10, *söz+le-* "söylemek" 9b/5, *yıġ+la-* "ağlamak" 16a/1, *çır+la-* "çağırmak, davet etmek" 37b/11, *baġ+la-* "bağlamak" 77b/9.

1.3.8. +r-

Metnimizde bir örnekte görülen bu ek, genellikle geçişsiz fiiller türetmek için kullanılır.

ḳıs-ḳa+r- "kısalmak, dili kısalmak" 37a/9.

1.3.9. +şı

Genellikle taklidî kelimelere, bazen de sıfatlara gelerek onlardan geçişsiz fiiller türeten bu yapım eki, bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2014:37).

lanĝ+şı- "gevşek olmak, gevşek (konuşmak)" 65b/9.

1. 4. Fiilden fiil yapma ekleri

1.4.1. -a-

Bu yapım eki, metnimizde yaygın bir kullanıma sahiptir. Genellikle fiildeki anlamı pekiştirme görevi üstlenmektedir.

bur-a- "koklamak"9b/5, *sor-a-* "sorgulamak, sorguya çekmek" 38b/3.

1.4.2. -ala-

Metnimizde bir örnekte görülen bu yapım eki, fiildeki hareketin sürekli olduğunu ifade etmektedir.

yum-ala-n- "yuvarlanmak" 90b/8.

1.4.3. -ar-

Geçişli fiiller türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde *çıḳar-* kelimesinde görülmektedir.

çıḳ-ar- "çıkarmak" 10a/6.

1.4.4. -DUr-

Ettirgenlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

kél-tür- "getirmek" 3b/4, *ol-tur-* "oturmak" 11b/6, *bil-dür-* "bildirmek" 27a/10, *ḳoy-dur-* "koydurmak" 33b/13, *öl-tür-* "öldürmek" 39b/13, *al-dur-* "aldırmak" 101a/7, *ulaş-tur-* "ulaştırmak" 124a/1.

1.4.5. -GUr-

Ettirgen filler türetmek için kullanılan bu ek, işlek bir kullanıma sahip değildir.

yét-gür- "ulaştırmak, eriştirmek" 36b/4, *az-ġur-* "yoldan çıkarmak, azdırmak" 61a/9.

1.4.6. -GUz-

Ettirgen fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahip değildir.

ol-tur-ġuz- "oturtmak, yerleştirmek" 7b/11, *kör-güz-* "göstermek" 14a/2, *yat-ġuz-* "yatırmak" 65b/6, *kir-güz-* "girdirmek" 73a/3.

1.4.7. -ker-

Geçişli fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde *ötker-* kelimesinde görülmektedir.

öt-ker- "yaşamak, ömür sürmek" 77a/3.

1.4.8. -(I-U)l-

Edilgen fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

aç-ı-l "açılmak" 2a/3, *boz-u-l-* "bozulmak" 2a/4, *ayt-ı-l-* "söylenmek" 9b/9, *éşit-i-l-* "işitilmek" 26a/1, *évir-ü-l-* "çevrilmek" 81b/13, *fütü-l-* "yazılmak" 102b/5.

1.4.9. -la-

Metnimizde *ḳarala-* kelimesinde görülen bu yapım ekinin asıl fiildeki anlamını pekiştiren bir fonksiyonu vardır (Öztürk, 2014:48).

ḳara-la- "bakmak" 19b/8.

1.4.10. -mA-

Fiillerin olumsuz biçimlerini yapmak için kullanılan bu yapım eki, metnimizde işlek bir şekilde kullanılmaktadır.

baḳ-ma- "bakmamak" 1b/10, *tut-ma-* "tutmamak" 7a/1, *oyna-ma-* "oynamamak" 41a/13, *al-ma-* "almamak" 68b/2, *min-me-* "binmemek" 104a/5, *kör-me-* "görmemek" 119b/8.

1.4.11. -(i-U)n-

Dönüşlülük ve edilgenlik ifade eden bu yapım eki, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

örge-n- "öğrenmek" 8b/8, *sözle-n-* "söylenmek" 9b/11, *kör-ü-n-* "görünmek" 16b/6, *bil-i-n-* "bilinmek" 63b/9, *ur-u-n-* "Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak" 100a/9.

1.4.12. -(U)r-

Ettirgenlik ifade eden bu yapım eki, geçişli fiiller türetmek için kullanılır.

kö-r- "görmek" 1b/10, *köç-ü-r-* "geçirmek" 45a/8, *tap-ı-ş-u-r-* "teslim etmek" 75b/7, *kéç-ü-r-* "geçirmek" 84a/2, *ḳaç-u-r-* "kaçırmak" 121a/11.

1.4.13. -set-

Metnimizde iki kelimede tesadüf edilen bu ek, ettirgenlik ifade eden fiiller türetmektedir.

kör-set- "göstermek" 3a/2, *dep-set-* "ezdirmek, çiğnetmek" 110b/9.

1.4.14. -ş-

İşteşlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

kör-ü-ş- "görüşmek" 9a/6, *ḥesābla-ş-* "hesaplaşmak" 94b/2, *ula-ş-* "ulaşmak" 124a/1.

1.4.15. -t-

Ettirgenlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

ay-ı-t- "söylemek" 1a/11, *oḫşa-t-* "benzetmek" 10a/1, *örge-t-* "öğretmek" 17b/9.

1.4.16. -y-

Asıl fiildeki anlamı pekiştirici bir fonksiyonu olan bu ek, metnimizde *ḳoy-* kelimesinde görülmektedir.

ḳo-y- "koymak" 6b/6.

2. İSİM

2.1. Çokluk Eki

Metinde çokluk ifadesini karşılamak üzere *+lAr* eki kullanılmıştır. Çokluk ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

pādşāh+lar "padişahlar" 1a/13, *bu+lar+nı* "bunları" 9b/8, *töşük+ler* "delikler, yarıklar" 11a/10-11, *cāhil+ler+ninĝ* "cahillerin" 15b/8, *söz+ler+i+din* "sözlerinden" 25a/1, *pīr+ler* "yaşlılar" 28a/5, *büzürg+ler* "büyükler, ulular" 33a/1, *mihmān+lar* "konuklar" 37a/9, *beçe+ler* "çocuklar" 42b/3, *deryā+lar* "denizler" 48a/4, *öy+ler+ge* "evlere" 58a/7, *tiş+ler+i+ġa* "dişlerine" 62b/7, *leb+ler+i* "dudakları" 65a/10, *témürçi+ler* "demirciler" 75a/4, *faḳīr+ler+ni* "fakirleri" 79a/12, *esīr+ler+ge* "esirlere" 85b/8, *sevdā-ger+ler* "tüccarlar" 93a/10-11, *silāḥ-dār+lar* "muhafızlar" 95b/3, *ᶜayyār+lar+dın* "hırsızlardan" 105a/13, *düşmen+ler* "düşmanlar" 107b/7, *kātib+ler+ġa* "yazıcılara" 109b/4, *leşker+ler* "askerler" 115b/8, *o+lar+ġa* "onlara" 124a/5, *Müselmān+lar* "Müslümanlar" 124b/7.

2.2. İyelik Ekleri

	Teklik	**Çokluk**
1. şahıslar	+m/+(I)m/+(U)m	+mIz/+(I)mIz/+(U)mız
2. şahıslar	+n̂g/+(I)n̂g/+(U)n̂g +(I)n̂gIz/+(U)n̂gIz (nezaket)	+(I)n̂gız/+(I-U)n̂glAr +(I)n̂gIzlAr
3. şahıslar	+I/+sI	+lArI

teklik birinci şahıs çekimi

ata+m "babam" 8a/1, *dost+lar+ım+dın* "dostlarımdan" 13b/13, *iş+im* "işim" 16a/4, *söz+üm* "sözüm" 19a/1, *ḳaş+ım+ġa* "huzuruma" 25a/8, *bala+m* "çocuğum" 31a/10, *naṣīb+im* "kısmetim, nasibim" 43b/3, *könĝl+üm* "gönlüm" 49b/11, *ᶜamek+im* "amcam" 56a/2, *ana+m+nınĝ* "annemin" 81a/2, *ayaġ+ım+ġa* "ayağıma" 91a/11, *altun+um+nı* "altınımı" 91b/1, *oġl+um* "oğlum" 107b/6, *burn+um* "burnum" 112a/6, *uyḳu+m* "uykum" 127a/11.

teklik ikinci şahıs çekimi

könĝl+ünĝ+ge "gönlüne" 2b/11, *vücūd+unĝ* "vücudun" 4b/10, *til+inĝ+ġa* "diline" 9b/9, *yaḫşılıḳ+ınĝ* "iyiliğin" 22a/7, *yaş+ınĝ* "yaşın" 30b/3, *öy+ünĝ+ge* "evine" 40a/6, *köz+ünĝ+ge* "gözüne" 47a/13, *ḳol+unĝ* "elin" 53a/10, *ḳız+ınĝ+nı* "kızını" 75b/1, *ḳulaḳ+ınĝ+ġa* "kulağına" 85b/12, *ᶜışḳ+ınĝ+nı* "aşkını" 94a/8, *aḥvāl+inĝ* "hâlin, durumun" 108a/9, *fermān+ınĝ+ça* "fermanın gereği" 115a/10, *māl+ınĝ+dın* "malından" 120a/8, *rızḳ+ınĝ* "rızkın" 121a/12.

teklik ikinci şahsın nezaket çekimi

Éy civān-merd, altun+unĝız+nı alıp barınĝ ki mén, sizninĝ emānetinĝizni saḳlay-mén. "Ey yiğit, altınınızı alıp gidin ki ben sizin emanetinizi saklayayım." 60b/12.

Mén, sizninĝ ḳaş+ınĝız+da édim, héç dıraḫt kélmedi, güvāhlıḳ hem bérmedi. "Ben sizin huzurunuzdaydım, hiç ağaç gelmedi, şahitlik de etmedi." 92a/6-7.

teklik üçüncü şahıs çekimi

+I: *beyān+ı* "beyanı" 1b/5, *ism+i* "ismi" 2a/10, *ald+ı+ġa* "huzuruna, önüne" 11b/8, *imkān+ı* "imkânı" 18b/3, *ḫ^{v}āhiş+i+çe* "isteğince" 27b/1, *ḥāl+i+din* "hâlinden" 32b/11, *cevāb+ı+da* "cevabında" 42a/10, *cılav+ı+n* "yularını" 54a/3, *saç+ı+ġa* "saçına" 62b/7, *tüg+i* "tüyü" 70b/8, *tīġ+ı+nı* "kılıcını" 80b/11, *yol+ı+nı* "yolunu" 122b/4.

+sI: *ége+si+ge* "sahibine" 3b/7, *bende+si* "kölesi, kulu" 11a/2, *ana+sı* "annesi" 24b/5, *sāye+si* "gölgesi" 36a/2, *ārzū+sı* "arzusu" 44a/9, *dalu+sı* "omzu" 63b/9, *bala barḳa+sı+nı* "çoluk çocuğunu, ailesini" 76a/8, *hemme+si+ni* "hepsini" 80b/12, *ḳoyçı+sı* "çobanı" 97a/2, *élçi+si+dür-mén* "elçisiyim" 125a/10.

çokluk birinci şahıs çekimi

mertebe+miz "mertebemiz" 6a/1, *ara+mız+da* "aramızda" 18b/6, *yasavul+umız* "saray memurumuz" 73a/13, *hemme+miz* "hepimiz" 73b/9, *sezā+mız+dur* "layığımızdır" 85a/9, *ḥācet+imiz* "ihtiyacımız" 86a/6, *çonĝluḳ+ımız* "büyüklüğümüz" 125/13, *serdārlıḳ+ımız+ġa* "önder olmamıza" 125b/1.

çokluk ikinci şahıs çekimi

birbir+i+nĝler "birbirinizi" 9a/6, *sitāyiş+inĝiz+ni* "övgünüzü" 15b/11, *aḳrabā+lar+ınĝız* "akrabalarınız" 20b/9, *hiẕmet+i+nĝizler+ni* "hizmetinizi" 37b/2, *fermān+ınĝız+dın* "fermanınızdan" 38b/10.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

fermān+ları+da "emirlerinde" 3b/3, *hüner+leri* "hünerleri" 9a/1, *żarar+ları* "zararları" 13b/3, *köz+leri* "gözleri" 24b/10, *menfa^{c}at+leri* "menfaatleri" 58b/1, *ḳuvvet+leri* "güçleri" 111a/4, *āşinālıḳ+ları* "tanışıklıkları" 111a/10-11, *faż̄ilet+leri* "faziletleri" 111a/11.

2.3. Aitlik Eki

İsimlere gelerek onlara ait olma ve bulunma anlamı katan aitlik eki metnimizde *+KI* şeklindedir. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

evvel+ḳı "evvelki, önceki" 15b/5, *uçasıda+ḳı* "omzundaki" 19a/9, *kūzeda+ḳı* "şişedeki" 28b/11, *loḳmada+ki* "lokmadaki" 33b/7, *aṭda+ḳı* "attaki" 52b/4, *bāṭında+ḳı* "iç taraftaki" 65a/3, *kéyin+ki* "sonraki" 79a/11, *maşrıḳda+ḳı* "doğudaki" 93b/3, *maġribda+ḳı* "batıdaki" 93b/3, *kitābda+ki* "kitaptaki" 109b/11, *şehrde+ki* "şehirdeki" 125a/10.

2.4. Hâl Ekleri

2.4.1. İlgi hâli

İlgi hâli, eklendiği isim ile başka bir isim arasında sahiplik, ilgi bağı kurmaktadır. Bu hâl ekinin diğer hâl eklerinden farkı ismi fiile bağlayan bir ek olmamasıdır. Bu ek ilişki

kurduğu isimle yalın durumda bir kavramı karşılamaktadır (Korkmaz, 2003:268). Metnimizde ilgi hâli *+nIn̂g, +In̂g* ve *+nI* ekleriyle yapılmaktadır.

+nIn̂g ekli örnekler

avlamaḳ+nın̂g "avlamanın" 1a/1, *cihān+nın̂g* "dünyanın" 2a/3, *ferzend+nin̂g* "çocuğun" 7a/10, *kimeçi+nin̂g* "gemicinin" 11b/6, *Ḥusrev+nin̂g* "Hüsrev'in" 21b/9, *ṭa^{c}ām+nın̂g* "yemeğin" 35a/4, *duzāḫīler+nin̂g* "cehennem mensuplarının" 42a/1, *ölüg+nin̂g* "ölünün" 51b/1, *ḳıyāmet+nin̂g* "kıyametin" 61b/4, *mīrāṣ+nın̂g* "mirasın" 74b/1, *dost+nın̂g* "dostun" 77b/10, *sözler+nin̂g* "sözlerin" 86b/8, *ḥükm+nin̂g* "hükmün" 102a/1, *öltürmek+nin̂g* "öldürmenin" 107a/2, *ot+nın̂g* "ateşin" 122b/11, *ḳaraḳçılar+nın̂g* "haydutların" 127a/6.

+In̂g ekli örnekler

sén+in̂g "senin" 2b/10, *mén+in̂g* benim" 5b/11.

+nI ekli örnekler

Olarnın̂g güvāhlıḳı birle ol kentni ve ol ḳuduḳnı ve ol ḳurtnın̂g aḥvālini nāme ḳılıp mühr basıp ibergeyler. "Onların şahitliğiyle o kentin ve o kuyunun ve o kurdun hâlini mektup yazıp, mühür basıp göndersinler." 19b/2.

Bu altunnı hemmesini şākirdimġa bérip-siz. "Bu altının hepsini öğrencime vermişsiniz." 95a/1.

2.4.2. Yükleme hâli

Yükleme hâli, geçişli fiil taşıyan cümlede, fiilin etkisi altındaki ismin içinde bulunduğu hâldir. Fiilden isme doğru bir etki, bir bağlantı ve yükleme söz konusudur. Buradaki isim cümlede nesne görevini yüklenmektedir (Korkmaz, 2003:277). Metinde yükleme hâli için *+nI* ve *+n* ekleri kullanılmıştır.

+nI ekli örnekler

Çağatay Türkçesinde isimlerden sonra tercih edilen ve yaygın olarak kullanılan yükleme hâli eki *+nI'*dır. Bu ek, iyelik eki almış isimlerden sonra da kullanılabilir. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

mūm+nı "mumu" 1b/10, *söz+ni* "sözü" 9a/13, *suçılıḳ+nı* "yüzücülüğü" 11a/4, *ḫaber+ni* "haberi" 23b/3, *kūze+ni* "şişeyi" 28b/9, *fiyāle+ni* "kadehi" 35a/12, *^{c}ışḳ+nı* "aşkı" 46a/7, *uyḳu+nı* "uykuyu" 49b/1, *leşker+ni* "askeri" 56a/10, *fūl+nı* "parayı, pulu" 59b/1, *kirfiki+ni* "kirpiğini" 65a/13, *hem-sāyeler+ni* "komşuları" 68a/2, *düşmenlerim+ni* "düşmanlarımı" 77b/9, *ḳavm+ni* "kavmi" 85a/7, *altunum+nı* "altınımı" 91b/1, *pādşālar+nı* "padişahları" 108a/2, *vezīr+ni* "veziri" 114a/8, *yolı+nı* "yolunu" 122b/4, *ṣoḥbeti+ni* "sohbetini" 128b/4.

+n ekli örnekler

Bu ek 3. teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılmaktadır. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

devāsı+n "devasını" 30b/6, *renci+n* "derdini, sıkıntısını" 31b/5, *kenāresi+n* "kenarını" 45b/7, *işi+n* "işini" 53b/8, *cılavı+n* "yularını" 54a/3, *vücūdı+n* "vücudunu" 82b/1, *hüneri+n* "hünerini" 93a/5, *könĝli+n* "gönlünü" 119b/4, *tedbīri+n* "tedbirini" 127a/12.

2.4.3. Yönelme hâli

Yönelme hâli, kelimelerde ve cümlelerde fiildeki hareketin kendisine doğru yöneldiğini anlatmak maksadıyla kullanılır. Fiildeki hareketin yönünü gösteren ve yaklaşma ifade eden ek, yönelme hâli ekidir (Ergin, 1993:221). Metinde yönelme hâli *+ġa/-ge/+ḳa* ekleriyle yapılmıştır.

olar+ġa "onlara" 3b/1, *kiçik+ge* "küçüğe" 4a/10, *örgetmek+ge* "öğretmeye" 14b/9, *oġlı+ġa* "oğluna" 25b/1, *yaş+ḳa* "gence, genç kişiye" 28b/7, *mıḫ+ḳa* "çiviye" 28b/10, *öy+ge* "eve" 39b/2, *beḫişt+ge* "cennete" 42a/2, *ḳarçıġa+ġa* "doğana" 53b/2, *ornı+ġa* "yerine" 57a/10, *tişleri+ġa* "dişlerine" 62b/7, *énege+ge* "dadıya, bakıcıya" 73a/9, *anam+ġa* "anneme" 82b/8, *tüpi+ge* "dibine" 91b/4, *ḳoyçı+ġa* "çobana" 97a/4, *fermānı+ġa* "fermanına, emrine" 107b/9, *ḳayaşları+ġa* "akrabalarına" 117b/1, *Ḫūdā+ġa* "Allah'a" 127b/3, *yumaḳ+ġa* "yıkamaya" 128a/9.

2.4.4. Bulunma hâli

Bulunma hâli ekseriyetle fiildeki hareketin yerini bildirmektedir. Fiildeki harekete sahne olan her türlü somut ve soyut kavramları karşılayan isimler bulunma hâline girebilir (Korkmaz, 2003:289). Çağatayca Kâbûsnâme'de bulunma hâli *+dA* ekiyle yapılmaktadır.

anınĝ+da "onda" 4b/1, *éligleri+de* "ellerinde" 9a/10, *aldı+da* "önünde" 12b/1, *saġular+da* "kovalarda" 19a/6, *yigitlik+de* "gençlikte" 28a/10, *mestlik+de* "sarhoşlukta" 35b/11, *zemistān+da* "kış mevsiminde" 48a/12, *ḥammām+da* "hamamda" 48b/3, *siz+de* "sizde" 60b/9, *semizlik+de* "şişmanlıkta" 63a/2, *közi+de* "gözünde" 70b/2, *ortası+da* "ortasında" 95b/3, *şi^{c}r+de* "şiirde" 104a/9, *nökerlik+de* "nedimlikte, yarenlikte" 108b/9, *zindān+da* "zindanda" 118a/2, *Kūhistān+da* "Kuhistan'da" 125a/8.

2.4.5. Ayrılma hâli

Ayrılma hâli, kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği hareketin kendinden uzaklaştığını, ayrıldığını göstermek amacıyla kullanılır (Ergin, 1993:223). Metinde ayrılma hâli *+dIn* ekiyle yapılmaktadır.

düşmen+din "düşmandan" 1a/7, *bular+dın* "bunlardan" 8a/2, *günāh+dın* "günahtan" 15a/4, *^{c}ulemālar+dın* "ulemalardan" 25a/6, *elem+din* "elemden" 27a/4, *mizāb+dın* "şaraptan" 36a/8, *ḫiẕmet-kārları+dın* "hizmetkarlarından" 41b/12, *tili+din* "dilinden" 47a/3, *oġrılar+dın* "hırsızlardan" 59a/10, *tonumaḳ+dın* "tanımaktan" 69a/8, *öylenmek+din* "evlenmekten" 72b/3, *içi+din* "içinden" 84a/8, *namāz-ı bamdād+dın* "sabah namazından"

94b/4, *öfke+din* "akciğerden" 101a/1, *Şemerḳand+dın* "Semerkant'tan" 110a/4, *ibermek+din* "göndermekten" 115b/11, *ᶜayyār+dın* "hırsızdan" 125b/5, *fisḳ+dın* "fenalıktan" 128a/6.

2.4.6. Eşitlik hâli

Eşitlik hâli, eklendiği isimle fiil veya cümlenin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan birbirinden farklı niteliklerde eşitlik ilgisi kurma durumudur (Korkmaz, 2003:324). Metinde eşitlik hâli *+çA* ekiyle yapılmaktadır.

an+ça "onun gibi, o kadar" 2a/2, *mun+ça* "bunca, bu kadar" 3b/11, *özge+çe* "başka türlü, başka şekilde" 6b/9, *rüsūmı+ça* "usulünce" 17a/2, *ḫᵛāhişi+çe* "isteğince" 27b/1, *tecrübesi+çe* "tecrübesine göre, tecrübesi gereğince" 93a/1, *fermānınĝ+ça* "fermanınca, fermanına göre" 115a/10.

2.4.7. Vasıta hâli

Vasıta hâli, ismin belirttiği varlık veya nesnenin fiildeki oluş ve kılışta *vasıta* olarak kullanıldığı veya *birliktelik* ifade ettiğini gösteren hâldir (Korkmaz, 2003:317). Çağatayca Kâbûsnâme'de vasıta durumu *bile, birle, birlen* edatlarıyla yapılmaktadır.

cebr bile "zorla, cebirle" 2b/13, *su bile* "suyla" 11a/8, *ᶜaḳl, tedbīr birle* "akıl ve tedbirle" 20a/3, *ḳarı bile* "yaşlıyla" 28b/7, *ḫalḳ bile* "halkla" 34a/7, *méninĝ bilen* "benimle" 38b/12, *kişi bile* "kişiyle" 42b/3, *ḥikmet birle* "hikmetle" 48b7, *uşbu ṭarīḳa bilen* "işte bu usulle" 50a/11, *olar bile* "onlarla" 68a/5, *munınĝ birle* "bununla" 107b/1, *ḫalḳınĝ bilen* "halkınla" 114a/9, *mihr-bānlıḳ birle* "güler yüzlülük ile" 125a/4, *bu ḳavm bilen* "bu kavim ile" 126b/7, *ékki ḥāl birle* "iki durumla" 128a/5.

2.4.8. Sınırlandırma hâli

Sınırlandırma hâli, fiillerin yapılışını çeşitli bakımlardan sınırlamak için ismin aldığı hâldir (Öztürk, 2010:53). Kâbûsnâme'de *+gAçA* şeklinde olan sınırlandırma hâli eki eklendiği kelime veya kelime grubuna *-A kadar* anlamı verir. Metinde sınırlama hâli ifade eden örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ādemdin, ḫātem ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem+ġaça "Hazreti Adem'den son peygamber (Hazreti Muhammed) sallallahu aleyhi ve selleme kadar" 3b/2, *atmışdın yétmiş+geçe* "Altmıştan yetmişe kadar" 31a/3, *értedin aḫşam+ġaça* "sabahtan akşama kadar" 38a/5, *namāz-ı bāmdāddın tā namāz-ı fīşīn+ġaça* "sabah namazından öğle namazına kadar" 94b/4.

2.4.9. Yön gösterme hâli

Metinde *+ḳarı* şeklinde olan yön gösterme hâli sınırlı örnekte karşımıza çıkmaktadır.

yoḳ+ḳarı "yukarı" 7b/11, *yoḳ+ḳarı+sıġa* "yukarısına" 63b/11.

2.5. Soru Eki

Çağatayca Kâbûsnâme'de soru ifadesi *+mU* ekiyle sağlanmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

aytur mu-sén "söyler misin?" 20b/11, *revā mudur* "reva mıdır?" 23b/5, *yoḳ mu* "yok mu?" 24a/12, *bar mu* "var mı?" 47a/5, *ḳılur mu-siz* "yapar mısınız?" 60b/4, *kerīm müdür* "kerim midir?" 85b/11, *démedinĝ mü* "demedin mi?" 92a/10, *körmedinĝ mü* "görmedin mi?" 110b/10.

3. SIFAT

Sıfatlar, isimlerden önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten isim soylu kelimelerdir (Korkmaz, 2003:333). Sıfatlar işlevlerine göre *niteleme sıfatları* ve *belirtme sıfatları* olmak üzere iki grupta değerlendirilir.

3.1. Niteleme Sıfatları

Canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, huy, koku, alışkanlık, yetenek gibi çeşitli iç ve dış niteliklerini bildiren sıfatlara *niteleme sıfatları* denir (Korkmaz, 2003:361). Çağatayca Kâbûsnâme'de niteleme sıfatlarının çok sayıda örneği mevcuttur. Bu örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

aṣāletlig *ḫalḳ* "soylu, asil halk" 8b/13, ***ḳarı*** *kişi* "yaşlı kişi" 12b/4, ***yaşıl*** *ḳurutlar* "yeşil kurtlar" 19a/7, ***tola sözlüg*** *kişi* "çok konuşan, ağzı laf dolu kişi" 23a/3, ***höl*** *mīve* "taze meyve" 37a/13, ***kiçik*** *beçe* "küçük çocuk" 42b/3, ***horun*** *kişi* "tembel kişi" 43a/9, ***ḫōş-rūy, zībā, cemāl*** *bende* "güzel yüzlü, süslü kul, köle" 45a/13, ***uluġ*** *ḫaṭā* "büyük hata" 61a/10-11, ***tul*** *ḫatun* "dul kadın" 67b/12, ***boz*** *aṭ* "boz renkli at" 69b/13, ***ablaḳ*** *aṭ* "Siyah ve beyaz nişaneli at" 70a/4, ***ḳızıl*** *aṭ* "kızıl renkte olan at" 70a/1, ***obdan*** *dost* "iyi dost" 77b/3, ***ᶜālim ve dūr-endīş*** *kişi* "âlim ve öngörülü kişi" 90b/2, ***bī-fāyide*** *söz* "faydasız söz" 92b/12, ***yaḫşı ve yaman*** *ᶜalāmet* "iyi ve kötü belirti" 99b/8-9, ***ḳatıġ*** *reşk* "şiddetli kıskançlık" 100b/1.

3.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları, niteleme sıfatlarından farklı olarak varlıkları nitelemez, belirtir. Belirtme işlevi isimleri işaret etme, gösterme, sayısını, miktarını bildirme, sorma ve belirsizlik gösterme biçiminde karşılanır (Korkmaz, 2003:385).

3.2.1. İşaret sıfatları

Varlıkları işaret yoluyla gösteren sıfatlara *işaret sıfatları* denir. Bu sıfat türünün örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

bu "bu"

Ḳaçan kim mén, ***bu*** *ḥikāyeni ḳıldım érse Emīr Ebu's Sevād çırayını çırtıp yüzini öyürdi* "Ben bu hikâyeyi anlatınca Emir Ebu's Sevâd suratını asıp yüzünü çevirdi" 19a/9-10.

Éy şeyḫ, ***bu*** *yayçaḳnı néçe pulġa aldınĝız* "Ey şeyh, bu yaycığı kaç paraya aldın?" 29b/7-8.

Bu *mālnı bérgil, bolmasa zindāngа salur-mén* "Bu malı ver, aksi hâlde (seni) zindana atarım" 38b/5.

Bu *aḥvāl birle béş yıl ötti* "Bu hâl ile beş yıl geçti." 46b/2.

Bu *kitābda zikr ḳıldım* "Bu kitapta ifade ettim" 86b/7.

Bu *kişiniŋ altunını bérür-mén* "Bu kişinin altınını veririm" 92a/6.

Bu *ḳoyçı ḫᵛācesiga naṣīḥat ḳılur érdi* "Bu çoban, sahibine nasihat ederdi" 94a/4-5.

Eger ***bu*** *bābda mundın ziyāde beyān ḳılsam* "Eğer bu bapta bundan daha fazla beyanda bulunsam" 103a/1.

Kāşkī mén ***bu*** *kişige münşī bolmaġay érdim* "Keşke ben bu kişiye kâtip olmasaydım" 111b/10.

Bu *ᶜayyār aŋga né cevāb bérür* "Bu hırsız ona ne cevap verir" 125b/5-6.

ol "o"

Ol *kişi ki nānnı deryāġa taşlapdur, kimdür* "O kişi ki ekmeği nehre bırakmıştır, kimdir?" 12a/5.

Çün ānçi ***ol*** *seyyid-zāde Zengān şehriniŋ müftīsiga dédi* "O seyyitzade Zengan şehrinin müftüsüne dedi" 23a/9.

Çehār-pālar ᶜādetidür né yérde saman tapsa ***ol*** *yérde yégüsidür* "Hayvanlar adetidir, her nerede saman bulsa(lar), o yerde yiyeceklerdir" 33a/9.

Aḥmed Saᶜīd, Buḫārāġa kéldi ve bende-fürūşġa fermān ḳıldı tā ***ol*** *ġulāmnı ḥāżır ḳıldılar* "Ahmet Sait Buhara'ya geldi ve köle satıcısına emrettikten sonra o köleyi hazırladılar" 45b/4.

Ol *vezīr her né dése emīr anı ḳabūl ḳılıp sözini éşitür édi* "O vezir her ne dese emir onu kabul edip (vezirin) sözüne itimat ederdi" 54a/1-2.

Fıçaḳnı alıp ***ol*** *şafaḳnı pāre ḳıldı* "Bıçağı alıp o meyve kabuğunu parçaladı" 80a/11.

Aḥmedni üç kéçe kündüz ***ol*** *öyde olturġuzdılar* "Ahmet'i üç gece gündüz o evde tuttular" 111b/13-112a/1.

uşbu "işte bu"

Yaḫşılıḳ ve yamanlıḳnıŋ cezāsı ***uşbu*** *dünyāda saŋga yétgüsidür* "İyilik ve kötülüğün cezası işte bu dünyada sana ulaşacaktır" 10b/5.

Mey-ḫᵛārlıḳnıŋ ***uşbu*** *üç ḥālet[i]din ḫaber bérmek üçün muṣannif aytadur kim* "Ayyaşlığın işte bu üç durumundan haber vermek için yazar söylüyor ki" 35b/7-8.

Uşbu *söz birle* "İşte bu sözle" 81b/7.

Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā, ādemī̄-zādnıṉg tenini ***uşbu*** *müteferriḳātdın cemᶜ ḳıldı* "Allahu teâlâ insanın tenini işte bu unsurlardan bir araya getirdi" 122b/5-6.

şubu "işte bu"

Şubu kelimesi klasik Çağatay Türkçesinde kullanılmayan, bugün Uygur Türkçesi söz varlığı içinde yer alan bir kelime hüviyetindedir. Kelimenin metnimizde görülmesi Uygur Türkçesinin esere yansıması olarak değerlendirilebilir.

Bu kişi serābdın çıḳḳunça tépremey ***şubu*** *yérde turdı* "Bu kişi hamamdan çıkıncaya kadar işte bu yerde hareket etmeden bekledi" 60b/10.

Pes ***şubu*** *cihetdin dédim ki éy oġul* "İşte bu sebepten (dolayı) dedim ki ey oğul" 81b/8.

Eger sizler ***şubu*** *üç mesᵓelege cevāb bérseṉgizler* "Eğer sizler işte bu üç soruya cevap verseniz" 125a/11-12.

3.2.2. Sayı sıfatları

Metnimizde sayı sıfatlarının farklı türlerine tesadüf edilmiştir. Bu sayı sıfatları aşağıda gösterilmiştir.

3.2.2.1. Asıl sayı sıfatları

Metnimizde geçen asıl sayı sıfatları çoğunlukla klasik Çağatay Türkçesi dönemi eserlerinde kullanılan örneklerle benzerlik göstermektedir. Fakat *alte* ve *yette* kullanımlarına klasik Çağatay Türkçesinde tesadüf edilmez. Rıdvan Öztürk Yeni Uygur Türkçesi Grameri adlı eserinde modern Uygur Türkçesindeki asıl sayı sıfatlarını şu şekilde sıralar: "*bir, ikki, üç, tört, beş, alte, yette, sekiz, toḳḳuz; yigirme, ottuz, ellik, atmiş, yetmiş, seksen, toḳsan, yüz, miñ, milyon, milyard*" (Öztürk, 2010:59). Bu açıklamadan hareketle metnimizde *alte* ve *yette* sayılarının görülmesi Uygur Türkçesinin esere yansıması olarak değerlendirilmektedir. Metinde yer alan asıl sayı sıfatlarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Béş *vaḳt namāz edā ḳılmaḳ* "Beş vakit namaz kılmak" 4a/3.

Yette *kéçe kündüz uşol çuḳurda olturdı* "Yedi gece gündüz işte bu çukurda oturdu" 11a/13-11b/1.

Béş miṉg *eşrefī naḳd bérür-mén* "Beş bin altın nakit veririm" 11b/9.

Tört *ayda nāme kéldi* "Dört ayda mektup geldi" 19b/3-4.

Üç *sāᶜat tevaḳḳuf ḳılġıl* "Üç saat bekle" 35a/2.

Alte *némersedür* "Altı şeydir" 49b/4-5.

Sékkiz *sāᶜat Ḫudāy ᶜazze ve celleniṉg ṭāᶜati ve ked-ḫudālıḳ işi birle meşġūl bolġıl* "Sekiz saat Allah'a ibadet et ve hükümdarlık işini yap" 50a/4-5.

*Bu **on alte** sāᶜatde* "Bu on altı saatte" 50a/7.

*Sulṭān Maḥmūdnıñg **tört miñg** leşleri Türkdin, **tört miñg** leşkeri Hindūdın bar érdi* "Sultan Mahmut'un dört bin askeri Türklerden dört bin askeri Hintlilerdendi" 119b/2-3.

3.2.2.2. Sıra sayı sıfatları

Metnimizde sıra sayı sıfatları asıl sayılara *+(I)nçI/+(U)nçI* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

üçünçi "üçüncü" 3b/6, ***toḳḳuzunçı*** "dokuzuncu" 28a/6, ***yigirminçi*** "yirminci" 52b/2, *ottuz **sékkizinçi*** "otuz sekizinci " 108a/8.

3.3. Soru sıfatları

Varlıkları ve nesneleri soru yoluyla belirten sıfatlara *soru sıfatları* adı verilir. Metnimizde yer alan soru sıfatlarından birkaçı aşağıda gösterilmiştir:

***Néçe** kündin beri deryāġa nān saldıñg?* "Kaç günden beri nehre ekmek attın?" 12a/10.

***Né** yérde bérip érdiñg?* "Hangi yerde, nerede vermiştin?" 91b/1.

3.4. Belirsizlik sıfatları

Belirsizlik sıfatları, varlık ve nesnelerin sayı ve miktarını açık ve kesin bir şekilde değil, belirsiz olarak bildiren sıfatlardır (Korkmaz, 2003:395). Çağatayca Kâbûsnâme'de yer alan belirsizlik sıfatlarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

***héç** naḳḳāş* "hiçbir nakkaş" 1b/10, ***tamām** ḫalāyıḳġa* "bütün insanlara" 4a/2, ***cemīᶜ** şākirdleri* "bütün öğrencileri" 16a/8, ***her** sözniñg ékki yüzi bolur* "her sözün iki tarafı olur" 20a/11-12, ***hemme** tişleri* "bütün dişleri" 20b/7, ***fülān** kişi* "falan kişi" 31b/10, ***özge** kişi* "başka kişi" 44a/4, *bu **cümle** işlerni mén ḳılmaḳ lāzım turur* "bu bütün işleri benim yapmam gerekir" 46a/5.

3.5. Sıfatlarda karşılaştırma

Çağatayca Kâbûsnâme'de sıfatların karşılaştırılması için *+rAk* eki kullanılmıştır. Bu ek, eklendiği kelimeye *daha* anlamını katmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

*Yüzdin **ziyāderek** téve anıñg yükini tartar érdi* "Yüzden daha fazla deve onun yükünü taşırdı." 5b/7.

*Āferīde-kār-ı ᶜālem celle celaluhū ādemni hemme maḫlūḳātdın **ḫūbraḳ** āferīde ḳıldı* "Allahu teâlâ insanı bütün mahlukattın daha iyi yarattı" 9a/13-9b/1.

*Héç ᶜizzet, ᶜilm dānişdin **uluġraḳ** bolmas* "Hiçbir itibar ilimden daha büyük olmaz" 13b/6-7.

Bu sözni ***yaḫşıraḳ*** *lafẓ birle ayıtsaŋ̂ız* ***ḫūbraḳ*** *érdi* "Bu sözü daha iyi, daha güzel sözle söyleseniz daha iyi olurdu" 21a/7-8.

Rengler arasıda hemmedin ***obdanraḳı*** *ḳara toruḳ dépdürler* "Renkler arasında hepsinden daha iyisi siyah doru demişlerdir" 69b/8-9.

Eger keselniŋ̂ bedeni ilgerkidin ***aḳraḳ*** *bolsa* "Eğer hastanın bedeni öncekinden daha beyaz olsa" 100a/11.

Sén bu derecelerdin ***çoŋ̂raḳ*** *mertebege yétseŋ̂* "Sen bu mertebeden daha büyük mertebeye ulaşsan" 108a/6-7.

4. ZAMİR

İsimlerin yerini tutan, şahısları ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan isim soylu kelimelere *zamir* denir (Korkmaz, 2003:399). Zamirler; *şahıs zamirleri*, *dönüşlülük zamirleri*, *işaret zamirleri*, *soru zamirleri* ve *belirsizlik zamirleri* olmak üzere beş gruba ayrılır.

4.1. Şahıs zamirleri

Çağatayca Kâbûsneme'de yer alan şahıs zamirleriyle bu zamirlerin çekimli şekilleri aşağıda gösterilmiştir:

Teklik	**mén**	**sén**	**ol**
Yalın hâl	mén	sén siz (nezaket)	ol
İlgi hâli	méniŋ̂	séniŋ̂ siziŋ̂ (nezaket)	anıŋ̂
Belirtme hâli	méni	séni	anı
Bulunma hâli	ménde	sénde sizde (nezaket)	anda anıŋ̂da
Yönelme hâli	maŋ̂a	saŋ̂a sizge (nezaket)	aŋ̂a
Ayrılma hâli	méndin	séndin	andın anıŋ̂dın
Vasıta hâli	méniŋ̂ birle	séniŋ̂ birle	anıŋ̂ birle
Eşitlik hâli	-	-	-

Çokluk	**biz**	**siz**	**olar**
Yalın hâl	biz	siz	olar
İlgi hâli	biziŋ̂	siziŋ̂	olarnıŋ̂
Belirtme hâli	-	sizni	olarnı
Bulunma hâli	bizde	sizde	olarda
Yönelme hâli	bizge	sizge	olarġa
Ayrılma hâli	bizdin	sizdin	olardın
Vasıta hâli	biziŋ̂ birle	-	olar birle/bile
Eşitlik hâli	-	-	-

anınĝda ve *anınĝdın* yapıları Çağataycada ve diğer tarihî Türk lehçelerinde görülen bir durumdur. Çağatay Türkçesinde bu durum seyrek olarak görülse de metnimizde *anınĝda* 14, *anınĝdın* 20 defa geçmektedir. Yeni Uygur Türkçesinde de bu yapıların var olduğu bilinmektedir (Öztürk, 2010:63). Metnimizde bu yapıların sıklıkla kullanılması Uygur Türkçesinin metne yansıması olarak değerlendirilebilir.

4.2. İşaret zamirleri

Çağatayca Kâbûsneme'de yer alan işaret zamirleriyle bu zamirlerin çekimli şekilleri aşağıda gösterilmiştir:

Teklik	**bu**	**şu/uşbu/şubu**	**ol**
Yalın hâl	bu	uşbu/şubu	ol
İlgi hâli	munınĝ	-	anınĝ
Belirtme hâli	munı	-	anı
Bulunma hâli	munda	-	anda
Yönelme hâli	munĝa	-	anĝa
Ayrılma hâli	mundın	-	andın
Vasıta hâli	munınĝ birle	-	anınĝ birle
Eşitlik hâli	munça	-	ança

Çokluk	**bular**	**şular/uşbular/şubular**	**olar**
Yalın hâl	bular	-	olar
İlgi hâli	bularnınĝ	-	olarnınĝ
Belirtme hâli	bularnı	-	olarnı
Bulunma hâli	-	-	olarda
Yönelme hâli	bularġa	-	olarġa
Ayrılma hâli	bulardın	-	olardın
Vasıta hâli	bular bile	-	olar birle
Eşitlik hâli	-	-	-

4.3. Belirsizlik zamirleri

Metnimizde yer alan belirsizlik zamirlerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Eger çendī ki ol söz hemmesi obdan söz bolsa hem ***özgeler*** *yaman söz gümān ḳılurlar* "Her ne kadar o sözün tamamı iyi olsa da başkaları kötü söz zanneder" 22a/9-10.

Her ḳaysı *öz mekānıda turup érdi* "Her biri kendi mekânında durmuştu" 51a/3-4,

Bölek kişiniĝ açıġını yana ***birevdin*** *çıḳarmaġıl* "Başka kişinin (neden olduğu) öfkeyi başka birinden çıkarma" 84a/1,

Aḥkām şarṭlarıdın ***baʿżını*** *beyān ḳıldım* "Kanunların şartlarından bazılarını beyan ettim" 102b/7,

Héç kişi *tamām rāstını tapmapdurlar* "Hiç kimse tam anlamıyla doğruyu bul(a)mamıştır." 101b/13.

Bularnıŋ ***héç ḳaysıdın*** *ġāfil bolmaġıl* "Bunların hiçbirinden gafil olma" 102a/8

Mundın özge ***héç néme*** *fütümepdür* "Bundan başka hiçbir şey yazmamış" 110b/3-4.

4.4. Soru zamirleri

Çağatayca Kâbûsnâme'de yer alan soru zamirlerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ḥażret-i ᶜAlī raḍıya'llāhu ᶜanhdın sordılar kim: Ata ananıŋ ḥaḳḳı ***nédür****?* "Hazreti Ali'ye sordular: Anne babanın hakkı nedir?" 7b/7-8

Andaġ bolsa hemmeni ***kim*** *bilür?* "Öyle olsa hepsini kim bilir?" 17a/7.

Pes söz sözlemekniŋ şarṭlarını bilgil, ***nédür****?* "Söz söylemenin şartlarını bil, (bu şartlar) nedir?" 18a/11

Bu mālnı ***kimge*** *bérdiŋ?* "Bu malı kime verdin?" 39a/2.

4.5. Dönüşlülük zamiri

Metnimizde dönüşlülük zamiri olarak *öz* "kendi" kelimesi kullanılmıştır. Bu zamirin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

öz "kendi" 3a/6, *özi* "kendisi" 6b/6, *özige* "kendisine" 8b/12, *özini* "kendisini" 11a/6, *özininŋ* "kendisinin" 15a/11, *özüm* "kendim" 60b/12, *özümniŋ* "kendimin" 61a/12, *özüŋge* "kendine" 72a/3.

5. ZARF

Zarf; fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden, zarf-fiillerden ve zarf niteliğindeki kelimelerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk, bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden belirten isim soylu kelimelerdir (Korkmaz, 2003:495). Metnimizde tesadüf edilen *zarf* örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

5.1. Zaman zarfları

Metnimizde yer alan zaman zarflarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Yette kéçe kündüz *uşol çuḳurda olturdı* "Yedi gece yedi gündüz işte bu çukurda oturdu" 11a/13-11b/1.

Mén ḫūb biledür-mén ki saŋa oḫşa kişi ***hergiz*** *yalġan ayıtmas* "Ben iyi bilirim ki senin gibi kişi asla yalan söylemez" 19b/7.

Eger teşne bolmasaŋ üç sāᶜat tevaḳḳuf ḳılġıl, ***andın kéyin*** *içgil* "Eğer susamamışsan üç saat bekle, ondan sonra iç" 35a/2-3.

Hemīşe *köŋülni ᶜışḳ muḥabbetge meşġūl tutmaġıl* "Her zaman gönlünü aşk işiyle meşgul etme" 43b/6.

Evvel *köz körer, andın kéyin köŋülge fesend bolur* "Önce göz görür, ondan sonra gönle beğenme hissi girer" 44a/5-6.

Éy oġul, ***dāyim*** *çevgān oynamaḳnı ᶜādet ḳılmaġıl* "Ey oğul, sürekli çevgan oyununu oynamayı âdet edinme" 53b/10-11.

Bir küni *yolda ötüp barġunça futı ḳaġun şafaḳıġa tayılıp yıḳıldı* "Bir gün yoldan geçip giderken ayağı kavun kabuğuna basıp kayıp düştü" 80a/10-11.

Sāmānīlerniŋ ***āḫir vaḳtı*** *érdi* "Samanilerin son zamanlarıydı" 111a/3.

5.2. Yer zarfları

Çağatayca Kâbûsnâme'de yer bildiren zarflardan bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ol on némersedin béş némerseni ādemniŋ ***içide*** *ve béş némerseni ādemniŋ* ***taşıda*** *ḫalḳ ḳıldı* "O on nesneden beş tanesini insanın içinde, beş tanesini insanın dışında yarattı" 9b/2-3.

Bular ***arasıda*** *bir oġul bar érdi, anı Nūştigin (11) dér érdiler* "Bunların arasında Nuştigin adlı biri vardı" 46a/10-11.

Kürsī ***üzeside*** *olturup her nevᶜ kişi birle münāẓara ḳılmaġıl* "Kürsü üzerinde oturup her tür kişiyle tartışma" 89a/6-7.

Ol kişi ḳāḍīniŋ ***aldıda*** *tofraḳġa yumalanıp yıġlap aydı* "O kişi kadının huzurunda yere kapanıp ağlayarak söyledi" 90b/7-8.

Ol kişi nāmeni uşol yasavul ***ḳaşıda*** *oḳudı* "O kişi mektubu işte bu elçinin huzurunda okudu" 112a/9.

Evvel ***oŋ*** *ayaġını çıḳarġay* "İlk olarak sağ ayağını çıkara" 128a/11-12.

5.3. Azlık-çokluk zarfları

Metindeki azlık-çokluk bildiren zarflardan bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Zekāt yılda bir ***mertebe*** *bérmek lāzım bolur* "Yılda bir kez zekat vermek lazımdır" 6b/8-9.

Kimeçi ***bisyār*** *şād boldı* "Gemici çok mutlu oldu" 11b/6-7.

Yurtuŋdaḳı köhnesāl ḳarılarġa ***köp*** *ᶜizzet ḳılġıl ki Resūl ᶜaleyhi's-selām aytıpdurlar* "Yurdundaki yaşlılara çok izzette bulun ki Resul aleyhisselam demişlerdir" 137a/-8.

Kem *dégil ammā* ***kem*** *bilip* ***tola*** *démegil* "Az konuş fakat az bilip çok deme" 23a/1

Mundın özge ***héç*** *çāre tapmadım* "Bundan başka hiç çare bul(a)madım" 25a/11.

Az *sūdġa ḳanāᶜat ḳılġıl* "Az kâra kanat et" 121a/12.

5.4. Tarz zarfları

Metinde yer alan durum, tarz, şekil vb. bildiren zarflara ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Söz egerçi ḫūb bolsa hem bī-becā ve bī-orun sözlense anı ***yaman*** *körerler* "Söz her ne kadar iyi de olsa yersiz ve uygun olmayan bir şekilde söylen(ir)se onu kötü görürler" 9b/10-11.

Eger ayıtġan sözüñgizni dürüst ḳılmasañgız andaġ ***ḳatıġ*** *ᶜazāb ḳılay kim şerīᶜatda vācibdür* "Eğer söyleyeceğin sözü doğru söylemezsen öyle katı azap edeyim ki şeriatta vaciptir" 23b/10-11.

Sén hem éy oġul; söz sözlegil, ***bī-hūde*** *sözlemegil* "Ey oğul; söz söyle, boş söz söyleme" 24a/9-10.

Vaḳtāki oyġansa aytadur ki ***andaġ*** *kördüm,* ***mundaġ*** *kördüm* "Uyandığı zaman öyle gördüm, böyle gördüm diyor" 51a/7-8.

Vaḳtāki emānet alsañg ***obdan*** *saḳlaġıl* "Emanet aldığın zaman (onu) iyi bir şekilde sakla" 60a/9-10.

5.5. Soru zarfları

Çağatayca Kâbûsnâme'de yer alan soru zarflarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Şākirdleri sordılar ki: Éy üstād, bu şerbet[ni] ***né üçün*** *içer-siz?* "Öğrencileri sordular: Ey üstat, bu şerbeti neden içiyorsunuz?" 16a/10-11.

Éy cihānnıñg pādşāhı, mén ***néçük*** *bilgümdür?* "Ey cihan padişahı, ben nasıl bileceğim?" 17a/5-6.

Éy ḫᵛāce, manga ol māllarnı ***ḳaçan*** *bérdiñgiz?* "Ey üstat, bana o malları ne zaman verdiniz?" 39a/3-4.

Sulṭān dédi kim: Mén nāme bérdim ol nāmege baḳıp iş ḳılmasa mén ***néçük*** *ḳılay?* "Sultan ben mektup verdim o mektuba bakıp iş yapmazsa ben nasıl yapayım, dedi" 118b/9-10.

6. İSİMLERDE BİLDİRME

6.1. Şimdiki (geniş) zaman çekimi

teklik birinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik birinci şahıs bildirme çekimi isme *+DUr-mén* yapısının veya *+DUr+DUrUr* yapısının düşürülüp doğrudan *mén* zamirinin getirilmesiyle oluşturulur.

bendesidür-mén "kölesiyim, kuluyum" 4a/7, *mihmāndur-mén* "misafirim" 6a/3, *gursenedür-mén* "açım" 11b/13, *ᶜāciz-mén* "acizim" 17a/13, *ᶜayyārdur-mén* "hırsızım" 61a/1, *tirigdür-mén* "diriyim, canlıyım" 54a/8, *Mūsā-mén* "Musayım" 94a/8, *sevdā-gerdür-mén* "tüccarım" 95a/3.

teklik ikinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik ikinci şahıs bildirme çekimi isme *+DUr-sén* yapısının veya *+DUr+DUrUr* yapısının düşürülüp doğrudan *sén* zamirinin getirilmesiyle oluşturulur.

ᶜāciz-sén "acizsin" 1b/7, *bendesidür-sén* "kölesisin, kulusun" 4a/9, *bāḳī-sén* "bakisin" 9a/8, *ér-sén* "ersin, yiğitsin" 16b/5, *ᶜazābdadur-sén* "azaptasın" 43b/11, *uyḳuda-sén* "uykudasın" 49b/12, *kişi-sén* "kişisin" 61a/1.

teklik üçüncü şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik üçüncü şahıs bildirme çekimi isme *+DUr, +DUrUr* eklerinin getirilmesiyle oluşturulur.

yoḳtur "yoktur" 1b/6, *oldur* "odur" 2b/9, *bardur* "vardır" 7a/12, *vācibdür* "vaciptir" 14a/6, *düşmendür* "düşmandır" 25b/10, *bī-ḫaberdür* "habersizdir" 31b/11, *yamandur* "kötüdür" 41a/9, *ādem érmes-durur* "insan değildir" 46b/10, *ᶜazīzdür* "azizdir" 58a/4, *mümkindür* "mümkündür" 62a/12, *toḳḳuzdur* "dokuzdur" 98b/3, *vāsıṭadur* "vasıtadır" 122b/11.

çokluk birinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın çokluk birinci şahıs bildirme çekimi bir örnekte görülmektedir.

rāżīdür-miz "razıyız" 125a/12.

çokluk ikinci şahıs çekimi

Metinde çokluk ikinci şahıs bildirme çekimi örneğine tesadüf edilmemiştir.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın çokluk üçüncü şahıs bildirme çekimi isme *+DUrlAr* ekinin getirilmesiyle oluşturulur.

kişidürler "kişidirler" 76b/8, *dostdurlar* "dostturlar" 79a/7, *muḥtācdurlar* "muhtaçtırlar" 108a/3, *ḫōşnūddurlar* "hoşnutturlar" 122a/12, *sipāhīdürler* "askerdirler" 124a/4.

6.2. Görülen geçmiş zaman çekimi

Görülen geçmiş zamanın bildirme çekimi *ér-* ve *é-* fiilleri üzerine görülen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

kişi érdi "kişiydi" 5b/6, *mén érdim* "bendim" 12a/8, *Nūştigin érdi* "Nuştigin idi" 46b/2, *tirig érdim* "diriydim, canlıydım" 25a/8, *bar érdim* "vardım" 56a/10, *kişi érdük* "kişiydik" 73b/13, *pādşāh érdi* "padişahtı" 81a/2, *dost érdim* "dosttum" 90b/13, *ḳaşın̂gızda édim* "huzurunuzdaydım" 92a/6, *ᶜışḳ édi* "aşktı" 103b/6, *yoḳ édi* "yoktu" 111a/4.

Bu çekimin olumsuzunu teşkil etmek için *ér-* fiilinden önce *émes* yapısı getirilir.

[Bü]zürcimihürninĝ mesᵓele aytur vaḳtı ***émes érdi*** "Büzürcimihür'ün soruya cevap verecek zamanı değildi" 21b/10-11.

6.3. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi

Öğrenilen geçmiş zamanın bildirme çekimi *ér-* ve *é-* fiilleri üzerine *-ken/-miş* öğrenilen geçmiş zaman eklerinin getirilmesiyle yapılır. Bu çekimin olumsuzunu teşkil etmek için *ér-* ve *é-* fiillerinden önce *émes* yapısı getirilir.

bar érmiş "varmış" 11a/13, *Nūştigin érmiş* "Nuştigin imiş" 46b/6, *üstād émes éken* "üstat değilmiş" 73b/12, *kişi érken* "kişiymiş" 115b/13, *şubu érmiş* "işte bu imiş" 119b/11.

7. FİİL

Fiiller, yapıları bakımından üç kısımda ele alınmaktadır: *basit fiiller, türemiş fiiller ve birleşik fiiller.*

7.1. Basit Fiiller

Kök hâlinde olan fiillere *basit fiiller* denir. Metinde yer alan basit fiillerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

dé- "demek" 5b/10, *kéz-* "gezmek" 6a/8, *ay-* "söylemek" 11b/9, *bol-* "olmak" 15a/13, *bar-* "varmak" 25a/3, *bil-* "bilmek" 27b/3, *sor-* "sormak" 33b/8, *bér-* "vermek" 38b/2, *öl-* "ölmek" 55a/7, *ḳoş-* "katmak, eklemek" 58a/7, *kéy-* "giymek" 60b/11, *öt-* "geçmek" 76b/2, *tüş-* "inmek" 82a/4, *iç-* "içmek" 83b/7, *tap-* "bulmak" 97b/7, *kés-* "kesmek" 111b/1, *al-* "almak" 112a/3, *tur-* "durmak" 118a/7, *ḳıl-* "yapmak, etmek" 124a/12, *kir-* "girmek" 128b/1.

7.2. Türemiş Fiiller

Fiil köklerine birtakım yapım ekleri getirilerek oluşturulan fiillere *türemiş fiiller* denir. Metinde yer alan türemiş fiillerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

av+la- "avlamak" 1a/1, *tonu-l-* "bilinmek, tanınmak" 1b/9, *yötke-l-* "değiştirmek, değişmek" 12b/13, *ay-ı-t-* "söylemek" 15b/11, *kél-tür-* "getirmek" 17b/12, *sat-ı-l-* "satılmak" 66b/2, *örge-n-* "öğrenmek" 73b/4, *yıḳ-ı-l-* "yıkılmak" 80a/11, *anĝ+la-t-* "anlatmak" 85b/13, *söz+le-* "söylemek" 101b/5, *yıġ+la-* "ağlamak" 103b/3, *ol-tur-* "oturmak" 104b/12, *öl-tür-* "öldürmek" 106b/8, *ti-l+e-* "dilemek" 110a/10, *yürü-t-* "yürütmek" 116a/1, *füt+ü-* "yazmak" 118a/7.

7.3. Birleşik Fiiller

İsim ya da isim soylu Türkçe veya yabancı kökenli bir kelime ile *et-, ol-, bol-, eyle-, kıl-, yap-* gibi yardımcı fiillerin birleşmesinden ya da belirli kurallar içerisinde bir araya gelmiş iki farklı fiilin anlam açısından kaynaşmasıyla oluşmuş birleşik yapıdaki fiillere *birleşik fiiller* denir (Korkmaz, 2003:530). Birleşik fiiller üç maddede incelenebilir:

7.3.1. İsim+fiilden oluşan birleşik fiiller

bol- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiiller

lāyıḳ bol- "layık olmak, uygun olmak" 3a/11, *kem bol-* "az olmak" 9a/1, *ġarḳ bol-* "boğulmak" 11b/11, *peydā bol-* "peyda olmak" 12a/7, *şerm-gīn bol-* "utangaç olmak" 15a/2-3, *muḥtāc bol-* "muhtaç olmak" 26a/12, *vāḳi^{c} bol-* "meydana gelmek, vaki olmak" 36b/10, *mest bol-* "sarhoş olmak" 39a/12, *^{c}āşıḳ bol-* "aşık olmak" 43a/2, *helāk bol-* "helak olmak, ölmek" 52b/12, *ḥāṣıl bol-* "vuku bulmak, hasıl olmak" 54b/1, *ḫalāṣ bol-* "kurtulmak" 61b/7, *vācib bol-* "vacip olmak" 85a/7, *meşġūl bol-* "ilgilenmek, meşgul olmak" 91b/11, *güvāh bol-* "şahit olmak" 96b/12, *lāzım bol-* "lazım olmak" 117b/5, *meşhūr bol-* "bilinir olmak, meşhur olmak" 103b/12, *ġāfil bol-* "gaflet içinde olmak, gafil olmak" 120a/7.

ḳıl- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiiller

terk ḳıl- "terk etmek" 5a/4, *ḫ^{v}āhiş ḳıl-* "istemek" 8b/3, *emr ḳıl-* "emretmek" 12a/5, *gümān ḳıl-* "zannetmek" 13a/12, *neng ^{c}ār ḳıl-* "utanmak" 13b/2, *beyān ḳıl-* "beyan etmek" 19a/13, *ārzū ḳıl-* "arzulamak, arzu etmek" 32a/13, *tevbe ḳıl-* "tövbe etmek" 40a/3, *mühr ḳıl-* "mühürlemek" 45b/10, *şikār ḳıl-* "avlamak" 53a/8, *ḫıyānet ḳıl-* "ihanet etmek" 61b/1, *namāz ḳıl-* "namaz kılmak" 68a/8, *tebessüm ḳıl-* "gülümsemek, tebessüm etmek" 91b/7, *perhīz ḳıl-* "sakınmak, kaçınmak" 95a/8, *āzmāyiş ḳıl-* "denemek, sınamak" 96b/1, *sitāyiş ḳıl-* "övmek" 105b/12, *cem^{c} ḳıl-* "toplamak, bir araya getirmek" 110b/4, *ḥükm ḳıl-* "hüküm vermek" 117a/13, *nāle ḳıl-* "şikayet etmek" 118b/7, *inkār ḳıl-* "inkar etmek" 127b/12.

diğer fiillerle kurulan birleşik fiiller

ḫaber bér- "haber vermek" 3a/6, *becā kéltür-* "yerine getirmek, eda etmek" 3b/4, *zekāt bér-* "zekat vermek" 6b/2, *ibret al-* "ibret almak" 23b/12, *satġın al-* "satın almak" 45b/2, *şöhret al-* "şöhret kazanmak" 53a/3, *ḳolġa kél-* "elde etmek, kazanmak" 57a/1, *cem^{c} eyle-* "toplamak, bir araya getirmek" 57b/4, *ḳarż bér-* "borç vermek" 59b/8, *ḥased yé-* "kıskançlık etmek, çekememek" 67b/2-3, *^{c}āciz kél-* "aciz görünmek" 82a/7, *ḳoliġa taşla-* "bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 96b/10, *ḳolunĝdın iber-* "elinden çıkarmak, harcamak, tüketmek" 107a/3-4, *āzār bér-* "kırmak, incitmek" 119b/13, *atı çıḳ-* "meşhur olmak, ün kazanmak" 120b/2.

7.3.2. Sıfat-fiil+yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller

Bu gruptaki birleşik fiiller, sıfat-fiil eklerinin *bol-* yardımcı fiili ile birleşmesinden meydana gelmektedir. Bu birleşik fiil türünün örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ḥürmet ḳılġan bol- "hürmet etmiş olmak" 21b/5, *günāh ḳılur bol-* "günah işler olmak, günah işleyecek olmak" 38a/8, *saḳlaġuçı bol-* "(bir malın değerini bilip) saklayan olmak, muhafaza edici olmak" 72a/6, *becā kéltürgen bol-* "yerine getirmiş olmak" 74b/10, *oḳuġan bol-* "okumuş olmak" 100a/5, *ġāfil bolġan bol-* "gafil olmuş olmak, gaflet içinde olmuş olmak" 120a/8.

7.3.3. Fiil+fiilden oluşan birleşik fiiller

Fiil+fiil yapısında kurulan birleşik fiillere tasvirî fiiller adı verilmektedir. Metinde yer alan tasvirî fiil örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

7.3.3.1. Yeterlilik Fiili

Çağatayca Kâbûsnâme'de yeterlilik çekimi çoğunlukla *al-* fiili ile yapılmaktadır. Ayrıca *-GAlI bol-* ve *-p bol-* yapısı ile de yeterlilik çekiminin yapıldığı görülmektedir. Yardımcı fiiller *-A, -y, -GAlI, -p* gibi zarf-fiil eklerini almış asıl fiillerden sonra gelerek yeterlilik çekimini meydana getirir.

tanuy al- "tanıyabilmek" 2a/13, *edā ḳıla al-* "eda edebilmek" 3b/13, *vāḳıf bola'l-* "vakıf olabilmek" 56a/8, *tura'l-* "durabilmek" 51a/10-11, *örgena'l-* "öğrenebilmek" 63b/1, *muḳāvemet ḳıla'l-* "karşı koyabilmek" 73b/9, *ayıtġalı bol-* "cevap verebilmek, cevaplama imkânına sahip olmak" 89b/7, *ayta'lmas érdi* "söyleyemezdi" 113a/12, *(könĝül) alġalı bol-* "gönül alabilmek, gönül alınabilmek" 116b/9.

Zūr birle oyġaḳ tutsa merg-i müfācātnı yıraḳ tut-up bolmas "zorla uyanık tutsa (da) ansızın gelecek olan ölümü uzak tutamaz" 50a/1-2.

7.3.3.2 Tezlik Fiili

Bir işin hızlı bir şekilde, birdenbire yapıldığını ya da meydana geldiğini ifade etmek için *bér-* yardımcı fiili kullanılır. *-A, -p* gibi zarf-fiil eklerini almış asıl fiilden sonra *bér-* fiili getirilerek tezlik fiil çekimi meydana getirilir.

ḳoya bér- "bırakıvermek" 11a/9, *tölep bér-* "ödeyivermek" 61a/9, *éltip bér-* "iletivermek, götürüvermek, teslim edivermek" 112b/4, *ḳoyup bér-* "koyuvermek, yerleştirivermek" 118b/11.

7.3.3.3. Süreklilik Fiili

Süreklilik fiili çekimi, asıl fiiller üzerine *-A, -p* gibi zarf-fiil ekleri ve bu eklerden sonra *tur-* ve *ḳal-* yardımcı fiillerinin getirilmesiyle meydana getirilir.

bilip turadurlar "bilirler" 24a/2, *ġarḳ bolġalı turdı* "batmaya başladı" 73b/13, *ölmey ḳalmas-sén* "ölürsün" 82a/12, *olturup ḳaldı* "oturur vaziyette kaldı, oturup kaldı" 91b/10, *tégip tur-* "yakın olmak, bitişik olmak, yakın tutmak" 116a/10.

7.4. Şahıs Ekleri

Fiil çekiminde şahısları ifade eden eklere *şahıs ekleri* adı verilir. Türkçede üç tip şahıs eki vardır: *zamir kökenli şahıs ekleri, iyelik kökenli şahıs ekleri* ve *emir ekleri*.

7.4.1. Zamir kökenli şahıs ekleri

Zamir kökenli şahıs ekleri, Çağatayca Kâbûsnâme'de *geniş zaman*, *gelecek zaman*, *öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman* ve *istek* çekiminde kullanılmıştır.

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-mén	-miz
2. Şahıslar	-sén	-siz/-sizler
3. Şahıslar	Ø, -lAr (nezaket)	-lAr

7.4.2. İyelik kökenli şahıs ekleri

İyelik kökenli şahıs ekleri, Çağatayca Kâbûsnâme'de *görülen geçmiş zaman* ve *şart* çekiminde kullanılmaktadır.

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-m	-k
2. Şahıslar	-n̂g/-n̂gız (nezaket)	-n̂gIz/-n̂glar
3. Şahıslar	Ø	-lAr

7.4.3. Emir ekleri

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-Ay, -AyIn, -yIn, -y	---
2. Şahıslar	Ø, -GIl, -n̂g (nezaket)	-en̂gizler,-(I-U)n̂g, - (I-U)n̂glAr, -(I)n̂gIzlAr
3. Şahıslar	-sUn	-sUnlAr

7.5. KİPLER

7.5.1. Basit kipler

7.5.1.1. Bildirme Kipleri

7.5.1.1.1. Görülen geçmiş zaman

I. Tip Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman kipi, genel olarak fiildeki oluş ve kılışın söylendiği andan yani içinde bulunulan zamandan daha önce bitmiş, tamamlanmış olduğunu gösteren bir zamanı içine alır (Korkmaz, 2003:584). Çağatayca Kâbûsnâme'de I. tip görülen geçmiş zaman çekimi *-DI/-DU* ekleriyle yapılmaktadır. Bu zamanın olumsuz çekimi *-DI/-DU* ekinden önce *-mA* olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır. I. tip görülen geçmiş zaman çekimine ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

kél-di-m "geldim" 6a/3, *kör-dü-m* "gördüm" 12b/4, *iber-di-m* "gönderdim" 19b/1, *ayıt-tı-m* "söyledim" 38/12, *al-dı-m* "aldım" 61a/13, *örget-ti-m* "öğrettim" 73b/3, *körset-ti-m* "gösterdim" 92a/3, *sözle-di-m* "söyledim" 101b/5.

éşit-me-di-m "duymadım" 34a/13, *örgen-me-dim* "öğrenmedim" 73b/7, *ẖ^{v}āla-ma-dı-m* "istemedim" 95a/7, *ayıt-ma-dı-m* "söylemedim" 97a/9,*körme-di-m* "görmedim"119b/8.

teklik birinci şahıs çekiminin nezaket şekli

Nūşīrevān-ı ᶜādilninĝ naṣīḥatleri uşbu érdi kim zikr ḳılduḳ "Nuşirevanı Adil'in nasihleri işte bunlardı ki zikrettim." 28a/1-2.

teklik ikinci şahıs çekimi

tonu-du-nĝ "tanıdın" 1b/8, *ḳarı-dı-nĝ* "yaşlandın" 29b/12, *dé-di-nĝ* "dedin" 40a/2, *kéltür-dü-nĝ* "getirdin" 77b/8, *bar-dı-nĝ* "vardın" 94b/10, *fütü-dü-nĝ* "yazdın" 111b/6.

kétme-di-nĝ "gitmedin" 61a/3, *dé-me-di-nĝ* "demedin" 92a/10, *kéltür-me-di-nĝ* "getirmedin" 97a/9, *körme-di-nĝ* "görmedin" 110b/10.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

al-dı-nĝız "aldın" 29b/8, *alma-dı-nĝız* "almadın" 31b/10, *ḳop-tu-nĝuz* "kalktın" 33b/9, *bér-di-nĝiz* "verdin" 39a/4.

teklik üçüncü şahıs çekimi

kél-di "geldi" 3a/1, *sor-dı* "sordu" 12a/8, *két-ti* "gitti" 29a/3, *kéy-di* "giydi" 60b/11, *toġ-dı* "doğdu" 71a/9, *örget-ti* "öğretti" 73b/2, *öltür-di* "öldürdü" 106b/8, *fütü-di* "yazdı" 109b/13, *oyġan-dı* "uyandı" 119a/2.

al-ma-dı "almadı" 31b/9 *tonu-ma-dı* "tanımadı" 60b/7, *ḳıla'l-ma-dı* "yapamadı" 75a/5, *iberme-di* "göndermedi" 81b/8.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

ay-dı-lar "söyledi" 7b/8, *dé-di-ler* "dedi" 7b/12, *buyur-dı-lar* "emretti" 76a/6, *öt-ti-ler* "geçti" 76b/9, *oltur-dı-lar* "oturdu" 112a/7.

çokluk birinci şahıs çekimi

çıḳ-tu-ḳ "çıktık" 73b/8, *kél-dü-k* "geldik" 73b/9, *kir-dü-k* "girdik" 73b/10, *olturup ér-dü-k* "oturmuştuk" 91a/4.

çokluk ikinci şahıs çekimi

yéme-di-nĝiz "yemediniz" 37b/5.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

sor-dı-lar "sordular" 7b/8, *kéltür-di-ler* "getirdiler" 25a/6, *ay-dı-lar* "söylediler" 72a/8, *al-dı-lar* "aldılar" 75a/6, *éşit-ti-ler* "işittiler" 125b/7.

II. Tip Görülen Geçmiş Zaman

II. tip görülen geçmiş zaman çekimi metinde *-GAn (sıfat-fiil eki) + iyelik eki + yoḳ* kalıbı ile yapılmakta ve olumsuz bir anlam ifade etmektedir.

ᶜārıż bol-ġan+ı yoḳ "peyda olmadı, ortaya çıkmadı, belirmedi" 65a/9, *dé-gen+leri yoḳ* "demediler" 70a/4.

7.5.1.1.2. Şimdiki zaman

Çağatayca Kâbûsnâme'de şimdiki zaman çekiminin olumlusu *fiil + -A/-y (zarf-fiil eki) + -dUr* yapısıyla oluşan *-AdUr* ekiyle, olumsuzu *-AdUr* ekinden önce *-mA* olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Bu ek genellikle şimdiki zamanı belirtse de metindeki ifadeye göre Türkiye Türkçesine geniş zaman olarak da çevrilebilmektedir.

kél-edür "geliyor" 2b/10, *élt-edür* "götürüyor" 11a/8, *ayt-adur-mén* "söylüyorum" 30b/2, *bar-adur-mén* "gidiyorum" 60b/3, *çırla-ydur* "çağırıyor" 92a/1.

bilme-ydür-mén "bilmiyorum" 21b/11, *bilme-ydür-sén* "bilmiyorsun" 21b/12.

7.5.1.1.3. Geniş zaman

I. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın birinci tipi genel Türkçede kullanılan geniş zamandır. Çağatayca Kâbûsnâme'de geniş zamanın birinci tipinin olumlu çekimi için *-r, -Ar, -Ur*; olumsuz çekimi için *-mAs* eki kullanılır. Geniş zaman çekimine ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

bér-ür-mén "veririm" 11b/9, *sal-ur-mén* "bırakırım, salarım" 38b/5, *ayt-ur-mén* "söylerim" 43a/1, *bil-ür-mén* "bilirim" 46b/8, *ḳoy-ar-mén* "koyarım" 59b/6, *bar-ur-mén* "varırım" 60b/4, *fütü-r-mén* "yazarım" 81b/5, *ḳorḳ-ar-mén* "korkarım" 91b/7-8.

bil-mes-mén "bilmem" 16a/4, *çıḳ-mas-mén* "çıkmam" 38b/10, *bar-mas-mén* "varmam, gitmem" 107a/10, *kéltür-mes-mén* "getirmem" 111b/7.

teklik ikinci şahıs çekimi

kör-er-sin "görürsün" 2a/3, *bil-ür-sén* "bilirsin" 4b/7, *yürü-r-sén* "yürürsün" 5b/12, *ḳutul-ur-sén* "kurtulursun" 13b/2, *éşit-ür-sén* "işitirsin" 38a/10, *kéltür-ür-sén* "getirirsin" 58a/9*, öl-er-sin* "ölürsün" 55a/7, *al-ur-sén* "alırsın" 67a/7, *dé-r-sin* "dersin" 91b/3, *ḳaçur-ur-sén* "kaçırırsın" 115b/11.

kör-mes mü-sén "görmez misin?" 1b/11, *éşit-mes-sén* "işitmezsin" 36a/12-13, *bil-mes-sén* "bilmezsin" 43b/13, *almas-sén* "almazsın" 72a/9.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

bér-ür-siz "verisin" 11b/8, *yıġla-r-siz* "ağlarsın" 16a/2, *tile-r-siz* "istersin, dilersin" 39a/6, , *muvāfaḳat ḳıl-ur mu-siz* "eşlik eder misin?" 60b/4, *ayt-ur-siz* "söylersin" 76b/5, *iç-er-siz* "içersin" 113b/1, *yé-r-siz* "yersin" 113b/2.

ḳoymas-siz "bırakmazsın" 54a/4.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-ur "olur" 1b/9, *kél-ür* "gelir" 4b/8, *oḫşa-r* "benzer" 5b/4, , *körset-ür* "gösterir" 11a/6, *körün-ür* "görünür" 13b/12, *sor-ar* "sorar" 18b/13, *örgen-ür* "öğrenir" 24b/8, *öltür-ür* "öldürür" 58b/13, *öl-er* "ölür" 106b/3, *fütü-r* "yazar" 109b/4, *fütül-ür* "yazılır" 102b/5, *tiril-ür* "dirilir" 123a/11.

bil-mes "bilmez" 8a/5, *acrat-mas* "ayrılmaz" 10b/4, *bar-mas* "varmaz" 18a/8, *örgen-mes* "öğrenmez" 74a/10, *dé-mes* "demez" 122b/2.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

sor-ar-lar "sorar" 7b/7.

çokluk birinci şahıs çekimi

Metinde çokluk birinci şahıs çekimine ait örnek yoktur.

çokluk ikinci şahıs çekimi

tapa'l-mas-sizler "bulamazsınız" 79a/2.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

éşit-ür-ler "işitirler" 5b/1, *ata-r-lar* "adlandırırlar" 15b/5, *dé-r-ler* "derler" 22a/2, *sana-r-lar* "kabul ederler" 23a/4, , *bil-ür-ler* "bilirler" 29a/11, *kül-er-ler* "gülerler" 29a/12, *or-ar-lar* "biçerler" 30a/4, *ḳur-ar-lar* "kurarlar" 35a/12, *tat-ar-lar* "tadarlar" 43b/8, *ḳaç-ar-lar* "kaçarlar" 55b/5.

sözle-mes-ler "söylemezler" 18a/9, *ḫ^{v}āla-mas-lar* "istemezler" 28b/3-4, *yé-mes-ler* "yemezler" 33a/10, *bér-mes-ler* "vermezler" 64b/10.

II. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın ikinci tipinde aslında bir gelecek zaman eki olan *-GAy* eki kullanılmaktadır. Gelecek zaman bildiren *-GAy* eki bazı durumlarda geniş zaman ifade edebilir (Eckmann, 2012:129). Bu tipin olumsuzu fiilden sonra *-mA* ekini getirilmesiyle yapılır. Metnimizde *-GAy* ekinin geniş zaman ifade ettiği örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

^{c}adl birle bol-ġay "adaletle olur" 3a/9, *dünyāda ḳıl-ġay* "dünyada yaratır" 6b/4, *bolma-ġay* "olmaz" 36a/8, *saḳla-ġay* "saklar" 57b/8, *dé-gey-sén* "dersin" 124a/12.

Aşağıdaki örnekte II. tip geniş zaman ekinin olumsuzu için *émes* yapısının kullanıldığı görülmektedir.

Ḫūn-ı nā-ḥaḳnıñ mükāfātı āḫiretde bol-ġay émes, bu cihānda hem bolur ki mén kitāblarda oḳudum "Haksız yere kan dökmenin karşılığı (sadece) ahirette olmaz, bu dünyada da olur ki ben (bunu) kitaplarda okudum." 55b/6-7.

III. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın üçüncü tipi *-ġan (sıfat-fiil eki) + ıñ̂g (iyelik eki) +dur (bildirme eki)* eklerinden meydana gelen *-ġanıñ̂gdur* kalıbıyla yapılır. İkinci teklik şahıs ifade eden bu tipin örnekleri metinde sınırlı sayıda bulunmaktadır.

Pes sén éy oġul, özüñ̂ni cem[c]niñ̂g arasıda hemmedin nā-dānraḳ tutġıl ki ḳaçan kim özüñ̂ni nā-dān tuttuñ̂g, dānā bol-ġanıñ̂gdur. "Ey oğul, kendini cemiyetin arasında herkesten bilgisiz tut, kendini bilgisiz (olarak) tuttuğun zaman âlim olursun." 17a/8-9.

Eger viṣālde-sén ve ma[c]şūḳuñ̂g séniñ̂g ḥāliñ̂gdin ḫaber-dār bolsa hem işdin ḳal-ġanıñ̂gdur. "Sen visaldesin, sevgilin senin hâlinden haberdar olsa (sen) işten kalırsın." 43b/11-12.

IV. Tip Geniş Zaman

Metinde *-a, -y* (*zarf-fiil eki*) + *şahıs zamirleri* kalıbı şeklinde oluşan yapılar da geniş zaman ifade etmektedir. Bu yapı genellikle geniş zaman bildirse de metindeki ifadeye göre Türkiye Türkçesine istek olarak da çevrilebilir. Bu şekil, -adurur/-yturur yapısının kısalmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu tip geniş zamanın örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

fiçaḳ tart-a-sén "kesersin" 80a/12-13, *sına-y mén* "sınarım" 95a/11, *ayt-a-sén* "söylersin" 103b/12-13.

7.5.1.1.4. Gelecek zaman

I. Tip Gelecek Zaman

Metinde I. tip gelecek zaman çekimi için *-ġay/-gey* eki kullanılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bér-gey "verecek" 5b/13, *yéme-gey-mén* "yemeyeceğim" 11b/1, *bol-ġaydur* "olacak" 12b/10, *fermān tutma-ġay* "ferman tutmayacak, fermana uymayacak" 91b/8.

II. Tip Gelecek Zaman

Çağatayca Kâbûsnâme'de II. tip gelecek zaman çekimi için *-adur* yapısı kullanılmıştır. Bu ek ile yapılan gelecek zaman çekimi örnekleri çok değildir.

iḥsān ḳıl-adur "hediye verecek, mükafat verecek, ihsanda bulunacak" 12a/6.

III. Tip Gelecek Zaman

Çağatayca Kâbûsnâme'de III. tip gelecek zaman çekimi için *-A (zarf-fiil eki) + şahıs zamirleri* yapısı kullanılmıştır. Bu ek ile yapılan gelecek zaman çekimi örnekleri çok değildir.

Cevāb éşit-e-mén "cevap işiteceğim" 89b/8.

Her meclisde ki oltur-a-sén, ser-ḥesāb barġıl "Oturacağın her mecliste, (oraya) hesaplayarak olarak git" 104b/11-12.

IV. Tip Gelecek Zaman

Gelecek zamanın IV. tipi *fiil + -gU (sıfat-fiil eki) + iyelik eki + dUr/dUrUr* kalıbıyla olmakta olup mutlak bir gelecek zamanı ifade etmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

kél-güsidür "gelecek" 8b/1, *bil-gümdür* "bileceğim" 17a/6, *öl-güsidür* "ölecek" 20b/9, *al-ġumdur* "alacağım" 29b/8, *ayıt-ḳumızdur* "söyleyeceğiz" 34a/8, *kör-gün̂gdür* "göreceksin" 87b/8.

7.5.1.1.5. Öğrenilen geçmiş zaman

I. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

I. tip öğrenilen geçmiş zamanı karşılamak üzere metinde *-mış* eki kullanılmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

ḳıl-mış-mén "yapmışım" 12a/11, *al-mış-mén* "almışım" 94a/8.

II. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

II. tip öğrenilen geçmiş zaman için *-gAndUr* yapısı kullanılmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

ḳısmet ḳılın-ġandur "kısmet edilmiş" 8b/1, *toġ-ḳandur* "doğmuş" 10b/4, *pütü-gendür-mén* "yazmış(tı)m" 12a/9, *kél-gendür* "gelmiş" 21b/4, *renc tart-ġandur-mén* "sıkıntı çekmiş(ti)m, sıkıntı yaşamış(tı)m" 31b/12, *yét-gen müdür* "gitmiş mi" 91b/12, , *bér-gendür* "vermiş" 94b/12, *yār bol-ġandur* "etki etmek, tesir etmiş" 100b/12.

yétme-gendür "gitmemiş" 91b/12.

III. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman çekiminin III. tipi için *-gAn* eki kullanılmıştır. Bu kullanım, öğrenilen geçmiş zamanın hikâye ve şart çekiminde karşımıza çıkmakta, müstakil olarak *-GAn* ekiyle yapılmış öğrenilen geçmiş zaman çekimi metinde yer almamaktadır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

ḳoy-ġan bol-sa "vermişse" 10a/6, *ḳılġan bol-sa* "yapmışsa" 10b/12, *ḳabūl ḳıl-ġan érdi* "kabul etmişti "11a/4", *kör-gen érdim* "görmüştüm" 18b/8, *tur-ġan bol-sa* "durmuşsa" 19a/12*, dé-gen bol-sa* "demişse" 24a/4.

tapma-ġan érdi "bulmamıştı" 110b/9.

IV. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın bu tipinde *-(I-U)p* eki kullanılmaktadır. Bu kullanım genellikle öğrenilen geçmiş zamanın hikâye çekiminde karşımıza çıkmakta, üç örnekte de -

p + şahıs zamiri şeklinde kullanıma tesadüf edilmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ḳıl-ıp érdi "yapmıştı" 3b/9, *örget-ip érdi* "öğretmişti" 11a/3, *dé-p érdi* "demişti" 11b/11, *bar-ıp érdim* "varmıştım" 18b/12, *ayt-ıp édim* "söylemiştim" 35a/7, *oltur-up érdük* "oturmuştuk" 91a/9, *kir-ip érdi* "girmişti" 113b/1.

sal-ıp-sén "salmışsın" 6a/8, *dé-p-siz* "demişsiniz" 23b/10, *bér-ip-siz* "vermişsiniz" 95a/2.

V. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın V. tipi için *-(I-U)pdUr* eki kullanılmıştır. Bu çekimin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

yarat-ıpdur "yaratmış" 1b/3, *éşit-ipdür-mén* "işitmiş(ti)m" 11a/1, *oltur-updur* "oturmuş" 11b/6, *ayt-ıpdurlar* "söylemişler" 44b/11, *al-ıpdur* "almış" 50b/4, *ayt-ıpdur-mén* "söylemiş(ti)m" 54b/8, *fütü-pdür* "yazmış" 110b/2.

7.5.1.2. Tasarlama kipleri

7.5.1.2.1. İstek kipi

Çağatayca Kâbûsnâme'de istek ifadesi *-GAy* ekiyle sağlanmıştır. İstek çekiminin olumsuzu *-GAy* ekinden önce olumsuzluk eki *-mA* getirilmek suretiyle yapılmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

yétgür-gey-mén "ulaştırayım" 15b/13, *ḳıl-ġay-mén* "kılayım" 16a/6, *kör-gey-mén* "göreyim" 18b/9, , *oltur-ġay-mén* "oturayım, ikamet edeyim" 114a/12.

oyna-ma-ġay-mén "oynamayayım" 54a/8, *bolma-ġay-mén* "olmayayım" 87a/2.

teklik ikinci şahıs çekimi

éşit-gey-sén "işitesin" 10a/13, *bil-gey-sén* "bilesin" 25a/1, *al-ġay-sén* "alasın" 67a/12, *bér-gey-sén* "veresin" 75b/9, *anĝlat-ġay-sén* "anlatasın" 89a/3, *oḳu-ġay-sén* "okuyasın" 110a/1.

ayıtma-ġay-sén "söylemeyesin" 7a/11, *ḳıl-ma-ġay-sén* "yapmayasın" 10a/11, *bér-me-gey-sén* "vermeyesin" 16b/4, *déme-gey-sén* "demeyesin" 23a/8.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

örget-gey-siz "öğretesin" 73b/5, *bér-gey-siz* "veresin" 114a/11.

teklik üçüncü şahıs çekimi

dé-gey "diye" 2a/10, *becā kéltür-gey* "hakkıyla yerine getire" 3b/4, *iç-gey* "içe" 35a/8, *yaraş-ḳay* "yaraşa" 57a/7, *ḳorḳ-ġay* "korka" 74a/13, *yu-ġay* "yıkaya" 100a/3.

tonu-ma-ġay "tanımaya" 62a/8, *ḫ^{v}āla-ma-ġay* "istemeye" 74b/1, *fütü-me-gey* "yazmaya" 93a/3, *olturma-ġay* "oturmaya" 95b/4.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

olturġuz-ġaylar "oturta" 7b/11, *ḳıl-ġaylar* "kıla" 7b/11.

çokluk birinci şahıs çekimi

kéltür-gey-miz "getirelim" 45b/4, *defn ḳıl-ġay-miz* "defnedelim" 78b/13.

çokluk ikinci şahıs çekimi

bol-ġay-sizler "olasınız" 125a/12.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

dé-geyler "desinler, diyeler" 15b/8, *iber-geyler* "göndersinler" 19b/3, *^{c}ibret al-ġaylar* "ibret alsınlar" 23b/12,

kül-me-geyler "gülmeyeler" 27a/12, *sözle-me-geyler* "söylemeyeler" 33b/4, *bilme-geyler* "bilmesinler" 103a/6.

7.5.1.2.2. Emir kipi

Emir kipi, yapılması istenen işi kesinliğe bağlayarak emir biçiminde ifade eden bir gramer kalıbıdır. Bu kalıpta kip ekleriyle şahıs zamirleri iç içe girmiştir. Fiil kök veya gövdelerine getirilen kip ekleri aynı zamanda şahsı da ifade ettiğinden, kipe ayrıca şahıs ekleri getirilmez. Dolayısıyla, her şahıs için ayrı bir emir eki vardır (Korkmaz, 2003:665). Çağatayca Kâbûsnâme'de emir çekimi aşağıdaki eklerle yapılmıştır:

	Teklik	**Çokluk**
1. Şahıslar	-Ay, -AyIn, -yIn, -y	---
2. Şahıslar	Ø, -GIl, -n̂g (nezaket)	-en̂gizler, -(I-U)n̂g, -(I-U)n̂glAr, -(I)n̂gIzlAr
3. Şahıslar	-sUn	-sUnlAr

teklik birinci şahıs çekimi

al-ay "alayım" 11b/7, , *ḳıl-ay* "yapayım" 23b/11, *ḳıl-ayın* "yapayım" 31b/4, *kéltür-ey* "getireyim" 40a/5, , *bér-ey* "vereyim" 91a/8, *kél-ey* "geleyim" 112a/6, *ayt-ay* "söyleyeyim" 112b/6, *kör-ey* "göreyim" 112b/9,

ḳılma-y "yapmayayım" 22a/13, *bolma-y* "olmayayım" 67a/12, *ḳılma-yın* "yapmayın" 113b/5.

teklik ikinci şahıs çekimi

bil-gil "bil" 1b/5, *örgen-gil* "öğren" 8b/8, *anĝlama-ġıl* "anlama" 13b/8, , *sor-ġıl* "sor" 21b/13, *kir-gil* "gir" 48b/8, *sat-ġıl* "sat" 66b/1, *çal-ġıl* "çal" 104b/9.

ḳıl-ma "yapma" 15b/1, *buyruma-ġıl* "emretme, buyurma" 84a/5*, fütüme-gil* "yazma" 88b/4.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

taşla-nĝ "at" 33b/7, *bar-ınĝ* "git" 60b/12, , *tut-unĝ* "tut" 118b/10, *bér-inĝ* "ver" 118b/1.

ḳoşma-nĝ "katma" 97a/10.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-sun "olsun" 14a/6, *éşitül-sün* "duyulsun, işitilsin" 26a/1, *oltur-sun* "otursun" 45b/11, *bér-sün* "versin" 91b/9, *ayıt-sun* "söylesin" 112b/5.

kélme-sün "gelmesin" 84b/7, *öltürme-sün* "öldürmesin" 106b/9.

çokluk birinci şahıs çekimi

Metinde çokluk birinci şahıs emir çekimine tesadüf edilememiştir.

çokluk ikinci şahıs çekimi

ayt-ınĝızlar "söyleyiniz, söyleyin" 12a/6, *"kéltür-enĝizler* "getirin, getiriniz" 12a/5-6, *tenāvül ḳıl-ınĝ* "yemek yiyiniz" 37b/5, *olturġuz-unĝlar* "oturunuz" 76a/12, *ayt-ınĝlar* "söyleyiniz, söyleyin" 82b/8, *kir-inĝler* "girin, giriniz" 96b/7.

sal-ma-nĝlar "atmayınız, salmayınız" 6a/6, *ḫacīl bolma-nĝ* "utanmayınız, çekinmeyiniz" 37b/6.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

öltür-sünler "öldürsünler" 40a/1, *aṭ çap-sunlar* "at koştursunlar" 53a/1, *tut-sunlar* "emre uysunlar, emre riayet etsinler" 118b/11.

7.5.1.2.3. Şart kipi

Çağatayca Kâbûsnâme'de şart çekimi fiil kök veya gövdelerine *-sA* eki getirilmek suretiyle yapılmaktadır. Şart kipinin olumsuzu için fiil kök ve gövdelerinden sonra olumsuzluk eki *-mA* getirilmektedir.

teklik birinci şahıs çekimi

bil-se-m "bilsem" 5b/13, *kéltür-se-m* "getirsem" 11b/8, *dé-se-m* "desem" 21a/8, *ḫ^{v}āla-sa-m* "istesem" 28b/4, *al-sa-m* "alsam" 61a/4, *bér-se-m* "versem" 81b/4,

ḳıl-ma-sa-m "yapmasam" 17a/11, *bérme-se-m* "vermesem" 91a/12 *kéltür-me-se-m* "getirmesem" 111b/8.

teklik ikinci şahıs çekimi

kör-se-nĝ "görsen" 5a/12, *sor-sa-nĝ* "sorsan" 13a/13, *buyur-sa-nĝ* "emretsen" 39b/11, *min-se-nĝ* "binsen" 52b/2, *kél-se-nĝ* "gelsen" 80b/4, *tonu-sa-nĝ* "tanısan, bilsen" 101a/11.

uyḳula-ma-sa-nĝ "uyumasan" 36b/6, *kirme-se-nĝ* "girmesen" 48b/10, *kör-me-se-nĝ* "görmesen" 72b/10, *alma-sa-nĝ* 92a/8.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

ayıt-sa-nĝız "söylesen" 21a/8, *bol-sa-nĝız* "olsan" 23b/9, *öt-se-nĝiz* "bağışlasan" 112b/6, *al-sa-nĝız* "alsan" 114b/3.

ḳıl-ma-sa-nĝız "yapmasanız" 23b/11, *bol-ma-sa-nĝız* "olmasanız" 56a/3.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-sa "olsa" 1b/8, *kél-se* "gelse" 17b/4, *iç-se* "içse" 42b/11, *ḳutul-sa* "kurtulsa" 55a/1, *yür-se* "yürüse" 70b/12, *bar-sa* "varsa" 78b/7, *baḳ-sa* "baksa" 93a/10, *oyna-sa* "oynasa" 108b/6, *ḫ^{v}āla-sa* "istese" 114a/12.

bérme-se "vermese" 2a/9, *yé-me-se* "yemese" 3a/3, *kör-me-se* "görmese" 16a/11, *örget-me-se* "öğretmese" 74b/5.

çokluk birinci şahıs çekimi

bilme-se-k "bilmesek" 7a/5, *ḳıl-sa-ḳ* "yapsak" 85a/12.

çokluk ikinci şahıs çekimi

tap-sa-nĝlar "bulsanız" 79a/1, *ḫ^{v}āla-sa-nĝlar* "isteseniz" 79a/1, *cevāb bér-se-nĝizler* "cevap verseniz" 125a/12.

cevāb bérme-se-nĝizler "cevap vermeseniz" 125a/13.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

sor-sa-lar "sorsalar" 10a/2, *kél-se-ler* "gelseler" 18a/6, *két-se-ler* "gitseler" 37b/10, *fütü-se-ler* "yazsalar" 80b/7, *ayıt-sa-lar* "söyleseler" 85b/1, *oyna-sa-lar* "oynasalar" 105a/5.

or-ma-sa-lar "biçmeseler" 30a/4.

7.5.1.2.4. Gereklilik kipi

I. Tip Gereklilik

Çağatayca Kâbûsnâme'de I. tip gereklilik çekimi *-mAK kérek* ve *-sA kérek* ile yapılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

tut-maḳ kérek "tutmalı, tutmak lazım" 4a/5, *bil-mek kérek* "bilmeli, bilmek gerek" 21a/11, *iç-mek kérek* "içmeli, içmek lazım" 34b/10, *kélme-se kérek* "gelmemeli" 81b/2, *yét-se-nĝ kérek* "yetmelisin, ulaşmalısın" 86b/4-5, *fütü-mek kérek* "yazmak lazım" 111a/13.

II. Tip Gereklilik

Metinde gereklilik çekiminin ikinci tipi için *-GUlUk* eki kullanılmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ḳurbānlıḳ né üçün ḳıl-ġuluḳ "Neden kurban kesilmeli?" 7a/4.

Tevāżu^{c} *ve ikrāmnı ḳaydaġ kişige ḳıl-ġuluḳ, ḳaydaġ kişige ḳıl-ma-ġuluḳ* "Tevazu ve ikramı hangi kişiye yapmalı, hangi kişiye yapmamalı" 40a/7-8.

Né sayaḳlıḳ söz dé-gülük, anı bilgil "Nasıl söz demeli, onu bil" 104a/6.

7.5.2. Fiillerin Birleşik Çekimi

7.5.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbûsnâme'de hikâye birleşik çekimi *é-* ve *ér-* yardımcı fiillerinin üzerine görülen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.1.1. Geniş zamanın hikâyesi

yürü-r ér-di "yürürdü" 5b/8, *vācib bol-ur ér-di* "vacip olurdu" 7b/10, *ḳıl-ur ér-di-nĝ* "yapardın" 8a/8, *körset-ür ér-di* "gösterirdi" 11a/6, *öt-er ér-di* "geçerdi" 15b/10, *ayt-ur ér-di-m* "söylerdim" 17a/13, *dé-r ér-diler* "derlerdi" 31b/6, *éşit-ür é-di-m* "işitirdim" 54a/2,

kél-mes érdim "gelmezdim" 6a/2, *kül-mes érdi* "gülmezdi" 16a/12, *başımġa kün tüşme-gey ér-di* 56b/3 "başıma iş gelmezdi" 56b/3, *éşit-mes érdi* "işitmezdi" 97a/6.

7.5.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi

fermān ḳıl-ıp ér-di "ferman etmişti, buyurmuştu" 3b/9, *ᶜādet ḳıl-ıp ér-di-nĝ* "adet etmiştin" 9b/9, *örgen-ip ér-di* "öğrenmişti" 11a/3, *ḳıl-ġan ér-di* "yapmıştı" 11a/4, *kör-gen ér-di-m* "görmüştüm" 18b/9, *ayt-ıp é-di-m* "söylemiştim" 35a/7, *dé-p ér-di-m* "demiştim" 91a/10, *oltur-up ér-diler* "oturmuşlardı" 125a/9.

körme-p ér-di "görmemişti" 31a/3-4.

7.5.2.1.3. Şartın hikâyesi

bil-se-m ér-di "bilseydim" 6a/1-2, *bol-sa ér-di* "olsaydı" 7b/10, *öltür-se-m ér-di* "öldürseydim" 56b/2, *tüşme-se ér-di* "düşmeseydi" 86a/7.

7.5.2.1.4. İstek kipinin hikâyesi

bil-gey ér-di-m "bileydim" 86b/10, *örget-gey -ér-di*-m "öğreteydim" 86b/10.

münşī bolma-ġay ér-di-m "kâtip olmayaydım" 111b/9, *ölme-gey ér-di* "ölmeyeydi" 111b/10.

7.5.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbûsnâme'de rivayet birleşik çekimi *é-* ve *ér-* yardımcı fiillerinin üzerine *-ken* öğrenilen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.2.1. Geniş zamanın rivayeti

Bir kün kārġa kél-ür éken "bir gün kâr edermiş" 75a/9.

7.5.2.2.2. Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti

örget-ip éken "öğretmişmiş" 74a/3, *bér-ip éken-sén* "vermişmişsin" 91b/3.

7.5.2.2.3. Gerekliliğin rivayeti

Bu alte ḳannı hem ḳıl-ġuluḳ érken, selāmet ᶜömr ötker-gülük érken "Bu altı (kişinin) kanını akıtmalıymış, huzur içinde ömür sürmeliymiş" 56b/3-4.

7.5.2.3. Şart Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbûsnâme'de şart birleşik çekimi *ér-* ve *bol-* yardımcı fiilinin üzerine *-sA* şart ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.3.1. Geniş zamanın şartı

örgen-ür bol-sanĝ "öğrenirsen" 13b/8, *sözle-r bol-sanĝ* "söylersen" 22a/1, *iç-er bol-sanĝ* "içersen" 35b/8, *bar-ur bol-sanĝ* "varırsan" 40a/9, *oyna-r bol-sanĝ* "oynarsan" 41a/12, *iltifāt ḳıl-ur bol-sa* "iltifat ederse" 46a/13, *bér-ür bol-sanĝ* "verirsen" 75b/1, *izde-r ér-se-nĝ* "istersen" 117a/6, *bol-ur ér-se* "olursa" 125b/7.

7.5.2.3.2. Öğrenilen geçmiş zamanın şartı

ḳoy-ġan bol-sa "vermişse" 10a/6, *ḳılġan bol-sa* "yapmışsa" 10b/12, *tur-ġan bol-sa* "durmuşsa" 19a/12, *dé-gen bol-sa* "demişse" 24a/4, *ayıt-ġan bol-sa* "söylemişse" 24a/5, *al-ġan bol-sa* "almışsa" 31b/12, *yé-gen bol-sa-nĝ* "yemişsen" 35a/1, *satıl-ġan bol-sa* "satılmışsa" 66a/11, *alma-ġan bol-sa* "almamışsa" 92a/10, *aġrı-ġan bol-sa* "hastalanmışsa" 100b/1, *asma-ġan bol-sa* "asmamışsa, (beline) takmamışsa" 104a/4, *oltur-ġan bol-sa* "oturmuşsa" 125b/3.

7.6. SIFAT-FİİLLER

Sıfat-fiiller, bir yanları ile isim bir yanları ile fiillerdir. Fiil özellikleri dolayısıyla, kendilerinde var olan zaman ve hareket kavramlarını, ad oldukları sıfata aktararak varlıkları ve nesneleri hareket ve zaman gösterme özellikleriyle geçici olarak vasıflandırırlar (Korkmaz, 2003:909). Çağatayca Kâbûsnâme'de tesadüf edilen sıfat-fiiller aşağıda gösterilmiştir:

7.6.1. -Adurġan/-ydurġan

Geniş zaman ifade eden bu sıfat-fiil eki *-GAn* ekinin *tur-* tasvir fiili ile kaynaşarak ekleşmiş hâlidir. "*-An, -mAktA olan, -AcAk, -AcAk olan*" gibi anlamlar ifade eder (Öztürk,

2016:68). Çağatay Türkçesinde kullanılmayan bu sıfat-fiil eki, bugün Özbek Türkçesinde ve Yeni Uygur Türkçesinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sıfat-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

yé-ydurġan naṣībeni "yiyecek olduğun rızkını" 5a/2, *kişi yaman dé-ydurġan ḫūydın* "kişinin kötü dediği huydan" 15b/6, *sözni obdan sözle-ydurġan ve aldını ḳara-ydurġan kişi* "sözü iyi söyleyen ve önünü gören kişi" 18b/10-11, *şarāb iç-edurġan mey-perestlerninĝ* "şarap içen ayyaşların" 35a/9, *mihmān ḳıl-adurġan kişilerninĝ* "misafir ağırlayan kişilerin" 37b/8.

7.6.2. -Ar

Geniş zaman sıfat-fiili olan *-Ar* metinde çok yaygın bir kullanıma sahip değildir. Müstakil olarak kullanıldığı gibi birleşik fiiller oluşturmak amacıyla da kullanılmıştır. Metinde tesadüf edilen örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

két-er+ninĝ "gidenin, gider olanın" 2a/2, *cengdin ḳaç-ar vaḳtıda* "savaştan kaçacak zamanda" 29b/13, *dād sor-ar küni* "hesap sorar günü" 118a/3.

7.6.3. -GAn

Geniş zaman sıfat-fiili olan *-GAn* eki bazen geçmiş zaman da ifade etmektedir. Çoğunlukla uyuma giren bu ekin kimi örneklerde uyumu bozduğu görülmektedir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

izde-gen+ge "isteyene" 2a/7, *ḳadrini bilme-gen* "kadrini bilmeyen" 3a/4, *piş-ḳan* "pişen" 30a/7, *öz başımġa kél-gen+ni* "kendi başıma geleni" 46b/9, *uyḳula-ġan kişininĝ* "uyuyan kişinin" 49b/2, *üzesige min-gen kişi* "üzerine binen kişi" 69b/6, *öylenme-gen kişige* "evlenmemiş kişiye" 76b/13, *sütge ḳoş-ḳan sular* "süte katılan sular" 97a/10, *méninĝ dé-gen+im dék* "benim dediğim gibi" 102a/10, *ḳaç-ḳan+lar* "kaçanlar" 116a/12.

-GAn sıfat-fiil eki bazen *-mAK* ve *-mA* isim-fiil eklerinin ifadesini taşımaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Şarāb iç-gen günāhdur "Şarap içmek günahtır" 38a/7.

Tola uyḳula-ġan ḫūb érmesdür "Çok uyumak iyi değildir" 49b/3.

Emānet saḳla-ġan, belā ve rencdür "Emanet saklamak, sıkıntılı ve zahmetlidir" 60a/10.

Deymelīninĝ yaman iş örget-gen+i özininĝ başıġa çıḳtı "Deymelî'nin kötü iş öğretmesi kendi başına geldi" 106b/11.

On kün vaḳtdın ilgeri tarı-ġan ḫūbraḳdur "On günden sonra ekip biçmek daha iyidir" 121a/1.

7.6.4. -GU

Gelecek zaman sıfat fiili olan *-gU* eki genellikle metinde *dék* edatıyla beraber kullanılmıştır. Metinde bu sıfat-fiile ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ᶜādet ḳıl-ġu dék iş émesdür "adet hâline getirilecek iş değildir" 34a/7, *günāh bol-ġu dék işġa* "günah olacak işe" 57a/8, *yürme-gü dék yérge* "yürünmeyecek yere" 70a/9-10, *fermānınŋ̂gnı tut-ġu dék kişini çāker alġıl* "fermanını tutacak olan kişiyi hizmetkâr olarak al" 84a/4-5, *teᵓs̲īr ḳıl-ġu dék ayıtġıl* "etki edecek şekilde söyle" 104a/2-3.

7.6.5. -GUçI

Bu sıfat-fiil eki *-GU* sıfat-fiil ekilye *+çI* isimden isim yapma ekinin birleşimiyle oluşmuştur. Metindeki örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

zekāt bér-güçi+ler+ni "zekat verenleri" 6b/1, *bil-güçi* "bilen" 17a/7, *peyġamberlik ve ḥikmet örget-güçi* "peygamberlik ve hikmet öğreten" 17b/8, *éşit-güçi+ler* "işitenler" 89b/5, *tanu-ġuçı* "tanıyan, bilen "95b/13.

7.6.6. -GUlUk

Bu sıfat-fiil eki *-gU* sıfat-fiil ekiyle *+lUk* isimden isim yapma ekinin birleşiminden meydana gelmiştir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Bér-gülük kele ve ḳoy ve téve né üçündür "Verilen koyun, deve ne içindir" 7a/3.

Hemme işlerinŋ̂ ḥāṣılı cihāndın öt-gülük ve bu ᶜālemdin két-gülük bilgil "Bütün işlerin hasılının (bu) cihandan geçmek olduğunu ve bu âlemden gitmek olduğunu bil" 13a/2-3.

Yaᶜnī éşit-gülük sözni ayıtġan ḫūbdur. "Yani işitilecek sözü söylemek iyidir" 21a/5.

7.6.7. -mAs

Geniş zaman sıfat-fiil eki olan *-mAs* daha çok olumsuz durumları ifade etmek için kullanılır. Bu ek, müstakil olarak kullanılabildiği gibi üzerine hâl ekleri alarak da kullanılabilir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

tüke-mes feşīmānlıḳdın "bitmez (tükenmez) pişmanlıktan" 27a/13, *hüner bol-mas+ġa* "hüner olmamasına, hünersizliğe" 87a/12, *kör-mes+ge* "görmemezliğe" 91b/7.

-mAs sıfat-fiil eki üzerine *+lIK* isimden isim yapma ekini alarak da kullanılabilir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bil-mes+lik "bilmezlik" 3a/5, *ḫāṣıl bol-mas+lıḳ+ı* "hasıl olmazlığı" 15a/6, *bed-ḫūyluḳ ḳıl-mas+lıḳ* "huysuzluk etmeme durumu, huysuzca davranmazlık" 35b/11, *öl-mes+lik+i+ni* "ölmeyeceğini, ölmezliğini" 82a/12, *ḳıl-mas+lıḳ+dur* "kılmazlıktır" 106a/8.

7.6.8. -r, -Ur

Metinde geniş zaman sıfat-fiili olarak *-r*, *-Ur* ekleri kullanılmaktadır. Metindeki örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

su kéltür-ür kişi "su getiren kişi" 19a/7, *ḳıl-ur işinŋ̂* "yapcağın işin" 27a/6, *yüz yaşa-r kişi* "yüz yaşında olan kişi" 29b/6, *bendege yara-r néme bérmekni* "kula fayda sağlayacak nesne vermeyi" 66a/9.

7.7. ZARF-FİİLLER

Zarf-fiiller; zarf işlevine girmiş bulunan, zarf olarak kullanılan fiil şekilleridir. Bu ekler; bir yanıyla fiil, bir yanıyla da zarf özelliği taşıyan gramer kategorileridir. Fiil yönleriyle hareket ve zaman kavramını, zarf yönleriyle bir oluş ve kılışın durum ve tarzını bildirirler (Korkmaz, 2003:983). Çağatayca Kâbûsnâme'de tesadüf edilen zarf-fiil ekleri şunlardır:

7.7.1. -A

Metinde tasvir fiillerinin oluşumunda karşımıza çıkan *-A* zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

edā ḳıl-a almas "eda edemez" 3b/13, *ḳoy-a bérdi* "koyuverdi, bırakıverdi" 11a/9, *ala'lmas (al-a almas)* "alamaz" 51a/5, *bara'lmasa < (bar-a almasa)* "varamasa" 51a/11.

7.7.2. -ArdA

Bu zarf-fiil eki *-Ar* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. "*-Arken, -dIğI zaman*" anlamında zarflar yapar.

Ékki rekᶜat namāz ötegey, kir-erde ve çıḳ-arda selām ḳılġay "İki rekat namaz kıla, girerken ve çıkarken selam vere." 128b/1.

7.7.3. -DI érse

Cümleye *-IncA, -dIktAn sonra* anlamı katan bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Fetḥ özini suġa sal-dı érse su ġālib kéldi "Feth kendini suya bırakınca su üstün geldi." 11a/7.

Yette kün öt-ti érse bir kimeçininĝ közleri uşol töşükge yétti. "Yedi gün geçtikten sonra bir gemicinin gözleri işte o deliğe erişti." 11b/5-6.

Eflāṭūn bu sözni éşit-ti érse dil-tenglikdin yıġladı "Eflatun bu sözü işitince sıkıntıdan, kederden ağladı." 16a/1.

Bu sözdin hemme aḥvālni anĝla-dı érse vezīrġa ᶜöẕr aytıp ḫilᶜatler bérip yana vezīrlıḳnı anĝa bérdi "Bu sözlerden hâlini anlayınca vezir(den) özürler dileyip, hilatler verip vezirliği tekrar ona verdi." 114b/4-5.

7.7.4. -geç

"*IncA-, -dIğI için*" anlamında zarflar yapan bu zarf-fiil ekine metinde bir örnekte tesadüf edilmiştir:

Kūdekler hemmesininĝ ḳulaġı saġraġu bolur, sözni éşitme-geç sözni bilmesler "Cariyelerin hepsinin kulağı sağır olur, sözü duymadıkları için bilmezler." 24b/9.

7.7.5. -GAlI/-ḳalı

Zaman ve sebep ifade eden bu zarf-fiil eki "*-mAk için, -mAk amacıyla, -mAsı için*" anlamında zarflar yapar.

Ḫusrevniŋ vaḳtıda bir bīvezen mesʾele sor-ġalı Büzürcimihürniŋ aldıġa kéldi ve mesʾele sordı "Hüsrev'in zamanında yaşlı bir kadın soru sormak amacıyla Büzürcimihür'ün huzuruna geldi ve soru sordu." 21b/9-10.

Éy oġul, sén evvel özüŋge meşġūl bolup ṭaᶜām yémekge müheyyā bolup olturġıl, andın kéyin ṭaᶜām kéltür-geli buyurġıl "Ey oğul, sen öncelikle kendinle ilgilen (ve) yemek yemeye hazır hâle gelip otur, ondan sonra yemek getirmeleri için emret." 33b/10-12.

Éy oġul; her ḳaçan kim zirāᶜat ḳıl-ġalı yér, oltur-ġalı ᶜimāret alur bolsaŋ "Ey oğul, ne zaman tarım yapmak için yer, oturmak için mülk alacak olsan." 67a/6.

Şerīᶜatdın çıḳ-ḳalı bolmaydur, yā sén güvāh ötkergil yā and bérgil "Şeriat (kurallarından) çıkılması (uygun) olmuyor, sen ya şahir getir ya da yemin et" 90b/6-7.

Hemme ḫalḳ anı kör-geli kéldiler "Bütün halk onu görmek için geldi" 113a/13-113b/1.

7.7.6. -GAnçA

Bu zarf-fiil eki *-GAn* sıfat-fiil eki ile *+çA* eşitlik hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "*-dIğI hâle, -dIğI zaman, -dIğI kadar, -dIğI gibi*" anlamında zarflar yapar.

Bil-gençe özüŋni bilmegenler ḳatarıda sanaġıl "Bildiğin hâlde kendini bilmeyenler sınıfında kabul et." 16b/11.

Yaᶜnī ḫᵛāla-ġança séni köra'lmasun "Yani istediği zaman seni göremesin" 117a/11.

Bu zarf-fiilde *-GAn* sıfat-fiil ekinden sonra araya iyelik ekleri de girebilir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ḳudretiŋ yét-geniçe "Gücün yettiğince" 73a/10.

Mén hem öz bil-genimçe ᶜömr ötkerdim "Ben de kendi bildiğim gibi hayat sürdüm." 86b/13.

Bil-geniçe pādşāhnıŋ vaḳtını ḫoş ḳılġay "Bildiğin kadarıyla padişahın vaktini hoş geçirmesini sağla." 108b/4.

Şol çıḳ-ḳanıça ḳaçtı "O çıktığı gibi kaçtı." 112a/6-7.

7.7.7. -GAndA

Bu zarf-fiil eki *-GAn* sıfat-fiil ekiyle *+dA* bulunma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "*-IncA, -dIğIndA, -dIğI zaman*" anlamlarında zarflar yapar.

Çünki ḳarı-ġanda yigitlik yaraşmaydur "Çünkü yaşlandığın zaman yiğitlik (yapmak) yaraşmaz." 29b/12.

Maᶜşūḳnınĝ ḫūy vażᶜ[ı]nı kör-gende anı viṣāl bilmes-sén "Sevgilinin mizacını gördüğünde onu visal olarak bilmezsin." 43b/12.

İştihā kel-gende tekellüf birle ḳılmaġıl ki köp ziyānlıġdur "İstek geldiğinde onu zorla yapma ki (bu) çok zararlıdır." 47b/12.

Meddāḥ, ḫaṣm yaḫşı sözlegende feydā bolur "Vaiz, rakip iyi konuştuğu zaman ortaya çıkar." 89b/1.

Kélgen kişi fülān kişi ötti mü? dé-gende mén munda olturġandın beri héç kişi ötmedi, dégey "Gelen kişi, falan kişi geçti mi? dediğinde ben burada oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi, de." 125b/12-13.

7.7.8. -GAnDIn (kéyin/beri)

Bu zarf-fiil *-gAn* sıfat-fiil ekiyle *+dIn* ayrılma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. Metinde bu yapının devamına *kéyin* ya *da beri* edatını alarak kullanıldığı örneklere tesadüf edilmiştir. -"*dIktAn sonra, -dIktAn beri*" anlamında zarflar yapar.

Mén bende dé-gendin kéyin "Ben köleyim dedikten sonra" 4a/7.

Mīve fiş-ġandın kéyin dıraḫt üzre turmas "Meyve olgunlaştıktan sonra ağaç üzerinde durmaz." 30a/5.

Üç sāᶜat öt-gendin kéyin "Üç saat geçtikten sonra" 35a/8.

Élig yu-ġandın kéyin "Elini yıkadıktan sonra 38a/1.

Anĝla-ġandın kéyin "Anladıktan sonra" 117b/1.

Oltur-ġandın beri héç kişi ötmedi "Ben oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi." 125b/12.

7.7.9. -GUçA

Bu zarf-fiil eki *-GU* sıfat-fiil ekiyle *+çA* eşitlik hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. *"-IncA, -IncAyA* kadar" anlamında zarflar yapar.

Muḥtāc bol-ġunça "Muhtaç oluncaya kadar, muhtaç olacağına" 57b/4.

Yür-güçe "yürüyünce" 57b/4.

7.7.10. -GUnçA/-ḳunça

"*-IncA, -dIğIndA, -IncAyA kadar, -mAktAnsA*" anlamlarında zarflar yapan bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ḳabūl ḳılma-ġunça "Kabul etmeyince" 1b/10.

Mén anı körme-günçe "Ben onu görmeyince" 11b/4.

Açlıḳġa ölgen ḫūbraḳdur, gedāynıŋ nānı birle tiriglik ḳıl-ġunça "Fakirin ekmeğiyle yaşamaktansa açlıktan ölmek iyidir" 26a/8.

Ottuz tört yaşġa kir-günçe "Otuz dört yaşına girince" 30b/10.

Saḳal çıḳ-ḳunça "Sakal çıkıncaya kadar" 45b/11.

Ecel yétme-günçe "Ecel ulaşmayınca" 107a/12.

7.7.11. -mAsdA

Bu zarf-fiil eki *-mAs* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "*-mAdIğIndA, -mezken, -mAdAn*" anlamında zarflar yapar.

Her né ḳılsaŋ ᶜaraḳ iç-mesde, saḳlıḳda ḳılġıl "Her ne yapacaksan içki içmediğinde, ayık (olduğunda) yap." 40b/9.

Baġdād deryāsıdın çıḳ-masda kime bir ḫavfluġ yérge yétti "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan gemi tehlikeli bir yere ulaştı." 73b/11.

Ecel yét-mesde öler "Ecel yetmeden ölür." 106b/3.

Her né tarısaŋ vaḳtı öt-mesde tarıġıl "Her ne ekip biçeceksen vakti geçmeden ekip biç." 120b/13.

7.7.12. -mAsdIn (ilgeri/burun)

Bu zarf-fiil eki *-mAs* sıfat-fiil eki ile *+dIn* ayrılma hâli ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. Metinde bu yapının *ilgeri* ya da *burun* edatlarını alarak kullanıldığı örneklere tesadüf edildiği gibi müstakil olarak kullanıldığı örneğe de tesadüf edilmiştir.

Bar-masdın ilgeri "Varmadan önce" 10b/10.

Kündüzkiniŋ ḫumārı başdın két-mesdin "Gündüz içilen içkinin mahmurluğu baştan gitmeden" 36b/3.

Nān yé-mesdin ilgeri "Yemek yemeden önce" 37a/13.

Āftāb çıḳ-masdın ilgeri "Güneş doğmadan önce" 52a/4.

Helāk ḳıl-masdın burun "Helak etmeden önce" 80b/2.

7.7.13. -mAy

Olumsuzluk eki olan *-mA* ile *-y* zarf-fiil ekinden müteşekkil olan bu zarf-fiil eki "*-mAdAn*" anlamında zarflar türetmektedir.

Kem, ziyāde bol-may saŋa kélgüsidür "Azalıp çoğalmadan sana gelecektir." 8b/1.

Mén anı bil-mey ḳıladur-mén "Ben onu bilmeden yaparım" 14a/3.

Emīrü'l-müʾminīndin fermān yoḳdur kim bu emālni bér-mey yanıp öz cāyıngġa barġay-sén " Bu malları vermeden Müminlerin reisinden dönüp gitmene izin yoktur." 38b/9.

Tola kişi bil-mey, tonu-may alurlar "Birçok kişi bilmeden, tanımadan alır." 62a/8.

Héç teşvīş tart-may dıraḫt tüpige barġıl "Hiç endişe etmeden ağaç dibine var." 91b/4.

Her néme alsanġ kör-mey alma "Her ne alırsan görmeden alma." 97b/8.

7.7.14. -p/-(I-U)p

Ünlüyle biten fiillere doğrudan, ünsüzle biten fiillere araya *I-U* bağlayıcı ünlülerini alarak eklenen bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bol-up "olup" 2b/3, *dép* "deyip" 3b/9, *baḳ-ıp* "bakıp" 5b/10, *bér-ip* "verip" 11a/11, *kéltür-üp* "getirip" 11b/7, *al-ıp* "alıp" 19a/6, *oḳu-p* "okuyup" 19b/6, *yıġla-p* "ağlayıp" 23b/5, *fütü-p* "yazıp" 81b/7, *yu-p* "yıkayıp" 112a/6.

Aşağıdaki örneklerde *-p* zarf-fiil eki kullanılmış olmasına rağmen ek cümleye zarf-fiil anlamı değil *-mAk* anlamı katmıştır.

Düşmenni ḫʾār kör-üp bolmas "Düşmanı hor görmek olmaz." 80a/13-80b/1.

Ékki işni hergiz ḫʾār tut-up bolmas. "İki işi asla hor görmek olmaz." 108a/3-4.

7.7.15. -rdA/-(I-U)rdA

Bu zarf-fiil eki *-r/-(I-U)r* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşimesinden oluşmuştur. "*-IncA, -Irken*" anlamında zarflar yapar.

Anı ayt-urda "Onu söylerken" 26a/11.

ᶜÖmrünġ künlerini ötker-ürde bī-tertīb bolmaġıl "Ömrünü geçirirken düzensiz olma." 32b/7-8.

Nerd şaṭranc oyna-rda şerm tutġıl "Tavla oyunu (ve) satranç oynarken çekinme." 41a/10.

ᶜAbdü'l-Melik şarābnı al-urda sāḳīġa ḳaraladı "Abdül Melik şarabı alırken sakiye baktı." 109a/8.

Nāme bér-ürde "Name verirken" 110b/8.

7.7.16. -urġa

Bu zarf-fiil eki *-ur* sıfat-fiil ekiyle *+ġa* yönelme hâli ekinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. "*-dIğI zaman, -mAk için, -mAğA, -mAsInA*" anlamında zarflar yapar.

Ḫudānınġ bendesidür-sén anġa ṭāᶜat ḳıl-urġa künġremeġıl "Sen Allah'ın kulusun, ona ibadet edeceğin zaman söylenme." 4a/9.

Emīrü'l-müʾminīnniŋ ᶜömrleri hemme aḳrabālar ᶜömridin uzunraḳ bol-urġa delālet ḳılur "Müminlerin reisinin ömürlerinin bütün akrabalarının ömründen daha uzun olmasına delalet eder." 21a/2.

Oltur-urġa mekān "Oturmak için mekân" 45a/2.

Ḫudāy teᶜālānıŋ dergāhıda ᶜöẕr ayt-urġa "Allah'ın dergâhında özür dilemeye" 46a/6.

7.7.17. -y

Tasvirî fiillerin oluşturulmasında ve müstakil fiillerin "*-(I-U)p, -ArAk*" anlamlarında zarflar yapmasında kullanılan *-y* zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Tanu-y almas-sén "Tanıyamazsın" 2a/13.

Bérip yaman bolġuça, bérme-y yaman bol "Verip kötü olacağına vermeyip kötü ol." 59b/11.

Öz siriştiŋdin toḫta-y almasaŋ hem "Kendi karakterinden taviz veremesen de." 120a/2.

8. BAĞLAÇLAR

Kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevlerle bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer ögelerine *bağlaç* adı verilmektedir (Korkmaz, 2003:1091). Çağatayca Kâbûsnâme'de aşağıdaki bağlaçlara tesadüf edilmiştir:

8.1. ammā "fakat, lakin, ama"

Zekāt yılda bir mertebe bérmek lāzım bolur, ***ammā*** *ṣadaḳa özgeçe ziyāde ṭāᶜatdür* "Zekat(ı) yılda bir kez vermek gerekir, ama sadaba başka bir ibadettir." 6b/9.

Çünki yigitler pīrlıḳdın ümmīd tutarlar, ***ammā*** *pīrlerniŋ ölümdin bölek ümmīdleri bolmas* "Çünkü yiğitler yaşlılıktan ümit beklerler, fakat yaşlıların ölümden başka ümitleri olmaz." 30a/3.

Ammā *dostluḳ bölekdür ve ᶜāşıḳlıḳ bölekdür. ᶜIşḳ muḥabbetde kişige ḫōşluḳ kem vāḳiᶜ bolur* "Fakat dostluk başkadır aşık olma hâli başkadır. Aşkta hoşluk az vaki olur." 45a/4.

Eger pādşāh bolsaŋ, öz ḳoluŋ birle ḳuşlamaḳnı ḫᵛāhiş ḳılsaŋ ol vaḳtda revādur, ***ammā*** *héç ḳarçıġanı birdin ziyāde ḳuşlamaġıl* "Eğer padişah olsan, kendi elinle av için kuş göndermeyi istesen o zaman revadır, fakat hiçbir Doğan'ı birden fazla av için kullanma." 53a/13.

Eger bir néme almaḳnı ḫᵛāhlasaŋ cedel birle sevdā ḳılışdın ġāfil bolmaġıl ki sevdāda cedel ḳılmaġlıḳ yarım ticāretdür. ***Ammā*** *némerse ki alsaŋ menfaᶜat, żarar boluşını çaġlap alġay-sén* "Şayet bir şey almayı iste(r)sen pazarlık ile ticaret yapmaktan

imtina etme ki ticarette pazarlık ticaretin yarısıdır. Ama (bir) nesne al(ır)san (onun) faydasını veya zararını hesaplayıp alasın." 67a/11.

8.2. belki "bilakis, tam aksine"

Çün ānçi İskender aytıpdur ki: Mén, menfa^{c}atni doslarımdın tapmaydur-mén, ***belki*** *tolaraḳ düşmenlerimdin tapadur-mén* "İskender: Ben menfaati dostlarımdan öğrenmem, bilakis birçok düşmanımdan öğrenirim, demiştir." 14a/1.

Héç kişiler bile ceng ve uruş ḳılmaġıl ki uruşmaḳ uluġlar işi érmesdür, ***belki*** *ḫatunlar ve kiçik beçeler işidür* "Herkes ile savaşma ki savaşmakulular işi değildir, tam aksine kadınlar ve çocuklar işidir." 42b/2-3.

Vaḳtāki dost tutmaḳnıŋ ḥālini tanudunŋ, düşmenlik ṭarīkini bilgey-sén. Anınŋdın kem émesdür, ***belki*** *ziyāderekdür*. "Dost tutmanın durumun bildin, düşmanlığın (da) usulünü bilesin. Ondan az değildir, bilakis daha fazladır." 79b/8-9.

^{c}Arbedelig kirākeşge pul bérmesler, ***belki*** *muşt bérürler.* "Arbede çıkaran kişiye para vermezler, bilakis yumruk verirler." 105b/10-11.

8.3. bolġay ki/kim "çünkü, gerektir/gerekmektedir ki, mümkünse, muhtemeldir ki, böylece, farzedelim ki"

Pes söz sözlemekniŋ şarṭlarını bilgil, nédür? ***Bolġay ki*** *ḫalḳ süḫan-dān (12) ve süḫan-gūy bolup ḫūb bolġaylar*. "Söz söylemenin şartlarını bil, (bu şartlar) nedir? Böylece halk (bu durumdan dolayı) söz söylemeyi bilip iyi olsunlar." 18a/11-12.

Bolġay ki *bir pul tapsaŋ bir zerre kim bir ful ḫarc ḳılġıl, hergiz muḥtāclıḳ bolmas ve dünyālıḳ her némerse ki ḳolġa kéltürür-sén, ḳanā^{c}at ḳılġıl* "Farzedelim ki bir para bulsan (onun) zerre (kadarını) harca, (bu şekilde) asla muhtaçlık olmaz ve dünya malı mülkünden ne kazanırsan kanaat et." 58a/8-11.

Vaḳtāki üzesige mingen kişi ḫareket ḳılsa ***bolġay ki*** *bu kişiniŋ ḫareketidin āgāh bolġay.* "Üzerine binen kişi hareket ettiğinde muhtemeldir ki (o) bu kişinin hareketinden haberdâr ola." 69b/6-7.

Ṣadaḳa bérmek ve du^{c}ā ḳılmaḳnı ziyāde ḳıldım ve bildim ki ol pīr mundaġ künlerni bilip maŋa suçılıḳnı örgetip éken ve ***bolġay ki*** *lāzım boladurġan hünerlerni örgetgil tā atalıḳ ḥaḳḳını bercā kéltürgen bolġay-sén* "Sadaka vermek ve dua etmeyi fazlalaştırdım ve anladım ki o pir böyle günleri tahmin edip bana yüzücülüğü öğretmiş ve imkânın ölçüsünde lazım olacak olan hünerleri öğret ki babalık hakkını hakkıyla yerine getirmiş olasın." 74a/2-5.

Her ṭarīḳada bolsa ḳız bala bī-çāredür ve dünyālıḳdın her nérse ḳız balanıŋ çapduġını ḳılġıl ve anıŋ meşġūlluġıda bolġıl tā anı bir kişige yüklegey-sén ve anıŋ ġamıdın ḫalāṣ bolġay-sén. ***Bolġay ki*** *öylemegen kişige bérgey-sén. Bu ḳız balaġa éri köŋül bağlaġay.* "Hangi durumda ol(ur)sa (olsun) kız evlat çaresizdir, dünya malı mülkünden onun çeyizini hazırla ve onunla ilgilen. Onun sorumluluğunu bir kişiye yükleyesin ve onun

endişesinden kurtulasın. (Kızını) evlenmemiş kişiye vermen gerekmektedir ki kocası ona gönül bağlasın." 76a/1-5.

8.4. çünki "çünkü"

Çünki *sén, ᶜömrüñg içide her kişige yaḫşılıḳ ve yamanlıḳ ḳılġan bolsañg uşbu dünyāda tapġuñgdur* "Çünkü sen ömrün (boyunca) her kişiye iyilik ve kötülük etmiş olsan işte bu dünyada (karşılığını) bulacaksın." 10b/11-12.

Yüzüñgni oyan ḳılıp yatġıl dégen ḫūbdur, ***çünki*** *her lafẓda ġaraz ḥāṣıldur* "Yüzünü bu tarafa dönüp yat demek iyidir, çünkü her sözde bir maksat vardır." 21a/9.

Çün ḳarıdıñg, ḳarılıḳ ḥālide bol, ***çünki*** *ḳarıġanda yigitlik yaraşmaydur*. "Yaşlandığın zaman yaşlılık hâlinde ol, çünkü yaşlandığında yiğitlik (hâline göre davranmak) yaraşmaz." 29b/12.

Hemīşe köñgülni ᶜışḳ muḥabbetge meşġūl tutmaġıl ve dāyim nefs ḫᵛāhişiġa ṭābiᶜ bolmaġıl, ***çünki*** *bu yañglıġ bolmaḳ ᶜāḳiller işi érmesdür* "Her zaman gönlünü aşk (işi ile) meşgul etme ve daima nefsin isteğine tabi olma, çünkü bu hâlde olmak akıllı insanların işi değildir." 43b/6-7.

Āşıḳlıḳdın perhīz ḳılġıl ki ḫıred-mend ḥükemālardın özge kişi ᶜışḳdın perhīz ḳıla'lmapdur, ***çünki*** *mümkin érmesdür* "Aşık olma durumundan sakın ki akıllı hükemalardan başka hiç kimse aşktan uzak duramamıştır, çünkü (bu) mümkün değildir." 44a/3-4.

8.5. eger "eğer, şayet"

Eger *bilsem érdi ki ménińg séniñg mertebemiz téñg bolur hergiz deşt beyābānlarnı kézip kélmes érdim* "Eğer benim ve senin, (ikimizin) mertebesinin denk olacağını bilseydim çölleri gezip gelmezdim." 5b/13.

Eger *hezl muṭāyebe ḳılsañg hem mestlik vaḳtıda ḳılmaġıl* "Şayet latife ede(r)sen de sarhoşluk zamanında etme." 41a/8.

Eger *kerīm bolsa ol ḥācetni tilegil* "Eğer kerimse o ihtiyacını iste." 85b/11.

Héç işġa özüñg güvāh bolmaġıl, ***eger*** *münkir bolmaḳ lāzım kélse bola'lmas-sén* "Hiçbir işe şahit olma, şayet inkar etmek lazım olduğunda (inkar) edemezsin." 96b/12.

Eger *sipeh-sālār bolsañg leşkerge iḥsān ḳıl, hemīşe yaḫşılıḳ körsetgil ve hemīşe bīdār bol* "Şayet başkomutan ol(ur)san askere ihsanda bulun, her zaman (askere) iyilik göster ve daima uyanık ol." 115b/5-6.

8.6. gāhī…gāhī "bazı…bazı, bazen…bazen"

Çünki ādemīniñg beşeresi dāyim bir ḥālde bolmas, ***gāhī*** *obdan körünür* ***gāhī*** *yaman körünür* "İnsanın teni daima bir hâlde olmaz, bazen iyi görünür bazen kötü görünür." 65a/6-7.

8.7. gūyā "sanki, bir nevi"

Ammā eger oġlunĝġa ḫatun [alur], ḳızınĝnı érge bérür bolsanĝ uruġ toḳġanınĝdın öylemegil, bīgānedin öylegil ki uruġ toḳġanlarınĝ ***gūyā*** *öz bedeninĝninĝ gūştıġa oḫşadur* "Fakat şayet oğluna kız alır, kızını ere verirsen akrabandan evlendirme, yabancıdan evlendir ki akrabaların bi nevi kendi bedeninin etine benzer." 75b/1-3.

8.8. ḫʸāh… ḫʸāh "ister…ister"

Hemme ḫalāyıḳġa vācibdür ki ***ḫʸāh*** *uluġlar ve* ***ḫʸāh*** *kiçikler hüner ve dāniş ḥāṣıl ḳılġaylar* "İster büyük olsun ister küçük olsun hüner ve ilm(i) ortaya çıkarmak bütün insanlara vaciptir." 14a/6-7.

Ḫʸāh *ṭāᶜatde bol* ***ḫʸāh*** *maᶜṣiyetde bol her ḥālde bolsanĝ Ḫudāy ᶜazze ve celleninĝ yādıda bol* "İster ibadette ol ister günahta ol, her ne durumda olursan ol Allah'ı anma hâlinde ol." 29a/4-5.

Ḫʸāh *bende* ***ḫʸāh*** *āẕād öz ṭāḳati çaġlıḳ işġa salġıl* "İster köle ister ücret karşılığı çalışan hizmetkar (olsun) (onları) güçleri yetecek işe gönder." 66b/12.

Hemme işlerni endāzeside ḳılġay-sén, ***ḫʸāh*** *dostluḳ* ***ḫʸāh*** *düşmenlik*. "İster dostluk ister düşmanlık (olsun) işlerin hepsini kararınca yap." 82b/11-12.

Atamdın örgengenlerge ḥācet tüşmedi ve sén ***ḫʸāh*** *éşitgil* ***ḫʸāh*** *éşitmegil* "Atamdan öğrendiklerime ihtiyacım olmadı ve sen ister (dediklerimi) işit ister işitme." 87a/1-2.

8.9. hem "da, de, aynı zamanda"

Zinhār éy oġul, namāznı terk ḳılmaḳnı könĝlünĝge kéltürmegil ve ḫayālinĝġa ***hem*** "Ey oğul, namazı terk etmeyi asla gönlüne getirme, hayaline de (getirme)." 4b/6.

Eger mihmānlıḳġa barur bolsanĝ tola gursene barmaġıl, tola ḳursaġınĝ toḳ ***hem*** barmağıl "Şayet misafirliğe gidersen çok aç gitme, çok tok da gitme." 40a/9.

Vaḳtāki nām bolmasa nān ***hem*** *bolmasa seḫāvet bolmas* "Nam olmasa, ekmek de olmasa cömertlik olmaz." 55a/9-10.

Biri ol ki her néçe teng-dest bolsa ***hem*** *ḳolıda barnı dirīġ tutmas* "Biri o ki her ne kadar fakir olsa da elinde var olanı sakınmaz." 78b/6.

Éy oġul, bu dégenlerim hemmesi sénde mevcūd bolmasa ***hem*** *tolaraḳı bolġay* "Ey oğul, bu dediklerimin hepsi sende mevcut olmasa da birçoğu (mevcut) ola." 108b/12.

8.10. hem… (ve) hem "hem…hem"

ᶜArap tilide emrninĝ maᶜnāsı ékkidür: ***Hem*** *fermān* ***hem*** *ḳudret* "Arap dilinde emrin manası ikidir: Hem ferman hem kudret." 7b/4-5.

Ḥükemālar sözni çaġırġa oḫşatıpdurlar ki anınĝda ***hem*** *ḫumār renci ve* ***hem*** *anınĝ devāsı [bar]dur* "Âlimler sözü şaraba benzetmişlerdir ki onda hem içki mahmurluğunun sıkıntısı hem (de) onun devası vardır." 10a/1.

Andın kéyin ***hem*** *ṭaᶜām ve* ***hem*** *kāselerni ḥāżır ḳılġaylar* "Ondan sonra hem yemekleri hem (de) kaseleri hazır edeler." 33a/13.

Ḫūn-ı nā-ḥaḳnıŋ mükāfātı ***hem*** *bu cihānda* ***hem*** *ol cihānda yétgüsidür* "Haksız yere kan dökmenin karşılığı hem bu dünyada hem (de) öbür dünyada (kişiye) ulaşacaktır." 55b/8.

Berehmen ṭāyifesi ve Rāvut ve Gerān ṭāyifesi ***hem*** *mihr-bān* ***hem*** *ᶜāḳil* ***hem*** *bahādur bolġay* "Berehmen tayifesi, Ravut ve Geran tayifesi hem güler yüzlü hem âkil hem (de) bahadır olur." 64b/13.

8.11. ki "ki"

Bu ᶜālemde bolġan bolmaġan némerselerdin héç némerse yoḳtur ***ki*** *anı ḫalāyıḳ tonumaġaylar* "Bu âlemde olan (veya) olmayan nesnelerden hiçbir nesne yoktur ki insanlar onu bilmesinler." 1b/6.

Ḫuṣūṣen kişi ***ki*** *pend naṣīḥatni ḳabūl ḳılmasa ḫalāyıḳ arasıda naṣīḥat ḳılmaġıl* "Özellikle kişi nasihati dikkate almazsa insanların arasında nasihat etme." 10a/3.

Bu sebebdindür ***ki*** *ḳarıġan kişi ᶜaḳl ve fiᶜl birle yigit bola'lmas* "Bu sebeptendir ki yaşlanan kişi akıl ve fiille yiğit olamaz." 30b/4.

Eger mihmānlıḳġa barsaŋ bir yérde olturġıl ***ki*** *öz cāyıŋ ve öz ornuŋ bolġay* "Eğer misafirliğe gid(er)sen bir yerde otur ki (orası) senin yerin ola." 40a/12.

Emānet saḳlaġan belā ve rencdür ***ki*** *meşaḳḳatni ḳabūl tutġan bolur* "Emanet saklamak bela ve derttir ki meşakkati kabul etmek olur." 60a/10.

8.12. kim "ki"

Her ismi ve her ṣıfat[ı] [birle] ***kim*** *Ḫudāy teᶜālānı yād ḳılur-sén, özüŋniŋ ᶜāciz ve bī-çārelikiŋni iẓhār ḳılġıl* "(Allah'ın) her ismi ve her sıfatıyla ki Allah'ı yad edersin, kendinin aciz ve çaresizliğini ifade et, belirt." 2a/11.

Dédi ***kim****: Éşitipdür-mén ki yaḫşılıḳ ḳılġıl, deryāġa taşla, bir kün saŋa ḫuṣūl bérgüsidür* "dedi ki: (Ben) iyilik yap, denize at, bir gün sana karşılık verilecektir (sözünü) işitmiştim" 12a/11.

Nūşīrevān-ı ᶜādilniŋ naṣīḥatleri uşbu érdi ***kim*** *zikr ḳılduḳ* "Nuşirevanı Adil'nin nasihatleri işte bunlardı ki zikrettik" 28a/2.

Ve peydā ḳıldı[m] ***kim*** *kéçeni ārām, āsāyiş üçün ve āferīde ḳıldım kündüzni maᶜīşet üçün* "Geceyi istirahat ve dinlenme için, gündüzü yaşama için yarattım." 50b/2.

Bendege yarar néme bérmekni dirīġ tutmaġıl ki dāyim pulġa muḥtāc saḳlamaġıl ***kim*** *żarūret bolġanda pul tilemek üçün élge yürür* "Köleye faydalı şey vermekten sakınma, (köleyi) sürekli paraya muhtaç hâlde bulundurma ki (o) zaruret olduğunda para istemek için başkalarına gider." 66a/9.

8.13. līkin "ama, fakat, lakin"

Eflāṭūn dédi: Éy ḫ^{v}āce, manĝa sizdin héç elem yétmedi, ***līkin*** *manĝa bu dem ölüm yétipdür* "Eflatun: Ey üstat, bana sizden hiç sıkıntı ulaşmadı, ama bana şimdi ölüm yetmiştir, dedi." 16a/3.

Ḫavāṣlar ve uluġlar işidür ki bir vaḳtdın ziyāde ṭa^{c}ām yémesler ve özini selāmet tutmaḳnıng̃ ṭarīḳi budur, ***līkin*** *beden ża^{c}īf bolur* "seçkin kişiler ve büyükler usullerince bir öğünden fazla yemek yemezler, kendini sağlıklı durumda tutmanın usulü budur, lakin (bu durumda) beden zayıf olur." 33a/10.

Nāṣır dédi: Ārī, sanĝa naḳd altun bér[me]dim, ***līkin*** *bu māh-ı Ramażān içide sizning̃ nānıng̃ızını yédim* "Nasır: Elbette sana nakit olarak altın vermedim, lakin bu ramazan ayında siin ekmeğinizi yedim, dedi." 39a/4.

Uyḳu andaġ ziyānlıġdur, ***līkin*** *uyḳulamaġan hem köp ziyānlıġdur* "Uyku işte böyle zararlıdır, ancak uyumamak da çok zararlıdır." 49b/13.

Şöhrebānū aydı: Nihāyetī uluġ ve manĝa lāyıḳ kişidürler, ***līkin*** *ḳıyāmet küni Fāṭıma raḍıya'llāhu ^{c}anhānıng̃ aldlarıda şermende boluşumdın ḳorḳadur-mén* "Şöhrebanu söyledi: Tam anlamıyla ulu ve bana layık kişidir, ancak kıyamet günü Hazreti Fatma'nın huzurlarında utanmaktan korkarım." 76b/8.

8.14. meger "fakat, ancak, şayet, meğer"

Héç néme yémedinĝiz ve méndin ḫacīl bolmanĝ ve mén sizning̃ lāyıḳınĝızda mihmān ḳıla'lmadım, ***meger*** *kim yana ḳılġay-mén* "Hiçbir şey yemediniz, benden utanmayın, ben sizi layıkıyla misafir olarak ağırlayamadım, ancak tekrar (misafir) edeyim." 37b/5-6.

Ol ḥālde mest-i ḫarāb bīgāne él arasıġa zinhār barmaġıl, ***meger*** *ehl-i ^{c}ıyālınĝ ve ḫizmet-kārlarınĝ ḳaşıġa barġıl* "O hâlde, şarhoş bir şekilde yabancıların arasına kesinlikle varma, ancak ailenin ve hizmetkârlarının huzuruna var." 41a/4.

Meger *kim pādşāhlar aldıda bolsanĝ ol vaḳtda at çıḳarmaḳ ve nām āvāze birle şöhret almaḳ üçün aṭ çapmaḳ revādur* "Şayet padişahların huzurunda isen o zaman şöhret kazanmak için at koşturmak revadır." 53a/1.

Çünki hemme ḳavmler birbirige alışur ve ḳoşulurlar, ***meger*** *Hindū ṭāyifesi Ādem ^{c}aleyhi's-selāmdın tā bu demge ^{c}ādetleri andaġ cārī bolupdur ki héç hüner-mendler birbirleridin bölekge ḳız bérmesler* "Çünkü bütün kavimler birbirlerine katılırlar, ancak Hindu kavmi Hazreti Adem'den beri adetleri gereğince hiçbir meslek sahibi, birbirlerinden başka (kimseye) kız vermezler." 64b/10.

8.15. mu "da, de"

Köz, ḳaş obdan bolsa ve burunda melāḥat bolsa, leb ve tişde ḫalāvet bolsa ve pōstda ṭarāvet bolsa özge a^{c}żālarıġa baḳmaġıl eger bu hemmesi bolmasa ***mu*** *melāḥatlik bolġay* "Göz (ve) kaş iyi olsa, burunda güzel(lik) olsa, dudak (ve) dişte tatlılık olsa ve deride tazelik olsa diğer organlarına bakma, şayet bunların hepsi olmasa da güzel ola." 62b/12.

Hüner eger çendī ki uluġlarġa lāyıḳ bolmasa mu ménińg nezdimde hünerdin ḫūbraḳ némerse yoḳtur ve eger uluġlarnıńg balası yüz hüner örgenseler ol hünerni ḳılmasa mu bir küni kār kélgüsidür "Hüner her ne kadar büyüklere layık olmasa da benim nezdimde hünerden daha iyi şey yoktur ve eğer büyüklerin çocukları yüz sanat öğrenseler, o sanatı icra etmeseler de (o sanat) bir gün fayda sağlayacaktır." 74b/11-12.

*Eger düşmen ḥaḳīr bolsa **mu** ḳavī düşmen dék bilgil, bu ḫ^{v}ār ḥaḳīrdür démegil ki* "Şayet düşman hakir olsa da güçlü (bir) düşman gibi bil, bu zayıf ve hakirdir deme." 80a/8.

8.16. mu…mu "dA…dA"

*Çırayı oçuḳ ve pōstı ḳalın ve şaçı i^{c}tidālide, uzun **mu** bolmaġay ḳısḳa **mu** bolmaġay* "Yüzü parlak, derisi kalın ve saçı itidalli (ola), uzun da olmaya kısa da olmaya." 63b/3.

8.17. né… (ve) né "ne…ne"

*Bilgil éy oġul, hünersiz kişi muġaylān dıraḫtıge oḫşar ki tenesi ve sāyesi yoḳdur, **né** özige fāyidesi bar ve **né** ġayrıge* "Ey oğul, hünersiz kişi mugaylan ağacına benzer ki gövdesi ve gölgesi yoktur, ne kendine faydası vardır ne de başkasına." 8b/12-13.

*Çünki **né** hünerleri bar ki hüner cihetidin ^{c}izzet tapġaylar ve **né** gevherleri bar ki güher sebebidin ^{c}azīz bolġaylar* "Çünkü ne hünerleri var ki hüner sebebiyle izzet bulsunlar ve ne (de) gevherleri var ki gevher sebebiyle aziz olsunlar." 9a/1.

*Ölüm **né** yigitge baḳar ve **né** ḳarını ḳoyar* "Ölüm ne yiğite bakar ne de yaşlıyı koyar." 28b/6.

*Bu cümleniń éşigi séniń yüziǹgge yapılur, **né** sén tiriglikiǹgdin ḫursend bolur-sén ve **né** ḫalāyıḳ séndin şād bolurlar* "Bu cümlenin kapısı senin yüzüne kapanır, ne sen diriliğinden kanaatkâr olursun ne de insanlar senden memnun olurlar." 30a/11.

***Né** ḳulaḳdın éşitmek kélür ve **né** közdin körmek* "Ne kulaktan duymak gelir ve ne de gözden görmek." 51a/1.

8.18. né üçün ki "çünkü"

Bu bābda tola sözledim, né üçün ki mén ^{c}ilm-i ṭıbnı dost tutar-mén ki uluġ ^{c}ilmdür. Tola sözlemekim ol vechdindür ki her kişi bir némeni dost tutsa tola sözler "Bu bapta çok (şey) söyledim, çünkü ben tıp ilmini büyük (bir) ilim (olduğu için) dost tutarım. Çok (şey) söylemem bu sebeptendir ki her kişi bir şeyi dost tutsa çok söyler." 101b/6-7.

8.19. tā "ki"

*Peyġamberlerini ḥaḳ ve rāst bilgey ve héç şek ḳılmaġay **tā** ékki cihānda günāhıdın ḫalāṣ bolġay* "Peygamberleri hak bile ve (onlardan) hiç şüphe etmeye ki iki cihanda günahtan kurtula." 3b/6.

*Ḫalāyıḳnıńg ġamıge şādlıḳ ḳılmaġay-sén **tā** ḫalāyıḳ séniń ġamıǹgge şād bolmaġay* "İnsanların sıkıntılı (durumuna) sevinmeyesin ki insanlar (da) senin sıkıntılı (durumuna) sevinmesin." 10a/11.

*Bī-hūde ve bī-menfaᶜatni almaġıl **tā** bī-hūde, bī-menfaᶜat satmaġay-sén* "Gereksiz ve faydasız olanı alma ki gereksiz ve faydasız olanı satmayasın." 26a/6.

*Nāṣırnı çarlaġıl **tā** her kéçe rūzeni ménińg bilen ifṭār ḳılsun* "Nasır'ı çağır ki her akşam orucunu benimle açsın." 38b/12.

*Mestler ve bed-ḫūylar ve horun kişiler birle oynamaġıl **tā** araġa düşmenlik tüşmegey* "Şarhoşlar, huyu kötü olanlar ve tembel kişiler ile oynama ki araya düşmanlık girmesin" 41b/6.

8.20. tā ki "böylece, öyle ki, o kadar ki; -sın diye; -dığı sürece"

*Eger bilseńg hem lāzımlıḳnı dégey-sén ve bī-lāzımnı démegil **tā ki** dégen özüńgge vebāl bolmaġay*. "Şayet bil(ir)sen lazım olanı söyleyesin ve lazım olmayanı söyleme, böylece kendine vebal olmaya." 23a/8-9.

*Eger ayıtġan sözüńgizni dürüst ḳılmasańgız andaġ ḳatıġ ᶜaẕāb ḳılay kim şerīᶜatda vācibdür **tā ki** ḫalāyıḳ ᶜibret alġaylar, mundın kéyin kişi mundaġ bī-edeblik ḳılmaġay*. "Eğer söyleyeceğiniz sözünüzü dürüst söylemezseniz öyle katı azap edeyim ki (bu) şeriatta vaciptir, böylece halk ibret alsın, bundan sonra insan(lar) bu şekilde edepsizlik etmesin." 23b/10-12.

*Bir kéçe kündüz yigirme tört sāᶜatdür. Bu yigirme tört sāᶜatniń her birini bir işġa taᶜyīn ḳılıpdurlar ve her işġa bir vaḳt endāze ḳoyupdurlar **tā ki** ḳılur işleri birbirige alışmaġay* "Bir gün yirmi dört saattir. Bu yirmi dört saatin her birini (işler) birbirine karışmasın diye bir işe ayırmışlardır ve her işe bir ölçü koymuşlardır." 33a/2-4.

*Yaᶜnī ḳız balanıńg ölgeni uluġ bolġanıdur, ammā **tā ki** ḳız bala öyde bolsa hemīşe anńga şefḳat, merḥamet birle bolġıl* "Yani kız çocuğunun ölmesi büyümesidir, ama kız çocuğu evde olduğu sürece (ona karşı) daima şefkat ve merhamet içinde ol." 76b/12-13.

*Küyev oġul, ḳızıńgdın pestrek bolġay, séni faḫr ḳılġay **tā ki** séniń ḳızıńg rāḥat birle ᶜömr ötkergey* "Damat olan oğlan kızından daha küçük olsun, (o) seni övsün, böylece senin kızın rahat bir şekilde ömür sürsün." 77a/2-3.

8.21. tā īnki "Nihayet, nihayetinde, sonunda, böylece, -mektense, -inceye kadar, -dığı zaman; ki"

*Anıńg üçün ḫalāyıḳ ara peyġamberlerni iberdi **tā īnki** rızḳ bérgüçini bilmekni ve rızḳ yémekniń tertībini ve rızḳ bérgüçige şükr-güẕārlıḳnı ḫalāyıḳġa örgetgeyler* "Onun için rızık vereni bilmeyi, rızık yemenin tertibini ve rızık verene şükretmeyi öğretsin diye peygamberleri insanların arasına gönderdi." 3a/6-8.

*Pes sözniń yüzini ve arḳasını bilmek kérek tā her né kim aytur-sén, obdan ṭarafı birle ayıtġay-sén **tā īnki** hem süḫan-gūy ve süḫan-dān bolġay-sén* "Sözün önünü ve arkasını bilmek gerek, her ne söylersen (sözün) iyi tarafı ile söyleyesin böylece düzgün söz söyleyen (kişi) olasın." 21a/11-12.

Bu ḳoyġan ékki fulnı öz tecemmülüngġa ṣarf ḳıl ***tā īnki*** *yoḳ bolmaġay ve köhne bolmaġay* "Bu koyduğun paraları kendine harca böylece kaybolmasın ve eskimesin." 59b/2-3.

İnṣāflıġ ᶜālim bolġay-sén ve ᶜilmni obdan bilgey-sén ve bilgeniñgni yaḫşı ᶜibāret birle edā ḳılġay-sén ***tā īnki*** *ḫacīl bolmaġay-sén*. "İnsaflı (bir) âlim olasın ve ilmi iyi bir şekilde bilesin ve bildiğini iyi bir şekilde eda edesin, böylece utanılacak hâle düşmeyesin. 90a/4-5.

8.22. tā kim "böylece"

Andaġ ḳılġıl kim bir günāhġa yarım ᶜuḳūbet ḳılġay-sén ***tā kim*** *siyāset rüsūmını (3) becā kéltürgen bolġay-sén* "Öyle yap ki bir günaha yarım ceza ver, böylece siyaset usulünü yerine getirmiş olursun." 85a/2-3.

8.23. ve "ve"

ᶜAdl, ḥikmet birle tamām bolur ***ve*** *ḥikmet, niᶜmet birle tamām bolur* "Adalet, hikmetle tamam olur ve hikmet nimetle tamam olur." 3a/9.

Ḫudādın maġfiret tilegil ***ve*** *ölümdin ḳorḳġıl* "Allah'tan mağfiret dile ve ölümden kork." 29a/6.

Bilgil éy oġul; aṭġa minmek, şikār ḳılmaḳ ***ve*** *çevgān soḳmaḳ pādşāhlarnıñg ve ehl-i ḥükūmetlerniñg işidür* "Ey oğul bil ki ata binmek, avlanmak ve çevgan oyunu oynamak padişahların ve yöneticilerin işidir." 52a/10.

Emānetge ḫıyānet ḳılmaḳ, ādemlikdin érmes ***ve*** *civān-merdlik ṭarīḳidin yıraḳdur* "Emanete ihanet etmek insanlık değildir ve yiğitlik usulünden uzaktır." 61a/6.

Ṣūfī-yi mücerred dédi kim: Ol béş eşrefīni manña bérgil, mén anıñg tedbīrin ḳılay. Eşrefīni añña bérdi, ol alıp ḳuduḳġa taşladı ***ve*** *dédi kim* "Malı mülkü, parası olmayan sufi dedi ki: O beş altını bana ver, ben onun tedbirini alayım. Altını ona verdi, o (altını) alıp kuyuya attı ve dedi ki" 127a/13.

8.24. ve ger né "Aksi hâlde, yoksa"

Éy Emīr, mihmānnı öltürmek vācib bolsa fermān ḳıl ki öltürsünler ***ve ger né*** *ᶜafv ḳılġıl kim séniñg aldıñgda tevbe ḳılay*. "Ey emir, misafiri öldürmek vacipse emir ver ki öldürsünler, aksi hâlde affet ki senin huzurunda tevbe edeyim." 39b/13-40a/1.

Ḫuṭbeni méniñg aṭımġa oḳuġıl ve manña ḫarāc bérgil ***ve ger né*** *mén leşker tartıp barur-mén* "Hutbeyi benim adıma oku ve bana vergi ver, aksi hâlde askerlerimi toplayıp gelirim." 1a/9-10.

Bu kişiniñg ḥaḳḳını bérgil ***ve ger né*** *mén kenīzekni satıp bu kişiniñg altunını bérür-mén*. "Bu kişinin hakkını ver, aksi hâlde cariyeyi satıp bu kişinin hakkını veririm." 92a/5-6.

Şemerḳand vilāyetini manña bérgey-sén ve méniñg aṭımġa ḫuṭbe oḳuġay-sén tā mén özge vilāyetlerni sanña bérip menşūr ve ḫuṭbesin sanña ḳılġay-mén ***ve ger né*** *ceñg birle ve*

tīġ birle ve leşker birle alur-mén. "Semerkant şehrini bana veresn ve benim adıma hutbe okuyasın, ben başka vilayetleri sana verip hutbesini (senin adına) okuyayım, aksi hâlde savaşla, kılıçla, askerle (o şehri) alırım." 110a/1-3.

8.25. velīkin "ama, fakat, lakin"

Aytur érdim kim: Mén, héç néme bilmeydurġan ᶜāciz-mén, ***velīkin*** *ayta'lmaydur-mén ki daᶜvā-yı büzürglük ménde bolġay* "Ben hiçbir şey bilmeyen (bir) acizim, ancak büyüklük davası bende var diye söyleyemem, derdim." 17a/13.

Köñgül renci her ḳança bolsa bir haftadın ziyāde bolmas, ***velīkin*** *bu yañglıġ bolmaḳ ve ḳılmaḳ, her kişiniñ ḳolıdın kélmes* "Gönül sıkıntısı her ne kadar da olsa bir haftadan fazla olmaz, ancak bu şekilde olmak ve böyle yapmak her kişinin elinden gelmez." 44b/6.

Pes éy oġul, bir mūnis-i cānfezā birle uyḳulamaḳ kérek tā tirigniñ uyḳusı ara farḳ bolġay, ***velīkin*** *seḥer ḳopmaḳnı ᶜādet ḳılġay ve āftāb çıḳmasdın ilgeri ḳopġay* "Ey oğul, cana can katan biriyle uyumak kerek ki diri olanların uykusuyla (senin uykun) arasında fark olsun, ancak seher vakti kalkmayı adet edin ve güneş doğmadan önce kalk." 52a/2-4.

Ġayrınıñ naẓarı séniñ ḥaremiñġa tüşmegey, ***velīkin*** *sén kişiniñ ḥaremige ḳaralap renc yétgürüşdin yıraḳ bolġıl* "Başkasının gözü senin haremine düşmeye, ancak sen (de) (başka bir) kişinin haremine bakmanın sıkıntısından uzak ol." 68b/5.

Her kişini bir meşġūlluḳda tutġıl ki ḫiẕmet-kārnı bir meşġūlluḳda tutmaḳ kérek, ***velīkin*** *her kişini ki bir işġa ḳoyar-sén, öz lāyıḳıda işġa ḳoyġıl* "Her kişiyi bir işle ilgilenir hâlde tutmak gerek, ancak her kişiyi ir işe koyarsan, uygun olan işe koy." 117b/7.

8.26. yā…yā/yā…veyā "ya…ya (da)/veya"

Her kişi Feṯḥni ***yā*** *tirig* ***veyā*** *ölüg mañga kéltürse añga eşrefīdür dép sevgend yād ḳıldı* "Her kim Feth'i ya diri ya da ölü bana getir(ir)se ona (mükafat olarak) altın (vereceğim) diye yemin etti." 11b/3.

Ḳız balanıñ bolmaġanı ḫūbdur, eger bolsa ***yā*** *érde bolġay* ***veyā*** *gūrda bolġay* "Kız çocuğunun olmaması iyidir, şayet ol(ur)sa ya kocada ola ya da mezarda ola." 75b/10.

Düşmenniñ ***yā*** *ölgeni* ***yā*** *bir ṭaraḥge kétgeni* ***yā*** *muvāfiḳ bolġanı ḫūbdur* "Düşmanın ya öleni ya bir tarafa kaçanı ya da muvafık olanı iyidir." 82a/10.

Bedenniñ s̱ābit ve ber-pā turmaġlıḳı anıñ birledür, ***yā*** *māddeniñ cinsidin bolur* ***veyā*** *ṣūretniñ cinsidin bolur* "Bedenin sabit ve dik durması onun iledir, ya maddenin cinsinden ya da suretin cinsinden olur." 98b/1.

Eger bāliġ ve kāmil bolsa ékki ḥāldin taşḳarı érmesdür: ***Yā*** *dānā bolur* ***yā*** *nā-dān* "Eğer baliğ ve olgun olsa iki hâlden başka olmaz: Ya bilgili olur ya da bilgisiz." 114b/12.

8.27. yana/ve yana "başka, diğer; ayrıca, bundan başka; tekrar, yeniden"

Bu gedānı yüz tayaḳ urup ḳoġlaġıl dép buyurdı ***ve yana*** *bir muᶜabbir kéltürüp tüşniŋ̂ taᶜbīrini anıŋ̂dın sordı* "Bu fakire yüz değnek vurup def edin diye emretti ve başka bir rüya tabircisi getirtip düşünün tabirini ona sordu." 20b/12.

Ve yana *dédi: Dost démegil ol kişini kim dostlarıŋ̂ġa düşmendür* "ve ayrıca dedi: Dostlarına düşman olan kişiye dost deme." 25b/9.

Ol kişi séndin minnet-dār bolmas ve bu māl özümniŋ̂ érdi ***yana*** *özüm aldım, dér* "o kişi minnettar olmaz ve bu mal benimidi ve ben aldım, der." 61a/13.

Bölek kişiniŋ̂ açıġını ***yana*** *birevdin çıḳarmaġıl* "Başka bir (kişinin) acısını diğer bir kişiden çıkarma." 84a/1.

Élçi bardı, ***yana*** *kéldi sulṭāndın körünüş tiledi* "Elçi gitti, yeniden sultandan huzura çakma hususunda talepte bulundu." 110a/9.

9. EDATLAR

Yalnız başlarına anlamları olmayan, isim soylu kelimelerden sonra gelerek anlam bakımından bu kelimelere sıkı sıkıya bağlı olan, eklendikleri kelimeler ile cümlenin diğer kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli kelimelere *edat* denir (Korkmaz, 2003:1052). Metinde karşılaşılan edatlar aşağıda dikkatlere sunulmuştur:

9.1. ara "ara, arasında, arasına"

Anıŋ̂ üçün ḫalāyıḳ ***ara*** *peyġamberlerni iberdi* "Onun için insanların arasına peygamberleri gönderdi." 3a/6-7.

Öz ḳabīle arasıdaki ḳarılar, ümmetler ***ara*** *peyġamberge oḫşadur*. "Kendi kabilen arasındaki yaşlılar, ümmetlerin arasındaki peygamberlere benzer." 13a/8-9.

Ḫalḳ ***ara*** *ḳadr ḳıymeti yoḳ kişini tirigler ḳatarıda sanamaġıl*. "Halk arasında kadir kıymeti olmayan kişiyi canlılar sınıfında düşünme." 26a/3-4.

Ḫʸāce Ebūbekr Kuhtānīniŋ̂ yigitlik vaḳtı érdi. Henüz ᶜulemālar ***ara*** *derece tapmaġan érdi* "Ebubekir Kuhtani'nin gençlik zamanıydı. Henüz ulemalar arasında bir mertebe bul(a)mamıştı." 110b/6-7.

9.2. bā-vücūd "+A rağmen, +A karşın, +A karşı"

Ḥażret-i peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemge ***bā-vücūd*** *peyġamberlik ve ḥikmet örgetgüçi Ḥaḳ sübḥānehu ve teᶜālā özi bolup turup meşveretge buyurdı kim: Yā Muḥammed, aṣḥāb-ı kār-āzmūde ve yārān-ı fesendīdeleriŋ̂ birle meşveret ḳıl.* "Allahu teala Hazreti Muhammed'e peygamberlik (görevlerini) ve hikmet öğretmesine rağmen Hazreti Muhammed'e 'dostlarınla, ashabınla meşveret et' diye buyurdu." 17b/7-9.

Bā-vücūd *dünyālıḳ azlıḳı birle munça ᶜālemni néçük ḳolġa kéltürdüŋ̂* "Malı(n) mülkü(n) az olmasına rağmen bunca âlemi nasıl himayene aldın." 77b/7-8.

9.3. beri "…+dAn bu yana, …+dAn beri"

*Néçe kündin **beri** deryāġa nān saldıŋ*? "Ne kadar günden beri ırmağa ekmek attın?" 12a/10.

*Bu kişi birle né-çend yıldın **beri** dost érdim*. "Bu kişiyle kaç yıldan beri dosttum." 90b/12-13.

*Yigirme üç yıldın **beri** dostum érdi*. "Yirmi üç yıldan beri dostumdu." 91a/4-5.

*Ammā méniŋ dünyālıḳdın yüz dīnārım bardur ki né-çend yıldın **beri** renc meşaḳḳat bisyār tartıp ḳolġa kéltürüp-mén* "Ama benim dünya malı olarak yüz dinarım vardır ki kaç yıldan beri çok sıkıntı ve meşakkat çekip elde ettim." 91a/7-8.

*Tīġ tartıp kélgen kişi fülān kişi ötti mü? dégende mén munda olturġandın **beri** héç kişi ötmedi, dégey*. "Kılıç çekip gelen kişi, falan kişi (buradan) geçti mi? dediğinde ben burada oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi, de." 125b/11-13.

9.4. birle "ile"

*Bilgil ey oġul ki Ḫudāvend [c]azze ve celle tüvān-ger ve dünyā-dārlarġa ḫāṣ ékki iş farż ḳıldı: Ol zekāt **birle** ḥacdur* "Ey oğul, Allahu teala malı mülkü olanlara iki işi farz kıldı: O zekat ile hacdır." 5a/7-8.

*Éy oġul, söz sözlegil, velīkin yalġan sözlemegil ve özüŋni yalġançılıḳ **birle** meşhūr ḳılmaġıl* "Ey oğul, söz söyle lakin yalan söz söyleme ve kendini yalancılık ile meşhur hâle getirme." 18a/13-18b/1.

*Andaġ éşitip érdim ki pādşāh Ṣāḥib [c]Abbād öz ḫalḳı **birle** ṭa[c]ām yép olturup [érdi]* "Padişah Sahib Abbad'ın kendi haklıyla yemek yeyip oturduğunu işitmiştim." 33b/4-5.

*Her nev[c] kişi **birle** münāẓara ḳılmaġıl "Her tür insanla münazara etme.*" 89a/6-7.

*Cihānnıŋ ābādlıḳı ni[c]met **birledür*** "Cihanın mamur olması nimet iledir." 93b/4.

9.5. burun "önce, evvel"

*Düşmeniŋ séni helāk ḳılmasdın **burun** sén düşmenni helāk ḳılmaḳnıŋ tedbīrini ḳıl* "Düşmanın seni yok etmeden önce sen düşmanını yok etmenin çaresine bak." 80b/2-3.

9.6. çaġlıḳ "gibi, +A göre, ölçüsünce, -dığınca, kadar"

*Ḳaçan kim mihmānlar séniŋ öyüŋge kélseler her birige öz lāyıḳıġa baḳıp pīş kélgil ve her ḳaysıġa öz ḥāliġa **çaġlıḳ** yavuġluḳ ve [c]izzet-dārlıḳ ḳılġıl* "Ne zaman ki senin evine misafir gelse her birine layıkıyla bakıp ağırla ve her birine kendi durumlarına göre yakınlık (göster) ve hürmette bulun." 37a/9-11.

*Ṭāḳatiŋ **çaġlıḳ** hediye ibergil* "Gücün yettiğince hediye gönder." 68a/5-6.

*Eger kişi [c]uḳūbet ḳılġu dék günāh ḳılsa ḳılġan günāhıġa **çaġlıḳ** [c]uḳūbet ḳılġıl* "Şayet kişi cezayı gerektirecek bir suç işle(r)se (ona) işlediği suça göre ceza ver." 84b/11-12.

Yüz ṭāvus ***çaġlıḳ*** *nesiyyedin bir ḳuçḳaç* ***çaġlıḳ*** *naḳd obdandur*. "Yüz tavus kadar veresiyeden serçe kadar nakit iyidir." 96b/2-3.

9.7. dék "gibi"

Éşitgen, körgen ***dék*** *érmes* "İşitmek görmek gibi değil(dir)." 5b/2.

Héç kişi Muḥammed Zekeriyyā dék obdan ve yaḫşı érmes dép baḳıp küldi "Hiç kimse Muhammet Zekeriya gibi iyi değil(dir) deyip bakıp güldü." 16a/8-9.

Bir köz ékki köz ***dék*** *ḳaçan körer* "Bir göz iki göz gibi nasıl görür." 17b/11.

Siz ***dék*** *kişiniñ zamānıda revā mudur* "Sizin gibi kişinin zamanında reva mıdır." 23b/5.

Mén ḳılġan ***dék*** *ḳılur érdi*. "Benim yaptığım gibi yapardı." 85a/12.

9.8. érse "dA, bile, -dığı zaman"

Vaḳtāki şāᶜirlıḳġa ḳādir bolsañ ***érse*** *égin ayaġını arıġ tutġıl* "Şairlikte kadir olduğun zaman üstünü başını temiz tut" 104a/12-13.

9.9. içre "içine, içinde"

Feṯḥ dédi: Bu yette kün ***içre*** *mañga her kün on nān bir ṭabaḳ üzre kélür érdi* "Feth: Bu yedi gün içinde bana her gün bir tabak üzerinde on ekmek gelirdi, dedi." 12a/1-2.

ᶜĀlem éli ***içre*** *bu meṣeldür meşhūr* "Âlem içinde bu hikâye meşhurdur." 43b/3-4.

Méni aladurġan kişini körmegünçe özüm ḳabūl ḳılmas-mén. Méni perde ***içre*** *olturġuzuñlar* "Beni alacak olan kişiyi görmediğim müddetçe kabul etmem. Beni perdenin içinde (bir yere) oturtun." 76a/11-12.

Selmān-ı Pārisī raḍıya'llāhu ᶜanhnıñ öyleride bir bülend yérde Şöhrebānūnı perde ***içre*** *olturġuzdılar* "Şöhrebanu'yu Selman-ı Farisi'nin evinde yüksek bir yerde, perdenin içinde (bir yere) oturttular." 76a/13-76b/1.

9.10. kéyin sonra"

Andın ***kéyin*** *dédi: Ṭaᶜām kéltürgil, yette kéçe kündüzdür ki teşne ve gursenedür-mén* "Ondan sonra yemek getir, yedi gündür aç ve susuzum, dedi." 11b/12-13.

Tevbe ḳılġıl ki mundın ***kéyin*** *bu günāhnı ḳılmaġıl*. "Tövbe et, bundan sonra bu günahı işleme." 40a/2-3.

Andın ***kéyin*** *suçuluḳnı örgetgil*. "Ondan sonra yüzücülüğü öğret." 73a/12-13.

Evvel ékki rekᶜat namāz ötegil, andın ***kéyin*** *peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemġa yüz merātibe dürūd ayıtġıl* "Öncelikle iki rekat namaz kıl, ondan sonra peygamber sallallahu aleyhi ve selleme salavat getir." 91b/4-6.

Ebūbekr Kuhtānī bu sözni dégendin ***kéyin*** *sulṭānnınĝ ḥāli taġayyür taptı* "Ebubekir Kühtani bu sözü dedikten sonra sultanın hâli değişti." 110b/11-12.

9.11. kibi "gibi"

ᶜĀlemde Süleymān ***kibi*** *baḫtınĝ bolsun* "Dünyasa Süleymen gibi bahtın olsun." 30a/7.

Éy könĝül, ḳaçġıl yamanlardın ki vahşīler ***kibi*** "Ey gönül, kötülerden vahşiler gibi kaç" 78b/2.

Bolmaġıl hergiz yamanlar birle yaḫşılar kibi "Asla kötüler ile iyiler gibi olma." 78b/3.

Yıġla Nevāyī ***kibi*** *tartıp fiġān* "Nevayi gibi feryat edip ağla." 103b/3.

9.12. ḳoyı "aşağı, aşağıya, aşağıya doğru"

Velīkin başını ***ḳoy[ı]*** *salıp sözlegey, kişininĝ yüzige ve ṭaᶜāmıġa baḳıp sözlemegeyler*. "Lakin başını aşağıya doğru eğip konuş, kişinin yüzüne ve yiyeceğine bakıp konuşma." 33b/3-4.

Başınĝnı ***ḳoy[ı]*** *salıp turup piyāleni alġıl* "Başını aşağıya doğru eğip (o şekilde) durup kadehi al." 109a/3.

9.13. oḫşa "gibi, benzer"

Toġulmaḳ birle ékki bolur, peder ü māderge ***oḫşa*** "Doğmak ile iki olur anne ve baba gibi." 2b/5.

Eflāṭūn büzürg kişidür, anga ***oḫşa*** *kişi ötgen émes ve mundın kéyin hem kélmegüsidür* "Eflatun büyük biridir, onun gibi (bir) kişi gelmiş değildir ve bundan sonra da gelmeyecektir." 15b/12.

Mén ḫūb biledür-mén ki sanĝa ***oḫşa*** *kişi hergiz yalġan ayıtmas*. "Ben iyi bilirim ki senin gibi (bir) kişi asla yalan söylemez." 19b/7.

Çün ānçi dāyim rūze tutmaḳ, aġır yük kötermek ve yıraḳ sefer ḳılmaḳ, hemīşe bedenni renc meşaḳḳatde tutmaḳ, tola mücāmaᶜat ḳılmaḳ ve yana munĝa ***oḫşa*** *némerseler birle devā aytıpdurlar* "Sürekli oruç tutmak, ağır yük götürmek ve uzak (yere) seyahat etmek, her zaman bedeni meşakkat içinde tutmak, çokça cima etmek ve bunun gibi şeyler ile deva (olduğunu) söylemişlerdir." 44b/9-11.

Ol némerse ki māddeninĝ cinsidindür, ékki nevᶜdür, ᶜanāṣır-ı erbaᶜage ***oḫşa*** "O nesne ki maddenin türündendir, iki çeşittir, anasır-ı erbaya benzer." 98b/2.

9.14. özge "başka"

Ḫudādın ***özge*** *hemme ékkidürler* "Allah'tan başka hepsi ikidir." 2b/2.

Zekāt bérgüçi, ***özge*** *ḳavmninĝ arasıda pādşāh meṣellikdür* "Zekat veren başka kavimlerin arasında padişah gibidir." 6b/2.

Mundın ***özge*** *héç çāre tapmadım* "Bundan başka hiçbir çare bul(a)madım." 25a/11.

Pīrlıḳ rencin ve ḳarılıḳ żaᶜfın ḳarılardın ***özge*** *kişi bilmes.* "Yaşlılığın derdini ve yaşlılıktan (kaynaklanan) güçsüzlüğü yaşlılardan başka kimse bilmez." 31b/5.

Ḫıred-mend ḥükemālardın ***özge*** *kişi ᶜışḳdın perhīz ḳıla'lmapdur* "Akıl sahibi âlimlerden başka hiç kimse aşktan uzak duramamıştır." 44a/3-4.

9.15. tégrü "kadar"

Yana anĝa ança könĝül baġlamaġıl ki ḳıyāmetge ***tégrü*** *ḳolunĝda turġay* "Ayrıca ona gönül bağlama ki kıyamete kadar elinde dursun." 57a/12.

9.16. töben "aşağı"

Saġrugu aṭnınĝ ᶜalāmeti oldur ki dāyim ḳulaġını ***töben*** *salıp yürür.* "Sağır olan atın alameti odur ki daima kulağını aşağıya doğru salıp yürür." 70a/10-11.

9.17. utru "karşı"

Bir dervīş kişi teşne ve gursene, ayaġ yalanĝ anĝa ***utru*** *kéldi* "Bir kişi aç ve susuz, ayağı çıplak (bir şekilde) ona doğru geldi." 5b/9.

Bir kün Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm cemīᶜ şākirdleri birle ötüp barur érdiler. Bir dīvāne ***utru*** *kéldi* "Bir gün Muhammet Zekeriya bütün öğrencileriyle geçip gidiyordu. Bir divane (kişi) ona doğru geldi." 16a/7-8.

Bir yüz yaşar kişi ḳaddi ḫam ᶜaṣāġa yölenipdür, ötüp barur érdi. Bir yigit anĝa ***utru*** *kélip dédi* "Yüz yaşında, beli eğri, baston kullanmaya meyletmiş bir kişi geçip gidiyordu. Bir genç (onun) karşısına gelip dedi." 29b/6-7.

Çünkim ***utru*** *kélgenni körer-sén toġradın çıḳarnı hem ḳaraġıl* "Çünkü karşıdan geleni görürsün, sağdan ve soldan, etraftan geleni de gör." 116b/3.

9.18. üçün "için"

Anınĝ ***üçün*** *kim ḥükemā kitāblarıda kördüm ki ādemī-zād, ottuz tört yaşġa kirgünçe kündin künge ḳuvvetde ve cismde ziyāde bolur tā ḳırḳ yaşġa kirgünçe uşol bir ḥālde turar kim ziyāde bolmas.* "Onun için hükemaların kitaplarında gördüm ki insan otuz dört yaşına girince günden güne kuvvetlenir, kırk yaşına girince (sabit)bir hâlde durur (gücü, kuvveti) artmaz." 30b/9-12.

Pes éy oġul ve éy közümninĝ nūrı balam, sanĝa pīrlıḳnınĝ sözini ziyāde ḳıldım. Anınĝ üçün ki méninĝ bu pīrlıḳdın köp renc elemim bardur. "Ey oğul, ey gözümün nuru evladım, sana yaşlılığın (durumunu) fazlasıyla anlattım. Onun için ki benim bu yaşlılıktan (dolayı) çok derdim vardır." 31a/10-12.

Anınĝ ***üçün*** *ki ᶜışḳ özi laṭīfdür, ṭabᶜnınĝ leṭāfetidin feydā bolur.* "Onun için ki aşkın özü latiftir, mizacın letafetinden meydana gelir." 43a/3-4.

Ol kişi aydı: Eger ᶜayyār bolsanĝ bu altunnı néme ***üçün*** *alıp kétmedinĝ?* "O kişi: Şayet hırsız isen bu altını ne için alıp gitmedin, dedi." 61a/2-3.

Bu ḥadīṯni éşitip Şöhrebānūnı satmaḳdın toḫtadılar ve anı küyevge bérmek ***üçün*** *Selmān- Pārisī raḍıya'llāhu ᶜanhınıĝ öyleride saḳladılar* "Bu hadisi işitip Şöhrebanu'yu satmaktan vazgeçtiler ve onu ere (zevce olarak) vermek için Selman-ı Farisi'nin evinde tuttular." 76a/8-10.

9.19. üze, üzre "üzerine, üzerinde"

Özini suġa ḳoya bérdi. Su ***üzre*** *aḳıp barur érdi tā ḥalāyıḳ közidin ġāyib [boldı]* "Kendini suya bırakıverdi. Su üzerinde akıp gidiyordu, insanların gözünden kayboldu." 11a/9.

Bir kün ol seyyid ders vaḳtıda kürsī ***üzre*** *olturup müftīni kāfir dédi* "Birgün o seyit ders vaktinde kürsü üzerinde oturup müftüye kafir dedi." 23b/1-2.

Andaġ kim mīve fışġandın kéyin dıraḫt ***üzre*** *turmas, tökülüp yérge tüşer* "Öyle ki meyve olgunlaştıktan sonra ağaç üzerinde durmaz, dökülüp yere düşer." 30a/5.

Kürsī ***üze*** *girān-cān ve çırayı çırtuḳ ve savuḳ sözlüg bolmaġıl* "Kürsü üzerinde ağır canlı ve somurtkan ve samimiyetsiz olma." 89b/1-2.

Eger sén méninĝ emr fermānımdın çıḳıp Şemerḳandge ḳaṣd ḳılsanĝ hemme ᶜālemni séninĝ ***üzre*** *tépretür-mén*. "Eğer sen benim emrimin dışına çıkıp Semerkant şehrini almaya niyet ed(er)sen bütün dünyayı senin üzerine gönderirim." 110a/4-5.

9.20. yanĝlıġ "gibi"

Dervīş ol ḥākimni bu ***yanĝlıġ*** *nāz, niᶜmet ve āsāyiş ve rāḥat birle körüp anĝa baḳıp dédi kim* "Fakir o hakimi bu şekilde nimet, huzur ve rahat içinde görüp ona bakıp dedi ki" 5b/9-10.

Ve medrese binā ḳılmaḳ ve egerçi Aḥmed, Muḥammed, ᶜİsā, Mūsā ve Caᶜfer bu ***yanĝlıġ*** *fuẓalālar* "Ve medrese inşa etmek ve Ahmet, Muhammet, İsa, Musa ve Cafer gibi faziletliler." 9a/9.

Hārūn aydı: Andaġçı mundaġçı, sén bu ***yanĝlıġ*** *derdnāk sözni méninĝ yüzümge aytur mu-sén* "Harun: Öyle ya da böyle sen bunun gibi sıkıntılı sözü benim yüzüme mi söylersin, dedi." 20b/10-11.

Emīr dédi: Bu künde méninĝ āḥvālim bu ***yanĝlıġ*** *bolsa, yaᶜnī ᶜāşıḳ bolsam ḫūb émesdür* "Emir: Bu günde benim ahvalim bunun gibi olsa, yani aşık olsam (bu durum) iyi değildir, dedi." 45b/13-46a/1.

*Bu **yanĝlıġ** bende ᶜilm örgenmek ve ḫazīneçi ḳılmaḳġa lāyıḳdur ve her nevᶜ işġa yarar* "Bunun gibi köle ilim öğrenmeye ve hazineci yapmaya layıktır ve her türlü işe yarar." 63a/11-12.

10. ÜNLEMLER

Düşünce ve duyguları cümle içinde kısa ve tesirli bir biçimde anlatmaya yarayan kelime türüne *ünlem* denir. Çağatayca Kâbûsnâme'de tesadüf edilen ünlemler aşağıda gösterilmiştir:

10.1. éy "ey"

*Āgāh bol **éy** oġul ki namāz, rūze ḫāṣ Ḫudāy teᶜālānıng ᶜibādetidür* "Ey oğul bil ki namaz ve oruç Allahu tealanın has ibadetidir." 4a/13.

***Éy** Emīrü'l-müᵓminīn, eger tirig kéltürsem manĝa néme bérür-siz?* "Ey müminlerin reisi, diri getirirsem bana verirsiniz?" 11b/8.

***Éy** ḥakīm, bu sözdin sizge né renc elem yétti ki yıġlar-siz?* "Ey filozof, bu sözden size nasıl bir sıkıntı ulaştı ki ağlarsınız?" 16a/1-2.

***Éy** fülānī, loḳmadaki ḳılnı alıp taşlanĝ*. "Ey falanca (kişi), lokmadaki kılı alıp at." 33b/6-7.

***Éy** oġul, eger kişi sanĝa emānet bérse ᶜilāc bolsa almaġıl*. "Ey oğul, kişi sana emanet verse ilaç olsa (dahi onu) alma." 60a/9.

10.2. kāşkī "keşke"

***Kāşkī** evvelīn ve āḫirīn ᶜilmlerni mén bilgey érdim* "Keşke önceki ve sonraki ilimleri bilseydim." 86b/10.

***Kāşkī** mén bu kişige münşī bolmaġay* érdim "Keşke ben bu kişiye kâtip olmayaydım." 111b/9.

10.3. sübḥāna'llāh "Allah Allah"

***Sübḥāna'llāh**! Bu kūdek ḫōş-rūy émes* "Allah Allah! Bu cariye güzel değildir." 94b/11.

10.4. yā "ey"

***Yā** Muḥammed, aṣḥāb-ı kār-āzmūde ve yārān-ı fesendīdelerinĝ birle meşveret ḳıl*. "Ey Muhammet, ashaplarınla ve dostlarınla meşveret et." 17b/9.

***Yā** Resula'llāh, méninĝ yüzüm behiştīlerninĝ [mü] yüzige oḫşar veyā duzāḫīlerninĝ [mü] yüzige oḫşar?* "Ey Allah'ın resulü, benim yüzüm cennetliklerin yüzüne mi veya cehennemliklerin yüzüne mi benzer?" 41b/13-42a/1.

2. BÖLÜM

METİN

ḲĀBŪSNĀME TERCÜMESİ

[…][1]

Evvelḳı bāb, Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālānı tonumaḳnıñ beyānı.

Ékkinçi bāb, peyġamberlerni peydā ḳılmaḳ ve olarnı ḫalāyıḳġa ibermekniñ beyānıda.

Üçünçi bāb, niᶜmet égesige bérgen niᶜmetiniñ şükrānesini edā ḳılmaḳnıñ beyānı.

Törtünçi bāb,[2] ḳudreti yétgenlerge ṭāᶜatni ziyāde lāzım tutmaḳnıñ beyānı.

Béşinçi bāb, ata ananıñ ḥaḳḳ[ı]nı tonumaḳnıñ beyānıda.

Altınçı bāb, hünerniñ beyānıda.

Yettinçi bāb, yaḫşı söz ve yaman sözniñ beyānıda.

Sékkizinçi bāb, Nūşīrevān-ı ᶜādilniñ oġlıġa ḳılġan naṣīḥāti beyānıda.

Toḳḳuzunçı bāb, pīrlik ve yigitlikniñ beyānıda.

Onunçı bāb, ṭaᶜām yémekniñ tertībi beyānıda.

On birinçi bāb, şarāb içmekniñ beyānıda.

On ékkinçi bāb; mihmān bolmaḳ, mihmān ḳılmaḳnıñ beyānıda.

On üçünçi bāb; nerd, şaṭranc oynamaḳnıñ beyānıda.

On törtünçi bāb, ᶜışḳ kesb ḳılmaḳ ve ᶜāşıḳ bolmaḳnıñ beyānıda.

On béşinçi bāb, mücāmaᶜat ḳılmaḳnıñ beyānıda.

On altınçı bāb, ḥammāmġa barmaḳnıñ beyānıda.

On yettinçi bāb, uyḳı uyḳulamaḳnıñ beyānıda.

[1a]

(1) On sékkizinçi bāb; şikār[3] ḳılmaḳ, av avlamaḳnıñ beyānıda.[4]

On toḳḳuzunçı bāb, (2) gūy [u] çevgān[5] oynamaḳnıñ beyānıda.[6]

Yigirminçi bāb, ceng ḳılmaḳ ve düşmen[7] birle ḫuşūmet (3) ḳılmaḳnıñ beyānıda.[8]

---

1 Eser baş kısımdan bir ya da birkaç varak eksiktir. Giriş kısmında bablar sıralanırken metin on sekizinci babtan başlamaktadır. İlk on yedi bab bütünlük oluşturması amacıyla metnin içinden alınarak buraya yazılmış ve bu ilk on yedi bab metindeki varak ve satır numaraları ile dizine alınmıştır.

2 metin: üçünçi

3 metin: **سیکار**

4 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Şikār ḳılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

5 metin: **جواکان**

6 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Çevgān oynamaḳnıñ beyānıda." şeklindedir.

Yigirme birinçi bāb, māl cemᶜ ḳılmaḳ ve dünyā tapmaḳnıñg beyānıda.[9]

Yigirme (4) **ékkinçi bāb,** emānet saḳlamaḳnıñg beyānıda.

Yigirme üçünçi bāb; ḳul, dedek almaḳnıñg beyānıda.

(5) **Yigirme törtünçi bāb;** yér su, ḥevīlī almaḳnıñg beyānıda.[10]

Yigirme béşinçi bāb, aṭ almaḳnıñg beyānıda.

(6) **Yigirme altınçı**[11] **bāb,** ḫatun almaḳnıñg beyānıda.

Yigirme yettinçi bāb, ferzendniñg ḥaḳḳını bilmekniñg beyānıda.[12]

(7) **Yigirme sékkizinçi bāb,** dost tutmaḳnıñg beyānıda.

Yigirme toḳḳuzunçı bāb, düşmendin[13] endīşe (8) ḳılmaḳnıñg beyānıda.[14]

Ottuzunçı bāb, güneh-kārlarnıñg günāhını ᶜafv ḳılmaḳnıñg beyānıda.[15]

(9) **Ottuz birinçi bāb,** ᶜilm ṭaleb ḳılmaḳnıñg beyānıda.

Ottuz ékkinçi bāb, sevdā-gerlik ḳılmaḳ (10) -nıñg beyānıda.[16]

Ottuz üçünçi bāb, ṭıb ᶜilmi ṭaleb ḳılmaḳnıñg beyānıda.[17]

Ottuz törtünçi (11) **bāb,** ᶜilm-i nücūmnı bilmekniñg beyānıda.[18]

Ottuz béşinçi bāb, şiᶜr ayıtmaḳ ve şāᶜirlıḳ resmini (12) bilmek beyānıda.[19]

Ottuz altınçı bāb; muṭriblıḳ, naġme ḳılmaḳnıñg ṭarīḳasınıñg beyānıda.[20]

(13) **Ottuz yettinçi bāb,** pādşāhlar ḫizmetide bolmaḳnıñg beyānıda.[21]

Ottuz sékkizinçi bāb, pādşāh **[1b]** (1) -larġa yavuḳ[22] bolmaḳnıñg beyānıda.[23]

Ottuz toḳḳuzunçı bāb, pādşāhlarġa münşī[24] bolmaḳnıñg (2) beyānıda.

---

7 metin: **دوشمن**
8 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Ḫaşm birle ceng ḳılmaḳ beyānıda." şeklindedir.
9 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Māl cemᶜ ḳılmaḳnıñg beyānıda. " şeklindedir.
10 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Yér ve ḥevīlī almaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
11 metin: **الشنجي**
12 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Ferzendini ferveriş ḳılmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
13 metin: **دوشمن دين**
14 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Düşmendin iḥtiyāṭ ḳılmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
15 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "ᶜUḳūbet ḳılmaḳ ve ᶜafv ḳılmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
16 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Ticāret ḳılmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
17 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "ᶜİlm-i ṭıb ṭaleb ḳılmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
18 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "ᶜİlm-i nücūm ve ᶜilm-i hendeseniñg beyānıda." şeklindedir.
19 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Şāᶜirlıḳ beyānıda." şeklindedir.
20 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Muṭriblik beyānıda." şeklindedir.
21 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Pādşāhlarnıñg ḫizmetide bolmaḳnıñg beyānıda." şeklindedir.
22 metin: münşī
23 Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Pādşāhlar nökerligi beyānıda." şeklindedir.
24 metin: yavuḳ

Ḳırḳınçı bāb, vezīr bolmaḳnıñg beyānıda.[25]

Ḳırḳ birinçi bāb, sipeh-sālār yaᶜnī leşker başla (3) -maḳnıñg beyānıda.[26]

Ḳırḳ ékkinçi bāb, pādşāh bolmaḳnıñg beyānıda.

Ḳırḳ üçünçi bāb, (4) dihḳānçılıḳnıñg beyānıda.

Ḳırḳ törtünçi bāb, civān-merdlik ve saḫīlıḳnıñg beyānıda.[27] (5)

Evvelḳı bāb, Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālānı tonumaḳnıñg beyānı.

Bilgil ve āgāh bolġıl éy oġul, (6) bu ᶜālemde bolġan bolmaġan némerselerdin héç némerse yoḳtur ki anı ḫalāyıḳ tonumaġaylar, (7) ammā Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālānı tonumaḳda ᶜāciz-sén. Anı tonumaḳġa yol yoḳdur. Ḫudādın öz[ge] (8) -ni tonudunḡ, Ḫudānı tonuġuçı ol vaḳtda bolur-sén ki tonumaḳġa sénde ḳabiliyyet bol[sa] (9) ve tonumaḳ ve tonulmaḳnıñg miṣāli menḳūş ve naḳḳāşġa oḫşa bolur ki menḳūş ki naḳşnı ḳabūl (10) ḳılġuçıdur, özige naḳşnı ḳabūl ḳılmaġunça héç naḳḳāş añga naḳş ḳıla'lmas. Çün ānçi mūmnı (11) körmes mü-sén kim taşdın ḫūbraḳ naḳşnı ḳabūl ḳılur; mühr ḳılġalı bolur, taşġa mühr ḳılġa[lı] (12) bolmas. Pes hemme[28] tonuydurġan némerselerde ġaraż tonumaḳnı ḳabūl ḳılmaḳdur ve Āferīde-kār-ı (13) ᶜālem séni ḳabūl ḳılġuçı yaratıpdur ve sén kemāl-i ḳābiliyyetde özüñgge baḳ, Āferīde-kār-ı ᶜālemge **[2a]** (1) baḳmaġıl ki ḳudret ve ṣıfat birle ḳılġan işidin ḳılġuçını tonuġıl ve dīger, ḳılmaġan (2) işni bir ḳılġuçı kérek. Birde bir zamānda ḳılġay kim zamān kétgüçi ve kélgüçidür[29] ve kéterniñg (3) ibtidāsı ve intihāsı bolur ve bu cihānnıñg żābıṭası ve perestini körer-sén, açılmas (4) ve bozulmas. Gümān ḳılmaġıl, Ḫudāy teᶜālānıñg ḳudret ve niᶜmetlerini endīşe ḳılġıl, ẕātıda (5) endīşe ḳılmaġıl ki maḥż-ı günāhdur. Çün ānçi aytıpdurlar:

Naẓm

Der İlā[h] fikr kerden şarṭ rā (6) hest

Velī der ẕāt-ı Ḥaḳ maḥż-ı günāh est[30]

Āferīde-kār-ı ᶜālemniñg ẕātıda endīşe ḳılġan (7) [yol bolmaġan] yérde yol izdegenge oḫşa. Çün ānçi peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem aytıpdur (8) -lar: "*Tefekkerū fī ālāiʾllāhi ve lā tefekkerū fī ẕātihi."*[31] Eger Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā, ṣāḥib-i şerīᶜat (9) ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem tilleri birle bendelerge küstāḫlıḳġa yol bérmese hergiz[32] kişide (10) yārā bolmas érdi ki Ḫudāy teᶜālānı tanumaḳ bāreside söz dégey ve her ismi ve her ṣıfat[ı] [birle] (11) kim Ḫudāy teᶜālānı yād ḳılur-sén, özüñgniñg ᶜāciz ve bī-çārelikiñgni

---

[25] Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Vezīr bolmaḳ beyānıda." şeklindedir.
[26] Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Sipeh-sālārlıḳ beyānıda." şeklindedir.
[27] Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Civān-merdlik beyānıda." şeklindedir.
[28] metin: **همەء**
[29] metin: **كللوجيدور**
[30] Allah'ı düşünmek aklın bir gereğidir, ama onun zatını (düşünmek) günahın ta kendisidir.
[31] Hadis-i şerif: "Allah'ın nimetlerini tefekkür edin, Allah'ın zatını düşünmeyin." Mecmaü'z-Zevaid, 1/81, Kenzü'l-Ummal, h. No: 5707, Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, I/357-358, 449, El Mu'cemü'l-Kebir, et-Taberânî hadis no:6319.
[32] metin: **هركيز**

iẓhār ḳılġıl (12) né Ḫudāy teᶜālānıñg uluġluḳ ve perverdigārlıġını.[33] Çünki sén, Ḫudāy teᶜālānı ança kim (13) lāyıḳ ve sezā-vārdur, tanuy almas-sén.[34] Vaḳtāki Ḫudāy teᶜālānı birlik ve yegānelıḳ birle **[2b]** (1) tanudunḡ, maḥż-ı şirkdin ḳutuldunḡ. Çünki bir ve yegāne, der-ḥaḳīḳat Ḫudāy ᶜazze ve celle (2) -dür. *Celle celāluḥū ᶜamme nevāluḥū.*[35]

Ḫudādın özge hemme ékkidürler. Her némerse ki ékki[lik] dülik ṣıfatıda bolsa yā (3) mürekkeb bolup ékki bolur, cismġa oḫşa veyā bölenmek birle ékki bolur veyā birbirige ḳoşulmaḳ (4) birle ékki bolur veyā muḳābele bolmaḳ birle ékki bolur, cevher ve ᶜarażge oḫşa ki anıñg beyānı şerḥ-i (5) ᶜaḳāyidde meẕkūrdur veyā toġulmaḳ birle ékki bolur, peder ü māderge oḫşa veyā ezrūy-ı (6) ᶜaded ékki bolur, mekānġa oḫşa veyā ezrūy-ı müddet ékki bolur, zamānġa oḫşa veyā bir némerse (7) yana bir némerseni ḳabūl ḳılġandın ékki bolur, ḫāṣṣiyyetge oḫşa veyā barlıḳ ve yoḳluḳ (8) birle ékki bolur veyā ezrūy-ı fehm idrāk ékki bolur. Bu hemme meẕkūr boldı, ékkilik (9) -niñg ᶜalāmet ve nişānıdur. İllā Ḫudāy bī-mānenddin özge taḥḳīḳ oldur ki Ḫudā (10) -dın bölek her né kim sénin̄g taṣavvrunḡġa kéledür, bilgil kim Āferīde-kār-ı ᶜālem, bī-şek (11) ve bī-şübhe anı könḡlünḡge peydā ḳıldı.

Ékkinçi bāb, peyġamberlerni peydā ḳılmaḳ ve olarnı (12) ḫalāyıḳġa ibermekniñg beyānıda.

Bilgil éy oġul ki Ḫaḳ sübḥānehū ve teᶜālā (13) bu cihānnı ḥāced-mend bolup āferīde ḳılmadı ve né oyun üçün ḫalḳ ḳılmadı ve né cebr bile ẓulm bile **[3a]** (1) ki peydā ḳıldı. Niᶜmetniñg tamāmı ḫalāyıḳ birle boldı ve ḫalāyıḳġa siyāset lāzım kéldi kim anıñg (2) tertībide yol körsetgüçi ve başlaġuçı bolmasa ḫām ve bī-serencām bolġusıdur kim (3) her rızḳ yégüçi ki rızḳ bérgüçi rızḳ[ı]nı tertībi ve ᶜadl birle yémese anıñg sitāyişi rızḳ (4) bérgüçige yéter ki ḳadrini bilmegen ve şükr ḳılmaġanlarġa rızḳ bérgen bolur ve çün rızḳ (5) bérgüçi bī-ᶜayb édi, rızḳ yégüçilerni héç néme bilmeslik birle taşlamadı. Andaġ (6) öz kitābıda ḫaber béripdür: "*Ve mā ḫalaḳtü'l-cinne ve'l-inse illā li-ya'budūn.*"[36]

Anıñg üçün (7) ḫalāyıḳ ara peyġamberlerni iberdi tā īnki rızḳ bérgüçini bilmekni ve rızḳ yémekniñg tertībini (8) ve rızḳ bérgüçige şükr-güẕārlıḳnı ḫalāyıḳġa örgetgeyler tā īnki ᶜālemni yaratmaḳ ᶜadl (9) birle bolġay ve ᶜadl, ḥikmet birle tamām bolur ve ḥikmet, niᶜmet birle tamām bolur ve niᶜmet, rızḳ (10) yégüçi birle tamām bolur ve rızḳ yégüçi, yol başlaġuçı birle yaᶜnī peyġamber birle ve bu tertībdin (11) héç biri kem bolmaḳı lāyıḳ bolmaġay tā ḥaḳīḳatge yol körsetgey ve özünḡge ḳıyās (12) ḳılġıl ki rızḳ yégüçilerge faẓīlet ve ḥürmet birle bérgen niᶜmetleri vācib ḳılur ki yol (13) başlaġuçılarnıñg ḫaḳḳını tonuġuçı [bolġay] ve bilgey ve rızḳ bérgüçiniñg minnetini tutġay ve[37] **[3b]** (1) ibergen peyġamberleriniñg ḫaḳḳını tonup olarġa tābiᶜ bolġay ve hemme[38] peyġamberlerni (2) ḫaḳ ve rāst ayıtġuçı bilgey ve Ādemdin, ḫātem ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemġaça hemmelerininḡ (3) fermānlarıda bolġay ve dīn-i İslām işide ve bérgen niᶜmetleriniñg şükrāneside hergiz (4) taḳṣīr ḳılmaġay ve dīn-i İslāmdaḳı farżlarnı obdan becā kéltürgey tā yaḫşı aṭlıġ (5) ve ékki

---

[33] metin: **پروردیکار لیغي ني**

[34] metin: **تانویاالماس سین**

[35] Allah'ın şanı yücedir, lüfut ve ihsanı herkese ve her şeye şamildir.

[36] Zâriyât suresi 51/56: "Ben, cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsin diye yarattım."

[37] *ve* bağlacı 3a/1'de tekrar yazılmıştır.

[38] metin: **همهٔ**

cihānda sitāyişlıġ ve hemme[39] kitāblarını ve peyġamberlerini ḥaḳ ve rāst bilgey (6) ve héç şek ḳılmaġay tā ékki cihānda günāhıdın ḫalāṣ bolġay.

Üçünçi bāb, niᶜmet (7) égesige bérgen niᶜmetiniñg şükrānesini edā ḳılmaḳnıñg beyānı.

Bilgil éy oġul, (8) hemme[40] ḫalāyıḳġa vācib ki niᶜmet égesige bérgen niᶜmetiniñg şükrānesini edā ḳılġaylar. (9) Andaġ kim fermān ḳılıp érdi: *Ve'şkurū niᶜmetallāhi*[41] dép beṭarīḳ-i fermān edā ḳılġaylar. (10) Yaᶜnī Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā, bérgen niᶜmetlerimge şükr ḳılġıl dép fermān ḳılıpdur. Uşbu (11) fermān cihetidin şükrāne edā ḳıladur-miz, né īnki sizde ança munça şükrāne ḥaḳḳı ṣābitdür dégeli (12) bolmas. Anıñg üçün ki ādemī-zād öz vucūdını tamām ᶜömride şükriġa ṣarf ḳılsa miñgdin bir niᶜmet (13) -niñg şükrānesini edā ḳıla almas, meger be-endāze[42]-i fermān edā ḳılur.

Bilgil ki dīn-i İslāmda **[4a]** (1) ṭāᶜatniñg ᶜadedi béşdür, ol béşdin ékkisi peyġamberlerge ḫāṣdur ve üçi (2) tamām ḫalāyıḳġa ᶜāmdur. Ol üçiniñg biri til birle iḳrār ḳılmaḳ ve köñgül birle taṣdīḳ (3) ḳılmaḳ, ékkinçisi béş vaḳt namāz edā ḳılmaḳ, üçünçisi ottuz kün rūze tutmaḳ. Ammā (4) *Eşhedü en-lā ilāhe illā'llāh* démek, Allāhu teᶜālādın özge héç ilāh-ı[43] ḥaḳīḳī yoḳluḳıġa delīl ayıtġan (5) boladur ve namāz ötemek, tilide ayıtġanıġa taṣdīḳ ḳılıp bendelikge iḳrār ḳılġan (6) bolur; rūze tutmaḳ, dégenge taṣdīḳ ḳılıp Ḫudāvend teᶜālānıñg Ḫudālıḳıġa iḳrār ḳılġan (7) bolur. Bendesidür-mén ve mén bende dégendin kéyin bendelik ḥālide bolup özni bendelikde (8) tutmaḳ kérek. Séniñg ḫᵛāhişiñg oldur ki sañga bende bolġan kişi sañga ṭāᶜat ḳılġay, (9) sén hem Ḫudānıñg bendesidür-sén añga ṭāᶜat ḳılurġa küñgremeġil. Séniñg özüñgdin (10) kiçikge ḳılur yaḫşılıġıñgdın Ḫudānıñg sañga yaḫşılıġı ziyāde ve çendān ḫūbraḳ bilgil ki (11) bende-i bī-ṭāᶜat bolmaġıl ki bende, bī-ṭāᶜat bolsa ḫudā-ḫūyluḳ bolmaḳ kérek. Bende ḫudā (12)-ḫūyluġ bolsa fatġına helāk bolur Firᶜavn meşellik.

Naẓm

Kişi tutsa özini ṣāḥib gulū (13)

Ḫudālıḳnı ḳılġan bolur ārzū[44]

Āgāh bol éy oġul ki namāz, rūze ḫāṣ Ḫudāy teᶜālānıñg **[4b]** (1) ᶜibādetidür. Zinhār anıñgda taḳṣīr ḳılmaġıl, çünki ḫāṣda taḳṣīr ḳılsañg ᶜāmda (2) tohtap ḳalur-sén. Bilgil ki ṣāḥib-i şerīᶜat, namāznı hemme dīnlerġa berāber ḳılıpdur. Her kişi (3) namāzdın ḳol yıġsa andaġ bilgil ki hemme dīnlerdin yüz ögürüpdür ve bu cihānda bī-dīn (4) -niñg cezāsı öltürmekdin bölek yoḳdur ve bed-nāmlıġıdın özge bolmas ve ḳıyāmetde (5) Ḫudāy ᶜazze ve celleniñg ᶜaẕāb ve ᶜuḳūbetige sezā-vār bolmaḳdur.

---

[39] metin: **همء**

[40] metin: **همء**

[41] Nahl süresi 114. ayette geçen "Allah'ın nimetlerine şükredin." anlamına gelen ibare. Ayetin tamamı: *Fe kulû mimmâ razakakumullâhu halâlen tayyiben veşkurû ni'metallâhi in kuntum iyyâhu ta'budûn(ta'budûne).*"Allah'ın size verdiği helâl ve güzel rızıktan yiyip için ve eğer yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'nun nimetine de şükredin."

[42] metin: **انداز**

[43] metin: **الهي**

[44] metin: **ارضو**

Zinhār éy oġul, namāznı terk ḳılmaḳ (6) -nı köñglüñgge kéltürmegil ve ḫayāliñġa hem. Eger ezrūy-ı diyānet veyā ezrūy-ı ʿaḳl taṣavvur (7) ḳılsañ bilür-sén kim namāznıñ né-çend fāyidesi bardur. Evvel ol ki her kişi farż namāznı (8) becā kéltürse bedeni ve añı[45] pāk lāzım kélür ve her ḥālde pāklıḳ, arıġ[sız]lıḳdın obdandur (9) ve yana ol ki namāz ötegil tā tekebbürdin ḫālī bolġay-sén. Anıñ üçün ki namāznıñ ḫaḳīḳi tevāżuʿ (10) -dur. Vaḳtāki ṭabʿıñ tevāżuʿ birle ārāste bolsa tamām vücūduñ ārāste ve obdan bolur. (11) Bu aʿżālarıñ[46] kim ḳol ve put ve köz ve til ve ḳursaḳ ve ʿavretleriñdür. Bularġa mühür[47] (12) soḳmaḳ kérek. Çün ānki şarṭdur, pāk tutmaḳ kérek ve bu endāmlarnı fısḳ [u] fücūr, nā-şāyeste (13) işlerdin yıraḳ tut tā rūzeniñ ḫaḳḳını[48] edā ḳılġan bolġay-sén ve bilgil ki rūze **[5a]** (1) tutġanlarġa uluġ iş uşbudur kim vaḳtāki kéçelik ve kündüz[lik] nānıñ bolsa kündüz (2) yéydurġan naṣīḥbeni muḥtāclarġa bérgil tā açlıḳ tartġannıñ ṣevābı bolġay ve şefḳat (3) ve menfaʿati müsteḥaḳġa yétgey ve zinhār bu üç ṭāʿat ki cihān ḫalḳıġa ʿāmdur, anıñgda taḳṣīr (4) -ni revā körmegil ve hergiz[49] terk ḳılmaġıl ki bu üç ṭāʿatni terk ḳılurġa héç ʿöẕr yoḳtur. (5) Ammā ol ékki ṭāʿatni ʿöẕr bolsa, terk ḳılsa revādur. Bu bābda söz tola érdi. Ança (6) kim żarūr érdi, anı yād ḳıldım.

Törtünçi[50] bāb, ḳudreti yétgenlerge ṭāʿatni ziyāde (7) lāzım tutmaḳnıñ beyānı.

Bilgil ey oġul ki Ḫudāvend ʿazze ve celle tüvān-ger[51] ve dünyā-dārlarġa (8) ḫāṣ ékki iş farż ḳıldı: Ol zekāt birle ḥacdur tā her kişiniñ dünyāsı ve ḳudreti (9) bolsa ḫāne-i Kaʿbeni ziyāret ḳıladur, ḳudreti bolmasa añga farż bolmadı. Körmes (10) mü-sén kim bu dünyā hem pādşāhlar işidür ve dīger ḥac ḳılmaḳnıñ iʿtimādı hem sefer birle (11) bolur ve nā-murādlarġa sefer buyrumaḳ, bī-dānişlıḳdın çıḳar. Hemme[52] leẕẕetleriñ (12) tamāmı andadur kim körmegenni körseñ ve yémegenni[53] yéseñ ve tapmaġannı[54] tapsañ. (13) Bu hemme seferdin özgede müyesser bolmas ki sefer ḫalḳı cihān-dīde ve tecrübelig ve dānā **[5b]** (1) bolurlar ki körmegenni körer ve éşitmegenni[55] éşitürler.[56] Çün ānçi aytıpdurlar ki: (2) "*Leyse'l-ḫaberu ke'l-muʿāyene.*" Éşitgen, körgen dék érmes ve bilgil éy oġul, eger dervīş ve nā-murād (3) ḥac ḳılsa özini helāketge salġan bolur ve her dervīş ki dünyā-dārlar ḳılıḳını ḳılsa şıḥḥat (4) -ler işini ḳılġan aġrıḳġa oḫşar ki anıñ ḳıṣṣası ol ḥācīniñ ḳıṣṣasıġa (5) oḫşar ki:

[Ḥikāyet]

Bir vaḳtda[57] Buḫārānıñ ḫākimi ḥac irāde ḳıldı ve ol pür-niʿmet (6) ve dünyā-dār kişi érdi. Ol ḳāfilede andın dünyā-dār kişi yoḳ érdi ve hemmeniñ peşt [ü] (7) penāhı érdi. Yüzdin ziyāderek téve anıñ yükini tartar érdi. ʿArrābe olturup (8) ḫırāmān yol yürür érdi.

---

45 metin: انكني
46 metin اعضالار ينک نيكم
47 metin: مهور
48 metin: حقني
49 metin: هركيز
50 metin: üçünçi
51 metin: توانكير
52 metin: همهء
53 metin: yémegenini
54 metin: tapmaġanını
55 metin: éşitmegenini
56 metin: اسورلار
57 metin: وقتيدا

Dervīş, tüvān-ger anıñg birle hem-rāh érdiler. Vaḳtāki ᶜArafātġa (9) yavuḳ yétti ve bir dervīş kişi teşne ve gursene, ayaġ yalañg añga utru kéldi ve dervīş ol (10) ḥākimni bu yañglıġ nāz, niᶜmet ve āsāyiş ve rāḥat birle körüp añga baḳıp dédi kim: (11)

Mükāfāt[58] vaḳt[ı]da séniñg ve méniñg, her ékkimiziñg cezāsı téñg berāber bolġusıdur ki sén, (12) bu āsāyiş birle yürür-sén ve mén bu miḥnet ve meşaḳḳat birle kün köçürür-mén.

Ḥākim dédi: (13) Mükāfāt[59] kün[i]de hāşā ki Ḫudāy ᶜazze ve celle, mañga séniñg dék cezā bérgey, eger bilsem **[6a]** (1) érdi ki méniñg séniñg mertebemiz téñg bolur hergiz[60] deşt beyābānlarnı kézip kélmes (2) érdim.

Dervīş dédi: Né üçün kélmes érdiñg?

Ḥākim dédi: Mén Ḫudānıñg fermānı (3) birle kéldim ve sén Ḫudānıñg fermānıda ḫilāf ḳıldıñg ve méni çarlap kéldi[ñg], mén mihmāndur-mén (4) ve sén ṭufeylīdür-sén. Mihmānnıñg ḥürmeti ḳaçan ṭufeylī dék bolġay? Ḫudāy tebāreke (5) ve teᶜālā ḥac ḳılmaḳnı dünyā-dārġa buyrupdur né dervīşlerġa.

Dédi kim: "*Ve lā tulḳū bi-eydīkum*[61] (6) *ile't-tehluketi*."[62] Öz iḫtiyārıñgızlar birle özüñglerni helāketge salmañglar ve sén, (7) Ḫudāy ᶜazze ve celleniñg fermānıdın çıḳıp bī-çāre ve gursene ve teşnelik birle (8) çöl kézip özüñgni helāketge salıp-sén. Fermān tutġanlarġa néçük berāberlik (9) ḳılġuñgdur? Her kişi ser-encām birle ḥac edā ḳılsa Ḫudāy teᶜālānıñg fermānını tutup (10) niᶜmetniñg dādını bérgen bolur. Pes éy oġul, vaḳtāki sénde hem ḥacnıñg ser-encāmı (11) dürüst bolsa ṭāᶜatde taḳṣīr ḳılmaġıl. Ḥacnıñg ser-encāmı béş némersedür: Miknet (12) ve müddet ve ḥürmet ve emn ve rāḥat. Vaḳtāki bu béş némersedin behre tapsañg cehd (13) tamām ḳıl ve bilgil ki ḥac andaġ ṭāᶜatdür kim ḳudret bolġanda séndin héç vaḳtda **[6b]** (1) sāḳıṭ bolmas. Ḫudāy teᶜālā zekāt bérgüçilerni özüniñg muḳarrebleridin atadı (2) ve zekāt bérgüçi, özge ḳavmniñg arasıda pādşāh meṣellikdür ki raᶜiyyetlerġa rūzāne béredurġan (3) bolġay, özgeler rūzāne yégüçidürler. Bilgil ki Ḫudāy teᶜālā ḳādirdür ki hemmeni dünyāda (4) ḳılġay, ammā ḥikmet mundaġ érdi ki baᶜżalar tüvān-ger bolġay ve baᶜżalar dervīş tā ḫalāyıḳ (5) ara mertebe ve şerāfet birbiridin ziyādelik peydā bolġay. Çün ānçi pādşāhī ki bir ḳulını bir ḳavmġa (6) rūzāne bérgeli ḳoysa andın kéyin rūzāneni bérgeli ḳoyġan ḳul rūzāneni özi yése, (7) ḫalāyıḳġa bérmese pādşāhnıñg ġażabıdın emīn[63] bolġalı bolmas. Añga oḫşa; eger dünyā-dār (8) dünyāsını özi yése, zekāt bérmese Ḫudāy teᶜālānıñg ġażabıdın emīn bolmas.

---

58 metin: **منكافات**

59 metin: **منكافات**

60 metin: **هركيز**

61 metin: **ايديكم**

62 Bakara suresi 195. ayette geçen "Kendi elinizle kendinizi tehlikye atmayın." anlamına gelen ibare. Ayetin tamamı: *Ve enfikū fi sebīlillāhi ve lā tulkū bi eydīkum ilet tehluketi ve ahsinū, innallāhe yuhibbul muhsinīn*. "Allah yolunda harcama yapın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin, kuşkusuz Allah iyilik edenleri sever."

63 Bu kelime metinde *īmin*, *īmīn* gibi farklı şekillerde yazılmıştır, biz bu kelimeyi imlada bir istikrar olması amacıyla *emīn* şeklinde okuduk. Hem metnin ilerleyen varaklarında hem de dizinde kelimeyi *emīn* olarak verdik.

Zekāt yılda (9) bir mertebe bérmek lāzım bolur, ammā ṣadaḳa özgeçe ziyāde ṭāᶜatdür. Eger çendī ki farż émes, (10) ammā seḫāvet ve ādemlikde ança kim ḫᵛāhiş ḳılursén, bérgil, taḳṣīr revā körmegil kim (11) ṣadaḳa bérgüçiler dāyim Ḫudāy teᶜālānıñ emānıda bolurlar. Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ṣalla'llāhu (12) ᶜaleyhi ve sellem aytıpdurlar: "*Eṣ--sadaḳatü reddü'l-belāᵓ ve tezeyyedü'l ᶜömr.*" Yaᶜnī ṣadaḳa belānı red ḳılur ve ᶜömrni (13) ziyāde ḳılur ve Ḫudāy teᶜālānıñ ġażabıdın emīn bolmaḳnı ġanīmet tutmaḳ ve şerāfet bilmek [kérek].

[7a] (1) Zinhār éy oġul, ḥacnıñ ve zekātnıñ ve ṣadaḳa ḥaḳīḳatide könglüñde şek tutmaġıl. (2) Yügürgan ve yalañgaç bolġan ve tırnaḳ [kesmegen] né üçündür ve baş tüşürmegen né üçündür (3) ve yigirme miṣḳāl altundın yarım miṣḳāl né üçündür ve bérgülük kele ve ḳoy ve téve né üçündür (4) ve ḳurbānlıḳ né üçün ḳılġuluḳ? Ve bu cümledin könglüñni pāk tut, gümān ḳılmaġıl ki her némerse ki sén (5) anı bilmeseñ sañga ḫayriyyet oldur ki sén ve mén bilmesek ve Ḫudāy teᶜālānıñ fermānını (6) meşġūl bol, sén ki bende-sén né üçün mundaġ né üçün andaġ érmes démek bendeniñ işi (7) érmes ve ḳaçan kim Ḫudāy teᶜālānıñ fermānını becā kéltürdiñ, ata anañgnıñ ḥuḳūḳını tanuġıl, (8) ol hem Ḫudānıñ fermānıdur.

Béşinçi bāb, ata ananıñ ḥaḳḳ[ı]nı tonumaḳnıñ beyānıda.

Bilgil (9) éy [oġul], Āferīde-kār-ı ᶜālem ḫᵛāhiş ḳıldı kim cihānnı ābād tutġay. Neslniñ esbābı kim şehvetdür (10) peydā ḳıldı, ata ananı ferzendge sebeb ḳıldı. Pes ferzendniñ vücūdıġa sebeb bolġan cihetdin (11) ferzendge vācibdür ki ata ananıñ ḥaḳḳını becā kéltürgey ve tā ayıtmaġay-sén kim peder [ü] mādderniñ (12) ménde né ḥaḳḳı bardur. Olarda ġaraż;[64] şehvet yaᶜnī nefs ḫᵛāhişi, andın bölek hem bisyār şefḳat (13) ve taḥammül yaᶜnī aġrını kötermek olarda bardur. Peder ü mādderniñ kemterīn ḥaḳḳı, séniñ ve Perverdigār[65] **[7b]** (1) -nıñ arasıda vāsıṭadurlar. Pes kérek kim andaġ ki ferverdigārıñgnı[66] uluġ tutar-sén, vāsıṭa (2) -nı hem ḥürmet-dārlıḳ ḳılġuñdur ki ferzend mādāmī ki kiçikdür, perveriş[67] ḳılmaḳ ata ananıñ ḥaḳḳıdur. (3) Ata ananıñ şefḳat ve merḥamiti ḫālī érmes ve Ḫudāy ᶜazze ve celle ulü'l-emr dépdür, tefsīrde kördüm. (4) Ulü'l-emrniñ bir maᶜnāsı ata ana dépdürler. ᶜArap tilide emrniñ maᶜnāsı ékkidür: Hem fermān (5) hem ḳudret. Ata anada ḳudret bardur séni ferveriş[68] ḳılurda ve hem fermān bardur sañga yaḫşılıḳ (6) ve ḫūbluḳnı örgetürde. Éy oġul, ata ananıñ könglige āzārnı revā körmegil ki Āferīde-kār-ı ᶜālem, (7) ata ananıñ ḥaḳḳını séndin ġażab birle sorarlar.

[**Ḥikāyetde**] kéltürüpdürler kim: Ḥażret-i ᶜAlī raḍıya'llāhu (8) ᶜanhdın sordılar kim: Ata ananıñ ḥaḳḳı nédür?

Ḥażret-i ᶜAlī aydılar ki: Peder [ü] mādderniñ ādābını (9) saḳlamaḳġa tenebbühdür. Bu ki Ḥażret-i peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniñ peder [ü] māderleri ol ḥażret (10) -niñ zamāneleride bolsa érdi, ol ḥażretge vācib bolur érdi ki peder [ü] māderlerini

---

[64] metin: **عرض**
[65] metin: **پروردیکار**
[66] metin: **فروردیکارینک ني**
[67] metin: **پروریش**
[68] metin: **فروریش**

(11) özleridin yoḳḳarı olturġuzġaylar ve ferzendlik tevāżuᶜnı ḳılġaylar. Ol vaḳt (12) -da bu ḥadīṯ żaᶜīf bolur érdi ki ol ḥażret dédiler kim: "*Ene seyyidī veledi ādeme ve lā* (13) *faḫr*."[69]

Pes éy oġul, peder [ü] māderni İslām sebebidin taᶜẓīm ḳılmaġıl, öz vucūduŋ **[8a]** (1) sebebidin taᶜẓīm ḳılġıl ki méniŋ atam anamdurlar ki méniŋ obdanlıġım sebebi ve aṣl (2) ferverişim[70] bulardın dép iḫtirām ḳılġıl ve peder [ü] māder ḥaḳḳıda hergiz taḳṣīr ḳılmaġıl. Eger olar (3) ḥaḳḳıda taḳṣīr ḳılsaŋ, kemā ḥaḳḳıhī taᶜẓīm ve ikrām ḳılmasaŋ andaġdur ki sén héç yaḫşı (4) -lıḳġa lāyıḳ émes-sén. Ol kişi ki peder [ü] mādereniŋ yaḫşılıḳ[ı]nı bilmese ve becā kéltürmese (5) ol aṣldur, ferᶜ ki evlāddur anıŋ hem ḳadrini bilmes, ḥaḳ nā-sipāslıḳ bolur, ḥaḳ (6) nā-sipāsġa yaḫşılıḳ ḳılmaḳ ḫīre-serlikdür sén hem özüŋgge ḫīre-serlik ḳılmaġıl, (7) ammā ata anaŋġa andaġ ki ferzendleriŋdin ṭamaᶜ ḳılur-sén, ḳılġıl. Anıŋ üçün ki ferzendī ki (8) séndin toġuladur, uṣol[71] ṭamaᶜnı ḳılur-sén ki anıŋdın ḳılur érdiŋ. Ādemīniŋ miṣāli (9) mīvege oḫşar, ata ana dıraḫt meṣellikdür ki dıraḫtnıŋ terbiyetini ḳança ḳılsaŋ (10) ança yaḫşı mīve bérür. Peder [ü] mādereniŋ ḫoşnūdluġını ziyāde ḳılsaŋ duᶜāsı séniŋ (11) ḥaḳḳıŋda fatġına icābet bolur ve Ḫudāy ᶜazze ve celleniŋ ḫoşnūdluḳıġa yavuḳ bolur-sén.

(12) Zinhār ki mīrāṯ cihetidin ata ananıŋ ölümini ḫᵛāhiş ḳılmaġıl ki olar ölmese (13) hem saŋa ḳısmet bolġan rızḳ yétgüsidür. Rızḳ üçün meşaḳḳatni özüŋgge **[8b]** (1) lāzım tutma. Rızḳ ezelde ḳısmet ḳılınġandur; andın kem, ziyāde bolmay saŋa kélgüsidür, (2) saᶜy kūşiş[72] birle ziyāde bolmas.

Çün ānçi dépdürler ki: "*Er-rızḳu bi'l-ḥaddi lā bi'l-keddi*." Yaᶜnī rızḳ (3) ḳısmetdin taġayyür tapmas, kūşiş[73] birle ziyāde bolmas. Eger ḫᵛāhiş ḳılsaŋ Ḫudāy ᶜazze ve celle (4) -din ḫōşnūd bolġay-sén. Érte ḳopup özüŋdin zebūnnıŋ ḥāliġa ḳaraġıl tā hemīşe (5) Ḫaḳ sübḥānehū ve teᶜālādın ḫōşnūd bolur-sén. Eger dünyā yoḳıdın dervīş bolsaŋ (6) fehm ḫıred birle tüvān-ger bolġay-sén. Fehm idrāk birle dünyā tafılur, ammā dünyā birle fehm idrāk (7) tapılmas. Māl-dār bī-ḫıred bolsa pat müflis[74] ve gedā bolur. Ḫıred-mendler mālını oġrı ala'lmas (8) ve otda köymes ve suġa aḳmas ve eger ṣāḥib-i ḫıred-sén hüner örgengil ki ḫıred-mend (9) bī-hüner bolsa yalanġaç, cānsız ṣūretge oḫşar ki aytıpdurlar ki: "*El-edebu ṣūret* (10) *-ü'l-ᶜaḳl.*" Yaᶜnī ᶜāḳl barnı edebdin aŋlaġalı bolur.

Altınçı bāb,[75] hünerniŋ beyānıda.

(11) Güherniŋ ziyādelikidin hünerniŋ ziyādeliki ḫūbraḳdur. Bilgil éy oġul, hünersiz kişi (12) muġaylān dıraḫtıge oḫşar ki tenesi ve sāyesi yoḳdur, né özige fāyidesi (13) bar ve né ġayrıge. Ehl-i neseb[76], aṣāletlig ḫalḳ eger bī-hüner bolsalar ḫalāyıḳ ara ᶜizzet ve **[9a]** (1) ḥürmetleri kem[77] bolġay, çünki né hünerleri bar ki hüner cihetidin ᶜizzet

---

[69] Hadis-i şerif: "Ben insanoğlunun efendisiyim, ancak (bununla) övünmüyorum." Hâkim, el-müstedrek, 3/34, hadis no:4626.

[70] metin: **فروريشيم**

[71] metin: **اوسول**

[72] metin: **كوشيش**

[73] metin: **كوشيش**

[74] metin: **مفليس**

[75] Kelime iki defa yazılmıştır.

[76] metin: **نصب**

[77] Kelime iki defa yazılmıştır.

tapġaylar ve né gevherleri bar ki güher sebebidin (2) ᶜazīz bolġaylar? Ammā saᶜy kūşiş[78] ḳılġıl, egerçi ten gevheri sénde bolmasa bārī til gevheri (3) -ni ḥāṣıl[79] ḳılġıl ki ten gevheri fāżılraḳdur.[80]

Çün ānki aytıpdurlar ki: "*Eş-Şerefü bi'l- ᶜaḳli* (4) *ve'l- edebu lā bi'l-aṣli ve'n-nesebi*[81]." Yaᶜnī şerāfet birle hünerdin né aṣālet birle nesebdin (5) uluġluḳ ᶜilm birle ḫıreddin bolur né gevher bile nesebdin né. Uluġluḳ, peder [ü] māder (6) ḳoyġan ismdin émesdür ki ol birbiriñgler birle körüşmekge, tonuşmaḳġa nişāne (7) ve ᶜalāmetdür. Belki aṭ[82] oldur ki hüner birle özüñgge ḳoyġay-sén tā mādāmī ki (8) ol hüner bāḳīdür. Gūyā ki sén bāḳī-sén, çün ānçi kitāb taṣnīf ḳılmaḳ (9) ve medrese binā ḳılmaḳ ve egerçi Aḥmed, Muḥammed, ᶜĪsā, Mūsā ve Caᶜfer bu yañglıġ fużalālar[83] (10) ismleriġa isnād bérgen birle hem neseblerniñg[84] hüner gevheri éligleride bolmasa (11) héç kişiniñg ḫācetige[85] yaramaslar ve sén éy oġul, her kişi ki bu ékki gevher anıñgda (12) bolsa anıñg étegini muḥkem tut, ḳoluñgdın ibermegil ki hemmege ol lāzımdur.[86] (13) Bilgil ki hemme[87] hünerleriñg ḫūbraḳı sözni obdan sözlemekdür ki Āferīde-kār-ı ᶜālem **[9b]** (1) celle celāluhū ādemni hemme[88] maḫlūḳātdın[89] ḫūbraḳ āferīde ḳıldı. Özge cānlıḳlardın ādemniñg bedenide (2) on némerseni ziyāde ḫalḳ ḳıldı. Ol on némersedin béş némerseni ādemniñg içide (3) ve béş némerseni ādemniñg taşıda ḫalḳ ḳıldı. Ol béş némerse ki içidedür:[90] Endīşe ḳılmaḳ (4) ve yād almaḳ ve ferāmūş ḳılmaḳ, köñgülde saḳlamaḳ ve ḫayāl ḳılmaḳ ve taᶜyīn[91] ḳılmaḳ (5) ve sözlemek ve ol béş némerse ki bedenniñg taşıdadur. Éşitmek ve körmek ve buramaḳ (6) ve sılamaḳ yaᶜnī ḳatıḳ ve yumşaḳnı bilmek ve tatmaḳ yaᶜnī açıġ ve tatlıġ[nı] bilmek. Bu cümle (7) -din çehār-pālar bī-naṣībdürler. Ādemī-zād ol sebebdin özge cānlıġlarġa pādşādur. (8) Ḳaçan kim bularnı bildiñg érse hüner örgengil ve til birle ki yaᶜnī obdan sözlemekni ᶜādet (9) ḳılġıl. Tiliñgġa hemīşe andaġ söz aytılur ki ᶜādet ḳılıp érdiñg.

Çün ānki aytıpdurlar ki: (10) Sözniñg obdanlıġı hünerniñg ziyādelikidindür ki sözni cāyıda sözlegil. Söz egerçi (11) ḫūb bolsa hem bī-becā ve bī-orun sözlense anı yaman körerler. Ḫalḳ ara iş tola sözle (12) -mek bolsa sén ḫāmūşluḳnı iḫtiyār ḳılġıl ki bī-fāyide söz, hemme vaḳtda ziyānlıġdur. (13) Her söz ki anıñgda hünerniñg eṣeri bolmasa démegen ḫūbraḳdur ki ḥükemālar sözni çaġırġa **[10a]** (1) oḫşatıpdurlar ki anıñgda hem ḫumār renci ve hem anıñg devāsı [bar]dur . Zinhār ki sormaġannı (2) ayıtmaġay-sén. Ḫīre-serlik[92] birle sözlemekdin perhīz ḳılġıl. Ḳaçan kim söz sorsalar, (3) rāst ayıtġıl. Ḫᵛālamaġan kişige pend

---

78 metin: **كوشيش**
79 metin: **حاصيل**
80 metin: **فاضيلراقدور**
81 metin: **نصب**
82 metin: **اطه**
83 metin: **خضلالرر**
84 metin: **نصبلارنينک**
85 metin:**حجتيکا**
86 metin: **لازيم دور**
87 metin: **همهء**
88 metin: **همهء**
89 metin: **مخلوقاندين**
90 metin: taşıdadur
91 metin: **تعين**
92 metin: **خير سرليک**

naṣīḥat ḳılmaġıl. Ḫuṣūṣen kişi ki pend (4) naṣīḥatni ḳabūl ḳılmasa ḫalāyıḳ arasıda naṣīḥat ḳılmaġıl.

Çün ānçi aytıpdurlar ki: (5) "*En-naṣīḥatü taḳri*ᶜ*un beyne'l mā*ᶜ*i āṣikārā.*" Naṣīḥat, taşġa muşlaġanġa oḫşa bolur. Eger dıraḫtī (6) ki ḳıyıḳ ünüp şāḫ, berg çıḳarıpdur, tene ḳoyġan bolsa késmek ve yonmaḳġa lāyıḳdur (7) ve yaḫşı sözde baḫīllıḳ ḳılmaġıl ki ḫalāyıḳ sözge firīfte bolġandın, mālġa ve iḥsānġa (8) ziyāderek firīfte bolurlar ve töhmet tola yérde bolmaḳdın ve bed-āmūz ve bed-endīş dost (9) -lar arasıda bolmaḳdın ḳaçġıl ve özüñgni ġalaṭ ḳılmaġıl, yaᶜnī yamanlıġıñgnı yaḫşı gümān (10) ḳılmaġıl ve özüñgni bir yérde tutġıl, eger séni izdeseler şol yérde tapġaylar. Şerm-sār[93] (11) bolmaġay-sén ve ḫalāyıḳnıñg ġamıge şādlıḳ ḳılmaġay-sén tā ḫalāyıḳ séniñg ġamıñgge şād (12) bolmaġay ve élniñg dādıġa yétgil, özüñgniñg[94] dādını tapġay-sén ve obdan dégil, obdan (13) éşitgey-sén ve şūr-āmīz birle uruġ salmaġay-sén ki ḥuṣūl bérmes. Ḳadrini bilmegen **[10b]** (1) kişige yaḫşılıḳ ḳılmaġlıḳ, şūr-āmīz yérge uruġ salġan bolur ve yaḳşılıḳġa lāyıḳ kişilerge (2) yaḫşılıḳnı dirīġ tutmaġıl ve yaḫşılıḳnı örgenmekdin özüñgni tartmaġıl.

Aytıpdurlar ki: (3) "*Ed-Dāllu* ᶜ*ale'l-ḫayri ke-fā*ᶜ*ilihi*."[95] Yaḫşılıḳġa delālet ḳılġuçı özi ḳılġan dék bolur.

Bilgil ki yamanlıḳ[96] (4) ve yaḫşılıḳġa buyurġuçı ékkev bir toġḳandur ki zamāne olarnı birbiridin acratmas ve yaḫşılıḳ (5) ḳılġanġa feşīmān bolmaġıl ki yaḫşılıḳ ve yamanlıḳnıñg cezāsı uşbu dünyāda sañga yétgüsidür (6) ve çün vaḳtāki sén bir kişige yaḫşılıḳ ḳılsañg, körgil ki yaḫşılıḳ ḳılġan vaḳtda ḳança (7) rāḥat ve ḫōşluḳ ki ol kişige yétipdür, séniñg köñglüñgge çendān rāḥat ve ḫōşluḳ peydā (8) bolur. Eger bir kişige yamanlıḳ ḳılsañg çendān feşīmān ve aġırlıḳ séniñg köñglüñgge yéter. (9) Pes der-ḥaḳīḳat naẓar ḳılsañg, séndin kişige renc yétmese sén hem ḫōş-vaḳt bolur-sén. (10) Rāst kéldi ki yaḫşılıḳ ve yamanlıḳnıñg mükāfātı ol cihānġa barmasdın ilgeri uşbu dünyāda (11) kélgüsidür[97] ve bu sözge héç kişi münkir bola'lmas. Çünki sén, ᶜömrüñg içide her kişige yaḫşılıḳ (12) ve yamanlıḳ ḳılġan bolsañg uşbu dünyāda tapġuñgdur ve sén bu sözde münkir bola'lmas-sén (13) ve mén hem bu sözde ber-ḥaḳdur-mén ve çün tā ḳudretiñg bardur, kişige yaḫşılıḳ dirīġ ḳılmaġıl **[11a]** (1) ki ol yaḫşılıḳ sañga bir kün mīve bérgüsidür.

[**Ḥikāyetde**] kéltürüpdürler ki éşitipdür-mén ki: (2) Mütevekkil ḫalīfe Baġdādda bolġan zamānıda anıñg bir bendesi bar érdi Feṭḥ atlıġ. Nīk (3) -baḫt ve saᶜādet-mend ve kündin künge ḫūbluḳı ẓāhir érdi ve hüner ve edeblerni örgenip[98] érdi. (4) Ḫalīfe anı ferzendlikge ḳabūl ḳılġan érdi. Ḫᵛāhiş ḳıldı kim suçılıḳnı örgengey (5) ve Feṭḥ kūdek érdi, suçılıḳġa henüz kāmil[99] bolmap érdi. Çün ānki kūdekler ᶜādeti (6) -dür özini kāmil[100] bolġan dék körsetür érdi. Bir kün üstādsız suçılıḳġa (7) deryā lebige bardı. Su bisyār uluġ érdi. Feṭḥ özini suġa saldı érse su (8) ġālib[101] kéldi. Feṭḥ maᶜlūm ḳıldı kim su éltedür ve su

---

93 metin: **شرمساز**
94 metin: özüniñgniñg
95 Hadis-i şerif, Müslim, Imara: 27; Ebû Dâvûd, Edep: 17, Sünen'üt-Tırmizî.
96 metin: yaḫşı
97 metin: **كللوسيدور**
98 metin: **اوركاتيب**
99 metin: **كاميل**
100 metin: **كاميل**
101 metin: **غاليب**

bile çıḳışa'lmadı. Özini (9) suġa ḳoya bérdi. Su üzre aḳıp barur érdi tā ḫalāyıḳ közidin ġāyib [boldı] (10) tā bir munça yürdi ve su, deryānıṉg lebige éltti. Deryā lebide su kāvlaġan töşük (11) -ler bar érdi. Su éltip töşüklerdin birige yavuḳ yétti. Feṭḥ ḫareket bérip uşol (12) töşüklerdin birige özini aldı ve kirip olturdı ve dédi kim: Ḫudāy teᶜālānıṉg (13) bu işde né ḥikmeti bar érmiş ki bu sāᶜat bu yérge cān élttim? Ve yette kéçe kündüz **[11b]** (1) uşol çuḳurda olturdı. Evvelḳı kün Mütevekkilġa ḫaber ḳıldı kim Feṭḥ deryāda ġarḳ boldı. (2) Şol zamān ḫalīfe taḫtdın tüşti ve yérde olturdı ve kimeçilerni çarlap (3) dédi kim: Her kişi Feṭḥni yā tirig veyā ölüg manṉga kéltürse anṉga eşrefīdür dép sevgend (4) yād ḳıldı kim Feṭḥni her ḥālde kéltürmese mén anı körmegünçe ṭaᶜām yémegey-mén ve hemme[102] (5) kimeçiler deryāġa tüşüp her sarı Feṭḥni izder érdiler tā yette kün ötti (6) érse bir kimeçiniṉg közleri[103] uşol töşükge yétti. Feḥni kördi kim olturuptur. Kimeçi (7) bisyār şād boldı ve dédi kim: Mén barıp né-çend kişi kéltürüp alay dép yandı (8) ve ḫalīfe aldıġa kéldi ve dédi: Éy Emīrü'l[104]-müᵓminīn, eger tirig kéltürsem manṉga néme bérür-siz? (9)

Ḫalīfe aydı: Béş miṉg eşrefī naḳd bérür-mén.

Kimeçi aydı: Mén Feṭḫni taptım, tirig kéltürür-mén (10) dép çıḳtı ve bir néçe kişi birle barıp Feṭḫni selāmet ḫalīfe aldıġa kéltürdi. Ḫalīfe (11) ançа kim kimeçige dép érdi, derḥāl bardı. Vezīrġa dédi kim: Ḫazīnede her né kim bardur (12) nışfını dervīşlerġa bérgil, andın kéyin dédi: Ṭaᶜām kéltürgil, yette kéçe kündüzdür ki (13) teşne ve gursenedür-mén.

Feṭḫ dédi: Éy emīrü'l-müᵓminīn, méniṉg ḳursaḳım toḳdur, **[12a]** (1) héç ṭaᶜāmġa meylim yoḳdur.

Ḫalīfe dédi: Su birle sīr boldunṉg mu?

Feṭḫ dédi: Bu (2) yette kün içre manṉga her kün on nān bir ṭabaḳ üzre kélür érdi ve mén ḳol uza (3) -tıp uşol nāndın ékkini ve üçni alur érdim ve anıṉg birle tiriglik ḳılur (4) érdim ve her nān üzre bu sözni fitipdürler ki: Muḥammed ibnü'l-Ḥasanü'l-eşkāf. Ḫalīfe (5) [emr] ḳıldı kim münādī ḳılıṉglar, ol kişi ki nānnı deryāġa taşlapdur, kimdür? Kéltüre (6) -ṉgizler ve aytıṉgızlar kim Emīrü'l-müᵓminīn sanṉga iḥsān ḳıladur ve yaḫşı işler séniṉg (7) bārenṉgde ḳılġusıdur. Bir kündin kéyin bir kişi peydā boldı kim deryāġa nān taşlaġan mén (8) érdim.

Ḫalīfe sordı: Né nişāne ve né ᶜalāmet aytur-sén?

Ol kişi dédi: Nişāne ve güvāhım (9) oldur ki her nānnıṉg yüzige pütügendür-mén ki Muḥammed ibnü'l-Ḥasanü'l-eşkāf.

Hemme dédiler ki: (10) Rāstdur.

Ḫalīfe sordı: Néçe kündin beri[105] deryāġa nān saldıṉg?

Dédi kim (11) bir yıldur bu işlerni ḳılmış-mén, dédi.

---

[102] metin: همىء
[103] meti:كزري
[104] metin: امير
[105] metin: باري

Ġaraż nédür ki mundaġ ḳılur-sén?

Dédi kim: (12) Éşitipdür-mén ki yaḫşılıḳ ḳılġıl, deryāġa taşla, bir kün sanga ḥuṣūl bérgüsidür. (13)

Ḫalīfe dédi: Her né kim ḳıldıng, ḥuṣūlini taptıng dép ol kişige Baġdād dervāze **[12b]** (1) -sining aldıda béş fārçe mülk bérdi. Ol kişi ol mülkni taṣarruf ḳılıp olturdı (2) ve tola dünyā-dār boldı.

Muṣannif-i kitāb aytur: Ḫudānıng fermānı birle tā zamāne méning vaḳtımge kéldi (3) érse mén ḥacge bardım. Ḥaḳ teᶜālā manga ḫāne-i mübārekni [ziyāret] ḳılmaḳnı naṣīb ḳıldı. Ol kişining (4) nebīrelerini Baġdādda kördüm. Bu ḥikāye[ni] ḳarı kişilerdin éşittim ve sén hem éy oġul tā (5) ḳudreting bardur yaḫşılıḳdın toḫtamaġıl, özüngni yaḫşılıḳ ve yaḫşı ahvāllıḳ birle (6) ḫalāyıḳġa körsetgil ve çün özüngni yaḫşı körsetting, anıng ḫilāfıda bolmaġıl ve tiling (7) bölek néme dép könglüngni bölek tutmaġıl tā kendüm-nümā-yı cev-fürūş bolmaġay-sén. Hemme[106] işlerde (8) özüngning dādını özüng bérgil ve her kişi öz dādını özi bérse sorġuçı (9) -dın müstaġnī bolur. Eger ġamıng ve şādlıġıng bolsa ol kişige ayıtġıl ki ġam-güsārıng (10) bolġaydur ve endüh, ġam ve şādlıḳnı her kişi aldıda āşikārā ḳılmaġıl ve her yaḫşı yamanġa (11) derḥāl şād-mān ve ġam-gīn bolmaġıl ki bu kūdekler işidür. Andaġ ḥālde bolġıl ki her ḳaçan (12) bir iş üçün öz ḥālingġa taġayyür bérmegil çe ehl-i ḫıred, her ḳaydaġ ḥaḳ ve bāṭıl[107] işġa öz (13) ḥālleridin yötkelmesler ve her şādlıḳ çe āḫiri ġamdur, anı şādlıḳ bilmegil ve nevmīdlıḳ[108] **[13a]** (1) vaḳtıda ümmīd-vārraḳ bol, nevmīdlıḳnı ümmīd éşigige baġlıḳ bil ve ümmīdni nevmīdlıḳ (2) éşigige demlig anglaġıl ve hemme[109] işlering ḥāṣılı cihāndın ötgülük ve bu ᶜālemdin (3) kétgülük bilgil. Ḫaḳ ve rāstġa münkir bolmaġıl, eger kişi sanga açıġlasa sén anıng (4) açıġını ḫāmūşluḳ birle pest ḳılġıl ve aḥmaḳnıng sözige cevāb bérmekni ḫāmūş (5) -luḳ bilgil ki héç kişining émgekini[110] żāyiᶜ ḳılmaġıl ve hemme[111] kişilerni Ḫudā rıżāsı üçün (6) tanuġıl, ḫusūṣen uruġ toġḳanlarıngnı Ḫudā rıżāsı üçün ḥācetini revā ḳılġıl ve öz (7) yurtungdaḳı köhnesāl ḳarılarġa köp ᶜizzet ḳılġıl ki Resūl ᶜaleyhi's-selām aytıpdur (8) -lar: "*Eş-şeyḫu fī ḳabīletihī ke'n-nebiyyi fī ümmetihī.*"[112] Öz ḳabīle arasıdaki ḳarılar, ümmetler ara peyġamberge oḫşa (9) -dur. Ammā ḳarılar ṣoḥbetige tola ḫarīş bolmaġıl ki ᶜayblarıdın āgāh bolur-sén. Andaġ ki (10) hünerleridin bolur-sén ki ᶜaybġa köz salġan ᶜaybdur ve eger bīgānelerdin emīn bolsang (11) sén hem olardın nā-emīnliking çaġlıḳ emīn bol, yaᶜnī sén hem olardın emīn (12) bolmaġıl, nā-emīn kişidin emīn bolmaġıl. Zehrni nūş-dārū gümān ḳılġan nā-dānlıḳdur (13) ve hüner-mendlerning fehm idrākiġa baḳ. Eger sorsang bī-hüner ve bī-ḫıredlik birle nām āvāze **[13b]** (1) çıḳarıp nān ḳolġa kéltürgeli bolsa bī-hüner,[113] bī-ḫıred bolġıl ve ger né hüner örgengil ve örgenmek (2) ve éşitmekdin neng ᶜār ḳılmaġıl tā séndin neng[114] ᶜār ḳılmaḳdın ḳutulur-sén ve hüner-mendlerning (3) ᶜayb ve hünerlerige naẓar ḳılġıl ki menfaᶜat ve żararları nédür, fāyide ve ziyānları né yérge yétedür? (4) Andın kéyin bu ékki arada özüng menfaᶜatini

[106] metin: **همۀء**
[107] metin: **باطيل**
[108] Bu ek 12b'nin çobanında yer almasına rağmen 13a'da yer almamaktadır.
[109] metin: **همۀء**
[110] metin: **ايكانيني**
[111] metin: **همۀء**
[112] Hadis-i şerif: Aclûnî, Keşfi'l-Hafâ, 2/12.
[113] metin: bā-hüner
[114] metin: **نينک**

izdegil ve ol némerseler żararge yavuḳdur, sén (5) andın yıraḳ bol ve özüñgni hüner ve dāniş[115] örgenmekge ᶜādet ḳıl ve her némerse ki anı bilmeseñg (6) örgengil ki Soḳrāṭ hakīm aytur: Héç genc, hünerdin ḫūbraḳ yoḳtur. Héç ᶜizzet, ᶜilm dāniş (7) -din uluġraḳ bolmas ve héç yasadaḳ, şermdin ḫūbraḳ bilmegil ve héç düşmen[116] (8) yaman ḫūydın yamanraḳ añglamaġıl ve çün örgenür bolsañg añga vaḳt taᶜyīn[117] (9) ḳılmaġıl ve her vaḳt ve her ḥālde bolsañg kérek ki séndin bir ᶜilm örgenmey bir sāᶜat (10) ötmegey ve eger ol vaḳtda dānā kişi yaᶜnī ᶜālim[118] ḥāżır bolmasa nā-dāndın örgense (11) bolur. Anıñg üçün ki körñgül közi birle nā-dāngа baḳsañg ve ᶜaḳl endīşesini añga ya (12) -rutsañg her né kim sañga anıñgdın nā-pesend körünür, bilgil ki ol ḳılġan iş (13) ḳılmaġuluḳ işdür.

Çün ānçi İskender aytıpdur ki: Mén, menfaᶜatni doslarımdın **[14a]** (1) tapmaydur-mén, belki tolaraḳ düşmenlerimdin[119] tapadur-mén. Çünki méndin bir yaman fiᶜl ẓāhir [bolsa] (2) dostlarım şefḳat körgüzüp ol yaman fiᶜlni yapadurlar, mén anı (3) bilmey ḳıladur-mén. Düşmenlerim[120] düşmenlik[121] cihetidin ẓāhir ḳılurlar ve mén ol (4) yaman fiᶜlni özümdin yıraḳ ḳıladur-mén. Pes ménińg nefᶜni düşmendin[122] tapġanım (5) maᶜlūm boldı. Sén hem éy oġul; dānişni nā-dāndın örgengen boldunḡ, (6) né dānādın ve hemme[123] ḫalāyıḳġa vācibdür ki ḫᵛāh uluġlar ve ḫᵛāh kiçikler bolsun (7) hüner ve dāniş ḥāṣıl[124] ḳılġaylar ki özgedin ziyādelikni fażīlet, ᶜilm ve hüner birle (8) tapġalı bolur ve ḳaçan kim özüñgde bir hüner körseñg ki özgede yoḳtur, özüñgni (9) hemīşe özgedin ziyāde körer-sén ve ḫalāyıḳ hem hüner ve fażīletge baḳıp özge (10) hem[125]-tenglerińgdin séni ziyāde körerler. Vaḳtāki ᶜāḳil[126] kişi körse ki ḫalāyıḳ anı (11) özgedin fāżıl[127] körerler. Cehd ḳılġay ve saᶜy kūşiş[128] kündin künge fāżılraḳ[129] ve (12) hüner-mendraḳ bolġay ve her ḳaçan kim bu yañglıġ ḳılsalar ve bolsalar pes yıraḳ érmes ki (13) hemmedin büzürg-vārraḳ bolġaylar ve hünerdin ḳol yıġmaḳ, cāhillıḳġa ve muḥtāclıḳġa **[14b]** (1) ḫursend bolġan bolur ve hüner örgenmek bile bedenni āsāyişde tutġan (2) bisyār menfaᶜatligdür ki aytıpdurlar: Horunluḳ bedenni fāsid[130] ḳılur, eger (3) séninḡ fermānınḡnı tutmasa āsāyişde bola'lmas-sén. Çünki bedeninḡ kāhil ve süstluḳ (4) -dın āsāyişinḡni ḳapūl ḳılmas, anınḡ üçün ki bedenninḡ öziçe ḥareketi bolmas. Her (5) ḥareket ki beden ḳıladur, séninḡ ḫᵛāhişinḡ birle ḳılur, öz murādıça ḳılmas ve tā sén (6) ḫᵛāhiş ḳılmaġunça ve séninḡ ḳabūlünḡ bolmaġunça beden héç ḥālni ārzū ḳılmas.

Pes (7) sén küç birle bedeninḡni fermānınḡda ḳıldınḡ ve ḳahr birle ṭāᶜatġa kéltürgil ki her kişi (8) öz bedenini fermānıda tuta'lmasa hünerdin behre tafa'lmas ve ḳaçan kim

---

[115] metin: **دانيش**
[116] metin: **دوشمن**
[117] metin: **تعين**
[118] metin: **عاليم**
[119] metin: **دوشمنلاريمدين**
[120] metin: **دوشمنلاريم**
[121] metin: **دوشمنليک**
[122] metin: **دوشمن دين**
[123] metin: **همهء**
[124] metin: **حاصيل**
[125] metin: **اهم**
[126] metin: **عاقيل**
[127] metin: **فاضيل**
[128] metin:**كوشيش ني**
[129] metin: **فاضيلراق**
[130] metin: **فاسيد**

bedenińgni hüner örgetmek (9) -ge fermān tutturduń, ékki cihān selāmetlikini hüner birle tapġuńgdur ve hemme ḫūbluḳ ve obdan (10) -lıḳnıń sermāyesi ve yaḫşılıḳnıń aşlı bu sékkiz iş birle özni tutmaḳ: Evvel ᶜilm (11) örgenmek, ékkinçi nefsge edeb bérmek ṭāᶜat ve ᶜibādet birle, üçünçi ṣalāḥ taḳvā birle (12) bolmaḳ, törtünçi özni rāstlıḳ birle tutmaḳ, béşinçi pāk-dīnlıḳ yaᶜnī iḫlāṣ ve iᶜtiḳād (13) -nı dürüst ḳılmaḳ, altınçı kişige āzār bérmekdin yıraḳ bolmaḳ, yettinçi bürd-bār[131] yaᶜnī kişiniń **[15a]** (1) aġrını kötermek, sékkizinçi şerm ḥayālıġ bolmaḳ. Ammā şerm ḥayā bāreside egerçi aytıp (2) -durlar: "*El-ḥayāü mine'l-īmāni.*"[132] Tola bolur ki şerm-gīn bolmaḳ vebāl bolur, andaġ şerm-gīn (3) bolmaġıl ki lāzımlıġ işlerde taḳṣīr ve ḫalel yol tapġay ve ekṣer maḥallde bī-şermlik ḳılmaḳ (4) birle ġaraż ḥāṣıl[133] bolur. Günāhdın ve baḫīlllıḳdın[134] ve unutḳanlıḳdın, yalġan ayıtmaḳ (5) -lıḳdın şerm tutmaḳ kérek ve ṣalāḥ işlerdin, sözlemekdin şerm tutmaġıl, andaġ ki (6) şerm tuta-sén, yaman netīnce bérür, murādġa yétmes. Maḳṣad ḥāṣıl[135] bolmaslıḳı şerm (7) -gīnlıḳnıń netīncesidür ve şermniń, bī-şermniń maḥalli ve cāyını bilmek kérek (8) ve ança ki ṣevābdur, ḳılmaḳ kérek. Aytıpdurlar ki: Yaḫşılıḳ ve obdanlıḳnıń ibtidāsı (9) şerm ḥayādur ve yamanlıḳnıń ibtidāsı bī-şermlikdür. Ammā nā-dān cāhillerni[136] ādem bilmegil, (10) ᶜālim ve hüner-mendlerni dānā bilgil ve türk cāhillerni[137] zāhid bilmegil, türk nā-dān ḫalḳlar birle (11) ṣoḥbet tutmaġıl. Ḫuṣūṣen nā-dānī ki özini dānā tutġay ve özinińg cehāletige ḫursend (12) bolġay. Yaḫşı atlıġ uluġlar birle ṣoḥbet tutġıl ki yaḫşı atlıġ ḳılur.

Çün ānçi aytıpdur (13) -lar ki: Yamannıńg yaḫşısı bolġunça yaḫşınıńg yamanı bol, ḳaramuḳ dānesi bolġunça **[15b]** (1) buġdaynıńg samanı bol. Özüńgdin kem bile ḳılma yavuḳluḳ. Sén andın bolur, ol séndin (2) artuḳ. Müşg eger tofraġ birle bolur; tofraġ müşg, müşg tofraġ. Körmes mü-sén kim küncüd yaġı gülġa (3) veyā benefşege ḳoşulsa ve néçe maḥall bir şīşe içre bolġandın yaḫşı bile hem-ṣoḥbet bolġandın anı (4) gül yaġı ve benefşe yaġı atarlar. Obdanlıḳ ve yaḫşılıḳ ḳıladurġanlarnı nā-sipāslıḳ birle ferāmūş (5) ḳılmaġıl ve sańga ḥāceti tüşgenlerni īzā ḳılıp yandurmaġıl ki ḫōş-ḫūy atanmaḳnı pīşe (6) ḳılġıl ve kişi yaman déydurġan ḫūydın yıraḳ bol ve ziyān-kār bolmaġıl, yaᶜnī ziyānlıġ işni (7) ḳılmaġıl ki ziyānlıġ işdin muḥtāclıḳ ḥāṣıl[138] bolur. Cehd ḳılġıl tā séni ᶜāḳiller[139] obdan (8) ve yaḫşı dégeyler. ᶜAvāmü'n-nāsnıńg ve cāhillerniń[140] obdan dégenini ḫavāṣlar fesend ḳılmap (9) -durlar.

Çün ānki **ḥikāyede** kélipdür, andaġ aytıpdurlar ki: Bir kün Eflāṭūn olturup érdi. Ḫāṣ (10) şākirdidin biri kirip kéldi ve olturdı. Her nevᶜ söz öter érdi ve söz arasıda şākird (11) dédi:

Éy ḥakīm, mén bir kişini kördüm ki sizniń köp sitāyişińizni ḳılıp aytadur ki Eflāṭūn (12) büzürg kişidür, ańga oḫşa kişi ötgen émes ve mundın kéyin hem kélmegüsidür

---

[131] metin: **بروبار**
[132] Hadis-i şerif: Sahih-i Müslîm 1/63, Et-Taberânî El-Mu'cemü'l-Kebir hadis no: 10442.
[133] metin: **حاصيل**
[134] metin: **بخليقدين**
[135] metin: **حاصيل**
[136] metin: **حاهيل لار ني**
[137] metin: **حاهيل لار ني**
[138] metin: **حاصيل**
[139] metin: **عاقيل لار**
[140] metin: **جاهيل لار نينک**

ve mén (13) ḫ^{v}āhiş ḳıldım kim sizniñg barıñgızda anıñg şenā ve du^{c}āsını[141] sizge yétgürgey-mén ve çün **[16a]** (1) Eflāṭūn bu sözni éşitti érse dil-tenglikdin yıġladı.

Şākird dédi: Éy ḥakīm, (2) bu sözdin sizge né renc elem yétti ki yıġlar-siz?

Eflāṭūn dédi: Éy ḫ^{v}āce, manña sizdin (3) héç elem yétmedi, līkin manña bu dem ölüm yétipdür. Mundın ensizraḳ né bolġay ki bir[142] (4) cāhil méni sitāyiş ḳılġay ve méniñg işim añga fesend bolġay ve mén bilmes-mén ki (5) ḳaysı cāhilāne işni ḳıldım? Bolġay ki anıñg ṭab^{c}[ı]ġa yaḳıp añga ḫoş kélipdür tā ki mén andın (6) tevbe ḳılġay-mén ve bu ġam ki manña yétipdür, anıñg üçündür kim cāhil ve ^{c}avām méni yaḫşı ve obdan (7) dépdür ve yana uşbu ma^{c}nāda **ḥikāyetde** kéltürüpdürler kim: Bir kün Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm (8) cemī^{c}[143] şākirdleri birle ötüp barur érdiler. Bir dīvāne utru kéldi, dédi kim: Héç kişi Muḥammed (9) Zekeriyyā dék obdan ve yaḫşı érmes dép baḳıp küldi. Muḥammed Zekeriyyā öyige barıp şākird (10) -leriġa maṭbūḫ ve eftimun ḳaynatturup içti.

Şākirdleri sordılar ki: Éy üstād, (11) bu şerbet[ni] né üçün içer-siz?

Üstād dédi: Anıñg üçün kim ol dīvāne öz ḥālini ménde körmese (12) manña baḳıp külmes érdi.

Çün ānçi aytıpdurlar: "*Kullu ṭayrin yaṭīru ma^{c}a şeklihī*." Her ḳuş öz cinsi (13) birle fervāz ḳılur ve dīger éy oġul, tünd-ḫūy ve açıġı yaman bolmaġıl, ḥalīm ve yavaşlıḳdın ḫālī **[16b]** (1) bolmaġıl. Yumşaḳ bolsañg her kişi tili birle yalar ve yirik bolmaġıl ki héç kişi ḳolı birle tutmas (2) ve hemme[144] ṭāyife birle muvāfıḳ dost düşmendin[145] muvāfaḳat birle ġarażnı ḥāṣıl ḳılġalı bolur (3) ve héç kişige yamanlıḳnı örgetmegil ki ékkinçi yamanlıḳ ḳılġan bolur ve eger kişi bī-günāh sañga (4) āzār bérse sén cehd ḳılġıl ki añga āzār bérmegey-sén ki āzārnıñg bolur mekānı érenler (5) arasıdur, belki érenlik aṣlı kem-āzārlıḳdur, eger ér-sén kem-āzār bol. Bolġay ki ḫalāyıḳ āyīnege[146] (6) baḳġaylar, eger dīdārları ḫūbdur kérek ki girdārları hem ḫūb bolġay ve eger yüzleri yaman körünse (7) obdanlıḳnı ziyāde ḳılġay ki eger yamanlıḳ ḳılsa yaman üzre yaman bolur. Ékki yaman bir yérde (8) cem^{c} kélse nā-ḫōşdur ki héç kişi ḫūb körmeydür ve muvāfıḳ yārānlardın naṣīḥatni (9) ḳabūl ḳılġıl ve muvāfıḳ naṣīḥat ḳılġuçılar birle pat pat ḫalvet olturġıl ve çün bu (10) sözler ki mén sañga dédim, oḳusañg ve bilseñg bu faẓīlet ve hünerińgge ġurūr ḳılmaġıl (11) ve hemme némerselerni mén bildim dép pindāş ḳılmaġıl ve bilgençe özüńgni bilmegenler ḳatarıda (12) sanaġıl ki dānā ol vaḳtda bolur-sén ki özüńgniñg nā-dānlıġıdın āgāh bolsañg. (13)

Çün ānçi [**ḥikāyetde**] kéltürüpdürler ki ve andaġ éşitipdür-mén ki: Ḫusrev Pervīzniñg zamānıda, **[17a]** (1) Büzürcimihürniñg vaḳtıda Rūmdın bir élçi kélip Ḫusrevdin körünüş tiledi. (2) Ḫusrev, ^{c}Acem pādşāları rüsūmıça élçige körünüş bérdi. Élçi kirip olturdı (3) ve Ḫusrev ḫ^{v}āhiş ḳıldı kim Büzürcimihürni méniñg bu yañglıġ dānā ve zīrek vezīrim (4) bar dép élçige āşikārā ḳılġay.

---

[141] metin: **دوعاسيني**
[142] Kelime dördüncü satırın başında tekrar etmiştir.
[143] metin: **جمعي**
[144] metin: **همهء**
[145] metin: **دوشمن دين**
[146] metin: **اينهسيكا**

Élçiniñg ḳaşıda vezīriġa dédi kim: Éy fülānī, her némerse (5) bu ᶜālemdedür, sén bile-sén.

Büzürcimihür dédi: Éy cihānnıñg pādşāhı, mén (6) néçük bilgümdür?

Ḫusrev, bu sözdin tirikti ve élçidin ḫacīl bolup Büzürcimihürġa (7) dédi kim: Andaġ bolsa hemmeni kim bilür?

Büzürcimihür dédi kim: Hemmeni bilgüçi hem-ᶜaṣrlardur ki olar (8) henüz anadın toġulmapdurlar.

Pes sén éy oġul, özüñgni cemᶜniñg arasıda hemme (9) -din nā-dānraḳ tutġıl ki ḳaçan kim özüñgni nā-dān tuttuñg, dānā bolġanıñgdur. Dānā (10) ol kişidür ki bilseñg ki nā-dāndur ve ᶜāciz.

Buḳrāṭ ḥakīm[147] dānālıḳı birle aytıp (11) -dur ki: Eger hemme endīşe ḳılmasam érdi ki méndin kéyin ehl-i ḫıred ve ḥükemālar, mañga ᶜayb (12) ḳılıp ayıtġaylar ki Buḳrāṭ hemme[148] ᶜālemniñg dānişini mén biledür-mén daᶜvī ḳıldı. (13) Aytur érdim kim: Mén, héç néme bilmeydurġan ᶜāciz-mén, velīkin[149] ayta'lmaydur-mén ki **[17b]** (1) daᶜvā-yı büzürglük ménde bolġay ve Ebū Şekūr-ı Belḫī hem özini dāniş bile sitāyiş ḳılıp (2) aytadur ki:

Naẓm

Dānişim ançage yétipdür kim

Her né kim bildim, oldı bilmegenim

Dānişim (3) ber-kemāl boldı, dédim

Bilmegen boldı her né kim bildim.

Pes eger çendī ki dānā-sén, öz (4) dānişiñgġa maġrūr bolmaġıl ve çün bir iş aldıñgġa kélse, her-çend özüñg birle (5) kifāyet tapsa hem öz reʾyiñgġa yölenmegil ve öz bilişiñgġa iᶜtimād ḳılmaġıl. Her kişi (6) öz reʾyige iᶜtimād ḳılsa hemīşe feşīmān bolur. Meşveret ḳılurdın nāmūs ḳılmaġıl. (7) ᶜĀkil[150] ḳarılar, müşfik[151] dostlar birle meşveret ḳılġıl. Ḫażret-i peyġamber şalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemge (8) bā-vücūd peyġamberlik ve ḥikmet örgetgüçi Ḫaḳ sübḥānehū ve teᶜālā özi bolup turup meşveret (9) -ge buyurdı kim: Yā Muḥammed, aṣḥāb-ı kār-āzmūde ve yārān-ı fesendīdeleriñg birle meşveret ḳıl. (10) Tedbīr séndin, nuṣret méndindür ki Ḫudāvendiñgdür-mén.

Éy oġul, bilgil ki ékki kişiniñg (11) reʾyi bir kişiniñg rāyı dék bolmas. Bir köz ékki köz dék ḳaçan körer? Ve körmes mü-sén ki (12) eger bir ṭabīb aġrısa, aġrıḳı ḳavī bolsa öz muᶜālecesige iᶜtimād ḳılmay yana bir ṭabīb kéltüredür, (13) anıñg rāyı birle ᶜilāc ḳılġay, eger çendī ki ṭabīblikde andın kem bolsun ve eger hem-cinsleriñgdin **[18a]** (1) birde birige

[147] metin: **حاكيم**
[148] metin: **همهء**
[149] metin: **وليكين**
[150] metin: **عاقيل**
[151] metin: **مشفيق**

bir vāḳıᶜa pīş kélse elpette anıñg ciheti[din] saᶜy kūşiş[152] ve renc, ten ve mālnı (2) dirīġ tutmaġıl, eger çendī ki ol séniñg ḥased ḳılġuçı düşmeniñg[153] bolsa hem. Çünki sén (3) anıñg feryādıġa yétgeniñgdin ve añga yārī bérgeniñgdin anıñg murādı ḥāṣıl[154] bolup (4) miḥnetdin ḫalāṣlıḳ rū bérse şāyed bolġay ki ol düşmenlik[155] dostluḳġa (5) tebdīl tapġay ve her ḳaçan kim obdan sözlerni biledurġan ve aytadurġan ᶜālimler[156] (6) sañga selām ḳılġalı kélseler olar[ġa] köp hürmet-dārlıḳ birle iḥsān ḳıl tā séniñg (7) selāmıñgġa ve ṣıḥḥatiñgġa ḥarīṣ bolġaylar ki ḫalāyıḳ ara nā-kes ol kişidür ki anıñg (8) ḳaşıġa selām ḳılġalı kişi barmas ve çün ḫalāyıḳġa sözlesenğ yumşaḳ ve mülāyim (9) bolmaġıl ki dānā kişiler mülāyemetlik birle sözlemesler, egerçi hükemā bolsun. (10) Eger mülāyim sözlese anıñg ḥikmeti ḥikmet birle turmas ve anıñg sözi vāḳiᶜġa rāst (11) kélmes. Pes söz sözlemekniñg şarṭlarını bilgil, nédür? Bolġay ki ḫalḳ süḫan-dān (12) ve süḫan-güy bolup ḫūb bolġaylar.

Yettinçi bāb, yaḫşı söz ve yaman söz (13) -niñg beyānıda.

Éy oġul; söz sözlegil, velīkin yalġan sözlemegil ve öz[157] **[18b]** (1) -ünğni yalġançılıḳ birle meşhūr ḳılmaġıl ve rāst sözlüg ve rāst-güyluḳ (2) birle şöhret alġıl ki be-nā-gāh żarūr bolġanda yalġan ayıtsañg hem séndin ḳabūl ḳılur (3) -lar ve ança kim imkānı[158] bardur rāst sözlegil, ammā yalġanġa oḫşaydurġan rāst (4) sözni hem démegil ki rāstġa oḫşaydurġan yalġan ḫūbraḳdur, yalġanġa oḫşay (5) -durġan rāstdın ki yalġannı ḫalḳ ḳabūl ḳılurlar, ol rāstnı ḳabūl ḳılmaslar. (6) Cehd ḳılġıl tā andaġ sözlemegey-sén ki méniñg birle Emīr Ebu's-Sevādnıñg aramızda tüşgen (7) söz dék bolġay.

Bilgil ki Emīr Ebu's-Sevād Şādır bin Ebu'l-Faẓl raḥmetu'llāhi ᶜaleyh (8) -niñg zamānı érdi ki mén ḥacdın yanıp yılı érdi. Ġazāt ḳılġalı Genc[e]ge bardım ki Hindūstān (9) ġazātlarını tola körgen érdim. Ḫᵛāhiş ḳıldım ki Rūm ġazātını körgey-mén. Emīr Ebu's-Sevād, (10) pādşāh-ı büzürg ve basıġ ve dānişmend ve ᶜādil ve bahādır, sözni obdan sözleydurġan (11) ve aldını ḳaraydurġan kişi érdi. Çün ānki ötgen, sitāyişlıġ uluġ pādşāh hemme Emīr Ebu's-Sevād (12) -nıñg bubası érdiler ve mén anıñg aldıġa barıp érdim. Ḳaçan kim méni kördi érse bisyār ᶜizzet [ü] ikrām (13) birle mañga pīş kéldi. Bisyār sözler aramızda ötti. Her nevᶜ söz ol sorar érdi, mén **[19a]** (1) cevāb bérür érdim. Méniñg her bir sözüm añga bisyār fesendīde kéldi. İnᶜām ve iḥsānlarnı (2) tola ḳılıp méni yanġalı ḳoymadı ve mén hem bu yañglıġ iḥsānıdın köñgül bağlap né-çend maḥall-i (3) Gencede iḳāmet ḳılıp turdum. Hemīşe anıñg mecliside ṭaᶜām ve şarāb vaḳtıda mén ḥāzır (4) bolur érdim ve her nevᶜ söz méndin sorar érdi. Mén dédim ki: Gürgān şehriniñg şahrāsıda (5) bir kent bar. Ol kentdin yıraḳ bir ḳuduḳ bar. Ḫatunlar su üçün barıp andın ḳapaḳ (6) ve saġularda su alıp kélürler. Suġa barġan ḫalḳ ḳaralap mañgarlar ve ol zemīnde (7) yaşıl ḳurutlar bolur. Su kéltürür kişi her yérde uşol ḳurtlardın körse alıp kenārege (8) taşlar tā su yüdigen ḫatunlardın her ḳaysınıñg ayaġı tégip ḳurt ölse uşol zamān (9) uçasıdaḳı suyı sasıp fāsid bolur. Ḳaçan kim mén, bu ḥikāyeni ḳıldım érse Emīr Ebu's (10) Sevād çırayını çırtıp yüzini öyürdi, néçe zamān mañga ilgerki ḥāli ḳalmadı kim iltifāt (11) boldı. Yavuḳlardın biri

[152] metin: **كوشيش**
[153] metin: **دوشمنينک**
[154] metin: **حاصيل**
[155] metin: **دوشمنليک**
[156] metin: **عاليم لار**
[157] *ve öz* ibaresi 18b'nin ilk satırında tekrar yazılmıştır.
[158] metin: **ايمكاني**

manṅga dédi kim: Emīr Ebu's-Sevād séndin bu ḥikāyeni éşitip (12) köṅgli rencūr bolup dédi kim fülānī méniṅg ḳaşımda turġan bolsa né üçün manṅga kūdekler (13) -ge aytadurġan sözni aytadur dép manṅga beyān ḳıldı. Andın kéyin mén derḥāl Gence **[19b]** (1) şehridin Gürgān şehrige ḳāṣıd[159] iberdim ve kitābet ḳıldım ki ḳāżī ve ḫaṭīb[160] ve ḥākim[161] (2) ve ᶜulemālar ki ol şehrde bardurlar, olarnıṅg güvāhlıḳı birle ol kentni ve ol ḳuduḳnı (3) ve ol ḳurtnıṅg aḥvālini nāme ḳılıp mühr basıp ibergeyler ve tört ayda nāme (4) kéldi ki ol kent ḥālā hem ābād ve ḳuduḳ hem pā-bercā ve ḳurutlar hem ilgerki dék cārī (5) ve ber-ḳarārdur ve mén tört ay müddetide ötgen sözümni dürüst ḳılıp ol ḫaṭ (6) mührlerni Emīr Ebu's-Sevādnıṅg aldıġa kéltürüp ḳoydum ve oḳup kördi ve manṅga baḳıp (7) külüp dédi kim: Mén ḫūb biledür-mén ki sanṅga oḫşa kişi hergiz yalġan ayıtmas. (8) Ḫuşūşen méniṅg aldımda andaġ rāst sözni né üçün ayıtġay-sén ki tört aylıḳ (9) meşaḳḳatdin kéyin anıṅg rāstlıḳını néçe ᶜārifler[162] güvāhlıḳı birle séndin ḳabūl (10) ḳılġaylar. Ammā bilgil ki éy oġul, söz tört ḳısm bolur: Biri ol ki bilgülük ve hem (11) ayıtġuluḳ yana biri ol ki bilgülük hem émes ayıtġuluḳ hem émes, üçünçi ayıtġuluḳ (12) bilgülük émes, törtünçi bilgülük ammā ayıtġuluḳ émes. Ammā ol ki hem ayıtġuluḳ hem (13) bilgülük andaġ söz bolġay ki dīn, dünyānıṅg ṣalāḥı anda bolġay, hem bu cihānda hem **[20a]** (1) ol cihānda işġa yaraġay. Andaġ sözni ayıtġandın ve éşitgendin hem ayıtġuçı ve hem (2) éşitgüçige menfaᶜat bolġay ve ol ki bilgülük ve ayıtġuluḳ émes, andaġ sözdür ki (3) bir uluġ kişiniṅg veyā dostuṅgnıṅg ᶜaybı sanṅga maᶜlūm bolġay veyā ᶜaḳl, tedbīr birle (4) şerᶜ ḥükmidin taşḳarı ᶜālem işi sanṅga yüz kéltürüpdür. Eger ayıtsanṅg uluġ (5) kişiniṅg sanṅga aç[ı]ġı kéledür veyā dostuṅgġa āzār yétedür. Pes Andaġ sözni bilgülük, (6) ayıtġuluḳ émes ve ol söz ki ayıtġuluḳ hem émes bilgülük hem émes, oldur ki Ḫudāy (7) ᶜazze ve celleniṅg kitābıda ve peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniṅg ḥadīşleride veyā uṣūl kitāb (8) -larıda ᶜulemālarnıṅg maᶜnāsıda öz taşarruflarıça iḫtilāf ḳılıpdurlar ve eger maᶜnāsıda (9) birde bir maᶜnāġa köṅgül bağlamay söz uşbudur, mundın özgesi revā érmes (10) démese Ḫudāy ᶜazze ve celle anṅga bu işde ᶜaẕāb ḳılmas ve ammā tört nevᶜ söz ki (11) taḳrīr ḳıldım, hemmedin ḫūbraḳ söz hem ayıtmaḳ ve hem bilmekdür. Her sözniṅg ékki (12) yüzi bolur: Biri yaḫşı biri yaman. Her ḳaçan kim ḥalāyıḳġa söz ayıtsanṅg yaḫşı ṭarafı (13) birle ayıtġıl tā ḳabūl bolġay ve ḫalḳ hem séniṅg derece ve mertebe ve ḫūbluġuṅgnı bilgey. **[20b]** (1) Ādemī-zād tili astıda maḫfīdür, anı sözletip bilgeli bolur.

Çün ānki aytıpdurlar: *"El-insānu* (2*) maḫfīyyun fī ṭayyi lisān."* Anı aytur sözidin maᶜlūm ḳılsa bolur ki ādemī, tili astıda maḫfī (3) anı sözletip bilse bolur. Söz andaġ bolġay ki éşitgen kişiniṅg ol sözdin (4) köṅgli ḳaraṅgġu ve rūḥı tīre, ḫātırı ferīşān boladurġan bolsa ᶜibādetge taġayyür (5) bérip maᶜnānı bölek lafẓ birle edā ḳılġay ki ol lafẓdın rūḥ tāze [bolġay] ve köṅgülge (6) ḫōşluḳ yétgey.

Çün ānçi **ḥikāyede** kéltürüpdürler ki, andaġ éşitipdür-mén kim: (7) Hārūnü'r-Reşīd tüş kördi kim hemme tişleri aġzıdın töküldi. Értesi muᶜabbirlerni (8) çarlatıp tüşiniṅg taᶜbīrin[163] sordı.

---

[159] metin: **قاصيد**
[160] metin: **خاطب**
[161] metin: **حاكيم**
[162] metin: **عارفالار**
[163] metin: **تعبرن**

Muᶜabbir dédi: Éy Emīrü'l-müᵓminīn, sizniṉg (9) hemme aḳrabālarıṉgız ölgüsidür. Siz, olardın kéyin tenhā ḳalġuṉgızdur, sizdin (10) kéyin héç kişi ḳalmaġusıdur.

Hārūn aydı: Andaġçı mundaġçı, sén bu yaṉglıġ derd (11) -nāk sözni méniṉg yüzümge aytur mu-sén? Hemme aḳrabālarım kétip mén kim birle ḳaladur-mén? (12) Bu gedānı yüz tayaḳ urup ḳoġlaġıl dép buyurdı ve yana bir muᶜabbir kéltürüp (13) tüşniṉg taᶜbīrini anıṉgdın sordı.

Muᶜabbir dédi: Bu tüş ki Emīrü'l-müᵓminīn körüpdür. **[21a]** (1) Delālet ḳılur ki Emīrü'l-müᵓminīnniṉg ᶜömrleri hemme aḳrabālar ᶜömridin uzunraḳ (2) bolurġa delālet ḳılur.

Hārūn dédi: Bu ékki söz ᶜaḳl yosunı birle bir maᶜnāda (3) -dur, ammā ayıtmaḳġa farḳ köpdür. Bu kişige yüz eşrefī bérgil dép buyurdı (4) ve yana bir **ḥikāyet** éşitip érdim ki egerçi bu kitābġa kéltürmek lāyıḳ émes, (5) ammā "*en-nādiretu lā-teridu.*" ve yaᶜnī éşitgülük sözni ayıtġan ḫūbdur. Andaġ ki bir kişi (6) -niṉg bir ḳulı bar érdi. Bir kün ḳulını ḳuçaġlap yatıp érdi.

Ḳulıġa dédi kim: Ḳoṉguṉgnı (7) bu yan ḳılıp yatġıl.

Ġulām dédi: Éy ḫᵛāce, bu sözni yaḫşıraḳ lafẓ birle (8) ayıtsaṉgız ḫūbraḳ érdi.

Ḫᵛāce dédi: Né lafẓ désem ḫūbdur?

Ġulām dédi: Yüzüṉgni (9) oyan ḳılıp yatġıl dégen ḫūbdur, çünki her lafẓda ġaraz ḥāṣıldur[164] tā zebūn (10) sözlemegen bolġay érdiṉgiz.

Ḫᵛāce dédi: Bu sözüṉgni éşittim ve séni āzād (11) ḳıldım.

Pes sözniṉg yüzini ve arḳasını bilmek kérek tā her né kim aytur-sén obdan (12) ṭarafı birle ayıtġay-sén tā īnki hem süḫan-gūy ve süḫan-dān bolġay-sén ve eger söz (13) ayıtsaṉg ve bilmeseṉg séniṉg ve şā ṭūṭīniṉg arasıda tefāvüt yoḳtur, çünki **[21b]** (1) ṭūtī hem süḫan-gūydur, ammā süḫan-dān émes ve süḫan-gūy andaġ bolġay ki her néme dése ḫalḳ (2) aṉglaġay ve ḫalḳġa maᶜlūm bolġay tā ayıtġuçı ᶜāḳiller[165] ḳatarıda bolġay-sén ve eger bu[166] (3) yaṉglıġ bolmasaṉg körgil ki ḥayvānī-huş émes-sén. Ammā sözni uluġ nérse iᶜtiḳād (4) ḳılġıl ki āsmāndın kélgendür ve her sözni żāyiᶜ ḳılmaġıl, yaᶜnī bī-vaḳt sözlemegil ki (5) tā dānişġa ve ᶜilmġa [ḥürmet] ḳılġan bolġay-sén. Ammā her né kim aytur-sén, rāst ayıtġıl ve bī-ᶜilm (6) söz daᶜvāsını ḳılmaġıl ve her daᶜvāyī ki ḳılur-sén, delīl birle iṣbāt bolmaydurġan (7) sözni kemrek dégil ve bilmeydurġan ᶜilm[ni] bilgen dék daᶜvā ḳılmaġıl. ᶜİlmdin māl ṭaleb (8) ḳılmaġıl. Eger bilip ayıtsaṉg ᶜilm ve hünerdin ġaraż ḥāṣıl[167] bolur ve eger bilmey ayıtsaṉg (9) héç néme ḥāṣıl[168] bolmas.

---

[164] metin: **حاصيل**
[165] metin: **عاقيل**
[166] Kelime 3. satırın başında tekrar yazılmıştır.
[167] metin: **حاصيل**
[168] metin: **حاصيل**

Ḫikāyetde andaġ kéltürüpdürler kim: Ḫusrevniṉg vaḳtıda bir bīve (10) -zen mesʾele sorġalı Büzürcimihürniṉg aldıġa kéldi ve mesʾele sordı. [Bü]zürcimihür (11) -niṉg mesʾele aytur vaḳtı émes érdi.

Dédi kim: Bilmeydür-mén.

Bīve-zen dédi: Pādşāhnıṉg (12) inʿāmını aladur-sén, né üçün bilmeydür-sén?

Büzürcimihür dédi: Bilgenimge, bilmegenimge (13) hem pādşāh inʿām héç néme bérmeydür ve éy oġul, eger bilmeseṉg kélip sorġıl ve neng ḳılmaġıl **[22a]** (1) ve dīger sözler bolsaṉg ifrāṭ ḳılmaġıl, yaʿnī nihāyetdin taşḳarı, tola sözlemegil. (2) Tola sözlegenni şūmluḳ bilgil ve ḫalḳ ara lābāzā[n] dérler ve her né işlerde miyāne ḥālni (3) iḫtiyār ḳılġıl, çünkim Ṣāḥib-i şerīʿat ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem aytıpdurlar ki: "*Ḫayru'l umūri* (4) *evṣaṭuhā*."[169] Her işniṉg obdanı otra ḥālidür ve sözlemekde bir işġa meşġūl (5) bolsaṉg aġırlıḳ ve basıġlıḳnı iḫtiyār ḳılġıl ve āhestelik birle bolġıl ve eger ol (6) basıġlıḳda ve āhestelikni ḫalḳ séndin yaman déseler sén obdan bilgil ve séniṉg (7) yaḫşılıḳıṉg ve yamanlıḳıṉġa taʿalluḳ yoḳ işlerni bilmekge meyl ḳılmaġıl ve öz rāzınṉgnı (8) özüṉgdin özgege ayıtmaġıl ve eger ayıtsaṉg anı rāz ve esrār bilmegil ve ḫalḳ ara (9) -sıda bir kişige maḫfī söz ayıtmaġıl, eger çendī ki ol söz hemmesi obdan söz bolsa (10) hem özgeler yaman söz gümān ḳılurlar. Ādemī-zād ekṣer birbirleridin bed-gümān bolurlar (11) ve her işde ve sözde aşlıge ve taḥtıge baḳıp himmet ḳıl ve her né déseṉg andaġ (12) dégil ki dégen sözüṉgniṉg rāstlıġı güvāh bolġay ki ḫalḳ arasıda hem süḫan-gūy ve hem (13) rāst-gūy bolġay-sén. Eger özüṉgni ḫalḳ arasıda ʿayblıġ ḳıl[ma]y déseṉg héç némersege **[22b]** (1) güvāh bolmaġıl ve eger güvāhlıḳ bérür vaḳtda ḳaçġıl ve ḫalāyıḳ her né déseler éşitgil, velīkin (2) ʿamelge kéltürür vaḳtda aldıraġan bol[ma]ġıl ve her né söz déseṉg evvel endīşe (3) ḳılmay démegil. Fikr endīşeni sözge muḳaddem tut tā ayıtġan sözdin feşīmān bolmaġay (4) -sén. Endīşeni muḳaddem tutġan, maḳṣadnıṉg ékkinçi ser-encāmıdur ve héç sözni (5) éşitürdin melūl[170] bolmaġıl, eger saṉga fāyide ḳılmasa hem éşitgil tā söz yolı saṉga (6) baġlanmaġay ve zinhār savuḳ sözlemegil, yaʿnī açıġlamaġıl ki savuḳ söz dāne-i veẕr ki (7) anıṉgdın düşmenlik[171] ve ʿadāvet ḥāṣıl[172] bolġusıdur.[173] Dānā bolsaṉg özüṉgni (8) nā-dān iʿtiḳād ḳılġıl tā örgenmek yolı saṉga oçuḳ bolġay ve héç sözni sındurma, (9) sitāyiş hem ḳılmaġıl. Ayıtġuçınıṉg ʿaybı ve hüneri saṉga maʿlūm bolġay ve sözni ḫāṣ, ʿāmġa (10) bir ṭarīḳada sözlegil tā ḥikmetdin maʿlūm bolġay ve éşitgen kişige vebāl bolmaġay, (11) meger ol yérde[174] ki séniṉg sözüṉgge delīl izdemegeyler, ol vaḳtda ḫalḳnıṉg murādıça (12) sözlegil. Her ḳavmiṉg arasıġa kirseṉg selāmetlik birle çıḳḳay-sén ve eger süḫan-dān (13) bolsaṉg özüṉgni andın kem körsetgil tā söz vaḳtıda toḫtap ḳalmaġay-sén. **[23a]** (1) Tola bilgil, kem dégil ammā kem bilip tola démegil, tola sözlegen ʿaybdur, dépdürler (2) kim: Ḫāmūşluḳ ékkinçi selāmetlikdür, tola sözlegen ékkinçi bī-ḫıredlikdür. Anıṉg (3) üçün ki tola sözlüg kişi eger çendī ki dānā, ḫıred-mend bolsa hem ʿavāmü'n-nās anı bī-ḫıred (4) ḳatarıda sanarlar ve eger kişi bī-ḫıred bolup ve kem-ʿaḳl bolup ḫāmūş [bolsa] ʿavāmü'n-nās

[169] Hadis-i şerif: "Her işin en hayırlısı vasat olandır." Beyhakî, Şuabu'l-Îmân, 5/396, hadis no: 3604
[170] metin: **مللول**
[171] metin: **دوشمنلیک**
[172] metin: **حاصیل**
[173] metin: **بولغوغوسیدور**
[174] metin: **یریدا**

(5) anı ḫāmūşluġıdın ᶜāḳiller[175] çergesige alurlar[176] ve her-çend pāk, zāhid, taḳvā-dār bolsaŋ (6) hem özüŋni sitāyiş ḳılmaġıl ki özige özıniŋ [lāzım]lıḳnı[177] héç kişi éşitmesler. (7) Saᶜy kūşiş[178] ḳılġıl, ḫalāyıḳ séni obdan dégeyler ve özüŋni özüŋ obdan (8) démegey-sén ve eger bilseŋ hem lāzımlıḳnı dégey-sén ve bī-lāzımnı[179] démegil tā ki dégen (9) özüŋge vebāl bolmaġay.

Çün ānçi ol seyyid-zāde Zengān şehriniŋ müftīsiġa (10) dédi. Andaġ éşitipdür-mén ki: Ṣāḥib Ḫalīlniŋ zamānıda Zengān şehride bir (11) merd-i kelānī bar érdi, İmām Şāfiᶜīniŋ aṣḥāblarıdın, uluġ kişi érdi. Müftī-yi (12) medrese kişi érdi ve şehrniŋ reᵓīsi ve uluġınıŋ oġlı bar érdi. Seyyid kişi (13) érdi. Hemīşe bu ékki büzürg arasıda münāẓara ve mükāleme öter érdi. Birbirige ġāyibāne **[23b]** (1) ṭaᶜnlar ḳılışur érdi. Bir kün ol seyyid ders vaḳtıda kürsī üzre oltu (2) -rup müftīni kāfir dédi. Ol söz müftīġa éşitildi ve müftī hem ders vaḳtıda (3) kürsī üzre olturup ol seyyidni ḫarām-zāde atadı. Bu ḫaberni seyyidge yétgür (4) -diler. Seyyid ornıdın ḳoptı.[180] Müftīniŋ ḳaṣdıda Ṣāḥib Ḫalīlniŋ aldıda şikāyet (5) üçün yıġlap ayıttı ki: Siz dék kişiniŋ zamānıda revā mudur ki evlād-ı Resūlu'llāh (6) -nı ḫarām-zāde dégey? Ṣaḥib Ḫalīl bu sözdin açıġlanıp fermān ḳıldı kim şehrniŋ (7) tamām ᶜulemā ve fuḳahā ve sādātlar[ı] cemᶜ bolġay ve çıḳıp dīvān-ḫānede olturup müftī[ni] (8) kéltürüp dédi: Éy şeyḫ, siz İmām Şāfiᶜīniŋ aṣḥāblarıdın merd, ᶜālim ve ḳarı (9) ve gür aġzıġa yétgen kişi bolsaŋız lāyıḳ érmes ki ferzend-i Resūlu'llāhnı ḫarām-zāde (10) dégey-siz. Émdi kim bu sözni dép-siz, dürüst ḳılıŋ, eger ayıtġan sözüŋizni (11) dürüst ḳılmasaŋız andaġ ḳatıġ ᶜaẕāb ḳılay kim şerīᶜatda vācibdür tā ki ḫalāyıḳ (12) ᶜibret alġaylar, mundın kéyin kişi mundaġ bī-edeblik ḳılmaġay.

Müftī dédi: Bu söz (13) -niŋ dürüstluḳıda méniŋ güvāhım uşbu seyyidniŋ öz sözi, öz nefsige yaḫşı **[24a]** (1) güvāhdur[181] ki méniŋ sözümçe bu seyyid ḫelāl-zāde.

Ṣāḥib Ḫalīl sordı ki:[182] (2) Bu sözniŋ maᶜnāsı nédür?

Müftī dédi kim: Hemme şehr ḫalḳı bilip turadurlar kim seyyid (3) -niŋ atasıġa anasını mén nikāḥ ḳılıp érdim. Bu; méni āşikārī kāfir dédi, eger (4) bu sözni iᶜtiḳād birle dégen bolsa kāfir baġlaġan nikāḥ dürüst émes. Ol, (5) öz sözi birle bī-şek ḫarām-zāde, eger bī-iᶜtiḳād ayıtġan bolsa yalġan aytıp (6) -dur, ferzend-i Resūl'ullāh yalġançı bolmaġusıdur.

Çün ānçi hemme ḫalḳ olarnı rāst (7) -lıḳġa ḳıçḳırġusıdur. Nā-çār bu ékkiniŋ birige toḫtamaḳ kérekdür. Müftīniŋ (8) bu sözlerige seyyid-zāde héç cevāb tapa'lmadı. Ḫacāletdin toḫtap (9) ḳaldı ve endīşe ḳılmay dégen sözi özige vebāl boldı.

Sén hem éy oġul; (10) söz sözlegil, bī-hūde sözlemegil. Bī-hūde söz dīvāne ve cünūnnıŋ (11) ékkinçi mertebesidür ve her kişige sözlesеŋ körgil ki ol kişi séniŋ (12)

---

[175] metin: **عاقيل لار**
[176] metin:**اولورلر**
[177] metin: **لقيني**
[178] metin: **كوشيش**
[179] metin: **بي لازيم ني**
[180] metin: **قويتي**
[181] Kelime 23b'nin çobanında *güvāhdur* şeklinde, 24a'nın ilk satırında *dur* şeklindedir. Biz, kelimenin *güvāhdur* şeklini 24a'nın ilk satırında vermeyi uygun gördük.
[182] Metinde *sordu ki* ibaresi iki defa yazılmıştır.

sözüñgge ḫarīdār mu yā yoḳ mu? Eger ḫarīdār bolsa metāᶜıñgnı añga körsetgil, eger (13) ḫarīdār bolmasa añga ḫoş kélgü dék sözni dégil tā ki sañga ḫarīdār bolġay. **[24b]** (1)

Çün ānçi meṣeldür ki: "Élge kirseñg élińgçe, suġa kirseñg bélińgçe ve ādemīge (2) ḳoşulsañg ādemī bol. Él bölekdür, ādemī bölekdür."

Her kişi ġaflet uyḳusıdın (3) oyġansa, ḫalāyıḳ birle mén ayıtġan dék tiriglik ḳılsun tā ki ḳudretiñg bardur. (4) Anıñg üçün ki kūdek anadın toġulup bir kişi yoḳ ḫalvet yérge éltip ḳoyup (5) perveriş ḳılsalar ata anası ve dāyesi añga sözlemese ve héç kişi (6) -niñg sözini ol kūdek éşitmese, çün kemāliġa yétip çoñg bolsa ol (7) lāl bolur ve héç sözni bilmes tā néçe zamān ötüp ḫalḳġa aralaşıp andın (8) kéyin söz örgenür ve yana ol ki anasıdın toġulup sözlemeydurġan kūdek (9) -ler hemmesiniñg ḳulaġı saġraġu bolur. Sözni éşitmegeç sözni bilmesler. (10) Ḥükemā dépdürler ki: Pādşāhlarnıñg közleri ḥükemālarnıñg pend naṣīḥāt (11) -lerini éşitmek birle rūşen bolur ki köñgül közliñg ṭūṭīyā ve sürmesidür. (12) Pes ḥikmet ṭāyifesi sözni köñgül ḳulaġı birle éşitipdürler. Elbette añga (13) iᶜtimād ḳılmaḳ kérek ve bu sözlerdin né-çend yaḫşı sözler Nūşīrevān-ı **[25a]** (1) ᶜādilniñg sözleridin yādımda bar érdi, anı bu kitābda yād ḳıldım tā anı bilgey-sén (2) ki pādşāhlar naṣīḥatige ᶜamel ḳılmaḳ vācibdür ve ötgen ḫaleflerniñg bérgen ḫaberleri (3) -din andaġ körüpdür-mén kim Meᵓmūn ḫalīfe, Nūşīrevānnıñg mezārıġa bardı ve aᶜżā (4) -larını tamām kördi, rīze rīze bolup taḫt üzre yatıpdur ve taḫtnıñg rū-be-rū (5) -sıda öyniñg tamıġa né-çend ḫaṭ Fārisī tiliçe birle fütüpdürler. Meᵓmūn ḫalīfe (6) fermān ḳıldı kim Fārisī bilür ᶜulemālardın kéltürdiler ve ol fütügen ᶜibāret (7) -lerni ᶜArabī lafẓ birle terceme ḳıldurdı tā ᶜAcem diyārıda meşhūr boldı. Evvel bu (8) érdi kim tā mén tirig érdim, Ḫudāy teᶜālānıñg bendeleridin çoñg, kiçik ménińg ḳaşımġa (9) kéldi ve ménińg ᶜadāletimdin behre-mend boldılar ve héç kişi ménińg ḫizmetimge kélmedi ki ménińg (10) şefḳat ve merḥametimdin behre-mend bolmaġay. Émdi kim ᶜācizlıḳ zamānı yétti ve bī-çārelik (11) vaḳtı yavuştı, mundın özge héç çāre tapmadım ki bu sözlerni laḥdniñg tamıġa fütü (12) -gey-mén. Her kişi ménińg ziyāretimġa kélseler bu ḫaṭnı oḳuġaylar ve bilgey[ler] ve ḫāṭırıda (13) toḫtatġay[lar][183] ve ᶜamelge kéltürgey[ler], méndin kéyin hem mañga kélgen kişi maḥrūm yanmaġay[lar].

[25b] (1) **Sékkizinçi bāb, Nūşīrevān-ı ᶜādilniñg oġlıġa ḳılġan naṣīḥāti beyānıda.**

(2) Aydı éy oġul, kéçe ve kündüz kéliş barışlıġdurlar. ᶜĀlem işleriniñg (3) gerdişidin taᶜaccübde bolmaġıl tā ki bu ᶜālem bāḳīdür, bu kün yañglıġdur, tañgla andın (4) taġayyür tapsa tañg körmegil. Bu devlet bu kün mañga yétti dép tañglaḳı zevāldin (5) emīn bolmaġıl.

Bu[184] ve yana dédi: Né üçün ḫalāyıḳ bir işdin feşīmānlıḳ tartġay, yana (6) bir kişi uşbu işdin feşīmānlıḳ éltgey.[185]

Ve yana dédi: Né üçün tinç āsāyiş birle bolur, (7) ol kişi ki pādşāhlar birle āşinālıḳı bolġay.

Ve yana dédi: Kişi ki anıñg tirigliki öz murā (8) -dıça bol[ma]sa, ol kişi özini néçük tirigler ḳatarıda tutar?[186]

---

[183] Kelime 12. satırın sonunda *to* şeklinde yazılmış devamı 13. satırda olacak şekilde düşünülmüştür, ancak 13. satırda kelimenin kalan kısmı değil *toḫtatġay* şekli yazılmıştır.

[184] Bu kelimeden sonra muhtemelen bir eksiklik vardır.

[185] metin: **ایلتکان**

Ve yana dédi: Né üçün düşmen (9) tutmas-sén ol kişini ki civān-merdlikni ḫalḳġa āzār bérmek bilür.

Ve yana dédi: Dost (10) démegil ol kişini kim dostlarıñġa düşmendür.[187]

Ve yana dédi: Bī-hüner kişige dost (11) bolmaġıl.[188] Bī-hüner kişi né dostluḳġa yarar ve né düşmenlikge[189] irzir.

Ve yana dédi: Perhīz ḳıl (12) ol kişidin ki nādān bolġay, özini dānā tutġay.

Ve yana dédi: Özüñgniñg (13) dādını özüñg bérgil tā dād bérgüçidin müstaġnī bolġay-sén.

Ve yana dédi: Rāst **[26a]** (1) sözlegil, egerçi açıġ éşitilsün.

Ve yana dédi: Eger ḫ^{v}ālasañg kim sırrıñgnı düşmen[190] (2) añglamaġay, dostuñġa ayıtmaġıl.

Ve yana dédi: Her kişi çoñg bolup özini kiçik (3) tutsa zamāneniñg uluġı ol bolur.

Ve yana dédi: Ḫalḳ ara ḳadr ḳıymeti yoḳ kişini (4) tirigler ḳatarıda sanamaġıl.

Ve yana dédi: Eger ḫ^{v}ālasañg ki bī-renc ve bī-meşaḳḳat (5) tüvān-ger[191] bolġay-sén, her işiñg fesendīde bolġay.

Ve yana dédi: Bī-hūde (6) ve bī-menfa^{c}atni almaġıl tā bī-hūde, bī-menfa^{c}at satmaġay-sén.

Ve yana dédi: (7) Özüñgge oḫşalarġa muḥtāc bolġandın ölümni ḫūbraḳ bilgil.

Ve yana dédi: (8) Açlıḳġa ölgen ḫūbraḳdur, gedāynıñg nānı birle tiriglik ḳılġunça. (9)

Çün ānçi Sāyib aytur:

Naẓm

Bā vücūd-ı iḥtiyāc (10) ez ḫalḳ istiġnā ḫoş est

Bā dehān-ı beste morden ber leb-i deryā ḫoş est[192]

Ve yana dédi: Her ḫayāl ki (11) taṣavvuruñġa kélse anı ayturda nā-i^{c}timādlarġa i^{c}timād ḳılmaġıl ve i^{c}timādlıġlardın i^{c}timā (12) -dıñgnı kötermegil.

Ve yana dépdür: Özüñgdin kem uruġ toḳġanlarġa muḥtāc bolġannı (13) uluġ muṣībet bilgil. Suda ġarḳ bolup ölgen ḫūbraḳdur ki ḳomçaḳnıñg **[26b]** (1) penāhıda tiriglik ḳılġunça.

---

[186] metin: **توتارلار**
[187] metin: **دوشمن دور**
[188] Kelime 10. satırın sonunda *bo* şeklinde yazılmış devamı 11. satırda olacak şekilde düşünülmüştür, ancak 11. satırda kelimenin kalan kısmı değil *bolmaġıl* şekli yazılmıştır.
[189] metin: **دوشمنلیک که**
[190] metin: **دوشمن**
[191] metin: **توانکیر**
[192] İhtiyacın olsa da halk karşısında (bir şeye) ihtiyacın yok gibi davranmak güzeldir, deniz gibi bir servet olsa da (buna) tenezzül etmeyip ölmek güzeldir.

[Ve yana] dédi: Dünyā-ṭaleb pārsā ve taḳvā-dār tekebbürluġ[ı]dın, āḫiret- (2) ṭaleb tevāżuᶜluġ fāsıḳ ḫūbraḳdur.

Ve yana dépdür: Hemmedin nā-dānraḳ ol kişi (3) -dür ki pest, kiçik kişi uluġ mertebe tapsa anᵑga uşol fest kiçiklik közi[193] (4) birle ḳaralaġay.

Ve yana dépdür: Mundın uluġ günāh bolmas ki özi bilmegen (5) dᶜavā ḳılġay ve bilmegey, yalġançı bolġay.

Ve yana dépdür: Ol kişige firīfte ve maġrūr (6) bolmaġıl ki barnı yoḳġa ḫarc ḳılġay yaᶜnī ḳoldaḳını ḳolġa kélmeydurġan némersege bérgey.

(7) Ve yana dépdür: Cihānda hemmedin nā-murādraḳ ol kişidür ki birevninᵑg anᵑga ḥāceti (8) tüşgey, ol ḥācetni revā ḳılġunça ḳudreti bolġay, revā ḳılmaġay.

Ve yana dédi: (9) Her kişi séni bī-günāh yaman dése ol kişidin bu sözni sanᵑga yétgürgen kişini (10) yamanraḳ bilip anınᵑgdın ziyāde maᶜẕūr tut.

Ve yana dépdür: Her bende ki anı ḫalāyıḳ (11) alurlar ve saturlar, ol bendeni āẕādraḳ bilgil, ol kişidin ki yémek içmekninᵑg (12) ḳulıdur.

Ve yana dépdür: Her kişi ki anı ᶜālem işlerininᵑg tecrübe ve imtiḥānı dānā ḳılmas, (13) anᵑga héç ḥükemā dānālıḳnı örgetmekge renc meşaḳḳat tartmaġay.

Ve yana dépdür: Her némerse **[27a]** (1) -lerni nā-dānlardın asramaḳ āsānraḳdur öz bedenidin asramaḳdın.

Ve yana (2) dépdür. Eger ḫᵛāhiş ḳılsanᵑg ki séni hemme ḫalḳ obdan dégey, sén…[194]

(3) Ve yana dépdür: Eger ḫᵛāhiş ḳılsanᵑg ki rencinᵑg ḫalāyıḳ ara żāyiᶜ bolmaġay, (4) sén ḫalāyıḳnınᵑg rencini żāyiᶜ ḳılmaġıl.

Ve yana dépdür: Eger renc elemdin yıraḳ bolmaḳnı (5) ḫᵛālasanᵑg kişige ḥased ḳılmaġıl.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛāhiş ḳılsanᵑg ki (6) tiriglikni āsānlıḳ birle ötkergey-sén revīşinᵑg bölek, ḳılur işinᵑg[195] (7) bölek bolmasun.

Eger ḫᵛālasanᵑg ki séni ḫalāyıḳ dīvāneler ḳatarıda sanama (8) -ġaylar, tapılmaydurġan némerseni izdemegil.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛālasanᵑg ki (9) āb-rūy birle bolġay-sén, yaḫşı ḫūyluḳ bolmaḳnı lāzım tutġıl.

Ve eger ḫᵛālasanᵑg (10) kim kişidin pend yémegey-sén, ḳılmaġan işni ḳılġan bildürme.

Eger ḫᵛālasanᵑg kim şerm- (11) zede yaᶜnī uyatlıḳ bolmaġay-sén, özünᵑg yérde ḳoyġannı üstün köterme.

---

[193] *közi* kelimesi dördüncü satırın başında tekrar edilmiştir.

[194] Bu açıklama eksiktir. Mütercim ya kopya ettiği nüshadaki eksikliği aynen almıştır ya da kopya ederken bazı kısımları atlamıştır.

[195] metin: اشنینک

Ve yana (12) dépdür: Eger ḫᵛālasaŋ ki séndin festler saŋa külmegeyler, uluġlarnı (13) bühtān ḳılma.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛālasaŋ ki tükemes feşīmānlıḳdın emīn **[27b]** (1) bolġay-sén, köŋlüŋ ḫᵛāhişiçe iş ḳılmaġıl.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛālasaŋ (2) kim uluġ büzürglerdin bolġay-sén, yüzüŋni özgeler āyīneside[196] körgil.

(3) Ve eger ḫᵛālasaŋ kim öz ḳadr ḳıymetiŋ[197] becā turġay, özgelerniŋ ḳadrini bil.

(4) Ve eger ḫᵛālasaŋ kim hemme ḫalāyıḳ séni sitāyiş ḳılġaylar, bī-ḫıred ve kem-ᶜaḳl kişi (5) -lerge sırrıŋnı āşikārā ḳılmaġıl.

Ve eger ḫᵛālasaŋ kim hemme ḫalḳnıŋ bülendi ve uluġı (6) bolġay-sén, aş nānnı kéŋrü tutġıl.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛālasaŋ kim (7) séni ḫalāyıḳ āzādeler ḳatarıda sanaġaylar, köŋlüŋ içre ṭamaᶜge yol bérme (8) -gil.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛāhiş ḳılsaŋ kim dād-ger yaᶜnī dādıġa yétgenlerdin (9) bolġay-sén, ṭāḳatiŋ barıça nā-murādlarnı yaḫşı tutġıl.

Ve yana dépdür: Ḫalāyıḳ (10) séni yaman démekdin yıraḳ bolġay, sén olarnıŋ kéynide sitāyiş ḳılġıl.

(11) Ve yana dépdür: Eger ḫᵛāhiş ḳılsaŋ kim hemme ḫalḳ séni dost tutġaylar, ḫalḳnıŋ (12) murādıça sözlegil.

Ve yana dépdür: Eger ḫᵛālasaŋ kim merhem birle yaḫşı bolmaydur (13) -ġan cerāḥat köŋlüŋ[ge] yétmegey, nā-dān kişi birle münāẓara ḳılmaġıl.

Ve yana dépdür: **[28a]** (1) Eger ḫᵛālasaŋ kim tiliŋ uzun bolġay, ḳoluŋnı ḳısḳa tut.

Nūşīrevān-ı (2) ᶜādilniŋ naṣīḥatleri uşbu érdi kim zikr ḳılduḳ. Bu sözlerni oḳu (3) -ġıl, sehl tutmaġıl ki bu sözlerdin hemme ḥikmetniŋ būyı keledür ki (4) ḥükemālarnıŋ ve pādşāhlarnıŋ sözidür. Émdi éşitgil kim yigit-sén, (5) ḳaçan kim pīr bolsaŋ ḥikmet sözini éşitmek ḥācet bolmas, çünki pīrler (6) zamāneniŋ tecrübeside imtiḥānı özgedür.

Toḳḳuzunçı bāb, pīrlik ve (7) yigitlikniŋ beyānıda.

Éy oġul, her-çend yigit-sén ᶜaḳlıŋ bāre (8) -side pīrleriŋ ᶜaḳlı dék bolġıl, velīkin démedim ki yigitlik ḳılmaġıl (9) ve yigit bolsaŋ hem özüŋni saḳlaġıl ve rindāne bol, pejmürde yigit (10) -lerdin bolmaġıl ve yigitlikde şūḫluḳ ve bī-bāklıḳ ḫūbdur. Çün ānçi Aris (11) ṭalis ḥakīm[198] aytıpdur: *"Eş-Şebābu sebᶜatuhū mine'l-cünūn."* Yaᶜnī yigitlik (12) cünūnnıŋ baᶜżasıdur ve dīger cāhil ve türklerdin bolmaġıl ki şūḫluḳ[dın] (13) héç belā

[196] metin: اینهسیدا
[197] metin: قیمتینک ني
[198] metin: حاکیم

peydā bolmas, ammā cāhil ve türklerdin belā ḳopar. Elbette ṭāḳatiñġa[199] **[28b]** (1) çaġlıḳ yigitlikdin behre alġıl, vaḳtāki pīr boldunġ özüñgni (2) yıġa'lmas-sén. Çün ānki bir pīr bolġan kişi né aytıpdur: Néçe yıl ḥasret tartıp (3) ġam yédim ki vaḳtāki pīr bolsam néçük ḳılġumdur ki yigitler ve ḫōş-rūylar méni ḫᵛāla (4) -maslar. Émdi kim pīr bolupdur-mén, mén ḫōd olarnı ḫᵛālamaydur-mén ve eger ḫᵛālasam (5) ḫūb körünmeydür.

Éy oġul, her-çend yaş yigit-sén Ḫudāy ᶜazze ve celleni ferāmūş (6) ḳılmaġıl. Ölümdin emīn bolmaġıl. Ölüm né yigitge baḳar ve né ḳarını ḳoyar.

Naẓm

(7) Baḳmas ölüm ḳarı bile yaşḳa

Çāre nédür yétse ölüm başḳa

Andaġ (8) éşitüpdür-mén ki **ḥikāyet**[**de**] kéltürüpler kim: Rey[200] şehride bir bāẕirgān (9) dezrī bar érdi, dükkānı[201] gürüstān dervāzesiniñg aldıda. Bir kūze[ni] mıḫ (10) -ḳa asıp ḳoydı. Ġarażı bu érdi ki her cenāze ki şehrdin çıḳsa bir taş kūze (11) -ġa salġay. Her ayda ol kūzedeḳı taşnı töküp ḥesābını alıp (12) bu ayda munça kişi öldi dép yana kūze asıp ḳoyar érdi tā yana bir ay (13) tamām bolġanda töküp yana bir cenāzege bir taş salur érdi. Néçe yıl uşbu ṭarīḳa **[29a]** (1) birle kün ötkerür érdi tā bir kün uşol dezrī öldi. Bir kişi ölgen[i]din (2) ḫaberi yoḳ, anı çarlaġalı bardı érse kördi kim éşigi muḫhem turupdur. Hem-sāye (3) -din sordı kim: Dezrī né yérge kétti? Hem-sāye dédi: Ol hem özini kūzeġa saldı.

(4) Éy oġul, hūşuñg birle bolġıl, yigitlikiñg ve yaşlıḳınñgġa maġrūr bolmaġıl. Ḫᵛāh[202] ṭāᶜat (5) -de bol ḫᵛāh maᶜṣiyetde bol her ḥālde bolsañg Ḫudāy ᶜazze ve celleniñg yādıda (6) bol ve Ḫudādın maġfiret tilegil ve ölümdin ḳorḳġıl tā günāh yükleridin (7) köterip uşol dezrīge oḫşa nā-gāh kūze[ġa] tüşmegey-sén ve éy o- (8) ġul, hemīşe yigitler birle hem-ṣoḥbet bolmaġıl ki ḳarılar birle hem-ṣoḥbet (9) tutġıl. Hem-rehleriñg ve nökerleriñgni hem ḳarılar hem yigitlerdin alışturup (10) tut ki eger yigitler maġrūrluḳdın bir muḥāl sözni déseler ḳarılar anıñg defᶜ[i]ni (11) ḳılurlar, çünki ḳarılar tola némerselerni bilürler. Eger çendī ki ekṣer yigitler ḳarılarġa (12) külerler, anıñg üçün ki ḳarılarnı yigitlikge muḥtāc körerler. Bu sebebdin yigit (13) -ler ḳarılarġa ziyādelik izdep bī-ḥürmetlik ḳılurlar. Egerçi ḳarılar yigitlik **[29b]** (1) ārzūsını[203] ḳılurlar, ammā yigitler hem bī-şek ḳarılıḳ ārzūsını ḳılurlar. (2) Ḳarılıḳnı şāyed ki tapġaylar ve şāyed ki tapmaġaylar ve çün yaḫşı teᵓemmül ḳılsañg (3) her ékkisi birbirige ḥaseddür. Egerçi yigitler özlerin hemmedin dānā tutar (4) -lar, zinhār bu yañglıġ yigitlerdin bolmaġıl ve ḳarılarnı ᶜizzet ve ḥürmet ḳıl (5) ḳarılarġa bī-ḥürmetlik birle sözlemegil tā ki ḳarılar ḳatıġ cevāb bérmegeyler. (6) Çün ānki andaġ éşitipdür-mén ki:

Ḫikāyet

---

[199] Bu kelime 28b'nin 1. satırında tekrar etmiştir.
[200] metin: **هري**
[201] metin: **دوكاني**
[202] metin: **خوا**
[203] metin: **ارضوسي ني**

Bir yüz yaşar kişi ḳaddi ḫam ᶜaṣāġa (7) yölenipdür, ötüp barur érdi. Bir yigit aṅga utru kélip dédi: Éy şeyḫ, bu yay (8) -çaḳnı néçe pulġa aldıṅgız? Tā mén hem bir yayçaḳ alġumdur. Şeyḫ cevāb bérdi kim: Eger ᶜömr (9) tapsaṅg ve ṣabr ḳılsaṅg saṅga müft bérürler, her-çend aṅga irzimeseṅg hem (10) zūr birle saṅga bérürler. Ammā aḥmaḳ, sāde ḳarılar [birle] hem-ṣoḥbet bolmaġıl ki ᶜāḳil (11) yigit aḥmaḳ nā-dān ḳarılardın ḫūbraḳdur tā yigit-sén, yigit ḥālide bol (12) ve çün ḳarıdıṅg ḳarılıḳ ḥālide bol, çünki ḳarıġanda yigitlik yaraşmaydur. (13) Ḳarı kişiniṅg yigitlıḳ ḳılġanı cengdin ḳaçar vaḳtıda kār-nāy tartġanġa oḫşar **[30a]** (1) ve raᶜnā ḳarılardın bolmaġıl ve nā-pāk ve fāsıḳ ḳarılardın ḳorḳġıl ve yigit (2) -lerdin ḳarılarnıṅg ḳadr-dānlıġıda ilgerirek inṣāf bérgil, çünki yigitler (3) pīrlıḳdın ümmīd tutarlar, ammā pīrlerniṅg ölümdin bölek[204] ümmīdleri bolmas. (4) Anıṅg üçün ki zirāᶜat ki fişip aḳardı, anı orarlar[205] eger ormasalar tökülüp (5) ḳalur. Andaġ kim mīve fişġandın kéyin dıraḫt üzre turmas, tökülüp yérge tüşer. (6) Çün ānçi aytıpdurlar:

Rubāᶜī

Ay kün üze ger pāye-i[206] taḫtıṅg bolsun

(7) ᶜĀlemde Süleymān kibi baḫtıṅg bolsun

Taşlarsa tükense ᶜömr her né raḫtıṅg

Pişḳan (8) mīvesi gerçi dıraḫtıṅg bolsun

Ve éy oġul, andaġ bilgil ki séni bu yaṅglıġ ki bar (9) -sén mundaġ ḳoymaslar. Vaḳtāki yigitlikiṅg işdin ḳalsa sözlemek (10) ve körmek ve éşitmek ve buramaḳ ve sılamaḳ ve tartmaḳ, bu cümleniṅg éşigi séniṅg (11) yüzüṅgge yapılur, né sén tiriglikiṅgdin ḫursend[207] bolur-sén ve né ḫalāyıḳ séndin (12) şād bolurlar ve ḫalḳġa vebāl bolur-sén. Pes andaġ ölüm, tiriglikdin (13) ḫūbraḳdur ve ḫalāyıḳnıṅg miṣāli āftābġa oḫşadur ve yigitliknıṅg āftābı **[30b]** (1) maşrıḳ burcıdadur, sāᶜat-be-sāᶜat kemāl tapar ve pīrlıḳnıṅg āftābı maġrib[208] (2) burcıdur, kündin künge yérge patar. Çün ānki mén aytadur-mén:

Naẓm

Pīrlıḳ élgide (3) éy Keykāvūs ᶜāciz boldunṅg

ᶜÖmrniṅg fikrini atmış üç kéldi yaşınṅg

Bu sebeb (4) -dindür ki ḳarıġan kişi ᶜaḳl ve fiᶜl birle yigit bola'lmas ve ḳarılarġa hemīşe (5) raḥmet birle bolġıl. Ḳarılıḳ andaġ aġrıḳdur ki anı héç kişi körgeli barmas, (6) andaġ żaᶜfīdür ki ölümdin bölek héç kişi anıṅg devāsın bilmes ve (7) kişi ḳarılıḳdın héç āsāyiş bola'lmas tā ölmegünçe her aġrıḳı ki ādemġa yüz (8) kéltürse, ol aġrıḳda ölmese sıḥḥat tapar. Meger ḳarılıḳ aġrıḳı kündin künge (9) ziyāde bolur, anıṅgdın sıḥḥatlik ümmīd tutup bolmas. Anıṅg üçün kim ḥükemā (10) kitāblarıda kördüm ki ādemī-zād, ottuz tört

[204] metin: بولكدين
[205] metin: اولارلار
[206] metin: پاءيه
[207] Bu kelime 11. satırın sonunda, sayfanın kenarında yer almaktadır.
[208] metin: مغريب

yaşġa kirgünçe kündin künge (11) ḳuvvetde ve cismde ziyāde bolur tā ḳırḳ yaşġa kirgünçe uşol bir ḥālde tu (12) -rar kim ziyāde bolmas.

Çün ānçi āftāb hem āsmānnıñg otrasıġa yétse (13) āheste seyr ḳılur ve ḳırḳ yaşdın tā ellig yaşġa kirgünçe her yıl özide kem **[31a]** (1) -lik mülāḥaẓa ḳılur ki ötgen yılda yoḳ érdi ve ellig yıldın tā atmışġa (2) her ayda özide kemlik ve noḳṣān tapar ki ötgen ayda tapmap érdi. Atmış (3) -dın yétmişgeçe[209] her haftada özide kemlik körer ki ötgen haftada kör (4) -mep érdi ve eger seksendin ötse her sāᶜat özide derd renci körer ki (5) ötgen sāᶜat körmep érdi ve ᶜömr lezzetiniñg sermāyesi tā ḳırḳ yıldur. (6) Vaḳtāki ḳırḳ yıl tamām boldı érse şaṭunıñg üstünki pāyesige çıḳıp (7) her yıl ve her ay ve her hafta ve her kün ve her sāᶜat né ṭarīḳa birlen ki üstünki fāyege çıḳıp (8) érdi, uşol yañglıġ bī-şek ve bī-şübhe astın tüşgüsidür. Pes ol (9) kişiniñg ḫōşnūdluġını izdegil ki her sāᶜatde özide derd renci köredur (10) -ġan bolsa.

Pes éy oġul ve éy közümniñg nūrı balam, sañga pīrlıḳ (11) -nıñg sözini ziyāde ḳıldım. Anıñg üçün ki méniñg bu pīrlıḳdın köp renc elemim (12) bardur. ᶜAceb érmes ki pīrlıḳ, méniñg düşmenim[210] bolġay. Cāyı ol ki düşmendin (13) şikāyet ḳılġay-mén.

Naẓm

Taᶜaccüb ḳılmaġıl ḳılsam şikāyet[211] düşmenimdin kim

Belā-yı **[31b]** (1) cāndur düşmen şikāyetdür belādın köp

Düşmenniñg[212] hemme şikāyetlerini (2) yaḳın dostġa ḳılurlar. Ümmīdim Ḥaḳ teᶜālādın ol ki sén hem bu şikāyetni (3) ferzendiñgga ḳılġay-sén, séni hem Ḫudāy teᶜālā pīrlıḳġa yétgürgey.

Beyt

(4) Kimge ḳılayın şekve bu pīrlıġım derdin

Sorġan kişi dér tevbe bu derd devāsızdur

(5) Pīrlıḳ rencin ve ḳarılıḳ żaᶜfın ḳarılardın özge kişi bilmes.

Ḥikāyet

(6) Peder-i büzürg-vārımnıñg bir yasavulı bar érdi, anı Gilān yasavul dér érdiler. Seksen (7) -din ötgen ḳarı kişi érdi. Ḫᵛāhiş ḳıldı kim bir aṭ alġay kim yavaş ve basıġ (8) bolġay. Bir aṭ kéltürdiler érse ḫōş-reng ve semiz ve hemme aᶜẓāsı tāze, aṭnı (9) kördi, ḳarı érdi, almadı, yana bir kişi aldı. Mén dédim: Éy yasavul ata, ol (10) aṭnı fülān kişi aldı, né üçün siz almadıñgız? Yasavul dédi: Ol aṭnı (11) alġan kişi yaş yigitdür, pīrlıḳ rencidin bī-ḫaberdür, eger rengi boyıġa maġrūr (12) bolup alġan bolsa maᶜẕūrdur ki mén pīrlıḳdın köp renc tartġandur-mén, (13) bilip turup ḳarı aṭnı alıp bir āfetge yoluḳsam, ḫalḳ méni melāmet **[32a]** (1) ḳılurlar. Ammā éy oġul; cehd ḳılġıl, vaḳtāki pīr bolsañg bir yérde ber-ḳarār (2)

[209] metin: yétmişgeçe yılġaça
[210] metin: **دوشمنیم**
[211] metin: **سکایت**
[212] metin: **دوشمن نینک**

bolġıl ki pīrlıḳda sefer[213] ḳılmaḳ ᶜaḳldın érmes, ḫuṣūṣen ol kişi ki (3) sefer[214] ḳılmaḳġa küçi ve ḳudreti bolmaġay. Pīrlıḳ bir düşmen[215] ve yoḳsuz (4) bir düşmen.[216] Ékki düşmen[217] birle sefer ḳılmaḳ nā-dānlıḳdın bolur, ammā bī-iḫtiyār eger (5) seferī vāḳiᶜ bolup öz vaṭanın̄gdın yıraḳ tüşmek san̄ga pīş (6) kélse Ḫudāy tebāreke ve teᶜālā ol seferdin san̄ga raḥmet ḳılġay. (7) Ol ġurbetde seferde san̄ga yaḫşılıḳ yoḳ bolġandın (8) andaġ seferni ḫūbraḳ bilgil, hergiz[218] ārzū[219] ḳılmaġıl, né yérde ki murādın̄g ḥāṣıl (9) -dur anda toḫtaġıl ve ol yérnin̄g yémek içmekidin néme kim san̄ga sezā-vār (10) -raḳdur anı tonuġıl. Her-çend ki "*El-vaṭanu ümmü'ṣ-ṣānī.*" Yaᶜnī alḳıp alġan vaṭanın̄g (11) ékkinçi anan̄gdur an̄ga meşġūl bolmaġıl, vaṭan yādın unutġıl. ᶜĀlemnin̄g (12) [ḫūbluḳıġa] ser-ḥesāb barġıl.

Aytıpdurlar: Ol ki nīk-baḫtdur, ᶜālemnin̄g ḫūbluḳı anı (13) ārzū ḳılur. Ol ki bed-baḫtdur, aṣālet ve nesebni[220] ārzū[221] ḳılur. Bed-baḫt **[32b]** (1) ata anasın̄g āb-rūyı birle kün alur. Vaḳtāki sén ᶜālemni[222] özün̄gde (2) körsen̄g, menfaᶜatlig şuġlni ḳolġa kéltürsen̄g saᶜy kūşiş[223] ḳılġıl kim (3) uşol şuġlni ṣābit ve muḥkem tutup özün̄gde toḫtatġay-sén. Vaḳtāki (4) uşol şuġl sénde ber-ḳarār boldı, ol ziyādelikni ṭaleb ḳılmaġıl ki (5) ol ziyādelikni ṭaleb ḳılġanın̄gdın nā-gāh kemlikge tüşmegey-sén. (6) Bir iş obdan tüşgen bolsa andın obdanraḳ ḳılay, démegil tā muḥāl (7) ṭamaᶜ birle obdandın maḥrūm ḳalmaġay-sén. Ammā ᶜömrün̄g künlerini ötkerür (8) -de bī-tertīb bolmaġıl. Her né işni bī-tertīb ḳılmaġıl. Çün ānçi ṭaᶜām yémek[de], (9) su içmek[de] hem bī-tertīb bolmaġay. Eger ḫᵛāhiş ḳılsan̄g kim séndeki derece (10) ve mertebe dostun̄g ve düşmenin̄gnin̄g[224] közide āb-rūy birle bolġay, kérek ki (11) sénin̄g ḥālin̄g ᶜavāmü'n-nāsnın̄g ḥālidin bülendraḳ mertebede bolġay.

(12) **Onunçı bāb, ṭaᶜām yémekenin̄g tertībi[225] beyānıda.**

Bilgil éy oġul, [ᶜavāmü'n-nās] ḳılur iş (13) -lerde vaḳtnı ve tertībni izdemeydürler, vaḳtnı bī-vaḳt ḳıladurlar ve **[33a]** (1) büzürgler ve ḫıred-mendler ḳılur işleride her işġa bir vaḳtnı taᶜyīn[226] ḳılurlar. Bir (2) kéçe kündüz yigirme tört sāᶜatdür. Bu yigirme tört sāᶜatnin̄g her birini (3) bir işġa taᶜyīn[227] ḳılıpdurlar ve her işġa bir vaḳt endāze ḳoyupdurlar tā ki ḳılur iş (4) -leri birbirige alışmaġay ve ḫiẓmet-kārlarġa maᶜlūm bolġay kim her vaḳtda ḳılur (5) işleriġa meşġūl bolġay tā hemme işler öz veznide[228] bolġay.

Evvel kéçe (6) ṭaᶜām yémekenin̄g sözini beyān ḳılay: Bilmek kérekdür ki bāzār ḫalḳıġa ᶜādetdür (7) kim kéçe ṭaᶜām yérler. Bu ᶜādet bisyār ziyānlıġdur ve leşker ḫalḳıġa

---

[213] metin: **صفر**
[214] metin: **صفر**
[215] metin: **دوشمن**
[216] metin: **دوشمن**
[217] metin: **دوشمن**
[218] metin: **هركيز**
[219] metin: **ارضو**
[220] metin: **نصب اني**
[221] metin: **ارضو**
[222] metin: **عالمنينک**
[223] metin: **كوشيش**
[224] metin: **دوشمنينک نينک**
[225] metin: **ترتبي**
[226] metin: **تعين**
[227] metin: **تعين**
[228] metin: **اوزنيدا**

ᶜādetdür kim né vaḳt (8) tapsalar şol vaḳtda yérler ve çehār-pālar ᶜādetidür né yérde saman tapsa (9) ol yérde yégüsidür ve ḫavāṣlar ve uluġlar işidür ki bir vaḳtdın ziyāde (10) ṭaᶜām yémesler ve özini selāmet tutmaḳnıñg ṭarīḳi budur, līkin beden żaᶜīf (11) bolur, hemīşe bu kişi bī-maḳdūr bolur. Muḥteşem ve uluġlar értegen ḫalvetde endek[229] (12) ṭaᶜām yép andın kéyin sārvanġa olturup sulṭānlıḳ işiġa meşġūl [bolurlar] (13) tā namāz-ı pīşīn ança ki resmdür, tamāmıġa yétgey. Andın kéyin hem ṭaᶜām ve hem kāse **[33b]** (1) -lerni ḥāżır[230] ḳılġaylar. Andın ṭaᶜām yégeyler, ammā bolġay ki ṭaᶜām yémekde aldıramaġay[lar] (2) ve āheste yégeyler. Ṭaᶜām yérde ḥāżır [bolġay], ḫalḳ kelām, kelime[231] ḳılġaylar ki şarṭ-ı İslāmdur. (3) Velīkin[232] başını ḳoy[ı] salıp sözlegey[ler], kişiniñg yüzige ve ṭaᶜāmıġa baḳıp (4) sözlemegeyler.

Andaġ éşitip érdim ki pādşāh Ṣāḥib ᶜAbbād öz ḫalḳı birle ṭaᶜām (5) yép olturup [érdi]. Bir kişi bir loḳma ṭaᶜām köterip aġzıġa yétgürgünçe Ṣāḥib ᶜAbbād kör (6) -di kim bir ḳıl loḳmada bardur kim ol kişiniñg ḫaberi yoḳ. Ṣāḥib ᶜAbbād dédi: Éy fülānī, (7) loḳmadaki ḳılnı alıp taşlañg. Ol kişi loḳmanı kāsesige yandurup ḳoydı. Ḳopup (8) kétgeli uġradı.

Ṣāḥib ᶜAbbād sordı: Éy fülānī, méniñg mihmān-dārlıġımdın né üçün (9) nā-tamām ḳoptuñguz?

Ol kişi dédi: Élgimge alġan loḳmadaki ḳılnı köredurġan kişiniñg ṭaᶜāmını (10) yémek mekrūhdur. Bu sözdin Ṣāḥib ᶜAbbād ḫacīl boldı. Ammā éy oġul, sén evvel (11) özüñgge meşġūl bolup ṭaᶜām yémekge müheyyā bolup olturġıl, andın kéyin ṭaᶜām kéltür (12) -geli buyurġıl. Uluġlarnıñg rüsūmı ékki ṭarīḳa bolur: Baᶜżalar evvel ṭaᶜāmnı özlerige (13) ḳoyarlar, andın ḥāżır ḳavmġa ḳoyarlar ve baᶜżalar ilgeri ḳavmġa ḳoydururlar, andın özle **[34a]** (1) -rige ḳoyarlar. Bu hemmedin ḫūbraḳ resmdür ve keremniñg ṭarīḳasıdur. Evvelḳı ṭarīḳa seyyid (2) -ler ve ḫᵛāceler ṭarīḳasıdur. Ammā fermān ḳılġıl kim vaḳtāki aş tartsalar aldırap (3) dester-ḫān[233] yıġmaġaylar ki hemmeniñg ḳursaḳı yeksān bolmaġusıdur. Vaḳtāki ṭaᶜām (4) -dın fāriġ bolsalar, hemmesi sīr-āb bolup meclisdin ḳopġaylar kem-ḫōr ve pür-ḫōr yeksān (5) bolġaylar. Eger séniñg aldıñgda ṭaᶜām bolsa yéydurġan vaḳtda zinhār turş-rūy (6) bolmaġay-sén, yaᶜnī çırayıñgnı çırtıp ṭaᶜām yémegey-sén ve ṭaᶜām vaḳtıda maḳāmġa (7) müteşaddī ḫalḳ bile ceng ḳılmaġay-sén ki ᶜādet ḳılġu dék iş émesdür. Bu (8) sözni yana bir bābda hem ayıtḳumızdur. Ḳaçan kim nān yémekniñg tertībini bildiñg, (9) şarāb içmekniñg ṭarīḳini añglaġay-sén.

On birinçi bāb, şarāb içmek (10) -niñg beyānıda.

Bilgil éy oġul, şarāb içmekniñg sözini aytadur-mén (11) ve şarāb içkil démeydür-mén ve içmegil hem démeydür-mén, çünki yigitler (12) kişiniñg sözi birle ḳılur işleridin yanmaslar ki mañga hem bisyār ayıttı (13) -lar: Şarāb içmegil. Mén éşitmedim tā ellig yıldın kéyin Ḫudāy teᶜālānıñg **[34b]** (1) raḥmeti méni tevbege müşerref ḳıldı. Ammā içmesemñg ékki cihānnıñg sūdı sañga (2) bolġusıdur. Ḥaḳ teᶜālā ḫoşnūdluġıġa müşerref bolġuñgdur ve ḫalḳnıñg melāmeti[din] (3) ḳutulur-sén, bī-ᶜaḳllar birle hem-meclis bolurdın

[229] metin: **اندیک**
[230] metin: **جاضر**
[231] metin: **کلیمه**
[232] metin: **ولیکین**
[233] metin: **دستور خان**

ḳutulur-sén. Ṣalāḥ iş (4) -ler tola ziyāde bolur. Velīkin[234] yigit-sén, biledür-mén ki yaman hem-rāhlar séni (5) ḳoymaslar, öçürürler.

Çün ānçi aytıpdurlar: "*El-Vaḥdetu ḫayrun min mecālīsi's-sū*[235]" (6) Yaᶜnī yamanlar meclisidin tenhālıḳ bihraḳdur. Eger şarāb içseñg kö (7) -ñglüñgni tevbede tut. Ḥaḳ teᶜālādın tevbege tevfīḳ tilegil. Bu yaman gir (8) -dārıñgdın hemīşe feşīmānda bolġıl. Şāyed ki Ḥaḳ sübḥānehū teᶜālā öz faẓl (9) [u] keremi birle sañga tevbe-i naṣūḥ, kerāmet ḳılġay. Eger mizāb içseñg bilgil (10) ki anı né ṭarīḳada içmek kérek. Ṭarīḳasını bilmeseñg zehrdür. Eger bilseñg (11) der-ḥaḳīḳat[236] tiryāk bolur. Hemme[237] içedurġan ve yéydurġan ṭaᶜāmlar ve şarāblar (12) ki bardur, ḥaddin ziyāde içseñg ve yéseñg hemme zehrdür.

Beyt

Eger tiryāk (13) bolsun bolġusı zehr

Ger içseñg taşḳarı endāzesidin

Bolġay ki eger **[35a]** (1) nān yégen bolsañg tā üç mertebe teşne bolur-sén. Su içmegünçe mizāb içme (2) -gey-sén ve eger teşne bolmasañg üç sāᶜat tevaḳḳuf ḳılġıl, andın kéyin (3) içkil. Anıñg üçün ki her-çend miᶜde ḳuvvetlig bolsa hem yette sāᶜatde defᶜ (4) ḳılur, üç sāᶜatde füşürür yana üç sāᶜatde ṭaᶜāmnıñg ḳuvvetini alur ve ciger (5) -ġa barur ve ciger, hemme aᶜżālar taḳsīm ḳılurlar. Bir sāᶜatdin kéyin ḳalġan faẓlanı açuy (6) yuturur (?) kérek kim sékkizinçi sāᶜat dāḫil bolġay. Her miᶜde ki bu yañglıġ bolmasa hem anı (7) miᶜde démesler, ḳafaḳ dérler. Pes uşbu cihetdin aytıp édim ki üç sāᶜat (8) ötgendin kéyin mizāb içgey tā hemme ṭaᶜāmdın behre-ver tapġay. Bilgil kim (9) şarāb içedurġan mey-perestlerniñg üç ḳāᶜideleri bolur. Anı bu yérde (10) ṣafḥasıge sızmaḳ lāzım kéldi. Biri bu ki ṣelāṣe-i ġassāle dérler ve [ékkinçige] ḫamse yā żamme aṭ ḳoyarlar, (11) üçünçige sebᶜa-i nāyime ism birle atarlar. Ṣelāṣe-i ġassāle ol kim rindān-ı mey-ḫᵛāreler (12) bezm-i şarāb meclisini ḳurarlar. Evvel üç fiyāle nūş ḳılurlar. Bu üç fiyāleni ṣelāṣe (13) -i ġassāle démek, obdan pāk ḳılġuçı démek bolur. Bu üç fiyāle mey könñgülni ġale **[35b]** (1) ġış[dın] pāk ḳılıp küdüretni ṣafāġa mübeddel ḳılur ve çün könñgül küdüret (2) -din ḫālī ve dimāġ, mey neşᵓesidin bir çaġ ki [ḫūb] boldı. İştihāsı, daġdaġası (3) -dın kitāb-ı temkīn ve ġıẓā, hāy-ı şīrīn (?) ki neşᵓe lāzımesidür, ḫāṭırġa yétti. Ançа (4) ḫāṭır-ḫᵛāhdur, tenāvül ḳılurlar. Andın nevbet ḫamse hāẓıme[si]ge yéter. Béş fiyāle mey (5) kim bu yégenniñg hāẓıme[si]ge[238] tiryāk-ı fārūḳī yañglıġ ve maᶜcūn-ı ḳuvvet[239] meṣellik ḫāṣṣiyyet (6) bérür. Andın sebᶜa-i nāyimege yéter. Bu yette fiyāledür. Mey, mey-ḫāreler özini bī-ḫōd (7) -luḳ mertebesi ve bī-şuᶜūrluḳ ve bī-iḫtiyārlıḳ tekyesige baş ḳoyar.

Mey-ḫᵛārlıḳ (8) -nıñg uşbu üç ḥālet[i]din ḫaber bérmek üçün muṣannif aytadur kim: Mey içer bolsañg (9) ṣelāṣe-i ġassāleni namāz-ı dīgerdin ibtidā ḳılġıl tā béşinçi yettinçige yétip mestlik bī- (10) iḫtiyārlıḳġa yétgünçe kéçeniñg ḳarañggusı [ziyāde] ve ḫalāyıḳnıñg

[234] metin: **وليكين**
[235] metin: **السواد**
[236] metin: **درّ حقيقت**
[237] metin: **همهء**
[238] metin: **هاضمه**
[239] metin: **معجون ياقوت**

izdihāmı[240] pest bolġay ve ḫalḳ (11) séninṉg mestlikiṉgni körmegey ve mestlikde bed-ḫūyluḳ ḳılmaslıḳ [ḫūbdur], mest (12) -likdeki bed-ḫūyluḳnı héç ṭāyife ḫūb démepdürler. Bāġlarda (13) ve ṣaḥrālarda mey içmekni iptidā ḳılmaġıl ve eger mey içseṉg mestlikge **[36a]** (1) yéter vaḳtıġa öyüṉggа yanġıl ve mestlikni öyüṉgde ḳılġıl ki çehār (2) dīvārnıṉg sāyesi dıraḫt sāyesidin ḫūbraḳdurlar ki (3) kişi öz öyide pādşāh yaṉglıġ öz mülkide. Deşt ṣaḥrāda kişi ġarībdür, (4) maᶜlūm ve müşaḫḫaṣdurlar kim ġarīb ve müsāfirniṉg élgi né yérge yétgü (5) -sidür? Ve hemīşe mizāb[241] içmekdin perhīz ḳılġıl ve içseṉg hem ança (6) toḫtaġıl ki ékki üç piyāleniṉg cāyı bolġay ve perhīz ḳılġıl, sīr-ṭaᶜām[242] (7) üzre mest bolġunça içmekni. Sīrlıḳ[243] ve mestlik, ṭaᶜām (8) -dın ve [mizābdın] bolmaġay.[244] Sīrlıḳ,[245] āḫir[246] yéydurġan ṭaᶜāmdın bolġay. (9) Çün ānçi mestlik āḫir[247] piyāledin bolur. Ol içgende nā[n] birle şarāb (10) cemᶜ kélmegey tā her ékkilesiniṉg żarārıdın emīn bolġay ve cehd (11) ḳılġıl tā hemīşe mest bolmaġay-sén ve mestlikde ékki iş netince bérür: (12) Evvel aġrıḳ, ékkinçi dīvānelik. Pes mén biledür-mén kim méniṉg naṣīḥatim éşitmes (13) -sén tā ḳudretiṉg barıça saᶜy ḳılġıl kim sén ṣubḥda ḳopup içmekni ᶜādet **[36b]** (1) ḳılmaġay-sén kim ṣubḥda içgenni ḫükemālar ḫūb körmepdürler ve fesend ḳılmap (2) -durlar. Evvelḳı şūmluġı uşbu boladur ki namāz-ı bāmdād fevt boladur ve yana (3) ol ki kündüzkiniṉg ḫumārı başdın kétmesdin könṉgül buḥārātı anṉga ḳoşa (4) -ladur. Anıṉg netincesi māliḫūlyā bolmaḳġa yétgüredür ve yana hemme ḫalāyıḳ uyḳuda (5) bolsalar, sén oyġaḳ bolur-sén ve çün ḫalāyıḳ oyġaḳ bolġanda nā-çār (6) saṉga uyḳuda bolmaḳ lāzım kélür ve çün tamām kündüz uyḳulamasaṉg ve tamām (7) kéçe bīdār bolsaṉg taṉglaḳı künde tamām bedeniṉg ḫaste ve rencūr bolur ve ṣubḥda (8) içgende ekṣer bed-ḫūyluḳ ve çalbarḳamaḳ peydā bolur veyā bir iş ḳılınur ki anıṉg (9) -dın feşīmān bolur veyā bī-lāzım néme dünyālıḳdın ḫarc bolur. Ammā birer vaḳtda (10) nā-gāh ṣubḥda içmek vāḳiᶜ bolsa revādur, ammā ᶜādet ḳılmaġay-sén ᶜādet, (11) ḫūb émes. Eger her-çend mizāb içgeli ḫarīṣ bolsaṉg hem āzīne kéçesi, āzīne (12) küni ḫürmet saḳlap içmeseṉg bir hafta ḫalāyıḳnıṉg tili baġlanur ve ol (13) cihānda ṣevāb ḥāṣıl[248] bolur ve bu cihānda nān fāyide bolur, nān ki peydā boldı, **[37a]** (1) anı saḳlaġay-sén. Éy Bārā Ḫudāyā, hemme müᵓminīn ve müᵓmināt ve Müslimīn (2) ve Müslimātġa tevfīḳ, hidāyet, kerāmet ḳılıp tevbe-i naṣūḥ, ᶜaṭā ḳılġıl.[249] (3) *Bi faḍlike ve keramike bi raḥmetike yā erḥame'r-rāḥimīn ve ṣalla'llāhu ᶜalā ḫayri ḫalḳıhī Muḥammedin ve ālihī ve eṣḥābihī (4) ecmaᶜīn.*[250]

On ékkinçi bāb; mihmān bolmaḳ, mihmān ḳılmaḳnıṉg beyānıda.

Bilgil éy (5) oġul, bīgāne miḥmānnı her kün mihmān-dārlıḳ ḳılmaġıl. Çirā ki her kün mihmānnıṉg (6) ḥaḳḳıġa sezā-vār, mihmān-dārlıḳġa lāyıḳ bola'lmas-sén. Baḳġıl ki her ayda néçe defᶜa (7) mihmān ḳıla-sén. Ol ki béş mertebe ḳılurunṉgnı bir mertebe ḳılġıl ve béş

---

[240] metin: **اندحامي**
[241] metin: **ميزاب**
[242] metin: **سر طعام**
[243] metin: **سرليق**
[244] *Sīrlıḳ ve mestlik, ṭaᶜām (8) -dın ve [mizābdın] bolmaġay* ibaresi metinde *sirlıḳ ve mestlik ve sirlıḳ ṭaᶜāmdın ve hem ṭaᶜāmdın bolmaġay* şeklindedir.
[245] metin: **سرليق**
[246] metin: **اخير**
[247] metin: **اخير**
[248] metin: **حاصيل**
[249] metin: **قيلغاي**
[250] Ey rahman ve rahim olan Allah'ım; senin fazlın, keremin ve rahmetin Hazreti Muhammed Mustafa (sav), onun ehli ve ashabı üzerine olsun.

defʿada bolur (8) ḫarcnı bir defʿada ḳılġıl tā sénińg mihmān-dārlıġıńg ʿaybdın ḫālī bolġay ve ʿayb (9) izdegüçilerniń séndin tilleri ḳısḳarġay. Ḳaçan kim mihmānlar séniń öyüń (10) -ge kélseler her birige öz lāyıḳıġa baḳıp pīş kélgil ve her ḳaysıġa öz ḥāliġa çaġlıḳ (11) yavuġluḳ ve ʿizzet-dārlıḳ ḳılġıl. Çün ānki Ebū Şekūr-ı Belḫī aytur:

Naẓm

Ki éy dost (12) mihmān sańga bolsa dost

Ańga mīzbānlıḳnı ḳılġıl dürüst

Eger mīveniń vaḳtı (13) bolsa nān yémesdin ilgeri höl mīve kéltürgil, andın kéyin bir sāʿat tevaḳḳuf ḳıl, **[37b]** (1) andın kéyin ṭaʿām kéltürgil ve sén anda olturmaġıl tā mihmānlar ayıtsalar ki (2) olturġıl, ammā saʿādet bilgil ve ayıtġıl ki mén hiẕmetińgizlerni ḳılay, sizler (3) ṭaʿāmġa meyl ḳılıńgızlar ve çün olturġıl dép tekrār ḳılsalar olturġıl ve olar birle (4) ṭaʿām yégil, ammā hemmedin pāyān olturġıl, eger mihmān uluġlardın bolsa olturmaġan (5) ḫūbraḳdur ve her sāʿat dé[me]gil ki yaḫşı tenāvül ḳılıńg, héç néme yémediń̇giz ve méndin (6) ḫacīl bolmańg ve mén sizniń̇g lāyıḳıńgızda mihmān ḳıla'lmadım, meger kim yana ḳılġay-mén. (7) Mundaġ sözler ehl-i himmetlerniń̇g sözi érmesdür. Bu sözler, néçe yılda (8) mihmān ḳıladurġan kişilerniń̇g sözidür. Mundaġ sözlerdin mihmānlar (9) ḫacālet tartıp sīr bolġunça ṭaʿām yémesler ve séniń̇g mihmān-dārlıġıńgdın sīr (10) bolmay kétseler [ḫūb] érmesdür ve Gīlān şehriniń̇g resmi mańga bisyār ḫūb köründi. (11) Ḳaçan kim mihmān çırlap kéltürse evvel kūzelerde su kéltürüp ḳoyarlar. Ṣāḥib-i (12) ḫānéniń̇g hiẕmet-kārlarıdın kişi anda turmaġay, meger bir kişi yıraḳraḳ cām kéltürge (13) -li ve cām alġalı turġay tā her ḳaysı mihmānlar öz ḫᵛāhişleriçe āb ṭaʿām yégeyler. **[38a]** (1) Élig yuġandın kéyin gül-āb, ʿıṭr[251] kéltürüp ḫōş-būyluḳ ḳılġay ve mihmān (2) -larnıń̇g ḫiẕmet-kārları ve ḳullarıġa yaḫşı pīş kélgey tā yaḫşı at çıḳmaḳ (3) olardın āşikārā bolur ve ḫōş-āvāz ḥāfıẓlar ve üstād-ı muġannīler ḥāżır (4) ḳılġıl ve mizāb, mihmān aldıġa kéltürseń̇g obdanını tafıp kéltürgil. (5) Mihmānlar értedin aḫşamġaça nān yémegeyler. Bolġaylar ki şarāb, semāʿ obdan (6) bolġay tā īnki mihmān-dārlıḳdın yémek içmekde nāḳış[252] bolsa şarāb, semāʿ (7) -nıń̇g ḫūbluġı maʿlūm bolmaġay ve dīger ol ki şarāb içgen günāhdur ve çün (8) günāh ḳılur bolduṅg bī-meze günāh ḳılmaġıl ki munda içgen şarābnıń̇g ayaġı (9) ḳıyāmetde yér tayaġınıń̇g lā-aḳallıġa irzigey.[253] Şarāb ki içer-sén, obdanını (10) içkil; naġme ki éşitür-sén, obdanını éşitgil. Eger ḥarām işni ḳılsań̇g (11) kişige yaḫşılıḳ ḳılġıl. Ol cihānda güneh-kārlıḳda tursań̇g bārī bu cihānda (12) ḫalḳ ara ʿayb ve yaman aṭlıġ bolmaġay-sén. Her né kim ayıttım, ḳılur bolġay-sén. Līkin (13) mihnānnıń̇g ḥaḳḳıda héç séniń̇g ḥaḳḳıń̇g yoḳ, ammā mihmānnıń̇g sénde tola ḥaḳḳı bar.

[38b] (1) Çün ānçi andaġ [**ḥikāyetde**] kéltürüpdürler kim: Şāh Muḳleniń̇g bir oġlı bar érdi. Manṣūr (2) Temīmīniń̇g oġlı Nāṣır[254] dégen vezīrġa Baṣranıń̇g ḥākimlıġını[255]

[251] metin: **عطره**
[252] metin: **نقص**
[253] metin: **يرذيكاي**
[254] metin: **نصره**
[255] metin: **حاكيم ليغيني**

bérdi. Bir yıldın kéyin (3) kéltürüp ḥesāb soradı ve Nāṣır[256] bisyār dünyā-dār kişi érdi. Ḫalīfeniṉg (4) köṉglide ṭamaᶜı bar érdi. Ḥesāb ḳılışturdılar, bisyār māl cemᶜ boldı.

Pādşāh (5) Muḳleniṉg oġlı dédi: Bu mālnı bérgil, bolmasa zindāṉġa salur-mén.

Nāṣır[257] dédi: Éy (6) mevlānā, méniṉg emvālim toladur, ammā el-ḥāl ḥāżır émes. Maṉga bir ay emān bérgil. Munçalik (7) emvāl üçün zindāṉġa tüşmegim lāyıḳ émes.

Pādşāh Muḳleniṉg oġlı bildi kim rāst (8) aytadur. Munça mālnı bérmek, Nāṣırge[258] müşkil émes. Emīrü'l-müᵓminīndin fermān yoḳdur (9) kim bu emvālni bérmey yanıp öz cāyıṉġa barġay-sén tā bu mālnı edā ḳılġunça méniṉg öyümde (10) olturup maṉga mihmān bolġıl.

Nāṣır[259] dédi: Fermānınṉgızdın çıḳmas-mén dép bir ay (11) Muḳleniṉg öyide maḥbūs olturdı. İttifāḳan māh-ı Ramażān érdi érse Muḳle dédi: (12) Nāṣırnı[260] çarlaġıl tā her kéçe rūzeni méniṉg bilen ifṭār ḳılsun. Nāṣır bir ay rūzeni (13) Muḳle bilen hem-rāh ifṭār ḳıldı. Vaḳtī ᶜıyd ḳıldılar. Néçe kün ötti, Muḳle kişi iber **[39a]** (1) -di kim ol māllar teᵓḫīr taptı. Bu işniṉg tedbīri nédür?

Nāṣır[261] dédi kim: Mén (2) bu mālnı edā ḳılıpdur-mén.

Muḳle dédi: Bu mālnı kimge bérdiṉg?

Nāṣır[262] dédi: Saṉga bérdim. (3)

Muḳle bu sözdin āşüfte boldı ve Nāṣırnı[263] çarlap dédi kim: Éy ḫᵛāce, maṉga ol māllarnı (4) ḳaçan bérdiṉgiz?

Nāṣır[264] dédi: Ārī, saṉga naḳd altun bér[me]dim, līkin[265] bu māh-ı Ramażān (5) içide sizniṉg nānınṉgızni yédim. Bir ay sizniṉg mihmān-dārlıḳınṉgızda ifṭār ḳıldım. (6) Émdi kim ᶜıyd boldı, mihmān ḥaḳḳıda uşbu mudur kim méndin zer[266] tiler-siz?

Bu söz (7) -din Muḳleniṉg oġlı küldi ve dédi: Ḫaṭ-ı resīde alġıl ve kétgil. Bir ay mihmān (8) ḥaḳḳı müzd[i]ni mén saṉga bérdim ve mén séniṉg üçün bu mālnı Emīrü'l-müᵓminīnge (9) bérip edā ḳılġumdur. El-ḳıṣṣa Nāṣır[267] uşbu sebebdin zererdin[268] ḳutuldı.

---

[256] metin: **نصره**
[257] metin: 38b/5 ile 39a/9 arasında yer alan *Nāṣır* ismi metinde **نصر** şeklinde yazılmıştır.
[258] metin: **نصركا**
[259] metin: **نصر**
[260] metin: **نصرني**
[261] metin: **نصر**
[262] metin: **نصر**
[263] metin: **نصرني**
[264] metin: **نصر**
[265] metin: **ليكين**
[266] metin: **ذر**
[267] metin: **نصر**
[268] metin: **ذرردين**

Pes (10) éy oġul, mihmāndın köp minnet kötergil ve mihmānġa tāze-rūy ve çırayı (11) oçuḳ bolġıl. Velīkin mizāb kim içgil, mihmān ḳaşıda mest bolmaġıl. Çün (12) bilseñ ki ḫalāyıḳ hemme mest boldılar, ol vaḳtda[269] özüñni mest körsetgil. (13) Doslarıñnı ḫōş-ḫūyluḳ birle yād ḳılġıl. Ammā bī-hūde külmegil. Bī-hūde külgen, **[39b]** (1) dīvānelikniñ ékkinçi nevᶜidür. Çün ānçi kem-ḫandelik, siyāsetniñ[270] ékkinçi nevᶜi (2) -dür. Vaḳtāki mihmān öyge yanmaḳnı ḫᵛāhiş ḳılsa bir mertebe ékki mertebe tevāżuᶜ birle (3) ayıtġıl ki munda ḳonsañgız bu kéçe ḫiẕmetiñgizni ḳılġumdur. Eger ḳabūl ḳılmasa andın (4) tola asılmaġıl, yumşaḳ ve mihr-bānlıḳ birle ruḫṣat[271] bérgil ve eger ḫiẕmet-kārıñgdın (5) birde biri mihmān ḳaşıda ḫaṭālıḳ iş ḳılsalar ġażab ḳılmaġıl, ayıtmaġıl (6) ki bu işiñ yaman bu işiñ yaḫşı. Eger çendī ki fesend bolmasa hem mihmān barıda (7) ṣabr ḳılġıl. Mihmān yüz miñ mehāl [ḫaṭā] ḳılsa ve bī-maᶜnā sözlese añga hergiz[272] iᶜtirāż [ḳılmaġıl] (8) ḥürmetlig [bolġıl] ve uluġlaġıl. Çün ānçi kéltürüpdürler kim:

Ḥikāyet

Bir vaḳt (9) Muᶜtaşım ḫalīfe[273] ki Rūm pādşāhı érdi. Bir güneh-kārnıñ başını késmekge buyurdı. (10) Güneh-kār dédi: Emīrü'l-müᵓminīn, be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā ve Resūl-i Ḫudā ki méni bir cām su birle mihmān (11) ḳıl ki teşnedür-mén. Andın kéyin her né buyursañ fermān séniñdür. Ḫalīfe sevgend (12) birle añga su buyurdı. Güneh[-kār] sunı içti ve ᶜArab tili birle bu duᶜānı[274] oḳudı: (13) "*Keṣṣera'llāhu ḫayruke.*"[275] Éy Emīr, mihmānnı öltürmek vācib bolsa fermān **[40a]** (1) ḳıl ki öltürsünler ve ger né ᶜafv ḳılġıl kim séniñ aldıñgda tevbe ḳılay.

Ḫalīfe dédi: (2) Rāst dédiñ kim mihmān ḥaḳḳı uluġdur. Séni ᶜafv ḳıldım. Tevbe ḳılġıl ki mundın (3) kéyin bu günāhnı ḳılmaġıl. Ol kişi tevbe ḳıldı. Ḫalīfe anı āzād ḳıldı. Ammā bilgil éy (4) oġul ki mihmānnıñ ḥaḳḳı vācibdür. Līkin[276] mihmānī bolġay ki mihmānlıḳġa, mihmān (5) ḥaḳḳını bercā kéltürey démekge irzigey, mihmānım dép tevāżuᶜ ikrām ḳılġalı yaraġay. (6) Andaġ bolġay ki her nā-ehl ve nā-kesni öyüñgge alıp barmaġay-sén ve bilmek kérek (7) kim bu mihmān-dārlıḳ, tevāżuᶜ ve ikrāmnı ḳaydaġ kişige ḳılġuluḳ, ḳaydaġ kişige (8) ḳılmaġuluḳ ve eger mihmān bolsañ uluġluḳġa ve ḥaşmet[ge][277] nāḳıṣ[278] kişiniñ mihmān (9) -lıġıġa[279] barmaġıl, eger mihmānlıḳġa[280] barur bolsañ tola gursene barmaġıl, (10) tola ḳursaġıñ toḳ hem barmaġıl. Héç néme yémeseñ ṣāḥib-i ḫāne āzār tapar (11) ve eger tola yéseñ ḳarnı yaman atanmaḳ zebūndur ve eger mihmānlıḳġa[281] barsañ (12) bir yérde olturġıl ki öz cāyıñ ve öz ornuñ[282] bolġay. Eger barġan öy (13)

[269] metin: **وقتيدا**
[270] metin: **سياصت نينک**
[271] metin: **روخصات**
[272] metin: **هركيز**
[273] metin: **خليفهء**
[274] metin: **دوعاني**
[275] Allah hayrını artırsın.
[276] metin: **ليكين**
[277] metin: **حكومت كا**
[278] metin:**نقص**
[279] metin: mihmān-dārlıġıġa
[280] metin: mihmān-dārlıḳġa
[281] metin: mihmān-dārlıḳġa
[282] metin: **اوزنونک**

āşināṅg[283] öyi bolsa, ol öyde séniṅg meşġūlluġuṅg bolsa, ṭaᶜām yémek **[40b]** (1) ve mizāb[284] içmek lāzım kélse ṭaᶜām ve şarāb üstide her kişini işġa buyurmaġıl (2) ve ṣāḥib-i ḫānéniṅg ḫiẕmet-kārlarıġa démegil ki éy fülānī, bu ṭabaḳnı mundın (3) alıp anda ḳoyġıl veyā bu işni ḳılġıl dép mihmān-ı fużūl bolmaġıl ve kişiniṅg (4) ayaḳıġa şerīk bolmaġıl ve nökerleriṅgge ẕelle bérmegil ve mest-i ḫarāb bolmaġıl. Meclisdin (5) andaġ ḳopġıl ki yol yürgünçe mestlik eṣeri sénde feydā bolmaġay ve ança bo (6) -lġay ki séniṅg çehreṅg ḫalāyıḳ çehresidin özgeçe bolmaġay ve mestlikni (7) öyüṅgde tamām ḳılġıl. Bir ḳadeḥ mey içseṅg, séndin kiçikler eger yüz günāh (8) ḳılsalar, eger çendī ki edeb bérmek lāzım kélse héç kişige edeb bérmegil. Kişi anı (9) [edeb] ḳatarıda sanamaslar, bed-ḫūyluḳġa bed-nām ḳılurlar. Her né ḳılsaṅg ᶜaraḳ içmesde (10) ve saḳlıḳda ḳılġıl ki tā bilgeyler ki bu iş ḳaşdendür ve bed-ḫūy démesler, (11) mest [bolsaṅg] hemme işni bed-ḫūyluḳdın bilürler.

Çün ānçi aytıpdurlar: "*El-Cünūnü* (12) *fünūn.*"[285] Yaᶜnī dīvāne néçe ḳısm bolur. Mestlik, dīvānelik[niṅg] bir ḳısmıdur. (13) Mestlikde tola sözlegen hem bed-ḫūyluḳdındur. Tola ḳol birle çapaḳ **[41a]** (1) çalġan ve ḳars[286] soḳḳan, ayaġnı yérge tola soḳḳan, lāzım émes işlerni (2) ḳılmaḳ huş-yārlıḳda bed-ḫūyluḳ ḳatarıda bolur. Pes bu cümledin mén her némerse (3) -ge mestlik cünūndın dédim, ol ḥālde mest-i ḫarāb bīgāne él arasıġa (4) zinhār barmaġıl, meger ehl-i ᶜıyālıṅg ve ḫiẕmet-kārlarıṅg ḳaşıġa barġıl.

On (5) üçünçi bāb; nerd, şaṭranc oynamaḳnıṅg beyānıda.

Bilgil éy oġul, ᶜArab (6) zebānı birle aytıpdurlar kim: "*El-Mizāḥu muḳaddemu eş-şerri.*" Yaᶜnī hezl muṭāyebe yaman (7) fiᶜllerniṅg evvelidür. Ḫuṣūṣen savuḳ ve nā-ḫoş hezl ḳılmaḳdın ḳudretiṅg (8) bardur, perhīz ḳılġıl ve eger hezl[287] muṭāyebe ḳılsaṅg hem mestlik vaḳtıda ḳılmaġıl (9) ki yamanlıḳ ziyāde feydā bolur. Muṭāyebeniṅg tolaraḳı yamandur ve nā-ḫoş ve nā (10) -maᶜḳūl hezl muṭāyebe mestlik ve huş-yārlıḳda, nerd şaṭranc oynarda şerm (11) tutġıl ve perhīz ḳılġıl ki her ékki vaḳtda ékkile kişi ḫacīl bolur, muṭāyebeni köter (12) -mesler ve nerd şaṭranc oynamaḳnı ᶜādet ḳılmaġıl, eger oynar bolsaṅg (13) taᶜyīnlıḳ[288] vaḳtda[289] oynaġıl ve [pul] ḳoyup oynamaġıl, eger kim ḳuş bérişmek **[41b]** (1) ve mihmān ḳılışmaḳ üçün oynaġıl. Zinhār pul, altun, kümüş birle oynamaḳ (2) ḳumārdur ve ḳumār oynamaḳ ḥarāmdur. Egerçi obdan oynasaṅg hem ḳumār-bāz (3) -lıḳ birle meşhūr kişiler birle oynamaġıl ki sén hem ḳumār-bāzlıḳ birle (4) şöhret alur-sén. Özüṅgdin uluġ kişi birle oynar bolsaṅg şeş (5) ḫālni evvel sén atmaġıl, uşol atġay ve mestler ve bed-ḫūylar ve horun (6) kişiler birle oynamaġıl tā araġa düşmenlik[290] tüşmegey ve şeş ḫālni (7) ḥarīf birle cedel ḳılmaġıl. Şeş attıṅg yā ḫāl attıṅg dép and içmegil, (8) egerçi sén rāst ayıtsaṅg hem yalġan ayıttı dégüsidür ve hemme yaman (9) -nıṅg ve bed-ḫūyluḳ başı hezl muṭāyebedür. Hezl muṭāyebedin perhīz ḳıl, (10) egerçi hezl muṭāyebe ḳılmaḳ ᶜayb ve günāh érmesdür.

---

[283] metin: **اشناینک**
[284] metin: **میزاب**
[285] Delilik türlü türlüdür
[286] metin: **قرص**
[287] metin: **هزله**
[288] metin: **تعین لیق**
[289] metin: **وقتیدا**
[290] metin: **دوشمن لیک**

Çün ānçi Ḥażret-i (11) Resūl ᶜaleyhi's-selām hem muṭāyebe ḳılur érdiler. Ḫaberde kélipdür kim: Ḥażret-i (12) ᶜĀyişe raḍıya'llāhu ᶜanhānıñ ḫizmet-kārlarıdın bir pīr-zeni bar érdi. (13) Bir kün Resūl ᶜaleyhi's-selāmdın sordı kim: Yā Resūla'llāh, ménıñ yüzüm **[42a]** (1) behişt̄ilerniñ [mü] yüzige oḫşar veyā duzāḫ̄ilerniñ [mü] yüzige oḫşar? (2)

Ḥażret-i Resūl ᶜaleyhi's-selām dédiler kim: Héç ḳarı ḫatun behiştge (3) kirmegüsidür. Ol ḫatun dil-teng bolup bisyār yıġladı.

Ḥażret-i Resūl (4) ᶜaleyhi's-selām dédiler: Tola yıġlamaġıl, ménıñ sözüm ḫilāf bolmaġusıdur. Mén (5) rāst aytadur-mén ki héç ḳarı ḫatun behişte kirmegüsidür. Anıñ (6) üçün ki ḳıyāmet küni hemme ḫalāyıḳ gürlarıdın yigit ve civān ḳoparlar. Bu sözni (7) éşitip pīr-zenniñ köñgli ḫoş boldı. Bilgil ki hezl muṭāyebe ḳılmaḳ revā (8) -dur, ammā fuḥş ve nā-maᶜḳūl démek revā émesdür. Pes eger nā-maᶜḳūl muṭāyebe ḳılsañ (9) ve désañ özüñdin kiçikge ḳılmaġıl tā özüñniñ çoñgluḳı ve selṭeniti (10) anıñ cevābıda red bolmaġay ve eger nā-çār démek ve ḳılmaḳ lāzım kélse özüñniñ (11) himmetleriñġa[291] baḳıp dégil tā olar cevāb déseler ᶜayb ve yaman bolmaġay. (12) Her hezl muṭāyebe ki ḳılursén, siliġ ve maᶜḳūlġa éşittürüp dégil, nā-maᶜḳūl démek (13) -din perhīz ḳılġıl, her-çend muṭāyebe nā-maᶜḳūlsız bolmas. Ammā hezl muṭāyebe kişini bī-ḳadr **[42b]** (1) ve bī- iᶜtibār ḳılur ve her né désañ anı éşitür-sén ve ḫalāyıḳdın anı köz tutġıl kim (2) séndin ḫalāyıḳġa né yétipdür ve héç kişiler bile ceng ve uruş ḳılmaġıl ki uruşmaḳ (3) uluġlar işi érmesdür, belki ḫatunlar ve kiçik beçeler işidür. Pes eger kişi bile uruşmaḳ (4) ittifāḳ tüşüp ceng ḳılsañ her né bilseñ ve her né dégeli ḳudretiñ bolsa démegil. (5) Uruş ve cengni andaġ ḳılġıl ki āşinālıḳġa hem yol ḳalġay ve derḥāl tükeydurġan (6) uruşnı uzaḳ ḫuṣūmetge salmaġıl. Ḫuṣūmet[ni] murād,[292] yaman ḫalḳnıñ ᶜādeti (7) bilgil ve ᶜādetleriniñ obdanı tevāżuᶜdur ki tevāżuᶜ, Ḫudānıñ bendege bérgen uluġ (8) niᶜmetidür ve kişige ḫased ḳılmaġıl, yaᶜnī kişiniñ menfaᶜatige elemnāk bolmaġıl. Bī-ḥūde (9) sözlerni démegil ki bī-delīl, mén ér dégenni mertebesidin tüşürür. Ammā bilgil (10) ki şarāb içmek ve hezl muṭāyebe ḳılmaḳ yigitler işidür. Bu işlerni ḳılurda (11) öz çaġ ve endāzeside ber-ṭarīḳa içgey kim içse içgey ve terk ḳılsa hem ḳıla'lġay. (12) Eger ᶜaḳlıñgnı işġa buyrusañ şarāb içmek ve hezl muṭāyebe ḳılurda bir néçe söz (13) dédim ki muḳaddemler aytıp ötüpdür, añga baḳġıl. Émdi kim bir néçe söz ᶜışḳ ve ᶜāşıḳlıḳnıñ **[43a]** (1) bābıda ança kim bilgenimdür, aytur-mén ki köñgülge müteşaddīlik bisyār müşkildür.

(2) On törtünçi bāb, ᶜışḳ kesb ḳılmaḳ ve ᶜāşıḳ[293] bolmaḳnıñ beyānıda.

(3) Bilgil éy oġul tā kişi laṭīf bolmaġunça ᶜāşıḳ[294] bolmaġusıdur. Anıñ (4) üçün ki ᶜışḳ özi laṭīfdür, ṭabᶜnıñ leṭāfetidin feydā bolur. Çün ānçi (5) aytıpdurlar: "*Men eşberre ebāhu femā ẓulm.*"[295] Her kişi atasıġa oḫşasa añga ẓulm (6) yétmegüsidür. ᶜIşḳ laṭīfdür ki ṭabᶜnıñ luṭfıdın peydā bolur. Luṭfdın (7) laṭīf toġulsa añga héç ṭaᶜn yétmegüsidür. Körmes mü-sén kim ḳarılardın (8) yigitler tolaraḳ [ᶜāşıḳ] bolurlar. Anıñ üçün ki yigitleriniñ ṭabᶜı laṭīfraḳ (9) ve nāzük[296] bolur ve yana debeng, ġalīẓ ṭabᶜ, horun kişi hergiz[297] ᶜāşıḳ[298]

[291] metin: himmetiñgleriġa
[292] metin: nā-murād
[293] metin: **عاشيق**
[294] metin: **عاشيق**
[295] Babasına benzeyen kişiye sıkıntı erişmez.
[296] metin: **نازوک**

bola'lmas. (10) Anıñg üçün ki ᶜışḳ andaġ aġrıḳīdür ki nāzük[299] rūḥlarġa tolaraḳ vāḳiᶜ (11) bolur. Cehd ḳılġıl ki ᶜāşıḳ[300] bolmaġay-sén ve ᶜāşıḳlıḳdın[301] perhīz ḳılġıl ki (12) ᶜāşıḳlıḳ[302] belā ve miḥnetlıġ[303] işdür, ḫuşūşen pulsızlıḳ ve nā-murādlıḳ kün (13) -leride. Her ᶜāşıḳ[304] ki pulsız, nā-murāddur ḳarı bolsa hergiz[305] murādıġa yétmes. Çünki **[43b]** (1) ġaraż, puldın bölek néme bile ḥāṣıl[306] bolmas. Pes öz ḳanını özi içgeli (2) yürgenge oḫşa. Çün ānçi bu maᶜnāda aytadur-mén:

Naẓm

Pulsuzluḳum eyledi méni (3) şīfte-ḥāl

Pul yoḳluġıdın naṣībim olmadı viṣāl

ᶜĀlem éli içre bu meṣel (4) -dür meşhūr

Pulsuz kişi bāzārġa çıḳmaḳda vü bāl (?)

Pes eger vaḳtāki ittifāḳ (5) bolup bir kişiniñg ᶜışḳ muḥabbeti könglüñni ḫoş ḳılsa ol vaḳtda[307] könglüñg (6) feyide bolġıl. Hemīşe könglüni ᶜışḳ muḥabbetge meşġūl tutmaġıl ve dāyim nefs (7) ḫᵛāhişiġa ṭābiᶜ bolmaġıl, çünki bu yañglıġ bolmaḳ ᶜāḳiller[308] işi érmesdür. (8) Çünki ᶜāşıḳ[309] bolġan ḫalḳ, yār[ġa] viṣāl içre ᶜıyş ᶜişret cāmını tatarlar veyā (9) firāḳnıñg derd miḥmetige irzimes. ᶜĀşıḳnıñg[310] evvelḳı lāzımesi derddür. (10) Könggül derdi ve renci her-çend ḫoş mübārek, ammā eger firāḳ içre bolsañg hemīşe (11) ᶜaẕābdadur-sén ve eger viṣālde-sén ve maᶜşūḳuñg séniñg ḥāliñgdin ḫaber-dār (12) bolsa hem işdin ḳalġanıñgdur. Maᶜşūḳnıñg ḫūy vażᶜ[ı]nı körgende anı viṣāl (13) bilmes-sén. Eger viṣāl bolup andın kéyin firāḳ bolsa ol firāḳ viṣāldin **[44a]** (1) yamanraḳdur. Eger maᶜşūḳuñg ferişte bolsa hem héç vaḳtda[311] ḫalāyıḳnıñg melāmeti (2) -din ḫālī bola'lmas-sén kim ᶜālem ḫalḳıġa ᶜādet bu yañglıġ cārī bolupdur (3) tā ki ḳudretiñg barıça özüñgni toḫtatġıl. ᶜĀşıḳlıḳdın[312] perhīz ḳılġıl ki ḫıred-mend (4) ḥükemālardın özge kişi ᶜışḳdın perhīz ḳıla'lmapdur, çünki mümkin[313] érmesdür. (5) Körmek birle bir kişi ki ᶜāşıḳ[314] bolġay, evvel köz körer, andın kéyin könggülge fesend (6) bolur. Vaḳtāki könggül fesend ḳıldı, ṭabᶜ añga māyil bolur, ol

---

297 metin: **هركيز**
298 metin: **عاشيق**
299 metin: **نازوک**
300 metin: **عاشيق**
301 metin: **عاشيق ليقدين**
302 metin: **عاشيق ليق**
303 metin: **مهنتليغ**
304 metin: **عاشيق**
305 metin: **هركيز**
306 metin: **حاصيل**
307 metin: **وقتيدا**
308 metin: **عاقيل لار**
309 metin: **عاشيق**
310 metin: **عاشيق نينک**
311 metin: **وقتيدا**
312 metin: **عاشيق ليقدين**
313 metin: **ممکين**
314 metin: **عاشيق**

vaḳtda[315] körüşmekni (7) taḳāżā ḳılur. Eger sén, nefsiñg ḫᵛāhişiġa barıp köñgülni añga ṭābiᶜ ḳılsañg (8) yana körmekniñg tedbīrini ḳılmaḳ lāzım kélür. Vaḳtāki körmek ékki mertebege yétse (9) ṭabᶜnıñg meyli ziyāde bolur, köñgülniñg ārzūsı[316] ġālib[317] bolur. Vaḳtāki üçünçi (10) körmek müyesser bolsa sözleşmek araġa tüşer. Vaḳtāki sén bir söz désemg (11) ol cevāb ayıtsa çarḫ birle ṭınābġa oḫşar ki cümle[318] ᶜaḳl hūş, fehm, ḫıredinñg (12) añga bend bolur ve hemme işler ḳalur. Andın her-çend özüñgni tartġan birle toḫtata'lmas (13) -sén ki ol vaḳt iş ḳoldın kétgen vaḳtdur. Kündin künge ᶜışḳ ziyāde **[44b]** (1) bolur, ol vaḳt nā-çār köñgülge ṭābiᶜ bolmaḳ żarūr bolur. Ammā eger evvelḳı künlerde (2) özüñgni saḳlasañg ve köñgül taḳāżā ḳılsa köñgülni ᶜaḳlıñgge tapşur (3) tā séniñg aldıñgda anıñg atını tutmaġay ve sén köñglüñgni yana bir némersege (4) meşġūl ḳılġıl, nefsiñg ḫᵛāhişini birde defᶜ-i şehvet ḳılġıl ve közüñgni (5) anıñg cemāl-i dīdārıdın baġlaġıl, yaᶜnī ḳaramaġıl. Köñgül renci her ḳança bolsa bir haftadın (6) ziyāde bolmas, velīkin[319] bu yañglıġ bolmaḳ ve ḳılmaḳ, her kişiniñg ḳolıdın kélmes. (7) Meger kérek kim ᶜāḳil ve dānā bolġay tā ᶜışḳ renc miḫnet aġrıġıda andaġ ki ᶜışḳ (8) aġrıḳıdur ki Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm Ḳānūn dégen kitābda bu aġrıḳnıñg sebebini ve dā- (9) rūsını ẕikr ḳılıpdur. Çün ānçi dāyim rūze tutmaḳ, aġır yük kötermek ve yıraḳ sefer (10) ḳılmaḳ, hemīşe bedenni renc meşaḳḳatde tutmaḳ, tola mücāmaᶜat ḳılmaḳ ve yana munga oḫşa (11) némerseler birle devā aytıpdurlar. Bir kişini dost tutsañg ki anı körmekge (12) tābiᶜ bolsañg ve aldıñgda ḫizmetge rāżī bolsañg ol vaḳt andaġ ᶜışḳ[320] (13) revādur. Şeyḫ Ebū Saᶜīd Ebu'l-Ḫayr raḥmetu'llāhi ᶜaleyh aytıpdurlar: Ādemī-zādnıñg **[45a]** (1) tört némersedin çāresi bolmas: Evvel nān-ı ḥelāl, ékkinçi ḫulḳ-ı muvāfiḳ-ı (2) aḥvāl, üçünçi oltururġa mekān egerçi vīrāne bolsun, törtünçi yavuḳ (3) ḫizmet-kār egerçi cānāne bolsun. Her kişi öz çaġ ve endāzesige baḳıp (4) ḥelāl izdemek kérekdür. Ammā dostluḳ bölekdür ve ᶜāşıḳlıḳ[321] bölekdür. ᶜIşḳ (5) muḥabbetde kişige ḫōşluḳ kem vāḳiᶜ bolur. Çün ānçi muṣannif aytur:

Beyt

ᶜIşḳıñg (6) otı ḫōş-durur manga éy dil-keş

Ḥırmen yana kim kördi köyer otnı ḫōş[322]

(7) Bilgil ki kişi dostluḳda hemīşe ḫoş bolur. Ammā ᶜāşıḳlıḳda[323] hemīşe derd miḫnet (8) -de kün köçürür. Eger yigitlikde ᶜāşıḳ[324] bolsañg maᶜẕūr-sén ki her kişi bile (9) yaşdur yigitdür dép maᶜẕūr tutar. Cehd ḳılġıl ki pīrlıḳda ᶜāşıḳ[325] bolmaġay (10) -sén ki héç ᶜöẕr yoḳtur ve eger ᶜavāmü'n-nāsdın bolsa fi'l-cümle āsāndur. Ammā (11) pādşāh bolsañg

[315] metin: وقتيدا
[316] metin: ارضوسي
[317] metin: غاليب
[318] metin: جملهء
[319] metin: وليكين
[320] metin: عاشيق
[321] metin: عاشيق ليق
[322] metin: خوشش
[323] metin: عاشيق ليقدا
[324] metin: عاشيق
[325] metin: عاشيق

zīnhār ᶜāşıḳlıḳ[326] işini endīşe [ḳılmaġıl] ve ẓāhirinṉgde könṉgülni (12) anṉga baġlamaġıl ki pādşāhlarġa ᶜışḳ işi ve ᶜāşıḳlıḳ[327] verzişi[328] düşvārdur.[329] (13)

Andaġ éşitipdür-mén ki: Bubam Şemsü'l-Meᶜānī aldıda ḫaber kéltürüpdürler kim: **[45b]** (1) Buḫārā[lıġ] bir sevdā-gerninṉg ḫōş-rūy, zībā, cemāl bendesi bar, bahāsı ékki minṉg eşrefī. (2) Aḥmed Saᶜīd, emīrge maᶜlūm ḳıldı kim bir kişi iberip ol ġulāmnı satġın alıp (3) kéltürgey-miz.

Emīr dédi: Özünṉg barġıl. Aḥmed Saᶜīd Buḫārāġa kéldi ve bende- (4) fürūşġa fermān ḳıldı tā ol ġulāmnı ḥāżır ḳıldılar, Aḥmed Saᶜīd minṉg ékki yüz eşrefī- (5) ge alıp Gürgān şehrige, emīrninṉg aldıġa kéldi. Emīr ol ġulāmnı kördi ve fesend (6) ḳıldı. Ol ġulāmġa destār kéydürdi. Tā néçe rūzgār ötti, emīr bir kün élgini yudı (7) érse ġulām destār kenāresin tutup bérdi. Emīr élgin arıtıp ḳolġa bérgünçe néçe (8) ġulāmġa ḳaraladı. Meger kim emīrninṉg közige ḫoş köründi ve çün sāᶜati ötüp (9) érdi.

Ebu'l-ᶜAbbās ki vezīri érdi, anṉga dédi ki: Mén bu ġulāmnı āzād ḳıldım ve fülān (10) şaḥrānı anṉga baḫş ḳıldım. Ḫaṭ mühr ḳılıp bérgil ve şehrdin bir gedānınṉg ḳızını anṉga (11) alıp bérgil, öyide oltursun tā saḳal çıḳḳunça öyidin taşḳarı çıḳmasun. (12)

Vezīr dédi: Her né fermānınṉgızdur, andaġ ḳılay, ammā pādşālıḳınṉgız iḳtiżāsıça mén bende[ge] (13) iẓhār ḳılsanṉgız ki bu işdin maḳṣūdunṉgız nédür?

Emīr dédi: Bu künde ménink āḥvālim **[46a]** (1) bu yanṉglıġ bolsa, yaᶜnī ᶜāşıḳ[330] bolsam ḫūb émesdür ki pādşāh yétmiş (2) yaşar bolġanda ᶜāşıḳ[331] bolġay ve manṉga lāzımdur[332] ki yétmiş yıldın kéyin Ḫudā- (3) y teᶜālānınṉg bendelerininṉg ḥālini obdan tutmaḳġa meşġūl bolmaḳ ve reᶜāya (4) -larnı ṣalāḥġa kéltürmek ve leşker ḥālidin ḫaber-dār bolmaḳ ve yurt bāreside yaḫşı (5) memleket-dārlıḳ ḳılmaḳ. Bu cümle işlerni mén ḳılmaḳ lāzım turur.[333] Mén ᶜışḳ (6) oynamaḳġa meşġūl bolsam Ḫudāy teᶜālānınṉg dergāhıda ᶜöẕr ayturġa tilim ḳalma (7) -ġusıdur. Ammā yaşlar ve yigitler her né ḳılsa maᶜẕūrdur, ammā yaş bolsa hem ᶜışḳ[nı] (8) ẓāhir ḳılmaġan ḫūbdur. Siyāset ṭarīḳi ve ḥükūmet rüsūmını saḳlaġan (9) ḫūbdur.

Ḥikāyet

Sulṭān Mesᶜūdnınṉg on ġulāmı bar érdi. Hemme (10) ḫavāṣ cāme-dār érdi. Bular arasıda bir oġul bar érdi, anı Nūştigin (11) dér érdiler. Mesᶜūd anı köp dost tutar érdi. Né-çend yıl ötti érse héç (12) kişi bilmedi ki sulṭān bu oġuldın ḳaysını dost tutadur. Çünki her né (13) iltifāt[334] ḳılur bolsa on oġulġa yeksān ḳılur érdi. Her oġul gümān ḳılur érdi ki **[46b]** (1) pādşāh méni dost tutadur. Ammā bu arada pādşāhnınṉg maḳṣūdı uşol Nūştigin (2) érdi tā

[326] metin: **عاشيق ليق**
[327] metin: **عاشيق ليق**
[328] metin: **ورزيشي**
[329] metin: **ديشوار دور**
[330] metin: **عاشيق**
[331] metin: **عاشيق**
[332] metin: **لازيمدور**
[333] metin: **لازم توروب**
[334] metin: **ايلتفات**

bu aḥvāl birle béş yıl ötti, bir kün pādşāh mestlikde dédi kim: Ḥażret-i (3) Maḥmūd-ı āṣāru'llāh burḫāne-i muḥabbet inᶜāmıdın Ayāzġa bérip[335] érdiler ki: (4) Bu kün uşol terīkeni[336] Nūştiginge fermān yétgürüñgler tā ḳabūl ḳıl (5) -ġay. Andın kéyin maᶜlūm ve müşaḫḫaṣ[337] boldı kim pādşāhnıñg maḳṣūdı (6) ol oġullardın Nūştigin érmiş.

Émdi éy oġul, her-çend (7) mén sañga bu ḳıṣṣalarnı beyān ḳıldım ki eger bu aḥvāl sañga ittifāḳ tüşse (8) mén bilür-mén kim méniñg sözümge ᶜamel ḳılmas-sén. Mén ḫōd öz başımġa (9) kélgenni beyān ḳıldım.

Beyt

Her ādemī kim ḥayy [u] nāṭıḳ bolġay

Elbette çü ᶜAẕrā (10) belki Vāmıḳ bolġay

Ger mundaġ émes bolsa münāfıḳ bolġay

Érmes-durur (11) ādem ol né ᶜāşıḳ bolġay

Her-çend mén sañga dédim ki sén muñga ᶜamel ḳılma (12) -ġıl, cehd ḳılġıl ve saᶜy kūşiş[338] körgüzgil tā ki ᶜāşıḳ[339] bolmaġay-sén. (13) Pes eger bir kişini dost tutsañg bolġay ki dostluḳġa irzigey. Maᶜşūḳ, **[47a]** (1) Eflāṭūn yañglıġ dānā bolmaḳı lāzım érmes. Līkin[340] bolġay ki endek[341] ᶜaḳl (2) fehm idrāki bolġay ve bilür-mén kim Yūsuf ibn-i Yaᶜḳūb ᶜaleyhi's-selām yañglıġ hem bolmaġay ki (3) muḥabbetniñg leẕẕeti ve ḥalāvetini köñglide tapıp bilgey tā ḫalāyıḳ tilidin melāmet (4) yétmegey ve ᶜöẕr ḳabūl bolġay ki ḫalḳ birbirige ᶜayb ḳoymaḳdın ḫālī bolmaġay. (5) Çün ānki bir kişi yana bir kişidin sordı kim héç ᶜaybıñg bar mu? Ol dédi: Yoḳ. (6) Yana dédi: ᶜAyb izdegüçi sañga bar mu? Tola bardur dédi kim eger mundaġ (7) bolsa bilgil ki hemme ḫalḳdın sén ᶜayblıġraḳdur-sén ve dīger ol ki (8) eger kişiniñg mihmānlıġıġa[342] barsañg maᶜşūḳnı özüñg birle alıp barma (9) -ġay-sén. Eger alıp barsañg bīgāneler ḳaşıda añga tola meşġūl bolmaġıl (10) ve añga könğül baġla[ma]ġıl ki anı bīgāne lāyıḳ körmes ve hemmeniñg közige sañga (11) körüngen dék[343] obdan körünmekni ḫ^{v}āhiş ḳılmaġıl. Çün ānçi şāᶜir aytıpdur: (12)

Naẓm

Ḥālim né kéçgüsidür ḫalḳ içre cilve eylep

Mén ḫaste körgeni dék (13) él közige körünseñg

Çün ānçi séniñg közüñgge hemmedin ḫūbraḳ körü **[47b]** (1) -nmeki revādur, ammā özgeler közige yamanraḳ körüngeni ḫūbdur ve dīger her (2) zamān añga mīve bérmegil ve

[335] metin: **بيوروب**
[336] metin: **طريقه**
[337] metin: **مشضحص**
[338] metin: **كوشيش**
[339] metin: **عاشيق**
[340] metin: **ليكين**
[341] metin: **انديک**
[342] metin: mihmān-dārlıġıġa
[343] metin: **كورونكاندنک**

her sāᶜat aldıñġa ḳıçḳırmaġıl ve anıñ ḳulaġıġa pinhān (3) söz ayıtmaġıl, aydı kim ḫōd sañga sūd ziyāndın ve nefs ḫᵛāhişidin (4) sözleydür-mén kim ḫalāyıḳ ol ḥālni bilseler ḫūb bolmaġusıdur.

On (5) béşinçi bāb, mücāmaᶜat ḳılmaḳnıñ beyānıda.

Éy oġul, her[344] kişi birle (6) mücāmaᶜatge meşġūl bolmaġıl. Çünki āb-ı menī ki séndin cüdā boladur, bir (7) cān-ı ādemniñ uruġı bolur kim ol żāyiᶜ bolmaġay. Pes eger mücāmaᶜat ḳılsañ (8) hem bārī mestlikde ḳılmaġay-sén kim bisyār ziyānlıġdur, ammā vaḳt-i ḫumārda (9) köp menfaᶜatligdür. Ammā ḫatunlarıñ[345] her néçe tola bolsa öz meyliñgni (10) bir ṭarīḳada tutġıl. Her biridin behre-ver bolġay-sén tā birde biri düşmen[346] (11) tutmaġay.

Çün ānki tola mücāmaᶜat ḳılġan ziyānlıġdur. Her vaḳtāki mücāmaᶜat (12) ḳılsañ işti hā kélgende ḳılġıl, tekellüf birle ḳılmaġıl ki köp ziyānlıġdur. (13) Ammā mücāmaᶜat ḳılmaḳ işti hā birle bolsun ḫᵛā[h] bī-işti hā bolsun çillede **[48a]** (1) ve temmūzda yaᶜnī ḳatıġ savuḳda ve ḳatıġ ıssıġda, bu ékki vaḳtda mücāmaᶜat (2) köp ziyānlıġdur. Ḫuşūşen pīr bolġan ḫalḳġa zīnhār perhīz ḳılmaḳ kérek (3) ve mücāmaᶜat ḳılmaḳġa hemme vaḳtlardın bahār vaḳtı ḫūbdur ki havā muᶜtedil, (4) deryālar suyı kündin künge ziyāde, cihān ḫōşluḳġa yüz kéltürgen (5) vaḳtdur. Pes vaḳtāki ḳarıġan ādemniñ hem-ḫānesi yaş bolsa anıñ[347] (6) teᵓsīridin pīr[348] ādemīniñ bedeni ki ṣūret ᶜālemidindür, ol hem ziyāde (7) ḳuvvetde berkemāl bolur ve ṭabᶜ[349] muᶜtedil bolur ve temmūzlarda ḳan ziyāde bolur ve āb-ı menī (8) érenler püştide mücāmaᶜatge muḥtāc ve ᶜıyş ᶜişretge ḥācet-mend bolur.

Pes vaḳtāki (9) işti hā ziyāde bolsa ol vaḳtda mücāmaᶜatnıñ żararı kemraḳdur ve dīger ḳan aldur (10) -maḳ hem uşbu yañlıġdur. Ḳudretiñ barıça ḳatıġ savuḳ ve ḳatıġ ıssıġda, bu ékki vaḳt (11) -da ḳan almaḳdın perhīz ḳılġıl ve eger ḳannıñ ziyāde bolġanını maᶜlūm ḳılsañ (12) şerīᶜat birle muvāfıḳ[350] [ḳılġıl], ṭaᶜām birle ḳanġa teskīn bérgil, tābistānda ve zemistānda (13) vaḳtge ḫilāf ḳılġu dék nérse yémegil ki ziyānlıġdur. Bu bārede sözni muḫtaṣar ḳılduḳ **[48b]** (1) ki mundın ziyāde söz démek kérek érmes érdi. *Vallāhu āᶜlemu bi'ṣ-ṣavāb.*[351]

(2) On altınçı bāb, ḥammāmġa barmaḳnıñ beyānıda.

Éy oġul, ḳaçan kim ḥammāmġa barmaḳ (3) vāḳiᶜ bolsa sīr-ṭaᶜām barmaġay-sén ki ziyānlıġdur. Ḥammāmda mücāmaᶜat ḳılmaġıl, ḫuşūşen (4) germ-ḫānede cimāᶜ ḳılmaġıl. Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm aytur: Taᶜaccüb ḳılur-mén ol kişige ki sīr- (5) ṭaᶜām ḥammāmda cimāᶜ ḳılġay, merg-i müfācāt birle ölmegey. Ammā ḥammām bedenni yaḫşı iᶜtidālġa (6) kéltürür, mizācnı obdan tañgşar. Ḥammāmnıñ ḫāṣṣiyyetini beyān ḳılmaḳ lāzımdur ki ḥükemālar (7) ḥikmet birle binā ḳılıpdurlar. Ammā ḥammāmdın ḫāṣṣiyyetlig

---

[344] metin: **اکر هم**
[345] metin: **خواتونلارینک**
[346] metin: **دوشمن**
[347] Bu kelime altıncı satırın başında tekrar etmiştir.
[348] metin: **پیز**
[349] metin: **طابع**
[350] metin: **موافیق**
[351] "Doğruyu en iyi bilen Allah'tır."

ᶜimāret binā ḳılmapdurlar.[352] Ve (8) -lī̆kin[353] munça ḫūbluḳ birle ékki künde veyā üç künde bir defᶜa ḥammāmġa kirgil ve her künde kirmegil. (9) Peylerni ve baġışlarnı süst ḳılur ve ṭabᶜ her kün ḥammāmġa ᶜādet ḳılur ve eger ḥammāmġa bir kün kir (10) -mesen̄g bedenin̄g aġır bolur ve endāmların̄g yirik bolur. Pes andaġ ḳılmaḳ kérek (11) kim ékki künde veyā üç künde bir merātibe ḥammāmġa barġay-sén tā bedenin̄gġa menfaᶜat (12) ḳılġay. Ḫalāyıḳ hem séni basunçuḳ ve özini yasamaḳġa nisbet bérmegey. (13) Ḥammāmġa barsan̄g evvel serdābege kirip ança turġıl ki savuḳnın̄g teᵓsī̆ridin **[49a]** (1) ṭabī̆ᶜatge leẕẕet yétgey, andın kéyin miyāne-ḫānege kirip anda hem tevaffuḳ (2) ḳılġıl kim ṭabī̆ᶜat anın̄g havāsıdın behre tapġay, andın kéyin germ-ḫānege (3) kirip bir sāᶜat olturġıl ve başın̄gnı anda yuġıl ve germ-ḫānede tola (4) olturmaġıl. Tola ziyāde ıssıġ, ziyāde savuġ su istiᶜmāl ḳılmaġıl ve sunı (5) muᶜtedil ḳılıp istiᶜmāl ḳılġıl ve eger germ-ḫāne ḫālī̆ bolsa bisyār ġanī̆met bilgil (6) ve çün ḥammāmdın çıḳsan̄g saçın̄gnı obdan ḳurutġıl, andın kéyin (7) taşḳarı çıḳġıl ki ol saç birle kişige uçramaḳ, uluġlar aldıġa (8) barmaḳ bī̆-edeblikdür. Ḥammāmnın̄g fāyide ve żararını beyān ḳıldım. Ammā ḥammām (9) -da su içmek ve ṭaᶜām yémekdin perhī̆z ḳılġıl ki köp ziyānlıġdur ve (10) müstesḳī̆ ḳılur, eger ḫumār-ālūde bolsan̄g ziyān ḳılmas.

On yéttinçi (11) bāb, uyḳı uyḳulamaḳnın̄g beyānında.

Éy oġul, Rūmnın̄g ḥükemāla (12) -rı her ḳaçan ḥammāmġa kirip çıḳsalar cāme-ḫānede bir sāᶜat yatıp (13) uyḳulap andın çıḳarlar. Velī̆kin[354] özge ṭāyifede bu resm[355] bolmas. **[49b]** (1) Ammā ḥükemālar uyḳunı mevtü'l-aṣġar dépdürler, yaᶜnī̆ kiçik ölüm démek (2) bolur. Çünki uyḳulaġan kişinin̄g ᶜālem işidin āgāhlıġı bolmas. Lī̆kin (3) ança bar ki nefes alıp uyḳulaydur ve tola uyḳulaġan ḫūb érmesdür, (4) bedenni aġır ḳılur ve ṭabᶜnı yirik ḳılur ve reng-rūynı taġayyür bérür. Alte (5) némersedür, reng-rūyġa taġayyür bérür: Evvel nāgehān ḫōş-vaḳt bolmaḳ, (6) ékkinçi nā-gāh bir yolı yégen ġam, üçünçi ġażab, törtünçi uyḳulamaḳ, béşinçi (7) mestlik, altınçı pī̆rlıḳdur ki kişi pī̆r bolsa öz ṣūretidin taġayyür tapıp (8) özge nevᶜ bolġusıdur. Yā kişi uyuḳlasa mürdenin̄g ḥükmidedür. Çün ānki (9) mürdge ḳalem yürmes, uyuḳlaġanġa hem ḳalem yürmes, yaᶜnī̆ ḳılġan işi ve (10) dégen sözinin̄g iᶜtibārı bolmas. Çün ānçi Muṣannif aytur: (11)

Ḳaddimni ménin̄g cefā bile ḳıldın̄g ḫam

Mihrin̄gni ḳaçan kön̄glüm ara ḳılġum kem

Üz (12) -mesem cefā bile kön̄gülni séndin

Sén uyḳuda-sén uyḳuġa çékmesler[356] ḳalem[357]

(13) Ammā uyḳu andaġ ziyānlıġdur, lī̆kin[358] uyḳulamaġan hem köp ziyānlıġdur **[50a]** (1) ki ādemī̆-zādnı[359] yétmiş ékki merātibe uyuḳlaġalı ḳoymasa ve zūr birle oyġaḳ tutsa merg (2) -i müfācātnı yıraḳ tutup bolmas ve ammā her işnin̄g bir çaġı ve endā (3) -zesi

[352] metin: **قيلمقدور**
[353] metin: **وليكين**
[354] metin: **وليكين**
[355] metin: **رسمي**
[356] metin: **حكماسلار**
[357] metin: **قم**
[358] metin: **ليكين**
[359] Bu kelime 49b'nin çobanında yer almasına rağmen 50a/1'de yer almamaktadır.

bolur. Ḥükemā aytıpdur kim: Bir kéçe kündüz yigirme tört sāᶜatdür. (4) Ékki fehre bīdār bolġıl, bir fehre uyuḳlaġıl ve sékkiz sāᶜat Ḫudāy ᶜazze (5) ve celleniñg ṭāᶜati ve ked-ḫudālıḳ işi birle meşġūl bolġıl ve [sékkiz] sāᶜat oyun, (6) külgi, ᶜişret ve rūḥnı yañgılamaḳ birle bolġıl ve yana sékkiz sāᶜat ārām (7) almaḳ birle bolġıl tā aᶜżālar ki bu on alte sāᶜatde rencūr bolup (8) tekellüf birle ḳılġan ḥareketlerdin ki melālet ve kesellikge yétip érdi, (9) ārām almaḳ birle ḥāliġa kélgey ve ᶜavāmü'n-nās bu yigirme tört sāᶜat (10) -niñg nışfıda uyḳulaydur ve nışfıda bīdār boladur ve [nā]-ᶜāḳiller[360] (11) ékki fehre uyḳularlar. Uşbu ṭarīḳa bilen ki yād ḳılıp kéldük, her (12) sékkiz sāᶜatde özge reng ṭarāvet taparlar ve dīger bilgil ki (13) Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā kéçeni bende āsāyişi üçün āferīde ḳıldı. **[50b]** (1) Çün ānki aytıpdur: "*Ve ceᶜalne'l-leyle libāsen ve ceᶜalne'n-nehāra* (2) *maᶜāşen*."[361] Ve peydā ḳıldı[m] kim kéçeni ārām, āsāyiş üçün ve āferīde ḳıldım (3) kündüzni maᶜīşet üçün. Taḥḳīḳ bilgil kim ādemīniñg tirigliki (4) ten ve cān birle bolur ve ten alte ḫāṣṣiyyetni özige alıpdur. Üç (5) cānda bolur: Tiriglik, ḥareket ve yeñgillik. Üç ḫāṣṣiyyet tende bo (6) -lur: Çün ānçi ölmek, şük turmaḳ, aġır bolmaḳ tā ten birle cān bir yérde (7) bolsa cān öz ḫāṣṣiyyetni ẓuhūrġa kéltürüp tenni selāmet tutar (8) ve ḥareketge kéltürür ve gāhī tenni öz ḫāṣṣiyyeti birle işlerdin toḫtatur (9) ve menᶜ ḳılur. [Ten] ḳalın ve ġalīẓ bolmaḳġa tartar ve her ḳaçan kim ten öz ḫāṣṣiyyeti (10) -ni ẓuhūrġa kéltürse ölmek ve aġır bolmaḳ ve toḫtap ḳalmaḳ peydā (11) bolur.

Çün ānçi öyniñg tam tarusı bir yolı yıḳılıp tüşse her né (12) kim öy içide bardur, tamām basıp alur. Héç ḳaysı némerseni (13) öz ḥāliġa ḳoymay toḫtatur. Pes ten hem yıḳılsa hemme tenniñg rūḥı **[51a]** (1) -nı toḫtatur, né ḳulaḳdın éşitmek kélür ve né közdin körmek ve né zāyiḳa (2) açıġ ve tatlıġnı ve né lāmise yaᶜnī tutmaḳda aġır ve yeñgil, ḳatıġ ve yumşaḳ (3) maᶜlūm bolur ve né nāṭıḳa yaᶜnī tekellümdin söz démek. Pes her ḳaysı (4) öz mekānıda turup érdi, hemmeni basıp alur. Ḥāfıẓa, fikr endīşe (5) öz mekānıdın taşḳarı bolur, bularnı basıp ala'lmas.

Çün ānçi (6) körmes mü-sén ki ten uyuḳlasa fikr ve endīşe tüş köredür. (7) Ḥāfıẓa anı yādıda tutadur. Vaḳtāki oyġansa aytadur ki andaġ (8) kördüm, mundaġ kördüm. Eger bu ékkisi hem öz mekānıda bolsa érdi (9) her ékkilesini tutar érdi. Çün ānçi né fikr endīşeni körgeli ḳoyar (10) ve né ḥāfıẓa anı yādıġa kéltüra'lur érdi. Eger nāṭıḳa öz mekānıda tu (11) -ralsa érdi, ten uyḳuġa bara'lmas érdi ve uyḳuġa bar[a'lma]sa (12) ve sözlese uyḳu bolmas, rāḥat ve āsāyiş bolmas érdi ki (13) hemme cānverleriñg āsāyişi uyḳudadur.

Pes Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā **[51b]** (1) héç némerseni bī-ḥikmet āferīde ḳılmadı. Ammā kündüzki uyḳudın tekellüf birle (2) hem bolsa yıraḳ bolmaḳ kérek. Ṭāḳat ḳıla'lmasañg endek[362] uyḳuġa barġıl. (3) Kündüzni kéçe ḳılġan ḥikmetdin érmes. Ammā uluġlarnıñg rüsūmı (4) andaġdur ki temmūzda nışf-ı rūzda tekye ḳılurlar. Ammā niᶜmet-i rāḥat ṭarīḳa (5) -sı oldur ki bir sāᶜat āsāyiş alġaylar, köñgül ḫᵛāhiş ḳıladurġan (6) kişi birle ḫalvet ḳılġaylar tā āftāb yanıp havā serün bolġunça (7) andın kéyin taşḳarı çıḳḳaylar.

El-ḥāṣıl[363]cehd ḳılmaḳ kérek. Tolaraḳ (8) ᶜömr bīdārlıḳ bile ötgey kim tola uyḳulamaḳ yamandur. Ammā her ḳaçan uyḳulasañg (9) bir köñgül dost tutadurġan, anıñg

[360] metin: **عاقلر**
[361] Nebe suresi 10-11: "Geceyi sizi örten bir elbise yaptık, gündüzü de geçimi temin zamanı kıldık."
[362] metin: **اندیک**
[363] metin: **الحاصیل**

birle rūḥ tāze boladurġan (10) oyġaġ kişi ḳaşıñgda bolġay. Anıñg üçün ki uyḳulaġannıñg, ölüg (11) -niñg ḳıyāsı birdür ve ékkilesi ᶜālemdin ḫaberi yoḳdur. Biri tirig uyḳu (12) -laydur ve biri tirig érmes. Émdi kim bu ékki uyḳunıñg arasıda farḳī bo (13) -lġay kim biri tenhā uyḳulaydur żarūretdin ᶜācizlıḳ birle ve biri bu **[52a]** (1) yañglıġ bī-çāre érmes. Néçük revādur ki tenhā uyḳulaġay? Pes (2) éy oġul, bir mūnis-i cānfezā birle uyḳulamaḳ kérek tā tirigniñg (3) uyḳusı ara farḳ bolġay, velīkin[364] seḥer ḳopmaḳnı ᶜādet ḳılġay (4) ve āftāb çıḳmasdın ilgeri ḳopġay ve Ḫudāy tebāreke ve teᶜālānıñg (5) farīżasını edā ḳılġay. Her kişi kün çıḳḳanda ḳopsa rızḳı kem bolur. Anıñg (6) üçün ki namāz fevt bolur, anıñg şūmluġı rızḳıġa teᵓsīr ḳılur. Pes (7) értegen ḳopġay ve farīżalarnı edā ḳılġay, andın kéyin özge şuġl (8) -lerġa ᶜamel ḳılġay ve eger értegen héç iş ḳılmasa hem revādur ki (9) şikār[365] hem bir işdür.

On sékkizinçi bāb, şikār[366] ḳılmaḳnıñg beyā- (10) nıda.

Bilgil éy oġul; aṭġa minmek, şikār[367] ḳılmaḳ ve çevgān soḳmaḳ (11) pādşāhlarnıñg ve ehl-i ḥükūmetlerniñg işidür, ḫuşūşen yigit (12) ve yaşlıḳ vaḳtıda. Ammā her işniñg endāzesi ve tertībi[368] bolur. Her kün (13) şikārġa[369] barmaġıl. Bir hafta yette kündür. Ékki kün şikār ḳılġıl ve üç kün **[52b]** (1) ṭāᶜat ve ᶜibādet ḳılġıl. Ékki künni ked-ḫudāçılıḳ işide ötkergil. Ammā (2) her ḳaçan kim aṭġa minseñg kiçik aṭġa minmegil ki kişi her néçe körküm ve heybetlig (3) bolsa hem kiçik aṭġa minse ḥaḳīr[370] körünür ve yorġa aṭġa seferdin bölek (4) vaḳtda minmegil. Anıñg üçün ki yorġa aṭdaḳı kişi aṭġa minip özini ḳoya bérür, (5) ḫaṭarge yoluḳur ve şehr arasıda ve şikār[371] ḳılurda yıldam ve şaş aṭġa mingil (6) tā anıñg şaşlıḳıdın, özüñgdin ġāfil[372] bolmas-sén ve mādāmī ki aṭ üzeside (7) rāst ve tüzük olturġıl tā ayaġıñg ékkile izengüni teñg basıp turġay. (8) Şikār-gāhda[373] raġbet bile aṭ çapmaġıl ki bī-hūde aṭ çapmaḳ kūdekler[374] ve (9) ġulāmlar işidür. Derrende cānverler arḳasıdın aṭ çapmaġıl ki av üze (10) -side derende cānverler arḳasıda ḫalāṣlıḳ kim ḫaṭardın özge héç némerse (11) ḥāṣıl[375] bolmaġusıdur ki ékki pādşāh av üstide derrende cānverler arḳa (12) -sıda yürüp helāk boldı. Biri méniñg atamnıñg bubası Emīr Veşme ve yana biri (13) méniñg ᶜamekimniñg oġlı Emīr Eşrefü'l-Meᶜānī ve çün şikār[376] ḳılmaḳ lāzım bolsa **[53a]** (1) özüñgdin[377] kiçiklerni buyurġıl, olar aṭ çapsunlar ve sén özüñg aṭ çapmaġıl. Meger kim (2) pādşāhlar aldıda bolsañg ol vaḳtda at çıḳarmaḳ ve nām āvāze (3) birle şöhret almaḳ üçün aṭ çapmaḳ revādur ve eger şikār[378] ḳılmaḳnı dost (4) tutsañg ḳarçıġa ve şuñgḳar ve laçin ve baḥrī ve yūz ve seg birle şikār[379] (5) ḳılġıl tā hem şikār[380] ḳılġay-sén ve hem ḫaṭardın emīn

[364] metin: **وليكين**
[365] metin: **شيكار**
[366] metin: **شيكار**
[367] metin: **شيكار**
[368] metin: **ترتبي**
[369] metin: **شيكارغه**
[370] metin: **حقر**
[371] metin: **شيكار**
[372] metin: **غافيل**
[373] metin: **شيكار كاهدا**
[374] metin: **كوديک لار**
[375] metin: **حاصيل**
[376] metin: **شيكار**
[377] Bu kelime 52b'nin çobanında yazılmasına rağmen 53a'nın ilk satırında yazılmamıştır.
[378] metin: **شيكار**
[379] metin: **شيكار**

bolġay-sén ve hem alġan (6) ḫāṣılıñ[381] işġa yaraġay, çün ānçi gūştını yémek ve fōstını kéymek ve eger ḳarçıġa (7) birle şikār[382] ḳılsañ pādşāhlar ékki ṭarīḳde şikār[383] ḳılurlar: Ḫorāsān (8) pādşāhları, ḳarçıġaynı öz ḳolları birle şikār[384] ḳılmaslar ve ᶜIraḳ (9) pādşāhlarıġa resmdür ki öz ḳolları birle ḳuşlarlar ve öz ḳol birle (10) ḳuşlamaḳ, ékki ṭarīḳde revādur. Eger sén, pādşāh bolsañ öz ḳoluñ (11) birle ḳuşlamaḳ ẕevḳuñ bolsa ol vaḳtda revādur ve eger pādşāh bo (12) -lsañ, öz ḳoluñ birle ḳuşlamaḳnı ḫᵛāhiş ḳılsañ ol vaḳtda revā (13) -dur, ammā héç ḳarçıġanı birdin ziyāde ḳuşlamaġıl ki pādşāhlarġa **[53b]** (1) bir ḳarçıġanı[385] ékki defᶜa ḳuşlamaḳ ḫūb érmes. Ḳarçıġanı ḳuşlaġıl, neẕẕāre (2) ḳılıp turġıl, ṣaydnı alur yā almas, ḳuşlaġan ḳarçıġaġa baḫşı ibergil (3) ve sén yana bir ḳarçıġanı alġıl ve pādşāhlar maḳṣūdları şikār[386] ḳılmaḳdın (4) temāşā[387] ḳılmaḳdur né ṭuᶜme yıġmaḳ ve eger pādşāh séniñ birle şikār[388] ḳılur bolsa (5) pādşāhġa lāyıḳ érmes kim segni öz ḳolı birle ḳoya bérgey. Bolġay ki segni ġulām (6) ḳoyġaylar, özleri temāşā ḳılġaylar. Ammā ṣayd arḳasıdın aṭ çapmaġıl ve eger (7) yūz birle şikār[389] ḳılur bolsañ yūznı özüñ kiflińġa almaġıl ki yūz-bānnıñ (8) işin ḳılmaḳ, ḫūb érmesdür ve dīger ḫıred-mendler ve ᶜāḳil[390] işi érmesdür ki (9) derrende cānverlerni arḳaġa mindürmek ḫuṣūṣen pādşāhlarġa revā érmesdür.

(10) On toḳḳuzunçı bāb, çevgān oynamaḳnıñ beyānıda.

Éy oġul, dāyim çevgān (11) oynamaḳnı ᶜādet ḳılmaġıl ki tola çevgān oynamaḳda żararge yétip (12) feşīmānlıḳġa ḳalıpdur. Çün ānçi **ḥikāyetde** andaġ éşitipdür-mén ki: ᶜAmr ibn-i Leyṣ (13) -niñ bir közi bar érdi. Vaḳtāki Ḫorāsānġa emīr boldı, bir kün gūy oynamaḳ **[54a]** (1) üçün meydānġa bardı ve emīrniñ Ezher aṭlıġ bir vezīri bar érdi, ol (2) vezīr her né dése emīr anı ḳabūl ḳılıp sözini éşitür édi.

Vezīri kéldi, (3) emīrniñ cılavın tutup dédi kim: Mén sizni gūy oynaġalı ḳoymas-mén. (4)

Emīr dédi: Né üçün ḳoymas-siz kim gūy oynamaḳ revādur?

Vezīr dédi: (5) Méniñ ḳolum ve közüm ékkidindür. Nā-gāh bir közümge gūy tégip yoḳ bolsa biri (6) ḳalur. Siz pādşāh, bir közüñiz bardur. Nā-gāh eger gūy tégip yoḳ bolsa Ḫorāsān (7) -nıñ emīrligi yoḳ bolur.

Emīr dédi: Éy Ezher; her né kim dédiñ rāstdur, ḳabūl (8) ḳıldım tā ki mén tirigdür-mén hergiz[391] gūy oynamaġay-mén.

---

[380] metin: **شیکار**
[381] metin: **حاصیلنک**
[382] metin: **شیکار**
[383] metin: **شیکار**
[384] metin: **شیکار**
[385] *bir ḳaçıġanı* 53a'nın 13. satırının sonunda *bir ḳar* şeklinde eksik, 53b/1'nin 1. satırında tam yazılmıştır.
[386] metin: **شیکار**
[387] metin: **تماشاه**
[388] metin: **شیکار**
[389] metin: **شیکار**
[390] metin: **عاقیل**
[391] metin: **هرکیز**

Ammā éy oġul, tola kişi (9) bile aṭlanmaġıl, muḫāṭaraligdür. Sékkizdin ziyāde kişi birle aṭlanmaġıl. Sén (10) meydānnıñg yanıda turġıl ve bir kişi meydānnıñg ayaġıda tursun ve alte (11) kişi otraġa kirip gūy soḳsun ve her ḳaçan kim gūy séniñg ṭarafıñgge kélse soḳup (12) yanduray, démegil, derḥāl aṭnıñg başını yandurġıl. Ammā tola cemᶜiyyet birle (13) gūy oynamaḳġa meşġūl bolmaġıl tā ḫaṭardın emīn bolup maḳṣūduñg **[54b]** (1) ḥāṣıl[392] bolġay. Çevgān soḳmaḳnıñg ṭarīḳası uşbudur ki mén beyān (2) ḳıldım.

Yigirminçi bāb, ḫaşm birle ceng ḳılmaḳ beyānıda.

Éy oġul, vaḳtāki[393] ḫaşm (3) birle ceng ḳılur bolsañg ol vaḳtda horun ve süstluḳ şarṭ (4) émesdür. Andaġ bolġay-sén ki düşmeniñg[394] aḫşāmlıġın yése sén anıñg (5) ġamıda értelik yégey-sén ve çün iş meydānġa tüşmek bolġanda héç (6) taḳṣīr ḳılmaġıl ve cengni dirīġ tutmaġıl. Anıñg üçün ki gūrda uyḳulamaḳ (7) lāzım kişige öyde néçük uyḳulamaḳ revādur? Çün ānçi bu maᶜnāda ékki beyt (8) aytıpdur-mén:

Şiᶜr

Ol kim añgadur körer anı cüft uyḳu

Cüfti bile kim ḫūb (9) émesdür uyḳu

Beyt

Āhıñg ᶜalemi (?) sāyesige alġıl özüñgni

Ol (10) kéçe ki érte ceng ése ḫūb émes uyḳu

Maᶜreke-i ceng üzre bir ḳadem (11) ilgeri yürmekge ḳudret tapsañg zinhār ḳadem kéyin tartmaġıl (12) ve çün düşmenniñg[395] maᶜrekesige[396] giriftār bolsañg ceng ḳılmaḳdın (13) héç vaḳtda toḫtamaġıl ki düşmenniñg[397] cengidin ceng birle **[55a]** (1) ḳutulsa[398] bolur tā sénde ilgeri yürmek ve zūr ḳılmaḳnı düşmeniñg[399] körseler séndin (2) heybet alurlar. Ol maḥallde ölümni öz köñglüñgde sehl tutġıl ve elbette (3) ḳorḳmaġıl ve köñgüllüg bolġıl ki ḳılıç her-çend ḳısḳa bolsa hem dilāver ér (4) -niñg ḳolıda uzun körünür ve saᶜy kūşiş[400] ḳılmaḳdın perhīz ḳılma (5) -ġıl ki eger sénde ḳorḳġannı ve süstluḳnı añglasalar eger miñg cān (6) bolsa bir cān ḳutḳara'lmas-sén. Ançа kéyin ḳaçsañg hem sañga ġā (7) -lib[401] kélür. Ol vaḳt öler-sén ve bed-nāmlıḳ birle başıñg késtürür-sén.

(8) Vaḳtāki nā-murādlıḳ birle ḫalḳ ara meşhūr bolsañg hem-cinsleriñg (9) arasıda hemīşe şerm-sār[402] bolur-sén. Vaḳtāki nām bolmasa nān hem (10) bolmasa seḫāvet bolmas.

---

[392] metin: **حاصيل**
[393] metin: **وقتاكم**
[394] metin: **دوشمنينک**
[395] metin: **دوشمن نينک**
[396] metin: **معركەء**
[397] metin: **دوشمن نينک**
[398] Bu kelime 54b'nin çobanında yer almasına rağmen 55a'da yer almamaktadır.
[399] metin: **دوشمنينک**
[400] metin: **كوشيش**
[401] metin: **غاليب**
[402] metin: **شرم ساز**

Ḫalḳ ara süst-cenglıḳ ḥāṣıl[403] bolsa (11) andaġ tiriglikdin ölüm ḫūbraḳdur ki yaḫşı aṭ birle ölgen ḫūbraḳ (12) yaman aṭ birle tiriglik ḳılġandın. Ammā nā-ḥaḳ kişi öltürmekge tola (13) māyil bolmaġıl ve héç Müselmānnıñ ḳanını ḥelāl bilmegil. Meger kim oġrılar ve ḳaraḳçı **[55b]** (1) -lar ve kefen-dūzdlar[404] ve ol ki şerᶜ ḥükmi birle anı öltürmek vācibdür. Bu hemme (2) -niñ ḳanını ḥelāl bilgil ve ékki cihānnıñ belāsı ḫūn-ı nā-ḥaḳġa baġlıḳdur. (3) Evvel ol ki ḳıyāmetde anıñ mükāfātını körer-sén. [Ékkinçi] bu cihānda yaman aṭ (4) -lıḳ bolur-sén ve kiçikler séndin emīn bolmas ve ḫizmet-kārlar séndin (5) ümmīdlerini üzerler ve ḫalāyıḳ séndin ḳaçarlar ve könğülsüz bolup (6) sanña düşmen[405] bolurlar. Ḫūn-ı nā-ḥaḳnıñ mükāfātı āḫiretde bolġay émes, (7) bu cihānda hem bolur ki mén kitāblarda oḳudum. Bisyār tecrübe hem ḳılıpdur-mén (8) ki ḫūn-ı nā-ḥaḳnıñ mükāfātı hem bu cihānda hem ol cihānda yétgüsidür. (9) Eger kişi ki nā-ḫōş[406] ṭāliᶜdür, nā-çār anıñ ferzendlerige yéter. Pes éy oġul, (10) özüñgge ve ferzendleriñgge teraḥḥum körgüzgil ve nā-ḥaḳ ḫūn tökmegil. (11) Ammā ḳan tökmek işi ki séniñ ṣalāḥiyyetiñgde bolsa hergiz[407] taḳṣīr ḳılmaġıl ki (12) ol vaḳt taḳṣīr ḳılġandın fesādlar peydā bolur.

Çün ānki babam Şemsü'l- (13) Meᶜānīdin rivāyet ḳılurlar kim ve ol kişi tola kişi öltürmekge **[56a]** (1) māyil ve héç kişiniñ günāhını ᶜafv ḳılmas érdi. Anıñ bu fiᶜlidin (2) leşker ḫalḳı anña düşmen[408] boldılar ve méniñ ᶜamekim Melekü'l Meᶜānīġa leşker ḫalḳı (3) dédiler kim: Eger siz bu işde bizniñ birle bolmasañgız āḫir bu mülkni bīgāne (4) -niñ ḳolıġa bérgümizdür. Melekü'l Meᶜānī bildi kim mülk bu ḫānedānnıñ élgidin (5) kétgüsidür. Nā-çār memleket ḍarbıdın Şemsü'l Meᶜānīni tuttılar ve maḥāffege salıp (6) müᵓekkiller taᶜyīn[409] ḳılıp ḳalᶜage iberdiler. Müᵓekkilniñ arasıda ᶜAbdu'llāh atlıġ (7) bir kişi bar érdi. Ḳalᶜage kétip barġunça Şemsü'l Meᶜānī sordı kim: Éy ᶜAbdu'llāh, (8) héç bilür mü-sén kim bu işni kim ḳıldı ve néçük tedbīr boldı kim mén vāḳıf bola'lmadım?

(9) ᶜAbdu'llāh dédi kim: Bu işni fülān sipeh-sālārıñ ḳıldı dép béş kişiniñ (10) atını tuttı. Bu béş kişi leşkerni firīfte ḳıldılar. Mén hem bu arada bar érdim (11) ve ḫalḳġa mén sevgend bérdim. Bu işni mén bu yérge yétgürdüm. Sén bu işni (12) méndin körmegil ve héç kişidin bilmegil, özüñgdin bilgil ki sanña (13) bu ḥāl kişi öltürgeniñgdin kéldi, leşkerniñ yüz ögürgenidin érmes.

[56b] (1) Şemsü'l Meᶜānī dédi: Sén ġalaṭ ḳıldıñ, manña bu iş kişi öltürme (2) -gendin boldı ki eger mén, séni ve ol béş kişini öltürsem érdi bu kün (3) başımġa mundaġ kün tüşmegey érdi, bu alte ḳannı hem ḳılġuluḳ érken, selāmet (4) ᶜömr ötkergülük érken ve bu sözni añg[ġ]a kéltürdüm ki tā bilgey-sén, her né kim (5) ḳılġuluḳdur anıñgda taḳṣīr ḳılmaġıl ve her né kim ḳılmay çāre bolmasa anı sehl (6) tutmaġıl ve yana ḫādım-ı sarāy yaᶜnī mühim-sāzlar[410] saḳlamaḳnı ᶜādet ḳılmaġıl ki mühim (7) -sāz[411] saḳlaġan, nā-ḥaḳ ḫūn ḳılġannıñ berāberide bolur. Öz murādınıñ (8) ḥuṣūli üçün bir Müselmānnıñ neslini ḳurutup mundın ḳatıġ ẓulm, bī-dād (9) -lıḳ bolmas. Eger mühim-sāz lāzım bolsa yana birge

[403] metin: **حاصيل**
[404] metin: **كفندوزلار**
[405] metin: **دوشمن**
[406] metin: **باخوش**
[407] metin: **هركيز**
[408] metin: **دوشمن**
[409] metin: **تعين**
[410] metin: **مهيم ساز لار**
[411] metin: **مهيم ساز**

mühim-sāz bolġan kişini (10) lāzım tutġıl ki menfaᶜati sanᵹa ve yamanlıġı yana bir kişige bolġay tā ki özünᵹni (11) mundaġ yamanlıḳdın saḳlaġan bolġay-sén. Ammā ceng ḳılmaḳ bāreside andaġ (12) ḳılġıl ki özünᵹni ayaġaḳ bolmaġıl tā öz bedeninᵹni seglerge ḫūrāk[412] ḳılmaġay-sén (13) ve şīr ve yolbarslar dék aṭ kötergey-sén ve nām-āvāze birle nān ḳolġa **[57a]** (1) kéltürmek kérek. Vaḳtāki nān ḳolġa kéldi, saᶜy kūşiş[413] ḳılġıl ki saḳla (2) -ġay-sén ve bī-hūde ḳoldın ibermegey-sén ve cemᶜ ḳılmaḳnı ve ḫarc ḳılmaḳnı (3) öz çaġ ve endāzeside ḳılġay-sén.

Yigirme birinçi bāb, māl cemᶜ ḳılmaḳnınᵹ (4) beyānıda.

Éy oġul; māl cemᶜ ḳılmaḳdın ġāfil[414] bolmaġıl, velīkin[415] endek[416] némerse (5) üçün özünᵹni ḫᵛārlıḳġa salmaġıl. Cehd ḳılġıl ki her némerse ki ḳolunᵹġa (6) kéltüre-sén, yaḫşı vech birle bolġay, yaᶜnī vech-i ḥelāldin bolġay tā sanᵹa yara (7) -şḳay ve çün māl ki ḳolunᵹġa kéldi, yaḫşı saḳlaġıl. Bāṭıl[417] némerse üçün (8) ve günāh bolġu dék işġa ṣarf ḳılmaġıl ki mālnı yaḫşı saḳlamaḳ cemᶜ ḳılmaḳdın (9) müşkilraḳdur ve çün lāzımlıḳġa ḫarc ḳılur bolsanᵹ cehd ḳılġıl ki tā (10) anınᵹ ᶜivażıġa patġına ornıġa ḳoyġay-sén. Vaḳtāki ḫarc ḳılsanᵹ, (11) anınᵹ ᶜivażıġa ḳoymasanᵹ eger genc-i Ḳārūn bolsa hem tükegüsidür ve (12) yana anᵹa ança könᵹül baġlamaġıl ki ḳıyāmetge tégrü ḳolunᵹda turġay, ança bilgil (13) ki tenglikge ḳalmaġay-sén. Eger her-çend mālınᵹ tola bolsa hem tedbīr bile iş **[57b]** (1) ḳılġıl ki endek[418] tedbīr bilen ḳılġan iş, bisyār bī-tedbīr ḳılġan işdin ḫūbraḳ (2) -dur. Bisyār māl séndin kéyin ḳalġanı ḫūbraḳdur ki endek[419] māl üçün ġayrıge muḥtāc (3) bolup tiriglik ḳılġunça. Çün ānçi aytıpdurlar ki: Mālınᵹ düşmeninᵹge[420] ḳalġanı (4) bihraḳdur, dostunᵹġa muḥtāc bolġuça.

Naẓm

Māl cemᶜ eyle fānī ᶜālem ara

Yürgüçe (5) ḫalḳ nān bérür dép aç

Sén ölüp düşmeninᵹge[421] ḳalġanı ḫūb

Dost (6) mālıġa bolġuça muḥtāc

Ve tapmaḳnınᵹ meşaḳḳatidin saḳlamaḳnınᵹ miḥneti ziyāde (7) ve eger sermāye azraḳ bolsa anı saḳlamaḳnı vācib bilgil. Bir kişi aznı (8) saḳlaġalı çıdasa tolanı saḳlaġay. Ḫalḳnınᵹ işini ḳılġandın, özünᵹ (9) -ninᵹ işini ḳılġannı ḫūbraḳ bilgil ve kāhillıḳnı ᶜār bilgil ki kāhillıḳ, bed (10) -baḫtlıḳnınᵹ nişānesidür ve renc meşaḳḳatni özünᵹge lāzım tutġıl ki (11) rencdin fāyide ḥāṣıl[422] bolur ve kāhillıḳdın fāyide ḳoldın kéter, velī ḳolġa kélmes. (12)

[412] metin: **خورک**
[413] metin: **کوشیش**
[414] metin: **غافیل**
[415] metin: **ولیکین**
[416] metin: **اندیک**
[417] metin: **باطیل**
[418] metin: **اندیک**
[419] metin: **اندیک**
[420] metin: **دوشمنینک که**
[421] metin: **دوشمنینک کا**
[422] metin: **حاصیل**

Ḥükemālar aytıpdurlar: Saᶜy kūşişde[423] bol tā ābādān bolġay-sén ve ḳoldaḳıġa (13) ḫursend bol tā tüvān-ger bolġay-sén ve şikeste ve tevāżuᶜlıġ bol, dostuñ bisyār **[58a]** (1) bolġay.

Pes ança renc meşaḳḳat birle ḳolġa kélgenni kāhillıḳ birle ḳoldın iber (2) -gen, ḫıred-mend ve ᶜāḳiller[424] işi érmesdür ki ḥācet vaḳtıda feşīmān (3) bolur-sén [kim fāyide] ḳılmas. Velīkin[425] vaḳtāki renc tartıp māl cemᶜ ḳılsañ cehd ḳıl (4) kim öz yanıñdın yégey-sén. Eger māl her-çend ᶜazīzdür, ammā lāzımlıḳ ḫarcdın dirīġ (5) tutmaġay-sén ve hemme ḥālde ḫaber-dār bolġay-sén ki mālıñ ṣarf ḳılıp kişige (6) muḥtāc bolmaġay-sén ki muḥtāclar, faḳīrler öyide bolur belki faḳīrlerniñ iḥtiyācı hemme (7) öylerge tüşer. Meşelā bir pul tapsañ uşbu bir fulġa birde né çaġlıḳ nérse ḳoşup (8) ḫarc ḳılsañ hemīşe muḥtāc bolur-sén. Bolġay ki bir pul tapsañ bir zerre kim bir ful (9) ḫarc ḳılġıl, hergiz[426] muḥtāclıḳ bolmas ve dünyālıḳ her némerse ki ḳolġa kéltürür-sén, ḳanāᶜat (10) ḳılġıl ki ḳanāᶜat, bī-ḥācetlikniñ ékkinçi mertebesidür. Her rızḳ naşībe ki Ḫudāy (11) teᶜālādın sañga bolupdur, elbette sañga yétgüsidür ve her iş ki söz bile veyā bir kişi (12) -niñ vāsıṭası bile ḫūb boladurġan bolsa ol işde tola pul ḫarclamagil. (13) Pulsuz kişiniñ ḳadr[i] bolmas. Bilgil kim ādemleriñ tolası dünyā-dār kişilerni **[58b]** (1) dost tutadur, eger çendī ki menfaᶜatleri bolmasa hem, dervīşlerni düşmen[427] tutar (2) -lar ki çendī ki żararları yétmese hem. Ādemleriñ aḥvāliniñ yamanraḳı muḥtāclıḳdur (3) ve her ṣıfatī ki dünyā-dārlarġa taᶜrīf ve tavṣīf bolsa ol ṣıfatnıñ dervīşlerde bolma (4) -ḳı nihāyetī ḫūb ve fesendīdedür. Ādemniñ ārāyīş tapmaḳı ve yaḫşı atanmaḳı, bir némerse (5) bérmeklikdedür ve her kişini öz miḳdārıda tonuġıl. Ammā isrāfnı Ḫudāy teᶜālānıñ (6) düşmeni[428] bilgil. Her némerse ki Ḫudāy teᶜālā anı düşmen[429] tutsa bende anı ḳılmaġlıḳ şūmdur.

(7) Çün ānçi Ḫudāy teᶜālā kelām-ı mecīdde ḫaber béripdür ki: "*Ve lā tusrifū innehū lā yuḥibbu'l-* (8) *musrifīn.*"[430] Yaᶜnī isrāf ḳılmañgızlar kim Ḫudāy teᶜālā, isrāf ḳılġuçılarnı dost (9) tutmaydur. Her némerseni ki Ḫudāy teᶜālā dost tutmasa sén hem dost tutma (10) -ġıl. Her āfetniñ bir sebebi bolur. Nā-murādlıḳnıñ sebebi isrāfdur. İᶜtidālide (11) ḫarc ḳılġan, isrāf émesdür. Yémekde ve söz démekde ve her iş ḳılmaḳda isrāf (12) ḳılmaġıl, ḫuşūşen yémekde. Yémekdeki isrāf, bedenni ofratur ve nefsni rencūr (13) ḳılur ve ᶜaḳlnı ḳaçurur ve tiriglikni öltürür. Körmes mü-sén kim çerāġnıñ **[59a]** (1) tirigliki yaġ biledür. Pes maᶜlūm boldı kim tenhā yaġ çerāġnıñ tirigliki émes, (2) belki yaġ iᶜtidālide bolsa tirig ḳılur. Uşbu cihetdin Ḫudāy teᶜālā isrāfnı (3) taşḳarı tutupdur ve hemme[431] ṭāyife her vaḳtda isrāfnı pesend ḳılmapdurlar. (4) İsrāfnıñ ᶜāḳıbeti ziyāndur. Ammā tiriglik rūzgārıñgnı ḳatıġlıḳ bilen (5) ötkermegil ve rızḳnıñ éşig[i]ni yüzüñgge baġlamaġıl ve her né kim lāzımlıġdur, (6) anıñgda taḳṣīr ḳılmaġıl. Her kişi öz işide taḳṣīr ḳılsalar saᶜādet-mendlikge yéta'lmas (7) ve maḳṣūddın bī-behre ḳalur ve her némerse ki sañga lāzımlıḳdur, añga ḫarc ḳılġıl. Eger çendī ki (8) māl ᶜazīzdür, cāndın ᶜazīz émesdür. Cehd ḳılġıl ança kim ḳoluñgda

---

[423] metin: **كوشيشدا**
[424] metin: **عاقيل لار**
[425] metin: **وليكين**
[426] metin: **هركيز**
[427] metin: **دوشمن**
[428] metin: **دوشمني**
[429] metin: **دوشمن**
[430] A'raf suresi 31. ayetten bir parça. Ayetin tamamı: *Yâ benî âdeme huẕû zînetekum inde kulli mescidin ve kulû veşrebû ve lâ tusrifû, innehu lâ yuḥibbul musrifîn*, "Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez."
[431] metin: **همهء**

bardur, ṣalāḥ işle (9) -rġa[432] ḫarclagil ve mālıñgnı baḫīller ve ḳumār-bāzlar ve ᶜulūfe-ḫōrlar élgide toḫtatmaġıl. (10) Hemme kişini oġrı farż ḳılġıl ki tā mālıñg oġrılardın emīn bolġay ve her néme cemᶜ ḳılmaḳdın (11) taḳṣīr ḳılmaġıl ki āsāyiş[433], renc meşaḳḳatdin ḥāṣıl[434] bolur ve renc meşaḳḳat, āsāyiş (12) -din lāzım kélür. Çün ānki bu künki rāḥat tañglaḳı meşaḳḳatdür, bu künki renc meşaḳḳat tañgla (13) -ḳı künde rāḥat bolur ve her né renc bile ḳolġa kéltürseñg cehd ḳılġıl, ékki pul özüñg **[59b]** (1) ve ehl-i ᶜıyālıñgġa ḫarc ḳılsañg yana ékki fulnı ẕaḫīre ḳılġay-sén ki żarūret künleride (2) yā pīrlıḳ ve żaᶜflıḳ vaḳtıda ḥācetiñgġa yaraġay. Bu ḳoyġan ékki fulnı öz tecemmülüñgġa ṣarf (3) ḳıl tā īnki yoḳ bolmaġay ve köhne bolmaġay. Çün ānçi altun, kümüş ve misīne ve muñga oḫşa (4) némerselerni alıp tut tā hemīşe bāḳī turġay ve eger tolaraḳ bolsa tofraḳġa kömgil. Her né (5) kim tofraḳġa kömer-sén, yana ḳolġa bérür ḥācet vaḳtıda. Her né kim lāzımlıḳdur, satmaġıl ve (6) démegil kim yana alıp ḳoyar-mén. Yana almaḳ müyesser bolmasa öy içi ḫālī ḳalur tā īnki (7) [yaman] künler bolmaġay ki sén hemme[435] nā-murādlardın nā-murād bolmaġay-sén ve dīger her néçe żarūret bolsa (8) hem ḳarż ḳılmaġıl ve mālıñgnı girev ḳoymaġıl tā ḳudretiñg bardur kişige ḳarż bérmegil. Altun, (9) kümüş sūdġa almaġıl ki ḫᵛārlıḳ kéltürür. Ḫuṣūṣen dostlarıñgġa ḳarż bérmegil ki (10) bérmegendeki āzārdın tilegendeki āzār uluġraḳdur. Çün ānçi ḳadīm miṣāldür: Bérip yaman (11) bolġuça, bérmey yaman bol. Eger ḳarż bérseñg ol bérgen fulnı öz mālıñg ḳatarıda sanamaġıl (12) ve könglüñgde andaġ bilgil ki bu mālnı yaḫşı iş ḳılıp dostumġa bérdim tā ol bérmegünçe mén (13) tilemegey-mén tā tilep alġanda dostluḳ münḳaṭıᶜ bolġay. Az némerse birle düşmenni[436] dost **[60a]** (1) ḳılmaḳ müşkildür. Dostnı düşmen[437] ḳılmaḳ, kūdekler[438] işidür. Düşmenni[439] dost (2) ḳılmaḳ ḳarılar ḥālidür. Mādāmī ki ḳoluñgda mālıñg bardur, müsteḥaḳ ve muḥtāclarnı behre (3) aldurġıl. ᶜAle'l-ḫuṣūṣ faḳīr ḳayaşlarıñgġa nefᶜ yétgürgil ki ṣıla[440]-yı raḥimni edā ḳılġan (4) bolġay-sén ve kişiniñg héç némersesidin ṭamaᶜ tutmaġay-sén tā ādemleriñg obdanı (5) bolġay-sén. Özüñgniñg mālını özüñgniñg bilgil ve kişiniñg mālını özüñgniñg (6) gümān ḳılmaġıl ki tā ḫalḳ arasıda diyānetlik birle meşhūr bolġay-sén ve ḫalāyıḳ sañga (7) iᶜtimād ḳılġaylar ve bu işlerni özüñgge lāzım tutsañg hemīşe zer-dār ve māl-dār (8) bolġuñgdur. *Āmennā ve ṣaddaḳnā*.[441]

Yigirme ékkinçi bāb, emānet saḳlamaḳnıñg beyānıda.

(9) Éy oġul, eger kişi sañga emānet bérse ᶜilāc bolsa almaġıl. Vaḳtāki emānet alsañg (10) obdan saḳlaġıl. Emānet saḳlaġan belā ve rencdür ki meşaḳḳatni ḳabūl tutġan (11) bolur. Anıñg üçün ki emānet saḳlamaḳnıñg ᶜāḳıbeti üç ḫāldin taşḳarı bolmas. (12) Eger emānetni égesiġa selāmet yétgürseñg andaġ ḫūb iş ḳılġan bolġay-sén (13) ki Ḫudāy ᶜazze ve celle ḫaber béripdür ki: "*İnna'llāhe yeᵓmurukum en tueddü'l-emānāti ilā* **[60b]** (1)

[432] metin: اشلريغه
[433] metin:اشايش
[434] metin: حاصيل
[435] metin: همهء
[436] metin: دوشمن ني
[437] metin: دوشمن
[438] metin: كوديک لار
[439] metin: دوشمن ني
[440] metin: صيلا
[441] İnandık ve tasdik ettik.

ehlihā."[442] Ādemlikniñg ṭarīḳası oldur ki emānet almaġay-sén. Vaḳtāki alsañg (2) obdan saḳlap égesige yétgürgey-sén.

Andaġ éşitipdür-mén ki: Bir kişi seḥer vaḳtıda serābġa (3) barġalı öyidin çıḳtı. Yolda barġunça bir dostı[ġa] uçradı, aydı ki: Mén serābġa baradur-mén, siz (4) hem muvāfaḳat ḳılur mu-siz?

Ol dostı aydı: Tā serābġa barġunça hem-rāh barur-mén, ammā serābġa (5) kirmes-mén ki meşġūlluġum bardur. El-ḳıṣṣa serābġa yaḳın ékki yol ayrılışıġa yéttiler.

Ol dostı: (6) Mén bu yol birle bara-mén démey yana bir yolġa kirip kétti. Ḳażārā bir ᶜayyār serābġa kirmek üçün (7) bu kişiniñg arḳasıdın kéldi, bu kişi arḳasıġa ḳaradı. Henūz ḳarañgġu érdi, tonumadı. (8) Dostı gümān ḳılıp yançuḳıda bir yaġlıḳġa tüküklüg yüz eşrefī bar érdi, alıp bu ᶜayyārġa (9) bérdi ve aydı: Éy birāder, mén serābġa kirip çıḳḳunça bu emānet sizde tursun. Ol ᶜayyār altun (10) -nı aldı. Bu kişi serābdın çıḳḳunça tépremey şubu yérde turdı. Ol vaḳtġaça ᶜālem yaruḳ (11) boldı. Bu kişi égin ayaġını kéydi. Öyi ṭarafıge revān boldı.

Ol ᶜayyār ḳıçḳırıp aydı: (12) Éy civān-merd, altunuñgızını alıp barıñg ki mén, sizniñg emānetiñgizni saḳlay-mén. Özüm (13) ḳıladurġan işlerim toḫtap ḳaldı.

Ol kişi aydı: Ol néme altundur ve sén **[61a]** (1) néme[443] kişi-sén?

Ol aydı: Ménᶜayyārdur-mén, bu altunnı serābdın çıḳḳunçalik mañga (2) emānet bérip érdiñg.

Ol kişi aydı: Eger ᶜayyār bolsañg bu altunnı néme (3) üçün alıp kétmediñg?

Ol ᶜayyār aydı: Eger mén ᶜayyārlıḳ ṭarīḳası birle séndin (4) yüz miñg eşrefī alsam hergiz[444] endīşe ḳılmay alıp kéter [érdim], ammā bu altunnı mañga (5) emānet bérip érdiñg, emānet-dārdın lāyıḳ érmes ki emānetni yégey. Emānetge (6) ḫıyānet ḳılmaḳ, ādemlikdin érmes ve civān-merdlik ṭarīḳidin yıraḳdur. Pes bil (7) -gil ki bir ᶜayyār emānetniñg ṭarīḳini bu yañglıġ saḳlasa tā bilgey-sén ki emā (8) -net saḳlamaḳ, uluġ ḫaṭarlig işdür. Eger emānet séniñg ḳoluñgda helāk (9) bolsa, sén ol emānetni tölep bérseñg ḫūbdur. Eger séni şeyṭān azġurup (10) ol emānetge ḫıyānet ḳılmaḳnı ḫᵛāhiş ḳılsañg yā münkir bolsañg nihāyetī uluġ (11) ḫaṭādur. Eger ol emānetni selāmet saḳlap égesige bérseñg emānet saḳla (12) -ġannıñg renc meşaḳḳati sañga ḳalur. Ol kişi séndin minnet-dār bolmas ve bu māl özümniñg (13) érdi yana özüm aldım, dér. El-ḥaḳ rāstı hem şubudur. Eger ol emānet séniñg ḳoluñgda yoḳ **[61b]** (1) bolsa héç kişi bāver ḳılmas. Sén ḫıyānet ḳılmay ḫıyānet ḳılġuçı ve bed-di (2) -yānet birle meşhūr bolur-sén ve ceng cedel ḫuṣūmetge ḳalur-sén ve ḳarż-dār (3) bolur-sén. Eger münkir bolsañg ẓulm sitem birle séndin alurlar ve sén ḫıyānet ḳılġuçı (4) bolur-sén. Ḳıyāmetniñg ᶜaẕāb ᶜuḳūbetini gerdeniñgge alıp barur-sén, bu ᶜālemde murādıñgġa yétmes

[442] Nisâ suresi 58. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: İnnallâhe ye'murukum en tueddu'l emânâti ilâ ehlihâ ve izâ hakemtum beyne'n-nâsi en tahkumû bi'l adl, innallâhe nimmâ yeizukum bih(bihî), innallâhe kâne semîan basîran. " Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."

[443] Bu kelime 60b/13'ün çobanında yer almasına rağmen 61a/1'de yer almamakta, satır kişi kelimesiyle başlamaktadır.

[444] metin: هركيز

(5) -sén. Āḫiretde ᶜaẕāb ᶜuḳūbetge giriftār bolġuñgdur. Eger kişige emānet bérseñg maḫfī bérme (6) -gil ki güvāhsız alġalı bolmas ve her kişige emānet bérseñg éşikdin güvāh alġıl tā emānet (7) māl özümniñg dép ḫıyānet ḳılışdın ḫalāṣ bolġay-sén. Eger kişige emānet-dār bolsañg (8) emānet ḳabūl ḳılışġa aldıramaġıl. Emānet-dārlıḳġa aldıramaġlıḳ, özge ẓulm ḳılmaḳ (9) -nıñg nişānesidür. ᶜİlāc bolsa rāst and içmekdin hem perhīz ḳılġay-sén. Yalġan (10) and içmek néçük dürüst bolġay? Ve özüñgni and-ḫōrlıḳ bile ḫalḳ ara meşhūr ḳılmaġıl. (11) Vaḳtāki séndin and içmek bolsa ḫalḳ séni rāst-gūy bilgeyler ve her-çend māl-dār ve zer-dār (12) bolsañg ten-perest ve özüñgniñg ḫūbluḳınıñg saᶜyide bolġıl. Belki özüñgni dervīş (13) -ler ve faḳīrler ḳatarıda bilgil. Yamanlar ve ḫıyānet ḳılġuçılar ᶜāḳıbeti, faḳīrlıḳ ve muḥtāclıḳ **[62a]** (1) -dur. Emīnlik kīmiyālıḳ dépdürler. Hemīşe zer-dārlıḳ birle tiriglik ḳılġıl, yaᶜnī (2) emīn ve rāst-gūyluḳ bile bolġıl ki hem ᶜālemniñg mālı rāst-gūylar ve emīnlerniñg. (3) Saᶜy kūşiş[445] ḳılġıl ki zinhār kişige firīb bérgüçi bolmaġıl tā özüñg firīb yémegey (4) -sén, ᶜale'l-ḫuşūş kişige bir néme bérmekde ve almaḳda.

Yigirme üçünçi bāb, ḳul dedek[446] (5) almaḳnıñg beyānıda.

Éy oġul, eger bende alur bolsañg āgāh bolġıl ki ādemni (6) almaḳnı bilmek, bisyār müşkildür. Tola bende bardur ki obdan körünür, ammā yaḫşı teᵓemmül (7) ḳılıp körse anıñg ḫilāfıdadur. Ḫalāyıḳ bilipdür ki bende almaḳ özge sevdā-gerlikdür. (8) Tola kişi bilmey, tonumay alurlar. Her kişi bir metāᶜnı alġay, kemā-ḥaḳḳihī tonumaġay, ol ᶜaybdur. (9) Hemmedin müşkilraḳ ādem tonumaḳdur ki ādemniñg ᶜaybnı ve hüneri toladur. Bir ᶜayb bolur ki (10) hünerni yapar ve bir hüner bolur ki miñg ᶜaybnı. [Kişi] hünerini bilgeli bolmasa meger tecrübe, ferāset bile (11) bilgeli bolur. Ferāset ᶜilminiñg tamāmı ve kāmili peyġamberlik ᶜilmidür. Ādemīniñg ẓāhir ve bāṭınını[447] (12) héç kişi bila'lmas, meger peyġamber-i mürsel ferāset birle bilürler. Ammā çendān ki mümkindür,[448] bende almaḳ (13) -nıñg bāreside mén, sañga beyān ḳılayın:

Bilgil ey oġul, bende almaḳ üç şarṭdur: Evvel **[62b]** (1) ādemniñg bāṭınıdaḳı ᶜayb ve hünerni ferāset bile tonumaḳ, ékkinçi pīnhān ve āşikārā aġrıḳıdın (2) ferāset bile āgāh bolmaḳ, üçünçi cinslerini bilmek ve her cinsniñg ᶜaybı ve hüneri özge (3) bolur. Eger bende alur bolsañg yaḫşı teᵓemmül ḳılġıl ki bende aladurġan kişiler, baᶜżalar yüzini (4) körerler ve baᶜżalar eṭrāfıġa ve pōstıġa ve gūştıġa baḳar. Her kişi bende alur bolsa evvel yüzige (5) ḳaraġay, andın ḳolları ve putlarıġa ḳaralaġay ve evveli ol ki ḫōş-rūy bolġay ki evvel kö (6) -rünedurġan yüzidür ve beden néçe vaḳtda kör[ün]geli bolur. Evvel közige ve ḳaşlarıġa ḳaraġıl, andın (7) burnı ve lebige ve tişleriġa, andın saçıġa köz salġıl ki Ḫudāy teᶜālā ādemniñg ḫūblugını (8) köz birle ḳaşda ḳoydı ve melāḥatni burunda, ḥalāvetni leb ve tişde ḳoydı ve ṭarāvet (9) -ni pōst birle yüzde peydā ḳıldı ve başnıñg saçını hemmedin ẕīnetlig ve yaraşıġlıḳ (10) ḫalḳ ḳıldı ve bolġay ki hemmeni körgey-sén ve köz, ḳaş obdan bolsa ve burunda melāḥat (11) bolsa, leb ve tişde ḥalāvet bolsa ve pōstda ṭarāvet bolsa özge aᶜżālarıġa baḳma (12) -ġıl eger bu hemmesi bolmasa mu melāḥatlig bolġay ki ménim meẕhebimde özge ḫūbluḳı bo (13) -lmay melāḥat bolġanı ḫūbraḳdur ki melāḥatsiz özge ḫūbluḳı bolġandın ve dīger her iş **[63a]** (1) üçün ḳamlaşadurġan ḥālini bilmek kérek. Ol bende ki ᶜişret üçün bolsa (2) iᶜtidālide bolġay. Uzunluḳda ve ḳısḳalıḳda, semizlikde ve

[445] metin: **كوشيش**
[446] metin: **ديد ك**
[447] metin: **باطيني ني**
[448] metin: **ممكين دور**

oruḳluḳda, aḳlıḳda ve ḳızıl (3) -lıḳ[da] ve sebzelikde ve yoġunluḳda. Bu hemme vaṣflarda otra ḥālde bolġay ve bedeniniñg gūştı (4) yumşaḳ ve teresi yufḳa ve üstüḫ^{v}ānları rāst ve berāber bolġay. Saçı ḳaralıḳda (5) ḥad-i tīre bolmaġay[449] ve kirfikleri ḳara, şehlā-i çeşm,[450] ḳaşları güşāde, burnı elif[451] tartġa (6) -n dék, béli yinçige[452] ve saġrısı kéñg ve [gird] zenaḫlıġ[453] bolġay ve lebi ḳızıl, tişleri aḳ (7) ve hemme a^{c}żāsı cāyıda bolġay. Her ġulāmī ki mundaġ bolsa obdan, zībā, vefā-dār ve ^{c}işret (8) -ge sezā-vār bolġay. Ol bende ki dānā ve ^{c}āḳildür,[454] ^{c}alāmeti oldur ki rāst-ḳāmet (9) ve saçı ^{c}itidālide bolur. Semizlik ve oruḳluḳda hem mu^{c}tedil bolur ve alaḳanı kéñg ve uşşaḳ (10) ḳollarınıñg arası güşāde bolur ve pīşānesi keñg ve şehlā köz[lüg] ve yüzi güşāde (11) kim külgek bolur. Bu yañglıġ bende ^{c}ilm örgenmek ve ḫazīneçi ḳılmaḳġa lāyıḳdur ve her nev^{c} işġa (12) yarar. Ol bende ki kéçelikge lāyıḳdur. Bedeni yumşaḳ ve gūştı kem yinçige bolġay; oruḳ (13) hem bolmaġay semiz hem bolmaġay. İḫtiyāṭ ḳılġıl ol bendedin ki yüzi güş[t]luġ bolġay. **[63b]** (1) Mundaġ bende héç némerse örgena'lmas, ammā bolġay ki alaḳanı yumşaḳ, uşşaḳ (2) ḳollarınıñg arası kéñg bolġay ve çırayı oçuḳ ve pōstı ḳalın ve şaçı (3) i^{c}tidālide, uzun mu bolmaġay ḳısḳa mu bolmaġay, ḳızıl hem bolmaġay, şehlā köz[lüg] (4) bolġay, tapanı berāber bolġay. Mundaġ bende her nev^{c} müşkil hünerni örgenür, ^{c}ale'l-ḫuṣūṣ (5) naġme-sāzlıḳnı obdan örgenür. Ol bende ki bahādurluḳġa[455] lāyıḳdur. ^{c}Alāmeti (6) oldur ki saçı dürüşt,[456] boyı uzun, ḳāmeti rāst ve cestelig, ḳulaḳı (7) ḳatıġ ve uşşaḳ ḳolları yoġun ve üstüḫ^{v}ānlıġ ve pōstı dürüşt ve hemme (8) a^{c}żāsı dürüst[457] bolġay ve üstüḫ^{v}ānları muḥkem, tamur ve peyleri bedenide (9) bil[i]nip turġay ve dalusı kéñg ve sīnesi kéñg ve gerdeni yoġun ve başı (10) ḳursaḳı ve saġrısı otra ḥālde bolġay. Vaḳtāki mañgsa pāyçesiniñg (11) pesi yoḳḳarısıġa tartışlıġ bolur ve közleri ḳara bolġay. Her bende[458] ki bu (12) yañglıġ bolsa bahādurluḳda[459] kündin künge ziyāde bolur. Bende[460] ki öy (13) içide, ḫatunlar arasıda ḫiẕmet-kārlıḳġa yaraydurġan kérek ki ḳaraġa **[64a]** (1) māyil ve çırayı çırtuḳ ve bed-ḫūy ve ḳaḳ fāyçe[lig], saçı yufḳa ve fāyçesi yalba ve āvāzı (2) yinçige, lebleri ḳalın ve uşşaḳ éligleri ḳısḳa[461], ḳaddi egri, boyı yalba bolġay. (3) Mundaġ bendeler öy içide ḫatunlar arasıda ḫiẕmet-kārlıḳġa [lāyık] bolur. Bedeni aḳ, (4) yüzi ḳızıl bolmaġay. İḫtiyāṭ ḳılġıl ol bendedin ki saçı ḳızıl ve uzun (5) bolġay ve közide fısḳ [u] fücūr ^{c}alāmeti bolġay. Bu yañglıġ bende maẓlūmlarnı dost tutġuçı (6) bolur yā ḳalb bolur. Ol bende[462] téve baḳmaḳ ve aṭ baḳmaḳġa lāyıḳdur. ^{c}Alāmeti ol (7) bolur ki ḳaşları güşāde, közleri çoñg bolur ve közleriniñg pelegi dürüşt (8) ve közíniñg ḳarası kök bolur ve közíniñg aḳı ḳızıl noḳṭalig bolur ve lebi uzun (9) ve tişi uzun, aġzı çoñg bolur. Bu yañglıġ bende tola bī-ḥayā ve bī-pāk ve bī-edeb, belā (10) bolur. Ol bende[463] ki ferrāşlıḳ ve aş-feẕlikge lāyıḳdur. Çırayı arıḳ, bedeni pāk ve yüzi (11) yumalaḳ ve ḳolları

[449] metin: **بولمسه**
[450] metin: **شهلا جشمه**
[451] metin: **اليف**
[452] metin: **يكيجكه**
[453] metin: **زناخدانليق**
[454] metin: **عاقيل دور**
[455] metin: **بهادور لوقغا**
[456] metin: **دروشت**
[457] metin: **دروست**
[458] metin: **بنده‌ء**
[459] metin: **بهادور لوقدا**
[460] metin: **بنده‌ء**
[461] metin: **قيسقا**
[462] metin: **بنده‌ء**
[463] metin: **بنده‌ء**

yinçige ve şehlā-i çeşm,[464] kökge yavuḳ ve bülend-ḳāmet ve ḫāmūş (12) ve saçı mey-gün bolġay. Bu ṭarīḳalıḳ bende, bu nevᶜ işlerġa münāsibdür. Ammā bilgil ki bende (13) né-çend cinsdür ve her cinsniñg ᶜayb ve hünerlerini beyān ḳılur.

Bilgil ki Türkler **[64b]** (1) bir cins émesdür ve her cinsiniñg ṭabᶜ, ferāseti bölek. Bularnıñg arasıda hemme (2) -din bed-ḫūyraḳı Ḳırġız ve Ḳıfçaḳdur. Özgesi ḫōş-ḫūy ve tilni saḳlaġaḳ, kem-gūy (3) bolurlar. Ammā Ermenī ṭāyifesiniñg ᶜaybları ol bolur ki bed-fiᶜl, aġzı sasıġ, (4) oġurluḳ ḳılġaḳ ve çırayı kirlıġ, ḳaçḳu ve bī-fermān ve bī-hūde ḫᵛāhiş ve (5) ḫıyānet ḳılġaḳ ve yalġançı, ḫᵛācesini düşmen[465] tutġaḳ, başdın ayaġları ᶜaybge (6) yavuḳdur. Velīkin[466] tīz-fehm, tecrübe ve āzmūdelik birle iş ḳılurlar ve Hindū-beçeniñg (7) ᶜaybı oldur ki tili yaman bolur, öy içide kenīzekler andın emīn bolmaslar. Ammā (8) Hindūlar cinsi birbirige özge ḳavmlerdin ḫūbraḳ bolurlar. Çünki hemme ḳavmler birbirige (9) alışur ve ḳoşulurlar, meger Hindū ṭāyifesi Ādem ᶜaleyhi's-selāmdın tā bu demge ᶜādetleri (10) andaġ cārī bolupdur ki héç hüner-mendler birbirleridin bölekge ḳız bérmesler. Çün ānçi (11) baḳḳāl ḳızını baḳḳālġa bérür, ḳaṣāb ḳaṣābġa bérür. Pes Hindūnıñg her cinsiniñg sirişti (12) bölekdür. Anıñg şerḥini ḳılsam kitāb öz ḥālidin taġayyür tapar, ammā hemmedin ḫūbraḳ (13) ki Berehmen ṭāyifesi ve Rāvut[467] ve Gerān[468] ṭāyifesi hem mihr-bān hem ᶜāḳil[469] hem bahādır **[65a]** (1) bolġay, ammā Berehmen ᶜāḳil[470] bolur, Rāvut[471] bahādur[472] bolur ve Gerān[473] işlemçi bolur (2) ve uşbudur kim her cins ṭāyifeni beyān ḳıldım. Her ṭāyifeniñg hüner ve ᶜaybларını dédim. (3)

Émdi üçünçi şarṭ oldur ki āgāh bolġay-sén ki ẓāhir bāṭındaḳı aġrıḳ (4) -larnı bilgey-sén ve anıñg ᶜalāmet nişānesi andaġ bolur ki satıp alur vaḳt (5) -da ġāfil[474] bolmaġıl, bir körmek birle iktifā ḳılmaġıl ki bir körmek birle bisyār ḫūb (6) némerse yaman körünür ve yaman némerse ḫūb ve obdan körünür. Çünki ādemīniñg beşeresi (7) dāyim bir ḥālde bolmas, gāhī obdan körünür gāhī yaman körünür ve dedekniñg[475] (8) aᶜżāsıġa baḳmaḳ kérek ki tā héç ḥāli sanña maḫfī ḳalmaġay. Tola aġrıḳ bolur ki (9) henūz ᶜārıż bolġanı yoḳ, ammā bir néçe kündin kéyin peydā bolġusıdur. Anıñg ᶜalāmetleri (10) bolur. Çün ānçi beşereniñg [rengi] sarıġlıḳ bolup ve lebleri oçuḳ, közleri süst (11) bolsa bevāsīr[476] aġrıḳıġa delālet ḳılur ve eger közniñg ḳafaḳlarıda veremniñg eşeri maᶜlūm (12) bolsa istisḳā aġrıḳıġa delālet ḳılur. Eger közleri ḳızıl bolsa, fişāneniñg tamurları (13) toḳ bolsa şarᶜa[477] aġrıḳınıñg ᶜalāmetidür ve saçını yolġaḳ ve kirfik[i]ni heder atġaḳ **[65b]** (1) ve leblerini tola yalaġaḳ bolsa māliḫulyā aġrıḳıġa delālet ḳılur ve burnınıñg üstüḫᵛānı (2) ḳıyıḳ bolsa nāsūr[478] ve

---

[464] metin: **شهلا جشمه**
[465] metin: **دوشمن**
[466] metin: **وليكين**
[467] metin: **راءدت**
[468] metin: **اكراره**
[469] metin: **عاقيل**
[470] metin: **عاقيل**
[471] metin: **راءدت**
[472] metin: **بهادور**
[473] metin: **اكراره**
[474] metin: **غافيل**
[475] metin: **ديديک**
[476] metin: **بواسر**
[477] metin: **صرعا**
[478] metin: **ناصور**

bāsūr[479] aġrıḳıġa delālet ḳılur. Saçı tola ḳara ve yoġun ve yirik bolsa (3) saçını boyaġanġa delālet ḳılur ve bedenide bir aᶜżāsıdaki dāġ ḳoyadurġan yér émes (4) bolup dāġnıñg eṣeri bolsa yaḫşı teᵓemmül[480] ḳıl ki sır aġrıḳı bolmaġay ve yüzi müteġayyir bo (5) -lup ve yüzi sarġuç[481] bolsa yereḳān[482] aġrıġıġa delālet ḳılur ve ġulām ki alur-sén, alġan (6) vaḳtda yüz töben yatġuzġıl, ékki yanını sılap tutup körgil tā héç yéride aġrıġı (7) ve şışuġı bar mu? Eger aġrıġı ve şışuġı bolsa ciger aġrıġı ve tal aġrıġınıñg ᶜalāmetidür. Vaḳtāki (8) bu pinhān aġrıḳlarını kördüñg, āşikārā aġrıḳlarını añglaġıl. Eger aġzı sasıġ ve (9) burnı ve ḳulaḳı aġır bolsa ve lañgşıp sözlegek ve nā-hemvār[483] sözlegek ve yolnıñg her (10) ṭarafıge çıḳıp yürgek, tizi ve oşuḳı yoġun [bolsa], bu işlerniñg hemmesi bī-ᶜöẕr sañga (11) maᶜlūm bolsa her né kim mén dédim körgen bolur-sén ve her dedek[484] ki ala-sén, ṣalāḥlıġ ḫalḳ (12) -dın alġıl tā séniñg öyüñgde hem ṣalāḥ birle bolġay ve eger ᶜAcem ḫalḳıdın alsañg elbette (13) Pārisī-gūynı almaġıl ki ᶜAcemīni öz ḫūy ve resmige kéltürgeli bolur, Fārisī-gūynı **[66a]** (1) bolmas ve her ḳaçan nefs ḫᵛāhişi sénde ġālib[485] bolġan vaḳtda ġulām ve kenīzek (2) almaġay-sén ki nefs ḫᵛāhişi ġālib kélgende yamannı séniñg közüñgge yaḫşı (3) körsetür. Evvel nefsiñgge teskīn bérgil, andın kéyin kenīzek almaḳġa meşġūl bo (4) -lġay-sén ve bende[486] ki bir yurtda ᶜizzetlig bolsa andaġ bendeni almaġıl kim egerçi sén (5) anı ᶜazīz tutsañg hem séndin minnet-dār bolmas. Çünki yana bir yérde hem özini ᶜazīz (6) körgen kişi, sén ᶜazīz körgenni minnet-dār tutmas ve eger ḫᵛār tutsañg ḳaçıp kéter (7) ve ġulām dedekni[487] andaġ yérdin alġıl ki ol öyde ḫᵛār meşaḳḳatlig yürgen bolġay (8) tā endek[488] yaḫşılıḳ séndin körse tola minnet-dār bolup séni dost tutar ve gāh gāh (9) bendege yarar néme bérmekni dirīġ tutmaġıl ki dāyim pulġa muḥtāc saḳlamaġıl kim żarūret (10) bolġanda pul tilemek üçün élge yürür ve her bende[489] ki ala-sén, ḳıymet[lig]ni alġıl kim her kişi (11) -niñg cevheri ḳıymetige baḳıp [maᶜlūm] bolur. Her bende[490] ki tola kişige satılġan bolsa andaġ (12) -nı almaġıl. Tola ḫᵛāce körgen bendeni, tola érge téggen ḫatunnı ḫūb körmeydürler (13) ve bende[491] ki alur-sén kündin künge ziyāde boladurġannı alġıl ve bende[492] ki āḫir méni **[66b]** (1) satadur dép bed-gümānlıġ bolsa anıñg birle könñglüñgni ensiretme fatġına satġıl. (2) Çünki ṭalāḳ ārzū[493] ḳıladurġan ḫatun bile ve satılmaḳ ḫayāllıġ bende birle könñgül (3) ḫōşluġını izdemegil ve eger bende ḳaṣden horunluḳ ve ḫiẕmetde taḳṣīr ḳılsa anı zūr (4) birle ve ẓulm birle kündin künge obdan boladurġan işġa buyurma héç vaḳtda obdan (5) bolmas, derḥāl satġıl ki uyḳuġa barġan kişini bir āvāz birle bīdār ḳılġalı bolur, ammā (6) könñgli ölügni burġuy tartġan bile ve naḳḳāre çalġan bile oyġatġalı bolmas. (7) Ḫiẕmetge ve işġa yaramaydurġanlarnı tola ḳaşıñgda cemᶜ ḳılmaġıl. ᶜIyālnıñg kemliki (8) ékkinçi tüvān-gerlıḳdur. Ḫiẕmet-kārlarnı andaġ tutġıl ki ḫiẕmetge çıdamay ḳaçma (9) -ġay

[479] metin: باسير
[480] metin: تامّل
[481] metin: سارغنج
[482] metin: يراقان
[483] metin: نا همواره
[484] metin: ديديک
[485] metin: غاليب
[486] metin: بنده‌ء
[487] metin: ديديک ني
[488] metin: انديک
[489] metin: بنده‌ء
[490] metin: بنده‌ء
[491] metin: بنده‌ء
[492] metin: بنده‌ء
[493] metin: آرضو

ve saḳlaydurġannı yaḫşı ücūre ve lāyıḳ cezā birle saḳlaġıl ki bir obdan (10) kişiniñ işi, ékki yaman kişiniñ işidin ḫūbraḳdur ve bende ve kenīzeklerni öy içide (11) andaġ tutġıl ki birbirlerini ékeçi[494] siñgil dék bilgeyler. Anıñ āfeti uluġdur ki cāndın (12) emīn bolup bolmas. Ḫᵛāh bende ḫᵛāh āẕād öz ṭāḳati çaġlıḳ işġa salġıl, bī- (13) ṭāḳatlikdin bī-fermānlıḳ ḳılmaġaylar ve özüñgni inṣāf bile ārāste tutġıl, rest-gār **[67a]** (1) -lardın bolġay-sén ve bendege lāyıḳ ol ki öz ḫᵛācesini ata anası ve birāderi (2) ornıda bilgeyler. Tola ḳamçı ve tayaḳ téggen bendeni almaġıl ki soḳġuçıdın tola (3) ḳorḳġaḳ bolur. Çün ānçi téve şütür-bāndın ḳorḳġan dék ve bende[495] ki her vaḳtda (4) satılmaḳnı ḫᵛāhiş ḳılsa, egerçi ᶜaybı bolmasa hem añga köñgül bağlamaġıl, satıp (5) yana birni anıñ ornıda alġıl.

Yigirme törtünçi bāb, yér ve ḥevīlī[496] almaḳnıñ beyānıda.

(6) Éy oġul; her ḳaçan kim zirāᶜat ḳılġalı yér, olturġalı ᶜimāret alur bolsañ (7) satmaḳ ve almaḳ vaḳtını baḳıp ve maḥall[i]ni bilip alġıl ve ança kim alur-sén kesād (8) ve bī-iᶜtibārlıḳ vaḳtıda alġıl ve eger satmaḳnı lāzım tutsañ ḳıymet ve ḫarīdār tola vaḳtda (9) satġıl ve sevdā işide cedel birle özüñgge bir néme menfaᶜat boluşını ᶜayb körmegil. (10) Aytıpdurlar kim: Eger bir néme almaḳnı ḫᵛāhlasañ cedel birle sevdā ḳılışdın (11) ġāfil[497] bolmaġıl ki sevdāda cedel ḳılmaġlıḳ yarım ticāretdür. Ammā her némerse ki alsañ (12) menfaᶜat, żarar boluşını çaġlap alġay-sén. Eger nā-murād bolmay désenñ sevdā (13) -da bolġan sūdnı ḫarc ḳılġıl ve eger aṣlī pulunñġa żarar bolmasun désenñ ᶜāḳıbeti **[67b]** (1) -de ziyān boladurġan sevdādın perhīz ḳılġıl ve eger ḫᵛāhişiñg, mālıñg tola boluşını (2) ve faḳīr bolmaslıḳnı ḫᵛālasañg, mālım tola bolsun désenñ kişiniñ mālıġa ḥased (3) yégüçi ve ārzū[498] ḳılġuçı bolmaġıl. Hemme işlerde ṣabr ḳılġuçı bolġıl ki ṣabrlıḳ, āḳıllıḳnıñ[499] ékkinçi (4) mertebesidür ve her işde aldıramaḳ ve bir yolı öz[i]ni taşlamaḳnı cāhillıḳ bilgil. Vaḳtāki (5) ḳılur iş sañga maᶜlūm bolmasa, meşġūlluḳ toḫtap ḳalsa evvelkı ḥālinñġa yanıp ṣabr (6) ḳılıp turġıl[500] ki tā meşġūlluḳ yüz kéltürgey. Héç işde aldıramaḳ ḫūb émes (7) -dür. Ḳaçan kim almaḳ ve satmaḳ [üçün] ḥevīlī[501] alur bolsañ andaġ maḥallede alġıl ki anda ehl-i ṣalāḥ (8) ḫalḳdın bolġay ve şehriniñ eṭrāfıda ve şehrge kiredurġan yol üstide ḥevīlī[502] (9) almaġıl ve erzen bilip vīrān ᶜimāretni almaġıl. Cehd ḳılġıl ḥevīlī[503] alur bolsañ (10) hem-sāyeni ḫaber alġıl, kimdür? Çün ānçi aytıpdurlar ki "*El-Cāru ṣümme'd-dāru.*[504]"

Büzürcimihür (11) aytıpdur ki: Tört némerse bendege uluġ belādur: Evvel yaman hem-sāye, ékkinçi séniñ ḫāliñg[din] (12) ḫaber-dār boladurġan kişi, üçünçi tul ḫatun, törtünçi teng-destlik ve seyyid, ḫᵛāceler, (13) ᶜulemālar, ḫiẕmet-kārlar bu ṭāyifelerniñ hem-sāyelikide ḥevīlī[505] almaġıl kim hem-sāyelik **[68a]** (1) ḥurmetini saḳlamaḳ düşvārdur[506] ve

---

[494] metin: **انكاجي**
[495] metin: **بندء**
[496] metin: **حولي**
[497] metin: **غافيل**
[498] metin: **آرضو**
[499] metin: **عاقيلليقتينك**
[500] Bu kelime iki defa yazılmıştır.
[501] metin: **حولي**
[502] metin: **حولي**
[503] metin: **حولي**
[504] Önce komşu (al), sonra ev (al).
[505] metin: **حولي**
[506] metin: **ديشواردور**

cehd ḳılġıl andaġ yérde ḥevīlī[507] alġay-sén ki (2) ol maḥallede dünyā-dār kişi tola bolmaġay. Ammā ṣalāḥlıġ hem-sāyelerni izdegil (3) ve maḥalle ḫalḳı bile yaḫşı çıḳışġıl, aġrıḳını körgil ve muṣībet yétgenlerge taᶜziyet[508] (4) üçün namāz-ı cenāzesige ḥāżır bolġıl. Hem-sāye her şuġlde bolsa anga muvāfaḳat (5) ḳılġıl, eger şādlıḳda bolsa olar bile şādlıḳ ḳılġıl. Ṭāḳatinġ çaġlıḳ hediye (6) ibergil tā ol maḥallenin̄g uluġlarıdın bolġay-sén ve yaş kūdeklerige nevāziş (7) -ler ḳılġıl ve ḳarılarġa ᶜizzet ḳılġıl ve maḥallenin̄g mescidige barıp cemᶜiyyet birle (8) namāz ḳılġıl ve māh-ı Ramażānda şemᶜ ve çerāġ ve ḳandīl iberişni taḳṣīr ḳılmaġıl ki ādem (9) -lerdin her kişi ol işni saḳlarlar ki bu kişi olarġa ḳılġay. Eger kişige yaḫşı[lıḳ] (10) ḳılsanġ ol kişi sanga hemīşe yaḫşılıḳ ḳılmaḳnın̄g ḳaṣdıda bolur ve eger (11) yamanlıḳ ḳılsanġ dāyim sanga yamanlıḳnın̄g peyide bolur. Bilgil ki her némerse ki (12) ādemlerge yétedür, yaḫşılıḳ ve yamanlıḳ özinin̄g ḳılġanıdın yétgüsidür.

(13) Pes ḳılmaydurġan işni ḳılmaġıl ve démeydurġan sözni démegil. Kişi **[68b]** (1) andaġ işni ḳılġay ki özgeler ḳıla'lmaġay ve ol işni közlegey ki öz (2) -geler közley almaġay. Eger ḳolun̄gdın kélse uluġ şehrlerde bolġıl, andaġ (3) şehrde bolġıl ki havāsı ve suyı iᶜtidālide bolġay. Eger ḥevīlī[509] alsanġ (4) andaġ ḥevīlī[510] alġıl ki tamı özgelerin̄g ḥevīlīsidin[511] bülend bolġay, ġayrı (5) -nın̄g naẓarı sénin̄g ḥaremin̄gge tüşmegey, velīkin[512] sén kişinin̄g ḥaremige (6) ḳaralap renc yétgürüşdin yıraḳ bolġıl ve eger yér alsanġ hem-sāye (7) -sige baḳıp alġıl ve her néme alsanġ yılnın̄g ferāġlıḳ ve kén̄grülük vaḳtıda (8) alġıl tā alġan yérnin̄g taḳsīmi şübhesiz bolġay ve yérnin̄g menfaᶜat ve żararliki (9) -ni tonup alġıl. Ammā yér alsanġ hemīşe ᶜimāret ḳılmaḳnın̄g endīşeside bolġıl. (10) Her vaḳtda yanġı ᶜimāret ḳılġıl, yanġı fāyide körgey-sén. Elbette ᶜimāret ḳılmaḳdın (11) tanmaġıl ki yér su ᶜimāret birle ᶜazīz bolur. Eger ḥuṣūl bolmasa andaġ bilgil ki (12) hemme[513] beyābānlar sénin̄g yérin̄gdür ki dihkānnın̄g ḳadr ḳıymeti yér su biledür (13) ve yérnin̄g ḳıymeti ḥuṣūl birledür, ḥuṣūl ᶜimāret ḳılmaġunça ḥāṣıl bolmas. Va'llāhu aᶜlem. **[69a]**

(1) **Yigirme béşinçi bāb, aṭ almaḳnın̄g beyānıda.**

Éy oġul, eger aṭ alur bolsanġ (2) hūş-yār bolġıl ki pend yémegey-sén ki ādemnin̄g ve aṭnın̄g cevheri birdür. (3) Anın̄g üçün ki obdan kişi barıp obdan aṭ almaḳı revādur. Çün ānçi ékki (4) yaman kişi barıp bir obdan aṭ almaḳı revādur ve ḥükemā aytıpdur ki: Cihān ādem (5) birle ber-pādur, ādem ḥayvān birle ber-pādur. Ḥayvānlar ṣūretidin hemmedin obdan (6) -raḳı aṭdur. Aṭ almaġlıḳ hem ked-ḫudāçılıḳ hem mürüvvetdür. Miṣālde kélipdür ki: A (7) -ṭın̄gnı ve libāsın̄gnı obdan ḳılġıl tā aṭın̄g ve libāsın̄g séni obdan ḳılġay. (8) Obdan ve zebūnını tonumaġlıḳ ādem tonumaḳdın düşvārraḳdur.[514] Ādemnin̄g (9) obdanı maᶜnā birle mevcūd bolur. Aṭnın̄g maᶜnāsı yaᶜnī körmekdür. Aṭnın̄g maᶜnā (10) -sıdın āgāh bolay désen̄g evvel aṭnın̄g ṣūretige baḳġıl ki obdanlıḳ (11) ṣūretde ġālibdür. Obdannın̄g ṣūreti obdandur, yamannın̄g ṣūreti yaman bolur. (12) Obdannın̄g tişleri birbirige muttaṣıl,[515]

[507] metin: **حولي**
[508] metin: **تفريت**
[509] metin: **حولي**
[510] metin: **حولي**
[511] metin: **حوليسيدين**
[512] metin: **وليكين**
[513] metin: **همهء**
[514] metin: **ديشوار راقدور**
[515] metin: **متصيل**

yalpaḳ[516] bolur, astın lebi üstün (13) lebidin uzun bolur ve ḳulaḳlarınıñg tüpi yumşaḳ bolur ve ḳulaḳları **[69b]** (1) uzun ve uçı yinçige ve ékki ḳulaḳınıñg arası güşāde, boynınıñg kenārı[517] (2) yinçige, ékki igekiniñg arası keñg, ékki kākülüsiniñg bir[i] uzun biri ḳısḳa (3) ve tügi fest ve tuvaḳları bülend ve yumalaḳ ve közleri ḳara ve uçası ḳısḳa ve bıḳını (4) tar ve kögsi keñg ve futları ve ḳollarınıñg arası keñg ve ḳuyruġı uzun (5) ve yinçige ve ḳursaḳı ḳara bolur ve yol yürmekde hūşyār, seyri égiz, saġrısı keñg, (6) yumalaḳ ve kifti keñg, yanınıñg içi ṭarafı gūştluġ. Vaḳtāki üzesige mingen kişi (7) ḥareket ḳılsa bolġay ki bu kişiniñg ḥareketidin āgāh bolġay. Bu hünerler[n]i ki beyān (8) ḳıldım, her bir aṭda bolġay ve rengler arasıda hemmedin obdanraḳı ḳara toruḳ (9) dépdürler ve kürenñg hem obdan ıssıġ ve savuḳġa ṭāḳatlig bolur ve renc (10) meşaḳḳatge çıdamlıġ bolur ve çerde aṭ żaᶜīf bolur. Eger ḳursaḳı[518] ve ékki yanınıñg (11) arası ve kötlüki ve ḳuyruḳı ve pāyçeleri ve pīşānesi ḳara bolsa obdandur ve şırġa (12) hem obdandur ki bī-nihāyet sarıġ bolġay, pīşānesi ve ḳuyruḳı ve ḳursaḳı (13) ve kötlüki ve közi ve lebi ḳara bolġay ve boz aṭ bolġay ki şırġa aṭınıñg ṭarīḳide **[70a]** (1) bolġay ve ḳızıl aṭ bolġay ki bir rengde bolġay ve ḫāl-dār bolmaġay ve ḳara aṭ (2) bolġay ki nihāyetī ḳara bolġay, közi ḳızıl bolmaġay ki közi ḳızıl aṭ, dīvāne (3) ve ᶜayblıġ bolur. Tört putı ḳara bolup meẕkūr ḳılġan ṣıfatlarda bisyār (4) obdan bolur ve ablaḳ aṭnı obdan dégenleri yoḳ, ekṣer bed-ḫūy bolur.

Ḳaçan kim (5) aṭınıñg hünerlerini bildiñg, ᶜayblarını hem bilmek [kérek]. Her ᶜayb ᶜilletniñg bir ᶜalāmeti (6) bolur, uşol ᶜilletdin bilgeli bolur. Bilgil ki bir ᶜayb oldur ki güng yaᶜnī gaça (7) bolur ve gaça aṭnı bisyār kem bahā bilürler. Gaçanıñg ᶜalāmeti oldur ki mādesini körse, (8) nīze çökürse hem āvāz ḳılmas ve tişnemes ve şeb-gūr aṭ yamandur, şeb-gūr aṭnıñg (9) ᶜalāmeti oldur ki kéçelikde özge aṭ hürkgen némedin hürkmes ve yürmegü (10) dék yérge depinse yürür ve saġruġu aṭnıñg ᶜalāmeti oldur ki dāyim ḳulaġını (11) töben salıp yürür. Vaḳtāki özge aṭlar ḳıçḳırsa bu ün çıḳarmas. Çeffe[519] aṭ (12) zebūndur, anıñg ᶜalāmeti oldur ki anı éşik kiryāsġa,[520] pāyege tartsañg çep ayaġını (13) ilgeri ḳoyar. Rūz-gūr yaᶜnī kündüz körmes aṭ yamandur, anı ᶜArab tilide aᶜmeş **[70b]** (1) dérler. Anıñg ᶜalāmeti oldur ki köziniñg rengi ḳara bolup yaşıl[ġa] çalur. Hemīşe közini (2) oçuḳ tutar. Kirfigini tögürmes, bu ᶜaybdur, eger bir közide bolsa ékki közide bolmasa (3) ᶜayb émesdür. Ẓāhirde aḥvel aṭ ᶜayblıġdur, ᶜArab ve ᶜAcem mübārek dépdürler. Andaġ (4) éşitipdür-mén ki: Düldülni aḥvel dépdürler. Ercel yaᶜnī bir futı aḳ, aᶜṣam (5) yaᶜnī ḳolı aḳ aṭ şūmdur, eger çep ḳolı aḳ bolsa şūmraḳdur ve esb-i maġrib yaᶜnī (6) közi aḳ yamandur, andaġ aṭnı Fārisīde taḫte-gerden dérler ve esb-i ḥavl[521] yaᶜnī ékki (7) -le futı kec bolsa yamandur, tola yıḳılġaḳ bolur ve esb-i ḳālīᶜ yaᶜnī tola kāhil[522] bolup (8) tuvaḳınıñg çevreside uzun tügi bolsa şūmdur. Kök köz aṭ ékkile közi kök bolsa (9) obdandur. Eger bir közi kök bolsa ᶜayblıġ, ᶜale'l-ḫuṣūṣ çep közi kök bolsa nihāyetī (10) ᶜaybdur ve esb-i mihteriᶜ yaᶜnī tuvaḳınıñg çevreside, astıda tügi bolsa şūmdur ve esb-i (11) aşdaf yaᶜnī tuvaḳı kem bolsa yamandur ve ol aṭ ki ḳol, futı uzun bolsa ḫūb émesdür (12) ve esb-i aᶜzel yaᶜnī ḳursa[ḳ]ını[523] sañgulatıp yürse yamandur, mundaġ aṭnı keşfā (13) hem dérler ve it ḳuyruḳ aṭ yamandur. Ol aṭ ki

---

[516] metin: **يلبا اق**
[517] metin: **كساري**
[518] metin: **قورساسي**
[519] metin: **جُفه**
[520] metin: **كايازينه**
[521] metin: **خول**
[522] metin: **كاهيل**
[523] metin: **قورساسي ني**

yürmekde ḳolını ḳoyġan yérge futını ḳoya'lmasa **[71a]** (1) yamandur ve esb-i esḥaḳ yaᶜnī hemīşe aḳsaḳ bolsa yamandur. Aḳsaḳ bolmaḳı ol sebeb (2) -dindür ki futı ve ḳolınıñg bendide ᶜilleti peydā bolur ve eger futınıñg bendide üstüḫᵛān (3) peydā bolsa anı efzūn dérler ve ḳolınıñg [bendide] peydā bolsa ᶜaẕūd dérler. Ol aṭ ki (4) izengü bérmese ve cılavı ḳatıġ bolsa ve tişlegek ve tola ḳıçḳırġaḳ ve üzgek (5) ve turup tizek salġaḳ bolsa yamandur. Ol aṭ ki közi ḳara bolsa şeb (6) -gūr.

Ḥikāyet

Aḥmed Firīḳūnnıñg yılḳıçısı nevrūz bir küni Aḥmed ḳaşıġa kéldi. (7) Aḥmed aydı: Manñga néme üçün nevrūzluḳ alıp kélmediñg?

Yılḳıçı aydı: Éy ḫᵛāce, (8) sizge lāyıḳ tuḥfe tapmadım, ammā tuḥfedin ḫūbraḳ ḫoş ḫaber kéltürdüm.

Aḥmed aydı: (9) Néçük ḫoş ḫaberdür?

Yılḳıçı aydı: Tā nev kün yüz baytalıñgız, yüz ḳara köz ḳulun toġdı. (10) Aḥmed der-ġażab bolup yılḳıçını yüz tayaḳ soḳturdı ve aydı: Yüz şeb-gūr ḳulun (11) toġdı dégen, ḫoş ḫaber müdür?

Vaḳtāki bu faṣlnı[524] bildiñg aṭġa ᶜārıż boladur (12) -ġan kesellerdin hem āgāh bolġay-sén ki her keselniñg bir atı bardur. Bu nüsha (13) -da pütüldi: İntişā[r],[525] keᶜāb,[526]dāḥis,[527] müşeş,[528] ᶜarn,[529] şuḳaḳ,[530] **[71b]** (1) ḳamaᶜ[531], nāṣūr, cüzām, baraṣ, cered[532], nemle, melaḫ, nefḥa[533], miḳtāf[534], nehās, sereṭān, (2) fıtḳ[535], kem-ḥāb, leᶜās, ḫāb, rebve, muᶜal, suᶜāl,[536] ses, ṣādır, haża, (3) ve yere. Bu ᶜilletlerni icmāl ayıttım ve eger tafṣīl birle beyān [ḳılsam] söz uzaḳġa tartadur. Bu (4) ayıtġan hemme ᶜayb, ammā ḳarılıḳ hemme ᶜaybdın yamanraḳ ᶜaybdur ki bu ᶜayblar (5) muᶜālece birle defᶜ bolur, ammā ḳarılıḳnı héç vechde defᶜ ḳılġalı bolmas. Eger aṭ alsañg (6) çoñg aṭ alġıl ki ve semiz ve salṭanatlig kişi kiçik aṭġa minse ḥaḳīr körünür. Eger (7) aṭnıñg ékki yanınıñg üstüḫᵛānı teñg bolsa ağır bahāġa alġıl, anıñgdın héç aṭ ötmes (8) ve her némerse[537] ki alsañg andaġ alġıl ki tā tirig-sén özüñgge menfaᶜat yétgey ve (9) séndin kéyin mīrāṣ-ḫᵛālarıñgġa ḳalġay. Anıñg üçün ki her kişi zen [ü] ferzendsiz bolmas. (10) Çün ānçi aytıpdurlar: Her kişi ki érdür, añga cüft ḫatun kérek.

---

524 metin: **فصليني**
525 metin: **انشا**
526 metin: **كعاب**
527 metin: **رحص**
528 metin: **مسس**
529 metin: **عرني**
530 metin: **سفاق**
531 metin: **صرقمع**
532 metin: **مرد**
533 metin: **نغمه**
534 metin: **مقدار**
535 metin: **فسق**
536 metin: **سل**
537 metin: **نمرساء**

Yigirme altınçı bāb, (11) ḫatun almaḳnıṉg beyānıda.

Éy oġul, eger ḫatun alsaṉg ḫatunuṉgnı ᶜizzet [ü] ikrām (12) birle saḳlaġıl. Dünyālıḳdın her-çend ᶜazīz néme bolsa hem ḫatunuṉgdın, balaṉgdın dirīġ (13) tutmaġıl ki ᶜale'l-ḫuṣūṣ ṣalāḥlıġ ḫatun ve mihr-bān ferzenddin dirīġ tutmaġıl ki **[72a]** (1) bu iş séniṉg ḳoluṉgdadur. Çün ānçi aytıpdur-mén:

Naẓm

Baḳmas kişi ferzendini (2) almas ḫatun

Ger bolmasa bu ékkidin ġaraż āsāyiş

Ammā ḫatun alġıl, velīkin (3) ḫatunnıṉg mālını özüṉgge yavutmaġıl. Tola ḫōş-rūy ḫatun almaġıl, (4) ḫōş-rūyluḳ cihetidin ḫalḳ maᶜşūḳa tutarlar. Maẓlūm kişi bolġay ki pāk-dīn ve ked (5) -bānū, çırayı arıġ ve pārsā ve şermlig ve ér[i]ni dost tutġuçı ve kūtāh-zebān, yaᶜnī (6) érige cevāb ḳılmaġay ve éri tapġan dünyālıḳnı saḳlaġuçı bolġay. Obdan ḫatun, (7) ᶜāḳıbet-endīş[538] bolur ve eger çendī ki ḫatunuṉg mihr-bān, ḫōş-rūy bolsa hem özüṉg (8) -ni bir yolı anıṉg ḳolıġa taşlamaġıl ve taḫt-ı[539] fermānıda bolmaġıl.

İskenderge aydılar ki: Néme (9) üçün Dārānıṉg ḳızını almas-sén ki bī-ḥad ḫōş-rūydur. İskender aydı: Ḫūb körmes (10) -mén ki hemme[540] ᶜālemge mén ġālib kélip bir ḫatun maṉga ġālib kélgey.

Zīnhār özüṉgdin (11) uluġ ḫatun almaġıl. Bolġay ki ḳız ḫatun alġıl ki anıṉg köṉglide séniṉg mihr muḥabbetiṉgdin (12) bölek kişiniṉg ṭamaᶜı köṉglide keçmes. Cevāb-ı ḥāżır ve yaman ḫatundın ḳaçġıl, ér fat (13) ḳutulġay ol ḫatundın ki yaman bolsa ve andaġ bolmaġay ki ol ḫatun hemme[541] mālıṉgġa **[72b]** (1) ége bolġay ve séni héç némersege mālik[542] ḳılmaġay. Eger ḫatun alur bolsaṉg (2) ṣāliḥ ḫalḳnıṉg bala barḳasıdın alġıl, kiçik ve nīm-resīde ḳız almaġay-sén. Anıṉg (3) üçün ki öylenmekdin maḳṣūd öy tutmaḳdur, menfaᶜat almaġlıḳ émes. Eger şehvet (4) üçün bolsa bāzārdın kenīzek satıp alġıl ki héç renc meşaḳḳati yoḳdur. Bolġay ki (5) aladurġan ḫatun resīde ve ᶜāḳile bolġay ve öy tutmaḳnıṉg ṭarīḳasını (6) ata anasınıṉg öyide körüp bilgen bolġay. Vaḳtāki mundaġ ḫatun tapsaṉg (7) almaḳdın taḳṣīr ḳılmaġay-sén ve anı héç vaḳtda özüṉgge ġayr bilmegey (8) -sén, ḫatunnı ġayr bilmek ṣalāḥdın çıḳarġan bolur. Bilgil ki ḫatunlar[543] (9) ġayr körgen sebebdin tola érenlerni helāk ḳılıpdurlar ve özni fest (10) kişige fedā ḳılġaylar. Eger ġayr körmeseṉg saṉga miṉg[544] ata ve anadın mihr-bānraḳ bolur (11) ve eger özüṉgni ġayr körsetseṉg miṉg bīgāne düşmendin[545] yamanraḳ bolur. Bīgāne (12) düşmendin[546] iḫtiyāṭ ḳılġalı bolur, ammā mundaġ düşmendin[547] iḫtiyāṭ ḳılġalı bolmas. (13) Vaḳtāki ḳız alsaṉg her kéçe yavuḳluḳ

[538] metin: **انديشه**
[539] metin: **تخت**
[540] metin: **همهء**
[541] metin: **همهء**
[542] metin: **ماليک**
[543] metin: **خواتونلر**
[544] metin: **منينک**
[545] metin: **دوشمن دين**
[546] metin: **دوشمندين**
[547] metin: **دوشمندين**

ḳılmaġıl ki hemme[548] ᶜömrde şundaġdur[549] dép gümān **[73a]** (1) ḳılur. Vaḳtāki sanᵹa bir ᶜözr vāḳiᶜ bolsa yā seferge çıḳmaḳ lāzım kélse sénin ᵹ yoḳluḳunᵹda (2) hem uşbu ārzūnı[550] ḳılur, ṣabr ḳıla'lmas. Ḫatununᵹnı héç kişige körsetmegil, eger (3) çendī ki ḳarı ve ḳoḫluḳ bolsa hem héç ḫiẓmet-kārnı ḫatununᵹ bar öyge kirgüzmegil, eger (4) çendī ki ḳaranınᵹ ḳarası bolsa hem meger ḳarı ve ḳara, merdāniyyetdin ḳalġan bolsa. Özünᵹni (5) ġayret birle tutġıl, ġayretsiz kişini ādem sanamaġıl. Her kişi kim ġayreti yoḳdur, dīni (6) yoḳdur. Vaḳtāki Ḫudāy teᶜālā ferzend bérse anı obdan ferveriş[551] ḳılġıl.

Yigirme (7) **yéttinçi bāb, ferzendni[552] ferveriş[553] ḳılmaḳnınᵹ beyānıda.**

Éy oġul, eger ferzendinᵹ (8) bolsa yaḫşı aṭ ḳoyġay-sén ki ferzendninᵹ atada ḥaḳlarınınᵹ[554] cümlesidin biri yaḫşı (9) aṭ ḳoymaḳdur, ékkinçi ol ki ᶜāḳil ve mihr-bān énegege sipāriş[555] ḳılġay-sén, vaḳtıda[556] (10) ḫetne[557] ḳıldurġay-sén, ḳudretinᵹ yétgeniçe ol ḫetnede[558] toy ve şādlıḳnı lāzım (11) tutġay-sén. Andın kéyin Ḳur'ān taᶜlīm bérgil, vaḳtāki çonᵹ bolsa ᶜilm örgetgil. Andın (12) kéyin sipāh-gerçilikni örgetgil ki sipāh-gerçilik ṭarīḳini obdan bilgey. Andın kéyin (13) suçuluḳnı örgetgil.

[Ḥikāyet]

Çün ānçi mén vaḳtāki on béş yaşġa kirdim, bir yasavulımız bar érdi, **[73b]** (1) atı Manẓar érdi. Atam méni sipāriş[559] ḳıldı tā manᵹa aṭ yügürtmaḳ, oḳ atmaḳ, nīze saymaḳ (2) ve kemend taşlamaḳnı örgetti. Pes yasavul atam ḳaşıġa kéldi ve aydı: Ḫᵛāce-ẕādege mén (3) bilgenimni örgettim, sipāh-gerçilik işide tamām boldı ve atam méni avġa alıp çıḳtı. Mén (4) örgengen hünerlerimni körgüzdüm. Atam āferīnler ḳılıp yasavulġa ḫilᶜatler buyurdı (5) ve aydı: Bu ferzendimge bir obdan hüner örgetgey-siz. Sordılar: Ol néçük işdür? (6) Aydı: Suçılıḳdur dép bir suçını kéltürdiler. Méni anᵹa sipāriş[560] ḳıldı. Su (7) -çılıḳnı obdan örgendim, ammā ṭabᶜım ḫᵛāhişi birle örgenmedim, kerāhiyyet bile örgendim. (8) Né-çend yıldın kéyin Şām yolı birle ḥacge barġalı çıḳtuḳ. Muṣıl ṭarafıdın ḳaraḳçı tégip (9) ḳāfileni aldı. ᶜArab tola érdi. Muḳāvemet ḳıla'lmaduḳ. Hemmemiz berehne Muṣılge kéldük. (10) Héç ᶜilāc tapmay kimege kirdük ve Baġdād deryāsıġa yéttük. Anda işimiz onᵹayġa[561] tartıp (11) Ḥaḳ teᶜālā ḥac naṣīb ḳıldı. Ġarażım bu ki Baġdād deryāsıdın çıḳmasda kime bir ḫavfluġ yérge (12) yétti. Kimeçi üstād émes éken onᵹaylap[562] yüra'lmay kime girdābġa tüşti. Biz yigirme kişi (13) érdük. Deryāġa kime ġarḳ bolġalı turdı. Mén, bir ġulāmım, bir Başralig kişi üçevlen deryāġa **[74a]** (1) özümizni taşlap ġulaç atıp çıḳtuḳ. Özgeler helāk

---

[548] metin: **همهء**
[549] metin: **شمداغدور**
[550] metin: **ارضوني**
[551] metin: **فروريش**
[552] metin: **فرزنديني**
[553] metin: **فروريش**
[554] metin: **حقيلارينينک**
[555] metin: **سپاريش**
[556] Bu kelimeden sonra "ve" yazılmıştır, ancak anlam açısından metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.
[557] metin: **خطنه**
[558] metin: **خطنه**
[559] metin: **سپاريش**
[560] metin: **سپاريش**
[561] metin: **اونكيغه**
[562] metin: **اونكلاب**

boldı. Andın kéyin (2) atamnıñg mihri könglümge ziyāde boldı. Ṣadaḳa bérmek ve duᶜā ḳılmaḳnı ziyāde ḳıldım (3) ve bildim ki ol pīr mundaġ künlerni bilip mañga suçılıḳnı örgetip éken (4) ve bolġay ki lāzım boladurġan hünerlerni örgetgil tā atalıḳ ḥaḳḳını bercā kéltür (5) -gen bolġay-sén. ᶜĀlemniñg ḥādiṯesidin emīn bolġalı bolmas ve ādemniñg (6) başıġa kéledurġan işlerni bilgeli bolmas. Yaḫşı ve yaman hüner bir kün kārġa (7) kélür ve her nevᶜ hüner örgenmekdin taḳṣīr ḳılmaġıl ve eger ferzendiñgni oḳutadur (8) -ġan üstādı veyā hüner örgetedurġan üstādını atalıḳ şefḳati bilgil, (9) soḳmaḳdın menᶜ ḳılmaġıl ki kiçik bala ᶜilm edebni tayaḳ birle örgenür, şefḳat (10) birle örgenmes. Eger séniñg ḳaşıñgda bī-edeblik ḳılıp ġażabıñgnı kéltürse (11) özüñg soḳmaġıl, üstādıġa soḳturġıl. Séniñg ᶜadāvetiñg könglide ḳarār (12) tapmaġay ve sén, özüñgni hemīşe heybet birle körsetgil tā séni ḫār körmegey (13) ve hemīşe séndin ḳorḳġay ve lāzımlıġ ḫarcnı dirīġ tutmaġıl tā īnki pul cihetidin **[74b]** (1) ölümüñgni ḫᵛālamaġay. Mīrāṯnıñg obdanraḳı ferzendge mīrāṯ, ᶜilm edeb örge (2) -tmekdür. Elbette ᶜilm edeb örgetmekdin taḳṣīr ḳılmaġıl, eger çendī ki ᶜaḳl fehmdin naṣībesi (3) bolmasa hem ve eger örgena'lmasa küni kéçgü dék işni örgetgil.

Çün ānçi aytıpdurlar: (4) "*Men lem yueddibuhu vālidehu eddebehu'l-leylu ve'n-nehāru.*"[563] Yaᶜnī ol ferzendī ki ata (5) anası añga edeb örgetmese zamāneniñg renc meşaḳḳatini tola körgüsidür. Ammā[564] (6) sén atalıḳ şarṭını becā kéltürgil ve ferzendiñg Ḫudāy teᶜālānıñg irādesiçe (7) tiriglik ḳılur. Bilgil ki ādem, ᶜadem-i rāḥat ḫānesidin vücūd-ı miḥnet kāşānesige (8) tamām ḫūy, fiᶜli birle kélür. Vaḳtāki kemāliġa yétse kündin künge obdan boluşı ve zebūn (9) boluşı ẓuhūrġa kélür. Velīkin sén hüner ve edebni añga mīrāṯ ḳılġıl tā ata (10) -lıḳ ḥaḳḳını becā kéltürgen bolġay-sén ki uluġlarnıñg balasıġa ᶜilmdin ḫūbraḳ (11) némerse yoḳtur ve hüner eger çendī ki uluġlarġa lāyıḳ bolmasa mu ménīñg nezdimde hünerdin ḫūbraḳ (12) némerse yoḳtur ve eger uluġlarnıñg balası yüz hüner örgenseler ol hünerni ḳılmasa mu (13) bir küni kār kélgüsidür.

Ḥikāyet

Vaḳtāki Güştāsıb[565] öz mertebesidin tüşti **[75a]** (1) ve anıñg ḳıṣṣası uzaḳdur, ol ki munda maḳṣūddur anı kéltürdüm:

Vaḳtāki Güştāsıb (2) Rūm mülkige kéldi, ḳolıda héç némerse yoḳ érdi. Kişidin bir néme tilemekge (3) nāmūs ḳıldı. İttifāḳan[566] Güş[t]āsıb kiçik vaḳtıda atasınıñg öyide ekṣer vaḳtda[567] (4) témürçiler iş ḳılur érdi. Munıñg ṭabᶜı ol hünerni ḫᵛāhiş ḳılıp ṭarz ve ṭarīḳa (5) -sı könglide ḳarār tafıp érdi. Ol küni ki Rūmġa tüşti, héç ḥīle ḳıla'lmadı. (6) Témürçiler dükkānıġa[568] bardı ve aydı: Mén bu hünerni bilür-mén. Témürçiler munı kirāġa aldılar. (7) Néçe vaḳt ki Rūmda érdi, bu hüner birle tirigçilik ḳılur érdi ve héç kişige (8) muḥtāc bolmadı. Vaḳtāki öz vaṭanıge yanıp kéldi, fermān ḳıldı ki uluġlar ferzendlerige (9) hüner örgetmekdin sühūlet ḳılmasun, bir kün kārġa kélür éken. Andın kéyin ᶜAcem (10) -de ol resm peydā boldı. Héç ḫᵛāce-ẕāde yoḳ érdi ki hüneri bolmaġay. Eger çendī ki (11) ḥācet bolmasa hem örgenür érdiler. Vaḳtāki oġluñg bāliġ bolsa añga baḳġıl, (12) eger ṣalāḥnıñg

[563] Ana babası tarafından edep öğretilmeyen (kişi), zamanenin sıkıntısını fazlasıyla görecektir.
[564] Bu kelimeden sonra *mén* yazılmıştır, anlam açısından metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.
[565] metin: كشتاسيب
[566] metin: اتفاقا
[567] metin: وقتيدا
[568] metin: دوكانيغه

eşeri bolsa ve öy tutmaḳnıñ ḫᵛāhişi ve ḫatun almaḳnıñ zevḳı (13) bolsa ḫatun alıp bérmekniñ tedbīrini ḳılġıl ki bir ḥaḳḳını edā ḳılġan bolġay-sén. **[75b]** (1) Ammā eger oġluñġa ḫatun [alur], ḳızıñgnı érge bérür bolsañ uruġ toḳġanıñgdın öyle (2) -megil, bīgānedin öylegil ki uruġ toḳġanlarıñ gūyā öz bedeniñgniñ gūştıġa (3) oḫşadur. Bīgānedin öylegil ki tā bīgāneni öz ḳılġay-sén. Bir ḳuvvetiñ ékki bolup (4) ékki ṭarafdın sañga yār yāver feydā bolur. Eger oġluñgnıñ öy tuta'lmaslıḳını, kündin (5) künge obdan bolmaslıḳını çaġlasañ ḫatun alıp bérür-mén dép bir Müselmān (6) -nıñ balasını belāġa salmaġıl. Ol oġulnı öz ḥāliġa ḳoyġıl. Çoñ bolġanda özi (7) bilgey ve eger ferzendiñ ḳız bolsa müşfiḳ[569] ve mihr-bān énegege tapşurġay-sén (8) ve obdan perveriş[570] ḳılġıl. Andaġ ki mektebġa bérgil. Namāz, rūze şerīᶜatda lāzım (9) boladurġan némerselerni örgetgil. Vaḳtāki resīde bolsa fatraḳ érge bérgey-sén (10) ki ḳız balanıñ bolmaġanı ḫūbdur, eger bolsa yā érde bolġay veyā gūrda bolġay. Çün ānki (11) Ṣāḥib-i şerīᶜat ṣalla'llāhū ᶜaleyhi ve sellem aytıpdurlar: "*Defnu'l benāti mine'l-mukramāti.*"[571] (12) Yaᶜnī ḳız balanıñ ölgeni uluġ bolġanıdur, ammā tā ki ḳız bala öyde bolsa hemīşe añga (13) şefḳat, merḥamet birle bolġıl ki ḳız bala ata anasınıñ yesīridür.[572] Eger çendī ki oġul **[76a]** (1) bala ata anası bolmasa hem bir iş ḳılıp yürür, özini taşlamas. Her ṭarīḳada (2) bolsa ḳız bala bī-çāredür ve dünyālıḳdın her nérse ḳız balanıñ çapduġını ḳılġıl ve anıñ (3) meşġūlluġıda bolġıl tā anı bir kişige yüklegey-sén ve anıñ ġamıdın ḫalāṣ bo (4) -lġay-sén. Bolġay ki öylemegen kişige bérgey-sén, bu ḳız balaġa éri könñgül baġlaġay. (5)

Ḥikāyet

Yezdücürdniñ ḳızı Şöhrebānūnı ᶜAcemdin esīr ḳılıp ᶜArabge alıp kéldiler. (6) Ḥażret-i emīrü'l-müᵓminīn ᶜÖmer raḍiya'llāhu ᶜanh anı satmaḳġa buyurdılar. Ol vaḳtda Ḥażret-i (7) ᶜAlī kerrema'llāhu vecheh aydılar: Ḳāle Resūlu'llāhi ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem: "*Leyse'l-beyᶜu ᶜalā ebnāi'l-* (8) *mülūk.*"[573] Yaᶜnī pādşāhlarnıñ bala barḳasını satmaḳ dürüst érmes. Bu ḥadīṯ (9) -ni éşitip Şöhrebānūnı satmaḳdın toḫtadılar ve anı küyevge bérmek üçün Selmān-ı (10) Pārisī[574] raḍıya'llāhu ᶜanhnıñ öyleride saḳladılar ve añga küyev ᶜarż ḳıldılar. Şöhrebānū aydı: (11) Méni aladurġan kişini körmegünçe özüm[575] ḳabūl ḳılmas-mén. Méni perde içre oltur (12) -ġuzuñglar. ᶜArabnıñ uluġlarını aldımdın ötkeriñgler, ḳaysı ḫᵛāhişimġa kélse (13) anı ḳabūl ḳılur-mén. Pes Selmān-ı Pārisī[576] raḍıya'llāhu ᶜanhnıñ öyleride bir bülend yérde Şöhrebānūnı[577] **[76b]** (1) perde içre olturġuzdılar. Ḥażret-i Selmān-ı Pārisī[578] perdeniñ aldıda turup (2) ötgen uluġlarnı taᶜrīf ve tavṣīf ḳılıp turar érdi. Şöhrebānū her ḳaysıġa (3) bir ᶜöẕr aytur érdi tā Ḥażret-i Emīrü'l-müᵓminīn ᶜÖmer raḍıya'llāhu ᶜanh öttiler.

Şöhrebānū sordı: (4) Bu kimdür?

---

[569] metin: **مشفيق**
[570] metin: **پروريش**
[571] Hadis-i Şerif: Et-Taberanî, El-Mu'cemül-Kebir, hadis no: 12035.
[572] metin: **يسريدور**
[573] Bu söz metinde hadis olarak ifade edilmiştir, ancak hadis kitaplarında bu söze tesadüf edilememiştir.
[574] metin: **پارس**
[575] metin: **اوزم ني**
[576] metin: **پارس**
[577] İsmin "bānūnı" kısmı 76b'nin 1. satırında tekrar yazılmıştır.
[578] metin: **پارس**

Selmān aydılar: Emīrü'l-müʾminīn ᶜÖmerdürler, uluġ kişidür.

Şöhrebānū aydı: (5) Rāst aytur-siz nihāyetī uluġ kişidür, ammā ḳarı ékendürler.[579] Ḥażret-i ᶜAlī raḍıya'llāhu (6) ᶜanh öttiler.

Şöhrebānū sordı: Bu kimdür?

Selmān aydı: Emīrü'l-müʾminīn ᶜAlī raḍiya'llāhu [ᶜanh] (7) peyġamber-i Ḫudānıñ ᶜamek-z̲ādeleridürler.

Şöhrebānū aydı: Nihāyetī uluġ ve manga lāyıḳ kişi (8) -dürler, līkin ḳıyāmet küni Fāṭıma raḍıya'llāhu ᶜanhānıñ aldlarıda[580] şermende boluşum (9) -dın ḳorḳadur-mén. Andın kéyin Ḥażret-i emīrü'l-müʾminīn İmām Ḥasan raḍıya'llāhu ᶜanh öttiler. (10)

Şöhrebānū aydı: Bu kimdür?

Selmān aydı: Emīrü'l-müʾminīn Ḥażret-i İmām Ḥasandurlar.

Şöhre (11) bānū aydı: Manga lāyıḳ kişidürler, velīkin tola nikāḥlıḳ dép éşitipdür-mén. Andın Ḥażret-i (12) İmām Ḥüseyn raḍıya'llāhu ᶜanh öttiler.

Şöhrebānū sordı: Bu kimdür?[581] Ve aydı: Urumnı ḳabūl (13) ḳıldım. Öylenmegen kişige ḳız ḫatun münāsibdür. Ammā ḳızınġnı érge bérür bolsanġ **[77a]** (1) ḥōş-rūy kişige bérgil ki ḳız bala ḳoḫluḳ[ġa] könġül baġlamas. Bolġay ki küyev oġul çırayı (2) arıġ, dīni pāk [bolġay], öy tutmaḳnıñ ṭarīḳasını bilgey. Küyev oġul ḳızınġdın pestrek (3) bolġay, séni faḫr ḳılġay tā ki séninġ ḳızınġ rāḥat birle ᶜömr ötkergey ve küyev (4) oġlunġdın héç némerse ṭaleb ḳılmaġay-sén ve ḳızınġnı satġuçı bolmaġay-sén. (5) Ḳolunġda her néme bolsa anga ḫarc ḳılġay-sén, ḳızınġnı anıñ gerdenige yüklep belā-yı ᶜaẓīm (6) -din ḫalāṣ bolġay-sén ve her dostunġ bolsa uşbu naṣīḥatlerni ḳılġıl ki (7) şubu ṭarīḳada yürgey.

Yigirme sékkizinçi bāb, dost tutmaḳnıñ beyānıda.

(8) Bilgil éy oġul, ādem mādāmī ki tirigdür, dostsuz bolmas. Ādemge (9) dostsuzluḳ, birādersizlikdin yamanraḳdur.

Ol cihetdin ki ḥakīmī sordı: (10) Dost ḫūb mu yā birāder ḫūb mu?

Ḥükemā aydı: Birāder hem dost bolsa ḫūbdur.

Pes (11) Dostlarınġga tuḥfe ibermek birle ve ādemiyyetlik ḳılmaġlıḳ birle dost[luḳ]nı muḥkem ḳıl (12) ve yanġılamaḳnıñ endīşeside bolġay-sén. Anıñ üçün ki her kişi dostluḳ ḥaḳḳı (13) ve riᶜāyesini saḳlamasa elbette dostsuz ḳalġusıdur. Her kişini dost **[77b]** (1) tutmaḳnı ᶜādet ḳıl. Ol vechdin ki eger kişi dostı tola bolsa ᶜaybları (2) yapılur, tola hünerleri āşikārā bolur. Vaḳtāki yanġı dost tutsanġ köhne dost (3) -larınġdın yüz öyürmegil ki aytıpdurlar ki: Obdan dost uluġ genc (4) -dür.

---

[579] metin: ایکاندوکلار

[580] metin: الدیلاریدا

[581] Bu kısımda muhtemelen bir eksiklik vardır. Çünkü *bu kimdir?* sorusundan sonra herhangi bir açıklama olmadan Şöhrebanu'nun o kişiyi eş olarak kabul ettiği belirtiliyor.

Hemīşe dostuñg tola boluş feyide bolġıl ve endīşe ḳılġıl ol ḫalḳdın ki (5) séniñg birle dostluḳ ṭarīḳide yürgeyler. Velīkin[582] yarım dost bolġaylar, olarġa (6) rāzıñgnı aymaġay-sén ve müşfiḳ ve mihr-bān bolġay, vaḳtāki séndin yaḫşılıḳ körse (7) elbette yek-dil ve yek-cihet dost bolurlar.

İskenderdin sordılar kim: Bā-vücūd (8) dünyālıḳ azlıḳı birle munça ᶜālemni néçük ḳolġa kéltürdüñg?

İskender aydı: Düşmen (9) -lerimni[583] luṭf merḥamet birle ve dostlarımnı dostluḳ ᶜahdini muḥkem baġlamaḳ (10) birle ḳolġa kéltürdüm ve ᶜazīz tutġıl dostuñgnıñg dostını ki dostnıñg (11) dostı, dostdur ve ḳorḳġıl ol dostuñgdın ki düşmeniñgni[584] dost tutġay. İḥtimāli (12) bar ki ol dostuñgnıñg sañga dostluḳıdın düşmeniñgge[585] [dostluḳı] ziyāderek bolġay. (13) Düşmeniñg[586] ṭarafıge bolup sañga yamanlıḳ ḳılmaḳnı istiḥāle körmegey ve iḥtiyāṭ ḳılġıl **[78a]** (1) ol dostuñgdın ki dostuñgnı düşmen[587] tutġay ve ḳorḳġıl ol dostuñgdın (2) ki séndin héç ḫilāf ötmey séndin gile ḳılsa anıñgdın dostluḳ ṭamaᶜ ḳılmaġıl. (3) Ammā ᶜālim[588] kişini dost tutġıl ki ᶜālim[589] kişiniñg ᶜaybı kem bolġusıdur. ᶜİlmsiz kişi (4) -ni dost tutmaġıl ki bī-ᶜilm dostdın ḫūbluḳ yétmegüsidür. Aş ve nānıñg (5) cihetidin dost bolġanlarnı dostlar ṭarīḳide bilmegil ki olar aş ve nānıñg (6) -nıñg dostı, séniñg dostuñg émesdürler. Obdan ve yamanlarnı yaḫşı teᵓemmül ḳılġıl. (7) Her ékki ṭāyifeni dostuñg ḳılġıl. Obdanlarġa köñgül birle, yamanlarġa tiliñg birle tā her ékki (8) ṭāyifeniñg dostluḳı sañga ḥāṣıl[590] bolġay. Ḥācetiñg hemīşe dostuñgġa tüşgey, (9) andaġ émes vaḳtī bolur, yamanlarġa hem ḥācet tüşer ve sén yaḫşılıḳ ṭarīkini saḳla (10) -ġıl, her ékki ḳavmniñg dostluḳı sañga ḥāṣıl[591] bolur. Ammā bī-ᶜaḳl kişiler birle hergiz[592] dost (11) -luḳ ḳılmaġıl. Nā-dān dostdın zīrek düşmen[593] evlādur ki nā-dān dostnıñg bir (12) aġız sözi sañga andaġ ḥādiṣe yétgürür ki yüz zīrek düşmeniñg[594] yétgüre'lmegey. ᶜĀlim,[595] (13) zīrek, dostluḳ ᶜahdide muḥkem ḫalḳ birle dost bolġıl, sén hem dostlarıñg **[78b]** (1) meşhūr bolġan birle meşhūr bolġay-sén ve yaman hem-nişīndin tenhālıḳnı dost (2) -raḳ bilgil. Andaġ aytıpdurlar kim:

Éy köñgül, ḳaçġıl yamanlardın ki vahşīler kibi (3)

Bolmaġıl hergiz yamanlar birle yaḫşılar kibi

Ve dostlarıñg ḥaḳḳını żāyiᶜ[596] ḳılmaġıl ki melāmetge (4) sezā-vār bolmaġay-sén. Aytıpdur[lar], ékki ṭāyife melāmetge sezā-vārdurlar: Biri dostlar (5) ḥaḳḳını żāyiᶜ ḳılġuçı ve

[582] metin: **وليكين**
[583] metin: **دوشمنلاريمني**
[584] metin: **دوشمنينک ني**
[585] metin: **دوشمنينک كه**
[586] metin: **دوشمنينک**
[587] metin: **دوشمن**
[588] metin: **عاليم**
[589] metin: **عاليم**
[590] metin: **حاصيل**
[591] metin: **حاصيل**
[592] metin: **هركيز**
[593] metin: **دوشمن**
[594] metin: **دوشمنينک**
[595] metin: **عاليم**
[596] metin: **زياده**

yana biri yaḫşılıḳ ḳılġannı bilmegüçi. Bilgil ki dostluḳġa yaraydur (6) -ġan kişi ékki némerse birle tanulur: Biri ol ki her néçe teng-dest bolsa hem ḳolıda barnı dirīġ (7) tutmas, ékkinçi ol ki eger dostlarıdın biri ᶜālemdin barsa bala barḳasını izdegey, (8) olarnıñg ḫālidin ḫaber-dār bolup şefḳat ve ḥürmet ḳılġay. Her vaḳtıda ol dost (9) -nı ziyāret ḳılġay ve anıñg ḳabri ve cāy menzilinīñg ḥürmetini saḳlaġay.

Andaġ éşitip (10) -dür-mén ki Soḳrāṭnı öltürgeli alıp kéldiler ve putperest bolġıl dép ᶜaẕāb (11) ᶜuḳūbetler ḳıldılar. Soḳrāṭ maᶜāza'llāh ki mén hergiz ṣāniᶜnīñg ṣunᶜıġa perestiş[597] (12) ḳılmas-mén. Şākirdleridin bir gürüh kélip nāle[598] vü zārī ḳılışıp turdılar.

Éy ḥakīm (13) séni öltürmekge cezm ḳılıpdurlar,[599] vaṣiyyet ḳılġıl ki né yérde defn ḳılġay-miz?

Soḳrāṭ **[79a]** (1) tebessüm[600] ḳılıp aydı: Eger méni tapsañglar, né yérde ḫᵛālasañglar defn ḳılıñglar. Yaᶜnī (2) ménīñg cesedimni tapa'lmas-sizler ve yana ol ki ādemler birle dostluḳ otra ḥālde (3) ḳılġıl ve dostlarıñgġa ümmīd birle könñgül baġlamaġıl ve hemmedin özüñgni dost (4) -raḳ bilgil, arḳa ve aldıñgġa ser-ḥesāb barġıl ve dostlarıñgġa iᶜtimād ḳılmaḳ (5) birle özüñgdin ġāfil[601] bolmaġıl ki eger miñg dostuñg bolsa hem sañga özüñg[din] (6) yavuḳraḳı yoḳdur. Dostuñgnı tenglik vaḳtıda sınaġıl ki kéñgrülük vaḳtıda (7) hem ḫalḳ sañga dostdurlar ve dostlarıñgdın könñgül aġrıġan vaḳtda (8) hem ḫōşnūdluḳ vaḳtıdaki dék bolġıl. Her kişiniñg sañga dostluḳını bilseñg (9) elbette anı dost tutġıl. Dostlarıñgġa maḫfī rāzıñgnı ayıtmaġıl. Vaḳtāki arañgız (10) -larda ḫuşūmet vāḳiᶜ bolsa ol dostluḳ düşmenlikge[602] tebdīl tapġusıdur, (11) ol ayıtġan rāzıñg ziyān ḳılġusıdur. Kéyinki feşīmān[lıḳ] menfaᶜat ḳılmas ve eger (12) faḳīr bolsañg dünyā-dārġa dost bolmaġıl. Anıñg üçün ki faḳīrlerni héç kişi dost (13) tutmas. ᶜAle'l-ḫuṣūs dünyā-dārlar öz berāberideki kişini dost tutġay ve eger **[79b]** (1) kişi faḳīr kişini dost tutsa nihāyetī saᶜādetdür. Ammā dostlarıñg ḥaḳḳı (2) -da könñgülni rāst tutġıl, hemme işleriñg ᶜāḳıbeti obdan bolġusıdur ve eger dostuñg (3) ḥaḳḳıda séndin günāh ötmey ol séndin könñgül üzse añga ᶜöẕr ayıtmaḳ ve aldamaḳ (4) -nıñg feyide bol[ma]ġıl, andaġ kişi dostluḳġa yaramasdur ve ṭamaᶜ-gīn dostdın hem (5) yıraḳ bolġıl ki ol sañga bir némerseniñg ṭamaᶜıda dostluḳ ḳılur ve ḥāsid[603] kişiler (6) birle dost bolmaġıl. Çünki anıñg könñglidin ḥased çıḳmas, hemīşe āzār bérmek ve kīne (7) tutmaḳnıñg ḳaṣdıda bolur, séniñg dostluḳuñg anıñg könñglige eşer ḳılmas. Vaḳtāki (8) dost tutmaḳnıñg ḥālini tanuduñg, düşmenlik[604] ṭarīkini bilgey-sén. Anıñgdın (9) kem émesdür, belki ziyāderekdür.

Yigirme toḳḳuzunçı bāb, düşmendin iḫtiyāṭ ḳılmaḳnıñg[605] (10) beyānıda.

Éy oġul, cehd ḳılġıl héç kişini özüñgge düşmen[606] (11) ḳılmaġıl ve eger kişi sañga düşmen[607] bolsa ḳorḳmaġıl, āşikārā ve nihān anıñg işle (12) -ridin ġāfil bolmaġıl ve anıñg

[597] metin: **پرشیش**
[598] metin: **نالهء**
[599] Bu kelimeden sonra metinde **ﻛ**şeklinde muhtemelen eksik yazılan bir kelimenin bir hecesi yer almaktadır.
[600] Kelime 78b/13'ün çobanında yer almasına rağmen 79a/1'de yer almamaktadır.
[601] metin: **غافيل**
[602] metin: **دوشمنليک که**
[603] metin: **حاسيد**
[604] metin: **دوشمن ليک**
[605] *ḳılmaḳnıñg* kelimesi 10. satırın başında tekrar yazılmıştır.

ḳılġan yamanlıġıġa sükūt ve dāyim anıñg mekr ḥīlesi (13) -din emīn bolmaġıl. Düşmeniñgniñg[608] rāyı tedbīridin bī-ḫaber bolmaġıl tā ki belāġa ḳalmaġay- **[80a]** (1) -sén.[609] Özüñgni düşmeniñgge[610] uluġ körsetgil. Eger çendī ki ḥaḳīr bolsañg (2) hem cürʾet[611] birle bolġıl. Özüñgni düşmeniñgge[612] fest ve ḥaḳīr körsetmegil tā sañga (3) düşmenlik[613] iẓhārıda dilīr bolmaġay. Düşmenniñg[614] yaḫşı fiʿli ve yaḫşı ḳılḳıġa köñgül (4) baġlama ve anıñg ṭınābı birle ḳuduḳġa tüşmegil ve eger düşmendin[615] şeker tapsañg (5) zehr bilgil.

Beyt

ʿAdüvvdin eger yétse bülbül nevāsı

Anı añglaġıl tīr nāvek ṣadāsı

(6) Ve ḳavī düşmendin[616] ḳorḳġıl. Aytıpdurlar ki, ékki kişidin ḳorḳmaḳ kérek: Biri sitem-kār (7) biri yaraġdār. Düşmeniñg[617] birle ẓāhirde muḳāvemet ḳılġıl, velīkin anı ḫʷār bilmegil. (8) Eger düşmen[618] ḥaḳīr bolsa mu ḳavī düşmen[619] dék bilgil, bu ḫʷār ḥaḳīrdür démegil ki: (9)

Ḥikāyet

Éşitipdür-mén ki, Ḫorāsānda bir ʿayyār bar érdi. Uluġ ve saḫī, meşhūr (10) kişi érdi. Atı Mehẕeb érdi. Bir küni yolda ötüp barġunça futı ḳaġun şafa (11) -ḳıġa tayılıp yıḳıldı. Fıçaḳnı alıp ol şafaḳnı pāre ḳıldı.

Çākerleri aydı: (12) Éy ḫʷāce, munça uluġluḳ birle şerm tutmas mu-sén ki bir ḳaġun şafaḳıġa fıçaḳ tarta (13) -sén?

Mehẕeb aydı: Méni ḳaġun şafaḳı yıḳtı. El-ḥāl düşmenim[620] şubudur.

Düşmen **[80b]** (1) -ni[621] ḫʷār körüp bolmas. Kiçik bolsa hem düşmenni[622] ḫʷār körse fat fırṣatda (2) düşmen[623] anı ḫʷār ḳılġusıdur. Düşmeniñg[624] séni helāk ḳılmasdın burun sén

---

606 metin: **دوشمن**
607 metin: **دوشمن**
608 metin: **دوشمنينک نينک**
609 Kelimede yer alan *-ġay* eki 80a/1'de tekrar yazılmıştır.
610 metin: **دوشمنينک که**
611 metin: **جرعت**
612 metin: **دوشمنينک که**
613 metin: **دوشمن ليک**
614 metin: **دوشمن نينک**
615 metin: **دوشمن دين**
616 metin: **دوشمندين**
617 metin: **دوشمنينک**
618 metin: **دوشمن**
619 metin: **دوشمن**
620 metin: **دوشمنيم**
621 metin: **دوشمن ني**
622 metin: **دوشمن ني**
623 metin: **دوشمن**
624 metin: **دوشمنينک**

(3) düşmenni[625] helāk ḳılmaḳnıñ tedbīrini ḳıl ve eger bir kişige düşmen bolup, sén (4) añga ġālib kélseñ anı helāk ḳılġıl. Zinhār ki düşmeniñgni[626] ḫ^{v}ār ve ^{c}āciz (5) -lıḳ birle tutup ḫalḳġa körsetip yürmegey-sén. Ol sañga faḫr émesdür. (6) Körmes mü-sén kim bir pādşāh düşmenni[627] feṯḥ ḳılsa, ol ḫaşm pādşāhnıñ mertebe (7) -si dék bolmasa hem debīrler náme fütüseler ol ḫaşmnı ḳādirendāzlıḳ[628] (8) birle atarlar; şīr, ejdehā yañglıġ tavṣīf ḳılurlar. Ḫaşm leşkeridin aṭlıġ, piyādesini (9) dilāverlik birle ta^{c}rīf ḳılurlar ve ḫaşm leşkeriniñ şafınıñ muḥkemlıḳı ve sipeh (10) -sālārlarınıñ şecā^{c}at ve pehlevānlıḳını berāber ayturlar. Andın ayturlar ki: (11) Fülān pādşāh cevr sitem tīġını bülep bu nev^{c} leşker-i ^{c}aẓīmġa andaġ aṭ saldı kim (12) hemmesini bir ḫamlede ḳaçurup neht nābūd ḳıldı. Bu ḫaşmnı ḳılġan ta^{c}rīfler ḫaşm (13) -nıñ ta^{c}rīfi bolmas. Der-ḥaḳīḳat ol pādşāhnıñ ta^{c}rīfi ve leşkeriniñ ḳuvvetiniñ **[81a]** (1) ta^{c}rīfi bolġusıdur.

Ḥikāyet

Éşitipdür-mén ki: Rey şehrige bir maẓlūm kişi (2) pādşāh érdi. Atı Seyyide érdi. Pādşāh-zāde, ṣāliḥa érdi ve méniñ anam (3) -nıñ ^{c}amekiniñ ḳızı érdi ve Faḫru'd-devleniñ köçi érdi. Vaḳtāki Faḫru'd-devle (4) ^{c}ālemdin bardı ve anıñ bir oġlı bar érdi, Mecdü'd-devle atlıġ. Pādşāhlıḳ aṭı (5) ol oġulda érdi, ammā pādşāhlıḳnı anası ḳılur érdi. Vaḳtāki Mecdü'd-devle (6) çoñ boldı, ammā nā-ḳābil érdi. Maẓlūm kişi dék öydin çıḳmay kenīzekler (7) birle ḫalvet ḳılur érdi. Anası Rey ve Kūhistān ve Isfahānġa bir kem ḳırḳ yıl pādşāh (8) -lıḳ ḳıldı. Ḳażārā séniñ bubañ Sulṭān Maḥmūd raḥmetu'llāhi ^{c}aleyh añga élçi iberdi, (9) dédi kim: Ḫuṭbeni méniñ aṭımġa oḳuġıl ve mañga ḫarāc bérgil ve ger né mén leşker tartıp (10) barur-mén. Bisyār siyāsetler yürütti. Seyyide kélgen élçini çarlap dédi kim: Tā (11) méniñ küyevim Faḫru'd-devle ki tirig érdi, bu endīşe bizde bar érdi kim séniñ bu ṭarafge (12) kélmek ve Rey şehrini almaḳ ḳaṣdıñ bolġay ve çün Faḫru'd-devle ki ^{c}ālemdin ötti, pādşāh (13) -lıḳ işi mañga ḳaldı, bu endīşe könglümdin kétti.

Aytadur-mén: Sulṭān Maḥmūd ^{c}āḳil[629] **[81b]** (1) pādşāhdur. Andaġ uluġ pādşāhnıñ cenābıġa lāyıḳ érmes kim bir ḫatun birle ceng ḳılmaḳ (2) ve yurt talaşmaḳ üçün kélmese kérek ve eger kélse Ḫudāy ^{c}azze ve celle āgāhdur kim mén (3) ḳaçmas-mén ve cengge müheyyādur-mén. Anıñ üçün ki ékki işniñ biridür kim bu ékki leşker (4) -niñ biri şikest tapġusıdur. Çün ānki séniñ leşkeriñge şikest bérsem eṭrāf-ı (5) ^{c}ālemge náme fütür-mén ki bir sulṭānġa şikest bérdim ki yüz miñ pādşāhlarġa şikest (6) yétgürüp érdi ve eger méniñ leşkerim şikest tapsa bir ḫatunġa şikest bérdim (7) dép náme fütüp bolmas. Uşbu söz birle Sulṭān Maḥmūd mādāmī ki tirig érdi, (8) añga leşker ibermedi ve ḳaṣd ḳılmadı.

Pes şubu cihetdin dédim ki éy oġul, (9) düşmenni[630] ża^{c}īf, nāçiz körüp anı ^{c}ayb körmegil ve héç ḥālde düşmendin[631] (10) emīn bolmaġıl, ḫuṣūṣen öy arasıdaki düşmendin ġāfil bolmaġıl, ol körgen (11) -ni bīgāne körmes ve hergiz séniñ bārenñgde yaman endīşe anıñ könglidin ḫālī (12) bolmas, talardaḳı düşmen[632] ol bilgenni bilmes. Sén héç düşmenge

[625] metin: **دوشمن ني**
[626] metin: **دوشمنينک ني**
[627] metin: **دوشمن ني**
[628] metin: **قادیرانداز**
[629] metin: **عاقيل**
[630] metin: **دوشمن ني**
[631] metin: **دوشمن دين**
[632] metin: **دوشمن دين**

dostluḳ ḳılma, (13) velīkin ẓāhiren dostluḳ körsetgil. Şāyed ki ẓāhiren dostluḳ ḥaḳīḳīġa évrülgey, **[82a]** (1) düşmenlikdin[633] dostluḳ feydā bolur, dostluḳdın düşmenlik[634] feydā bolur. Cehd ḳıl (2) düşmeniñgdin[635] dostlarıñg ékki ḥışşe ziyāde bolġay ve saʿy ḳılġıl; dostlarıñg (3) tola, düşmeniñg[636] kem bolġay. Miñg dostnıñg ümmīd ve iʿtimādı birle bir düşmen[637] (4) -din ġāfil bolmaġıl. Ol cihetdin ki miñg dost séniñg dostluḳuñgdın (5) ġāfil bolsa bolur, bir düşmeniñg[638] sañga düşmenlik[639] ḳılmaḳdın hergiz ġāfil bolmas. (6) Ol düşmen[640] ki séndin ġālib ve ḳavīdür, anıñg birle düşmenlik[641] ḳılmaġıl ve eger (7) düşmeniñg[642] séndin her-çend ʿāciz kélse hem sañga düşmenlik[643] ḳılışıdın emīn bo (8) -lmaġıl. Eger düşmeniñg[644] sañga muvāfıḳ bolmaḳnı ḫʷāhiş ḳılsa, eger çendī ki ḳavī (9) düşmeniñg[645] bolsa hem nihāyetī ġanīmet bilip muvāfıḳ bolġay-sén ki aytıpdur (10) -lar ki: Düşmenniñg[646] yā ölgeni yā bir ṭarafge kétgeni yā muvāfıḳ bolġanı ḫūbdur. Düşmen (11) -ge[647] ġālib kélip helāk ḳılsañg şād ḫurrem bolġıl, öz eceli bile ölse şād-mān (12) bolmaġıl ki sén hem ölmey ḳalmas-sén. Özüñgniñg ölmeslikini bilseñg (13) şād-mān bolġıl. Ḥükemā aytıpdur ki: Her kişi düşmendin[648] bir nefes ziyāde tiriglik **[82b]** (1) ḳılsa ġanīmet bilgey.

Naẓm

Ger ḳılsa ölüm ḫaşm vücūdın nā-būd

Ḫaşm ölgenige şādlıḳ (2) étmek né sūd

Yétgende ecel ṣarṣarı ʿömrüñg naḫlin

Ḫaşmıñg kibi eylegey séni (3) hem nā-būd

Ḥikāyet

Andaġ éşitipdür-mén ki: İskender-i Ẕü'l-ḳarneyn eṭrāf-ı cānib (4) -ni kézip hemme[649] ʿālemni musaḫḫar ḳıldı.[650] Menzil mekānıġa yanmaḳnıñg ḫʷāhişini (5) ḳılıp Dāmġānġa yétgende ecel leşkeri ʿömr bināsını ḫārab ḳılmaḳġa yétti. İskender (6) vaṣiyyet ḳıldı ki méni saladurġan cenāzeniñg ékki ṭarafını şikāf ḳılıp ékki (7) ḳolumnı çıḳarıp ḳoyuñglar. Hemme[651] ʿālemni alıp ḳolum ḳuruġ barġanını ʿālem ḫalḳı (8) körüp ʿibret alġaylar ve

[633] metin: **دوشمنلیک دین**
[634] metin: **دوشمنلیک**
[635] metin: **دوشمنینک دین**
[636] metin: **دوشمنینک**
[637] metin: **دوشمن دین**
[638] metin: **دوشمنینک**
[639] metin: **دوشمنلیک**
[640] metin: **دوشمن**
[641] metin: **دوشمنلیک**
[642] metin: **دوشمنینک**
[643] metin: **دوشمنلیک**
[644] metin: **دوشمنینک**
[645] metin: **دوشمنینک**
[646] metin: **دوشمن نینک**
[647] metin: **دوشمن کا**
[648] metin: **دمشمن دین**
[649] metin: **همهٔ**
[650] *ḳıldı* kelimesi iki defa yazılmıştır.
[651] metin: **همهٔ**

anamġa aytıñglar ki méniñg rūḥum[652] ḫōşnūd bolsun (9) dése méniñg yedimni héç ᶜazīz kişisi ölmegen kişini tapıp bérgey ve dīger (10) her nérse[653] ki ayaġıñg üstiġa tüşüpdür, ḳoluñgġa alġıl. Anıñg üçün ki yif iᶜtidā (11) -lide éşilse birbirige ḳoşulup kārġa yarar, eger tola éşilse üzülür. Hemme (12) işlerni endāzeside ḳılġay-sén, ḫᵛāh dostluḳ ḫᵛāh düşmenlik.[654] (13) Her işniñg endāzesini bilmek ve iᶜtidālide ḳılmaḳ, ᶜaḳl-ı küldin naṣībedür. **[83a]** (1) ᶜAcizlerniñg aġrını kötergil ve gerden-keşge gerden-keşlik ḳılġıl (2) ve her işde ādemiyyet ṭarīḳide bolġıl, ġażabıñg kélgen vaḳtda ṣabrnı vā (3) -cib bilgil ve özüñgniñg miḳdārını bilgil ki her kişi öz miḳdārını (4) bilmese érenlikde nāḳışdur. Dost düşmeniñgge[655] şīrīn sözlüg (5) bolġıl çe şīrīn sözlüg cādūluḳnıñg ékkinçi mertebesidür ve her kişi (6) her néme sorsa cevābını ayıtġıl ve kişi ḳulaḳ salmaġan sözni démegil. (7) Her kişiniñg aldıda dégeli bolmaġan sözni arḳasıda démegil. Ādemler (8) -ge yaḫşılıḳ ḳılmaḳnı dirīġ tutma. Ḳılmaġa[n] işni ḳıldım dép lāf urma (9) ve ḳılġanıñgnı tola zikr ḳılmaġıl ve ḳıladurġan iş ve sözleydur (10) -ġan sözdin ilgeri ser-ḥesāb barġıl. Zebān-dırāzlıḳ ḳılmaġıl, (11) meger sañga zebān-dırāzlıḳ ḳılsa. Ékki yüzlüg bolma ve ékki yüzlüg kişi (12) -din ḳaçġıl. Yette başlıḳ ejdehādın ḳorḳma, ammā süḫan-çīn kişi (13) -din ḳorḳġıl ki bir sāᶜatde ḳılġan şikāfını bir yılda peyvend ḳılġalı **[83b]** (1) bolmas. Her-çend uluġ ve ḳavī bolsañg hem özüñgdin uluġ birle oynaşma, (2) çünki ḥükemālar aytıpdurlar: On[656] ḫaşletni özüñgge lāzım tutġıl, (3) belādın ḫalāṣ bolġay-sén: Evvel ol ki özüñgdin uluġ birle oyna (4) -maġıl ve bendege tola ẓulm ḳılmaġıl ve ḥāsid kişige hem-meclis bolmaġıl (5) ve baḫīl birle hem-ṣoḥbet bolma ve nā-dān kişiler birle münāᶜẓara ḳılmaġıl ve (6) hercāyī[657] kişi birle dost bolmaġıl ve yalġançılar bile muᶜāmele ḳılmaġıl (7) ve ᶜarbede ḳıladurġan kişi bile şarāb içmegil ve ḫatunlar ṣoḥbetide tola (8) bolmaġıl ve sırrıñgnı kişige ayıtmaġıl ki āb-rūyuñgnı yoḳ étgüsidür ve (9) ᶜayb-cūy kişidin ḳaçġıl ve hemīşe ḫalḳ birle aralaşıp yürmegil ve (10) héç kişini ḥaddidin ziyāde taᶜrīf ḳılmaġıl, eger ᶜayb ḳılmaḳ lāzım kélse (11) ḳılmas-sén ve héç kişini nihāyetidin ziyāde ᶜayb ḳılmaġıl ki eger (12) taᶜrīf ḳılmaḳ lāzım kélse ḳılġalı bolmas. Ol kişi ki sañga ḥāceti tüşmese (13) anı ġażabıñgdın ḳorḳutmaġıl. Her kişi ki séndin fest bolsa anı ḫᵛār körme **[84a]** (1) ve[658] ḥāsid kişiler birle ülfet tutma. Bölek kişiniñg açığını yana birevdin çıḳarmaġıl. (2) Séniñg ḥaḳḳıñgda kişidin günāh ötse kéçürgil. Özüñgdin kiçiklerge (3) bī-günāh bahāne istemegil ve ḫiẓmet-kārlarıñgnı ābād ḳılġıl ki olar zirāᶜat (4) -gāhıñgdur ki zirāᶜatiñg obdan bolsa revācıñgġa sebebdür. Fermānıñgnı tutġu dék (5) kişini çāker alġıl ve bir kişi ḳıladurġan işġa ékki kişini buyrumaġıl, işiñg (6) ḫalelsiz bolġay. Bir ḳazan aşnı ékki kişi füşürse mezesi bolmas, çün ānçi (7) [ékki] ḫatun bir öyde bolsa öy arıġ turmas.

Şiᶜr

Ékki ḫatunġa bir öy bolsa mesken

(8) Arıġlıḳ tutma köz ol öy içidin

---

652 metin: **روحوم ني**
653 metin: **نرسەء**
654 metin: **دوشمن ليک**
655 metin: **دوشمنينک کا**
656 Metinde *on* özellikten bahsedileceği ifade edilmiş olsa da ondan fazla özellikten bahsedildiği görülmektedir.
657 Kelimenin *her* hecesi 5. satırın sonunda da yer almaktadır.
658 Bu kelime 83b'nin çobanında yer almasına rağmen 84a'da yoktur.

Ve eger kişiniñg taḥt-ı fermānıda bolsañg (9) buyruġan işiñgde kişini şerīk ḳılma tā ol işde ḫalel bolmaġay, hemīşe (10) ḫōcañg[659] aldıda yüzüñg ḳızıl bolġay. Dost düşmeniñgge[660] kerem ḳılġıl ve her (11) kişi günāh ḳılsa ḳatıġ ġażab ḳılmaġıl ve her nevᶜ sözge ḳulaḳ salmaġıl (12) ve her ḥaḳ ve bāṭıl[661] işġa ᶜuḳūbetniñg feyide bolmaġıl ve her günāh bile ādemni ᶜuḳū (13) -betge sezā-vār ḳılmaġıl tā her kişiniñg tilide sitāyiş ḳılınġay -sén. **[84b]** (1)

Ottuzunçı bāb, ᶜuḳūbet ḳılmaḳ ve ᶜafv ḳılmaḳnıñg beyānıda.

(2) Éy oġul, eger kişi sañga günāh ḳılsa ᶜadliñgdin anıñg ᶜöẕrini[662] ziyāde bilgil. (3) Ol hem ādemdür, evvel Ādem ᶜaleyhi's-selāmdın günāh vücūdġa kéldi ki hemmemizniñg (4) atasıdur.

Şiᶜr

Bir kün mén eger bara'lmadım ṣoḥbetige

Yüz miñg ġam ara ḳaldı köñgül (5) miḥnetige

Evvel kişi kim ḳıldı güneh Ādemdür

Bir cürm bile taşlamaġıl firḳatige

(6) Ve horunluḳ ḳılġanġa ᶜuḳūbet ḳılmaġıl ki bī-günāh ᶜuḳūbetge sezā-vār bolmaġay (7) -sén ve her ḳaydaġ sözge aç[ı]ġıñg kélmesün. Ġam-gīnlik vaḳtıda açıġnı yutmaḳnı (8) ᶜādet ḳılġıl ve eger bir günāh ḳılġan kişi ᶜöẕr[663] ayıtsa ᶜafv ḳılġıl. Eger bende günāh (9) ḳılmasa ᶜafv-ı Ḫudāvendī feydā bolmas érdi. Ḳaçan kim ᶜafv ḳılmaḳnı özüñgge vācib (10) bilseñg uluġluḳ şerāfetidin ḫālī bolmas-sén. Vaḳtāki ᶜafv ḳıldıñg (11) añga minnet birle ser-zeniş[664] ḳılmaġıl ki ᶜafv ḳılmaġan dék bolur. Eger kişi ᶜuḳūbet (12) ḳılġu dék günāh ḳılsa ḳılġan günāhıġa çaġlıḳ ᶜuḳūbet ḳılġıl ki inṣāf ehli ᶜuḳū (13) -betni günāhıġa baḳıp ḳılmaḳ kérek. Méniñg nezdimde eger kişi günāh ḳılsa sén anıñg **[85a]** (1) günāhı çaġıda ᶜuḳūbet ḳılay deseñg ḥilm ve kerem ṭarīḳasını ferāmūş ḳılġan bolur-sén. (2) Andaġ ḳılġıl kim bir günāhġa yarım ᶜuḳūbet ḳılġay-sén tā kim siyāset rüsümını (3) becā kéltürgen bolġay-sén ve hem kerem şarṭını edā ḳılġan bolur-sén. Kerīm (4) ve raḥīmlerge[665] ẓālimler[666] işi yaraşmaydur. ᶜÖẕr ayıtmaḳ lāzım[667] bolġu dék günāhnı (5) ḳılmaġıl. Çün günāh ḳılsañg ᶜöẕr ayıtmaḳdın nāmūs ḳılmaġıl.

Ḥikāyet

[659] metin: خوجا نک
[660] metin: دوشمنینک کا
[661] metin: باطیل
[662] metin: عزریني
[663] metin: عذره
[664] metin: سرزنیش
[665] metin: رحملارکا
[666] metin: ظالیم لار
[667] metin: لازیم

(6) Ḥażret-i Muᶜāvīyeniṉg zamāneleride bir ḳavm günāh ḳıldılar. Şerᶜ-i şerīfde ol (7) ḳavmni öltürmek vācib boldı. Muᶜāvīye olarnı öltürmekge buyurdılar. Bir néçe (8) -sini öltürüp nevbet birige yétti.

Öltürülgüçiniṉg[668] arasıda ol kimerse aydı: (9) Yā emīr, némerse[669] ki bizlerni ḳılursén biziniṉg sezāmızdur. Ammā Ḫudāy teᶜālānıṉg ḥaḳḳıda (10) bir söz ayıtġunça emān bérgil.

Muᶜāvīye aydı: Ayıtġıl!

Ol güneh-kār aydı: Éy emīr; hemme[670] ᶜālem, (11) ḫalḳ séni ḥilm ve keremlıḳ birle tavṣīf ḳılurlar. Eger bu günāhnı yana bir ẓālim[671] pādşāhnıṉg (12) mülkide ḳılsaḳ néme ḳılur érdi?

Muᶜāvīye aydı: Mén ḳılġan dék ḳılur érdi.

Ol güneh-kār (13) aydı: Sén, ol bī-raḥm ẓālimniṉg[672] ḳılġanını ḳılur bolsaṉg séniṉg raḥīm,[673] kerīmlıḳıṉg **[85b]** (1) -nıṉg bizge fāyidesi némedür?

Muᶜāvīye aydı: Eger sén ayıtġan sözni ilgerkiler ayıtsalar, (2) hemmeni ᶜafv ḳılur érdim. Émdi ḳalġanlarnı ᶜafv ḳıldım.

Vaḳtāki güneh-kār ᶜafv ṭaleb (3) ḳılsa günāhını ötgil, her ḳança uluġ günāh bolsa hem ᶜöẕrige irzimes ve eger ḥācet-mend (4) -niṉg saṉga ḥāceti tüşse, ol ḥācetniṉg dīniṉgġa żararı bolmasa ve dünyālıḳ (5) -ġa ḫaleli bolmasa ol kişiniṉg ḥācetini edā ḳılmay yandurma. Ol ḥācet-mendī (6) -ni yalġançı gümān ḳılmaġıl ki sénde bir yaḫşılıḳ gümān ḳılmaġunça ol kişi séndin tile (7) -megüsidür. Ḥācet-mend, ḥācet-mendlik vaḳtıda séniṉg esīriṉgdür ki (8) ḥācet-mendlik, esīrlikniṉg ékkinçi mertebesidür. Esīrlerge raḥm ḳılġay-sén ki (9) esīrni öltürmek ḫūb émesdür. Pes bu maᶜnāda taḳṣīrni revā körmegil, ékki ᶜālem (10) -niṉg ṣevābını tapġay-sén. Eger séniṉg ḥācetiṉg kişige tüşse baḳġıl ki ol kişi (11) kerīm müdür veyā leᵓīm[674] müdür? Eger kerīm bolsa ol ḥācetni tilegil. Ammā méniṉg vaṣiyyetimni (12) ḳulaḳıṉgġa alġıl. Andaġ vaḳtıda tilegil ki ġam-gīn bolmaġay ve ḳursaḳı aç bolmaġay. (13) Ḥācet tilemekde yaḫşı sözlerni tartıp bérgey-sén. Ġarażıṉgnı aṉglatıp **[86a]** (1) taşḳarı çıḳḳay-sén ve ḥācet ayturda luṭf birle sözlegil ki luṭfġa (2) ékkinçi mertebedür. Eger ḥācet tilemekni bilseṉg héç vaḳtda nevmīd yanmaġuṉg (3) -dur. Andaġ ki aytıpdur-mén:

Rubāᶜī

Éy dil heves olsa yétmekiṉg yārıṉgġa

(4) Bī-vāsıṭ ol dilber-i ᶜayyārıṉgġa

Ḳoyma ḳademiṉgni taşḳarı ḫᵛāhişdin

---

[668] metin: التوركوجه نينک
[669] metin: نمرسەء
[670] metin: همەء
[671] metin: ظاليم
[672] metin: ظاليمنينک
[673] metin: رحم
[674] metin: لءم

Yétseñg (5) kérek ol ẓarīf dil-dārıñġġa

Ve her kişige ḥācetiñg tüşüpdür, özüñgni bende (6) çākerī dék bilgey-sén ki bizler Ḫudāy teᶜālāġa ḳulçuluḳ ḳılmaḳımız, ḥācetimiz tüşgen (7) sebebdindür. Eger Ḫudāy teᶜālāġa ḥācetimiz tüşmese érdi, héç kişi ṭāᶜatge (8) yüz kéltürmes érdi. Vaḳtāki ḥācetiñgni tapsañg, her ḥālde bolsañg şükr (9) ayıtġay-sén. "*Men lem yeşküri'n-nāse lem yeşkuri'llāh.*"[675] Yaᶜnī kişige şükr ayıtmasa bérgen (10) niᶜmetge, Ḫudāy teᶜālānıñg bérgenige hem şükr ayıtmaġusıdur ve Ḳurān-ı mecīdde (11) kélipdür[676] ki: "*Le in şekertüm le-ezīdenneküm.*"[677] Ve şükr ayıtġuçılarnı Ḫudāy teᶜālā dost tu (12) -tar ve ḥācetge şükr ayıtmaġlıḳ icābet boluşnıñg ékkinçi mertebesidür ve eger ol (13) kişi ḥācetiñgni revā ḳılmasa öz baḫtıñgdın körgil ve ol kişidin gile ḳılmaġıl ki ol **[86b]** (1) kişi gile ḳılmaḳıñgdın ḳorḳsa elbette ḥācetiñgni revā ḳılur érdi ve eger ḥācetiñg tüşgen (2) kişi baḫīl ve leʾīm[678] bolsa, huş-yārlıḳ vaḳtıda tilemegil ki bérmegüsidür, mestlik vaḳtıda (3) tilegil ki baḫīller mestlik vaḳtıda saḫī bolurlar ve kerīm körünürler, eger çendī ki kéyin (4) feşimān ḳılsalar hem. Eger ḥācetiñg leʾīm ve baḫīllerġa tüşse özüñgni cāy-ı raḥmet bilgil. (5) Aytıpdurlar ki: Üç ṭāyife cāy-ı raḥmdur: Biri ᶜāḳil[679] ki nā-dānnıñg taḥt-ı taṣarrufıda bo (6) -lsa; ékkinçi ḳavī, hüner-mend kişi ᶜāciz va żaᶜīf düşmenge[680] giriftār bolsa, üçünçi kerīmī ki (7) leʾīmġa[681] muḥtāc bolsa.

Bilgil ki her nevᶜ sözlerdin ṭāḳatim yétgeniçe bu kitābda zikr ḳıldım, (8) oḳup ḫᵛāhişim oldur ki hemme sözleriñg dādını bérgey-sén ve her ḳısm hünerlerni (9) beyān ḳıldım, oḳup bilgey-sén ki ol işḳa ḥācetiñg tüşse kārġa kélgüsidür. (10) Kāşkī evvelīn ve āḫirīn ᶜilmlerni mén bilgey érdim ve sañga örgetgey érdim (11) tā bu cihāndın bī-ġam kétgey érdim. Né ᶜilāc ḳılay ki henüz ᶜilm dāniş yolıda fiyāde (12) -dür-mén ve eger bilsem hem ayıtġanımnıñg menfaᶜati yoḳdur ki mén atamdın éşitgen (13) -niñg hemmesini sañga aydım ve sañga melāmet yétmegüsidür. Mén hem öz bilgenimçe ᶜömr ötker **[87a]** (1) -dim. Atamdın örgengenlerge ḥācet tüşmedi ve sén ḫᵛāh éşitgil ḫᵛāh (2) éşitmegil. Her ṭarīḳde bilgen sözümni aytur-mén tā baḫīllıḳ ḳılġan bolmaġay-mén ve her némerse[682] (3) ki ṭabᶜım āyīneside[683] yüz körsetipdür, beyān ḳılur-mén. Aytıpdurlar ki: Saᶜādet-mendler, (4) éşitgenni ḳabūl ḳılurlar.

Ottuz birinçi bāb, ᶜilm ṭaleb ḳılmaḳnıñg beyānıda.

(5) Bilgil éy oġul, kitābnıñg evvelide her nevᶜ hünerlerdin beyān ḳıldım. Ġaraż (6) hünerdin dükkān-dārlıḳ émesdür. Ol cihetdin ki her iş ki kişi[684] ḳolġa kéltürse (7) ol hünerdür. Bolġay ki anı obdan bilgey-sén ve anıñgdın ş̱emere körgey-sén. Bilür (8) -mén kim héç hüner yoḳdur ki üstādġa ḥācet tüşmegey ve hemmeni tartıp bérgeli bolġay. (9)

675 Hadis-i şerif: Tırmizî, Sünen'üt-Tırmizî.
676 *kélipdür* kelimesi 10. satırın sonunda *kélip* şeklinde eksik yazılmıştır.
677 İbrahim suresi 7. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *Ve iz te'ezzenne rabbukum le in şekertum le ezidennekum ve le in kefertum inne azabi le şedid*. "Hatırlayın, rabbiniz: "Eğer şükrederseniz mutlaka size nimetlerimi artırırım, eğer nankörlük ederseniz bilin ki azabım çok şiddetlidir."
678 metin: **لءمغه**
679 metin: **عاقيل**
680 metin: **دوشمن كه**
681 metin: **لءم**
682 metin: **نمرسهء**
683 metin: **اينهسيدا**
684 metin: **كوشكه**

Hüner toladur, hemmesini tafṣīl birle şerḥ ḳılġalı bolmas ki kitāb uzaḳġa tartar (10) ve aṣl maḳṣūddın yıraḳ ḳaladur. Velīkin bilgil ki her ṣıfat ki bardur, üç veche (11) -din taşḳarı bolmas: Yā ᶜilmīdür ki hünerge taᶜalluḳı bolur, yā hünerīdür ki ᶜilmġa taᶜalluḳı bolur (12) veyā hüner bolmasġa delīldür. Ammā ᶜilmī ki hünerge taᶜalluḳı bardur, ṭabīblik ve müneccimlik ve ᶜilm-i (13) hendeseni bilmeklik ve şāᶜirlıḳ ve bularġa oḫşadur ve bularnıñ her birinıñ **[87b]** (1) ṭarīḳası bardur, eger kişi bularnıñ resm ṭarīḳasını bilmese esīrge oḫşadur (2) ve hünerler maᶜrūf ve meşhūrdur, şerḥge ḥācet yoḳtur. Velīkin ṣūretge kéledurġan (3) -larını beyān ḳılur-mén. Ol cihetdin ki ékki ṭarīḳadın taşḳarı bolmas: Yā séniñ (4) ol hünerni bilmekge zamāneniñ ḥavādiṯidin ḥācetiñ tüşer.[685] Ḥācet tüşgen vaḳt (5) -da her birinıñ esrārıdın āgāh bolġunıgdur tā ḥācet vaḳtıda dest-gīr bolġusıdur (6) ve eger ḥācetiñ tüşmese hem uluġlarġa her ᶜilmniñ ṭarīḳini bilmek obdandur.

Bilgil (7) éy oġul, héç ᶜilmdin ṯemere körmes-sén, meger āḫiret ᶜilm[idin] ve şerīᶜat ᶜilmidin (8) ṯemere körgünıgdür. Eger dünyālıḳ ṭaleb ḳılsanıg ḳāḍī ve müftī yā meddāḥ bolġay-sén. (9) Dünyālıḳ menfaᶜati müneccimge yétmes tā ārāyiş tapmaġunça ve her nevᶜ sözlerni démegünçe (10) ve ᶜilm-i ṭıbda dünyālıḳ ḥāṣıl[686] bolmas tā şöhret tapmaġunça ve keselniñ rāst (11) ve ġalaṭıge baḳmay dārū buyrumaġunça. Pes Hemme ᶜilmniñ uluġraḳı dīn ᶜilmidür. (12) Ol dīn ᶜilminiñ aṣlı ᶜilm-i tevḥīd ve ṣıfātdur ve ferᶜi aḥkām-ı şerᶜiyyedür (13) ve dīn ᶜilmini örgenmeklik, dünyā ve āḫiret ḥuṣūlini ḳolġa kéltürgen bolur.

Pes **[88a]** (1) éy oġul, ḳudretiñ yétgeniçe [dīn] ᶜilmini ḳoluñġa kéltürmekniñ saᶜyide bolġıl (2) ki dünyā ve āḫiretni ḳoluñġa kéltürür-sén. Eger bu tevfīḳni tapsañ evvel uṣūl-i (3) dīnni rāst ḳılġıl. Yaᶜnī ᶜilm-i tevḥīd ve ṣıfātnı obdan żabṭ ḳılġıl. Andın (4) kéyin furūᶜ ki aḥkām-ı şerᶜiyyedür, anı żabṭ ḳılġay-sén ki aṣlını bilmey ferᶜġa (5) şürūᶜ ḳılmaḳ, taḳlīd bolġusıdur. Pes hünerleri ki zikr ḳıldım. Eger ᶜilm ṭaleb (6) ḳılsanıg ḳāniᶜ ve ferhīz-kār bolġay-sén ve ᶜilmni dost tutġuçı ve dünyānı (7) düşmen[687] tutġuçı ve kişiniñ aġrını kötergüçi ve sebük-rūḥ, yaḫşı ḫūy (8) -luḳ ve kem uyḳulaġuçı ve seḥer-hīz ve kitābnı dost tutġuçı ve tevāżuᶜlig, (9) dünyā işidin melūl ve Ḳur'ān[nı] yād alġuçı ve ᶜālim dost ve istiḳāmetlig (10) ve ᶜilmniñ ḫürmetini saḳlaġuçı ve örgenmekge ḥarīṣ ve şermlig ve üstādnıñ (11) ḥaḳḳını saḳlaġuçı ve hemme[688] meyl ve iltifātıñ kitāblarġa bolġay ve devāt, ḳalem-tırāş (12) ve ḳalem-dān ve fıçaḳ ve pergār ḳalemi ve cedvel ḳalemi ve mıṣṭar ve yana hem lāzımlıġ[689] némeler özüñ (13) bile hem-rāh bolġay ve bulardın bölek némege meşġūlluḳ ḳılmaġay-sén. Her ṭālib **[88b]** (1) ü'l-ᶜilm ki bu ṭarīḳa birle yegāne-i rūzgār bolġusıdur.

[**Faṣl**]

Eger müftī bolsañ ᶜibādetdin (2) çıḳmaġıl ve ékki yüzlüg bolmaġıl ve ders tola ayıtġıl ve bedeniñgni pāk tutġıl (3) ve her nevᶜ mesᵓelege cevābını ḥāżır tutġıl ve héç mesᵓelege ḥaḳḳını tapmaġunça cevāb (4) fütümegil ve kişidin añglaġanġa ḳanāᶜat ḳılmaġıl ve kişi ayıtġanġa ḥükm ḳılmaġıl. (5) Özüñgniñ reᵓyini bülend bilgil. Ékki vech, ékki ḳavl ḳanāᶜat ḳılmaġıl, muᶜtemed ḫalḳ (6) -larnıñ ḫaṭṭıge iᶜtimād ḳılġıl ve sözige iᶜtimād

[685] metin: **توشكر**
[686] metin: **حاصيل**
[687] metin: **دوشمن**
[688] metin: **همهء**
[689] metin: **لازيم ليغ**

ḳılmaġıl ve her nevᶜ kitāb ve her nevᶜ (7) cüzvni muᶜteber bilmegil. Eger rivāyet éşitseñg mechūl rāvīniñg sözige ᶜamel ḳılma, (8) maᶜrūf meşhūr rāvīler[690] sözige ᶜamel ḳıl ve ḫaber ve eḥādīs̱ġa iᶜtimād ḳılma, (9) meger rāvī muᶜtemed bolsa iᶜtimād ḳıl ve ḫaber-i mütevātirdin ḳaçmaġıl ve müctehid bolġıl, tola (10) ġażab-nāḳ bolmaġıl ve ġażab birle sözleme ve eger münāẓara ḳılsañg ḫaṣm ḥāliġa ba (11) -ḳġıl ve eger sözde anıñgdın ġālib bolsañg münāẓara ḳılışġıl ve eger ġālib bolma (12) -sañg toḫtaġıl. Bir miṣālġa ḳanāᶜat ḳılmaġıl, bir delīl birle cāmiᶜ-i māniᶜlik daᶜvāsın (13) ḳılmaġıl ve sözniñg evvelini yādıñgda tutġıl tā āḫirini tebāh ḳılmaġay-sén ve eger **[89a]** (1) münāẓara mesᵓeledin bolsa āyetni ḫaberge muḳaddem ḳılġıl ve ḫaberni ḳıyāsġa muḳaddem ḳıl (2) ve mümkinātdın sözlegil ve uṣūl ve fıḳh münāẓarasıda mūcibāt ve nā-mūcibāt ve mümkinātnı (3) éşittürüp sözlemek ᶜayb émesdür ve cehd ḳılġıl tā ġaraẓıñgnı añglatġay-sén (4) ve sözni tertīb birle sözlegey-sén, kūtāh ḳılmaġay-sén ve uzaḳ, bī-menfaᶜat (5) hem sözlemegey-sén.

Faṣl

Eger meddāḥ bolsañg tola némerselerni yād alġıl. (6) Eger ḫaṣm zaᶜīf bolsa hem kürsī üzeside olturup her nevᶜ kişi birle münāẓara ḳılma (7) -ġıl ve zebānıñgnı faṣīḥ ḳılġıl ve meclislerde olturġanlarnı çehār-pāylar dék (8) bilgil tā sözde toḫtamaġay-sén. Égin ayaġıñgnı pāk ḳılġıl ve naᶜra tartadur (9) -ġanlarnı ḳoluñgġa kéltürgil tā īnki her nükte aytur-sén, olar naᶜra tartıp meclisni (10) germ ḳılġaylar. Vaḳtāki meclis ehli yıġlasa sén hem yıġlaġıl. Eger sözde toḫtap (11) ḳalsañg istiḥāle tartmaġıl, dürūd tesbīḥ ayıtmaḳ birle ötkergil ve sözlemekde (12) şiddet ve cürᵓet birle sözlegil. Vaḳtāki ḳabūl tüşse hem istiḥāle tartmaġıl. Yaḫşı (13) sözni yaman nérsege satmaġıl. Velīkin ḫalḳ ḳabūlide, hemīşe ḳorḳunçıda bol. **[89b]** (1) Meddāḥ, ḫaṣm yaḫşı sözlegende feydā bolur. Ḳabūl kem bolsa ḳarār tutmaġıl ve kürsī (2) üze girān-cān ve çırayı çırtuḳ ve savuḳ sözlüg bolmaġıl ki meclis ḫalḳı (3) hem girān-cān bolġusıdur. Aytıpdurlar ki: "*Kullu şey'in mine's̱-s̱aḳīli s̱aḳīl.*" Yaᶜnī aġır (4) némersedin tebaᶜiyyet tapġan némerse aġır bolġusıdur ve her ṭarafge yürgil ve kürsī üzre (5) ḳoluñgnı yummaġıl, hemīşe söz éşitgüçiler ḥāliġa baḳġıl, ḳaysı sözni éşitgüçi (6) bolsa ol sözni beyān ḳılġıl. Eger kürsī üzre olturġanda séndin suvāl ḳılsa bilge (7) -niñgge cevāb bérgil, bilmegeniñgge bu sözniñg cevābını kürsī üzeside ayıtġalı boladurġan (8) émes, öyge kelip cevāb éşitgil, dégey-sén ki kişi cevāb éşite-mén dép öyge kélmes (9) ve her meclisde bir mertebe dégen sözni düvüm bāre démegey-sén ve hemme[691] vaḳtlarda çırayı (10) oçuḳ bolġay-sén ve her şehrde tola turmaġıl ki meddāḥlarġa ve pāl baḳġuçılarġa (11) rūzānesi manġmaḳ birle ḥāṣıl[692] bolur. Ḫalḳnıñg ḳabūliġa çırayı oçuḳ bolġıl ve meddāḥ (12) -lıḳ nāmūsını saḳlaġıl. Ẓāhir ve bāṭınıñgnı şerᶜ birle ārāste tut, çün ānki namāz ö (13) -temek ve rūze tutmaḳ, nefl ötemek ve tili tatlıġlıḳnı lāzım tutġıl. Kūçe ve bāzārlarda **[90a]** (1) tola yürmegil tā ᶜavāmnıñg naẓarıda ᶜazīz bolġay-sén ve yaman yavuḳlarıñgdın perhīz (2) ḳılġıl ve kürsīniñg ādābını saḳlaġıl. Bu şarṭlarnı bölek yérde zikr ḳıldım. Tekebbür ḳılmaḳ (3) ve yalġan ayıtmaḳ ve rişve[693] almaḳdın yıraḳ [bolġıl] ve ḫalḳnı andaġ işġa başlaġıl ki özüñg (4) ḳılġay-sén tā inṣāflıġ ᶜālim[694] bolġay-sén ve ᶜilmni obdan bilgey-sén ve bilgeniñg (5) -ni yaḫşı ᶜibāret birle edā ḳılġay-sén tā īnki ḫacīl bolmaġay-sén. Ġalaṭ

[690] Kelime metinde iki defa yazılmıştır.
[691] metin: **همء**
[692] metin: **حاصيل**
[693] metin: **ريشوه**
[694] metin: **عاليم**

ayıtmaḳda ḫavf, (6) recādın sözlegil ki bir yolı Ḫudāy teᶜālānıñg bendelerini raḥmetidin nā-ümmīd ḳılmaġıl. (7) Bir yolı ḫalḳnı ṭāᶜatsiz behiştge kirgüzmegil ve tolaraḳ andaġ sözlerni (8) dégil ki özüñg añga ḳādir bolġay-sén ve obdan bilgey-sén tā īnki daᶜvā-yı (9) bī-delīl ḳılġan bolmaġay-sén ki daᶜvā-yı bī-delīlniñg şemeresi şerm-sārlıḳdur. (10)

Faṣl

Ve eger ᶜilmni kemāliġa yétgürüp uluġ ḳāḍī bolsañg basıġ ve āheste bolġıl (11) ve zīrek ve tīz-fehm, dūr-endīş, siyāset ᶜilm[i]ni obdan bilgüçi, her gürūhnıñg (12) mezheb ve ṭarīḳasını bilgüçi bolġay-sén. Bolġay ki ḥiyelü'l-ḳużātnı obdan (13) bilgey-sén tā īnki bir maẓlūmnıñg güvāhı bolmasa ḥaḳḳı köyüp kétmegey ki ḥīle **[90b]** (1) tedbīr birle ol müsteḥaḳnı ḥaḳġa yétgürgey-sén.

Ḥikāyet

Ṭaberistānda (2) ḳāḍī Ebu'l ᶜAbbās Rūyānī dép bar érdi, ᶜālim ve dūr-endīş kişi érdi (3) ve ṣāḥib-i tedbīr érdi. Vaḳtāki bir kişi yana birevge yüz dīnār daᶜvā ḳılıp ḳāḍīniñg (4) aldıġa kéldi ve müddeᶜī-ᶜaleyh münkir érdi, ḳāḍī müddeᶜīdin güvāh ṭaleb ḳıldı. Müddeᶜī güvāh (5) yoḳtur, dédi. Ḳāḍī müddeᶜī-ᶜaleyhni andġa buyurdı.

Müddeᶜī feryād ḳıldı kim: Éy ḳāḍī, anı (6) andġa buyurmaġıl ki yalġan and içmekdin ḳorḳmaydur.

Ḳāḍī aydı: Şerīᶜatdın (7) çıḳḳalı bolmaydur, yā sén güvāh ötkergil yā and bérgil.

Ol kişi ḳāḍīniñg aldıda (8) tofraḳġa yumalanıp yıġlap aydı: Éy ḳāḍī, méniñg güvāhım yoḳdur ve ol nā-ḥaḳ (9) and içedür. Eger anı andġa buyursañg mañga ẓulm ḳılġan bolur-sén. Méniñg tedbīrim (10) -ni ḳılġıl. Ḳāḍī ol kişiniñg nāle[695] vü zārīsini körüp bildi kim rāst aytadur.

(11) Ḳāḍī aydı: Éy ḫᵛāce, añga ḳarż bérgeniñg né ṭarīḳada érdi? Evvelidin beyān ḳılġıl.

(12) Ol kişi aydı: Éy ḳāḍī, ᶜömrüñg uzun ve devletiñg füzūn [bolġay] kim bu kişi birle né-çend (13) yıldın beri dost érdim. İttifā[ḳ] bu kişi bir kenīzekge ᶜāşıḳ boldı ve ol kenīzek **[91a]** (1) -niñg bahāsı yüz ellig dīnār érdi. Bu kişiniñg ellig dīnārlıḳ eşyāsı (2) bar érdi ve anı almaḳġa héç çāre tapmadı. Kéçe ve kündüz zār zār yıġlar érdi. (3) Bir kün ékevlen temāşā[696] üçün saḥrāġa çıḳtuḳ. Bir yérde bir sāᶜat olturup (4) érdük. Bu kişi ol kenīzek sözini çıḳarıp zār zār yıġladı. Yigirme üç yıldın (5) beri dostum érdi. Köñglüm köyüp aydım: Éy fülānī, ol kenīzekniñg tamām bahāsıġa (6) yétgünçe dünyālıḳıñg yoḳdur ve méniñg hem yoḳ. Héç kişi séniñg feryādıñgġa yétmeydür, (7) ammā méniñg dünyālıḳdın yüz dīnārım bardur[697] ki né-çend yıldın beri renc meşaḳḳat (8) bisyār tartıp ḳolġa kéltürüp-mén. Ol dīnārnı sañga bérey, ḳalġanını özüñg (9) ḳoşup ol kenīzekni alġıl ve bir ay ᶜıyş ᶜişret ḳılġıl. Andın kéyin satıp (10) yüz dīnārımnı mañga bérgil, dép érdim. Bu kişi ol sözlerni éşitip bisyār yıġlap (11) ayaġımġa yumalanıp eger bir aydın kéyin kenīzekni satıp

[695] metin: **نالهء**
[696] metin: **تماشاه**
[697] Kelime iki defa yazılmıştır.

altunuñgızını bérme (12) -sem dép and içti ve mén altunnı muñga bérdim. Altunnı bérgende Ḫudāy teᶜālāġa (13) maᶜlūmdur ki ékkimizdin bölek kişi yoḳ érdi. Ḫālā tört ay boldı, kenīzekni **[91b]** (1) hem satmaydur altunumnı hem bérmeydür.

Ḳāḍī aydı: Muñga altunnı né yérde bérip (2) érdiñg?

Müddeᶜī dédi: Bir dıraḫt tüpide bérip érdim.

Ḳāḍī aydı: Dıraḫt tüpide (3) añga bérip éken-sén, néme üçün güvāhım yoḳ dér-sén ki ḫaṣmıñg munda oltur (4) -sun, sén héç teşvīş tartmay dıraḫt tüpige barġıl, evvel ékki rekᶜat (5) namāz ötegil, andın kéyin peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemġa yüz merātibe dürūd ayıtġıl, (6) andın kéyin ḳāḍī sañga güvāhlıḳ bérmek üçün çarlaydur dégil, dép érdi. (7) Ḫaṣm tebessüm ḳıldı, ḳāḍī körüp körmesge saldı.

Ol kişi aydı: Ḳorḳar (8) -mén kim ol fermān tutmaġay.

Ḳāḍī aydı: Méniñg mührümni alıp barġıl ve ayıtġıl (9) ki bu, ḳāḍīniñg mühridür kélip güvāhlıḳ bérsün, dédi, dégil. Ol kişi mührni (10) dıraḫt ḳaşıġa alıp kétti ve ḫaṣm ḳāḍī ḳaşıda olturup ḳaldı ve ḳāḍī (11) bölek dād-ḫᵛāhlarnı soraġalı meşġūl boldı. Bu kişige ḳaramay [bir] müddetdin kéyin (12) ol kişi dıraḫt tüpige yétgen müdür? dédi. Bu kişi henūz yétmegendür, dédi. (13) Ḳāḍī yana bölek ḥükmge meşġūl boldı. Ol dıraḫt tüpige barıp ḳāḍī ayıtġan **[92a]** (1) ṭarīḳa birle mührni körsetip ḳāḍī séni çırlaydur, dép ayıttı. Bir sāᶜat (2) olturdı. Dıraḫtdın héç cevāb kélmedi. Ġam-nāk yanıp ḳāḍīniñg aldıġa (3) kéldi.

Aydı kim: Barıp mührüñgni ol dıraḫtġa körsettim, dıraḫt héç [cevāb] (4) bérmedi.

Ḳāḍī aydı: Ġalaṭ ḳıldıñg, ol dıraḫt kélip güvāhlıḳ bérdi dép (5) ol ḫaṣmge baḳıp aydı kim: Bu kişiniñg ḥaḳḳını bérgil ve ger né mén kenīzekni satıp (6) bu kişiniñg altunını bérürmén.

Ol ḫaṣm aydı: Mén siziñg ḳaşıñgızda édim, (7) héç dıraḫt kélmedi, güvāhlıḳ hem bérmedi.

Ḳāḍī dédi: Rāst aytur-sén (8) ki dıraḫt kélmedi, ammā eger sén bu altunnı ol dıraḫt tüpide almasañg (9) mén ol kişini dıraḫt tüpige yétgen müdür dép sorġanda arası yıraḳ (10) henūz yétmegendür, démediñg mü? Eger altunnı almaġan bolsañg ol kişi né yérge (11) bardı ikin ve ḳaysı dıraḫt tüpige bardı ikin, démes mü érdiñg (12) ve müddeᶜīni ilzām ḳılmas mu érdiñg? dép ol ḫaṣmdın altunnı tapturup (13) bérdi.

Pes hemmeni kitābdın çıḳara-mén, démegil. Özüñgdin hem bu nevᶜ tedbīrlerni **[92b]** (1) ḳılġay-sén ve dīger bolġay ki özüñgniñg öyide nihāyetī tevāżuᶜlıġ bolġay (2) -sén, ammā meclis-i ḳażāda heybet birle çırayıñgnı çırtıp olturmaḳıñg obdandur (3) tā uluġ bolġay-sén ve aġır bolġıl ve kem sözlegil ve dād-ḫᵛāhnıñg sözini éşitmek (4) -din ve sormaḳdın melūl bolmaġıl ve ṣabr birle bolġıl. Eger mesᵓele vāḳiᶜ bolsa müftī birle (5) meşveret ḳılġıl tā öz reᵓyiñgni rūşen ḳılġay-sén ve hemīşe ders ayıtmaḳdın (6) ḫālī bolmaġıl. Mesᵓele ve meẕheblerdin andaġ ki ayıttım, tecrübeleriñgni könglüñgde tu (7) -tġay-sén ve şerīᶜatda şek ṭarafıge ḥükm ḳılmaḳ revā érmesdür. Vaḳtāki ḳāḍī (8) müctehid bolsa revādur. Pes ḳāḍī zāhid ve ᶜilm-i fıḳhda māhir bolġay ve bolġay ki né-çend maḥallde (9) ḥükm ḳılmaġay: Evvel gursene ve teşnelikde ve serābdın çıḳḳan maḥallde, ġam-gīnlikde

ve dünyā (10) -lıḳnıṉg endīşesi pīş kélgen vaḳtda. Ḳāḍīniṉg hiẕmet-kārları andaġ bolġa (11) -y ki dād-ḫᵛāhnıṉg her nevᶜ ser-güẕeştini[698] beyān ḳılġalı ḳoymaġay. Anıṉg üçün ki ḳāḍī (12) şarṭı ḥükm ḳılmaḳdur, teftīş ḳılmaḳ érmes. Tola teftīşler bardur ki ḳılġandın ḳılmaġan (13) ḫūbraḳdur ve sözni ḳısḳa ḳılġay. Pat andġa buyrumaġay ve dünyāsı tola, bī-pāk **[93a]** (1) ḫalḳnı bilse ḳılġan tecrübesiçe teftīş ḳılġay, taḳṣīr ḳılmaġay ve sehl tutmaġay, (2) özi birle muvāfıḳ ḫalḳnı özi birle tutġay, hergiz ḳılġan ḥükmni bozmaġay ve ḥükmi (3) -ni ḳavī ve muḥkem ḳılġay ve hergiz öz ḳolı birle iḳbāl ve menşūr fütümegey, meger żarūret bolsa (4) fütügey ve öz ḥıfẓını ᶜazīz ḳılġay ve öz sözini sicil ḳılġay, hünerler obdanı (5) ᶜilm ve perhīz-kārlıḳ[699] bilgey.

Pes eger bu ᶜilm-i şerīf hünerin verziş[700] ḳılmasaṉg (6) ve bu tevfīḳni tapmasaṉg ve leşkerī-pīşe[701] bolmasaṉg bārī ticāret ṭarīḳasını lāzım (7) tutġıl ve anıṉgdın menfaᶜat körgey-sén ki her nérse[702] ki ḳoluṉgġa kéltürür-sén, (8) ḥelāl-i muṭlaḳdur ve her kişiniṉg nezdide pesendīdedür. Ammā bu kārda taḳṣīr ḳılmaġay (9) -sén.

Ottuz ékkinçi bāb, ticāret ḳılmaḳnıṉg beyānıda.

Bilgil éy (10) oġul, sevdā-gerçilikni eger çendī ki hüner dégeli bolmasa hem ḥaḳīḳatige baḳsa sevdā-ger (11) -ler resmi resūmı hüner-verler ṭarīḳasıġa muvāfıḳdur.[703] Anıṉg üçün aytıpdurlar: Sev (12) dā-gerlıḳ aşlı nā-dānlıḳ ve fürᶜi ᶜaḳl biledür. Çün ānki aytıpdurlar: "*Lev lā el-cühālu le-heleke* (13) *er-ricālu.*" Yaᶜnī eger nā-dānlar bolmasa cihān tebāh bolur érdi ve maḳsūd bu sözdin ol **[93b]** (1) -dur ki her kişi bir direm ziyāde tapmaḳ ṭamᶜaıda maşrıḳdın maġribġa yürse kūh, beyābān (2) ve deryālarda öz ḫᵛāhişini muḫāṭarage taşlamasa oġrı ve ḳaraḳçıdın, şīr (3) -din ve yol nā-emīnlikidin ḳorḳsa maşrıḳdaḳı[704] niᶜmet maġribġa ve maġribdeḳı maşrıḳġa[705] (4) yétmes érdi. Cihānnıṉg ābādlıḳı niᶜmet birledür. Bu işni sevdā-gerdin bölek (5) kişi ḳıla'lmas ve mundaġ ḫaṭarlig işni ol kişi ḳılur ki ᶜaḳlnıṉg közi tikilgen (6) bolġay. Sevdā-gerçilik ékki ṭarīḳadur: Biri muᶜāmele ḳılmaḳ, biri müsāfir bolmaḳ. Muᶜāmele (7) ḳılmaḳ, zer-dārlar ṭarīḳasıdur. Kesād meṭāᶜnı ziyāde satmaḳ ṭamaᶜıda alurlar ve bu (8) iş, mālnı muḫāṭarage taşlamaḳ bolur ve dūr-endīş kişi kesād metāᶜnı aġır bahāġa (9) satmaḳ ṭamaᶜıda almas. Sevdā-gerçilik oldur ki ékki ṭarīḳa menfaᶜatge dilīrlik ḳılġay (10) ve diyānetlik ve rāstlıḳnı lāzım tutġay ve özininiṉg menfaᶜati üçün özgeni (11) ziyānda ḫᵛālamaġay ve muᶜāmeleni özidin pest kişi birle ḳılġay ve eger özidin (12) uluġ kişi birle muᶜāmele ḳılsa diyānet ve mürüvvetlig kişi birle ḳılġay, firīb béredurġan (13) ḫalḳdın iḥtiyāṭ ḳılġay, dünyāsı yoḳ kişi birle muᶜāmele ḳılmaġay, dostları birle **[94a]** (1) hem muᶜāmele ḳılmaġay-sén, eger ḳılsa sūddın könṉgül üzgey ki tola dostluḳ endek[706] (2) sūd, endek[707] ziyān birle tebāh bolur ve ziyāde ḳılmaḳ ṭamaᶜıda nesiyye muᶜāmele ḳılmaġıl, tola (3) ziyāde ṭamaᶜıda kemlik ḥāṣıl[708] bolur. Uluġ ziyān isrāf

[698] metin: **سر كذشته سيني**
[699] metin: **چرهز كار ليق**
[700] metin: **ورزيش**
[701] metin: **شكر پشه**
[702] metin: **نرسهء**
[703] metin: **موافيق دور**
[704] metin: **مشريقداقي**
[705] metin: **مشريقغا**
[706] metin: **انديک**
[707] metin: **انديک**
[708] metin: **حاصيل**

ḳılmaḳdadur. Sūd ḥāṣıl[709] bo (4) -lmaġunça aṣlī pulunġdın yémegil ki uluġ ziyāndur ve sūd ümmīdide aṣlıḳ almaġıl ki aṣlıḳ (5) satġuçılar hemīşe yaman atlıḳdurlar. Diyānet oldur ki alġan némede yalġan (6) ayıtmaġay. Kāfir ve Müselmān, yalġan ayıtmaḳnı yaman körüpdürler. Andaġ ki mén [uşbu] maᶜnāda ékki (7) beyt aytıpdur-mén.

Beyt

Éy köṅglüm ara ᶜışḳınġ otı salġan nūr

Ol (8) nūr ara Mūsā-mén köṅglümdür Ṭūr

ᶜIşḳınġnı köṅgül cānı bérip almış-mén

Alġuçıġa (9) yalġan démek érmes meşhūr

Ve beyᶜ ḳılmaġunça metāᶜnı ḳoldın çıḳarmaġay-sén (10) ve muᶜāmelede şerm tutmaġay. Büzürgler aytıpdurlar: Şerm, tola rūzāneni kem (11) ḳılġusıdur ve bī-mürüvvetlikni lāzım tutmaġay. Bu hünerniṅ müteṣaddīleri aytıpdurlar: (12) Sevdā-gerlikniṅ aṣlı, taṣarruf ḳılmaḳ ve mürüvvet ḳılmaḳdur. Taṣarruf, cemᶜ ḳılġannı saḳla (13) -ġuçı ve mürüvvet, ᶜizzet ve ḥürmetni saḳlaġuçıdur. Andaġ éşitipdür-mén ki: **[94b]** (1)

Ḥikāyet

Bir sevdā-ger bir satıġçıġa miṅ dīnār muᶜāmele ḳılıp érdi. Muᶜāmeleni aladurġan (2) vaḳtıġa yétti. Sevdā-ger bile satıġçı alġan bérgenini ḥesāblaşıp üç noḫūd altunda (3) ḫilāf ḳılıştılar.

Satıġçı: Ménde bir dīnārıṅ ḳaldı.

Sevdā-ger aydı: Sénde bir dīnār (4) yana üç noḫūd altunum bardur.

Bu sözde namāz-ı bāmdāddın tā namāz-ı fīşīnġaça[710] mücādele ḳılıştılar. (5) Āḫir satıġçı dil-teṅ bolup bir dīnār, üç noḫūd altunnı sevdā-gerge bérdi, sevdā (6) -ger öyige yandı. Satıġçınıṅ şākirdi sevdāgerniṅ arḳasıdın irkeşip (7) bardı, aydı: Éy ḫᵛāce, maṅa şākirdānelik bérgil. Sevdā-ger ol bir dīnār, üç miṯḳāl (8) altunnı şākirdġa bérdi. Şākird altunnı alıp satıġçınıṅ ḳaşıġa kéldi. (9)

Satıġçı: Éy fülānī, méni üç nohūd altun üçün értedin bu vaḳtġaçaga yétti, sén (10) néme ṭamaᶜ ḳılıp bardıṅ? Şākird, sevdā-ger bérgen altunnı üstādıġa körsetti, (11) satıġçı taᶜaccübġa ḳaldı, ayıttı: Sübḥāna'llāh! Bu kūdek ḫōş-rūy émes. Bu kişi (12) munça baḫīllıḳ birle munça altunnı muṅga néme üçün bérgendür? dép sevdā-gerniṅ öyige (13) bardı ve aydı: Éy şeyḫ, sizde ᶜaceb vāḳıᶜa körüpdür-mén ki értedin bu vaḳtġaça **[95a]** (1) né-çend kişi bile méni üç noḫūd altun üçün kāh ettiṅgiz, yana bu altunnı hemmesini (2) şākirdimġa bérip-siz. Bu baş aġrıḳı néme érdi, bu seḫāvet néçükdür?

Sevdā-ger (3) aydı: Éy ḫᵛāce; mén sevdā-gerdür-mén, sevdā-gerliknīṅ ṭarīḳi almaḳ satmaḳ (4) -dur. Eger bir direm çaġlıḳ ziyān tartsa nıṣf-ı ᶜömri ġurūr kétgenge oḫşa (5) bolġusıdur. Eger mürüvvet ḳıladurġan vaḳtda mürüvvet ḳılmasa öz aṣlınıṅ nā-pāk (6)

[709] metin: **حاصيل**
[710] metin: **فشينغاجا**

bolġanıġa güvāhlıḳ bérgenidür. Mén özümniñg ziyān-kār boluşını hem ḫ^{v}āhlama (7) -dım ve aşlımnıñg nā-pāklıḳını hem ḫ^{v}ālamadım. Ammā sevdā-ger, şerīkçilik (8) -din perhīz ḳılġay ve eger şerīk bolsa ġanī kişi birle şerīk bolġay tā ü (9) -leşip aladurġan vaḳt feşīmān kéltürmegey ve kişiniñg sermāyesige (10) bir néme almaġay. Ölüg, sınuḳ némerseni almaġay, endek[711] dünyā bile öz baḫtım (11) -nı sınay-mén, démegey. Eger kişi bu ḫaṭnı fülān şehrge alıp barıñg[712] dése (12) ol ḫaṭnı oḳup baḳıp andın alġay. Anıñg üçün ki ol ḫaṭda (13) bu kişige belā ve ziyān yétmek iḥtimāli bardur ve her şehrge barsa[ñg] yaman ḫaber alıp **[95b]** (1) barmaġay-sén ve ölüm ḫaberini alıp barmaġay ve ḫoş ḫaber alıp barmaḳdın (2) taḳṣīr ḳılmaġay. Hem-rāhsız yolġa kirmegey. Kārvānnıñg otrasıġa tüşgey (3) ve metā^{c}ını kārvānnıñg metā^{c}ınıñg otrasıda ḳoyġay ve silāḥ-dārlar[713] arasıda (4) olturmaġay ki ḳaraḳçılar evvel silāḥ-dārlarġa[714] ḳaṣd ḳılurlar. Eger fiyāde bolsa aṭlıġ (5) -larġa hem-rāh bolmaġay. Bīgāne kişidin yolnı sormaġay. Tola nā-pāklar bardur ki (6) ġalaṭ yolnı körsetip arḳadın barıp metā^{c}larnı alur ve eger kişi sanñga yol (7) üzre yoluḳsa tāze-rūluḳ bile selām ḳılġay-sén ve özüñgni ḳorḳġan (8) ve harġan şūretde körsetmegey-sén ve zāhidlerġa[715] ḥıyānet ḳılmaġay. İltifāt (9) ve yaḫşılıḳnı dirīġ tutmaġay ve ozuḳsuz yolġa kirmegey ve temmūzda ḳışlıḳ (10) éginsiz ve ḳışda yazlıḳ éginsiz yolġa kirmegey, egerçi yol yaḳın bolsa hem (11) ve kirāġa alġan kişini ḫōşnūd ḳılġay. Vaḳtāki bir yérge tüşse diyānetlig satıġ (12) -çı tapġay ve üç ṭāyife birle ṣoḥbet tutġay ve civān-merd, ^{c}ayyār-pīşe[716] ve zer-dār[717] (13) ve mürüvvetlig ve kişiniñg ḥaḳḳını tanuġuçı ve yolnı biledurġan kişi bile yürgey **[96a]** (1) ve cehd ḳılġıl tā ıssıġ ve savuḳ ve açlıḳ ve teşnelikge ḫūy ḳılġay-sén (2) ve āsāyişde isrāf ḳılmaġıl tā żarūret bolsa āsānraḳ bolġusıdur ve (3) özüñg ḳıladurġan işni kişige i^{c}timād ḳılmaġıl ki dünyā hem mekr firībdür. (4) Ammā sevdā-gerçilik sermāyesi rāstlıḳ ve diyānetdür. Almaḳ, satmaḳda (5) rāst-gūy bolġay ve tola alıp pat satġay. Mehmā-emken[718] nesiyye almaḳ ve bérmek (6) -ni lāzım tutma ve ^{c}ālim ve seyyid ḫalḳ birle mu^{c}āmele ḳılmaġıl tā īnki olarnıñg ḫāṭırı (7) séndin rencīde bolmaġay. Eger mu^{c}āmele ḳılsanñg menfa^{c}atni olar ṭarafıge ḳoyġay (8) -sén ve nöker kişiler birle, ḫayr seḫāveti yoḳ kişiler birle, ḳāḍīniñg ḫāṣ vekīl (9) -leri birle ve kişiniñg ḫiẓmet-kārı birle mu^{c}āmele ḳılmaġıl ve her kişi bular bile mu^{c}āmele (10) ḳılsa baş aġrıḳı ve feşīmāndın ḫalāṣ bolmaġusıdur. Körmegen ve āzmūde (11) ḳılmaġan kişidin emīn bolmaġıl, bir āzmūde ḳılġan kişini yana āzmāyiş ḳılmaġıl. (12) Miṣālde kélipdür ki: Āzmūde ḳılġan şeyṭān, āzmūde ḳılmaġan ādemdin (13) ḫūbraḳdur. Kişini āzmāyiş ḳılsanñg öz ḳudretiñg yétedurġan némerse bile **[96b]** (1) āzmāyiş[719] ḳılġıl ve her kişini āzmāyiş ḳılsanñg bir iş ḳıldurup āzmāyiş (2) ḳıl, söz birle āzmāyiş ḳılmaġıl. Yüz ṭāvus çaġlıḳ nesiyyedin bir ḳuçḳaç (3) çaġlıḳ naḳd obdandur. Ḫuşkīde sefer ḳılmaḳdın on yarımnı tapsanñg on (4) birni tapmaḳnıñg ṭama^{c}ıda deryā seferini iḫtiyār ḳılmaġıl ki deryā seferiniñg ziyānı (5) süddın toladur. Eger ḫuşkīde sefer ḳılsanñg, mālıñg kétse cānıñg ḳalġusıdur. (6) Velīkin ta^{c}accüb işlerni körmek üçün tüvān-gerlik vaḳtıda deryāġa kirmek revādur. (7) Aytıpdurlar: "*İrkebū'l-baḥre merraten ve'n-ẓurū fī āṯāri raḥmetu'llāhi.*" Ya^{c}nī kiriñgler deryāġa (8) bir mertebe ve körüñgler Ḫudāy

[711] metin: **اندیک**
[712] metin: alıp barıp barıñg
[713] metin: **صلاح دار**
[714] metin: **صلاح دار**
[715] metin: **ذاهد**
[716] metin: **عیار پشه**
[717] metin: **زردار**
[718] metin: **مهما امکین**
[719] Kelimenin *az* hecesi 96a/13'ün sonunda da yazılmıştır.

teᶜālānıñg raḥmetiniñg eşerlerini. Almaḳ ve bérmekde teşvīş (9) -siz bolmaġıl, satġandın kéyin teşvīş ḳılmaġıl ve öz işleriñgniñg (10) hemmesini kişiniñg ḳolıġa taşlamaġıl. Bolġan menfaᶜat ve ziyānnı ser-ḥesāb (11) barıp ḫaṭge fütip turġıl tā sehv ġalaṭdın emīn bolġay-sén ve ḳullarıñgdın (12) ḥesāb alġıl ve héç işġa özüñg güvāh bolmaġıl, eger münkir bolmaḳ lāzım kélse bo (13) -la'lmas-sén ve öyde boladurġan menfaᶜat ve ziyānnı ser-ḥesāb barġıl ve ḫıyānet **[97a]** (1) ḳılmaġıl, her kişi ki ḫıyānet ḳılsa özige ḳılġan bolur.

Ḥikāyet

Bir kişi bar érdi (2) ve anıñg né-çend ḳoyı bar érdi ve bir ḳoyçısı bar érdi kim rūze-dār ve pārsā. (3) Her kün ḳoylarnı saġıp sütini ḫᵛācesi ḳaşıġa alıp kélür érdi. (4) Ḥᵛācesi ol sütge su ḳoşup ol ḳoyçıġa satturur érdi. Bu (5) ḳoyçı ḫᵛācesiġa naṣīḥat ḳılur érdi ki: Ḫıyānet ᶜāḳıbeti yamandur. Ḥᵛācesi (6) éşitmes érdi. İttifāḳan bir kéçe ḳoylarnı aġılġa sulap özi bir bülend yérge (7) çıḳıp yétip érdi. Bahār faşlı édi. Yamġur yaġıp ḳatıġ su kélip ḳoy (8) -larnı helāk ḳıldı. Tañglası ḳoyçı süt almay kéldi.

Ḥᵛāce sordı: Bu kün (9) né üçün süt kéltürmediñg?

Ḳoyçı aydı: Éy ḫᵛāce, mén ayıtmadım mu kim süt (10) -ge su ḳoşmañg dép? Ḳabūl ḳılmadıñgız. Uşol sütge ḳoşḳan sular (11) hemmesi bir bolup kélip ḳoylarnı alıp kétti.

Ġaraż oldur ki ḫıyānet ḳılmaġıl. (12) Her kişi bir mertebe ḫıyānet ḳılsa héç kişi iᶜtimād ḳılmaġusıdur. Rāstlıḳnı pīşe[720] (13) ḳılġıl ki ṭarz ve ṭarīḳalarnıñg uluġraḳı rāstlıḳdur ve ḫoş muᶜāmele ve almaḳ **[97b]** (1) ve bérmekde tüccār bolġıl ve héç kişige vaᶜdege ḫilāf ḳılmaġıl ve ḫarīdārġa rāst ayıtġay, (2) Ḫudāy teᶜālā bereket bérgey ve muᶜāmelede temessük almaḳdın ġāfil[721] bolmaġıl tā ḥaḳnı ḳoluñgġa (3) almaġunça temessükni bérmegey-sén ve her yérge barsañg āşinā tutġıl. Eger barmaġan (4) yérge barur bolsañg uluġ kişiniñg nāmesini alıp barġay-sén tā özüñg (5) meşhūr bolġay-sén ve ḫalḳ birle obdan çıḳışġıl ve cāhil ve aḫmaḳ ve bī-pāk (6) ve bī-namāz kişi birle hem-sefer bolmaġıl. Aytıpdurlar ki: "*Er-refīḳu ṣumme'ṭ-ṭarīḳ.*" Yaᶜnī evvel refīḳ (7) tap, andın kéyin yolġa kir. Ol kişi ki séni emīn bilse sén anıñg gümānını ġalaṭ ḳılma (8) ve her néme alsañg körmey alma ve her néme satsañg narḫını obdan añglap satġıl (9) ve şarṭ ḳılmaġıl tā güft ü gūydın emīn bolġay-sén ve öy tutmaḳnıñg ṭarīḳasını (10) obdan bilgey-sén ki uluġ sevdā-gerçilik öy tutmaḳnı bilmekdür ve öyge lāzım (11) boladurġan némeni erzānçılıḳda alġay-sén. Bir yıllıḳ sālyānege ékki yıllıḳ sālyāne (12) alġıl, narḫ ḳıymet bolġay, nışfını satġay-sén tā ol yılda müft sālyāne (13) yégey-sén ve bu işde héç istiḥāle ve bed-nām yoḳdur. Ol, öy tutmaḳnıñg ṭarīḳa **[98a]** (1) -sını bilgen bolur. Eger dünyālıḳıñgġa ḫalel yétse anıñg tedbīrini ḳılġay-sén. (2) Eger ful tapmaḳnı ziyāde ḳıla'lmasañg ḫarcnı kem ḳılġıl ve eger sevdā-gerçilik ḳılma (3) -sañg, ᶜilm örgenmekni ḫᵛālasañg bilgil ki şerīᶜat, ᶜilm-i dīn ḳalsa (4) ᶜilm-i ṭıb[722] ḫūbraḳdur. Peyġamber ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem aytıpdurlar ki: "*El-ᶜilmu ᶜilmāni* (5) *ᶜilmu'l-ebdāni ve ᶜilmü'l-edyāni.*"[723] Yaᶜnī ᶜilm ékki ḳısmdur: Beden ᶜilmi ve dīn ᶜilmini (6) bilmek.

[720] metin: **پشه**
[721] metin: **غافيل**
[722] metin: **تيب**
[723] Hadis-i Şerif: Dagganî Mevzûâtu'd-Dagganî.

Ottuz üçünçi bāb, ᶜilm-i ṭıb ṭaleb ḳılmaḳnıŋ beyānıda.

Éy oġul, (7) eger ṭabīb bolsaŋ bolġay ki ᶜilm-i ṭıbnıŋ ḳāᶜidelerini bilgey-sén. Bilgil ki (8) ādemniŋ bedenide her némerse ki mevcūddur, yā ādemniŋ ḥaḳīḳatide dāḫil bolur yā ḫāric bo (9) -lur ve ādemniŋ ḥaḳīḳatide dāḫil boladurġan némerse üç ḳısmdur: Evvelḳı ḳısm oldur ki (10) beden s̱ābit, ber-pā turmaġlıḳı anıŋ birledür, ékkinçi ḳısm oldur ki beden s̱ābit, ber-pā (11) turmaġlıḳını anıŋ birle ümmīd tuta'lur, üçünçi ḳısm oldur ki bedenni bir ḥāldin (12) yana ḥālġa yötker ve ol némerse ki ādem ḥaḳīḳatide dāḫil érmesdür, ol némerseni ḳabūl (13) ḳılmaġlıḳ birle żarar yétgürür, yā vāsıṭa bile veyā bī-vāsıṭa. Ammā ol ḳısmī ki bedenniŋ s̱ābit **[98b]** (1) ve ber-pā turmaġlıḳı anıŋ birledür, yā māddeniŋ cinsidin bolur veyā ṣūretniŋ cinsidin (2) bolur. Ol némerse ki māddeniŋ cinsidindür, ékki nevᶜdür, ᶜanāṣır-ı erbaᶜage oḫşa. ᶜAnāṣır-ı erbaᶜa (3) törtdür: Ot, su, şimāl, tofraḳ ve mizāclarnıŋ ᶜadedi toḳḳuzdur: Biri muᶜtedil, sékkizi (4) nā-muᶜtedil. Sékkiziniŋ törti müfred, törti mürekkeb ve bu dégen sözniŋ maᶜnāsı oldur ki: (5) Aᶜżā mürekkebdür ḫılṭdın ve ḫılṭ mürekkebdür mizācdın ve mizāc mürekkebdür ᶜanāṣırdın. Ol ki (6) ṣūret cinsi üç ḳısmdur: Ḳuvā,[724] ervāḥ ve efᶜāl ve ḳuvā[725] üç ḳısmdur: Nefsānī, ḥayvānī, (7) ṭabīᶜī. Nefsānī üç ḳısmdur: Ḳuvvet-i müdrike, ẓāhir ve dīger. Ḳuvvet-i müdrike üç ḳısm bolur: Ḫayāl (8) ḳılmaḳ ve fikr ḳılmaḳ ve yādıġa kéltürmek. Efᶜāl hem nefsānī ve ḥayvānī ve ṭabīᶜīniŋ ᶜadedide. (9) Anıŋ üçün ki rūḥ, ḳuvvetniŋ ḫiz̤met-kārı; ḳuvvet, fiᶜlniŋ feydā bolmaḳı teᵓs̱īridür (10) ve ṭabīᶜī ol ki bedenniŋ ḳavām-ı s̱ābit bolmaḳı anıŋ birledür. Çün semizlik mizācnıŋ savuḳ (11) -luḳıġa tābiᶜdür. Oruġluḳ, mizācnıŋ ıssıġlıḳıġa tābiᶜdür. Beşereniŋ ḳızıllıḳı ḳanġa (12) tābiᶜdür. Beşereniŋ sarıġlıḳı ṣafrāġa tābiᶜdür ve çün ṣıḥḥatlik, ḳuvvet ve şehvet (13) -niŋ iᶜtidāliġa tābiᶜdür. Bedenni bir ḥāldin yana bir ḥālġa yötkeydurġan némerseni esbāb-ı **[99a]** (1) żarūrī dérler. Ol alte ḳısmdur: Biri havā, ékkinçi ṭaᶜām, üçünçi ḥareket ḳılmaḳ ve şük (2) turmaḳ, törtünçi uyḳulamaḳ ve oyġaḳ bolmaḳ, béşinçi ṭabīᶜatnıŋ revān bolmaḳı (3) ve ḳabżlıḳı, altınçı nefs-i nāṭıḳage peydā boladurġan ḥālet, çün ānçi ġam ve ġażab ve (4) ḳorḳunç ve muŋa oḫşa némerseler ve bu her biri beden içre ber-vech-i iᶜtidāl bolsa beden (5) ṣıḥḥat selāmet bolur. Bu cümledin biri öz ḥālidin taġayyür tapsa bedenge aġrıḳ (6) peydā bolur. Aṣl-ı ḫilḳatge tüşgen aġrıḳ tört ḳısm bolur. Ṣūretde bolur veyā kem (7) yā ziyādelikde bolur. Vażᶜ bolġan aġrıḳ ékki ḳısm bolur: Yā ᶜużv öz ḥālidin yö (8) -tkelür yā ᶜużvge taşur.

Bilgey-sén ki ᶜilm-i ṭıb ékki ḳısm bolur: ᶜİlmī ve ᶜamelī. ᶜİlmī (9) oldur ki saŋa beyān ḳılıp érdim. Émdi beyān ḳılay kim ᶜilmni iẓhār ḳıldım, anı ḳandın (10) ṭaleb ḳılmaḳ kérek tā barını şerḥ bile aŋlaġay-sén. Cālīnūs, Sitte ᶜAşere[726] (11) dégen kitābıda yād béripdür, Sitte ᶜAşeredin[727] bölek kitābda hem dépdür.

Mizāc (12) -nı bilmekni Kitāb-ı Mizācda ṭaleb ḳılġıl ve ḳuvvet-i ḥayvānīni Kitāb-ı Nabżda ṭaleb ḳılġıl, (13) ḳuvā-yı nefsānīni Buḳrāṭ ve Eflāṭūndın ṭaleb ḳılġıl. Keselniŋ aḳsāmlarını **[99b]** (1) Sitte ᶜAşere kitābıdın evvelḳı maḳālidin Kitābü'l-ᶜilel ve'l-Emrāżda ṭaleb ḳılġıl ve kesel (2) -niŋ ḳısmlarını bu kitābdın üçünçi maḳālede ṭaleb ḳılġıl ve keselniŋ sebeblerini (3) törtünçi, béşinçi maḳālede ṭaleb ḳılġıl. Vaḳtāki ᶜilāc ḳılmaḳnı

[724] metin: **قواد**
[725] metin: **قواد**
[726] metin: **عشر**
[727] metin: **عشريدين**

ḫ^{v}ālasaṅg keselniṅg yégen (4) ġıẕāsını ser-ḥesāb barġıl. Bolġay ki evvel keselniṅg ġıẕāsıdın āgāh bolma (5) -ġunça ^{c}ilāc ḳılmaġay.

Naẓm

Her kesel def^{c}ide vācibdür bularnı[728] bilmekiṅg

(6) İmtilā vü ḳuvvet ḥāl ü mizāc nüsḫadur

Ve bilgey ki ıssıġdın bolġan keselge né ṭarīḳada (7) ^{c}ilāc ḳılmaḳ kérek? Ḳā^{c}ide ve ḳıyāsnı biledurġanlar meẕheblériçe mu^{c}ālece ḳılġay. Eger (8) bularnıṅg her birini ^{c}alā-hide zikr ḳılsam söz uzaḳġa tartadur ve keselniṅg yaḫşı (9) ve yaman ^{c}alāmetlerini Taḳdimetü'l-Ma^{c}rifede, Buḳrāṭnıṅg kitābıda ṭaleb ḳılġıl. Tamur (10) tonumaḳ ve ḳārūre tonumaḳnı Nabżü'l-Kebīr ve Nabżü's-Saġīr kitābıdın evvelḳı maḳāle (11) -de ṭaleb ḳılġıl ve kesel içideki ^{c}alāmāt ve nişānelerni hem Sitte ^{c}Aşere[729] kitābıdın (12) a^{c}żā-yı ilelde[730] ṭaleb ḳılġıl ve ısıtmalarnı bilmekni hem Sitte ^{c}Aşere[731] kitābıdın Kitāb-ı Ḥamlet (13) -de ṭaleb ḳılġıl ve ıssıġdın bolġan kesellerniṅg tedbīrini Buḳrāṭnıṅg Mā^{ɔ}ü'ş-Şi^{c}r **[100a]** (1) dégen kitābıda ṭaleb ḳılġıl ve ṭabīb tecrübe tola ḳılġan bolġay ve ḫalḳ arasıda (2) ma^{c}rūf ve meşhūr bolġay ve keselni tola baḳġan bolġay ve mu^{c}ālece ḳılġannı tola (3) körgen bolġay. Vāḳi^{c} boladurġan keseller aṅga pūşīde bolmaġay ve kitāblarda (4) oḳuġanı ḫāṭırıda bolġay ve mu^{c}ālece ḳılmaḳdın toḫtamaġay ve Buḳrāṭnıṅg Vesāyā (5) dégen kitābını oḳuġan bolġay ve hemīşe özini pāk tutġay ve özini ḫōş-būy (6) ve pākīze tutġay. Vaḳtāki keselni körgeli kélse çırayını oçuḳ tutġay, yaḫşı söz (7) -lüg [bolġay] ve keselge ḳuvvet bérgey.

Vaḳtāki keselni körgeli barsa, uyḳuluġ gümān ḳılsa, (8) vaḳtāki ḳıçḳırsa, cevāb bérse, ammā kişini tonumasa ve közini pat açıp yumsa (9) yaman ^{c}alāmetdür. Eger bī-hūş bolsa ve futını her ṭarafge taşlap urunup yatsa (10) yaman ve eger bī-hūş bolsa ve her vaḳtda ḳıçḳırsa ve ḳolını taşlasa yaman ^{c}alāmet (11) -dür ve eger keselniṅg bedeni ilgerkidin aḳraḳ bolsa ve lebini yalasa yaman ^{c}alāmetdür (12) ve kesel hemīşe ḳay ḳılsa ve ḳay her rengde kélse, toḫtamasa yamandur ve eger kesel (13) gāh gāhī yutalsa balġamını bir némersege alıp ḳurutup yuġay, eger balġamnıṅg nişānesi **[100b]** (1) ḳalsa yaman ^{c}alāmetdür. Eger ḳatıġ reşkdin, ḳatıġ ġamdın aġrıġan bolsa, (2) dūmge (?) bolsa bularnıṅg hemmesini beyān ḳıldım, dārū ḳılmaġıl ki sūd ḳılmaġusıdur (3) ve eger keselni körgeli barsaṅg, bu ayıtġan ^{c}alāmetler bolmasa ümmīd-vār bo (4) -lġıl ki yaḫşı bolġusıdur.

Faṣl

Eger keselniṅg tamurı pür-ḳuvvet engüşt (5) astıdın salsa bilgil ki ḫūn ġālibdür ve yinçige salıp yıldam bolsa ṣafrā (6) ġālibdür. Eger yinçige süst bolup kéçikip salsa ruṭūbet ġālibdür ve eger engüşt (7) astıda dürüşt bolup kéçikip salsa sevdā ġālibdür. Eger muḫālif salsa, ḳaysı (8) ṭarafge meyli ziyāde bolsa ol ṭarafge ḥükm ḳılġay.

Faṣl

[728] Kelime iki defa yazılmıştır.
[729] metin: **عشر**
[730] metin:**اعضاء اليه دا**
[731] metin: **عشر**

Vaḳtāki nabżını[732] bildiñ (9) ḳārūrege baḳġıl eger aḳ su meşellik bolsa ġamdın kesel bolġannıñ ᶜalāmeti (10) -dür, eger aḳ rūşen bolsa ḫılṭ-ı ḫāmdın [kesel] bolġannıñ nişānesidür. Eger ḳārūre, (11) [yaġ] reñgide bolup anıñda ḫaṭ körünse vaḳtı yavuḳ yétgenniñ nişānesidür. (12) Eger ḳārūre zaᶜferān dék bolsa teb-i ṣafrāvīdür[733], ḫūn ṣafrāġa yār bolġandur. (13) Eger ḳārūreniñ üzeside sarıġlıḳ bolup tehide ḳaralıḳ bolsa kesel öfke **[101a]** (1) -din ve taldın bolġannıñ ᶜalāmetidür ki dārū ḳılmaġıl. Eger ḳārūreniñ tehi (2) yaşıl veyā sarıġ çalınsa pat ṣıḥḥat tapġay. Eger kesel, hezeyān sözlese (3) ve ḳārūre ḳızıl ve ḳaramtıl bolsa veyā ḫūn-ālūde bolup kömüki üzeside bolsa (4) anıñdın ḫaẕer ḳılġıl ve eger ḳārūre ḳara bolsa ve üzeside ḳanġa oḫşa néme bolsa anıñ (5) -dın ḫaẕer ḳılġıl ve eger ḳārūre ḳara bolsa ve anıñda keykge oḫşa néme bolsa veyā ḳanġa oḫşa (6) néme bolsa ol kesel birle ḫūblaşḳay. Eger ḳārūre sarıġ bolsa, anıñda āftāb (7) zerresi dék néme bolsa ol kesel ḫūndın bolġandur, ḳan aldursa ṣıḥḥat (8) tapġay ve eger ḳārūre sarıġ bolsa ve anıñda aḳ ḫaṭlar bolsa kesel uzaḳġa tartar (9) ve eger ḳārūre sarıġ bolsa kesel taldın bolġannıñ ᶜalāmetidür. Vaḳtāki ḳārūre ve (10) tamur tanudunḡ, keselniñ cinslerini tanuġıl. Anıñ üçün ki keselniñ[734] (11) cinsleri toladur. Vaḳtāki keselniñ cinslerini tonusañ (12) çe ġıẕāġa[735] iktifā ḳılġıl, dārū ḳılmaḳġa kūşiş[736] ḳılmaġıl ve her kesel ki sefūf ve żımād (13) birle ṣıḥḥat tapur bolsa ḫab ve maṭbūḫ dārūlarġa kūşiş[737] ḳılma tā teskīn birle **[101b]** (1) alışıñ kifāyet tapġusıdur ve iḫrāc bérmekdin teᵓḫīr ḳılmaġıl. Kesel ziyāde (2) bolsa yalġuz dārū ḳılġıl, hergiz keselge töhmet ḳılmaġıl ve keselniñ içi bend (3) boluşdın perhīz ḳılġıl. Kesel ḳabūl ḳılmaġan némeni buyrumaġıl ve żarar ḳıla (4) -durġan némeni yégen bolsa defᶜ ḳıladurġan dārūnı ḳılġıl. Ṭabīb obdanraḳ (5) hüneri dārū tonumaḳ ve kesel tonumaḳdur.

Bu bābda tola sözledim, né üçün ki (6) mén ᶜilm-i ṭıbnı[738] dost tutar-mén ki uluġ ᶜilmdür. Tola sözlemekim ol vechdin (7) -dür ki her kişi bir némeni dost tutsa tola sözler. Eger bu ᶜilmni örgenmek müyesser (8) bolmasa ᶜilm-i nücūm ᶜilm-i şerīfdür, örgenmekge cehd ḳılġıl ki nihāyetī uluġ ᶜilm (9) -dür. Ol sebebdin ki ᶜilm-i nücūm peyġamber-i mürselniñ muᶜcizesidür. Eger çendī ki Ḥażret -i (10) Muḥammed Muṣṭafā ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniñ şerīᶜatleri birle mensūḫ bolsa hem. (11)

Ottuz törtünçi bāb, ᶜilm-i nücūm ve ᶜilm-i hendeseniñ beyānıda.

Éy oġul, eger (12) müneccim bolsañ cehd ḳılġıl tā ᶜilm-i riyāżīġa tola meşġūlluḳ ḳılġay-sén. (13) ᶜİlm-i nücūm tola [müşkil] ᶜilmdür, anı tamām şerḥ ḳılmaḳ müşkildür. Anıñ üçün ki héç kişi **[102a]** (1) tamām rāstını tapmapdurlar ve cehd ḳılġıl tā aşlını obdan bilgey-sén. Ḥükmniñ (2) aşlı ol vaḳtda rāst bolġusıdur ki sitārelerniñ taḳvīmi rāst (3) bolġusıdur ve ṭāliᶜ dürüst bolġay. Zīnhār ṭāliᶜge çaġlap iᶜtimād ḳılġıl. (4) Vaḳtāki ḥesāb-ı nümūdārāt rāst kélse andın kéyin ḥükm ḳılġıl ki dürüst (5) bolġay. Ṭāliᶜdin, derece-i ṭāliᶜdin ve ḳamer ve burc-ı ḳamer ve kevākib burclarınıñ mizācı (6) her burcda néçük boladur? Ve ol kevākib sābite ki tolaraḳ öyge yatıpdur. Mesᶜūṭ (?) (7) ve mesīr derecesidin ve muẕlime

[732] metin: **نبص**
[733] metin: **سفراويدور**
[734] Kelime iki defa yazılmıştır.
[735] metin: **حا غذاغه**
[736] metin: **كوشيش**
[737] metin: **كوشيش**
[738] metin: **علم طيب**

ve müteḥarrika derecesidin ki āftāb cirmidedür. Ṣā (8) ᶜid[739] ve hābiṭ,[740] bularnıñg héç ḳaysıdın ġāfil bolmaġıl. Andın derecāt-ı ḳamerge ba (9) -ḳġıl andın aḥkāmdın sözlegey-sén tā ḳılġan ḥükmüñg rāst kélgey. (10) Bularnıñg hemmesini iḥtiyāṭ ḳılsañg méniñg dégenim dék boladur. Üstādım raḥmetu'llāh (11) -dın éşittim ki: Tevellüd bolġan anadın toġulġan vaḳt érmesdür, belki tevellüd bolġan ér kişi (12) -niñg nuṭfesi ḫatun kişiniñg beçedānıda ḳarār tapġanıdur. Ṭāliᶜ aşlı (13) oldur ki yaḫşılıḳ ve yamanlıḳ ol vaḳtġa peyvestedür. Ammā ol sāᶜat ki **[102b]** (1) anadın toġuladur, ol ṭāliᶜni taḥvīl-i kübrā dérler ve toġulġan yılnı taḥvīl-i vasaṭī (2) ve aynı taḥvīl-i ṣıġarī dérler. Ādemniñg başıġa anasınıñg beçedānıda ḳarār tapġan (3) sāᶜatniñg ṭāliᶜi kélgüsidür. Resūl ᶜaleyhi's-selām aytıpdurlar: "*Es-Saᶜīdu men* (4) *suᶜide fī baṭni ummihī eş-şaḳiyyu men şaḳīya fī baṭni ummihī.*"[741] Yaᶜnī saᶜīd (5) kişige sāᶜadet-mend[lik] fütülür anasınıñg ḳursaḳıda ve şaḳī kişige şeḳāvetlik (6) fütülür anasınıñg ḳursaḳıda. Her ḥükmi ki ḳılsañg mén ayıtġanġa baḳıp ḥükm ḳılġıl ve (7) aḥkām şarṭlarıdın baᶜżını beyān ḳıldım. Eger mühendis bolsañg ḥesābnı (8) obdan bilgil. Bir sāᶜat ḥesābdın ġāfil bolmaġıl ve eger zemīnni ḥesāb (9) ḳılsañg künc bulunglarını tonuġıl ve muḫtelif şekllerni ḫᵛār körmegil (10) ve cehd ḳılġıl tā künc bulunglarını obdan bilgey-sén. Tola zemīnler bardur (11) ki künci bu[742] ṣūretlig bolur veyā bu ṣūretde bolur. Tola yér bardur ki tefā (12) -vüti bisyār bolur. Eger zemīn hem-vāre bolsa çaġlap ḥesāb ḳılmaġıl, belki (13) müşelleş şeklide yā murabbaᶜ şeklide ḳılġıl, andın kéyin cüdā ḥesāb ḳılġıl, rāst **[103a]** (1) kélgey. Eger bu bābda mundın ziyāde beyān ḳılsam, kitāb öz iᶜtidālidin çıḳa (2) -dur. ᶜİlm-i hendeseni bölek kitābda beyān ḳılıp érdim, ḫᵛāladım ki bu bābdın bir néçe (3) söz beyān ḳılġay-mén tā kitābım ᶜilm-i hendesedin ḫālī ḳalmaġay, ve's-selām. (4)

Ottuz béşinçi bāb, şāᶜirlıḳ beyānıda.

Bilgil éy oġul, eger şāᶜir bolsañg (5) cehd ḳılġıl ki mümteniᶜ sözlerni sözlemegey-sén ve perhīz ḳılġıl ol söz (6) -lerdin ki özüñg bilgey-sén, özgeler bilmegeyler. Şāᶜirler ḫalḳdın aḫfā (7) ḳılmaḳġa ayturlar. Vezn ve ḳāfiyesiz démekge ḳanāᶜat ḳılmaġıl. Bī-tertīb, bī-(8) ṣanᶜat şiᶜr ayıtmaġıl ki rāst şiᶜrni héç kişi ḫōşlamas. Çün ānçi dép (9) -dürler ki: *Çün aḥsenü evsetü'l-kiẕb*. Yaᶜnī yalġandur, ançа obdandur. Çünki (10) müteᵓaḫḫirīnler zamānıġa barġança ḫūb érmes. Çünki ᶜālim[743] bolmaġan[744] şāᶜirlerniñg (11) fehmideki maᶜnāġa ᶜāciz kélür. Ḫuṣūṣen bu on sékkiz ṣanᶜatlar ki muḳaddemler āz (12) -māyiş ḳılıp tertīb béripdürler. Çün ānçi mücānis dérler başdın ayaġ bir (13) cinsde bolur ve müteşākilī bolur, ékki kelime bir şeklide bolur, noḳṭa birle farḳlik **[103b]** (1) bolur. Çün ānçi zeyd ü zeyd (?) ve müttebeᶜān (?) dérler āyet veyā ḥadīṣ veyā birde bir meşāyiḫ (2) -niñg sözlerini öz sözi ḳılıp kéltürür. Eger āyetdür, çün ānçi bu kemīne (3) aytur:

Derd élige rüşdī bolup hem-zebān

Yıġla Nevāyī kibi tartıp fiġān

---

[739] metin: **صاوعد**

[740] metin: **هابد**

[741] Hadis-i Şerif: Et-Taberanî El-Mu'cemü'l-Kebir, hadis no: 2631.

[742] Orhan Şaik Gökyay tarafından hazırlanan *Kabusname* adlı eserde, açıklama ile ilgili şekillerin çizimi yer almaktadır. Çağatayca Kabusname'nin mütercimi ya bu şekilleri bilinçli olarak çizmedi ya çizmeyi unuttu ya da kopya ettiği nüshada herhangi bir çizim bulunmadığı için kendi tercümesini çizimler olmadan yaptı.

[743] metin: **عاليم**

[744] metin: **بولماغاي**

Ḳāyim (4) olup buᶜs̱ira mā fīl-ḳubūr[745]

Ẓāhir olup ḥuṣṣıle mā fīs-ṣudūr[746]

Ve eger ḳul meşāyiḫdür (5) Nāṣır ᶜAlī aytur:

Bi-ṭarzī Mevlevī aheng-berdāz

Ḥadīs̱-i dīgerān kon perde-i rāz[747]

(6) Meger aytılur çün ānçi bir muṣarraᶜda ékki yérde kélür. Çün ānçi Nevāyī aytur:

Né ᶜışḳ édi ki (7) ᶜadem eyledi vücūdumnı

Ki urdı ṣāᶜiḳa gerdūnġa çékti dūdumnı[748]

Ve müseccaᶜ kélür, (8) yaᶜnī tamām beytning her kelimesi seciᶜ birle kélür. Muvāzin yaᶜnī néçe ġazel bir veznde (9) kélür, anı tetebbuᶜ atarlar. Müselsel yaᶜnī tamām bir ġazel bir maẓmūnda kélür ve musammaṭ (10) yaᶜnī ḳaṣīde[749] ki beyt toḳḳuzdın ziyāde bolsa anı ḳaṣīde dérler. Ḳāfiye ékki, mıṣrāᶜ[750] tört (11) bolur. Çün ānçi ġazelni ṭāḳ ve laṭīfelig sözlerni lāzım tut; çün ānçi ḫāṣ, ᶜāmġa (12) ḫoş kélgey tā īnki séning şiᶜring ḫalḳ ara meşhūr bolġay.

Her sözī ki ayta (13) -sén, çün ānçi medḥ [ü] s̱enā ve ġazel ve hicv[751] ve mers̱iye bularnıng her biride sözning dādını **[104a]** (1) bérgil, hergiz nā-tamām sözlemegil ve her sözī ki nes̱rde[752] aytadur-sén, anı naẓmda ayıtmaġıl (2) ki nes̱r[753] raᶜiyyetge yaraġan birle pādşāh[ġa] yaramas ve ġazelni maḳāmġa alġanda teᵓs̱īr (3) ḳılġu dék ayıtġıl ve her kişining lāyıḳını tonup ayıtġıl ve memdūḥ yaᶜnī medḥ ḳılġan (4) kişining ḳadr ḳıymetige baḳıp sözlegil ve kişi ki bélige fıçaḳ asmaġan bolsa anı (5) şemşīr[754]-efgen démegil ve kişi ki éşek minmegen bolsa sén anıng aṭını Düldül ve Raḫş (6) -ge oḫşatmaġıl ve her kişi ki né sayaḳlıḳ söz dégülük, anı bilgil. Şāᶜirġa vācib (7) -dür ki memdūḥnıng ṭābᶜ ḫᵛāhişlerini bilgey ki né iş ḫoş kéledür? Ve ḥaḳīr himmet (8) -lig bolmaġıl ve hemme ḳaṣīdelerde özüng̃ni bende ve hiz̲met-kār démegil. Ammā zühd ve tevḥīd (9) -de ḳudreting[755] yétgeniçe taḳṣīr ḳılmaġıl ki ékki cihānda yaḫşı at bolur. Şiᶜrde yalġannı (10) ḥaddidin ötkermegil. Eger çendī ki

---

[745] Âdiyat suresi 9. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *E fe lâ ya'lemu izâ bu'siramâ fil kubûr*. "Bilmez mi kabirlerde olanlar çıkarıldığı zaman."

[746] Âdiyat suresi 10. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *Ve hussıle mâ fis sudûr*. "Ve göğüslerde olanlar açığa çıkarıldığı zaman."

[747] Mevlana'nın tarzı gibi bir tarzın olsun, başkalarının hikâyelerini kendine sır perdesi et.

[748] Beyit, Nurseli Özdarendeli tarafından doktora tezi olarak hazırlanan *Ali Şîr Nevâyî, İlk Divan (İnceleme-Metin-Dizin)* adlı eserde şu şekilde yer almaktadır:
Ni ᶜışḳ idi ki ᶜadem iyledi vücūdumnı
Çü urdu saᶜḳa gerdūnġa çikti dūdumnı (366/1)

[749] metin: **قصيدهء**

[750] metin: **مصرع**

[751] metin: **هجوه**

[752] metin: **نصر**

[753] metin: **نصر**

[754] metin: **شمشر**

[755] metin: **قدرينک**

mübālaġa ḳılmaḳ hüner bolsa ġazel ve merṣiyeni bir ṭarīḳada (11) ayıtġıl, hicv[756] ve medḥni bölek ṭarzda[757] ayıtġıl. Kişiniñg sözini irkeşip ayıtmaġıl (12) ki ṭabᶜınñg sözge açılmas. Evvelḳı ḥālde oḳ toḫtap ḳalur-sén. Vaḳtāki şāᶜirlıḳġa ḳādir (13) bolsañg érse égin ayaġını arıġ tutġıl ve bed-ḫūy bolmaġıl ve dāyim tāze-rūy bol **[104b]** (1) ve tola ġarīb sözlerni yād alġıl.

Ottuz altınçı bāb, muṭriblik beyānıda.

(2) Éy oġul, eger muṭriblik ḳılsañg ḫōş-ḫūy bolġıl ve özüñgni pāk tutġıl, (3) égininñgni[758] pāk tutġıl ve ḫōş-būyluḳ lāzım tutġıl ve tili tatlıġ bolġıl ve çırayı (4) çırtuḳ bolmaġıl ve hemme kişige aġırlıḳ ḳılma ve hemme kişige yeñgillıḳ ḳılma. Ādemleriñg (5) ṭabᶜı bir ḳısm érmesdür. Reng-rūyda muḫtelif bolġanġa oḫşa. Bu sebebdin bu hüner (6) üstādları tertībī yasapdurlar ki anıñg birle naġme ḳılġalı bolġay ve añga aṭ (7) ḳoyupdurlar ve ol naġme[759] ki pīrler ve ehl-i vecdleriñg ṭabᶜıge merġūbdur añga ḫafīfe (8) aṭ ḳoyupdurlar, yaᶜnī terz ü salḳarşnı (?) çalġaylar tā īnki naġmede pīrlerġa ve yigit (9) -lerge āsāyiş yétgey. Kiçik balalar ve ḫatunlarge terāne çalġıl, yaᶜnī şuᶜbede (10) ayıtmaḳ ve çalmaḳ. Anıñg üçün ki héç vezn, terānedin laṭīfraḳ érmesdür. (11) Mén ayıtġan dék muṭriblik ḳılġıl tā hemme kişi naġmeñgdin behre alġay[760] ve her meclis (12) -de ki oltura-sén, ser-ḥesāb bargıl. Eger naġme éşitgüçi ḳızıl yüzlüg bolsa bemide (13) çalġıl, eger sarıġ ve şafrāvī bolsa zīride çalġıl, eger sevdāyī bolsa miyāne **[105a]** (1) zīride çalġıl ve eger éşitgüçi aḳ yüzlüg ve semiz, ruṭūbetlig bolsa bemide (2) çalġıl ki naġmelerni ādemleriñg tört mizācıġa muvāfıḳ tertīb béripdürler. (3) Mén ḫᵛāladım ki séni bu maᶜnādın āgāh ḳılġay-mén tā sañga maᶜlūm bolġay.

Muṭrib; (4) ḥikāyetlerni tola bilgey, ammā hezl muṭāyebe ḳılmaḳdın muṭribġa renc yétgüsidür (5) ve eger meclis ḫalḳı nerd ve şaṭranc oynasalar sén naġmeñgni toḫtatıp oyun (6) ayıtmaḳġa meşġūl bolmaġıl ve eger bir kişige ᶜāşıḳ bolsañg hemīşe ḥasb-i ḥāl (7) oḳumaġıl ki sañga ḫoş kélgen birle özgelerge ḫoş kélmes ve her ġazelni (8) bölek maᶜnāda oḳuġıl, beytni tola yād alġıl. Ḫazān ve zemistān ve tābistān (9) delālet ḳıladurġan ġazellerni yād alġıl ve her faṣlda[761] oḳuydurġan ġazel (10) -lerni bilgey-sén ve eger üstād-ı bī-naẓīr bolsañg ḥarīfler ḥāliġa baḳġıl. (11) Eger ḥarīfler, ḫāṣlardın bolsa ve muṭriblerniñg hünerini bilse muṭrib (12) -likni kemāliġa ḳılġıl. Eger yigitler ve kūdeklerdin[762] bolsa uşşaḳ maḳāmlar (13) çalġıl. Eger leşker ḫalḳıdın ve ᶜayyārladın bolsalar Māverāü'n-nehr beytleridin **[105b]** (1) oḳuġıl ve hemme pādşāhlar naġmesini çalmaġıl ve muṭriblıḳ şarṭı oldur ki ol rāst (2) perdedin çalıp andın kéyin her yérdin ᶜırāḳ ve ᶜuşşāḳ ferdesige oḫşalarnı (3) edā ḳılıp ve muṭriblıḳ şarṭını becā kéltürgünçe ḫarīfler mest bolup tarḳa (4) -şurlar ve muṭriblıḳ hünerinīñg uluġı rāmīdür. Éşitgüçiniñg ṭabᶜıge baḳıp (5) çalġay-sén. Her meclisde bolsañg fiyāle almaḳda pīş[763]-destlik ḳılmaġıl ve (6) nebīẕni kem içgil tā pul tapġay-sén ve mestler birle cedel ḳılmaġıl. Vaḳtāki nebīẕ (7) içseñg ve ḫalḳ mest bolsalar mestler birle

[756] metin: **هجوه**
[757] metin: **طرزيدا**
[758] metin: **انكنينک ني**
[759] metin: **نغمەء**
[760] metin: **الغيل**
[761] metin: **فصليدا**
[762] metin: **كوديک لار دين**
[763] metin: **پش**

münāẓarage turmaġıl ki münāẓara (8) -dın pul ḥāṣıl[764] bolmas. Yana bir ehl-i naġme bolsa anıñga ᶜarbede ḳılmaġıl ki ᶜarbede ḳılġandın naġmege (9) béredurġan pul kétgüsidür ve ḳol ve fut sınıp veyā égin yırtılıp öyge yanmaḳ lāzım (10) kélür ve muṭrib, mestlerniñg kirākeşidür. ᶜArbedelig kirākeşge pul bérmesler, belki (11) muşt bérürler ve eger meclisde kişi séni sitāyiş ḳılsa ol kişige tevāżuᶜ ḳılġıl (12) ve anıñg ḫᵛālaġanını çalġıl tā özgeler hem sitāyiş ḳılġay. Çalmaḳ ve ayıtmaḳdın melūl (13) bolmaġıl. Muṭriblerġa uluġ hüner ṣabr ḳılmaġlıḳdur, eger ṣabr ḳılmasa hemīşe mehrūm bolġusıdur ve **[106a]** (1) meşaḳḳatler tartġusıdur. Rivāyetlerde andaġ aytıpdurlar ki: Muṭrib-sāzlar (2) ḳaraġu ve saġraġu bolġay. Yaᶜnī özige menfaᶜat yétmeydurġan némerselerge ḳulaḳ (3) salmaġay ve körmeydurġan némerselerge köz salmaġay ve öz aḥvāliġa muvāfıḳ (4) işlerni lāzım tutġay. Vaḳtāki ol meclisdin çıḳsañg anda körgen ve bilgen (5) ve éşitgenleriñgni yana bir meclisde ayıtmaġay-sén ve yaḫşı leṭāfetlig ṭaraflarını[765] (6) beyān ḳılıp bérgey-sén ve uluġlar aldıda yaḫşı hünerlerni pīşe ḳılġay ve nā-dān (7) -lıḳ hünerini ḳılmaġay. Cihān-darlıḳ işi özige nefᶜ ḳılmaġlıḳdur ve żarar ḳıladurġan (8) nérselerni ḳılmaslıḳdur. Mundaġ muṭrib hemīşe öy égesi dék bolġusıdur. (9)

Ottuz yéttinçi bāb, pādşāhlarnıñg ḫiẕmetide bolmaḳnıñg beyānıda.

Éy (10) oġul, eger pādşāhlar ḫiẕmetide bolsañg, her-çend pādşāh sañga yavuḳ bolsa (11) añga ġırre bolmaġıl. Pādşāhlarġa yavuḳ bolmaḳdın ḳaçġıl, ammā ḫiẕmetdin ḳaçmaġıl ki (12) pādşālarġa yavuḳ bolmaḳdın yıraḳlıḳ ḫāṣıl[766] bolur ve ḫiẕmet ḳılmaḳdın yavuḳluḳ (13) ḥāṣıl[767] bolur ve eger séni özidin emīn ḳılsa emīn bolmaġıl. Her ḳaçan semiz bolsañg **[106b]** (1) öltürmek anıñgdın kélür. Her-çend ᶜazīz bolsañg özüñgni tonumaḳdın ġāfil[768] bolma (2) ve héç sözni pādşāhnıñg murādıdın taşḳarı démegil ve ḫilāf ḳılmaġıl. Her kişi pādşāh (3) -ġa ḫilāf ḳılsa ecel yétmesde öler ve maḫdūmnı yaḫşı yolġa başlaġıl tā sañga yaḫşılıḳ (4) ḳılġay, eger yamanlıḳnı örgetseñg sañga hem yamanlıḳ ḳılġusıdur.

Ḫikāyetde (5) kéltürüpdürler ki: Faẓūlnıñg zamānıda Deymelī añga yavuḳ érdi ve memleketniñg uluġla (6) -rıdın her kişi günāh ḳılsa, añga bend-i zindān vācib bolsa Faẓlūn anı zindāngа salur édi. (7) Deymelī aytur érdi ki: Ādemlerge āzār bérmegil, eger āzār bérseñg öltürgil dép. Uluġlar (8) -dın né-çend kişilerni Deymelīniñg meşvereti birle öltürdi. Ḳażārā Deymelī bir günāh ḳıldı. Faẓlūn (9) anı zindāngа buyurdı. Deymelī kişi iberdi kim néçe miñg dīnār bérey, méni öltürmesün. Faẓlūn (10) cevāb bérdi kim: Āzār bérgen kişini öltürmekni séndin örgenipdür-mén dép öltür (11) -mekke buyrudı. Deymelīniñg yaman iş örgetgeni özíniñg başıġa çıḳtı.

Yamanlıḳ ḳılıp (12) yaḫşı atanġandın, yaḫşılıḳ ḳılıp yaman atanġan ḫūbraḳdur. Devlet künleride ġırre (13) bolmaġıl ve pādşālar ḫiẕmetide uluġ bolmaḳ, dünyā-dārlıḳ bile uluġ bolġandın ziyādedür. **[107a]** (1) [Kişi] pādşālar ḫiẕmetide oruḳdur, öltürmekdin emīndür, eger semiz bolsa hemme kişi (2) öltürmekniñg ḳaşdıda bolur. Pādşālar sermāyege oḫşadur. Her direm ki ḫiẕmetdin (3) ḥāṣıl[769] boladur, sūddın özge néme érmes. Her nevᶜ

[764] metin: **حاصيل**
[765] metin: **تعريف لاريني**
[766] metin: **حاصيل**
[767] metin: **حاصيل**
[768] metin: **غافيل**
[769] metin: **حاصيل**

sevdā üçün sermāyeni ḳoluñgdın (4) ibermegil ki sermāye bolsa sūddın ümmīd bardur, eger sermāye ḳoldın kétse sūd ta (5) -pġalı bolmas ve her kişi pulnı özidin ᶜazīz tutsa ḫᵛārlıḳġa ḳalġusıdur, meger ḥad endāze (6) -side cemᶜ ḳılsa helāk bolmaḳnıñg nişānesi érmesdür. Vaḳtāki pādşā ḫiẕmetide u (7) -luġ bolsañg pādşāh ḥaḳḳıda ḫıyānet ḳılmaġıl, ḫıyānet bed-baḫtlıḳ nişānesidür. Ol (8) vechdin ki tā bed-baḫtlıḳ ol kişige yüzlenmegünçe ḫᵛācesiniñg ḥaḳḳıda yamanlıḳ ḳılmas. (9)

Ḫikāyet

Emīr Fażlūn, Ebu'l-Beşerni sipeh-sālār ḳılıp Revᶜ[770] vilāyetige buyrudı.

Ebu'l-Beşer (10) aydı: Tā zemistān kirmegünçe barmas-mén. Anıñg üçün kim Revᶜniñg āb [u] havāsı yamandur. (11) Bu maᶜnāda cedel tola boldı.

Fażlūn aydı: Néme üçün mundaġ ḳılur-sén? Hergiz kişi bī-ecel (12) ölmeydür.

Ebu'l-Beşer aydı: Éy pādşāh, kişi ecel yétmegünçe tābistānda Revᶜge barmas. (13)

Tā dostlarıñgġa menfaᶜat, düşmenleriñgge[771] żarar yétgürgey-sén, uluġluḳ munıñg **[107b]** (1) birle obdan bolmaġay ki kişige anıñgdın menfaᶜat yétmese ve dünyālıḳdın özüñgniñg (2) menfaᶜati kişini ḥācetdin çıḳarmaġlıḳ bilgil. Ṣāḥib-i Şerīᶜat ᶜaleyhi's-salātu ve's-selām (3) aytıpdurlar ki: "*Ḫayru'n-nāsi men yenfeᶜu'n-nāsi*[772]." Yaᶜnī ādemleriñg obdanı ādemler (4) -ge nefᶜ yétgürgüçidür ve devleti intihāsıġa yétgen kişiniñg ḫiẕmetini ḳılmaġıl, zevāliġa (5) yavuḳdur. Eger pādşā ḫiẕmetide bir ḥālde turmaḳnı ḫᵛālasañg andaġ bolġıl ki ᶜAbbās (6) raḍıya'llāhu ᶜanh oġlanları ᶜAbdu'llāhġa aydılar: Éy oġlum, ᶜÖmer raḍıya'llāhu ᶜanh séni ḳaşıda (7) tutup sañga iᶜtimād ḳıldı. Sañga düşmenler ġālib bolmaslıḳnı ḫᵛālasañg béş (8) ḫaşletni özüñgge lāzım tutġıl: Evvel ol ki yalġan ayıtmaġay-sén, ékkinçi kişini (9) ġıybet ḳılmaġay-sén, üçünçi ḫıyānet ḳılmaġay-sén, törtünçi fermānıġa ḫilāf ḳılmaġıl, (10) béşinçi anıñg rāzını kişige ayıtmaġıl. Bu béş ḫaşlet birle maḳṣūdġa yéter-sén. (11) Eger ḫiẕmetde taḳṣīr ḳılsañg özüñgni taḳṣīr ḳılġan körsetme. Nā-dānlıḳnı séndin (12) günāh ḳatarıda sanamaslar, bī-edeblik ve bī-fermānlıḳnı günāh sanarlar ve hemīşe dergāh (13) -da ḥāẕır bolġıl, andaġ ki her kişini ḳıçḳırsa séni körgey. Anıñg üçün ki pādşālar himmeti öz **[108a]** (1) ḫiẕmet-kārlarını sınamaḳdur. Hemīşe séni öz dergāhıda körse uluġ işlerde (2) sañga iᶜtimād ḳılur. Āferīde-kār-ı ᶜālem pādşālarnı andaġ ḫalḳ ḳılıpdur kim hemme[773] ᶜālemniñg (3) bendeliki[ge] muḫtācdurlar. Hemīşe anıñg ġażabıdın[774] ḳorḳġıl. Ékki işni hergiz ḫᵛār tutup (4) bolmas: Evvel pādşāhnıñg sözi, ékkinçi ḥükemālarnıñg naṣīḥati. Her kişi bu ékki işni (5) sehl tutsa ḫār bolġusıdur.

Pādşāhlar ḫiẕmetide bolmaḳnıñg şarṭı uşbu (6) érdi kim dédim. Her kim éşitip ᶜamel ḳılsa ḫūbdur. Eger andaġ bolsa ki sén bu dereceler (7) -din çoñgraḳ mertebege yétseñg kérek kim pādşāhlarnıñg şarṭı sañga maᶜlūm bolġay. (8) Émdi anı beyān ḳılġumdur ve bi'llāhu't tevfīḳ.

---

[770] Bu yer adı Enfel Doğan yayınında *Berdaᶜ*, Perihan Ölker yayınında *Berdaġa*, Orhan Şaik Gökyay yayınında *Berdeʾaʾ* şeklindedir.

[771] metin: **دوشمنلارینک کا**

[772] Hadis-i şerif: Zehebî Mizan El-İ'tidal fi Nakdi El-Rical, 3/248.

[773] metin: **همهء**

[774] metin: **عضب**

Ottuz sékkizinçi bāb, pādşāhlar nökerligi (9) beyānıda.

Éy oġul, eger pādşāhlar nökerlikige yétseñg, hemme aḥvāliñg muvāfıḳ bolmasa (10) nökerlik işini ḳabūl ḳılmaġay-sén. Her kişi pādşāhġa nedīm bolsa né-çend işde kāmil[775] (11) bolġay. Evvel ol ki béş ḫ^{v}āhiş anıñg fermānıda bolġay ve dīger ḫoş liḳā bolġay ve yana ^{c}Arabī (12) ve Pārisī bilgey vaḳt-ı ḫalvetde bir nérse fütümek lāzım kélse ve oḳumaḳ lāzım kélse, münşī (13) bolmasa oḳuġay ve fütügey ve dīger özi şā^{c}ir bolmasa hem şi^{c}rni bilgey ve yana hem ṭabīb **[108b]** (1) ve nücūm ^{c}ilmidin hem bir némerse bilgey tā eger uşbu ^{c}ilmlerdin söz bolsa ṭabīb ve müneccim ḥāẓır (2) bolġunça bilgenini dép olturġay tā pādşāh hem nökerlikige rāġıb bolġay ve bolġay ki (3) ġazel oḳumaḳ ve naġme ḳılmaḳdın hem endek[776] behresi bolġay ki pādşāhġa ḫalvet vaḳtıda (4) muṭrib bolmaġanda bilgeniçe pādşāhnıñg vaḳtını ḫoş ḳılġay ve dīger ḥikāye ve çüçüg (5) ve külüşmeklerni bilgey. Çünki nökerlik, ḥikāye ve ġarīb sözlerni bilmegünçe tamām bolmas ve nerd ve (6) şaṭranc oynamaḳnı bilgey, līkin ḳumār-bāz bolmaġay. Kişi öz ṭab^{c}ıça ḳumār oynasa (7) pādşāhlar nökerlikige yaramas ve dīger Ḳur'ān ve tefsīr ^{c}ilmidin hem bilgey ve ^{c}ilm-i şer^{c} (8) -din hem bilgey. Tola tārīḫlerni[777] ve siyer kitāblarını oḳuġan bolġay ve Ḫudānıñg bende (9) -lerige andın nef^{c} yétgey ve dīger nökerlikde bahādur[778] bolġay. ^{c}İyāzan bi'llāhi bir kişi ḫ^{v}āce (10) -siġa ḫıyānet ḳılsa ol vaḳtda érenlik şarṭını becā kéltürgey tā anıñg sebebi (11) -din ḫ^{v}āceġa ḫalāṣlıḳ yétgey. Ferzendler ve tevābi^{c}ler ḥaḳḳı ḫ^{v}ācesiġa vācibdür. (12)

Éy oġul, bu dégenlerim hemmesi sénde mevcūd bolmasa hem tolaraḳı bolġay. Çün ānki (13) nökerlikdin nān yémek ve bī-hūde sözlemekni bilseñg ol le^{ɔ}īm baḫīllıḳ **[109a]** (1) -dur, nökerlik érmes. Hemīşe añga müteveccih bolġay-sén. Pādşāhnıñg mecliside (2) ḫāṣ bendelerige ḳaralamaġıl. Eger sāḳī sañga şarāb tutsa sāḳīġa ḳaralama (3) -ġıl. Başıñgnı ḳoy[ı] salıp turup piyāleni alġıl tā pādşāhnıñg séndin (4) özge ḫayāl köñglige yétmegey ve özüñgni yaḫşı saḳlaġıl tā ḳāḍī ^{c}Abdü'l-Melik (5) -ge oḫşa bolmaġay-sén.

Ḥikāyet

Ḳāḍī ^{c}Abdü'l-Melik-i ^{c}Askerī şarāb içer (6) érdi. Uşbu sebebdin manşıbıdın tüşüp érdi. Bir kün ḫalīfe şarāb mecliside (7) ḳāḍīġa şarāb tutġalı sāḳīni buyurdı. Sāḳī şarāb tuttı. ^{c}Abdü'l-Melik (8) şarābnı alurda sāḳīġa ḳaraladı ve bir közini yumup sāḳīġa işāret (9) ḳıldı. Ḫalīfe anı kördi, ḳāḍī ol bir közini yumup turdı.

Ḫalīfe sordı kim: (10) Közüñgge né boldı?

Ḳāḍī: Éy Emīr, bilmes-mén kim né boldı ki bir sā^{c}atde yumulup (11) ḳaldı.

Andın kéyin tā ki ḫalīfe tirig érdi, ḳāḍī bir közini hergiz açmadı tā ki ol (12) töhmet ḫalīfeniñg köñglidin kétgey.

Pes bilgil ki pādşāhġa nedīm bolġan kişi (13) -niñg bu yañglıġ hünerleri bolġay ki mén beyān ḳıldım tā ki nedīmlıḳġa yaraġay ve's-selām. **[109b]** (1)

---

[775] metin: **کامیل**
[776] metin: **اندیک**
[777] metin: **تاءریخ**
[778] metin: **بهادور**

Ottuz toḳḳuzunçı bāb, pādşālarġa münşīlīḳ beyānıda.

Éy oġul, münşī (2) bolsaŋ bolġay ki sözge ḳādir bolġay-sén ve ḫōş-ḫaṭ bolġay-[sén] ve tola ḫaṭ (3) ḳılmaḳnı ᶜādet ḳılġıl, anıŋ üçün ki:

Ḥikāyet

İsmāᶜīl ᶜAyyād her kün dīvānġa (4) ḫaṭ fütür érdi ve kātiblerġa aytur érdi kim: Mén şenbih küni bolsa ḳılur kitābımda (5) noḳṣān tapadur-mén, āzīne küni ḫaṭ ḳılmaġan sebebdin.

Pes éy oġul, hemīşe bir (6) néme fütümekge meşġūl bolġıl; dāyim güşāde, mażmūnı āsān ḫaṭlarnı körgil[779] (7) ve birbirige aşaŋġu ḫaṭlarnı körgil tā ki ġaraż maᶜnā tola, lafẓı az sözlerni az söz (8) birle edā ḳılur-sén.

Naẓm

Sözni andaġ sözlegil çıḳsun köŋgül girdābıdın

Nāme (9) andaġ ḳıl ki pür-maᶜnā vü lafẓı muḫtaṣar

Ve fütügen nāmeŋgni[780] yaḫşı īmā ve işāret birle ārāste (10) ḳılıp fütügil ve her sözī ki aytur-sén bülend sözlerni ayıtġıl, maᶜnāsı[nı] tola, lafẓı (11) -nı muḫtaṣar ḳılıp ayıtġıl. Kātibġa lāzım ki kitābdaki kātibniŋ esrārını ḫūb (12) bilgey, sözdeki remz ve maḫfī işāretlerdin elbette āgāh bolġay.

Ḥikāyet

Andaġ (13) éşitipdür-mén ki: Sulṭān Maḥmūd Ġaznevī, Baġdād ḫalīfesige nāme fütüdi kim lāyıḳ **[110a]** (1) oldur kim Şemerḳand vilāyetini maŋa bérgey-sén ve méniŋ atımġa ḫuṭbe oḳuġay-sén tā mén (2) özge vilāyetlerni saŋa bérip menşūr ve ḫuṭbesin saŋa ḳılġay-mén ve ger né (3) ceng birle ve tīġ birle ve leşker birle alur-mén.

Ḫalīfe dédi: El-ḳudretu'llāh, İslām dünyede Şemer (4) -ḳanddın muṭīᶜraḳ kişi yoḳtur. Maᶜāza'llāh ki mén bu işni ḳılġay-mén, eger sén méniŋ emr (5) fermānımdın çıḳıp Şemerḳandge ḳaṣd ḳılsaŋ hemme[781] ᶜālemni séniŋ üzre tépretür-mén. (6)

Sulṭān Maḥmūd bu sözdin ġażab-nāk bolup élçige dédi kim: Ayıtġıl, mén séndin kem (7) kişi érmes-mén, séniŋ birle bu ḳaṣdnı ḳılmaḳ köŋlümge tüşüpdür. Miŋ fīl birle (8) leşker tartıp barıp Baġdādnı fīller ayaġıda vīrān ḳılıp ve tofraġını fīllerġa (9) yüklep Ġaznīnge kéltürgümdür. Élçi bardı, yana kéldi sulṭāndın körünüş (10) tiledi. Sulṭān ġulāmlarnı ṣaf ṣaf turġuzup mest fīllerni yasal ḳılıp (11) ve leşker taᶜbiye ḳılıp élçige körünüş bérdi. Élçi kirip nāmeni bir deste kāġıẕge (12) fütipdür. Sulṭānnıŋ aldıda ḳoydı, aydı: Emīrü'l müᵓminīn dédi kim: Nāmeŋgni[782] oḳu (13) -dum, cevābını bu nāmege fütüp iberdim. Ḫᵛāce Ebū Nāṣır[783] dīvān bégler[i]niŋ[784] uluġı érdi. **[110b]** (1) Nāmeni açıp

[779] metin: **كورماكيل**
[780] metin: **نامنک**
[781] metin: **همهء**
[782] metin: **نامنک ني**
[783] metin: **نصر**

oḳudı. Nāmeniñ evveliġa fütüpdürler kim: Bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm.[785] Andın (2) kéyin üç saṭrge[786] bu ḥurūflarnı fütüpdür ki: Elif, lām, mīm.[787] Nāmeniñ āḫiriġa fütüpdür (3) ki: "*El-Ḥamdüli'l-lāhi Rabbi'l-ᶜālemīn ve'ṣ-ṣalātu ᶜalā Resūlihī Muḥammedin ve ālihī ecmaᶜīn.*"[788] Ve mundın özge (4) héç néme fütümepdür. Sulṭān Maḥmūd hem kātiblerni cemᶜ ḳılıp bu söz endīşeside (5) ḫayrān ḳaldı kim bu né sözdür ve né īmā ḳılġan bolġay? Her āyetī ki Ḳur'ānda bu üç ḥurūf birle (6) kélipdür. Tefsīr ḳıldılar, héç anıñ cevābı maᶜlūm bolmadı.

Ḫᵛāce Ebūbekr Kuhtānīniñ yigitlik (7) vaḳtı érdi. Henūz ᶜulemālar ara derece tapmaġan érdi. Sulṭān ḳaşıġa kélip dédi kim: (8) Éy sulṭān-ı ᶜālem; ol elif, lām, mīm fütüpdür. Vaḳtāki ḫażretiñ nāme bérürde siyāset (9) ḳılıp érdiler kim fīllerġa depsetürmén. Baġdādnıñ tofraġını fīllerġa yüklep Ġaznīnge (10) kéltürür-mén dép ol fütüpdür kim: "*Elem tera keyfe feᶜale rabbüke bi-aṣḥābi'l-fīl.*"[789] Körmediñ mü (11) né işler ḳıldı Ḫudāyıñ fīl ḫalḳıġa. Vaḳtāki Ebūbekr Kuhtānī bu sözni dégendin kéyin sulṭān (12) -nıñ ḫāli taġayyür taptı, bisyār yıġladı, ᶜöẕrler aytıp ḳaṣd ḳılmaḳdın ötti ve Ebubekr Kuhtānī (13) -ġa ḫilᶜatler bérip inᶜām iḥsānlar ḳılıp ᶜulemālar arasıda yoḳḳarı orun bérip olturġuz **[111a]** (1) -dı. Ebūbekr Kuhtānī bir söz birle uluġluḳ derecesige yétti.

Ḥikāyet

Sāmānīler zamānı (2) érdi. Bū ᶜAlī Kemcūr Nişābūrda érdi, aytur érdi kim: Ḫorāsānnıñ sipeh-sālārı, emīri mén (3) -dür-mén ve hergiz Sāmānīler dergāhıġa barmas érdi. Sāmānīlerniñ āḫir vaḳtı érdi, (4) ança ḳuvvetleri yoḳ édi ki Bū ᶜAlīni küç birle ḳolġa kéltürgeyler. Nā-çārlıḳdın anıñ atıġa (5) ḫuṭbe oḳumaḳ ve hediye bérmek birle anıñdın rāżī érdiler ve ᶜAbdü'l-Cebbār Cürcānī ki bisyār (6) ᶜālim, Cürcānnıñ[790] ḫaṭībi[791] érdi. Bū ᶜAlī münşīlıḳnı anña bérip ḳaşıda toḫtattı, héç işini (7) andın bī-meşveret ḳılmadı, çünki ᶜAbdü'l-Cebbār bisyār ᶜālim[792] ve fāżıl,[793] her işġa kifāyet ḳılġu (8) dék kişi érdi ve Aḥmed Rāfiᶜ hem Sāmānī pādşāhı aldıda yaḫşı fāżıl[794] ve ᶜālim[795] kişi érdi, (9) Māverāü'n-nehrniñ meşġūlluḳı anıñ buyruġıda érdi. Aḥmed Rāfiᶜ birle ᶜAbdü'l-Cebbārnıñ ḳadīm āşinā (10) -lıḳları bar érdi, ammā faẓīletleri cihetidin birbirini köp dost tutup kitābetleri (11) yürüşür érdi. Bir kün vezīr pādşāhġa dédi kim: Eger ᶜAbdü'l-Cebbār Cürcānī, BūᶜAlīniñ debīri (12) bolmasa Ebū ᶜAlīni āsān ḳolġa kéltürgeli bolur érdi. Hemme,[796] Ebū ᶜAlīniñ sizge serkeş (13) -liki ᶜAbdü'l-Cebbārnıñ maşlaḥatı birledür. Bū ᶜAlīġa nāme fütümek kérek kim eger sén méniñ fermānımda **[111b]** (1) bolsañ, kérek kim bu nāme sañga yéter zamān

---

[784] metin: **بكيلارنينك**
[785] Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla.
[786] metin: **سطره**
[787] Metinde üç defa yazılmıştır. Ayrıca metinde ا ل م şeklinde yazılmıştır.
[788] Hamd ve sena Allah'a ve salat da onun peygamberi olan Hazreti Muhammed'e ve sahabeleri üzerine olsun.
[789] Fil suresi 1: "Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?"
[790] metin: **جرجاني**
[791] metin: **خطيبي**
[792] metin: **عاليم**
[793] metin: **فاضيل**
[794] metin: **فاضيل**
[795] metin: **عاليم**
[796] metin: **همهء**

ᶜAbdü'l-Cebbārnıñg başını késip topra[ḳ]ġa (2) salıp ḳāṣıddın[797] mañga ibergil ki her né bī-edeblik séndin ẓuhūrġa[798] kéledür, maᶜlūm (3) -dur ki ᶜAbdü'l-Cebbārnıñg meşvereti birledür. Eger bu işni ḳılmasañg mén tüpiñgge barur-mén (4) ve çün vaḳtāki bu tedbīrni ḳıldılar. Bolġay ki bu nāmeni Aḥmed Rāfiᶜ fütümegey ki ᶜAbdü'l-Cebbārnıñg (5) dostıdur. ᶜAbdü'l-Cebbārġa aytıp ibergey, ᶜAbdü'l-Cebbār ḳaçar iḫtimāli bolġay. Emīr-i Ḫorāsān (6) Aḥmed Rāfiᶜni çarladı, dédi kim: Ebū ᶜAlīġa nāme fütügil, vaḳtāki fütüdüñg séni üç kéçe kündüz (7) bu öydin çıḳḳalı ḳoymas-mén ve ḳaşıñgġa kişi kéltürmes-mén ki ᶜAbdü'l-Cebbār séniñg dostu (8) -ñgdur. Çünki anı ḳolġa kéltürmesem bilür-mén ki bu işni sén ḳılġan bolġay-sén. Aḥmed héç (9) ᶜilāc ḳıla'lmadı ve yıġladı ve aytur érdi kim: Kāşkī mén bu kişige münşī bolmaġay érdim ki (10) dostum mén fütügen nāme birle ölmegey érdi dép nāmeni fütüdi ve ser-nāme ḳıldı. Nāme (11) -niñg bir burcıġa bir elif tarttı, yana bir burcıġa bir nūn ḳıldı. Nāmeni Emīr-i Ḫorāsānġa bérdi. Héç (12) kişi bilmedi, nāmeġa mühür[799] ḳıldılar ve yasavulġa bérdiler ve aydılar kim: Bu nāmeni éltip Ebū (13) ᶜAlīġa bérgil ve ol her némerse bérse alıp munda kéltürgil ve Aḥmedni üç kéçe kündüz ol **[112a]** (1) öyde olturġuzdılar. Ḳaçan kim yasavul Nişābūrġa kéldi, nāmeni Ebu ᶜAlīġa bérdi. (2) Bū ᶜAlī nāmeni alıp közige sürtti. Emīr-i Ḫorāsānnıñg selāmetlikini sordı ve (3) ᶜAbdü'l-Cebbār, Bū ᶜAlīniñg aldıda nāmeni aldı ve ser-nāmege ḳaraladı ve nāmeni açmasda (4) kördi kim nāmeniñg bir ṭarafıge elif bir ṭarafıge nūn fütipdür. Derḥāl yādıġa kéldi kim *en yaḳattelū ev yusallebū*[800] (5) bildi kim nāmeni méni öltürmek bāreside fütüpdür. Nāmeni yérde ḳoydı ve burnını tutup (6) derḥāl ḳoptı. Burnum ḳanadı yup kéley dégen bolup taşḳarı çıḳtı. Şol çıḳḳa (7) -nıça ḳaçtı, finhān boldı. Bir sāᶜat muntaẓır[801] olturdılar, kirmedi. Bū ᶜAlī aydı kim: (8) ᶜAbdü'l-Cebbār ḳayan barıpdur? Héç kişi bilmedi, yana bir kişini kéltürüp nāmeni bérdi. (9) Ol kişi nāmeni uşol yasavul ḳaşıda oḳudı. Nāme mażmūnı maᶜlūm boldı. Hemme (10) taᶜaccüb ḳıldılar kim ol né bildi kim nāmege né fütüpdürler? Bū ᶜAlī eger çendī ki anıñg ḳaçġa (11) -nıġa ḫōş-vaḳt boldı, ammā yasavulnıñg ḫuzūrıda açıġlaġan bolup münādī (12) ḳıldurdı kim her kim ᶜAbdü'l-Cebbārnı ḫaber bérse inᶜām-ı şāhāne ḳılġumdur. ᶜAbdü'l-Cebbār pinhān (13) Bū ᶜAlīġa ḫaber ḳıldı kim mén fülān yérde turdum. Bū ᶜAlī bu işdin şād-mān boldı, buyurdı kim: **[112b]** (1) Uşol yérde tursun ve néçe kün yasavulġa bisyār inᶜām ve iḥsān ve ser u pāy (2) ḳılıp nāme pütüdi kim: Ḥāl uşbu ṭarīḳa boldı ve sevgend yād ḳıldı kim méniñg bu aḥvāl (3) -din héç ḫaberim yoḳtur, méniñg ḫālimġa yasavul güvāhdur. Yasavul nāmeni Emīr-i (4) Ḫorāsānġa éltip bérdi vᶜużūh-nāme (?) yétdi kim mén anı muᶜāf ḳıldım ve günāhını (5) öttüm ve ayıtsun kim bu remzni néçük bilipdür? ᶜAḥmed Rāfiᶜ anda ḫāżır érdi, (6) ol dédi kim: Méniñg günāhımnı ötseñgiz bu esrārnı mén aytay. Emīr[802]-i Ḫorāsān aydı: (7) Günāhıñgnı öttüm ve séni öz penāhımġa aldım. Andın kéyin ᶜAḥmed

---

[797] metin: **قاصيد**

[798] metin: **ظهوريغه**

[799] metin: **مهور**

[800] Metinde *en* **ان** kısmı yazılmış, geri kalan kısım ya atlanmış ya da unutulmuştur. Bu kısım Kâbûsnâme üzerine yapılan diğer çalışmalara bakılarak tamamlanmıştır. İbareyle kasıt Mâide suresi 33. ayettir ve ayetin tamamı şöyledir: *İnnemâ cezâu-llezîne yuhâribûn'llâhe ve rasûlehū ve yes'avne fî-l-ardi fesâden en yukattelû ev yusallebû ev tukatta'a eydîhim ve erculuhum min ḫilâfin ev yunfev mine-l-ard(i)(c) ẕâlike lehum ḫizyun fi'd dunyâ(s) ve lehum fî-l-âḫirati 'aẕâbun 'azîm(un)*. "Allah'a ve peygamberine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası ancak ya öldürülmeleri veya asılmaları yahut el ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi ya da bulundukları yerden sürgün edilmeleridir. Bu, onların dünyada uğradıkları aşağılayıcı cezadır. Âhirette ise onlar için büyük bir azap vardır."

[801] metin: **متنظر**

[802] metin: **امر**

Rāfiᶜ ḳılġan (8) ī̇mā işāretni[803] beyān ḳıldı. Emīr[804]-i Ḫorāsān ᶜAbdü'l-Cebbārnı muᶜāf ḳılıp u (9) -şol barġan nāmeni mañga ibergil tā mén anda ḳılġan ī̇mā işāretni[805] körey, (10) rāst mudur? dép nāme iberdi. Ḳaçan kim nāmeni kéltürüp kördi, andaġ (11) érdi kim ᶜAḥmedī̇ Rāfiᶜ aytıp érdi ve hemme ḫalḳı bu ékki büzürgniñg[806] bu yañglıġ (12) faẓīlet ve hünerleridin taᶜaccübler ḳılıp bisyār şād-mān boldılar ve yana (13) kātiblıḳ şarṭlarıdın oldur kim éy oġul, mādāmī̇ ki pādşāhlarġa **[113a]** (1) mülāzım[807] bolsañg tīz-fehm ve fikr endī̇şelig bolġıl. Sañga buyruġan işler (2) -ni ferāmūş ḳılmaġıl ve ḥesābġa ḳādir bol ve bir sāᶜat taṣarrufdın, muᶜāmelāt (3) -dın, nāme fütümekdin ḫālī̇ bolmaġıl ki bu hemmesi kātibġa uluġ hüner, (4) velī̇-niᶜmet esrārını saḳlamaḳdur. Pādşāhnı her şuġldin āgāh ḳılmaḳ (5) kérek. Ammā her ṭarzda[808] ḫaṭ fütümekdin āgāh bolġay. Bu ṭarī̇ḳa, dāniş bisyār (6) ḫūbdur. Velī̇kin[809] her kişige añglatmaġıl tā müzevvirlıḳ birle meşhūr bolmaġay (7) -sén. Anıñg üçün kim pādşāhnıñg sénde iᶜtibārı ḳalmas. Eger yana bir kişi (8) müzevvirlıḳ ḳılsa séniñg atıñgġa baġlanur.

Ḥikāyet

Éşittim ki Rebī̇ᶜ ibn-i Muẓahhar (9) Ṣaḥib-ḫānnıñg münşī̇si érdi, uluġ kişi érdi, ammā müzevvir ḫaṭ tola (10) ḳılur érdi. Bu ḫaber Ṣāḥib-ḫānġa éşitildi. Ṣāḥib-ḫān bu bāredin (11) tenglikge ḳaldı. Anıñg ᶜilm, faẓīlet, hüneri sebebidin helāk ḳılġalı (12) bolmadı. Özige bu sözni ayta'lmas érdi ve endī̇şede érdi kim né yosun (13) birle defᶜ ḳılġay? Uşbu vaḳt érdi kim Ṣāḥib-ḫān kesel boldı. Hemme ḫalḳ **[113b]** (1) anı körgeli kéldiler.

Rebī̇ᶜ ibn-i Muẓahhar körgeli kirip érdi, sordı kim: Néme içer-siz? (2)

Ṣāḥib-ḫān dédi: Fülān şerbet içedür-mén.

Néme yér-siz?

Ṣāḥib-ḫān dédi: (3) Séniñg ḳılġanıñgnı yéydür-mén, yaᶜnī̇ müzevvirlıḳnıñg ī̇zāsı ġıẕā boladur.

Rebī̇ᶜ ibn-i (4) Muẓahhar bildi kim Ṣāḥib-ḫān āgāh bolupdur. Éy pādşāh, sizniñg bu esrārıñgız (5) ḥürmetidin[810] émdi ḳılmayın. Ṣāḥib-ḫān dédi: Eger mundın kéyin ḳılmasañg ḳılġanıñgnı (6) muᶜāf ḳıldım.

Bilgil, müzevvirlıḳdın perhī̇z ḳılmaḳ kérek ve mén her bābda ki söz ayıttım, tamām ayta'lma (7) -dım. Söz uzaḳ boladur, maḳṣūd nā-tamām ḳaladur. Pes her nevᶜ ḫālni ve her ṭarī̇ḳni ayıttım. (8) Ḳabūl ḳulaġı birle éşitgil ki bir çerāġdın çendān çerāġ yandurġalı bolur. Eger Ḫudāy teᶜālā (9) séni münşī̇lıḳ ve vezīrlıḳġa yétgürse anıñg şarṭlarını becā kéltürgey-

[803] metin:ايشارت ني
[804] metin: امر
[805] metin: ايشارت ني
[806] metin: بزروكه
[807] metin: ملازيم
[808] metin: طرزيدا
[809] metin: وليكين
[810] metin: هرمتيدين

sén. Tanġla (10) sénin̄g ḳılġan işin̄gde ḫalel yol tapmaġay ve Ḫudāy tebāreke ve teᶜālā séndin ḫōşnūd (11) bolġay.

Ḳırḳınçı bāb, vezīr bolmaḳ beyānıda.

Éy oġul, eger vezīrlıḳġa yétsen̄g (12) ḳılur ᶜamel ve ḥesābnı obdan bilgey-sén ve hemme ḥālde pādşāhġa rāstlıḳ birle (13) bol ve pādşāh ḥuḳūḳını yaḫşı saḳlaġıl. Ékkini özün̄g yésen̄g birini kişige **[114a]** (1) bérgil. Kebābnı otdın yıraḳ salsa ḫām ḳalur tā bir pulnı kişige bérmegünçe on[811] (2) pulnı özün̄g yégeli bolmas. Andaġ yégil ki maḥrūm ḳalġanlar bī-dimaġ bolmaġay (3) ve eger maḥrūm ḳalsalar sénin̄g yégenin̄g pinhān ḳalmas, pādşāhġa ayturlar. Leşker (4) ve raᶜiyyet bāreside inṣāf ḳılġay-sén. Azġına néme üçün özün̄gge bed-nām (5) ḳılmaġıl ki tişġa kirgen gūştnı yégenin̄g ḳursaḳġa fāyidesi yoḳtur. (6) Eger kifāyet māl cemᶜ ḳılmaḳnı ḫᵛālasan̄g vīrānelerni ābād ḳılġıl, ziyāde māl (7) peydā bolur. Ḫudāy teᶜālānın̄g ḫalḳının̄g rūzānesini kem ḳılmaġan bolur-sén. (8)

Ḥikāyet

Pādşāhlardın biri vezīrni çıḳarıp yana birevni vezīr ḳıldı. Pādşāh (9) dédi: Vezīrlıḳnın̄g ornıġa san̄ga bir kent bére-mén, öz ḫalḳın̄g bilen barıp anda (10) olturġıl.

Vezīr dédi: Man̄ga niᶜmet ve mülk lāzım émes, her né kim ménde bardur pādşāhġa tuttum (?) (11) ābād yérge ḫᵛāhişim yoḳtur. Eger iltifāt ḳılsan̄gız man̄ga bir vīrāneni bérgey-siz kim anı ābād (12) ḳılıp olturġay-mén.

Pādşāh buyrudı kim: Néçe vīrānelikni ḫᵛālasa an̄ga bérin̄gler. İzdip (13) bildi kim pādşāhġa taᶜalluḳ memleketlerde héç vīrānelik tapmadı. Pādşāhġa kélip **[114b]** (1) dédiler kim: Héç vīrānelik yoḳtur.

Bu güneh-kār vezīr ḥāżır érdi, dédi kim: Éy pādşāh, biledür (2) -mén kim mén taṣarruf ḳılġan yérlerde héç vīrāne yoḳtur. Émdi kim bu manṣıbnı méndin aldın̄gız (3) kişige bérgey-siz, eger anın̄gdın alsan̄gız uşbu yan̄glıġ ābād bolmaġay ve çün pādşāh bu (4) sözdin hemme aḥvālni an̄gladı érse vezīrġa ᶜöẕr aytıp ḫilᶜatler bérip yana vezīrlıḳnı (5) an̄ga bérdi.

Vezīrlıḳ işide dād-ḫᵛāhnın̄g dādıġa yétmekge kūşiş[812] ḳılġıl tā ḫalāyıḳ (6) ara tilin̄g uzun bolġay. Andın kéyin pādşāhnı leşker ve raᶜiyyetge yaḫşılıḳ ḳılurġa (7) terġīb ḳıl ki pādşāhnın̄g s̱ābit ve ber-ḳarār bolmaḳı leşker birledür, ṣaḥrānın̄g ābād bolmaḳı (8) dihḳān birledür. Bilgil kim cihān-dārlıḳ leşker birle bolur, leşkerni obdan tutmaḳ birle[813] (9) bolur. Pes ᶜadl ḳılmaḳdın ġāfil[814] bolmaġıl. Özge kişinin̄g pādşāhdın ḳorḳmaḳı (10) vezīr dék vācib érmesdür. Eger kiçik pādşāh-zāde bolsa anı kiçik sanamaġıl, çünki (11) bir néçe zamān ötmes ki sénin̄g yaḫşı ve yamanlıḳın̄gnı an̄glar. Eger bāliġ ve kāmil[815] bolsa ékki (12) ḥāldin taşḳarı érmesdür: Yā dānā bolur yā nā-dān. Eger dānā bolsa séni ᶜameldin (13) ḳolun̄gnı ḳısḳa ḳılur, eger nā-dān bolsa yamanlıḳ birle séni manṣıbdın çıḳarur ve dānā **[115a]** (1) kişidin cān birle ḳutulġalı bolur, nā-dān kişidin héç vech birle cān éltkeli (2)

[811] Kelime ikinci satırın başında tekrar yazılmıştır.
[812] metin: **كوشيش**
[813] Kelime dokuzuncu satırın başında tekrar yazılmıştır.
[814] metin: **غافيل**
[815] metin: **كاميل**

bolmas ve dīger pādşāh her yérde bolsa anıñg ḳaşıda bolġıl, pādşāhnı tenhā taşla (3) -maġıl. Düşmenleriñg[816] fırşat tafıp séni yaman dép pādşāhnıñg ḥāliġa taġayyür (4) bérmegey.[817] Çünki hemīşe anıñg aldıda[818] séniñg cāsūslarıñg bolurlar tā her söz ki (5) anda bolsa andın āgāh bolġay-sén. Düşmenniñg[819] memleketidin andaġ āgāh bolġay-sén ki (6) öz pādşāhıñgnıñg mülkidin āgāh bolġanġa oḫşa ve her kişini ki bir ᶜamelge ḳoyar-sén, (7) öz lāyıḳıda ḳoyġıl. Dünyānıñg ziyādeliki ṭamaᶜıda yurtnı cāhillerġa[820] taşlamaġıl ve (8) nā-murād kişini ᶜāmiller[821] ᶜamelige buyurmaġıl. ᶜĀmil-i bī-nevā, ḳuruġ dıraḫtge oḫşadur ki özi (9) şāḫ, berg peydā ḳılmaġunça yana birni sebze ḫurrem ḳıla'lmas ve séniñg fermānıñgġa ḫilāf ḳılıp (10) öz işini muḳaddem tutġanlarġa ᶜamelni bérmegil ve eger ᶜāmil[822] séniñg fermānıñgça iş ḳılmasa (11) añga yaḫşı edeb bérgil tā ki tiriglikiñgde ḥükmüñgni revān ḳılġan bolġay-sén. Andın (12) kéyin héç kişi andaġ iş ḳılmaġay.

Pes ékki vezīrlıḳ pādşāhġa lāzımdur ki yarlıġını revān (13) cārī ḳılġay tā uluġluḳı bercāy turġay ve ᶜaraḳ içmegil, pādşāhlar vezīri ᶜaraḳ **[115b]** (1) içmekke meşġūl bolsa memleket işide ḫalel peydā bolur ve bī-serencāmlıḳ yol tapar ve özüñgni (2) obdan saḳlaġıl. Vezīrlıḳnıñg aytur sözi ve ḳılur işi bu érdi kim beyān ḳıldım (3) ve eger ittifāḳ tüşüp vezīrlıḳdın sipeh-sālārlıḳġa yétse bolġay kim sipeh-sālārlıḳnıñg (4) şarṭlarını saḳlaġay-sén tā kündin künge işiñg teraḳḳīde bolġay.

Ḳırḳ (5) birinçi bāb, sipeh-sālārlıḳ beyānıda.

Éy oġul, bilgil ve āgāh bolġıl, eger sipeh-sā (6) -lār bolsañg leşkerge iḥsān ḳıl, hemīşe yaḫşılıḳ körsetgil ve hemīşe bīdār bol. (7) Leşker tartmaḳ, ṣaf tüzmek ve ceng ḳılmaḳ ṭarīḳasın yaḫşı bil. Ceng ḳılur ve ṣaf (8) tüzer künleride meymene ve meysere yaᶜnī oñg ve sol leşkerler başıġa ceng ṭarīḳasını (9) örgetgil ve ceng ḳılmaḳda kār-gerde ve cihān-dīdelerni leşkerniñg ékki ṭarafıge toḫtatġıl, eger (10) düşmen[823] żaᶜīf bolsa hem aldıramaġıl ki leşkerni yoḳ ḳılur ve bī-dil ve könglüsiz bolmaġıl ki leşker (11) -ni ḳaçurur-sén ve cāsūs ibermekdin, düşmen[824] ḥālidin āgāh bolmaḳdın ġāfil bolmaġıl (12) ve ceng küni düşmen[825] leşkerige közüñg tüşse külüp ḫōş-vaḳtlik ḳılıp öz leşkeriñgge (13) dégil kim: Bu ḳança kişi éken, mén bir sāᶜatde munıñg rūzgārıdın demār çıḳarġumdur **[116a]** (1) ve leşkerni bir yolı yürütme, gürūh gürūh ḳılıp her gürūhnı bir ᶜalem birle yürütgil. Her bir gürūhġa (2) bir sipeh-sālārnı müteşaddī ḳılıp éy fülānī, bu gürūhnı sén alıp yürgil dép buyurġıl (3) ve ceng ḳılmaḳġa yaramaġanlarnı öz ḳaşıñgda toḫtatġıl. Her kişi ki cengde obdan yürüydür (4) ve yara[r]lıġ ḳıladur veyā baş késip kéledür veyā bir pesendīde iş ḳıladur, ol ḫizmetge (5) néçe berāber ḫilᶜat ve inᶜām bérgil ve maᶜāşını ziyāde ḳılġıl ve bu maḥallde māl yüzige baḳmaġıl ve (6) dünyānı ayamaġıl ve pest himmetlig bolmaġıl tā ġarażıñg pat ḥāṣıl[826] bolur. Çün bu

---

816 metin: **دوشمنلارینک**
817 Kelime üçüncü satırın sonunda *bérme*, 4. satırın başında *bérmegey* şeklinde yazılmıştır.
818 Metinde *aldıda ḥā* şeklindedir, ancak *ḥā* metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.
819 metin: **دوشمن نینک**
820 metin: **جاهیل**
821 metin: **عامیل**
822 metin: **عامیل**
823 metin: **دوشمن**
824 metin: **دوشمن**
825 metin: **دوشمن**
826 metin: **حاصیل**

yaṅglıġ (7) bolsaṅg hemme leşker séniṅg murādınṅġa baḳarlar ve feṯḥ, nuṣret ḥāṣıl[827] bolur, eger maḳṣūd ḥāṣıl[828] (8) bolsa fehuve'l-murād, eger ḥāṣıl[829] bolmasa hem tola aldıraṅġuluḳ ḳılma. Öz cāyınṅgda turġıl ve (9) özüṅgge küçemeġil. Eger ceng sipeh-sālārge tüşse fırṣat bilen ceng ḳılġıl, yaḫşı (10) kūşiş[830] ḳılġıl, ḳaçmaġıl ve ölümge özüṅgni tégip turġıl. Her kim ölümni özige (11) ḫoş ḳılsa her bāṭıl[831] üçün anı ornıdın tépretkeli bolmas. Ḳaraġıl tā sipeh-sālārdın (12) kāmilī bolġay-sén ve eger ẓafer séniṅg bolsa ḳaçḳanlar arḳasıdın hergiz ḳoġlamaġıl (13) ki ḫaṭāsı toladur, bilgeli bolmas ki ḥāl nédür? Ve atam raḥmetu'llāhi ᶜaleyh ceng ṭarīḳasını **[116b]** (1) yaḫşı bilür érdi, hergiz ḳaçḳannıṅg kéynidin yürmes érdi. Sulṭān Maḥmūdnıṅg hem (2) ṭarīḳası uşbu érdi ve aytur érdi kim: Ḳaçḳan leşker cāndın [endīşe] tuyar, kişi kim cāndın kéçedür. (3) Anıṅg birle öçeşmegen ḫūbdur. Çünkim utru kélgenni körer-sén toġradın çıḳarnı hem ḳaraġıl. (4) Nā-gāh mén, sén bilgen dék bolmaġay. Eger ceng ḳılur küni turġan cāyıṅg obdan bolmasa ve bir (5) gez arḳaṅgda obdan bolsa zinhār ḳademiṅgni kéyin ḳoymaġıl. Eger bir ġarış kéyin ḳadem ḳoysaṅg, aᶜdā (6) leşkeri ḳaçadur dép gümān ḳılur. Cehd ḳılġıl tā bir ḳadem ilgeri ḳoyġıl ki séniṅg leşkeriṅg (7) séniṅg ḥaḳḳınṅgda hemme[832] vaḳt sevgend ḳılġu dék bolġaylar ve leşkerge saḫīlıḳnı köp lāzım (8) tutġıl. Ḫilᶜat bérgil ve yaḫşı söz démekdin taḳṣīr ḳılmaġıl ve bir loḳma nān bir fiyāle şarābnı (9) leşkersiz içmegil. Nān birle alġan könṅgülni, altun kümüş birle alġalı bolmas. Eger ḫᵛāhiş (10) ḳılsaṅg kim leşker séndin cānnı dirīġ tutmaġaylar, sén olardın nānnı dirīġ tutmaġıl (11) ve her iş Ḫudāy teᶜālānıṅg taḳdīriġa baġlıḳdur, ammā sén tedbīr şarṭını bercā kéltürgil. Çün ānçi (12) Ḫudāy ᶜazze ve celle saṅga raḥmet ḳılıp séni pādşāh[lıḳ]ġa yétgürse, kérek [kim] pādşāhlıḳ şar (13) -ṭını yaḫşı saḳlaġıl.

Ḳırk ékkinci bāb, pādşāh bolmaḳnıṅg beyānıda.[833]

[Éy oġul], eger pādşāhlıḳġa yétseṅg pārsā bolġıl, yaᶜnī zühd taḳvā birle **[117a]** (1) ve perhīz-kār bolġıl, közüṅgni ve ḳoluṅgnı nā-maḥremdin saḳlaġıl ve hemme işlerde vezīrniṅg (2) maṣlaḥatı birle bolġıl. Pādşāhnıṅg dānişi, vezīri dépdürler. Āḫirni körmegünçe evvelge ḳarama (3) ve her işde sülūketni saḳlaġıl ve her iş ki sülūket bile ḥāṣıl boladur (4) -ġan bolsa bī-dādlıḳnı pesend körmegil. Ḥażret-i Ḫᵛāce Ḥāfıẓ bu maẓmūnnı né ḫoş edā (5) ḳılıpdurlar:

Āsāyişī dü gītī tefsir-i īn dü ḥarf est

Bā dūstān mürüvvet bā (6) düşmenān mudārā

Āsāyiş izder érseṅg ékki cihānda éy yār

Dostuṅġa ḳıl (7) mürüvvet düşmenge[834] ḳıl müdārā.

---

[827] metin: **حاصيل**
[828] metin: **حاصيل**
[829] metin: **حاصيل**
[830] metin: **كوشيش**
[831] metin: **باطيل**
[832] metin: **همهء**
[833] Bu bab, metinde ayrı bir başlık olarak verilmemiş, kırk birinci bab ile kırk ikinci bab birleştirilip yazılmıştır. Bu babın başlığı giriş kısmında bablar sıralanırken verilmiştir. Biz başlığın giriş kısmındaki şeklini burada başlık olarak verdik.
[834] metin: **دوشمن كه**

Hemme[835] sözlerde ve işlerde dād közi birle ḳaraġıl tā (8) ḥaḳ ve bāṭılnı[836] farḳ ḳılġay-sén. Eger pādşāh dānişmendlik közini oçuḳ tutmasa (9) ḥaḳ ve bāṭıl[837] ṭarīḳası aŋga maᶜlūm bolmas. Hemīşe rāst sözlüg, kem-ḫande bol tā uşşaḳ (10) -lar saŋga yeŋgillıḳ ḳılmaġaylar. Séniŋ ᶜaṭā ve iḥsānınŋ dāyim müsteḥaḳlarġa yétip (11) ve ᶜazīz dīdār bol, yaᶜnī ḫᵛālaġança séni köra'lmasun tā leşkerniŋ ve raᶜiyyetniŋ közige (12) ḥaḳīr körünmegey-sén ve Ḫudāy teᶜālānınŋ bendelerige raḥm ḳılġıl. Ammā bī-raḥīmlerge (13) bī-raḥīm bol. Līkin siyāset birle yurt tutġıl. Ammā derḥāl ḥükm ḳılmaġıl. Ḫūb izdep **[117b]** (1) fesād, salāḥnı aŋlaġandın kéyin vācib bolsa ḥükm ḳılġıl. Vezīrniŋ ḳayaşlarıġa yaḫşı (2) -lıḳ ḳılġıl, ammā vezīrniŋ yavuḳ toġḳanlarıġa manṣıb bérmegil. Bir yolı ḳuyruḳnı möşükniŋ (3) aldıġa taşlamaġan ḫūbdur. Ol héç vaḳtda öz yavuḳlarınınŋ ḥesābını rāstıça ḳılmas. (4) Séniŋ mālıŋ üçün öz yavuḳlarınınŋ āzārını ḫᵛālamas ve oġrılarġa raḥm ḳılmaġıl (5) ve öltürmek lāzım bolġan kişini ᶜafv ḳılmaġıl, çāker ve nökerleriŋgge raḥm ḳılġıl ki sén (6) bir ḳoyçı, olar bir sürüg ḳoydurlar. Ḳoyçı, ḳoylar ḥālidin ḫaber-dār bolmasa helāk bolur (7) ve her kişini bir meşġūlluḳda tutġıl ki ḫiẓmet-kārnı bir meşġūlluḳda tutmaḳ kérek. Velīkin (8) her kişini ki bir işġa ḳoyar-sén, öz lāyıḳıda işġa ḳoyġıl, şarāb-dārnı ḫazīneçi ḳılmaġıl. (9) Her işġa lāyıḳ kişini buyurmaḳ kérek. Çün ānçi aytıpdurlar: "*Li-kulli ᶜamelin ricālün.*"[838] Tā ṭaᶜne (10) ḳılġuçılar saŋga aġız açmaġaylar ve eger birde bir çākeriŋgge iltifātıŋ bolsa aŋga iş buyurma (11) -ġıl ve manṣıb bérmegil tā ḳudretiŋ barıça aŋga niᶜmet bérgil ve ġanī ḳılġıl. Pādşāhlarnınŋ rāḥatı (12) fermān yürütmekdedür, çirā ki ṣüretde pādşāh raᶜiyyet birle berāberdür. Meger ol ki pādşāh fermān (13) bérgüçi, raᶜiyyet fermān tutġuçıdur.

[Hikāyet]

Sulṭān Maḥmūdnınŋ bir ᶜāmili bar érdi, Ebu'l-Feṯḥ **[118a]** (1) atlıġ. Ebu'l-Feṯḥni Nesā ve Bāverd şehrige ᶜāmil ḳılıp érdi. Ol, Nesā şehride bir kişini tutup (2) tamām emvālini alıp mülkini vaḳf ḳılıp özini zindāngа saldı. Ol kişi néçe maḥall zindānda (3) yatıp bir mekr ḥīle birle zindāndın ḳaçıp Ġaznīnge bardı. Sulṭānnınŋ dād sorar küni (4) sulṭānġa dād-ḫᵛālıḳ ḳılıp ᶜāmildin nāle ḳıldı, Sulṭān nişān bérdi. Ol kişi nāmeni (5) alıp yanıp Nesā şehrige barıp nāmeni ᶜāmilġa bérdi, ᶜāmil endīşe ḳıldı kim bu dīger bāre (6) Ġaznīnge bara'lmaġusıdur dép nāmege ᶜamel ḳılmay fermān tutmadı. Ol kişi yana Ġaznīnge (7) barıp sulṭānnınŋ yolıda turdı. Sulṭān bāġdın yanıp çıḳtı. Ol kişi yana ᶜāmildin nāle ḳıldı. Sulṭān yana nāme fütüdi.

Ol kişi dédi: Bir mertebe (8) kéldim, nāme bérdiŋgiz. Nāmeni éltip bérdim, ᶜamel ḳılmadı.

Sulṭān dil-teng bolup méndin nāme ibergil (9) eger ol nāmege ᶜamel ḳılmasa başıġa tofraḳ saç.

Ol kişi dédi: Éy pādşāh, nāmeni ᶜamel-dār (10) éşitmese mén başımġa tofraḳ saçmaḳ nédür?

---

[835] metin: **همء**

[836] metin:**باطيل ني**

[837] metin: **باطيل**

[838] Her işin bir üstadı vardır.

Sulṭān dédi: Éy ḫᵛāce; mén ġalaṭ dédim, (11) tofraḳnı ménińg başımġa saçmaḳ lāzımdur.[839] Derḥāl néçe ġulāmlarını buyurdı: Barıp şehr çońg (12) -larını yıġıp bu kişińiń māl emvāl, mülk emlāḳını alıp barıp ᶜāmilni dārġa asıp (13) öltürgil ve münādī ḳılġıl kim pādşāhnıńg yarlıġını éşitmegenniń sezāsı **[118b]** (1) uşbudur,[840] dégil ve andın kéyin héç kişide yārā bolmadı kim yarlıġ éşitmegey. Bu bir söz birle (2) hemme ḫalḳ rāḥat taptılar.

[Ḥikāyet]

Sulṭān Mesᶜūdnıńg zamānıda sulṭān merdāne (3) -lik ve bahādurluḳnı[841] ber-kemāl ḳolıġa aldı, ammā yurt tutmaḳ ṭarīḳasın bilmedi. Her kün kenīzek (4) birle ᶜıyş ᶜişret ḳılıp ötkerdi, yurt birle işi bolmadı ve leşker bī-fermānlıḳġa (5) turdı ve raᶜiyyet könńgülsiz boldı ve Müselmānlar işi toḫtap ḳaldı tā bir kün yıraḳ (6) şaḥrādın bir ḫatun kélip şaḥrāda ḳoyġan ᶜamel-dārdın dād-ḫᵛālıḳ ḳıldı. Sulṭān nāme bérdi, (7) ᶜāmil nāmege ᶜamel ḳılmadı. Ol ḫatun yana barıp sulṭānġa nāle ḳıldı. Sulṭān yana (8) nāme pütüdi.

Ḫatun dédi: Éy pādşāh; bir nāme bérdińiz, éltip bérdim. Ol ᶜāmilińiz nāme birle (9) iş ḳılmaydur.

Sulṭān dédi kim: Mén nāme bérdim ol nāmege baḳıp iş ḳılmasa mén néçük (10) ḳılay?

Ḫatun dédi: Éy pādşāh, yurtnı tuta'lsańgız andaġ tutuńg kim ḫalāyıḳ fermānıńgız (11) -nı tutsunlar ve illā yana bir kişige ḳoyup bériń yurtnı tutup ol fermān yürütsün, siz (12) ᶜişret ḳılıp yatıńg, Ḫudāy teᶜālānıńg bendeleri sizniń ᶜāmillerińiz ḳolıda ḳa (13) -lmasun.

Sulṭān ol ḫatun sözidin bisyār ḫacīl bolup buyurdı kim: Ol ḫatunnıńg **[119a]** (1) dādını bérip ᶜāmilni dārġa asıp öltürdi ve özi ġaflet uyḳusıdın o (2) -yġandı. Andın kéyin héç kişide yārā bolmadı kim anıńg fermānıdın çıḳḳay.

Pes bilgil kim pādşāh ki (3) anıńg fermānı revān bolmasa ol pādşāh érmesdür. Çün ānçi pādşāhnıńg özge (4) -din[842] farḳı fermān birledür. Fermān tutturmaḳ siyāset birle bolur ve dīger leşkerni (5) raᶜiyyetge müteṣaddī ḳılmaġıl ki memleket vīrān bolur ve dīger raᶜiyyetni obdan tutġıl, (6) memleket raᶜiyyet birle ābād bolur ve memleket işide bī-dādlıḳġa yol bérmegil. Dād-ger pādşāh (7) -larnıńg öyi uzaḳ turar, ẓālimniń[843] öyi pat yıḳılur. Anıńg üçün ki dādnıńg maᶜnāsı (8) ābādlıḳdur, bī-dādnıńg maᶜnāsı vīrānlıḳdur. Ḥükemā aytıpdur ki: ᶜĀlemniń çeşmesi (9) ve ābādlıġı pādşāh-ı dād-gerdür, çeşme-i vīrānı pādşāh-ı bī-dāddur ve Ḫudāy ᶜazze ve celle (10) -niń bendelerińiń derd elemige ṣabr ḳılġıl.[844] Leşkerni ve raᶜiyyetni obdan tutmaḳda (11) taḳṣīr ḳılmaġıl ve leşkerni bir ṭāyifedin lāzım tutmaġıl. Her pādşāhī ki leşkerni bir (12) cinsdin saḳlasa leşkerge esīr bolġusıdur. Vaḳtāki her cinsdin bolsa (13) birbirige alışturup tutsa bolur tā ḳavm, ol ḳavmniń vehmidin bī-fermānlıḳ **[119b]** (1) ḳıla'lmaslar, séniń fermānıńg leşker ara ḫūbluḳ birle cārī

---

839 metin:**لازيم دور**

840 Kelime 118a'nın on üçüncü satırının sonuda *uşbu* olarak yazılmıştır.

841 metin: **بهادور لوق ني**

842 metin: **اوزكه نينک**

843 metin: **ضاليم نينک**

844 metin: ḳılmaġıl

bolur. Éy oġul, bubaṅg (2) Sulṭān Maḥmūdnıṅg tört miṅg leşleri Türkdin, tört miṅg leşkeri Hindūdın (3) bar érdi. Birni birige alışturup tutar érdi tā ékki ḳavm anıṅg iṭāᶜatide érdi.

Her (4) vaḳtda aş, nān, şarāb birle mihmān ḳılġıl, ḫilᶜat birle könglin alıp ümmīdlig (5) ḳılġıl ve bir kişige inᶜām ḳılur bolsaṅg hergiz[845] ḫalḳ ara āşikārā tiliṅgġa kéltürmegil, (6) ékki vech[846] birle: Biri ol kim pādşāhlıḳġa lāyıḳ iş ḳılmaġan bolur-sén, ékkinçi ol ki (7) ḫalāyıḳġa himmetiṅgni maᶜlūm ḳılġan [bolur-sén]. Sékkiz yıl Ġaznīnde Sulṭān Maḥmūdnıṅg ḫiẕmetide (8) boldum. Üç işni anıṅgda körmedim: Biri ol kim her kişige inᶜām ḳılsa fervānedin (9) bölek kişige aṅglatmas érdi, ékkinçi ol ki tişi körüngünçe külmes érdi, ü (10) -çünçi ol ki kişige düşnām ḳılur bolsa bī-himmet démekdin özge lafẓ birle düşnām (11) ḳılmas érdi. Éşittim ki Rūm pādşāhlarınıṅg resm[i] hem şubu érmiş, ammā olar (12) -nıṅg yaḫşı ᶜādetleri bardur kim ᶜAcem pādşāhlarıda ol resm yoḳdur. Çün ānki (13) bir kişini soḳsalar andın kéyin tā ol kişi ki tirigdür, ḫalāyıḳ aṅga āzār bérmesler. **[120a]** (1) Émdi kéldim öz sözümge. Éy oġul, pest himmet bolmaġıl ve eger öz siriştiṅg (2) -din toḫtay almasaṅg hem bārī ḫalāyıḳġa pest himmetliginiṅgni körsetmegil. (3) Eger seḫāvet ḳılmasaṅg ḫalḳ saṅga düşmen[847] bolurlar. El-ḥāl saṅga héç néme démese (4) hem saṅga bir düşmen[848] peydā bolsa ol vaḳt saṅga cān fedā ḳılmaslar ve düşmeniṅgni (5) dost tutarlar. Ammā cehd ḳılġıl tā pādşāhlıḳ şarābıda ġurūr bolmaġay-sén. Her (6) pādşāhī ki mest-i ġurūr bolsa pādşāhlıḳ ḳıla'lmas. Andaġ bolġıl kim héç pādşāh (7) bir söz démegey veyā bir iş ḳılġay-sén anıṅgdın āgāh bolġay-sén ve ġāfil bolmaġay-[sén], (8) eger ġāfil bolsaṅg özüṅgdin ve mālıṅgdın ġāfil bolġan bolur-sén ve eṭrāfıṅg, (9) himmetlig[849] pādşāhlar bile dost bolmasaṅg düşmen[850] hem bolmaġıl. Eger düşmen bolsaṅg (10) ẓāhiriṅgde düşmen[851] bolmaġıl.

Éşitip érdim ki İskender bir düşmen birle ceng ḳılġalı (11) bardı. Aṅga dédiler kim: Éy pādşāh, bu düşmen ġāfildür,[852] anı şeb-ḫūn[853] ḳılmaḳ kérek. (12)

İskender dédi: Oġurluḳ bile ġālib kélgen pādşāhlıḳ érmesdür. (13)

Pādşāhlıḳda uluġ işlerġa ᶜādet ḳılġay-sén, çünki pādşāh hemme kişidin **[120b]** (1) uluġdur, bolġay ki anıṅg ḳılur işi hem uluġ bolġay. Himmetsiz kişiniṅg (2) cihānda atı çıḳmas ve nām āvāzesi bolmas ve dīger nāme ve yarlıġnı ᶜazīz tut, (3) her ḳaydaġ yaman ve pest ve kiçik kişige nāme bérmegil. Eger nāme bérür bolsaṅg (4) uluġ inᶜām birle bérgil ve dīger ḳılġan yarlıġ ve nāmege hergiz[854] ḫilāf ḳılma, meger āşikārā (5) ᶜöẕr bolsa dégen sözge ḫilāf ḳılma. Pādşāhlıḳnıṅg şarṭları (6) uşbudur, ẕikr ḳıldım ve her-çend pādşāhlıḳ ᶜazīz ve uluġ işdür ki pādşāh (7) -lıḳġa her kişi yéta'lmas, velīkin mén ança ki şarṭ kifāyetdür, dédim ve eger (8) saṅga özge ṣıfatlardın ḳılmaḳ ve bolmaḳ ittifāḳ tüşse çün ānçi dehḳān (9) -çılıḳ veyā özge hüner pīşe anıṅg şarṭlarını saḳlaġıl. Her ṣıfatnı (10) obdan

[845] metin: **هركيز**
[846] metin: **وجهي**
[847] metin: **دوشمن**
[848] metin: **دوشمن**
[849] metin: **همتينک**
[850] metin: **دوشمن**
[851] metin: **دوشمن**
[852] metin: **غافيل**
[853] metin: **شبيخون**
[854] metin: **هركيز**

ḳılmaḳġa verziş[855] ḳılġıl ve her iş ḳılur vaḳtnı ve tertībini o (11) -bdan saḳlaġıl tā ḳılur işiŋ hemīşe cārī bolġay.

Ḳırḳ üçünçi bāb, (12) dihkānçılıḳnıŋ beyānıda.[856]

Bilgil éy oġul, eger dihkān bolsaŋ (13) ḳılur işleri vaḳtlarını yaḫşı bilgil ve her né tarısaŋ vaḳtı ötmesde **[121a]** (1) tarıġıl. On kün vaḳtdın ilgeri tarıġan ḫūbraḳdur ki on kün vaḳt (2) -dın[857] kéyin tarıġunça her né lāzımlıġ[858] esbābını cüftlep saḳlaġıl ve uy (3) -larnıŋ obdanını alġıl ve boġuz bérip saḳlaġıl ve hemīşe bir cüft (4) uy bölek bölek semiz saḳlaġıl tā bir uy aġrısa ḳılur işiŋ toḫtap (5) ḳalur, vaḳt öter ve çün tarıydurġan ve oradurġan vaḳt bolmasa yér (6) aḫtarmaḳdın ġāfil bolmaġıl ve kélür yılda tarıydurġannıŋ tedbīrini bu yılda (7) ḳılġıl. Zirāᶜatni obdan yérde ḳılġıl tā ḥuṣūl alġay-sén, émgek ẓāyiᶜ (8) bolmaġay ve dāyim ᶜimāret ḳılmaḳġa meşġūl bolġay-[sén] tā dihkānçılıḳdın ḫūbluḳ (9) -ġa yétgey-sén ve eger özge hüner-menddin bolsaŋ yıldam ḳılġaḳ ve obdan (10) ḳılġaḳ bolġıl tā ḫarīdārıŋ tola bolur ve ḳılur işni hem-pīşelerinŋdin (11) obdan ḳılġıl, tola toḫtatıp ve tola teᵓḫīr ḳılıp ḫarīdārnı ḳaçurmaġıl. (12) Az sūdġa ḳanāᶜat ḳılġıl tā hünerinŋdin rızḳıŋ firāvān bolġay ve tola ḫalāyıḳ (13) sevdānı séniŋ birle ḳılġay ve yumşaḳlıḳ birle sözlegil tā séniŋ **[121b]** (1) yumşaḳlıḳ ḳılġanınŋdın ḫarīdār, cedel ḳılġalı şerm tutar ve maḳṣūd ḥāṣıl (2) bolur ve çün bu yaŋlıġ bolsaŋ saŋa ḥarīf tola bolur, nā-çār özge (3) pīşeler saŋa ḥased yérler ve saŋa oḫşa bolmaḳnı ārzū ḳılurlar (4) ve bāzārda hem şöhretiŋ ziyāde bolur. Ammā rāst sözlemekni ᶜādet (5) ḳılġıl ḫuṣūṣen ḫarīdārġa ve baḫīllıḳdın perhīz ḳılġıl ve taşarrufnı muḫkem (6) ve özünŋdin[859] kiçikge baḫşīş ḳılġıl ve ḫatun ve kūdekler bilen muᶜāmele (7) ḳılurda ziyādelik ḳılmaġıl ve sevdā işide şermlig bolma. Müsteḥaḳ (8) -larġa yaḫşı sülūket ḳılġıl ve öz pādşāhıŋġa rāstlıḳ (9) ḳılġıl, velīkin pādşāhnıŋ ḫizmetide bolmaḳġa ḥarīṣ bolmaġıl. (10) Héç kişige ḫıyānet ḳılmaġıl. Āşinā ve nā-āşināġa yeksān iş (11) ḳılġıl, yaᶜnī yüz körmegil ve eger séniŋ ḳoluŋġa baḳım bolsa ḳarẓ (12) bérmekni ġanīmet bil ve hergiz[860] yalġan sevgend içmegil ve ḳatıġ muᶜāmele[lig] (13) bolmaġıl ve eger bir nā-murādda ḳarẓıŋ bolsa, eger bī-çāre bolsa tola ḳarẓımnı **[122a]** (1) bér dép tola dürüştluḳ ḳılma ve pür köŋüllüg bolġıl ve Ḫudādın (2) ḳorḳġaḳ bolġıl tā ticāret bābıda ḫayr bereket bolġay ve her hüner-mend ki (3) uşbu ṭarīḳa bile bolsa ᶜālemniŋ hüner-mendleri arasıda hemmedin (4) civān-merdraḳ bolur ve her ḳavm ve her ṭāyifeniŋ ḳılur işleri bir ṭarīḳada (5) bolur ve her ḳavmniŋ ṭarīḳası uşbu érdi kim taḳrīr ḳıldım, émdi bu (6) āḫirinçi bābda her cinsniŋ şarṭlarını be-ḥesab-ı ṭāḳat ayıtġum (7) -dur. İnşā'a'llāhu teᶜālā ve taḳdīs.

Ḳırḳ törtünçi bāb, civān-merdlik (8) beyānıda.

Éy oġul, eger civān-merdlik istesenŋ evvel bil kim civān-merd (9) -lik nédür ve némedür, némedin peydā bolur? Bilgil kim civān-merdlik üç némerse (10) -dür, ādemīler ṣıfatıdur, héç ādemī yoḳtur ki bu üç ṣıfat ménde yoḳ (11) dép ḳābil bolġay. Dānā ve nā-dān bu üç ṣıfat birle Ḫudāy teᶜālādın (12) ḫōşnūddurlar ve eger çendī ki Ḫudāy teᶜālā bu üç ṣıfatnı bir kişige kim (13) béripdür, ol kişi Ḫudāy teᶜālānıŋ ḫāṣ bendeleridindür. Ol **[122b]**

---

[855] metin: **ورزيش**

[856] Bu babın başlığı metinde *dehkānçılıḳnıŋ* şeklinde eksik yazılmıştır, başlık giriş kısmındaki şekliyle verilmiştir.

[857] metin: **وقتيدين**

[858] metin: **لازيم ليغ**

[859] metin: **اوزونكني**

[860] metin: **هركيز**

(1) üç ṣıfatnıñ biri ḫıred, ékkinçi rāstlıḳ, üçünçi seḫāvet ve çün (2) ḥaḳīḳatge baḳsañ bu üç ṣıfatnı héç kişi ménde yoḳ démes, (3) çirā ki héç cesedī yoḳtur ki bu üç ṣıfat anıñda bolmaġay. Līkin (4) āletniñ kāhillıḳı ve ṭabᶜnıñ tīreliki aṣlnıñ yolını tusupdur. (5) Ḥaḳ sübḥānehū ve teᶜālā, ādemī-zādnıñ tenini uşbu müteferriḳātdın (6) cemᶜ ḳıldı. Çünki ādemī-zādnı ᶜālem-i kül, ᶜālem-i cüz démek revādur. Çün ānçi ādem (7) tenide ṭābāyiᶜ, eflāk ve sitāre ve heyūlā ve ᶜunṣur-ı latīf ve ṣıfat ve ṣūret (8) ve nefs ve ᶜaḳl, her biri ᶜalā-hide ᶜālemdürler ve ādem uşbu mecmūᶜ ᶜālemler (9) -din mürekkebdürler. Āferīde-kār ᶜazze ve celle bu mecmūᶜnı birbirige peyvend ḳılıp (10) ber-pā ḳıldı, eger çendī ki cevherde muḫtelifdürler; çün ot, su, tofraḳ ve havā ki [birbiriniñ] (11) żıddıdadur. Pes tofraḳ vāsıṭadur otnıñ sunıñ arasıda. (12) Tofraḳ, ḳuruġluḳda otġa ve savuġluḳda suġa ve ıssıġlıḳda ot (13) -ġa eşer birle ber-müᵓeşşir, ḥarāret bile āftābġa ki pādşāh-ı encüm ve eflāk birle **[123a]** (1) ve āftābnıñ cevheri béşinçi ᶜunṣurdur ve maṭbūᶜāt hem muñga oḫşa. (2) Eger ṭābāyiᶜ māddeni tapmasa añga baġlaġan peyvendi tebāh bolur ve ṭābᶜ, (3) felekdin ve felek havādın ve havā nefsdin ve nefs ᶜaḳl[dın] hem uşbu (4) cümlege ḳıyās bolur. Ādemī-zād teniġa her né ve aġrıḳ bolsa ṭābāyiᶜ (5) -niñ terkībidin peydā bolur. Ṣūret ve beşere ve ḥayāt ve tīrelik ḳuvvet, ḥarekāt (6) felekdin peydā bolur. Çün ānçi éşitmek ve buramaḳ ve tatmaḳ ve körmek[861] heyūlā (7) -dın peydā bolur. Çün ānçi yād almaḳ ve fikr ḳılmaḳ ve ḫayāl ḳılmaḳ ve sözlemek (8) ve tedbīr ḳılmaḳ nefsdin peydā bolur ve némerse ki ādemī[de] şerīf ve ᶜazīz (9) -raḳdur, andaġ némersedür ki anıñ peydā boladurġan cāyı yoḳtur. Çün ānçi (10) süḫan-verlik ve dāniş ve kemāl, şerīfdür kim bularnıñ māddesi ᶜulvī (11) -dür. ᶜAḳl, ᶜulvīniñ feyż[i]din bedenge kéltürse cān beden birle tirülür (12) ve cān nefs birle, nefs ᶜaḳl birle tirilür. Her kişiniñ teni ḥareketlig (13) bolsa añga cān lābüddīdür. Her kimerseniñ nefsi köyedür añga ᶜaḳl lāzım **[123b]** (1) -dur. Her kişiniñ cānı tenide mevcūddur. Vaḳtāki tamāmī ten ve cānnıñ (2) arasıda ḫacālet bolsa cāndın tenge meded yétmes. Her kimerseniñ (3) nefsi ve cānınıñ arasıda aġırlıḳ ḫacālet bolsa ᶜaḳlnıñ mādde[si] (4) nefsige yétmes. Pes der-ḥaḳīḳat héç cinsde[862] bī-żarūr seḫāvet (5) bolmas ve mümkin[863] ki ᶜulvīġa yétedurġan feyżniñ yolı rūḥā (6) -nīdin baġlansa, yaᶜnī bī-maᶜnā ḥāṣıl[864] bolur. Héç kişi dünyāda yoḳ (7) -dur ki saḫīlıḳġa daᶜvā ḳılmaġay. Velīkin cehd ḳılġıl tā özgelerge (8) oḫşa bolmaġay-sén ve daᶜvā-yı bī-maᶜnā ḳılmaġay-sén. ᶜUlvīdin (9) rūḥānīġa yétedurġan feyżniñ yolını açuḳ tutġay-sén, bilmek (10) ve bildürmek ve añglamaḳ birle tā sañga hemme maᶜnā bolġay ki bī-daᶜvā.

Éy (11) oġul, ḥükemālar ḫıredni ve seḫāvetni bir ṣūretge kéltürüpdürler (12) ve ol ṣūretniñ teni civān-merdlik ve cānı rāstlıḳ ve hūş[865] (13) ve dānişdür. Bu hemmeniñ maᶜnāsı ṣāflıḳdur ve ol ṣūretlerni **[124a]** (1) ḫalāyıḳlarġa ulaştururda baᶜżalarge ten naṣīb boldı, özgesi (2) yoḳ ve baᶜżalarġa ten ve cān ve hūş[866] naṣīb boldı ve baᶜżalarge ten ve cān (3) ve hūş,[867] maᶜānī naṣīb boldı. Ammā ol ṭāyife[868] ki olarġa ten naṣīb bolup (4) érdi, olar ᶜayyārī ve bāzārī ve sipāhīdürler ki olarnı ḫalāyıḳ civān-merd (5) atarlar ve ol gürūh ki

[861] metin: **کیسرماک**
[862] metin: **جنسیدا**
[863] metin: **ممکین**
[864] metin: **حاصیل**
[865] metin: **حوش**
[866] metin: **حوش**
[867] metin: **حوش**
[868] metin: **طایفهء**

olarġa ten, cān naṣībe bolup érdi olar maᶜrifet (6) ve zühd[869] ve fuḳarā-yı taṣavvufdurlar anᵹa maᶜrifet-i veraᶜ at ḳoyarlar ve ol gürūh (7) ki olarġa ten ve cān ve hūş[870] naṣībe bolupdur, olar peyġamber ve ehl-i ṣafā ve ḥükemā (8) -durlar ve olarnı dāniş, ziyāde maᶜrifet atarlar ve ol gürūh ki olar (9) -ġa ten ve cān ve hūş,[871] maᶜānī naṣīb bolupdur, olar rūḥānīdürler (10) ve peyġamber-i mürseldürler. Éy oġul, sén saᶜy ḳıl ve kūşiş[872] eylegil tā (11) ḳudretinᵹ yétgeniçe şāyed ki teraḳḳī ḳılġay-sén ve ḥükemālar aytıpdurlar ki: (12) Civān-merdliknińᵹ aṣlı üç némersedür: Evvel ol ki her né kim dégey-sén ḳıl, (13) ékkinçi ol ki her né söz ayturda ve iş ḳılurda rāstlıḳ ḳılġay-sén, **[124b]** (1) üçünçi ol ki hemme işlerni ṣabrge baġlaġay-sén, zīrā ki her ṣıfatī ki civān-merd (2) -likge taᶜalluḳı bardur, uşbu üç ṣıfat içidedür. Éy oġul, sanᵹa (3) müşkil bolsa mén her ḳaysınınᵹ miḳdārını sanᵹa şerḥ ḳılay[873] kim (4) tā bilgey-sén ve anᵹlaġay-sén. Pes bilgil kim civān-merdlik oldur (5) kim her işġa könᵹüllüg bolġay ve merdāne ve himmetlig bolġay (6) ve her işde ṣabrlig bolġay ve vaᶜdege vefā ḳılġay ve könᵹli arıġ (7) pāk-dāmen bolġay, diyānetlig bolġay ve Müselmānlar ḥaḳḳıda bed (8) -gümān bolmaġay ve Müselmānlar bāreside yaḫşılıḳnı ḫᵛāhiş ḳılġay (9) ve özininᵹ menfaᶜati üçün Müselmānlarnınᵹ ziyānını ḫᵛālamaġay, (10) kişige yalġan ayıtmaġay ve bühtān, īzā ḳılmaġay ve kişini ġıybet ḳılmaġay (11) ve Müselmānlarġa meded ḳılġay ve ẓālimler ẓulmini Müselmānlardın defᶜ ḳıl (12) ve eger birāder müᵓminninᵹ[874] ᶜaybıġa muṭṭaliᶜ bolsanᵹ yapġıl ve hemme ḫalḳ (13) -nınᵹ aġrını kötergil ve dervīşlerġa tekebbür ḳılmaġıl; nān, nemek yégen **[125a]** (1) öy égesini ġıybet ḳılmaġay ve ḫalḳġa dürüştluḳ ḳılmaġay ve (2) yaman laḳab birle çarlamaġay, ḳarılarnı atası dék bilgey ve hem-sāllerini (3) birāder bilgey ve kiçiklerni ferzendim dégey ve hemme ḫalḳ birle şefḳat ve mihr-bān (4) -lıḳ birle bolġay, elbette özini hemme ḫalḳdın kiçik tutġay ve esīrlerġa (5) mihr-bān bolġay ve bī-çārelerġa yārī bérgey ve yamanlardın yamanlıḳnı menᶜ (6) ḳılġay ve rāstlıḳda yürgey ve rāst sözlegey, belānı rāḥat (7) bilgey, yaḫşılıḳġa yamanlıḳ ḳılmaġay, teᵓemmül birle ḳarasanᵹ bu hemme dégenim (8) lāzımdur ki yād ḳıldım.

[Ḥikāyetde] kéltürüpdürler kim: Kūhistānda bir kün bir néççe (9) ᶜayyārlar olturup érdiler. Bir kişi kirip selām ḳıldı ve dédi kim: Mén bu (10) şehrdeki ᶜayyārlarnınᵹ sizlerge ibergen élçisidür-mén, ᶜayyārlar (11) sizlerge selām dédi ve aydılar kim: Eger sizler şubu üç mesᵓelege cevāb (12) bérsenᵹizler sizlerge rāżīdür-miz, bizlerge serdār bolġay-sizler, (13) eger cevāb bérmesenᵹizler sizler rāżī bolunᵹlar biznińᵹ çonᵹluḳumız **[125b]** (1) ve serdārlıḳımızġa.

Dédiler kim: Mesᵓele ḳaysıdur? Ayıtġıl tā cevāb éşitgil. (2)

Dédi kim: Evvel civān-merdlik, ékkinçi civān-merd ve nā-civān-merdninᵹ arasıda farḳı né (3) dür? Üçünçi ol ki bir ᶜayyār bir reh-güzerde olturġan bolsa, bir kişi anınᵹ (4) aldıdın ötse, bir zamāndın kéyin yana bir kişi tīġ tartıp anı öltürgeli (5) kélip olturġan ᶜayyārdın sorsa kim: Fülānī bu yol birle ötti mü? Bu (6) ᶜayyār anᵹa né cevāb bérür? Eger ötmedi dése yalġan bolur, ötti dése (7) ḫūn-ı nā-ḥaḳ bolur [dédi] érse bu mesᵓelelerni éşittiler, birbirige baḳıştı[lar]. (8) Olar arasıda bir kişi dédi kim: Cevāb bérgil. Dédi kim:

[869] metin: **ظاهر**
[870] metin: **حوش**
[871] metin: **حوش**
[872] metin: **كوشيش**
[873] Kelime iki defa yazılmıştır.
[874] metin: **موءمين**

Ḫāṣ civān-merdlik (9) oldur kim her né kim dégey, ḳılġay ve civān-merdlik[875] rāzıḳ-ı ṣabrdur ve reh-güzer (10) -de olturġan ᶜayyārnıṉg cevābı oldur ki: Ol kişi aldıdın ötgendin (11) kéyin bir ékki ḳadem yötkelip olturġay, tīġ tartıp kélgen kişi fülān (12) kişi ötti mü? dégende mén munda olturġandın beri héç kişi ötmedi, (13) dégey. Civān-merdliknıṉg aṣlı uşbudur ki yād ḳılduḳ. Velīkin lafẓ, **[126a]** (1) luṭf kerem ḳılmaḳ ve mihmān-dārlıḳ ve Ḫudānı tonumaḳ ve éginni arıġ kéymek (2) ve ṣalāḥ birle bolmaḳ, leşker ḫalḳıda tola bolur. Ammā özini kiçik tutmaḳ ve tevā (3) -żuᶜluḳ bolmaḳ sipāhīler arasıda hünerdür. Ammā civān-merdlik ki bāzār (4) ḫalḳı arasıda şarṭdur, anı hüner-mendler ḳatarıda zikr ḳılduḳ. Ammā ol ṭāyife (5) ki olarġa naṣībe ten ve cān érdi, olar maᶜrifet égeleri ve faḳīr ve [ehl-i] taṣavvuf (6) -tururlar. Olarnıṉg civān-merdliki maᶜrifetdür. Bu ḳavmniṉg civān-merdliki hemmedin (7) ziyādedür. Zīrā ki civān-merdlik ṣūretdür, rāstlıḳ anıṉg cānıdur (8) ve ammā ᶜulemālarnıṉg civān-merdliki oldur ki bu ṣıfatlar olarda bolur: Biri (9) ol ki güftārı girdārıġa muvāfıḳ bolur ve dīn işide muḥkem bolġay ve ᶜilmde (10) baḫīllıḳ ḳılmaġay, zühd taḳvāsını ḫalāyıḳġa ᶜarż ḳılmaġay ve yaḫşı (11) -lıḳ birle meşhūr bolġay, eger kişige naṣīḥat ḳılsa pinhān ḳılġay ve (12) hergiz kişiniṉg ḳanıġa cürᶜet[876] ḳılmaġay, yaᶜnī öltürmekge aldıramaġay. (13) Fetvānıṉg ḫaṭāsını ḫilāf birle tedārikini ḳılġalı bolur, ammā ölgen kişi **[126b]** (1) -ni zinde ḳılġalı bolmas. Taᶜaṣṣub ḳılıp yana bir meẕhebni kāfir démegey ki (2) küfr, ḫilāf-ı dīndür né ḫilāf-ı meẕheb. Kitābġa ve bilgen ᶜilmġa inkār ḳılmaġay (3) ve héç kişini Ḫudānıṉg raḥmetidin nevmīd ḳılmaġay. Her ᶜālim[877] ki uşbu ṣıfat (4) -da bolsa hem merd bolur hem civān-merd bolur ve mén bu ṭarīḳanıṉg şerāyiṭleri[ni] (5) tamām ẕikr ḳılmadım. Méniṉg ġarażım sanṉga pend naṣīḥat bérmek, séniṉg kündin (6) künge obdan bolmaḳınṉgnı izdemek érdi; līkin şarṭ, teneni becā kéltürey. (7) Bu ḳavm bilen ṣoḥbet bolsanṉg olarġa aġır kélmegey-sén. Éşittim ki Ḫażret-i (8) Resūl-i Ekrem ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniṉg vaḳtlarıda aṣḥāb-ı ṣuffadın ékki (9) kişi érdiler. Muraḳḳaᶜ[878]-pūş, yaᶜnī ḳurma éginlig Ḫażret-i Resūl ṣalla'llāhu (10) ᶜaleyhi ve sellem ḫalvetde tola olturar érdiler, bu ḳavmni bisyār dost tutar (11) érdiler. Pes bu civān-merdlik bisyār müşkil işdür. Bu ṭāyifeniṉg civān-merd (12) -liki ékki ḥālde bolur: Biri ol ki ḫāṣ taṣavvuf ehliġa, biri muḥiblerġa[879] ve (13) mén her ékkilesini beyān ḳılay. Bilgil ki dervīşliknıṉg tamāmı ol **[127a]** (1) -dur ki mücerred bolġay-sén ki tecrīd, taṣavvufnıṉg özidür ki ᶜayn-ı taṣavvuf (2) dérler.

Ḥikāyet

Ékki ṣūfī yol yürür érdi. Biri mücerred, yaᶜnī héç (3) némersesi yoḳ érdi, héç hem-rāh izdemes érdi. Her yérge kélse tinç (4) emīn yatar érdi, héç endīşesi yoḳ érdi. Yana birініṉg béş eşrefī (5) -si bar érdi. Hemīşe anıṉg birle hem-rāh érdi, héç vaḳtīde ayrılmas érdi, (6) dāyim ġamda érdi tā bir ḳuduḳ başıġa kéldiler kim oġrılar ve ḳaraḳçılarnıṉg (7) mekānı érdi. Mücerred ṣūfī kéldi, ḳuduḳdın su içti, uyḳuġa bardı. Eşrefī (8) -lig ṣūfīniṉg ġamda uyḳusı kélmedi, ḳaydaġ ḳılsam? dép özige özi (9) nāle ḳılur boldı.

Mücerred ṣūfī oyġandı, sordı kim: Né bolduṉg?

---

875 metin: nā-civān-merdlik
876 metin: **جرعت**
877 metin: **عالیم**
878 metin: **برقع پوش**
879 metin: **محیب**

Ṣūfī dédi: (10) Ménde béş eşrefī bar, sén uyḳuġa bardınṉ mén eşrefīniṉṉ ġamıda tinç (11) bola'lmadım, yatıp uyḳum kélmedi.

Ṣūfī-yi mücerred dédi kim: Ol béş eşrefīni manṉga (12) bérgil, mén anınṉ tedbīrin ḳılay. Eşrefīni anṉga bérdi, ol alıp ḳuduḳġa (13) taşladı ve dédi kim: Né ḳılay, né ᶜilāc ḳılay? démekdin ḳutuldunṉ, émdi yatıp **[127b]** (1) tinç uyḳuġa barġıl.

Pes hemme meşāyiḫniṉṉ ittifāḳı bilen taṣavvufnınṉ [ḥaḳīḳati] (2) üç némersedür: Tecrīd, teslīm ve taṣdīḳ. Tecrīd, dünyādın könṉgülni fārigˇ[880] (3) tutmaḳ ve teslīm, özini Ḫudāġa taşlamaḳ ve taṣdīḳ, iḫlāṣ birle ᶜibādet (4) ḳılmaḳ. Vaḳtāki birge ḳanāᶜat ḳılsanṉg, nefsiniṉṉ āfetidin yıraḳ (5) bolsanṉg, her né kélse menᶜ ḳılmasanṉg tamām ṭarīḳat séndedür. Pes (6) dervīşge lāzımdur ki öz ḥaḳḳıda teslīmni özige lāzım tutġay ve héç (7) birāder müˀmin[881] birle tenṉglik talaşmaġay ve ménlikni könṉglidin çıḳar (8) -ġay ve ékkilik birle héç nérsege ḳaralamaġay ve her naẓar ki ṣıdḳ, iḫlās birledür (9) hergiz kişi anṉga ḫilāf ḳıla'lmas. Éy oġul, eger kişi ṣıdḳ birle su üzre (10) ḳadem ḳoysa su anınṉ ḳademi astıda ḳatıġ bolur. Eger sanṉga kişi evliyānınṉ kerā (11) -metidin söz ayıtsa, ol söz ᶜaḳl yosunıdın taşḳarı bolsa, eger (12) ḥaḳīḳat, ṣıdḳnı bilsenṉg ve tonusanṉg, inkār ḳılmaġıl ve bāver ḳılġıl. (13) Pes dervīş ol bolur ki könṉgülni tevḥīdiniṉṉ fikridin ḥālī tutmaġay. **[128a]** (1) Endīşe ve fikr ḳılurda āhestelik ḳılġay tā tefekkür[din] köyüp kétmegey. Tefekkür (2) be-menzile-yi otdur, anı öçürgeli bolmas. Meger ᶜuzlet ve raḳṣ semāᶜnı ol (3) otġa teselli bérgeli dām ve ālet ḳılıpdurlar. Ammā dervīş bolsa ki (4) edeb-i bāṭın ve maᶜrifet-i rūḥānī anınṉgda bolmasa ẓāhir edebni özige (5) vācib ḳılġay tā ékki ṣūret ékki ḥāl birle ārāste bolġay. Pes dervīş (6) -ge lāzımdur ki ᶜibādetge ḥarīṣ ve sözi yumşaḳ ve fısḳdın yıraḳ bolġay (7) ve éginni[882] arıġ bolġay. Seferde ve ḥażarda lāzımlıġ[883] esbāblardın çün ānçi (8) ᶜaṣā ve ibrīḳ ve cāy-namāz ve saḳal tarġaḳı ve inṉgne ve tırnaḳ alġuç, hemīşe (9) hem-rāh bolġay, égin tikmekge ve égin yumaḳġa, kişige ḥāceti tüşmegey (10) ve birāderlerini dost tutġay ve sefer ḳılmaḳnı dost tutġay. Eger ḫānḳāh[ġa][884] (11) barsa mānicᶜ-i ḫayr bolmaġay, yaᶜnī yana bir kişiniṉṉ ᶜibādetini menᶜ ḳılmaġay. Evvel (12) onṉg ayaġını çıḳarġay ve onṉg ayaġı birle ḫānḳāhġa[885] kirgey, öyniṉṉ ḥaḳīr (13) ṭarafıda olturġay ve destūr birle olturġay, ékki rekᶜat namāz ötegey, **[128b]** (1) kirerde ve çıḳarda selām ḳılġay, ṣoḥbetī birle yaḫşı çıḳışġay, olturur (2) menziliġa āheste manṉgıp barġay ve ehl-i töhmetdin perhīz ḳılġay ve eger (3) çonṉg bolmaḳnınṉg ᶜamelini ḳılsa ḫānḳahda uzaḳ olturmaġay (4) tā ḫalḳ ara ᶜizzetlig bolġay ve zūr kişiniṉṉ ṣoḥbetini izdemegey, (5) ammā ḥürmetni saḳlaġay, cemᶜiyyetniṉṉ rıżāsını izdegey ve eger (6) munṉga inkār ḳılsalar eger çendī ki bī-günāh bolsa hem olarġa ḫilāf ḳılmaġay (7) ve töhmetni kötergey ve kişiniṉṉ sözini aġır almaġay ve cāy-namāz üze (8)-sidin kem ġāyib bolġay ve ḳaşden bāzārġa barmaġay ve cāy-namāz üze (9) -side çehār-zānū olturmaġay ve ḳavmdin oġurluḳ ḫırḳa tikmegey, héç (10) ṭaᶜāmnı pinhān yémegey ve héç nérseni necis démegey. Meger hemme ḳavm uşol aṭ (11) birle aytur bolsa cāyizdür ve cemᶜiniṉṉ arasıda olturġanda yölenmegey ve (12) kişiniṉṉ seccādesi üzre ayaġ ḳoymaġay ve cemᶜiniṉṉ arasıda

[880] metin: **فاريغ**
[881] metin: **موءمين**
[882] metin: **انكني**
[883] metin: **لازيم ليغ**
[884] metin: **خاتغه**
[885] metin: **خانقه غه**

yıldam (13) yürmegey, kişiniŋ ornıda olturmaġay, [kişi]niŋ köŋlige āzār bérmegey. […][886]

[886] Metin buradan itibaren bir ya da birkaç varak eksiktir.

3. BÖLÜM

DİZİN

Aa

āb (Far.) *Su*

ā. 37b/13

āb-ı menī "neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, meni" 47b/6, 48a/7

āb u havā "su ve hava, (bir yerin) iklimi" 107a/10

ābād (Far.) *Mamur, bakımlı, bayındır*

ā. 7a/9, 19b/4, 114a/11

ā ḳıl- "hoş etmek, iyi vaziyette olmasını sağlamak" 84a/3

ā. ḳıl- "bakımlı hâle getirmek, bayındır hâle getirmek" 114a/6, 114a/11-12

ā. bol- "bayındır olmak, bakımlı olmak, mamur olmak" 114b/3, 114b/7, 119a/6

ābādān (Far.) *Mamur, bayındır*

ā. bol- "bayındır olmak" 57b/12

ābādlıḳ (Far.+T.) *Mamurluk, bayındırlık, bayındır olma hâli*

ā. +dur 119a/8

ā. +ı 93b/4

ā. +(ġ)ı 119a/9

ʿAbbās (ka) *Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Abbas*

ʿA. 107b/5

ʿAbdu'llāh I (ka) *Metinde geçen Şemsü'l-Meʿānī adlı şahsı kaleye götürmekle görevlendirilmiş kişilerden biri*

ʿA. 56a/6, 56a/7, 56a/9

ʿAbdu'llāh II (ka) *Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Abbas'ın oğlu*

ʿA. +ġa 107b/6

ʿAbdü'l-Cebbār (ka) *932/937-1025 yılları arasında yaşamış olan, Basra Mutezilesinin ünlü kelamcısı ve Şafiî fakihi, kaynaklarda Ebü'l-Hasen Kādı'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî, Abdü'l-Cebbār Hocanî şeklinde geçmektedir, krş.* ***ʿAbdü'l-Cebbār Cürcānī***

ʿA. 111a/7, 111b/5, 111b/7, 112a/3, 112a/8, 112a/12

ʿA. +ġa 111b/5

ʿA. +nı 112a/12, 112b/8

ʿA. +nıñg 111a/9, 111a/13, 111b/1, 111b/3, 111b/4

ʿAbdü'l-Cebbār Cürcānī (ka) *krş.* **ʿAbdül-Cebbār**

ʿA. 111a/5, 111a/11

ʿAbdü'l-Melik (ka) *Abbasi halifesi Memun'un kadısı ve nedimi, krş.* **ʿAbdü'l-Melik-i ʿAskerī**

ʿA. 109a/7

ʿA. +ge 109a/4-5

ʿAbdü'l-Melik-i ʿAskerī (ka) *krş.* **ʿAbdü'l-Melik**

ʿA. 109a/5

ablaḳ (Ar.) *Alaca, alacalı*

a. aṭ "siyah ve beyaz nişaneli at" 70a/4

āb-rūy (Far.) *Yüz suyu, şeref, itibar, haysiyet, izzetinefis*

ā. 27a/9, 32b/10

ā. +ı 32b/1

ā. +unñgnı 83b/8

ʿaceb (Ar.) *Şaşırma, şaşılacak şey*

ʿa. (ʿa. érmes) 31a/12

ʿa. 94b/13

ʿAcem (Ar.) *1. Fars, Fars kavmine mensup (kimse)*

ʿA. 17a/2, 65b/12, 70b/3, 119b/12

ʿAcem diyārı "Fars ülkesi, İran" 25a/7

2. Fars diyarı, Acem diyarı, İran

ʿA. +de 75a/9-10

ʿA. +din 76a/5

ʿAcemī (Ar.) *İranlı, Fars, Acem*

ʿA. +ni 65b/13

ʿāciz (Ar.) *Güçsüz, kudretsiz, zayıf; aciz*

ʿā. 2a/11, 17a/10

ʿā. (ʿāciz ve żaʿīf) 86b/6

ʿā. +lerniñg 83a/1

ʿā. +mén 17a/13

ʿā. +sén 1b/7

ʿā. bol- "güçsüz olmak, zayıflamak, aciz olmak" 30b/3

ʿā. kél- "aciz görünmek, zayıf görünmek, aciz vaziyette gibi gelmek, zayıf gibi gelmek" 82a/7, 103a/11

ᶜācizlıḳ (Ar.+T.) *Güçsüzlük, kudretsizlik, zayıflık; acizlik*
ᶜā. 25a/10, 51b/13, 80b/4-5
acrat- *Ayırmak*
a. -mas 10b/4
aç *Tok karşıtı; aç*
a. 57b/5, 85b/12
aç- *1. Göz için açmak, gözü açmak*
a. -ıp 100a/8
a. -madı 109a/11
2. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek; açmak
a. -ıp 110b/1
a. -masda 112a/3
3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
a. -maġaylar (aġız a.) 117b/10
açıġ *1. Tatlı olmayan; acı*
a. 9b/6, 51a/2
2. Öfke, hiddet, kızgınlık
a. +ı 16a/13, 20a/5
a. +ını 13a/4, 84a/1
a. +nı 84b/7
açıġı kél- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 20a/5
açıġı(ñg) kél- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 84b/7
açıġı yaman bol- "öfkeli olmak, hiddetli olmak" 16a/13
3. Üzüntü verici, kırıcı
a. 26a/1
açıġla- *Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak*
a. -ġan 112a/11
a. -maġıl 22b/6
a. -sa 13a/3
açıġlaġan bol- "öfkelenmiş olmak, öfkelenmek" 112a/11
açıġlan- *Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak*
a. -ıp 23b/6
açıl- *1. Açılmak*
a. -mas 2a/3
2. Yansımak, tesir etmek, mizaç vb. bir durum sözle ortaya çıkmak, sözle açık hâle gelmek
a. -mas 104a/12
açlıḳ *Açlık*
a. 96a/1
a. +ġa 26a/8
a. tart- "oruç vb. bir durumdan dolayı açlık çekmek, aç kalmak, aç hâlde olmak" 5a/2
açuḳ *Açık, krş.* **oçuḳ**
a. tut- "Açık tutmak" 123b/9
açuy (?) ?
a. (açuy yuturur) 35a/5-6
aᶜdā (Ar.) *Düşman(lar)*
aᶜ. 116b/5
ādāb (Ar.) *1. Hürmet, saygı, ana babaya karşı yapılması gereken iyi davranışlar*
ā. +ını 7b/8
2. Saygınlık, edep
ā. +ını 90a/2
ᶜadālet (Ar.) *Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet; adalet*
ᶜa. +imdin 25a/9
ᶜadāvet (Ar.) *Düşmanlık, hasımlık, husumet*
ᶜa. 22b/7
ᶜa. +iñg 74a/11
ᶜaded (Ar.) *Sayı, tane; adet*
ᶜa. +i 4a/1, 98b/3
ᶜa. +ide 98b/8
ezrūy-ı ᶜaded "sayı ile, sayı açısından" 2b/5-6
Ādem (Ar.) *İlk insan ve ilk peygamber; Hazreti Âdem*
Ā. 64b/9, 84b/3
Ā. +din 3b/2
Ā. +dür 84b/5
ādem (Ar.) *İnsan, kişi, birey*
ā. 15a/9, 46b/11, 62a/9, 69a/4, 69a/5, 69a/8, 73a/5, 74b/7, 77a/8, 98a/12, 122b/6, 122b/8
ā. +din 96a/12
ā. +dür 84b/3
ā. +ġa 30b/7
ā. +ge 77a/8
ā. +ler 79a/2

ā. +lerdin 68a/8-9

ā. +lerge 68a/12, 83a/-8, 106b/7, 104b/3-4

ā. +lerniŋ̂g 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3

ā. +ni 9b/1, 62a/5, 84a/12

ā. +niŋ̂g 9b/1, 9b/2, 9b/3, 48a/5, 58b/4, 62a/9, 62b/1, 62b/7, 69a/2, 69a/8, 74a/5, 98a/8 (2), 98a/9, 102b/2

ā. +niŋ̂g (cān-ı ā.) 47b/7

ᶜadem (Ar.) *Yokluk, yok olma, bulunmama*

ᶜadem-i rāḥat "rahatın olmaması, rahatın yokluğu" 74b/7

ᶜa. eyle- "yok etmek" 103b/7

ādemī (Ar.) *İnsan oğlu, adem oğlu, insan*

ā. 20b/2, 24b/2 (2), 46b/9, 122a/10

ā. +de 123a/8

ā. +ge 24b/1

ā. +ler 122a/10

ā. +niŋ̂g 8a/8, 48a/6, 50b/3, 62a/11, 65a/6

ādemiyyet (Ar.) *İnsana yakışır şekilde davranma, insanlık*

ā. 83a/2

ādemiyyetlik (Ar.+T.) *İnsanlık, insanca davranma, iyilik ve ihsanda bulunma*

ā. ḳıl- "insanca davranmak, iyilik ve ihsanda bulunmak" 77a/11

ādemī-zād (Ar.+Far.) *İnsanoğlu, beşer, insan*

ā. 3b/12, 9b/7, 20b/1, 22a/10, 30b/10, 123a/4

ā. +nı 50a/1, 122b/6

ā. +nıŋ̂g 44b/13, 122b/5

ādemlik (Ar.+T.) *İnsanlık, insaniyet*

ā. +de 6b/10

ā. +din 61a/6

ā. +niŋ̂g 60b/1

ᶜādet (Ar.) *Alışkanlık; âdet*

ᶜā. 33a/7, 36b/10, 44a/2

ᶜā. +dür 33a/6, 33a/7

ᶜā. +i 42b/6

ᶜā. +idür 11a/5-6, 33a/8

ᶜā. +leri 64b/9, 119b/12

ᶜā. +leriŋ̂g 42b/7

ᶜā. ḳıl- "alışkanlık hâline getirmek, âdet edinmek" 9b/8-9, 9b/9, 13b/5, 34a/7, 36a/13-36b/1, 36b/10, 41a/12, 48b/9, 52a/3, 53b/11, 56b/6, 77b/1, 84b/8, 109b/3, 120a/13, 121b/4-5

ᶜādil (Ar.) *Adaletli; adil*

ᶜā. 18b/10

ᶜadl (Ar.) *Adalet, doğruluk, hakka uygunluk*

ᶜa. 3a/3, 3a/8, 3a/9

ᶜa. +iŋ̂gdin 84b/2

ᶜa. ḳıl- "adaletli olmak, adaletli davranmak" 114b/9

ᶜadüvv (Ar.) *Düşman*

ᶜa. +din 80a/5

āferīde (Far.) *Yaratılmış*

ā. ḳıl- "yaratmak" 2b/13, 9b/1, 50a/13, 50b/2, 51b/1

Āferīde-kār (Far.) *Yaratıcı, Tanrı, Allah*

Ā. 122b/9

Āferīde-kār-ı ᶜālem "âlemlerin yaratıcısı; Allah" 1b/12-13, 1b/13, 2a/6, 2b/10, 7a/9, 7b/6, 9a/13, 108a/2

āferīn (Ar.) *Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, bravo; aferin*

āferīn(ler) ḳıl- "beğenmek, takdir etmek, övmek" 73b/4

āfet (Ar.) *Musibet, bela, zarar*

ā. +ge 31b/13

ā. +i 66b/11

ā. +idin 127b/4

ā. +niŋ̂g 58b/10

āftāb (Far.) *1. Güneş*

ā. 30b/12, 51b/6, 52a/4, 102a/7

ā. +ġa 30a/13, 122b/13

ā. +ı 30a/13, 30b/1

ā. +nıŋ̂g 123a/1

2. Güneş ışığı

ā. 101a/6

ᶜafv (Ar.) *Bağışlama; af*

ᶜa. 85b/2

ᶜa. ḳıl- "bağışlamak, affetmek" 1a/8, 40a/1, 40a/2, 56a/1, 84b/1, 84b/8,

84b/9, 84b/10, 84b/11, 85b/2 (2), 117b/5

ᶜafv-ı Ḫudāvendī "Allah'ın affı, bağışlaması" 84b/9

āgāh (Far.) *Haberli, bilgili, bilgi sahibi, haberdar*

ā. +dur 81b/2

ā. bol- "bilgilenmek, haberdar olmak, bilgi sahibi olmak" 1b/5, 4a/13, 13a/9, 16b/12, 62a/5, 62b/2, 65a/3, 69a/10, 69b/7, 71a/12, 87b/5, 99b/4-5, 109b/12, 113a/5, 113b/4, 115a/5 (2), 115a/6, 115b/5, 115b/11, 120a/7

ā. ḳıl- "haberdar etmek, bilgilendirmek, bilgi sahibi etmek" 105a/3, 113a/4

āgāhlıḳ (Far.+T.) *Haberdâr olma durumu, bilme, bilgili olma durumu*

ā. +(ġ)ı 49b/2

aġıl *Koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanlarının gecelediği, etrafı çevrili, üstü açık yer; ağıl*

a. +ġa 97a/6

aġır *1. Ağır*

a. 44b/9, 51a/2, 89b/3

a. bol- "ağır olmak, hareketçe ağır olmak, halsiz hâle gelmek" 48b/10, 50b/6, 50b/10, 89b/4

a. ḳıl- "ağırlaştırmak, halsizleştirmek" 49b/4

2. Fiziksel sebeplerden dolayı güç işiten ve güç koku alan

a. 65b/9

3. Yüksek fiyat, yüksek ücret, normalden fazla ücret

a. 71b/7, 93b/9

4. Sıkıcı, bunaltıcı

a. kél- "sıkıcı olmak, usandırıcı olmak, sıkmak, usandırmak" 126b/7

5. Ağır başlı, ciddi, vakur

a. bol- "ağır başlı olmak, vakur olmak" 92b/3

6. Gücüne gitme, ağır gelme, alınma

a. al- "gücenmek, alınmak" 128b/7

aġırlıḳ *1. Sıkıntı, keder, gönül sıkıntısı*

a. 10b/8

2. Sorun, problem, sıkıntı

a. (aġırlıḳ ḫacālet) 123b/3

3. Ağır olma durumu, ağırbaşlılık

a. 22a/5

a. ḳıl- "ağırbaşlı olmak, ağırbaşlı davranmak, ağırbaşlı bir şekilde muamele etmek, ciddi olmak" 104b/4

aġız *1. Ağız*

a. 78a/12

a. +(aġz)ı 64a/9, 64b/3, 65b/8

a. +(aġz)ıdın 20b/7

a. +(aġz)ıġa 33b/5

bir aġız söz "ağızdan çıkan bir söz" 78a/11-12

a. aç- "eleştirmeye başlamak, konuşmaya başlamak, söz söylemek" 117b/10

2. Uç, kenar, kıyı; ağız

a. +(aġz)ıġa 23b/9

aġrı *Sıkıntı, dert, sorun*

a. +nı 7a/13, 15a/1, 83a/1, 88a/7, 124b/13

aġrı- *1. Hastalanmak*

a. -ġan (ögze) 100b/1

a. -sa 17b/2, 121a/4

2. İsimlerle birleşerek birleşik fiiller yapar

a. -ġan (könĝül a.) 79a/7

aġrıḳ *1. Hasta, hastalık*

a. 36a/12, 65a/8, 99a/5, 99a/6, 99a/7, 123a/4

a. +da 30b/8

a. +ġa 5b/4

a. +(ġ)ı 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4

a. +ı 65b/6, 65b/7 (2)

a. +ıdın 62b/1

a. +ıġa, 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/5

a. +ını 68a/3

a. +ınınĝ 65a/13

a. +(ġ)ınınĝ 65b/7

a. +larını 65b/8 (2)

a. +larnı 65a/3-4

2. Dert, sıkıntı

a. +dur 30b/5
a. +ı 95a/2, 96a/10
a. +(ġ)ıda 44b/7
a. +ıdur 44b/8
a. +nıñg 44b/8
baş aġrıḳı "tantana, zahmet, yorgunluk" 95a/2, 96a/10

aġrıḳī (T.+Ar.) *Bir hastalık, bir dert*
a. +dür 43a/10

āh (?) *Ah*
ā. +ıñg 54b/9

ᶜahd (Ar.) *Söz verme, yemin etme, söz, yemin*
ᶜa. +ide 78a/13
ᶜa. +ini 77b/9

āheste (Far.) *Yavaş, ağır; aheste*
ā. 30b/13, 33b/2, 128b/2
basıġ ve aheste bol- "ağırbaşlı ve yavaş olmak" 90a/10

āhestelik (Far.+T.) *Ağırlık, yavaşlık, ağır başlılık*
ā. 22a/5
ā. +ni 22a/6
ā. ḳıl- "bir işi her zaman yapmamak, sürekli yapmamak, ara sıra yapmak" 128a/1

aḫfā (Ar.) *Gizleme, saklama, gizli*
a. ḳıl- "gizlemek, (anlamı) kapalı hâle getirmek, (manayı) saklamak" 103a/6-7

āḫir (Ar.) *Son, sonuncu, sonunda*
ā. 36a/8, 36a/9, 56a/3, 66a/13, 94b/5, 111a/3
ā. +i 12b/13
ā. +iġa 110b/2
ā. +ini 88b/13
ā. +ni 117a/2

āḫiret (Ar.) *Ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya, beka âlemi; ahiret*
ā. 87b/7, 87b/13
ā. +de 55b/6, 61b/5
ā. +ni 88a/2

āḫiret-ṭaleb (Ar.) *Ahireti talep eden kimse*
ā. 26b/1-2

āḫirīn (Ar.) *Sonraki, sonrakiler*
ā. 86b/10

āḫirinçi (Ar.+T.) *Sonuncu*
ā. 122a/6

aḥḳām (Ar.) *Hükümler, kanunlar, emirler*
a. 102b/7
a. +dın 102a/9
aḥḳām-ı şerᶜiyye "İslâm hukukunun itikat, ibadet, muamelat ve cezalara ait hükümleri" 87b/12, 88a/4

aḥmaḳ (Ar.) *Aklı kıt, anlayışsız, ahmak*
a. 29b/10, 29b/11, 97b/5
a. +nıñg 13a/4

Aḥmed I (Ar.) *Bir kişi adı*
A. 9a/9

Aḥmed II (ka) *Bir kişi adı, krş.* **Aḥmed Firīḳūn**
A. 71a/6, 71a/7, 71a/8, 71a/10

Aḥmed III (ka) *Samanoğulları devrinde Horasan valiliği yapmış olan Bū ᶜAlī Kemcūr'un kâtibi, kaynaklarda ismi Ahmed bin Râfiᶜ, Ahmed bin Râfiᶜ el-Yakubî, Ahmed ibn Rafiᶜü'l-Yakubî şeklinde geçmektedir, krş.* **Aḥmed Rāfiᶜ**
A. 111b/8
A. +ni 111b/13

Aḥmed Firīḳūn (ka) *krş.* **Aḥmed II**
A. +nıñg 71a/6

Aḥmed Rāfiᶜ (ka) *krş.* **Aḥmed III**
A. 111a/8, 111a/9, 111b/4, 112b/5, 112b/7, 112b/11
A. +ni 111b/6

Aḥmed Saᶜīd (ka) *Bir kişi adı*
A. 45b/2, 45b/3, 45b/4

aḫşam *Akşam*
a. +ġaça 38a/5

aḫşamlıḳ *Akşam öğünü, akşam yenen yemek*
a. +(ġ)ın 54b/4

aḫtar- *Toprağı sürüp dinlendirmek*
a. -maḳdın (yér a.) 121a/5-6

aḥvāl (Ar.) *Hâl, durum, vaziyet*
a. 46b/2, 46b/7

a. +din 112b/2-3

a. +iġa 106a/3

a. +im 45b/13

a. +inĝ 108a/9

a. +ini 19b/3

a. +ininĝ 58b/2

a. +ni 114b/4

ḫulḳ-ı muvāfiḳ-ı aḥvāl "uygun yaratılışta, iyi hâlde olma" 45a/1-2

aḥvāllıḳ (Ar.+T.) *Hâl, durum, tutum, davranış*

a. 12b/5

aḥvel (Ar.) *Şaşı*

a. 70b/3, 70b/4

aḳ *1. Beyaz; ak*

a. 63a/6, 64a/3, 70b/4, 70b/5 (2), 70b/6, 101a/8

a. +ı 64a/8

aḳ su "ak renkte olan su, beyaz su" 100b/9

aḳ yüzlüg "açık tenli, beyaz tenli" 105a/1

2. Berrak, açık renkte, açık

aḳ rūşen bol- "berrak olmak" 100b/10

aḳ- *1. Akmak*

a. -ıp 11a/9

2. Su alıp götürmek

a. -mas 8b/8

aḳar- *Ekin, meyve vb. olgun duruma gelmek, olgunlaşmak, büyümek*

a. -dı 30a/4

ʿāḳıbet (Ar.) *Son, nihayet; akıbet*

ʿā. +i 59a/4, 60a/11, 61b/13, 79b/2, 97a/5

ʿā. +ide 67a/13-67b/1

ʿāḳıbet-endīş (Ar.+Far.) *İşin sonunu önceden düşünen, ileri görüşlü*

ʿā. bol- "ileri görüşlü olmak" 72a/7

ʿāḳil (Ar.) *Akıllı; akil*

ʿā. 14a/10, 17b/7, 29b/10, 53b/8, 64b/13, 73a/9, 81a/13, 86b/5

ʿā. +dür 63a/8

ʿā. +ler 15b/7, 21b/2, 23a/5, 43b/7, 58a/2

ʿāḳil ve dānā bol- "akil ve âlim olmak" 44b/7

ʿāḳil bol- "akıllı olmak, akil olmak" 65a/1

ʿāḳile (Ar.) *Akıllı (kadın)*

resīde ve ʿāḳile bol- "olgun ve akıllı olmak" 72b/5

ʿāḳillıḳ (Ar.+T.) *Akıllılık, akıllı olma durumu*

ʿā. +nınĝ 67b/3

ʿaḳl (Ar.) *Akıl*

ʿa. 8b/10, 13b/11, 20a/3, 21a/2, 30b/4, 47a/1, 74b/2, 93a/12, 122b/8, 123a/11, 123a/12, 123a/13

ʿa. (ʿaḳl hūş) 44a/11

ʿa. +dın (ʿaḳldın érmes) 32a/2

ʿa. +dın 123a/3

ʿa. +ı 28a/8

ʿa. +ınĝ 28a/7

ʿa. +ınĝge 44b/2

ʿa. +ınĝnı 42b/12

ʿa. +nı 58b/13

ʿa. +nınĝ 93b/5, 123b/3

ezrūy-ı ʿaḳl "akılla, akıl açısından" 4b/6

ʿaḳl yosunı "akıl yoluyla" 21a/2

ʿaḳlnı ḳaçur- "aklı yitirmek, kaybetmek" 58b/13

ʿaḳl-ı kül "Cenâbıhakk'ın zat âleminden ilk tecellisî olan, diğer âlemlerin kendisinden zuhur ettiği ilk yaratılan nur" 82b/13

ʿaḳlnınĝ közi tikilgen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6

ʿaḳl yosunı "aklın alabilme, kabul edebilme durumu, aklın kavrayabilme hâli, akla ve mantığa uygun olma hâli" 127b/11

aḳlıḳ *Beyazlık*

a. +da 63a/2

aḳrabā (Ar.) *Aralarında kan bağı bulunan kimseler; akraba*

a. +lar 21a/1

a. +larım 20b/11

a. +larınĝız 20b/9

aḳraḳ *Daha beyaz, daha ak*

a. 100a/11

aḳsaḳ *Hafifçe topallayan, aksayan, topal; aksak*

a. bol- "aksak olmak" 71a/1 (2)

aḳsām (Ar.) *Türler, çeşitler, bölümler*

a. +larını 99a/13

al- *1. Bir şeyi veya kimseyi bir yerden veya birinden almak, almak*

a. -dı 112a/3

a. -dım 61a/13

a. -ġan 94b/2

a. -ġalı 37b/13

a. -ġay 95a/12

a. -ġıl 39a/7, 82b/10, 109a/3

a. -ıp 60b/8, 60b/12, 78b/10, 80a/11, 94b/8, 111b/13, 112a/2, 118a/5, 118a/12

a. -maġay 95a/10 (2)

a. -maġıl 26a/6, 59b/9

a. -maḳda 105b/5

a. -maḳdın 97b/2

a. -maḳnın̂g 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6

a. -mas 53b/2

a. -san̂gız 114b/3

a. -ur 12a/3, 53b/2

a. -urda 109a/8

a. -urlar 26b/11

a. -ġan 94b/2

alġan bérgen "alacak verecek" 94b/2

2. Avlanmak amacıyla Doğan, Şahin vb. kuşları yanına almak

a. -ġıl 53b/3

3. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak, bir şeyi eline almak

a. -ay 11b/7

a. -ġan 33b/9

a. -ıp 19a/7, 33b/7, 40b/3

4. Bir kişiden ticari faaliyetler neticesindeki hesaplar hakkında bilgi almak

a. -ġıl 96b/12

5. Kova vb. şeye su doldurmak, çeşmeden, kuyudan su almak

a. -ıp 19a/6

6. Kendini yerleştirmek

a. -dı 11a/12

a. -ġıl 54b/9

7. Kazanmak, elde etmek

a. -ġan 53a/5

a. -ġıl 18b/2

a. -mış-mén 94a/8

8. Yapılan bir iş, iyi bir davranış karşlığında padişah vb.den para, hediye vb. bir şey almak

a. -adur-sén 21b/12

9. Faydalı mineral vb.lerini emmek, almak

a. -ur 35a/4

10. İçine almak, dâhil etmek

a. -urlar 23a/5

11. Parayla almak, satın almak

a. -adurġan 62b/3

a. -dı 31b/9, 31b/10

a. -dın̂gız 29b/8

a. -ġan 31b/11, 65b/5, 68b/8, 94a/5

a. -ġan (ögze) 31b/12

a. -ġay 31b/7, 62a/8

a. -ġay-sén 67a/12, 68a/1, 97b/11

a. -ġıl 67a/7, 67a/8, 67b/7, 68b/4, 68b/7, 68b/8, 68b/9, 71b/6, 71b/7, 71b/8, 97b/12, 121a/3

a. -ġıl (satıp a.) 72b/4

a. -ġuçıġa 94a/8

a. -ġumdur 29b/8

a. -ıp 31b/13, 45b/5, 59b/4, 59b/6, 96a/5

a. -ma 97b/8

a. -madı 31b/9

a. -madın̂gız 31b/10

a. -maġıl 67b/9 (2), 67b/13, 94a/4

a. -maġlıḳ 69a/6

a. -maḳ 59b/6, 62a/7, 62a/13, 67a/7, 67b/7, 95a/3, 96a/4, 96b/8, 97a/13

a. -maḳda 62a/4

a. -maḳı 69a/3, 69a/4

a. -maḳnın̂g 69a/1

a. -mas 93b/9

a. -sanŋ 67a/11, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/9, 71b/5, 71b/8, 97b/8

a. -ur (satıp a.) 65a/4

a. -ur 62a/5, 62b/3, 62b/4, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1

a. -urlar 93b/7

a. -ur-sén 67a/7

satıp al- "satın almak" 65a/4, 72b/4

12. Bulundurmak, ihtiva etmek, içermek

a. -ıpdur 50b/4

13. Hesap tutmak, hesabı kaydetmek, hesap çıkarmak, bir işlem sonucu elde edilen sayı ve miktarı kaydetmek

a. -ıp 28b/11

14. Yanına almak, beraberinde götürmek veya getirmek

a. -ıp 73b/3, 76a/5, 91b/8, 91b/10, 97a/3, 97a/11, 97b/4, 116a/2

alıp bar- "birini veya bir şeyi bir yere götürmek, beraberinde götürmek; bir kimseye haber götürmek, haber ulaştırmak" 40a/6, 47a/8, 47a/9, 95a/12, 95a/13-95b/1, 95b/1 (2)

alıp kél- "getirmek" 97a/3

alıp két- "götürmek, telef etmek, yok etmek" 97a/11

15. Koyun, keçi vb. hayvanlardan süt almak

a. -may 97a/8

16. Evlenmek için kız almak

a. -durġan 72b/5

a. -ġıl 72a/2, 72a/11, 72b/2

a. -ıp 45b/11, 75a/13, 75b/5

a. -maġay-sén 72b/2

a. -maġıl 72a/3, 72a/11

a. -maḳdın 72b/7

a. -maḳnınŋ 71b/11, 75a/12

a. -mas 72a/2

a. -mas-sén 72a/9

a. -sanŋ 71b/11, 72b/13

a. -ur 72b/1, 75b/1

17. Borç vs. olarak verilen para vb. şeyi geri almak

a. -ġanda 59b/13

18. Emanet olarak verilen para, eşya vb. şeyi geri almak

a. -ġalı 61b/6

alġalı bol- "alabilmek, alınabilmek" 61b/6

19. Emanet bırakılan şeyin kaybolması ya da emanetçi tarafından var olduğunun inkar edilmesi sonucunda verilen şeyi o kimseden zorla, şiddet kullanarak almak

a. -urlar 61b/3

20. Bir şeyi emanet olarak almak

a. -dı 60b/10

a. -ıp 127a/12

a. -maġay-sén 60b/1

a. -maġıl 60a/9

a. -sanŋ 60a/9, 60b/1

21. Çalmak, aşırmak

a. -ıp 61a/3, 61a/4

a. -sam 61a/4

a. -ur 95b/6

al'al- "çalabilmek, aşırabilmek" 8b/7

alıp két- "bir şeyi alıp kaçmak, çalmak" 61a/3, 61a/4

22. Bir kimseyi hizmetkâr, cariye olarak almak, cariye almak, kul köle almak

a. -a-sén 65b/11, 66a/10

a. -ġan 65b/13

a. -ġıl 65b/12, 66a/7, 66a/10, 66a/13, 67a/5, 84a/5, 91a/9

a. -maġay-sén 66a/2

a. -maġıl 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2

a. -maḳġa 66a/3, 91a/2

a. -maḳnı 62a/6, 67a/10

a. -maḳnınŋ 62a/5, 62a/12-13, 67a/5

a. -sanŋ 65b/12

a. -urlar 62a/8

a. -ur-sén 65b/5, 66a/13

23. Malı mülkü ele geçirmek, soymak

a. -dı 73b/9

24. Bir kişiyi eş olarak almak

a. -adurġan 76a/11

25. Zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek

a. -ıp 82b/7

a. -maḳ 81a/12

a. -ur-mén 110a/3

26. Borç almak, borç para almak

a. -masan͡g 92a/8

a. -maġan 92a/10

27. Alışverişi tamamlayıp ürün vb. şeyleri teslim almak

a. -adurġan 94b/1

28. Payını almak, hissesini almak

a. -adurġan 95a/9

29. Hastalık durumunu öğrenmek amacıyla balgam vb. bir şeyi bez ile almak, bez üzerine almak

a. -ıp 100a/13

30. Himaye altına almak, koruma altına almak

a. -dım 112b/7

31. Bir kimseyi görevden almak, bir kimseyi bulunduğu makamdan almak, bir kimsenin rütbesini almak

a. -dın͡gız 114b/2

32. Gönül almak

a. -ġalı 116b/9

a. -ġan 116b/9

alġalı bol- "gönül alabilmek" 116b/9

33. El koymak

a. -ıp 118a/2

34. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

a. -dı (ḳolıġa a.) 118b/3

a. -dılar (kirāġa a.) 75a/6

a. -ġan (kirāġa a.) 95b/11

a. -ġanda (maḳāmġa a.) 104a/2

a. -ġay (behre a.) 104b/11

a. -ġaylar (ᶜibret a.) 23b/12, 82b/8

a. -ġaylar (āsāyiş a.) 51b/5

a. -ġay-sén (ḥusūl a.) 121a/7

a. -ġıl (behre a.) 28b/1

a. -ġıl (güvāh a.) 61b/6

a. -ġıl (ḫaber a.) 67b/10

a. -ġıl (ḳulaḳın͡gġa a.) 85b/12

a. -ġıl (yād a.) 89a/5, 104b/1, 105a/8, 105a/9

a. -ġuçı (yād a.) 88a/9

a. -ıp (satġın a.) 45b/2

a. -ıp (nefes a.) 49b/3

a. -ıp (gerdenin͡gge a.) 61b/4

a. -ıp (nevrūzluḳ a.) 71a/7

a. -ıp (kön͡glin a.) 119b/4

a. -maġay (aġır a.) 128b/7

a. -maġıl (kiflin͡gġa a.) 53b/7

a. -maġlıḳ (menfaᶜat a.) 72b/3

a. -maġunça (ḳolun͡gġa a.) 97b/2-3

a. -maḳ (yād a.) 9b/4, 123a/7

a. -maḳ (ārām a.) 50a/7-8, 50a/9

a. -maḳ (şöhret a.) 53a/3

a. -maḳdın (ḳan a.) 48a/11

a. -maḳdın (rişve a.) 90a/3

a. -maḳ (nesiyye a.) 96a/5

a. -ur (kün a.) 32b/1

a. -urlar (heybet a.) 55a/2

a. -ur-sén (şöhret a.) 41b/4

35. Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar

a. -duḳ (muḳāvemet ḳıla'l.) 73b/9

a. -ġan (alḳıp a.) 32a/10

a. -ġay (ḳıla'l.) 42b/11

a. -madı (çıḳışa'l.) 11b/8

a. -madı (tapa'l.) 24a/8

a. -madı (ḥīle ḳıla'l.) 75a/5

a. -madı (çāre ḳıla'l.) 111b/9

a. -madım (mihmān ḳıla'l.) 37b/6

a. -madım (vāḳıf bola'l.) 56a/8

a. -madım (bara'l.) 84b/4

a. -madım (ayta'l.) 113b/6-7

a. -madım (tinç bola'l.) 127a/10-11

a. -maġay (ḳıla'l.) 68b/1

a. -maġay (közley al.) 68b/2

a. -maġay (yétgüra'l.) 78a/12

a. -maġusıdur (bara'l.) 118a/6

a. -mapdur (perhīz ḳıla'l.) 44a/4

a. -mas (naḳş ḳıla'l.) 1b/10

a. -mas (bara'l.) 3b/12

a. -mas (edā ḳıla a.) 3b/13

a. -mas (ala'l.) 8b/7

a. -mas (münkir bola'l.) 10b/7

a. -mas (ala'l.) 8b/7

a. -mas (tafa'l.) 14b/8
a. -mas (yigit bola'l.) 30b/4
a. -mas (āsāyiş bola'l.) 30b/7
a. -mas (ᶜāşıḳ bola'l.) 43a/9
a. -mas (basıp ala'l.) 51a/5
a. -mas (uyḳuġa bara'l.) 51a/11
a. -mas (yéta'l.) 59a/6, 120b/7
a. -mas (bila'l.) 62a/12
a. -mas (örgena'l.) 63b/1
a. -mas (ṣabr ḳıla'l.) 73a/2
a. -mas (ḳıla'l.) 93b/5
a. -mas (ayta'l.) 113a/12
a. -mas (sebze ḫurrem ḳıla'l.) 115a/9
a. -mas (pādşāhlıḳ ḳıla'l.) 120a/6
a. -mas (ḫilāf ḳıla'l.) 127b/9
a. -masa (tuta'l.) 14b/8
a. -masa (bara'l.) 51a/11
a. -masa (ḳoya'l.) 70b/13
a. -masa (ögrena'l.) 74b/3
a. -masaŋ̂ (ṭāḳat ḳıla'l.) 51b/2
a. -masaŋ̂ (ziyāde ḳıla'l.) 98a/2
a. -masaŋ̂ (toḫtay a.) 120a/2
a. -maslar (bī-fermānlıḳ kıla'l.) 119a/13-119b/1
a. -mas-sén (tanuy a.) 2a/13
a. -mas-sén (münkir bola'l.) 10b/12
a. -mas-sén (bola'l.) 14b/3
a. -mas-sén (yıġa'l.) 28b/2
a. -mas-sén (bola'l.) 37a/6
a. -mas-sén (ḫālī̄ bola'l.) 44a/2
a. -mas-sén (toḫtata'l.) 44a/12-13
a. -mas-sén (ḳutḳara'l.) 55a/6
a. -mas-sén (bola'l.) 96b/12-13
a. -mas-sizler (tapa'l.) 79a/2
a. -masun (köra'l.) 117a/11
a. -may (oŋ̂gaylap yüra'l.) 73b/12
a. -maydur-mén (ayta'l.) 17a/13
a. -sa (tura'l.) 51a/10-11
a. -saŋ̂gız (tuta'l.) 118b/10
a. -ur (kéltüra'l.) 51a/10
a. -ur (basıp a.) 50b/12, 51a/4
a. -ur (ümmī̄d tuta'l.) 98a/11

ᶜalā-hide (Ar.) *1. Ayrıca, özel olarak, ayrı ayrı*
ᶜa. 99b/8
2. Ayrı, başka, farklı
ᶜa. 122b/8

alaḳan *Aya*
a. +ı 63a/9, 63b/1

ᶜalāmāt (Ar.) *Alametler, nişanlar, izler*
ᶜa. (ᶜalāmāt nişāne) 99b/11

ᶜalāmet (Ar.) *İz, nişan, işaret, belirti; alamet*
ᶜa. 2b/9, 12a/8
ᶜa. (ᶜalāmet nişāne) 65a/4
ᶜa. +dür 9a/7, 100a/9, 100a/10-11, 100a/11, 100b/1
ᶜa. +i 63a/8, 63b/5, 64a/5, 64a/6, 70a/5, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1
ᶜa. +idür 65a/13, 65b/7, 100b/9-10 101a/1, 101a/9
ᶜa. +ler 100b/3
ᶜa. +leri 64a/9
ᶜa. +lerini 99b/9

ald *1. Ön, huzur, nezd*
a. +ıda 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/8, 112a/3
a. +ıdın 125b/4, 125b/10
a. +ıġa 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21b/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3
a. +ılarıda 76b/8
a. +ımda 19b/8
a. +ımdın 76a/12
a. +ınŋ̂da 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12,
a. +ınŋ̂ġa 17b/4, 47b/2, 79a/4
a. +ını 18b/11
aldını kara- "önünü görmek, öngörülü olmak" 18b/11
2. Yan, çevre, etraf
a. +ıda 115a/4

alda- *Gönül almak, ikna etmek*
a. -maḳnınŋ̂ 79b/3-4

aldıra- *Acele etmek*
a. -ġan 22b/6

a. -maġay 126a/12

a. -maġaylar 33b/1

a. -maġıl 61b/8, 115b/10

a. -maġlıḳ 61b/8

a. -maḳ 67b/4, 67b/6

a. -p 34a/2

aldıraġan bol- "aceleci davranmak, aceleci olmak" 22b/2

aldıraṅġguluḳ *Acele etme, aceleci davranma*

a. ḳıl- "acele etmek, aceleci davranmak" 116a/8

aldur- *Alma işini yaptırmak*

a. -ġıl (behre a.) 60a/2-3

a. -maḳ (ḳan a.) 48a/9-10

a. -sa (ḳan a.) 101a/7

ᶜale'l-ḥuṣūṣ (Ar.) *Özellikle, bilhassa*

ᶜa. 60a/3, 62a/4, 63b/4, 70b/9, 71b/13, 79a/13

ᶜālem (Ar.) *1. Dünya, cihan; âlem*

ᶜā. 20a/4, 25b/2, 25b/3, 26b/12, 43b/3, 44a/2, 49b/2, 57b/4, 60b/10, 82b/7, 85a/10

ᶜā. +de 1b/6, 30a/7, 61b/4

ᶜā. +dedür 17a/5

ᶜā. +din 13a/2, 51b/11, 78b/7, 81a/4, 81a/12

ᶜā. +dürler 122b/8

ᶜā. +ge (Āferīde-kār-ı ᶜā.) 1b/13

ᶜā. +ge 72a/10, 81b/5

ᶜā. +idindür 48a/6

ᶜā. +lerdin 122b/8-9

ᶜā. +ni 3a/8, 32b/1, 82b/4, 82b/7,

ᶜā. +niṅg (Āferīde-kār-ı ᶜā.) 2a/6

ᶜā. +niṅg 17a/12, 32a/11, 32a/12, 32b/1, 62a/2, 74a/5, 85b/9-10, 119a/8, 122a/3

Āferīde-kār-ı ᶜālem "âlemlerin yaratıcısı; Allah" 1b/12-13, 2b/10, 7a/9, 7b/6, 9a/13, 108a/2

eṭrāf-ı ᶜālem "dünyanın her yeri, etrafı, her köşesi" 81b/4-5

ékki ᶜālem "dünya ve ahiret" 85b/9-10

sulṭān-ı ᶜālem "âlemin sultanı, cihanın sultanı" 110b/8

ᶜālem-i kül "âlemin bütünü, tamamı, hepsi" 122b/6

ᶜālem-i cüz "insan" 122b/6

2. Ülke, memleket, yurt

ᶜā. +ni 77b/8

3. İnsanlar, insanların tümü, âlem

ᶜā. +ni 110a/5

ᶜā. +niṅg 108a/2

ᶜalem (Ar.) *Savaş sırasında aynı saftaki asker gruplarının birbirlerini tanıması amacıyla kullanılan bayrak, sancak, işaret, nişan*

ᶜa. 116a/1

ᶜa. +i 54b/9 (?)

ālet (Ar.) *1. Alet*

ā. +niṅg 122b/4

2. Vasıta, araç

dām ve ālet ḳıl- "araç hâline getirmek, vasıta olarak kullanmak" 128a/3

ᶜaleyhi's-salātu ve's-selām (Ar.) *"Salat ve Selam onun üzerine olsun." anlamında Peygamberimiz Hazreti Muhammed'in ismi geçince söylenmesi sünnet olan ibare*

ᶜa. 107b/2

ᶜaleyhi's-selām (Ar.) *"Allah'ın selamı üzerine olsun." anlamına gelen saygı sözü*

ᶜa. 13a/7, 41b/11, 42a/2, 42a/4, 47a/2, 102b/3

ᶜa. +dın 41b/13, 64b/9, 84b/3

alġuç *Tırnak vb. bir şeyi kesmeye yarayan alet, kesme aleti*

tırnaḳ alġuç "tırnak makası" 128a/8

alış *Alma, alma işi*

a. +ıṅg 101b/1

alış- *Karışmak, birbirine karışmak*

a. -maġay 33a/4

a. -ur 64b/9

alıştur- *Karıştırmak, katmak, bir araya getirmek, seçip bir araya getirmek*

a. -up 29a/9, 119a/13, 119b/3

ᶜAlī (ka) *Hazreti Ali*

ᶜA. 76b/6

Ḥażret-i ᶜAlī "Hazreti Muhammed'in damadı, cennetle müjdelenen on

sahabeden biri ve dördüncü İslam halifesi; Ali bin Ebî Talib; Hazreti Ali" 7b/7, 7b/8, 76a/6-7, 76b/5

ᶜālim (Ar.) *Bilgin, bilgili; âlim*

ᶜā. 13b/10, 15a/10, 23b/8, 78a/3 (2), 78a/12, 88a/9, 90a/4, 90b/2, 96a/6, 103a/10, 111a/6, 111a/7, 111a/8, 126b/3

ᶜā. +ler 18a/5

alḳı- *Nefes almak, yaşamak, ikamet etmek*

a. -ıp 32a/10

alḳıp al- "nefes alabilmek, yaşayabilmek, ikamet edebilmek" 32a/10

Allāhu teᶜālā (Ar.) *Yüce Allah, Allahuteala*

A. +dın 4a/4

alte *Altı*

a. 49b/4, 50b/4, 54a/10, 56b/3, 99a/1

altınçı *Altıncı*

a. 8b/10, 14b/13, 49b/7, 99a/3

altun *Altın*

a. 39a/4, 41b/1, 59b/3, 59b/8, 94b/9, 95a/1, 116b/9

a. +da 94b/2

a. +dın 7a/3

a. +dur 60b/13

a. +ını 92a/6

a. +nı 60b/9-10, 61a/1, 61a/2, 61a/4, 91a/12 (2), 91b/1, 92a/8, 92a/10, 92a/12, 94b/5, 94b/8 (2), 94b/10, 94b/12

a. +nı (ihe) 95a/1

a. +um 94b/4

a. +umnı 91b/1

a. +unĝızını 60b/12, 91a/11

ᶜām (Ar.) *1. Umumi, genel, herkese ait, umuma mahsus*

ᶜā. +da 4b/1

ᶜā. +dur 4a/2, 5a/3

2. Sıradan halk

ᶜā. +ġa 22b/9, 103b/11

ᶜamek (Ar.) *Amca*

ᶜa. +im 56a/2

ᶜa. +imniŋ 52b/13

ᶜa. +iniŋ 81a/3

ᶜamek-zāde (Ar.+Far.) *Amca çocuğu, amca oğlu*

ᶜa. +leridür 76b/7

ᶜamel (Ar.) *1. İş, eylem, görev, fiil*

ᶜa. 113b/12

ᶜa. +din 114b/12

ᶜa. +ge 22b/2, 25a/13, 115a/6

ᶜa. +ige 115a/8

ᶜa. +ni 115a/10

ᶜa. ḳıl- I "davranmak, hareket etmek, iş görmek" 25a/2, 46b/8, 46b/11-12, 88b/7, 88b/8, 108a/6

ᶜa. ḳıl- II "ilgilenmek, bir işle meşgul olmak" 52a/8

ᶜa. ḳıl- III "emrin, fermanın gereğini yapmak, emirlere, fermanlara uygun hareket etmek, emri uygulamak" 118a/6, 118a/8, 118a/9, 118b/7

ᶜa. +ge kéltür- I "fiiliyata dökmek, hayata geçirmek, iş yapmak, amelde bulunmak" 22b/2

ᶜa. +ge kéltür- II "yapılacak işlerde faydalanmak, yapılacak işlerde kullanmak, ibret alıp işlerinde yararlanmak" 25a/13

2. Gerek, lüzum

ᶜa. +ini 128b/3

ᶜamel-dār (Ar.+Far.) *İdareci, yönetici, vali*

ᶜa. 118a/9

ᶜa. +dın 118b/6

ᶜamelī (Ar.) *Uygulama ile ilgili olan, yalnız düşünce alanında kalmayıp harekete dönüşmüş olan, uygulamalı, amelî, tatbikî, pratik*

ᶜa. 99a/8

āmennā ve ṣaddaḳnā (Ar.) *"İnandık ve tasdik ettik." anlamına gelen ibare*

ā. 60a/8

aᶜmeş (Ar.) *Gündüz gözü görmeyen (at)*

a. 70a/13

ᶜāmil (Ar.) *İslâm halifeleri, hükümdarları ve emirleri tarafından vergi toplamakla, idare işleriyle, valilikle görevlendirilen kimse, idareci, yönetici*

ᶜā. 115a/10, 118a/5, 118b/7

ᶜā. +din 118a/4, 118a/7

ᶜā. +ġa 118a/5

ᶜā. +i 117b/13

ᶜā. +iṅ̂giz 118b/8

ᶜā. +ler 115a/8

ᶜā. +leriṅ̂giz 118b/12

ᶜā. +ni 118a/12, 119a/1

ᶜā.-i bī-nevā "beceriksiz, vasıfsız, yararsız yönetici" 115a/8

ᶜā. ḳıl- "idareci, yönetici, vali olarak atamak, görevlendirmek" 118a/1

ammā (Ar.) *Fakat, lakin; ama*

a. 1b/7, 4a/3, 5a/5, 6b/4, 6b/9, 6b/10, 8a/7, 8b/6, 9a/2, 13a/9, 15a/1, 15a/9, 18b/3, 19b/10, 19b/12, 19b/12, 20a/10, 21a/3, 21a/5, 21b/1, 21b/3, 21b/5, 23a/1, 28a/13, 29b/1, 29b/10, 30a/3, 32a/1, 32a/4, 32b/7, 33b/1, 33b/10, 34a/2, 34b/1, 36b/9, 36b/10, 37b/2, 37b/4, 38a/13, 38b/6, 39a/13, 40a/3, 42a/8, 42a/13, 42b/9, 43b/10, 45a/4, 45a/7, 45a/10, 45b/12, 46a/7 (2), 46b/1, 47b/1, 47b/8, 47b/9, 47b/13, 48b/5, 48b/7, 49a/8, 49b/1, 49b/13, 50a/2, 51b/1, 51b/3, 51b/4, 51b/8, 52a/12, 52b/1, 53a/13, 53b/6, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/11, 56b/11, 58a/4, 58a/5, 59a/4, 60b/4, 61a/4, 62a/6, 62a/12, 63b/1, 64a/12, 64b/3, 64b/7, 64b/12, 65a/1, 65a/9, 66b/5, 67a/11, 68a/2, 68b/9, 71a/8, 71b/4, 71b/5, 72a/2, 72b/12, 73b/7, 74b/5, 75b/1, 75b/12, 76b/5, 76b/13, 78a/3, 78a/10, 79b/1, 81a/5, 81a/6, 83a/12, 85a/9, 85a/11, 87a/12, 91a/7, 92a/8, 92b/2, 93a/8, 95a/7, 96a/4, 98a/13, 100a/8, 102a/13, 104a/8, 105a/4, 106a/11, 111a/10, 112a/11, 113a/5, 113a/9, 116b/11, 117a/12, 117a/13, 117b/2, 118b/3, 119b/11, 120a/5, 121b/4, 124a/3, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/8, 126a/13, 128a/3, 128b/5

ᶜAmr ibn-i Leyṯ (ka) *879-902 yılları arasında Horasan ve civarında hükümdar olmuş Saffarîler emiri*

ᶜA. +niṅ̂ 53b/12-13

ana *Anne*

a. 7b/4, 8a/9

a. +da 7b/5

a. +dın 17a/8, 24b/4, 72b/10, 102a/11, 102b/1

a. +mdurlar 8a/1

a. +mġa 82b/8

a. +mnınṅ̂ 81a/2-3

a. +nṅ̂dur 32a/12

a. +nṅ̂ġa 8a/7

a. +nṅ̂gnınṅ̂ 7a/7

a. +nı 7/10

a. +nınṅ̂ 7a/8, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/12

a. +sı 24b/5, 67a/1, 74b/5, 76a/1, 81a/5, 81a/7

a. +sıdın 24b/8

a. +sını 24a/3

a. +sınınṅ̂ 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6

ᶜanāṣır (Ar.) *Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar*

ᶜa. +dın 98b/5

ᶜa.-ı erbaᶜa "eskiden, maddi âlemin esasını teşkil ettiğine inanılan ve basit cisim olarak kabul edilen dört unsur: Su, hava, ateş, toprak" 98b/2 (2)

ança *Onun gibi, o kadar, o şekilde, öyle*

a. 2a/12, 3b/11, 5a/5, 6b/10, 8a/10, 11b/11, 15a/8, 18b/3, 33a/13, 35b/3, 36a/5, 40b/5, 43a/1, 48b/13, 49b/3, 55a/6, 57a/12, 57a/12, 58a/1, 59a/8, 67a/7, 103a/9, 111a/4, 120b/7

a. +ge 17b/2

and *Yemin*

a. +ġa 90b/5, 90b/6, 90b/9, 92b/13

a. iç- "yemin etmek" 41b/7, 61b/9, 61b/10, 61b/11, 90b/6, 90b/9, 91a/12

a. bér- "yemin etmek" 90b/7

anda *1. Onda*

a. 19b/13, 112b/9

2. Orada

a. 32a/9, 37b/1, 37b/12, 49a/1, 49a/3, 67b/7, 73b/10, 106a/4, 112b/5, 114a/9, 115a/5

a. +dur 5a/12

3. Oraya

a. 40b/3

andaġ *Öyle, o şekilde*

a. 3a/5, 3b/9, 4b/3, 6a/13, 7a/6, 7b/1, 8a/7, 9b/9, 12b/11, 13a/9, 15a/2, 15a/5, 15b/9, 16b/13, 17a/7, 18b/6, 19b/8, 19b/13, 20a/1, 20a/2, 20a/5, 20b/3, 20b/6, 21a/5, 21b/1, 21b/9, 22a/11, 23a/10, 23b/11, 25a/3, 28b/7, 29b/6, 30a/5, 30a/8, 30a/12, 30b/5, 30b/6, 31a/8, 33b/4, 38b/1, 40a/6, 40b/5, 42b/5, 43a/10, 44b/7, 44b/12, 45a/13, 45b/12, 48b/10, 49b/13, 51a/7, 53b/12, 54b/4, 55a/11, 56b/11, 59b/12, 60a/12, 60b/2, 64b/10, 65a/4, 66a/4, 66a/7, 66b/8, 66b/11, 67b/7, 68a/1, 68b/1, 68b/2, 68b/4, 68b/11, 70b/3, 70b/6, 71b/8, 72a/13, 75b/8, 78a/9, 78a/12, 78b/2, 78b/9, 79b/4, 80b/11, 81b/1, 82b/3, 85a/2, 85b/12, 86a/3, 90a/3, 90a/7, 92b/6, 92b/10, 94a/6, 94a/13, 106a/1, 107b/5, 107b/13, 108a/2, 108a/6, 109b/8, 109b/9, 109b/12, 112b/10, 114a/2, 115a/5, 115a/12, 118b/10, 120a/6, 123a/9

a. +dur 8a/3, 51b/4

a. +nı 66a/11-12

andaġçı mundaġçı *Öyle ya da böyle*

a. 20b/10

andın *1. Ondan*

a. 5b/6, 6b/6, 7a/12, 8b/1, 11b/12, 13b/4, 13b/5, 15b/1, 16a/5, 17b/13, 19a/5, 19a/13, 22b/13, 24b/7, 25b/3, 32b/6, 33a/12, 33a/13, 37a/13, 37b/1, 39b/3, 39b/11, 43b/13, 44a/5, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 51b/7, 52a/7, 64b/7, 66a/3, 73a/11 (2), 73a/12, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 88a/3, 91a/9, 91b/5, 91b/6, 95a/12, 97b/7, 102a/4, 102a/8, 102b/13, 105b/2, 108b/9, 109a/11, 110b/1, 111a/7, 112b/7, 114b/6, 115a/5, 115a/11, 118b/1, 119a/2, 119b/13

2. Ondan sonra

a. 33b/1, 33b/11, 33b/13 (2), 35b/4, 35b/6, 44a/12, 49a/13, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 76b/11, 80b/10, 102a/9

anĝ *Akıl, zihin, hatır*

a. +ġa 56b/4

a. +ı 4b/8

a. +ġa kéltür- "hatıra getirmek, hatırlanmasını sağlamak" 56b/4

anĝa *Ona*

a. 1b/10, 4a/9, 5a/9, 5b/9, 5b/10, 6b/7, 11b/3, 13b/8, 13b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/4, 18a/3, 19a/1, 20a/10, 24a/12, 24a/13, 24b/5, 24b/12, 26b/3, 26b/7, 26b/13, 29b/7, 29b/9, 32a/11, 36b/3, 37a/12, 39b/7, 39b/12, 43a/5, 43a/7, 44a/6, 44a/7, 44a/12, 45a/12, 45b/9, 45b/10, 45b/10, 47a/9, 47a/10, 47b/2, 56a/2, 57a/12, 59a/7, 67a/4, 68a/4, 71b/10, 73b/6, 74b/5, 74b/9, 75a/11, 75b/12, 76a/10, 77a/5, 79b/3, 80b/4, 81a/8, 81b/8, 84b/11, 90a/8, 90b/11, 91b/3, 100a/3, 104b/6, 104b/7, 105b/8, 106a/11, 106b/5, 106b/6, 109a/1, 111a/6, 114a/12, 114b/5, 115a/11, 117a/9, 117b/10, 117b/11, 119b/13, 120a/11, 123a/2, 123a/13 (2), 124a/6, 125b/6, 127a/12, 127b/9

a. +dur 54b/8

and-ḫōrluḳ (T.+Far.+T.) *Yemin tutamama, sözünde duramama durumu*

a. 61b/10

anı *Onu*

a. 1b/6, 1b/7, 2b/11, 5a/6, 7a/5, 9b/11, 11a/4, 11b/4, 12b/13, 13b/5, 14a/2, 14a/10, 15b/3, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 22a/8, 23a/3, 23a/5, 25a/1 (2), 26a/11, 26b/10, 26b/12, 29a/2, 30a/4, 30b/5, 31b/6, 32a/10, 32a/12, 34b/10, 35a/6, 35a/9, 37a/1, 40a/3, 40b/8, 42b/1 (2), 43b/12, 46a/10, 46a/11, 47a/10, 51a/7, 51a/10, 54a/2, 54b/8, 55b/1, 56b/5, 57b/7, 58b/6 (2), 66a/5, 66b/3, 70a/13, 71a/3, 72b/7, 73a/6, 75a/1, 76a/3, 76a/6, 76a/9, 76a/13, 79a/9, 80a/5, 80a/7, 80b/2, 80b/4, 81b/9, 83b/13 (2), 87a/7, 88a/4, 90b/5, 90b/9, 91a/2, 99a/9, 101b/13, 103b/9, 103b/10, 104a/1, 104a/4, 104a/6, 106b/6, 106b/9, 108a/8, 109a/9, 111b/8, 112b/4, 113b/1, 114a/11, 114b/10, 116a/11, 120a/11, 125b/4, 126a/4, 128a/2

anınĝ *Onun*

a. 2b/4, 3a/1, 3a/3, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 5b/4, 5b/7, 5b/8, 8a/5, 8a/7, 9a/12, 10a/1, 11a/2, 12a/3, 12b/6, 13a/3,

13b/11, 14b/4, 15b/13, 16a/5, 16a/6, 16a/11, 17b/13, 18a/1, 18a/3 (2), 18a/7, 18a/10 (2), 18b/12, 19a/3, 19b/9, 23a/2, 24b/4, 25b/7, 29a/10, 29a/12, 30a/4, 30b/6, 30b/9, 31a/11, 35a/3, 36b/4, 42a/5, 42a/10, 43a/3, 43a/8, 43a/10, 44b/3, 44b/5, 44b/11, 47b/2, 48a/5, 49a/2, 51b/9, 51b/10, 52a/5, 52a/6, 52b/4, 52b/6, 54b/4, 54b/6, 55b/3, 55b/9, 56a/1, 57a/10, 57a/11, 60a/11, 62a/7, 64b/12, 65a/4, 65a/9, 66b/1, 66b/11, 67a/5, 69a/3, 70a/12, 70b/1, 71b/9, 72a/8, 72a/11, 72b/2, 75a/1, 76a/2, 76a/3, 77a/5, 77a/12, 78b/9, 79a/12, 79b/6, 79b/7, 79b/11, 79b/12 (2), 80a/4, 81a/4, 81b/3, 81b/11, 82a/6, 82b/10, 84b/2, 84b/13, 92b/11, 93a/11, 95a/12, 97a/2, 97b/7, 98a/1, 98a/10, 98a/11, 98b/1, 98b/9, 98b/10, 101a/10, 101b/13, 104a/5, 104b/6, 104b/10, 105b/12, 107a/10, 107b/10, 107b/13, 108a/3, 108a/11, 108b/10, 109b/3, 110b/6, 111a/4, 111a/9, 112a/10, 113a/7, 113a/11, 113b/9, 115a/2, 115a/4, 116b/3, 119a/2, 119a/3, 119a/7, 119b/3, 120b/1, 120b/9, 123a/9, 125b/3, 126a/7, 127a/5, 127a/12, 127b/10

anınñgda *Onda*

a. 4b/1, 5a/3, 9a/11, 9b/13, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4

anınñgdın *Ondan*

a. 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4, 101a/4-5, 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7

anñgla- *1. Anlamak, idrak etmek, kavramak*

a. -dı 114b/4

a. -ġalı 8b/10

a. -ġandın 117b/1

a. -ġanġa 88b/4

a. -ġay 21b/2

a. -ġay-sén 34a/9, 99a/10, 124b/4

a. -ġıl 13a/2, 65b/8

a. -maġay 26a/2

a. -maġıl 13b/8

a. -maḳ 123b/10,

a. -salar 55a/5

a. -ġalı bol- "Anlayabilmek, idrak edebilmek" 8b/10

2. Bir şeyin fiyatını, değerini araştırıp öğrenmek, bir şeyin fiyatına, değerine vakıf olmak

a. -p 97b/8

3. Saymak, ... şeklinde değerlendirmek, kabul etmek; anlamak

a. -ġıl 80a/5

4. Bir kimsenin duygu ve düşüncelerini, iyi veya kötü olduğunu sezmek, fark etmek, anlamak

a. -r 114b/11

anñglat- *İfade etmek, bildirmek, izah etmek; anlatmak*

a. ġay-sén 89a/3

a. -ıp 85b/13

a. -maġıl 113a/6

a. -mas 119b/9

ᶜār (Ar.) *Utanma, utanç*

ᶜā. 57b/9

neng ᶜā. ḳıl- "Utanmak" 13b/2 (2)

ara *1. Ara, arasında, arasındaki, arasına*

a. 3a/7, 6b/5, 8b/13, 9b/11, 13a/8, 18a/7, 22a/2, 26a/3, 27a/3, 38a/12, 49b/11, 52a/3, 55a/8, 55a/10, 57b/4, 61b/10, 84b/4, 103b/12, 110b/7, 114b/6, 119b/1, 119b/5, 128b/4

a. +da 13b/4, 46b/1, 56a/10

a. +ġa 41b/6, 44a/10

a. +sıda 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 85a/8, 69b/8, 100a/1, 10b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12

a. +sıġa 22b/12, 41a/3

a. +sıdaki 13a/8

a. +sıdur 16b/5

a. +ġa düşmenlik tüş- "birbirine gücenmek, birbirine düşman olmak, araları açılmak" 41b/6

a. +ġa tüş- "hasıl olmak, lüzumlu hâle gelmek, gerekmek" 44a/10

2. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi

a. +mızda 18b/6, 18b/13

a. +n̂gızlarda 79a/9-10

3. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe; ara

a. +sı 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 92a/9

4. Bir şeyin ortası, ara kısmı

a. +sı 69b/11

a. +sıda 95b/3

5. İç, içeri, içine

a. 94a/7

a. +sıdaki 81b/10

ᶜArab (Ar.) *1. Arap kavmine mensup olan; Arap*

ᶜA. 7b/4, 39b/12, 41a/5, 70a/13, 70b/3, 73b/9

2. Arap diyarı, ülkesi

ᶜA. +ge 76a/5

ᶜA. +nın̂g 76a/12

ᶜArabī (Ar.) *Arapça*

ᶜA. 25a/7, 108a/11

ᶜArafāt (Ar.) *Hacıların toplandıkları Mekke'nin doğusundaki tepe; Arafat*

ᶜA. +ġa 5b/8

ᶜaraḳ (Ar.) *İçki*

ᶜa. 40b/9, 115a/13 (2)

aralaş- *Halkın arasına karışmak*

a. -ıp 24b/7, 83b/9

ārām (Far.) *Durma, dinlenme, istirahat*

ā. 50b/2

ā. al- "dinlenmek, istirahat etmek" 50a/6-7, 50a/9

ārāste (Far.) *Bezenmiş, süslenmiş*

ā. bol- I "süslenmek, bezenmek, donanmak" 4b/10 (2), 128a/5

ā. tut- II "donatmak, bezemek, donatılmış olmak" 66b/13, 89b/12

ā. ḳıl- "Süslemek, bezemek" 109b/9-10

ārāyiş (Far.) *Ün, şöhret*

ā. tap- "şöhret bulmak, ün sahibi olmak, ün kazanmak" 58b/4, 87b/9

ᶜaraż (Ar.) *Mal, meta*

ᶜa. +ge 2b/4

ᶜarbede (Ar.) *Kavga, dövüş; arbede*

ᶜa. ḳıl- "kavga etmek, dövüşmek" 83b/7, 105b/8 (2)

ᶜarbedelig (Ar.+T.) *Kavga eden, kavgacı*

ᶜa. 105b/10

arıġ *Temiz, pak, saf, krş.* **arıḳ**

a. 72a/5, 77a/2, 84a/7, 104a/13, 126a/1, 128a/7

kön̂gli arıġ "içinde kötülük bulunmayan, gönlü temiz" 124b/6

arıġlıḳ *Temizlik, paklık, temiz olma durumu*

a. 84a/8

arıġsızlıḳ *Temiz olmama durumu, pislik*

a. +dın 4b/8

arıḳ *krş.* **arıġ**

a. 64a/10

arıt- *Kurulamak, temizlemek*

a. -ıp 45b/7

ᶜārıż (Ar.) *Ortaya çıkma, belirme, belirti*

ᶜā. bol- "ortaya çıkmak, belirmek, belirti göstermek" 65a/9, 71a/11-12

ārī (Far.) *Evet, elbette*

ā. 39a/4

ᶜārif (Ar.) *Bilgin, bilgili, irfan sahibi; arif*

ᶜā. +ler 19b/9

Arisṭalis (ka) *İlkçağ Yunan filozofu Aristoteles*

A. 28a/10-11

arḳa *1. Bir şeyin arkası, arka tarafı, arka, arka taraf*

a. 79a/4

a. +ġa 53b/9

a. +n̂gda 116b/5

a. +sıda 83a/7

a. +sıġa 60b/7

a. +sını 21a/11

2. Art, peş

a. +dın 95b/6

a. +sıda 52b/10, 52b/11-12

a. +sıdın 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12

ᶜarn (Ar.) *Atın ayağında meydana gelen çatlak ve yara*

ᶜa. 71a/13

ᶜarrābe (Ar.) *Asilzâdelerin bindiği, iki tekerlekli atlı araba*

ᶜa. 5b/7

artuḳ *Yukarı, fazla, aynı seviyede*

a. 15b/2

ᶜarż (Ar.) *1. Sunma, takdim etme; arz*

ᶜa. ḳıl- "sunmak, takdim etmek" 76a/10

2. Gösterme, bir işi gizlememe

ᶜa. ḳıl- "göstermek" 126a/10

ārzū (Far.) *İstek; arzu*

ā. +nı 73a/2

ā. +sı 44a/9

ā. +sını 29b/1 (2)

ā. ḳıl- "istemek, talep etmek, arzulamak" 14b/6, 32a/8, 32a/13 (2), 66b/2, 67b/3, 121b/3

ā. ḳılġan bol- "İsteyen olmak" 4a/13

as- *1. Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak; asmak*

a. -ıp 28b/10, 28b/12

2. Kemere, bele bıçak vb. bir şey takmak

a. -maġan 104a/4

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

a. -ıp (dārġa a.) 118a/12, 119a/1

ᶜaṣā (Ar.) *Uzun sopa, değnek, baston*

ᶜa. 128a/8

ᶜa. +ġa 29b/6

aṣālet (Ar.) *Asillik, soyluluk*

a. 9a/4, 32a/13

aṣāletlig (Ar.+T.) *Asil, soylu*

a. 8b/13

aᶜṣām (Ar.) *Ön ayaklarından biri ya da her ikisi beyaz olan at*

a. 70b/4

āsān (Far.) *Kolay*

ā. 109b/6, 111a/12

ā. +dur 45a/10

āsānlıḳ (Far.+T.) *Kolaylık, rahatlık*

ā. 27a/6

āsānraḳ (Far.+T.) *Daha kolay*

ā. +dur 27a/1

ā. bol- "daha kolay olmak" 96a/2

āsāyiş (Far.) *Rahat, rahatlık, huzur, sükûnet*

ā. 5b/10, 5b/12, 25b/6, 50b/2, 59a/11, 72a/2, 104b/9, 117a/6

ā. (rāḥat ve āsāyiş) 51a/12

ā. +de 14b/1, 14b/3, 96a/2

ā. +din 59a/11-12

ā. +i 50a/13, 51a/13

ā. +inĝni 14b/4

ā. bol'al- "rahatlayabilmek, huzur bulabilmek" 30b/7

ā. al- "dinlenmek, rahatlamak" 51b/5

aṣdaf (Ar.) *Kısa, kısa olma durumu*

e. -i aṣdaf "tırnağı kısa olan at" 70b/10-11

aṣḥāb (Ar.) *1. Hz. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler, sahâbe*

a. -ı kār-āzmūde "görgülü, bilgili ashab" 17b/9

a. -ı ṣuffa " İslâmiyet'in ilk zamanlarında Mescid-i Nebevî civârında barınan ve ilim tahsili ile uğraşan sahabe, ehl-i suffe" 126b/8

2. Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar

a. +larıdın 23a/11, 23b/8

asıl- *Sıkboğaz etmek, sıkıştırmak, ısrar etmek*

a. -maġıl 39b/4

aṣl (Ar.) *1. Esas, temel; asıl*

a. 8a/1, 87a/10

a. +dur 8a/5

a. +ı 14b/10, 16b/5, 87b/12, 93a/12, 94a/12, 102a/2, 102a/12, 124a/12, 125b/13

a. +ıge 22a/11

a. +ını 88a/4, 102a/1

a. +nınĝ 122b/4

a. -ı ḫilḳat "yaratılışın temeli, mizacın, tabiatın temeli" 99a/6

2. Bir şeyin bizzat kendisi, zatı

a. +ınınñ 95a/5

a. +ımnınñ 95a/7

aṣlī (Ar.) *Bir şeyin ana unsurunu teşkil eden, bünyesinin esasını meydana getiren, ana; asli*

a. 67a/13, 94a/4

a. pul "ana para, sermaye olan para" 67a/13, 94a/4

āsmān (Far.) *Gökyüzü*

ā. +dın 21b/4

ā. +nınñ 30b/12

asra- *Korumak, saklamak*

a. -maḳ 27a/1

a. -maḳdın 27a/1

ast *Alt*

a. +ıda 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10

a. +ıdın 100b/5

astın *Alt, aşağı*

a. 31a/8, 69a/12

aş *Yemek, yiyecek*

a. 27b/6, 34a/2, 78a/4, 78a/5, 119b/4

a. +nı 84a/6

aşanñġu *Bitişik, yapışık, (birbirine) girmiş, geçmiş*

a. 109b/7

aş-feẕlik (T.+Ar.+T.) *Aşçılık*

a. +ge 64a/10

ᶜāşıḳ (Ar.) *Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse; âşık*

ᶜā. 43a/13

ᶜā. +nınñ 43b/9

ᶜā. bol- "âşık olmak" 43a/2, 43a/3, 43a/8, 43a/11, 43b/8, 44a/5, 45a/8, 45a/9, 46a/1, 46a/2, 46b/11, 46b/12, 90b/13, 105a/6

ᶜā. bol'al- "âşık olabilmek" 43a/9

ᶜāşıḳlıḳ (Ar.+T.) *Âşık olma hâli*

ᶜā. 43a/12, 45a/4, 45a/11, 45a/12

ᶜā. +da 45a/7

ᶜā. +dın 43a/11, 44a/3

ᶜā. +nınñ 42b/13

āşikārā (Far.) *Açık, belli, bilinir, açıkça, açık olarak*

ā. 62b/1, 65b/8, 79b/11, 119b/5, 120b/4

ā. ḳıl- I "açık etmek, belli etmek" 12b/10, 27b/5

ā. ḳıl- II "takdim etmek, tanıtmak" 17a/4

ā. bol- "ortaya çıkmak, meydana çıkmak" 38a/3, 77b/2

āşikārī (Far.) *Açıkça, açık bir şekilde*

ā. 24a/3

āşinā (Far.) *1. Tanıdık, bildik (kimse)*

ā. 121b/10

ā. +ñg 40a/13

2. Arkadaş, dost

ā. tut- "dost edinmek, arkadaş edinmek" 97b/3

āşinālıḳ (Far.+T.) *Tanışıklık, yakınlık, ahbaplık*

ā. +ġa 42b/5

ā. +ı 25b/7

ā. +ları (ḳadīm ā.) 111a/9-10

aşlıḳ *Tahıl, hububat vb. yemeklik malzeme, gıda*

a. 94a/4 (2)

āşüfte (Far.) *Şaşırma, şaşkın, hayret etme*

ā. bol- "şaşırmak, hayrete düşmek" 39a/3

at *İsim, krş.* **aṭ I**

a. +ı 71a/12, 73b/1, 80a/10, 81a/2, 104a/9, 120b/2

a. ++ıġa 111a/4

a. +ınñġa 113a/8

a. +ını 44b/3, 56a/10

a. çıḳ- "belli bir nitelikle tanınır olmak, meşhur olmak, bilinir olmak" 38a/2, 120b/2

a. çıḳar- "nam salmak, ün kazanmak" 53a/2

a. ḳoy- "adlandırmak, … olarak adlandırmak" 124a/6

aṭ I *krş.* **at**

a. 9a/7, 55a/11, 55a/12, 128b/10

a. +ımġa 81a/9, 110a/1

a. ḳoy- "isim vermek, isim koymak" 35a/10, 73a/8, 73a/9, 104b/6-7, 104b/7-8

a. köter- "şöhret kazanmak, meşhur olmak, ünlenmek, ad kazanmak" 56b/13

2. Makam, unvan, nam, görev

a. +ı 81a/4

aṭ II *Binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir; at*

a. 1a/5, 31b/7, 31b/8, 52b/6, 64a/6, 69a/1 (2), 69a/3, 69a/4, 69a/6, 69b/10, 69b/13, 70a/1 (2), 70a/2, 70a/8, 70a/9, 70a/11, 70a/13, 70b/3, 70b/5, 70b/11,70b/13 (2), 71a/3, 71a/5, 71b/5, 71b/6, 71a/7

a. +da 69b/8

a. +daḳı 52b/4

a. +dur 69a/6

a. +ġa 52a/10, 52b/2 (3), 52b/3 (2), 52b/4, 52b/5, 71a/11, 71b/6

a. +ınñg 69a/7

a. +ınñgnı 69a/6-7

a. +ını 104a/5

a. +lar 70a/11

a. +nı 31b/8, 31b/10 (2), 31b/13, 70a/4, 70a/7, 70b/6, 70b/12

a. +nınñg 54a/12, 69a/2, 69a/9 (2), 69a/10, 69b/13, 70a/5, 70a/8, 70a/10, 71b/7

a. çap- "At sürmek, at koşturmak" 52b/8 (2), 52b/9, 53a/1 (2), 53a/3, 53b/6

kök köz a. "mavi gözlü at" 70b/8

it ḳuyruḳ a. "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

a. yügürt- "at koşturmak" 73b/1

a. sal- "at sürmek, hücum etmek" 80b/11

at- *1. Zar vb. şeyleri atmak*

a. -ġay 41b/5

a. -maġıl 41b/5

2. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak; atmak

a. -maḳ 73b/1

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

a. -ıp (ġulaç a.) 74a/1

ata *1. Baba*

a. 7a/7, 7a/8, 7a/10, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/5, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/7, 8a/9, 8a/12, 24b/5, 32b/1, 67a/1, 72b/6, 72b/10, 74b/4, 75b/13, 76a/1

a. +da 73a/8

a. +m 8a/1, 73b/1, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 116a/13

a. +mdın 86b/12, 87a/1

a. +mnınñg 52b/12, 74a/2

a. +sıġa 24a/3, 43a/5

a. +sıdur 84b/4

a. +sınınñg 75a/3

2. Yaşlı, saygı değer kimse

a. 31b/9

3. Anne ve baba, aile, ecdat

a. +sı 125a/2

ᶜaṭā (Ar.) *1. Bağışlama, af*

ᶜa. ḳıl- "bağışlamak, affetmek" 37a/2

2. İhsan, bağış, lütuf

ᶜa. (ᶜaṭā ve iḥsān) 117a/10

ata- *Adlandırmak, ... olarak adlandırmak*

a. -dı 6b/1, 23b/3

a. -rlar 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8

atalıḳ *Babalık*

a. 74a/4, 74a/8, 74b/6, 74b/9-10

atan- *Adlandırılmak*

a. -ġan 106b/12

a. -ġandın 106b/12

a. -maḳ 40a/11

a. -maḳı 58b/4

a. -maḳnı 15b/5

atġaḳ *Oynatan, oynatıcı, hareket ettiren*

a. (heder a.) 65a/13

aṭlan- *Ata binmek*

a. -maġıl 54a/9 (2)

aṭlıġ I *Adı olan; adlı, krş.* **aṭlıḳ, atlıġ, atlıḳ**

a. 3b/4, 11a/2, 54a/1

ᶜayb ve yaman a. bol- "Kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

aṭlıġ II *1. Atlı asker, süvari*

a. 80b/8

2. *Ata binmiş, atla seyahat eden kimse; atlı*

a. +largȧ 95b/4-5

atlıġ *krş.* **aṭlıġ I**

a. 15a/12 (2), 56a/6, 81a/4, 118a/1

aṭlıḳ, *krş.* **aṭlıġ I**

yaman a. bol- "Kötü ün sahibi, kötü ad sahibi olmak" 55b/3-4

atlıḳ, *krş.* **aṭlıġ I**

a. +durlar (yaman a.) 94a/5

atmış *Altmış sayısı*

a. +dın 31a/2-3

a. +ġa 31a/1

atmış üç *Altmış üç*

a. 30b/3

av *Av*

a. 1a/1, 52b/9, 52b/11

a. +ġa 73b/3

a. +ġa çıḳ- "ava girmek, ava çıkmak" 73b/3

ᶜavām (Ar.) *Halkın alt tabakası; avam*

ᶜa. 16a/6

ᶜa. +nınĝ 90a/1

ᶜavāmü'n-nās (Ar.) *Avam tabakası, sıradan insanlar*

ᶜa. 23a/3, 23a/4, 32b/12, 50a/9

ᶜa. +dın 45a/10

ᶜa. +nınĝ 15b/8, 32b/11

āvāz (Far.) *Ses*

ā. 66b/5

ā. +ı 64a/1

ā. ḳıl- "bağırmak, ses çıkarmak"70a/8

āvāze (Far.) *Şöhret, ün*

ā. (nām āvāze) 13a/13, 53a/2, 56b/13

ā. +si (nām āvāze) 120b/2

nām a. çıḳar- "ün kazanmak, şöhret kazanmak" 13a/13-13b/1

avla- *Avlamak*

a. -maḳnınĝ 1a/1

ᶜavret (Ar.) *İslam dinine göre başkaları tarafından görülmesi yasak olan yerler; avret*

ᶜa. +leriñgdür 4b/11

ay I *Yılın on iki bölümünden her biri; ay*

a. 19b/5, 28b/12, 31a/7, 38b/6, 38b/10, 38b/12, 39a/5, 39a/7, 91a/9, 91a/13

a. +da 19b/3, 28b/11, 28b/12, 31a/2 (2), 37a/6

a. +dın 91a/11

a. +nı 102b/2

ay II *Dünyanın uydusu, kamer; ay*

a. 30a/6

ay- *Söylemek, demek, ifade etmek, krş.* **ayıt-**

a. -dı 11b/9 (2), 20b/10, 25b/2, 47b/3, 60b/3, 60b/4, 60b/9, 60b/11, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 71a/7 (2), 71a/8, 71a/9, 71a/10, 72a/9, 73b/2, 73b/5, 73b/6, 75a/6, 76a/10, 76b/4, 76b/6, 76b/7, 76b/10 (2), 76b/11, 76b/12, 77a/10, 77b/8, 79a/1, 80a/11, 80a/13, 85a/8, 85a/10 (2), 85a/12, 85a/13, 85b/1, 90b/6, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/7, 91b/8, 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 94b/3, 94b/7, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 110a/12, 112a/7, 112b/6

a. -dılar 7b/8, 76a/7, 76b/4, 107b/6, 111b/12, 125a/11

a. -dılar 72a/8

a. -dım 86b/13, 91a/5

a. -maġay-sén 77b/6

aya- *Bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak, esirgemek*

a. -maġıl 116a/6

ayaġ *1. Ayak*

a. 5b/9

a. +ı 19a/8, 128a/12

a. +ıda 110a/8

a. +ımġa 91a/11

a. +ıñg 52b/7, 82b/10,

a. +ını (égin a.) 60b/11, 70a/12, 104a/13

a. +ını 128a/12

a. +ıñgnı (égin a.) 89a/8

a. +ları 64b/5

a. +nı 41a/1

a. +ını çıḳar- "ayakkabıyı çıkarmak" 128a/12

a. ḳoy- "basmak" 128b/12

2. Bir şeyin veya yerin son kısmı, uç kısmı

a. +ıda 54a/10

başdın a. "tamamen, tamamıyla, baştan aşağı" 103a/12

ayaġaḳ *Ön planda olma, ortaya atılma*

a. bol- "ön planda olmak, ortaya atılmak" 56b/12

ayaḳ *Kadeh*

a. +(ġ)ı 38a/8

a. +ıġa 40b/4

Ayāz (ka) *Gazneli Mahmud'un veziri*

A. +ġa 46b/3

ᶜayb (Ar.) *Utanılacak hâl ve davranış, kusur, noksan; ayıp*

ᶜa. 3b/3, 37a/8, 41b/10, 42a/11, 47a/6, 62a/9, 62b/1, 64a/13, 67a/9, 70a/5, 70a/6, 70b/3, 71b/4, 81b/9, 89a/3

ᶜa. +dın 37a/8, 71b/4

ᶜa. +dur 13a/10, 23a/1, 62a/8, 70b/2, 70b/10, 71b/4

ᶜa. +ı 20a/3, 22b/9, 62a/9, 62b/2, 64b/7, 67a/4, 78a/3

ᶜa. +ġa 13a/10

ᶜa. +ge 64b/5

ᶜa. +ıġa 124b/12

ᶜa. +ınṉg 47a/5

ᶜa. +lar 71b/4

ᶜa. +ları 64b/3, 77b/1

ᶜa. +larıdın 13a/9

ᶜa. +larını 65a/2, 70a/5

ᶜa. +nı 62a/10

ᶜa. ḳıl- "Ayıp etmek, kusur işlemek" 17a/11-12

ᶜa. ve yaman aṭlıġ bol- "kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

ᶜa. ḳoy- "ayıplamak, kusur aramak" 47a/4

ᶜa. ḳıl- "yermek, eleştirmek, kusurunu söylemek" 83b/10, 83b/11

ᶜayb-cūy (Ar.+Far.) *İnsanın aybını araştıran kimse*

ᶜa. 83b/9

ᶜayblıġ (Ar.+T.) *Kusurlu, ayıplı*

ᶜa. 70b/9

ᶜa. +dur 70b/3

ᶜa. ḳıl- "kusurlu hâle getirmek" 22a/13

dīvāne ve ᶜa. bol- "deli ve kusurlu olmak" 70a/2-3

ᶜayblıġraḳ (Ar.+T.) *Daha kusurlu, daha ayıplı*

ᶜa. +dur-sén 47a/7

āyet (Ar.) *Kur'an'ın surelerini oluşturan kısımlardan her biri; ayet*

ā. 103b/1

ā. +dür 103b/2

ā. +ni 89a/1

āyetī (Ar.) *Bir ayet*

ā. 110b/5

ayıt- *krş.* **ay-**

a. -a (ayta'l.) 17a/13, 113a/12, 113b/6-7

a. -(ayt)adur 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 51a/7

a. -(ayt)adur 42a/5, 90b/10

a. -(ayt)adurġan 18a/5, 19a/13

a. -(ayt)adur-mén 30b/2, 34a/10, 43b/2

a. -(ayt)adur-mén 81a/13

a. -(ayt)adur-sén 104a/1

a. -(ayt)a-sén 103b/12-13

a. -(ayt)ay 112b/6

a. -ġan 4a/4-5, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 91b/13, 100b/3, 104b/11

a. -ġan (ögze) 24a/5

a. -ġandın 20a/1

a. -ġanġa 88b/4, 102b/6

a. -ġanıġa 4a/5

a. -ġanımnınṉg 86b/12

a. -ġay 97b/1

a. -ġaylar 17a/12

a. -ġay-sén 19b/8

a. -ġay-sén (ie) 21a/12

a. -ġıl 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11, 104a/11, 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1

a. -ġuçı 3b/2, 20a/1, 21b/2

a. -ġuçınınṉg 22b/9

a. -ġuluḳ 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2)
a. -ġumdur 122a/6-7
a. -ġunça 85a/10
a. -(ayt)ınñglar 82b/8
a. -(ayt)ınñgızlar 12a/6
a. -(ayt)ıp 42b/13
a. -(ayt)ıp (ögze) 35a/7, 112b/11
a. -(ayt)ıpdur 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8
a. -(ayt)ıpdurlar 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7-8, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9-10, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 98a/4, 102b/3, 106a/1, 107b/3, 117b/9, 124a/11
a. -(ayt)ıpdurlar 44b/11, 44b/13, 75b/11
a. -(ayt)ıpdur-mén 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7
a. -(ayt)ḳumızdur 34a/8
a. -madım 97a/9
a. -maġay 94a/6, 124b/10,
a. -maġay-sén 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8
a. -maġıl 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10
a. -maḳ 20a/11, 90a/3
a. -maḳda 90a/5
a. -maḳġa 21a/3
a. -maḳlıḳdın 1a/11, 15a/4-5
a. -maḳnı 94a/6
a. -mas 19b/7
a. -sa 44a/11
a. -salar 37b/1
a. -sañg 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8
a. -sañgız 21a/8
a. -sun 112b/5
a. -tı 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11,
a. -tılar 34a/12-13
a. -tım 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7
a. -tınñg 41b/7 (2)
a. -(ayt)ur 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 76b/3, 103b/3, 103b/5, 103b/6, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, 128b/11
a. -(ayt)ur (sfe) 20b/2, 115b/2,
a. -(ayt)urda 26a/11, 86a/1, 124a/13
a. -(ayt)urlar 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3
a. -(ayt)ur-mén 43a/1, 87a/1
a. -(ayt)ur mu-sén 20b/11
a. -(ayt)ur-sén 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10
a. -(ayt)ur-siz 76b/5
ayta'l- "söyleyebilmek" 17a/13, 113a/12, 113b/6-7
a. -ıp iber- "söylemek, haberdâr etmek" 111b/5
2. Cevaplamak, söylemek
a. -ġalı 89b/7
a. -(ayt)ur 21b/11
a. -ġalı bol- "cevaplayabilmek, söyleyebilmek" 89b/7
3. Sofra vb. yerlere oturulması için davet etmek
a. -(ayt)salar 37b/1
4. Şarkı söylemek
a. -maḳ 104b/10
a. -maḳdın 105b/12
5. Bir konu hakkında konuşmak, bir konu hakkında yorum yapmak, bir konu hakkında sohbet etmek
a. -maḳġa 105a/6
6. Özür dilemek
a. -(ayt)ıp 110b/12
7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
a. -ġay-sén (şükr a.) 86a/8-9
a. -ġıl (ders a.) 88b/2
a. -ġıl (dürūd a.) 91b/5

a. -ġuçılarnı (şükr a.) 86a/11
a. -ıp (ᶜöẕr a.) 114b/4
a. -maġlıḳ (şükr a.) 86a/12
a. -maġusıdur (şükr a.) 86a/10
a. -maḳ (ᶜöẕr a.) 79b/3, 85a/4,
a. -maḳ (dürūd, tesbīḥ a.) 89a/11
a. -maḳdın (ᶜöẕr a.) 85a/5
a. -maḳdın (ders a.) 92b/5
a. -masa (şükr a.) 86a/9
a. -sa (cevāb a.) 44a/11
a. -sa (ᶜöẕr a.) 84b/8
a. -(ayt)urġa (ᶜöẕr a.) 46a/6

ayıtıl- *Söylenilmek*
a. -ur 9b/9, 103b/6

aylıḳ *Aylık*
a. 19b/8

āyīne (Far.) *Ayna*
ā. +ge 16b/5
ā. +side 27b/2, 87a/3

ᶜĀyişe (ka) *Hazreti Muhammed'in hanımı, Hazreti Ayşe*
Ḥażret-i ᶜĀ. "Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in hanımı" 41b/11-12

ᶜayn (Ar.) *Asıl, temel, esas, öz*
ᶜa. -ı taṣavvuf "Tasavvufun temeli, özü" 127a/1

ayrıl- *Ayrılmak, yanından ayrılmak*
a. -mas 127a/5

ayrılış *Ayrılma noktası*
a. +ġa 60b/5

ᶜayyār (Ar.) *1. Hırsız, yankesici*
ᶜa. 60b/6, 60b/9, 60b/11, 61a/2, 61a/3, 61a/7, 125b/3, 125b/6
ᶜa. +dın 125b/5
ᶜa. +dur-mén 61a/1
ᶜa. +ġa 60b/8
ᶜa. +ınñġa (dilber-i ᶜa.) 86a/4
ᶜa. +lar 125a/9, 125a/10
ᶜa. +lardın 105a/13
ᶜa. +larnınñg 125a/10
ᶜa. +nınñg 125b/10
2. Çok gezen kimse, seyyah, gezgin
ᶜa. 80a/9

ᶜayyārī (Ar.) *Hırsız, yankesici*
ᶜa. 124a/4

ᶜayyārlıḳ (Ar.+T.) *Hırsızlık, yankesicilik*
ᶜa. 61a/3

ᶜayyār-pīşe (Ar.+Far.) *Hırsız, haydut, yankesici*
ᶜa. 95b/12

az *Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan; az*
a. 59a/13, 109b/7 (2), 121a/12
a. +nı 57b/7

aᶜżā (Ar.) *Vücudu meydana getiren parçalar, organlar, organ*
aᶜ. +lar 35a/5, 50a/7, 98b/5
aᶜ. +larıġa 62b/11
aᶜ. +larınñg 4b/11
aᶜ. +larını 25a/3-4
aᶜ. +sı 31b/8, 63a/7, 63b/8
aᶜ. +sıdaki 65b/3
aᶜ. +sıġa 65a/8
aᶜ. -yı ilel "metne göre Calinus'a ait olan Sitte Aşere kitabının iç hastalıkları ile ilgili olan kısmı" 99b/12-13

ᶜaẕāb (Ar.) *İşkence, azap*
ᶜa. 4b/5
ᶜa. (ᶜaẕāb ᶜuḳūbet) 51b/4, 61b/5, 78b/10
ᶜa. +dadur-sén 43b/11
ᶜa. ḳıl- "işkence etmek, azap etmek" 20a/10, 23b/11

āzād (Far.) *1. Hür, serbest, özgür, krş.* **āzāde**
ā. ḳıl- "serbest bırakmak" 21a/10-11, 40a/3, 45b/9
2. Köle olmayan, belirli bir ücret karşılığı çalışan hizmetkâr
ā. 66b/12

āzāde (Far.) *krş.* **āzād**
ā. +ler 27b/7

āzādraḳ (Far.+T.) *Daha hür, daha serbest*
ā. 26b/11

āzār (Far.) *İncitme, kırma, paylama, azarlama*

ā. 59b/10

ā. +dın 59b/10

ā. +ını 117b/4

ā. +nı 7b/6

ā. +nıñg 16b/4

ā. bér- "incitmek, kırmak, azarlamak" 14b/13, 16b/4 (2), 25b/9, 79b/6, 106b/7 (2), 106b/10, 119b/13, 128b/13

ā. yét- "zarar gelmek, zarar ulaşmak" 20a/5

ā. tap- "azarlamak, kızmak" 40a/10

aᶜzel (Ar.) *Kuyruğu bir tarafa meyilli olan (at)*

e. -i aᶜzel "Karnını sallaya sallaya yürüyen at" 70b/12

azġına *Azıcık, az miktarda*

a. 114a/4

azġur- *Yoldan çıkarmak, azdırmak*

a. -up 61a/9

ᶜaẕīm (Ar.) *Büyük*

ᶜa. +din (belā-yı ᶜa.) 77a/5-6

ᶜa. +ġa 80b/11

leşker-i ᶜa. "büyük asker topluluğu, büyük ordu" 80b/11

āzīne (Far. < āẕīne) *Cuma*

ā. 36b/11 (2), 109b/5

ᶜazīz (Ar.) *Kıymetli, değerli, yüce; aziz*

ᶜa. 59a/8, 71b/12, 82b/9, 120b/6

ᶜa. +dür 58a/4, 59a/8

ᶜa. bol- "kıymetli olmak, değerli hâlde olmak, yüce olmak, aziz olmak" 9a/2, 68b/11, 90a/1, 106b/1

ᶜa. tut- I "değer vermek, saygıda bulunmak, hürmet etmek, aziz tutmak" 66a/5, 77b/10

ᶜa. tut- II "üstün tutmak, bir şeyi kendinden daha değerli görmek" 107a/5

ᶜa. kör- "değerli saymak, değerli görmek" 66a/5-6, 66a/6

ᶜa. ḳıl- "değerli kılmak, kıymetli görmek, üstün hâlde tutmak" 93a/4

ᶜa. dīdār bol- "kendini gizleyen olmak, kendini çok göstermemek, kolay ulaşılmaz olmak" 117a/11

ᶜa. tut- "değerli görmek, değerini muhafaza etmek, kıymet vermek" 120b/2

ᶜazīzraḳ (Ar.+T.) *Daha yüce, daha kıymetli, daha aziz*

ᶜa. +dur 123a/8-9

azlıḳ *Az olma durumu; azlık*

a. +ı 77b/8

āzmāyiş (Far.) *Sınama, deneme, imtihan etme*

ā. ḳıl- "sınamak, denemek, imtihan etmek, tecrübe etmek" 96a/11, 96a/13, 96b/1 (2), 96b/1-2, 96b/2, 103a/11-12

āzmūde (Far.) *Sınanma, denenme*

ā. ḳıl- "sınanmak, denenmek, imtihan edilmek" 96a/10-11, 96a/11, 96a/12 (2)

āzmūdelik (Far.+T.) *Tecrübe*, *tecrübe etme hâli*

ā. 64b/6

ᶜAẕrā (ka) *Vamık ve Azra hikâyesindeki kahramanardan biri*

ᶜA. 46b/9

azraḳ *Daha az, az miktarda*

a. bol- "daha az olmak, az miktarda olmak" 57b/7

ᶜaẕūd (Ar.) *Ayağının eklem yerinde kemik çıkmış olan at*

ᶜa. 71a/3

ᶜazze ve celle (Ar.) *"Asla mağlup edilemeyen ve yüce olan." anlamına gelen Allah'ı ululama sözü*

ᶜa. 5a/7, 5b/13, 7b/3, 20a/10, 60a/13, 81b/2, 116b/12, 122b/9

ᶜa. +din 8b/3-4

ᶜa. +dür 2b/1-2

ᶜa. +ni 28b/5

ᶜa. +niñg 4b/5, 6a/7, 8a/11, 20a/7, 29a/5, 50a/4-5, 119a/9-10

Bb

bāb (Ar.) *1. Bölüm, bahis*

b. 1a/1 (2), 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7 (2), 1a/8, 1a/9, 1a/10, 1a/11 (2), 1a/12, 1a/13 (2), 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4, 1b/5, 2b/11,

3b/6, 5a/6, 7a/8, 8b/10, 18a/12, 25b/1, 28a/6, 32b/12, 34a/9, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/9, 53b/10, 54b/2, 57a/3, 60a/8, 62a/4, 67a/5, 69a/1, 71b/10, 73a/7, 77a/7, 79b/9, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/8, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/11, 122a/7

b. +da 5a/5, 34a/8, 101b/5, 103a/1, 113b/6, 122a/6

b. +dın 103a/2

b. +ıda 43a/1

2. Konusunda, hususunda, işinde

b. +ıda 122a/2

baba *Dede, büyükbaba, krş.* **buba II**

b. +m 55b/12

bāġ (Far.) *Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan; bağ*

b. +dın 118a/7

b. +larda 35b/12

Baġdād *Irak'ın başkenti, Bağdat*

B. 12a/13, 73b/10, 73b/11, 109b/13

B. +da 11a/2, 12b/4

B. +nı 110a/8

B. +nın̂g 110b/9

bağış *Eklem, oynak yeri*

b. +larnı 48b/9

bağla- *1. Nikâh ile birleştirmek, nikâh yapmak, nikâh kıymak*

b. -ġan 24a/4

2. Bakmamak, gözünü kapatmak, görmeyi engellemek

b. -ġıl 44b/5

3. Gönül bağlamak, bir kimseye gönlünü kaptırmak

b. -maġıl 45a/12

4. Bağlamak, bir araya getirmek

b. -ġan 123a/2

5. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

b. -ġay (kön̂gül b.) 76a/4

b. -ġay-sén (ṣabrge b.) 124b/1

b. -ma (kön̂gül b.) 80a/3-4

b. -maġıl (kön̂gül b.) 47a/10, 57a/12, 67a/4, 79a/3

b. -maġıl (yüzün̂gge b.) 59a/5

b. -maḳ (muḥkem b.) 77b/9

b. -mas (kön̂gül b.) 77a/1

b. -may (kön̂gül b.) 20a/9

b. -p (kön̂gül b.) 19a/2

bağlan- 1. *Kapanmak, örtülmek*

b. -maġay 22b/6

2. Bir sözü, bir fikri, hususu veya durumu birine aitmiş, onunla ilgiliymiş gibi göstermek, ona mal etmek, ona atfetmek, ona yüklemek

b. -ur 113a/8

3. Bağlanmak

b. -ur 123b/6

4. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

b. -ur (tili b.) 36b/12

bağlıḳ *Gerçekleşmesi bir şartı gerektiren, vabeste, bağlı*

b. (bağlıḳ demlig) 13a/1

b. +dur 55b/2, 116b/11

bahā (Far.) *Kıymet, değer, fiyat*

b. 70a/7

b. +ġa 71b/7, 93b/9

b. +sı 45b/1, 91a/1

b. +sıġa 91a/5

bahādır (Far.) *Yiğit, kahraman, cesur, krş.* **bahādur**

b. 18b/10, 64b/13

bahādur (Far.) *krş.* **bahādır**

b. bol- "yiğit olmak, cesur olmak" 65a/1, 108b/9

bahādurluḳ (Far.+T.) *Yiğitlik, cesurluk, kahramanlık*

b. +da 63b/12

b. +ġa 63b/5

b. +nı 118b/3

bahāne (Far.) *Noksan, kusur, eksiklik*

b. iste- "kusur aramak, açık aramak" 84a/3

bahār (Far.) *Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim; ilkbahar*

b. 48a/3, 97a/7

baḫīl (Ar.) *Cimri, pinti*

b. 83b/5

b. +ler 59a/9, 86b/3

b. +lerġa (leʾīm ve b.) 86b/4

b. ve leʾīm bol- "cimri olmak, pinti olmak" 86b/2

baḫīllıḳ (Ar.+T.) *Cimrilik*

b. 94b/12

b. +dın 15a/4, 121b/5

b. +dur 108b/13-109a/1

b. ḳıl- "cimrilik yapmak, cimrice davranmak" 10a/7, 126a/10

b. ḳılġan bol- "cimrilik yapmış olmak" 87a/2

baḥrī (Ar.) *Sırtı yeşil ve mavi, göğsü kırmızı renkte, uzun gagalı bir çeşit deniz ördeği, bir nevi yalı çapkını*

b. 53a/4

baḫş (Far.) *Verme, bağış, ihsan*

b. ḳıl- "bağışlamak, vermek" 45b/10

baḫşı *Hizmetkâr, yardımcı*

b. 53b/2

baḫşīş (Far.) *Hediye, armağan, ihsan*

b. ḳıl- "hediye vermek, ihsan etmek, ihsanda bulunmak" 121b/6

baḫt (Far.) *Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun talih, ikbal, şans; baht*

b. +ımnı 95a/10-11

b. +ın͡g 30a/7

b. +ın͡gdın 86a/13

baḳ- *1. Bakmak*

b. ! 1b/13, 13a/13

b. -arlar 116a/7

b. -ġıl 69a/10, 100b/9, 105a/10

b. -ıp 5b/10, 14a/9, 16a/9, 16a/12, 19b/6, 22a/11, 33b/3, 42a/11, 45a/3, 66a/11, 92a/5, 118b/9

b. -maġıl 2a/1

b. -sa 93a/10

b. -san͡g 13b/11, 122b/2

2. Dikkate almak, dikkat etmek

b. -ar 28b/6

b. -ġıl 42b/13

b. -ıp 102b/6, 105b/4

b. -mas 28b/7

3. Yoklamak, incelemek, kontrol etmek, gözlemlemek

b. -ar 62b/4

b. -ġıl 37a/6, 75a/11, 85b/10, 89b/5, 102a/8-9

b. -ıp 95a/12

b. -maġıl 62b/11-12

b. -maḳ 65a/8

4. Misafir etmek, ağırlamak

b. -ıp 37a/10

5. Bir işi yapmak, bir işi yapmakla görevli olmak, ilgilenmek, uğraşmak

b. -maḳ 64a/6

b. -maḳġa 64a/6

6. Fikir sahibi olmak, araştırmak, bir işi yapmadan önce bilgi sahibi olmak

b. -ıp 67a/7, 68b/7

7. Geçimini sağlamak; bakmak

b. -mas 72a/1

8. Değerlendirmek, ölçüp biçmek, bakmak

b. -ġıl 88b/10-11

b. -ıp 84b/13, 104a/4

9. Kontrol etmek, muayene etmek

b. -ġan 100a/2

b. -may 87b/11

b. -ġan bol- "Gözlemlemiş olmak, incelemiş olmak, muayene etmiş olmak" 100a/2

10. İsimlerle birlikte kullanılarak birleşik fiiller yapar

b. -ġuçılarġa (pāl b.) 89b/1

b. -maġıl (māl yüzige b.) 116a/5

baḳım *Bir kimsenin yardımına muhtaç olma durumu, fakir, yoksul olma durumu*

ḳolun͡ggа b. bol- "bir kimsenin yardımıyla geçinmek, bir kimsenin eline bakar durumda olmak" 121b/11

baḳış- *Bakışmak*

b. -tılar 125b/7

bāḳī (Ar.) *Ebedî, sonsuz; baki*

b. +dür 9a/8, 25b/3

b. +sén 9a/8

b. tur- "uzun müddet kalmak, sonsuza kadar var olmak" 59b/4

baḳḳāl (Ar.) *Yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse; bakkal*

b. 64b/11

b. +ġa 64b/11

bala *Çocuk, evlat*

b. 74a/9, 75b/12, 75b/13, 76a/1, 76a/2, 77a/1

b. +ġa 76a/4

b. +lar (kiçik b.) 104b/9

b. +m 31a/10

b. +n̂gdın 71b/12

b. +nın̂g 75b/10, 75b/12, 76a/2

b. +sı 74b/12

b. +sıġa 74b/10

b. +sını 75b/6

bala barḳa *Çoluk çocuk, çocuklar, aile*

b. +sıdın 72b/2

b. +sını 76a/8, 78b/7

balġam (Ar.) *Solunum yollarında tahriş ve iltihaplanma sebebiyle meydana gelen ve öksürülerek çıkarılan sümüksü madde; balgam*

b. +ını 100a/13

b. +nın̂g 100a/13

bāliġ (Ar.) *Büluğ çağına ermiş, ergen*

b. 114b/11

b. bol- "büluğ çağına ermek" 75a/11

bamdād (Far.) *Sabah*

b. +dın (namāz-ı b.) 94b/4

namāz-ı b. "Sabah namazı" 36b/2

bar *1. Var, mevcut*

b. 8b/13, 9a/1 (2), 11a/2, 11a/11, 11a/13, 17a/4, 19a/5 (2), 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38a/13, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 45b/1, 46a/9, 46a/10, 47a/5, 47a/6, 49b/3, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 56a/10, 60b/8, 65b/7, 73a/3, 73a/13, 77b/12, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5, 127a/10

b. +dur 4b/7, 7a/12, 7a/13, 7b/5 (2), 10a/1, 10b/13, 11b/11, 12b/5, 18b/3, 24b/3, 31a/12, 33b/6, 34b/12, 41a/8, 47a/6, 50b/12, 54a/6, 59a/8, 59b/8, 60a/2, 60b/5, 62a/6, 87a/10, 87a/12, 87b/1, 91a/7, 92b/12, 94b/4, 95a/13, 95b/5, 102b/10, 102b/11, 107a/4, 114a/10, 119b/12, 124b/2

b. +durlar 19b/2

b. +ıça 17b/11, 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10

b. +ıda 39b/6

b. +nı 8b/10

b. +sén 30a/8-9

2. Mal, mülk, servet

b. +nı 26b/6, 78b/6

3. Bütün, hep, hepsi, tamamı

b. +ını 99a/10

bar- *1. Varmak, gitmek, ulaşmak, yetişmek*

b. -a (bara'l.) 84b/4, 118a/6

b. -a-mén 60b/6

b. -adur-mén 60b/3

b. -dı 11a/7, 11b/11, 25a/3, 29a/2, 54a/1, 75a/6, 92a/11, 92a/11 (2), 94b/7, 94b/13, 110a/9, 118a/3, 120a/11

b. -dım 12b/3, 18b/8

b. -dın̂g 94b/10

b. -ġalı 60b/3, 73b/8

b. -ġan 19a/6, 40a/12, 112b/9

b. -ġança 103a/10

b. -ġay 128b/2

b. -ġay-sén 38b/9

b. -ġay-sén (ie) 48b/11, 97b/4

b. -ġıl 32a/12, 41a/4, 45b/3, 79a/4, 83a/10, 91b/4, 91b/8, 96b/13, 99b/4, 104b/12

b. -ġunça 60b/3, 60b/4, 80a/10

b. -ın̂g 60b/12, 95a/11

b. -ıp (zfe) 11b/7, 11b/10, 16a/9, 19a/5, 44a/7, 68a/7, 69a/3, 69a/4, 91b/13, 92a/3, 95b/6, 96b/11, 110a/8, 114a/9, 118a/5, 118a/7, 118a/11, 118a/12, 118b/7

b. -ıp (ögze) 18b/12

b. -ıpdur 112a/8

b. -maġan 97b/3

b. -maġay 128b/8

b. -maġay (alıp b.) 95b/1
b. -maġay-sén (alıp b.) 40a/6, 47a/8-9, 95a/13-95b/1
b. -maġay-sén 48b/3
b. -maġıl 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13
b. -maḳ 48b/2, 49a/8
b. -maḳdın (alıp b.) 95b/1
b. -maḳnınn̂g 48b/2
b. -mas 18a/8, 30b/5, 107a/12, 111a/3,
b. -masdın 10b/10
b. -mas-mén 107a/10
b. -sa 100a/7, 128a/11
b. -sanˆg 40a/11, 47a/8, 48b/13, 95a/13, 97b/3, 100b/3
b. -sanˆg (alıp b.) 47a/9
b. -ur 11a/9, 35a/5, 40a/9, 97b/4
b. -ur (ötüp b.) 16a/9, 29b/7
b. -ur-mén 60b/4, 81a/10
b. -ur-sén 61b/4
bara'l- "varabilmek, gidebilmek, ulaşabilmek" 84b/4, 118a/6
2. Ahrete göçmek, öbür âleme gitmek
b. -dı 81a/4
b. -ġanını 82b/7
b. -sa 78b/7
3. İsimlerle birleşerek birleşik fiiller yapar
b. -mas (uyḳuġa bara'l.) 51a/11
b. -masa (uyḳuġa bara'l) 51a/11
b. -dı (uyḳuġa b.) 127a/7
b. -dınn̂g (uyḳuġa b.) 127a/10
b. -ġan (uyḳuġa b.) 66b/5
b. -ġıl (uyḳuġa b.) 51b/2, 127b/1
b. -ur-mén (tüpinn̂gge b.) 111b/3
4. Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar
b. -ġunça (kétip b.) 56a/7

Bārā (Far.) *Ey Allah'ım*
B. 37a/1

baraş (Ar.) *Vücutta yer yer lekeler şeklinde görülen hastalık, abraşlık, alaca hastalığı*
b. 71b/1

bāre (Far.) *1. Konu, mevzu, husus*
b. 118a/5
b. +de 48a/13
b. +din 113a/10
b. +side 2a/10, 15a/1, 28a/7, 56b/11, 62a/13, 112a/5
2. Hak
b. +nn̂gde 12a/7, 81b/11
b. +side 46a/4, 114a/4, 124b/8
3. Defa, kez, kere
b. 89b/9

barı *Huzur, nezd*
b. +nn̂gızda 15b/13

barışlıġ *Gidişli*
b. +durlar 25b/2
kéliş b. "gelici ve gidici, gelişli gidişli" 25b/2

bārī (Far.) *En azından, hiç olmazsa*
b. 9a/2, 38a/11, 47b/8, 93a/6, 120a/2

barlıḳ *Varlık*
b. 2b/7

bas- *1. Bir şey üzerinde kalıp, mühür vb. ile iz yapmak; basmak*
b. -ıp 19b/3
2. Ezmek, çiğnemek, altına almak; basmak
b. -ıp 50b/12, 51a/4, 51a/5
b. -ıp al- "çiğnemek, ezmek" 50b/12, 51a/4
b. -ıp al'al- "ezebilmek" 51a/5
3. Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak; basmak
b. -ıp 52b/7
b. -ıp tur- "basıp durmak, basabilmek" 52b/7

basıġ *Ağırbaşlı, yumuşak huylu, sakin*
b. 18b/10
yavaş ve b. bol- "yumuşak huylu olmak" 31b/7-8
b. ve aheste bol- "ağırbaşlı ve yavaş olmak" 90a/10

basıġlıḳ *Ağır başlılık, mütevazılık*
b. +da 22a/6

b. +nı 22a/5

Başra (ya) *Irak'ın güneyinde yer alan bir vilayet; Basra*

B. +nıŋ̂g 38b/2

Başralig *Basra şehrinden olan, Basralı*

B. 73b/13

basunçuḳ *Çok cima eden, şehvetperest, cima düşkünü*

b. 48b/12

bāsūr (Ar.) *Kalın bağırsağın alt kısmında ve makatta toplar damarların genişlemesiyle kendini gösteren hastalık, hemoroit, mayasıl; basur*

b. 65b/2

baş *1. Baş, kafa*

b. 116a/4

b. +dın 36b/3, 64b/5

b. +ı 63b/9

b. +ıġa 118a/9

b. +ını 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1

b. +ıŋ̂g 55a/7

b. +ıŋ̂gnı 49a/3, 109a/3

b. +nıŋ̂g 62b/9

b. tüşür- "saç kesmek, tıraş etmek" 7a/2

b. ḳoy- "bir hâle sokmak, bir duruma sokmak" 35b/7

b. aġrıḳı "baş ağrısı" 95a/2, 96a/10

b. +ıġa tofraḳ saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/9

b. +(ım)ġa tofraḳ saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a10

tofraḳnı b. +(ım)ġa saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/11

2. Kişinin kendi şahsı, zatı

b. +ıġa 74a/6, 102b/2, 106b/11

b. +ımġa 46b/8, 56b/3

b. +ḳa 28b/7

b. +(ım)ġa kél- "tecrübe etmek, kötü bir durumla karşı karşıya gelmek, yaşamak" 46b/8-9

b. +ımġa kün tüş- "başa iş gelmek, zorluklar içinde kalmak" 56b/3

3. Bir şeyin temeli, esası

b. +ı 41b/9

4. Bir şeyin üst noktası, tepe

b. +dın 103a/12

b. +dın ayaġ "tamamen, tamamıyla, baştan aşağı" 103a/12

5. Bir topluluğu yöneten, idare eden, komuta eden, yönlendiren kimse; baş

b. +ıġa 115b/8

6. Bir şeyin veya bir yerin etrafı, çevresi, yakını, yanı, başı

b. +ıġa 127a/6

başla- *Yol göstermek, kılavuzluk etmek, yönlendirmek*

b. -ġıl 90a/3

b. -ġıl (yaḫşı yolġa b.) 106b/3

b. -ġuçı 3a/2

b. -ġuçı (yol b.) 3a/10,

b. -ġuçılarnıŋ̂g (yol b.) 3a/12-13

b. -maḳnıŋ̂g 1b/2-3

başlıḳ *Başı olan; başlı*

b. 83a/12

bāṭıl (Ar.) *Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan (şey); batıl*

b. 12b/12, 57a/7, 84a/12, 116a/11, 117a/9

b. +nı 117a/8

bāṭın (Ar.) *İç, iç taraf, iç kısım*

b. +ıdaḳı 62b/1

b. +daḳı 65a/3

b. +ını 62a/11

b. +ıŋ̂gnı 89b/12

edeb-i b. "gönül terbiyesi, nefis terbiyesi" 128a/4

bāver (Far.) *İnanma, doğru bulma*

b. ḳıl- "inanmak" 61b/1, 127b/12

Bāverd (ya) *Horasan'da yer alan bir şehir*

B. 118a/1

bā-vücūd (Far.+Ar.) *+A rağmen, +A karşın, +A karşı*

b. 17b/8, 77b/7

baytal *Kısrak*

b. +ıŋ̂gız 71a/9

baᶜża (Ar.) *Bir çeşit, bir tür bir takım; bazı, krş.* **baᶜżı**

b. +lar 6b/4 (2), 33b/12, 33b/13, 62b/3, 62b/4

b. +larġa 124a/2

b. +large 124a/1, 124a/2

b. +sıdur 28a/12

bāzār (Far.) *Çarşı; pazar*

b. +da 121b/4

b. +dın 72b/4

b. +ġa 43b/4, 128b/8,

b. +larda (kūze bāzār) 89b/13

b. ḫalḳı "çarşı ahalisi, pazar ahalisi, pazar esnafı" 33a/6, 126a/3

bāzārī (Ar.) *Çarşı, pazar esnafı, pazarcı*

b. 124a/4

baᶜżı (Ar.) *krş.* **baᶜża**

b. +nı 102b/7

bāẕirgān (Far.) *Tüccar, tacir*

b. 28b/8

becā (Far.) *Yerinde, uygun, münasip, krş.* **bercā, bercāy**

b. kéltür- I "yerine getirmek, eda etmek" 3b/4, 7a/7, 7a/11, 8a/4, 74b/6, 105b/3, 108b/10, 113b/9

b. kéltür- II "bir kişinin uyarılarını dikkate almak, bir şeyin şartlarını yerine getirmek" 126b/6

b. tur- "kıymetini bilmek, kadri kıymeti bilinmek" 27b/3

b. kéltürgen bol- "yerine getirmiş olmak" 74b/10, 85a/3

beçe (Far.) *Çocuk*

b. +ler 42b/3

beçedān (Far.) *Çocuğun içinde oluştuğu ve doğuncaya kadar büyüyüp geliştiği ana karnındaki etten torba, döl yatağı, rahim*

b. +ıda 102a/12, 102b/2

bed-āmūz (Far.) *Kötülük öğreten, kötü insan, kötü karakterli (kişi)*

b. 10a/8

bed-baḫt (Far.) *Bahtsız, talihsiz; bedbaht*

b. 32a/13

b. +dur 32a/13

bed-baḫtlıḳ (Far.+T.) *Bahtsızlık, talihsizlik; bedbahtlık*

b. 107a/7, 107a/8,

b. +nın̂g 57b/9-10

bed-diyānet (Far.+Ar.) *Güvenilmezlik, dînin hükümlerine uymama hâli, dînin emirlerini yerine getirmeme durumu*

b. 61b/1-2

bed-endīş (Far.) *Kötü fikir sahibi, kötü düşünceli*

b. 10a/8

beden (Ar.) *Gövde, vücut, beden*

b. 14b/5, 14b/6, 33a/10, 62b/6, 98a/5, 98a/10 (2), 99a/4, 99a/4, 123a/11

b. +ge 99a/5, 123a/11

b. +i 4b/8, 48a/6, 63a/12, 64a/3, 64a/10, 100a/11

b. +ide 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8

b. +idin 27a/1

b. +in̂g 14b/3, 48b/10

b. +in̂g (ihe) 36b/7

b. +in̂gġa 48b/11

b. +ini 14b/8

b. +inin̂g 63a/3

b. +in̂gni 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2

b. +in̂gnin̂g 75b/2

b. +ni 14b/1, 14b/2, 44b/10, 48b/5, 49b/4, 58b/12, 98a/11, 98b/13

b. +nin̂g 9b/5, 14b/4, 98a/13, 98b/10

bed-fiᶜl (Far.+Ar.) *Kötü davranışlı, kötü hareketli*

b. 64b/3

bed-gümān (Far.) *Kötü zan sahibi, vesveseli, kötü şüphede bulunan*

b. bol- I "şüphelenmek, kuşkulanmak, şüphe duymak" 22a/10

b. bol- II "kötü düşünceye sahip olmak, kötü niyetli olmak, art niyetli olmak" 124b/7-8

bed-gümānlıġ (Far.+T.) *Kötü düşünceli, vesveseli*

b. bol- "kötü düşünceye sahip olmak, kötü zan sahibi olmak" 66b/1

bed-ḫūy (Far.) *Kötü huylu*

b. 40b/10, 64a/1

b. +lar 41b/5

b. bol- "kötü huylu olmak, huyu kötü olmak" 70a/4, 104a/13

bed-ḫūyluḳ (Far.+T.) *Kötü huyluluk, huysuzluk*

b. 36b/8, 41a/2, 41b/9

b. +dın 40b/11

b. +dındur 40b/13

b. +ġa 40b/9

b. +nı 35b/12

b. ḳıl- "huysuzluk etmek, huysuzluk yapmak" 35b/11

bed-ḫūyraḳ (Far.+T.) *Daha kötü, daha kötü huylu*

b. +ı 64b/2

bed-nām (Far.) *1. Kötü huylu, huysuz*

b. ḳıl- "kötü anmak, kötü ad sahibi olmak, kötü zikredilmek, kötü bir ün kazanmak" 40b/9

2. Adı kötüye çıkaracak bir durum, kötülük

b. 97b/13

b. ḳıl- "kötülük etmek, adını kötüye çıkarmak" 114a/4-5

bed-nāmlıḳ (Far.+T.) *Adın kötüye çıkma durumu, adı kötüye çıkmışlık*

b. 55a/7

b. +(ġ)ıdın 4b/4

be-endāze (Far.) *Ölçüsüyle*

b. -i fermān "ferman ölçüsünde, fermanın gerektirdiğince" 3b/13

bég *Divanda üst düzey görevde olan memur, görevli kimse*

b. +leriniñg 110a/13

dīvān b. +i "divanda söz sahibi olan, divanda üst düzey görevde olan kimse" 110a/13

be-ḥesab-ı ṭāḳat (Far.+Ar.) *Gücü yettiğince, takati yettiğince*

b. 112a/6

be-ḥaḳḳ (Far.+Ar.) *Hak için*

b. -ı Ḫudā ve Resūl-i Ḫudā "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

behişt (Far.) *Cennet*

b. +ge 42a/2, 42a/5, 90a/7

behiştī (Far.) *Cennete ait, cennete mensup, cennetlik (kimse)*

b. +leriniñg 42a/1

behre (Far.) *Pay, hisse, nasip*

b. 6a/12

b. al- "pay almak, hisse almak, nasibini almak" 28b/1, 104b/11

b. taf'al- "pay alabilmek, hisse alabilmek, nasibini alabilmek" 14b/8

b. tap- "pay almak, hisse almak" 49a/2

b. aldur- "pay almasını sağlamak, hisse almasını sağlamak" 60a/2-3

behre-mend (Far.) *Nasiplenmiş*

b. bol- "nasiplenmek, nasiplenmiş olmak" 25a/9, 25a/10

behre-ver (Far.) *Hisse ve payını almış*

b. tap- "nasibini almak, payını almak" 35a/8

b. bol- "payını almak, nasibi almak, nasiplenmek" 47b/10

bél *İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm; bel*

b. +i 63a/6

b. +ige 104a/4

b. +iñgçe 24b/1

belā (Ar.) *Dert, gam, keder; bela*

b. 28a/13, 28a/13, 43a/12, 60a/10, 64a/9, 95a/13

b. +dın 31b/1, 83b/3

b. +dur 67b/11

b. +ġa 75b/6, 79b/13

b. +nı 6b/12, 125a/6

b. +sı 55b/2

b. -yı cān "canın derdi, gamı, belası" 31a/13-31b/1

b. -yı ʿaẓīm "büyük bela" 77a/5-6

b. +ġa ḳal- "belaya düşmek, bela içine girmek" 79b/13-80a/1

belki *1. Bilakis, tam aksine*

b. 9a/7, 14a/1, 16b/5, 42b/3, 59a/2, 79b/9, 102a/11, 102b/12, 105b/10

2. Ve, ile

b. 46b/10, 58a/6

3. Aynı zamanda

b. 61b/12

bem (Far.) *Tambur vb. sazların en kalın sesi veren teli*

b. +ide 104b/12, 105a/1

be-menzile (Far.+Ar.) *Bir durum içinde olma*

b. -yi ot "ateşte yanma durumu, ateş içinde olma hâli" 128a/2

be-nā-gāh (Far.) *Ansızın, birdenbire*

b. 18b/2

bend (Far.) *1. Bağ, bağlama*

b. bol- "bağlanmak, takılmak" 44a/12

içi b. boluş "bir kimsenin içinin sıkılması durumu, bir kimseyi bunaltma durumu" 101b/2-3

2. Boğum, eklem, mafsal

b. +ide 71a/2 (2), 71a/3

3. Hapislik, hapsolma durumu

b. -i zindān "hapsolma, hapsedilme, zindana atılma, hapse girme durumu" 106b/6

bende (Far.) *Kul, köle, hizmetkâr*

b. 4a/7, 4a/11 (2), 26b/10, 50a/13, 58b/6, 62a/5, 62a/6, 62a/7, 62a/12, 62a/13, 62b/3 (2), 62b/4, 63a/1, 63a/8, 63a/11, 63a/12, 63b/1, 63b/4, 63b/5, 63b/11, 63b/12, 64a/5, 64a/6, 64a/9, 64a/10, 64a/12 (2), 66a/4, 66a/10, 66a/11, 66a/13 (2), 66b/2, 66b/3, 66b/10, 66b/12, 67a/3, 84b/8, 86a/5, 104a/8

b. +din 63a/13, 64a/4

b. +ge 42b/7, 45b/12, 66a/9, 67a/1, 67b/11, 83b/4

b. +ler 64a/3

b. +lerge 2a/9

b. +leri 118b/12

b. +leridin 25a/8

b. +leridindür 122a/13

b. +lerige 108b/8-9, 109a/2, 117a/12

b. +lerini 90a/6

b. +leriniŋ 46a/3, 119a/10,

b. +ni 26b/11, 66a/4, 66a/12, 67a/2

b. +niŋ 7a/6

b. +sén 7a/6

b. +si 11a/2, 45b/1

b. +sidür-mén 4a/7

b. +sidür-sén 4a/9

b. bol- "kul, köle olmak" 4a/8

b. -i bī-ṭāᶜat bol- "ibadet etmeyen kul, köle olmak" 4a/11

bende-fürūş (Far.) *Köle satan, köle ticareti yapan kimse*

b. +ġa 45b/3-4

bendelik (Far.+T.) *Kulluk, kölelik*

b. 4a/7

b. +de 4a/7

b. +ge 4a/5

b. +ige 108a/3

benefşe (Far.) *Menekşegillerden, çiçekleri tek renkli, yaprakları yürek biçiminde olan, bir veya çok yıllık otsu süs bitkisi; menekşe*

b. 15b/4

b. +ge 15b/3

bér- *1. Vermek, teslim etmek*

b. -di 12b/1, 38b/2, 45b/7, 60b/9, 92a/13, 94b/5, 111b/11, 112a/1, 112a/8, 118a/4, 118a/5, 118b/6

b. -diler 111b/12

b. -dim 39a/2, 39a/8, 118b/8, 118b/9

b. -diŋ 39a/2

b. -diŋiz 39a/4, 118a/8, 118b/8,

b. -ey 106b/9

b. -geli 5b/13

b. -gen 3a/4, 3a/12, 3b/3, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 6a/10, 42b/7,

b. -gendür 94b/12

b. -genini 94b/2

b. -gey 6a/3

b. -gey (ie) 82b/9

b. -gey-sén 110a/1

b. -gey-siz 114b/3

b. -gil 5a/2, 6b/10, 11b/12, 12b/8, 21a/3, 25b/13, 38b/5, 45b/10, 45b/11, 111b/13, 114a/1, 120b/4

b. -güçi 3a/3, 3a/5

b. -güçidin 25b/13

b. -güçige 3a/4, 3a/8

b. -güçini 3a/7

b. -güçiniŋ 3a/13

b. -gülük 7a/3

b. -günçe 45b/7

b. -güsidür 1a/1

b. -ip 39a/9, 46b/3, 110a/2
b. -medim 39a/4
b. -megey-sén 97b/3
b. -megil 47b/2, 61b/5-6, 120b/3
b. -megünçe 114a/1
b. -megüsidür 86b/2
b. -mek 6b/9, 14b/11, 38b/8
b. -mekde 62a/4
b. -mese 6b/7
b. -mey 38b/9
b. -meydür 21b/13
b. -se 12b/8, 111b/13
b. -seŋ 61a/11
b. -ür 8a/10, 35b/6, 57b/5, 120b/3
b. -ürde 110b/8
b. -ürler 29b/9, 29b/10,
b. -ür-mén 11b/9
b. -ür-siz 11b/8
tartıp b. -geli bol- "tartıp verilebilmek, seçip verebilmek" 87a/8
alġan bérgen "alacak verecek" 94b/2

2. Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek; vermek

b. -gen 25a/2

3. Satmak

b. -gey 26b/6
b. -mekde 96b/8, 97b/1

4. Borç vermek

b. -ey 91a/8
b. -dim 59b/12, 91a/12
b. -gen 59b/11
b. -gende 91a/12
b. -ip 59b/10
b. -ip (ögze) 91b/1, 91b/2, 91b/3,
b. -megendeki
b. -mey 59b/11

5. Borç olarak alınan para vb. şeyi geri vermek, ödemek

b. ! 122a/1
b. -gil 91a/10, 92a/5
b. -megünçe 59b/12
b. -mesem 91a/11-12
b. -meydür 91b/1
b. -ür-mén 92a/6

6. Bir kimseye nimet vermek, rızık vermek, rızık ihsan etmek,

b. -gen 86a/9
b. -genige 86a/10

7. Allah kullara çocuk bağışlamak, ihsan etmek

b. -se 73a/6

8. Kızı, kadını evlendirmek için birine vermek, biriyle evlendirmek

b. -gey-sén 75b/9, 76a/4
b. -gil 77a/1
b. -mek 76a/9
b. -mekniŋ 75a/13
b. -mesler 64b/10
b. -ür 64b/11 (2)
b. -ür 75b/1, 76b/13
b. -ür-mén 75b/5

9. Mal, para vb. şeyleri birine ihsan etmek, bahşiş olarak vermek, bahşiş vermek, vermek

b. -edurġan 105b/9
b. -di 94b/8
b. -gen 94b/10
b. -gil 94b/7
b. -ip-siz 95a/2
b. -mekni 66a/9
b. -mesler 105b/10
b. -ürler 105b/11

10. Bir kişiyi bilgi edinmesi için okul vb. yerlere göndermek, vermek

b. -gil 75b/8

11. Bir şeyi bedel olarak, karşılık olarak vermek, bir şeyin yerine başka bir şey vermek

b. -e-mén 114a/9
b. -gey-siz 114a/11
b. -iŋler 114a/12
b. -ip 94a/8

12. Hediye vermek, hediye olarak vermek

b. -gil 116a/5, 116b/8
b. -ip 110b/13, 114b/4

13. Bir kimseyi üst bir makama getirmek, makam, mevki vermek

b. -ip 110b/13

14. Bir kimseye görev vermek, görev tevdi etmek

b. -ip 111a/6

b. -megil 115a/10

15. Bir kimseye nimet vermek, rızık vermek

b. -gil 117b/11

16. Görevden alınan bir kişiyi tekrar göreve getirmek, görevine iade etmek, makamını tekrar vermek

b. -di 114b/5

17. Allah kullara iyilik, kötülük, akıllılık, dürüstlük vb. vasıfları vermek, ihsan etmek, nasip etmek

b. -ipdür 122a/13

18. Bir şeyi bir kimseye ödünç olarak, emanet olarak vermek

b. -di 127a/12

b. -gil 127a/12

19. İsimlerle birlikte birleşik fiiller oluşturur

b. -di (körünüş b.) 17a/2, 110a/11

b. -di (cevāb b.) 29b/8, 106b/10

b. -di (güvāhlıḳ b.) 92a/4

b. -dim (sevgend b.) 56a/11

b. -dim (şikest b.) 81b/5, 81b/6

b. -edurġan (rūzāne beredurġan b.) 6b/2-3

b. -edurġan (firīb b.) 93b/12

b. -geli (rūzāne b.) 6b/6,

b. -geli (tesellī b.) 128a/3

b. -gen (isnād b.) 9a/10

b. -gen (āzār b.) 106b/10

b. -genidür (güvāhlıḳ b.) 95a/6

b. -geniñg (ḳarż b.) 90b/11

b. -geniñgdin (yārī b.) 18a/3

b. -gey (bereket b.) 97b/2

b. -gey (ḳuvvet b.) 100a/7

b. -gey (yārī b.) 125a/5

b. -gey-sén (dādını b.) 86b/8

b. -gil (inṣāf b.) 30a/2

b. -gil (emān b.) 38b/6, 85a/10

b. -gil (ruḫṣat b.) 39b/4

b. -gil (teskīn b.) 48a/12, 66a/3

b. -gil (ḫarac b.) 81a/9

b. -gil (cevāb b.) 89b/7, 125b/8

b. -gil (and b.) 90b/7

b. -gil (dādını b.) 103b/13-104a/1

b. -gil (edeb b.) 115a/11

b. -güçi (zekāt b.) 6b/2

b. -güçi (firīb bérgüçi b.) 62a/3

b. -güçi (fermān b.) 117b/12-13

b. -güçiler (ṣadaḳa b.) 6b/11

b. -güçilerni (zekāt b.) 6b/1

b. -gümizdür (ḳolıġa b.) 56a/4

b. -güsidür (ḥuṣūl b.) 12a/12

b. -ip (ḥareket b.) 11a/11

b. -ip (taġayyür b.) 20b/4-5

b. -ip (ögze) (emānet b.) 61a/2, 61a/5

b. -ip (dādını b.) 119a/1

b. -ip (boġuz b.) 121a/3

b. -ipdür (ḫaber b.) 3a/6, 58b/7, 60a/13

b. -ipdür (yād b.) 99a/11

b. -ipdürler (tertīb b.) 103a/12, 105a/2

b. -medi (cevāb b.) 92a/3-4

b. -medi (güvāhlıḳ b.) 92a/7

b. -megey (nisbet b.) 48b/12

b. -megey (taġayyür b.) 115a/3-4

b. -megey (āzār b.) 128b/13

b. -megeyler (cevāb b.) 29b/5

b. -megey-sén (āzār b.) 16b/4

b. -megil (taġayyür b.) 12b/12

b. -megil (yol b.) 27b/7-8, 119a/6

b. -megil (ẕelle b.) 40b/4

b. -megil (edeb b.) 40b/8

b. -megil (ḳarż b.) 59b/8, 59b/9

b. -megil (āzār b.) 106b/7

b. -megil (manṣıb b.) 117b/2, 117b/11

b. -mek (āzār b.) 25b/9, 79b/6

b. -mek (ḫaber b.) 35b/8

b. -mek (edeb b.) 40b/8

b. -mek (güvālıḳ b.) 91b/6

b. -mek (hediye b.) 111a/5

b. -mek (ṣadaḳa b.) 74a/2

b. -mek (pend naṣīḥat b.) 126b/5

b. -mekdin (āzār b.) 14b/13

b. -mekdin (iḫrāc b.) 101b/1
b. -mekni (cevāb b.) 13a/4
b. -mekni (ḳarẓ b.) 121b/11-12
b. -mekin (nesiyye b.) 96a/5-6
b. -mes (ḥuṣūl b.) 10a/13
b. -mese (izengü b.) 71a/4
b. -mese (yol b.) 2a/9
b. -mesen̂gizler (cevāb b.) 125a/13
b. -mesler (āzār b.) 119b/13
b. -se (āzār b.) 16b/4
b. -se (rū b.) 18a/4
b. -se (emānet b.) 60a/9
b. -se (cevāb b.) 100a/8
b. -se (ḫaber b.) 112a/12
b. -sem (şikest b.) 81b/4
b. -sen̂g (ḳarż b.) 59b/11
b. -sen̂g (emānet b.) 61b/5, 61b/6
b. -sen̂g (āzār b.) 106b/7
b. -sen̂gizler (cevāb b.) 125a/11-12
b. -sün (güvāhlıḳ b.) 91b/9
b. -ür (netī̇nce b.) 15a/6
b. -ür (cevāb b.) 19a/1, 125b/6
b. -ür (sfe) (güvāhlıḳ b.) 22b/1
b. -ür (netince b.) 36a/11
b. -ür (ḫaṣṣiyyet b.) 35b/5-6
b. -ür (taġayyür b.) 49b/4, 49b/5
b. -ür (ḳolġa b.) 59b/5
dād b. -güçi "hâkim" 25b/13
20. Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar
b. -di (ḳoya b.) 11a/9
b. -di (éltip b.) 112b/4
b. -dim (éltip b.) 118a/8
b. -gey (ḳoya b.) 53b/5
b. -gey-sén (beyān ḳılıp b.) 106a/6
b. -in̂g (ḳoyup b.) 118b/11
b. -sen̂g (tölep b.) 61a/9
b. -ür (ḳoya b.) 52b/4
21. Fiillerle birleşerek birleşik fiiller yapar
b. -gey-sén (tartıp b.) 85b/13

berāber (Far.) *1. Eşit, denk, aynı, bir*
b. 63a/4, 80b/10
b. +dür 117b/12
b. +ideki 79a/13
b. ḳıl- "… bir şeyi herkes için denk hâle getirmek, eşit etmek, eşit duruma getirmek" 4b/2
tén̂g berāber bol- "Denk olmak, eşit olmak, aynı miktarda olmak, aynı miktarda olmak" 5b/11
b. bol- "Eşit olmak, denk olmak" 63b/4
néçe berāber "Çok, çokça, çok miktarda" 116a/5
2. Birlikte, beraber
b. +ide 56b/7
b. +ideki 79a/13

berāberlik (Far+T.) *Beraberlik, eşlik, denklik*
b. 6a/8-9

bercā (Far.) *krş.* **becā**
b. kéltür- "hakkıyla yapmak, yerine getirmek, eda etmek" 40a/5, 116b/11
b. kéltürgen bol- "bir işi hakkıyla yapmış olmak" 74a/4-5

bercāy (Far.) *krş.* **becā**
b. tur- "yerinde kalmak, var olmaya devam etmek, … özelliği devam etmek" 115a/13

Berehmen *Hindistan'da yer alan bir topluluk, tayife*
B. 64b/13, 65a/1

berehne (Far.) *Çıplak*
b. 73b/9

bereket (Ar.) *Allah'tan gelen hayrın bir nesnede görünmesi ve devam etmesi, artıp çoğalması, Tanrı ihsanı; bereket*
b. bér- "bereketlendirmek, bereketini artırmak, bereket vermek" 97b/2
ḫayr b. bol- "hayrı ve bereketi olmak" 122a/2

berg (Far.) *Yaprak*
b. 10a/6, 115a/9

ber-ḥaḳ (Far.+Ar.) *Hak üzere, doğru, gerçek*
b. +dur-mén 10b/13

beri *...+dAn bu yana, ...+dAn beri*
b. 12a/10, 90b/13, 91a/5, 91a/7, 125b/12

bériş- *Bir şeyi karşılıklı alıp vermek*

b. -mek 41a/13

ber-ḳarār (Far.) *1. Aynı durumda, aynı vaziyette*

b. +dur 19b/5

2. Sabit, yerleşmiş

b. bol- "yerleşmek, sabit olmak" 32a/1-2, 32b/4

3. Varlığını devam ettirme durumu, olduğu makamı koruma durumu, bir makamda sabit olma durumu

b. 114b/7

ber-kemāl (Far.+Ar.) *1. Mükemmel*

b. bol- "mükemmel olmak, mükemmel hâle gelmek, iyi bir seviyeye ulaşmak, kuvvetli hâle gelmek" 17b/3, 48a/7

2. Tam anlamıyla, tamamen

b. 118b/3

bérmeklik *Vermek*

b. +dedür 58b/5

ber-müʾeṣṣir (Far.+Ar.) *Tesir etme, etki etme, tesirli olma*

b. 122b/13

ber-pā (Far.) *Ayakta, mevcut, baki, kayim*

b. +dur 69a/5 (2)

ṣābit, b. tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/10, 98a/10-11,

ṣābit ve b. tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/13-98b/1

b. ḳıl- "vücuda getirmek, ete kemiğe büründürmek, yaratmak" 122b/10

ber-ṭarīḳa (Far.+Ar.) *Usulünce*

b. 42b/11

ber-vech (Far.+Ar.) *Üzere, gibi, olduğu şekilde*

b. -i iᶜtidāl bol- "itidal üzere olmak, dengeli olmak, ölçülü olmak" 99a/4

béş *Beş*

b. 4a/3, 6a/11, 6a/12, 9b/2, 9b/3, 9b/3, 9b/5, 12b/1, 35b/4, 37a/7 (2), 46b/2, 56a/9, 56a/10, 56b/2, 107b/7, 107b/10, 108a/11, 127a/4, 127a/10, 127a/11

b. +din 4a/1

b. +dür 4a/1

beşere (Ar.) *Yüz, ten, deri, cilt*

b. 123a/5

b. +niñg 65a/10, 98b/11, 98b/12

b. +si 65a/6

béşinçi *Beşinci*

b. 7a/8, 14b/12, 35b/9, 49b/6, 99a/2, 99b/3, 107b/10, 123a/1

béş miñg *Beş bin*

b. 11b/9

be-ṭarīḳ (Far.+Ar.) *Yoluyla*

b. -i fermān "ferman yoluyla″

b. 3b/9

bevāsīr (Ar.) *krş.* **bāsūr**

b. 65a/11

beyᶜ (Ar.) *Satma, satış, satış yapma*

b. ḳıl- "satış yapmak, satmak" 94a/9

beyābān (Far.) *Kır, sahra, çöl*

b. 93b/1

b. +lar 68b/12

b. +larnı 6a/1

beyān (Ar.) *Anlatma, açık söyleme, bildirme; beyan*

b. +ı 1b/5, 2b/4, 3b/7, 5a/7

b. +ıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/9-10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8

b. ḳıl- "anlatmak, bildirmek, ifade etmek, bahsetmek, açıklamak" 19a/13, 33a/6, 46b/7, 46b/9, 48b/6, 49a/8, 54b/1-2, 62a/13, 64a/13, 65a/2, 69b/7-8, 71b/3, 86b/9, 87a/3, 87a/5, 87b/3, 89b/6, 90b/11, 92b/11, 99a/9 (2), 100b/2, 102b/7, 103a/1, 103a/2, 103a/3, 108a/8, 109a/13, 112b/8, 115b/2, 126b/13

b. ḳılıp bér- "beyan edivermek" 106a/6

beyt (Ar.) *Divan edebiyatında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibaret nazım parçası; beyit*

b. 31b/3, 34b/12, 45a/5, 46b/9, 54b/7, 54b/9, 80a/5, 94a/7 (2), 103b/10

b. +leridin 105a/13

b. +ni 105a/8

b. +niṅg 103b/8

bezm (Far.) *İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi*

b. -i şarāb "içki meclisi" 35a/12

bıḳın *Bel*

b. +ı 69b/3

bī-ʿaḳl (Far.+Ar.) *Akılsız, aklı kıt*

b. 78a/10

b. +lar 34b/3

bī-ʿayb (Far.+Ar.) *Kusursuz, eksiksiz, noksansız*

b. -édi 3a/5

bī-bāklıḳ (Far.+T.) *Korkusuzluk*

b. 28a/10

bī-becā (Far.) *Uygun olmayan, uygun olmayan bir şekilde, münasip olmayan bir şekilde*

b. 9b/11

bī-behre (Far.) *Mahrum*

b. ḳal- "mahrum kalmak" 59a/7

bī-çāre (Far.) *Çaresiz*

b. 6a/7, 52a/1, 121b/13

b. +dür 76a/2

b. +lerġa 125a/5

bī-çārelik (Far.+T.) *Çaresizlik*

b. 25a/10

b. +inṅgni 2a/11

bī-dād (Far.) *Adaletsiz*

b. +dur (pādşāh-ı b.) 119a/9

b. +niṅg 119a/8

bī-dādlıḳ (Far.+T.) *Adaletsizlik*

b. 56b/8-9

b. +ġa 119a/6

b. +nı 117a/4

bī-dānişlıḳ (Far.+T.) *Cahillik, bilgisizlik*

b. +dın 5a/11

bīdār (Far.) *1. Uyanık, uyanmış*

b. bol- "uyanık olmak" 36b/7, 50a/4, 50a/10

b. ḳılġalı bol- "uyandırabilmek, uyandırılabilmek" 66b/5

2. Etrafından haberdar olan, temkinli, dikkatli; uyanık

b. bol- "uyanık olmak, temkinli olmak" 115b/6

bīdārlıḳ (Far.+T.) *Uyanık olma hâli, uyanıklık*

b. 51b/8

bī-daʿvā (Far.+Ar.) *İddiaya gerek olmaksızın*

b. 123b/10

bī-delīl (Ar.+Far.) *Delilsiz, kanıtsız*

b. 42b/9

daʿvā-yı b. ḳılġan bol- "delilsiz, kanıtsız iddiada bulunmuş olmak" 90a/8-9

b. +niṅg (daʿvā-yı b.) 90a/9

bī-dil (Far.) *Gönülsüz, isteksiz*

b. (bī-dil könṅgülsiz) 115b/10

bī-dīn (Far.+Ar.) *Dinsiz*

b. +niṅg 4b/3-4

bī-dimāġ (Far.+Ar.) *Bilinçsiz, şuurunu kaybetmiş, bilincini kaybetmiş, şuursuz*

b. bol- "şuursuz olmak, bilincini kaybetmiş olmak" 114a/2

bī-ecel (Far.+Ar.) *Ölüm vakti gelmeden, ecel erişmeden, vade yetmeden*

b. 107a/11

bī-edeb (Far.+Ar.) *Ahlaksız; edepsiz*

b. 64a/9

bī-edeblik (Far.+Ar.+T.) *Edepsizlik, terbiyesizlik*

b. 107b/12, 111b/2

b. +dür 49a/8

b. ḳıl- "terbiyesizlik, edepsizlik etmek" 23b/12, 74a/10

bī-fāyide (Far.+Ar.) *Faydasız*

b. 9b/12

bī-fermān (Far.) *Ferman dinlemez*

b. 64b/4

bī-fermānlıḳ (Far.+T.) *Ferman dinlemezlik, emre uymama durumu*

b. +ġa 118b/4

b. +nı 107b/12

b. ḳıl- "emre uymamak, emri yerine getirmemek" 66b/13

b. ḳıla'l- "emre uyamamak, emri yerine getirememek" 119a/13-119b/1

b. +ġa tur- "emre uymamaya başlamak, itaatsiz olmak" 118b/4-5

bī-ġam (Far.+Ar.) *Kedersiz, dertsiz, tasasız*

b. 86b/11

bīgāne (Far.) *Tanıdık olmayan, yabancı, el*

b. 37a/5, 41a/3, 47a/10, 72b/11 (2), 81b/11, 95b/5

b. +din 75b/2, 75b/3

b. +ler 47a79

b. +lerdin 3a/10

b. +ni 75b/3

b. +niñg 56a/3-4

bī-günāh (Far.) *Suçsuz, günahsız, kabahatsiz*

b. 16b/3, 26b/9, 84a/3, 84b/6, 128b/6

bī-ḫaber (Far.+Ar.) *Habersiz*

b. +dür 31b/11

b. bol- "habersiz olmak" 79b/13

bī-ḥācetlik (Far.+Ar.+T.) *Bir kimseye veya bir şeye ihtiyaç olmama durumu*

b. +niñg 58a/10

bī-ḥad (Far.+Ar.) *Çok, oldukça, son derece*

b. 72a/9

bī-ḥayā (Far.+Ar.) *Utanmaz; hayasız*

b. 64a/9

bī-ḫıred (Far.) *Akılsız*

b. 23a/3, 27b/4

b. bol- "akılsız olmak" 8b/7, 23a/4

bī-hüner, b. bol- "hünersiz (olmak), akılsız olmak" 13b/1

bī-ḫıredlik (Far.+T.) *Akılsızlık*

b. 13a/13

b. +dür 23a/2

bī-ḥikmet (Far.+Ar.) *Sebepsiz, hikmetsiz*

b. 51b/1

bī-himmet (Far.+Ar.) *Himmetsiz*

b. 119b/10

bihraḳ (Far.+T.) *Daha iyi*

b. +dur 34b/6, 57b/4

bī-ḫōdluḳ (Far.+T.) *Çılgınlık, delilik*

b. 35b/6-7

bī-hūde (Far.) *Gereksiz, boş, faydasız; beyhude*

b. 24a/10 (2), 26a/5, 26a/6, 39a/13 (2), 42b/8, 52b/8, 57a/2, 108b/13

b. hᵛāhiş "boş şeyler isteyen, gereksiz istekte bulunan" 64b/4

bī-hūş (Far.) *Aklını kaybetmiş, akılsız, aklı başında olmama durumu*

b. bol- "aklını kaybetmiş olmak, aklı başında olmamak" 100a/9, 100a/10

bī-hüner (Far.) *Marifetsiz, maharetsiz; hünersiz*

b. 13a/13, 25b/10, 25b/11

b. bol- "hünersiz olmak" 8b/9, 8b/13,

b., bī-ḫıred bol- "hünersiz (olmak), akılsız olmak" 13b/1

bī-ḥürmetlik (Far.+Ar.+T.) *Saygısızlık*

b. 29b/5

b. ḳıl- "saygısızlık etmek" 29a/13

bī-iḫtiyār (Far.+Ar.) *İstemeden, elde olmayarak*

bī-iḫtiyārlıḳ (Far.+Ar.+T.) *İradesizlik, iradeyi yitirme durumu*

b. 35b/7

b. +ġa 35b/9-10

bī-ᶜilm (Far.+Ar.) *Bilgisiz*

b. 21b/5, 78a/4

bī-iştihā (Far.+Ar.*) İsteksiz, arzusuz, gönülsüz*

b. 47b/13

b. 32a/4

bī-iᶜtibār (Far.+Ar.) *İtibarsız, haysiyetsiz, değersiz*

bī-ḳadr ve b. ḳıl- "değersiz ve itibarsız hâle getirmek" 42a/13-42b/1

bī-iᶜtibārlıḳ (Far.+Ar.+T.) *Mal vb. şeylerin değersiz olma durumu, ucuzluk*

b. 67a/8

bī-iᶜtiḳād (Far.+Ar.) *İnançsız, itikatsız*

b. 24a/5

bī-ḳadr (Far.+Ar.) *Değersiz, itibarsız, kıymetsiz*

b. ve bī-iʿtibār ḳıl- "değersiz ve itibarsız hâle getirmek" 42a/13-42b/1

bil- *1. Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak, bir şey yapmayı bilmek, bir şeye vakıf olmak, bir şeyi öğrenmek, bir şeyi hakkıyla bilmek; bilmek*

b. ! 115b/7, 122a/8

b. -di 114a/13

b. -dim 16b/11, 17b/2, 17b/3

b. -diŋ 9b/8, 34a/8, 70a/5, 71a/11, 100b/8

b. -e (bila'l.) 62a/12

b. -edurġan 18a/5, 95b/13

b. -edurġanlar 99b/7

b. -edür-mén 17a/12, 19b/7, 34b/4, 36a/12, 114b/1-2

b. -e-sén 17a/5

b. -geli 20b/1, 62a/10, 70a/6, 116a/13

b. -gen 21b/7, 72b/6, 87a/2, 98a/1, 106a/4, 116b/4, 126b/2

b. -gençe 16b/11

b. -geniçe 108b/4

b. -genimçe 86b/13

b. -genimdür 43a/1

b. -genimge 21b/12

b. -genimni 73b/3

b. -geniŋge 89b/6-7

b. -geniŋgni 90a/4-5

b. -genini 108b/2

b. -genni 81b/12

b. -gey 3a/13, 3b/2, 3b/5, 20a/13, 47a/3, 73a/12, 86b/10, 93a/5, 99b/6, 104a/7, 105a/4, 108a/12, 108a/13, 108b/1, 108b/5, 108b/6, 108b/7, 108b/8

b. -geyler 25a/12, 40b/10, 61b/11, 66b/11

b. -gey-sén 25a/1, 61a/7, 65a/4, 79b/8, 86b/9, 87a/7, 90a/4, 90a/8, 90a/13, 97b/10, 98a/7, 99a/8, 102a/1, 102b/10, 105a/10, 113b/12, 124b/4

b. -gil 1b/5, 2b/10, 2b/12, 3b/7, 3b/13, 4a/10, 4b/2, 4b/3, 4b/13, 5a/7, 5b/2, 6a/13, 6b/3, 7a/8, 8b/11, 9a/13, 10b/3, 13a/3, 13a/5, 13b/12, 15a/10, 17b/10, 18a/11, 18b/7, 19b/10, 22a/2, 22a/6, 26a/7, 26a/13, 26b/11, 30a/8, 32a/8, 32b/12, 34a/10, 34b/9, 35a/8, 37a/4, 40a/3, 41a/5, 42a/7, 42b/7, 42b/9, 43a/3, 45a/7, 47a/7, 49a/5, 50a/12, 50b/3, 52a/10, 55b/2, 57a/12, 57b/7, 57b/9 (2), 58a/13, 58b/6, 59b/12, 60a/5, 61a/6-7, 61b/13, 62a/13, 64a/12, 64a/13, 67b/4, 68a/11, 68b/11, 70a/6, 72b/8, 74a/8, 74b/7, 77a/8, 78b/2, 78b/5, 79a/4, 80a/5, 83a/3 (2), 86b/7, 87a/5, 87a/10, 87b/6, 93a/9, 98a/3, 98a/7, 100b/5, 102b/8, 103a/4, 104a/6, 107b/2, 109a/12, 113b/6, 114b/8, 115b/5, 119a/2, 120b/12, 120b/13, 122a/9, 124b/4, 126b/13

b. -güçi 17a/7, 23a/1, 90a/11

b. -gülük 19b/10, 19b/11, 19b/12 (2), 19b/13, 20a/2, 20a/5, 20a/6

b. -gümdür 17a/6

b. -ip 21b/8, 23a/1, 24a/2, 26b/10, 31b/13, 67a/7, 67b/9

b. -ipdür 62a/7,

b. -medi 46a/12, 111b/12, 118b/3

b. -megen 3a/4, 10a/13, 17b/3, 26b/4

b. -megenim 17b/2

b. -megenimge 21b/12

b. -megeniŋge 89b/7

b. -megenler 16b/11

b. -megey 26b/5

b. -megil 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13

b. -megüçi 78b/5

b. -megünçe 108b/5

b. -mek 1a/12, 6b/13, 9b/6 (2), 15a/7, 21a/11, 33a/6, 40a/6, 62a/6, 62b/2, 63a/1, 70a/5, 82b/13, 98a/6, 123b/9

b. -mekdür 20a/11, 97b/10

b. -mekiŋ 99b/5

b. -mekge 22a/7, 87b/4

b. -meklik 87a/13

b. -mekni 3a/7, 99a/12, 99b/12

b. -mekniŋ 1a/6, 1a/11

b. -mes 8a/5, 24b/7, 30b/6, 31b/5, 81b/12

b. -mese 8a/4, 83a/4

b. -mesek 7a/5

b. -mesler 24b/9

b. -mes-mén 16a/4, 109a/10

b. -mes-sén 43b/13

b. -mesen̂g 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10

b. -meslik 3a/5

b. -mey 14a/3, 21b/8, 62a/8, 88a/4

b. -meydurġan 17a/13, 21b/7

b. -meydür-mén 21b/11

b. -meydür-sén 21b/12

b. -se 20b/3, 93a/1, 105a/11

b. -seler 47b/4

b. -sem 5b/13, 86b/12

b. -sen̂g 16b/10, 17a/10, 23a/8, 34b/10, 39a/12, 42b/4, 79a/8, 82a/12, 108b/13, 127b/12

b. -ür 17a/7, 25b/9, 116b/1

b. -ür (sfe) 25a/6

b. -ürler 29a/11, 40b/11, 62a/12

b. -ür-mén 46b/8, 47a/2, 75a/6, 87a/7-8, 111b/8

b. -ür mü-sén 56a/8

b. -ür-sén 4b/7

b. -ip turup "bile bile, bilerek" 31b/13

b. -geli bol- I "bilme imkânına sahip olmak, bilebilmek" 62a/10, 62a/11, 70a/6, 116a/13

b. -geli bol- II "bilinebilmek, bilgi sahibi olunabilmek" 20b/1

bila'l- "bilebilmek, bir şey hakkında bilgi sahibi olabilmek" 62a/12

b. -gen bol- "öğrenmiş olmak, bilmiş olmak" 72b/6, 98a/1

2. Kadir kıymet bilmek, değerini bilmek

b. ! 27b/3

3. ... olarak değerlendirmek, ... olarak kabul etmek, ... addetmek, ... olarak bilmek

b. ! 13a/1, 121b/12

b. -gey 82b/1, 125a/2, 125a/3, 125a/7

b. -geyler 67a/2

b. -gey-sén 86a/6

b. -gil 37b/2, 80a/8, 84b/2, 86b/4, 88b/5, 89a/8

b. -ip 82a/9

b. -megey-sén 72b/7-8

b. -megil 78a/5, 80a/7, 88b/7

b. -mek 72b/8

b. -se 97b/7

b. -sen̂g 84b/10

b. -ürler 70a/7

4. +dAn kaynaklandığını düşünmek

b. -gil 56a/12

b. -megil 56a/12

5. Öngörmek, bir şeyin olacağını önceden tahmin edebilmek

b. -geli 74a/6

b. -ip 74a/3

b. -geli bol- "Tahmin edebilmek, öngörme imkânına sahip olmak" 74a/6

6. Karar vermek

b. -gey 75b/7

7. Yol yordam bilmek, usul bilmek

b. -gey 77a/2

b. -güçi 90a/12

b. -mek 87b/6

b. -mese 87b/1

b. -sen̂g 86a/2

bilgüçi bol- "Bilen olmak, bilici olmak" 90a/12

8. Anlamak, kavramak, idrak etmek, fark etmek

b. -di 38b/7, 56a/4, 90b/10, 112a/5, 112a/10, 113b/4

b. -dim, 74a/3

b. -gey 109b/12

b. -gey-sén 103a/6

b. -ipdür 112b/5

b. -megeyler 103a/6

9. Bir olayı, bir durumu izah etmek, bir durumu açıklamak, bir soruya doğru cevabı vermek

b. -medi 112a/8

bī-lāzım (Far.+Ar.) *Gereksiz, lazım olmayan*

b. 36b/9

b. +nı 23a/8

bildür- *İfade etmek; bildirmek*

b. -me 27a/10

b. -mek 123b/10

bile *İle, krş.* **birle, birlen, bilen**

b. 2b/13 (2), 9a/5, 11a/8, 14b/1, 15b/1, 15b/3, 17b/1, 28b/7, 34a/7, 42b/2, 42b/3, 43b/1, 45a/8, 49b/11, 49b/12, 51b/8, 52b/8, 54a/9, 54b/8, 57a/13, 58a/11, 58a/12, 59a/13, 61b/10, 62a/2, 62a/10, 62b/1, 62b/2, 66b/2, 66b/6 (2), 66b/13, 68a/3, 68a/5, 73b/7, 82a/11, 83b/6, 83b/7, 84a/12, 84b/5, 88a/13, 94b/2, 95a/1, 95a/10, 95b/7, 96a/9, 96a/13, 98a/13, 99a/10, 106b/13, 117a/3, 120a/9, 120a/12, 122a/3, 122b/13

b. +dür 59a/1, 68b/12, 93a/12

bilen *krş.* **birle, bile, birlen**

b. 38b/12, 38b/13, 50a/11, 57b/1, 59a/4, 114a/9, 116a/9, 121b/6, 126b/7, 127b/1

bilin- *Bilinmek, belli olmak, belirgin olmak*

b. -ip tur- "belirgin olmak, görünebilmek, bilinebilmek" 63b/9

biliş *Bilgi*

b. +inĝga 17b/5

bi'llāhü't-tevfīḳ (Ar.) *"Allah'ın yardımıyla, Allahın inayetiyle" anlamına gelen bir ibare*

b. 108a/8

bī-maḳdūr (Far.+Ar.) *Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf*

b. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 33a/11

bī-maʿnā (Far.+Ar.) *Manasız, anlamsız, manasızlık*

b. 39b/7, 123b/6

daʿvā-yı b. ḳıl- "manasız, anlamsız iddiada bulunmak" 123b/8

bī-mānend (Far.) *Eşsiz*

b. +din 2b/9

bī-menfaʿat (Far.+Ar.) *Faydasız, yararsız; menfaatsiz*

b. 26a/6, 89a/4

b. +ni 26a/6

bī-meşaḳḳat (Far.+Ar.) *Sıkıntısız; meşakkatsiz*

b. 26a/4

bī-meşveret (Far.+Ar.) *Fikir almadan, danışmadan, görüş almadan*

b. 111a/7

bī-meze (Far.) *Tatsız, lezzetsiz*

b. 38a/8

bī-mürüvvetlik (Far.+At.+T.) *Namertlik, insafsızlık, acımasızlık*

b. +ni 94a/11

binā (Ar.) *Yapı; bina*

b. +sını 82b/5

b. ḳıl- "yapmak, kurmak, inşa etmek" 9a/9, 48b/7 (2)

bī-namāz (Far.) *Namaz kılmayan, namazsız niyazsız (kimse), beynamaz*

b. 97b/6

bī-naṣīb (Far.+Ar.) *Nasipsiz, kısmetsiz*

b. +dürler 9b/7

bī-naẓīr (Far.) *Eşsiz, benzersiz*

üstād-ı b. "eşi benzeri olmayan üstat" 105a/10

bī-nevā (Far.) *Faydasız, yararsız, beceriksiz*

ʿāmil-i b. "beceriksiz, vasıfsız, yararsız yönetici" 115a/8

bī-nihāyet (Far.+Ar.) *Fazlaca, çokça, son derece*

b. 69b/12

bī-orun (Far.+T.) *Yersiz*

b. 9b/11

bī-ʿöẕr (Far.+Ar.) *Kusursuz, eksiksiz, özürsüz*

b. 65b/10

bī-pāk (Far.) *Temiz olmayan, ahlaken temiz olmayan, dirliksiz*

b. 64a/9, 92b/13, 97b/5

bī-raḥm (Far.+Ar.) *Merhametsiz, acımasız*

b. 85a/13

bir *1. Tek, bir*

b. 2b/1, 3b/12, 6b/9, 10b/4, 12a/7, 12a/11, 13b/9, 17b/11 (2), 28b/10, 28b/12, 28b/13 (2), 33a/1, 33a/9, 33b/6, 35a/5, 36b/12, 37a/7, 37a/8,

37a/13, 38b/1, 38b/2, 38b/6, 38b/10, 38b/12, 39a/5, 39a/7, 39b/2, 39b/10, 40b/7, 44b/5, 48b/8, 48b/9, 48b/11, 49a/3, 49a/12, 49b/6, 50a/3, 50a/4, 50b/11, 51b/5, 52a/13, 53b/1, 53b/13, 54a/1, 54a/6, 54b/10, 55a/6, 64b/1, 65a/5 (2), 66b/9, 67b/4, 70a/1, 72a/8, 75b/3, 80b/12, 82a/13 (2), 84a/5, 84a/6, 84a/7 (2), 88b/12 (2), 89b/9, 90a/6, 90a/7, 91a/3, 91a/9, 91a/11, 92a/1, 93b/1, 94b/3 (2), 94b/5, 94b/7, 95a/4, 96b/2, 96b/8, 97a/12, 97b/11, 102b/8, 103b/6, 103b/8, 103b/9 (2), 109a/10, 110a/11, 111b/11 (2), 112a/7, 113a/2, 114a/1, 115b/13, 116a/1, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/8 (2), 118a/7, 119a/11 (2), 125b/11

b. +de 20a/9

b. +din 53a/13

b. +idür 81b/3

b. +ini 113b/13

birde bir "bir, tek, biricik" 20a/9

b. bol- "Birleşmek, bir ayara gelmek, bir olmak" 97a/11

bir yolı "Bir defada, bir seferde, toplu bir şekilde" 116a/1

bir yolı "Bir kez, bir defa" 117b/2

bu bir söz "Böyle bir söz" 118b/1

2. Herhangi bir

b. 2a/2 (2), 2b/6, 2b/7, 5b/5, 5b/9, 6b/5 (2), 7b/4, 10a/10, 10b/6, 10b/8, 11a/2, 11a/6, 11a/10, 11b/6, 12a/2, 12a/7, 12a/12, 12b/12, 13b/9, 14a/1, 14a/8, 15b/3, 15b/9, 15b/11, 16a/3, 16a/7, 16a/8, 16b/7, 17a/1, 17b/4, 17b/12 (2), 18a/1, 19a/5 (2), 20a/3, 20b/12, 21a/4, 21a/5, 21a/6 (2), 21b/9, 22a/4, 22a/9, 23a/10, 23b/1, 24b/4, 25b/5, 25b/6, 28b/2, 28b/8, 28b/9, 29a/1 (2), 29a/10, 29b/6, 29b/7, 29b/8, 31b/6, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 31b/13, 32a/1, 32a/3, 32a/4, 32b/6, 33a/1, 33a/3 (2), 33b/5 (2), 33b/6, 34a/8, 35b/2, 36b/8, 37b/12, 39b/8, 39b/9, 40a/12, 40b/12, 41b/12, 41b/13, 43b/5, 44a/5, 44a/10, 44b/3, 44b/11, 45b/1, 45b/2, 45b/6, 45b/10, 46a/10, 46b/2, 46b/13, 47a/5 (2), 47b/6, 50a/2, 71a/12, 51b/9, 52a/2, 52a/9, 53b/3, 53b/13, 54a/5, 54a/10, 56a/7, 56b/8, 56b/10, 57b/7, 58a/7 (2), 58a/8 (3), 58a/11, 58b/4, 58b/10, 60b/2, 60b/3, 60b/6 (2), 60b/8, 61a/7, 62a/4, 62a/8, 62a/9, 62a/10, 65b/3, 66a/4, 66a/5, 66b/5, 69a/4, 70a/5, 70a/6, 70b/2, 70b/4, 70b/9, 71a/6, 72a/10, 73a/1, 73a/13, 73b/5, 73b/6, 73b/11, 73b/13 (2), 74a/6, 74b/13, 75a/2, 75a/9, 75a/13, 75b/5, 76a/1, 76a/3, 76a/13, 76b/3, 78b/12, 79b/5, 80a/9, 80a/10, 80a/12, 80b/3, 80b/6, 81a/1, 81a/4, 81b/1, 81b/6, 82a/3, 82a/5, 82a/10, 84b/4, 84b/5, 84b/8, 85a/2, 85a/6, 85a/10, 85a/11, 85b/6, 90a/13, 90b/3, 90b/13, 91a/3 (2), 91b/2, 94b/1 (2), 95a/10, 95b/11, 96a/11, 96b/1, 97a/1, 97a/2, 97a/6 (2), 98a/11, 98b/13 (2), 100a/13, 101b/7, 104b/5, 105a/6, 105b/8, 106a/5, 106b/8, 108a/12, 108b/1, 108b/9, 109a/6, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 109b/5, 111a/1, 111a/11, 111b/11 (2), 112a/4 (2), 112a/8, 113a/7, 113b/8, 114a/9, 114a/11, 115a/6, 116a/2, 116a/4, 117b/13, 117b/6 (2), 117b/7 (2), 117b/8, 117b/10, 118a/1, 118a/3, 118b/5, 118b/6, 118b/8, 118b/11, 119b/5, 119b/13, 120a/4, 120a/7 (2), 120a/10, 121a/4, 121b/13, 122a/12, 125a/8, 125a/9, 125b/3 (3), 125b/4, 125b/8, 126b/1, 127a/6, 128a/11

b. +de 2a/2, 18a/1, 44b/4, 58a/7, 117b/10, 103b/1

b. +ge 56b/9, 127b/4

b. +ige 11a/11, 11a/12, 24a/7, 85a/8

b. +ni 67a/5, 115a/9, 119b/3

b. +de b. +ige "herhangi birine" 18a/1

b. +de biri "herhangi biri, birisi" 39b/5, 47b/10

b. néçe söz "birkaç söz" 42b/12, 42b/13

b. +de "ayrıca, bir de, ve de" 2a/2, 44b/4, 117b/10

b. yérde bol- "bir olmak, beraber olmak" 50b/6-7

b. néme "bir miktar" 67a/9

b. néme "bir şey" 67a/10

b. ağız söz "ağızdan çıkan bir söz" 78a/11-12

b. kem ḳırḳ yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7

b. müddetdin kéyin "bir müddet sonra" 91b/11

b. +de b. "herhangi bir" 103b/1

b. néçe zamān "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11

b. néçe "birkaç" b. 11b/10, 65a/9, 103a/2

b. cüft uy "bir çift öküz" 121a/3-4

b. néççe "birkaç" 125a/8

b. zamāndın kéyin "bir müddet sonra" 125b/4

3. Aynı, eşit

b. 21a/2, 22b/10, 30b/11, 47b/10, 65a/7, 103a/13, 104a/10, 122a/4, 123b/11

b. +dür 51b/11, 69a/2

b. cins bol- "aynı tür olmak, aynı cins olmak" 103a/12-13

b. ḥālde tur- "aynı durumda olmak, aynı konumda kalmak, sabit bir şekilde aynı kalmak" 107b/5

birāder (Far.) *1. Ey dost, arkadaş anlamında kullanılan bir seslenme sözü:*

b. 60b/9

2. Kardeş; din kardeşi

b. 77a/10 (2), 124b/12, 125a/3, 127b/7

b. +i 67a/1

b. +lerini 128a/10

birādersizlik (Far.+T.) *Kardeşsiz olma durumu; kardeşsizlik*

b. +din 77a/9

bī-raḥīm (Far.+Ar.) *Merhametsiz, acımasız*

b. +lerge 117a/12

b. bol- "acımasız olmak, merhametsiz olmak" 117a/13

birbiri *Birbiri*

b. +din 6b/5, 10b/4

b. +ge 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7

b. +ni 111a/10

b. +ŋ̂gler 9a/6

b. +niŋ̂ 122b/10

birbirleri *Birbirleri*

b. +din 22a/10, 64b/10

b. +ni 66b/11

birer *Birer*

b. 36b/9

birev *Bir kimse, biri*

b. +din 84a/1

b. +ge 90b/3

b. +ni 114a/8

b. +niŋ̂ 26b/7

bī-renc (Far.) *Kolay, sıkıntısız*

b. 26a/4

biri *Birisi, biri, herhangi biri*

b. 15b/10, 19a/11, 20a/12 (2), 51b/11, 51b/12, 51b/13 (2), 52b/12 (2), 54a/5, 69b/2 (2), 78b/4, 78b/5, 78b/7, 80a/6, 80a/7, 81b/4, 93b/6 (2), 98b/3, 99a/5, 114a/8, 126a/8, 126b/12 (2), 127a/2

b. +ge 119b/3

b. +niŋ̂ 127a/4

birde b. "herhangi biri, birisi" 39b/5, 47b/10

2. Birincisi, ilki

b. 4a/2, 19b/10, 35a/10, 73a/8, 78b/6, 86b/5, 99a/1, 119b/6, 119b/8, 122b/1

yana biri "Bir diğeri, ikincisi" 19b/11

birle *krş.* **bile, bilen, birlen**

b. 1a/2, 2a/1, 2a/9, 2a/10, 2a/13, 2b/3, 2b/4 (2), 2b/5, 2b/8, 3a/1, 3a/3, 3a/5, 3a/9 (3), 3a/10 (3), 3a/12, 4a/2 (2), 4b/10, 5a/8, 5a/10, 5b/8, 5b/10, 5b/12 (2), 6a/3, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 7b/7, 8b/2, 8b/3, 8b/6 (3), 9a/4 (2), 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9a/10, 9b/8, 10a/2, 10a/13, 11b/10, 12a/1, 12a/3, 12b/2, 12b/5, 13a/4, 13a/13, 13b/11, 14a/7, 14b/5, 14b/7 (2), 14b/9, 14b/10, 14b/11 (2), 14b/12, 15a/4, 15a/10, 15a/12, 15b/2, 15b/4, 16a/8, 16a/13, 16b/1 (2), 16b/2 (2), 16b/9, 17a/10, 17b/4, 17b/7, 17b/9, 17b/13, 18a/6, 18a/9, 18a/10, 18b/1, 18b/2, 18b/6, 18b/13, 19b/2, 19b/9, 20a/3, 20a/13, 20b/5, 20b/11, 21a/2, 21a/7, 21a/12, 21b/6, 22a/5, 22b/12, 24a/4, 24a/5, 24b/3, 24b/11, 24b/12, 25a/5, 25a/7, 25b/6, 25b/7, 26a/8,

26b/4, 27a/6, 27a/9, 27b/12, 27b/13, 29a/1, 29a/4, 29a/8, 29a/8, 29b/5, 29b/10, 29b/10, 30b/4, 30b/5, 32a/4, 32b/1, 32b/7, 32b/10, 33b/4, 34a/12, 34b/3, 34b/9, 35a/11, 36a/9, 37b/3, 39a/13, 39b/2, 39b/4, 39b/10, 39b/12 (2), 40b/13, 41a/6, 41b/1, 41b/3 (3), 41b/4, 41b/6, 41b/7, 44a/5, 44a/11, 44a/12, 44b/11, 46b/2, 47a/8, 47b/5, 47b/12, 47b/13, 48a/12 (2), 48b/5, 48b/7, 48b/8, 49a/7, 50a/1, 50a/5, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 50b/4, 50b/6, 50b/8, 51b/1, 51b/6, 51b/9, 51b/13, 52a/2, 53a/3, 53a/4, 53a/7, 53a/8, 53a/9 (2), 53a/11, 53a/12, 53b/4, 53b/5, 53b/7, 54a/9, 54a/12, 54b/2, 54b/3, 54b/13, 55a/7, 55a/8, 55a/11, 55a/12, 55b/1, 56a/3, 56b/13, 57a/6, 58a/1 (2), 59b/13, 60a/6, 60b/6, 61a/3, 61b/2, 61b/3, 62a/1, 62a/12, 62b/8, 62b/9, 64b/6, 65a/5 (2), 65b/12, 66b/1, 66b/2, 66b/4 (2), 66b/5, 66b/9, 67a/9, 67a/10, 68a/7, 68b/11, 69a/5 (2), 69a/9, 71b/3, 71b/5, 71b/12, 73a/5, 73b/7, 73b/8, 74a/9, 74a/10, 74a/12, 74b/8, 75a/7, 75b/13, 77a/3, 77a/11 (2), 77b/5, 77b/8, 77b/9, 77b/10, 78a/7 (2), 78a/10, 78a/13, 78b/1, 78b/3, 78b/6, 79a/2, 79a/3, 79a/5, 76b/6, 80a/2, 80a/4, 80a/7, 80a/12, 80b/5, 80b/8, 80b/9, 81a/7, 81b/1, 81b/7, 82a/3, 82a/6, 83b/1, 83b/3, 83b/5, 83b/5, 83b/6, 83b/9, 84a/1, 84b/11, 85a/11, 86a/1, 87a/9, 88b/1, 88b/10, 88b/12, 89a/4, 89a/6, 89a/11, 89a/12, 89b/11, 89b/12, 90a/5, 90b/1, 90b/12, 92a/1, 92b/2, 92b/4 (2), 93a/2 (2), 93a/3, 93b/11, 93b/12 (2), 93b/13 (2), 94a/2, 94b/12, 95a/8, 95b/12, 95b/13, 96a/6, 96a/8 (2), 96a/9 (2), 96b/2, 97b/5, 97b/6, 98a/11, 98a/13, 101a/6, 101a/13 (2), 101b/10, 103a/13, 103b/8, 104a/2, 104b/6, 105a/7, 105b/6, 105b/7, 106b/8, 107b/1, 107b/10, 109b/8, 109b/9, 110a/3 (3), 110a/7 (2), 110b/5, 111a/1, 111a/5, 111a/9, 111b/10, 113a/6, 113a/13, 113b/12, 114b/8 (2), 114b/13, 115a/1, 115a/1, 116a/1, 116b/3, 116b/9 (2), 116b/13, 117a/2, 117a/7, 117a/13, 118a/3, 118b/1, 118b/4, 118b/4, 118b/8, 119a/4, 119a/6, 119b/1, 119b/4, 119b/4, 119b/6, 119b/10, 120a/10, 120b/4, 121a/13 (2), 122a/11, 122b/13, 122b/13, 123a/11, 123a/12 (2), 123b/10, 125a/2, 125a/3, 125a/4, 125a/7, 125b/5, 126a/2, 126a/11, 126a/13, 127a/5, 127b/3, 127b/7, 127b/8, 127b/9, 128a/5, 128a/12, 128a/13, 128b/1, 128b/11

b. +dür 68b/13, 93b/4, 98a/10, 98b/1, 98b/10, 111a/13, 111b/3, 114b/7, 114b/8, 117b/12, 119a/4, 127b/8

tili b. yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

küç b. "zorla, zor kullanarak, cebren" 111a/4

ḳabūl ḳulaġı b. éşit- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

birlen *krş.* **bile, bilen, birlen**

b. 31a/7

birlik *Teklik; birlik*

b. 2a/13

bī-şanʿat (Far.+Ar.) *Sanattan yoksun, içinde edebi sanat bulunmayan; sanatsız*

b. 103a/7-8

bī-serencām (Far.) *Akıbeti, sonu belli olmama durumu*

b. 3a/2

bī-serencāmlıḳ (Far.+T.) *Huzursuzluk*

b. 115b/1

Bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm (Ar.) *Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla*

B. 110b/1

bisyār (Far.) *Çok, aşırı, birçok*

b. 7a/12, 11a/7, 11b/7, 14b/2, 18b/12, 18b/13, 19a/1, 33a/7, 34a/12, 37b/10, 38b/3, 38b/4, 42a/3, 43a/1, 47b/8, 49a/5, 55b/7, 57b/1, 57b/2, 62a/6, 65a/5, 70a/3, 70a/7, 81a/10, 91a/8, 91a/10, 110b/12, 111a/5, 111a/7, 112b/1, 112b/12, 113a/5, 118b/13, 126b/10, 126b/11

b. bol- "çok olmak" 57b/13-58a/1, 102b/12

bī-şek (Far.+Ar.) *Şüphesiz, krş.* **bī-şübhe**

b. 2b/10, 24a/5, 29b/1, 31a/8

bī-şerm (Far.) *Utanmazlık*

b. +niñg 15a/7

bī-şermlik (Far.+T.) *Utanmama durumu, utanmazlık, mahçup olmama hâli*

b. +dür 15a/9

b. ḳıl- "utanmamak, mahçup olmamak" 15a/3

bī-şuʿūrluḳ (Far.+Ar.+T.) *Şuursuzluk, akılsızlık*

b. 35b/7

bī-şübhe (Far.+Ar.) *krş.* **bī-şek**

b. 2b/11, 31a/8

bī-ṭāʿat (Far.+Ar.) *Allah'ın emirlerine uymama, ibadet etmeme*

bende-i b. bol- "ibadet etmeyen kul, köle olmak" 4a/11

bī-ṭāḳatlik (Far.+Ar.+T.) *Güçsüzlük; takatsizlik*

b. +din 66b/12-13

bī-tedbīr (Far.+Ar.) *Tedbirsiz*

b. 57b/1

bī-tertīb (Far.+Ar.) *Düzensiz, tertipsiz*

b. 103a/7

b. bol- "düzensiz olmak" 32b/8, 32b/9

b. ḳıl- "düzensiz yapmak" 32b/8

bī-vaḳt (Far.+Ar.) *Zamansız, vakitsiz*

b. 21b/4

b. ḳıl- "(24 saatlik bir zaman mefhumu olmasına rağmen bir işi) zaman sınırı olmadan yapmak" 32b/13

bī-vāşıṭ (Far.+Ar.) *Aracısız, vasıtasız, krş.* **bī-vāşıṭa**

b. 86a/4

bī-vāşıṭa (Far+Ar.) *krş.* **bī-vāşıṭ**

b. 98a/13

bīve-zen (Far.) *Dul kadın*

b. 21b/10-11, 21b/11

biz *Çokluk birinci şahıs zamiri; biz*

b. 73b/12

b. +de 81a/11

b. +ge 85b/1

b. +ler 86a/6

b. +lerge 125a/12

b. +lerni 85a/9

b. +niñg 56a/3, 85a/9, 125a/13

bī-żarūr (Far.+Ar.) *Zorunluluk, mecburiyet olmaksızın*

b. 123b/4

boġuz *Yem*

b. bér- "yem verip beslemek" 121a/3

bol- *1. Olmak*

b. ! 15a/13, 15b/1, 24b/2, 89a/13, 113b/13, 117a/9

b. -a (bola'l.) 14b/3, 96b/12-13

b. -adur 36b/2, 102a/6, 102a/10, 113b/3

b. -dı 3a/1, 53b/13, 91a/13, 109a/10 (2), 112b/2

b. -duñg 127a/9

b. -ġan 1b/6, 56b/9

b. -ġanda 6a/13, 54b/5

b. -ġanı 62b/13

b. -ġanıdur 75b/12

b. -ġanını 48a/11

b. -ġay (ie) 3a/9, 3a/13, 3b/3, 5a/2, 6a/4, 12b/10, 16a/3, 16a/5, 16b/5, 18a/4, 18a/11, 18b/7, 19b/13 (2), 20b/3, 21b/1, 25b/7, 31a/12, 32b/10, 32b/11, 33a/5, 33b/1, 34b/13, 36a/6, 40a/4, 40a/6, 40a/12, 40b/5-6, 46b/10, 46b/13, 47a/1, 47a/2, 51b/10, 51b/12-13, 53b/5, 57a/6 (2), 58a/8, 62b/10, 62b/12, 63a/2, 63a/4, 63a/6, 63a/8, 63a/12, 63b/1, 63b/2, 63b/4, 63b/8, 63b/10, 63b/11, 64a/2, 64a/5 (2), 64a/12, 65b/12, 68b/3, 69b/7, 69b/8, 69b/12, 69b/13 (2), 70a/1 (3), 70a/2 (2), 72a/4, 72a/11, 72b/4, 74a/4, 75b/10 (2), 76a/4, 77a/1, 81a/12, 87a/7, 88a/11, 90a/12, 90b/12, 92b/1, 92b/8, 92b/10-11, 98a/7, 99b/4, 100a/4, 108a/11, 108b/2, 108b/3, 108b/12, 109a/13, 109b/2, 111b/4, 111b/5, 123b/10, 124b/5, 125a/4, 128a/7

b. -ġay (gze) 36a/8, 55b/6, 65a/1

b. -ġaylar 38a/5, 116b/7

b. -ġay-sén 27b/2, 27b/6, 27b/9, 54b/4, 60a/5, 67a/1, 68a/6, 77a/12, 87b/8, 90a/4, 109b/2, 116a/12

b. -ġıl 12b/11, 22a/5, 28a/8, 29a/4, 30b/5, 34b/8, 43b/6, 50a/6, 50a/7,

67b/3, 68b/9, 76a/3, 79a/8, 80a/2, 83a/2, 88b/9, 92b/4, 97b/1, 107b/5, 113a/1, 115a/2, 116b/13, 117a/2, 120a/6, 121a/10, 122a/1

b. -ġunça 15a/13 (2)

b. -ġusıdur 3a/2, 34b/2, 49b/8, 81a/1, 106a/8

b. -madı 118b/1, 119a/2

b. -maġan 1b/6, 2a/7, 103a/10

b. -maġanda 108b/4

b. -maġanı 75b/10

b. -maġay 40b/6, 42a/11, 47a/2, 59b/7, 63b/3 (3), 64a/4, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 85b/12, 95b/5, 108b/6, 111b/9, 116b/4, 122b/3

b. -maġay-sén 77a/4

b. -maġıl 28a/10, 28a/12, 29b/4, 30a/1, 67b/3, 78b/3, 79b/4, 89b/2, 104a/8, 115b/10, 116a/6

b. -maġunça 14b/6

b. -maḳ 14b/12, 36b/6, 43b/7, 44b/6, 109b/1, 113b/11, 120b/8, 126a/2

b. -maḳı 3a/11, 114b/7

b. -maḳnı 27a/9

b. -maḳnınñ 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 106a/9, 108a/5 116b/13

b. -mas 2a/10, 4b/4, 6b/7, 13b/7, 14b/4, 17b/11, 30a/3, 42a/13, 45a/1, 49a/13, 49b/2, 49b/10, 51a/12 (2), 55a/10, 56b/9, 58a/9, 58a/13, 60a/11, 66a/1, 77a/8, 80b/1, 80b/13, 84a/6, 87a/11, 87b/3, 120b/2

b. -masa 3a/2, 5a/9, 9a/10, 35a/6, 38b/5, 55a/9, 55a/10, 72a/2, 74b/3, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 93a/13, 108a/13 (2), 111a/12, 121a/5, 128a/4

b. -masanñ 21b/3, 93a/6

b. -masanñgız 56a/3

b. -masun 27a/7

b. -sa 1b/8, 2b/2, 5a/1, 5a/5, 5a/8, 7b/10, 9b/12, 13b/1, 17a/7, 18a/2, 22a/9, 37a/13, 42b/4, 43a/13, 45a/10, 46a/1, 47a/7, 51a/8, 51b/2, 53a/11, 53a/11-12, 55a/6, 59a/2, 57a/11, 60a/9, 61b/9, 63a/1, 63a/7, 63b/12, 65a/11, 65a/13, 65b/1, 65b/2, 65b/5, 65b/9, 65b/10, 68a/4, 68a/5, 69b/11, 70b/5 (2), 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 71b/12, 72a/7, 72b/4, 73a/3, 73a/4, 73a/8, 75b/7, 75b/12, 77a/6, 92b/8, 95b/4, 100a/11, 100b/9, 100b/13, 101a/3 (2), 101a/4 (2), 101a/5, 101a/6 (2),101a/7, 101a/8 (2), 101a/9, 102b/12, 104a/10, 105a/1, 105a/11, 105a/12, 105b/8, 107a/4, 108a/6, 108b/1, 109b/4, 114b/10, 114b/11, 114b/13, 115a/2, 116a/12, 117b/10, 119a/12, 120b/5, 121b/13 (2), 122a/3, 123a/4, 123b/3, 126b/4, 127b/11, 128a/3, 128b/6

b. -salar 14a/12, 105a/13

b. -sanñ 13b/9, 45a/11, 53a/2, 53a/10, 86a/8, 88b/1, 89a/5, 90a/10, 98a/7, 101b/12, 102b/7, 103a/4, 105a/10, 105b/5, 106a/10, 109b/2, 113a/1, 115b/6, 116a/7, 120b/12, 121a/9, 121b/2

b. -sanñgız 23b/9

b. -sun 14a/6, 18a/9, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 47b/13 (2)

b. -up 4a/7, 17b/8, 70a/3, 70b/1, 100b/11, 100b/13

b. -ur 1b/11, 2a/3, 3a/4, 5a/11, 8a/5, 13b/11, 15b/1, 15b/2, 19b/10, 20b/2, 20b/3, 25b/6, 26a/3, 33b/12, 35a/13, 40b/12, 41a/2, 47b/7, 48a/7, 49b/2, 50b/4, 51a/5, 55a/1, 55b/7, 56b/7, 62a/9, 62a/10, 62b/3, 63a/9, 63a/11, 64a/7 (2), 64a/8 (2), 64a/9, 64a/10, 64b/3, 65a/4, 68a/10, 68a/11, 69a/11, 69a/12, 69b/5, 70a/6, 72b/8, 78a/9, 79b/7, 82a/5, 84b/11, 93b/8, 98b/7, 99a/6 (2), 99a/7 (2), 99a/8, 102b/11 (2), 103a/13 (3), 103b/1, 103b/11, 104a/9, 107a/2, 114b/8, 114b/9, 114b/12, 119a/4, 119a/13, 122a/4, 122a/5, 123a/4, 125b/6, 125b/7, 126a/8, 126b/4 (2), 126b/12, 127b/1,

b. -ur (sfe) 16b/4

b. -urġa 21a/2

b. -urlar 5b/1, 64b/3, 64b/8

b. -ur-sén 1b/8

bola'l- "olabilmek" 14b/3, 96b/12-13

bolmasa "yoksa, aksi hâlde" 38b/5

2. ... +dAn olmak, kaybetmek, mahrum olmak

b. -ur-sén 13a/10

3. Var olmak, bulunmak

b. -ġan 11a/2, 67a/13

b. -ġandın 15b/3 (2), 62b/13

b. -ġay 17b/1, 67b/8

b. -ġıl 68b/2, 68b/3

b. -maġay 65b/4

b. -maḳdın 10a/8, 10a/9

b. -maḳı 58b/3-4

b. -mas 123b/5

b. -masa 9a/2, 9b/13, 58b/1, 62b/12, 67a/4, 70b/2, 76a/1, 90a/13, 100b/3

b. -masġa 87a/12

b. -may 62b/12-13

b. -sa 9a/12, 12b/9, 34a/5, 40a/13, 44b/5, 55b/11, 62b/11 (3), 65b/4, 65b/7, 70b/2, 70b/8, 70b/10, 75a/12, 75a/13, 75b/10, 77a/5, 79a/5, 82a/9, 84a/7, 123b/2

b. -ur 19a/7, 20a/12, 35a/9, 50b/5, 50b/5-6, 50a/3, 52a/12, 58a/6, 58b/10, 65a/8, 65a/10, 87a/11 (2)

b. -urlar 6b/11, 115a/4

4. gibi olmak, ... gibi olmak

b. -ur 15b/1, 100b/12

5. Zahir olmak, gerekli olmak, lazım olmak

b. -sa 61b/11

6. Meydana gelmek, oluşmak, +dAn kaynaklanmak

b. -adurġan 96b/13

b. -dı 56b/2

b. -ġan 96b/10, 99a/7, 99b/6, 99b/13

b. -ġandur 101a/7

b. -ġannıŋ̂ 101a/9

b. -maġay 36a/8

b. -masa 68b/11

b. -sa 89a/1

b. -ur 9a/5, 32a/4, 36a/9, 98b/1, 98b/2

7. Bir hâlde olmak, bir hâlde bulunmak

b. ! 29a/5 (2), 29a/6, 29b/11, 29b/12

b. -ġay-sén 27a/9

b. -ġıl 62a/2

b. -maġıl 12b/6

b. -mas 65a/7

b. -sa 76a/2

b. -salar 36b/5

b. -saŋ̂ 29a/5, 43b/10

8. Gayret içinde olmak, çaba içinde olmak, ... bir şeyin gayretinde olmak

b. -ġıl 61b/12

9. Sarfetmek, harcamak

b. -ur (sfe) 37a/7

10. Şart ekiyle birlikte "ise"

b. -sa 37b/4, 40a/13, 46b/10, 85b/11

b. -saŋ̂ 61a/2

11. Kısmet olmak, nasip olmak

b. -upḍur 58a/11

12. Faydası veya zararı dokunmak

b. -ġay 56b/10

13. Davranmak, muamelede bulunmak

b. -ġıl 75b/13

14. Gayret içinde olmak, çaba içinde olmak

b. ! 57b/12

b. -ġıl 77b/4, 88a/1

b. -maġıl 84a/12

15. Bir kimseden yana olmak, bir kimsenin tarafında olmak, taraf olmak

b. -up 77b/13

16. Zikredilmek, bahsedilmek, geçmek, konuşulmak

b. -sa 115a/5

17. Bir kimsenin hizmetinde bulunmak, bir kimsenin hizmetini yapmış olmak, bir kimsenin hizmetinde olmak

b. -dum 119b/8

b. -maḳġa 121b/9

b. -saŋ̂ 111b/1

18. Mümkün olmak, imkân dâhilinde bulunmak, münasip olmak, uygun olmak

b. -mas 66b/12, 74a/5, 81b/7, 108a/4

b. -ur 16b/2, 62b/6

19. İsimlerle birlikte birleşik fiiller oluşturur, krş. **ol-**

b. ! (āgāh b.) 4a/13

b. ! (meşġūl b.) 7a/6

b. ! (ümīdvārraḳ b.) 13a/1

b. ! (emīn b.) 13a/11
b. ! (yıraḳ b.) 13b/5, 15b/6
b. ! (kem-āzār b.) 16b/5
b. ! (rindāne b.) 28a/9
b. ! (ḫursend b.) 57b/13
b. ! (şikeste ve tevāżuᶜlıġ) 57b/13
b. ! (yaman b.) 59b/11
b. ! (tāze-rūy b.) 104a/13
b. ! (ḳādir b.) 113a/2
b. ! (bīdār b.) 115b/6
b. ! (ᶜa. dīdār b.) 117a/11
b. ! (bī-raḥīm b.) 117a/13
b. -a (münkir bola'l.) 10b/11, 10b/12
b. -a (yigit bola'l.) 30b/4
b. -a (āsāyiş bola'l.) 30b/7
b. -a (lāyıḳ bola'l.) 37a/6
b. -a (ᶜāşıḳ bola'l.) 43a/9
b. -a (ḫālī bola'l.) 44a/2
b. -a (vāḳıf bola'l) 56a/8
b. -a (tinç bola'l.) 127a/10-11
b. -adur (ayıtġan b.) 4a/4-5
b. -adur (fevt b.) 36b/2
b. -adur (cüdā b.) 47b/6
b. -adur (bīdār b.) 50a/10
b. -adur (ḫāṣıl b.) 107a/3
b. -adur (uzaḳ b.) 113b/7
b. -adurġan (tāze b.) 51b/9
b. -adurġan (ḫūb boladurġan b.) 58a/12
b. -adurġan (obdan b.) 66b/4
b. -adurġan (ziyān b.) 67b/1
b. -adurġan (ḫaver-dār b.) 67b/12
b. -adurġan (ᶜārıż b.) 71a/11-12
b. -adurġan (lāzım b.) 74a/4, 75b/8-9, 97b/10-11
b. -adurġan (dāḫil b.) 98a/9
b. -adurġan (peydā b.) 99a/3, 123a/9
b. -adurġan (vāḳiᶜ b.) 100a/3
b. -adurġan (ḥāṣıl b.) 117a/3-4
b. -adurġannı (ziyāde b.) 66a/13
b. -ay (āgāh b.) 69a/10
b. -dı (meẕkūr b.) 2b/8
b. -dı (ġāyib b.) 11a/9
b. -dı (ġarḳ b.) 11b/1
b. -dı (şād b.) 11b/7
b. -dı (peydā b.) 12a/7, 36b/13, 75a/10
b. -dı (dünyā-dār b.) 12b/2
b. -dı (maᶜlūm b.) 14a/5, 59a/1, 112a/9
b. -dı (ber-kemāl b.) 17b/3
b. -dı (bilmegen b.) 17b/3
b. -dı (iltifāt b.) 19a/10-11
b. -dı (vebāl b.) 24a/9
b. -dı (meşhūr b.) 25a/7
b. -dı (tamām b.) 31a/6, 73b/3
b. -dı (ber-ḳarār b.) 32b/4
b. -dı (ḫacīl b.) 33b/10
b. -dı (ḫālī b.) 35b/2
b. -dı (ḫūb b.) 35b/2
b. -dı (cemᶜ b.) 38b/4
b. -dı (āşüfte b.) 39a/3
b. -dı (ᶜıyd b.) 39a/6
b. -dı (ḫoş b.) 42a/7
b. -dı (maᶜlūm ve müşaḫḫaṣ b.) 46b/5
b. -dı (helāk b.) 52b/12
b. -dı (tedbīr b.) 56a/8
b. -dı (yaruḳ b.) 60b/10-11
b. -dı (revān b.) 60b/11
b. -dı (ziyāde b.) 74a/2
b. -dı (çoñg b.) 81a/6
b. -dı (vācib b.) 85a/7
b. -dı (ᶜāşıḳ b.) 90b/13
b. -dı (meşġūl b.) 91b/11, 91b/13
b. -dı (tola b.) 107a/11
b. -dı (finhān b.) 112a/7
b. -dı (ḫōş-vaḳt b.) 112a/11
b. -dı (şād-mān b.) 112a/13
b. -dı (kesel b.) 113a/13
b. -dı (köñgülsiz b.) 118b/5
b. -dı (naṣīb b.) 124a/1, 124a/2, 124a/3
b. -dı (nāle ḳılur b.) 127a/8-9
b. -dılar (behre-mend b.) 25a/9
b. -dılar (mest b.) 39a/12
b. -dılar (düşmen b.) 56a/2
b. -dılar (helāk b.) 74a/1
b. -dılar (şād-mān b.) 112b/12
b. -duñg (sīr b.) 12a/1
b. -duñg (örgengen b.) 14a/5

b. -dunñg (pīr b.) 28b/1
b. -dunñg (ᶜāciz b.) 30b/3
b. -dunñg (günāh ḳılur b.) 38a/8
b. -ġalı (emīn b.) 6b/7
b. -ġalı (ġarḳ bolġalı t.) 73b/13
b. -ġalı (emīn bolġalı b.) 74a/5
b. -ġan (bende b.) 4a/8
b. -ġan (salġan b.) 5b/3
b. -ġan (sebeb b.) 7a/10
b. -ġan (ḳısmet b.) 8a/13
b. -ġan (kāmil b.) 11a/6
b. -ġan (pīr b.) 28b/2, 48a/2
b. -ġan (ᶜāşıḳ b.) 43b/8
b. -ġan (ġālib b.) 66a/1
b. -ġan (meşhūr b.) 78b/1
b. -ġan (tevellüd b.) 102a/11 (2)
b. -ġan (nedīm b.) 109a/12
b. -ġan (lāzım b.) 117b/5
b. -ġan (ġāfil bolġan b.) 120a/9
b. -ġanda (żarūr b.) 18b/2
b. -ġanda (tamām b.) 28b/13
b. -ġanda (oyġaḳ b.) 36b/5
b. -ġanda (yaşar b.) 46a/2
b. -ġanda (żarūret b.) 66a/9-10
b. -ġanda (çoñg b.) 75b/6
b. -ġandın (firīfte b.) 10a/7
b. -ġandın (muḥtāc b.) 26a/7
b. -ġandın (yoḳ b.) 32a/7
b. -ġandın (uluġ b.) 106b/13
b. -ġandur (yār b.) 100b/12
b. -ġanġa (muḫtelif b.) 104b/5
b. -ġanġa (āgāh b.) 115a/6
b. -ġanı (ᶜārıż b.) 65a/9
b. -ġanı (muvāfiḳ b.) 82a/10
b. -ġanıġa (nā-pāk b.) 95a/5-6
b. -ġanınñgdur (dānā b.) 17a/9
b. -ġanlarnı (dost b.) 78a/5
b. -ġannı (muḥtāc b.) 26a/12
b. -ġannınñg (kesel b.) 100b/9, 100b/10, 100b/13-101a/1
b. -ġay (tonuġuçı b.) 3a/13
b. -ġay (sözlemegen b.) 21a/10
b. -ġay (ḫarīdār b.) 24a/13
b. -ġay (tābiᶜ b.) 3b/1
b. -ġay (ḫalāṣ b.) 3b/6
b. -ġay (rūzāne béredurġan b.) 6b/2-3
b. -ġay (kem b.) 9a/1, 82a/3
b. -ġay (fāżılraḳ ve hüner-mendraḳ b.) 14a/11-12
b. -ġay (ḫursend b.) 15a/11-12
b. -ġay (tüvān-ger b.) 6b/4
b. -ġay (peydā b.) 6b/5
b. -ġay (fesend b.) 16a/4
b. -ġay (ḫūb b.) 16b/6
b. -ġay (menfaᶜat b.) 20a/2
b. -ġay (maᶜlūm b.) 20a/3, 21b/2, 22b/9, 22b/10, 33a/4, 105a/3, 108a/7
b. -ġay (ḳabūl b.) 20a/13, 47a/4
b. -ġay (tāze b.) 20b/5
b. -ġay (güvāh b.) 22a/12
b. -ġay (oçuḳ b.) 22b/8
b. -ġay (cemᶜ b.) 23b/7
b. -ġay (dānā b.) 25b/12
b. -ġay (fesendīde b.) 26a/5
b. -ġay (yalġançı b.) 26b/5
b. -ġay (ḳudreti b.) 26b/8
b. -ġay (tiliñg uzun b.) 28a/1
b. -ġay (yavaş ve basıġ b.) 31b/7-8
b. -ġay (meşġūl b.) 33a/5
b. -ġay (ḫāżır b.) 33b/2
b. -ġay (dāḫil b.) 35a/6
b. -ġay (pest b.) 35b/10
b. -ġay (emīn b.) 36a/10, 59a/10
b. -ġay (ḫālī b.) 37a/8
b. -ġay (obdan b.) 38a/5-6,
b. -ġay (ᶜāşıḳ b.) 44a/5, 46a/2, 46b/11
b. -ġay (ᶜāḳil ve dānā b.) 44b/7
b. -ġay (ḫay u nāṭıḳ b.) 46b/9
b. -ġay (münāfıḳ b.) 46b/10
b. -ġay (farḳ b.) 52a/3
b. -ġay (ḫāṣıl b.) 54b/1, 78a/8
b. -ġay (bisyār b.) 57b/13-58a/1
b. -ġay (münḳaṭıᶜ b.) 59b/13
b. -ġay (dürüst b.) 61b/10, 102a/3, 1102a/4-5
b. -ġay (ḫōş-rūy b.) 62b/5

b. -ġay (otra ḥālde b.) 63a/3
b. -ġay (cāyıda b.) 63a/7
b. -ġay (gūştluġ b.) 63a/13
b. -ġay (berāber b.) 63b/4
b. -ġay (yürgen b.) 66a/7
b. -ġay (bülend b.) 68b/4
b. -ġay (şübhesiz b.) 68b/8
b. -ġay (āgāh b.) 69b/7, 113a/5
b. -ġay (saḳlaġuçı b.) 72a/6
b. -ġay (ége b.) 72b/1
b. -ġay (resīde ve ʿāḳile b.) 72b/5
b. -ġay (becā kéltürgen b.) 74b/10
b. -ġay (pāk b.) 77a/2
b. -ġay (bilgen b.) 72b/6
b. -ġay (pestrek b.) 77a/2-3
b. -ġay (müşfik ve mihr-bān b.) 77b/6
b. -ġay (ziyāderek b.) 77b/12
b. -ġay (ziyāde b.) 82a/2
b. -ġay (ḫalelsiz b.) 84a/6
b. -ġay (yüzüñg ḳızıl b.) 84a/10,
b. -ġay (tartıp bérgeli b.) 87a/8
b. -ġay (hem-rāh b.) 88a/13, 128a/9,
b. -ġay (māhir b.) 92b/8
b. -ġay (ʿaḳlnıñg közi tikilgen b.) 93b/5-6
b. -ġay (şerīk b.) 95a/8
b. -ġay (rāst-gūy b.) 96a/5
b. -ġay (narḫ ḳıymet b.) 97b/12
b. -ġay (maʿrūf ve meşhūr b.) 100a/2
b. -ġay (baḳġan b.) 100a/2
b. -ġay (körgen b.) 100a/3
b. -ġay (oḳuġan b.) 100a/5, 108b/8
b. -ġay (yaḫşı sözlüg b.) 100a/6-7
b. -ġay (meşhūr b.) 103b/12, 126a/11
b. -ġay (ḳaraġu ve saġraġu b.) 106a/2
b. -ġay (kāmil b.) 108a/10-11
b. -ġay (ḫoş liḳā b.) 108a/11
b. -ġay (rāġıb b.) 108b/2
b. -ġay (bahādur b.) 108b/9
b. -ġay (āgāh b.) 109b/12
b. -ġay (īmā ḳılġan b.) 110b/5
b. -ġay (ḫoşnūd b.) 113b/10-11
b. -ġay (tiliñg uzun b.) 114b/6
b. -ġay (teraḳḳīde b.) 115b/4
b. -ġay (uluġ b.) 120b/1
b. -ġay (cārī b.) 120b/11
b. -ġay (firāvān b.) 21a/12
b. -ġay (ḫayr bereket b.) 122a/2
b. -ġay (ḳābil b.) 122a/11
b. -ġay (könĝüllüg b.) 124b/5
b. -ġay (ṣarblig b.) 124b/6
b. -ġay (pāk-dāmen b.) 124b/7
b. -ġay (diyānetlik b.) 124b/7
b. -ġay (mihr-bān b.) 125a/5
b. -ġay (muḥkem b.) 126a/9
b. -ġay (ārāste b.) 128a/5
b. -ġay (yıraḳ b.) 128a/6
b. -ġay (ʿizzetlig b.) 128b/4
b. -ġay (ġāyib b.) 128b/8
b. -ġaylar (büzürg-vārraḳ b.) 14a/13
b. -ġaylar (ʿazīz b.) 9a/2
b. -ġaylar (ḫarīṣ b.) 18a/7
b. -ġaylar (ḫūb b.) 18a/12
b. -ġaylar (dost b.) 77b/5
b. -ġaylar (yeksān b.) 34a/4-5
b. -ġay-sén (ḫālī b.) 4b/9
b. -ġay-sén (edā ḳ. b.) 4b/13, 60a/3-4
b. -ġay-sén (ḫoşnūd b.) 8b/4
b. -ġay-sén (tüvān-ger b.) 8b/6, 57b/13
b. -ġay-sén (süḫān-gūy ve süḫān-dān b.) 21a/12
b. -ġay-sén (ḥürmet ḳılġan b.) 21b/5
b. -ġay-sén (süḫān-gūy ve rāst-gūy b.) 22a/12-13
b. -ġay-sén (müstaġnī b.) 25b/13
b. -ġay-sén (tüvān-ger b.) 26a/5
b. -ġay-sén (emīn b.) 27a/13-27b/1, 53a/5, 96b/11, 97b/9
b. -ġay-sén (mest b.) 36a/11
b. -ġay-sén (ḳılur b.) 38a/12
b. -ġay-sén (behre-ver b.) 47b/10
b. -ġay-sén (saḳlaġan b.) 56b/11
b. -ġay-sén (ābādān b.) 57b/12
b. -ġay-sén (ḫaber-dār b.) 58a/5
b. -ġay-sén (meşhūr b.) 60a/6, 78b/1, 97b/5
b. -ġay-sén (ḫūb iş ḳılġan b.) 60a/12

b. -ġay-sén (ḫalās b.) 61b/7, 76a/3-4, 77a/6, 83b/3
b. -ġay-sén (āgāh b.) 65a/3, 71a/12, 115a/5 (2), 120a/7
b. -ġay-sén (meşġūl b.) 66a/3-4, 121a/8
b. -ġay-sén (bercā kéltürgen b.) 74a/4-5
b. -ġay-sén (edā ḳılġan b.) 75a/13
b. -ġay-sén (muvāfiḳ bolġay-sén) 82a/9
b. -ġay-sén (becā kéltürgen b.) 85a/3
b. -ġay-sén (ḳāniᶜ ve ferhīz-kār b.) 88a/6
b. -ġay-sén (çırayı oçuḳ b.) 89b/9-10
b. -ġay-sén (ᶜazīz b.) 90a/1
b. -ġay-sén (ḳādir b.) 90a/8, 109b/2
b. -ġay-sén (bilgüçi b.) 90a/12
b. -ġay-sén (tevāżuᶜlıġ b.) 92b/1-2
b. -ġay-sén (uluġ b.) 92b/3
b. -ġay-sén (müteveccih b.) 109a/1
b. -ġay-sén (ḳılġan b.) 111b/8
b. -ġay-sén (revān ḳılġan b.) 115a/11
b. -ġay-sén (mücerred b.) 127a/1
b. -ġay-sizler (serdār b.) 125a/12
b. -ġıl (āgāh b.) 1b/5, 62a/5, 115b/5
b. -ġıl (bīhüner, bīḫıred b.)
b. -ġıl (ber-ḳarār b.) 32a/1-2
b. -ġıl (mihmān b.) 38b/10
b. -ġıl (çırayı oçuḳ b.) 39a/10-11, 89b/11
b. -ġıl (hürmetlig b.) 39b/8
b. -ġıl (bīdār b.) 50a/4
b. -ġıl (meşġūl b.) 50a/5, 109b/6
b. -ġıl (könglüg b.) 55a/3
b. -ġıl (ḫāżır b.) 68a/4, 107b/13
b. -ġıl (yıraḳ b.) 68b/6, 79b/5, 90a/3
b. -ġıl (hūş-yār b.) 69a/2
b. -ġıl (dost b.) 78a/13
b. -ġıl (putperest b.) 78b/10
b. -ġıl (şād ḫurrem b.) 82a/11
b. -ġıl (şād-mān b.) 82a/13
b. -ġıl (şīrīn sözlüg b.) 83a/4-5
b. -ġıl (basıġ ve aheste b.) 90a/10
b. -ġıl (aġır b.) 92b/3
b. -ġıl (ümmīd-vār b.) 100b/3-4
b. -ġıl (ḫōş-ḫūy b.) 104b/2
b. -ġıl (tili tatlıġ b.) 104b/3
b. -ġıl (perhīz-kār b.) 117a/1
b. -ġıl (ḳorḳġaḳ b.) 122a/2
b. -ġu (günāh b.) 57a/8
b. -ġu (lāzım b.) 85a/4
b. -ġuça (muḫtāc b.) 57b/6
b. -ġuça (yaman b.) 59b/10-11
b. -ġunça (mest b.) 36a/7
b. -ġunça (sīr b.) 37b/9
b. -ġunça (serün b.) 51b/6
b. -ġunça (muḫtāc b.) 57b/4
b. -ġunça (ḫāẓır b.) 108b/1-2,
b. -ġunğdur (müşerref b.) 34b/2
b. -ġunğdur (zer-dār ve māl-dār b.) 60a/7-8
b. -ġusıdur (téngberāber b.) 5b/1
b. -ġunğdur (giriftār b.) 61b/5
b. -ġunğdur (āgāh b.) 87b/5
b. -ġusı (zehr b.) 34b/13
b. -ġusıdur (peydā b.) 65a/9
b. -ġusıdur (kem b.) 78a/3
b. -ġusıdur (ḫāṣıl b.) 22b/7
b. -ġusıdur (obdan b.) 79b/2
b. -ġusıdur (dest-gīr b.) 87b/5
b. -ġusıdur (taḳlīd b.) 88a/5
b. -ġusıdur (yegāne-i rūzgār b.) 88b/1
b. -ġusıdur (girān-cān b.) 89b/3
b. -ġusıdur (aġır b.) 89b/4
b. -ġusıdur (oḫşa b.) 95a/4-5
b. -ġusıdur (āsānraḳ b.) 96a/2
b. -ġusıdur (rāst b.) 102a/2, 102a/2-3
b. -ġusıdur (mehrūm b.) 105b/13
b. -ġusıdur (ḫār b.) 108a/5
b. -ġusıdur (esīr b.) 119a/12
b. -maġusıdur (yaḫşı b.) 100b/4
b. -ma (ékki yüzlüg b.) 83a/11
b. -ma (hem-ṣoḥbet b.) 83b/5
b. -ma (şermlig b.) 121b/7
b. -ma (ġāfil b.) 106b/1
b. -madı (farż b.) 5a/9

b. -madı (muḫtāc b.) 75a/8
b. -madı (maᶜlūm b.) 110b/6
b. -madı (işi b.) 118b/4
b. -maġay (lāyıḳ b.) 3a/11
b. -maġay (şād b.) 10a/11-12
b. -maġay (vebāl b.) 22b/10, 23a/9
b. -maġay (behre-mend b.) 25a/10
b. -maġay (żāyiᶜ b.) 27a/3, 47b/7, 121a/7-8
b. -maġay (küçi ve ḳudreti b.) 32a/3
b. -maġay (bī-tertībb.) 32b/9
b. -maġay (maᶜlūm b.) 38a/7
b. -maġay (feydā b.) 40b/5
b. -maġay (red b.) 42a/10
b. -maġay (ḫālī b.) 47a/4
b. -maġay (yoḳ b.) 59b/3
b. -maġay (köhne b.) 59b/3
b. -maġay (ḥad-i tīre b.) 63a/5
b. -maġay (oruḳ b.) 63a/12-13
b. -maġay (semiz b.) 63a/13
b. -maġay (tola b.) 68a/2
b. -maġay (ḫāl-dār b.) 70a/1
b. -maġay (dilīr b.) 80a/3
b. -maġay (ḫalel b.) 84a/9
b. -maġay (ġam-gīn b.) 85b/12
b. -maġay (rencīde b.) 96a/7
b. -maġay (pūşīde b.) 100a/3
b. -maġay (obdan b.) 107b/1
b. -maġay (bī-dimāġ b.) 114a/2
b. -maġay (ābād b.) 114b/3
b. -maġay (bed-gümān b.) 124b/7-8
b. -maġay (māᶜni-i ḫayr b.) 128a/11
b. -maġay-mén (baḫīllıḳ ḳılġan b.) 87a/2
b. -maġay-sén (şerm-sār b.) 10a/10-11
b. -maġay-sén (feşīmān b.) 22b/3-4
b. -maġay-sén (uyatlıḳ b.) 27a/11
b. -maġay-sén (turş-rūy b.) 34a/5-6
b. -maġay-sén (ᶜayb ve yaman aṭlıġ b.) 38a/12
b. -maġay-sén (ᶜāşıḳ b.) 43a/11
b. -maġay-sén (ᶜāşıḳ b.) 45a/9-10, 46b/12
b. -maġay-sén (muḫtāc b.) 58a/6
b. -maġay-sén (nā-murād b.) 59b/7
b. -maġay-sén (sezā-vār b.) 78b/4, 84b/6-7
b. -maġay-sén (ḫacīl b.) 90a/5
b. -maġay-sén (daᶜvā-yı bī-delīl ḳılġan b.) 90a/7-8
b. -maġay-sén (oḫşa b.) 109a/5, 123b/8
b. -maġay-sén (meşhūr b.) 113a/6-7
b. -maġay-sén (ġurūr b.) 120a/5
b. -maġay-sén (ġāfil b.) 120a/7
b. -maġıl (bende-i bī-ṭāᶜat b.) 4a/11
b. -maġıl (feşīmān b.) 10b/5
b. -maġıl (münkir b.) 13a/3
b. -maġıl (şād-mān ve ġamgīn b.) 12b/11
b. -maġıl (ḥarīş b.) 13a/9
b. -maġıl (emīn b.) 13a/11-12, 13a/12, 25b/5, 28b/6, 79b/13, 81b/10, 82a/7-8, 96a/11, 106a/13
b. -maġıl (şerm-gīn b.) 15a/2-3
b. -maġıl (ziyān-kār b.) 15b/6
b. -maġıl (açıġı yaman b.) 16a/13
b. -maġıl (ḫālī b.) 16a/13-16b/1, 92b/6, 113a/3
b. -maġıl (yirik b.) 16b/1
b. -maġıl (maġrūr b.) 17b/4, 29a/4
b. -maġıl (yumşaḳ ve mülāyim b.) 18a/8-9
b. -maġıl (güvāh b.) 22b/1
b. -maġıl (aldıraġan b.) 22b/2
b. -maġıl (melūl b.) 22b/5, 92b/4, 105b/12-13
b. -maġıl (taᶜaccübde b.) 25b/3
b. -maġıl (dost b.) 25b/10-11
b. -maġıl (firīfte ve maġrūr b.) 26b/5-6
b. -maġıl (hem-ṣoḥbet b.) 29a/8, 29b/10
b. -maġıl (meşġūl b.) 32a/11, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 105a/6
b. -maġıl (bī-tertīb b.) 32b/8
b. -maġıl (mest b.) 39a/11
b. -maġıl (mihmān-ı fużūl b.) 40b/3
b. -maġıl (şerīk b.) 40b/4
b. -maġıl (mest-i ḫarāb b.) 40b/4
b. -maġıl (elemnāk b.) 42b/8

b. -maġıl (ṭabiᶜ b.) 43b/7
b. -maġıl (māyil b.) 55a/13
b. -maġıl (ayaġaḳ b.) 56b/12
b. -maġıl (ġāfil b.) 57a/4, 65a/5, 67a/11, 79a/5, 79b/12, 81b/10, 82a/4, 97b/2, 102a/8, 102b/8, 114b/9, 115b/11, 121a/6
b. -maġıl (firīb bérgüçi b.) 62a/3
b. -maġıl (taḫt-ı fermānıda b.) 72a/8
b. -maġıl (dost b.) 79a/12, 79b/6, 83b/6
b. -maġıl (sükūt bol.) 79b/12
b. -maġıl (bī-ḫaber b.) 79b/13
b. -maġıl (şād-mān b.) 82a/11-12
b. -maġıl (hem-meclis b.) 83b/4
b. -maġıl (tola b.) 83b/7-8
b. -maġıl (ékki yüzlüg b.) 88b/2
b. -maġıl (ġażab-nāḳ b.) 88b/10
b. -maġıl (teşvīşsiz b.) 96b/8-9
b. -maġıl (güvāh b.) 96b/12
b. -maġıl (hem-sefer b.) 97b/6
b. -maġıl (bed-ḫūy b.) 104a/13
b. -maġıl (çırayı çırtuḳ b.) 104b/3-4
b. -maġıl (ġırre b.) 106a/11, 106b/12-13
b. -maġıl (pest himmet b.) 120a/1
b. -maġıl (düşmen b.) 120a/9, 120a/10
b. -maġıl (ḥarīṣ b.) 121b/9
b. -maġıl (ḳatıġ muᶜāmelelig b.) 121b/12-13
b. -maġunça (laṭīf b.) 43a/3
b. -maġunça (ḥāṣıl b.) 94a/3-4
b. -maġunça (āgāh b.) 99b/4-5
b. -maġusıdur (yalġançı b.) 24a/6
b. -maġusıdur (yeksān b.) 34a/3
b. -maġusıdur (ḫilāf b.) 42a/4
b. -maġusıdur (ᶜāṣıḳ b.) 43a/3
b. -maġusıdur (ḫūb b.) 47b/4
b. -maġusıdur (ḫāṣıl b.) 52b/11
b. -maġusıdur (ḫalāṣ b.) 96a/10
b. -maḳ (muḳābele b.) 2b/4
b. -maḳ (ḫudā-ḫūyluḳ b.) 4a/12
b. -maḳ (yalanġaç b.) 7a/2
b. -maḳ (yıraḳ b.) 14b/13, 51b/2
b. -maḳ (şerm ḥayālıġ b.)
b. -maḳ (şerm-gīn b.) 15a/2
b. -maḳ (mihmān b.) 37a/4
b. -maḳ (ṭabiᶜ b.) 44b/1
b. -maḳ (meşġūl b.) 46a/3
b. -maḳ (ḫaber-dār b.) 46a/4
b. -maḳ (ḫōş-vaḳt b.) 49b/5
b. -maḳ (aġır b.) 50b/6, 50b/10
b. -maḳ (āgāh b.) 62b/2
b. -maḳ (müsāfir b.) 93b/6
b. -maḳ (münkir b.) 96b/12
b. -maḳ (oyġaḳ b.) 99a/2
b. -maḳ (uluġ b.) 106b/13
b. -maḳ (tevāżuᶜluḳ b.) 126a/2-3,
b. -maḳdın (yavuḳ b.) 106a/11, 106a/12
b. -maḳdın (āgāh b.) 115b/11
b. -maḳdur (sezā-vār b.) 4b/5
b. -maḳġa (māliḫulyā b.) 36b/4
b. -maḳġa (ḳalın ve ġaliẓ b.) 50b/9
b. -maḳı (dānā b.) 47a/1
b. -maḳı (aḳsaḳ b.) 71a/1
b. -maḳı (feydā b.) 98b/9
b. -maḳı (ḳavām-ı s̱ābit b.) 98b/10
b. -maḳı (revān b.) 99a/2
b. -maḳı (ābād b.) 114b/7
b. -maḳınñgnı (obdan b.) 126b/6
b. -maḳnı (emīn b.) 6b/13
b. -maḳnı (yıraḳ b.) 27a/4
b. -maḳnı (muvāfıḳ b.) 82a/8
b. -maḳnı (oḫşa b.) 121b/3
b. -maḳnınñg (yavuḳ b.) 1b/1
b. -maḳnınñg (ᶜāşıḳ b.) 43a/2
b. -maḳnınñg (helāk b.) 107a/6
b. -maḳnınñg (çoñg b.) 128b/3
b. -manñg (ḫacīl b.) 37b/6
b. -map (kāmil b.) 11a/5
b. -mas (müyesser b.) 5a/13
b. -mas (sāḳıṭ b.) 6b/1
b. -mas (emīn b.) 6b/8, 55b/4,
b. -mas (ziyāde b.) 8b/2, 8b/3, 30b/12,
b. -mas (ḫāṣıl b.) 21b/9, 43b/1, 68b/13, 87b/10, 105b/8,
b. -mas (günāh b.) 26b/4

b. -mas (ḥācet b.) 28a/5
b. -mas (peydā b.) 28a/13
b. -mas (ziyāde b.) 44b/6
b. -mas (minnet-dār b.) 61a/12, 66a/5
b. -mas (obdan b.) 66b/4-5
b. -mas (defᶜ ḳılġalı b.) 71b/5
b. -mas (zen ü ferzendsiz b.) 71b/9
b. -mas (iḥtiyāṭ ḳılġalı b.) 72b/12
b. -mas (ḫālī b.) 81b/11-12
b. -mas (ġāfil b.) 82a/5
b. -mas (feydā b.) 84b/9
b. -mas (tamām b.) 108b/5
b. -mas (maᶜlūm b.) 117a/9
b. -masa (ḥāżır b.) 13b/10
b. -masa (ḫarīdār b.) 24a/13
b. -masa (öz murādıça b.) 25b/7-8
b. -masa (fesend b.) 39b/6
b. -masa (çāre b.) 56b/5
b. -masa (müyesser b.) 59b/6, 101b/7-8
b. -masa (maᶜlūm b.) 67b/5
b. -masa (lāyıḳ b.) 74b/11
b. -masa (ḥācet b.) 75a/11
b. -masa (muvāfıḳ b.) 108a/9
b. -masa (mevcūd b.) 108b/12
b. -masa (ḥāṣıl b.) 116a/8
b. -masa (obdan b.) 116b/4
b. -masa (ḫāber-dār b.) 117b/6
b. -masa (revān b.) 119a/3
b. -masaŋ (teşne b.) 35a/2
b. -masaŋ (ġālib b.) 88b/11-12
b. -masaŋ (dost b.) 120a/9
b. -maslar (emīn b.) 64b/7
b. -maslıḳı (ḥāṣıl b.) 15a/6
b. -maslıḳını (obdan b.) 75b/5
b. -maslıḳnı (faḳīr b.) 67b/2
b. -maslıḳnı (ġālib b.) 107b/7
b. -mas-sén (ġāfil b.) 52b/6
b. -mas-sén (ḫālī b.) 84b/10
b. -masun (żarar b.) 67a/13
b. -may (ziyāde b.) 8b/1
b. -may (sīr b.) 37b/9-19
b. -may (nā-murād b.) 67a/12
b. -maydurġan (iṣbāt b.) 21b/6
b. -maydurġan (yaḫşı b.) 27b/12-13
b. -sa (bī-ṭāᶜat b.) 4a/11
b. -sa (ḫudā-ḫūyluġ b.) 4a/12-13
b. -sa (ārāste b.) 4b/10
b. -sa (dürüst b.) 6a/11
b. -sa (bī-ḫıred b.) 8b/7
b. -sa (bī-hüner b.) 8b/9
b. -sa (ḫūb b.) 9b/11
b. -sa (ḳoyġan b.) 10a/6
b. -sa (ẓāhir b.) 14a/1
b. -sa (ḳavī b.) 17b/12
b. -sa (feşīmān boladurġan b.) 20b/4
b. -sa (dānā ḫıred-mend b.) 23a/3
b. -sa (ḫāmūş b.) 23a/4
b. -sa (ḫarīdār b.) 24a/12
b. -sa (çoŋ b.) 24b/6, 73a/11
b. -sa (köredurġan b.) 31a/9-10
b. -sa (ḳuvvetlig b.) 35a/3
b. -sa (vāḳiᶜ b.) 36b/10, 48b/3, 73a/1, 79a/10, 92b/4
b. -sa (dost b.) 37a/12, 77a/10
b. -sa (naḳış b.) 38a/6
b. -sa (vācib b.) 39b/13, 106b/6, 117b/1
b. -sa (ḫaber-dār b.) 43b/11-12
b. -sa (firāḳ b.) 43b/13
b. -sa (ferişte b.) 44a/1
b. -sa (müyesser b.) 44a/10
b. -sa (yaş b.) 46a/7, 48a/5
b. -sa (tola b.) 47b/9, 57a/13, 77b/1
b. -sa (ziyāde b.) 48a/9, 100b/8, 101b/1-2, 103b/10
b. -sa (ḫālī b.) 49a/5
b. -sa (pīr b.) 49b/7
b. -sa (bir yérde b.) 50b/6-7
b. -sa (körküm ve heybetlig b.) 52b/2-3
b. -sa (lāzım b.) 52b/13, 56b/9
b. -sa (şikār ḳılur b.) 53b/4
b. -sa (yoḳ b.) 54a/5, 54a/6, 61a/13-61b/1
b. -sa (ḳısḳa b.) 55a/3
b. -sa (ḥāṣıl b.) 55a/10, 116a/7-8
b. -sa (azraḳ b.) 57b/7
b. -sa (ḫūb boladurġan b.) 58a/12

b. -sa (taᶜrīf ve tavṣīf b.) 58b/3
b. -sa (tolaraḳ b.) 59b/4
b. -sa (żarūret b.) 59b/7
b. -sa (helāk b.) 61a/8-9
b. -sa (alur b.) 62b/4
b. -sa (obdan b.) 62b/10, 84a/4, 116b/5
b. -sa (maᶜlūm b.) 65a/11-12, 65b/11
b. -sa (ḳıyıḳ b.) 65b/2
b. -sa (ᶜizzetlig b.) 66a/4
b. -sa (bed-gümānlıġ b.) 66b/1
b. -sa (kec b.) 70b/7
b. -sa (kem b.) 70b/11, 89b/1
b. -sa (uzun b.) 70b/11
b. -sa (aḳasaḳ b.) 71a/1
b. -sa (peydā b.) 71a/3 (2), 120a/4
b. -sa (ḳatıġ b.) 71a/4
b. -sa (tezek salġaḳ b.) 71a/5
b. -sa (teñg b.) 71b/7
b. -sa (yaman b.) 72a/13
b. -sa (bāliġ b.) 75a/11
b. -sa (resīde b.) 75b/9
b. -sa (teng-dest b.) 78b/6
b. -sa (düşmen b.) 79b/11
b. -sa (ḥaḳīr b.) 80a/8
b. -sa (kiçik b.) 80b/1
b. -sa (ġāfil b.) 82a/5
b. -sa (fest b.) 83b/13
b. -sa (mesken b.) 84a/7
b. -sa (günāh b.) 85b/3
b. -sa (baḫīl ve leʾīm b.) 86b/2
b. -sa (taḥt-ı taṣarrufıda b.) 86b/5-6
b. -sa (giriftār b.) 86b/6
b. -sa (muḫtāc b.) 86b/7
b. -sa (muᶜtemed b.) 88b/9
b. -sa (żaᶜīf b.) 89a/6, 115b/10
b. -sa (éşitgüçi b.) 89b/5-6
b. -sa (żarūret b.) 93a/3
b. -sa (şerīk b.) 95a/8
b. -sa (yaḳın b.) 95b/10
b. -sa (żarūret b.) 96a/2
b. -sa (ber-vech-i iᶜtidāl b.) 99a/4
b. -sa (bī-hūş b.) 100a/9, 100a/10
b. -sa (yıldam b.) 100b/5
b. -sa (yinçige süst b.) 100b/6
b. -sa (aḳ rūşen b.) 100b/10
b. -sa (mensūḫ b.) 101b/10
b. -sa (minmegen b.) 104a/5
b. -sa (safrāvī b.) 104b/13
b. -sa (ḳızıl yüzlüg b.) 104b/12
b. -sa (sevdāyī b.) 104b/13
b. -sa (yavuḳ b.) 106a/10
b. -sa (semiz b.) 107a/1
b. -sa (nedīm b.) 108a/10
b. -sa (dānā b.) 114b/12
b. -sa (meşġūl b.) 115b/1
b. -sa (ḫāṣıl boladurġan b.) 117a/4
b. -sa (mest-i ġurūr b.) 120a/6
b. -sa (ḳoluñgġa baḳım b.) 121b/11
b. -sa (ḥareketlig b.) 123a/12-13
b. -sa (müşkil b.) 124b/3
b. -salar (bī-hüner b.) 8b/13
b. -salar (mest b.) 105b/7
b. -salar (fāriġ b.) 34a/4
b. -sam (pīr b.) 28b/3
b. -sam (ᶜāşıḳ b.) 46a/1
b. -sam (meşġūl b.) 46a/6
b. -sañg (dervīş b.) 8b/5
b. -sañg (emīn b.) 13a/10
b. -sañg (yumşaḳ b.) 16b/1
b. -sañg (āgāh b.) 16b/12
b. -sañg (meşġūl b.) 22a/4-5
b. -sañg (dānā b.) 22b/7
b. -sañg (süḫān-dān b.) 22b/12-13
b. -sañg (taḳvā-dār b.) 23a/5
b. -sañg (pīr b.) 28a/5, 32a/1
b. -sañg (yigit b.) 28a/9
b. -sañg (bīdār b.) 36b/7
b. -sañg (mihmān b.) 40a/8
b. -sañg (mest b.) 40b/11
b. -sañg (tabiᶜ b.) 44b/12
b. -sañg (rāżī b.) 44b/12
b. -sañg (ᶜāşıḳ b.) 45a/8, 105a/6,
b. -sañg (ḫumār-ālūde b.) 49a/10
b. -sañg (şikār ḳılur b.) 53b/7
b. -sañg (ceng ḳılur b.) 54b/3
b. -sañg (giriftār b.) 54b/12

b. -sanĝ (meşhūr b.) 55a/8
b. -sanĝ (ḫarc ḳılur b.) 57a/9
b. -sanĝ (münkir b.) 61a/10, 61b/3
b. -sanĝ (emānet-dār b.) 61b/7
b. -sanĝ (māl-dār ve zer-dār b.) 61b/11-12
b. -sanĝ (alur b.) 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1, 72b/1
b. -sanĝ (bérür b.) 75b/1, 76b/13
b. -sanĝ (faḳīr b.) 79a/12
b. -sanĝ (ḥaḳīr b.) 80a/1
b. -sanĝ (uluġ ve ḳavī b.) 83b/1
b. -sanĝ (taḥt-ı fermānıda b.) 84a/8
b. -sanĝ (ḳılur b.) 85a/13
b. -sanĝ (ġālib b.) 88b/11
b. -sanĝ (ḳādir b.) 104a/12-13
b. -sanĝ (semiz b.) 106a/13
b. -sanĝ (ᶜazīz b.) 106b/1
b. -sanĝ (uluġ b.) 107a/6-7
b. -sanĝ (ġāfil b.) 120a/8
b. -sanĝ (düşmen b.) 120a/9
b. -sanĝ (bérür b.) 120b/3
b. -sanĝ (muṭṭaliᶜ b.) 124b/12
b. -sanĝ (ṣoḥbet b.) 126b/7
b. -sanĝ (yıraḳ b.) 127b/4-5
b. -sun (kem b.) 17b/13
b. -sun (tiryāk b.) 34b/12-13
b. -sun (vīrāne b.) 45a/2
b. -sun (cānāne b.) 45a/3
b. -sun (tola b.) 67b/2
b. -sun (ḫoşnūd b.) 82b/8
b. -unĝlar (rāżī b.) 125a/13
b. -up (mürekkeb b.) 2b/3
b. -up (ḥācet-mend b.) 2b/13
b. -up (ḫacīl b.) 17a/6, 118b/13
b. -up (ḥāṣıl b.) 18a/3
b. -up (süḫān-dān ve süḫān-gūy b.) 18a/11-12
b. -up (rencūr b.) 19a/12, 50a/7
b. -up (bī-ḫıred b.) 23a/4
b. -up (kem-ᶜaḳl b.) 23a/4
b. -up (rīze rīze b.) 25a/4
b. -up (çonĝ b.) 26a/2
b. -up (ġarḳ b.) 26a/13
b. -up (maġrūr b.) 31b/11-12
b. -up (vāḳiᶜ b.) 32a/5
b. -up (meşġūl b.) 33b/11
b. -up (müheyyā b.) 33b/11
b. -up (sīr-āb b.) 34a/4
b. -up (dil-teng b.) 42a/2, 94b/5, 118a/8
b. -up (ittifāḳ b.) 43b/4
b. -up (visāl b.) 43b/13
b. -up (emīn b.) 54a/13, 66b/12
b. -up (könĝülsüz b.) 55b/5
b. -up (muḳtāc b.) 57b/2-3
b. -up (müteġayyir b.) 65b/4-5
b. -up (dāġ b.) 65b/3-4
b. -up (minnet-dār b.) 66a/8
b. -up (der-ġażab b.) 71a/10
b. -up (ékki b.) 75b/3
b. -up (ḫaber-dār b.) 78b/8
b. -up (düşmen b.) 80b/3
b. -up (bir b.) 97a/11
b. -up (dürüşt b.) 100b/7
b. -up (ḫūn-ālūde b.) 101a/3
b. -up (hem-zebān b.) 103b/3
b. -up (mest b.) 105b/3
b. -up (ġażab-nāk b.) 110a/6
b. -up (açıġlaġan b.) 112a/11
b. -up (dégen b.) 112a/6
b. -up (naṣīb b.) 124a/3
b. -up (naṣībe b.) 124a/5
b. -updur (cārī b.) 44a/2, 64b/10,
b. -updur (āgāh b.) 113b/4
b. -updur (naṣīb b.) 124a/9
b. -updur (naṣībe b.) 124a/7
b. -updur-mén (pīr b.) 28b/4
b. -ur (oḫşa b.) 1b/9, 10a/5
b. -ur (iḳrār ḳ. b.) 4a/5-6, 4a/6-7
b. -ur (ékki b.) 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2)
b. -ur (tamām b.) 3a/9 (2), 3a/10
b. -ur (helāk b.) 4a/12, 117b/6
b. -ur (ārzū ḳ. b.) 4a/13
b. -ur (ārāste) 4b/10

b. -ur (obdan b.) 4b/10, 70a/4
b. -ur (téŋ̃g b.) 6a/1
b. -ur (bérgen b.) 6a/10
b. -ur (lāzım b.) 6b/9
b. -ur (vācib b.) 7b/10
b. -ur (żaᶜīf b.) 7b/12, 69b/10
b. -ur (icābet b.) 8a/11
b. -ur (gedā b.) 8b/7
b. -ur (salġan b.) 10b/1
b. -ur (ḳılġan dék b.) 10b/3
b. -ur (peydā b.) 10b/7-8, 36b/8, 43a/6, 50b/10-11, 55b/12, 71a/2, 99a/6, 114a/7, 115b/1, 122a/9, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8
b. -ur (müstaġnī b.) 12b/9
b. -ur (ḫursend bolġan b.) 14b/1
b. -ur (tola b.) 15a/2, 121a/10, 121b/2, 126a/2
b. -ur (vebāl b.) 15a/2
b. -ur (ḥaṣıl b.) 15a/4, 15b/7, 21b/8, 36b/13, 57b/11, 59a/11, 78a/10, 89b/11, 94a/3, 106a/12, 106a/13, 116a/6, 116a/7, 121b/1-2, 123b/6
b. -ur (ḫaṣıl ḳılġalı b.) 16b/2
b. -ur (yamanlıḳ ḳılġan b.) 16b/3
b. -ur (yaman b.) 16b/7
b. -ur (ḥāẓır b.) 19a/3-4
b. -ur (feşīmān b.) 17b/6, 36b/9
b. -ur (fāsid b.) 19a/9
b. -ur (lāl b.) 24b/7
b. -ur (saġraġu b.) 24b/9
b. -ur (rūşen b.) 24b/11
b. -ur (ziyāde b.) 30b/9, 30b/11, 34b/4, 44a/9, 44a/13-44b/1, 48a/7, 63b/12
b. -ur (żaᶜīf b.) 33a/10-11
b. -ur (bī-maḳdūr b.) 33a/11
b. -ur (tiryāk b.) 34b/11
b. -ur (ḫaste ve rencūr b.) 36b/7
b. -ur (ḫarc b.) 36b/9
b. -ur (fāyide b.) 36b/13
b. -ur (āşikārā b.) 38a/3, 77b/2
b. -ur (feydā b.) 41a/9, 43a/4, 89b/1
b. -ur (ḫacīl b.) 41a/11
b. -ur (laṭīfraḳ ve nāzük b.) 43a/8-9
b. -ur (vāḳiᶜ b.) 40a/10-11, 45a/5
b. -ur (fesend b.) 44a/5-6
b. -ur (māyil b.) 44a/6
b. -ur (ġālib b.) 44a/9
b. -ur (bend b.) 44a/12
b. -ur (żarūr b.) 44b/1
b. -ur (ḫoş b.) 45a/7
b. -ur (ber-kemāl b.) 48a/7
b. -ur (ḥācet-mend b.) 48a/8
b. -ur (aġır b.) 48b/10
b. -ur (yirik b.) 48b/10
b. -ur (maᶜlūm b.) 51a/3, 66a/11
b. -ur (kem b.) 52a/5
b. -ur (fevt b.) 52a/6
b. -ur (yoḳ b.) 54a/7
b. -ur (raḥat b.) 59a/13
b. -ur (ḳabūl tutġan b.) 60a/10-11
b. -ur (muᶜtedil b.) 63a/9
b. -ur (güşāde b.) 63a/10
b. -ur (tartışıġlı b.) 63b/11
b. -ur (lāyıḳ b.) 64a/3
b. -ur (dost tutġuçı b.) 64a/5-6
b. -ur (ḳalb b.) 64a/6
b. -ur (tili yaman b.) 64b/7
b. -ur (ᶜāḳil b.) 65a/1
b. -ur (bahādur b.) 65a/1
b. -ur (işlemçi b.) 65a/1
b. -ur (ḳorḳġaḳ b.) 67a/3
b. -ur (ᶜazīz b.) 68b/11
b. -ur (mevcūd b.) 69a/9
b. -ur (uzun b.) 69a/13
b. -ur (yumşaḳ b.) 69a/13
b. -ur (ṭāḳatlig b.) 69b/9
b. -ur (çıdamlıġ b.) 69b/10
b. -ur (dīvāne ve ᶜayblıġ b.) 70a/2-3
b. -ur (bed-ḫūy b.) 70a/4
b. -ur (gaça b.) 70a/6-7
b. -ur (yıḳılġaḳ b.) 70b/7
b. -ur (defᶜ b.) 71b/5
b. -ur (ᶜāḳıbet-endīş b.) 72a/7
b. -ur (mihr-bānraḳ b.) 72b/10
b. -ur (yamanraḳ b.) 72b/11
b. -ur (iḥtiyāṭ ḳılġalı b.) 72b/12

b. -ur (feydā b.) 75b/4, 82a/1 (2)
b. -ur (ḳolġa kéltürgen b.) 87b/13
b. -ur (tebāh b.) 93a/13, 94a/2, 123a/2
b. -ur (ḳılġan b.) 97a/1
b. -ur (bilgen b.) 98a/1
b. -ur (dāḫil b.) 98a/8
b. -ur (ṣıḥḥat selāmet b.) 99a/5
b. -ur (bisyār b.) 102b/12
b. -ur (bir cins b.) 103a/12-13
b. -ur (vīrān b.) 119a/5
b. -ur (ābād b.) 119a/6
b. -ur (cārī b.) 119b/1
b. -ur (ziyāde b.) 121b/4
b. -ur (muvāfıḳ b.) 126a/9
b. -ur (ḳatıġ b.) 127b/10
b. -urdın (hem-meclis b.) 34b/3
b. -urlar (firīfte b.) 10a/8
b. -urlar (bed-gümān b.) 22a/10
b. -urlar (şād b.) 30a/12
b. -urlar (meşġūl b.) 33a/12
b. -urlar (ʿāşıḳ b.) 43a/8
b. -urlar (düşmen b.) 55b/6, 120a/3
b. -urlar (dost b.) 77b/7
b. -urlar (saḫī b.) 86b/3
b. -ur-sén (yavuḳ b.) 8a/11
b. -ur-sén (ḫoşnūd b.) 8b/5
b. -ur-sén (ḫōş-vaḳt b.) 10b/9
b. -ur-sén (āgāh b.) 13a/9
b. -ur-sén (dānā b.) 16b/12
b. -ur-sén (ḫursend b.) 30a/11
b. -ur-sén (vebāl b.) 30a/12
b. -ur-sén (teşne b.) 35a/1
b. -ur-sén (oyġaḳ b.) 36b/5
b. -ur-sén (şerm-sār b.) 55a/9
b. -ur-sén (yaman aṭlıḳ b.) 55b/3-4
b. -ur-sén (feşīmān b.) 58a/2-3,
b. -ur-sén (muḫtāc b.) 58a/8
b. -ur -sén (meşhūr b.) 61b/2
b. -ur-sén (ḳarż-dār b.) 61b/2-3
b. -ur-sén (ḫıyānet ḳılġuçı b.) 61b/3-4
b. -ur-sén (körgen b.) 65b/11
b. -ur-sén (ferāmūş ḳılġan b.) 85a/1
b. -ur-sén (edā ḳılġan b.) 85a/3
b. -ur-sén (ẓulm ḳılġan b.) 90b/9
b. -ur-sén (kem ḳılmaġan b.) 114a/7
b. -ur-sén (iş ḳılmaġan b.) 119b/6
b. -ur-sén (maʿlūm ḳılġan b.) 119b/7
b. -ur-sén (ġāfil bolġan b.) 120a/8

20. Fiillerle birlikte birleşik fiil çekimi oluşturur

b. -sa (ḳoyġan b.) 10a/6
b. -sa (turġan b.) 19a/12
b. -sa (dégen b.) 24a/4
b. -sa (ayıtġan b.) 24a/5
b. -sa (alġan b.) 31b/12
b. -sa (obdan tüşgen b.) 32b/6
b. -sa (iltifāt ḳılur b.) 46a/13
b. -sa (şikār ḳılur b.) 53b/4
b. -sa (satılġan b.) 66a/11
b. -sa (merdāniyyetdin ḳalġan b.) 73a/4
b. -sa (aġrıġan b.) 100b/1
b. -sa (yégen b.) 101b/4
b. -sa (sıḥḥat tapur b.) 101a/13
b. -sa (asmaġan b.) 104a/4
b. -sa (düşnām ḳılur b.) 119b/10
b. -sa (olturġan b.) 125b/3
b. -sa (aytur b.) 128b/11
b. -sañg (ḳılġan b.) 10b/12
b. -sañg (örgenür b.) 13b/8
b. -sañg (sözler b.) 22a/1
b. -sañg (nān yégen b.) 35a/1
b. -sañg (içer b.) 35b/8
b. -sañg (barur b.) 40a/9, 97b/4
b. -sañg (oynar b.) 41a/12, 41b/4
b. -sañg (şikār ḳılur b.) 53b/7
b. -sañg (ceng ḳılur b.) 54b/3
b. -sañg (ḫarc ḳılur b.) 57a/9
b. -sañg (bérür b.) 75b/1, 76b/13, 120b/3
b. -sañg (almaġan b.) 92a/10
b. -sañg (inʿām ḳılur b.) 119b/5

21. Fillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar

b. -adurġan (ayıtġalı b.) 89b/7
b. -ġay (naġme ḳılġalı b.) 104b/6
b. -madı (helāk ḳılġalı b.) 113a/11-12

b. -maġan (dégeli b.) 83a/7
b. -mas (mühr ḳılġalı b.) 1b/12
b. -mas (dégeli b.) 3b/11-12
b. -mas (ümmīd tutup b.) 30b/9
b. -mas (yıraḳ tutup b.) 50a/2
b. -mas (alġalı b.) 61b/6
b. -mas (oyġatġalı b.) 66b/6
b. -mas (bilgeli b.) 74a/6, 116a/13
b. -mas (öçürgeli b.) 128a/2
b. -mas (peyvend ḳılġalı b.) 83a/13-83b/1
b. -mas (ḳılġalı b.) 83/12
b. -mas (şerḫ ḳılġalı b.) 87a/9
b. -mas (sūd tapġalı b.) 107a/4-5
b. -mas (cān éltkeli b.) 115a/1-2
b. -mas (tépretkeli b.) 116a/11
b. -mas (alġalı b.) 116b/9
b. -mas (zinde ḳılġalı b.) 126b/1
b. -masa (bilgeli b.) 62a/10
b. -masa (dégeli b.) 93a/10
b. -mas (yégeli b.) 114a/2
b. -maydur (çıḳḳalı b.) 90b/7
b. -ur (aṅglaġalı b.) 8b/10
b. -ur (bilgeli b.) 20b/1, 62a/11, 70a/6,
b. -ur (kéltürgeli b.) 65b/13
b. -ur (bīdār ḳılġalı b.) 66b/5
b. -ur (ḳolġa kéltürgeli b.) 111a/12
b. -ur (yandurġalı b.) 113b/8
b. -ur (ḳutulġalı b.) 115a/1
b. -ur (tedārikini ḳılġalı b.) 126a/13

bolġay ki *1. Çünkü, zira*
b. 16b/5
2. Gerektir ki, gerekmektedir ki, ... olması şarttır, ... olması zarurîdir, kesinlikle, ... olmalı, krş. **bolġay kim, bolġaylar ki**
b. 40a/4, 40a/6, 46b/13, 47a/1, 53b/5, 76a/4, 77a/1, 72a/11, 72b/4, 87a/7, 90a/12, 92b/1, 98a/7, 99b/4, 108b/2, 109b/2, 120b/1
3. Mümkünse, imkân varsa, imkânı ölçüsünde
b. 33b/1, 62b/10, 74a/4, 92b/8, 111b/4
4. Muhtemeldir ki, ihtimaldir ki
b. 16a/5, 18a/4, 69b/7
5. Böylece
b. 18a/11
6. Farzedelim ki, örnek olarak, misalen
b. 58a/8

bolġay kim *krş.* **bolġay ki 2**
b. 115b/3

bolġaylar ki *krş.* **bolġay ki 2**
b. 38a/5

boluş *Olma işi, olma durumu; oluş, olma*
b. +dın (içi bend b.) 101b/2-3
b. +ı 74b/8, 74b/9
b. +ını 67a/9, 67a/12, 67b/1
b. +ını (ziyānk-ār b.) 95a/6
b. +nıṅġ (icābet b.) 86a/12
b. +umdın (şermende b.) 76b/8-9

boy *Boy*
b. +ı 63b/6, 64a/2
b. +ıġa 31b/11

boya- *Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek; boyamak*
b. -ġanġa 65b/3

boyun *Boyun*
b. +(boyn)ınıṅġ 69b/1

boz *Boz renk, boz*
b. aṭ "boz renkli at" 69b/13

boz- *Geçersiz duruma getirmek, hükmünü ortadan kaldırmak, iptal etmek; bozmak*
b. -maġay 93a/2

bozul- *Bozulmak*
b. -mas 2a/4

bölek *Başka, +dAn başka, ayrı, farklı*
b. 2b/10, 4b/4, 7a/12, 12b/7 (2), 20b/5, 27a/6, 27a/7, 30a/3, 30b/6, 43b/1, 52b/3, 65b/1, 72a/12, 84a/1, 88a/13, 90a/2, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 93b/4, 99a/11, 103a/2, 104a/11, 105a/8, 119b/9
b. +dür 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12
b. +ge 64b/10

bölek bölek *Ayrı ayrı*
b. 121a/4

bölen- *Bölünmek, ayrılmak*

b. -mek 2b/3

bu *1. İşaret sıfatı, bu*

b. 1b/6, 2a/3, 2b/8, 2b/13, 3a/10, 4b/3, 4b/11, 4b/12, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/10, 5a/13, 5b/12 (2), 6a/12, 7a/4, 7b/12, 9a/11, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 11a/13 (3), 12a/1, 12a/4, 12a/11, 12b/4, 13a/2, 13b/4, 14b/10, 16a/1, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/11, 16b/9, 16b/10, 17a/5, 17a/6, 19a/9, 19a/11, 19b/13, 20a/10, 20b/12, 20b/13, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/7, 21a/10, 23a/13, 23b/3, 23b/6, 23b/10, 23b/12, 24a/1, 24a/2, 24a/4, 24a/7, 24a/8, 24b/13, 25a/1, 25a/11, 25a/12, 25b/3, 25b/4, 26b/9, 28a/2, 28a/3, 28b/12, 29a/1, 29b/7, 30a/10, 30b/3, 31a/11, 31b/2, 31b/4 (2), 33a/2, 33a/7, 33a/11, 33b/10, 34a/7, 34b/7, 35a/9, 35a/12, 35a/13, 36b/13, 37b/7, 38a/11, 38b/5, 38b/9 (2), 39a/1, 39a/2, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/6, 39a/8, 39b/3, 39b/6 (2), 39b/12, 40a/3, 40a/7, 40b/2, 40b/3, 40b/10, 41a/2, 42a/6, 42b/10, 43b/2, 43b/3, 44b/8, 45b/9, 45b/13 (2), 46a/5, 46a/12, 46b/1, 46b/2, 46b/4, 46b/7 (2), 48a/1, 48a/10, 48a/13, 50a/7, 51a/8, 51b/12, 54b/7, 55b/1, 55b/3, 55b/7, 55b/8, 56a/1, 56a/3 (2), 56a/4, 56a/8, 56a/9, 56a/10 (2), 56a/11 (3), 56a/13, 56b/1, 56b/3, 56b/4, 59b/2, 59b/12, 60a/7, 60b/6, 60b/7 (2), 60b/8, 60b/9, 60b/10, 60b/11, 61a/1, 61a/2, 61a/4, 61a/12, 61b/4, 63a/3, 63a/11, 64a/12, 64a/12, 64b/9, 65b/8, 65b/10, 67b/13, 68a/9, 69b/7 (2), 70b/2, 71a/11, 71a/12, 71b/3, 71b/3, 71b/4, 72a/1, 72a/2, 73b/5, 75a/6, 75a/7, 76a/4, 76a/8, 80b/11, 80b/12, 81a/11 (2), 81a/13, 81b/3, 85a/11, 85b/9, 86b/7, 86b/11, 88a/2, 88b/1, 89b/7, 90a/2, 90b/12, 90b/13, 91a/1, 91a/4, 91a/10, 91b/11, 91b/12, 92a/5, 92a/6, 92a/8, 92a/13, 93a/6, 93a/8, 93a/13, 93b/4, 93b/7, 94a/11, 94b/4, 94b/9, 94b/11 (2), 94b/13, 95a/1, 95a/2 (2), 95a/11, 95a/13, 97a/4, 97b/13, 98b/4, 99b/2, 100b/3, 101b/5, 101b/7, 102b/11 (2), 103a/1, 103a/2, 103a/11, 103b/2, 104b/5 (2), 105a/3, 107a/11, 107b/10, 108a/4, 108a/6, 108b/12, 110a/4, 110a/6, 110a/7, 110a/13, 110b/2, 110b/4, 110b/5, 110b/5, 110b/11, 111b/1, 111b/3, 111b/4, 111b/7, 111b/8, 111b/9, 111b/12, 112a/13, 112b/2, 112b/5, 112b/6, 112b/11, 113a/5, 113a/10, 113a/12, 113b/4, 114b/1, 114b/2, 114b/3, 115b/2, 115b/13, 116a/2, 116a/5, 117a/4, 118a/5, 118a/12, 118b/1, 120a/11, 121a/6, 122a/5, 12a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/2, 122b/3, 122b/9, 125a/7, 125a/9, 125b/5, 125b/5, 125b/7, 126a/6, 126a/8, 126b/4, 126b/7, 126b/10, 126b/11 (2),

b. yan ḳıl- "bu tarafa döndermek, çevirmek" 21a/7

b. yérde "burada" 35a/9

b. bir söz "böyle bir söz" 118b/1

2. İşaret zamiri; bu

b. 5b/10, 7b/9, 9a/9, 9b/6, 12b/11, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 20b/10, 21b/2, 24a/3, 25a/7, 25b/5, 28b/10, 29b/4, 30a/8, 34a/1, 35a/6, 35a/10, 35b/5, 35b/6, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 51b/13, 61a/7, 62b/12, 63b/11, 64a/5, 64a/9, 70a/11, 73b/11, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 76b/12, 80a/8, 91b/9, 99a/4, 99a/5, 109a/13, 112b/11, 113a/3, 113a/10, 116a/6, 121b/2, 123b/13

b. +dur 33a/10

b. kün "bugün" 25b/3, 25b/4, 56b/2, 97a/8

b. künki "bügünkü" 59a/12 (2)

Bū ʿAlī̄ (ka) *Samanoğulları devrinde Horasan valiliği yapmış bir kişi, kaynaklarda Ebû Alî Simcur, Ebû Alî Simcurî şeklinde geçmektedir, krş.* **Bū ʿAlī̄ Kemcūr, Ebū ʿAlī̄**

B. 111a/6, 112a/2, 112a/7, 112a/10, 112a/13

B. +ġa 111a/13, 112a/13

B. +ni 111a/4

B. +niŋ̂g 111a/11, 112a/3

Bū ʿAlī̄ Kemcūr (ka) *krş.* **Bū ʿAlī̄**

B. 111a/2

buba *Dede, büyükbaba*

b. +m 45a/13

b. +ŋ̂g 81a/8, 119b/1

b. +sı 52b/12, 18b/12

buġday *Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki; buğday*

b. +nıŋ̂ 15b/1

Buḫārā (ya) *Özbekistan'da tarihî bir Türk şehri; Buhara*

B. +ġa 45b/3

B. +nıŋ̂ 5b/5

Buḫārālıġ *Buhara şehrine mensup, Buhara şehrinden, Buharalı*

B. 45b/1

buḥārāt (Ar.) *Gönül mahmurluğu*

b. +ı 36b/3

Buḳrāṭ (ka) *Meşhur Yunanlı hekim Hipokratis, Hipokrat*

B. 17a/10, 17a/12, 99a/13

B. +nıŋ̂ 99b/9, 99b/13, 100a/4

bular *Bunlar*

b. 46a/10, 96a/9

b. +dın 8a/2, 88a/13

b. +ġa 4b/11, 87a/13

b. +nı 9b/8, 51a/5, 99b/5

b. +nıŋ̂ 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10

bulunŋ̂ *Köşe, kenar, bucak*

b. +larını (günc b.) 102b/9, 102b/10

bura- *Koklamak*

b. -maḳ 9b/5, 30a/10, 123a/6

burc (Ar.) *1. Zodyak üzerinde yer alan 12 takımyıldızından her biri*

b. +da 102a/6

b. +larınınŋ̂ 102a/5

b. -ı ḳamer "ayın bulunduğu burç, ay burcu" 102a/5

2. Taraf, yön, köşe

b. +ıdadur 30b/1

b. +ıdur 30b/2

b. +ıġa 111b/11 (2)

burġuy *Boru denen nefesli saz, nefir*

b. tart- "burgu çalmak" 66b/6

burḫāne (Far.) *Kanıt, delil*

b. -i muḥabbet "muhabbetin delili" 46b/3

burun I *Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı; burun*

b. +da 62b/8, 62b/10

b. +(burn)ı 62b/7, 63a/5, 65b/9

b. +(burn)ını 112a/5

b. +(burn)ınınŋ̂ 65b/1

b. +(burn)um 112a/6

burun II Önce, evvel

b. 80b/2

būy (Far.) *Koku*

b. +ı 28a/3

buyru- *1. Bir kimseden bir şeyi yapmasını, bir şeyi kullanmasını istemek, bir şeyin yapılması hususunda emir vermek, emretmek, buyurmak, krş.* **buyur-**

b. -dı 106b/11, 107a/9, 114a/12

b. -ġan 84a/9

b. -maġay 92b/13

b. -maġıl 101b/3

b. -maḳ 5a/11

b. -pdur 6a/5

b. -saŋ̂ 42b/12

2. Görev vermek, iş buyurmak

b. -maġıl 84a/5

3. Buyrulmak, emredilmek, görev olarak verilmek

b. -ġan 113a/1

4. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

b. -maġunça (dārū b.) 87b/11

buyruġ *Emir; buyruk*

b. +ıda 111a/9

buyur- *krş.* **buyru-**

b. -dı 17b/9, 20b/12, 21a/3, 39b/9, 39b/12, 90b/5, 106b/9, 109a/7, 112a/13, 118a/11, 118b/13

b. -dılar 76a/6, 85a/7

b. -ġıl 33b/12, 53a/1, 116a/2

b. -ġuçı 10b/4

b. -maġıl 90b/6, 115a/8

b. -saŋ̂ 39b/11, 90b/9

2. krş., **buyru- 2**

b. -ma 66b/4

b. -maġıl 40b/1, 117b/10-11

3. İhsan etmek, bir şeyi hediye olarak vermek, vermek

b. -dı 73b/4

4. İşe yerleştirmek, görevlendirmek, işin başına getirmek, atamak

b. -maḳ 117b/9

büḫtān (Ar.) *İftira*

b. ḳıl- "iftira atmak, yalan söylemek" 27a/13

b., īzā ḳıl- "iftira atmak, ve sıkıntı çıkarmak, eziyet etmek" 124b/10

bülbül (Far.) *Sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş; bülbül*

b. 80a/5

büle- *Keskinleştirmek*

b. -p 80b/11

bülend (Far.) *1. Yüce, ulu, büyük*

b. 88b/5, 109b/10

b. +i 27b/5

b. bol- "büyük olmak" 68b/4

2. Uzun

b. 69b/3

3. Yüksek, yüksekçe

b. 76a/13, 97a/6

bülend-ḳāmet (Far.+Ar.) *Uzun boylu*

b. 64a/11

bülendraḳ (Far.+T.) *Daha yüce, daha ulu*

b. 32b/11

bürd-bār (Far.) *Yük çeken, katlanan*

b. 14b/13

Büzürcimihür (ka) *Meşhur İran hükümdarı Nuşirevan-ı âdil'in veziri*

B. 17a/5, 17a/7, 21b/12, 67b/10

B. +ġa 17a/6

B. +ni 17a/3

B. +niṉg 17a/1, 21b/10, 21b/10-11

büzürg (Far.) *Büyük, yüce, ulu, saygıdeğer*

b. 15b/12, 23a/13

b. +ler 33a/1, 94a/10

b. +lerdin 27b/2

b. +niṉg 112b/11

pādşāh-ı b. "büyük, hürmete layık padişah" 18b/10

büzürglük (Far.+T.) *Büyüklük, yücelik, ululuk*

daᶜvā-yı b. "büyüklük iddiası" 17b/1

büzürg-vār (Far.) *Büyük, ulu, yüce*

b. +ınnıṉg (peder-i b.) 31b/6

büzürg-vārraḳ (Far.+T.) *Daha büyük, daha ulu, daha yüce*

b. bol- "daha büyük, daha yüce olmak" 14a/13

Cc

cādūluḳ (Far.+T.) *Etkileyicilik, büyüleyicilik, sihirbazlık, büyücülük*

c. +nıṉg 83a/5

Caᶜfer (Ar.) *Kişi adı*

C. 9a/9

cāhil (Ar.) *Bilgisiz; cahil*

c. 16a/4, 16a/6, 28a/12, 28a/13, 97b/5

c. +lerġa 115a/7

c. +lerni 15a/9, 15a/10

c. +leriṉg 15b/8

cāhilāne (Ar.) *Cahillerin yaptığı gibi, cahilce; cahilane*

c. 16a/5

cāhillıḳ (Ar.+T.) *Bilgisizlik, cehalet; cahillik*

c. 67b/4

c. +ġa 14a/13

Cālīnūs (ka) *Calinus adıyla da bilinen, Roma döneminde yaşamış meşhur hekim Galenos*

C. 99a/10

cām (Far.) *Kadeh, içki kadehi*

c. 37b/12, 37b/13

c. +ını 43b/8

2. Bardak, su bardağı

c. 39b/10

cāme-dār (Far.) *Saraylarda giysilerden sorumlu olan görevli*

c. 46a/10

cāme-ḫāne (Far.) *Hamamlarda elbisenin çıkarılıp bırakıldığı soyunma odası, soyunma yeri*

c. +de 49a/12

cāmiʿ (Ar.) *Toplayan, toplayıcı, bir araya getiren, cemeden*

c.-i māniʿlik "bütünüyle inkâr, ret" 88b/12

cān (Ar.) *Can*

c. 11a/13, 50b/4, 50b/6, 50b/7, 55a/5, 55a/6, 115a/1, 120a/4, 123a/11, 123a/12, 123a/13, 124a/2 (2), 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5

c. +da 50b/5

c. +dın 59a/8, 66b/11, 116b/2 (2), 123b/2

c. +dur (belā-yı c.) 31a/13-31b/1

c. +ı 94a/8, 123b/1, 123b/12

c. +ıdur 126a/7

c. +ın̂g 96b/5

c. +ının̂g 123b/3

c. +nı 116b/10

c. +nın̂g 123b/1

c. -ı ādem "insanın canı" 47b/7

c. éltgeli bol- "canını kurtarabilmek" 115a/1-2

c. +dın kéç- "canından geçmek, can korkusu duymayarak canından vazgemeyi göze almak" 116b/2

cānāne (Far.) *Sevgili*

c. bol- "sevgili olmak" 45a/3

cānib (Ar.) *Taraf, yan, cihet*

c. +ni (eṭrāf-ı c.) 82b/3-4

cānfezā (Far.) *Cana can katan, cana ferahlık veren (kimse)*

mūnis-i c. "cana can katan dost" 52a/2

cānlıġ (Ar.+T.) *Yaşamakta olan, yaşayan; canlı, krş.* **cānlıḳ**

c. +larġa 9b/7

cānlıḳ (Ar.+T.) *krş.* **cānlıġ**

c. +lardın 9b/1

cānsız (Ar.+T.) *Cansız*

c. 8b/9

cānver (Far.) *1. Yaratılmış, canlı*

c. +lerin̂g 51a/13

2. Hayvan

c. +ler 52b/9, 52b/10, 52b/11

c. +lerni 53b/9

cārī̄ (Ar.) *Geçerli, doğru*

c. 19b/4

c. bol- I "işletilmek, yürütülmek, sürdürülmek, devam ettirilmek" 44a/2, 64b/10

c. bol- II "emir, ferman vb. yürütülmek, yerine getirilmek, tutulmak, kabul edilmek" 119b/1

c. bol- III "(iş) yolunda gitmek, rast gitmek" 120b/11

revān c. ḳıl- "emir, ferman vb. işletmek, yürütmek, uygulamak, yerine getirmek" 115a/12-13

cāsūs (Ar.) *Başkalarına ait sırları belirli bir maksatla ve başkası hesabına öğrenen ve haber veren kişi, ajan; casus*

c. 115b/11

c. +ların̂g 115a/4

cāy (Far.) *1. Yer, mekân*

c. (cāy menzil) 78b/9

c. +ı 31a/12, 123a/9

c. +ıda 9b/10, 63a/7

c. +ın̂g 40a/12, 116b/4

c. +ın̂gda 116a/8

c. +ın̂gġa 38b/9

c. +ını 15a/7

c. +ıda bol- "yerli yerinde olmak, eksiksiz olmak, tam olmak" 63a/7

c. -ı raḥmet "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/4

c. -ı raḥm "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/5

2. Uygun, yeterli, kâfi

c. +ı 36a/6

cāyiz (Ar.) *Yerinde, uygun doğru; caiz*

c. +dür 128b/11

cāy-namāz (Far.) *Seccade, namazlık*

c. 128a/8, 128b/7, 128b/8

cebr (Ar.) *Zorlama, zor kullanma, cebir*

c. 2b/13

cedel (Ar.) *1. Kavga, münakaşa, ağız dalaşı, tartışma*

c. 61b/2, 107a/11

c. ḳıl- "kavga etmek, münakaşa etmek, tartışmak" 41b/7, 105b/6

2. Pazarlık

c. 67a/9, 67a/10

c. ḳıl- "pazarlık etmek" 67a/11, 121b/1

cedvel (Ar.) *Kalemi yan tarafına dayayarak yürütmek suretiyle düzgün çizgi çizmeye yarayan tahtadan veya madenden alet, cetvel*

c. ḳalemi "birtakım şekiller çizmek için cetvel ile kullanılan kalem" 88a/12

cefā (Ar.) *Eziyet, sıkıntı; cefa*

c. 49b/11, 49b/12

cehālet (Ar.) *Bilgisizlik, bilmezlik, habersizlik, cahillik; cehalet*

c. +ige 15a/11

cehd (Ar.) *Çalışma, çabalama*

c. 6a/12

c. ḳıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 14a/11, 15b/7, 16b/4, 18b/6, 32a/1, 36a/10-11, 43a/11, 45a/9, 46b/12, 51b/7, 57a/5, 57a/9, 58a/3, 59a/8, 59a/13, 67b/9, 68a/1, 79b/10, 82a/1, 89a/3, 96a/1, 101b/8, 101b/12, 102a/1, 102b/10, 103a/5, 116b/6, 120a/5, 123b/7

celle celāluhū (Ar.) *Allah'ın ismi anıldığı zaman kullanılan, "Onun şanı ne yücedir." manasına gelen söz*

c. 9b/1

cemᶜ (Ar.) *1. Toplama, bir araya getirme*

c. ḳıl- I "toplamak, bir araya getirmek, biriktirmek" 1a/3, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/8, 58a/3, 59a/10, 66b/7, 94a/12, 107a/6, 122b/6

c. ḳıl- II "elde etmek, kazanmak" 114a/5

c. kél- "bir araya gelmek, toplanmak, buluşmak, bir arada olmak" 16b/8, 36a/10

c. bol- "bir araya gelmek, toplanmak" 23b/7, 38b/4

c. eyle- "toplamak, bir araya getirmek" 57b/4

2. Topluluk, cemiyet

c. +niñg 17a/8

3. Cemaat

c. +niñg 128b/11, 128b/12

cemāl (Ar.) *Güzellik*

c. 45b/1

c. -i dīdār "yüz güzelliği" 44b/5

cemīᶜ (Ar.) *Bütün, tüm, cümle*

c. 16a/8

cemᶜiyyet (Ar.) *1. Topluluk, kalabalık*

c. 54a/12

c. +niñg 128b/5

2. Bir imama uyup namaz kılan müslümanların bütünü, cemaat

c. 68a/7

cenāb (Ar.) *Şeref, onur, haysiyet, büyüklük, zat*

c. +ıġa 81b/1

cenāze (Ar.) *1. Cenaze*

c. 28b/10

c. +ge 28b/13

c. +sige (namāz-ı c.) 68a/4

2. Tabut

c. +niñg 82b/6

ceng (Far.) *1. Savaş, vuruşma*

c. 54b/10, 54b/13, 110a/3, 115b/8, 115b/12, 116a/9, 116a/13

c. +de 116a/3

c. +din 29b/13

c. +ge 81b/3

c. +idin 54b/13

c. +ni 42b/5, 54b/6,

c. ḳıl- "savaşmak, vuruşmak" 1a/2, 54b/2, 54b/3, 54b/12, 56b/11, 81b/1, 115b/7 (2), 115b/9, 116a/3, 116a/9, 116b/4, 120a/10

c. ve uruş ḳıl- "savaşmak" 42b/2

maᶜreke-i c. "savaş alanı, harp meydanı" 54b/10

2. Münakaşa, ağız dalaşı, tartışma

c. 61b/2

c. ḳıl- "ağız dalaşı yapmak, münakaşa etmek" 34a/7, 42b/4

cerāḥat (Ar.) *Yara; cerahat*

c. 27b/13

cered (Ar.) *Hayvanların arka sinirlerinde oluşan şişlik*

c. 71b/1

cesed (Ar.) *Naaş, ölü; ceset*

c. +imni 79a/2

cesedī (Ar.) *İnsan, kişi*

c. 122b/3

cestelig (Far.+T.) *Hantal, ağır, yavaş olmama durumu, atik, çevik*

c. 63b/6

cevāb (Ar.) *Yanıt; cevap*

c. 88b/3, 89b/8 (2), 92a/2, 125b/1

c. +ı 110b/6, 125b/10

c. +ıda 42a/10

c. +ını 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13

c. bér- "yanıtlamak, cevap vermek" 13a/4, 19a/1, 29b/5, 29b/8, 89b/7, 92a/3-4, 100a/8, 106b/10, 125a/1-12, 125a/13, 125b/6, 125b/8

c. tap- "cevap bulmak, karşılık vermek" 24a/8

c. dé- "cevap vermek" 42a/11

c. ayıt- "cevap vermek" 44a/11

c. ḳıl- "cevap vermek" 72a/6

c. -ı ḥāżır "her söze uzun uzun, düşünmeden, hemen, uygun ve yerinde bir cevap bulup verebilen (kimse), hazır cevap" 72a/12

cev-fürūş (Far.) *Arpa satan*

kendüm-nümā-yı c. "hilekârlık örneği olarak buğday gösterip arpa satma durumu" 12b/7

cevher (Ar.) *Asıl, öz, maya*

c. 2b/4

c. +de 122b/10

c. +i 66a/11, 69a/2, 123a/1

cevr (Ar.) *Zulüm, eziyet, cefa*

c. (cevr sitem) 80b/11

cezā (Ar.) *İyi veya kötü karşılık, mükâfat*

c. 5b/13, 66b/9

c. +sı 4b/4, 5b/11, 10b/5

cezm (Ar.) *Kesin karar verme, kati surette niyet etme*

c. ḳıl- "karar vermek, niyet etmek" 78b/13

cılav *Yular, dizgin*

c. +ı 71a/4

c. +ın 54a/3

ciger (Far.) *Ciğer*

c. 35a/5, 65b/7

c. +ġa 35a/4-5

cihān (Far.) *1. Dünya, âlem*

c. 5a/3, 14b/9, 48a/4, 69a/4, 93a/13

c. +da 3b/5, 3b/6, 4b/3, 19b/13, 26b/7, 36b/13, 38a/11, 55b/3, 55b/7, 55b/8, 120b/2

c. +dın 13a/2, 86b/11

c. +nı 2b/13, 7a/9

c. +nıŋ̂ 2a/3, 17a/5, 93b/4

2. Ahiret, öbür dünya

c. +da 20a/1, 36b/13, 38a/11, 55b/8

c. +ġa 10b/10

3. Dünya ve ahiret

c. +da 104a/9

c. +da (ékki c.) 117a/6

c. +nıŋ̂ (ékki c.) 34b/1, 55b/2

cihān-dārlıḳ (Far.+T.) *Dünyaya siyasi olarak sahip olma, dünyaya hükmetme durumu, hükümran olma hâli*

c. 106a/7, 114b/8

cihān-dīde (Far.) *Tecrübeli, tecrübe sahibi*

c. 5a/13

c. +lerni 115b/9

cihet (Ar.) *1. Gerekçe, sebep, neden*

c. +din 7a/10, 35a/7, 59a/2, 77a/9, 81b/8, 82a/4, 87a/6, 87b/3

c. +idin 3b/11, 8a/12, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5

2. Yön

c. 9a/1

c. +idin 111a/10

cilve (Ar.) *Hoşa gitmek, ilgi çekmek için takınılan çekici tavır, edâlı davranış, kırıtma, naz, işve; cilve*

c. eyle- "cilve etmek" 47a/12

cimāᶜ (Ar.) *Cinsî münasebette* bulunma, cinsel ilişkide bulunma

c. ḳıl- "cinsî münasebette bulunmak" 48b/4, 48b/5

cins (Ar.) *Tür, çeşit; cins*

c. 64a/1, 65a/2

c. +de 123b/4

c. +din 119a/12 (2)

c. +dür 64a/13

c. +i 16a/12, 64b/8, 98b/6

c. +idin 98b/1 (2)

c. +idindür 98b/2

c. +ining̑ 64b/1, 64b/11

c. +leri 101a/11

c. +lerini 62b/2, 101a/10, 101a/11

c. +ning̑ 62b/2, 64a/13, 122a/6

bir c. bol- "aynı tür olmak, aynı cins olmak" 103a/12-13

cirm (Ar.) *Cisim, büyüklük*

c. +idedür 102a/7

cism (Ar.) *1. Cisim*

c. +ġa 2b/3

2. Beden, vücut

c. +de 30b/11

civān (Far.) *Genç*

c. 42a/6

civān-merd (Far.) *Mert, yiğit, cömert*

c. 60b/12, 95b/12, 124a/4, 125b/2, 126b/4

civān-merdlik (Far.+T.) *1. Cömertlik, hayırseverlik , cömertlik, yiğitlik*

c. 1b/4, 61a/6, 122a/7, 122a/8, 122a/8-9, 122a/9, 123b/12, 124b/4, 125b/2, 125b/8, 125b/9, 126a/3, 126a/7, 126b/11

c. +ge 124b/1-2

c. +i 126a/6 (2), 126a/8, 126b/11-12

c. +ni 25b/9

c. +ning̑ 124a/12, 125b/13

civān-merdraḳ (Far.+T.) *Daha mert, daha yiğit, daha cömert*

c. 122a/4

cüdā (Far.) *Ayrı, uzak*

c. 102b/13

c. bol- "çıkmak, ortaya çıkmak, husule gelmek" 47b/6

cüft (Far.) *1. İki, tek olmayan, çift*

c. 71b/10

bir c. uy "bir çift öküz" 121a/3-4

2. Eş, zevce, sevgili

c. 54b/8

c. c. +i 54b/8

cüftle- (Far.+T.) *Çift yapmak, yedeklemek, yedekli yapmak*

c. -p 121a/2

c. -p saḳla- "çift hâlde bulundurmak, yedeğiyle bulundurmak" 121a/2

cümle (Ar.) *Bütün, hep; cümle*

c. 44a/11, 46a/5

c. +din 7a/4, 9b/6-7, 41a/2, 99a/5

c. +ge 123a/4

c. +ning̑ 30a/10

c. +sidin 73a/8

cünūn (Ar.) *Çıldırma, delirme, delilik*

c. +dın 41a/3

c. +nın̑g 24a/10, 28a/12

Cürcān (ya) *Hazar denizinin güneydoğu köşesinden itibaren Mâzenderan bölgesinin doğu kesimini teşkil eden, Ortaçağ İslâm coğrafyacıları tarafından bazen Taberistan, bazen de Horasan sınırları içinde gösterilmiş olan şehir; Gürgân şehri, krş.* **Gürgān**

C. +nın̑g 111a/6

cür'et (Ar.) *Cesaret*

c. 80a/2, 89a/12

kişining̑ ḳanıġa c. ḳıl- "bir kimseyi aceleci davranarak öldürmeye kalkışmak, bir kimseyi öldürme konusunda aceleci davranmak" 126a/12

cürm (Ar.) *Suç, kusur, kabahat*

c. 84b/5

cüz (Ar.) *Bir bütünü meydana getiren kısımlardan her biri, kısım, parça*

ᶜālem-i c. "insan" 122b/6

cüzām (Ar.) *Vücutta yer yer lekeler veya çıbanlar ve yaralar şeklinde beliren, çok bulaşıcı, iyileşmesi güç bir deri hastalığı, miskin hastalığı, lepra; cüzzam*

c. 71b/1

cüzv (Ar.) *Küçük kitap, kitapçık*

ç. +ni 88b/7

Çç

çaġ *1. Zaman, vakit*

ç. 35b/2, 42b/11, 45a/3, 57a/3

ç. +ı 50a/2

2. Eşit ölçüde, ölçüsünce ... +A göre

ç. +ıda 85a/1

çaġır *Şarap*

ç. +ġa 9b/13

çaġla- *1. Bir şeyin iyi ve kötü yanlarını hesaplamak, değerlendirmek, düşünmek*

ç. -p 67a/12

2. Sezmek, tahmin etmek

ç. -sanĝ 75b/5

ç. -p 102b/12

3. Bir şeye bakıp tahmin yürütmek, tahminde bulunmak

ç. -p 102a/3

çaġlıḳ *1. Kadar*

ç. 13a/11, 95a/4, 96b/2, 96b/3

2. Az, biraz

ç. 28b/1

3. Miktar

ç. 58a/7

4. Ölçüsünce, yapılabilecek derecede, (gücü) yettiğince

ç. 66b/12, 68a/5

5. +A göre

ç. 37a/10, 84b/12

çāker (Far.) *Hizmerkâr, kul, köle*

ç. 84a/5, 117b/5

ç. +inĝge 117b/10

ç. +leri 80a/11

çākerī (Far.) *Bir kul, bir köle, bir hizmetkâr*

ç. 86a/6

çal- *1. Andırmak, benzer olmak, benzemek*

ç. -ur 70b/1

2. Musiki aletlerinin vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak suretiyle ses çıkarmasını sağlamak, bir musiki eserini bir çalgı ile icra etmek ; çalmak

ç. -ġaylar 104b/8

ç. -ġay-sén 105b/5

ç. -ġıl 104b/9, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/2, 105a/13, 105b/12

ç. -ıp 105b/2

ç. -maġıl 105b/1

ç. -maḳ 104b/10, 105b/12

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ç. -ġan (çapaḳ ç.) 40b/13-41a/1

ç. -ġan (naḳḳāre ç.) 66b/6

çalın- *Benzemek, andırmak*

ç. -sa 101a/2

çalbarḳa- *Sövüp saymak, çok konuşmak, gevezelik etmek*

ç. -maḳ 36b/8

çap- *At sürmek, at koşturmak*

ç. -maġıl (aṭ ç.) 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6

ç. -maḳ (aṭ ç.) 52b/8, 53a/3

ç. -sunlar (aṭ ç.) 53a/1

çapaḳ *İki nesneyi veya iki şeyi birbirine vurmak, krş.* **ḳars**

ç. çal- "alkışlamak" 40b/13-41a/1

çapduḳ *Gelin olacak kız için hazırlanan her türlü eşya, cihaz, çeyiz*

ç. +(ġ)ını 76a/2

çarḫ (Far.) *Çıkrık*

ç. 44a/11

çāre (Far.) *İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol; çare*

ç. 28b/7

ç. +si 45a/1

ç. tap- "çare bulmak, çözüm bulmak, çıkar yol bulmak" 25a/11, 91a/2

ç. bol- "deva olmak, çare olmak" 56b/5

çarla- *1. Çağırmak, emirle davet etmek, krş.* **çırla-**

ç. -dı 111b/6

ç. -ġalı 29a/2

ç. -ġıl 38b/12

ç. -maġay 125a/2

ç. -p 6a/3, 11b/2, 39a/3

ç. -ydur 91b/6

2. Yanına çağırmak, huzuruna çağırmak

ç. -p 81a/10

çarlat- *Çağırtmak, emirle davet ettirmek*

ç. -ıp 20b/8

çe (Far.) *Ki*

ç. 12b/12, 12b/13, 83a/5, 101a/12

çeffe (< Far. Çeppe) *Solak*

ç. 70a/11

çehār (Far.) *Dört*

ç. 36a/1

ç. dīvār "dört duvar, oda, ev" 36a/1

çehār-pā (Far.) *Hayvan, krş.* **çehār-pāy**

ç. +lar 9b/7, 33a/8

çehār-pāy (Far.) *krş.,* **çehār-pā**

ç. +lar 89a/7

çehār-zānū (Far.) *Bağdaş kurmuş vaziyette, hâlde*

ç. 128b/9

çehre (Ar.) *Yüz, surat; çehre*

ç. +n̂g 40b/6

ç. +sidin 40b/6

çék- *1. Çekmek, yükseltmek, çıkarmak*

ç. -ti (gerdūnġa ç.) 103b/7

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ç. -mesler (ḳalem ç.) 49b/12

çendān (Far.) *1. O kadar, o denli*

ç. 4a/10, 10b/7, 10b/8, 62a/12

2. Çok, pek çok

ç. 113b/8

çendī ki (Far.) *Her ne kadar*

ç. 6b/9, 17b/3, 17b/13, 18a/2, 22a/9, 23a/3, 29a/11, 39b/6, 40b/8, 58b/1, 58b/2, 59a/7, 72a/7, 73a/3, 73a/4, 74b/2, 74b/11, 75a/10, 75b/13, 80a/1, 82a/8, 86b/3, 93a/10, 101b/9, 104a/10, 112a/10, 122a/12, 122b/10, 128b/6

ç. (eger çendī ki) 112a/10,

eger ç. "şayet ki" 122a/12

çep (Far.) *Sol*

ç. 70a/12, 70b/5, 70b/9

çerāġ (Far.) *Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren şey, kandil*

ç. 68a/8, 113b/8

ç. +dın 113b/8

ç. +nın̂g 58b/13, 59a/1

çerde (Far.) *Siyahımsı, alaca*

ç. 69b/10

çerge *Sıra, dizi, grup, sınıf*

ç. +sige 23a/5

çeşm (Far.) *Göz*

ç. (şehlā-i ç.) 63a/5, 64a/11

çeşme (Far.) *Kaynak, bir şeyin kaynağı*

ç. +si 119a/8

ç. -i vīrān "viran olmanın kaynağı, viranlığın kaynağı" 119a/9

çevgān (Far.) *At üzerinde değnekle yerdeki topa vurmak sûretiyle oynanan çok eski bir oyun ve bu oyunda kullanılan top*

ç. 52a/10, 53b/10 (2), 53b/11, 54b/1

çevre *Etraf; çevre*

ç. +side 70b/8, 70b/10

çıda- (Moğ.) *1. Muktedir olmak*

ç. -sa 57b/8

2. Tahammül etmek, katlanmak, dayanmak

ç. -may 66b/8

çıdamlıġ (Moğ.+T.) *Dayanıklı*

ç. bol- "dayanıklı olmak" 69b/10

çıḳ- *1. Ayrılmak, çıkmak, girilen bir yerden çıkmak, bulunulan yerden dışarıya çıkmak*

ç. -arda 128b/1

ç. -arlar 49a/13

ç. -ġıl 49a/7

ç. -ıp 23b/7

ç. -ḳalı 111b/7

ç. -ḳan 92b/9

ç. -ḳanıça 112a/6-7

ç. -ḳaylar 51b/7

ç. -ḳay-sén 22b/12, 86a/1

ç. -ḳunça 60b/9, 60b/10

ç. -ḳunçalik 61a/1

ç. -mas 79b/6

ç. -masda 73b/11

ç. -masun 45b/11

ç. -may 81a/6

ç. -sa 28b/10

ç. -salar 49a/12

ç. -sanĝ 49a/6, 106a/4

ç. -sun 109b/8

ç. -tı 11b/10, 60b/3, 118a/7, 112a/6

ç. -tuḳ 74a/1

ç. -ḳalı ḳoy- "(bir yerden) çıkmasına izin vermek" 111b/7

2. Meydana gelmek, ortaya çıkmak

ç -ar 5a/11

3. Söz dinlememek, itaat etmemek, bir emre uymamak

ç. -ıp 6a/7, 110a/5

ç. -ḳay 119a/2

ç. -mas-mén 38b/10

4. Bir mertebeye, bir dereceye, bir kademeye yükselmek

ç. -ıp 31a/6

ç. -ıp (ögze) 31a/7

5. Alıveriş amacıyla pazar vb. bir yere gitmek

ç. -maḳda 43b/4

6. Bitmek, büyümek, sürmeye başlamak

ç. -ḳunça 45b/11

7. Görünmek, doğmak, çıkmak

ç. -ḳanda 52a/5

ç. -masdın 52a/4

8. Yolda doğru gidememek, yoldan çıkmak, yolda düzgün yürüyememek

ç. -ıp 65b/10

9. Seyahate çıkmak, gezmeye çıkmak

ç. -maḳ 73a/1

ç. -tuḳ 91a/3

10. Yola çıkmak, yola koyulmak

ç. -tuḳ 73b/8

11. Kanunlara, kurallara uymamak

ç. -ḳalı 90b/7

ç. -ḳalı bolma- "çıkamamak, çıkma imkânına sahip olmamak" 90b/7

12. Yüksek bir şeyin üzerine çıkmak, yüksek bir yere çıkmak

ç. -ıp 97a/7

13. Amacından sapmak, planlanan ölçüden sapmak

ç -adur 103a/1-2

14. Yapılan bir iş kendi başına gelmek, başa bir iş gelmek

ç. -tı 106b/11

15. Bir yerden bir kimsenin karşısına çıkmak, sağdan soldan, etraftan biri çıkmak

ç. -arnı 116b/3

16. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ç. -maġıl (ʿibādetdin ç.) 88b/1-2

ç. -maḳ (at ç.) 38a/2

ç. -mas (atı ç.) 120b/2

ç. -tı (avġa ç.) 73b/3

çıḳar- *1. Bir şeyi bulunduğu yerden çıkarmak, dışarı çıkarmak*

ç. -ıp 82b/7

2. Dal, yaprak vb. çıkarmak

ç. -ıpdur 10a/6

3. Öfke, hırs, acı vb.nin zararını çektirmek, çıkarmak

ç. -maġıl 84a/1

4. Bahsetmek, ...nın bahsini açmak, söz etmek, söz açmak

ç. -ıp 91a/4

5. Ders çıkarmak, hüküm çıkarmak, öğrenmek

ç. -a-mén 92a/13

6. Görevden almak, görevden azletmek, makamından uzaklaştırmak, rütbesini elinden almak

ç. -ıp 114a/8

ç. -ur 114b/13

7. Gönülden çıkarmak

ç. -ġay 127b/7-8

8. Giyilen bir şeyi çıkarmak

ç. -ġay (ayaġını ç.) 128a/12

9. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ç. -ġan (ṣalāḥdın ç.) 72b/8

ç. -ġumdur (demār ç.) 115b/13

ç. -ıp (nām āvāze ç.) 13a/13-13b/1

ç. -maġay-sén (ḳoldın ç.) 94a/9

ç. -maġlıḳ (ḫācetdin ç.) 107b/2,

ç. -maḳ (at ç.) 53a/2

ç. -mas (ün ç.) 70a/11

çıḳış- *1. Başa çıkmak, baş etmek*

ç. -a (çıḳışa'l.) 11a/8

2. Geçinmek, anlaşmak

ç. -ġay 128b/1

ç. -ġıl 68a/3, 97b/5

çıray (Moğ.) *Yüz, çehre, surat*

ç. +ı 39a/10, 63b/2, 64a/1, 64a/10, 64b/4, 72a/5, 77a/1, 89b/2, 89b/11, 104b/3

ç. +ını 19a/10, 100a/6

ç. +ın̂gnı 34a/6, 92b/2

ç. +ı(nı) çırt- "surat asmak, suratını asmak, asık suratlı hâle gelmek" 19a/10

ç. +ı oçuḳ "güleç yüzlü, güler yüzlü" 63b/2

ç. +ı oçuḳ bol- "güleç yüzlü, güler yüzlü olmak" 39a/10-11, 89b/9-10, 89b/11

ç. +ı çırtuḳ "yüzü asık, asık suratlı" 64a/1, 89b/2

ç. +ı(n̂gnı) çırt- "yüzünü asmak, asık suratlı hâle gelmek" 92b/2

ç. +ı(nı) oçuḳ tut- "güleç yüzlü olmak, güler yüzlü olmak" 100a/6

ç. +ı çırtuḳ bol- "asık suratlı olmak, suratı asık durumda olmak" 104b/3-4

çırla- *krş.* **çarla-**

ç. -p 37b/11

2. *Yanına çağırmak, huzuruna çağırmak*

ç. -ydur 92a/1

çırt- *Buruşturmak, ekşitmek*

ç. -ıp (çırayını ç.) 19a/10,

ç. -ıp (çırayın̂gnı ç.) 34a/6, 92b/2

çırtuḳ *Buruşuk, kırışık*

çırayı ç. "yüzü asık, asık suratlı" 64a/1, 89b/2

çırayı ç. bol- "asık suratlı olmak, suratı asık durumda olmak" 104b/3-4

çille (Far.) *Kış, karakış*

ç. +de 47b/13

çirā (Far.) *Zira, çünkü*

ç. 37a/5, 117b/12, 122b/3

çon̂g *1. Büyük, yetişkin, kocaman*

ç. 24b/6, 25a/8, 64a/7, 64a/9, 71b/6

ç. bol- "büyümek, yetişkin olmak, büyük olmak" 73a/11, 75b/6, 81a/6

2. Bir şehrin, beldenin ileri geleni, büyüğü

ç. +larını 118a/11-12

3. Saygıdeğer, saygı duyulan (kimse), yüce, büyük

ç. bol- "yüce olmak, saygıdeğer (kimse) olmak, ulu olmak" 26a/2, 128b/3

çon̂gluḳ *Büyüklük, yüceklik, üstünlük*

ç. +ı 42a/9

ç. +umız 125a/13

çon̂graḳ *Makam, mevki olarak daha büyük, daha yüksek, daha yüce*

ç. 108a/7

çökür- *Batırmak, sokmak*

ç. -se 70a/8

çöl *Çöl*

ç. 6a/8

çuḳur *Oyuk, delik, çukur*

ç. +da 11b/1

çü (Far.) *1. Çünkü, mademki*

ç. 46b/9

2. Gibi

ç 49b/13

çüçüg *Güldürmek, eğlendirmek amacıyla söylenen güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka, latife*

ç. 108b/4

çün (Far.) *1. Ne zaman ki, -dığı zaman, -dığında*

ç. 10b/6, 10b/13, 12b/6, 13b/8, 15b/13, 16b/9, 17b/4, 18a/8, 24b/6, 29b/2, 29b/12, 36b/5, 36b/6, 37b/3, 38a/7, 39a/11, 49a/6, 52b/13, 54b/5, 54b/12, 57a/7, 58a/9, 81a/12, 85a/5, 116a/6, 121a/5, 121b/2, 122b/1

2. Bu yüzden, bundan dolayı, böylece

ç. 45b/8, 111b/4

3. -dığı için

ç. 3a/4

4. Aynı zamanda, bunun yanı sıra

ç. 35b/1, 98b/10, 98b/12

5. +dAn sonra

ç. 114b/3

6. Mesela, örnek olarak

ç. 122b/10

çün ānçi (Far.) *O şekilde, öyle, şöyle, ve, misal olarak, örneğin, ... gibi, krş.* **çün ānki**

ç 5b/1, 6b/5, 8b/2, 9a/3, 9a/8, 10a/4, 13b/13, 15a/12, 16a/12, 16b/13, 20b/6, 23a/9, 24a/6, 24b/1, 26a/9, 28a/10, 30a/6, 30b/12, 32b/8, 34b/5, 36a/9, 38b/1, 39b/1, 39b/8, 40b/11, 41b/10, 43a/4, 43b/2, 44b/9, 45a/5, 47a/11, 47a/13, 49b/10, 50b/6, 50b/11, 51a/5, 51a/9, 53a/6, 53b/12, 54b/7, 57b/3, 58b/7, 59b/3, 59b/10, 64b/10, 65a/10, 67a/3, 67b/10, 69a/3, 71b/10, 72a/1, 73a/13, 74b/3, 84a/6, 99a/3, 103a/8, 103a/12, 103b/1, 103b/2, 103b/6 (2), 103b/11, 103b/11, 103b/13, 116b/11, 117b/9, 119a/3, 120b/8, 122b/6, 123a/6, 123a/7, 123a/9, 128a/7

çün ānki (Far.) *krş.,* **çün ānçi**

ç. 1b/10, 2a/5, 2a/7, 4b/12, 9b/9, 11a/5, 15b/9, 18b/11, 20b/1, 28b/2, 29b/6, 30b/2, 37a/11, 47a/5, 47b/11, 49b/8, 50b/1, 55b/12, 59a/12, 75b/10, 81b/4, 89b/12, 93a/12, 108b/12, 119b/12

çünki *Çünkü, zira, bundan dolayı, krş.* **çünkim**

ç. 2a/12, 2b/1, 4b/1, 9a/1, 10b/11, 14a/1, 14b/3, 18a/2, 21a/9, 21a/13, 28a/5, 29a/11, 29b/12, 30a/2, 34a/11, 43a/13, 43b/7, 43b/8, 44a/4, 46a/12, 47b/6, 49b/2, 64b/8, 65a/6, 66a/5, 66b/2, 79b/6, 83b/2, 103a/9, 103a/10, 108b/5, 111a/7, 111b/8, 114b/10, 115a/4, 120a/13, 122b/6

çünkim *krş.,* **çünki**

ç. 22a/3, 116b/3

Dd

dād (Far.) *1. Hak, adalet*

d. 118a/3

d. +ını 6a/10, 12b/8 (2), 25b/13, 117a/7

d. +nın̂g 119a/7

2. Yardım

d. +ıġa 10a/12, 27b/8, 114b/5

d. +ını 10a/12, 86b/8, 103b/13

d. bérgüçi "hâkim" 25b/13

d. +ıġa yét- "bir kimsenin yardımına koşmak" 10a/12, 27b/8, 114b/5

d. +ını bér- "hakkını vermek, hakkıyla yerine getirmek" 86b/8, 103b/13-104a/1, 119a/1

dād-ger (Far.) *Adaletli, insaflı, adil, doğru (kimse)*

d. 27b/8, 119a/6

d. +dür (pādşāh-ı d.) 119a/9

dād-ḫ^{v}ālıḳ (Far.+T.) *Şikayet etme durumu, bir durumdan dolayı davacı olma, şikayetçi olma durumu, krş.* **dād-ḫ^{v}āḫlıḳ**

d. ḳıl- "davacı olmak, şikayetçi olmak, şikayet etmek" 118b/6

dād-ḫ^{v}āh (Far.) *Adalet isteyen, adalet dileyen, davacı*

d. +larnı 91b/11

d. +nın̂g 92b/3, 92b/11, 114b/5

dād-ḫ^{v}āḫlıḳ (Far.+T.) *krş.* **dād-ḫ^{v}ālıḳ**

d. ḳıl- "davacı olmak, şikayetçi olmak, şikayet etmek" 118a/4, 118b/6

dāġ (Far.) *Tedavi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık; dağ*

d. +nın̂g 65b/4

d. ḳoy- "dağlamak" 65b/3

dağdağa (Ar.) *Gürültü, patırtı*

d. +sıdın 35b/2-3

dāḫil (Ar.) *İçinde, iç kısımda, içinde bulunan*

d. 98a/12

d. bol- I "karışmak, dâhil olmak" 35a/6

d. bol- II "içinde olmak, içinden kaynaklanmak, iç kaynaklı olmak" 98a/8, 98a/9

dāḫis (Ar.) *Parmak uçlarında ve tırnak diplerinde çıkan etyaran, dolama*
d. 71a/13

dalu (Moğ.) *Omuz*
d. +sı 63b/9

dām (Far.) *Alet, araç*
d. ve ālet ḳıl- "araç hâline getirmek, vasıta olarak kullanmak" 128a/3

Dāmġān (ya) *İran'da bulunan bir şehir*
D. +ġa 82b/5

dānā (Far.) *Bilgili, bilgin, âlim*
d. 5a/13, 13b/10, 15a/10, 15a/11, 17a/3, 17a/9, 18a/9, 63a/8, 114b/12, 114b/13, 122a/11
d. +dın 14a/6
d. +sén 17b/3
d. bol- "bilgili olmak, bilgin olmak" 16b/12, 17a/9, 22b/7, 47a/1, 114b/12,
d., ḫıred-mend bol- "bilgili ve akıllı olmak" 23a/3
d. tut- "bilgili saymak, bilgililer sınıfında görmek" 25b/12, 29b/3-4
d. ḳıl- "bilgili hâle getirmek" 26b/12
ᶜāḳil ve d. bol- "akıllı ve âlim olmak" 44b/7

dānālıḳ (Far.+T.) *Bilginlik*
d. +ı 17a/10,
d. +nı 26b/13

dāne (Far.) *Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılılan söz, tane*
d. +si 15a/13
d. -i vez̲r "kesmik parçası, küçük parça, değersiz (şey)" 22b/6

dāniş (Far.) *1. Bilgi, ilim, irfan*
d. 13b/5, 14a/7, 17b/1, 113a/5, 123a/10
d. (ᶜilm dāniş) 86b/11
d. +din (ᶜilm dāniş) 13b/6-7
d. +dür 123b/13
d. +ġa 21b/5
d. +im 17b/2 (2)
d. +iñgġa 17b/4
d. +ini 17a/12
d. +ni 14a/5
2. Akıl hocası, danışman
d. +i 117a/2
3. İlim sahibi, bilgi sahibi, bilgili
d. 124a/8

dānişmend (Far.) *İlim sahibi, âlim*
d. 18b/10

dānişmendlik (Far.+Ar.) *İlim, bilgi*
d. közini oçuḳ tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8

dār (Ar.) *İdama mahkum olanların asıldığı darağacı*
d. +ġa 118a/12, 119a/1
d. +ġa as- "darağacına asmak, idam etmek" 118a/12

Dārā (ka) *Eski İran hükümdarlarından bir hükümdar*
D. +nıñg 72a/9

ḍarb (Ar.) *İdare, yönetim*
ḍ. +ıdın 56a/5

dārū (Far.) *Çare, ilaç, tedavi*
d. 101b/5
d. +larġa 101a/13
d. +nı 101b/4
d. +sını 44b/8-9
d. buyru- "ilaç vermek, ilaç yazmak" 87b/11
d. ḳıl- "tedavi etmek" 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/2

daᶜvā (Ar.) *İddia, dava, krş.* **daᶜvī̄**
d. +sın 88b/12
d. +sını 21b/6
d. -yı büzürglük "büyüklük iddiası" 17b/1
d. ḳıl- "iddia etmek, iddiada bulunmak" 21b/7, 26b/5, 90b/3, 123b/7,
d. -yı bī̄-delīl ḳılġan bol- "delilsiz, kanıtsız iddiada bulunmuş olmak" 90a/8-9
d. -yı bī̄-delīl "kanıtsız iddia" 90a/9
d. -yı bī̄-maᶜnā ḳıl- "manasız, anlamsız iddiada bulunmak" 123b/8

daᶜvāyī̄ *Dava, bir dava, bir iddia*
d. 21b/6

daᶜvī̄ (Ar.) *krş.* **daᶜvā**
d. ḳıl- "iddia etmek" 17a/12

dāye (Far.) *Bir çocuğa süt veren ve bakan cariye, dadı*

d. +si 24b/5

dāyim (Ar. < dāʾim) *Daima*

d. 6b/11, 43b/6, 44b/9, 53b/10, 65a/7, 66a/9, 68a/11, 70a/10, 79b/12, 104a/13, 109b/6, 117a/10, 121a/8, 127a/6

dé- *1. Söylemek, ifade etmek; demek*

d. -di 5b/10, 5b/12, 6a/2 (2), 6a/5, 11a/12, 11b/3, 11b/7, 11b/8, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/1 (2), 12a/8, 12a/10, 12a/11 (2), 12a/13, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 16a/8, 16a/11, 17a/4, 17a/5, 17a/7 (2), 19a/11, 19a/12, 19b/7, 20b/8, 20b/13, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8 (2), 21a/10, 21b/11 (2), 21b/12, 23a/10, 23b/2, 23b/8, 23b/12, 24a/2, 24a/3, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26b/1, 26b/8, 29a/3, 29b/7, 31b/10, 33b/6, 33b/9, 38b/5 (2), 38b/10, 38b/11, 39a/1, 39a/2 (2), 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39b/10, 40a/1, 45b/3, 45b/9, 45b/12, 45b/13, 46b/2, 47a/5, 47a/6 (2), 54a/3, 54a/4 (2), 54a/7, 56a/9, 56b/1, 81a/9, 81a/10, 90b/5, 91b/2, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/7, 110a/3, 110a/6, 110a/12, 110b/7, 111a/11, 111b/6, 112b/6, 113b/2 (2), 113b/5, 114a/9, 114a/10, 114b/1, 118a/7, 118a/9, 118b/8, 118b/0, 118b/10, 120a/12, 125a/9, 125b/2, 125b/7, 125b/8 (2), 127a/9, 127a/11, 127a/13

d. -diler 7b/12, 12a/9, 42a/2, 42a/4, 56a/3, 114b/1, 118a/10, 120a/11, 125b/1

d. -dim 16b/10, 17b/3, 19a/4, 31b/9, 41a/3, 42b/13, 46b/11, 65a/2, 65b/11, 81b/8, 108a/6, 118a/10, 120b/7

d. -dinŋ 40a/2, 54a/7

d. -geli 3b/11, 42b/4, 83a/7, 93a/10,

d. -gen 21a/9, 22a/12, 23a/8, 24a/9, 49b/10, 71a/11, 89b/9, 98b/4, 112a/6, 120b/5

d. -gen (ögze) 24a/4

d. -gende 125b/12

d. -gendin 4a/7, 110b/11

d. -genge 4a/6

d. -genim 102a/10, 125a/7

d. -genini 15b/8

d. -genleri 70a/4

d. -genlerim 108b/12

d. -genni 42b/9

d. -gey 2a/10, 23b/6, 27a/2, 125b/9, 125b/123

d. -geyler 15b/8, 23a/7

d. -gey-sén 23a/8, 23b/10, 89b/8, 124a/12

d. -gil 10a/12, 21b/7, 22a/12, 23a/1, 24a/13, 42a/11, 42a/12, 90a/8, 91b/6, 91b/9, 115b/13, 118b/1

d. -gülük 104a/6

d. -güsidür 41b/8

d. -medim 28a/8

d. -mediŋ 92a/10

d. -megen 9b/13

d. -megey 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10

d. -megey-sén 23a/8, 89b/9

d. -megil 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2

d. -megünçe 87b/9

d. -mek 4a/4, 7a/6, 35a/13 (2), 42a/8, 42a/10, 48b/1, 49b/1, 51a/3, 94a/9, 122b/6

d. -mekde 58b/11

d. -mekdin 27b/10, 42a/12-13, 116b/8, 119b/10, 127a/13

d. -mekge 40a/5

d. -mepdürler 35b/12

d. -mes 92a/11, 122b/2,

d. -mese 20a/10, 120a/3,

d. -mesler 35a/7, 40b/10

d. -mey 60b/6

d. -meydurġan 68a/13

d. -meydür-mén 34a/11 (2)

d. -p 3b/9, 3b/10, 8a/2, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/13, 12b/7, 16a/9, 16b/11,

17a/4, 19a/13, 20b/12, 21a/3, 25b/4, 28b/12, 37b/3, 38b/10, 40a/5, 40b/3, 41b/7, 45a/9, 56a/9, 57b/5, 61b/7, 66b/1, 72b/13, 73b/6, 75b/5, 76b/11, 78b/10, 81b/7, 83a/8, 89b/8, 90b/2, 91a/12, 92a/1, 92a/4, 92a/9, 92a/12, 94b/12, 97a/10, 106b/7, 106b/10, 108b/2, 110b/10, 111b/10, 112b/10, 116a/2, 116b/6, 118a/6, 122a/1, 122a/11, 127a/8

d. -p (ögze)11b/11, 91a/10, 91b/6

d. -pdür 7b/3, 16a/7, 26a/12, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 99a/11

d. -pdürler 7b/4, 8b/2, 23a/1, 24b/10, 49b/1, 62a/1, 69b/9, 70b/3, 70b/4, 103a/8-9, 117a/2

d. -p-siz 23b/10

d. -r 31b/4, 31b/6, 46a/11, 61a/13

d. -rler 22a/2, 35a/7, 35a/10, 70b/1, 70b/6, 70b/13, 71a/3 (2), 99a/1, 102b/1, 102b/2, 103a/12, 103b/1, 103b/10, 127a/2

d. -r-sén 91b/3

d. -se 21b/1, 26b/9, 54a/2, 82b/9, 95a/11, 125b/6 (2)

d. -seler 22a/6, 22b/1, 29a/10

d. -sem 21a/8

d. -seŋ̂ 22a/11, 22a/13, 22b/2, 42a/9, 42b/1, 44a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/2, 69a/10, 85a/1

d. -ydurġan 15b/6

d. -geli bol- "diyebilmek, deme imkânına sahip olmak, denebilmek" 3b/11-12, 83a/7, 93a/10

d. -gen bolup "deyip, diyerek" 112a/6

2. ... olarak adlandırılan, ... denen

d. 38b/2, 44b/8, 99a/11, 100a/1, 100a/5

3. Şiir söylemek veya yazmak

d. -mekge 103a/7

4. ... olarak anlatmak, ... bir şekilde anlatmak

d. -p 115a/3

5. ... olarak gördüğünü, kabul ettiğini ifade etmek, söylemek

d. -gey 125a/3

6. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

d. -di (selām d.) 125a/11

d. -seler (cevāb d.) 42a/11

debeng (Far.) *Ahmak, aptal*

d. 43a/9

debīr (Far.) *Yazıcı, kâtip*

d. +i 111a/11

d. +ler 80b/7

dedek (Far.) *Cariye, halayık, hizmetkâr*

d. 1a/4, 65b/11

d. (ḳul dedek) 62a/4

d. +ni (ġulām dedek) 66a/7

d. +niŋ̂ 65a/7

defʿ (Ar.) *Uzaklaştırma, savma, (olumsuz bir durumu) ortadan kaldırma*

d. +ide 99b/5

d. +ini 29a/10

d. ḳıl- I "sindirmek, hazmetmek" 35a/3-4

d. ḳıl- II "zararlı bir durumu ortadan kaldırmak, zararını gidermek, zararı engellemek, kötü bir durumu çözüme kavuşturmak " 101b/4, 113a/13

d. ḳıl- III "engellemek, uzak tutmak, engel olmak" 124b/11

d. -i şehvet ḳıl- "şehveti def etmek, yok etmek" 44b/4

d. bol- "yok olmak, ortadan kalkmak, geçmek, son bulmak" 71b/5

d. ḳılġalı bol- "son bulma imkânına sahip olmak, yok edebilmek, ortadan kaldırabilmek" 71b/5

defʿa (Ar.) *Kere, kez; defa*

d. 37a/6, 48b/8, 53b/1

d. +da 37a/7, 37a/8,

defn (Ar.) *Ölüyü gömme; defin*

d. ḳıl- "defnetmek, gömmek" 78b/13, 79a/1

dék *1. Gibi*

d. 5b/2, 5b/13, 6a/4, 10b/3, 11a/6, 16a/9, 17b/11 (2), 18b/7, 19b/4, 21b/7, 23b/5, 24b/3, 28a/8, 34a/7, 47a/11, 47a/12, 56b/13, 57a/8, 63a/6, 66b/11, 67a/3, 70a/10, 79a/8, 80a/8, 80b/7,

81a/6, 84a/4, 84b/11, 85a/12, 86a/6, 89a/7, 101a/7, 102a/10, 104b/11, 106a/8, 114b/10, 116b/4, 116b/7, 125a/2

ḳılġan d. bol- "yapmış gibi olmak" 10b/3

2. Kadar

küni kéçgü d. "gün geçirecek, idare edece kadar" 74b/3

3. İçin

d. 85a/4

4. ...tarzda, şekilde

d. 24a/13, 48a/13, 84b/12, 104a/3, 111a/8

delālet (Ar.) *1. Yol gösterme, kılavuzluk etme, rehberlik etme*

d. ḳıl- "yol göstermek, kılavuzluk etmek, rehberlik etmek" 10b/3

2. İşaret, nişan, alamet, belirti

d. ḳıl- "işaret etmek" 201/1, 21a/2, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 65b/5, 105a/9

delīl (Ar.) *Kanıt; delil*

d. 4a/4, 21b/6, 22b/11, 88b/12

d. +dür 87a/12

dem (Far.) *Zaman, an*

d. 16a/3

d. +ge 64b/9

demār (Far.) *Yok etme, dağıtma, mahvetme*

d. çıḳar- "öldürmek, mahvetmek" 115b/13

demlig (Far.+T.) *Gerçekleşmesi bir şartı gerektiren, vabeste, bağlı*

d. (baġlıḳ d.) 13a/2

depin- *Hızlıca gitmek, yürümek,koşmak, yol almak*

d. -se 70a/10

depset- *Çiğnetmek, ayakları altında ezdirmek, çiğnetmek*

d. -ür-mén 110b/9

derd (Far.) *Dert, keder, sıkıntı*

d. 12b/10, 31b/4, 103b/3

d. (derd renc) 31a/4, 31a/9

d. (derd miḥnet) 43b/9, 45a/7

d. (derd elem) 119a/10

d. +dür 43b/9

d. +i 43b/10

d. +in 31b/4

derd-nāk (Far.) *Dertli, kederli*

d. 20b/10-11

derecāt (Ar.) *Dereceler*

d. -ı ḳamer "ayın dereceleri" 102a/8

derece (Ar.) *1. Bulunulan yer, kademe, seviye, mevki, makam*

d. 20a/13, 32b/9

d. +lerdin 108a/6-7

d. +sige 111a/1

d. -i ṭali^{c} "talihin derecesi, durumu, yeri" 102a/5

d. tap- "mevki sahibi olmak, rütbe sahibi olmak, yer edinmek, mevki edinmek" 110b/7

2. Açı, açı birimi

d. +sidin 102a/7 (2)

dergāh (Far.) *Huzur, nezd, yan*

d. +da 107b/12-13

d. +ıda 46a/6, 108a/1

d. +ıġa 111a/3

der-ġażab (Far.+Ar.) *Hiddetle, öfkeyle*

d. bol- "hiddetlenmek, öfkelenmek" 71a/10

der-ḥaḳīḳat (Far.+Ar.) *Aslında, gerçekte*

d. 2b/1, 10b/9, 34b/11, 80b/13, 123b/4

derḥāl (Far.+Ar.) *Hemen, çabucak; derhâl*

d. 11b/11, 12b/11, 19a/13, 42b/5, 54a/12, 66b/5, 112a/4, 112a/6, 117a/13, 118a/11

derrende (Far.) *Yırtıcı*

d. 52b/9, 52b/10, 52b/11, 53b/9

ders (Ar.) *Ders*

d. 23b/1, 23b/2

d. ayıt- "ders vermek, ders işlemek, ders yapmak" 88b/2, 92b/5

dervāze (Far.) *Kale, şehir, külliye vb. yapıların büyük giriş kapısı*

d. +sinin̄g 12a/13-12b/1, 28b/9

dervīş (Far.) *1. Fakir, yoksul*

d. (d. nā-murād) 5b/2

d. 5b/3, 5b/8, 5b/9 (2), 6a/2, 6b/4

d. +ler 61b/12-13

d. +lerde 58b/3

d. +lerġa 6a/5, 11b/12, 124b/13

d. +lerni 58b/1

d. bol- "fakir olmak" 8b/5

2. Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse; derviş

d. 127b/13, 128a/3

d. +ge 127b/6, 128a/5-6

dervīşlik (Far.+T.) *Tarikat ehli olma durumu, sufilik, dervişlik*

d. +niŋ̂ 126b/13

deryā (Far.) *1. Nehir, ırmak, akarsu*

d. 11a/7, 11a/10

d. +da 11b/1

d. +ġa d. +ġa 11b/5, 12a/7, 12a/5, 12a/10, 12a/12, 73b/13 (2)

d. +nıŋ̂ 11a/10

d. +sıdın 73b/11

d. +sıġa 73b/10

2. Deniz

d. 96b/4 (2)

d. +ġa 96b/6, 96b/7

d. +lar 48a/4

d. +larda 93b/2

destār (Far.) *Sarık*

d. 45b/6, 45b/7

deste (Ar.) *Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen bağ, demet, tutam, bağlam; deste*

d. 110a/11

dester-ḫān (Far.) *Sofra*

d. 34a/3

dest-gīr (Far.) *Yardımcı*

d. bol- "yardımcı olmak" 87b/5

destūr (Ar.) *İzin, müsaade*

d. 128a/13

deşt (Far.) *Çöl, bozkır*

d. 6a/1, 36a/3

devā (Ar.) *Derman, şifa, ilaç; deva*

d. 44b/11

d. +sı 10a/1

d. +sın 30b/6

devāsız (Ar.+T.) *Dermansız, çaresiz; devasız*

d. +dur 31b/4

devāt (Ar.) *Hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir tür kalem, divit*

d. 88a/11

devlet (Ar.) *1. Talih, baht açıklığı, şans, baht*

d. 25b/4

d. +i 107b/4

d. +iŋ̂ 90b/12

2. Büyüklük

d. 106b/12

Deymelī (ka) *Gence bölgesinde hüküm sürmüş olan Fazlun'un hizmetinde bulunan biri, Fazlun'un vezirlerinden biri. Kaynaklarda ismi Deylemî şeklinde geçmektedir*

D. 106b/5, 106b/7, 106b/8, 106b/9

D. +niŋ̂ 106b/8, 106b/11

dezrī (Far.) *Terzi*

d. 28b/9, 29a/1, 29a/3

d. +ge 29a/7

dıraḫt (Far.) *Ağaç*

d. 8a/9, 30a/5, 36a/2, 91b/2 (2), 91b/4, 91b/10, 91b/12, 91b/13, 92a/3, 92a/4, 92a/7, 92a/8 (2), 92a/9, 92a/11

d. +dın 92a/2

d. +ġa 92a/3

d. +ge 115a/8

d. +ıge 8b/12

d. +ıŋ̂ 30a/8

d. +nıŋ̂ 8a/9

dıraḫtī (Far.) *Bir ağaç*

d. 10a/5

dīdār (Far.) *Yüz, çehre*

d. +ıdın 44b/5 (cemāl-i d.)

d. +ları 16b/6

ᶜazīz d. bol- "kendini gizleyen olmak, kendini çok göstermemek, kolay ulaşılmaz olmak" 117a/11

dīger (Ar.) *Başka, bundan başka, diğer*

d. 2a/1, 5a/10, 16a/13, 22a/1, 28a/12, 38a/7, 47a/7, 47b/1, 48a/9, 50a/12,

53b/8, 59b/7, 62b/13, 82b/9, 92b/1, 98b/7, 108a/11, 108a/13, 108b/4, 108b/7, 108b/9, 115a/2, 118a/5, 119a/4, 119a/5, 120b/2, 120b/4

d. +din (namāz-ı d.) 35b/9

dihḳān (Far.) *Çiftçi*

d. 114b/8, 120b/12

d. +nıṅ 68b/12

dihḳānçılık (Far.+T.) *Çiftçilik*

d. 120b/8-9

d. +dın 121a/8

d. +nıṅ 1b/4, 120b/12

dil (Far.) *Gönül*

d. 86a/3

dilāver (Far.) *Cesur, yürekli, yiğit*

d. 55a/3

dilāverlik (Far.+T.) *Cesurluk, yiğitlik, kahramanlık*

d. 80b/9

dilber (Far.) *Sevgili*

d. -i ᶜayyār "hileci sevgili, hırsız sevgili" 86a/4

dil-dār (Far.) *Sevgili*

d. +ınġġa 86a/5

dilīr (Far.) *Yürekli, cesaretli*

d. bol- "cesaretli olmak" 80a/3

dilīrlik (Far.+T.) *Yiğitlik, cesaretlilik, cesur olma durumu*

d. ḳıl- "cesaret göstermek, yiğitlik etmek" 93b/9

dil-keş (Far.) *Gönül çekici*

d. 45a/6

dil-teng (Far.) *Sıkıntılı, yüreği sıkışmış, gönlü daralmış*

d. bol- "sıkıntılı olmak, gönlü daralmak, yüreği sıkışmak, bunalmak, sıkılmak" 42a/3, 94b/5, 118a/8

dil-tenglik (Far.+T.) *Sıkıntılı olma durumu, daralmışlık, bunalmışlık*

d. +din 16a/1

dimāġ (Ar.) *Beyin, akıl, zihin*

d. 35b/2

dīn (Ar.) *Din*

d. 19b/13, 87b/11, 87b/12, 87b/13, 88a/1, 98a/5, 126a/9

d. +daḳı (d. -i İslām.) 3b/4

d. +da (d. -i İslām.) 3b/13

d. +dür (ḫilāf-ı d.) 126b/2

d. +i 73a/5, 77a/2

d. +inġġa 85b/4

d. +lerdin 4b/3

d. +lerġa 4b/2

d. +ni (uṣūl-i d.) 88a/2-3

dīnār (Ar.) *Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para; dinar*

d. 90b/3, 91a/1, 94b/1, 94b/3, 94b/5 106b/9

d. +ım 91a/7

d. +ımnı 91a/10

d. +ınġ 94b/3

d. +nı 91a/8

dīnārlıḳ (Ar.+T.) *... dinar edecek kadar, ... dinar tutarında*

d. 91a/1

direm (Far.) *Para, akçe, dirhem*

d. 93b/1, 95a/4, 107a/2

dirīġ (Far.) *Esirgeme, uzak tutma*

d. tut- "esirgemek" 10b/2, 18a/2, 54b/6, 58a/4-5, 66a/9, 71b/12-13, 71b/13, 74a/13, 78b/6-7, 83a/8, 95b/9, 116b/10 (2)

d. ḳıl- "esirgemek" 10b/13

dīvān (Far.) *Büyük meclis, yüksek meclis*

d. +ġa 109b/3

d. bégi "divanda söz sahibi olan, divanda üst düzey görevde olan kimse" 110a/13

dīvāne (Far.) *Çılgın, deli, mecnun*

d. 16a/8, 16a/11, 24a/10, 40b/12

d. +ler 27a/7

d. ve ᶜayblıġ bol- "deli ve kusurlu olmak" 70a/2-3

dīvānelik (Far.+T.) *Delilik*

d. 36a/12

d. +inġ 39b/1

d. +inġ 40b/12

dīvān-ḫāne (Far.) *Divan yeri, toplantı yeri, sohbet yeri, meclis*

d. +de 23b/7

dīvār (Far.) *Duvar*

d. +nıŋ̂ 36a/2

diyānet (Ar.) *1. Dindar*

d. 93b/12

2. Dindarlık

d. 94a/5

d. +dür 96a/4

diyānetlig (Ar.+T.) *Dindar*

d. 95b/11

d. bol- "dindar olmak" 124b/7

diyānetlik (Ar.+T.) *Dinin hükümlerine uyma ve bu hükümlerin gerektirdiği gibi hareket etme, dindarlık*

d. 60a/6, 93b/10

diyār (Ar.) *Ülke, memleket*

d. +ıda 25a/7

dos (Far.) *krş.* **dost**

d. +larımdın 13b/13

d. +larıŋ̂gnı 39a/13

dost (Far.) *Sevilen ve güvenilen yakın arkadaş, gönüldaş; dost, krş.* **dōs**

d. 16b/2, 25b/9, 37a/11, 57b/5, 77a/10, 77b/3, 82a/4, 83a/4, 84a/10, 90b/13

d. +dın 78a/4, 78a/11, 79b/4

d. +dur 77b/11

d. +durlar 79a/7

d. +ġa 31b/2

d. +ı 60b/4, 60b/5, 60b/8, 77b/1, 77b/11, 78a/6

d. +ıdur 111b/5

d. +ıġa 60b/3

d. +ını 77b/10,

d. +lar 10a/8-9, 17b/7, 78a/5, 78b/4

d. +ları 93b/13

d. +larıdın 78b/7

d. +larım 14a/2

d. +larımnı 77b/9

d. +larıŋ̂ 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2)

d. +larıŋ̂gdın 77b/2-3, 79a/7

d. +larıŋ̂ġa 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13

d. +nı 60a/1, 78b/8-9

d. +nıŋ̂ 77b/10, 78a/11, 82a/3

d. +um 91a/5, 111b/10

d. +umġa 59b/12

d. +uŋ̂ 32b/10, 57b/13, 77a/6, 77b/4, 78a/6, 78a/7, 79a/5, 79b/2

d. +uŋ̂gdın 77b/11, 78a/1 (2)

d. +uŋ̂gdur 111b/7-8

d. +uŋ̂ġa 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6

d. +uŋ̂gnı 78a/1, 79a/6

d. +uŋ̂gnıŋ̂ 20a/3, 77b/10, 77b/12,

d. tut- "dost edinmek" 1a/7, 27b/11, 44b/11, 46a/11, 46a/12, 46b/1, 46b/13, 51b/9, 53a/3-4, 58b/1, 58b/8-9, 58b/9, 58b/9-10, 66a/8, 72a/5, 77a/7, 77a/13-77b/1, 77b/2, 77b/11, 78a/3, 78a/4, 79a/9, 79a/12-13, 79a/13, 79b/8, 88a/6, 88a/8, 86a/11-12 101b/6, 101b/7, 111a/10, 120a/5, 126b/10, 128a/10 (2)

d. bol- "dost olmak" 25b/10-11, 37a/12, 77a/10, 77b/5, 77b/7, 78a/5, 78a/13, 79a/12, 79b/6, 83b/6, 120a/9

d. ḳıl- "dost hâline getirmek" 59b/13-60a/1, 60a/1-2

d. tutġuçı bol- "dost edinmiş olmak, dost edinir olmak" 64a/5-6

dostluḳ (Far.+T.) *Arkadaşlık, ahbaplık; dostluk*

d. 45a/4, 59b/13, 77a/12, 77b/5, 77b/9, 78a/2, 78a/13, 79a/10, 81b/13 (2), 82a/1, 82b/12, 94a/1

d. +da 45a/7

d. +dın 82a/1

d. +ġa 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4

d. +ı 77b/12, 78a/8, 78a/10

d. +ıdın 77b/12

d. +ını 79a/8

d. +nı 77a/11

d. +uŋ̂ 79b/7

d. +uŋ̂gdın 82a/4

d. ḳıl- "arkadaşlık etmek, dostluk etmek" 78a/10-11, 79b/5, 81b/12

dostraḳ (Ar.+T.) *Daha dost, daha arkadaş*

d. 78b/1-2, 79a/3-4

dostsuz (Ar.+T.) *Dostsuz*

d. 77a/8, 77a/13

dostsuzluḳ (Ar.+T.) *Dostsuz olma durumu; dostsuzluk*
d. 77a/9

duʿā (Ar.) *Dua*
d. +nı 39b/12
d. +sı 8a/10
d. +sını 15b/13
d. ḳıl- "dua etmek" 74a/2

dūd (Far.) *Duman*
d. +umnı 103b/7

dūmge (?) ?
d. 100b/2

dūr-endīş (Far.) *İleriyi gören, her işin sonunu ölçüp biçen, tedbirli, öngörülü kimse*
d. 90a/11, 90b/2, 93b/8

duzāḫī (Far.) *Cehenneme mensup (kimse), cehennemlik*
d. +lerninĝ 42a/1

dükkān (Far.) *Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer, iş yeri; dükkan*
d. +ı 28b/9
d. +ıġa 75a/6

dükkān-dārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Esnaflık*
d. 87a/6

Düldül (Ar.) *Hazreti Muhammed'in Hazreti Ali'ye hediye ettiği katırın adı*
D. 70b/4, 104a/5

dülik (Far.+T.) *İki olma durumu, ikilik*
d. (ékkilik d.) 2b/2

dünyā (Ar.) *1. Dünya, krş.* **dünye**
d. 5a/10, 87b/13, 88a/2, 88a/9, 96a/3
d. +da 6b/3, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 123b/6
d. +dın 127b/2
d. +nı 88a/6
d. +nınĝ 19b/13
2. Dünya malı, mülkü
d. 1a/3, 8b/5, 8b/6 (2), 95a/10
d. +nı 116a/6
d. +nınĝ 115a/7
d. +sı 5a/8, 92b/13, 93b/13
d. +sını 6b/8

dünyā-dār (Ar.+Far.) *Dünya işleriyle uğraşarak mal mülk sahibi olan*
d. 5b/6 (2), 6b/7, 38b/3, 58a/13, 68a/2
d. +ġa 6a/5, 79a/12
d. +lar 5b/3, 79a/13
d. +larġa 5a/7, 58b/3
d. bol- "mal mülk sahibi olmak" 12b/2

dünyā-dārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Dünya malı mülküne sahip olma durumu, dünya malından dolayı varlıklı olma durumu*
d. 106b/13

dünyālıḳ (Ar.+T.) *Dünya malı, mülkü*
d. 58a/9, 77b/8, 87b/8, 87b/9, 87b/10
d. +dın 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1
d. +ġa 85b/4-5
d. +ınĝ 91a/6
d. +ınĝġa 98a/1
d. +nı 72a/6
d. +nınĝ 92b/0-10

dünyā-ṭaleb (Ar.) *Dünya malına düşkün, dünya malını talep eden kimse*
d. 26b/1

dünye (Ar.) *krş.* **dünyā**
d. +de 110a/3
İslâm dünye(si) "İslâm beldeleri, İslâm'ın hüküm sürdüğü diyarlar" 110a/3

dürūd (Far.) *1. Dua*
d. tesbīḥ ayıt- "dua etmek, salavat getirmek" 89a/11
2. Salavat
d. ayıt- "salavat getirmek" 91b/5

dürüst (Far.) *Doğru, düzgün, hakka uygun; dürüst*
d. 24a/4, 63b8, 76a/8
d. bol- "doğru olmak, gerçek olmak" 6a/11, 61b/10, 102a/3, 102a/4-5
d. ḳıl- I "doğru yapmak, dürüst yapmak" 14b/13, 37a/12
d. ḳıl- II "doğrulatmak, doğrulamak, doğru olmasını sağlamak" 19b/5
d. ḳıl- III "doğru söylemek, bir şeyi doğru yapmak" 23b/10, 23b/11

dürüstluḳ (Far.+T.) *Doğruluk*

d. +ıda 23b/13

dürüşt (Far.) *Sert, kalın*

d. 63b/6, 63b/7, 64a/7

d. bol- "Sert olmak, sert durumda olmak" 100b/7

dürüştluḳ (Far.+T.) *Bir kimseyi zorlama, sıkıştırma, bir kimseye baskı yapma, kaba davranma durumu*

d. ḳıl- I "bir kimseyi borcunu vermesi için sıkboğaz etmek, daraltmak, bunaltmak" 122a/1

d. ḳıl- II "sert davranmak, katı muamelde bulunmak, kötü davranmak" 125a/1

düşmen (Far.) *Düşman*

d. 1a/2, 13b/7, 26a/1, 31b/1, 32a/3, 32a/4 (2), 78a/11, 80a/8 (2), 80b/2, 81b/9, 81b/12, 82a/6, 115b/10, 115b/11, 115b/12, 120a/4, 120a/10, 120a/11

d. +din 1a/7, 14a/4, 16b/2, 31a/12, 72b/11, 72b/12 (2), 79b/9, 80a/4, 80a/6, 81b/10, 82a/3-4, 82a/13

d. +dür 25b/10

d. +ge 81b/12, 82a/10-11, 86b/6, 117a/7

d. +i 58b/6

d. +im 31a/12, 80a/13

d. +imdin 31a/13

d. +iŋ 18a/2, 54b/4, 55a/1, 77b/13, 78a/12, 80a/7, 80b/2, 82a/3, 82a/5, 82a/7, 82a/9

d. +iŋdin 82a/2

d. +iŋge 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10

d. +iŋni 77b/11, 80b/4, 120a/4

d. +iŋniŋ 32b/10, 79b/13

d. +ler 107b/7

d. +lerim 14a/3

d. +lerimdin 14a/1

d. +lerimni 77b/8-9

d. +leriŋ 115a/3

d. +leriŋge 107a/13

d. +ni 59b/13, 60a/1, 80a/13-80b/1 (2), 80b/3, 80b/6, 81b/9

d. +niŋ 31b/1, 54b/12, 54b/13, 80a/3, 82a/10, 115a/5

d. tut- "düşman olmak, düşman gibi görmek" 25b/8-9, 47b/10-11, 58b/1-2, 58b/6, 78a/1, 88a/7

d. tutġaḳ "düşman tutan, düşman tutucu" 64b/5

d. bol- "düşman olmak" 55b/6, 56a/2, 79b/11, 80b/3, 120a/3, 120a/9 (2), 120a/10

d. ḳıl- "düşman hâline getirmek, düşman etmek" 60a/1, 79b/10-11

düşmenlik (Far.+T.) *Düşmanlık*

d. 14a/3, 18a/4, 22b/7, 41b/6, 79b/8, 80a/3, 82a/1, 82a/7, 82b/12

d. +din 82a/1

d. +ge 25b/11, 79a/10

araġa d. tüş- "birbirine gücenmek, birbirine düşman olmak, araları açılmak" 41b/6

d. ḳıl- "düşmanlık etmek" 82a/5, 82a/6

düşnām (Far.) *Azarlama, paylama, kızma*

d. ḳıl- "azarlamak, paylamak" 119b/10, 119b/10-11

düşvār (Far.) *Zor, güç*

d. +45a/12

d. +dur 68a/1

düşvārraḳ (Far.+T.) *Daha zor, daha güç*

d. +dur 69a/8

düvüm (Far.) *İkinci*

d. 89b/9

Ee

é- *1. İsimlerle birlikte kullanılarak bildirme çekimi oluşturur, krş.* **ér- 1**

é. -di (bī-ʿayb é.) 3a/5

é. -di (bahār faṣlı é.) 97a/7

é. -di (ʿışḳ é.) 103b/6

é. -di (yoḳ é.) 111a/4

é. -dim (ḳaşıŋġızda é.) 92a/6

é. -ken (üstād émes é.) 73b/12

é. -kendürler (ḳarı é.) 76b/5

é. -se (ceng é.) 54b/10

2. Fiillerle birlikte birleşik çekim oluşturur.

é. -di (éşitür é.) 54a/2

é. -dim (aytıp é.) 35a/7

é. -ken (örgetip é.) 74a/3

é. -ken (kārġa kélür é.) 75a/9

é. -ken-sén (bérip é.) 91b/3

Ebu'l-ᶜAbbās (ka) *Şemsü'l-Meânî'nin vezirlerinden biri*

E. 45b/9

Ebu'l-ᶜAbbās Rūyānī̄ (ka) *Metne göre Taberistan'da kadılık yapmış olan bir kişi*

E. 90b/2

Ebū ᶜAlī̄ (ka) *krş.* **Bū ᶜAlī̄**

E. +ġa 111b/6, 111b/12-13, 112a/1

E. +ni 111a/12

E. +niŋ̂ 111a/12

Ebūbekr Kuhtānī̄ (ka) *Gazneliler Devleti hükümdarı Sultan Mahmud'un katiplerinden biri, kaynaklarda Ebūbekr Kuhistānī̄ şeklinde geçmektedir, krş.* **Ḫʸāce Ebūbekr Kuhtānī̄**

E. 110b/11, 111a/1

E. +ġa 110b/12-13

Ebu'l-Beşer (ka) *Şeddadilerin hükümdarı olan Emir Fazlun zamanında Berdeᶜa şehrine başkomutan olarak tayin edilen kişi, kaynaklarda ismi Ebu'l Yüsre, Ebu'l Yeser olarak da geçmektedir*

E. 107a/9, 107a/12

E. +ni 107a/9

Ebu'l-Fetḥ (ka) *Sultan Mahmut zamanında Nesa ve Baverd şehirlerinde idarecilik yapan kişi, kaynaklarda ismi Ebu'l-Ferec-i Büstî, Ebü'l-Ferac Büstî, Ebû'l-Ferec olarak geçmektedir*

E. 117b/13

E. +ni 118a/1

Ebū Şekūr-ı Belḫī̄ (ka) *Sâmânîler devrinde yaşayan İranlı şair*

E. 17b/1, 37a/11

ecel (Ar.) *Hayatın sonu, ölüm zamanı; ecel*

e. 82b/2, 82b/5

e. +i 82a/11

e. yét- " bir kaza sonucu değil tabii sayılan bir sebeple vadesi gelerek ölmek" 106b/3, 107a/12

edā (Ar.) *Yapma, yerine getirme, ifa etme*

e. ḳıl- I "yapmak, yerine getirmek, ifa etmek" 3b/7, 3b/8, 3b/9, 3b/11, (2), 4a/3, 4b/13, 6a/9, 20b/5, 52a/5, 52a/7, 60a/3-4, 85b/5, 90a/5, 109b/8

e. ḳıl- II "ödemek, teslim etmek, vermek" 38b/9, 39a/2, 39a/9

e. ḳıl- III "icra etmek, musiki vb. icra etmek, çalmak" 105b/3

e. ḳıl- IV "ifade etmek, söylemek" 117a/4-5

e. ḳıla al- "Yapabilmek, yerine getirebilmek, ifa edebilmek" 3b/13

e. ḳılġan bol- "yerine getirmiş olmak" 75a/13, 85a/3

edeb (Ar.) *Terbiye, güzel ahlaklılık, haya; edep*

e. 14b/11, 40b/9, 74b/5

e. (ᶜilm e.) 74b/1, 74b/2

e. +din 8b/10

e. +lerni 11a/3

e. +ni 74a/9, 74b/9

e. +ni (ẓāhir e.) 128a/4

e. bér- "terbiye etmek, terbiye vermek" 40b/8 (2), 115a/11

e. -i bāṭın "gönül terbiyesi, nefis terbiyesi" 128a/4

efᶜal (Ar.) *Fiiller, yapılan işler, eylemler*

e. 98b/6, 98b/8

eflāk (Ar.) *Felekler, gökler*

e. 122b/7

pādşāh-ı encüm ve e. "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13

Eflāṭūn (ka) *İslâm dünyasında Eflatun olarak bilinen antik Yunan filozofu ve matematikçisi; Platon*

E. 15b/9, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 47a/1

E. +dın 99a/13

eftimun (Yun.) *Çiçeği, yaprağı ve kabuğu hastalıkların tedavisinde kullanılan bir dağ bitkisi*

e. 16a/10

efzūn (Far.) *Bacağının eklem yerinde kemik çıkmış olan at*

e. 71a/3

ége *Sahip*

é. 126a/5

é. +si (öy é.) 106a/8

é. +siġa 60a/12

é. +sige 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11

é. +sini (öy é.) 125a/1

é. bol- "sahip olmak, malik olmak" 72b/1

eger (Far.) *1. Şayet, eğer*

e. 2a/8, 4b/6, 5b/2, 5b/13, 6b/7, 6b/9, 8a/2, 8b/3, 8b/5, 8b/8, 8b/13, 10a/5, 10a/10, 10b/8, 11b/8, 12b/9, 13a/3, 13a/10, 13a/13, 13b/10, 14b/2, 15b/2, 16b/3, 16b/5, 16b/6 (2), 16b/7, 17a/11, 17b/3, 17b/12, 17b/13 (2), 18a/2, 18a/10, 20a/4, 20a/8, 21a/12, 21b/2, 21b/8 (2), 21b/13, 22a/5, 22a/8, 22a/9, 22a/13, 22b/1, 22b/5, 22b/12, 23a/3, 23a/4, 23a/8, 23b/10, 24a/3, 24a/5, 24a/12, 24a/12, 26a/1, 26a/4, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/8, 27b/11, 27b/12, 28a/1, 28b/4, 29a/10, 29a/11, 29b/8, 30a/4, 31a/4, 31b/11, 32a/4, 32b/9, 34a/5, 34b/6, 34b/9, 34b/10, 34b/12, 34b/13, 35a/2, 36b/11, 37a/12, 37b/4, 38a/10, 39b/3, 39b/4, 39b/6, 40a/8, 40a/9, 40a/11, 40a/11, 40a/12, 40b/7, 40b/8, 41a/8, 41a/12, 42a/8, 42a/10, 42b/3, 42b/12, 43b/4, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 44a/1, 44a/7, 44b/1, 45a/8, 45a/10, 46b/7, 46b/13, 47a/6, 47a/8, 47a/9, 47b/7, 48a/11, 48b/9, 49a/5, 49a/10, 51a/8, 51a/10, 52a/8, 53a/3, 53a/6, 53a/10, 53a/11, 53b/4, 53b/6, 54a/6, 55a/5, 55a/5, 55b/9, 56a/3, 56b/2, 56b/9, 57a/11, 57a/13, 57b/7, 58a/4, 58b/1, 59a/7, 59b/4, 59b/11, 60a/9, 60a/12, 61a/2, 61a/3, 61a/8, 61a/9, 61a/11, 61a/13, 61b/3, 61b/5, 61b/7, 62a/5, 62b/3, 62b/12, 65a/11, 65a/12, 65b/7, 65b/8, 65b/12, 66a/6, 66b/3, 67a/8, 67a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/1, 68a/5, 68a/9,b 68a/10, 68b/2, 68b/3, 68b/6, 68b/11, 69a/1, 69b/10, 70b/2, 70b/5, 70b/9, 71a/2, 71b/3, 71b/5, 71b/6, 71b/11, 72a/7, 72b/1, 72b/3, 72b/10, 72b/11, 73a/2, 73a/3, 73a/7, 74a/7, 74a/10, 74b/2, 74b/3, 74b/11, 74b/12, 75a/10, 75a/12, 75b/1, 75b/4, 75b/7, 75b/10, 75b/13, 77b/1, 78b/7, 79a/1, 79a/5, 79a/11, 79a/13, 79b/2, 79b/11, 80a/1, 80a/4, 80a/5, 80a/8, 80b/3, 81b/2, 81b/6, 82a/6, 82a/8, 82a/8, 82b/11, 83b/10, 83b/11, 84a/8, 84b/2, 84b/4, 84b/8, 84b/8, 84b/11, 84b/13, 85a/11, 85b/1, 85b/3, 85b/10, 85b/11, 86a/2, 86a/7, 86a/12, 86b/1, 86b/3, 86b/4, 86b/12, 87b/1, 87b/6, 87b/8, 88a/2, 88a/5, 88b/1, 88b/7, 88b/10, 88b/11 (2), 88b/13, 89a/5, 89a/6, 89a/10, 89b/6, 90a/10, 90b/9, 91a/11, 92a/8, 92a/10, 92b/4, 93a/5, 93a/10, 93a/13, 93b/11, 95a/4, 95a/5, 95a/8, 95a/11, 95b/4, 95b/6, 96a/7, 96b/5, 96b/12, 97b/3, 98a/1, 98a/2 (2), 98a/7, 99b/7, 100a/9, 100a/10, 100a/11, 100a/12, 100a/13, 100b/1, 100b/3, 100b/4, 100b/6 (2), 100b/7, 100b/9, 100b/10, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 101a/1, 101a/2, 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 101a/9, 101b/7, 101b/9, 101b/11, 102b/7, 102b/8, 102b/12, 103a/1, 103a/4, 103b/2, 103b/4, 104a/10, 104b/2, 104b/12, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/5, 105a/6, 105a/10, 105a/11, 105a/12, 105a/13, 105b/11, 105b/13, 106a/10, 106a/13, 106b/4, 107a/1, 107a/4, 107b/5, 107b/11, 108a/6, 108a/9, 108b/1, 109a/2, 110a/4, 111a/11, 111a/13, 111b/3, 113a/7, 113b/5, 113b/8, 113b/11, 114a/3, 114a/6, 114a/11, 114b/3, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 115a/10, 115b/3, 115b/5, 115b/9, 116a/7, 116a/8, 116a/9, 116a/12, 116b/4, 116b/5, 116b/9, 116b/13, 117a/8, 117b/10, 118a/9, 120a/1, 120a/3, 120a/8, 120a/9, 120b/3, 120b/7, 120b/12, 121a/9, 121b/11, 121b/13 (2), 122a/8, 122a/12, 122b/10, 123a/2, 124b/12, 125a/11, 125a/13, 125b/6, 126a/11, 127b/9, 127b/10, 127b/11, 128a/10, 128b/2, 128b/5, 128b/6

e. çendī ki "şayet ki" 122a/12

2. Her ne kadar

e. (e. çendī ki) 112a/10

egerçi (Far.) *Gerçi, her ne kadar*

e. 9a/2, 9a/9, 9b/10, 15a/1, 18a/9, 21a/4, 26a/1, 29a/13, 29b/3, 41b/2, 41b/8, 41b/10, 45a/2, 45a/3, 66a/4, 67a/4, 95b/10

égin *Elbise, kıyafet*

é. 105b/9, 128a/9 (2)

é. +in̂gni 104b/3

é. +ni 126a/1, 128a/7

é. ayaḳ "üst baş, kılık kıyafet" 60b/11, 89a/8, 104a/13

éginlig *Elbiseli*

ḳurma é. "yamalı elbiseli, yamalı elbise giymiş" 126b/9

éginsiz *Kıyafetsiz, elbisesiz*

é. 95b/10 (2)

égiz *Hızlı, çabuk*

seyri égiz "hızlı, çabuk " 69b/5

egri *Doğru veya düz olmayan*; *eğri*

e. 64a/2

eḥādīṯ (Ar.) *Hadisler*

e. +ġa 88b/8

ehl (Ar.) *1. Sahip, malik*

e. +i 84b/12

e. +iġa 126b/12

e. -i ḫıred "akıl sahibi, akıllı″ 12b/12, 17a/11

e. -i neseb "asil olan idareci sınıfı, soylu, asilzâde" 8b/13

e. -i himmet "himmet sahibi, himmet ehli" 37b/7

e. -i ʿıyāl "aile" 41a/4, 59b/1

e. -i ḥükūmet "yönetici" 52a/11

e. -i ṣalāḥ "iyiler, iyi insanlar" 67b/7

e. -i vecd "tasavvuf ehli, ilahî aşk ehli" 104b/7

e. -i ṣafā "samimi, içi dışı bir olan, içinde kötülük bulunmayan, ermiş kimseler" 124a/7

e. -i naġme "şarkıcı, müzisyen" 105b/8

e. -i taṣavvuf "tasavvuf ehli" 126a/5-6

e. -i töhmet "suçlu, kabahatli kimse, günahkâr" 128b/2

2. Bir yerin, bir halkın topluluğundan olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemaat, topluluk

e. +i 89a/10

ejdehā (Far.) *Ejderha*

e. 80b/8

e. +dın 83a/12

ékeçi *Abla*

é. sin̂gil "abla ve küçük kız kardeş, kız kardeşler" 66b/11

ékkev *İkisi*

é. 10b/4

ékkevlen *Her ikisi, ikisi birlikte*

é. 91a/3

ékki *İki*

é. 3b/5, 3b/6, 5a/5, 5a/8, 9a/11, 13b/4, 14b/9, 16b/7, 17b/10, 17b/11, 20a/11, 21a/2, 23a/13, 32a/4, 33b/12, 34b/1, 36a/6, 36a/11, 39b/2, 41a/11, 44a/8, 48a/1, 48a/10, 48b/8, 48b/10, 50a/4, 50a/11, 51b/12, 52a/13, 52b/1, 53a/7, 53a/10, 53b/1, 54b/7, 59a/13, 59b/1, 59b/2, 60b/5, 65b/6, 66b/10, 69a/3, 69b/1, 69b/2 (2), 69b/10, 71b/7, 75b/4, 78a/7 (2), 78a/10, 78b/4, 78b/6, 80a/6, 81b/3 (2), 82a/2, 82b/6 (2), 84a/5, 84a/6, 84a/7 (2), 85b/9, 87b/3, 88b/5 (2), 91b/4, 93b/6, 93b/9, 94a/6, 97b/11, 98a/5, 98b/2, 99a/7, 99a/8, 103a/13, 103b/6, 103b/10, 104a/9, 108a/3, 108a/4, 112b/11, 114b/11, 115a/12, 115b/9, 119b/3, 119b/6, 125b/11, 126b/8, 126b/12, 127a/2, 128a/5 (2), 128a/13

é. +din 72a/2

é. +dindür 54a/5

é. +dür 7b/4

é. +dürler 2b/2

é. +mizdin 91a/13

é. +mizniŋ̂g 5b/11

é. +ni 12a/3, 113b/13

é. +niŋ̂g 24a/7

é. +si 4a/1, 29b/3, 51a/8

é. bol- "sayı bakımından ikiye ulaşmak, iki olmak" 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2), 75b/3

é. cihān "dünya ve ahiret" 55b/2, 117a/6
é. yüzlüg bol- "özü sözü bir olmamak, iki yüzlü olmak" 83a/11, 88b/2,
é. yüzlüg "özü sözü bir olmayan, kendisini olduğundan başka türlü gösteren, riyakâr, iki yüzlü" 83a/11

ékkile *İki, ikisi*, *her iki*
é. 41a/11, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8

ékkilesi *İkisi*
é. 51b/11
é. +ni 51a/9, 126b/13
é. +nin̂g 36a/10

ékkilik *1. İki olma durumu; ikilik*
é. (é. dülik) 2b/2
é. +nin̂g 2b/8-9
2. Allah'tan başka şey düşünme, kalbinde Allah düşüncesi yanında dünya hayatını, malı mülkü düşünme
é. 127b/8

ékkinçi *İkinci*
é. 2b/11, 14b/11, 16b/3, 22b/4, 23a/2 (2), 24a/11, 32a/11, 36a/12, 39b/1 (2), 45a/1, 49b/6, 55b/3, 58a/10, 62b/1, 66b/8, 67b/3, 67b/11, 73a/9, 78b/7, 83a/5, 85b/8, 86a/2, 86a/12, 86b/6, 98a/10, 99a/1, 107b/8, 108a/4, 119b/6, 119b/9, 122b/1, 124a/13, 125b/2
é. +ge 35a/10
é. +si 4a/3

ékki min̂g *İki bin*
é. 45b/1

ekrem (Ar.) *Cömert, kerem sahibi*
Ḥażret-i Resūl-i E. "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8

ekṣer (Ar.) *Çok, birçok*
e. 15a/3, 29a/11, 75a/3
2. Genellikle, çoğunlukla
e. 22a/10, 36b/8, 70a/4

él *1. Halk, ahali*
é. 24b/2
é. +ge 24b/1
é. +i 43b/3
é. +in̂gçe 24b/1
é. +nin̂g 10a/12
2. Yabancı; el
é. 41a/3, 47a/13
é. +ge 66a/10
3. *El*
é. +ige 103b/3

elbette (Ar.) *Şüphesiz, muhakkak, mutlaka; elbette, krş.* **elpette**
e. 24b/12, 28a/13, 46b/9, 55a/2, 58a/11, 65b/12, 68b/10, 74b/2, 77a/13, 77b/7, 79a/9, 86b/1, 109b/12, 125a/4

élçi *Elçi, sefîr*
é. 17a/1, 17a/2, 81a/8, 110a/9, 110a/11
é. +din 17a/6
é. +ge 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11
é. +ni 81a/10
é. +nin̂g 17a/4
é. +sidür-mén 125a/10

elem (Ar.) *Iztırap, keder, gam, tasa; elem*
e. 16a/2, 16a/3
e. +din (renc e.) 27a/4
e. +ige (derd e.) 119a/10
e. +im (renc e.) 31a/11

elemnāk (Ar.+Far.) *Elemli, hüzünlü, üzgün, mutsuz*
e. bol- "mutsuz olmak, üzgün olmak" 42b/8

el-ḥaḳ (Ar.) *Doğrusu, gerçekten, hakikaten*
e. 61a/13

el-ḥāl (Ar.) *Şimdi, şu anda, hâlihazırda*
e. 38b/6, 80a/13, 120a/3

el-ḥāṣıl (Ar.) *Sözün kısası, hasılı*
e. 51b/7

elif (Ar.) *1. Doğru, düz*
e. tart- "elif gibi düz olmak" 63a/5-6
2. Arap alfabesinin ilk harfi
e. 110b/2, 110b/8, 111b/11, 112a/4
elif lām mīm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8

élig *El*
é. 38a/1
é. +(élg)i 36a/4
é. +(élg)ide 30b/2, 59a/9
é. +(élg)idin 56a/4

é. +(élg)imge 33b/9
é. +(élg)in 45b/7
é. +(élg)ini 45b/6
é. +leri 64a/2
é. +leride 9a/10
é. +idin két- "idaresinden çıkmak, elinden çıkmak" 56a/4-5
uşşaḳ é. "parmak" 64a/2

el-ḳıṣṣa (Ar.) *Sözün kısası, kısaca*
e. 39a/9, 60b/5

el-ḳudretu'llāh (Ar.) "*Ey Allah'ın kudretlisi" manasında bir ibare*
e. 110a/3

ellig *Elli sayısı*
e. 30b/13, 31a/1, 34a/13, 91a/1

elpette (Ar.) *krş.* **elbette**
e. 18a/1

élt- *1. Götürmek, iletmek*
é. -edür 11a/8
é. -ip 11a/11, 24b/4, 111b/12, 112b/4, 118b/8
é. -ti 11a/10
é. -tim 11a/13
é. -ip bér- "iletivermek, götürüvermek, teslim edivermek" 112b/4, 118a/8
2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
é. -geli (cān é. b.) 115a/1-2
é. -gey (feşīmānlıḳ é.) 25b/6

emān (Ar.) *1. Emin, emniyet, muhafaza*
e. +ıda 6b/11
2. Mühlet, süre, müsaade, izin
e. bér- I "mühlet vermek, müsaade etmek, süre vermek" 38b/6
e. bér- II "izin vermek" 85a/10

emānet (Ar.) *Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya; emanet*
e. 1a/4, 60a/8, 60a/9, 60a/10, 60a/11, 60b/1, 60b/9, 61a/7-8, 61a/8, 61a/11, 61a/13, 61b/6, 61b/8
e. +ge 61a/5, 61a/10
e. +inĝizni 60b/12
e. +ni 60a/12, 61a/5, 61a/9, 61a/11
e. +niñg 61a/7
e. bér- "bir şeyi bir kişiye emanet olarak bırakmak, emanet etmek, emanet vermek" 60a/9, 61a/2, 61a/5, 61b/5, 61b/6

emānet-dār (Ar.+Far.) *Bir şeyi emanet olarak muhafaza eden kimse; emanetçi*
e. +dın 61a/5
e. bol- "emanetçi olmak" 61b/7

emānet-dārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Emanetçilik*
e. +ġa 61b/8

émdi *1. Şimdi*
é. 23b/10, 25a/10, 28a/4, 28b/4, 39a/6, 42b/13, 46b/6, 51b/12, 65a/3, 85b/2, 99a/9, 108a/8, 120a/1, 122a/5, 127a/13
2. Artık, bu andan itibaren
é. 113b/5
3. Bu durumda, bu hâlde, o hâlde
é. 114b/2

émes *1. Değil*
é. 6b/9, 15b/12, 19b/11 (2), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (3), 21a/4, 21b/1, 21b/11, 24a/4, 36b/11, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 41a/1, 46b/10, 54b/10, 55b/6, 59a/1, 72b/3, 73b/12, 78a/9, 89b/8, 94b/11
é. +dür 9a/6, 34a/7, 42a/8, 46a/1, 54b/4, 54b/9, 58b/11, 59a/8, 64b/1, 67b/6-7, 70b/3, 70b/11, 79b/9, 80b/5, 85b/9, 87a/6, 89a/3
é. +dürler 78a/6
é. +sen 21b/3
2. Yok
é. bol- "yok olmak, ortadan kalkmak" 65b/3-4

émgek *Emek*
é. 112a/7
é. +ini 13a/5

emīn (Ar.) *1. Güvenli, güvenilir (kimse); emin*
e. 62a/2, 97b/7, 127a/4
e. +lerniñg 62a/2
e. bol- "emin olmak, güvende olmak, güvenmek, emniyette olmak" 6b/7, 6b/8, 6b/13, 13a/10, 13a/11, 13a/11-12, 13a/12, 25b/5, 27a/13-27b/1, 28b/6, 36a/10, 53a/5, 54a/13, 55b/4, 59a/10, 64b/7, 66b/12, 74a/5, 79b/13, 81b/10,

82a/7-8, 96a/11, 96b/11, 97b/9, 106a/13

e. ḳıl- "emin hâle getirmek, inndırmak, güvenilir hâle getirmek" 106a/13

2. Güven içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli

e. +dür 107a/1

emīnlik (Ar.+T.) *Güvenilir olma durumu; güvenilirlik*

e. 62a/1

emīr (Ar.) *Yönetici, hükümdar, reis*

e. 39b/13, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 45b/7, 45b/13, 53b/13 54a/2, 54a/4, 54a/7, 85a/9, 85a/10, 109a/10

e. +ge 45b/2

e +i 111a/2

e. +nıŋ 45b/5, 45b/8, 54a/1, 54a/3

Emīr Ebu's-Sevād (ka) *Gence meliklerinden biridir. Bu isim kaynaklarda Ebu'l-Esfâr, Ebu'l-Esfâr Emir Şâpûr bin Fazl; Ebu'l-Esvâr, Ebu'l-Esvâr Şâpûr bin Fazl; Ebu'l-Esvâr Birinci Savur bin Fazl şeklinde geçmektedir. krş.* **Emīr Ebu's-Sevād Şādır bin Ebū'l-Faẓl**

E. 18b/9, 19a/9-10, 19a/11

E. +nıŋ 18b/6, 18b/11-12, 19b/6

Emīr Ebu's-Sevād Şādır bin Ebu'l-Faẓl (ka) *krş.* **Emīr Ebu's-Sevād**

E. 18b/7

Emīr Eşrefü'l-Meᶜānī (ka) *Kabusnâme'nin yazarının amcasının oğlu, kaynaklarda Emīr Eşrefü'l-Meᶜālī şeklinde geçmektedir*

E. 52b/13

Emīr Faẓlūn (ka) *Şeddadilerin ilk hükümdarı olan Muhammed b. Şeddad'ın Gence bölgesinde hüküm süren oğlu, Gence hükümdarı, krş.* **Faẓlūn, Faẓūl**

E. 107a/9

Emīr-i Ḫorāsān *Horasan valisi*

E. 111b/5, 112b/6, 112b/8

E. +ġa 111b/11, 112b/3-4

E. +nıŋ 112a/2

Emīr Veşme (ka) *934-967 yılları arasında Ziyariler hanedanının emirliğini yapmış olan hükümdar, kaynaklarda Emīr Veşmgīr olarak geçmektedir*

E. 52b/12

emīrlik (Ar.+T.) *Beylik, emirlik*

e. +i 54a/7

emīrü'l-müʾminīn (Ar.) *Müminlerin reisi, halife*

e. 11b/8, 11b/13, 12a/6, 20b/8, 20b/13, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 110a/12

e. +din 38b/8

e. +ge 39a/8

e. +nıŋ 21a/1

Ḥażret-i e. "Hazreti Ömer" 76a/6, 76b/3

Ḥażret-i e. "Hazreti Hasan" 76b/9

emlāḳ (Ar.) *Mülkler, ev, tarla, arsa gibi taşınmaz mallar*

e. +ını 118a/12

emn (Ar.) *Güven, emniyet*

e. 6a/12

emr (Ar.) *Buyruk, emir*

e. (e. fermān) 110a/4

e. +nıŋ 7b/4

e. ḳıl- "emretmek, buyurmak" 12a/5

emvāl (Ar.) *Mallar, mülkler*

e. 38b/7, 118a/12

e. +im 38b/6

e. +ini 118a/2

e. +ni 38b/9

encüm (Ar.) *Yıldızlar*

pādşāh-ı e. ve eflāk "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13

endām (Ar.) *Uzuv, vücudun bir parçası*

e. +larıŋ 48b/10

e. +larnı 4b/12

endāze (Far.) *Ölçü, miktar, süre*

e. +si 50a/2-3, 52a/12

e. +side 42b/11, 57a/3, 82b/12

e. +side (ḥad e.) 107a/5-6

e. +sidin 34b/13

e. +sige 45a/3

e. +sini 82b/13

e. ḳoy- "süre koymak, zaman sınırı koymak" 33a/3

endek (Far.) *Az, biraz, az da olsa*

e. 33a/11, 47a/1, 51b/2, 57a/4, 57b/1, 57b/2, 66a/8, 94a/1, 94a/2, 95a/19, 108b/3

endīşe (Far.) *1. Kaygı, tasa; endişe*

e. +si 92b/10, 127a/4

e. tuy- "endişelenmek, korku duymak" 116b/2

2. Düşünce, fikir

e. 81a/11, 81a/13, 81b/11,

e. (fikr e.) 51a/4, 51a/6

e. +de 113a/12

e. +ni (fikr e.) 51a/9

e. +ni 22b/3, 22b/4

e. +side 68b/9, 77a/12, 110b/4

e. +sini 13b/11

e. ḳıl- "düşünmek" 1a7/-8, 2a/4, 2a/5, 2a/6, 9b/3, 17a/11, 22b/2-3, 24a/9, 45a/11, 61a/4, 77b/4, 118a/5

endīşe ve fikr ḳıl- "Düşünmek" 128a/1

endīşelig (Farr.+T.) *Fikir sahibi, düşünce sahibi, düşünceli, akıllı*

e. (fikr e.) 113a/1

endūh (Far.) *Gam, keder, tasa*

e. (e. ġam) 12b/10

énege *Dadı, bakıcı*

é. +ge 73a/9, 75b/7

engüşt (Far.) *Parmak*

e. 100b/4, 100b/6

ensiret- *Gönlü, aklı bir şeyle meşgul etmek, (gönlünü) kederlendirmek, kaygılandırmak, (gönlünü) endişede tutmak*

a. -me 66b/1

ensizraḳ *Daha keder verici, daha endişe verici, daha sıkıtılı*

i. 16a/3

ér I *1. Yiğit, erkek; er*

é. 42b/9, 102a/11

é. +dür 71b/10

é. +ge 66a/12

é. +niŋ̂g 55a/3-4

é. +sén 16b/5

2. Eş, koca; er

é. +de 75b/10

é. +ge 75b/1, 75b/9, 76b/13

é. +i 72a/6, 76a/4

é. +ige 72a/6

é. +ini 72a/5

ér II *erken*

ér fat "biran önce, çabucak, derhâl" 72a/12

ér- *1. krş.* **é-**

é. -di (tola é.) 5a/5, 73b/9

é. -di (żarūr é.) 5a/6

é. -di (kişi é.) 5b/6, 18b/11, 23a/11, 23a/12, 23a/12-13, 38b/3, 80a/10, 90b/2, 111a/8 (2), 113a/9

é. -di (yoḳ é.) 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4

é. -di (peşt ü penāhı é.) 5b/7

é. -di (mundaġ é.) 6b/4

é. -di (bar é.) 11a/11, 11a/2, 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 46a/9, 46a/10, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 60b/8, 73a/13, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5

é. -di (ẓāhir é.) 11a/3

é. -di (kūdek é.) 11a/5

é. -di (uluġ é.) 11a/7

é. -di (zamānı é.) 18b/8

é. -di (yılı é.) 18b/8

é. -di (ḫūbraḳ é.) 21a/8

é. -di (vaḳti émes é.) 21b/11

é. -di (bu é.) 25a/7-8, 28b/10, 115b/2

é. -di (uşbu é.) 28a/2, 122a/5

é. -di (ḳarı kişi é.) 31b/7

é. -di (ḳarı é.) 31b/9

é. -di (māh-ı ramażān é.) 38b/11

é. -di (Rūm pādşāhı é.) 39b/9

é. -di (vezīri é.) 45b/9

é. -di (cāme-dār é.) 46a/10

é. -di (Nūştigin é.) 46b/2

é. -di (kerek érmes é.) 48b/1

é. -di (ḳaraŋ̂ġu é.) 60b/7

é. -di (özümniŋ̂ é.) 61a/13

é. -di (Manẓar é.) 73b/1
é. -di (Rūmda é.) 75a/7
é. -di (Meẕheb é.) 80a/10
é. -di (pādşāh é.) 81a/2
é. -di (Seyyide é.) 81a/2
é. -di (ṣāliḥa é) 81a/2
é. -di (ʿamekiniṉg ḳızı é.) 81a/3
é. -di (Faḫru'd-devleniṉg köçi é.) 81a/3
é. -di (ol oġulda é.) 81a/5
é. -di (nā-ḳābil é.) 81a/6
é. -di (tirig é.) 81a/11, 81b/7, 109a/11
é. -di (ṣāḥib-i tedbīr é.) 90b/3
é. -di (münkir é.) 90b/4
é. -di (né ṭarīḳada é.) 90b/11
é. -di (dīnār é.) 91a/1
é. -di (dostum é.) 91a/5
é. -di (néme é.) 95a/2
é. -di (yavuḳ é.) 106b/5
é. -di (uşbu é) 108a/5-6, 116b/2
é. -di (uluġı é.) 110a/13
é. -di (yigitlik vaḳtı é.) 110b/7
é. -di (zamānı é.) 111a/2
é. -di (Nişābūrda é.) 111a/2
é. -di (aḫir vaḳtı é.) 111a/3
é. -di (Cürcānnıṉg ḫaṭībi é.) 111a/6
é. -di (anıṉg buyruġıda é.) 111a/9
é. -di (ḫāżır é.) 112b/5, 114b/1
é. -di (andaġ é.) 112b/11
é. -di (Ṣāḥib-ḫānnıṉg münşīsi é.) 113a/9
é. -di (endīşede é.) 113a/12
é. -di (vaḳt é.) 113a/13
é. -di (itāʿatide é.) 119b/3
é. -di (ten ve cān é.) 126a/5
é. -di (izdemek é.) 126b/6
é. -di (hem-rāh é.) 127a/5
é. -di (ġamda é.) 127a/6
é. -di (oġrılar ve ḳaraçılarnıṉg mekānı é.) 127a/7
é. -diler (Emīr Ebū's-Sevādnıṉg bubası é.) 18b/12
é. -diler (rāżī é.) 111a/5
é. -diler (hem-rāh é.) 5b/8
é. -diler (ékki kişi é.) 126b/9
é. -dim (mén é.) 12a/8
é. -dim (tirig é.) 25a/8
é. -dim (bar é.) 56a/10
é. -dim (dost é.) 90b/13
é. -dük (kişi é.) 73b/13
é. -ken (işi é.) 115b/13
é. -mes (dék é.) 5b/2
é. -mes (andaġ é.) 7a/6
é. -mes (işi é.) 7a/7
é. -mes (ḫālī é.) 7b/3
é. -mes (yıraḳ é.) 14a/12
é. -mes (obdan ve yaḫşı é.) 16a/9
é. -mes (revā é.) 20a/9
é. -mes (lāyıḳ é.) 23b/9
é. -mes (ʿaceb é.) 31a/12
é. -mes (ʿaḳldın é.) 32b/2
é. -mes (teftīş ḳılmaḳ é.) 92b/12
é. -mes (meşhūr é.) 94a/9
é. -mes (ḫūb é.) 103a/10
é. -mes (néme é.) 107a/3
é. -mes (nökerlik é.) 109a/1
é. -mes-durur (ādem é.) 46b/10
é. -mesdür (revā é.) 92b/7
é. -mesdür (dāḫil é.) 98a/12
é. -mesdür (vaḳt é.) 102a/11
é. -mesdür (bir ḳısm é.) 104b/5
é. -mesdür (laṭīfraḳ é.) 104b/10
é. -mesdür (helāk bolmaḳnıṉg nişānesi é.) 107a/6
é. -mesdür (vācib é.) 114b/10
é. -mesdür (taşḳarı é.) 114b/12
é. -mesdür (pādşāh é.) 119a/3
é. -mesdür (pādşāhlıḳ é.) 120a/12
é. -mes-mén (kişi é.) 110a/7
é. -miş (bar é.) 11a/13
é. -miş (Nūştigin é.) 46b/6
é. -miş (şubu é.) 119b/11

2. Fiillerle birlikte kullanılarak birleşik çekim oluşturur.

é. -di (bolmas é.) 2a/10, 51a/12
é. -di (ḳılıp é.) 3b/9
é. -di (tartar é.) 5b/7

é. -di (yürür é.) 5b/8
é. -di (bilsem é.) 6a/1
é. -di (bolsa é.) 7b/10, 51a/8
é. -di (bolur é.) 7b/10, 7b/12
é. -di (örgenip é.) 11a/3
é. -di (ḳabūl ḳılġan é.) 11a/4
é. -di (kāmil bolmap é.) 11a/5
é. -di (körsetür é.) 11a/6
é. -di (barur é.) 11a/9, 29b/7
é. -di (dép é.) 11b/11, 91b/6
é. -di (kélür é.) 12a/2
é. -di (olturup é.) 15b/9, 33b/5
é. -di (öter é.) 15b/10, 23a/13
é. -di (külmes é.) 16a/12, 119b/9
é. -di (endīşe ḳılmasam é.) 17a/11
é. -di (sorar é.) 18b/13, 19a/4
é. -di (yatıp é.) 21a/6
é. -di (ḳılışur é.) 23b/1
é. -di (ḳoyar é.) 28b/12
é. -di (salur é.) 28b/13, 106b/6
é. -di (ötkerür é.) 29a/1
é. -di (tapmap é.) 31a/2
é. -di (körmep é.) 31a/3-4, 31a/5
é. -di (çıḳıp é.) 31a/7-8
é. -di (ötüp é.) 45b/8-9
é. -di (dost tutar é.) 46a/11
é. -di (yeksān ḳılur é.) 46a/13
é. -di (gümān ḳılur é.) 46a/13
é. -di (yétip é.) 50a/8, 97a/7
é. -di (turup é.) 51a/4
é. -di (tutar é.) 51a/9, 76b/2, 119b/3
é. -di (yādıġa kéltürelür é.) 51a/10
é. -di (tura'lsa é.) 51a/10-11
é. -di (uyḳuġa bara'lmas é.) 51a/11
é. -di (ᶜafv ḳılmas é.) 56a/1
é. -di (öltürsem é.) 56b/2
é. -di (başımġa kün tüşmegey é.) 56b/3
é. -di (iş ḳılur é.) 75a/4
é. -di (ḳarār tafıp é.) 75a/5
é. -di (tirigçilik ḳılur é.) 75a/7
é. -di (aytur é.) 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2
é. -di (ḳılur é.) 81a/5, 85a/12 (2), 113a/10
é. -di (ẖalvet ḳılur é.) 81a/7
é. -di (yétgürüp é.) 81b/5-6
é. -di (feydā bolmas é.) 84b/9
é. -di (tüşmese é.) 86a/7
é. -di (yüz kéltürmes é.) 86a/8
é. -di (revā ḳılur é.) 86b/1
é. -di (yıġlar é.) 91a/2
é. -di (tebāh bolur é.) 93a/13
é. -di (yétmes é.) 93b/4
é. -di (muᶜāmele ḳılıp é.) 94b/1
é. -di (alıp kélür é.) 97a/3
é. -di (satturur é.) 97a/4
é. -di (naṣīḥat ḳılur é.) 97a/5
é. -di (éşitmes é.) 97a/6
é. -di (içer é.) 109a/6,
é. -di (tüşüp é.) 109a/6
é. -di (fütür é.) 109b/4
é. -di (derece tapmaġan é.) 110b/7
é. -di (barmas é.) 111a/3
é. -di (yürüşür é.) 111a/11
é. -di (ḳolġa kéltürgeli bolur é.) 111a/12
é. -di (ölmegey é.) 111b/10
é. -di (ayta'lmas é.) 113a/12
é. -di (kirip é.) 113b/1
é. -di (bilür é.) 116b/1
é. -di (yürmes é.) 116b/1
é. -di (ᶜāmil ḳılıp é.) 118a/1
é. -di (anĝlatmas é.) 119b/9
é. -di (düşnām ḳılmas é.) 119b/10-11
é. -di (naṣīb bolup é.) 124a/3-4
é. -di (naṣībe bolup é.) 124a/5
é. -di (yürür é.) 127a/2
é. -di (izdemes é.) 127a/3
é. -di (yatar é.) 127a/4
é. -di (ayrılmas é.) 127a/5
é. -diler (izder é.) 11b/5
é. -diler (ötüp barur é.) 16a/8
é. -diler (dér é.) 31b/6, 46a/11
é. -diler (mutāyebe ḳılur é.) 41b/11
é. -diler (bérip é.) 46b/3

é. -diler (örgenür é.) 75a/11
é. -diler (siyāset ḳılıp é.) 110b/8-9
é. -diler (olturup é.) 125a/9
é. -diler (olturar é.) 126b/10
é. -diler (dost tutar é.) 126b/11
é. -dim (kelmes é.) 6a/2
é. -dim (alur é.) 12a/3
é. -dim (tiriglik ḳılur é.) 12a/3-4
é. -dim (aytur é.) 17a/13
é. -dim (körgen é.) 18b/9
é. -dim (barıp é.) 18b/12
é. -dim (cevāb bérür é.) 19a/1
é. -dim (ḥāẓır bolur é.) 19a/4
é. -dim (éşitip é.) 21a/4, 33b/4, 120a/10
é. -dim (nikāḥ ḳılıp é.) 24a/3
é. -dim (alıp kéter é.) 61a/4
é. -dim (ʿafv ḳılur é.) 85b/2
é. -dim (bilgey é.) 86b/10
é. -dim (örgetgey é.) 86b/10
é. -dim (dép é.) 91a/10
é. -dim (kétgey é.) 86b/11
é. -dim (bérip é.) 91b/2
é. -dim (beyān ḳılıp é.) 99a/9, 103a/2
é. -dim (münşī bolmaġay é.) 111b/9
é. -dinĝ (kelmes é.) 6a/2
é. -dinĝ (ḳılur é.) 8a/8
é. -dinĝ (ḳılıp é.) 9b/9
é. -dinĝ (emānet bérip é.) 61a/2, 61a/5
b. -dinĝ (bérip é.) 91b/2
é. -dinĝ (démes mü é.) 92a/11
é. -dinĝ (ilzām ḳılmas mu érdinĝ) 92a/12
é. -dinĝiz (sözlemegen bolġay é.) 21a/10
é. -dük (olturup é.) 91a/4
é. -ken (ḳılġuluḳ é.) 56b/3
é. -ken (ötkergülük é.) 56b/4
é. -se (bolur é.) 125b/7
é. -senĝ (izder é.) 117a/6

3. Görülen geçmiş zaman ekini almış fiillerle birlikte kullanılarak zarf-fiil oluşturur

é. -se (bildinĝ é.) 9b/8,
é. -se (saldı érse) 11a/7
é. -se (ötti é.) 11b/5-6, 46a/11
é. -se (kéldi é.) 12b/3
é. -se (éşitti é.) 16a/1
é. -se (kördi é) 18b/12
é. -se (ḳıldım é.) 19a/9
é. -se (bardı é.) 29a/2
é. -se (tamām boldı é.) 31a/6
é. -se (kéltürdiler é.) 31b/8
é. -se (māh-ı ramażān érdi é.) 38b/11
é. -se (yudı é.) 45b/6-7
é. -se (anĝladı é.) 114b/4

erbaʿa (Ar.) *Dört*

e. +ge 98b/2

ʿanāṣır-ı e. " eskiden, maddi âlemin esasını teşkil ettiğine inanılan ve basit cisim olarak kabul edilen dört unsur: Su, hava, ateş, toprak" 98b/2 (2)

ercel (Ar.) *Bir ayağı beyaz at*

e. 70b/4

éren *Yiğit, er, eren*

é. +ler 16b/4, 48a/8
é. +lerni 72b/9

érenlik *Yiğitlik, erlik, erenlik*

é. 16b/5, 108b/10
é. +de 83a/4

Ermenī *Ermenistan'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse; Ermeni*

E. 64b/3

érmes *Değil, krş.* **émes**

é. 47a/1, 48b/1, 51b/3, 51b/12, 52a/1, 53b/1, 53b/5, 56a/13, 61a/5, 61a/6, 76a/8, 81b/1
é. +durur 46b/10
é. +dür 37b/7, 37b/10, 41b/10, 42b/3, 43b/7, 44a/4, 49b/3, 53b/8 (2), 53b/9, 58a/2

érse *dA, bile , -dığı zaman anlamında kullanılan kuvvetlendirme edatı*

é. 104a/13

érte *Sabah, sabahleyin*

é. 8b/4, 54b/10
é. +din 38a/5, 94b/9, 94b/13
é. +si 20b/7

értegen *Sabah, sabahleyin, erken, erkenden*

é. 33a/11, 52a/7, 52a/8

értelik *Sabah öğünü, sabah yenen yemek*

é. 54b/5

ervāḥ (Ar.) *Ruhlar*

e. 98b/6

erzānçılıḳ (Far.+T.) *Ucuzluk, bolluk*

e. +da 97b/11

erzen (Far.) *Ucuz*

e. 67b/9

esb (Far.) *At*

e. -i maġrib "gözü beyaz olan at" 70b/5

e. -i ḥavl "iki ayağı çarpık olan at" 70b/6

e. -i ḳāli^{c} "tembel olan ve tırnaklarının etrafında tüy olan at" 70b/7

e. -i mihteri^{c} "tırnağının çevresinde ve üstünde tüyü olan at" 70b/10

e. -i aṣdaf "tırnağı kısa olan at" 70b/10-11

e. -i a^{c}zel "karnını sallaya sallaya yürüyen at" 70b/12

e. -i esḥaḳ "sürekli aksak olan at" 71a/1

esbāb (Ar.) *1. Sebepler*

e. +ı 7a/9

e. -ı żarūrī "zaruri nedenler, zaruri sebepler" 98b/13-99a/1

2. Ekip biçmek, tarım yapmak için gerekli olan demir, saban vb. araç gereçler

e. +ını 121a/2

3. Günlük hayatta işe yarayan tarak, ibrik , seccade vb. araç gereç

e. +lardın 128a/7

esḥaḳ *Aksak, aksak olma durumu*

e. -i esḥaḳ "sürekli aksak olan at" 71a/1

eṣer (Ar.) *1. İz, nişan, belirti*

e. +i 9b/13, 40b/5, 65a/11, 65b/4, 75a/12

e. +lerini 96b/8

2. Tesir, etki

e. 122b/13

e. ḳıl- "tesir etmek, etki etmek" 79b/7

esīr (Ar.) *Tutsak; esir, krş.* **yesīr**

e. +ge 87b/1

e. +inĝdür 85b/7

e. +lerġa 125a/4

e. +lerge 85b/8

e. +ni 85b/9

e. ḳıl- "tutsak etmek, esir almak, esir etmek" 76a/5

e. bol- "birine mecbur olmak, birinin etkisinde, himayesinde olmak, birinin buyruğu altına olmak" 119a/12

esīrlik (Ar.+T.) *Tutsaklık; esirlik*

e. +ninĝ 85b/8

esrār (Ar.) *Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar; esrar*

e. 22a/8

e. +ıdın 87b/5

e. +ını 109b/11, 113a/4

e. +ınĝız 113b/4

e. +nı 112b/6

éşek *Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep; eşek*

é. 104a/5

éşik *1. Kapı*

é. 70a/12

é. +(g)i 29a/2, 30a/10

é. +(g)ige 13a/1, 13a/2

é. +(g)ini 59a/5

2. Dışarı; kapı

é. +din 61b/6

éşil- *Bağlanmak*

é. -se 82b/11 (2)

éşit- *1. Duymak; işitmek*

é. -e-mén 89b/8

é. -gen 5b/2, 20b/3, 22b/10

é. -gendin 20a/1

é. -genlerinĝni 106a/5

é. -genni 87a/4

é. -genninĝ 86b/12-13

é. -gey-sén 10a/13

é. -gil 22b/1, 22b/5, 28a/4, 38a/10, 89b/8, 113b/8, 125b/1

é. -güçiler 89b/5
é. -güçige 20a/2
é. -güçiler 89b/5
é. -güçiniŋ 105b/4
é. -gülük 21a/5
é. -ip 19a/11, 42a/7, 76a/9, 91a/10,
é. -ip (ögze) 21a/4, 33b/4, 120a/10,
é. -ipdürler 24b/12
é. -ipdür-mén 11a/1, 12a/12, 16b/13, 20b/6, 23a/10, 28b/8, 29b/6, 45a/13, 53b/12, 60b/2, 70b/4, 76b/11, 78b/9-10, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 94a/13, 109b/13
é. -medim 34a/13
é. -megeç 24b/9
é. -megenni 5b/1
é. -mek 9b/5, 24b/11, 28a/5, 30a/10, 51a/1, 123a/6
é. -mekdin 13b/2, 92b/3-4
é. -mese 24b/6
é. -mesler 23a/6
é. -mes-sen 36a/12-13
é. -seŋ 88b/7
é. -ti 16a/1
é. -tiler 125b/7
é. -tim 12b/4, 21a/10, 102a/11, 113a/8, 119b/11, 126b/7
é. -ürdin 22b/5
é. -ürler 5b/1
é. -ür-sén 38a/10, 42b/1
é. -güçi bol- "işitecek olmak, duyacak olmak" 89b/5-6
ḳabūl ḳulaġı birle é.- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8
2. Bir kimsenin sözünü veya emrini dinlemek, sözüne, emrine riayet etmek, emre uymak
é. -ip 108a/6
é. -gil 87a/1
é. -megeniŋ 118a/13
é. -megey 118b/1
é. -megil 87a/2
é. -mes 97a/6
é. -mese 118a/10
é. -ür 52a/2
3. Müzik, şarkı vb. dinlemek
é. -güçi 104b/12, 105a/1

éşitil- *1. Duyulmak, işitilmek,*
é. -sün 26a/1
2. Haber alınmak, öğrenilmek, işitilmek
é. -di 23b/2, 113a/10

éşittür- *İşitmesini sağlamak, duyurmak; işittirmek*
é. -üp 42a/12, 89a/3

eşrefī (Ar.) *Para, altın para*
e. 11b/9, 21a/3, 45b/1, 60b/8, 61a/4, 127a/10
e. +dür 11b/3
e. +ge 45b/4-5
e. +ni 127a/11, 127a/12
e. +niŋ 127a/10
e. +si 127a/4-5

eşrefīlig (Ar.+T.) *Para sahibi, eşrefi sahibi*
e. 127a/7-8

eşyā (Ar.) *Eşya*
e. +sı 91a/1

ét- *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
e. -güsidür (yoḳ e.) 83b/8
e. -mek (şādlıḳ e.) 82b/1-2
e. -tiŋiz (kāh e.) 95a/1

étek *Etek*
é. +(g)ini 9a/12

etrāf (Ar.) *1. Dış görünüş*
e. +ıġa 62b/4
2. Kıyı, kenar, dış taraf
e. +ıda 67b/8
3. Civar, çevre; etraf
e. -ı ᶜālem "dünyanın her yeri, etrafı, her köşesi" 81b/4-5
e. -ı cānib "dünyanın, cihanın her yeri, her tarafı" 82b/3-4
4. Bir kimsenin devamlı ilişkide bulunduğu insanlar, çevre, muhit
e. +ıŋ 120a/8

evlā (Ar.) *Daha uygun, daha iyi, daha layık; evla*
e. +dur 78a/11

evlād (Ar.) *Çocuk; evlat*

e. +dur 8a/5

e. -ı Resūlu'llāh "Hazreti Muhammed'in soyundan gelen (kimseler)" 23b/5-6

evliyā (Ar.) *Allah'ın sevgilisi olan; hâli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerametler sebebiyle halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul, kullar, ermiş, ermişler, veliler; evliya*

e. +nın̂g 127b/10

évrül- *Dönüşmek*

e. -gey 81b/13

evvel (Ar.) *1. İlk, önce, evvel*

e. 4b/7, 14b/10, 22b/2, 25a/7, 33a/5, 33b/10, 33b/12, 35a/12, 36a/12, 37b/11, 41b/5, 44a/5, 45a/1, 48b/13, 49b/5, 55b/3, 62a/13, 62b/4, 62b/5, 62b/6, 69a/10, 84b/3, 84b/5, 88a/2, 91b/4, 92b/9, 95b/4, 97b/6, 99b/4, 108a/11, 122a/8, 128a/11

e. +ge 117a/2

e. +i 62b/5

e. +idin 90b/11

e. +idür 41a/7

e. +ini 88b/13

e. +ḳı 1b/5, 11b/1, 34a/1, 36b/2, 43b/9, 44b/1, 67b/5, 98a/9, 99b/1, 9b/10, 104a/12

2. Birinci

e. 67b/11, 83b/3, 107b/8, 108a/4, 124a/12, 125b/2

3. Baş taraf, baş kısım

e. +ide 87a/5

e. +iġa 110b/1

evvelīn (Ar.) *Önceki, öncekiler, eskiler*

e. 86b/10

éy *Ey*

e. 1b/5, 2b/12, 3b/7, 4a/13, 4b/5, 5a/7, 5b/2, 6a/10, 7a/1, 7a/9, 7b/6, 7b/13, 8b/11, 9a/11, 11b/8, 11b/13, 12b/4, 14a/5, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 16a/10, 16a/13, 17a/4, 17a/5, 17a/8, 17b/10, 18a/13, 19b/10, 20b/8, 21a/7, 21b/13, 23b/8, 24a/9, 25b/2, 28a/7, 28b/5, 29a/4, 29a/7, 29b/7, 30a/8, 30b/3, 31a/10 (2), 31b/9, 32a/1, 32b/12, 33b/6, 33b/8, 33b/10, 34a/10, 37a/1, 37a/4, 37a/11, 38b/5, 39a/3, 39a/10, 39b/13, 40a/3, 40b/2, 41a/5, 43a/3, 45a/6, 46b/6, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/2, 52a/10, 53b/10, 54a/7, 54a/8, 54b/2, 55b/9, 56a/7, 57a/4, 60a/9, 60b/9, 60b/12, 62a/5, 62a/13, 67a/6, 69a/1, 71a/7, 71b/11, 73a/7, 77a/8, 78b/2, 78b/12, 79b/10, 80a/12, 81b/8, 84b/2, 85a/10, 86a/3, 87a/5, 87b/7, 88a/1, 90b/5, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91a/5, 93a/9, 94a/7, 94b/7, 94b/9, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/2, 106a/9, 107a/12, 107b/6, 108a/9, 108b/12, 109a/10, 109b/1, 109b/5, 110b/8, 112b/13, 113b/4, 113b/11, 114b/1, 115b/5, 116a/2, 116b/13, 117a/6, 118a/9, 118a/10, 118b/8, 118b/10, 119b/1, 120a/1, 120a/11, 120b/12, 122a/8, 123b/10, 124a/10, 124b/2, 127b/9

eyle- *Yapmak, etmek anlamlarına gelen yardımcı fiil; eylemek*

e. (cemᶜ e.) 57b/4

e. -di (şīfte-ḥāl) 43b/2-3

e. -di (ᶜadem e.) 103b/7

e. -gey (nā-būd e.) 82b/2-3

e. -gil (kūşiş é.) 124a/10

e. -p (cilve e.) 47a/12

ezel (Ar.) *Başlangıcı olmayan zaman; ezel*

e. +de 8b/1

Ezher (ka) *Horasan hükümdarlarından Amr ibn-i Leys'in veziri*

E. 54a/1, 54a/7

ezrūy (Far.) *İle*

e. -ı ᶜaded "sayı ile, sayı açısından" 2b/5-6

e. -ı ᶜaḳl "akılla, akıl açısından" 4b/6

e. -ı diyānet "inançla, imanla, iman açısından" 4b/6

e. -ı fehm idrāk "idrak ile, anlayış ile" 2b/8

e. -ı müddet "zamanla, zaman açısından″ 2b/6

Ff

faḫr (Ar.) *Övünme, iftihar etme, gurulanma*
f. 80b/5
f. ḳıl- "övünmek, iftihar etmek" 77a/3

Faḫru'd-devle (ka) *983-997 yıllarında arasında padişahlık yapmış olan Büveyhi hükümdarı*
F. 81a/3, 81a/11, 81a/12
F. +niñ 81a/3

faḳīr (Ar.) *1. Yoksul, muhtaç; fakir*
f. 60a/3, 79b/1
f. +ler 58a/6, 61b/13
f. +lerni 79a/12
f. +lerniñ 58a/6
f. bol- "fakir olmak" 67b/2, 79a/12
2. Derviş
f. 126a/5

faḳīrlıḳ (Ar.+T.) *Yoksulluk; fakirlik*
f. 61b/13

fānī (Ar.) *Baki olmayan, gelip geçici; fani*
f. 57b/4

fārçe (Far.) *Parça*
f. 12b/1

fāriġ (Ar.) *El çekme, vazgeçme, kalkma, uzak durma*
f. bol- "kalkmak" 34a/4
f. tut- "uzak tutmak" 127b/2-3

Fārisī (Far.) *Farsça, krş.* **Pārisī**
F. 25a/5, 25a/6
F. +de 70b/6

Fārisī-gūy (Far.) *krş.* **Pārisī-gūy**
F. nı 65b/13

farīża (Ar.) *İslâm dininin kula farz kıldığı mükellefiyet, yapılması zorunlu olan Allah emri; farz*
f. +larnı 52a/7
f. +sını 52a/5

farḳ (Ar.) *İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık; fark*
f. 21a/3
f. +ı 119a/4, 125b/2
f. bol- "fark olmak, farklılık bulunmak" 52a/3
f. ḳıl- "ayırt etmek, fark etmek" 117a/8

farḳī (Ar.) *Bir fark*
f. 51b/12

farḳlik (Ar.+T.) *Farklılık, farklı olma durumu*
f. 103a/13

farż (Ar.) *1. Allah'ın her Müslüman tarafından yerine getirilmesi gereken emirleri; farz*
f. 4b/7, 6b/9
f. +larnı 3b/4
f. ḳıl- "farz kılmak" 5a/8
f. bol- "farz olmak" 5a/9
2. Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi var sayma, öyle imiş gibi kabul etme, öyle sayma
f. ḳıl- "varsaymak" 59a/10

fārūḳī (Ar.) *Keskin*
tiryāk-ı f. " çok kuvvetli, çok keskin bir panzehir" 35b/5

fāsıḳ (Ar.) *Şeriat hükümlerine uymayan günahkâr kimse*
f. 26b/2, 30a/1

fāsid (Ar.) *Bozuk, bozulmuş*
f. ḳıl- "bozmak" 14b/2
f. bol- "bozulmak" 19a/9

faṣīḥ (Ar.) *Açık, anlaşılır, düzgün ve yanlışsız konuşan, fesahatle söyleyen, fesahat sahibi*
f. ḳıl- "açık ve düzgün hâle getirmek, açık ve düzgün konuşmak" 89a/7

faṣl (Ar.) *1. Bölüm, kısım, bap; fasıl*
f. 88b/1, 89a/5, 90a/10, 100b/4, 100b/8
f. +nı 71a/11
2. Mevsim
f. +da 105a/9
f. +ı 97a/7

fat *1. Çabuk, hızlı, biran önce*
ér f. "biran önce, çabucak, derhâl" 72a/12
2. İlk
f. fırṣatda "ilk fırsatta" 80b/1

fatġına *Hızlıca, çabucak, krş.* **patġına**

f. 4a/12, 8a/11, 66b/1

Fāṭıma (ka) *Hazreti Muhammed'in kızı, Hazreti Ali'nin eşi; Hazreti Fatıma*

F. 76b/8

fatraḳ *Çabucak, biran önce*

f. 75b/9

fāyçe (Far.) *Bacak, krş.* **pāyçe**

f. +si 64a/1

fāyçelig (Far.+T.) *Bacağı olan; bacaklı*

f. 64a/1

fāye (Far.) *Rütbe, mertebe, derece, krş.* **pāye**

f. +ge 31a/7

fāyide (Ar.) *Fayda (<fāʾide)*

f. 13b/3, 49a/8, 57b/11 (2)

f. +si 4b/7, 8b/12, 85b/1, 114a/5

f. ḳıl- "fayda etmek" 22b/5, 58a/3

f. bol- "faydalı olmak, yarar sağlamak, fayda etmek" 36b/13

f. kör- "yarar görmek, fayda görmek" 68b/10

fażīlet (Ar.) *İnsanda iyilik etmeye ve fenalıktan çekinmeye olan devamlı ve değişmez istidad, güzel vasıf, erdem, fazilet*

f. 3a/12, 14a/7, 16b/10, 112b/12, 113a/11

f. +ge 14a/9

f. +leri 111a/10

fāżıl (Ar.) *Fazilet sahibi, erdemli, faziletli*

f. 14a/11, 111a/7, 111a/8

fāżılraḳ (Ar.+T.) *Daha erdemli, daha faziletli*

f. +dur 9a/3

f. ve hüner-mendraḳ bol- "daha erdemli ve daha hünerli olmak" 14a/11-12

fażl (Ar.) *Fazilet, erdem*

f. u kerem "fazilet ve cömertlik" 34b/8-9

fażla (Ar.) *Artmış olan, ihtiyaçtan artık olan, geriye kalmış; fazla*

f. +nı 35a/5

Fażlūn (ka)*, krş.* **Emīr Fażlūn, Fażūl**

F. 106b/8, 106b/9, 107a/11

Fażūl (ka) *krş.* **Emīr Fażlūn, Fażlūn**

F. +nıŋ̂ 106b/5

fedā (Ar.) *Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme, kendini adama; feda*

f. ḳıl- "feda etmek, …+dan vazgeçmek" 72b/10, 120a/4

fehm (Ar.) *Anlama, idrak, anlayış*

f. 8b/6, 44a/11

f. (f. idrāk) 8b/6 (2), 13a/13, 47a/2

f. +din 74b/2

f. +ideki 103a/11

fehre (Far.) *Hisse, pay, bölüm*

f. 50a/4 (2), 50a/11

fehuve'l-murād (Ar.) *İyi, ne iyi, pek iyi*

f. 116a/8

felek (Ar.) *Gökyüzü, sema*

f. 123a/3

f. +din 12a/3, 123a/6

fer^{c} (Ar.) *Dal, budak*

f. 8a/5

f. +ġa 88a/4

f. +i 87b/12, 93a/12

ferāġlıḳ (Ar.+T.) *Bolluk, çokluk*

f. 68b/7

ferāmūş (Far.) *Unutma, hatırdan çıkarma*

f. ḳıl- "unutmak" 9b/4, 15b/4-5, 28b/5-6, 113a/2

f. ḳılġan bol- "unutmuş olmak" 85a/1

ferāset (Ar.) *1. Bir insanın ahlakını, yeteneğini yüzünden anlama melekesi*

f. 62a/10, 62a/11, 62a/12, 62b/1, 62b/2

2. Anlayış, idrak

f. +i 64b/1

ferde (Far.) *Sesin tizlik ve peslik derecesi; perde, krş.* **perde 2**

f. +sige 105b/2

ferhīz-kār (Far.) *Kani, kanaat eden*

kāni^{c} ve f. bol- "kanaat etmiş olmak, kanaatkâr olmak" 88a/6

ferīşān (Far.) *Perişan, harap, (gönlü) kırık*

f. boladurġan bol- "perişan olmuş olmak, harap olmuş olmak, (gönlü) kırık olmak" 20b/4

ferişte (Far.) *Melek gibi*

f. bol- "melek gibi olmak" 44a/1

fermān (Far.) *Emir, buyruk; ferman*

f. 3b/11, 6a/8, 7b/4, 7b/5, 38b/8, 39b/11, 46b/4, 119a/4

f. +ı 6a/2, 12b/2, 119a/3

f. +ıda 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11

f. +ıdın 6a/7, 119a/2

f. +ıdur 7a/8

f. +ıda 108a/11

f. +ıġa 107b/9

f. +ımda 111a/13

f. +ımdın (emr f.) 110a/5

f. +ın̂g 119b/1

f. +ın̂gça 115a/10

f. +ın̂gda 14b/7

f. +ın̂gġa 115a/9

f. +ın̂gızdın 38b/10

f. +ın̂gızdur 45b/12

f. +ın̂gızını 118b/10-11

f. +ın̂gnı 14b/3, 84a/4

f. +ını 6a/9, 7a/5, 7a/7

f. +larıda 3b/3

f. ḳıl- "emretmek, buyurmak" 3b/9, 3b/10, 23b/6, 25a/6, 34a/2, 39b/13-40a/1, 45b/4, 75a/8

f. tuttur- "fermanın, emrin yerine getirilmesini sağlamak, söze riayet edilmesini sağlamak" 14b/9, 119a/4

taḥt-ı f. +ıda bol- "(bir kimsenin) emri altında olmak, idaresi altında olmak" 72a/8, 84a/8

f. tut- "emre riayet etmek, emri yerine getirmek" 91b/8, 117b/13, 118a/6

f. yürüt- "fermanının dinlenmesini sağlamak, emirlerinin yerine getirilmesini sağlamak" 117b/12, 118b/11

f. bér- "ferman vermek, emir vermek, buyruk vermek" 117b/12-13

ferrāşlıḳ (Ar.+T.) *Odacılık, hizmetçilik, uşaklık*

f. 64a/10

fervāne (Far.) *Yardımcı, padişahın yardımcısı*

f. +din 119b/8

fervāz (Far.) *Uçma, uçuş*

f. ḳıl- "uçmak" 16a/13

ferverdigār (Far.) *Allah,* **perverdigār**

f. +ın̂gnı 7b/1

ferveriş (Far.) *Besleme, terbiye etme, yetiştirme, krş.* **perveriş**

f. +im 8a/2

f. ḳıl- "beslemek, terbiye etmek, yetiştirmek" 7b/5, 73a/6, 73a/7

feryād (Ar.) *1. Yardım*

f. +ıġa 18a/3

f. +ın̂gġa 91a/6

2. Haykırış, çığlık, figan

f. ḳıl- "feryat etmek" 90b/5

ferzend (Far.) *Çocuk, oğul*

f. 7b/2, 73a/6

f. +din 71b/13

f. +ge 7a/10, 7a/11, 74b/1

f. +im 125a/3

f. +imge 73b/5

f. +in̂g 74b/6, 75b/7

f. +in̂gġa 31b/3

f. +ini 72a/1

f. +in̂gni 74a/7

f. +ler 108b/11

f. +lerige 55b/9

f. +lerige 75a/8

f. +lerin̂gdin 8a/7

f. +lerin̂gge 55b/10

f. +ni 73a/7

f. +nin̂g 1a/6, 7a/10, 73a/7, 73a/8

f. -i Resūlu'llāh "Hazreti Muhammed'in soyundan gelen (kimseler)" 23b/9, 24a/6

ferzendī (Far.) *Bir çocuk, bir evlat, çocuk*

f. 8a/7, 74b/4

ferzendlik (Far.+T.) *Çocukluk, evlatlık*

f. 7b/11

f. +ge 11a/4

ferzendsiz (Far.+T.) *Çocuksuz*

zen ü f. bol- "*çoluk çocuksuz* olmak" 71b/9

fesād (Ar.) *Kötülük, fenalık, fitne; fesat*

f. 117b/1

f. +lar 55b/12

fesend (Far.) *Beğenme, krş.* **pesend**

f. ḳıl- "beğenmek, hoşlanmak" 15b/8-9, 44a/6, 45b/5-6

f. bol- "beğenmek, hoşlanmak, takdir etmek" 16a/4, 39b/6, 44a/5-6

fesendīde (Far.) *Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş, hoşa giden, hoş*

f. +dür 58b/4

f. +leriŋ̂ 17b/9

yārān-ı f. "seçkin arkadaş" 17b/9

f. kél- "hoş gelmek, uygun gelmek, iyi gelmek, hoşa gitmek" 19a/1

f. bol- "beğenilmek, takdir edilmek, beğenilmiş olmak" 26a/5

fest (Far.) *1. Alçak, aşağı*

f. 26b/3, 72b/9, 80a/2

f. +ler 27a/12

f. bol- "makam, mevki, saygınlık vb. bakımından aşağı olmak, aşağıda olmak, alçak olmak" 83b/13

2. Küçük, ufak

f. 69b/3

feşīmān (Far.) *Pişman, pişmanlık*

f. 10b/8

f. +da 34b/8

f. +dın 96a/10

f. bol- "pişman olmak" 10b/5, 17b/6, 22b/3-4, 36b/9, 58a/2-3

f. ḳıl- "pişman olmak" 86b/4

f. kéltür- "pişman olmak, pişmanlık duymak" 95a/9

feşīmānlıḳ (Far.+T.) *Pişmanlık*

f. 79a/11

f. +dın 27a/13

f. +ġa 53b/12

f. tart- "pişmanlık duymak, pişman olmak" 25b/5

f. élt- "pişmanlık duymak, pişman olmak" 25b/6

Feṯḥ (Ar.) *Onuncu Abbasi halifesi Mütevekkil'in bir kölesinin adı*

F. 11a/2, 11a/5, 11a/7, 11a/8, 11a/11, 11b/1, 11b/13, 12a/1

F. +ni 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/9, 11b/10

feṯḥ (Ar.) *Ele geçirme, zaptetme; fetih*

f. 116a/7

f. ḳıl- "ele geçirmek, zaptetmek, fethetmek" 80b/6

fevt (Ar.) *Yitirme, kaçırma, kaybetme*

f. bol- "kaçırmak, vaktini geçirmek" 36b/2, 52a/6

fetvā (Ar.) *Bir mesele hakkında şeriatın hükmünü anlamak için sorulan soruya müftü tarafından muhatap zikredilmeden verilen cevap, sorunun şer'î cevabı; fetva*

f. +nıŋ̂ 126a/13

fey (Far.) *1. Arka, iz*

f. +ide 43b/6

2. Çaba, gayret

f. +ide 77b/4, 79b/4, 84a/12

feydā (Ar.) *Meydanda olan, açıkta, aşikar, krş.* **peydā**

f. bol- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, oluşmak, peyda olmak" 40b/5, 41a/9, 43a/4, 75b/4, 82a/1 (2), 84b/9, 89b/1, 98b/9

feyż (Ar.) *Ruhu harekete geçiren, etki, tesir*

f. +idin 123a/11

f. +niŋ̂ 123b/5, 123b/9

fıçaḳ *Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç; bıçak*

f. 88a/12, 104a/4

f. +nı 80a/11

f. tart- "kesmek" 80a/12-13

fıḳh (Ar.) *İslâmiyet'in içtimai, medeni, hukuki, siyasi bütün amelî hükümlerini şer'i delilleriyle birlikte açıklayan ilim; fıkıh*

f. 89a/2, 104a/4

f. +da (ᶜilm-i f.) 92b/8

fırşat (Ar.) *Elverişli durum; fırsat*

f. 116a/9

f. +da 80b/1

f. taf- "uygun zamanı, münasip vesileyi, uygun ortamı bulmak, fırsat bulmak" 115a/3

fısḳ (Ar.) *Doğru yoldan çıkma, fenalık, ahlaksızlık*

f. (f. u fücūr) 4b/12, 64a/5

f. +dın 128a/6

fıtḳ (Ar.) *Fıtık hastalığı*

f. 71b/2

fiġān (Ar.) *İnleme, bağırma, haykırma, feryat; figan*

f. tart- "feryad etmek, inlemek" 103b/3

fikr (Ar.) *Düşünce; fikir*

f. 22b/3

f. (f. endīşe) 51a/4, 51a/6, 51a/9

f. (f. éndīşelig) 113a/1

f. +idin 127b/13

f. +ini 30b/3

f. ḳıl- "düşünmek" 98b/8, 123a/7

endīşe ve f. ḳıl- "düşünmek" 128a/1

fīl (Ar.) *Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, kolayca evcilleşen, yaşamakta olan kara hayvanlarının en irisi, hortumlu, kalın derili, memeli hayvan; fil*

f. 110a/7

f. +ler 110a/8

f. +lerġa 110a/8, 110b/9 (2)

f. +lerni 110a/10

f. ḫalḳı "fil sahibi olan halk" 110b/11

fiʿl (Ar.) *Eylem, hareket; fiil*

f. 14a/1, 30b/4

f. +i 74b/8, 80a/3

f. +idin 56a/1

f. +lerniŋ 41a/7

f. +ni 14a/2, 14a/4

f. +niŋ 98b/9

fiʿl-cümle (Ar.) *Tamamen, tamamıyla*

f. 45a/10

finhān (Far.) *Gizli, krş.* **pinhān**

f. bol- "ortadan kaybolmak, saklanmak, gizlenmek" 112a/7

firāḳ (Ar.*) Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran*

f. 43b/10, 43b/13

f. +nıŋ 43b/9

f. bol- "ayrılmak, ayrı düşmek" 43b/13

firāvān (Far.) *Bol, çok*

f. bol- "çok olmak, artmak" 121a/12

Firʿavn (Ar.) *Tanrılık iddiasında bulunduğu için Musa aleyhisselamın mücadele ettiği o zamanın Mısır hükümdarı; Firavun*

F. 4a/12

firīb (Far.) *1. Aldatma, kandırma, hile*

f. bérgüçi bol- "aldatan olmak, kandırıcı olmak, hile yapan olmak" 62a/3

f. yé- "aldatılmak, kandırılmak" 62a/3-4

f. bér- "aldatmak, kandırmak, hile yapmak" 93b/12

2. Hilekâr, aldatıcı

f. +dür (mekr f.) 96a/3

firīfte (Far.) *Aldanmış, aldatılmış, kandırılmış*

f. bol- "aldanmak" 10a/7, 10a/8

f. ve maġrūr bol- "aldanmış olmak" 26b/5-6

f. ḳıl- "aldatmak, kandırmak" 56a/10

firḳat (Ar.) *Ayrılık*

f. +ige 84b/5

fiş- *Olgunlaşmak, yetmek, krş.* **piş-**

f. -ġandın 30a/5

f. -ip 30a/4

fişāne (Far.) *Alın*

f. +niŋ 65a/12

fīşīn (Far.) *Önceki, evvelki, krş.* **pīşīn**

f. +ġaça (namāz-ı f.) 94b/4

fiti- *Yazmak, krş.* **pütü-, fütü-, füti-**

f. -pdürler 12a/4

fiyāde (Far.) *Yaya*

f. 95b/4

f. +dür-mén 86b/11-12

fiyāle (Far.) *Kadeh, içki kadehi*

f. 35a/12, 35a/13, 35b/4, 105b/5, 116b/8

f. +dür 35b/6

f. +ni 35a/12

fōst (Far.) *Tüylü hayvan derisi; post*

f. +ını 53a/6

fuḥş (Ar.) *Haddini aşma, ileri gitme*

f. 42a/8

fuḳahā (Ar.) *Fıkıh âlimleri, fıkıh ilminde söz sahibi olan kimseler, fakihler*

f. 23b/7

fuḳarā (Ar.) *Fakr hâli üzere olan dervişler veya derviş*

f. -yı taṣavvuf "tasavvuf ehli, tasavvufla ilgilenen dervişler" 124a/6

ful (Far.) *Para, krş.* **pul**

f. 58a/8, 98a/2

f. +ġa 58a/7

f. +nı 59b/1, 59b/2, 59b/11

fut *Bacak, krş.* **put**

f. 105b/9

f. +ı 70b/4, 70b/7, 70b/11, 71a/2, 80a/10

f. +ını 70b/13, 100a/9

f. +ınıŋ̂ 71a/2

f. +ları 69b/4

fuẓalā (Ar.) *Erdemli, faziletli kimseler; ahlâk,ilim ve meziyetçe üstün kimseler*

f. +lar 9a/9

fużūl (Ar.) *Haddi aşan, haddini bilmez kimse*

mihmān-ı f. bol- " haddi aşan, haddini bilmez misafir olmak" 40b/3

fücūr (Ar.) *Ahlâka aykırılık, ahlâk kurallarına aykırı yaşama*

f. (fısḳ u f.) 4b/12, 64a/5

fülān (Ar.) *1. Belirsiz kişi, falan*

f. 31b/10, 45b/9, 56a/9, 80b/11, 112a/13, 125b/11

2. Belirsiz yer, belirsiz memleket, falan yer

f. 95a/11

3. Belirsiz bir içecek, falan içecek

f. 113b/2

fülānī̄ (Ar.) *Herhangi bir kişi, birisi, filanca (kişi)*

f. 17a/4, 19a/12, 33b/6, 33b/8, 40b/2, 91a/5, 94b/9, 116a/2, 125b/5,

fürūᶜ (Ar.) *Dallar, budaklar*

f. 88a/4

füşür- *1. Sindirmek, hazmetmek*

f. -ür 35a/4

2. Bir gıda maddesini gerektiği kadar ısıda tutrarak yenebilecek bir duruma getirmek; pişirmek

f. -se 84a/6

füti- *krş.* **fiti-, fütü-, pütü-**

f. -p 96b/11

f. -pdür 110a/12, 112a/4

fütü- *krş.* **fiti-, füti-, pütü-**

f. -di 109b/13, 111b/10, 118a/7

f. +düŋ̂ 111b/6

f. -gen 25a/6, 109b/9, 111b/10

f. -gey 93a/4, 108a/13

f. -gey-mén 25a/11-12

f. -gil 109b/10, 111b/6

f. -megey 93a/3, 111b/4

f. -megil 88b/4

f. -mek 108a/12, 111a/13

f. -mekdin 113a/3, 113a/5

f. -mekge 109b/6

f. -mepdür 110b/4

f. -p 81b/7, 110a/13

f. -pdür 110b/2 (2), 110b/8, 110b/10, 112a/5

f. -pdürler 25a/5, 110b/1, 112a/10

f. -r 109b/4

f. -r-mén 81b/5

f. -seler 80b/7

fütül- *Yazılmak*

f. -ür 102b/5 102b/6

füzūn (Far.) *Fazla, çok*

f. 90b/12

Gg

gaça *Dilsiz*

g. 70a/6

g +nıŋ̂ 70a/7

g. bol- "dilsiz olmak" 70a/6-7

ġāfil (Ar.) *Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse); gafil*

ġ. +dür 120a/11

ġ. bol- "gafil olmak, gaflette bulunmak, gaflet içinde olmak" 52b/6, 57a/4, 65a/5, 67a/11, 79a/5, 79b/12, 81b/10, 82a/4, 82a/5 (2), 97b/2, 102a/8, 102b/8, 106b/1, 114b/9, 115b/11, 120a/7, 120a/8, 121a/6

ġ. bolġan bol- "gafil olmuş olmak, gaflet içinde olmuş olmak" 120a/8

ġaflet (Ar.) *Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basiretsizlik, aymazlık, gafillik; gaflet*

ġ. uyḳusu " insanı etrafında olup bitenlerden, gerçekten habersiz kılan gaflet durumu" 24b/2, 119a/1

gāh gāh (Far.) *Vakit vakit, bazı bazı, ara sıra*

g. 66a/8

gāh gāhī (Far.) *Zaman zaman, kimi zaman, bazen*

g. 100a/13

gāhī (Far.) *Bazen, ara sıra*

g. 50b/8

gāhī…gāhī (Far.) *Bazı…bazı, bazen…bazen*

g. 65a/7

ġalaṭ (Ar.) *Doğru olmayan, yanlış, yanılma, hata*

ġ. 90a/5, 95b/6, 118a/10

ġ. +dın (sehv ġalaṭ) 96b/11

ġ. +ıge 87b/11

ġ. ḳıl- I "yanılmak, yanlış yapmak, hata etmek" 10a/9, 56b/1, 92a/4

ġ. ḳıl- II "yanlış çıkarmak, yanıltmak" 97b/7

ġale (Far.) *Izdırap, keder, tasa, sıkıntı*

ġ. (ġale ġış) 35a/13

ġālib (Ar.) *1. Üstün, baskın, galip*

ġ. 82a/6

ġ. +dür 100b/5, 100b/6 (2), 100b/7

ġ. bol- "üstün gelmek, baskın olmak" 44a/9, 66a/1, 88b/11, 88b/11-12, 107b/7

ġ. kél- "üstün gelmek, baskın çıkmak, galip gelmek" 11a/8, 55a/6-7, 66a/2, 72a/10 (2), 80b/4, 82a/11, 120a/12

2. Belirgin, belirgin olma, belli, belli olma, görünür olma

ġ. +dür 69a/11

ġalīẓ (Ar.) *Kaba, çirkin, nezâket ve terbiye dışı*

ġ. 43a/9

ḳalın ve ġ. bol- "kaba ve sert olmak" 50b/9

ġam (Ar.) *Kaygı, endişe, tasa, keder; gam*

ġ. 16a/6, 49b/6, 84b/4, 99a/3

ġ. (endūh ġ.) 12b/10

ġ. +da 127a/6, 127a/8

ġ. +dın 100b/1, 100b/9

ġ. +dur 12b/13

ġ. +ıda 54b/5, 127a/10

ġ. +ıdın 76a/3

ġ. +ın̂ġ 12b/9

ġ. +ıge 10a/11

ġ. +ın̂gge 10a/11

ġ yé- "tasalanmak, üzüntü çekmek" 28b/3

ġam-gīn (Ar.+Far.) *Gamlı, kederli*

ġ. bol- "kederli olmak, gamlı olmak" 85b/12

şādmān ve ġ. bol- "sevinçli ve kederli olmak" 12b/11

ġam-gīnlik (Ar.+Far.+T.) *Kederli, gamlı olma durumu, kederlilik, gamlılık*

ġ. 84b/7

ġ. +de 92b/9

ġam-güsār (Ar.+Far.) *Dert ortağı*

ġ. +ın̂ġ 12b/9

ġam-nāk (Ar.+Far.) *Gamlı, kederli, üzüntülü, üzgün*

ġ. 92a/2

ġanī (Ar.) *Varlıklı, zengin*

ġ. 95a/8

ġ. ḳıl- "maddi durumunu iyi hâle getirmek, doyurmak, tok kılmak" 117b/11,

ġanīmet (Ar.) *Kazanç; ganimet*

ġ. 49a/5, 82a/9, 82b/1, 121b/12

ġ. tut- "kazanç saymak" 6b/13

ġaraż (Ar.) *Gaye, hedef, maksat, istek, arzu*

ġ. 1b/12, 7a/12, 12a/11, 15a/4, 21a/9, 21b/8, 43b/1, 72a/2, 87a/5, 97a/11, 109b/7

ġ. +ı 28b/10

ġ. +ım 73b/11, 126b/5

ġ. +ın̂ğ 116a/6

ġ. +ın̂ğnı 85b/13, 89a/3

ġ. +nı 16b/2

ġarış *Parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesafe; karış*

ġ. 116b/5

ġarīb (Ar.) *1. Gurbet ellerde kalmış, kendi ilinden ayrılmış, bulunduğu yerde yabancı olan (kimse); garip*

ġ. 36a/3, 36a/4,

2. Şaşırtıcı, dikkat çekici, değişik, etkileyici

ġ. 104b/1, 108b/5

ġarḳ (Ar.) *Suya batma, boğulma*

ġ. bol- "boğulmak" 11b/1, 26a/13

ġ. bolġalı tur- "batmaya başlamak" 73b/13

ġassāle (Ar.) *Bir işi art arda yapma*

s̲elās̲e-i ġ. "içki sofrasında içilen ilk üç kadeh, üçüncü bardağı içme, üçleme, art arda üçüncü kadehi içme" 35a/10, 35a/11, 35a/12-13, 35b/9

ġ. +ni 35b/9

ġāyib (Ar.) *Kayıp, kaybolma, ayrılma, uzak olma*

ġ. bol- "kaybolmak" 11a/9

ġ. bol- "ayrılmak, uzaklaşmak, uzak olmak" 128b/8

ġāyibāne (Ar.) *Gizli, gizlice*

ġ. 23a/13

ġayr (Ar.) *Yabancı, (gönülden) uzak*

ġ. bil- "yabancı olarak addetmek, yabancı bilmek" 72b/7-8, 72b/8

ġ. kör- "yabancı olarak görmek, yabancı olarak değerlendirmek" 72b/9, 72b/10

ġ. körset- "yabancı gibi göstermek" 72b/11

ġayret (Ar.) *Çaba, çalışma isteği; gayret*

ġ. 73a/5

ġ. +i 73a/5

ġayretsiz (Ar.+T.) *Gayreti olmayan, çaba göstermeyen, gevşek davranan; gayretsiz*

ġ. 73a/5

ġayrı (Ar.) *Başkası, diğeri, başka kimseler*

ġ. +ge 8b/13, 57b/2

ġ. +nın̂ğ 68b/4-5

ġażab (Ar.) *Hışım, hiddet, öfke; gazap*

ġ. 7b/7, 49b/6, 88b/10, 99a/3

ġ. +ıdın 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3

ġ. +ın̂ğ 83a/2

ġ. +ın̂ğdın 83b/13

ġ. +ın̂ğnı 74a/10

ġ. ḳıl- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 39b/5, 84a/11

ġ. +(ın̂ğ)nı kéltür- "sinirlendirmek, öfkelendirmek, öfkeli hâle getirmek" 74a/10

ġażab-nāḳ (Ar.+Far.) *Hiddetli, öfkeli, kızgın*

ġ. bol- "öfkeli olmak, kızgın olmak" 88b/10, 110a/6

ġazāt (Ar.) *Din gibi kutsallar için yapılan savaş*

ġ. +ını 18b/9

ġ. +larını 18b/9

ġ. ḳıl- "savaşmak" 18b/8

ġazel (Ar.) *Divan edebiyatının, konusu genellikle aşk ve duygusal söyleyişler olan, ilk beytinin mısraları birbiriyle, diğer beyitlerinin ikinci mısraları birinci beyitle kafiyeli, 5 ilâ 15 beyitten ibaret nazım şekli; gazel*

ġ. 103b/8, 103b/9, 103b/13, 104a/10, 108b/3

ġ. +lerni 105a/9, 105a/9-10

ġ. +ni 103b/11, 104a/2, 105a/7

Ġaznīn (ya) *Tarihte Gazneliler Devletine başkentlik yapmış olan ve bugün Afganistan'ın başkenti Kâbil'in 145 km güneybatısında yer alan bir şehir; Gazne*

Ġ. +de 119b/7

Ġ. +ge 110a/9, 110b/9, 118a/3, 118a/6 (2)

gedā (Far.) *Fakir, krş.* **gedāy**

g. +nı 20b/12

g. +nıŋ̂g 45b/10

g. bol- "fakir olmak" 8b/7

gedāy (Far.) *krş.* **gedā**

g. +nıŋ̂g 26a/8

genc (Far.) *Hazine*

g. 13b/6

g. +dür 77b/3-4

g. -i Ḳārūn "Karun'un hazinesi" 57a/11

Gence *Bugün Azerbaycan sınırlarında kalan bir şehir; Gence*

G. 19a/13

G. +de (maḥall-i G.) 19a/2-3

G. +ge 18b/8

ger (Far.) *Şayet, eğer*

g. 30a/6, 34b/13, 46b/10, 72a/2, 82b/1

Gerān *Hinditan'da yer alan bir kavim, bir topluluk adı*

G. 64b/13, 65a/1

gerçi (Far.) *Gerçi*

g. 30a/8

gerden (Far.) *Boyun*

g. +i 63b/9

g. +ige 77a/5

g. +iŋ̂gge 61b/4

g. +(iŋ̂g)ge al- "üstlenmek, üzerine almak" 61b/4

gerden-keş (Far.) *Asi, baş kaldıran*

g. +ge 83a/1

gerden-keşlik (Far.+T.*) Asilik*

g. ḳıl- "asilik etmek, baş kaldırmak" 83a/1

gerdiş (Far.) *Dönüş, dönme, devretme, bir hâlden başka bir hâle dönme*

g. +idin 25b/3

gerdūn (Far.) *Sema, gökyüzü*

g. +ġa 103b/7

g. +ġa çek- "gökyüzüne çıkarmak, gökyüzüne yükseltmek" 103b/7

germ (Far.) *Sıcak*

g. ḳıl- "hararetlendirmek, gerilimi artırmak, insicamı bozmak" 89a/10

germ-ḫāne (Far.) *Sıcak oda*

g. 49a/5

g. +de 48b/4, 49a/3

g. +ge 49a/2

gevher (Far.) *Mücevher, inci,cevher, krş.* **güher**

g. 9a/5, 9a/11

g. +i 9a/2, 9a/3, 9a/10

g. +ini 9a/2-3

g. +leri 9a/1

gez (Far.) *Arşın*

g. 116b/5

ġırre (Ar.) *Gururlu, övünen, böbürlenen*

ġ. bol- "övünmek, mağrur olmak, böbürlenmek" 106a/11, 106b/12-13

ġış (Far.) *Izdırap, keder, tasa, sıkıntı*

ġ. +dın (ġale ġ.) 35a/13

ġıybet (Ar.) *Dedikodu; gıybet*

ġ. ḳıl- "dedikodu etmek, gıybet etmek" 107b/9, 124b/10, 125a/1

ġıẕā (Ar.) *Canlıların yaşaması, beslenip gelişmesi için gerekli her türlü yiyecek ve içecek, besin; gıda*

ġ. 113b/3

ġ. +ġa 101a/12

ġ. +sıdın 99b/4

ġ. +sını 99b/4

Gilān (ka) *Keykâvus b. İskender b. Kabûs b. Veşmgîr'in babasının emrinde çalışan bir memur*

G. 31b/6

Gīlān (ya) *İran'ın 31 eyaletinden biri*

G. 37b/10

gile (Far.) *Şikayet, yakınma*

g. ḳıl- "şikayet etmek, yakınmak" 78a/2, 86a/13, 86b/1

girān-cān (Far.) *Ağır canlı*

g. 89b/2

g. bol- "ağır canlı olmak" 89b/3

gird (Far.) *Yuvarlak, değirmi*

g. (g. zenaḫlıġ) 63a/6

girdāb (Far.) *1. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve*

çukurlaşarak yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu dönme, eğrim, anafor; girdap

g. +ġa 73b/12

2. Tehlikeli veya zor durum, gönül sıkıntısı, sıkıntılı durum

g. +ıdın 109b/8

girdār (Far.) *İş, amel, fiil, davranış*

g. +ġa 126a/9

g. +ın̂gdın 34b/7-8

g. +ları 16b/6

girev (Far.) *Rehin*

g. ḳoy- "rehin bırakmak" 59b/8

giriftār (Ar.) *Yakalanmış, tutulmuş*

g. bol- I "azaba uğramak, sıkıntıya maruz kalmak" 54b/12, 61b/5

g. bol- II "Maruz kalmak, karşı karşıya kalmak" 86b/6

ġulaç *Halk arasında ölçü olarak kullanılan, gergin şekilde açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık; kulaç*

ġ. at- " yüzerken kolları nöbetleşe havadan ileriye doğru atıp suyu arkaya doğru çekmek; kulaç atmak" 74a/1

ġulām (Ar.) *Hizmetkâr, kul, köle*

ġ. 21a/7, 21a/8, 45b/7, 53b/5, 65b/5, 66a/1

ġ. (ġ. dedek) 66a/7

ġ. +ġa 45b/6, 45b/8

ġ. +ı 46a/9

ġ. +ım 73b/13

ġ. +lar 52b/9

ġ. +larını 118a/11

ġ. +larnı 110a/10

ġ. +nı 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/9

ġulāmī (Ar.) *Bir hizmetkâr, bir kul, bir köle*

ġ. 63a/7

gulū (Far.) *Boğaz*

g. 4a/12

gūr (Far.) *Kabir, mezar*

g. +da 54b/6, 75b/10

g. +larıdın 42a/6

g. aġzıġa yét- "ölüme yakın olmak" 23b/9

ġurbet (Ar.) *Yabancı memleket, yad el; gurbet*

ġ. +de 32a/7

gursene (Far.) *Aç*

g. 5b/9, 6a/7, 40a/9

g. +dür-mén 11b/13

g. ve teşnelik "açıklık ve susuzluk" 92b/9

ġurūr (Ar.) *1. Kendini beğenme, büyüklük taslama, enaniyet, kibir*

ġ. ḳıl- "kendini beğenmek, kibirlenmek" 16b/10

ġ. bol- "gururlanmak, kibirli olmak, kendini beğenmek, büyüklük taslamak" 120a/5

mest-i ġ. bol- "kibirden, kendini beğenmişlikten sarhoş gibi olmak, kendinde olmamak, aklı başında olmamak" 120a/6

2. Zarar, ziyan

ġ. két- "boşa gitmek, ziyan olmak" 95a/4

gūrüstān (Far.) *Mezarlık*

g. 28b/9

gūşt (Far.) *Et*

g. +ı 63a/3, 63a/12

g. +ıġa 62b/4, 75b/2

g. +ını 53a/6

g. +nı 114a/5

gūştluġ (Far.+T.) *Etli, etine dolgun*

g. 69b/6

g. bol- "etine dolgun olmak, etli olmak" 63a/13

gūy (Far.) *Çevgan oyununda kullanılan top*

g. 53b/13, 54a/3, 54a/4, 54a/5, 54a/6, 54a/8, 54a/11 (2), 54a/13

gūyā (Far.) *Sanki, bir nevi*

g. 9a/8, 75b/2

gūy u çevgān (Far.) *Çevgen oyunu, polo oyunu*

g. 1a/2

güftār (Far.) *Söz, kelam*

g. +ı 126a/9

güft u gūy (Far.) *Dedikodu*

g. +dın 97b/9

güher (Far.) *krş.* **gevher**

g. 9a/1

g. +niŋ̂g 8b/11

gül (Far.) *Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği; gül*

g. 15b/4

g. +ġa 15b/2

gül-āb (Far.) *Gül suyu*

g. 38a/1

gümān (Far.) *1. Şüphe, kuşku, endişe*

g. ḳıl- "şüphelenmek, endişelenmek" 2a/4, 7a/4, 60b/8, 72b/13-73a/1

2. Sanma, zannetme, zan

g. +ını 97b/7

g. ḳıl- I "sanmak, zannetmek" 10a/9-10, 13a/12, 22a/10, 46a/13, 60a/6, 85b/6, 100a/7, 116b/6

g. ḳıl- II "… belirtisi görmek, düşünmek, zannetmek, sanmak" 85b/6

günāh (Far.) *1. Allah'ın yasakladıklarına aykırı olarak yapılan işler; günah, krş.* **güneh**

g. 29a/6, 41b/10

g. +dın 15a/4

g. +dur (maḫż-ı g.) 2a/5

g. +dur 38a/7

g. +ıdın 3b/6

g. +ını 1a/8

g. +nı 40a/3

g. bol- "günah olmak" 57a/8

g. ḳılur bol- "günah işler olmak, günah işleyecek olmak" 38a/8

g. ḳıl- "günah işlemek" 38a/8, 40b/7-8, 106b/6, 106b/8

2. Hata, yanlış , kusur, kabahat, suç

g. 84a/12, 84b/3, 107b/12, 107b/12

g. +ġa 85a/2

g. +ı 85a/1

g. +ıġa 84b/12, 84b/13,

g. +ımnı 112b/6,

g. +ını 56a/1, 85b/3, 112b/4,

g. +ıŋ̂gnı 112b/7

g. +nı 85a/4

g. öt- "hata, kusur, sıkıntı vb. bir durum sadır olmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak" 79b/3, 84a/2

g. ḳıl- "hata yapmak, kabahat işlemek, yanlış yapmak" 84a/11, 84b/2, 84b/8, 84b/8-9, 84b/12, 84b/13, 85a/5, 85a/6,

g. bol- "suç olmak, hata olmak, kabahat olmak" 85b/3

güneh (Far.) *krş.* **günāh**

g. ḳıl- "günah işlemek" 84b/5

güneh-kār (Far.) *1. Günah işleyen; günahkâr*

g. 39b/10, 39b/12

g. +larnıŋ̂g 1a/8

g. +nıŋ̂g 39b/9

2. Suçlu, kabahatli, suç işlemiş kimse

g. 85a/10, 85a/12, 85b/2

3. Suçlu olduğu için görevinden alınmış kimse

g. 114b/1

güneh-kārlıḳ (Far.+T.) *Günahkâr olma durumu*

g. +da 38a/11

güng (Far.) *Dilsiz*

g. 70a/6

Gürgān (ya) *krş.* **Cürcān**

G. 19a/4, 19b/1, 45b/5

gürūh (Far.) *Bölük, topluluk, grup, taife; güruh*

g. 78b/12, 124a/5, 124a/6, 124a/8

g. +ġa 116a/1

g. +nı 116a/1, 116a/2

g. +nıŋ̂g 90a/11

gürūh gürūh (Far.) *Parça parça, bölük bölük, grup grup*

g. ḳıl- "grup hâline getirmek, bölüklere ayırmak" 116a/1

güşāde (Far.) *1. Açık, fasih*

g. 63a/5, 64a/7, 69b/1, 109b/6

g. bol- "açık olmak" 63a/10

2. Parlak, aydınlık

g. 63a/10

Güştāsıb (ka) *Eski İran hükümdarlarından biri*

G. 74b/13, 75a/1, 75a/3

güvāh (Far.) *Şahit*

g. 90b/4 (2), 90b/7

g. +dur 24a/1, 112b/3

g. +ı 90a/13

g. +ım 12a/8, 23b/13, 90b/8, 91b/3,

g. bol- "şahit olmak" 22a/12, 22b/1, 96b/12

g. al- "şahitlik etmesi veya bir duruma şahit olması amacıyla bir kişiyi yanına almak" 61b/6

güvāhlıḳ (Far.+T.) *Şahitlik*

g. +ı 19b/2, 19b/9

g. bér- "şahitlik etmek" 22b/1, 91b/6, 91b/9, 92a/4, 92a/7, 95a/6

güvāhsız (Far.+T.) *Şahitsiz*

g. 61b/6

Hh

ḥab (Ar.) *Kolayca yutulabilmesi için ufak yuvarlaklar hâline getirilmiş ilaç, hap*

ḥ. 101a/13

ḫāb *Bir at hatalığı*

ḫ 71b/2

ḫaber (Ar.) *1. Herhangi bir şey hakkında verilen veya edinilen bilgi; haber*

ḫ. 95a/13, 95b/1, 113a/10

ḫ. +dür 71a/9

ḫ. +ge 89a/1

ḫ. +i 29a/2, 33b/6, 51b/11

ḫ. +im 112b/3

ḫ. +ini 95b/1

ḫ. +leridin 25a/2-3

ḫ. +müdür 71a/11

ḫ. +ni 23b/3, 89a/1

ḫ. bér- "haber vermek, bilgilendirmek" 3a/6, 35b/8, 58b/7, 60a/13, 112a/12

ḫ. ḳıl- "haber etmek, haber vermek" 11b/1, 112a/13

ḫ. al- "bilgi almak, bilgi sahibi olmak" 67b/10

ḫ. kéltür- "haber getirmek" 71a/8

ḫ. -i mütevātir "ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde gezen, tevatür yoluyle gelen haber" 88b/9

2. Rivayet

ḫ. 45a/13

ḫ. +de 41b/11

ḫaber-dār (Ar.+Far.) *Haberi olan, haberli, vakıf; haberdar*

ḫ. bol- "haber sahibi olmak, vakıf olmak, haberdâr olmak" 43b/11-12, 46a/4, 58a/5, 67b/12, 78b/8, 117b/6

hābiṭ (Ar.) *Alçalma, yıldızların alçalması durumu*

h. 102a/8

ḥac (Ar.) *İslamiyet'in beş şartından birisi; hac*

ḥ. 5b/5, 6a/9, 6a/13, 73b/11

ḥ. +dın 18b/8

ḥ. +dur 5a/8

ḥ. +ge 12b/3, 73b/8

ḥ. +nıŋ̂ 6a/10, 6a/11, 7a/1

ḥ. ḳıl- "hac yapmak" 5a/10, 5b/3, 6a/5

ḫacālet (Ar.) *1. Utanma, utanç*

ḫ. +din 24a/8

ḫ. tart- "utanmak" 37b/9

2. Sıkıntı, sorun, problem

ḫ. 123b/2

ḫ. (aġırlıḳ ḫ.) 123b/3

ḫᵛāce (Ar.) *1. Muallim, medrese hocası; hoca*

ḫ. +ler 34a/2, 67b/12

2. Efendi, sahip, bey, padişah, krş. **ḫocā**

ḫ. 21a/7, 21a/8, 21a/10, 66a/12, 71a/7, 97a/8, 97a/9

ḫ. +si 97a/3, 97a/4, 97a/5

ḫ. +siġa 97a/5, 108b/9-10, 108b/11 (2)

ḫ. +sini 64b/5, 67a/1

ḫ. +siniŋ̂ 107a/8

3. Saygıdeğer kişi, üstad vb. anlamlar için kullanılan bir hitap sözü

ḫ. 16a/2, 39a/3, 80a/12, 90b/11, 94b/7, 95a/3, 118a/10

Ḫᵛāce Ebūbekr Kuhtānī̄ (ka) *krş.* **Ebūbekr Kuhtānī̄**

Ḥ. +niṉg 110b/6

Ḫᵛāce Ebū Nāṣır (ka) *Gazneli Mahmud'un divan katiplerinden biri*

Ḫ. 110a/13

Ḥᵛāce Ḥāfıẓ (ka) *İranlı meşhur şair Hafız-ı Şirazî*

Ḥ. (Ḥażret-i Ḥᵛāce Ḥ.) 117a/4

ḥācet (Ar.) *İhtiyaç*

ḥ. 58a/2, 59b/5, 85b/13, 86a/1, 86a/2, 87b/2, 87b/5, 88b/8

ḥ. +din 107b/2

ḥ. +ge 86a/12

ḥ. +i 15b/5, 26b/7, 83b/12, 85b/4

ḥ. +ige 9a/11

ḥ. +imiz 86a/6, 86a/7

ḥ. +iṉg 78a/8, 86a/5, 85b/10, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87a/8, 87b/4

ḥ. +iṉgġa 59b/2

ḥ. +ini 13a/6, 85b/5

ḥ. +iṉgni 86a/8, 86a/13, 86b/1

ḥ. +ni 26b/8, 85b/11

ḥ. +niṉg 85b/4

ḥ. +i tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 15b/5, 26b/7-8, 83b/12, 85b/4, 128a/9

ḥ. bol- "gerekli olmak, ihtiyaç olmak" 28a/5, 75a/11

ḥ. tüş- "ihtiyaç düşmek, ihtiyaç olmak" 78a/9, 87a/1, 87a/8, 87b/4

ḫ. +i(ṉg) tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 78a/8, 86a/5, 85b/10, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87b/4, 87b/6

ḫ. +(miz) tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 86a/6, 86a/7

ḫ. +din çıḳar- "bir kişiye yardım ederek onu muhtaç hâlden kurtarmak" 107b/2

ḥācet-mend (Ar.+Far.) *Muhtaç, ihtiyaç sahibi, ihtiyacı olan (kimse)*

ḥ. 85b/7

ḥ. +niṉg 85b/3-4

ḥ. bol- "muhtaç olmak" 2b/13, 48a/8

ḥācet-mendī (Ar.+Far.) *İhtiyaç sahibi*

ḥ. +ni 85b/5-6

ḥācet-mendlik (Ar.+Far.+T.) *Muhtaçlık, ihtiyaç sahibi olma hâli*

ḥ. 85b/7, 85b/8

ḫᵛāce-zāde (Far.) *Sultan oğlu, padişah oğlu*

ḫ. 73b/2, 75a/10

ḥācī (Ar.) *Hacca giden, hacı*

ḥ. +niṉg 5b/4

ḫacīl (Ar.) *Utanmış, utanan*

ḫ. bol- "utanmak, mahcup olmak" 17a/6, 33b/10, 37b/6, 41a/11, 90a/5, 118b/13

ḥad (Ar.) *Sınır, ölçü*

ḥ. (ḥ. endāze) 107a/5-6

ḥ. +din 34b/12

ḥ. +(d)idin 83b/10, 104a/10

ḥ. -i tīre bol- "kapkara olmak, yoğun olmak" 63a/5

ḥ. +idin ötker- "haddinden fazla olmak, bir işi haddinden fazla yapmak, bir işte sınırı aşmak" 104a/10

ḫādım (Ar.) *Kısırlaştırılmış erkek*

ḫ. -ı sarāy "sarayın hadım ağası" 56b/6

ḥadīṯ (Ar.) *Hazreti Muhammed'in günümüze kadar nakledilerek gelen söz ve hareketleri; hadis*

ḥ. 7b/12, 103b/1

ḥ. +leride 20a/7

ḥ. +ni 76a/8-9

ḥādiṯe (Ar.) *Sıkıntı, sorun, problem, olay*

ḥ. +sidin 74a/5

ḥ. 78a/12

ḥāfıẓ (Ar.) *Kur'ân-ı Kerîm'i bütünüyle ezberlemiş olan ve ezberden okuyabilen kimse; hafız*

ḥ. +lar 38a/3

ḥāfıẓa (Ar.) *Bellek; hafıza*

ḥ. 51a/4, 51a/7, 51a/10

ḫafīfe (Ar.) *Ritim ve melodisi ağır olan, hafif olan müzik*

ḫ. 104b/7

hafta (Far.) *Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem; hafta*

h. 31a/3, 31a/7, 36b/12, 52a/13

h. +da 31a/3

h. +dın 44b/5

ḫ^{v}āh (Far.) *Ya da, yahut, veya*

ḫ. 47b/13

ḫ^{v}āh… ḫ^{v}āh (Far.) *İster…ister*

ḫ. 14a/6, 29a/4-5, 66b/12, 82b/12, 87a/1

ḫ^{v}āhiş (Far.) *1. İstek, dilek, arzu*

ḫ. +din 86a/4

ḫ. +i 7a/12, 66a/1, 66a/2, 73b/7, 75a/12

ḫ. +içe 27b/1

ḫ. +idin 47b73

ḫ. +iġa 43b/7, 44a/7

ḫ. +im 86b/8, 114a/11

ḫ. +imġa 76a/12

ḫ. +inĝ 4a/8, 14b/5, 67b/1

ḫ. +ini 44b/4, 82b/4

ḫ. +leriçe 37b/13

ḫ. +lerini 104a/7

ḫ. ḳıl- "istemek, dilemek" 6b/10, 7a/9, 8a/12, 8b/3, 11a/4, 14b/6, 15b/13, 17a/3, 18b/9, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 31b/7, 32b/9, 39b/2, 47a/11, 51b/5, 53a/12, 61a/10, 67a/4, 75a/4, 82a/8, 116b/9-10, 124b/8

2. Can, beden, ten

ḫ. +ini 93b/2

3. İnsanların ve hayvanların, dış dünyanın uyaranlarını görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma organlarıyla algılama yeteneği; duyu

ḫ. 108a/11

ḫ^{v}āhla- (Far.+T.) *İstemek, dilemek,arzu etmek, krş.* **ḫ^{v}āla-**

ḫ. -madım 95a/6-7

ḫ. -sanĝ 67a/10

Ḫaḳ (Ar.) *Allah*

Ḫ. 1b/5, 1b/7, 2a/8, 2b/12, 3b/10, 8b/5, 12b/3, 17b/8, 31b/2, 34b/2, 34b/7, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 73b/11, 122b/5

ḥaḳ (Ar.) *1. Hak, hukuk*

ḥ. +ġa 90b/1

ḥ. +(ḳ)ı 3b/11, 7a/12, 7a/13, 7b/8, 38a/13, 39a/8, 40a/2, 40a/4, 77a/12, 90a/13, 108b/11

ḥ. +(ḳ)ıda 8a/2, 8a/3,38a/13, 39a/6, 79b/1-2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6

ḥ. +(ḳ)ıdur 7b/2

ḥ. +(ḳ)ıġa 37a/6

ḥ. +(ḳ)ınĝ 38a/13

ḥ. +(ḳ)ını 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 92a/5, 95b/13

ḥ. +(ḳ)ınĝda 8a/11, 84a/2, 116b/7

ḥ. +larınınĝ 73a/8

ḥ. +nı 97b/2

2. Doğru, gerçek, hakikat, gerçekten, hakikaten

ḥ. 3b/2, 3b/5, 8a/5 (2), 12b/12, 13a/3, 84a/12, 117a/8, 117a/9

ḥ. +(ḳ)ını 88b/3

ḥaḳīḳ (Ar.) *Asıl, esas, hakikat*

ḥ. +i 4b/9

ḥaḳīḳat (Ar.) *Gerçek, asıl, öz, hakikat*

ḥ. 127b/12

ḥ. +ge 3a/11, 122b/2

ḥ. +i 127b/1

ḥ. +ide 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12

ḥ. +ige 93a/10

ḥaḳīḳī (Ar.) *Gerçek; hakiki*

ḥ. +ġa 81b/13

ḥākim (Ar.) *Başkan, hükmeden, hakim*

ḥ. 5b/12, 6a/2, 19b/1

ḥ. +i 5b/5

ḥ. +ni 5b/10

ḥakīm (Ar.) *Hikmet saihibi kimse, filozof*

h. 13b/6, 15b/11, 16a/1, 17a/10, 78b/12

ḥakīmī (Ar.) *Bir filozof, bir hikmet sahibi kişi*

ḥ. 77a/9

ḥaḳīr (Ar.) *1. Değersiz, itibarsız, küçük, aşağı, alçak*

ḥ. 52b/3, 71b/6

ḥ. +dür (ḫ^{v}ār ḥ.) 80a/8

ḥ. bol- "değersiz olmak, itibarsız olmak, aşağı olmak" 80a/1, 80a/8

ḥ. körün- "değersiz görünmek, itibarsız görünmek, hakir görünmek" 117a/12

2. Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan, az

ḥ. himmetlig "gayreti az, himmeti az, az himmetli" 104a/7-8

3. Yüksek olmayan, alçak, aşağı

ḥ. 128a/12

ḥākimlıḳ (Ar.+T.) *Yöneticilik*

ḥ. +(ġ)ını 38b/2

ḥāl (Ar.) *Durum, vaziyet; hâl*

ḥ. 56a/13, 99b/6, 112b/2, 116a/13, 128a/5

ḥ. +de 4b/8, 11b/4, 12b/11, 13b/9, 29a/5, 30b/11, 41a/3, 58a/5, 63a/3, 63b/10, 65a/7, 79a/2, 81b/9, 86a/8, 104a/12, 107b/5, 113b/12, 126b/12

ḥ. +din 60a/11, 98a/11, 98b/13, 114b/12

ḥ. +ġa 98a/12, 98b/13

ḥ. +i 19a/10, 65a/8, 110b/12

ḥ. +ide 4a/7, 29b/11, 29b/12

ḥ. +idin 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6

ḥ. +idür 22a/4, 60a/2

ḥ. +iġa 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3

ḥ. +im 47a/12

ḥ. +imġa 112b/3

ḥ. +inĝ 32b/11

ḥ. +inĝdin 43b/11, 67b/11

ḥ. +inĝġa 12b/12, 67b/5

ḥ. +ini 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8

ḥ. +leridin 12b/13

ḥ. +ni 14b/6, 22a/2, 47b/4, 113b/7

ḥ. +iġa kél- "normal duruma gelmek, normal hâlini almak" 50a/9

otra ḥ. +de bol- "orta hâlde olmak, ne çok fazla ne çok az olmak" 63a/3

öz ḥ. +iġa ḳoy- "kendi hâline bırakmak" 75b/6

otra ḥ. +de ḳıl- "bir şeyi orta hâlde yapmak, ne çok fazla ne çok az yapmak" 79a/2-3

bir ḥ. +de tur- "aynı durumda olmak, aynı konumda kalmak, aynı vaziyette kalmak" 107b/5

ḫāl (Far.) *Tavla oyununda birli*

ḫ. 41b/9

ḫ. +ni (şeş ḫ.) 41b/5

ḥālā (Ar.) *Şimdi, hâlen, şimdiye kadar, bu zamana kadar*

ḥ. 19b/4, 91a/13

ḫʸāla- (Far.+T.) *krş.* **ḫʸāhla-**

ḫ. -dım 103a/2, 105a/3

ḫ. -ġança 117a/11

ḫ. -ġanını 105b/12

ḫ. -madım 95a/7

ḫ. -maġan 10a/3

ḫ. -maġay 74b/1, 93b/11, 124b/9

ḫ. -mas 117b/4

ḫ. -maslar 28b/3-4

ḫ. -maydur-mén 28b/4

ḫ. -sa 114a/12

ḫ. -sam 28b/4

ḫ. -sanĝ 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 67b/2, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 107b/7, 114a/6

ḫ. -sanĝlar 79a/1

ḫalāṣ (Ar.) *Kurtulma, kurtuluş*

ḫ. bol- "kurtulmak" 3b/6, 61b/7, 76a/3-4, 77a/6, 83b/3, 96a/10

ḫalāṣlıḳ (Ar.+T.) *Kurtuluş, kurtulma*

ḫ. 18a/4, 52b/10, 108b/11

ḥalāvet (Ar.) *Tatlılık, hoşluk*

ḥ. 62b/11

ḥ. +i 47a/3

ḥ. +ni 62b/8

ḫalāyıḳ (Ar.) *İnsanlar*

ḫ. 1b/6, 3a/1, 3a/7, 6b/4, 8b/13, 10a/4, 10a/7, 10a/11, 11a/9, 14a/9, 14a/10, 16b/5, 18a/7, 22b/1, 23a/7, 23b/11, 24b/3, 25b/5, 26b/10, 27a/3, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/9, 30a/11, 36b/4, 36b/5, 39a/12, 42a/6, 47a/3, 47b/4, 48b/12, 60a/6, 62a/7, 114b/5, 118b/10, 119b/13, 121a/12, 124a/4

ḫ. +dın 42b/1

ḫ. +ġa 2b/12, 3a/1, 3a/8, 3b/8, 4a/2, 6b/7, 12b/6, 14a/6, 18a/8, 20a/12, 42b/2, 119b/7, 120a/2, 126a/10

ḫ. +larġa 124a/1

ḫ. +nıŋ̂g 10a/11, 27a/4, 30a/12, 35b/10, 36b/12, 44a/1

ḫāl-dār (Far.) *Benekli, benli*

ḫ. bol- "benekli olmak" 70a/1

ḫalef (Ar.) *Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse; halef*

ḫ. +lerniŋ̂g 25a/2

ḫalel (Ar.) *Zarar, ziyan, eksiklik, kusur, noksan*

ḫ. 15a/3, 98a/1, 113b/10, 115b/1

ḫ. +i 85b/5

ḫ. bol- "eksiklik olmak, kusur oluşmak" 84a/9

ḫalelsiz (Ar.+T.) *Eksiksiz, noksansız*

ḫ. bol- "eksiksiz olmak, noksansız olmak, tam olmak" 84a/6

ḥālet (Ar.) *Durum, hâl*

ḥ. 99a/3

ḥ. +idin 35b/8

ḫālī (Ar.) *1. Uzak, âri*

ḫ. bol- "uzak olmak, uzaklaşmak, uzak durmak" 4b/9, 16a/13-16b/1, 35b/2, 37a/8, 47a/4, 81b/11-12, 84b/10, 92b/6, 113a/3

ḫ. bol'al- "uzak olabilmek, uzaklaşabilmek, uzak durabilmek" 44a/2

ḫ. tut- "uzak tutmak" 127b/13

2. Boş

ḫ. 7b/3

ḫ. bol- "boş olmak" 49a/5

ḫ. ḳal- "boş kalmak, boş durumda olmak" 59b/6

3. Yoksun, mahrum, eksik, yetersiz

ḫ. ḳal- "yoksun kalmak, mahrum kalmak, … konusunda eksik kalmak, … konuda yetersiz kalmak" 103a/3

ḫalīfe (Ar.) *Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi; halife*

ḫ. 11a/2, 11a/4, 11b/2, 11b/8, 11b/9, 11b/10 (2), 12a/1, 12a/4, 12a/8, 12a/10, 12a/13, 25a/3, 25a/5, 39b/9, 39b/11, 40a/1, 40a/3, 109a/6, 109a/9 (2), 109a/11, 110a/3

ḫ. +niŋ̂g 38b/3, 109a/12

ḫ. +sige 109b/13

ḥalīm (Ar.) *Yumuşak huylu*

ḥ. 16a/13

ḫalḳ I (Ar.) *Yaratma, yok iken var etme*

ḫ. ḳıl- "yaratmak" 2b/13, 9b/2, 9b/3, 62b/10, 108a/2

ḫalḳ II (Ar.) *1. İnsanlar, insan topluluğu, halk*

ḫ. 8b/13, 9b/11, 18a/11, 18b/5, 19a/6, 20a/13, 21b/1, 22a/2, 22a/6, 22a/8, 22a/12, 22a/13, 24a/6, 26a/3, 27a/2, 27b/11, 31b/13, 33b/2, 34a/7, 35b/10, 38a/12, 43b/8, 47a/4, 47a/12, 55a/8, 55a/10, 57b/5, 60a/6, 61b/10, 61b/11, 72a/4, 78a/13, 79a/7, 83b/9, 85a/11, 89a/13, 96a/6, 97b/5, 100a/1, 103b/12, 113a/13, 118b/2, 119b/5, 120a/3, 125a/3, 128b/4

ḫ. +dın 47a/7, 65b/11-12, 67b/8, 77b/4, 93b/13, 103a/6, 125a/4

ḫ. +ġa 21b/2, 24b/7, 25b/9, 30a/12, 48a/2 80b/5, 125a/1

ḫ. +ı 5a/13, 24a/2, 33b/4, 82b/7, 105a/5

ḫ. +ıdın 65b/12

ḫ. +ıġa 5a/3, 33a/7, 44a/2, 110b/11

ḫ. +ıŋ̂g 114a/9

ḫ. +ınıŋ̂g 114a/7

ḫ. +lar 15a/10

ḫ. +larnıŋ̂g 88b/5-6

ḫ. +nı 90a/3, 90a/7, 93a/1, 93a/2

ḫ. +nıŋ̂g 22b/11, 27b/5, 27b/11, 34b/2, 42b/6, 57b/8, 72b/2, 89b/11, 124b/12-13

fīl ḫ. +ı "fil sahibi olan halk" 110b/11

2. Bir gruba, bir zümreye, bir meslek grubuna ait insan topluluğu

ḫ. +ġa 56a/11

ḫ. +ı 56a/2 (2), 126a/4

ḫ. +ıda 126a/2

ḫ. +ıdın 105a/13

ḫ. +ıġa 33a/6

bāzār ḫ. +ı "çarşı ahalisi, pazar ahalisi, pazar esnafı" 33a/6, 126a/3

3. Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, bir bölgede oturan, ikamet edenler; halk

ḫ. +ı 68a/3

4. Aynı yerde bulunan, aynı mekânda olan, bir mecliste bulunan kimseler

ḫ. 105b/7

ḫ. +ı 89b/2, 112b/11

ḫalvet (Ar.) *1. Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, tenhaya çekilme*

ḫ. 16b/9, 24b/4, 108b/3

ḫ. +de 33a/11

ḫ. +de (vaḳt-ı ḫ.) 108a/12

ḫ. ḳıl- "başbaşa kalmak, yalnız kalmak" 51b/6

ḫ. ḳıl- "bir kimseyle baş başa kalıp vakit geçirmek" 81a/7

2. İçinde hiç kimsenin bulunmadığı tenhâ ve kapalı yer

ḫ. +de 126b/10

ḫam (Far.) *Eğri, bükük, bükülmüş*

ḳaddi ḫam "beli bükük" 29b/6

ḫ. ḳıl- "eğmek, bükmek" 49b/11

ḫām (Far.) *1. Olgunlaşmamış; ham*

ḫ. 3a/2

ḫ. +dın 100b/10

ḫılṭ-ı ḫ. "balgam" 100b/10

2. Pişmemiş, çiğ

ḫ. 114a/1

ḫamle (Ar.) *Düşmana karşı yapılan saldırış, saldırma, savlet, hücum, atılım; hamle*

ḫ. +de 80b/12

ḫammām (Ar.) *Yıkanılacak yer; hamam*

ḫ. 48b/5

ḫ. +da 48b/3, 48b/5, 49a/8-9

ḫ. +dın 48b/7, 49a/6

ḫ. +ġa 48b/2 (2), 48b/8, 48b/9 (2), 48b/11, 48b/13, 49a/12

ḫ. +nıŋ̂g 48b/6, 49a/8

ḫamse (Ar.) *İçki sofrasında içilen 5. kadeh*

ḫ. 35a/10, 35b/4

ḫāmūş (Far.) *Sessiz, susmuş*

ḫ. bol- "sessiz olmak" 23a/4

ḫ. 64a/11

ḫāmūşluḳ (Far.+T.) *Sessizlik, susmuşluk*

ḫ. 13a/4, 13a/4-5, 23a/2

ḫ. +(ġ)ıdın 23a/5

ḫ. +nı 9b/12

ḫāne (Far.) *Hane*

ḫ. (ṣāḥib-i ḫ.) 37b/11-12, 40a/10

ḫ. +niŋ̂g (ṣāḥib-i ḫ.) 37b/11-12, 40b/2

ḫ. +sidin 74b/7

ḫ. -i Kaᶜbe "Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe" 5a/9

ḫ. -i mübārek "Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe" 12b/3

ḫānedān (Far.) *Bir devleti, memleketi yöneten asil ve büyük aile*

ḫ. +nıŋ̂g 56a/4

ḫānḳāh (Far.) *Tekke, dergâh*

ḫ. +da 128b/3

ḫ. +ġa 128a/10, 128a/12

ḫār (Far.) *Hor, hakir, aşağı, değersiz, krş.* **ḫʸār**

ḫ. kör- "değersiz görmek, hakir görmek, hor görmek" 74a/12

ḫ. bol- "itibarsız olmak, zelil olmak, hakir olmak" 108a/5

ḫʸār (Far.) *krş.* **ḫār**

ḫ. 66a/7, 80a/7, 80b/1, 80b/4

ḫ. (ḫ· ḥaḳ̄ir) 80a/8

ḫ. tut- I "aşağılamak, kaba davranmak, kırıcı davranmak" 66a/6

ḫ. tut- II "hor görmek, küçümsemek" 108a/3-4

ḫ. kör- "değersiz görmek, hakir görmek, hor görmek, küçük görmek" 80b/1, 83b/13, 102b/9

ḫ. ḳıl- "hakir ve zelil hâle getirmek, alçaltmak" 80b/2

har- *Güçsüz olmak, zayıf olmak, yorgun olmak*

h. -ġan 95b/8

ḫarāb (Ar.) *1. Çok sarhoş*

mest-i ḫ. "aşırı derecede içmiş, çok sarhoş" 41a/3

mest-i ḫ. bol- "aşırı derecede içmiş olmak, çok sarhoş olmak" 40b/4

2. Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, viran; harap

ḫ. ḳıl- "harap etmek, yıkmak" 82b/5

ḫarac (Ar.) *Vergi*

ḫ. bér- "vergi vermek" 81a/9

ḥarām (Ar.) *Dinin kesin bir delille yasakladığı, işlenmesi azabı, inkar edilmesi küfrü gerektiren (şey, hareket veya davranış); haram*

ḥ. 38a/10

ḥ. +dur 41b/2

ḥarām-zāde (Ar.+Far.) *Nikahsız birleşmeden doğan çocuk, piç*

ḫ. 23b/3, 23b/6, 23b/9, 24a/5

ḥarāret (Ar.) *Sıcaklık*

ḥ. 122b/13

ḫarc (Ar.) *1. Bir iş için harcanan para, masraf, harcama, sarf etme, krş.* **ṣarf**

ḫ. +dın 58a/4

ḫ. +nı 37a/8, 98a/2

ḫ. ḳıl- "harcamak, sarf etmek" 26b/6, 57a/2, 57a/9, 57a/10, 58a/8, 58a/9, 58b/11, 59a/7, 59b/1, 67a/13, 77a/5

ḫ. bol- "harcamak, sarfetmek" 36b/9

2. Para, altın vb. şeyler

ḫ. +nı 74a/13

ḫarcla- (Ar.+T.) *Harcamak, sarf etmek*

ḫ. -gil 59a/9

ḫ. -magil 58a/12

ḥarekāt (Ar.) *Hareketler, davranışlar*

ḥ. 123a/5

ḥareket (Ar.) *Hareket, fiil, iş*

ḥ. 14b/5, 50b/5

ḥ. +ge 50b/8

ḥ. +i 14b/4

ḥ. +idin 69b/7

ḥ. +lerdin 50a/8

ḥ. bér- "hareket etmek, hamle yapmak" 11a/11

ḥ. +ge kéltür- "harekete geçirmek" 50b/8

ḥ. ḳıl- "hareket etmek" 69b/7, 99a/1

ḥareketlig (Ar.+T.) *Hareketli*

ḥ. bol- "hareketli olmak, hareket etmek" 123a/12-123a/13

ḥarem (Ar.) *Bir erkeğin karısı, eşi, zevcesi*

ḥ. +ige 68b/5

ḥ. +iñġa 68b/5

ḫāric (Ar.) *Dış, dışarı, dış taraf*

ḫ. bol- "dışında olmak, dışından kaynaklanmak, dış kaynaklı olmak" 98a/8-9

ḫarīdār (Far.) *Alıcı, müşteri*

ḫ. 24a/12, 67a/8, 121b/1

ḫ. +ġa 97b/1, 121b/5

ḫ. +ıñ 121a/10

ḫ. +nı 121a/11

ḫ. bol- "alıcı olmak, müşteri olmak" 24a/12, 24a/13 (2)

ḥarīf (Ar.) *1. Dost, arkadaş*

ḥ. 41b/7

2. İçki ve eğlence meclisinde bulunanlar, bir sohbet ve eğlence ortamında bulunan kimse(ler)

ḥ. +ler 105a/10, 105a/11, 105b/3

3. Müşteri, alıcı

ḥ. 121b/2

ḥarīṣ (Ar.) *Bir şeyi elde etmek hususunda aşırı derecede istekli olan, hırslı*

ḥ. 88a/10, 128a/6

ḥ. bol- "istekli olmak, istemek" 13a/9, 18a/7, 121b/9

ḫᵛārlıḳ (Far.+T.) *Horluk, aşağılık, hakirlik*

ḫ. +ġa 57a/5, 107a/5

ḫ· +ġa sal- "hor durumda göstermek, aşağı göstermek" 57a/5

ḫ. kéltür- "İtibarsız hâle getirmek, hakir duruma düşürmek" 59b/9

ḫ· +ġa ḳal- "horluk içinde olmak, hakir durumda olmak, hakir durumda kalmak" 107a/5

Hārūn (ka) *786-809 yılları arasında görev yapmış Abbasi halifesi, krş.* **Hārūn er-Reşīd**

H. 20b/10, 21a/2

Hārūnü'r-Reşīd (ka) *krş.,* **Hārūn**

H. 20b/7

ḫāṣ (Ar.*) 1. En temel, en önemli, en mühim*

ḫ. 4a/13

ḫ. +da 4b/1

2. Özgü, özel, mahsus

ḫ. 5a/8

ḫ. +dur 4a/1

3. Seçkin, seçkin kimse, havastan olan, krş. **ḫavāṣ**

ḫ. 15b/9, 22b/9, 122a/13

ḫ. +lardın 105a/11

4. Bir şeye veya bir kimseye ayrılmış olan, herkese ait olmayan, hususi

ḫ. 96a/8, 103b/11, 109a/2

5. Hakiki, gerçek

ḫ. 125b/8, 126b/12

ḥasb (Ar.) *Hesap etme*

ḥ. -i ḥāl "bir durum, baştan geçenler ve dertler üzerine dertleşme, sohbet etme" 105a/6

ḥased (Ar.) *Kıskançlık, çekememe; haset*

ḥ. 79b/6

ḥ. +dür 29b/3

ḥ. ḳıl- "kıskançlık etmek" 18a/2, 27a/5, 42b/8,

ḥ. yé- "kıskançlık etmek, çekememek" 67b/2-3, 121b/3

ḥāṣıl (Ar.) *1. Netice, sonuç*

ḥ. +dur 21a/9

ḥ. +ı 13a/2

ḥ. +ın̂g 53a/6

2. Ortaya çıkma, meydana gelme, vücuda gelme, gerçekleşme, hasıl olma

ḥ. +dur 32a/8-9

ḥ. bol- I "vuku bulmak, tahakkuk etmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak, gerçekleşmek, hasıl olmak" 15a/4, 15a/6, 15b/7, 18a/3, 21b/8, 21b/9, 22b/7, 36b/13, 52b/11, 54b/1, 55a/10, 57b/11, 59a/11, 68b/13, 78a/8, 78a/10, 87b/10, 89b/11, 94a/3-4, 106a/12, 106a/13, 116a/6, 116a/7, 116a/7-8, 116a/8, 121b/1-2, 123b/6

ḥ. bol- II "elde edilmek, kazanılmak" 105b/8, 107a/3

ḥ. ḳıl- "ortaya çıkarmak, oluşturmak, meydana getirmek, hasıl etmek" 9a/3, 14a/7, 16b/2,

ḫāṣıl boladurġan bol- "hasıl olmak, hasıl olacak olmak" 117a/3-4

ḥāsid (Ar.) *Kıskanç, hasetçi*

ḥ. 79b/5, 83b/4, 84a/1

ḫaṣlet (Ar.) *Özellik, nitelik, huy*

ḫ. 107b/10

ḫ. +ni 83b/2, 107b/8

ḫaṣm (Ar.) *1. Düşman*

ḫ. 54b/2 (2), 80b/6, 80b/8, 80b/9, 82b/1 (2)

ḫ. +ın̂g 82b/2

ḫ. +nı 80b/7, 80b/12

ḫ. +nın̂g 80b/12-13

2. Bir dava, karşılaşma veya münazarada taraflardan her birinin birbirine göre durumu, karşı taraf; hasım

ḫ. 88b/10, 89a/6, 89b/1

3. Davalı, davalı olan kişi

ḫ. 91b/7, 91b/10, 92a/6

ḫ. +dın 92a/12

ḫ. +ge 92a/5

ḫ. +ın̂g 91b/3

ḥasret (Ar.) *Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem; hasret*

ḥ. tart- "hasret çekmek, özlem duymak" 28b/2

ḫāṣṣiyyet (Ar.) *Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir, etki, hassa*

ḫ. 50b/5

ḫ. +ge 2b/7

ḫ. +i 50b/8

ḫ. +ini 48b/6, 50b/9-10

ḫ. +ni 50b/4, 50b/7

ḫ. bér- "etkilemek, kuvvet vermek, yarar sağlamak" 35b/5-6

ḫāṣṣiyyetlig (Ar.+T.) *Tesirli, etkili, faydalı*

ḫ. 48b/7

ḫaste (Ar.) *Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan (kimse); hasta*

ḫ. 47a/12

ḫ. ve rencūr bol- "hasta olmak, hastalanmak" 36b/7

ḫaşmet (Ar.) *Gösterişlilik, heybet*

ḫ. +ge 40a/8

hāşā (Ar.) *"Allah göstermesin, bizden uzak" anlamlarına gelen söz*

h. 5b/13

ḫaṭ (Ar.) *1. Yazı*

ḫ. 19b/5, 25a/5, 109b/4, 113a/5, 113a/9

ḫ. +(ṭ)ıge 88b/6

ḫ. +larnı 109b/6, 109b/7

ḫ. +nı 25a/12

ḫ. -ı resīde "izin belgesi, izin vesikası, izin yazısı" 39a/7

ḫ. ḳıl- "yazı yazmak" 108b/2-3, 109b/5

2. Ferman

ḫ. 45b/10

3. Mektup, yazılı metin

ḫ. +da 95a/12

ḫ. +nı 95a/11, 95a/12

4. Not tutulan defter, not defteri

ḫ. +ge 96b/11

5. Çizgi

ḫ. 100b/11

ḫ. 101a/8

ḫaṭā (Ar.) *Kusur, yanlış; hata*

ḫ. +dur 61a/11

ḫ. +sı 116a/13

ḫ. +sını 126a/13

ḫ. ḳıl- "hata yapmak" 39b/7

ḫaṭālıḳ (Ar.) *Kusurlu, yanlış; hatalı*

ḫ. 39b/5

ḫaṭar (Ar.) *Tehlike*

ḫ. +dın 52b/10, 53a/5, 54a/13

ḫ. +ge 52b/5

ḫ. +ge yoluk- "tehlike içinde olmak, tehlikeye düşmek" 52b/5

ḫaṭarlig (Ar.+T.) *Tehlikeli*

ḫ. 61a/8, 93b/5

ḫātem (Ar.) *Metinde son peygamber Hazreti Muhammet için kullanılan bir ibare*

ḫ. 3b/2

ḫāṭır (Ar.) *1. Gönül, duygu, his*

ḫ. +ġa 35b/3

ḫ. +ı 20b/4, 96a/6

2. Hafıza, zihin, akıl, yâd; hatır

ḫ. +ıda 25a/12, 100a/4

ḫāṭır-ḫᵛāh (Ar.+Far.) *Gönül isteği, gönlün istediği*

ḫ. +dur 35b/4

ḫaṭīb (Ar.) *Bir kurul, bir topluluk veya kişi adına söz söyleme, onun düşünce ve davranışlarını savunma yetkisi olan kimse, sözcü; hatip*

ḫ. 19b/1

ḫ. +i 111a/6

ḫatun *Eş, zevce,kadın, hatun*

ḫ. 1a/6, 42a/2, 42a/3, 42a/5, 66b/2, 67b/12, 71b/10, 71b/11 (2), 71b/13, 72a/2, 72a/2, 72a/3, 72a/6, 72a/10, 72a/11, 72a/11, 72a/13, 72b/1, 72b/5, 72b/6, 75a/12, 75a/13, 75b/1, 75b/5, 76b/13, 81b/1, 84a/7, 102a/12, 118b/6, 118b/7, 118b/8, 118b/10, 118b/13, 121b/6

ḫ. +dın 72a/12, 72a/13

ḫ. +ġa 81b/6, 84a/7

ḫ. +lar 19a/5, 42b/3, 63b/13, 64a/3, 72b/8, 83b/7

ḫ. +lardın 19a/8

ḫ. +large 104b/9

ḫ. +larınñg 47b/9

ḫ. +nı 66a/12, 72b/8

ḫ. +nınñg 72a/3, 118b/13

ḫ. +unñg 72a/7, 73a/3

ḫ. +unñgdın 71b/12

ḫ. +unñgnı 71b/11, 73a/2

havā (Far.) *Hava*

h. 48a/3, 51b/6, 99a/1, 122b/10, 123a/3

h. +dın 123a/3

h. +sı 68b/3

h. +sı (āb u h.) 107a/10

h. +sıdın 49a/2

ḥavādiṯ (Ar.) *Olup biten vakalar, hadiseler, olaylar*

ḥ. +idin 87b/4

ḫavāṣ (Ar.) *1. krş.,* **ḫāṣ 3**

ḫ. +lar 15b/8, 33a/9

2. Seçkin, özel

ḫ. 46a/10

ḫavf (Ar.) *Korku*

ḫ. 90a/5

ḫavfluġ (Ar.+T.) *Korkunç, tehlikeli*

ḫ. 73b/11

ḥavl (Far.) *Eğri, çarpık*

e. -i ḥavl "iki ayağı çarpık olan at" 70b/6

hāy (?) (Far.) *Hey!*

h. -ı şīrīn "mutluluk narası, (mutluluğu ifade etmek için) şirin bir nara) 35b/3

ḥayā (Ar.) *Utanma duygusu, utanç, haya*

ḥ. (şerm ḥayā) 15a/1

ḥ. +dur (şerm ḥāyā) 15a/9

ḫayāl (Ar.) *1. Akıl, zihin*

ḫ. +iŋġa 4b/6

2. Düşünce, fikir

ḫ. 26a/10, 109a/4

3. Hayal

ḫ. ḳıl- "hayal etmek, hayal kurmak" 9b/4, 98b/7-8, 123a/7

ḥayālıġ (Ar.+T.) *Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma*

şerm ḥ. bol- "utanmak 15a/1

ḫayāllıġ (Ar.+T.) *Düşünceli, ... düşünceye sahip*

ḫ. 66b/2

ḥayāt (Ar.) *Yaşam; hayat*

ḥ. 123a/5

ḫayr (Ar.) *Hayır*

ḫ. 96a/8

ḫ. bereket bol- "hayrı ve bereketi olmak" 122a/2

mānic-i ḫ. bol- "hayırlı bir işe, ibadete engel olmak, engellemek" 128a/11

ḥayrān (Ar.) *Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse*

ḥ. ḳal- "şaşırmak, şaşkınlık içinde olmak" 110b/5

ḫayriyyet (Ar.) *İyilik, hayır, selamet*

ḫ. 7a/5

ḥayvān (Ar.) *Hayvan*

ḥ. 69a/5

ḥ. +lar 69a/5

ḥayvānī (Ar.) *Hayvanlara has, hayvanlara ait*

ḥ. 98b/6, 98b/8,

ḥ. +ni (ḳuvvet-i ḥ.) 99a/12

ḥayvānī-huş (Ar.+Far.) *Hayvan aklına sahip, hayvan gibi, hayvanlar sınıfında, denginde*

ḥ. 21b/3

ḥayy (Ar.) *Diri, canlı*

ḥ. u nāṭıḳ bol- "canlı olmak ve konuşmak" 46b/9

haża *Bir at hastalığı*

h. 71b/2

ḫazān (Far.) *Sonbahar*

ḫ. 105a/8

ḥażar (Ar.) *Yolculuk yapılmama, bir yerde ikâmet hâlinde olma durumu*

ḥ. +da 128a/7

ḫaẕer (Ar.) *Sakınma, çekinme, geri durma*

ḫ. ḳıl- "sakınmak, geri durmak" 101a/4, 101a/5

hāżıme (Ar.) *Sindirim, hazım*

h. +sige 35b/4, 35b/5

ḥāżır (Ar.) *Hazır vaziyette, hazır*

ḥ. 33b/13, 38b/6, 88b/3, 112b/5, 114b/1

ḥ. bol- "hazır olmak, hazır vaziyette olmak, hazır vaziyette bulunmak, herhangi bir iş için hazır durumda bulunmak" 13b/10, 19a/3-4, 33b/2, 68a/4, 107b/13, 108b/1-2

ḥ. ḳıl- I "hazırlamak, hazır etmek" 33b/1, 45b/4

ḥ. ḳıl- II "hazırda bulundurmak" 38a/3-4

cevāb-ı ḥ. " her söze uzun uzun düşünmeden hemen uygun ve yerinde

bir cevap bulup verebilen (kimse), hazır cevap" 72a/12

ḫazīne (Ar.) *Devlet malı, devlet parası ve bunların saklandığı yer, hazine*

ḫ. +de 11b/11

ḫazīneçi (Ar.+T.) *Hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse; hazinedâr*

ḫ. ḳıl- "hazinedâr yapmak, bir kimseyi hazine işleri için görevlendirmek" 63a/11, 117b/8

ḥażret (Ar.) *Saygı ve övgü için kullanılan bir söz*

ḥ. 7b/12

ḥ. +ge 7b/10

ḥ. +inŋ̂ 110b/8

ḥ. +niŋ̂ 7b/9-10

Ḥ. -i Resūl "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 41b/10-11, 42a/3, 126b/9

Ḥ. -i ᶜĀyişe "Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in hanımı" 41b/11-12

Ḥ. -i ᶜAlī "Hazreti Muhammed'in damadı, cennetle müjdelenen on sahabeden biri ve dördüncü İslam halifesi; Ali bin Ebî Talib; Hazreti Ali" 7b/7, 7b/8, 76a/6-7, 76b/5

Ḥażret-i peyġamber "Hazreti Muhammed" 7b/9, 17b/7

Ḥ. -i Resūl-i Ekrem "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8

Ḥ. -i Maḥmūd-ı āṣāru'llāh "Gazneli Mahmud" 46b/2-3

Ḥ. -i emīrü'l-müᵓminīn "Hazreti Ömer" 76a/6, 76b/3

Ḥ. -i Selmān-ı Pārisī "İslamiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabî" 76b/1

Ḥ. -i emīrü'l-müᵓminīn "Hazreti Hasan" 76b/9

Ḥ. -i İmām Ḥasan "Hazreti Hasan" 76b/10

Ḥ. -i İmām Ḥüseyn "Hazreti Hüseyin" 76b/11-12

Ḥ. -i Muᶜāvīye "602-680 yılları arasında yaşamış olan İslâm halifesi; Hazreti Muaviye" 85a/6

Ḥ. -i Muḥammed Muṣṭafā "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 101b/9-10

Ḥ. -i Ḥᵛāce Ḥāfıẓ "İranlı meşhur şair Hafız-ı Şirazî" 117a/4

héç (Far.) *Hiç, hiçbir*

h. 1b/6, 1b/10, 3a/5, 3a/11, 3b/6, 4a/4, 5a/4, 6a/13, 8a/3, 9a/11, 10b/11, 12a/1, 13a/5, 13b/6 (2), 13b/7 (2), 14b/6, 16a/3, 16a/8, 16b/1, 16b/3, 16b/8, 17a/13, 20b/10, 21b/9, 21b/13, 22a/13, 22b/4, 22b/8, 23a/6, 24a/8, 24b/5, 24b/7, 25a/9, 25a/11, 26b/13, 28a/13, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 35b/12, 37b/5, 38a/13, 40a/10, 40b/8, 42a/2, 42a/5, 42b/2, 43a/7, 44a/1, 45a/10, 46a/11, 47a/5, 51b/1, 52a/8, 52b/10, 53a/13, 54b/5, 54b/13, 55a/13, 56a/1, 56a/8, 56a/12, 60a/4, 61b/1, 62a/12, 63b/1, 64b/10, 65a/8, 66b/4, 67b/6, 71b/5, 71b/7, 72b/1, 72b/4, 72b/7, 73a/2, 73a/3, 73b/10, 75a/2, 75a/5, 75a/7, 75a/10, 77a/4, 78a/2, 79a/12, 79b/10, 81b/9, 81b/12, 82b/9, 83b/10, 83b/11, 86a/2, 86a/7, 87a/8, 87b/7, 88b/3, 91a/2, 91a/6, 91b/4, 92a/2, 92a/3, 92a/7, 96b/12, 97a/12, 97b/1, 97b/13, 104b/10, 106b/2, 110b/6, 111a/6, 111b/8, 111b/11, 112a/8, 112b/3, 114a/13, 114b/1, 114b/2, 115a/1, 115a/12, 118b/1, 119a/2, 120a/6, 121b/10, 122a/10, 122b/2, 122b/3, 123b/4, 123b/6, 125b/12, 126b/3, 127a/2, 127a/3, 127a/4, 127a/5, 127b/6, 127b/8, 128b/9, 128b/10,

h. vaḳt "hiçbir zaman" 117b/3

héç biri *Hiç biri, hiç birisi*

h. 3a/11

héç néme (Far.+T.) *Hiçbir şey*

h. 110b/4, 120a/3

héç ḳaysı (Far.+T.) *1. Hiç kimse*

h. +dın 102a/8

2. Hiçbir

h. 50b/12

héç kişi (Far.+T.) *Hiç kimse*

h. 101b/13, 103a/8

heder (Ar.) *Boş yere, boşuboşuna*

h. atġaḳ "kirpik vb. şeyi boş yere oynatan, boşuna seyirten" 65a/13

hediye (Ar.) *Armağan; hediye*

h. 68a/5

h. bér- "hediye vermek" 111a/5

helāk (Ar.) *Yok olma, mahvolma, ölme, helak*

h. bol- I "yok olmak, ölmek, telef olmak, zayi olmak" 4a/12, 52b/12, 74a/1

h. bol- II "mahvolmak, telef olmak, zayi olmak" 61a/8-9, 107a/6, 117b/6

h. ḳıl- "yok etmek, mahvetmek, zayi etmek" 72b/9, 80b/2, 80b/3, 80b/4, 82a/11, 97a/8

h. ḳılġalı bol- "yok edebilmek, helak edebilmek, öldürebilmek" 113a/11-12

helāket (Ar.) *Yok olma, mahvolma, felaket*

h. +ge 5b/3, 6a/6, 6a/8

ḥelāl (Ar.) *Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan şey, hareket ve davranış; helal*

ḥ. 45a/4, 55a/13, 55b/2

ḥ. (nān-ı ḥ.) 45a/1

ḥ. +din (vech-i ḥ.) 57a/6

ḥ. -i muṭlaḳ "kesinlikle helal" 93a/8

ḥelāl-zāde (Ar.+Far.) *Nikahlı bir anne babadan doğmuş, helal süt emmiş kimse*

ḥ. 24a/1

hem (Far.) *Aynı zamanda*, *da, de*

h. 4a/9, 4b/6, 5a/10 (2), 6a/10, 7a/8, 7a/12, 7b/2, 7b/5, 8a/5, 8a/6, 8a/13, 9a/10, 9b/11, 10b/9, 10b/13, 12b/4, 13a/11 (2), 14a/5, 14a/9, 16b/6, 17b/1, 17b/5, 18a/2, 18b/2, 18b/4, 19a/2, 19b/4, 19b/10, 20a/13, 21a/12, 21b/1, 21b/13, 22a/10, 22b/5, 22b/9, 23a/3, 23a/6, 23a/8, 23b/2, 24a/9, 25a/13, 28a/9, 29a/3, 29b/1, 29b/8, 29b/9, 30b/12, 31b/2, 31b/3, 32b/9, 34a/8, 34a/11, 34a/12, 35a/3, 35a/6, 36a/5, 36b11, 39b/6, 40a/10, 40b/13, 41a/8, 41b/2, 41b/3, 41b/8, 41b/11, 42b/5, 42b/11, 43b/12, 44a/1, 46a/7, 47a/2, 47b/8, 48a/6, 48a/10, 48b/12, 49a/1, 49b/13, 50b/13, 51a/8, 51b/2, 52a/8, 52a/9, 52b/3, 55a/3, 55a/6, 55a/9, 55b/7 (2), 56a/10, 56b/3, 57a/11, 57a/13, 58b/1, 58b/2, 58b/9, 59b/8, 60b/4, 61a/13, 61b/9, 62a/2, 63a/9, 63a/13 (2), 63b/3, 65b/12, 66a/5 (2), 67a/4, 69b/9, 69b/12, 70a/5, 70a/8, 70b/13, 71a/12, 71b/12, 72a/7, 73a/2, 73a/3, 73a/4, 74b/3, 75a/11, 76a/1, 77a/10, 78a/9, 78a/13, 78b/6, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/4, 80a/2, 80b/1, 80b/7, 82a/7, 82a/9, 82a/12, 82b/3, 83b/1, 84b/3, 85a/3, 85b/3, 86a/10, 86b/4, 86b/12, 86b/12, 86b/13, 87b/6, 88a/12, 89a/5, 89a/10, 89a/12, 89b/3, 91a/6, 92a/7, 92a/13, 93a/10, 94a/1, 95b/10, 96a/3, 98b/8, 99a/11, 99b/11, 99b/12, 101b/10, 105b/12, 106b/4, 108a/13 (2), 108b/1, 108b/2, 108b/3, 108b/7, 108b/8, 108b/12, 110b/4, 111a/8, 115b/10, 116b/1, 116b/3, 119b/11, 120a/2, 120a/4, 120a/9, 120b/1, 121b/4, 123a/1, 123a/3, 128b/6

hem…hem (Far.) *Eşitlik, denklik bildiren edat, hem…hem (de)*

h. 7b/4-5, 10a/1, 15b/12, 19b/4, 19b/11, 19b/12, 19b/13, 20a/1, 20a/6, 20a/11, 22a/12, 29a/9, 33a/13, 53a/5, 55b/8, 64b/13, 69a/6, 91b/1, 95a/6-7, 116a/8, 126b/4

hem-ᶜaṣr (Ar.) *Aynı yüzyılda yaşayan kimselerden her biri, çağdaş, muasır*

ᶜa. +lardur 17a/7

hem-cins (Far.+Ar.) *Aynı cinsten olan şey veya kimse*

h. +leriŋ 55a/8

h. +leriŋdin 17b/13

hem-ḫāne (Far.) *Eş, zevce*

h. +si 48a/5

hemīşe (Far.) *Daima, her zaman*

h. 8b/4, 9b/9, 14a/9, 17b/6, 19a/3, 23a/13, 29a/8, 30b/5, 33a/11, 34b/8, 36a/5, 36a/11, 43b/6, 43b/10, 44b/10, 45a/7 (2), 55a/9, 58a/8, 59b/4, 60a/7, 62a/1, 68a/10, 68b/9, 70b/1, 71a/1, 74a/12, 74a/13, 75b/12, 77b/4, 78a/8, 79b/6, 83b/9, 84a/9, 89a/6, 89a/13, 89b/5, 92b/5, 94a/5, 100a/5, 100a/12, 105a/6, 105b/13, 106a/8, 107b/12, 108a/1, 108a/3, 109a/1, 109b/5, 115a/4, 115b/6 (2), 117a/9, 120b/11, 121a/3, 127a/5, 128a/8

hemme (Far.) *1. Cümle, bütün, hep*

h. 1b/12, 2b/2, 2b/8, 3b/1, 3b/5, 3b/8, 4b/2, 4b/3, 5a/11, 5a/13, 9a/13, 9b/1, 9b/12, 11b/4, 12a/9, 12b/7, 13a/2, 13a/5, 14a/6, 14b/9, 16b/1, 16b/11, 17a/11, 17a/12, 18b/11, 20b/7, 20b/9, 20b/11, 21a/1, 24a/2, 24a/6, 27a/2, 27b/4, 27b/5, 27b/11, 28a/3, 31b/1, 31b/8, 33a/5, 34b/11, 34b/12, 35a/5, 35a/8, 36b/4, 37a/1, 39a/12, 40b/11, 41b/8, 42a/6, 44a/12, 46a/9, 47a/7, 48a/3, 50b/13, 51a/13, 58a/5, 58a/6, 59a/3, 59a/10, 59b/7, 63a/3, 63a/7, 63b/7, 64b/8, 67b/3, 68b/12, 71b/4 (2), 72a/10, 72a/13, 72b/13, 79b/2, 82b/4, 82b/7, 82b/11, 85a/10, 86b/8, 87b/11, 88a/11, 89b/9, 104a/8, 104b/4 (2), 104b/11, 105b/1, 107a/1, 108a/2, 108a/9, 110a/5, 112b/11, 114b/4, 116a/7, 116b/7, 117a/1, 117a/7, 118b/2, 120a/13, 123b/10, 124b/1, 124b/12, 125a/3, 125a/4, 125a/7, 127b/1, 128b/10

h. +din 14a/13, 17a/8-9, 20a/11, 26b/2, 26b/7, 29b/3, 34a/1, 37b/4, 47a/13, 62a/9, 62b/9, 64b/1-2, 64b/12, 69a/5, 69b/8, 79a/3, 113a/13, 122a/3, 126a/6

h. +ge 9a/12

h. +leriniŋ 3b/2

h. +miz 73b/9

h. +mizniŋ 84b/3

h. +ni 6b/3, 17a/7 (2), 51a/4, 62b/10, 85b/2, 87a/8, 92a/13

h. +niŋ 5b/6, 34a/3, 47a/10, 55b/1-2, 123b/13

h. +si 22b/9, 334a/4, 62b/12, 65b/10, 97a/11, 108b/12, 113a/13

h. +sini 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10

h. +siniŋ 24b/9

2. Tamamen, tam olarak, tam anlamıyla

h. 111a/12

3. Herkes, hepsi

h. 112a/9

4. Her

h. 113b/12

hem-meclis (Far.+Ar.) *Aynı ortam, aynı yer, aynı meclis*

h. bol- "aynı ortamda bulunmak, aynı ortamda olmak" 34b/3, 83b/4

hem-nişīn (Far.) *Arkadaş, dost*

h. +din 78b/1

hem-pīşe (Far.) *Meslektaş*

h. +leriŋdin 121a/10

hem-rāh (Far.) *1. Yoldaş, yol arkadaşı, arkadaş, krş.* **hem-reh**

h. 5b/8, 38b/13, 95b/5

h. +lar 34b/4

h. bol- "dost olmak, yoldaş olmak" 88a/13

2. Birlikte, beraber

h. 60b/4, 127a/5

3. Yanında, beraberinde; bir şeyi yanında bulundurma, berberinde taşıma

h. 127a/3

h. bol- "yanında olmak, yanında bulunmak, beraberinde olmak" 128a/9

hem-rāhsız (Far.+T.) *Yoldaşsız, arkadaşsız*

h. 95b/2

hem-reh (Far.) *krş.* **hem-rāh**

h. +leriŋ 29a/9

hem-sāl (Far.) *Aynı yaşta olan kimse, yaşıt, akran*

h. +lerini 125a/2

hem-sāye (Far.) *Komşu*

h. 29a/3, 67b/11, 68a/4

h. +din 29/2-3

h. +lerni 68a/2

h. +ni 67b/10

h. +sige 68b/6-7

hem-sāyelik (Far.+T.) *Komşuluk*

h. 67b/13

h. +ide 67b/13

hem-sefer (Far.+Ar.) *Yol arkadaşı, seferde beraber bulunan*

h. bol- "birlikte yolculuk etmek, yol arkadaşlığı etmek" 97b/6

hem-ṣoḥbet (Far.+Ar.) *Birbiriyle sohbet ve arkadaşlık eden kimse, arkadaş*

h. 15b/3

h. bol- "arkadaş olmak" 29a/8, 29b/10, 83b/5

h. tut- "arkadaşlık etmek" 29a/8-9

hem-teng (Far.) *Yoldaş, arkadaş*

h. +leriŋ̂din 14a/10

hem-vāre (Far.) *Daire, yarım daire*

h. 102b/12

hem-zebān (Far.) *Aynı dili konuşanlardan her biri*

h. bol- "aynı dili konuşmak, aynı dili konuşan olmak" 103b/3

hendese (Ar.) *Geometri, mühendislik*

h. +din (ʿilm-i h.) 103a/3

h. +ni (ʿilm-i h.) 87a/12-13, 103a/2

h. +niŋ̂ (ʿilm-i h.) 101b/11

henūz (Far.) *Henüz*

h. 11a/5, 17a/8, 60b/7, 65a/9, 86b/11, 91b/12, 92a/10, 110b/7

her (Far.) *Bütün, cümle, her*

h. 2a/10 (2), 2b/2, 2b/10, 3a/3, 4b/2, 4b/7, 5a/8, 5b/3, 5b/11, 6a/9, 7a/4, 9a/11, 9b/13, 10b/11, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 12a/2, 12a/4, 12a/9, 12b/8, 12b/10 (2), 12b/13, 13b/5, 13b/9 (2), 14b/4, 14b/7, 15b/10, 16a/12, 16b/1, 17a/4, 17b/5, 18b/13, 19a/4, 19a/7, 19a/8, 20a/11, 21a/9, 21b/1, 21b/4, 21b/6, 22a/4, 22a/11, 22b/12, 24a/11, 24b/2, 25a/12, 26a/2, 26a/5, 26a/10, 26b/9, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 28b/10, 28b/11, 29a/5, 29b/3, 30a/7 (2), 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/7 (5), 31a/9, 32b/8, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 35a/6, 36a/10, 37a/5 (2), 37a/6, 37a/10, 37b/5, 38b/12, 40a/6, 40b/1, 41a/2, 41a/11, 43a/5, 43a/13, 44b/5, 44b/6, 45a/3, 45a/8, 46a/7, 46a/12, 46b/9, 47b/2 (2), 47b/5, 47b/9, 47b/10, 47b/11, 48b/8, 48b/9, 50a/2, 50a/11, 51a/9, 52a/5, 52a/12 (2), 57a/5, 58a/9, 58a/10, 58a/11, 58b/3, 58b/5, 58b/6, 58b/8, 58b/10, 58b/11, 59a/3, 59a/6, 59a/7, 59a/10, 59a/13, 61b/6, 62a/8, 62b/2, 62b/4, 62b/13, 63a/7, 63a/11, 63b/4, 63b/11, 64a/13, 64b/1, 64b/11, 65a/2, 65a/2, 65b/9, 65b/11, 66a/10 (2), 66a/11, 67a/3, 67b/4, 68a/4, 68a/9, 68a/11, 68b/10, 70a/5, 71a/12, 71b/8, 71b/9, 71b/10, 72b/13, 74a/7, 76a/1, 76a/2, 76b/2, 77a/6, 77a/12, 77a/13, 78a/7, 78a/7, 78a/10, 78b/8, 79a/8, 82a/13, 82b/10, 82b/13, 83a/2, 83a/3, 83a/5, 83a/6, 83a/7, 83b/13, 84a/11, 84a/12 (2), 84a/13, 86a/5, 86a/8, 86b/7, 86b/8, 87a/2, 87a/2, 87a/5, 87a/6 (2), 87a/13, 87b/6, 87b/9, 88a/13, 88b/3, 88b/6 (2), 89a/6, 89a/9, 89b/4, 89b/9, 89b/10, 90a/11, 92b/11, 93a/7, 93a/8, 93b/1, 95a/13, 96a/9, 96b/1, 97a/1, 97a/3, 97a/12, 97b/3, 97b/8 (2), 98a/8, 99b/5, 100a/9, 100a/10, 100a/12, 101a/12, 101b/7, 102a/6, 102b/6, 103b/8, 103b/12, 103b/12, 104a/1, 104a/3, 104a/6, 104b/11, 105a/7, 105a/9, 105b/2, 105b/5, 106b/2, 106b/6, 107a/2, 107a/3, 107a/5, 107b/13, 108a/4, 108a/6, 108a/10, 109b/3, 109b/10, 110b/5, 111a/7, 112a/12, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113b/6, 113b/7 (2), 115a/2, 115a/4, 115a/6, 116a/1, 116a/3, 116a/10, 116a/11, 116b/11, 117a/3 (2), 117b/7, 117b/8, 117b/9, 118b/3, 119a/11, 119a/12, 119b/3, 119b/8, 120a/5, 120b/7, 120b/9, 120b/10, 122a/2, 122a/4 (2), 122a/5, 122a/6, 123a/12, 123a/13, 123b/1, 123b/2, 124b/1, 124b/5, 124b/6, 126b/3, 126b/13, 127a/3, 127b/8

her bir *Her bir*

h. 19a/1, 69b/8, 116a/1

her biri *Her biri*

h. 99a/4, 122b/8

h. +de 103b/13

h. +din 47b/10

h. +ge 37a/10

h. +ni 33a/2, 99b/8

h. +niŋ̂ 87a/13, 87b/5

hercāyī (Far.) *Serseri, avare*

h. 83b/6

her-çend (Far.) *Her ne kadar*

h. 17b/4, 23a/5, 28a/7, 28b/5, 29b/9, 32a/10, 35a/3, 36b/11, 42a/13, 43b/10, 44a/12, 46b/6, 46b/11, 55a/3, 57a/13, 58a/4, 61b/11, 71b/12, 73a/5, 82a/7, 83b/1, 106a/10, 106b/1, 120b/6

hergiz (Far.) *Hiçbir zaman, asla*

h. 2a/9, 3b/3, 5a/4, 6a/1, 8a/2, 19b/7, 32a/8, 39b/7, 43a/9, 43a/13, 54a/8, 55b/11, 58a/9, 61a/4, 78a/10, 78b/3, 78b/11, 81b/11, 82a/5, 93a/2, 93a/3, 101b/2, 104a/1, 107a/11, 108a/3, 109a/11, 111a/3, 116a/12, 116b/1, 119b/5, 120b/4, 121b/12, 126a/12, 127b/9

her ḳaçan (Far.+T.) *Her ne zaman, -dığı zaman*

h. 12b/11, 14a/12, 18a/5, 20a/12, 49a/12, 50b/9, 51b/8, 52b/2, 54a/11, 66a/1, 67a/6, 106a/13

her ḳança (Far.+T.) *Her ne kadar*

h. 85b/3

her ḳaydaġ (Far.+T.) *Her türlü*

h. 12b/12, 84b/7, 120b/3

her ḳaysı *Herhangi (biri)*

h. 37b/13, 51a/3

h. +ġa 37a/19

h. +nıñ 19a/8, 124b/3

her né (Far.+T.) *Her ne*

h. 11b/11, 12a/13, 13b/12, 17b/2, 17b/3, 21a/11, 21b/5, 22a/2, 22a/11, 22b/1, 22b/2, 38a/12, 39b/11, 40b/9, 42b/1, 42b/4 (2), 45b/12, 46a/12, 50b/11, 54a/2, 54a/7, 56b/4, 56b/5, 59a/5, 59b/4, 59b/5, 65b/11, 111b/2, 114a/10, 120b/13, 121a/2, 123a/4, 124a/12, 124a/13, 125b/9, 127b/5

her néçe (Far.+T.) *Her ne kadar*

h. 47b/9, 52b/2, 59b/7, 78b/6

her néme (Far.+T.) *Her ne*

h. 21b/1, 68b/7, 77a/5

her némerse (Far.+T.) *Her ne*

h. 67a/11, 111b/13

ḥesāb (Ar.) *Hesap, hesap yapma işi, hesaplama*

ḥ. 96b/12

ḥ. +dın 102b/8

ḥ. +ġa 113a/2

ḥ. +ını 28b/11, 117b/3

ḥ. +nı 102b/7, 113b/12

ḥ. sora- "hesaba çekmek, sorgulamak, hesap sormak" 38b/3

ḥ. ḳılıştur- "karşılıklı hesaplaştırmak, hesap gördürmek" 38b/4

ḥ. -ı nümūdārāt "hesap çizelgeleri, hesap grafikleri, hesap sonuçları, hesap nümuneleri" 102a/4

ḥ. ḳıl- "hesaplamak, ölçmek" 102b/8-9, 102b/12, 102b/13

ḥesāblaş- *Karşılıklı olarak birbirindeki alacak vereceğin hesabını görmek; hesaplaşmak*

ḥ. -ıp 94b/2

ḫetne (Ar.) *Sünnet*

ḫ. +de 73a/10

ḫ. ḳıldur- "sünnet ettirmek" 73a/10

heves (Ar.) *İstek, arzu, meyil; heves*

h. ol- "istemek, arzu etmek, heveslenmek" 86a/3

ḥevīlī (Far.) *Ev*

ḥ. 1a/5, 67a/5, 67b/7, 67b/8, 67b/9, 67b/13, 68a/1, 68b/3, 68b/4

ḥ. +sidin 68b/4

heybet (Ar.) *İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, korku; heybet*

h. 74a/12, 92b/2

h. al- "korkmak" 55a/2

heybetlig (Ar.+T.) *Heybetli*

körküm ve h. bol- "gösterişli ve heybetli olmak" 52b/2-3

heyūlā (Ar.) *Kendisinden her şeyin var edildiği, kendisinde varlıkların suretleri zahir olan ilk prensip, ilk cevher, ilk madde*

h. 122b/7

h. +dın 123a/6-7

hezeyān (Ar.) *Sayıklama*

h. sözle- "sayıklamak" 101a/2

hezl (Ar.) *Latife, şaka, mizah*

h. (h. mutāyebe) 41a/6, 41a/10, 41b/9 (2), 42a/13

h. ḳıl- "şaka yapmak, latife etmek" 41a/7

h. mutāyebe ḳıl- "şaka yapmak, latife etmek" 41a/8, 41b/10, 42a/7, 42a/12, 42b/10, 42b/12, 105a/4

ḥıfẓ (Ar.) *Akıl, hafıza*

h. +ını 93a/4

ḫılṭ (Ar.) *Eski tıpta, insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen, ahlat-ı erbaa denen dört unsurdan (kan, balgam, safra ve sevda) her biri*

ḫ. 98b/5

ḫ. +dın 98b/5

ḫ. -ı ḫām "balgam" 100b/10

ḫırāmān (Far.) *Salına salına yürüyen*

ḳ. 5b/8

ḫıred (Far.) *Akıl*

ḫ. 8b/6, 122b/1

ḫ. +din 9a/5

ḫ. +iñg 44a/11

ḫ. +ni 123b/11

ḫ. +sen (ṣāḥib-i ḫ.) 8b/7

ḫıred-mend (Far.) *Akıllı*

ḫ. 8b/8, 44a/3, 58a/2

ḫ. +ler 8b/7, 33a/1, 53b/8

dānā, ḫ. bol- "bilgili ve akıllı olmak" 23a/3

ḫırḳa (Ar.) *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek; hırka*

ḫ. 128b/9

ḫırmen (Far.) *Harman*

ḫ. 45a/6

ḫıyānet (Ar.) *Sonuna kadar bağlı olması gereken bir şeye karşı kendisinden beklenen sadakati göstermeme, güveni kötüye kullanma, ihmal ve hilekârlık göstererek sözünü ve ahdini tutmama, hilekarlık, ihanet*

ḫ. 97a/5, 107a/7

ḫ. ḳıl- "ihanet etmek, hainlik etmek, hile yapmak" 61a/6, 61a/10, 61b/1 (2), 61b/13, 95b/8, 96b/13-97a/1, 97a/1, 97a/11, 97a/12, 107a/7, 107b/9, 108b/10, 121b/10

ḫ. ḳılġaḳ "ihanet eden, ihanet edici" 64b/5

ḫ. ḳılġuçı bol- "ihanet edici olmak, ihanet eden olmak" 61b/3

ḫ. ḳılış "ihanet etme" 61b/7

hicv (Ar.) *Eleştiri, yergi; hiciv*

h. 103b/13, 104a/11

hidāyet (Ar.) *Doğru yol, hak yolu, Müslümanlık*

h. 37a/2

ḥikāye (Ar.) *Hikâye, krş.* **ḥikāyet**

ḥ. 108b/4, 108b/5

ḥ. +de 15b/9, 20b/6

ḥ. +ni 12b/4, 19a/9, 19a/11

ḥikāyet (Ar.) *kşr.* **ḥikāye**

ḥ. 5b/5, 21a/4, 29b/6, 31b/5, 39b/8, 46a/9, 71a/6, 73a/13, 74b/13, 76a/5, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 85a/5, 90b/1, 94b/1, 97a/1, 107a/9, 109a/5, 109b/3, 109b/12, 111a/1, 113a/8, 114a/8, 117b/13, 118b/2, 127a/2

ḥ. +de 7b/8, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 53b/12, 106b/4, 125a/8

ḥ. +lerni 105a/4

ḥikmet (Ar.) *1. Bilgelik, hakimlik*

ḥ. 3a/9 (2), 24b/12, 28a/5, 48b/7

ḥ. +din 51b/3

ḥ. +niñg 28a/3

2. Bir şeyin oluşmasındaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep

ḥ. 6b/4, 17b/8, 18a/10

ḥ. +din 22b/10

ḥ. +i 11a/13, 18a/10

ḫilāf (Ar.) *1. Karşı, ters, zıt, aykırı*

ḫ. +ıda 12b/6

ḫ. +ıdadur 62a/7

ḫ. ḳıl- "karşı gelmek, karşı olmak, aykırı davranmak" 6a/3, 48a/13, 97b/1, 106b/2, 106b/3, 107b/9, 115a/9, 120b/4, 120b/5, 128b/6

ḫ. ḳıl'al- "karşı gelebilmek, karşı olabilmek, aykırı davranabilmek" 127b/9

ḫ. bol- "aksi olmak, tersi olmak" 42a/4

ḫ. öt- "kusuru, kabahati olmak; ters bir davranışta bulunmak" 78a/2

ḫ. -ı d̄īn "dine karşı gelme, dine aykırı davranma" 126b/2

ḫ. -ı meẕheb "mezhebe karşı gelme" 126b/2

2. Anlaşmazlık

ḫ ḳılış- "karşılıklı olarak anlaşmazlığa düşmek" 94b/3

3. Karar, hüküm veya fetva verilen bir konuyu reddetme, iptal etme, o durumdan vazgeçme

ḫ. 126a/13

ḫilᶜat (Ar.) *Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan*

ḫ. 116a/5, 116b/8, 119b/4

ḫ. +ler 73b/4, 110b/13, 114b/4

ḫīle (Ar.) *1. Çare, çıkar yol*

ḫ. 90a/13

ḫ. ḳıla'l- "çıkar yol bulabilmek, çare bulabilmek" 75a/5

2. Aldatma, kandırma; hile

ḫ. (mekr ḫ.) 118a/3

ḫ. +sidin (mekr ḫ.) 79b/12-13

ḫilḳāt (Ar.) *Yaratılış, tabiat, mizaç*

ḫ. +ke (aṣl-ı ḫ.) 99a/6

ḫilm (Ar.) *Yumuşak huyluluk, sakinlik, serin kanlılık, sakin tabiatlılık, halimlik*

ḫ. 85a/1, 85a/11

himmet (Ar.) *1. Gayret, çalışma, çabalama*

h. +i 107b/13

h. +leriñgġa 42a/11

h. ḳıl- "gayret etmek" 22a/11

2. Yardım, ihsan, teveccüh

h. +iñgni 119b/7

pest h. bol- "cimri olmak, pinti olmak" 120a/1

3. Himmet sahibi

h. +leriñg (ehl-i h.) 37b/7

himmetlig (Ar.+T.) *1. Gayretli, himmetli*

h. 120a/9, 124b/5

ḫaḳīr h. "gayreti az, himmeti az, az himmetli" 104a/7-8

2. Yardımsever, cömert, eliaçık

h. +iñgni (pest h.) 120a/2

pest h. "cimri, pinti" 116a/6, 120a/2

himmetsiz (Ar.+T.) *Yardım sever olmama, himmet sahibi olmama, iyilik ve ihsanda bulunmama durumu, cimri ve pinti olma hâli*

h. 120b/1

Hindū *Hintli*

H. 64b/9

H. +dın 119b/2

H. +lar 64b/8

H. +nıñg 64b/11

Hindū-beçe (Far.) *Hintliler, Hindistanlılar*

H. +niñg 64b/6

Hindūstān (ya) *Güney Asya'da bir devlet; Hindistan*

H. 18b/8

ḫīre-serlik (Far.+T.) *Ahmaklık, sersemlik*

ḫ. 10a/2,

ḫ. +dür 8a/6

ḫ. ḳıl- "Ahmaklık etmek" 8a/6

ḫiṣṣe (Ar.) *Kat, misli*

ḫ. 82a/2

ḫiyelü'l-ḳużāt (Ar.) *Kadıların hileleri*

ḫ. +nı 90a/12

ḫiẕmet (Far.) *İş görme; hizmet*

ḫ. +de 66b/3, 107b/11

ḫ. +din 106a/11, 107a/2

ḫ. +ge 44b/12, 66b/7, 66b/8, 116a/4

ḫ. +ide 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9

ḫ. +imge 25a/9

ḫ. +ini 107b/4

ḫ. +iñgizlerni 37b/2

ḫ. +iñgizni 39b/3

ḫ. ḳıl- "hizmet etmek" 106a/12

ḫiẕmet-kār (Ar.+Far.) *Hizmet eden kimse, yardımcı; hizmetçi*

ḫ. 45a/3, 104a/8

ḫ. +ı 96a/9, 98b/9

ḫ. +ıñgdın 39b/4

ḫ. +ıñgnı 73a/3

ḫ. +lar 55b/4, 67b/13

ḫ. +larġa 33a/4

ḫ. +ları 38a/2, 92b/10

ḫ. +larıdın 41b/12

ḫ. +larıġa 40b/2

ḫ. +larınñg 41a/4

ḫ. +larınñgnı 84a/3

ḫ. +larıdın 37b/12

ḫ. +larını 108a/1

ḫ. +larnı 66b/8

ḫ. +nı 117b/7

ḫizmet-kārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Hizmet etme durumu, hizmetçilik; hizmetkârlık*

ḫ. +ġa 63b/13, 64a/3

ḫōca (Far.) *krş.* **ḫ^{v}āce**

ḫ. +ñg 84a/10

ḫōd (Far.) *Bizzat, kendi*

ḫ. 28b/4, 46b/8, 47b/3

Ḫorāsān (ya) *İran'ın doğusunda bir eyalet; Horasan*

Ḫ. 53a/7

Ḫ. +da 80a/9

Ḫ. +ġa 53b/13

Ḫ. +nınñg 54a/6-7, 111a/2

horun *Tembel, tembellik*

h. 41b/5, 43a/9, 54b/3

horunluḳ *Tembellik*

h. 14b/2

h. ḳıl- "Tembellik etmek" 66b/3, 84b/6

ḫoş (Far.) *İyi, güzel; hoş*

ḫ. 43b/10, 45a/6, 45b/8, 71a/8, 71a/9, 71a/11, 95b/1, 97a/13, 117a/4

ḫ. +durur 45a/6

ḫ. kél- "hoşa gitmek, beğenmek" 16a/5, 24a/13, 103b/12, 104a/7, 105a/7 (2)

ḫ. bol- "iyi olmak, hoş olmak, memnun olmak" 42a/7, 45a/7

ḫ. ḳıl- I "iyi etmek, hoş etmek, memnun etmek" 43b/5, 108b/4

ḫ. ḳıl- II "hoş bir durum hâline getirmek" 116a/11

ḫ. liḳā bol- "güzel yüzlü olmak, yüzü güzel olmak" 108a/11

ḫoş-āvāz (Far.) *Güzel sesli, sesi güzel olan*

ḫ. 38a/3

ḫoş-būy (Far.) *Güzel kokulu, güzel kokan, hoş kokan*

ḫ. 100a/5

ḫoş-būyluḳ (Far.+T.) *Güzel kokulu olma durumu,*

ḫ. 104b/3

ḫ. ḳıl- "güzel kokulu duruma getirmek, güzel kokmasını sağlamak" 38a/1

ḫoş-ḫaṭ (Far.+Ar.) *Güzel ve okunaklı yazı yazan, yazısı güzel, hattı güzel*

ḫ. 109b/2

ḫoş-ḫūy (Far.) *İyi huy sahibi, iyi huylu, huyu güzel, güzel ahkaklı*

ḫ. 15b/5, 64b/2

ḫ. bol- "iyi huylu olmak, huyu güzel olmak, güzel ahlaklı olmak" 104b/2

ḫoş-ḫūyluḳ (Far.+T.*) İyi huylu olma, iyi huyluluk*

ḫ. 39a/13

ḫoşla- (Far.+T.) *Beğenmek, sevmek, hoşlanmak*

ḫ. -mas 103a/8

ḫoşluḳ (Far.+T.) *1. İyilik; hoşluk*

ḫ. 10b/7 (2), 20b/6, 45a/5

ḫ. +ġa 48a/4

2. Gönül rahatlığı, huzuru, hoşluğu

ḫ. +(ġ)ını 66b/3

ḫoşnūd (Far.) *Memnun, razı; hoşnut*

ḫ. +durlar 122a/12

ḫ. bol- "memnun olmak, razı olmak, hoşnut olmak" 8b/4, 8b/5, 82b/8, 113b/10-11

ḫ. ḳıl- "memnun etmek, hoşnut etmek" 95b/11

ḫoşnūdluḳ (Far.+T.) *Memnuniyet, sevinme, mutluluk; hoşnutluk*

ḫ. +ıġa 8a/11

ḫ. +(ġ)ıġa 34b/2

ḫ. +(ġ)ını 8a/10, 31a/9

ḫoş-reng (Far.) *Rengi güzel, görünüşü güzel*

ḫ. 31b/8

ḫoş-rūy (Far.) *Güzel, sevimli, yakışıklı*

ḫ. 45b/1, 72a/3, 72a/7, 77a/1, 94b/11

ḫ. +dur 72a/9

ḫ. +lar 28b/3

ḫ. bol- "Güzel olmak" 62b/5

ḫoş-rūyluḳ (Far.+T.) *Güzellik*

ḫ. 72a/4

ḫoş-vaḳt (Far.+Ar.) *Mutlu, rahat, zamanı hoş geçen*

ḫ. bol- "mutlu olmak, sevinmek" 10b/9, 49b/5, 112a/11

ḫoş-vaḳtlik (Far.+Ar.+T.) *Mutlu olma durumu, sevinme durumu*

ḫ. ḳıl- "mutlu olmak, sevinmek" 115b/12

höl (Far.) *Taze, yeni*

h. 37a/13

ḫūb (Far.) *Güzel, iyi, hoş*

ḫ. 16b/8, 19b/7, 28b/5, 35b/12, 36b/11, 37b/10 (2), 46a/1, 49b/3, 53b/1, 53b/8, 54b/8, 54b/10, 57b/5, 58b/4, 65a/5, 65a/6, 67b/6, 70b/11, 77a/10 (2), 85b/9, 103a/10, 109b/11, 117a/13

ḫ. +dur 16b/6, 21a/5, 21a/8, 21a/9, 28a/10, 35b/11, 46a/8, 46a/9, 47b/1, 48a/3, 61a/9, 75b/10, 77a/10, 82a/10, 108a/6, 113a/6, 116b/3, 117b/3

ḫ. bol- "iyi olmak, güzel olmak" 9b/11, 16b/6, 18a/12, 35b/2, 47b/4

ḫ. kör- "hoş karşılamak, iyi görmek" 36b/1, 66a/12, 72a/9-10

ḫ. boladurġan bol- "iyi olacak olmak" 58a/12

ḫ. iş ḳılġan bol- "iyi bir iş yapmış olmak" 60a/12

ḫūblaş- (Far.+T.) *Vedalaşmak, helalleşmek, karşlıklı iyi dilekte bulunup ayrılmak*

ḫ. -ḳay 101a/6

ḫūbluḳ (Far.+T.) *1. İyilik, güzellik*

ḫ. 14b/9, 48b/8, 78a/4, 119b/1

ḫ. +ı 11a/3 , 32a/12, 62b/13

ḫ. +(ġ)ı 38a/7, 62b/12

ḫ. +ıġa 32a/12

ḫ. +(ġ)ını 62b/7

ḫ. +ınıñg 61b/12

ḫ. +nı 7b/6

ḫ. +(ġ)uñgnı 20a/13

2. Bir işte iyi bir seviyeye ulaşma, iyi bir duruma gelme hâli

ḫ. +ġa 121a/8-9

ḫ. +ġa yét- "bir işte iyi bir seviyeye ulaşmak, iyi bir duruma gelmek" 121a/8-9

ḫūbraḳ (Far.+T.) *Daha güzel, daha iyi, daha hoş*

ḫ. 1b/11, 4a/10, 9b/1, 13b/6, 13b/7, 20a/11, 21a/8, 26a/7, 32a/8, 34a/1, 47a/13, 55a/11, 57b/9, 64b/8, 64b/12, 71a/8, 74b/10, 74b/11

ḫ. +dur 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/1-2, 57b/2, 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1

ḫ. +durlar 36a/2

ḫ. +ı 9a/13

Ḫudā (Far.) *Allah, Hüda, krş.* **Ḫudāy**

Ḫ. 13a/5, 13a/6

Ḫ. +dın 1b/7, 2b/2, 2b/9-10, 29a/6, 122a/1

Ḫ. +ġa 127b/3

Ḫ. +nı 1b/8, 126a/1

Ḫ. +nıñg 4a/9, 4a/10, 6a/2, 6a/3, 7a/8, 12b/2, 42b/7, 108b/8, 126b/3

Ḫ. +nıñg (peyġamber-i Ḫ.) 76b/7

be-ḥaḳḳ-ı Ḫ. ve Resūl-i Ḫ. "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

ḫudā-ḫūyluġ *Tanrı huyuna sahip, Tanrılık özelliklerine sahip, İlahi sıfatlara sahip, krş.* **ḫudā-ḫūyluḳ**

ḫ. bol- "Tanrı huyuna sahip olmak, İlahi sıfatlara sahip olmak olmak" 4a/11-12

ḫudā-ḫūyluḳ *krş.* **ḫudā-ḫūyluġ**

ḫ. bol- " Tanrı huyuna sahip olmak, İlahî sıfatlara sahip olmak olmak " 4a/11

Ḫudālıḳ (Far.+T.) *İlahlık*

Ḫ. +ıġa 4a/6

Ḫ. +nı 4a/13

Ḫudāvend (Far.) *Allah, Tanrı, Hüda, krş.* **Ḫudāvendī**

Ḫ. 4a/6, 5a/7

Ḫ. +inñgdür-mén 17b/10

Ḫudāvendī (Far.) *krş.* **Ḫudāvend**

ᶜafv-ı Ḫ. "Allah'ın affı, bağışlaması" 84b/9

Ḫudāy (Far.) *krş.* **Ḫudā**

Ḫ. 2a/4, 2a/10, 2a/11, 2a/12 (2), 2a/13, 2b/1, 2b/9, 4a/13, 4b/5, 5b/13, 6a/4, 6a/7, 6a/9, 6b/1, 6b/3, 6b/8, 6b/11, 6b/13, 7a/5, 7a/7, 7b/3, 8a/11, 8b/3, 11a/12, 20a/6, 20a/10, 25a/8, 28b/5, 29a/5, 31b/3, 32a/6, 34a/13, 46a/2-3, 46a/6, 50a/4, 52a/4, 58a/10, 58b/5, 58b/6, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/2, 60a/13, 62b/7, 73a/6, 74b/6, 81b/2, 85a/9, 86a/6, 86a/7, 86a/10, 86a/11, 90a/6, 91a/12, 96b/8, 97b/2, 113b/8, 113b/10, 114a/7, 116b/11, 116b/12, 117a/12, 118b/12, 119a/9, 122a/11, 122a/12, 122a/13

Ḫ. +ın̂g 110b/11

Ḫudāyā (Far.) *Ey Allah'ım*

Ḫ. 37a/1

ḥuḳūḳ (Ar.) *Hak, hukuk*

ḥ. +ını 7a/7, 113b/13

ḫulḳ (Ar.) *Tabiat, yaratılış*

ḫ. -ı muvāfıḳ-ı aḥvāl "uygun yaratılışta, iyi hâlde olma" 45a/1-2

ḫumār (Ar.) *İçkiden sonra gelen baş ağrısı, içki mahmurluğu*

ḫ. 10a/1

ḫ. +ı 36b/3

ḫ. +da (vaḳt-i ḫ.) 47b/8

ḫumār-ālūde (Far.) *Mahmurluk bulaşmış, sarhoşluktan kendini toplayamamış (kimse)*

ḫ. bol- "mahmur olmak, ayılamamak" 49a/10

ḫūn (Far.) *Kan*

ḫ. 100b/5, 100b/12

ḫ. +dın 101a/7

ḫ. -ı nā-ḥaḳ "haksız yere kan dökme" 55b/2, 55b/6, 55b/8, 125b/7

ḫ. tök- "bir kişiyi öldürmek, kan dökmek" 55b/10

ḫ. ḳıl- "kan akıtmak, insan öldürmek" 56b/7

ḫūn-ālūde (Far.) *Kan bulaşmış, kanlı*

ḫ. 101a/3

ḫ. bol- "kanlı olmak, kan bulaşmış olmak" 101a/3

ḫūrāk (Far.) *Yiyecek, yemek, yem*

ḫ. ḳıl- "yem etmek" 56b/12

ḫurrem (Far.) *Mutlu, sevinçli, şen*

şād ḫ. bol- "mutlu olmak, sevinçli olmak, şad olmak" 82a/11

sebze ḫ. ḳıl'al- "yeşertebilmek, canlandırabilmek" 115a/9

ḫursend (Far.) *Kanaatkâr, tok gözlü*

ḫ. bolġan bol- "kanaat etmiş olmak" 14b/1

ḫ. bol- "kanaatkâr olmak, kanaat etmek" 15a/11-12, 30a/11, 57b/13

ḥurūf (Ar.) *Harfler*

ḥ. 110b/5

ḥ. +larnı 110b/2

Ḫusrev (ka) *Eski İran'ın Sasanîler soyundan gelme yirmi ikinci hükümdarı (hük. 590-628). IV. Canşin Hürmüz'ün oğlu ve Nuşirvan'ın torunu*

Ḫ. 17a/2, 17a/3, 17a/6

Ḫ. +din 17a/1

Ḫ. +nin̂g 21b/9

Ḫusrev Pervīz (ka) *Eski İran'ın Sasanîler soyundan gelme yirmi ikinci hükümdarı (hük. 590-628). Canşin Hürmüz IV ün oğlu ve Nuşirvan-ı Adil'in torunu*

Ḫ. +nin̂g 16b/13

ḥuṣūl (Ar.) *1. Ürün, mahsul, karşılık*

ḥ. 68b/11, 68b/13 (2)

ḫ. +i 56b/8

ḫ. +ini 12a/13

ḥ. bér- "yetişmek, üremek, mahsul vermek, karşılık vermek" 10a/13, 12a/12

ḥ. al- "ürün almak, mahsul almak" 121a/7

2. Mükâfat, karşılık

ḥ. +ini 87b/13

ḫuṣūmet (Ar.) *Düşmanlık*

ḫ. 79a/10

ḫ. +ge 42b/6, 61b/2

ḫ. +ni 42b/6

ḫ. ḳıl- "düşmanlık etmek" 1a/2-3

ḫ. +ge sal- "düşmanlığa çevirmek, (uzun sürecek) düşmanlık hâline getirmek" 42b/6

ḫuṣūṣen (Ar.) *Özellikle, bilhassa, ayrıca*

ḫ. 10a/3, 13a/6, 15a/11, 19b/8, 32a/2, 41a/7, 43a/12, 48a/2, 48b/3, 52a/11, 53b/9, 58b/12, 59b/9, 81b/10, 103a/11, 121b/5

hūş (Far.) *Akıl*

h. (ᶜaḳl h.) 44a/11

ḫ. 123b/12, 124a/2, 124a/3, 124a/7, 124a/9

h. +uñg 29a/4

ḫuşkī (Far.) *Kara, kara parçası, toprak, kuru yer, yeryüzünün toprak olan kısmı*

ḫ. +de 96b/3, 96b/5

hūş-yār (Far.) *Aklı başında, bilinçli, akıllı, uyanık*

h. 69b/5

h. bol- "aklı başında olmak, akıllı olmak, uyanık olmak" 69a/2

huş-yārlıḳ (Far.) *Aklı başında olma durumu, akıllılık*

h. 86b/2

h. +da 41a/2, 41a/10

ḫuṭbe (Ar.) *Cuma namazında ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt; hutbe*

ḫ. +ni 81a/9

ḫ. +sin 110a/2

ḫ. oḳu- " Türk-İslam devletlerinde Cuma ve bayram namazları sırasında minberde padişahın adının, unvan ve lakaplarının 'hatip tarafından okunmasıyla, kendisine dua edilmesi ve böylece hükümdar olduğunun kanıtlanması amacıyla hutbe okumak" 110a/1, 111a/5

ḫūy (Far.) *1. Doğuştan olan tabiat, yaratılış, mizaç; huy*

ḫ. 43b/12, 65b/13, 74b/8

ḫ. +dın 13b/8, 15b/6

2. Alışkanlık

ḫ. ḳıl- "alışmak, dayanmak, tahammül etmek" 96a/1

ḫūyluḳ (Far.+T.) *Herhangi bir huyu olan*; *huylu*

yaḫşı ḫ. "iyi huylu" 27a/9, 88a/7-8

ḫużūr (Ar.) *Bir kimsenin önü, yanı, huzuru*

ḫ. +ıda 112a/11

ḫükemā (Ar.) *Bilginler, âlimler*

ḫ. 18a/9, 24b/10, 26b/13, 30b/9, 50a/3, 69a/4, 77a/10, 82a/13, 119a/8

ḫ. +durlar 124a/7-8

ḫ. +lar 9b/13, 17a/11, 36b/1, 48b/6, 49b/1, 57b/12, 83b/2, 123b/11, 124a/11

ḫ. +lardın 44a/4

ḫ. +ları 49a/11-12

ḫ. +larnıñg 24b/10, 28a/4, 108a/4,

ḫükm (Ar.) *1. Emir, buyruk; hüküm*

ḫ. +i 55b/1, 102b/6

ḫ. +idedür 49b/8

ḫ. +idin 20a/4

2. Yargı, karar, hüküm

ḫ. +ge 91b/13

ḫ. +ini 93a/2-3

ḫ. +ni 93a/2

ḫ. +niñg 102a/1

ḫ. +üñg 102a/9

ḫ. +üñgni 115a/11

ḫ. ḳıl- "karar vermek, hüküm vermek" 88b/4, 92b/7, 92b/9, 92b/12, 100b/8, 102a/4, 102b/6, 117a/13, 117b/1

ḫükūmet (Ar.) *Yönetici, yöneten, devlet adamlığı*

ḫ. 46a/8

ḫ. +lerniñg (ehl-i ḫ.) 52a/11

hüner (Far.) *1. Marifet, maharet; hüner*

h. 8b/8, 9a/1, 9a/7, 9a/8, 9a/10, 9b/8, 11a/3, 13b/1, 13b/5, 14a/7 (2), 14a/8, 14a/9, 14b/1, 14b/8, 14b/9, 62a/10, 65a/2, 73b/5, 74a/6, 74a/7, 74a/8, 104a/10, 105b/13, 113a/3

h. +din 9a/4, 13b/6, 14a/13, 14b/8, 21b/8, 74b/11

h. +dür 126a/3

h. +i 22b/9, 62a/9, 62b/2, 101b/5, 113a/11

h. +iñgge 16b/10

h. +ini 62a/10, 106a/7

h. +leri 9a/1

h. +leri 77b/2, 88a/5
h. +leridin 13a/10, 112b/12
h. +lerige 13b/3
h. +lerimni 73b/4
h. +lerini 64a/13
h. +lerni 74a/4, 86b/8, 106a/6
h. +lernin̂g 9a/13
h. +ni 62a/10, 62b/1, 63b/4,
h. +nin̂g 8b/10, 8b/11, 9b/10, 9b/13
2. Özellik, nitelik, vasıf
h. 109a/13
h. +lerini 70a/5
h. +lerni 69b/7
3. Sanat, meslek, iş, zanaat
h. 74b/9, 74b/11, 74b/12, 75a/7, 75a/9, 87a/8, 87a/9, 87a/12, 93a/10, 104b/5
h. (hüner pīşe) 120b/9
h. +din 87a/6
h. +dür 87a/7
h. +ge 87a/11, 87a/12, 87b/2
h. +i 75a/10
h. +in 93a/5
h. +in̂gdin 121a/12
h. +ini 105a/11
h. +inin̂g 105b/4
h. +ler 93a/4
h. +lerdin 87a/5
h. +ni 74b/12, 75a/4, 75a/6, 87b/4
h. +nin̂g 94a/11

hünerī (Far.) *Sanatla ilgili, meslekî*
h. +dür 87a/11

hüner-mend (Far.) *Marifetli, yetenekli, usta, ehil, hünerli*
h. 86b/6, 122a/2
h. +din 121a/9
h. +ler 64b/10, 126a/4
h. +leri 122a/3
h. +lerni 15a/10
h. +lernin̂g 13a/13, 13b/2

hüner-mendraḳ (Far.+T.) *Daha hünerli, daha marifetli*
fāżılraḳ ve h. bol- "daha erdemli ve daha hünerli olmak" 14a/11-12

hünersiz (Far.+T.) *Marifetsiz, maharetsiz, hünersiz*
h. 8b/11

hüner-ver (Far.) *Meslek sahibi, meslek erbabı*
h. +ler 93a/11

hürk- *Ürkmek*
h. -gen 70a/9
h. -mes 70a/9

ḥürmet (Ar.) *Saygı; hürmet*
ḥ. 3a/12, 6a/12
ḥ. +i 6a/4
ḥ. +idin 113b/5
ḥ. +ini 68a/1, 78b/9, 88a/10
ḥ. +leri 9a/1
ḥ. +ni 94a/13, 128b/5,
ʿizzet ve ḥ. ḳıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 29b/4
ḥ. saḳla- "hürmet etmek, hürmet göstermek" 36b/12
şefḳat ve ḥ. ḳıl- "şefkat etmek ve hürmet etmek" 78b/8
ḥ. ḳılġan bol- "hürmet etmiş olmak" 21b/5

hürmet-dārlıḳ (Ar.+T.) *Saygılı olma durumu, hürmet etme hâli*
h. 7b/2, 18a/6

hürmetlig (Ar.+T.) *Hürmetli, saygılı*
h. bol- "saygılı olmak" 39b/8

I

ʿIraḳ (ya) *Orta Doğu'da yer alan bir ülke; Irak*
ʿI. 53a/8

ʿırāḳ (Ar.) *Musikide orta sekizlide acem aşîran ve hüseynî aşîran perdeleri arasında yer alan, portenin birinci aralığında bakıye diyezi konarak gösterilen fa sesi, ırak perdesi*
ʿı. 105b/2

Isfahān (ya) *İran'da yer alan bir şehrin adı; Isfahan*
I. +ġa 81a/7

ısıtma *Hastalık ateşi, ateş*

ı. +larnı 99b/12

ıssıġ *Sıcak, ısı*

ı. 49a/4, 69b/9, 96a/1

ı. +da 48a/1, 48a/10

ı. +dın 99b/6, 99b/13

ıssıġlıḳ *1. Hareketlilik, canlılık, sıcakkanlılık*

ı. +ıġa 98b/11

2. Sıcaklık, sıcak olma hâli

ı. +da 122b/12

ʿışḳ (Ar.) *Aşk*

ʿı. 42b/13, 43a/2, 43a/4, 43a/6, 43a/10, 44a/13, 44b/7 (2), 44b/12, 45a/12, 103b/6

ʿı. (ʿı. muḥabbet) 43b/5, 43b/6

ʿı. +de (ʿı. muḥabbet) 45a/4

ʿı. +dın 44a/4

ʿı. +ın̂g 45a/5, 94a/7

ʿı. +ın̂gnı 94a/8

ʿı. +nı 46a/7

ʿı. oyna- "aşk işiyle meşgul olmak" 46a/5-6

ʿıṭr (Ar.) *Güzel koku*

ʿı. 38a/1

ʿıyāl (Ar.) *Bakmakla yükümlü olunan kadın, çocuk, aile*

ʿı. +ın̂g (ehl-i ʿı.) 41a/4

ʿı. +ın̂ġġa (ehl-i ʿı.) 59b/1

ʿı. +nın̂g 66b/7

ʿıyd (Ar.) *Bayram*

ʿı. ḳıl- "bayram etmek, bayramlaşmak" 38b/13

ʿı. bol- "bayram olmak, bayram vakti erişmek" 39a/6

ʿıyş (Ar.) *Zevk sefa*

ʿı. 43b/8, 48a/8

ʿı. ʿişret ḳıl- "Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek" 91a/9, 118b/4

İi

ʿibādet (Ar.) *Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapınma; ibadet*

ʿi. 14b/11,

ʿi. +din 88b/1

ʿi. +ge 20b/4, 128a/6

ʿi. +idür 4b/1

ʿi. +ini 128a/11

ṭāʿat ve ʿi. ḳıl- "ibadet etmek" 52b/1

ʿi. +din çıḳ- "ibadeti terk etmek, ibadet etmeyi bırakmak" 88b/1-2

ʿi. ḳıl- "ibadet etmek" 127b/3-4

ʿibāret (Ar.) *Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz; ibare*

ʿi. 90a/5

ʿi. +lerni 25a/6-7

iber- *1. Göndermek*

i. -di 3a/7, 38b/13-39a/1, 81a/8, 106b/9, 112b/10

i. -diler 56a/6

i. -dim 19b/1, 110a/13

i. -gen 3b/1, 125a/10

i. -geyler 19b/3

i. -gil 53b/2, 68a/6, 111b/2, 112b/9, 118a/8

i. -ip 45b/2

i. -medi 81b/8

i. -megil 9a/12

i. -mek 77a/11

i. -mekdin 115b/11

i. -mekniŋ̂ 2b/12

2. İsimlerle birlikte birleşik filler yapar

i. -gen (ḳoldın i.) 58a/1-2

i. -megey-sén (ḳoldın i.) 57a/2

i. -megil (ḳolunŋ̂dın i.) 107a/3-4

3. Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar

i. -gey (aytıp i.) 111b/5

iberiş *Hayır amacıyla bir şeyi hediye etme, bağışlama, gönderme*

i. +ni 68a/8

ʿibret (Ar.) *Bir olaydan alınan ders; ibret*

ʿi. al- "bir olaydan ders almak, ibret almak" 23b/12, 82b/8

ibrīk (Ar.) *Kulplu ve emzikli su kabı; ibrik*

i. 128a/8

ibtidā (Ar.) *Başlangıç,başlama, ilk olarak, ilkin, krş.* **iptidā**

i. +sı 2a/3, 15a/8, 15a/9

i. ḳıl- "başlamak" 35b/9

icābet (Ar.) *Kabul etme*

i. bol- "kabul olmak" 8a/11

i. boluş "kabul olma, kabul oluş" 86a/12

icmāl (Ar.) *Bir şeyin ayrıntıya girişmeden ana hatları ile söylenen şekli, hulâsa, öz, özet olarak, özet*

i. 71b/3

iç *1. Dâhil, iç kısım; iç*

i. +i 59b/6, 69b/6,

i. +ide 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, 124b/2,

i. +idedür 9b/3

i. +idin 84a/8

2. Bedende organların bulunduğu yer, bedenin iç kısmı, iç tarafı

i. +ideki 99b/11

3. Gönül, kalp, yürek

i. +i 101b/2

i. +i bend boluş "bir kimsenin içinin sıkılması durumu, bir kimseyi bunaltma durumu" 101b/2-3

iç- *1. İçmek*

i. -edurġan 34b/11, 35a/9

i. -edür 90b/9

i. -edür-mén 113b/2

i. -er 35b/8, 109a/5

i. -er-sén 38a/9

i. -er-siz 16a/11, 113b/1

i. -gen 38a/7, 38a/8

i. -gende 36a/9, 36b/8

i. -genni 36b/1

i. -gey 35a/8, 42b/11 (2)

i. -gil 34a/11, 35a/3, 38a/10, 39a/11, 105b/6

i. -geli 36b/11, 43b/1

i. -megey-sén 35a/1-2

i. -megil 34a/11, 34a/13, 83b/7, 115a/13, 116b/9

i. -megünçe 35a/1

i. -mek 34b/10, 36b/10, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 49a/9

i. -mekde 32b/9, 38a/6

i. -mekdin 36a/5

i. -mekidin 32a/9

i. -mekge 115b/1

i. -mekni 35b/13, 36a/7, 36a/13

i. -mekniñ 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10

i. -mesde 40b/9

i. -mesenñ 34b/1, 36b/12

i. -se 42b/11

i. -señ 34b/6, 34b/9, 34b/12, 34b/13, 35b/13, 36a/5, 40b/7, 105b/7

i. -ti 16a/10, 39b/12, 127a/7

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

i. -megil (and i.) 41b/7

i. -megil (sevgend i.) 121b/12

i. -mek (and i.) 61b/10, 61b/11

i. -mekdin (and i.) 61b/9, 90b/6

i. -ti (and i.) 91a/12

içre *İçinde, içine*

i. 12a/2, 15b/3, 27b/7, 43b/3, 43b/8, 43b/10, 47a/12, 76a/11, 76b/1, 99a/4

idrāk (Ar.) *Anlama, akıl erdirme, idrak*

i. (fehm i.) 2b/8, 8b/6 (2)

i. +i (fehm i.) 47a/2

i. +iġa (fehm i.) 13a/13

igek *Eğe kemikleri*

i. +iniñ 69b/2

ifrāṭ (Ar.) *Aşırı gitme, ölçüyü aşma*

i. ḳıl- "aşırı gitmek, ölçüyü aşmak" 22a/1

ifṭār (Ar.) *Oruç açma; iftar*

i. ḳıl- "oruç açmak" 38b/12, 38b/13, 39a/5

iḫlāṣ (Ar.) *Kulun bütün amel, ibadet ve davranışlarının şirk ve riyadan uzak olarak sadece Allah için olması, riyasız ve yapmacıksız inanış, çok samimi, içten bağlılık; ihlas*

i. 14b/12, 127b/3, 127b/8

iḫrāc (Ar.) *Dışarıya çıkarma, dışarıya atma*

i. bér- "kusturmak, kusmasını sağlamak" 101b/1

iḥsān (Ar.) *Bağışlanan şey, hediye; ihsan*

i. 112b/1

i. +ġa 10a/7

i. +ıdın 19a/2

i. +ın̂g (ᶜaṭā ve i.) 117a/10

i. +lar (inᶜām i.) 110b/13

i. +larnı 19a/1

i. ḳıl- "bağışlamak, hediye etmek" 12a/6,

i. ḳıl- "iyilik etmek" 18a/6, 115b/6

inᶜām i. +lar ḳıl- "hediye vermek, lütufta bulunmak, ihsan etmek" 110b/13

iḫtilāf (Ar.) *Anlaşmazlık, uyuşmazlık; ihtilaf*

i. ḳıl- "anlaşamamak, anlaşmazlığa düşmek" 20a/8

iḫtimāl (Ar.) *Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık; ihtimal*

i. +i 77b/11, 95a/13, 111b/5

iḫtirām (Ar.) *Saygı, hürmet*

i. ḳıl- "saygı göstermek" 8a/2

iḫtiyāc (Ar.) *Gereği duyulan şey, gereksinim; ihtiyaç*

i. +ı 58a/6

i. +ı tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 58a/6-7

iḫtiyār (Ar.) *Kendi arzularıyla, istekleriyle hareket etme*

i. +ın̂ġızlar 6a/6

i. ḳıl- "istemek, tercih etmek" 9b/12, 22a/3, 22a/5, 96b/4

iḫtiyāṭ (Ar.) *Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma; ihtiyat*

i. ḳıl- "sakınmak, kaçınmak, ihtiyatlı olmak" 63a/13, 64a/4, 77b/13, 79b/9, 93b/13

i. ḳılġalı bol- "sakınma, kaçınma imkânına sahip olmak, kaçınabilmek" 72b/12 (2)

i. ḳıl- "… ile ilgili tedbir almak, tedbirlik davranmak" 102a/10

iḳāmet (Ar.) *Oturma, ikamet etme*

i. ḳılıp tur- "bir yerde oturmak, ikamet edip yaşamak" 19a/3

iḳbāl (Ar.) *Kadıların verdiği belge*

i. 93a/3

ikin *Acaba*

i. 92a/11 (2)

ikrām (Ar.) *Saygı, hürmet, hürmet etme, ağırlama, misafirperverlik etme; ikram*

i. +nı 40a/7

i. ḳıl- "saygı göstermek" 8a/3

ᶜizzet ü i. "saygı göterip ikram etme" 18b/12, 71b/11,

tevāżuᶜ, i. ḳıl- "alçak gönüllülük göstermek, ağırlamak" 40a/5

iḳrār (Ar.) *Kabul ve tasdik etme*

i. ḳıl- "kabul etmek, tasdik etmek" 4a/2

i. ḳılġan bol- "ikrar etmiş olmak" 4a/5-6, 4a/6-7

iktifā (Ar.) *Yeterli bulma, yetinme, kâfi görme*

i. ḳıl- "yeterli bulmak, kâfi görmek" 65a/5, 101a/12

iḳtiżā (Ar.) *Gerek, lüzum*

i. +sıça 45b/12

ᶜilāc (Ar.) *Çare, tedavi, deva, ilaç*

ᶜi. 60a/9, 61b/9

ᶜi. ḳıl- I "tedavi etmek" 17b/13

ᶜi. ḳıl- II "çare bulmak, çare olmak, deva bulmak, tedavi uygulamak, tedavi etmek" 86b/11, 99b/3, 99b/5, 99b/7

ᶜi. ḳıl- III "çare bulmak, çıkar yol bulmak, çözüm yolu bulmak" 127a/13

ᶜi. tap- "çare bulmak, bir konuya çözüm bulmak" 73b/10

ᶜi. ḳıla'l- "çare bulabilmek, çıkar yol bulabilmek, çözüm yolu bulabilmek" 111b/9

İlāh (Ar.) *İlah, tanrı*

İ. -ı ḥaḳīḳī "gerçek ilah" 4a/4

ilel (Ar.) *Hastalıklar*

i. +de (aᶜżā-yı i.) 99b/12

ilgeri *1. İleri, önce, evvel*

i. 10b/10, 33b/13, 37a/13, 52a/4, 54b/11, 55a/1, 70a/13, 83a/10, 121a/1

2. Ön, ön taraf, ileri

i. 116b/6

ilgerirek *Daha çok, daha fazla, daha ziyade*

i. 30a/2

ilgerki *Önceki, evvelki*

i. 19a/10, 19b/4

i. +din 100a/11

i. +ler 85b/1

illā (Ar.) *1. Yalnız, sadece, ancak*

i. 2b/9

2. Mutlaka, muhakkak

i. 118b/11

ʿillet (Ar.) *Hastalık*

ʿi. +din 70a/6

ʿi. +i 71a/2

ʿi. +lerni 71b/3

ʿi. +niŋ̂ 70a/5

ʿilm (Ar.) *Bilme, bilim; ilim*

ʿi. 1a/9, 9a/5, 13b/9, 14a/7, 14b/10, 21b/7, 21b/8, 63a/11, 73a/11, 74a/9, 87a/4, 88a/5, 93a/5, 98a/3, 98a/5, 113a/11

ʿi. (ʿi. dāniş) 13b/6, 86b/11

ʿi. (ʿi. edeb) 74b/1, 74b/2

ʿi. +de 126a/9

ʿi. +din 21b/7, 74b/10, 87b/7

ʿi. +dür 101b/6, 101b/8-9, 101b/13

ʿi. +ġa 21b/5, 87a/11, 126b/2

ʿi. +i 1a/10, 98a/5

ʿi. +idin 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7

ʿi. +idür 62a/11, 87b/11

ʿi. +ini 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5

ʿi. +iniŋ̂ 62a/11, 87b/12

ʿi. +lerdin 108b/1

ʿi. +lerni 86b/10

ʿi. +ni 21b/7, 88a/6, 90a/4, 90a/10, 99a/9, 101b/7

ʿi. +niŋ̂ 87b/6, 87b/11, 88a/10

ʿi. -i nücūm "yıldız ilmi, astroloji" 1a/11, 101b/8, 101b/9, 101b/11, 101b/13,

ʿi. -i hendese "geometri ilmi, mühendislik ilmi" 87a/12-13, 101b/11, 103a/2, 103a/3

ʿi. -i ṭıb "doktorluk ilmi, tıp ilmi" 87b/10, 98a/4, 98a/6, 98a/7, 99a/8, 101b/6

ʿi. -i tevḥīd "tevhit ilmi" 87b/12, 88a/3

ʿi. -i fıḳh "fıkıh ilmi" 92b/8

ʿi. -i şerīf "ilimlerin yücesi, en yüce ilim" 93a/5, 101b/8

ʿi. -i dīn "din ilmi" 98a/3

ʿi. -i riyāżī "matematik ilmi" 101b/12

nücūm ʿilmi "yıldız ilmi, astroloji" 108b/1

ʿi. -i şerʿ "şeriat ilmi" 108b/7-8

ʿilmī (Ar.) *1. Bilimsel; ilmî*

ʿi. 87a/12

ʿi. +dür 87a/11

2. Teorik, nazari

ʿi. 99a/8 (2)

ʿilmsiz (Ar.+T.) *Bilgisiz; ilimsiz*

ʿi. 78a/3

iltifāt (Ar.) *1. Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güleryüz gösterme, teveccüh; iltifat*

i. 95b/8,

i. bol- "gönül almak" 19a/10-11

i. ḳılur bol- "iltifat edecek olmak" 46a/13

i. ḳıl- "teveccühte bulunmak, lutfetmek" 114a/11

2. İlgi, alaka, meyil

i. +ıŋ̂ (meyl i.) 88a/11

i. +ıŋ̂ 117b/10

ilzām (Ar.) *Bir tartışmada kuvvetli delil ve fikirlerle karşısındakini cevap veremez duruma getirme, susturma, susmaya mecbur etme*

i. ḳıl- "kuvvetli delillerle karşıdakini susturmak" 92a/12

īmā (Ar.) *Bir şeyi üstü kapalı biçimde anlatan kelime, cümle, işâret; imâ*

ī. (ī. ve işāret) 109b/9

ī. (ī. işāret) 112b/8, 112b/9

ī. ḳılġan bol- "ima etmiş olmak" 110b/5

İmām Ḥasan (ka) *Hazreti Ali'nin oğlu; Hazreti Hasan*

İ. 76b/9

İ. +durlar (Ḥażret-i İmām Ḥ.) 76b/10

İmām Ḥüseyn (ka) *Hazreti Ali'nin oğlu; Hazreti Hüseyin*

İ. 76b/11-12

İmām Şāfiᶜī (ka) *Ehl-i sünnetin dört büyük mezhebinden biri olan Şafiî mezhebinin reisi, imamı; İmam Şafiî*

İ. +niñ 23a/11, 23b/8

ᶜimāret (Ar.) *1. Yapı, bina, mülk*

ᶜi. 48b/7, 67a/6

ᶜi. +ni 67b/9

2. Bayındır, mamur, bakımlı

ᶜi. 68b/11

ᶜi. ḳıl- "bayındır hâle getirmek, bakımlı hâle getirmek" 68b/9, 68b/10 (2), 68b/13 (2), 121a/8

imkān (Ar.) *Olanak; imkân*

i. +ı 18b/3

imtiḥān (Ar.) *Tecrübe etme, tecrübeden geçirme, sınama, deneme; imtihan*

i. +ı 26b/12, 28a/6

imtilā (Ar.) *Midenin tıka basa dolu olması, aşırı yeme sonrası oluşan şişkinlik; tokluk*

i. 99b/6

inᶜām (Ar.) *1. Lütuf, ihsan, yardım, hediye, teveccüh*

i. 19a/1, 112b/1, 116a/5, 120b/4

i. +ıdın 46b/3

i. iḥsānlar ḳıl- "hediye vermek, lütufta bulunmak, ihsan etmek" 110b/13

i. -ı şāhāne "mükemmel bahşiş, güzel hediye, iyi mükâfat" 112a/12

i. ḳıl- "yardım etmek, ihsanda bulunmak" 119b/5, 119b/8

2. Nimet

i. 21b/13

i. +ını 21b/12

inkār (Ar.) *Kabul ve tasdik etmeme, tanımama; inkar*

i. ḳıl- "inkâr etmek, tanımamak, kabul etmemek" 126b/2, 127b/12, 128b/6,

iñgne *İğne*

i. 128a/8

inṣāf (Ar.) *1. Değer, önem, kıymet*

i. bér- "değer vermek, önem vermek, kıymet vermek" 30a/2

2. Hakka ve adalete uygun davranış, nefse değil vicdana uyarak adaletle hareket etme, merhametli davranma, merhamet; insaf

i. 66b/13, 84b/12

i. ḳıl- "insaflı olmak, insaflı davranmak, insaf etmek" 114a/4

inṣāflıġ (Ar.+T.) *Haktan ayrılmayan, vicdanına uyarak hareket eden, vicdanlı, merhametli; insaflı*

i. 90a/4

inşᶜallāhu teᶜālā (Ar.) *"Allah nasip ederse" anlamında bir söz*

i. 122a/7

intihā (Ar.) *Son, sona erme*

i. +sı 2a/3

i. +sıġa 107b/4

i. +sıġa yét- "sonuna varmak, sona ulaşmak" 107b/4

intişār (Ar.) *Gözün sonradan büyümesi hastalığı*

i. 71a/13

iptidā *(Ar.) krş.* **ibtidā**

i. ḳıl- "başlamak" 35b/9

irāde (Ar.) *1. Karar verme, irade gösterme*

i. ḳıl- "bir şeyi yapmaya karar vermek" 5b/5

2. İrade

i. +siçe 74b/6

irkeş- *1. Arkası sıra gitmek, peşi sıra gitmek, peşinden gitmek*

i. -ip 94b/6

2. Başkasına ait bir sözü kendininmiş gibi göstermek, başkasına ait bir sözü alıp kullanmak

i. -ip 104a/11

irzi- *Yaraşmak, değmek*

i. -gey 38a/9, 40a/5, 46b/13

i. -mes 43b/9, 85b/3

i. -mesenñ 29b/9

i. -r 25b/11

ᶜĪsā (Ar.) *Kişi adı*

ᶜĪ. 9a/9

iṣbāt (Ar.) *Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma; ispat*

i. bol- "bir şeyin doğruluğunu ortaya koymak, kanıtlamak" 21b/6

İskender (ka) *Meşhur Makedonya kralı Büyük İskender, krş.* **İskender-i Ẕü'l-ḳarneyn**

İ. 13b/13, 72a/9, 77b/8, 82b/5, 120a/10, 120a/12

İ. +din 77b/7

İ. +ge 72a/8

İskender-i Ẕü'l-ḳarneyn (ka) *krş.* **İskender**

İ. 82b/3

İslām (Ar.) *Hazreti Muhammed'in Allah tarafından tebliğ etmekle görevlendirildiği din; İslâm, İslâmiyet, İslâm dini*

İ. 7b/13

İ. +dur 33b/2 (şarṭ-ı İ.) 33b/2

İ. dünye(si) "İslâm beldeleri, İslâm'ın hüküm sürdüğü diyarlar" 110a/3

ism (Ar.) *Ad, isim*

i. 35a/11,

i. +i 2a/10

i. +din 9a/6

i. +leriġa 9a/10

İsmāʿīl ʿAyyād (ka) *Metinde adı zikredilen bir hattat, kaynaklarda Ṣāḥib İsmaʿīl bin ʿAbbād, Ṣāḥib Kāfi olarak geçmektedir.*

İ. 109b/3

isnād (Ar.) *Atfetme, yükleme*

i. bér- "atfetmek, yüklemek" 9a/10

isrāf (Ar.) *Gereksiz yere harcama, boşuna sarfetme, lüzumundan fazla harcama; israf*

i. 58b/11, 58b/12

i. +dur 58b/10

i. +nı 58b/5, 59a/2, 59a/3

i. +nıñ̂ġ 59a/4

i. ḳıl- "israf etmek" 58b/8 (2), 58b/11-12, 94a/3, 96a/2

iste- *1. Aramak, araştırmak*

i. -megil (bahāne i.) 84a/3

2. Talep etmek, dilemek, istemek, arzu etmek

i. -señ̂ġ 122a/8

istiḥāle (Ar.) *1. İmkânsız görme, imkânsız sayma, imkân dâhilinde görmeme*

i. kör- "imkânsız görmek" 77b/13

i. tart- "tereddüt etmek" 89a/11, 89a/12

2. Zarar, sakınca, zorluk, beis

b. 97b/13

istiḳāmetlig (Ar.+T.) *Aynı tarzda devam eden, bir karar üzre olan, düzenli, dengeli, istikrarlı*

i. 88a/9

istiʿmāl (Ar.) *Kullanma*

i. ḳıl- "kullanmak" 49a/4, 49a/5

istisḳā (Ar.) *Vücudun çeşitli yerlerinde su toplanması hastalığı*

i. 65a/12

iş *1. İş*

i. 5a/1, 5a/8, 9b/11, 12b/12, 13b/12, 14b/10, 17b/4, 32b/6, 34a/7, 36b/8, 39b/5, 40b/10, 44a/13, 52a/8, 54b/5, 56b/1, 57b/1, 58a/11, 62b/13, 67b/5, 72a/1, 83a/9, 87a/6, 93b/8, 96b/1, 106b/11, 116b/11, 117a/3, 117b/10

i. +de 11a/13, 20a/10, 22a/11, 56a/3, 58a/12, 67b/4, 67b/6, 83a/2, 84a/9, 97b/13, 108a/10, 117a/3, 124b/6

i. +din 15b/7, 25b/5, 25b/6, 30a/9, 43b/12, 45b/13, 57b/1

i. +dür 13b/13, 43a/12, 52a/9, 61a/8, 126b/11

i. +ġa 12b/12, 20a/1, 22a/4, 33a/1, 33a/3 (2), 40b/1, 42b/12, 53a/6, 57a/8, 63a/11, 66b/4, 66b/7, 66b/12, 84a/5, 84a/12, 90a/3, 96b/12, 111a/7, 117b/8, 117b/8 (2), 117b/9, 124b/5

i. +i 7a/6, 20a/4, 42b/3, 43b/7, 45a/12, 49b/9, 50a/5, 53b/8, 55b/11, 58a/2, 66b/10, 81a/13, 85a/4, 115b/2, 118b/4, 118b/5, 120b/1

i. +ide 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 115b/1, 119a/6, 121b/7

i. +idin 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9

i. +idür 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1

i. +iġa 33a/12

i. +im 16a/4

i. +imiz 73b/10

i. +in 53b/8

i. +inŋ 26a/5, 27a/6, 39b/6 (2), 84a/5, 115b/4, 120b/11, 121a/4

i. +inŋde 84a/9, 113b/10

i. +ini 5b/4, 45a/11, 57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/6, 115a/10

i. +ḳa 86b/9

i. +ler 12a/6, 33a/5, 34b/3-4, 44a/12, 110b/11

i. +lerde 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12-13, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7

i. +lerdin 4b/13, 15a/50, 50b/8,

i. +lerġa 59a/8-9, 64a/12, 120a/13

i. +leri 33a/3-4, 120b/13, 122a/4

i. +leride 33a/1

i. +leridin 34a/12, 79b/11-12

i. +leriġa 33a/5

i. +lerim 60b/13

i. +leriŋ 13a/2, 79b/2

i. +leriniŋ 25b/2, 26b/12

i. +leriŋniŋ 96b/9

i. +lerni 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 106a/4, 113a/1-2, 124b/1

i. +ni 2a/2, 15b/6, 16a/5, 27a/10, 32b/8, 38a/10, 40b/3, 40b/11, 56a/8, 56a/9, 56a/11 (2), 68a/9, 68a/13, 68b/1 (2), 74b/3, 83a/8, 93b/4, 93b/5, 96a/3, 108a/3, 108a/4, 110a/4, 111b/3, 111b/8, 121a/10

i. +niŋ 22a/4, 39a/1, 50a/2, 52a/12, 81b/3, 82b/13

i. ḳıl- I "davranmak, hareket etmek, iş yapmak" 27b/1, 64b/6

i. ḳıl- II "bir işle ilgilenmek, işin gereğini yapmak" 52a/8, 57a/143-57b/1, 58b/11, 75a/4, 76a/1, 115a/10, 115a/12, 116a/4, 118b/9 (2), 120a/7, 120b/10, 121b/10, 124a/13

i. +din ḳal- "son bulmak, sona ermek" 30a/9

i. +ġa yara- "işe yaramak, fayda sağlamak, yarar sağlamak" 53a/6, 63a/11-12

yaḫşı i. ḳıl- "iyi bir iş yapmak, iyi bir eylemde bulunmak" 59b/12

ḫūb i. ḳılġan bol- "iyi bir iş yapmış olmak" 60b/12

i. +i bol- "ilgilenmek, alakadar olmak" 118b/4

i. ḳılmaġan bol- "iş yapmamış olmak" 119b/6

2. Yapılan şey, davranış, durum, hareket, tutum, vaziyet

i. 36a/11, 104a/7

i. +din 112a/13

i. +leriniŋ 65b/10

i. +ni 119b/8

3. Hüner, maharet

i. +dür 73b/5

4. Olay, durum, eser

i. +lerni 96b/6

5. Görev, iş

i. +dür 120b/6

i. +ide 114b/5

6. Konu, mesele

i. +ide 126a/9

işāret (Ar.) *1. Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme*

i. ḳıl- " bir şeyi el, yüz, baş hareketiyle Anlatmak, göstermek, işaret etmek" 109a/8-9,

2. Bir anlam yükletilen ve bir şeyi bildirmeye, anlatmaya yarayan şekil, anlam taşıyan iz, ima; işaret

i. (īmā ve i.) 109b/9

i. +lerdin 109b/12

i. +ni (īmā i.) 112b/8, 112b/9

işlemçi *Çalışan, işçi*

i. bol- "işçi olmak, çalışan olmak" 65a/1

ᶜişret (Ar.) *Eğlence*

ᶜi. 43b/8, 50a/6, 63a/1

ᶜi. +ge 48a/8, 63a/7-8

ᶜıyş ᶜi. ḳıl- "zevk ve sefa sürmek, eğlenmek" 91a/9, 118b/4

ᶜi. ḳıl- "eğlenmek, zevk ve sefa sürmek" 118b/12

iştihā (Ar.) *Arzu, istek*

i. 47b/12, 47b/13, 48a/9

i. +sı 35b/2

it *Köpek; it*

i. ḳuyruḳ aṭ "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

itāʿat (Ar.) *Emre uyma, söz dinleme; itaat*

i. +de 119b/3

iʿtibār (Ar.) *1. Kıymet, değer, önem; itibar*

iʿ. +ı 49b/10,

2. Güven; itibar

ʿi. +ı 113a/7

iʿtidāl (Ar.) *1. Rahatlama, yumuşak kıvama gelme*

iʿ. +ġa 48b/5-6

i. +ġa kéltür- "rahatlatmak, yumuşatmak"48b/5-6

2. Ölçülülük, aşırı olmama, gerektiği kadar olma, orta hâlde olma; itidal

iʿ. +ide 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3

iʿ. +idin 103a/1

iʿ. +iġa 98b/13

ber-vech-i i. bol- "itidal üzere olmak, dengeli olmak, ölçülü olmak" 99a/4

3. Dengeli, eşit ölçüde, ölçülü, kararında

iʿ. 82b/10-11, 82b/13

iʿtiḳād (Ar.) *İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç; itikat*

iʿ. 24a/4

iʿ. +ni 14b/12-13

iʿ. ḳıl- "düşünmek, varsaymak, … olarak kabul etmek" 21b/3-4, 22b/8

iʿtimād (Ar.) *Güvenme, güven, emniyet*

iʿ. +ı 5a/10, 82a/3,

iʿ. +ın̂gnı 26a/11-12

iʿ. ḳıl- "güvenmek, itimat etmek" 17b/5, 17b/6, 17b/12, 24b/13, 26a/11, 60a/7, 79a/4, 88b/6 (2), 88b/8, 88b/9, 96a/3, 97a/12, 102a/3, 107b/7, 108a/2

iʿtimādlıġ (Ar.+T.) *Güvenilir, güven veren, güvenli (kimse)*

iʿ. +lardın 26a/11

iʿtirāż (Ar.) *Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma; itiraz*

iʿ. ḳıl- "itiraz etmek, karşı çıkmak" 39b/7

ittifāḳ (Ar.) *1. Denk gelme, tesadüf, tesadüfen*

i. 90b/13

i. tüş- "denk gelmek, nasip olmak" 42b/4, 43b/4-5, 46b/7, 115b/3, 120b/8,

2. Fikir birliğine varma, ortak fikirde olma

i. +ı 127b/1

ittifāḳan (Ar.) *Tesadüfen, rastgele*

i. 38b/11, 75a/3, 97a/6

ʿivāż (Ar.) *Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık*

ʿi. +ıġa 57a/10, 57a/11

ʿİyāzan bi'llāhi (Ar.) *"Allah muhafaza etsin, Allah korusun." anlamında bir ibare*

ʿİ. 108b/9

īzā (Far.) *1. Azarlama, paylama*

ī. ḳıl- "azarlamak, paylamak" 15b/5

2. Sıkıntı, dert, sıkıntı verme, sıkıntıya sokma

ī. +sı 113b/3

büḫtān, ī. ḳıl- "iftira atmak ve sıkıntı çıkarmak, eziyet etmek" 124b/10

izde- *1. Aramak, araştırmak, sormak, tahkik etmek, krş.* **izdi-**

i. -genge 2a/7

i. -megeyler 22b/11

i. -p 117a/13

i. -r 11b/5

i. -seler 10a/10

2. İstemek, bir şeyin olmasını istemek, talep etmek

i. -gey 128b/5

i. -gil 13b/4, 31a/9, 68a/2

i. -güçi 47a/6

i. -megey 128b/4

i. -megil 27a/8, 66b/3

i. -mek 45a/4, 126b/6

i. -mes 127a/3

i. -meydürler 32b/13

i. -r 117a/6

3. Üstünlük taslamak, (kendini) üstün görmek

i. -p (ziyādelik i.) 29a/13

4. Bir kişinin açığını, aybını aramak, kusurunu aramak

i. -güçilerning 37a/9

5. Göz kulak olmak, takip etmek, ilgilenmek

i. -gey 78b/7

izdi- *krş.* **izde-**

i. -p 114a/12

izdihām (Ar.) *Aşırı kalabalık, yığılma; izdiham*

i. +ı 35b/10

izengü *Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka; üzengi*

i. +ni 52b/7

i. bér- "ata binmek için kullanılan üzengiye basmak, (atın durumundan dolayı) üzengiye basma imkânı bulmak" 71a/4

iẓẖār (Ar.) *Belirtme, gösterme, ortaya çıkarma, aşikâr etme*

i. +ıda 80a/2

i. ḳıl- "Belirtmek, bildirmek, göstermek" 2a/11, 45b/13, 99a/9

ʿizzet (Ar.) *İtibar, saygı, kıymet*

ʿi. 8b/13, 13b/6, 94a/13

ʿi. tap- "itibar görmek, itibar elde etmek" 91a/1

ʿi. ḳıl- "değer vermek, saygılı olmak, hürmet etmek" 13a/7

ʿi. ü ikrām "saygı gösterip ikram etme" 18b/12, 71b/11

ʿi. ve ḥürmet ḳıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 29b/4

ʿizzet-dārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Saygıda bulunma, hürmet etme durumu*

yavuḳluḳ. ve ʿi. ḳıl- "yakınlık göstermek ve hürmette bulunmak" 37a/11

ʿizzetlig (Ar.+T.) *İtibarlı, değerli; izzetli*

ʿi. bol- "itibarlı olmak, izzetli olmak" 66a/4, 128b/4

Kk

Kaʿbe (Ar.) *Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe*

K. +ni (ḫāne-i K.) 5a/9

ḳābil (Ar.) *Olabilir, mümkün*

ḳ. bol- "mümkün olmak, imkânı olmak" 122a/11

ḳabīle (Ar.) *Aynı soydan olan insan topluluğu; kabile*

ḳ. 13a/8

ḳābiliyyet (Ar.) *Yetenek, anlama, kabiliyet*

ḳ. +de (kemāl-i k.)1b/8

ḳabr (Ar.) *Mezar; kabir*

ḳ. +i 78b/9

ḳabūl (Ar.) *1. Kabul, krş.* **ḳapūl**

ḳ. 89b/1

ḳ. +üng 14b/6

ḳ. ḳıl- "kabul etmek, rıza göstermek" 1b/9-10, 1b/10, 1b/11, 1b/12, 1b/13, 2b/7, 10a/4, 11a/4, 16b/9, 18b/2-3, 18b/5 (2), 19b/9-10, 39b/3, 46b/4-5, 54a/2, 54a/7-8, 76a/11, 76a/13, 76b/12-13, 87a/4, 97a/10, 98a/12-13, 101b/3, 108a/10

ḳ. bol- "kabul olmak" 20a/13, 47a/4

ḳ. tutġan bol- "kabul etmiş, rıza göstermiş olmak" 60a/10-11,

ḳ. ḳılış "kabul etme" 61b/8

ḳ. tüş- "kabul görmek, tepki görmemek, kabul edilmek" 89a/12

ḳ. ḳulaġı birle éşit- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

2. Huzur, ön, nezd

ḳ. +ide 89a/13

ḳ. +iġa 89b/11

ḳabżlıḳ (Ar.+T.) *Durağan olma, hareketsiz olma durumu*

ḳ. 99a/3

ḳaç- *1. Uzak durmak, uzaklaşmak, kaçmak*

ḳ. 22b/1

ḳ. -arlar 55b/5

ḳ. -ġıl 10a/9, 72a/12, 78b/2, 83a/12, 83b/9

ḳ. -san͡g 55a/6

2. Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak; kaçmak

ḳ. -ar 111b/5

ḳ. -ġanıġa 112a/10-11

ḳ. -ıp 66a/6

ḳ. -maġay 66b/8-9

ḳ. -tı 112a/7

ḳaçıp két- "Kaçıp gitmek" 66a/6

3. Şavaş, dövüş vb. durumlardan kaçmak, savaş meydanından kaçmak, korkup kaçmak

ḳ. -adur 116b/6

ḳ. -ar (sfe) 29b/13

ḳ. -ḳan 116b/2

ḳ. -ḳanlar 116a/12

ḳ. -ḳannın͡g 116b/1

ḳ. -maġıl 116a/10

ḳ. -mas-mén 81b/3

4. Geri durmak, çekinmek, sakınmak, kaçınmak

ḳ. -ġıl 106a/11

ḳ. -maġıl 88b/9, 106a/11

5. Firar etmek, hapisten kaçmak

ḳ. -ıp 118a/3

ḳaçan *Ne zaman, nasıl*

ḳ. 6a/4, 17a/9, 17b/11, 18b/12, 19a/9, 28a/5, 34a/8, 37a/9, 37b/11, 39a/4, 49b/11

ḳaçan kim *Ne zaman ki, -dığı zaman*

ḳ. 7a/7, 9b/8, 10a/2, 14a/8, 14b/8, 48b/2, 67b/7, 70a/4, 84b/9, 112a/1, 112b/10

ḳaçḳu *Firari, kaçak*

ḳ. 64b/4

ḳaçur- *1. Dağıtmak, kaçmasına sebep olmak, kaçırmak*

ḳ. -maġıl 121a/11

ḳ. -up 80b/12

ḳ. -ur-sén 115b/11

2. İsimlerle birleşerek birleşik fiiller yapar

ḳ. -ur (ᶜaḳlnı ḳ.) 58b/13

ḳad (Ar.) *1. Boy*

ḳ. +(d)i 29b/6

ḳ. +(d)imni 49b/11

ḳ. +i ḫam "beli bükük" 29b/6

2. Endam

ḳ. +(d)i 64a/2

ḳadeḥ (Ar.) *İçki bardağı; kadeh*

ḳ. 40b/7

ḳadem (Ar.) *Adım*

ḳ. 54b/10, 116b/6, 125b/11

ḳ. +i 127b/10

ḳ. +in͡gni 86a/4, 116b/5

ḳ. tart- "adım atmak, adımını (geri) çekmek" 54b/11

ḳ. +in͡gni kéyin ḳoy- "geri adım atmak, ayağını geriye atmak, geriye gitmek" 116b/5

ḳ. ḳoy- "adım atmak" 116b/5, 127b/10

ḳāḍī (Ar.) *Halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere devlet tarafından tayin edilen memur, hâkim; kadı*

ḳ. 87b/8, 90a/10, 90b/2, 90b/4, 90b/5 (2), 90b/6, 90b/8, 90b/10, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/6, 91b/8, 91b/10 (2), 91b/13 (2), 92a/1, 92a/4, 92a/7, 92b/7, 92b/8, 92b/11, 109a/4, 109a/5, 109a/9, 109a/10, 109a/11

ḳ. +ġa 109a/7

ḳ. +in͡g 90b/3, 90b/7, 91b/9, 92a/2, 92b/10, 96a/8

ḳadīm (Ar.) *Geçmişi uzun zamana dayanan; kadim*

ḳ. 59b/10

ḳ. āşınālıḳ "eskiye dayanan tanışıklık, dostluk" 111a/9-10

ḳādir (Ar.) *Kuvvet ve kudret sahibi, muktedir; kâdir*

ḳ. +dür 6b/3

ḳ. bol- "kudret sahibi olmak, muktedir olmak, gücü yetmek" 90a/8, 104a/12-13, 109b/2

ḳ. bol- "bir işi yapmaya gücü olmak, yeteneği ve kudreti olmak" 113a/2

ḳādirendāzlıḳ (Ar.+Far.+T.) *İyi atıcılık, keskin nişancılık*

ḳ. 80b/7

ḳadr (Ar.) *Değer, itibar, şeref; kadir*

ḳ. (ḳ. ḳıymet) 26a/3, 27b/3, 68b/12, 104a/4

ḳ. +i 58a/13

ḳ. +ini 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3

ḳadr-dānlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Kıymetli kimselerin değerini takdir eden, kıymet bilen, kıymetbilirlik*

ḳ. +(ġ)ıda 30a/2

ḳafaḳ I *Kabak, kabak gibi, kabak şeklinde*

ḳ. 35a/7

ḳafaḳ II *Göz kapağı*

ḳ. +larıda 65a/11

ḳāfile (Ar.) *Birlikte yolculuk edenlerin meydana getirdiği topluluk; kafile*

ḳ. +de 5b/6

ḳ. +ni 73b/9

kāfir (Ar.) *Allah'ın varlığına ve birliğine, Hazreti Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkâr eden kimse; kâfir*

k. 23b/2, 24a/3, 24a/4, 94a/6, 126b/1

ḳāfiye (Ar.) *Manzum yazılarda mısra sonlarındaki ses benzerliği, mısra sonlarında tekrarlanan, anlamları ayrı, sesleri birbirine benzer kelimelerden her biri, uyak; kafiye*

ḳ. 103b/10

ḳāfiyesiz (Ar.+T.) *Kafiyesi olmayan; kafiyesiz*

ḳ. 103a/7

ḳāġız (Ar.) *Kâğıt*

ḳ +ge 110a/11

ḳaġun *Kavun*

ḳ. 80a10, 80a/12, 80a/13

kāh (Far.) *Bastırma, sıkıştırma, yorma, sıkıntı verme*

k. et- "sıkıntı vermek, sıkıştırmak, yormak" 95a/1

kāhil (Ar.) *Tembel*

k. 14b/3

k. bol- "tembel olmak" 70b/7

kāhillıḳ (Ar.+T.) *Tembellik*

k. 57b/9, 58a/1

k. +dın 57b/11

k. +ı 122b/4

k. +nı 57b/9

ḳahr (Ar.) *Zorla iş yaptırma, baskı, zorlama*

ḳ. 14b/7

ḳāʿide (Ar.) *Kural, usul; kaide*

ḳ. 99b/7

ḳ. +leri 35a/9

ḳ. +lerini 98a/7

ḳaḳ *İnce, zayıf*

ḳ. 64a/1

kākülü (Far.) *Kakül, yele*

k. +sinin̂g 69b/2

ḳal- *1. Kalmak*

ḳ. -dı 84b/4

ḳ. -ur-sén 4b/2

2. Herhangi bir durumda bulunmak, bir durumda kalmak

ḳ. -ġun̂ġızdur 20b/9

ḳ. -ıpdur 53b/12

ḳ. -madı 19a/10

ḳ. -mas 114a/3

ḳ. -ur 114a/1

3. Hayatını sürdürmek, yaşamak

ḳ. -adur-mén 20b/11

ḳ. -maġusıdur 20b/10

4. Olduğu yerde ve olduğu hâlde durmak

ḳ. -dı 30a/5

5. Arta kalmak, fazla kalmak, geriye kalmak, artmak

ḳ. -dı 94b/3

ḳ. -ġan 35a/5

ḳ. -ġanı 57b/2

ḳ. -ġanlarnı 85b/2

6. Geri kalmak

ḳ. -ġanın̂gdur 43b/12

7. Olmamak, gerçekleşmemek

ḳ. -ur 44a/12

8. Varlığını devam ettirmek, sürdürmek

ḳ. -ur 54a/6

9. Mal, mülk, para vb. şey kalmak, birine mal, mülk kalmak, miras kalmak

ḳ. -ġanı 57b/3, 57b/5

ḳ. -ġay 71b/9

10. Güçlükler birinin omuzlarına yüklenmek; dert, sıkıntı bir kişinin şahsına kalmak; iş, görev bir kişiye kalmak

ḳ. -dı 81a/13

ḳ. -ur 61a/12

11. ... içinde olmak, bir duruma maruz kalmak

ḳ. -ur-sén 61b/2

12. ... durumuna gelmek, ... durumda olmak

ḳ. -ġusıdur (dostsuz ḳ.) 77a/13

13. Eksik kalmak, eksik olmak, geriye kalmak

ḳ. -ġanını 91a/8

14. Hariç tutmak, dışında tutmak

ḳ. -sa 98a/3

15. Şaşkınlık içinde kalmak, hayret içinde kalmak

ḳ. -dı 94b/11

16. Sağ salim kalmak, varlığını devam ettirmek

ḳ. -ġusıdur 96b/5

17. Bir nesne üzerinde iz, işaret vb. kalmak

ḳ. -sa 100b/1

18. Değeri olmak, itibarı olmak, itibarı kalmak, değeri kalmak

ḳ. -mas 113a/7

19. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ḳ. -adur (yıraḳ ḳ.) 87a/10

ḳ. -adur (nā-tamām ḳ.) 113b/7

ḳ. -dı (ḥayrān ḳ.) 110b/5

ḳ. -dı (tenglikge ḳ.) 113a/11

ḳ. -ġan (ögze) (merdāniyyetdin ḳ.) 73a/4

ḳ. -ġanlar (maḥrūm ḳ.) 114a/2

ḳ. -ġay (yol ḳ.) 42b/5

ḳ. -ġusıdur (ḫ^{v}ārlıḳġa ḳ.) 107a/5

ḳ. -maġay (maḫfī ḳ.) 65a/8

ḳ. -maġay (ḫālī ḳ.) 103a/3

ḳ. -maġay-sén (maḥrūm ḳ.) 32b/7

ḳ. -maġay-sén (tenglikge ḳ.) 57a/13

ḳ. -maġay-sén (belāġa ḳ.) 79b/13-80a/1

ḳ. -maġusıdur (tilim ḳ.) 46a/6-7

ḳ. -masun (ḳolıda ḳ.) 118b/12-13

ḳ. -sa (işdin ḳ.) 30a/9

ḳ. -salar (maḥrūm ḳ.) 114a/3

ḳ. -ur (bī-behre ḳ.) 59a/7

ḳ. -ur (ḫālī ḳ.) 59b/6

20. Fiillerle birlikte tasvirî fiiller yapar

ḳ. -dı (toḫtap ḳ.) 24a/9, 60b/13, 118b/5

ḳ. -dı (olturup ḳ.) 91b/10

ḳ. -dı (yumulup ḳ.) 109a/10-11

ḳ. -maġay-sén (toḫtap ḳ.) 22b/13

ḳ. -maḳ (toḳtap ḳ.) 50b/10

ḳ. -mas-sén (ölmey ḳ.) 82a/12

ḳ. -sa (toḫtap ḳ.) 67b/5

ḳ. -sañg (toḫtap ḳ.) 89a/10-11

ḳ. -ur (toḫtap ḳ.) 121a/4-5

ḳ. -ur-sén (toḫtap ḳ.) 104a/12

ḳal^{ᶜ}a (Ar.) *Kale*

ḳ. +ge 56a/6, 56a/7

ḳalb (Ar.) *Her hâli sahte olan, güvenilmez (kimse)*

ḳ. bol- "güvenilmez olmak, sahte olmak" 64a/6

ḳāle Resūlu'llāh (Ar.*) "Hazreti Peygamber şöyle buyurdu." manasına gelen tabir*

ḳ. 76a/7

ḳalem (Ar.) *Kalem*

ḳ. +i (pergār ḳ.) 88a/12

ḳ. +i (cedvel ḳ.) 88a/12

ḳ. yür- "yapılan bir işten mesul olmak, sorumlu olmak" 49b/9 (2)

ḳ. çek- "yapılan bir işten mesul olmak, sorumlu olmak" 49b/12

ḳalem-dān (Ar.+Far.) *Kalem konan kutu, kalem mahfazası, kalemlik*

ḳ. 88a/12

ḳalem-tırāş (Ar.+Far.) *Eskiden kamış kalemleri açmakta kullanılan uzun saplı, 15 – 20 santim boyunda küçük bıçak*

ḳ. 88a/11

ḳalın *1. Kaba, sert*

ḳ. ve ġalīẓ bol- "kaba ve sert olmak" 50b/9

2. İnce karşıtı; kalın

ḳ. 63b/2, 64a/2

ḳāliᶜ *Sökme, koparma, kökünden koparma*

e. -i ḳāliᶜ "tembel olan ve tırnaklarının etrafında tüy olan at" 70b/7

ḳamaᶜ (Ar.) *Gözlerin hastalık sebebiyle zayıf ve fersiz olması hastalığı*

ḳ. 71b/1

ḳamçı *Kırbaç; kamçı*

ḳ. ve tayaḳ tég- "kırbaç ve sopa vurulmak" 67a/2

ḳamer (Ar.) *Ay; kamer*

ḳ. 102a/5

ḳ. +ge (derecāt-ı ḳ.) 102a/8

burc-ı ḳ. "ayın bulunduğu burç, ay burcu" 102a/5

ḳāmet (Ar.) *Endam, boy pos*

ḳ. +i 63b/6

kāmil (Ar.) *1. Yetişmiş, olgunlaşmış, yetişkin*

k. 114b/11

k. bol- "olgunlaşmış olmak, yetişmek, yetişkin olmak" 11a/5, 11a/6,

2. Tam, eksiksiz, bütün

k. +i 62a/11

3. İlim, fazilet ve hüner sahibi

k. bol- "hüner sahibi olmak, fazilet sahibi olmak" 108a/10-11

kāmilī (Ar.) *Olgun, yüce, mükemmel bir (kişi)*

k. 116a/12

ḳamlaş- *Yakışmak, güzel olmak*

ḳ. -adurġan 63a/1

ḳan *Kan*

ḳ. 48a/7

ḳ. +ġa 48a/12, 98b/11, 101a/4, 101a/5

ḳ. +ġa 126a/12

ḳ. +ını 43b/1, 55a/13, 55b/2

ḳ. +nı 56b/3

ḳ. +nıŋ̄ 48a/11

ḳ. aldur- "sağlık sebebiyle veya başka birine nakledilmek üzere bir âletle damardan kan aldırmak veya akıttırmak" 48a/9-10, 101a/7,

ḳ. al- "sağlık sebebiyle veya başka birine nakledilmek üzere bir âletle birinin damarından kan çekmek veya akıtmak" 48a/11

ḳ. tök- "bir kişiyi öldürmek, kan dökmek" 55b/11

kişiniŋ̄ ḳ. +ıġa cürᵓet ḳıl- "bir kimseyi öldürmeye kalkışmak, bir kimseyi öldürme konusunda aceleci davranmak, bir kimseye öldürme konusunda cesaret vermek" 126a/12

ḳana- *Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek; kanamak*

ḳ. -dı 112a/6

ḳanāᶜat (Ar.) *Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememe, kendisine verilene razı olma, azla yetinme; kanaat*

ḳ. 59a/10

ḳ. ḳıl- "kafi bulmak, yetinmek, kanaat etmek" 58a/9-10, 88b/5, 88b/12, 103a/7, 121a/12

ḳ. ḳıl- "razı olmak, rıza göstermek" 127b/4

ḳança *1. Ne kadar*

ḳ. 8a/9, 10b/6, 44b/5

2. Kadar

ḳ. 115b/13

ḳandın *Nereden*

ḳ. 99a/9

ḳandīl (Ar.) *Sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti; kandil*

ḳ. 68a/8

ḳāniᶜ (Ar.) *Kanaat eden, kanaatkâr*

k. ve ferhīz-kār bol- "kanaat etmiş olma, kanaatkâr olmak" 88a/6

Ḳānūn (ea) *Metne göre Muhammet Zekeriyya'nın yazmış olduğu bir kitap*

Ḳ. 44b/8

ḳapaḳ *Su taşımak için kullanılan, su kabağından yapılmış su kabı*

ḳ. 19a/5

ḳapūl (Ar.) *krş.* **ḳabūl**

ḳ. ḳıl- "kabul etmek" 14b/4

kār (Far.) *Fayda, yarar, kazanç; kâr*

k. +da 93a/8

k. +ġa 74a/6, 75a/9, 82b/11, 86b/9

k. +ġa kél- "fayda sağlamak, yarar sağlamak" 74a/6, 75a/9, 86b/9

k. kél- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, kazançlı olmak" 74b/13

k. +ġa yara- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, fayda etmek" 82b/11

ḳara *1. Siyah; kara*

ḳ. 63a/5, 63b/11, 65b/2, 69b/3, 69b/5, 69b/11, 71a/5, 101a/4

ḳ. +ġa 63b/13

ḳ. +nıŋ 73a/4

ḳ. +sı 64a/8, 73a/4

ḳ. toruḳ "siyah doru, daha koyu renkli doru" 69b/8

ḳ. bol- "siyah renkte olmak 101a/5

ḳ. ḳaṭ "siyah renkte olan at" 70a/1

ḳ. köz "siyah gözlü" 71a/9

2. Zenci, kara yüzlü kişi

ḳ. 73a/4

ḳ. +nıŋ ḳarası "çok kara, zenci (kişi)" 73a/4

ḳara- *Bakmak, görmek, krş.* **ḳarala-**

ḳ. -dı 60b/7

ḳ. -ġıl 8b/4, 62b/6, 116b/3

ḳ. -ma 117a/2

ḳ. -maġıl 44b/5

ḳ. -may 91b/11

ḳ. -ydurġan 18b/11

a. +ını kara- "önünü görmek, öngörülü olmak" 18b/11

2. İncelemek, kontrol etmek, dikkatle bakmak

ḳ. -ġay 62b/5

3. Dikkat etmek, ciddiye almak, bir işe ciddiyetle yaklaşmak, bakmak

ḳ. -ġıl 116a/11

ḳ -sanŋ 125a/7

4. ... gözüyle bakmak

ḳ. -ġıl 117a/7

ḳaraġu *Kör, âmâ*

ḳ. ve saġraġu bol- "kör ve sağır olmak" 106a/1

ḳaraḳçı *Yol kesen, haydut, eşkıya*

ḳ. 73b/8

ḳ. +dın 93b/2

ḳ. +lar 55a/13-55b/1, 95b/4

ḳ. +larnıŋ 127a/6

ḳarala- *1. krş.* **ḳara-**

ḳ. -dı 45b/8, 109a/8, 112a/3

ḳ. -ġay 26b/4

ḳ. -maġay 127b/8

ḳ. -maġıl 109a/2, 109a/2-3

ḳ. -p 19a/6, 68b/6,

2. İncelemek, kontrol etmek, dikkatle bakmak; bakmak

ḳ. -ġay 62b/5

ḳaralıḳ *Siyahlık; karalık*

ḳ. 100b/13

ḳ. +da 63a/4

ḳaramtıl *Siyah, kara*

ḳ. 101a/3

ḳaramuḳ *Karanfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki*

ḳ. 15a/13

ḳaranŋġu *Karanlık*

ḳ. 20b/4, 60b/7

ḳ. +sı 35b/10

ḳarār (Ar.) *1. Karar*

ḳ. tap- I "bir konu hakkındaki fikir, düşünce vb. kesinleşmek, kesin hâle gelmek, (gönülde) yer etmek" 74a/11-12

k. tap- II "kesinleşmek, kesin hâle gelmek, kesin olarak tutunmak, (ana rahmine) kesin olarak düşmek" 102a/12, 102b/2

ḳ. taf- "bir konu hakkındaki fikir, düşünce vb. kesinleşmek, kesin hâle gelmek, (gönülde) yer etmek" 75a/5

2. Bir yerde veya hâlde durma, sebat üzere kalma, durma

ḳ. tut- "durmak, olduğu yerde kalmak" 89b/1

kār-āzmūde (Far.) *Görgülü, görmüş geçirmiş*

aṣḥāb-ı k. "görgülü, bilgili dostlar" 17b/9

ḳarçıġa (Moğ.) *Doğan, krş.* **ḳarçıġay**

ḳ. 53a/4, 53a/6

ḳ. +ġa 53b/2

ḳ. +nı 53a/13, 53b/1 (2), 53b/3

ḳarçıġay (Moğ.) *krş.* **ḳarçıġa**

ḳ. +nı 53a/8

kār-gerde (Far.) *Daha önce savaş tecrübesi edinmiş, savaşmış, bu konuda tecrübe sahibi kimse*

k. 115b/9

ḳarı *İhtiyar, yaşlı*

ḳ. 12b/4, 23b/8, 28b/7, 29b/13, 31b/7, 31b/9, 31b/13, 42a/2, 42a/5, 43a/13, 73a/3, 73a/4, 76b/5

ḳ. +lar 13a/8, 13a/9, 17b/7, 29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 29b/10, 60a/2

ḳ. +lardın 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7

ḳ. +larġa 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7

ḳ. +larnı 29a/12, 29b/4, 125a/2

ḳ. +larnın̂g 30a/2

ḳ. +nı 28b/6

ḳarı- *Yaşlanmak, ihtiyarlamak*

ḳ. -dın̂g 29b/12

ḳ. -ġan 30b/4, 48a/5

ḳ. -ġanda 29b/12

ḳarılıḳ *Yaşlılık, ihtiyarlık*

ḳ. 29b/1, 29b/12, 30b/5, 30b/8, 31b/5, 71b/4

ḳ. +dın 30b/7

ḳ. +nı 71b/5

ḳarın *İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi; karın*

ḳ. +(ḳarn)ı 40a/11

ḳ. +nı yaman "obur, çok yiyen" 40a/11

kār-nāy (Far.) *Üflemeli çalgı, borazan*

k. tart- "borazan çalmak" 29b/13

ḳars *krş.* **çapaḳ**

ḳ. soḳ- "alkışlamak" 41a/1

Ḳārūn (ka) *İsrailoğulları zamanında zenginliğiyle ün salmış, sonra da malı ile birlikte helak olmuş bir kişi; Karun*

Ḳ. (genc-i Ḳ.) 57a/11

ḳārūre (Ar.) *Tahlil yapmak için idrarın konduğu şişe*

ḳ. 99b/10, 100b/10, 100b/12, 101a/3, 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 101a/9, 101a/9

ḳ. +ge 100b/9

ḳ. +nin̂g 100b/13, 101a/1

kārvān (Far.) *Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı; kervan*

k. +nın̂g 95b/2, 95b/3

ḳarż (Ar.) *1. Ödünç, borç*

ḳ. ḳıl- "borçlanmak, borç almak" 59b/8

ḳ. bér- "ödünç vermek, borç vermek" 59b/8, 59b/9, 59b/11, 90b/11, 121b/11-12

2. Birine borç olarak verilen para vb. şey, alacak

ḳ. +ımnı 121b/13

ḳ. +ın̂g 121b/13

ḳarż-dār (Far.) *Borçlu*

ḳ. bol- "borçlu olmak" 61b/2-3

ḳaṣāb (Ar.) *Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse; kasap*

ḳ. 64b/11

ḳ. +ġa 64b/11

ḳaṣd (Ar.) *Niyet, amaç; kasıt*

ḳ. +ıda 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2

ḳ. +ın̂g 81a/12

ḳ. +nı 110a/7

ḳ. ḳıl- I "bir şeyi yapmaya niyetlenmek, niyet etmek" 81b/8

ḳ. ḳıl- II "zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, saldırmak" 95b/4

ḳ. ḳıl- III "yönelmek, bir yeri ele geçirmek amacıyla meyletmek, bir yeri ele geçirme niyetinde olmak" 110a/5, 110b/12

ḳaṣden (Ar.) *Bilerek, isteyerek, bile bile, kasıtlı olarak; kasten*

ḳ. 66b/3, 128b/8

ḳ. +dür 40b/10

kāse (Far.) *Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak, kase*

k. +lerni 33a/13-33b/1

k. +sige 33b/7

ḳāṣıd (Ar.) *Haberci, elçi*

ḳ. 19b/1

ḳ. +dın 111b/2

ḳaṣīde (Ar.) *9 beyitten 100 beyte kadar, aynı aruz vezniyle yazılmış ve gazel gibi kafiyelenen nazım şekli*

ḳ. 103b/10 (2)

ḳ. +lerde 104a/8

ḳaş I *1. Ön, huzur*

ḳ. +ıda 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 111a/6, 112a/9

ḳ. +ıġa 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7

ḳ. +ımda 19a/12

ḳ. +ımġa 25a/8

ḳ. +ın͡gda 51b/10, 66b/7, 74a/10

ḳ. +ın͡gġa 111b/7

ḳ. +ın͡gızda 92a/6

2. Yan, yanında, beraberinde

ḳ. +ıda 107b/6, 115a/2

ḳ. +ın͡gda 116a/3

ḳ. +ıda tut- "yakınında bulundurmak, yanında tutmak, bir kişiye güvenip onu yanında tutmak" 107b/6-7

ḳaş II *Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar; kaş*

ḳ. +da 62b/8

ḳ. +ları 63a/5, 64a/7

ḳ. +larıġa 62b/6

ḳāṣāne (Far.) *Büyük, süslü köşk, mükellef ev, hane*

ḳ. +sige 74b/7

kāşkī (Far.) *Keşke*

k. 86b/10, 111b/9

ḳatar *Sıra, dizi, grup, sınıf*

ḳ. +ıda 16b/11, 21b/2, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4

ḳatıġ *1. Şiddetli, katı, sert*

ḳ. 23b/11, 48a/1 (2), 48a/10 (2), 51a/2, 56b/8, 63b/7, 84a/11, 100b/1 (2)

ḳ. su "Sel" 97a/7

ḳ. muʿāmelelig bol- "sert davranmak, kötü davranmak, sert muamelede bulunmak" 121b/12-13

ḳ. bol- "katı olmak, sert durumda olmak, katılaşmak" 127b/10

2. Zor, güç, müşkül

ḳ. bol- "zor olmak, güç olmak, müşkül olmak" 71a/4

ḳatıġlıḳ *Sertlik; katılık*

ḳ. 59a/4

ḳatıḳ *Şiddetli*, *katı, sert*

ḳ. 9b/6

kātib (Ar.) *1. Yazı yazmakla görevli olan kişi, yazıcı; kâtip*

k. +ġa 109b/11, 113a/3

k. +lerġa 109b/4

k. +lerni 110b/4

k. +nin͡g 109b/11

kātiblıḳ (Ar.+T.) *Yazıcılık; kâtiplik*

k. 112b/13

ḳavām (Ar.) *Durma, dikilme, kaim olma*

ḳ. -ı s̲ābit bol- "dik olmak, ayakta olmak, sabit olmak" 98b/10

ḳavī (Ar.) *1. Şiddetli*

ḳ. bol- "şiddetlenmek" 17b/12

2. Güçlü, kuvvetli, sağlam

ḳ. 80a/6, 80a/8, 82a/8, 86b/6, 93a/3

ḳ. +dür 82a/6

uluġ ve ḳ. bol- "büyük ve güçlü olmak" 83b/1

ḳavl (Ar.) *Söz, kelam*

ḳ. 88b/5

kāvla- (Far.+T.) *Oyulmak, delinmek, yarılmak*

k. -ġan 11a/10

ḳavm (Ar.) *İnsan topluluğu; kavim*

ḳ. 85a/6, 119a/13, 119b/3, 122a/4, 126b/7, 128b/10

ḳ. +din 128b/9

ḳ. +ġa 6b/5, 33b/13 (2)

ḳ. +ler 64b/8

ḳ. +lerdin 64b/8

ḳ. +ni 85a/7, 126b/10

ḳ. +niŋ̂ 6b/2, 22b/12, 78a/10, 119a/13, 122a/5, 126a/6

ḳay (Ar.) *Kusma, istifra*

ḳ. 100a/12

ḳ. ḳıl- "kusmak" 100a/12

ḳayan *Nereye*

ḳ. 112a/8

ḳayaş *Akraba*

ḳ. +larıġa 117b/1

ḳ. +larıŋ̂ġa 60a/3

ḳaydaġ *1. Hangi*

ḳ. 40a/7 (2)

2. Ne

ḳ. 127a/8

ḳāyim (Ar.) *Ayakta duran, ayağa kalkmış durumda olan, kıyamda bulunan*

ḳ. ol- "ayaklanmak, ayakta durmak, ayağa kalkmak" 103b/3-4

ḳaynattur- *Kaynattırmak*

ḳ. -up 16a/10

ḳaysı *1. Hangi*

ḳ. 16a/5, 76a/12, 89b/5, 92a/10, 100b/7

ḳ. +ġa 76b/2

ḳ. +nı 46a/12

2. Ne

ḳ. +dur 125b/1

ḳażā (Ar.) *Davaları görme ve hükme bağlama işi, kadının ve hâkimin görevi, yargı*

m. +da (meclis-i ḳ.) 92b/2

ḳazan *Yemek pişirilen kap, tencere, kazan*

ḳ. 84a/6

ḳażārā (Ar.) *Elde olmaksızın, kaza ile; kazara*

ḳ. 60b/6, 81a/8, 106b/8

ḳāżī (Ar.) *Kadı*

ḳ. 19b/1

keʿāb (Ar.) *Memenin tümsek şeklinde kabarması, şişmesi hastalığı*

k. 71a/13

kebāb (Ar.) *Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et; kebap*

k. +nı 114a/1

kec (Far.) *Eğri, çarpık*

k. bol- "eğri olmak, çarpık olmak" 70b/7

kéç- *1. Adı geçmek, anılmak, bahsedilmek*

k. -güsidür 47a/12

2. Geçirmek, gün geçirmek

k. -gü 74b/3

küni k. -gü dék "gün geçirecek, idare edece kadar" 74b/3

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -edür (cāndın ḳ.) 116b/2

k. -mes (köŋ̂lide k.) 72a/1

kéçe *1. Gece*

k. 11a/13, 11b/12, 25b/2, 33a/2, 33a/5, 33a/7, 36b/7, 39b/3, 50a/3, 54b/10, 72b/13, 91a/2, 97a/6, 111b/6, 111b/13

k. +ni 50a/13, 50b/2

k. +niŋ̂ 35b/10

k. +si 36b/11

k. ḳıl- "gece hâline getirmek, gece etmek" 51b/3

2. Akşam

k. 38b/12

kéçelik 1. *Gece için kullanılan, gecelik*

k. 5a/1

2. Gece eğlencelerinde şarkı söyleme durumu

k. +ge 63a/12

3. Gece vakti, gece

k. +de 70a/9

kéçik- *Gecikmek, geç olmak, normalden daha geç bir zamanda olmak*

k. -ip 100b/6, 100b/7

kéçür- *Affetmek, bağışlamak*

k. -gil 84a/2

ked-bānū (Far.) *Evini çekip çevirebilen, evini idare edebilen kadın*

k. 72a/4-5

ked-ẖudāçılıḳ (Far.+T.) *Hükümdarlık, yöneticilik , idarecilik*

k. 52b/1, 69a/6

ked-ẖudālıḳ (Far.+T.) *Hükümdarlık görevi, idarecilik görevi, hümümdarlık, idarecilik*

k. 50a/5

kefen-duzd (Ar.+Far.) *Kefen hırsızı*

k. +lar 55b/1

kél- *1. Erişmek, ulaşmak, gelmek*

k. -di 5b/9, 12b/2, 15b/10, 19b/4, 30b/3, 45b/3, 54a/2, 60b/8, 75a/2, 75a/8, 97a/8, 110a/9, 112a/1, 127a/7

k. -diler 76a/5, 78b/10, 113b/1, 127a/6

k. -dim 6a/3, 118a/8

k. -dinĝ 6a/3

k. -dük 73b/9

k. -edür 2b/10, 28a/3, 116a/4

k. -ey 112a/6

k. -gen 81a/10, 125b/11

k. -gendür 21b/4

k. -güçidür 2a/2

k. -güsidür 8b/1

k. -ip 17a/1, 21b/13, 78b/12, 89b/8, 91b/9, 92a/4, 97a/11, 118b/6, 125b/5

k. -medi 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8

k. -mediŋ 71a/7

k. -mek 81a/12

k. -mes 6a/1, 6a/2, 89b/8

k. -mese 81b/2

k. -meydurġan 26b/6

k. -se 17b/4, 54a/11, 81b/2, 100a/12, 127a/3, 127b/5

k. -seler 18a/6

k. -ür 12a/2, 74b/8, 97a/3

k. -ür (sfe) 121a/6

k. -ürler 19a/6

alıp kél- "Getirmek" 97a/3

2. Bir kişinin huzuruna çıkmak, önüne gelmek, huzuruna gelmek

k. -di 11b/8, 21b/10, 25a/9, 45b/5, 71a/6, 73b/2, 90b/4, 92a/3, 94b/8

k. -ip 110b/7, 114a/13

3. Yapılan iyilik ve kötülüğün karşılığı verilmek

k. -güsidür 10b/11

4. Ziyarete gelmek

k. -gen 25a/13

k. -seler 25a/12

5. Akla gelmek, hatıra gelmek

k. -se 26a/11

6. Misafir olarak gelmek, misafirliğe gelmek

k. -seler 37a/10

7. Bir işi yapma isteği meydana gelmek, oluşmak

k. -gende 47b/12

k. -se 76a/12

8. Aktarmak, aktarılmak, ifade edilmek, iktibas etmek

k. -dük 50a/11 k.

k. -ipdür 15b/9, 41b/11, 69a/6, 86a/11, 96a/12

9. Bir şeyi yapacak kudreti olmak

k. -ür 51a/1

10. Bir durum, hâl meydana gelmek, oluşmak

k. -di 56a/13

11. Bir kimsenin başına iş gelmek

k. -edurġan 74a/6

12. Doğmak, ortaya çıkmak, sudur etmek

k. -gen 83a/2

k. -megüsidür 15b/12

13. Cevap gelmek, yanıt gelmek

k. -medi 92a/2

14. Sel, taşkın vb. meydana gelmek

k. -ip 97a/7

15. Bir kimsenin başına kaderindeki işler gelmek, alınyazısı vuku bulmak

k. -güsidür 102b/3

16. Sıralanmak, dizilmek

k. -ür 103b/6, 103b/7, 103b/8, 103b/9 (2)

17. Elinden gelmek, +dAn kaynaklanmak

k. -ür 106b/1

18. Başlamak, başlatılmak

k. -ipdür 110b/6

19. Üzerinde durulmuş ve gerekli açıklama yapılmış olan bir konudan sonra esas konuya gelmek, esas söze gelmek, kendi sözlerini söylemeye sıra gelmek

k. -dim 120a/1

20. Uykusu gelmek, uyuma isteği gelmek

k. -medi (uyḳum k.) 127a/11

21. İsimlerle birlikte birleşik fiiller meydana getirir

k. -di (lāzım k.) 3a/1, 35a/10

k. -di (ġālib k.) 11a/8

k. -di (rāst ḳ.) 10b/10

k. -di (utru k.) 16a/8

k. -di (pīş k.) 18b/13

k. -di (fesendīde k.) 19a/1

k. -di (ḳolġa k.) 57a/1

k. -di (ḳolunĝġa k.) 57a/7

k. -di (vücūdġa k.) 84b/3

k. -di (yādıġa k.) 112a/4

k. -edür (ẓuhūrġa k.) 111b/2

k. -edurġanlarnı (ṣūretge k.) 87b/2-3

k. -edür (ḫoş k.) 104a/7

k. -gen (pīş k.) 92b/10

k. -gen (ḫoş k.) 105a/7

k. -gen (ġālib k.) 120a/12

k. -gende (ġālib k.) 66a/2

k. -genni (başımġa k.) 46b/8-9

k. -genni (ḳolġa k.) 58a/1

k. -genni (utru k.) 116b/3

k. -gey (pīş k.) 38a/2

k. -gey (ḥāliġa k.) 50a/9

k. -gey (rāst k.) 102a/9, 102b/13-103a/1

k. -gey (ḫoş k.) 103b/12

k. -gil (pīş k.) 37a/10

k. -gil (ġālib k.) 72a/10

k. -gü (ḫoş k.) 24a/13

k. -güsidür (kār k.) 74b/13

k. -güsidür (kārġa k.) 86b/9

k. -ip (utru k.) 29b/7

k. -ip (ġālib k.) 72a/10, 82a/11

k. -ipdür (ḫoş k.) 16a/5

k. -medi (uyḳusı k.) 127a/8

k. -megey (cemᶜ k.) 36a/10

k. -megey-sén (aġır k.) 126b/7

k. -mes (rāst k.) 18a/10-11

k. -mes (ḳolıdın k.) 44b/6

k. -mes (ḳolġa k.) 57b/11

k. -mes (ḫoş k.) 105a/7

k. -mesün (açıġınĝ k.) 84b/7

k. -meydurġan (ḳolġa k.) 26b/6

k. -se (cemᶜ k.) 16b/8

k. -se (pīş k.) 18a/1, 32a/5-6

k. -se (lāzım k.) 40b/1, 40b/8, 42a/10, 73a/1, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 108a/12 (2)

k. -se (ḳolunĝdın k.) 68b/2

k. -se (ᶜāciz k.) 82a/7

k. -se (ḳolġa k.) 87a/6

k. -se (rāst k.) 102a/4

k. -senĝ (ġālib k.) 80b/4

k. -ür (lāzım k.) 4b/8, 36b/6, 44a/8, 59a/12, 105b/9-10

k. -ür (ġālib k.) 55a/6-7

k. -ür (kārġa k.) 74a/6, 75a/9

k. -ür (ẓuhūrġa k.) 74b/9

k. -ür (ᶜāciz k.) 103a/11

kelām (Ar.) *Söz; kelam*

k., kelime ḳıl- "sohbet etmek, konuşmak" 33b/2

k. -ı mecīd "Kur'anı Kerim" 58b/7

kelānī (Far.) *Bir yiğit, bir kahraman*

k. (merd-i k.) 23a/11

kele (Far.) *Sürü, hayvan sürüsü*

k. 7a/3

kelime (Ar.) *Söz; kelime*

k. 103a/13

k. +si 103b/8

kelām, k. ḳıl- "sohbet etmek, konuşmak" 33b/2

kéliş *Gelme işi,geliş*

k. 25b/2

k. barışlıġ "gelici ve gidici, gelişli gidişli" 25b/2

kéltür- *1. Getirmek*

k. -edür 17b/12

k. -diler 25a/6, 31b/8, 73b/6

k. -enĝizler 12a/5-6

k. -geli 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13

k. -gey-miz 45b/3

k. -gil 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 111b/13

k. -gümdür 110a/9

k. -mediñg 97a/9

k. -megil 4b/6

k. -mese 11b/4

k. -se 11b/3, 37b/11, 123a/11

k. -sem 11b/8

k. -üp 11b/7, 20b/12, 23b/8, 37b/11, 38a/1, 38b/3, 112b/10

k. -ür (sfe) 19a/7

k. -ür-mén 11b/9, 110b/10

2. Aktarmak, iktibas etmek, rivayet etmek, ifade etmek

k. -düm 75a/1

k. -mek 21a/4

k. -üpdürler 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 125a/8

k. -ür 103b/2

3. Huzura getirmek, kişinin yanına getirmek

k. -di 11b/10

k. -mes-mén 111b/7

k. -señg 38a/4

k. -üp 19b/6, 112a/8

4. Bir şeyin bir ve beraber olduğunu ileri sürmek, ifade etmek

k. -üpdürler 123b/11

5. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -düñg (ḳolġa k.) 77b/8

k. -e (yādıġa kéltüra'l.) 51a/10

k. -edür (açıġı k.) 20a/5

k. -e-sén (ḳoluñgġa k.) 57a/5-6

k. -ey (bercā k.) 40a/5

k. -diñg (becā k.) 7a/7

k. -düm (añgġa k.) 56b/4

k. -düm (ḫaber k.) 71a/8

k. -düm (ḳolġa k.) 77b/10

k. -geli (ḳolġa kéltürgeli b.) 111a/12

k. -gen (yüz k.) 48a/4

k. -gen (bercā kéltürgen b.) 74a/4-5

k. -gen (becā kéltürgen b.) 74b/10, 85a/3

k. -gen (ḳolġa kéltürgen b.) 87b/13

k. -gey (becā k.) 3b/4, 7a/11, 108b/10, 126b/6

k. -gey (yüz k.) 67b/6

k. -geyler (ᶜamelge k.) 25a/13

k. -geyler (ḳolġa k.) 111a/4

k. -gey-sén (becā k.) 113b/9

k. -gil (becā k.) 74b/6,

k. -gil (ḳoluñgġa k.) 89a/9

k. -gil (bercā k.) 116b/11

k. -günçe (becā k.) 105b/3

k. -magey (feşīmān k.) 95a/9

k. -megil (tiliñgġa k.) 119b/5

k. -mek (ṣalāḫġa k.) 46a/4

k. -mek (ḳolġa k.) 56b/13-57a/1

k. -mek (yādıġa k.) 98b/8

k. -mekniñg (ḳoluñgġa k.) 88a/1

k. -mes (yüz k.) 86a/8

k. -mese (becā k.) 8a/4

k. -mesem (ḳolġa k.) 111b/8

k. -se (becā k.) 4b/8

k. -se (yüz k.) 30b/7-8

k. -se (ẓuhūrġa k.) 50b/10

k. -se (ġażabıñgnı k.) 74a/10

k. -señg (ḳolġa k.) 26b/6, 32b/2, 59a/13

k. -üp (ẓuhūrġa k.) 50b/7

k. -üp-mén (ḳolġa k.) 91a/8

k. -ür (ᶜamelge k.) 22b/2

k. -ür (iᶜtidālġa k.) 48b/5-6

k. -ür (ḫareketke k.) 50b/8

k. -ür (ḫᵛarlıḳ k.) 59b/9

k. -ür-sén (ḳolġa ḳ.) 58a/9

k. -ür-sén (ḳoluñgġa k.) 88a/2, 93a/7

kem (Far.) *1. Az, eksik, noksan*

k. 3a/11, 8b/1, 22b/13, 23a/1 (2), 26a/12, 45a/5, 70a/7, 79b/9, 88a/8, 92b/3, 99a/6, 105b/6

k. bol- "az olmak" 9a/1, 52a/5, 78a/3, 82a/3, 89b/1

k. ḳıl- "azaltmak" 49b/11, 94a/10-11, 98a/2

k. yinçige "çok ince" 63a/12

bir k. ḳırḳ yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7

k. ḳılmaġan bol- "azaltmamış olmak" 114a/7

2. Makam, mevki, mertebe olarak aşağı

k. 15b/1, 110a/6

k. bol- "hüner, kabiliyet, tecrübe, meslek bakımından aşağı olmak" 17b/13

3. Kısa

k. bol- "kısa olmak" 70b/11

4. Az, kısa süre, kısa zaman

k. 128b/8

kemā ḥaḳḳıhī (Ar.) *Hakkıyla, hak ettiği şekilde*

k. 8a/3, 62a/8

kem-ᶜaḳl (Far.+Ar.) *Aklı kıt*

k. 27b/4

kem-ᶜaḳl bol- "aklı kıt olmak" 23a/4

kem-āzār (Far.) *Zarar vermeyen, zararsız*

k. bol- "zararsız olmak" 16b/5

kem-āzārlıḳ (Far.+T.) *Zarar vermeme, zararsızlık*

k. +dur 16b/5

kemāl (Ar.) *1. Olgunluk, yetkinlik*

k. 123a/10

k. +de 1b/13

k. +iġa 24b/6, 74b/8, 90a/10

k. -i ḳābiliyyet "kabiliyetin olgunluğu, yetkinliği" 1b/13

k. tap- "olgunlaşmak, olgunluk kazanmak" 30b/1

2. Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık, kusursuzluk

k. +iġa 105a/12

k. +(iġa) ḳıl- " bir işi eksiksiz yapmak, bir işi mükemmel derecede yapmak, bir işi en güzel şekilde yapmak" 105a/12

kemend (Far.) *Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip; kement*

k. taşla- "kemendi ucundan tutup birkaç kere döndürdükten sonra ilmiği yakalanmak istenen şeye geçecek şekilde fırlatmak, kement atmak" 73b/2

kem-gūy (Far.) *Az konuşan*

k. 64b/2

kem-ḥāb *Bir at hastalığı*

k. 71b/2

kem-ḫande (Far.+Ar.) Az gülen

k. 117a/9

kem-ḫandelik (Far.+Ar.+T.) *Az gülme durumu, az gülme*

k. 39b/1

kem-ḫōr (Far.) *Az yiyen*

k. 34a/4

kemīne (Far.) *Zavallı, aciz*

k. 103b/2

kemlik (Far.+T.) *1. Eksiklik, noksanlık, kötülük*

k. 30b/13-31a/1, 31a/2, 31a/3

2. Yokluk, yoksulluk

k. +ge 32b/5

3. Azlık, az olma durumu

k. +i 66b/7

4. Zarar, ziyan

k. 94a/3

kemraḳ (Far.+T.) *Daha az, krş.* **kemrek**

k. +dur 48a/9

kemrek (Far.+T.) *krş.* **kemraḳ**

k. 21b/7

kemterīn (Far.) *En az, en ufak, en küçük*

k. 7a/13

kenār (Ar.) *Yan; kenar*

k. +ı 69b/1

kenāre (Far.) *Kenar*

k. +ge 19a/7

k. +sin 45b/7

kendüm-nümā (Far.) *Buğday gösteren*

k.-nümā-yı cev-fürūş "hilekârlık örneği olarak buğday gösterip arpa satma durumu" 12b/7

kéŋ̂g *Geniş*

k. 63a/6, 63a/9, 63a/10, 63b/2, 63b/9 (2), 69b/2, 69b/4 (2), 69b/5, 69b/6

kéŋ̂grü *Geniş, bol, çok*

k. tut- "Bol tutmak, çok tutmak" 27b/6

kéŋ̂grülük *Bolluk, çokluk*

k. 68b/7, 79a/6

kenīzek (Far.) *Küçük cariye, cariye*

k. 66a/1, 66a/3, 72b/4, 91a/4, 118b/3

k. +ge 90b/13

k. +ler 64b/7, 81a/6

k. +lerni 66b/10

k. +ni 91a/9, 91a/11, 91a/13, 92a/5

k. +niŋ̂g 90b/13-91a/1, 91a/5

kent *Şehir ve şehirden küçük yerleşim yeri*

k. 19a/5, 19b/4, 114a/9

k. +din 19a/5

k. +ni 19b/2

kerāhiyyet (Ar.) *İstemeyerek, içten gelmeyerek, mecburî olduğu için, mecburiyetle*

k. 73b/7

kerāmet (Ar.) *1. Kısmet, nasip*

k. ḳıl- "nasip etmek, kısmet etmek" 34b/9, 37a/2

2. Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hâl; keramet

k. +idin 127b/10-11

kérek *Gerek, lazım, lüzumlu*

k. 2a/2, 4a/8, 4a/11, 4b/12 (2), 6b/13, 7b/1, 13b/9, 15a/5, 15a/7, 15a/8, 16b/6, 21a/11, 24b/13, 32b/10, 34b/10, 35a/6, 40a/6, 44b/7, 48a/2, 48b/1, 48b/10, 51b/2, 51b/7, 52a/2, 57a/1, 63a/1, 63b/13, 65a/8, 70a/5, 71b/10, 80a/6, 81b/2, 84b/13, 86a/5, 99a/10, 99b/7, 108a/7, 111a/13, 111b/1, 113a/5, 113b/6, 116b/12, 17b/7, 117b/9, 120a/11

k. +dür 24a/7, 33a/6, 45a/4

kerem (Ar.) *1. Büyüklük, bağışlayıcılık*

k. 85a/1, 85a/3

2. Büyüklük, yücelik, ululuk

k. +niŋ̂g 34a/1

3. Cömertlik

k. +i (faż̈l u k.) 34b/8-9

4. İyilik, ihsan, lütuf

k. ḳıl- "iyilik etmek, ihsanda bulunmak" 84a/10

luṭf k. ḳıl- "iyilikte bulunmak, iyilik etmek, ihsanda bulunmak" 126a/1

kerrema'llāhu vecheh (Ar.) *"Allah yüzünü şerefli kılsın." manasında olup Hazreti Ali'nin ismi anıldığında hürmeten söylenen bir söz*

k. 76a/7

keremlıḳ (Ar.+T.) *Büyüklük, bağışlayıcılık*

k. 85a/11

kerīm (Ar.) *Kerem sahibi, cömert, eli açık*

k. 85a/3, 85b/11 (2), 86b/3

kerīmī (Ar.) *Kerem sabihi, cömert, eli açık*

k. 86b/6

kerīmlıḳ (Ar.+T.) *Büyüklük, bağışlayıcılık*

k. +ıŋ̂gnıŋ̂g 85a/13-85b/1

kés- *Kesmek*

k. -ip 111b/1, 116a/4

k. -megen 7a/2

k. -mek 10a/6

k. -mekge 39b/9

kesād (Ar.) *1. Alışverişte durgunluk, işlerin hareketli olmaması, alışverişin az olması; kesat*

k. 67a/7

2. Revaçta olmayan, sürümsüz, ucuzlaşmış, ucuz

k. 93b/7, 93b/8

kesb (Ar.) *Kazanma, elde etme*

k. ḳıl- "kazanmak, elde etmek" 43a/2

kesel (Ar.) *1. Hastalık*

k. 99b/5, 99b/1, 101a/7, 101a/8, 101a/9, 101a/12, 101b/1, 101b/5

k. +ge 99b/6

k. +ler 100a/3

k. +lerdin 71a/12

k. +lerning 99b/13

k. +ning 71a/12, 87b/10, 99a/13, 99b/1-2, 99b/2, 99b/8, 101a/10 (2), 101a/11

2. Hasta

k. 100a/12 (2), 101a/2, 101a/6, 101b/3

k. +ge 100a/7, 101b/2

k. +ni 100a/2, 100a/6, 100a/7, 100b/3

k. +ning 99b/3, 99b/4, 100a/11, 100b/4, 101b/2

k. bol- "hasta olmak, hastalığa yakalanmak, hastalanmak" 100b/9, 100b/10, 100b/13-101a/1, 113a/13

kesellik (Ar.+T.) *Uyuşukluk, tembellik*

k. +ge 50a/8

késtür- *Bir kimsenin başını vurdurmak, kestirmek*

k. -ür-sén 55a/7

keşfā *Karnını sallaya sallaya yürüyen ata verilen ad*

k. 70b/12

két- *1. Gitmek*

k. -erning 2a/2

k. -geli 33b/8

k. -geni 82a/10

k. -gil 39a/7

k. -güçi 2a/2

k. -ip 56a/7

k. -ti 29a/3, 60b/6, 91b/10

k. -ip bar- "gitmek, varmak, ulaşmak" 56a/7

2. Ahirete göçmek, ölmek, gitmek

k. -gülük 13a/3

k. -ip 20b/11

k. -gey 86b/11

3. Kaybolmak, dağılmak

k. -mesdin 36b/3

4. Bir yerden ayrılmak, gitmek

k. -seler 37b/10

5. Şüphe, zan, düşünce vb. bir duygu ortadan kalkmak, akıldan çıkmak, gönülden gitmek, gönülden çıkmak

k. -gey 109a/12

k. -ti 81a/13

6. Mal, mülk, para vb. ziyan olmak, yok olmak, elden çıkmak, gitmek

k. -küsidür 105b/9

k. -se 96b/5

7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -er (ḳoldın k.) 57b/11

k. -er (ḳaçıp k.) 66a/6

k. -gen (ḳoldın k.) 44a/13

k. -genge (ġurūr k.) 95a/4

k. -güsidür (élgidin k.) 56a/4-5

k. -se (ḳoldın k.) 107a/4

8. Fiillerle birlikte tasvirî fiiller yapar

k. -er (alıp k.) 61a/4

k. -mening (alıp k.) 61a/3

k. -megey (köyüp k.) 90a/13, 128a/1

k. -ti (alıp k.) 97a/11

kevākib (Ar.) *Yıldızlar*

k. (k. ṯābite) 102a/6

kéy- *Giymek*

k. -di 60b/11

k. -mek 53a/6, 126a/1

kéydür- *Giydirmek*

k. -di 45b/6

kéyin *1. Sonra*

k. 6b/6, 11b/12, 12a/7, 13b/4, 15b/12, 17a/11, 19a/13, 19b/9, 20b/9, 20b/10, 23b/12, 24b/8, 25a/13, 30a/5, 33a/12, 33a/13, 33b/11, 34a/13, 35a/2, 35a/5, 35a/8, 37a/13, 37b/1, 38a/1, 38b/2, 39b/11, 40a/3, 43b/13, 44a/5, 46a/2, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 51b/7, 52a/7, 65a/9, 66a/3, 71b/9, 73a/11, 73a/12 (2), 73b/8, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 86b/3, 88a/4, 91a/9, 91a/11, 91b/5, 91b/6, 91b/11, 96b/9, 97b/7, 102a/4, 102b/13, 105b/2, 109a/11, 110b/2, 110b/11, 112b/7, 113b/5, 114b/6, 115a/12, 117b/1, 118b/1, 119a/2, 119b/13, 121a/2, 125b/11,

bir zamāndın k. "bir müddet sonra" 125b/4

bir müddetdin k. "bir müddet sonra" 91b/11

2. Arka, peş

k. 55a/6

k. +(kéyn)ide 27b/10

k. +(kéyn)idin 116b/1

3. Geri

k. 54b/11, 57b/2, 116b/5

ḳademiñgni k. ḳoy- "geri adım atmak, ayağını geriye atmak, geriye gitmek" 116b/5

kéyinki *Sonraki*

k. 79a/11

keyk (Far.) *Pire*

k. +ge 101a/5

Keykāvūs (ka) *Emîr Unsûrü'l-meâlî adıyla da tanınan Keykâvus b. İskender b. Kâbûs b. Veşmgîr, Kâbûsnâme adlı eseriyle tanınan Ziyârî hükümdarı*

K. 30b/3

kéz- *Gezmek, dolaşmak*

k. -ip 6a/1, 6a/8, 82b/4

ḳıçḳır- *1. Çağırmak, seslenmek, davet etmek*

ḳ. -ġusıdur 24a/7

ḳ. -ıp 60b/11

ḳ. -maġıl 47b/2

ḳ. -sa 107b/13

2. Kişnemek

ḳ. -ġak 71a/4

ḳ. -sa 70a/11

3. Hastaklık vb. sebepten dolayı bağırmak, çağırmak, inlemek

ḳ. -sa 100a/8, 100a/10

Ḳıfçaḳ *XI-XV. yüzyıllarda, Hazar ve Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlarda, Mısır ve Suriye'de yaşamış bir Türk boyu, Kuman; Kıpçak*

Ḳ. +dur 64b/2

ḳıl *Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı, tüy; kıl*

ḳ. 33b/6

ḳ. +nı 33b/7, 33b/9

ḳıl- *1. Yapmak, etmek, yerine getirmek*

ḳ. ! 80b/3, 124a/12,

ḳ. -a (ḳıla'l.) 42b/11, 68b/1, 93b/5

ḳ. -adur 14b/5

ḳ. -adurġan 60b/13, 83a/9, 84a/5, 96a/3

ḳ. -adur-mén 14a/3

ḳ. -ay 32b/6, 37b/2, 45b/12, 118a/10, 127a/13 (2)

ḳ. -dı 56a/8, 56a/9, 110b/11

ḳ. -dılar 78b/11

ḳ. -dım 16a/5, 83a/8

ḳ. -dıñg 12a/13, 14b/7

ḳ. -ġaḳ 121a/9, 121a/10

ḳ. -ġalı 83b/12

ḳ. -ġan 2a/1, 5b/4, 10b/3, 13b/12, 25b/1, 27a/10, 49b/9, 50a/8, 57b/1 (2), 79b/12, 80b/12, 83a/13, 85a/12, 111b/8, 112b/7, 112b/9, 113b/10

ḳ. -ġan (ögze) 10b/12

ḳ. -ġandın 57b/8, 92b/12

ḳ. -ġanıdın 68a/12

ḳ. -ġanıñgnı 83a/9

ḳ. -ġanını 85a/13

ḳ. -ġannı 57b/9

ḳ. -ġay 2a/2, 68a/9, 68b/1, 93b/11, 93b/12, 125b/9

ḳ. -ġaylar 7b/11

ḳ. -ġay-mén 110a/4

ḳ. -ġay-sén 57a/3, 82b/12, 90a/4, 92b/1

ḳ. -ġıl 8a/7, 36a/1, 40b/3, 40b/10, 42b/5, 56b/12, 68a/7, 75a/13, 77a/6, 85a/2, 90b/10, 101b/4, 121a/7

ḳ. -ġuçı 2a/2

ḳ. -ġuçını 2a/1

ḳ. -ġuluk 40a/7

ḳ. -ġuluḳdur 56b/5

ḳ. -ġumdur 28b/3, 39b/3

ḳ. -ġuñgdur 6a/8-9, 7b/2

ḳ. -ıp 15b/11, 82b/5

ḳ. -madı 111a/7

ḳ. -maġan 2a/1, 27a/10, 83a/8, 92b/12

ḳ. -maġıl 15b/7, 21b/6, 22b/9, 41a/8, 42a/9, 68a/13, 88b/13, 107b/4

ḳ. -maġlıḳ 58b/6

ḳ. -maġuluḳ (sfe)13b/13

ḳ. -maġuluk 40a/8

ḳ. -maḳ 15a/8, 41a/2, 42a/10, 44a/8, 44b/6, 46a/5, 48b/10, 53b/8, 82b/13, 84b/13, 110a/7, 102b/8

ḳ. -mas 14b/5, 117b/3

ḳ. -masa 74b/12

ḳ. -masanĝ 98a/2-3, 111b/3

ḳ. -maslıḳdur 106a/8

ḳ. -mas-sén 83b/11

ḳ. -may 56b/5

ḳ. -maydurġan 68a/13

ḳ. -mış-mén 12a/11

ḳ. -sa 5b/3, 46a/7, 94a/1, 128b/3

ḳ. -salar 14a/12, 39b/5

ḳ. -sam 64b/12, 127a/8

ḳ. -sanĝ 8a/9, 38a/10, 40b/9, 102b/6

ḳ. -ur (sfe) 4a/10, 27a/6, 32b/12, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 34a/12, 67b/5, 85a/13, 113b/12, 115b/2, 120b/1, 120b/11, 120b/13, 121a/4, 121a/10, 122a/4

ḳ. -ur 8a/8, 14b/5, 15a/12, 73a/2, 81a/5, 85a/12 (2), 93b/5

ḳ. -urda 42b/10

ḳ. -urlar 29a/11

ḳ. -ur-sén 8a/8, 12a/11, 21b/6, 107a/11

ḳ. -ġan dék bol- "yapmış gibi olmak" 10b/3

ḳılur bol- "yapacak olmak, yapar olmak, yapmak" 38a/12, 85a/13

ḳıla'l- "yapabilmek, edebilmek, yerine getirebilmek" 42b/11, 68b/1, 93b/5

ḳ. -ġalı bol- "yapabilmek, yapma imkânına sahip olmak" 83b/12

ḳ. -ġan bol- "yapmış olmak, etmiş olmak" 97a/1, 111b/8

2. Yaratmak, var etmek, meydana getirmek

ḳ. -ġay 6b/4

3. Meydana gelmek, olmak

ḳ. -ġusıdur 12a/7

4. Anlatmak, demek, ifade etmek, bildirmek

ḳ. -dım 19a/9

ḳ. -ġay-sén 31b/3

ḳ. -urlar 31b/2

5. ... isteğinde olmak

k. urlar 29b/1 (2)

6. Misafir etmek, ağırlamak

ḳ. -ġay-mén 37b/6

ḳ. -ġıl 37a/7

ḳ. -urunĝnı 37a/7

7. Sarf etmek, harcamak

ḳ. -ġıl 37a/8

8. Öldürmek, kan almak, kan dökmek

ḳ. -ġuluḳ 56b/3

ḳ. -ur-sén 85a/9

9. Günah, suç vb. bir şey işlemek

ḳ. -ġan 84b/12

ḳ. -maġıl 40a/3, 85a/5

ḳ. -saḳ 85a/12

10. Cinsî münasebette bulunmak, cima etmek

ḳ. -ġıl 47b/12

ḳ. -maġay-sén 47b/8

ḳ. -maġıl 47b/12

11. Hazırlamak, hazır hâle getirmek

ḳ. -ġıl 76a/2

12. ... hâline getirmek

ḳ. -ġıl 78a/7

13. Elde etmek, kazanmak

ḳ. -ġan 93a/1

14. Vermek, hüküm vermek

ḳ. -ġan 93a/2, 102a/9

15. Önlem almak, tedbir almak, tedbir için gerekli olan şeyleri yapmak

ḳ. -ay 127a/12

ḳ. -dılar 111b/4

ḳ. -ġay-sén 98a/1

16. ... şekline getirmek

ḳ. -ġıl 102b/13

17. Bir şeyi kendi malı durumuna getirmek, başkasına ait bir şeyi alıntılayarak kendine mâl etmek

ḳ. -ıp 103b/2

18. Göstermek, sergileme işini yapmak

ḳ. -maġay 106a/7

19. Kitap, mektup, yazı vb. bir şey yazmak, meydana getirmek

ḳ. -ġan 120b/4

ḳ. -ur (sfe) 109b/4

ḳ. -ur 113a/10

20. Bir kimseye bir bölgenin verildiğine dair ferman yazdırmak ve adına hutbe okunmasını sağlamak

ḳ. -ġay-mén 110a/2

21. Harf, işaret vb. atmak, koymak, çizmek, çekmek

ḳ. -dı 111b/11

22. Hediye vermek, bahşiş vermek, mükafat vermek, ihsanda bulunmak

ḳ. -ġumdur (inᶜām-ı şāhāne) 112a/12

ḳ. -ıp 112b/2

23. Ortaya koymak, yapmak

ḳ. -ġanın̂gnı 113b/3

24. Sahtekârlık yapmak, yapmak

ḳ. -ın̂gnı 113b/5

ḳ. -masan̂g 113b/5

ḳ. -mayın 113b/5

25. Ekip biçmek, ekip biçme işini yapmak, tarım yapmak, toprağı işleme işini yapmak

ḳ. -ġıl 121a/7

26. Ticaret yapmak, alışveriş yapmak

ḳ. -ġay 121a/13

27. İsimlerle birlikte "yapmak, etmek, eylemek, hâline getirmek, vermek" anlamlarında birleşik fiiller oluşturur

ḳ. ! (tamām ḳ.) 6a/13

ḳ. ! (ᶜādet ḳ.) 13b/5, 77b/1

ḳ. ! (meşveret ḳ.) 17b/9

ḳ. ! (iḥsān ḳ.) 18a/6, 115b/6

ḳ. ! (himmet ḳ.) 22a/11

ḳ. ! (perhīz ḳ.) 25b/11

ḳ. ! (ᶜizzet ve ḥürmet ḳ) 29b/4

ḳ. ! (tevaḳḳuf ḳ.) 37a/13

ḳ. ! (mihmān ḳ.) 39b/10-11

ḳ. ! (fermān ḳ.) 39b/13-40a/1

ḳ. ! (cehd ḳ.) 58a/3, 82a/1

ḳ. ! (ṣarf ḳ.) 59b/2-3

ḳ. ! (yaḫşı teᵓemmül ḳ.) 65b/4

ḳ. ! (muḥkem ḳ.) 77a/11

ḳ. ! (ᶜamel ḳ.) 88b/8

ḳ. ! (iᶜtimād ḳ.) 88b/9

ḳ. ! (muḳaddem ḳ.) 89a/1

ḳ. ! (āzmāyiş ḳ.) 96b/1-2

ḳ. ! (nāme ḳ.) 109b/8-9

ḳ. ! (terġīb ḳ.) 114b/7

ḳ. ! (mürüvvet ḳ.) 117a/6-7

ḳ. ! (müdārā ḳ.) 117a/7

ḳ. ! (saᶜy ḳ.) 124a/10

ḳ. ! (defᶜ ḳ.) 124b/11

ḳ. -a (naḳş ḳıla'l.) 1b/10

ḳ. -a (edā ḳıla al.) 3b/13

ḳ. -a (ḳıla'l.) 51b/2

ḳ. -a (ṣabr ḳıla'l.) 73a/2

ḳ. -a (mihmān ḳıla'l.) 37b/6

ḳ. -a (perhīz ḳıla'l.) 44a/4

ḳ. -a (muḳāvemet ḳıla'l.) 73b/9

ḳ. -a (ḥīle ḳıla'l.) 75a/5

ḳ. -a (ziyāde ḳıla'l.) 98a/2

ḳ. -a (çāre ḳıla'l.) 111b/9

ḳ. -a (sebze ḫurrem ḳıla'l.) 115a/9

ḳ. -a (bī-fermānlıḳ ḳıla'l.) 119a/13-119b/1

ḳ. -a (pādşāhlıḳ ḳıla'l.) 120a/6

ḳ. -a (ḫilāf ḳıla'l.) 127b/9

ḳ. -adur (ziyāret ḳ.) 5a/9

ḳ. -adur (iḥsān ḳ.) 12a/6

ḳ. -adur (yararlıġ ḳ.) 116a/4

ḳ. -adur (iş ḳ.) 116a/4

ḳ. -adurġan (mihmān ḳ.) 37b/8

ḳ. -adurġan (ḫᵛāhiş ḳ.) 51b/5

ḳ. -adurġan (ārzū ḳ.) 66b/2

ḳ. -adurġan (ᶜarbede ḳ.) 83b/7

ḳ. -adurġan (mürüvvet ḳ.) 95a/5

ḳ. -adurġan (żarar ḳ.) 101b/3-4, 106a/7

ḳ. -adurġan (defᶜ ḳ.) 101b/4

ḳ. -adurġan (delālet ḳ.) 105a/9

ḳ. -adurġanlarnı (obdanlık ve yaḳşılıḳ ḳ.) 15b/4

ḳ. -adurlar (bī-vaḳt ḳ.) 32b/12

ḳ. -adur-mén (yıraḳ ḳ.) 14a/4

ḳ. -adur-miz (edā ḳ.) 3b/11

ḳ. -a-sén (mihmān ḳ.) 37a/7
ḳ. -ay (ᶜaẕāb ḳ.) 23b/11
ḳ. -ay (beyān ḳ.) 33a/6, 99a/9, 126b/13
ḳ. -ay (ḫōş-būyluḳ ḳ.) 38a/1
ḳ. -ay (tevbe ḳ.) 40a/1
ḳ. -ay (ᶜuḳūbet ḳ.) 85a/1
ḳ. -ay (ᶜilāc ḳ.) 86b/11, 127a/13
ḳ. -ay (şerḥ ḳ.) 124b/3
ḳ. -ayın (şekve ḳ.) 31b/4
ḳ. -ayın (beyān ḳ.) 62a/13
ḳ. -dı (peydā ḳ.) 2b/11, 3a/1, 7a/10, 62b/9
ḳ. -dı (ḫalḳ ḳ.) 9b/2, 9b/3, 62b/10
ḳ. -dı (farż ḳ.) 5a/8
ḳ. -dı (irāde ḳ.) 5b/5
ḳ. -dı (ḫᵛāhiş ḳ.) 7a/9, 11a/4, 17a/3, 31b/7
ḳ. -dı (sebeb ḳ.) 7a/10
ḳ. -dı (āferīde ḳ.) 9b/1, 50a/13
ḳ. -dı (maᶜlūm ḳ.) 11a/8, 45b/2
ḳ. -dı (ḫaber ḳ.) 11b/1, 112a/13
ḳ. -dı (sevgend yād ḳ.) 11b/4, 112b/2
ḳ. -dı (emr ḳ.) 12a/5
ḳ. -dı (naṣīb ḳ.) 12b/3, 73b/11
ḳ. -dı (daᶜvī ḳ.) 17a/12
ḳ. -dı (beyān ḳ.) 19a/13, 112b/8
ḳ. -dı (fermān ḳ.) 23b/6, 25a/6, 45b/4, 75a/8
ḳ. -dı (müşerref ḳ.) 34b/1
ḳ. -dı (ifṭār ḳ.) 38b/13
ḳ. -dı (tevbe ḳ.) 40a/3
ḳ. -dı (āẕād ḳ.) 40a/3
ḳ. -dı (fesend ḳ.) 44a/6, 45b/5-6
ḳ. -dı (sipāriş ḳ.) 73b/1, 73b/6
ḳ. -dı (nāmūs ḳ.) 75a/3
ḳ. -dı (pāre ḳ.) 80a/11
ḳ. -dı (neh nā-būd ḳ.) 80b/12
ḳ. -dı (pādşāhlıḳ ḳ.) 81a/7-8
ḳ. -dı (musaḫḫar ḳ.) 82b/4
ḳ. -dı (vaṣiyyet ḳ.) 82b/6
ḳ. -dı (güneh ḳ.) 84b/5
ḳ. -dı (ṭaleb ḳ.) 90b/4
ḳ. -dı (feryād ḳ.) 90b/5
ḳ. -dı (tebessüm ḳ.) 91b/7
ḳ. -dı (helāk ḳ.) 97a/8
ḳ. -dı (iᶜtimād ḳ.) 107b/7
ḳ. -dı (işāret ḳ.) 109a/8-9
ḳ. -dı (ser-nāme ḳ.) 111b/10
ḳ. -dı (vezīr ḳ.) 114a/8
ḳ. -dı (nāle ḳ.) 118a/4, 118a/7, 118b/7
ḳ. -dı (endīşe ḳ.) 118a/5
ḳ. -dı (dād-ḫᵛālıḳ ḳ.) 118b/6
ḳ. -dı (cemᶜ ḳ.) 122b/6
ḳ. -dı (ber-pā ḳ.) 122b/10
ḳ. -dı (selām ḳ.) 125a/9
ḳ. -dılar (ᶜıyd ḳ.) 38b/13
ḳ. -dılar (firīfte ḳ.) 56a/10
ḳ. -dılar (ḫāżır ḳ.) 45b/4
ḳ. -dılar (arż ḳ.) 76a/10
ḳ. -dılar (günāh ḳ.) 85a/6, 106b/8
ḳ. -dılar (tefsīr ḳ.) 110b/6
ḳ. -dılar (mühür ḳ.) 111b/1
ḳ. -dılar (taᶜaccüb ḳ.) 112a/10
ḳ. -dım (yād ḳ.) 5a/6, 25a/1, 125a/8
ḳ. -dım (ḫᵛāhiş ḳ.) 15b/13, 18b/9
ḳ. -dım (kitābet ḳ.) 19b/1
ḳ. -dım (taḳrīr ḳ.) 20a/11, 122a/5
ḳ. -dım (āzād ḳ.) 21a/10-11, 45b/9
ḳ. -dım (ziyāde ḳ.) 31a/11, 74a/2
ḳ. -dım (ifṭār ḳ.) 39a/5
ḳ. -dım (ᶜafv ḳ.) 40a/2, 85b/2
ḳ. -dım (baḫş ḳ.) 45b/10
ḳ. -dım (beyān ḳ.) 46b/7, 46b/9, 49a/8, 54b/1-2, 65a/2, 69b/7-8, 86b/9, 87a/5, 100b/2, 102b/7, 109a/13, 115b/2
ḳ. -dım (peydā ḳ.) 50b/2
ḳ. -dım (āferīde ḳ.) 50b/2
ḳ. -dım (ḳabūl ḳ.) 54a/-8, 76b/12-13
ḳ. -dım (zikr ḳ.) 86b/7, 88a/5, 90a/2, 120b/6
ḳ. -dım (iẓhār ḳ.) 99a/9
ḳ. -dım (muᶜāf ḳ.) 112b/4, 113b/6
ḳ. -dıñg (ḫam ḳ.) 49b/11
ḳ. -dıñg (ġalaṭ ḳ.) 56b/1
ḳ. -dıñg (ᶜafv ḳ.) 84b/10
ḳ. -dıñg (ġalaṭ ḳ.) 92a/4

ḳ. -duḳ (zikr ḳ.) 28a/2, 126a/4
ḳ. -duḳ (muḫtasar ḳ.) 48a/13
ḳ. -duḳ (yād ḳ.) 125b/13
ḳ. -ġalı (mühr ḳ.) 1b/11 (2)
ḳ. -ġalı (selām ḳ.) 18a/6, 18a/8
ḳ. -ġalı (ġazāt ḳ.) 18b/8
ḳ. -ġalı (tevāżuᶜ, ikrām ḳ.) 40a/5
ḳ. -ġalı (bīdār ḳılġalı b.) 66b/5
ḳ. -ġalı (zirāᶜat ḳ.) 67a/6
ḳ. -ġalı (defᶜ ḳılġalı b.) 71b/5
ḳ. -ġalı (iḥtiyāṭ ḳılġalı b.) 72b/12 (2)
ḳ. -ġalı (peyvend ḳılġalı b.) 83a/13-83b/1
ḳ. -ġalı (şerh ḳılġalı b.) 87a/9
ḳ. -ġalı (beyān ḳ.) 92b/11
ḳ. -ġalı (naġme ḳılġalı b.) 104b/6
ḳ. -ġalı (defᶜ ḳ.) 113a/13
ḳ. -ġalı (helāk ḳılġalı b.) 113a/11-12
ḳ. -ġalı (ceng ḳ.) 120a/10
ḳ. -ġalı (cedel ḳ.) 121b/1
ḳ. -ġalı (tedārikini ḳılġalı b.) 126a/13
ḳ. -ġalı (zinde ḳılġalı b.) 126b/1
ḳ. -ġan (endīşe ḳ.) 2a/6
ḳ. -ġan (iḳrār ḳılġan b.) 4a/5-6, 4a/6-7
ḳ. -ġan (ārzū ḳılġan b.) 4a/13
ḳ. -ġan (edā ḳılġan b.) 4b/13, 60a/3-4
ḳ. -ġan (yaḫşılıḳ ḳ.) 10b/6
ḳ. -ġan (ḳabūl ḳ.) 11a/4
ḳ. -ġan (gümān ḳ.) 13a/12
ḳ. -ġan (yamanlıḳ ḳılġan bol.) 16b/3
ḳ. -ġan (ḥürmet ḳılġan b.) 21b/5
ḳ. -ġan (yigitlik ḳ.) 29b/13
ḳ. -ġan (mücāmaᶜat ḳ.) 47b/11
ḳ. -ġan (kéçe ḳ.) 51b/3
ḳ. -ġan (ḫarc ḳ.) 58b/11
ḳ. -ġan (ḫūb iş ḳ. b.) 60a/12
ḳ. -ġan (meẕkūr ḳ.) 70a/3
ḳ. -ġan (edā ḳılġan b.) 75a/13
ḳ. -ġan (günāh ḳ.) 84b/8
ḳ. -ġan (ferāmūş ḳılġan b.) 85a/1
ḳ. -ġan (baḫīllıḳ ḳılġan b.) 87a/2
ḳ. -ġan (daᶜvā-yı bī-delīl ḳılġan b.) 90a/7-8
ḳ. -ġan (ẓulm ḳılġan b.) 90b/9
ḳ. -ġan (āzmūde ḳ.) 96a/11, 96a/12
ḳ. -ġan (medḥ ḳ.) 104a/3
ḳ. -ġan (taḳsīr ḳ.) 107b/11
ḳ. -ġan (īmā ḳılġan b.) 110b/5
ḳ. -ġan (taṣarruf ḳ.) 114b/2
ḳ. -ġan (revān ḳılġan b.) 115a/11
ḳ. -ġan (maᶜlūm ḳılġan b.) 119b/7
ḳ. -ġandın (ḳabūl ḳ.) 2b/7
ḳ. -ġandın (tiriglik ḳ.) 55a/12
ḳ. -ġandın (taḳṣīr ḳ.) 55b/12
ḳ. -ġandın (ᶜarbede ḳ.) 105b/8
ḳ. -ġanġa (yaḫşılıḳ ḳ.) 10b/4-5
ḳ. -ġanġa (horunluḳ ḳ.) 84b/6
ḳ. -ġanıñgdın (ṭaleb ḳ.) 32b/5
ḳ. -ġanıñgdın (yumşaḳlıḳ ḳ.) 121b/1
ḳ. -ġannı (yaḳşılıḳ ḳ.) 78b/5
ḳ. -ġannı (cemᶜ ḳ.) 94a/12
ḳ. -ġannı (muᶜālece ḳ.) 100a/2
ḳ. -ġannıñg (ḫūn ḳ.) 56b/7
ḳ. -ġay (ṭāᶜat ḳ.) 4a/8
ḳ. -ġay (cehd ḳ.) 14a/11
ḳ. -ġay (sitāyiş ḳ.) 16a/4, 105b/12
ḳ. -ġay (ziyāde ḳ.) 16b/7
ḳ. -ġay (āşikārā ḳ.) 17a/4
ḳ. -ġay (ᶜilāc ḳ.) 17b/13
ḳ. -ġay (edā ḳ.) 20b/5, 52a/5, 52a/7
ḳ. -ġay (daᶜvā ḳ.) 26b/5
ḳ. -ġay (ḫarc ḳ.) 26b/6
ḳ. -ġay (raḥmet ḳ.) 32a/6
ḳ. -ġay (kerāmet ḳ.) 34b/9
ḳ. -ġay (ḳabūl ḳ.) 46b/4-5
ḳ. -ġay (cimāᶜ ḳ.) 48b/5
ḳ. -ġay (menfaᶜat ḳ.) 48b/11-12
ḳ. -ġay (ᶜādet ḳ.) 52a/3
ḳ. -ġay (ᶜamel ḳ.) 52a/8
ḳ. -ġay (obdan ḳ.) 69a/7
ḳ. -ġay (faḫr ḳ.) 77a/3
ḳ. -ġay (şefḳat ve ḥürmet ḳ.) 78b/8
ḳ. -ġay (ziyāret ḳ.) 78b/9
ḳ. -ġay (ḳısḳa ḳ.) 92b/13
ḳ. -ġay (teftīş ḳ.) 93a/1,
ḳ. -ġay (muḥkem ḳ.) 93a/3

ḳ. -ġay (ᶜazīz ḳ.) 93a/4
ḳ. -ġay (sicil ḳ.) 93a/4
ḳ. -ġay (dilīrlik ḳ.) 93b/9
ḳ. -ġay (iḥtiyāṭ ḳ.) 93b/13
ḳ. -ġay (perhīz ḳ.) 95a/8
ḳ. -ġay (ḫoşnūd ḳ.) 95b/11
ḳ. -ġay (muᶜālece ḳ.) 99b/7
ḳ. -ġay (ḥükm ḳ.) 100b/8
ḳ. -ġay (pīşe ḳ.) 106a/6
ḳ. -ġay (yaḳşılıḳ ḳ.) 106b/3-4
ḳ. -ġay (ḫoş ḳ.) 108b/4
ḳ. -ġay (revān cārī ḳ.) 115a/12-13
ḳ. -ġay (vefā ḳ.) 124b/6
ḳ. -ġay (ḫᵛāhiş ḳ.) 124b/8
ḳ. -ġay (meded ḳ.) 124b/11
ḳ. -ġay (menᶜ ḳ.) 125a/5-6
ḳ. -ġay (pinhān ḳ.) 126a/11
ḳ. -ġay (āhestelik ḳ.) 128a/1
ḳ. -ġay (vācib ḳ.) 128a/5
ḳ. -ġay (selām ḳ.) 128b/1
ḳ. -ġay (perhīz ḳ.) 128b/2
ḳ. -ġaylar (edā ḳ.) 3b/8, 3b/9,
ḳ. -ġaylar (ḥāṣıl ḳ.) 14a/7
ḳ. -ġaylar (ḳabūl ḳ.) 19b/9-10
ḳ. -ġaylar (sitāyiş ḳ.) 27b/4
ḳ. -ġaylar (ḥāżır ḳ.) 33b/1
ḳ. -ġaylar (kelām, kelime ḳ.) 33b/2
ḳ. -ġaylar (ḫalvet ḳ.) 51b/6
ḳ. -ġaylar (temāşā ḳ.) 53b/6
ḳ. -ġaylar (iᶜtimād ḳ.) 60a/7
ḳ. -ġaylar (fedā ḳ.) 72b/10
ḳ. -ġaylar (germ ḳ.) 89a/10
ḳ. -ġay-mén (tevbe ḳ.) 16a/6
ḳ. -ġay-mén (şikāyet ḳ.) 31a/13
ḳ. -ġay-mén (beyān ḳ.) 103a/3
ḳ. -ġay-mén (āgāh ḳ.) 105a/3
ḳ. -ġay-miz (defn ḳ.) 78b/13
ḳ. -ġay-sén (şikār ḳ.) 53a/5
ḳ. -ġay-sén (ẕāḫīre ḳ.) 59b/1
ḳ. -ġay-sén (perhīz ḳ.) 61b/9
ḳ. -ġay-sén (sipāriş ḳ.) 73a/9
ḳ. -ġay-sén (öz ḳ.) 75b/3
ḳ. -ġay-sén (ḫarc ḳ.) 77a/5
ḳ. -ġay-sén (ᶜuḳūbet ḳ.) 85a/2
ḳ. -ġay-sén (raḥm ḳ.) 85b/8
ḳ. -ġay-sén (żabṭ ḳ.) 88a/4
ḳ. -ġay-sén (edā ḳ.) 90a/5
ḳ. -ġay-sén (rūşen ḳ.) 92b/5
ḳ. -ġay-sén (selām ḳ.) 95b/7
ḳ. -ġay-sén (ḫūy ḳ.) 96a/1
ḳ. -ġay-sén (inşāf ḳ.) 114a/4
ḳ. -ġay-sén (meşġūlluḳ ḳ) 101b/12
ḳ. -ġay-sén (farḳ ḳ.) 117a/8
ḳ. -ġay-sén (iş ḳ.) 120a/7
ḳ. -ġay-sén (ᶜādet ḳ.) 120a/13
ḳ. -ġay-sén (teraḳḳī ḳ.) 124a/11
ḳ. -ġay-sén (rāstlıḳ ḳ.) 124a/13
ḳ. -ġıl (endīşe ḳ.) 2a/4, 77b/4
ḳ. -ġıl (iẓḥār ḳ.) 2a/11
ḳ. -ġıl (ḳıyās ḳ.) 3a/11-12
ḳ. -ġıl (şükr ḳ.) 3b/10
ḳ. -ġıl (taᶜẓīm ḳ.) 8a/1
ḳ. -ġıl (iḥtirām ḳ.) 8a/2
ḳ. -ġıl (saᶜy kūşiş ḳ.) 9a/2, 23a/7, 32b/2, 57a/1, 62a/3
ḳ. -ġıl (ḥāṣıl ḳ.) 9a/3
ḳ. -ġıl (ᶜādet ḳ.) 9b/8-9, 84b/8, 109b/3, 121b/4-5
ḳ. -ġıl (iḫtiyār ḳ.) 9b/12, 22a/3, 22a/5,
ḳ. -ġıl (perhīz ḳ.) 10a/2, 36a/5, 36a/6, 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 43a/11, 44a/3, 48a/11, 49a/9, 67b/1, 90a/1-2, 101b/3, 103a/5, 121b/5
ḳ. -ġıl (yaḫşılıḳ ḳ.) 12a/12, 38a/11, 117b/1-2
ḳ. -ġıl (pest ḳ.) 13a/4
ḳ. -ġıl (revā ḳ) 13a/6
ḳ. -ġıl (ᶜizzet ḳ.) 13a/7, 68a/7
ḳ. -ġıl (naẓar ḳ.) 3b/3
ḳ. -ġıl (pīşe ḳ.) 15b/5-6, 97a/12-13,
ḳ. -ġıl (cehd ḳ.) 15b/7, 16b/4, 18b/6, 32a/1, 36a/10-11, 43a/11, 45a/9, 46b/12, 57a/5, 57a/9, 59a/8, 59a/13, 67b/9, 68a/1, 79b/10, 89a/3, 96a/1, 101b/8, 101b/12, 102a/1, 103a/5, 116b/6, 120a/5, 123b/7
ḳ. -ġıl (ḳabūl ḳ.) 16b/9
ḳ. -ġıl (meşveret ḳ.) 17b/7, 92b/5

ḳ. -ġıl (iᶜtiḳād ḳ.) 21b/3-4, 22b/8, 88b/6
ḳ. -ġıl (sitāyiş ḳ.) 27b/10
ḳ. -ġıl (fermān ḳ.) 34a/2
ḳ. -ġıl (tevaḳḳuf ḳ.) 35a/2, 49a/1-2
ḳ. -ġıl (ibtidā ḳ.) 35b/9
ḳ. -ġıl (saᶜy ḳ.) 36a/13, 82a/2,
ḳ. -ġıl (ᶜaṭā ḳ.) 37a/2
ḳ. -ġıl (dürüst ḳ.) 37a/12
ḳ. -ġıl (ḥāżır ḳ.) 38a/3-4
ḳ. -ġıl (yād ḳ.) 39a/13
ḳ. -ġıl (ṣabr ḳ.) 39b/7
ḳ. -ġıl (ᶜafv ḳ.) 40a/1, 84b/8
ḳ. -ġıl (tamām ḳ.) 40b/7
ḳ. -ġıl (tevbe ḳ.) 40a/2
ḳ. -ġıl (meşġūl ḳ.) 44b/4
ḳ. -ġıl (defᶜ-i şehvet ḳ.) 44b/4
ḳ. -ġıl (mevāfiḳ ḳ.) 48a/12
ḳ. -ġıl (istiᶜmāl ḳ.) 49a/5
ḳ. -ġıl (şikār ḳ.) 52a/13, 53a/4-5
ḳ. -ġıl (ṭāᶜat ve ᶜibādet ḳ.) 52b/1
ḳ. -ġıl (iş ḳ.) 57a/13-57b/1, 121b/10
ḳ. -ġıl (ḫarc ḳ.) 58a/9, 59a/7, 67a/13
ḳ. -ġıl (ḳanāᶜat ḳ.) 58a/9-10, 121a/12
ḳ. -ġıl (farż ḳ.) 59a/10
ḳ. -ġıl (tiriglik ḳ.) 62a/1
ḳ. -ġıl (yaḫşı teᵓemmül ḳ.) 62b/3, 78a/6
ḳ. -ġıl (iḥtiyāṭ ḳ.) 63a/13, 64a/4, 77b/13
ḳ. -ġıl (muvāfaḳat ḳ.) 68a/4-5
ḳ. -ġıl (şādlıḳ ḳ.) 68a/5
ḳ. -ġıl (namāz ḳ.) 68a/8
ḳ. -ġıl (ᶜimāret ḳ.) 68b/10
ḳ. -ġıl (obdan ḳ.) 69a/7
ḳ. -ġıl (ferveriş ḳ.) 73a/6
ḳ. -ġıl (mīrāṯ ḳ.) 74b/9
ḳ. -ġıl (perveriş ḳ.) 75b/8
ḳ. -ġıl (vaṣiyyet ḳ.) 78b/13
ḳ. -ġıl (otra ḥālde ḳ.) 79a/2-3
ḳ. -ġıl (muḳāvemet ḳ.) 80a/7
ḳ. -ġıl (helāk ḳ.) 80b/4
ḳ. -ġıl (gerden-keşlik ḳ.) 83a/1
ḳ. -ġıl (kerem ḳ.) 84a/10
ḳ. -ġıl (ābād ḳ.) 84a/3
ḳ. -ġıl (ᶜuḳūbet ḳ.) 84b/12
ḳ. -ġıl (żabṭ ḳ.) 88a/3
ḳ. -ġıl (muḳaddem ḳ.) 89a/1
ḳ. -ġıl (faṣīḥ ḳ.) 89a/7
ḳ. -ġıl (beyān ḳ.) 89b/6, 90b/11
ḳ. -ġıl (āzmāyiş ḳ.) 96b/1
ḳ. -ġıl (iᶜtimād ḳ.) 102a/3
ḳ. -ġıl (ābād ḳ.) 114a/6
ḳ. -ġıl (mihmān ḳ.) 119b/4
ḳ. -ġıl (ümmīdlig ḳ.) 119b/4-5
ḳ. -ġu (ᶜādet ḳ.) 34a/7
ḳ. -ġıl (pāk ḳ.) 89a/8
ḳ. -ġıl (ᶜıyş ᶜişret ḳ.) 91a/9
ḳ. -ġıl (kem ḳ.) 98a/2
ḳ. -ġıl (ṭaleb ḳ.) 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1
ḳ. -ġıl (ḫaẕer ḳ.) 101a/4, 101a/5
ḳ. -ġıl (iktifā ḳ.) 101a/12
ḳ. -ġıl (dārū ḳ.) 101b/2
ḳ. -ġıl (ḥükm ḳ.) 102a/4, 102b/6, 117b/1
ḳ. -ġıl (ḥesāb ḳ.) 102b/13,
ḳ. -ġıl (müṭriblik ḳ.) 104b/11
ḳ. -ġıl (kemāliġa ḳ.) 105a/12
ḳ. -ġıl (tevāżuᶜ ḳ.) 105b/11
ḳ. -ġıl (kūşiş ḳ.) 114b/5, 116a/10
ḳ. -ġıl (ziyāde ḳ.) 116a/5
ḳ. -ġıl (ceng ḳ.) 116a/9
ḳ. -ġıl (raḥm ḳ.) 117a/12, 17b/5
ḳ. -ġıl (ġanī ḳ.) 117b/11
ḳ. -ġıl (münādī ḳ.) 118a/13
ḳ. -ġıl (ṣabr ḳ.) 119a/10
ḳ. -ġıl (verziş ḳ.) 120b/10
ḳ. -ġıl (obdan ḳ.) 121a/11
ḳ. -ġıl (muḥkem ḳ.) 121b/5-6
ḳ. -ġıl (baḫşīş ḳ.) 121b/6
ḳ. -ġıl (sülūket ḳ.) 121b/8
ḳ. -ġıl (rāstlıḳ ḳ.) 121b/8-9
ḳ. -ġıl (bāver ḳ.) 127b/12
ḳ. -ġu (ḫilāf ḳ.) 48a/13
ḳ. -ġu (ᶜuḳūbet ḳ.) 84b/11-12

ḳ. -ġu (teʾs̲īr ḳġ) 104a/2-3
ḳ. -ġu (kifāyet ḳ.) 111a/7
ḳ. -ġu (sevgend ḳ.) 116b/7
ḳ. -ġuçı (ḳabūl ḳ.) 1b/13
ḳ. -ġuçı (delālet ḳ.) 10b/3
ḳ. -ġuçı (ḥased ḳ.) 18a/2
ḳ. -ġuçı (obdan pāk ḳ.) 35a/13
ḳ. -ġuçı (ḫıyānet ḳ.) 61b/1
ḳ. -ġuçı (ḫıyānet ḳılġuçı b.) 61b/3
ḳ. -ġuçı (ārzū ḳ.) 67b/3
ḳ. -ġuçı (ṣabr ḳ.) 67b/3
ḳ. -ġuçı (żāyiʿ ḳ.) 78b/5
ḳ. -ġuçıdur (ḳabūl ḳ.) 1b/9-10
ḳ. -ġuçılar (naṣīḥat ḳ.) 16b/9
ḳ. -ġuçılar (ḫıyānet ḳ.) 61b/13
ḳ. -ġuçılar (ṭaʿne ḳ.) 117b/9-10
ḳ. -ġuçılarnı (isrāf ḳ.) 58b/8
ḳ. -ġuluḳ (ḳurbānlıḳ ḳ.) 7a/4
ḳ. -ġum (kem ḳ.) 49b/11
ḳ. -ġumdur (edā ḳ.) 39a/9
ḳ. -ġumdur (beyān ḳ.) 108a/8
ḳ. -ġunça (tiriglik ḳ.) 26a/8, 26b/1, 57b/3
ḳ. -ġunça (revā ḳ.) 26b/8
ḳ. -ġunça (edā ḳ.) 38b/9
ḳ. -ġusıdur (ziyān ḳ.) 79a/11
ḳ. -ġusıdur (ḫᵛār ḳ.) 80b/2
ḳ. -ġusıdur (kem ḳ.) 94a/10-11
ḳ. -ġusıdur (yamanlıḳ ḳ.) 106b/4
ḳ. -ıñg (dürüst ḳ.) 23b/10
ḳ. -ıñg (tenāvül ḳ.) 37b/5
ḳ. -ıñgızlar (meyl ḳ.) 37b/3
ḳ. -ıñglar (münādī ḳ.) 12a/5
ḳ. -ıñglar (defn ḳ.) 79a/1
ḳ. -ıp (fermān ḳ.) 3b/9
ḳ. -ıp (taṣdīḳ ḳ.) 4a/5, 4a/6
ḳ. -ıp (ʿādet ḳ.) 9b/9
ḳ. -ıp (taṣarruf ḳ.) 12b/1
ḳ. -ıp (īzā ḳ.) 15b/5
ḳ. -ıp (ʿayb ḳ.) 17a/11-12
ḳ. -ıp (sitāyiş ḳ.) 17b/1
ḳ. -ıp (tola ḳ.) 19a/2
ḳ. -ıp (iḳāmet ḳılıp t.) 19a/3
ḳ. -ıp (nāme ḳ.) 19b/3
ḳ. -ıp (dürüst ḳ.) 19b/5
ḳ. -ıp (bu yan ḳ.) 21a/7
ḳ. -ıp (oyan ḳ) 21a/9
ḳ. -ıp (nikāḥ ḳ.) 24a/3
ḳ. -ıp (pāk ḳ.) 35b/1
ḳ. -ıp (kerāmet ḳ.) 37a/2
ḳ. -ıp (mühr ḳ.) 45b/10
ḳ. -ıp (muʿtedil ḳ.) 49a/5
ḳ. -ıp (yād ḳ.) 50a/11
ḳ. -ıp (neẕẓāre ḳılıp t.) 53b/1-2
ḳ. -ıp (ḳabūl ḳ.) 54a/2
ḳ. -ıp (taʿyīn ḳ.) 56a/6
ḳ. -ıp (ṣarf ḳ.) 58a/5
ḳ. -ıp (yaḫşı iş ḳ.) 59b/12
ḳ. -ıp (gümān ḳ.) 60b/8
ḳ. -ıp (yaḫşı teʾemmül ḳ.) 62a/6-7
ḳ. -ıp (ṣabr ḳılıp t.) 67b/5-6
ḳ. -ıp (āferīnler ḳ.) 73b/4
ḳ. -ıp (ḫᵛāhiş ḳ.) 75a/4
ḳ. -ıp (bī-edeblik ḳ.) 74a/10
ḳ. -ıp (iş ḳ.) 76a/1
ḳ. -ıp (esīr ḳ.) 76a/5
ḳ. -ıp (taʿrīf ve tavṣīf ḳ.) 76b/2
ḳ. -ıp (tebessüm ḳ.) 79a/1
ḳ. -ıp (şikāf ḳ.) 82b/6
ḳ. -ıp (daʿvā ḳ.) 90b/3
ḳ. -ıp (muʿāmele ḳ.) 94b/1
ḳ. -ıp (ṭamaʿ ḳ.) 94b/10
ḳ. -ıp (beyān ḳılıp é.) 99a/9, 103a/2
ḳ. -ıp (āzmāyip ḳ.) 103a/11-12
ḳ. -ıp (edā ḳ.) 105b/3
ḳ. -ıp (beyān ḳılıp b.) 106a/6
ḳ. -ıp (yamanlıḳ ḳ.) 106b/11
ḳ. -ıp (yaḫşılıḳ ḳ.) 106b/12
ḳ. -ıp (sipeh-sālār ḳ.) 107a/9
ḳ. -ıp (ārāste ḳ.) 109b/9-10
ḳ. -ıp (muḫtasar ḳ.) 109b/11
ḳ. -ıp (vīrān ḳ.) 110a/8,
ḳ. -ıp (yasal ḳ.) 110a/10
ḳ. -ıp (taʿbiye ḳ.) 110a/11
ḳ. -ıp (cemʿ ḳ.) 110b/4
ḳ. -ıp (siyāset ḳ.) 110b/8-9

ḳ. -ıp (inᶜām iḥsānlar ḳ.) 110b/13
ḳ. -ıp (muᶜāf ḳ.) 112b/8
ḳ. -ıp (taᶜaccübler ḳ.) 112b/12
ḳ. -ıp (ābād ḳ.) 114a/11-12
ḳ. -ıp (ḫilāf ḳ.) 115a/9
ḳ. -ıp (ḫōş-vaḳtlik ḳ.) 115b/12
ḳ. -ıp (gürūh gürūh ḳ.) 116a/1
ḳ. -ıp (müteṣaddī ḳ.) 116a/2
ḳ. -ıp (raḥmet ḳ.) 116b/12
ḳ. -ıp (ᶜāmil ḳ.) 118a/1
ḳ. -ıp (vaḳf ḳ.) 118a/3
ḳ. -ıp (dād-ḫᵛāḫlıḳ ḳ.) 118a/4
ḳ. -ıp (ᶜıyş ᶜişret ḳ.) 118b/4
ḳ. -ıp (ᶜişret ḳ.) 118b/12
ḳ. -ıp (teᵓḫīr ḳ.) 121a/11
ḳ. -ıp (peyvend ḳ.) 122b/9
ḳ. -ıp (taᶜaṣṣub ḳ.) 126b/1
ḳ. -ıpdur (fermān ḳ.) 3b/10
ḳ. -ıpdur (berāber ḳ.) 4b/2
ḳ. -ıpdur (ẕikr ḳ.) 44b/9
ḳ. -ıpdur (ḫalḳ ḳ.) 108a/2
ḳ. -ıpdurlar (iḫtilāf ḳ.) 20a/8
ḳ. -ıpdurlar (taᶜyīn ḳ.) 33a/3
ḳ. -ıpdurlar (binā ḳ.) 48b/7
ḳ. -ıpdurlar (helāk k.) 72b/9
ḳ. -ıpdurlar (cezm ḳ.) 78b/13
ḳ. -ıpdurlar (edā ḳ.) 117a/4-5
ḳ. -ıpdurlar (dām ve ālet ḳ.) 128a/3
ḳ. -ıpdur-mén (edā ḳ.) 39a/2
ḳ. -ıpdur-mén (tecrübe ḳ.) 55b/7
ḳ. -ma (yavuḳluḳ ḳ.) 15b/1
ḳ. -ma (büḫtān ḳ.) 27a/13
ḳ. -ma (dostluḳ ḳ.) 81b/12
ḳ. -ma (şerīk ḳ.) 84a/9
ḳ. -ma (ᶜamel ḳ.) 88b/7
ḳ. -ma (iᶜtimād ḳ.) 88b/8
ḳ. -ma (ġalaṭ ḳ.) 97b/7
ḳ. -ma (kūşiş ḳ.) 101a/13
ḳ. -ma (aġırlıḳ ḳ.) 104b/4
ḳ. -ma (yeñgillıḳ ḳ.) 104b/4
ḳ. -ma (aldırañgġuluḳ ḳ.) 116a/8
ḳ. -ma (ḫilāf ḳ.) 120b/4, 120b/5
ḳ. -ma (dürüştluḳ ḳ.) 122a/1
ḳ. -madı (ḫalḳ ḳ.) 2b/13
ḳ. -madı (āferīde ḳ.) 2b/13, 51b/1
ḳ. -madı (ḳaṣd ḳ.) 81b/8
ḳ. -madı (ᶜamel ḳ.) 118a/8, 118b/7
ḳ. -madım (ẕikr ḳ.) 126b/5
ḳ. -madıñgız (ḳabūl ḳ.) 97a/10
ḳ. -maġan (ẓāhir ḳ.) 46a/8
ḳ. -maġan (ᶜafv ḳ.) 84b/11
ḳ. -maġan (āzmūde ḳ.) 96a/10-11, 96a/12
ḳ. -maġan (ḳabūl ḳ.) 101b/3
ḳ. -maġan (ḫaṭ ḳ.) 109b/5
ḳ. -maġan (kem ḳılmaġan b.) 114a/7
ḳ. -maġan (iş ḳılmaġan b.) 119b/6
ḳ. -maġanlarġa (şükr ḳ.) 3a/4
ḳ. -maġay (taḳṣīr ḳ.) 3b/4, 93a/1, 95b/2
ḳ. -maġay (şek ḳ.) 3b/6
ḳ. -maġay (bī-edeblik ḳ.) 23b/12
ḳ. -maġay (revā ḳ.) 26b/8
ḳ. -maġay (cevāb ḳ.) 72a/6
ḳ. -maġay (mālik ḳ.) 72b/1
ḳ. -maġay (ḥükm ḳ.) 92b/9
ḳ. -maġay (muᶜāmele ḳ.) 93b/13
ḳ. -maġay (ḫıyānet ḳ.) 95b/8
ḳ. -maġay (ᶜilāc ḳ.) 99b/5
ḳ. -maġay (iş ḳ.) 115a/12
ḳ. -maġay (daᶜvā ḳ.) 123b/7
ḳ. -maġay (büḫtān, īzā ḳ.) 124b/10
ḳ. -maġay (ġıybet ḳ.) 124b/10, 125a/1
ḳ. -maġay (dürüştluḳ ḳ.) 125a/1
ḳ. -maġay (yamanlıḳ ḳ.) 125a/7
ḳ. -maġay (baḫīllıḳ ḳ.) 126a/10
ḳ. -maġay (ᶜarż ḳ.) 126a/10
ḳ. -maġay (kişiniñg ḳanıġa cürᵓet ḳ.) 126a/12
ḳ. -maġay (inkār ḳ.) 126b/2
ḳ. -maġay (nevmīd ḳ.) 126b/3
ḳ. -maġay (menᶜ ḳ.) 128a/11
ḳ. -maġay (ḫilāf ḳ.) 128b/6
ḳ. -maġaylar (bī-fermānlıḳ ḳ.) 66b/13
ḳ. -maġaylar (yeñgillıḳ ḳ.) 117a/10
ḳ. -maġay-sén (şādlıḳ ḳ.) 10a/11
ḳ. -maġay-sén (ceng ḳ.) 34a/7

ḳ. -maġay-sén (ᶜādet ḳ.) 36a/13-36b/1, 36b/10
ḳ. -maġay-sén (ḫūrāk k.) 56b/12
ḳ. -maġay-sén (ṭaleb ḳ.) 77a/4
ḳ. -maġay-sén (meşġūlluḳ ḳ.) 88a/13
ḳ. -maġay-sén (tebāh ḳ.) 88b/13
ḳ. -maġay-sén (kūtāh ḳ.) 89a/4
ḳ. -maġay-sén (taḫṣīr ḳ.) 93a/8-9
ḳ. -maġay-sén (muᶜāmele ḳ.) 94a/1
ḳ. -maġay-sén (ġıybet ḳ.) 107b/9
ḳ. -maġay-sén (ḫıyānet ḳ.) 107b/9
ḳ. -maġay-sén (ḳabūl ḳ.) 108a/10
ḳ. -maġay-sén (daᶜvā-yı bīmaᶜnā ḳ.) 123b/8
ḳ. -maġıl (gümān ḳ.) 2a/4, 60a/6, 85b/6
ḳ. -maġıl (endīşe ḳ.) 2a/5
ḳ. -maġıl (taḳṣīr ḳ.) 4b/1, 6a/11, 8a/2, 54b/6, 55b/11, 56b/5, 59a/6, 59a/11, 68a/8, 72b/7, 74a/7, 74b/2, 104a/9, 116b/8
ḳ. -maġıl (terk ḳ.) 5a/4
ḳ. -maġıl (gümān ḳ.) 7a/4, 10a/9-10
ḳ. -maġıl (ḫīre-serlik ḳ.) 8a/6
ḳ. -maġıl (ḫᵛāhiş ḳ.) 8a/12, 47a/11
ḳ. -maġıl (pend naṣīḥat ḳ.) 10a/3
ḳ. -maġıl (naṣīḥat ḳ.) 10a/4
ḳ. -maġıl (baḫīllıḳ ḳ.) 10a/7
ḳ. -maġıl (dirīġ ḳ.) 10b/13
ḳ. -maġıl (āşikārā ḳ.) 12b/10, 27b/5
ḳ. -maġıl (żāyiᶜ ḳ.) 13a/5, 21b/4, 27a/4
ḳ. -maġıl (neng ᶜār ḳ.) 13b/2
ḳ. -maġıl (taᶜyīn ḳ.) 13b/8-9
ḳ. -maġıl (ferāmūş ḳ.) 15b/4-5, 28b/5-6, 113a/2
ḳ. -maġıl (ġurūr ḳ.) 16b/10
ḳ. -maġıl (pindāş ḳ.) 16b/11
ḳ. -maġıl (iᶜtimād ḳ.) 17b/5, 26a/11, 88b/6, 96a/3
ḳ. -maġıl (nāmūs ḳ.) 17b/6, 85a/5
ḳ. -maġıl (meşhūr ḳ.) 18b/1
ḳ. -maġıl (daᶜvā ḳ.) 21b/7
ḳ. -maġıl (ṭaleb ḳ.) 21b/7-8, 32b/4
ḳ. -maġıl (neng ḳ.) 21b/13
ḳ. -maġıl (ifrāṭ ḳ.) 22a/1
ḳ. -maġıl (meyl ḳ.) 22a/7
ḳ. -maġıl (sitāyiş ḳ.) 23a/6
ḳ. -maġıl (żāyiᶜ ḳ.) 27a/4
ḳ. -maġıl (ḥased ḳ.) 27a/5
ḳ. -maġıl (iş ḳ.) 27b/1
ḳ. -maġıl (münāẓara ḳ.) 27b/13, 83b/5
ḳ. -maġıl (yigitlik ḳ.) 28a/8
ḳ. -maġıl (taᶜaccüb ḳ.) 31a/13
ḳ. -maġıl (ārzū ḳ.) 32a/8
ḳ. -maġıl (bī-tertīb ḳ.) 32b/8
ḳ. -maġıl (iptidā ḳ.) 35b/13
ḳ. -maġıl (mihmān-dārlıḳ ḳ.) 37a/5
ḳ. -maġıl (ġażab ḳ.) 39b/5, 84a/11
ḳ. -maġıl (iᶜtirāż ḳ.) 39b/7
ḳ. -maġıl (ᶜādet ḳ.) 41a/12, 53b/11, 56b/6
ḳ. -maġıl (cedel ḳ.) 41b/7, 105b/6
ḳ. -maġıl (ceng ve uruş ḳ.) 42b/2
ḳ. -maġıl (ḥased ḳ.) 42b/8
ḳ. -maġıl (endīşe ḳ.) 45a/12
ḳ. -maġıl (ᶜamel ḳ.) 46b/11-12
ḳ. -maġıl (mücāmaᶜat ḳ.) 48b/3
ḳ. -maġıl (cimāᶜ ḳ.) 48b/4
ḳ. -maġıl (istiᶜmāl ḳ.) 49a/4
ḳ. -maġıl (perhīz ḳ.) 55a/4-5
ḳ. -maġıl (ṣarf ḳ.) 57a/8
ḳ. -maġıl (ḳarż ḳ.) 59b/8
ḳ. -maġıl (isrāf ḳ.) 58b/11-12
ḳ. -maġıl (meşhūr ḳ.) 61b/10
ḳ. -maġıl (iktifā ḳ.) 65a/5
ḳ. -maġıl (cemᶜ ḳ.) 66b/7
ḳ. -maġıl (yavuḳluḳ ḳ.) 72b/13
ḳ. -maġıl (menᶜ ḳ.) 74a/9
ḳ. -maġıl (ṭamaᶜ ḳ.) 78a/2
ḳ. -maġıl (dostluḳ ḳ.) 78a/10-11
ḳ. -maġıl (żāyiᶜ ḳ.) 78b/3
ḳ. -maġıl (düşmen ḳ.) 79b/10-11
ḳ. -maġıl (düşmenlik ḳ.) 82a/6
ḳ. -maġıl (zikr ḳ.) 83a/9
ḳ. -maġıl (zebān-dırāzlıḳ ḳ.) 83a/10,
ḳ. -maġıl (ẓulm ḳ.) 83b/4
ḳ. -maġıl (muᶜāmele ḳ.) 83b/6, 94a/2, 96a/6, 96a/9

ḳ. -maġıl (taᶜrīf ḳ.) 83b/10
ḳ. -maġıl (ᶜayb ḳ.) 83b/11
ḳ. -maġıl (sezā-vār ḳ.) 84a/13
ḳ. -maġıl (ᶜuḳūbet ḳ.) 84b/6
ḳ. -maġıl (ser-zeniş ḳ.) 84b/11
ḳ. -maġıl (gile ḳ.) 86a/13
ḳ. -maġıl (ḥükm ḳ.) 88b/4, 117a/13
ḳ. -maġıl (kanāᶜat ḳ.) 88b/5, 88b/12, 103a/7
ḳ. -maġıl (münāẓara ḳ.) 89a/6-7
ḳ. -maġıl (nā-ümmīd ḳ.) 90a/6
ḳ. -maġıl (isrāf ḳ.) 96a/2
ḳ. -maġıl (āzmāyiş ḳ.) 96a/11, 96b/2
ḳ. -maġıl (iḫtiyār ḳ.) 96b/4
ḳ. -maġıl (teşvīş ḳ.) 96b/9
ḳ. -maġıl (ḫıyānet ḳ.) 96b/13-97a/1, 97a/11, 107a/7, 121b/10
ḳ. -maġıl (ḫilāf ḳ.) 97b/1, 106b/2, 107b/9
ḳ. -maġıl (şarṭ ḳ.) 97b/9
ḳ. -maġıl (dārū ḳ.) 100b/2, 101a/1
ḳ. -maġıl (kūşiş ḳ.) 101a/12
ḳ. -maġıl (teᵓḫīr ḳ.) 101b/1
ḳ. -maġıl (töhmet ḳ.) 101b/2
ḳ. -maġıl (ḥesāb ḳ.) 102b/12
ḳ. -maġıl (pīş-destlik ḳ) 105b/5
ḳ. -maġıl (ᶜarbede ḳ.) 105b/8
ḳ. -maġıl (bed-nām ḳ.) 114a/4-5
ḳ. -maġıl (raḥm ḳ.) 117b/4
ḳ. -maġıl (ᶜafv ḳ.) 117b/5
ḳ. -maġıl (ḫazīneçi ḳ.) 117b/8
ḳ. -maġıl (müteşşaddī ḳ.) 119a/5
ḳ. -maġıl (taḳṣīr ḳ.) 119a/11
ḳ. -maġıl (ziyādelik ḳ.) 121b/7
ḳ. -maġıl (tekebbür ḳ.) 124b/13
ḳ. -maġıl (inkār ḳ.) 127b/12
ḳ. -maġlıḳ (yaḫşılıḳ ḳ.) 10b/1
ḳ. -maġlıḳ (cedel ḳ.) 67a/11
ḳ. -maġlıḳ (ādemiyyetlik ḳ.) 77a/11
ḳ. -maġlıḳ (ḳābūl ḳ.) 98a/12-13
ḳ. -maġlıḳdur (ṣabr ḳ.) 105b/13
ḳ. -maġlıḳdur (nefᶜ ḳ.) 106a/7
ḳ. -maġunça (ḳabūl ḳ.) 1b/10
ḳ. -maġunça (ḫᵛāhiş ḳ.) 14b/6
ḳ. -maġunça (ᶜimāret ḳ.) 68b/13
ḳ. -maġunça (gümān ḳ.) 85b/6
ḳ. -maġunça (beyᶜ ḳ.) 94a/9
ḳ. -maġunça (peydā ḳ.) 115a/9
ḳ. -maġusıdur (iᶜtimād ḳ.) 97a/12
ḳ. -maġusıdur (sūd ḳ.) 100b/2
ḳ. -maḳ (şikār k.) 1a/1, 52a/10, 52b/13
ḳ. -maḳ (ceng ḳ.) 1a/2, 54b/2, 56b/11, 81b/1, 115b/7
ḳ. -maḳ (cemᶜ ḳ.) 1a/3
ḳ. -maḳ (peydā ḳ.) 2b/11
ḳ. -maḳ (iḳrār ḳ.) 4a/2
ḳ. -maḳ (taṣdīḳ ḳ.) 4a/2-3
ḳ. -maḳ (edā ḳ.) 4a/3
ḳ. -maḳ (perveriş ḳ.) 7b/2
ḳ. -maḳ (yaḫşılıḳ ḳ.) 8a/6
ḳ. -maḳ (taṣnīf ḳ.) 9a/8
ḳ. -maḳ (binā ḳ.) 9a/9
ḳ. -maḳ (endīşe ḳ.) 9b/3
ḳ. -maḳ (ferāmūş ḳ.) 9b/4
ḳ. -maḳ (ḫayāl ḳ.) 9b/4, 123a/7
ḳ. -maḳ (taᶜyīn ḳ.) 9b/4
ḳ. -maḳ (dürüst ḳ.) 14b/13
ḳ. -maḳ (bī-şermlik ḳ.) 15a/3
ḳ. -maḳ (iᶜtimād ḳ.) 24b/13, 79a/4
ḳ. -maḳ (ᶜamel ḳ.) 25a/2
ḳ. -maḳ (sefer ḳ.) 32a/2, 32a/4, 44b/9-10
ḳ. -maḳ (hezl mutāyebe ḳ.) 41b/10, 42a/7, 42b/10
ḳ. -maḳ (kesb ḳ.) 43a/2
ḳ. -maḳ (mücāmaᶜat ḳ.) 44b/10, 47b/13
ḳ. -maḳ (memleket-dārlıḳ ḳ.) 46a/5
ḳ. -maḳ (perhīz ḳ.) 48a/2, 113b/6
ḳ. -maḳ (beyān ḳ.) 48b/6
ḳ. -maḳ (cehd ḳ.) 51b/7
ḳ. -maḳ (dost ḳ.) 59b/13-60a/1, 60a/1-2
ḳ. -maḳ (düşmen ḳ.) 60a/1
ḳ. -maḳ (ḫıyānet ḳ.) 61a/6
ḳ. -maḳ (ᶜayb ḳ.) 83b/10
ḳ. -maḳ (taᶜrīf ḳ.) 83b/12
ḳ. -maḳ (ᶜuḳūbet ḳ.) 84b/1

ḳ. -maḳ (şürūᶜ ḳ.) 88a/4
ḳ. -maḳ (tekebbür ḳ.) 90a/2
ḳ. -maḳ (ḥükm ḳ.) 92b/7
ḳ. -maḳ (teftīş ḳ.) 92b/12
ḳ. -maḳ (muᶜāmele ḳ.) 93b/6, 93b/6-7
ḳ. -maḳ (ziyāde ḳ.) 94a/2
ḳ. -maḳ (taṣarrūf ḳ.) 94a/12
ḳ. -maḳ (ḫayāl ḳ.) 98b/7-8
ḳ. -maḳ (fikr ḳ.) 98b/8
ḳ. -maḳ (ḥareket ḳ.) 99a/1
ḳ. -maḳ (ṭaleb ḳ.) 99a/10
ḳ. -maḳ (ᶜilāc ḳ.) 99b/7
ḳ. -maḳ (şerḥ ḳ.) 101b/13
ḳ. -maḳ (mübālaġa ḳ.) 104a/10
ḳ. -maḳ (āgāh ḳ.) 113a/4
ḳ. -maḳ (şeb-ḫūn ḳ.) 120a/11
ḳ. -maḳ (fikr ḳ.) 123a/7
ḳ. -maḳ (tedbīr ḳ.) 123a/8
ḳ. -maḳ (luṭf kerem ḳ.) 126a/1
ḳ. -maḳ (ᶜibādet ḳ.) 127b/3-4
ḳ. -maḳda (iş ḳ.) 58b/11
ḳ. -maḳda (ceng ḳ.) 115b/9
ḳ. -maḳdadur (isrāf ḳ.) 94a/3
ḳ. -maḳdın (neng ᶜār ḳ.) 13b/2
ḳ. -maḳdın (hezl ḳ.) 41a/7
ḳ. -maḳdın (şikār ḳ.) 53b/3
ḳ. -maḳdın (ceng ḳ.) 54b/12
ḳ. -maḳdın (saᶜy kūşiş ḳ.) 55a/4
ḳ. -maḳdın (cemᶜ ḳ.) 57a/4, 57a/8, 59a/10
ḳ. -maḳdın (ᶜimāret ḳ.) 68b/10
ḳ. -maḳdın (düşmenlik ḳ.) 82a/5
ḳ. -maḳdın (sefer ḳ.) 96b/3
ḳ. -maḳdın (muᶜālece ḳ.) 100a/4
ḳ. -maḳdın (hezl mutāyebe ḳ.) 105a/4
ḳ. -maḳdın (ḫiẕmet ḳ.) 106a/12
ḳ. -maḳdın (naġme ḳ.) 108b/3
ḳ. -maḳdın (ḳaṣd ḳ.) 110b/12
ḳ. -maḳdın (ᶜadl ḳ.) 114b/9
ḳ. -maḳdur (ḳabūl ḳ.) 1b/12
ḳ. -maḳdur (temāşā ḳ.) 53b/4
ḳ. -maḳdur (ḥükm ḳ.) 92b/12
ḳ. -maḳdur (mürüvvet ḳ.) 94a/12
ḳ. -maḳġa (sefer ḳ.) 32a/3
ḳ. -maḳġa (mücāmaᶜat ḳ.) 48a/3
ḳ. -maḳġa (ḫazīneçi ḳ.) 63a/11
ḳ. -maḳġa (ḫarāb ḳ.) 82b/5
ḳ. -maḳġa (dārū ḳ.) 101a/12
ḳ. -maḳġa (aḫfā ḳ.) 103a/6-7
ḳ. -maḳġa (ceng ḳ.) 116a/3
ḳ. -maḳġa (obdan ḳ.) 120b/10
ḳ. -maḳġa (ᶜimāret ḳ.) 121a/8
ḳ. -maḳımız (kulçuluḳ ḳ.) 86a/6
ḳ. -maḳın̂gdın (gile ḳ.) 86b/1
ḳ. -maḳnı (terk ḳ.) 4b/5-6
ḳ. -maḳnı (ḥac ḳ.) 6a/5
ḳ. -maḳnı (ziyāret ḳ.) 12b/3
ḳ. -maḳnı (şikār ḳ.) 53a/3
ḳ. -maḳnı (zūr ḳ.) 55a/1
ḳ. -maḳnı (cemᶜ ḳ.) 57a/2, 114a/6
ḳ. -maḳnı (ḫarc ḳ.) 57a/2
ḳ. -maḳnı (ḫıyānet ḳ.) 61a/10
ḳ. -maḳnı (duᶜā ḳ.) 74a/2
ḳ. -maḳnı (yamanlıḳ ḳ.) 77b/13
ḳ. -maḳnı (yaḫşılıḳ ḳ.) 83a/8
ḳ. -maḳnı (ᶜafv ḳ.) 84b/9
ḳ. -maḳnı (ᶜilāc ḳ.) 99b/3
ḳ. -maḳnı (ḫaṭ ḳ.) 109b/2-3,
ḳ. -maḳnı (sefer ḳ.) 128a/10
ḳ. -maḳnın̂g (ḫuṣūmet ḳ.) 1a/2-3
ḳ. -maḳnın̂g (endīşe ḳ.) 1a/7-8
ḳ. -maḳnın̂g (ᶜafv ḳ.) 1a/8, 84b/1
ḳ. -maḳnın̂g (ṭaleb ḳ.) 1a/9, 1a/10
ḳ. -maḳnın̂g (sevdā-gerlik ḳ.) 1a/9-10
ḳ. -maḳnın̂g (naġme ḳ.) 1a/12
ḳ. -maḳnın̂g (edā ḳ.) 3b/7
ḳ. -maḳnın̂g (ḥac ḳ.) 5a/10
ḳ. -maḳnın̂g (mihmān ḳ.) 37a/4
ḳ. -maḳnın̂g (mücāmaᶜat ḳ.) 47b/5
ḳ. -maḳnın̂g (şikār ḳ.) 52a/9
ḳ. -maḳnın̂g (cemᶜ ḳ.) 57a/3
ḳ. -maḳnın̂g (ẓulm ḳ.) 61b/8-9
ḳ. -maḳnın̂g (yaḫşılıḳ ḳ.) 68a/10
ḳ. -maḳnın̂g (ᶜimāret ḳ.) 68b/9
ḳ. -maḳnın̂g (ferveriş ḳ.) 73a/7
ḳ. -maḳnın̂g (iḥtiyāṭ ḳ.) 79b/9

ḳ. -maḳnıñg (helāk ḳ.) 80b/3
ḳ. -maḳnıñg (ṭaleb ḳ.) 87a/4, 98a/6
ḳ. -maḳnıñg (ticāret ḳ.) 93a/9
ḳ. -mañgızlar (isrāf ḳ.) 58b/8
ḳ. -mapdurlar (fesend ḳ.) 15b/8-9
ḳ. -mapdurlar (binā ḳ.) 48b/7
ḳ. -mapdurlar (pesend ḳ.) 59a/3
ḳ. -mas (ḳapūl ḳ.) 14b/4
ḳ. -mas (ārzū ḳ.) 14b/6
ḳ. -mas (ᶜaẕāb ḳ.) 20a/10
ḳ. -mas (dānā ḳ.) 26b/12
ḳ. -mas (ziyān ḳ.) 49a/10
ḳ. -mas (ᶜafv ḳ.) 56a/1
ḳ. -mas (fāyide ḳ.) 58a/3
ḳ. -mas (bāver ḳ.) 61b/1
ḳ. -mas (āvāz ḳ.) 70a/8
ḳ. -mas (menfaᶜat ḳ.) 79a/11
ḳ. -mas (eṣer ḳ.) 79b/7
ḳ. -mas (ilzām ḳ.) 92a/12
ḳ. -mas (yamanlıḳ ḳ.) 107a/8
ḳ. -mas (düşnām ḳ.) 119b/10-11
ḳ. -masa (ḳabūl ḳ.) 10a/4, 39b/3
ḳ. -masa (fāyide ḳ.) 22b/5
ḳ. -masa (iş ḳ.) 52a/8, 115a/10, 118b/9
ḳ. -masa (günāh ḳ.) 84b/8-9
ḳ. -masa (revā ḳ.) 86a/13
ḳ. -masa (mürüvvet ḳ.) 95a/5
ḳ. -masa (ṣabr ḳ.) 105b/13
ḳ. -masa (ᶜamel ḳ.) 118a/9
ḳ. -masam (endīşe ḳ.) 17a/11
ḳ. -masañg (ikrām ḳ.) 8a/3
ḳ. -masañg (verziş ḳ.) 93a/5
ḳ. -masañg (seḫāvet ḳ.) 120a/3
ḳ. -masañg (menᶜ ḳ.) 127b/5
ḳ. -masañgız (dürüst ḳ.) 23b/11
ḳ. -masdın (helāk ḳ.) 80b/2
ḳ. -maslar (ḳabūl ḳ.) 18b/5
ḳ. -maslar (şikār ḳ.) 53a/8
ḳ. -maslar (fedā ḳ.) 120a/4
ḳ. -maslıḳ (bed-ḫūyluḳ ḳ.) 35b/11
ḳ. -mas-mén (ḳābūl ḳ.) 76a/11
ḳ. -mas-mén (perestiş ḳ.) 78b/11-12
ḳ. -mas-sén (ᶜamel ḳ.) 46b/8
ḳ. -masun (sühūlet ḳ.) 75a/9
ḳ. -may (iᶜtimād ḳ.) 17b/12
ḳ. -may (ᶜayblıġ ḳ.) 22a/13
ḳ. -may (endīşe ḳ.) 22b/2-3, 24a/9, 61a/4
ḳ. -may (ḫıyānet ḳ.) 61b/1
ḳ. -may (edā ḳ.) 85b/5
ḳ. -may (ᶜamel ḳ.) 118a/6
ḳ. -maydur (iş ḳ.) 118b/9
ḳ. -sa (ṣarf ḳ.) 3b/12
ḳ. -sa (terk ḳ.) 5a/5
ḳ. -sa (ḥac ḳ.) 5b/3
ḳ. -sa (edā ḳ.) 6a/9
ḳ. -sa (yamanlıḳ ḳ.) 16b/7
ḳ. -sa (ᶜtimād ḳ.) 17b/6
ḳ. -sa (maᶜlūm ḳ.) 20b/2
ḳ. -sa (ḫʸāhiş ḳ.) 39b/2, 67a/4, 82a/8
ḳ. -sa (ḫaṭā ḳ.) 39b/7
ḳ. -sa (terk ḳ.) 42b/11
ḳ. -sa (ḫoş ḳ.) 43b/5, 116a/11
ḳ. -sa (taḳāżā ḳ.) 44b/2
ḳ. -sa (horunluḳ ḳ.) 66b/3
ḳ. -sa (taḳṣīr ḳ.) 66b/3
ḳ. -sa (ḥareket ḳ.) 69b/7
ḳ. -sa (gile ḳ.) 78a/2
ḳ. -sa (feṭḥ ḳ.) 80b/6
ḳ. -sa (tiriglik ḳ.) 82a/13-82b/1
ḳ. -sa (nā-būd ḳ.) 82b/1
ḳ. -sa (zebān-dırāzlıḳ ḳ.) 83a/11
ḳ. -sa (günāh ḳ.) 84a/11, 84b/2, 84b/12, 84b/13, 106b/6
ḳ. -sa (ṭaleb ḳ.) 85b/2-3
ḳ. -sa (suvāl ḳ.) 89b/6
ḳ. -sa (muᶜāmele ḳ.) 93b/12, 96a/9-10
ḳ. -sa (sefer ḳ.) 96b/5
ḳ. -sa (ḫıyānet ḳ.) 97a/1, 97a/12, 108b/10
ḳ. -sa (gümān ḳ.) 100a/7
ḳ. -sa (ḳay ḳ.) 100a/12
ḳ. -sa (sitāyiş ḳ.) 105b/11
ḳ. -sa (emīn ḳ.) 106a/13
ḳ. -sa (ḫilāf ḳ.) 106b/3
ḳ. -sa (cemᶜ ḳ.) 107a/6

ḳ. -sa (ᶜamel ḳ.) 108a/6
ḳ. -sa (müzevvirlıḳ ḳ.) 113a/7
ḳ. -sa (inᶜām ḳ.) 119b/8
ḳ. -sa (naṣīḥat ḳ.) 126a/11
ḳ. -salar (perveriş ḳ.) 24b/5
ḳ. -salar (tekrār ḳ.) 37b/3
ḳ. -salar (günāh ḳ.) 40b/7-8
ḳ. -salar (taḳṣīr ḳ.) 59a/6
ḳ. -salar (feşīmān ḳ.) 86b/4
ḳ. -salar (inkār ḳ.) 128b/6
ḳ. -sam (şikāyet ḳ.) 31a/13
ḳ. -sam (beyān ḳ.) 71b/3, 103a/1
ḳ. -sam (zikr ḳ.) 99b/8
ḳ. -sañg (taḳṣīr ḳ.) 4b/1, 8a/3, 107b/11
ḳ. -sañg (taṣavvur ḳ.) 4b/6-7
ḳ. -sañg (ziyāde ḳ.) 8a/10
ḳ. -sañg (ḫᵛāhiş ḳ.) 8b/3, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 32b/9, 53a/12, 61a/10, 116b/9-10
ḳ. -sañg (yaḫşılıḳ ḳ.) 10b/6, 68a/10
ḳ. -sañg (yamanlıḳ ḳ.) 10b/8, 68a/11
ḳ. -sañg (naẓar ḳ.) 10b/9
ḳ. -sañg (yaḫşı teᵓemmül ḳ.) 29b/2
ḳ. -sañg (ṣabr ḳ.) 29b/9
ḳ. -sañg (hezl mutāyebe ḳ.) 41a/8
ḳ. -sañg (mutāyebe ḳ.) 42a/8
ḳ. -sañg (ceng ḳ.) 42b/4
ḳ. -sañg (ṭabiᶜ ḳ.) 44a/7
ḳ. -sañg (mücāmaᶜat ḳ.) 47b/7, 47b/11-12
ḳ. -sañg (maᶜlūm ḳ.) 48a/11
ḳ. -sañg (ḫarc ḳ.) 57a/10, 58a/8, 59b/1
ḳ. -sañg (şikār ḳ.) 53a/7
ḳ. -sañg (cemᶜ ḳ.) 58a/3
ḳ. -sañg (helāk ḳ.) 82a/11
ḳ. -sañg (günāh ḳ.) 85a/5
ḳ. -sañg (ṭaleb ḳ.) 87b/8, 88a/5-6
ḳ. -sañg (münāẓara ḳ.) 88b/10
ḳ. -sañg (muᶜāmele ḳ.) 96a/7
ḳ. -sañg (āzmāyiş ḳ.) 96a/13, 96b/1
ḳ. -sañg (iḥtiyāṭ ḳ.) 102a/10
ḳ. -sañg (ḥesāb ḳ.) 102b/8-9
ḳ. -sañg (muṭriblik ḳ.) 104b/2
ḳ. -sañg (ḳaṣd ḳ.) 110a/5
ḳ. -sañg (ḳanāᶜat ḳ.) 127b/4
ḳ. -sañgız (iẓhār ḳ.) 45b/13
ḳ. -sañgız (iltifāt ḳ.) 114a/11
ḳ. -sun (tiriglik ḳ.) 24b/3
ḳ. -sun (ifṭār ḳ.) 38b/12
ḳ. -ur (ḳabūl ḳ.) 1b/11
ḳ. -ur (vācib ḳ.) 3a/12
ḳ. -ur (edā ḳ.) 3b/13
ḳ. -ur (tiriglik ḳ.) 12a/3, 74b/7
ḳ. -ur (red ḳ.) 6b/12
ḳ. -ur (ziyāde ḳ.) 6b/13
ḳ. -ur (fāsid ḳ.) 14b/2
ḳ. -ur (fervāz ḳ.) 16a/13
ḳ. -ur (delālet ḳ.) 21a/1, 21a/2
ḳ. -ur (seyr ḳ.) 30b/13
ḳ. -ur (mülāḥaẓa ḳ.) 31a/1
ḳ. -ur (ārzū ḳ.) 32a/13 (2)
ḳ. -ur (defᶜ ḳ.) 35a/3-4
ḳ. -ur (mübeddel ḳ.) 35b/1
ḳ. -ur (sfe) (günāh ḳılur b.) 38a/8
ḳ. -ur (mutāyebe ḳ.) 41b/11
ḳ. -ur (bī-ḳadr ve bī-iᶜtibār ḳ.) 42a/13-42b/1
ḳ. -ur (taḳāżā ḳ.) 44a/7
ḳ. -ur (yeksān ḳ.) 46a/13
ḳ. -ur (gümān ḳ.) 46a/13, 72b/13-73a/1, 116b/6
ḳ. -ur (süst ḳ.) 48b/9
ḳ. -ur (ᶜādet ḳ.) 48b/9
ḳ. -ur (müstesḳī ḳ.) 49a/10
ḳ. -ur (aġır ḳ.) 49b/4
ḳ. -ur (yirik ḳ.) 49b/4
ḳ. -ur (menᶜ ḳ.) 50b/9
ḳ. -ur (teᵓs̱īr ḳ.) 52a/6
ḳ. -ur (şikār ḳ.) 53b/4, 53b/7
ḳ. -ur (ceng ḳ.) 54b/3
ḳ. -ur (sfe) (ceng ḳ.) 115b/7
ḳ. -ur (ḫarc ḳ.) 57a/9
ḳ. -ur (rencūr ḳ.) 58b/12-13
ḳ. -ur (tirig ḳ.) 59a/2
ḳ. -ur (beyān ḳ.) 64a/13

ḳ. -ur (delālet ḳ.) 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 65b/5
ḳ. -ur (iş ḳ.) 75a/4
ḳ. -ur (tirigçilik ḳ.) 75a/7
ḳ. -ur (dostluḳ ḳ.) 79b/5
ḳ. -ur (ḫalvet ḳ.) 81a/7
ḳ. -ur (ᶜafv ḳ.) 85b/2
ḳ. -ur (revā ḳ.) 86b/1
ḳ. -ur (naṣīḥat ḳ.) 97a/5
ḳ. -ur (iᶜtimād ḳ.) 108a/2
ḳ. -ur (ḳolu͡ngnı ḳısḳa ḳ.) 114b/13
ḳ. -ur (yoḳ ḳ.) 115b/10
ḳ. -ur (sfe) (ceng ḳ.) 116b/4
ḳ. -ur (inᶜām ḳılur b.) 119b/5
ḳ. -ur (düşnām ḳılur b.) 119b/10
ḳ. -ur (sfe) (iş ḳ.) 120b/10
ḳ. -ur (uran nāle ḳılur b.) 127a/8-9
ḳ. -urda (ferveriş ḳ.) 7b/5
ḳ. -urda (hezl mutāyebe ḳ.) 42b/12
ḳ. -urda (şikār ḳ.) 52b/5
ḳ. -urda (muᶜāmele ḳ.) 121b/6-7
ḳ. -urda (iş ḳ.) 124a/13
ḳ. -urda (endīşe ve fikr ḳ.) 128a/1
ḳ. -urdın (meşveret ḳ.) 17b/6
ḳ. -urġa (ṭāᶜat ḳ.) 4a/9
ḳ. -urġa (terk ḳ.) 5a/4
ḳ. -urġa (yaḫşılıḳ ḳ.) 114b/6
ḳ. -urlar (ẓāhir ḳ.) 14a/3
ḳ. -urlar (ḳabūl ḳ.) 18b/2-3, 18b/5, 87a/4
ḳ. -urlar (gümān ḳ.) 22a/10
ḳ. -urlar (bī-ḥürmetlik ḳ.) 29a/13
ḳ. -urlar (melāmet ḳ.) 31b/13-32a/1
ḳ. -urlar (taᶜyīn ḳ.) 33a/1
ḳ. -urlar (taḳsīm ḳ.) 35a/5
ḳ. -urlar (nūş ḳ.) 35a/12
ḳ. -urlar (tenāvül ḳ.) 35b/4
ḳ. -urlar (bed-nām ḳ.) 40b/9
ḳ. -urlar (tekye ḳ.) 51b/4
ḳ. -urlar (şikār ḳ.) 53a/7
ḳ. -urlar (rivāyet ḳ.) 55b/13
ḳ. -urlar (iş ḳ.) 64b/6
ḳ. -urlar (tavṣīf ḳ.) 80b/8, 85a/11
ḳ. -urlar (taᶜrīf ḳ.) 80b/9
ḳ. -urlar (ḳaṣd ḳ.) 95b/4
ḳ. -urlar (ārzū ḳ.) 121b/3
ḳ. -ur-mén (taᶜaccüb ḳ.) 48b/4
ḳ. -ur-mén (ḳābūl ḳ.) 76a/13
ḳ. -ur-mén (beyān ḳ.) 87a/3, 87b/3
ḳ. -ur mu-siz (muvāfaḳat ḳ.) 60b/4
ḳ. -ur-sén (yād ḳ.) 2a/11
ḳ. -ur-sén (ḫᵛāhiş ḳ.) 6b/10
ḳ. -ur-sén (ṭamaᶜ ḳ.) 8a/7
ḳ. -ur-sén (hezl mutāyebe ḳ.) 42a/12
ḳ. -ur-sén (edā ḳ.) 109b/8

ḳıldur- *Ettirmek, yaptırmak*
ḳ. -dı (terceme ḳ.) 25a/7
ḳ. -dı (münādī ḳ.) 112a/11-12
ḳ. -ġay-sén (ḫetne ḳ.) 73a/10
ḳ. -up 96b/1

ḳılġaḳ *Yapan, eden, yapıcı, edici*
ḳ. -ġaḳ (oġurluḳ ḳ.) 64b/4
ḳ. -ġaḳ (ḫıyānet ḳ.) 64b/5

ḳılıç *Kılıç*
ḳ. 55a/3

ḳılıḳ *Fiil, huy, tabiat, davranış*
ḳ. +(ḳılḳ)ıġa 80a/3
ḳ. +(ḳılḳ)ını 5b/3

ḳılın- *Yapılmak, edilmek*
ḳ. -ġandur 8b/1 (ḳısmet ḳ.)
ḳ. -ġay-sén (sitāyiş ḳ.) 84a/13
ḳ. -ur 36b/8

ḳılış *Yapma, etme*
ḳ. +dın (ḫıyānet ḳ.) 61b/7
ḳ. +dın (sevdā ḳ.) 67a/10
ḳ. +ıdın (düşmenlik ḳ.) 82a/7
ḳ. +ġa (ḳabūl ḳ.) 61b/8

ḳılış- *Ortaklaşa yapmak, beraberce yapmak*
ḳ. -ġıl (münāẓara ḳ.) 88b/11
ḳ. -ıp (nāle vü zārī ḳ.) 78b/12
ḳ. -maḳ (mihmān ḳ.) 41b/1
ḳ. -tılar (ḫilāf ḳ.) 94b/3
ḳ. -tılar (mücādele ḳ.) 94b/4
ḳ. -ur 23b/1

ḳılıştur- *Yaptırmak, ortaklaşa yaptırmak*

ḳ. -dılar (ḥesāb ḳ.) 38b/4

Ḳırġız *Bugün çoğunluğu Kırgızistan'da yaşayan Türk soylu halk veya bu halktan olan kimse; Kırgız*

Ḳ. 64b/2

ḳırḳ *Kırk*

ḳ. 30b/11, 30b/13, 31a/5, 31a/6

bir kem ḳ. yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7

ḳırḳ birinçi *Kırk birinci*

ḳ. 1b/2, 115b/4-5

ḳırḳ ékkinçi *Kırk ikinci*

ḳ. 1b/3, 116b/13

ḳırḳınçı *Kırkıncı*

ḳ. 1b/2, 113b/11

ḳırḳ törtünçi *Kırk dördüncü*

ḳ. 1b/4, 122a/7

ḳırḳ üçünçi *Kırk üçüncü*

ḳ. 1b/3, 120b/11

ḳısḳa *Uzun karşıtı; kısa*

ḳ. 63b/3, 64a/2, 69b/2, 69b/3

ḳolı ḳ. tut- "korumak, muhafaza etmek" 28a/1

ḳ. bol- "kısa olmak" 55a/3

ḳ. ḳıl- "söz vb.ni kısa tutmak" 92b/13

ḳolun͡gnı ḳ. ḳıl- "birinin iş yapmasını engellemek, bir kimsenin yapacaklarına mani olmak" 114b/13

ḳısḳalıḳ *Boyun kısa olma durumu; kısalık*

ḳ. +da 63a/2

ḳısḳar- *Bir kimsenin arkasından konuşamamak, dili kısalmak*

ḳ. -ġay 37a/9

ḳısm (Ar.) *Bölüm, parça, tür, çeşit; kısım*

ḳ. 19b/10, 86b/8, 98a/9, 98a/10, 98a/11, 98b/7, 99a/6, 99a/7, 99a/8, 104b/5

ḳ. +dur 98a/5, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 99a/1

ḳ. +(ḳısm)ıdur 40b/12

ḳ. +larını 99b/2

ḳısmet (Ar.) *Nasip; kısmet*

ḳ. +din 8b/3

ḳ. bol- "nasip olmak" 8a/13

ḳ. ḳılın- "kısmet edilmek" 8b/1

ḳısmī (Ar.) *Bölüm, kısım*

ḳ. 98a/13

ḳıṣṣa (Ar.) *Hikâye, rivayet; kıssa*

ḳ. +larnı 46b/7

ḳ. +sı 5b/4, 75a/1

ḳ. +sıġa 5b/4

ḳış *22 Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren, sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi; kış*

ḳ. +da 95b/10

ḳışlıḳ *Kış mevsimine mahsus; kışlık*

ḳ. 95b/9

ḳıyāmet (Ar.) *Dünyanın sonu, kıyamet*

ḳ. 42a/6, 76b/8

ḳ. +de 4b/4, 38a/9, 55b/3

ḳ. +ge 57a/12

ḳ. +nin͡g 61b/4

ḳıyās (Ar.) *Karşılaştırma, mukayese etme; kıyas*

ḳ. 123a/4

ḳ. +ġa 89a/1

ḳ. +ı 51b/11

ḳ. +nı 99b/7

ḳ. ḳıl- "Kıyas etmek" 3a/11-12

ḳıyıḳ *Eğri*

ḳ. 10a/6, 65b/2

ḳ. bol- "eğri olmak" 65b/2

ḳıymet (Ar.) *Değer, itibar; kıymet*

ḳ. 67a/8

ḳ. +i (ḳadr ḳ.) 26a/3, 68b/12

ḳ. +i 68b/13

ḳ. +ige 66a/11

ḳ. +ige (ḳadr ḳ.) 104a/4

ḳ. +in͡g (ḳadr ḳ.) 27b/3

narḫ ḳ. bol- "değerlenmek, fiyatı artmak, değer kazanmak" 97b/12

ḳıymetlig (Ar.+T.) *Kıymetli*

ḳ. +ni 66a/10

ḳız *1. Kız, kız çocuğu*

ḳ. 64b/10, 72b/2, 72b/13 75b/7, 75b/10, 75b/12 (2), 75b/13, 76a/2 (2), 76a/4, 77a/1

ḳ. +ı 76a/5, 81a/3

ḳ. +ın͡g 77a/3

ḳ. +ın̂gdın 77a/2

ḳ. +ını 45b/10, 64b/11, 72a/9

ḳ. +ın̂gnı 75b/1, 76b/13, 77a/4, 77a/5

2. Bakire, evlenmemiş

ḳ. 72a/11, 76b/13

ḳızıl *1. Kızıl*

ḳ 63a/6, 63b/3, 64a/4 (2), 64a/8, 65a/12, 70a/2, 101a/3

ḳ. aṭ "kızıl renkte olan at" 70a/1, 70a/2

yüzü(n̂g) ḳ. bol- "yüzü gülmek, mutlu olmak" 84a/10

ḳ. yüzlüg bol- "eski tıbba göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan kandan kaynaklanan çevik ve enerji dolu, cesur, özgüven sahibi, cömert bir karaktere sahip olmak, demevî mizaçlı olmak" 104b/12

ḳızıllıḳ *Kızıllık, kızıl renkte olma hâli*

ḳ. +da 63a/2-3

ḳ. +ı 98b/11

ki (Far.) *Bağlama edatı, ki, krş.* **kim II**

k. 1b/6, 1b/8, 1b/9 (2), 2a/1, 2a/5, 2a/10, 2b/2, 2b/4, 2b/9, 2b/12, 3a/1, 3a/3, 3a/4, 3a/12 (2), 3b/8, 3b/12, 3b/13, 4a/8, 4a/10, 4a/11, 4a/13, 4b/2, 4b/3, 4b/9, 4b/13, 5a/1, 5a/3, 5a/4, 5a/7, 5a/13, 5b/1 (2), 5b/3, 5b/4, 5b/5, 5b/11, 6a/1, 6a/13, 6b/2, 6b/3 (2), 6b/4, 6b/5, 7a/4 (2), 7a/5, 7a/6, 7a/11, 7b/1, 7b/2, 7b/6, 7b/8, 7b/9, 7b/10, 7b/12, 8a/1 (2), 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/7, 8a/7 (2), 8a/8, 8a/9, 8a/12 (2), 8b/2, 8b/8, 8b/9 (2), 8b/12, 9a/1 (2), 9a/3 (2), 9a/6, 9a/7 , 9a/8, 9a/11, 9a/12, 9a/13 (2), 9b/3, 9b/5, 9b/8, 9b/9 (2), 9b/10, 9b/12, 9b/13 (2), 10a/1 (2), 10a/3, 10a/4, 10a/6, 10a/7, 10a/13, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/7, 10b/10, 11a/1 (3), 11a/13, 11b/12, 12a/4, 12a/5, 12a/9 (3), 12a/11, 12a/12, 12b/9, 12b/11 (2), 13a/5, 3a/7, 13a/9 (2), 13a/10, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 14a/6, 14a/7, 14a/8, 14a/10, 14a/12, 14b/2, 14b/4, 14b/5, 14b/7, 15a/2, 15a/3, 15a/5, 15a/8 (2), 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15b/5, 15b/7, 15b/9, 15b/11 (2), 16a/2, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/6, 16a/10, 16b/1, 16b/3, 16b/4 (2), 16b/5, 16b/6, 16b/7, 16b/8, 16b/10, 16b/12 (2), 16b/13 (2), 17a/7, 17a/9, 17a/10 (2), 17a/11 (2), 17a/12, 17a/13, 17b/10 (2), 17b/11, 18a/4, 18a/7 (2), 18a/9, 18a/11, 18b/2, 18b/4, 18b/5, 18b/6, 18b/7, 18b/8, 18b/8, 18b/9, 19a/4, 19b/1, 19b/2, 19b/4, 19b/7, 19b/8, 19b/10, 19b/13, 20a/2 (2), 20a/6 (2), 20a/10, 20b/2, 20b/3, 20b/5, 20b/6, 20b/13, 20a/1, 21a/4, 21a/5, 21b/1, 21b/3, 21b/4 (2), 21b/6, 22a/3, 22a/12 (2), 22b/6 (2), 22b/11, 23a/3, 23a/6, 23a/10, 23b/5 (2), 23b/9, 24a/1 (2), 24a/11, 24b/1, 24b/4, 24b/10, 24b/11, 25a/2, 25a/9, 25a/11, 25b/7 (2), 25b/9, 25b/12, 26a/4, 26a/10, 26a/13, 26b/3, 26b/4, 26b/6, 26b/7, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/12, 27a/13, 28a/3, 28a/3, 28a/8, 28a/12, 28b/3 (2), 28b/8, 28b/10 (2), 29a/8, 29a/9, 29a/12, 29b/2 (2), 29b/6, 29b/10, 30a/4 (2), 30a/8 (2), 30b/4, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 30b/10, 31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/7, 31a/9, 31a/11, 31a/12, 31b/12, 32a/2, 32a/2, 32a/8, 32a/10, 32b/4, 32b/10, 33a/6, 33a/13, 33b/1, 33b/2, 33b/4, 34a/3, 34a/7, 34a/12, 34b/4, 34b/8, 34b/10, 34b/12, 34b/13, 35a/3, 35a/6, 35a/7, 35a/10, 35b/2, 35b/3, 36a/1, 36a/2, 36a/6, 36b/2, 36b/8, 36b/13, 37a/5, 37a/6, 37a/11, 37b/1, 37b/2, 37b/5, 38a/5, 38a/8, 38a/9, 38a/10, 39a/12, 39b/3, 39b/6, 39b/9, 39b/10, 39b/11, 40a/1, 40a/2, 40a/4 (2), 40a/6, 40a/12, 40b/2, 40b/5, 40b/6, 40b/10, 41a/9, 41a/11, 41b/3, 42a/5, 42a/6, 42a/7, 42a/12, 42b/2, 42b/5, 42b/7, 42b/9, 42b/10, 42b/13, 43a/1, 43a/4, 43a/6, 43a/8, 43a/10, 43a/10, 43a/11 (2), 43a/13, 44a/3, 44a/11, 44b/7, 44b/8, 44b/11, 45a/7, 45a/8, 45a/9, 45a/10, 45a/12, 45b/9 (2), 45b/13, 46a/1, 46a/2, 46a/12, 46a/13, 46b/3, 46b/7, 46b/11, 46b/13, 47a/1, 47a/2, 47a/4, 47a/7, 47a/10, 47b/6, 47b/10, 47b/12, 48a/3, 48a/6, 48a/13, 48b/1, 48b/3, 48b/4, 48b/6, 48b/13, 49a/7, 49a/9, 49b/3, 49b/7, 50a/1, 50a/8, 50a/11, 50a/12, 51a/6, 51a/7, 51a/12, 51b/4, 51b/5, 51b/10, 52a/1, 52a/6, 52a/8, 52b/2, 52b/4, 52b/8, 52b/11,

53a/9, 53a/13, 53b/5, 53b/7, 53b/8, 53b/11, 53b/12, 54b/1, 54b/4, 54b/6, 54b/10, 54b/13, 55a/3, 55a/5, 55a/11, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/11 (2), 56a/12, 56b/2, 56b/6, 56b/10, 56b/12, 57a/1, 57a/5 (2), 57a/7, 57a/8, 57a/12, 57a/13, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 57b/9, 57b/10, 58a/2, 58a/5, 58a/6, 58a/8, 58a/9, 58a/10 (2), 58a/11, 58b/2, 58b/3, 58b/6, 58b/7, 58b/9, 59a/7, 59a/11, 59b/1, 59b/7, 59b/9, 59b/9, 59b/12, 60a/3, 60a/10, 60a/11, 60a/13 (2), 60b/1, 60b/2, 60b/3, 60b/5, 60b/12, 61a/5, 61a/7 (2), 61b/6, 62a/2, 62a/3, 62a/5, 62a/6, 62a/7, 62a/9 (2), 62a/10, 62a/12, 62b/3, 62b/5, 62b/7, 62b/10, 62b/12, 62b/13, 63a/1, 63a/7, 63a/8 (2), 63a/12, 63a/13, 63b/1, 63b/5, 63b/11, 63b/12, 63b/13, 64a/4, 64a/7, 64a/10, 64a/12, 64a/13, 64b/3, 64b/7, 64b/10, 64b/13, 65a/3 (2), 65a/4, 65a/5, 65a/8 (2), 65b/4, 65b/5, 65b/11, 65b/13, 66a/2, 66a/4, 66a/7, 66a/9, 66a/10, 66a/11, 66a/13 (2), 66b/5, 66b/8, 66b/9, 66b/11 (2), 67a/2, 67a/3, 67a/11, 67a/11, 67b/3, 67b/7, 67b/10, 68a/1, 68a/8, 68a/9, 68a/11 (2), 68b/1 (2), 68b/3, 68b/4, 68b/11 (2), 68b/12, 69a/2 (2), 69a/3, 69a/4, 69a/6, 69a/10, 69b/7 (2), 69b/12, 69b/13, 70a/1, 70a/2 (2), 70a/6 (2), 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, 70b/4, 70b/11, 70b/13, 71a/2, 71a/3, 71a/5, 71a/12, 71b/6, 71b/9, 71b/10, 71b/13 (2), 72a/4, 72a/8, 72a/9, 72a/10, 72a/11, 72a/11, 72a/13 (2), 72b/3, 72b/4, 72b/4, 72b/8, 72b/13, 73a/8, 73a/12, 73b/11, 74a/3, 74a/4, 74a/9, 74b/4, 74b/7, 74b/10, 75a/5, 75a/7, 75a/8, 75a/10, 75a/13, 75b/2, 75b/8, 75b/10, 75b/13, 76a/4, 77a/1 (2), 77a/6, 77a/9, 77a/12, 77b/1, 77b/3 (2), 77b/4, 77b/10, 77b/11, 77b/12, 78a/1, 78a/2, 78a/3, 78a/4, 78a/11, 78a/12, 78b/2, 78b/3, 78b/5, 78b/10, 78b/11, 78b/13, 79a/5, 79a/6, 79a/12, 79b/5, 80a/6, 80a/8, 80a/9, 80a/12, 80b/4, 80b/10, 80b/11, 81a/1, 81a/11, 81a/12, 81b/3, 81b/5, 81b/5, 81b/8, 81b/13, 82a/4, 82a/6, 82a/9, 82a/10, 82a/12, 82a/13, 82b/3, 82b/6, 82b/8, 80b/10, 82b/10, 83a/3, 83a/13, 83b/8, 83b/11, 83b/12, 83b/13, 84a/3, 84a/4, 84b/3, 84b/6, 84b/11, 84b/12, 85b/6, 85b/7, 85b/8, 85b/10, 85b/12, 86a/1, 86a/3, 86a/6, 86a/11, 86a/13, 86b/2, 86b/3, 86b/5, 86b/5, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 86b/11, 87a/3 (2), 87a/6 (2), 87a/7, 87a/8, 87a/9, 87a/10 (2), 87a/11 (2), 87a/12, 87b/3, 88a/2, 88a/4 (2), 88a/5, 88b/1, 89b/2, 89b/3, 89b/8, 89b/10, 90a/3, 90a/6, 90a/8, 90a/9, 90a/12, 90a/13, 91a/7, 91a/13, 91b/3, 91b/9, 92a/8, 92b/1, 92b/6, 92b/8, 92b/11, 92b/11, 92b/12, 93a/7 (2), 93b/5, 93b/9, 94a/1, 94a/4 (2), 94a/5, 94a/6, 94a/13, 94b/13, 95a/12, 95b/4, 95b/5, 96a/3, 96a/12, 96b/4, 97a/1, 97a/5, 97a/11, 97a/13, 97b/6, 97b/7, 97b/9, 97b/10, 98a/3, 98a/4, 98a/7, 98a/8, 98a/12, 98a/13, 98b/2, 98b/4, 98b/9, 99a/8, 99a/9, 99b/6, 100b/2, 100b/4, 100b/5, 101a/1, 101a/10, 101a/12, 101b/6, 101b/7, 101b/8, 101b/9, 101b/13, 102a/2, 102a/4, 102a/6, 102a/7, 102a/11, 102a/13 (2), 102b/6, 102b/11, 102b/11, 103a/2, 103a/5, 103a/6, 103a/8, 103a/9, 13a/11, 103b/6, 103b/7, 103b/10, 103b/12, 104a/1, 104a/2, 104a/4, 104a/6, 105a/5, 104a/7 (2), 104a/9, 104a/12, 104b/6, 104b/7, 104b/10, 104b/12, 105a/2, 105a/3, 105a/7, 105b/1, 105b/7, 105b/8, 106a/1, 106a/11, 106b/5, 106b/7, 107a/2, 107a/4, 107a/8, 107b/1, 107b/3, 107b/5, 107b/13 (2), 108a/6, 108b/2, 108b/3, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109b/2, 109b/3, 109b/9, 109b/10, 109b/11, 109b/13, 110a/4, 110b/2, 110b/3, 110b/5, 111a/2, 111a/4, 111a/5, 111b/2, 111b/3, 111b/4, 111b/4, 111b/7, 111b/8, 111b/9, 113a/3, 113a/8, 113b/6, 113b/8, 114a/2, 114a/5, 114b/7, 114b/11, 115a/4, 115a/5, 115a/6, 115a/8, 115a/12, 115b/10, 115b/10, 116a/3, 116a/13 (2), 116b/6, 117a/3, 117b/5, 117b/7, 117b/12, 119a/2, 119a/7, 119a/8, 119a/11, 119b/11, 119b/13, 120a/6, 120a/10, 120b/1, 120b/6, 120b/7, 121a/1, 122a/2, 122a/10, 122b/3, 122b/3, 122b/10, 122b/13, 123a/8, 123a/9, 123b/5, 123b/7, 123b/10, 124a/3, 124a/4, 124a/5,

124a/7, 124a/8, 124a/11 (2), 124b/1 (2), 125a/8, 125b/10, 125b/13, 126a/3, 126a/5, 126a/7, 126b/1, 126b/7, 126b/13, 127a/1 (3), 127b/6, 127b/8, 127b/13, 128a/3, 128a/6

né üçün ki "Çünkü" 101b/5

kibi *Gibi*

k. 30a/7, 78b/2, 78b/3, 82b/2, 103b/3

kiçik *1. Küçük*

k. 25a/8, 42b/3, 49b/1, 52b/2, 52b/3, 71b/6, 72b/2, 74a/9, 114b/10 (2)

k. +dür 7b/2

k. +ge 4a/10, 42a/9

k. +ler 14a/6, 40b/7

k. +lerni 125a/3

k. ölüm "uyku için kullanılan bir tabir" 49b/1

k. bala "küçük çocuk" 104b/9

k. bol- "küçük olmak" 80b/1

k. tut- "kendini halktan, insanlardan üstün tutmamak, üstün görmemek" 26a/2-3, 125a/4, 126a/2

2. Makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse

k. 26b/3, 120b/3

k. +ge 121b/6

k. +ler 55b/4

k. +lerge 84a/2

k. +lerni 53a/1

3. Çocukluk, küçüklük

k. 75a/3

4. Zayıf, güçsüz, hakir

k. bol- "güçsüz olmak, zayıf olmak, hakir olmak" 80b/1

kiçiklik *1. Makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olma*

k. 26b/3

kifāyet (Ar.) *1. Yetişme, kâfi olma, yeterlik*

k. 17b/5

k. tap- "yeterli gelmek, yeterli olmak, kâfi gelmek" 101b/1

k. ḳıl- "bir işi yapabilecek güçte olmak, yetmek, bir şeyi yapabilecek yeterlilikte olmak" 111a/7

2. Yeterli miktarda, yeterli derecede

k. 114a/6

3. Yeterli olacak şekilde

k. +dür 120b/7

kifl (Ar.) *Bir kimsenin veya bir şeyin bakımını üstlenme, bakımını yapma, bakma*

k. +inĝğa 53b/7

k. +inĝğa al- "bakımını üstlenmek, bakmak" 53b/7

kift (Far.) *Omuz*

k. +i 69b/6

kim I *Soru zamiri, kim*

k. 17a/7, 20b/11, 56a/8, 108a/6, 112a/12

k. +dür 12a/5, 67b/10, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 76b/12

k. +ge 31b/4, 39a/2

kim II *krş.* **ki**

k. 1b/11, 2a/2, 2a/11, 2a/12, 2b/10 (2), 3a/1, 3a/2, 3b/9, 4b/7, 4b/11, 5a/6, 5a/10, 5a/12, 5b/10, 6a/5, 6a/13, 6b/10, 7a/9 (2), 7a/11, 7b/1, 7b/7, 7b/8, 7b/12, 11a/4, 11a/8, 11a/12, 11b/1, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 11b/7, 11b/11, 12a/5, 12a/6, 12a/7, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 13b/12, 14a/12, 15b/2, 15b/13, 16a/7, 16a/8, 16a/11, 17a/3, 17a/4, 17a/7 (2), 17a/9, 17a/13, 17b/2 (2), 17b/3, 17b/9, 18a/5, 18b/3, 18b/12, 19a/8, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19b/7, 20a/12, 20b/6, 20b/7, 21a/6, 21a/11, 21b/5, 21b/9, 21b/11, 23a/2, 23b/6, 23b/10, 23b/11, 24a/2, 24a/2, 25a/3, 25a/6, 25a/8, 25a/10, 25b/10, 26a/1, 27a/10, 27a/10, 27b/2, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/8, 27b/11, 28a/1, 28a/2, 28a/4, 28a/5, 28b/4, 28b/8, 29a/2, 29a/3, 29b/8, 30a/5, 30b/9, 30b/12, 31a/13, 31b/7 (2), 32a/9, 32b/2, 32b/9, 33a/4, 33a/7 (2), 33a/9, 33b/6 (2), 34a/2, 34a/8, 35a/6, 35a/8, 35b/5, 36a/4, 36a/12, 36a/13, 36b/1, 37a/9, 37b/6, 37b/11, 38a/12, 38b/1, 38b/7, 38b/9, 39a/1 (2), 39a/3, 39a/6 (2), 39a/11, 39b/8, 40a/1, 40a/2, 40a/7, 41a/6, 41a/13, 41b/11, 41b/13, 42a/2, 42b/1, 42b/11, 42b/13, 43a/1, 43a/7, 44a/2, 44b/7, 45a/6, 45a/13, 45b/2, 45b/8, 46b/2, 46b/8, 46b/9, 47a/2, 47a/5,

47a/6, 47b/3, 47b/4, 47b/7, 47b/8, 48b/10, 49a/2, 50a/3, 50b/2, 50b/3, 50b/9, 50b/12, 51b/8, 51b/12, 52b/2, 52b/10, 53a/1, 53b/5, 54a/3, 54a/4, 54a/7, 54a/11, 54b/8, 55a/13, 55b/13, 56a/3, 56a/4, 56a/7, 56a/8 (2), 56a/9, 56b/4, 56b/5, 58a/3, 58a/4, 58a/8, 58a/13, 58b/8, 58b/13, 59a/1, 59a/5, 59a/8, 59b/5 (2), 59b/6, 63a/11, 65a/2, 65b/11, 66a/4, 66a/9, 66a/10, 67a/6, 67a/7, 67a/10, 67b/11, 67b/13, 73a/5, 77b/7, 78a/5, 78b/2, 80b/6, 81a/9, 81a/10, 81a/11, 81b/1, 81b/2, 81b/3, 84b/5, 85a/2, 86b/6, 87a/8, 90b/5, 90b/6, 90b/10, 90b/12, 91b/8, 92a/3, 92a/5, 97a/2, 97a/9 (2), 98a/10, 98a/11, 99a/9, 106b/9, 106b/10, 107a/10, 108a/2, 108a/6, 108a/7, 109a/9, 109a/10, 109b/4, 109b/13, 110a/1, 110a/6, 110a/12, 110b/1, 110b/6, 110b/7, 110b/9, 110b/10, 111a/11, 111a/13, 111b/1, 111b/6, 111b/9, 111b/12, 112a/4, 112a/4, 112a/5, 112a/7, 112a/10, 112a/12, 112a/13, 112a/13, 112b/2 (2), 112b/4, 112b/5, 112b/6, 112b/11, 112b/13, 113a/7, 113a/12, 113a/13, 113b/1, 113b/4, 114a/10, 114a/11, 114a/12, 114a/13, 114b/1, 114b/1, 114b/2 (2), 114b/8, 115b/2, 115b/3, 115b/13, 116a/10, 116b/2, 116b/2, 116b/10, 116b/12, 117b/8, 118a/5, 118a/13, 118b/1, 118b/9, 118b/10, 118b/13, 119a/2, 119a/2, 119a/5, 119b/12, 120a/6, 120a/11, 122a/5, 122a/8, 122a/9, 122a/12, 123a/10, 124a/12, 124b/3, 124b/5, 125a/8, 125a/9, 125a/11, 125b/1, 125b/2, 125b/5, 125b/8 (2), 125b/9 (2), 126a/8, 126b/3, 127a/6, 127a/9, 127a/11, 127a/13

kime *Gemi*

k. 73b/11, 73b/12, 73b/13

k. +ge 73b/10

kimeçi *Gemici, kayıkçı*

k. 11b/6, 11b/9, 73b/12

k. +ge 11b/11

k. +ler 11b/5

k. +lerni 11b/2

k. +niŋ̂ 11b/6

kimerse *Kimse, kişi*

k. 85a/8

k. +niŋ̂ 123a/13, 123b/2

kīmiyālıḳ (Ar.+T.) *Değerli olma, kıymetli olma, az bulunma durumu*

k. 62a/1

kim tā (T.+Far.) *Ki*

k. 124b/4

kīne (Far.) *Kin*

k. tut- "kin tutmak, kin gütmek" 79b/6-7

kir- *1. Girmek*

k. -edurġan 67b/8

k. -erde 128b/1

k. -gen 114a/5

k. -gey 128a/12

k. -gil 48b/8

k. -ip 11a/12, 15b/10, 17a/2, 48b/13, 49a/1, 49a/3, 49a/12, 54a/11, 60b/6, 60b/9, 110a/11, 125a/9

k. -ip (ögze) 113b/1

k. -medi 112a/7

k. -megil 48b/8

k. -megüsidür 42a/3, 42a/5

k. -mek 60b/6

k. -mesenŋ̂ 48b/9-10

k. -mes-mén 60b/5

k. -senŋ̂ 22b/12

2. Kendini bir topluluğa katmak, katılmak, bir topluluk içinde yer almak, insanlar arasına girmek

k. -senŋ̂ 24b/1

3. Bütünü veya bir kısmı ile sulu bir şeyin içine girmek, suya girmek

k. -senŋ̂ 24b/1

4. Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak

k. -dim 73a/13

k. -günçe 30b/10, 30b/11, 30b/13

k. -megünçe 107a/10

5. Gemi vb. bir araca binmek, girmek

k.-dük 73b/10

6. Seyahat vb. amaçla denize girmek, açılmak

k. -inŋ̂gler 96b/7

k. -mek 96b/6

7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. ! (yolġa k.) 97b/7

k. -megey (yolġa k.) 95b/2, 95b/9, 95b/10

kirā (Ar.) *Maaş, ücret*

k. +ġa 75a/6, 95b/11

k. +ġa al- "belirli bir ücret ödemek kaydıyla bir kişiyi işe almak" 75a/6, 95b/11

kirākeş (Far.) *Bir işi belirli bir ücret karşılığında yapan kişi*

k. +ge 105b/10

k. +idür 105b/10

kirgüz- *Girdirmek, sokmak*

k. -megil 73a/3, 90a/7

kirfik *Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri; kirpik*

k. +(g)ini 70b/2

k. +ini 65a/13

k. +leri 63a/5

kirlıġ *Temiz olmayan, pis, kirli*

k. 64b/4

kiryās (Far.) *Kapı, eşik*

k. +ġa (éşik k.) 70a/12

kişi *İnsan, birey, kimse, kişi; başka kişi, başka kimse*

k. 4a/8, 4a/12, 4b/2, 4b/7, 5b/6 (2), 5b/9, 6a/9, 8a/4, 8b/11, 9a/11, 10a/3, 10b/11, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/5, 12a/7, 12a/8, 12b/1, 12b/8, 12b/10, 13a/3, 13b/10, 14a/10, 14b/7, 15b/6, 15b/12, 16a/8, 16b/1 (2), 16b/3, 16b/8, 17b/5, 18a/8, 18b/11, 19a/7, 19b/7, 20b/10, 23a/3, 23a/4, 23a/6, 23a/11, 23a/12 (2), 23b/9, 23b/12, 24a/11, 24b/2, 24b/4, 25a/9, 25a/12, 25a/13, 25b/6, 25b/7, 25b/7, 25b/8, 25b/11, 26a/2, 26b/3, 26b/8, 26b/12, 27b/12, 27b/13, 28b/2, 28b/12, 29a/1, 29b/6, 30b/4, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 31b/4, 31b/5, 31b/7, 31b/9, 31b/10, 31b/11, 32a/2, 33a/11, 33b/5, 33b/7, 33b/9, 36a/3, 36a/3, 37b/12, 37b/12, 38b/3, 38b/13, 40a/3, 40b/8, 41a/11, 41b/4, 42b/3, 43a/3, 43a/5, 43a/9, 43b/4, 44a/4, 44a/5, 45a/3, 45a/7, 45a/8, 45b/2, 46a/12, 46b/5, 47a/5, 47b/5, 49b/7, 49b/8, 51b/6, 51b/10, 52a/5, 52b/2, 52b/4, 54a/8, 54a/10, 54a/11, 55a/12, 55b/9, 55b/13 (2), 56a/7, 56a/10, 56a/13, 56b/1, 57b/7, 59a/6, 60a/9, 60b/2, 60b/7, 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/2, 61a/12, 61b/1, 62a/8, 62a/8, 62a/10, 62a/12, 62b/4, 66a/6, 67b/12, 68a/2, 68a/9, 68a/9, 68a/10, 68a/13, 69a/3, 69a/4, 69b/6, 71b/6, 71b/9, 72a/1, 71b/10, 72a/4, 73a/5, 73b/12, 73b/13, 77a/12, 77b/1, 78b/6, 79a/12, 79b/1, 79b/4, 79b/11, 80a/10, 81a/1, 81a/6, 82a/13, 83a/3, 83a/5, 83a/6, 83b/6, 83b/7, 83b/13, 84a/5, 84a/6, 84a/11, 84b/2, 84b/5, 84b/8, 84b/11, 84b/13, 85b/6, 85b/10, 86a/7, 86a/9, 86a/13, 86b/1, 86b/2, 86b/6, 87a/6, 87b/1, 88b/4, 89a/6, 89b/8, 90b/2, 90b/3, 90b/12 (2), 90b/13, 91a/4, 91a/6, 91a/10, 91a/13, 91b/7, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/10, 93b/1, 93b/5, 93b/8, 93b/11, 93b/12 (2), 93b/13, 94b/12, 95a/1, 95a/8, 95a/11, 95b/6, 95b/13, 96a/9, 97a/1, 97a/1, 97a/12 (2), 97b/6, 97b/7, 101b/7, 104a/4, 104a/6, 104b/11, 105b/11, 106b/2, 106b/6, 106b/9, 107a/1, 107a/1, 107a/11, 107a/12, 108a/4, 108a/10, 108b/6, 108b/9, 110a/4, 110a/7, 111a/8, (2), 111b/7, 111b/12, 112a/8, 112a/9, 113a/7, 113a/9, 115a/12, 115b/13, 116a/3, 116b/2, 118a/2, 118a/4, 118a/6, 118a/7 (2), 118a/9, 119b/13, 120b/7, 122a/13, 122b/2, 123b/6, 125a/9, 125b/3, 125b/4, 125b/8, 125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/12, 126b/9, 127b/9, 127b/9, 127b/10

k. +de 2a/9, 118b/1, 119a/2

k. +din 13a/12, 25b/12, 26b/9, 26b/11, 27a/10, 47a/5, 56a/12, 75a/2, 80a/6, 83a/11-12, 83a/12-13, 83b/9, 84a/2, 86a/13, 88b/4, 95b/5, 96a/11, 115a/1 (2), 120a/13

k. +dür 15b/12, 17a/10, 18a/7, 26b/2-3, 26b/7, 76b/4, 76b/5

k. +dürler 76b/7-8, 76b/11

k. +ge 10a/3, 10b/1, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/13, 12a/13, 12b/9, 14b/13, 16b/3, 21a/3, 22a/9,

22b/10, 24a/11, 25b/10, 26b/5, 27a/5, 38a/11, 40a/7 (2), 40b/8, 42b/8, 45a/5, 48b/4, 49a/7, 54b/7, 56b/10, 58a/5, 59b/8, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 62a/3, 62a/4, 66a/11, 68a/9, 72b/10, 73a/2, 75a/7, 76a/3, 76a/4, 76b/13, 77a/1, 80b/3, 83b/4, 83b/8, 83b/12, 85b/10, 86a/5, 86a/9, 91b/11, 93b/5, 95a/13, 96a/3, 97b/1, 102b/5 (2), 104b/4 (2), 105a/6, 105b/11, 107a/5, 107a/8, 107b/1, 107b/10, 111b/9, 113a/6, 113b/13, 114a/1, 114b/3, 118b/11, 119b/5, 119b/8, 119b/9, 119b/10, 120b/3, 121b/10, 122a/12, 124b/10, 126a/11, 128a/9

k. +ler 18a/9, 41b/3, 41b/6, 42b/2, 62b/3, 78a/10, 79b/5, 83b/5, 84a/1, 96a/8 (2)

k. +lerdin 12b/4

k. +lerge 10b/1, 27b/4-5

k. +lerni 13a/5, 58a/13, 106b/8

k. +lerniŋ̂ 37b/8

k. +ni 15b/11, 25b/9, 25b/10, 26a/3, 26b/9, 40b/1, 42a/13, 44b/11, 46b/13, 56b/2, 56b/9, 58b/5, 59a/10, 66b/5, 73a/5, 76a/11, 77a/13, 78a/3, 78a/3-4, 79a/13, 79b/1, 79b/10, 82b/9, 83b/10, 83b/11, 84a/5 (2), 84a/9, 92a/9, 95b/11, 96a/11, 96a/13, 96b/1, 100a/8, 106b/10, 107b/2, 107b/8, 107b/13, 112a/8, 115a/6, 115a/8, 117b/5, 117b/7, 117b/8, 117b/9, 118a/1, 119b/13, 124b/10, 126a/13-126b/1, 126b/3

k. +niŋ̂ 5a/8, 9a/11, 12b/3, 13a/5, 14b/13, 17b/10, 17b/11, 20a/3, 20a/5, 20b/3, 21a/5-6, 23b/5, 24b/5-6, 29b/13, 31a/9, 33b/3, 33b/6, 33b/9, 34a/12, 40a/8, 40b/3, 42b/8, 43b/5, 44b/6, 47a/8, 49b/2, 54a/9, 56a/1, 56a/9, 58a/11-12, 58a/13, 60a/4, 60a/5, 60b/7, 66a/10-11, 66b/10 (2), 67b/2, 68b/5, 69b/7, 72a/12, 78a/3, 79a/8, 83a/7, 84a/1, 84a/8, 84a/13, 85b/5, 88a/7, 90b/7, 90b/10, 91a/1, 92a/5, 92a/6, 93a/8, 95a/9, 95b/13, 96a/9, 96b/10, 97b/4, 102a/11-12, 102a/12, 104a/3, 104a/4, 104a/11, 107b/4, 109a/12-13, 114b/9, 118a/12, 120b/1, 123a/12, 123b/1, 126a/12, 128a/11, 128b/4, 128b/7, 128b/12, 128b/13 (2)

k. +sén 61a/1

k. +si 82b/9

ki tā (Far.) *Ki, -sın diye*

k. 21b/4-5, 56b/4, 57a/9, 59a/10, 60a/6, 67b/6, 71b/8, 75b/3

kitāb (Ar.) *1. Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser; kitap*

k. 9a/8, 64b/12, 87a/9, 88b/6, 103a/1

k. +da 25a/1, 44b/8, 86b/7, 99a/11, 103a/2

k. +daki 109b/11

k. +dın 92a/13, 99b/2

k. +ġa 21a/4, 126b/2

k. +ıda 99a/11, 99b/9, 100a/1

k. +ıdın 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12

k. +ım 103a/3

k. +ımda 109b/4

k. +ını 100a/5

k. +larda 55b/7, 100a/3

k. +larġa 88a/11

k. +larıda 20a/8, 30b/10

k. +larını 108b/8

k. +nı 88a/8

k. +nıŋ̂ 87a/5

muṣannif-i k. "kitabın yazarı, müellifi" 12b/2

k.-ı temkin "temkn kitabı" 35b/3

k. -ı Mizāc "metne göre mizaç bahsini konu edinen Calinus'a (Galenos) ait bir kitap" 99a/12

k. -ı Nabż "metne göre nabız bahsini konu edinen Calinus'a (Galenos) ait bir kitap" 99a/12

k.-ı Ḥamlet "metne göre Calinus'a (Galenos) ait olduğu belirtilen Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü" 99b/12

2. Kutsal kitap

k. +larını 3b/5

3. Kur'ân-ı Kerîm

k. +ıda 3a/6, 20a/7

kitābet (Ar.) *1. Bir hükmü ve kararı bildiren yazı*

k. ḳıl- "yazı yazmak" 19b/1

2. Mektup, yazı

k. +leri 111a/10

Kitābü'l-ʿilel ve'l-Emrāż (ea) *Metinde zikredilmiş bir tıp kitabı*

K. +da 99b/1

ḳoġla- *1. Kovmak, defetmek*

ḳ. -ġıl 20b/12

2. Peşinden koşmak, peşinden gitmek, kovalamak

ḳ. -maġıl 116a/12

ḳoḫluḳ *Çirkin*

ḳ. 73a/3

ḳ. +ġa 77a/1

ḳol *1. El, kol*

ḳ. 4b/11, 12a/2, 40b/13, 53a/9, 105b/9

ḳ. +daḳıġa 57b/12

ḳ. +daḳını 26b/6

ḳ. +dın 44a/13, 57a/2, 57b/11, 58a/1, 94a/9, 107a/4

ḳ. +ġa 13b/1, 26b/6, 32b/2, 45b/7, 56b/13,b 57a/1, 57b/11, 58a/1, 58a/9, 59a/13, 59b/5, 77b/8, 77b/10, 87a/6, 87b/13, 91a/8, 111a/4, 111a/12, 111b/8

ḳ. +ı 16b/1, 53b/5, 93a/3

ḳ. +ıda 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12

ḳ. +ıdın 44b/6

ḳ. +ıġa 56a/4, 72a/8, 96b/10, 118b/3

ḳ. +ını 100a/10

ḳ. +ları 53a/8, 53a/9, 62b/5, 63b/7, 64a/11

ḳ. +larınıŋ̂ 63a/10, 63b/2, 69b/4

ḳ. +um 54a/5, 82b/7

ḳ. +umnı 82b/7

ḳ. +uŋ̂ 53a/10, 53a/12

ḳ. +uŋ̂da 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5

ḳ. +uŋ̂dadur 72a/1

ḳ. +uŋ̂dın 9a/12, 68b/2, 107a/3

ḳ. +uŋ̂ġa 57a/5-6, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11

ḳ. +uŋ̂nı 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1

ḳ. yıġ- "el çekmek" 4b/3, 14a/13

ḳ. +dın két- "elden çıkmak" 44a/13, 57b/11, 107a/4

ḳ. +ġa kél- "elde etmek, kazanmak" 26b/6, 57a/1, 57b/11, 58a/1

ḳ. +ġa kéltür- I "elde etmek, kazanmak" 32b/2, 56b/13-57a/1, 58a/9, 59a/13, 77b/8, 91a/8

ḳ. +ġa kéltür- II "Himaye altına almak, kontrol altına almak" 77b/10, 111a/4, 111b/8

ḳ. +ġa kéltürgeli bol- "himaye altına alabilmek, kontrol edebilmek" 111a/12

ḳ. +ġa bér- "bir şeyi bir kişiye vermek, bir kişiye geri vermek" 59b/5

ḳ. +(uŋ̂)nı ḳısḳa tut- "korumak, muhafaza etmek" 28a/1

ḳ. +ġa kéltürgen bol- "elde etmiş olmak, kazanmış olmak" 87b/13

ḳ. +(uŋ̂)ġa kéltür- "elde etmek, kazanmak" 57a/5-6, 88a/2, 93a/7

ḳ. +(uŋ̂)ġa kél- "elde etmek, kazanmak" 57a/7

ḳ. +(uŋ̂)ġa kéltür- "ilim sahibi olmak, ilim elde etmek, öğrenmek" 88a/1

ḳ. +ġa kéltür- "bir mesleği öğrenmek, elde etmek, bir mesleği eline almak" 87a/6

ḳ. +(uŋ̂)ġa kéltür- "kontrol altına almak, kontrol altında tutmak" 89a/9

ḳ. +ıdın kél- "yapabilmek, yapma kudretine sahip olmak, becerebilmek, (kişinin) elinden gelmek" 44b/6

ḳ. +ıġa bér- "bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 56a/4

ḳ. +dın iber- "elden çıkarmak, kaybetmek" 57a/2, 58a/1-2

ḳ. +(uŋ̂)da tur- "elinde durmak, var olmak" 57a/12

uşşaḳ ḳ. "parmak" 63a/9-10, 63b/1-2, 63b/7

ḳ. +uŋ̂dın kél- "bir şeyi yapabilmek, bir şeyi yapma imkânına sahip olmak" 68b/2

ḳ. +dın çıḳar- "teslim etmek, vermek, elinden çıkarmak" 94a/9

ḳ. +ıġa taşla- " bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 96b/10

ḳ. +(uŋ̂)ġa al- "elde etmek, karşılığını almak, yapılan bir işten sonra hakkını almak" 97b/2-3

ḳ. +(uṅg)dın iber- "elinden çıkarmak, harcamak, tüketmek" 107a/3-4

ḳ. +(uṅg)nı ḳısḳa ḳıl- "birinin iş yapmasını engellemek, bir kimsenin yapacaklarına mani olmak" 114b/13

ḳ. +ıġa al- "yiğitlik, bahadırlık vb. bir özelliğe sahip olmak, vakıf olmak" 118b/3

ḳ. +ıda ḳal- "birinin bakımında, yönetiminde olmak, idaresi altında olmak" 118b/12-13

ḳ. +uṅġa baḳım bol-" bir kimsenin yardımıyla geçinmek, bir kimsenin eline bakar durumda olmak" 121b/11

2. (At için) ön ayak, ayak

ḳ. 70b/11

ḳ. +ı 70b/5 (2)

ḳ. +ını 70b/13

ḳ. +ınıṅg 71a/2, 71a/3

ḳomçaḳ *Kurbağa yavrusu*

ḳ. +nıṅg 26a/13

ḳon- *Konaklamak*

ḳ. -saṅgız 39b/3

ḳoṅg *Kıç, arka*

ḳ. +uṅgnı 21a/6

ḳop- *1. Uyanmak; kalkmak*

ḳ. -arlar 42a/6

ḳ. -ġay 52a/4, 52a/7

ḳ. -maḳnı 52a/3

ḳ. -sa 52a/5

ḳ. -up 8b/4, 36a/13

2. Yerinden kalkmak

ḳ. -ġaylar 34a/4

ḳ. -tı 23b/4, 112a/6

ḳ. -up 33b/7

ḳ. -tuṅguz 33b/9

3. Meydana gelmek, ortaya çıkmak

ḳ. -ar 28a/13

4. Ayrılmak, çıkmak, kalkmak

ḳ. -ġıl 40b/5

ḳorḳ- *Korku duymak; korkmak*

ḳ. -adur-mén 76b/9

ḳ. -ar-mén 91b/7-8

ḳ. -ġan 67a/3, 95b/7

ḳ. -ġannı 55a/5

ḳ. -ġay 74a/13

ḳ. -ġıl 29a/6, 30a/1, 77b/11, 78a/1, 80a/6, 83a/13, 108a/3

ḳ. -ma 83a/12

ḳ. -maġıl 55a/3, 79b/11

ḳ. -maḳ 80a/6

ḳ. -maḳı 114b/9

ḳ. -maydur 90b/6

ḳ. -sa 86b/1, 93b/3

ḳ. -ar-mén kim "Endişe, şüphe, tereddüt bildirmek için kullanılan kalıp ifade, korkarım ki" 91b/8

ḳorḳġaḳ *Bir kimseden veya bir şeyden korkan kimse; korkak*

ḳ. bol- I "korkak olmak" 67a/3

ḳ. bol- II "Allah'tan korkan (bir kul) olmak" 122a/2

ḳorḳunç *Korku*

ḳ. 99a/4

ḳ. +ıda 89a/13

ḳorḳut- *Korkmasına yol açmak; korkutmak*

ḳ. -maġıl 83b/13

ḳ. -maṅg 97a/10

ḳoş- *Birleştirmek, katmak, ilave etmek, eklemek*

ḳ. -ḳan 97a/10

ḳ. -up 58a/7, 91a/9, 97a/4

ḳoşal- *Eklenmek, katılmak, karışmak, dahil olmak*

ḳ. -adur 36b/3-4

ḳoşul- *Eklenmek, katılmak, karışmak, dâhil olmak*

ḳ. -maḳ 2b/3

ḳ. -sa 15b/3

ḳ. -saṅg 24b/2

ḳ. -up 82b/11

ḳ. -urlar 64b/9

ḳoy *Koyun*

ḳ. 7a/3

ḳ. +durlar 117b/6

ḳ. +ı 97a/2

ḳ. +larnı 97a/3, 97a/6, 97a/7-8, 97a/11

ḳoy- *1. Bırakmak, koymak*

ḳ. -a 11a/9, 52b/4, 53b/5

ḳ. -ar 28b/12

ḳ. -arlar 37b/11

ḳ. -dı 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2), 110a/12, 112a/5

ḳ. -dum 19b/6

ḳ. -ġan 6b/6

ḳ. -ġannı 27a/11

ḳ. -ġaylar 53b/6

ḳ. -ġıl 40b/3

ḳ. -maslar 30a/9

ḳ. -sa 6b/6

ḳ. -up 24b/4, 41a/13

ḳ. -a bér- "koyuvermek, bırakıvermek" 11a/9, 52b/4, 53b/5

2. İsim vermek, ad koymak

ḳ. -ġan 9a/6

ḳ. -ġay-sén 9a/7

3. Vermek

ḳ. -ġan 10a/6

4. Bırakmak, rahat bırakmak, salmak

ḳ. -ar 28b/6

ḳ. -maslar 34b/5

5. Bir şeyi bir yere katmak, koymak

ḳ. -arlar 33b/13 (2), 34a/1

6. Bir şeyi veya bir kimseyi kendi hâline bırakmak

ḳ. -ġıl 75b/6

ḳ. -may 50b/13

öz ḥāliġa ḳ.- "kendi hâline bırakmak" 50b/13, 75b/6

7. Bir şeyi yapmak için bir kimseye izin vermek, bir kimseyi serbest bırakmak

ḳ. -maġay 92b/11

ḳ. -mas-siz 54a/4

8. Harcanılan, tüketilen bir şeyin yerine karşılığını, yenisini koymak

ḳ. -ar-mén 59b/6

ḳ. -masaŋ̂ 57a/11

9. Herhangi bir şeyi saklamak, saklamak amacıyla koymak

ḳ. -ġan 59b/2

10. Bir yere ayağını basmak, ayağını koymak, adım atmak

ḳ. -ar 70a/13

ḳ. -ġan 70b/13

ḳ. -ġıl 116b/6

ḳ. -ma 86a/4

11. Yerleştirmek, koymak

ḳ. -a (ḳoya'l.) 70b/13

ḳ. -ġay 95b/3

ḳ. -uŋ̂lar 82b/7

ḳoya'l- "yerleştirebilmek, koyabilmek" 70b/13

12. Kendi menfaatinden vazgeçip menfaati, kârı karşı tarafa bırakmak

ḳ. -ġay-sén 96a/7-8

13. Bir kimseyi bir işe yerleştirmek, bir kimseye iş tevdi etmek, bir kimseyi işin başına koymak, bir kimseyi görevli olarak bir yere koymak

ḳ. -ar-sén 115a/6, 117b/8

ḳ. -ġan 118b/6

ḳ. -ġıl 115a/7

ḳ. -up 118b/11

ḳ. bér- "koyuvermek, yerleştirivermek" 118b/11

14. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ḳ. -adurġan (dāġ ḳ.) 65b/3

ḳ. -ar (baş ḳ.) 35b/7

ḳ. -arlar (aṭ ḳ.) 35a/10

ḳ. -arlar (at ḳ.) 124a/6

ḳ. -ġay-sén (ornıġa ḳ.) 57a/10

ḳ. -ġay-sén (aṭ ḳ.) 73a/8

ḳ. -madı 19a/2

ḳ. -maġay (ayaġ ḳ.) 128b/12

ḳ. -maġıl (girev ḳ.) 59b/8

ḳ. -maġıl (ḳademiŋ̂ni kéyin ḳ.) 116b/5

ḳ. -maḳdın (ᶜayb ḳ.) 47a/4

ḳ. -maḳdur (aṭ ḳ.) 73a/9

ḳ. -sa (ḳadem ḳ.) 127b/10

ḳ. -saŋ̂ (ḳadem ḳ.) 116b/5

ḳ. -updurlar (endāze ḳ.) 33a/3

ḳ. -updurlar (aṭ ḳ.) 104b/6-7, 104b/7-8

yanġalı ḳ- "geri dönmesine izin vermek, (bir kimseyi) misafir olarak ağırlamak isteyip bırakmamak" 19a/2

16. Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar

ḳ. -ar (körgeli ḳ.) 51a/9

ḳ. -masa (uyuḳlaġalı ḳ.) 50a/1

ḳ. -mas-mén (oynaġalı ḳ.) 54a/3

ḳ. -mas-mén (çıḳḳalı ḳ.) 111b/7

ḳoyçı *Çoban, koyun çobanı*

ḳ. 97a/5, 97a/8, 97a/9, 117b/6 (2)

ḳ. +ġa 97a/4

ḳ. +lar 117b/6

ḳ. +sı 97a/2

ḳoydur- *Birinin bir şeyi bir yere koymasını, katmasını sağlamak; koydurmak*

ḳ. -urlar 33b/13

ḳoyı *Aşağı, alt, aşağı doğru*

ḳ. sal- "(başı) aşağa eğmek" 33b/3, 109a/3

köç *Eş, zevce, hatun*

k. +i 81a/3

köçür- *Geçirmek*

k. -ür (kün k.) 45a/8

k. -ür-mén (kün k.) 5b/12

kögüs *Göğüs*

k. +(kögs)i 69b/4

köhne (Far.) *1. Eski, eskimiş, zamanı geçmiş, kullanımdan kalkmış*

k. bol- "eskimek, kullanımdan kalkmak, tedavülden kalkmak" 59b/3

2. Kadim, eski

k. 77b/2

köhnesāl (Far.) *Yaşlı*

k. 13a/7

kök *Mavi, yeşile çalan mavi*

k. 64a/8

k. +ge 64a/11

k. köz aṭ "mavi gözlü at" 70b/8

köm- *Bir şeyi muhafaza etmek, saklamak vb. amaçlarla yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek; gömmek*

k. -er-sén 59b/5

k. -gil 59b/4

kömük *Köpük*

k. +i 101a/3

kön̂gül *1. Gönül*

k. 4a/2, 35b/1, 36b/3, 43b/10, 44a/6, 44b/2, 44b/5, 51b/5, 66b/2, 78a/7, 78b/2, 79a/7, 84b/4, 94a/8, 109b/8

k. +de 9b/4

k. +ge 20b/5, 43a/1, 44a/5, 44b/1

k. +(kön̂gl)i 19a/12, 20b/4, 42a/7, 66b/6, 124b/6

k. +(kön̂gl)ide 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5

k. +(kön̂gl)idin 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7

k. +(kön̂gl)ige 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13

k. +(kön̂gl)in 119b/4

k. +(kön̂gl)üm 49b/11, 91a/5, 94a/7

k. +(kön̂gl)ümde 74a/2

k. +(kön̂gl)ümdin 81a/13

k. +(kön̂gl)ümge 110a/7

k. +ni 43b/6, 44a/7, 44b/2, 45a/11, 49b/12, 79b/2, 116b/9, 127b/2, 127b/13

k. +nin̂g 44a/9

k. +(kön̂gl)ün̂g 27b/1, 27b/7, 43b/5

k. +(kön̂gl)ün̂gde 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6

k. +(kön̂gl)ün̂gge 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13

k. +(kön̂gl)ün̂gni 7a/4, 12b/7, 34b/6-7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1

k. közi "kalp gözü" 13b/11, 24b/11

k. baġla- "güvenmek, inanmak" 19a/2, 20a/9, 80a/3-4

k. baġla- "candan sevmek, sevmek, gönül vermek" 47a/10, 57a/12, 67a/4, 76a/4, 77a/1, 79a/3

k. ḳulaġı "can kulağı, gönül kulağı" 24b/12

k. +ide kéç- "bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek, düşünmek" 72a/12

k. aġrı- "sıkıntı içinde olmak, kederlenmek, üzülmek" 79a/7

k. üz- "kırılmak, üzülmek, incinmek" 79b/3

k. üz- "vazgeçmek, feragat etmek, beklemek, ummak" 94a/1

k. +in al- "birini sevindirmek, hoşnut etmek, mutlu etmek, birinin gönlünü almak" 119b/4

k. +i arıġ "içinde kötülük bulunmayan, gönlü temiz" 124b/6

2. Sevgili, eş, dost

k. 51b/9

könŋüllüg *Gönüllü*

k. bol- "gönüllü olmak" 55a/3, 124b/5

könŋülsiz *1. İsteksiz, gönülsüz krş.* **könŋülsüz**

k. (bī-dil k.) 115b/10

k. bol- "bir şeyi veya kişiyi istemez durumda olmak, isteksiz olmak" 118b/5

könŋülsüz *krş.* **könŋülsiz**

k. bol- "isteksiz olmak, gönülsüz olmak" 55b/5

köp *1. Çok*

k. 13a/7, 15b/11, 18a/6, 31a/11, 31b/1, 31b/12, 39a/10, 46a/11, 47b/9, 47b/12, 48a/2, 49a/9, 49b/13, 116b/7

k. +dür 21a/3

2. Çok iyi, çok iyi bir şekilde, sıkı

k. 111a/10

kör- *1. Görmek*

k. -di 11b/6, 18b/12, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/5-6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10

k. -düm 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2)

k. -dünŋ 65b/8

k. -e (köra'l.) 117a/11

k. -edurġan 31a/9-10, 33b/9

k. -er 5b/1, 17b/11, 44a/5, 54b/8

k. -erler 9b/11, 14a/11

k. -er-sén 2a/3, 14a/9, 14a/10, 116b/3

k. -ey 112b/9

k. -geli 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2)

k. -gen 5b/2, 66a/12, 106a/4

k. -gende 43b/12

k. -geni 47a/12

k. -genni 81b/10-11

k. -gey 107b/13

k. -gil 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6

k. -mediŋ 110b/10

k. -megenni 5a/12, 5b/1

k. -megey 35b/11

k. -megünçe 11b/4, 76a/11, 117a/2

k. -mek 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 123a/6

k. -mekdür 69a/9

k. -mekge 44b/11

k. -mekniŋ 44a/8

k. -mes 70a/13, 81b/11

k. -mese 16a/11

k. -mesge 91b/7

k. -mes mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6

k. -mey 97b/8

k. -meydür 16b/8

k. -meydurġan 106a/3

k. -se 14a/10, 19a/7, 70a/7, 108a/1

k. -seler 55a/1

k. -seŋ 5a/12, 14a/8, 32b/2

k. -üp 5b/10, 82b/8, 90b/10, 91b/7

k. -edurġan bol- "görmüş olmak" 31a/9-10

k. -geli ḳoy- "ortaya koyabilmek, görebilmek" 51a/9

k. -mesge sal- "görmezden gelmek" 91b/7

k. -geli kél- "görmeye gelmek, görmek amacıyla gelmek, görmek için gelmek" 113b/1

köra'l- "görebilmek" 117a/11

2. Belirli bir zaman içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak, şahit olmak, bir olayı görüp şahit olmak

k. -gen 18b/9 (ögze)

k. -gen 65b/11

k. -gey-mén 18b/9

k. -güsidür 74b/5

k. -medim 119b/8

k. -üpdür-mén 94b/13

k. -gen bol- "şahit olmuş olmak, yaşamış olmak, tanık olmuş olmak" 65b/11

3. Anlamak, kavramak, fark etmek

k. -er 31a/3, 31a/4

k. -di 19b/6

k. -mep 31a/3-4, 31a/5

k. -üpdür-mén 25a/3

4. ... olarak kabul etmek, ... olarak değerlendirmek, şöyle veya böyle değerlendirmek

k. -erler 29a/12

k. -gil 86a/13

k. -megil 56a/12, 67a/9, 81b/9

k. -üp 81b/9

k. -üpdürler 94a/6

5. Düş görmek, görmek

k. -üpdür 20b/13

6. ... ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek, nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine yapılmak, maruz kalmak, duçar olmak

k. -er-sén 55b/3

7. İncelemek, dikkatli bakmak

k. -erler 62b/4

k. -gey-sén 62b/10

k. -se 62a/7

8. Bir kimseyi görmeye gitmek, ziyaret için gitmek

k. -gil 68a/3

9. Tecrübe etmek, gözlemleyerek öğrenmek, ata anadan öğrenmek

k. -üp 72b/6

10. Tanımak, bilmek, aşina olmak

k. -megen 96a/10

11. Tecrübe etmek, yaşamak, gözlemlemek, görmek

k. -gen 100a/3

k. -mek 96b/6

k. -ün̂gler 96b/8

k. -gen bol- "tecrübe kazanmak amacıyla gözlemiş olmak, gözlemlemiş olmak" 100a/3

12. Dikkate almak, teveccüh etmek, meyletmek

k. -gil 109b/6, 109b/7

13. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -di (tüş k.) 20b/7

k. -edür (tüş k.) 51a/6

k. -gen (ᶜazī̲z k.) 66a/5-6

k. -gen (ġayr k.) 72b/9

k. -genni (ᶜazī̲z k.) 66a/6

k. -gey-sén (fāyide k.) 68b/10

k. -gey-sén (s̲emere k.) 87a/7

k. -gey-sén (menfaᶜat k.) 93a/7

k. -ün̂gdür (s̲emere k.) 87b/8

k. -me (ẖ̲ᵛār k.) 83b/13

k. -megey (ẖ̲ār k.) 74a/12

k. -megey (istiḥāle k.) 77b/13

k. -megil (revā k.) 5a/4, 6b/10, 7b/6, 85b/9

k. -megil (tan̂g k.) 25b/4

k. -megil (ẖ̲ᵛār k.) 102b/9

k. -megil (pesend k.) 117a/4

k. -megil (yüz k.) 121b/11

k. -mepdürler (ẖ̲ūb k.) 36b/1

k. -mes (lāyıḳ k.) 47a/10

k. -mesen̂g (ġayr k.) 72b/10

k. -mes-sén (s̲emere k.) 87b/7

k. -mes-mén (ẖ̲ūb k.) 72a/9-10

k. -meydürler (ẖ̲ūb k.) 66a/12

k. -se (yaẖ̲şılıḳ k.) 66a/8, 77b/6,

k. -se (ẖ̲ᵛār k.) 80b/1

k. -üp (ẖ̲ᵛār k.) 80b/1

körgüz- *1. Göstermek*

k. -düm 73b/4

k. -üp 14a/2

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -gil (saᶜy kūşiş k.) 46b/12

k. -gil (teraẖ̲ḥum k.) 55b/10

körküm *Gösterişli*

k. ve heybetlig bol- "gösterişli ve heybetli olmak" 52b/2-3

körset- *1. Göstermek*

k. -gil 12b/6, 22b/13, 24a/12, 74a/12

ḳ. -gey (yol k.) 3a/11

k. -güçi (yol k.) 3a/2

k. -ip 80b/5, 92a/1
k. -megey 95b/8
k. -megil 73a/2
k. -seŋ̂g (ġayr k.) 72b/11
k. -ti 94b/10
k. -tim 92a/3
k. -tiŋ̂g 12b/6
k. -ür 11a/6, 66a/3
2. Bir hâli, bir niteliği ortaya koyacak tarzda davranmak, bir hâli, bir niteliği göstermek
k. -ipdür (yüz k.) 87a/3
k. -kil 39a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6
k. -me 107b/11
k. -megil 80a/2, 120a/2
3. İşaret etmek, yol vb. tarif etmek
k. -ip 95b/6

körün- *1. Görünmek*
k. -edurġan 62b/5-6
k. -di 45b/8
k. -geli 62b/6,
k. -gen 47a/11
k. -geni 47b/1
k. -günçe 119b/9
k. -megey-sén (ḥāḳ̄ir k.) 117a/12
k. -meki 47b/1
k. -mekni 47a/11
k. -meydür 28b/5
k. -se 16b/6, 100b/11
k. -seŋ̂g 47a/13
k. -ür 13b/12, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6
k. -geli bol- "görünebilmek" 62b/6
2. İzlenim uyandırmak; ... olduğu hissini vermek, görünmek
k. -se 37b/10
k. -ür 52b/3
k. -ürler 86b/3

körünüş *Görüşme, huzura çıkıp padişah vb. ile görüşme*
k. 17a/1, 110a/9
k. bér- "görüşmek için icazet vermek, izin vermek" 17a/2, 110a/11

körüş- *Görüşmek*
k. -mekge 9a/6
k. -mekni 44a/6

köter- *1. Ortadan kaldırmak, gidermek*
k. -gey 128b/7
k. -gil 83a/1, 124b/13
k. -güçi 88a/7
k. -mek 7a/13, 15a/1
2. Kesmek
k. -megil 26a/12
3. Götürmek, kaldırmak, taşımak
k. -me 27a/11
k. -mek 44b/9
üstün köter- "yukarı kaldırmak, taşımak" 27a/11
4. Yüklenmek, üstlenmek
k. -ip 29a/7
5. Herhangi bir yiyeceği yemek için ağza götürmek, yemek için kaldırmak
k. -ip 33b/5
6. Katlanmak, tahammül etmek, dayanmak
k. -mesler 41a/11-12
7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
k. -gey-sén (aṭ k.) 56b/13
k. -gil (minnet k.) 39a/10

kötlük *Kıç, arka taraf, makat*
k. +i 69b/11, 69b/13

köy- *1. Yanmak*
k. -edür 123a/13
k. -er 45a/6
k. -mes 8b/8
k. -üp 90a/13
k. -üp két- "yanmak, boşa gitmek, zayi olmak" 90a/13, 128a/1
2. İçi sızlamak, içi acımak, içi yanmak
k. -üp 91a/5

köz *1. Görme organı; göz*
k. 4b/11, 13a/10, 17b/11 (2), 31a/10, 42b/1, 44a/5, 62b/8, 62b/10
k. +din 51a/1
k. +i 13b/11, 53b/13, 69b/13, 70a/2, 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5
k. +ide 70b/2 (2)

k. +idin 11a/9
k. +ige 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, 117a/11
k. +ini 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11
k. +inin̂g 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1
k. +leri 11b/6, 24b/10, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, 69b/3
k. +lerinin̂g 64a/7
k. +nin̂g 65a/11
k. +üm 54a/5
k. +ümge 54a/5
k. +ümnin̂g 31a/10
k. +ün̂g 115b/12
k. +ün̂gge 47a/13, 66a/2, 109a/10
k. +ün̂giz 54a/6
k. +ün̂gni 44b/4, 117a/1
k. sal- "bakmak" 13a/10, 62b/7, 106a/3
k. tut- "beklemek, ummak" 42b/1, 84a/8
k. nūrı "çok sevilen, çok değer verilen, göz nuru" 31a/10
kök k. aṭ "mavi gözlü at" 70b/8
ᶜaḳlnın̂g k. +i tikilgen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6
k. +(i)ge sürt- "âdet üzere mektup vb. şeyi öpüp başının üzerine koymak" 112a/2
k +(ün̂g) tüş- "dikkatlice bakmak, gözünü ayırmamak, gözü takılmak, görmek" 115b/12
dānişmendlik k. +ini oçuḳ tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8
2. Bakma, bakış, nazar
k. +i 26b/3
k. +ide 32b/10, 64a/5
3. Ele alış tarzı, görüş, bakış açısı
k. +i 117a/7
4. Gözlü, gözü olan
ḳara k. "siyah gözlü" 71a/9
közle- *Gözetmek, önem vermek*
k. -gey 68b/1
k. -y (közley al.) 68b/2
közlüg *Gözü olan; gözlü*
şehlā k. "ela gözlü" 63a/10, 63b/3
ḳuçaġla- *Sarılmak, kucaklamak*
ḳ. -p 21a/6
kūçe (Far.) *Çarşı, pazar*
k. (k. bāzār) 89b/13
ḳuçḳaç *Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş; serçe*
ḳ. 96b/2
kūdek (Far.) *Çocuk*
k. 11a/5, 24b/4, 24b/6, 94b/11
k. +ler 11a/5, 12b/11, 24b/8-9, 52b/8, 60a/1, 121b/6
k. +lerdin 105a/12
k. +lerge 19a/12-13
k. +lerige (yaş k.) 68a/6
ḳudret (Ar.) *Güç; kudret*
ḳ. 2a/1, 2a/4, 6a/13, 7b/5 (2)
ḳ. +i 5a/6, 5a/8, 5a/9, 26b/8, 32a/3
ḳ. +in̂g 10b/13, 12b/4, 24b/3, 36a/13, 41a/7, 42b/4, 44a/3, 48a/10, 59b/8, 73a/10, 88a/1, 96a/13, 104a/9, 117b/11, 124a/11
ḳ. +i bol- "gücü olmak, gücü yetmek" 26b/8
küçi ve ḳ. +i bol- "gücü ve kuvveti olmak" 32a/3
ḳ. tap- "güç bulmak, kuvvet bulmak" 54b/11
ḳ. +i(n̂g) yét- "gücü yetmek" 73a/10, 88a/1, 96a/13, 124a/11
ḳuduḳ *Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur; kuyu*
ḳ. 19a/5, 19b/4, 127a/6
ḳ. +dın 127a/7
ḳ. +ġa 80a/4, 127a/12
ḳ. +nı 19b/2
kūh (Far.) *Dağ*
k. 93b/1
Kūhistān (ya) *İran'da yer alan bir şehir*
K. 81a/7
K. +da 125a/8

ḳul *Kul, köle, hizmetkâr*

ḳ. 1a/4, 6b/6, 103b/4

ḳ. (ḳul dedek) 62a/4

ḳ. +ı 21a/6

ḳ. +ıdur 26b/12

ḳ. +ıġa 21a/6

ḳ. +ını 6b/5, 21a/6

ḳ. +larıġa 38a/2

ḳ. +ların͡gdın 96b/11

ḳulaḳ *Başın her iki yanında bulunan işitme organı; kulak*

ḳ. +dın 51a/1

ḳ. +ı 63b/6, 65b/9

ḳ. +(ġ)ı 24b/9, 24b/12, 113b/8

ḳ. +(ġ)ıġa 47b/2

ḳ. +ın͡gġa 85b/12

ḳ. +(ġ)ını 70a/10

ḳ. +ının͡g 69b/1

ḳ. +ları 69a/13

ḳ. +larının͡ͅg 69a/13

ḳ. sal- "kulak vermek, dinlemek" 83a/6, 84a/11, 106a/2-3

ḳ. +ın͡gġa al- "dinlemek, dikkate almak" 85b/12

ḳabūl ḳ. +ı birle éşit- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

ḳulçuluḳ *Kul olma durumu, kulluk*

ḳ. ḳıl- "kulluk etmek, kulluk görevini yerine getirmek" 86a/6

ḳulun *Tay*

ḳ. 71a/9, 71a/10

ḳumār (Ar.) *Para karşılığı ve para kazanmak için oynanan oyun; kumar*

ḳ. 41b/2, 108b/6

ḳ. +dur 41b/2

ḳumār-bāz (Ar.+Far.) *Kumara düşkün olan, devamlı kumar oynayan, kumar müptelası kimse, kumarcı; kumarbaz*

ḳ. 108b/6

ḳ. +lar 59a/9

ḳumār-bāzlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Kumarcı olma durumu, kumarcılık, kumarbazlık*

ḳ. 41b/2-3, 41b/3

ḳur- *Hazırlamak*

ḳ. -arlar 35a/12

Ḳur'ān (Ar.) *Allah tarafından Hazreti Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap, İslâm dininin temel kitabı, kelâm-ı kadim, Kur'an-ı Kerim*

Ḳ. 73a/11, 108b/7

Ḳ. +da 110b/5

Ḳ. +nı 88a/9

Ḳur'ān-ı mecīd "yüce Kur'an" 86a/10

ḳurbānlıḳ (Ar.+T.) *Kurbanlık*

ḳ. ḳıl- "kurban kesmek, kurban ibadetini yerine getirmek"7a/4

ḳurma *Yamalı*

ḳ. éginlig "yamalı elbiseli, yamalı elbise giymiş" 126b/9

ḳursaḳ *1. Mide, karın*

ḳ. 4b/11

ḳ. +ġa 114a/5

ḳ. +ı 34a/3, 63b/10, 69b/5, 69b/10, 85b/12

ḳ. +ım 11b/13

ḳ. +ın͡g 40a/10

ḳ. +ını 70b/12

2. Rahim, ana rahmi

ḳ. +ıda 102b/5, 102b/6

ḳurt *Yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan, kurt, krş.* **ḳurut**

ḳ. 19a/8

ḳ. +lardın 19a/7

ḳ. +nın͡g 19b/3

ḳuruġ *1. Boş*

ḳ. 82b/7

2. Kurumuş, kuru

ḳ. 115a/8

ḳuruġluḳ *Kuruluk, kuru olma durumu*

ḳ. +da 122b/12

ḳurut *krş.* **ḳurt**

ḳ. +lar 19a/7, 19b/4

ḳurut- *1. Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru durma getirmek; kurutmak*

ḳ. -ġıl 49a/6

ḳ. -up 100a/13

2. *Devamını bırakmayacak şekilde tüketmek, tamamen bitirmek, yok etmek*

ḳ. -up (neslini ḳ.) 56b/8

ḳuş *Kuş*

ḳ. 16a/12, 41a/13

kūşiş (Far.) *Çalışma, çabalama*

k. (saᶜy. kūşiş) 8b/2, 14a/11, 18a/1

k. +de (saᶜy kūşiş) 57b/12

saᶜy k. ḳıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 9a/2, 23a/7, 32b/2, 55a/4, 57a/1, 62a/3

saᶜy k. körgüz- "gayret etmek, çabalamak, çaba göstermek" 46b/12

k. ḳıl- "çabalamak, gayret etmek" 101a/12, 101a/13, 114b/5, 116a/10

k. eyle- "çabalamak, gayret göstermek" 124a/10

ḳuşla- *Doğan, şahin vb. bir kuşu av için göndermek, avlamaya göndermek*

ḳ. -arlar 53a/9

ḳ. -ġan 53b/2

ḳ. -ġıl 53b/1

ḳ. -maġıl 53a/13

ḳ. -maḳ 53a/10, 53a/11, 53b/1

ḳ. -maḳnı 53a/12

kūtāh (Far.) *Kısa*

k. ḳıl- "kısa tutmak, kısa kesmek" 89a/4

kūtāh-zebān (Far.) *Az konuşan*

k. 72a/5

ḳutḳar- *Kurtarmak*

ḳ. -a (ḳutḳara'l.) 55a/6

ḳutḳara'l- "kurtarabilmek" 55a/5

ḳutul- *Kurtulmak*

ḳ. -dı 39a/9

ḳ. -duñg 2b/1, 127a/13

ḳ. -ġalı 115a/1

ḳ. -ġay 72a/13

ḳ. -sa 55a/1,

ḳ. -ur-sén 13b/2, 34b/3 (2)

ḳ. -ġalı bol- "kurtulabilmek" 115a/1

ḳuvā (Ar.) *Kuvvetler, melekeler*

ḳ. 98b/6 (2)

ḳ. -yı nefsānī "nefsin kuvveti" 99a/13

ḳuvvet (Ar.) *1. Güç, etki; kuvvet, krş.* **küç**

ḳ. 98b/9, 98b/12, 99b/6, 123a/5

ḳ. +de 30b/11, 48a/7

ḳ. +iñg 75b/3

ḳ. +ini 35a/4

ḳ. +iniñg 80b/13

ḳ. +leri 111a/4

ḳ. +niñg 98b/9

maᶜcūn-ı ḳ. "kuvvet macunu" 35b/5

ḳ. -i müdrike "idrak gücü, idrak kuvveti" 98b/7 (2)

ḳ. -i ḥayvānī "hayvani güç" 99a/12

2. Manevi güç, manevi destek

ḳ. bér- "Güç vermek, destek olmak" 100a/7

ḳuvvetlig (Ar.+T.) *Kuvvetli, güçlü, dayanıklı, sağlam*

ḳ. bol- "güçlü olmak, kuvvetli olmak" 35a/3

ḳuyruḳ *Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ; kuyruk*

ḳ. +ı 69b/11, 69b/12

ḳ. +(ġ)ı 69b/4

ḳ. +nı 117b/2

it ḳ. aṭ "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

kūze (Far.) *Testi*

k. 28b/12,

k. +daḳı 28b/11

k. +ġa 28b/10-11, 29a/3, 29a/7

k. +lerde 37b/11

k. +ni 28b/9,

kübrā (Ar.) *Büyük, ulu*

taḥvīl-i k. "bebeklerin doğduktan sonraki talihleri, kaderleri" 102b/1

küç 1. *krş.* **ḳuvvet**

k. 14b/7

k. +i 32a/3

k. +i ve ḳudreti bol- "gücü ve kuvveti olmak" 32a/3

2. Zor, güç

k. birle "zorla, zor kullanarak, cebren" 111a/4

küçe- *Zorlamak, gergin hâle getirmek, (kendini) sıkıntıya sokmak*

k. -meġıl 116a/9

küdūret (Ar.) *Gam, keder, üzüntü*

k. +din 35b/1-2

k. +ni 35b/1

küfr (Ar.) *Allah'ın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme, İslâm inanç esaslarına aykırı söz söyleme; küfür*

k. 126b/2

kül (Ar.) *Bir şeyin tamamı, bütünü, hepsi, bütün, tamam*

ᶜālem-i k. "âlemin bütünü, tamamı, hepsi" 122b/6

k. +din (ᶜaḳl-ı k.) 82b/13

kül- *Gülmek*

k. -erler 29a/12

k. -di 16a/9, 39a/7

k. -gen 39a/13

k. -megeyler 27a/12

k. -megil 39a/13

k. -mes 16a/12, 119b/9

k. -üp 19b/7, 115b/12

külgek *Güler yüzlü, güleç*

k. 63a/11

külgi *Eğlence, mizah, güldürü*

k. 50a/5

külüşmek *Bir düşünceyi, bir olayı en kısa ve etkili yoldan anlatan özlü, nükteli, mizah ve hiciv unsurları taşıyan küçük hikâye, kısa, fıkra*

k. +lerni 108b/5

kümüş *Gümüş*

k. 41b/1, 59b/3, 59b/9, 116b/9

kün I *1. Gün*

k. 4a/3, 5b/13, 11a/1, 11a/6, 11b/1, 11b/5, 12a/2 (2), 12a/12, 15b/9, 16a/7, 21a/6, 23b/1, 29a/1, 31a/7, 37a/5 (2), 38b/13, 41b/13, 45b/6, 46b/2, 46b/4, 48b/9 (2), 52a/12, 52a/13 (2), 53b/13, 71a/9, 74a/6, 74b/13, 75a/9, 84b/4, 91a/3, 97a/3, 109a/6, 109b/3, 111a/11, 118b/3, 118b/5, 121a/1 (2), 125a/8

k. +de 36b/7, 45b/13, 48b/8 (3), 48b/11 (2), 59a/13

k. +din 11a/3, 12a/7, 12a/10, 14a/11, 30b/3, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 65a/9, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/4, 115b/4, 126b/5

k. +dür 52a/13

k. +ge 11a/3, 14a/11, 30b/2, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/5, 115b/4, 126b/6

k. +i 36b/12, 42a/6, 71a/6, 74b/3, 74b/13, 75a/5, 76b/8, 80a/10, 109b/4, 109b/5, 115b/12, 116b/4, 118a/3

k. +ide 5b/13

k. +ki 59a/12 (2)

k. +ler 59b/7

k. +lerde 44b/1

k. +leride 43a/12-13, 59b/1, 115b/8

k. +lerini 32b/7

k. +lerni 74a/3

k. +ni 52b/1

k. köçür- "yaşamak" 5b/12, 45a/8

bu kün "bugün" 25b/3, 25b/4, 56b/2, 97a/8

başımġa k. tüş- "başa iş gelmek, zorluklar içinde kalmak" 56b/3

bu künki "bugünkü" 59a/12 (2)

k. ötker- "yaşamak, gün geçirmek" 29a/1

k. +i kéçgü dék "gün geçirecek, idare edecek kadar" 74b/3

néçe k. "birkaç gün" 112b/1

2. Zaman, vakit

k. +leride 106b/12

kün II *Güneş*

k. 30a/6, 52a/5

kün III *Gündüz, aydınlık*

kün al- "talihi açılmak, bahtı aydınlanmak, hayat sürmek" 32b/1

künc (Far.) *Köşe, kenar, bucak*

k. (künc bulun̂g) 102b/9, 102b/10

k. +i 102b/11

küncüd (Far.) *Susam*

k. 15b/2

kündüz *Gündüz*

k. 5a/1, 11a/13, 25b/2, 33a/2, 36b/6, 50a/3, 70a/13, 91a/2, 111b/6, 111b/13,

k. +dür 11b/12

k. +ki 51b/1

k. +kiniŋ 36b/3

k. +ni 50b/3, 51b/3

kündüzlik *Gündüze ait*

k. 5a/1

küŋre- *Söylenmek, mırıldanmak*

k. -meġıl 4a/9

küreŋ *Kahverengi, yanık renk, yanık renkli (at)*

k. 69b/9

kürsī (Ar.) *Kalabalığa karşı konuşanların üstüne çıktığı yüksekçe yer; kürsü*

k. 23b/1, 23b/3, 89a/6, 89b/1, 89b/4, 89b/6, 89b/7

k. +niŋ 90a/2

küstāḫlıḳ (Far.+T.) *Saygısızlık, küstahlık*

k. +ġa 2a/9

küyev *1. Damat; güvey*

k. 76a/10, 77a/1, 77a/2, 77a/3

k. +ge 76a/9

2. Eş, koca

k. +im 81a/11

Ll

lā-aḳall (Ar.) *En azından*

l. +ıġa 38a/9

lābāzān (< Far. lâfezân) *Geveze*

l. 22a/2

lābüddī (Ar.) *Zaruri, gerekli, lazım, şart*

b. +dür 123a/13

laçin *Beyaz renkli, ayakları kırmızı bir çeşit şahin*

l. 53a/4

lāf (Far.) *Söz, kelam; laf*

l. ur- "böbürlenmek, övünmek, konuşmak" 83a/8

lafẓ (Ar.) *Söz*

l. 20b/5, 21a/7, 21a/8, 25a/7, 119b/10, 125b/13

l. +da 21a/9

l. +dın 20b/5

l. +ı 109b/7, 109b/9

l. +ını 109b/10-11

laḥd (Ar.) *Üstü kapak taşı ile örtülü, iç kenarlarına taş veya tuğla ile duvar örülmüş mezar; lahit*

l. +niŋ 25a/11

laḳab (Ar.) *Lakap*

l. 125a/2

lāl (Far.) *Dilsiz*

l. bol- "dilsiz olmak, konuşamamak" 24b/7

lām (Ar.) *Arap alfabesinin 23. harfi*

l. 110b/2, 110b/8

elif lām mīm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8

lāmise (Ar.) *Dokunma, dokunma hissi*

l. 51a/2

laŋşı- *Gevşek olmak, gevşek (konuşmak)*

l. -p 65b/9

laṭīf (Ar.) *Nazik, hoş, güzel; latif*

l. 43a/7

l. +dür 43a/4, 43a/6

l. bol- "hoş olmak, güzel olmak" 43a/3

ᶜunṣur-ı l. "güzellik, latiflik, hoşluk unsuru" 122b/7

laṭīfelig (Ar.+T.) *Nükteli, hoş, güzel*

l. 103b/11

laṭīfraḳ (Ar.+T.) *Daha nazik, daha hoş, daha güzel, daha latif*

l. 104b/10

l. ve nāzük bol- "daha hoş ve nazik olmak" 43a/8-9

lāyıḳ (Ar.) *Uygun, yaraşır; layık*

l. 2a/13, 8a/4, 10b/1, 21a/4, 23b/9, 38b/7, 53b/5, 61a/5, 66b/9, 67a/1, 71a/8, 76b/7, 76b/11, 81b/1, 109b/13, 117b/9, 119b/6

l. +dur 10a/6, 63a/11, 63a/12, 63b/5, 64a/6, 64a/10

l. +ıda 115a/7, 117b/8

l. +ıġa 37a/10

l. +ını 104a/3

l. +ıŋgızda 37b/6

l. bol- "layık olmak, uygun olmak" 3a/11, 64a/3, 74b/11

l. bol'al- "layık olabilmek, uygun olabilmek" 37a/6

l. kör- "uygun görmek, münasip görmek" 47a/10

lāzım (Ar.) *Gerekli; lazım*

l. 41a/1, 47a/1, 54b/7, 109b/11, 114a/10

l. +dur 9a/12, 46a/2, 48b/6, 115a/12, 118a/11, 123a/13-123b/1, 125a/8, 127b/6, 128a/6

l. +turur 46a/5

l. kél- I "icap etmek, gerekmek" 3a/1, 4b/8, 35a/10, 36b/6, 40b/1, 40b/8, 42a/10, 44a/8, 73a/1, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 105b/9-10, 108a/12 (2)

l. kél- II "vuku bulmak, meydana gelmek" 59a/12

l. tut- I "gerekli kılmak, gerekli görmek" 5a/7, 8b/1, 27a/9, 57b/10, 60a/7, 67a/8, 73a/10-11, 83b/2, 89b/13, 93b/10, 103b/11, 104b/3, 116b/7-8, 127b/6

l. tut- II "görevli olarak kullanmak, yanında bulundurmak" 56b/10

l. tut- III "bilmek, öğrenmek, benimsemek" 93a/6-7, 94a/11, 106a/4

l. tut- IV "benimsemek, gerekli görmek, tevessül etmek" 96a/6, 107b/8

l. tut- V "Oluşturmak, meydana getirmek" 119a/11

l. bol- "Gerekmek, gerekli olmak" 6b/9, 52b/13, 56b/9, 74a/4, 75b/8-9, 85a/4, 97b/10-11, 117b/5

lāzıme (Ar.) *Gerekli, lazım olan şey*

l. +si 43b/9

l. +sidür 35b/3

lāzımlıġ (Ar.+T.) *Lazım olma durumu, ihtiyaç durumu, lazım olan, ihtiyaç olan, gerekli*, *krş.* **lāzımlıḳ**

l. 15a/3, 74a/13, 88a/12, 121a/2, 128a/7

l. +dur 59a/5

lāzımlıḳ (Ar.+T.) *krş.* **lāzımlıġ**

l. 58a/4

l. +dur 59a/7, 59b/5

l. +ġa 57a/9

l. +nı 23a/6, 23a/8

leʾas *Bir at hastalığı*

l. 71b/2

leb (Far.) *1. Kenar, kıyı*

l. +ide 11a/10

l. +ige 11a/7, 11a/10

2 Dudak

l. 62b/8, 62b/11

l. +i 63a/6, 64a/8, 69a/12, 69b/13

l. +idin 69a/13

l. +ige 62b/7

l. +ini 100a/11

l. +leri 64a/2, 65a/10

l. +lerini 65b/1

leʾīm (Ar.) *Cimri, pinti*

l. 85b/11, 108b/13

l. +ġa 86b/7

l. (leʾīm ve baḫīl) 86b/4

baḫīl ve l. "cimri olma, pinti olma" 86b/2

leşker (Far.) *Asker*

l. 1b/2, 33a/7, 46a/4, 56a/2 (2), 81b/8, 105a/13, 110a/3, 110a/8, 110a/11, 114a/3, 114b/6, 114b/7, 114b/8, 116a/7, 116b/2, 116b/10, 118b/4, 119b/1, 126a/2

l. +ge 115b/6, 116b/7, 119a/12

l. +i 82b/5, 116b/6, 119b/2 (2)

l. +idin 80b/8

l. +ige 115b/12

l. +im 81b/6

l. +iñg 116b/6

l. +iñgge 81b/4, 115b/12

l. +iniñg 80b/9, 80b/13

l. +ler 115b/8

l. +ni 56a/10, 114b/8, 115b/10, 115b/10-11, 116a/1, 119a/4, 119a/10, 119a/11 (2)

l. +niñg 56a/13, 81b/3-4, 115b/9, 117a/11

l. +i ʿaẓīm "büyük asker topluluğu, büyük ordu" 80b/11

l. tart- "asker toplamak, savaş amacıyla askeri bir araya getirmek" 81a/9, 115b/7

ecel l. +i "Azrail" 82b/5

l. +ler başı "askerin başı, komutan" 115b/8

leşkerī-pīşe (Far.) *Asker, ordu mensubu*

l. 93a/6

leşkersiz (Far.+T.) *Askersiz, asker olmadan*

l. 116b/9

leṭāfet (Ar.) *Hoşluk, güzellik, incelik*

l. +idin 43a/4

leṭāfetlig (Ar.+T.) *Hoş, güzel, letafetli*

l. 106a/5

leẕẕet (Ar.) *Tat, lezzet*

l. 49a/1

l. +i 47a/3

l. +inin̂g 31a/5

l. +lerin̂g 5a/11

libās (Ar.) *Elbise*

l. +ın̂g 69a/7

l. +ın̂gnı 69a/7

liḳā (Ar.) *Yüz, çehre*

ḫoş l. bol- "güzel yüzlü olmak, yüzü güzel olmak" 108a/11

līkin (Ar.) *Ama, ancak, fakat; lakin*

l. 16a/3, 33a/10, 38a/12, 39a/4, 40a/4, 47a/1, 49b/2, 49b/13, 76b/8, 108b/6, 117a/13, 122b/3, 126b/6

loḳma (Ar.) *Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek, sokum; lokma*

l. 33b/5, 116b/8

l. +da 33b/6

l. +daki 33b/7, 33b/9

l. +nı 33b/7

luṭf (Ar.) *İyi muamele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk, ihsan, bağış; lütuf*

l. 77b/9, 86a/1

l. +dın 43a/6

l. +ġa 86a/1

l. +ıdın 43a/6

l. kerem ḳıl- "iyilikte bulunmak, iyilik etmek, ihsanda bulunmak" 126a/1

Mm

maᶜānī (Ar.) *Manalar, anlamlar*

m. 124a/3, 124a/9

maᶜāş (Ar.) *Ücret, maaş*

m. +ını 116a/5

maᶜāza'llāh (Ar. < Maᶜāẕa'llāh) *"Allah korusun, Allah esirgesin, Allah saklasın." manasında bir söz*

m. 78b/11, . 110a/4

maᶜcūn (Ar.) *Macun*

m. -ı ḳuvvet "kuvvet macunu" 35b/5

mādāmī ki (Ar.+Far.) *1. Madem ki*

m. 7b/2, 9a/7, 52b/6, 60a/2, 77a/8, 81b/7

2. Şayet, şayet ki

m. 112b/13

mādde (Ar.) *Madde*

m. +ni 123a/2

m. +nin̂g 98b/1, 98b/2

m. +si 123a/10, 123b/3

māde (Far.) *Dişi*

m. +sini 70a/7

maġrib (Ar.) *Batı*

m. 30b/1

m. +daḳı 93b/3

m. +ġa 93b/1, 93b/3

esb-i m. "gözü beyaz olan at" 70b/5

maġfiret (Ar.) *Allah'ın lutuf ve merhamet ederek kullarının günahlarını affetmesi, bağışlaması*

m. tile- "bağışlanmayı istemek, yakarmak, af dilemek" 29/6

maġrūr (Ar.) *Aldanmış, kanmış*

m. bol- "aldanmış olmak, aldanmak" 17b/4, 29a/4, 31b/11-12

firīfte ve m. bol- "aldanmış olmak, aldanmak" 26b/5-6

maġrūrlıḳ (Ar.+T.) *Gururluluk*

m. +dın 29a/10

māh (Far.) *Bir takvim yılının on ikide biri, ay*

m. -ı Ramażān "Ramazan ayı" 38b/11, 39a/4, 68a/8

maḥāffe (Ar.) *Deve veya fil gibi hayvanların sırtına konan ve karşılıklı*

oturacak yerleri bulunan bir nevi kapalı sepet, mahmel, mahmil

m. +ge 56a/5

maḥall (Ar.) *1. Yer, bölge, mevki, mekân*

m. 15b/3

m. +de 15a/3, 55a/2

m. +i 15a/7

m. +ini 67a/7

m. -i Gence "Gence şehri, bölgesi" 19a/2-3

2. Vakit, zaman

m. +de 92b/8, 92b/9

néçe m. "bir müddet" 118a/2

3. Durum, hâl

m. +de 116a/5

maḥalle (Ar.) *Bir şehrin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri; mahalle*

m. 68a/3

m. +de 67b/7, 68a/2

m. +niŋ̂ 68a/6, 68a/7

maḥbūs (Ar.) *Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş*

m. 38b/11

maḫdūm (Ar.) *Kendisine hizmet edilen kimse, efendi, bey, padişah*

m. +nı 106b/3

maḫfī (Ar.) *Gizlenmiş, gizli*

m. 20b/2, 22a/9, 61b/5, 79a/9, 109b/12

m. +dür 20b/1

m. ḳal- "gizli kalmak" 65a/8

māhir (Ar.) *Becerikli, usta, ehil*

m. bol- "usta olmak, ehil olmak"92b/8

maḫlūḳāt (Ar.) *Yaratılmışlar, yaratılanlar, mahluklar*

m. +dın 9b/1

Maḥmūd (ka) *Gazneli Mahmud*

Ḥażret-i M. -ı āṣāru'llāh "Gazneli Mahmud" 46b/2-3

maḥrūm (Ar.) *Yoksun; mahrum, krş.* **mehrūm**

m. 25a/13

m. ḳal- "yoksun olmak, yoksun kalmak, mahrum kalmak" 32b/7, 114a/2, 114a/3

maḫż (Ar.) *Bir şeyin ta kendisi, aslı*

m. -ı günāh "günahın ta kendisi″ 2a/5

m. -ı şirk "şirkin ta kendisi 2b/1

maᶜīşet (Ar.) *Yaşama, yaşam, geçim, dirlik*

m. 50b/3

maḳāl (Ar.) *Bölüm, bahis, kısım*

m. +idin 99b/1

maḳāle (Ar.) *Bir kitabın ayrıldığı bölümlerin her birine verilen isim, bölüm*

m. +de 99b/2, 99b/3, 99b/10-11

maḳām (Ar.) *1. Mekân, mahal, meclis*

m. +ġa 34a/6

2. Bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi, musiki makamı

m. +ġa 104a/2

m. +lar 105a/12

m. +ġa al- "bir şiiri bestelemek, şiiri musiki parçası hâline getirmek" 104a/2

maḳṣad (Ar.) *Niyet, amaç; maksat*

m. 15a/6, 72b/3

m. +nıŋ̂ 22b/4

maḳṣūd (Ar.) *İstenilen şey, amaç, gaye, maksat*

m. 93a/13, 113b/7, 116a/7, 121b/1

m. +dın 59a/7, 87a/10

m. +dur 75a/1

m. +ġa 107b/10

m. +ı 46b/1, 46b/5

m. +ları 53b/3

m. +uŋ̂ 54a/13

m. +uŋ̂ız 45b/13

maᶜḳūl (Ar.) *Mantıklı, akla uygun*

m. +ġa 42a/12

māl (Ar.) *Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey, varlık, servet; mal*

m. 1a/3, 21b/7, 38b/4, 57a/3, 57a/4, 57a/7, 57b/2 (2), 57b/4, 58a/3, 58a/4, 59a/8, 61a/12, 61b/7, 114a/6 (2), 118a/12

m. +ġa 10a/7

m. +ı 62a/2

m. +ıġa 57b/6, 67b/2

m. +ım 67b/2

m. +ın̂g (iye) 57a/13, 57b/3, 58a/5, 59a/10, 59b/11, 60a/2, 67b/1, 96b/5, 117b/4

m. +ın̂gdın 120a/8

m. +ın̂gġa 72a/13

m. +ın̂gnı 59a/9, 59b/8

m. +ını 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3

m. +lar 39a/1

m. +larnı 39a/3

m. +nı 18a/1, 38b/5, 38b/8, 38b/9, 39a/2 (2), 39a/8, 57a/8, 59b/12, 93b/8

m. yüzige baḳma- "mala mülke önem vermemek" 116a/5

māl-dār (Ar.+Far.) *Mal sahibi, varlıklı (kimse), zengin*

m. 8b/7

zer-dār ve m. bol- "zengin olmak ve mal mülk sahibi olmak" 60a/7-8

m. ve zer-dār bol-" mal sahibi olmak ve zengin olmak" 61b/11-12

māliḫulyā (Ar.) *Kara sevda, melankoli, bir tür delilik*

m. 65b/1

m. bol- "melankoli hâlinde olmak, kara sevdaya tutulmak" 36b/4

mālik (Ar.) *Sahip; malik*

m. ḳıl- "bir kimseyi bir şeyin sahibi etmek" 72b/1

maʿlūm (Ar.) *Açık, belli, bilinir, bilinen; malum*

m. 36a/4

m. +dur 91a/13, 111b/2-3

m. ḳıl- I "anlamak, fark etmek, hissetmek" 11a/8, 20b/2, 48a/11

m. ḳıl- II "bir durumu açıklamak, ifade etmek" 45b/2

m. bol- "anlaşılmak, belli olmak, bilinmek, malum olmak" 14a/5, 20a/3, 21b/2, 22b/9, 22b/10, 33a/4, 38a/7, 51a/3, 59a/1, 65a/11-12, 65b/11, 66a/11, 67b/5, 105a/3, 108a/7, 110b/6, 112a/9, 117a/9

m. ve müşaḫḫaş bol- "anlaşılmak, bilinmek, açığa çıkmak, açıklığa kavuşmak" 46b/5

m. ḳılġan bol- "açıklamış olmak, ifşa etmiş olmak, belli etmiş olmak" 119b/7

maʿnā (Ar.) *1. Anlam; mana*

m. 109b/7, 123b/10

m. +da 16a/7, 43b/2, 54b/7, 85b/9, 94a/6, 105a/8, 107a/11

m. +dadur 21a/2-3

m. +ġa 20a/9, 103a/11

m. +nı 20b/5

m. +sı 7b/4 (2), 24a/2, 98b/4, 119a/7, 119a/8, 123b/13

m. +sıda 20a/8 (2)

m. +sını 109b/10

2. Asıl, öz, gerçek, hakikat

m. 69a/9

m. +dın 105a/3

m. +sı 69a/9

m. +sıdın 69a/9-10

manˆg- *Yürümek, gezmek, dolaşmak*

m. -arlar 19a/6

m. -ıp 128b/2

m. -maḳ 89b/11

m. -sa 63b/10

manˆga *Bana*

m. 5b/13, 11b/3, 11b/8, 12a/2, 12b/3, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/12, 17a/11, 18b/13, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19b/6, 25a/13, 25b/4, 34a/12, 37b/10, 38b/6, 38b/10, 39a/3, 45a/6, 46a/2, 56b/1, 61a/1, 61a/4, 71a/7, 72a/10, 73b/1, 74a/3, 76b/7, 76b/11, 81a/9, 81a/13, 90b/9, 91a/10, 94b/7, 110a/1, 111b/2, 112b/9, 114a/10, 114a/11, 127a/11

māʿnī (Ar.) *Engel; mani*

m. -i ḫayr bol- "hayırlı bir işe, ibadete engel olmak, engellemek" 128a/11

māʿnīlik (Ar.+T.) *Mani olma durumu*

cāmiᶜ-i m. "bütünüyle inkâr, ret" 88b/12

manṣıb (Ar.) *Makam, mevki, konum, rütbe*

m. +dın 114b/13

m. +ıdın 109a/6

m. +nı 114b/2

m. bér- "makam mevki vermek, bir konuma, rütbeye getirmek" 117b/2, 17b/11

Manṣūr Temīmī (ka) *Şah Mukle zamanında Basra vilayetinin yöneticisi olan Nasır'ın babası*

M. +niŋ̂ 38b/1-2

Manẓar (ka) *Bir kişi adı*

M. 73b/1

maᶜreke (Ar.) *Savaş alanı, harp meydanı*

m. +sige 54b/12

m. -i ceng "savaş alanı, harp meydanı" 54b/10

maᶜrifet (Ar.) *Ustalık, beceriklilik, hüner, ilim, maharet; marifet*

m. 124a/5, 126a/5

m. +dür 126a/6

m. -i veraᶜ "Allah'tan korkup haramdan, günahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme marifeti, takva ehli" 124a/6

ziyāde m. "çok marifetli, marifeti çok (kimse)" 124a/8

m. -i rūḥānī "manevi ilim, manevi güç" 128a/4

maᶜrūf (Ar.) *Bilinen, belli, malum*

m. (m. meşhūr) 87b/2, 88b/8

m. ve meşhūr bol- "tanınır olmak, bilinir olmak, meşhur olmak, ün sahibi olmak" 100a/2

maᶜşiyet (Ar.) *Günah*

m. +de 29a/5

maşlaḥat (Ar.) *Yönlendirme, sevk, yönetme, tesir etme*

m. +ı 111a/13, 117a/2

maşrıḳ (Ar.) *Güneşin doğduğu yer veya yön, gün doğusu, doğu*

m. 30b/1

m. +daḳı 93b/3

m. +dın 93b/1

m. +ġa 93b/3

maᶜşūḳ (Ar.) *Aşkla sevilen, aşık olunan kimse*

m. 46b/13

m. +nı 47a/8

m. +nıŋ̂ 43b/12

m. +uŋ̂ 43b/11, 44a/1

maᶜşūḳa (Ar.) *Aşkla sevilen, aşık olunan*

m. tut- "âşık olmak, aşk beslemek, aşk duymak" 72a/4

maṭbūᶜāt (Ar.) *Varlıklar*

m. 123a/1

maṭbūḫ (Ar.) *Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış ilaç*

m. 16a/10, 101a/13

Māʾü'ş-Şiᶜr (ea) *Metinde Bukrat'a (Hipokrat) ait olduğu ifade edilen bir kitap*

M. +de 99b/13

Māverāü'n-nehr (ya) *Ceyhun nehrinin kuzey ve doğusunda kalan bölgeye İslam tarihçileri ve coğrafyacıları tarafından verilen ad*

M. 105a/13

M. +niŋ̂ 111a/9

māyil (Ar.) *Meyletmiş, eğilmiş, meyilli*

m. 56a/1, 64a/1

m. bol- "meyletmek" 44a/6, 55a/13

maẓlūm (Ar.) *1. mec. Kadın*

m. 81a/1

m. +larnı 64a/5

2. Uysal, sessiz, sakin (kimse)

m. 72a/4

3. Bayağı, aşağı (kimse)

m. 81a/6

4. Çaresiz, aciz, yardıma muhtaç (kimse)

m. +nıŋ̂ 90a/13

mażmūn (Ar.) *Kastedilen asıl mana, anlam, içerik, mefhum; mazmun*

m. 103b/9

m. +ı 109b/6, 112a/9

m. +nı 117a/4

maᶜẕūr (Ar.) *Mazereti olan, mazeretli*

m. +dur 31b/12, 46a/7

m. +sén 45a/8

m. tut- I "kabahatli görmek, kusurlu görmek" 26b/10,

m. tut- II "hoş görmek, kusura bakmamak, affetmek" 45a/9

Mecdü'd-devle (ka) *Büveyhi hükümdarı Faḫru'd-devle'nin oğlu*
M. 81a/4, 81a/5

mecīd (Ar.) *Şanı, şerefi yüce olan, çok büyük, ulu*
m. +de (kelām-ı m.) 58b/7
m. +de (Ḳur'ān-ı m.) 86a/10

meclis (Ar.) *Sohbet etmek, eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu, sohbet ve toplantı yeri; meclis*
m. 89a/10, 89b/2, 105a/5
m. +de 89b/9, 104b/11-12, 105b/5, 105b/11, 106a/5
m. +din 34a/4, 40b/4, 106a/4
m. +ide 19a/3, 109a/1, 109a/6
m. +idin 34b/6
m. +ini 35a/12
m. +lerde 89a/7
m. +ni 89a/9
meclis-i ḳażā "Mahkeme" 92b/2

mecmūᶜ (Ar.) *Bir araya getirilmiş, toplanmış, cem edilmiş*
m. 122b/8
m. +nı 122b/9

mechūl (Ar.) *Bilinmeyen, tanınmayan; meçhul*
m. 88b/7

meddāḥ (Ar.) *Vaaz veren kişi; vaiz*
m. 87b/8, 89a/5, 89b/1
m. +larġa 89b/10

meddāḥlıḳ (Ar.+T.) *Vaizlik*
m. 89b/11-12

meded (Ar.) *Yardım*
m. 123b/2
m. ḳıl- "yardım etmek" 124b/11

medḥ (Ar.) *Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü*
m. +ni 104a/11
m. ü s̱enā " övme, yüceltme" 103b/13
m. ḳıl- "övmek, methetmek" 104a/3

medrese (Ar.) *Medrese*
m. 9a/9
müftī-yi m. "hoca, öğretmen" 23a/11-12

meger (Far.) *Fakat, ancak, şayet, oysa ki; meğer*
m. 3b/13, 22b/11, 30b/8, 37b/6, 37b/12, 41a/4, 41a/13, 44b/7, 45b/8, 53a/1, 55a/13, 62a/10, 64b/9, 73a/4, 83a/11, 87b/7, 88b/9, 93a/3, 103b/6, 107a/5, 117b/12, 120b/4, 128a/2, 128b/10

mehāl (Ar.) *Defa, kere, kez*
m. 39b/7

mehmā-emken (Ar.) *Mümkün olduğu kadar, olabildiği kadar, imkân ölçüsünde, mümkün mertebe*
m. 96a/5

mehrūm (Ar.) *Yoksun; mahrum, krş.* **maḥrūm**
m. bol- "mahrum olmak, istediğini elde edememek" 105b/13

mekān (Ar.) *Yer; mekân*
m. 45a/2
m. +ġa 2b/6
m. +ı 16b/4, 127a/7
m. +ıda 51a/4, 51a/8, 51a/10
m. +ıdın 51a/5
m. +ıġa 82b/4

mekr (Ar.) *1. Hile, aldatma*
m. (m. ḥīle) 79b/12, 118a/3
2. Hilekâr, aldatıcı
m. (m. firīb) 96a/3

mekrūh (Ar.) *İslâm dininde haram olmadığı hâlde hoş görülmeyen veya yapılması yasaklanan durum, davranış; mekruh*
m. +dur 33b/10

mekteb (Ar.) *Okul; mektep*
m. +ġa 75b/8

melaḫ (Ar.) *Hayvanların arka ayaklarında görülen bir hastalık*
m. 71b/1

melāḥat (Ar.) *Güzellik, şirinlik, yüz güzelliği*
m. 62b/10, 62b/13
m. +ni 62b/8

melāḥātlig *Güzellik, şirinlik, güzel olma durumu, yüz güzelliği*

m. 62b/12

melāḥatsiz (Ar.+T.) *Güzel olmama durumu, çirkin*

m. 62b/13

melālet (Ar.) *Bıkma, usanma, bıkkınlık*

m. 50a/8

melāmet (Ar.) *Ayıplama, kınama*

m. 47a/3, 86a/13

m. +ge 78b/3, 78b/4

m. +idin 34b/2, 44a/1-2

m. ḳıl- "Ayıplamak" 31b/13-32a/1

Mekelü'l-Meᶜānī (ka) *Kâbûsnâmenin yazarı, Keykâvus bin İskender'in amcası, kaynaklarda Felekü'l-Meᶜālī şeklinde geçmektedir*

M. 56a/4

M. +ġa 56a/2

melūl (Ar.) *Usanmış, bıkmış, bezmiş, bezgin*

m. 88a/9

m. bol- "usanmak, bıkmak" 22b/5, 92b/4, 105b/12-13

memdūḥ (Ar.) *Övülmüş, methedilmiş*

m. 104a/3

m. +nıŋ 104a/7

memleket (Ar.) *Ülke, devlet, yerleşim yeri; memleket*

m. 56a/5, 115b/1, 119a/5, 119a/6 (2)

m. +idin 115a/5

m. +lerde 114a/13

m. +niŋ 106b/5

memleket-dārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *İdarecilik, yöneticilik, bir memleketi yönetme işi*

m. ḳıl- "yöneticilik yapmak, idarecilik yapmak, yönetmek" 46a/5

Meʾmūn (ka) *Miladî 813-833 yılları arasında görev yapan Abbasi halifesi*

M. 25a/3, 25a/5

mén *Ben*

m. 4a/7, 5b/12, 6a/2, 6a/3, 7a/5, 10b/13, 11b/4, 11b/7, 11b/9, 12a/2, 12a/7, 12b/3, 13b/1, 14a/2, 14a/3, 15b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/10, 16b/11, 17a/5, 17a/12, 17a/13, 18b/8, 18b/12, 18b/13, 19a/2, 19a/3, 19a/4, 19a/9, 19a/13, 19b/5, 19b/7, 24a/3, 24b/3, 25a/8, 28b/4, 29b/8, 30b/2, 31b/9, 31b/12, 34a/13, 36a/12, 37b/2, 37b/6, 39a/1, 39a/8 (2), 41a/2, 42a/4, 42b/9, 45b/9, 45b/12, 46a/5, 46b/7, 46b/8, 46b/8, 46b/11, 47a/12, 54a/3, 54a/8, 54b/1, 55b/7, 56a/8, 56a/10, 56a/11 (2), 56b/2, 59b/12, 60b/3, 60b/6, 60b/9, 60b/12, 61a/1, 61a/3, 62a/13, 65b/11, 72a/10, 73a/13, 73b/2, 73b/3, 73b/13, 75a/6, 78b/11, 81a/9, 81b/2, 84b/4, 85a/12, 86b/10, 86b/12, 86b/13, 91a/12, 92a/6, 92a/9, 94a/6, 95a/3, 95a/6, 97a/9, 101b/6, 102b/6, 104b/11, 105a/3, 109a/13, 109b/4, 110a/1, 110a/4, 110a/6, 111b/3, 111b/9, 111b/10, 112a/13, 112b/4, 112b/6, 112b/9, 113b/6, 114b/2, 115b/13, 116b/4, 118a/10, 118a/10, 118b/9, 118b/9, 120b/8, 124b/3, 125a/9, 125b/12, 126b/4, 126b/13, 127a/10, 127a/12

m. +dür-mén 111a/2-3

menᶜ (Ar.) *Önleme, engelleme, yasaklama; men*

m. ḳıl- "önlemek, engellemek, yasaklamak, men etmek" 50b/9, 74a/9, 125a/5-6, 127b/5, 128a/11

ménde *Bende*

m. 7a/12, 16a/11, 17b/1, 94b/3, 114a/10, 122a/10, 122b/2, 127a/10

méndin *Benden*

m. 14a/1, 17a/11, 19a/4, 25a/13, 37b/5, 39a/6, 56a/12, 114b/2, 118a/8

m. +dür 17b/10

menfaᶜat (Ar.) *Fayda, yarar; menfaat*

m. 13b/3, 67a/9, 67a/12, 68b/8, 71b/8, 96b/10, 96b/13, 106a/2, 107a/13, 107b/1

m. +ge 93b/9

m. +i 5a/3, 56b/10, 86b/12, 87b/9, 93b/10, 107b/2, 124b/9

m. +ige 42b/8

m. +ini 13b/4

m. +leri 58b/1

m. +ni 13b/13, 96a/7

m. bol- "yararlı olmak, faydalı olmak" 20a/2

m. ḳıl- "fayda etmek, yarar sağlamak" 48b/11-12, 79a/11

m. al- "istifade etmek, yararlanmak, faydalanmak" 72b/3

m. kör- "yarar görmek, fayda görmek" 93a/7

menfaᶜatlig (Ar.+T.) *Faydalı, yararlı; menfaatli*

m. 32b/2

m. +dür 14b/2, 47b/9

méni *Beni*

m. 6a/3, 16a/4, 16a/6, 18b/12, 19a/2, 24a/3, 28b/3, 31b/13, 34b/1, 39b/10, 43b/2, 46b/1, 66a/13, 73b/1, 73b/3, 73b/6, 76a/11 (2), 79a/1, 80a/13, 82b/6, 94b/9, 95a/1, 106b/9, 112a/5

menī (Ar.) *Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, sperm; meni*

m. (āb-ı m.) 47b/6, 48a/7

ménińg *Benim*

m. 5b/11, 6a/1, 8a/1 (2), 11b/13, 12b/2, 14a/4, 16a/4, 17a/3, 18b/6, 19a/1, 19a/12, 19b/8, 20b/11, 23b/13, 24a/1, 25a/8, 25a/9 (3), 25a/12, 31a/11, 31a/12, 33b/8, 36a/12, 38b/6, 38b/9, 38b/12, 41b/13, 42a/4, 45b/13, 46b/8, 49b/11, 52b/12, 52b/13, 54a/5, 56a/2, 62b/12, 74b/11, 79a/2, 81a/2, 81a/9, 81a/11, 81b/6, 82b/8, 82b/9, 84b/13, 85b/11, 90b/8, 90b/9, 91a/6, 91a/7, 91b/8, 102a/10, 110a/1, 110a/4, 111a/13, 112b/2, 112b/3, 112b/6, 118a/11, 126b/5

menkūş (Ar.) *Nakşolunmuş, işlenmiş, resim yapılmış*

m. 1b/9 (2)

ménlik *İnsanın maddi varlığını temsil eden ve onu genellikle maddi isteklere sevkeden yönü, nefis*

m. +ni 127b/7

mensūḫ (Ar.) *Geçersiz kılınmış, hükümsüz bırakılmış, hükmü ortadan kaldırılmış, iptal edilmiş, neshedilmiş*

m. bol- "geçersiz kılınmak, hükümsüz olmak" 101b/10

menşūr (Ar.) *Ferman, buyruk*

m. 93a/3

m. 110a/2

menzil (Ar.) *1. Yer, mekân, çevre*

m. +iġa 128b/2

m. +inińg (cāy m.) 78b/9

2. Ev

m. 82b/4

merātibe (Ar.) *Defa, kez, kere*

m. 47b/11, 50a/1, 91b/5

merd (Far.) *Yiğit, kahraman, bahadır; mert*

m. 23b/8, 126b/4

m. -i kelānī "cesur, yiğit, kahraman, cengâver" 23a/1

merdāne (Ar.) *Yiğit, cesur, mert*

m. 124b/5

merdānelik (Far.+T.) *Yiğitlik, mertlik*

m. 118b/2-3

merdāniyyet (Ar.) *Erkeklik, erkeklik gücü*

m. +din 73a/4

m. +din ḳal- "erkeklik gücünü kaybetmek" 73a/4

merg (Far.) *Ölüm*

m. -i müfācāt "ansızın gerçekleşen ölüm, birden bire ölme" 48b/5, 50a/1-2

merġūb (Ar.) *Uygun, yaraşır, münasip, muvafık*

m. +dur 104b/7

merḥamet (Ar.) *Merhamet*

m. 75b/13, 77b/9

m. +(merḥamit)i 7b/3

m. +imdin 25a/10

merhem (Ar.) *İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilaçların ortak adı; merhem*

m. 27b/12

merşiye (Ar.) *Bir kimsenin ölümünden sonra onun iyiliklerini, meziyetlerini ve ölümünden duyulan acıyı dile getirmek için yazılan manzume, ağıt*

m. 103b/13

m. +ni 104a/10

mertebe (Ar.) *1. Derece, rütbe, mevki, makam; mertebe*

m. 6b/5, 20a/13, 26b/3, 32b/10, 118a/7

m. +de 32b/11

m. +dür 86a/2

m. +ge 108a/7

m. +miz 6a/1

m. +si 80b/6-7

m. +sidin 42b/9, 74b/13

m. +sidür 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12

m. +sige 35b/7

2. Defa, kere

m. 6b/9, 35a/1, 37a/7 (2), 39b/2 (2), 89b/9, 96b/8, 97a/12

m. +ge 44a/8

mescid (Ar.) *Namaz kılınacak yer; mescit*

m. +ige 68a/7

meşel (Ar.) *Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, atasözü, darbımesel*

m. +dür 24b/1, 43b/3-4

meşelā (Ar.) *Örnek olarak, örneğin; mesela*

m. 58a/7

mesʾele (Ar.) *1. Soru, sual*

m. 21b/10 (2), 21b/11, 125a/11, 125b/1,

m. +din 89a/1

m. +ge 88b/3 (2)

m. +lerni 125b/7

2. Sorun; mesele

m. 92b/4

3. Konu

m. 92b/6

meşellik (Ar.+T.) *Gibi, benzer, örnek olarak*

m. 4a/12, 35b/5, 100b/9

m. +dür 6b/2, 8a/9

mesīr (Ar.) *Güzergâh, rota, seyir süresi*

m. 102a/7

mesken (Ar.) *Oturulacak yer, yaşanacak yer, ev; mesken*

m. bol- yaşanacak yer olmak, oturulacak yer olmak, yaşam alanı olmak" 84a/7

Mesʿūd *(ka) 1031-1041 yılları arasında hükümdarlık yapmış olan Gazneliler devleti sultanı, krş.* **Sulṭān Mesʿūd**

M. 46a/11

mest (Far.) *1. Şarhoş*

m. 39a/12

m. +ler 41b/5, 105b/6, 105b/7

m. +lerniŋ 105b/10

m. bol- "sarhoş olmak" 36a/7, 36a/11, 39a/11, 39a/12, 40b/11, 105b/3, 105b/7

m. -i ḫarāb "aşırı derecede içmiş, çok sarhoş" 41a/3

m. -i ḫarāb bol- "aşırı derecede içmiş olmak, çok sarhoş olmak" 40b/4

m. -i ġurūr bol- "kibirden, kendini beğenmişlikten sarhoş gibi olmak, kendinde olmamak, aklı başında olmamak" 120a/6

2. Öfkeli, kızgın

m. 110a/10

mestlik (Far.+T.) *Sarhoşluk*

m. 35b/9, 36a/7, 36a/9, 40b/5, 40b/12, 41a/3, 41a/8, 41a/10, 49b/7, 86b/2, 86b/3

m. +de 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8

m. +deki 35b/11-12

m. +ge 35b/13

m. +iŋni 35b/11

m. +ni 36a/1, 40b/6

meşaḳḳat (Ar.) *Zahmet, sıkıntı; meşakkat*

m. 5b/12

m. (renc m.) 58a/1, 59a/11, 59a/12

m. +de 44b/10

m. +din 19b/9

m. +din (renc m.) 59a/11

m. +dür 59a/12

m. +ge (renc m.) 69b/9-10

m. +i (renc m.) 61a/12, 72b/4

m. +idin 57b/6

m. +ini (renc m.) 74b/5

m. +ler 106a/1

m. +ni 8a/13, 60a/10

m. +ni (renc m.) 57b/10

renc m. tart- "zahmet çekmek, zahmete katlanmak, eziyete girmek, meşakkat çekmek " 26b/13, 91a/7-8

renc m. +de tut- "sıkıntı içinde tutmak, eziyet içinde bulundurmak" 44b/10

meşaḳḳatlig (Ar.+T.) *Sıkıntılı, zahmetli; meşakkatli*

m. 66a/7

meşāyiḫ (Ar.) *Şeyhler*

m. +dür 103b/4

m. +ni103b/1-2

m. +niŋ̂ 127b/1

meşġūl (Ar.) *Bir işle uğraşma, meşgul olma*

m. bol- "bir işle uğraşmak, ilgilenmek" 7a/6, 22a/4-5, 32a/11, 33a/5, 33a/12, 33b/11, 46a/3, 46a/6, 47a/9, 47b/6, 50a/5, 54a/13, 66a/3-4, 91b/11, 91b/13, 105a/6, 109b/6, 115b/1, 121a/8

m. tut- "meşgul etmek" 43b/6

m. ḳıl- "meşgul etmek, oyalamak, bir işle ilgilenmek" 44b/4

meşġūlluḳ (Ar.) *1. Meşgul olma durumu, meşguliyet*

m. 67b/5, 67b/6

m. +(ġ)ıda 76a/3

m. +(ġ)um 60b/5

m. +(ġ)uŋ̂ 40a/13

m. ḳıl- "meşgul olmak, ilgilenmek" 88a/13, 101b/12,

2. İş güç, meşgale

m. +da 117b/7 (2)

m. +ı 111a/9

meşhūr (Ar.) *Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü; meşhur*

m. 41b/3, 43b/4, 80a/9, 94a/9

m. (maᶜruf m.) 88b/8

m. +dur (maᶜrūf m.) 87b/2

m. ḳıl- "tanıtmak, meşhur etmek, bilinir hâle gelmek" 18b/1, 61b/10

m. bol- "meşhur olmak, herkesçe bilinir olmak" 25a/7, 55a/8, 60a/6, 61b/2, 78b/1 (2), 97b/5, 103b/12, 113a/6-7, 126a/11

maᶜrūf ve m. bol- "tanınır olmak, bilinir olmak, meşhur olmak, ün sahibi olmak" 100a/2

meşveret (Ar.) *Danışma, fikir alma, fikir alışverişinde bulunma*

m. ḳıl- "danışmak, fikir alışverişinde bulunmak" 17b/6, 17b/7, 17b/9, 92b/5

m. +i 106b/8, 111b/3

m. +ge 17b/8-9

metāᶜ (Ar.) *Mal, eşya; meta*

m. +ını 95b/3

m. +ınıŋ̂ 95b/3

m. +ıŋ̂nı 24a/12

m. +larnı 95b/6

m. +nı 62a/8, 93b/7, 93b/8, 94a/9

mevcūd (Ar.) *Var; mevcut*

m. +dur 98a/8, 123b/1

m. bol- "var olmak, bulunmak, mevcut olmak" 69a/9, 108b/12

mevlānā (Ar.) *"Efendimiz, sahibimiz" anlamında şeyhlerin ve âlimlerin isimleri başında saygı ifâdesi olarak kullanılan bir hitap sözcüğü*

m. 38b/6

mevtü'l-aṣġar (Ar.) *Küçük ölüm*

m. 49b/1

mey (Far.) *Şarap, bade*

m. 35a/13, 35b/2, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/13 (2), 40b/7

meydān (Ar.) *Pazar, panayır kurmaya, spor yarışmaları ve karşılaşmaları, askerî talim, tatbikat vb. işler yapmaya elverişli yer; meydan*

m. +ġa 54a/1, 54b/5

m. +nıŋ̂ 54a/10 (2),

m. +ġa tüş- "savaşmak için ortaya çıkmak, meydana çıkmak" 54b/5

mey-gūn (Far.) *Şarap renkli, kırmızıya çalan*

m. 64a/12

mey-ḫᵛāre (Far.) *Ayyaş, şarap içen, krş.* **mey-ḫāre**

m. +ler (rindān-ı m.) 35a/11

mey-ḫāre (Far.) *krş.* **mey-ḫᵛāre**

m. +ler, 35b/6

mey-ḫᵛārlıḳ (Far.+T.) *Ayyaşlık*

m. +nınꞑ 35b/7-8

meyl (Ar.) *1. Alaka gösterme, ilgilenme, istek ve arzu duyma; meyil*

m. (m. iltifāt) 88a/11

m. +i 44a/9

m. +im 12a/1

m. +inꞑni 47b/9

m. ḳıl- I "istemek, meyletmek" 22a/7

m. ḳıl- II "yönelmek, başlamak" 37b/3

2. Eğilim, yönelme; meyil

m. +i 100b/8

meymene (Ar.) *Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı, sağ cenahı*

m. 115b/8

mey-perest (Far.) *Şaraba aşırı derecede düşkün olan, sürekli olarak şarap içen (kimse), ayyaş*

m. +lerninꞑ 35a/9

meysere (Ar.) *Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı, sol cenahı*

m. 115b/8

mezār (Ar.) *Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir; mezar*

m. +ıġa 25a/3

meze (Far.) *Tat, lezzet*

m. +si 84a/6

meẕheb (Ar.) *Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri; mezhep*

m. 90a/12

m. +imde 62b/12

m. +lerdin 92b/6

m. +leriçe 99b/7

m. +ni 126b/1

ḫilāf-ı m. "mezhebe karşı gelme" 126b/2

Meẕheb (ka) *Metinde Horasan şehrinde yaşamış olduğu söylenen; cömert, yüce ve meşhur olduğu ifade edilen bir kişi*

M. 80a/10, 80a/13

meẕkūr (Ar.) *Zikredilmiş, söz konusu olmuş, anılmış*

m. +dur 2b/5

m. bol- "zikredilmek, anılmak, bahsedilmek" 2b/8,

m. ḳıl- "zikretmek, anmak, bahsedilmek" 70a/3

mıḫ (Far.) *Çivi, büyükçe çivi; mıh*

m. +ḳa 28b/9-10

mısṭar (Ar.) *İnce bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kâğıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet*

m. 88a/12

mıṣrāᶜ (Ar.) *Bir beyit, şiir veya manzumenin satırlarından her biri, dize; mısra*

m. 103b/10

miᶜde (Ar.) *İnsanlarda ve hayvanlarda karın boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen yiyecekleri sindirmeye yarayan torba şeklindeki iç organ, kursak; mide*

m. 35a/3, 35a/6, 35a/7

mihmān (Far.) *Konuk, misafir*

m. 37a/12, 37b/4, 37b/11, 38a/4, 39a/6, 39a/7, 39a/11, 39b/2, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 40a/2, 40a/4

m. +dın 39a/10

m. +dur-mén 6a/3

m. +ġa 39a/10

m. +ım 40a/5

m. +lar 37a/9, 37b/1, 37b/8, 37b/13, 38a/5

m. +larınꞑ 38a/1-2

m. +nı 37a/5, 39b/13

m. +nınꞑ 6a/4, 37a/5, 38a/13, 38a/13, 40a/4

m. bol- "misafir olmak" 37a/4, 38b/10, 40a/8

m. ḳıl- "misafir etmek, misafir ağırlamak, misafir olarak ağırlamak" 37a/4, 37a/7, 37b/8, 39b/10-11, 119b/4

m. ḳıl'al- "misafir edebilmek, misfir olarak ağırlayabilmek" 37b/6

m. -ı fużūl bol- "haddi aşan, haddini bilmez misafir olmak, üstüne vazife olmayan işlere karışan misafir olmak" 40b/3

m. ḳılış- "karşılıklı konuk olmak" 41b/1

mihmān-dārlıḳ (Far.+T.) *Konuk ağırlama, misafir etme*

m. 40a/7, 126a/1

m. +dın 38a/6

m. +ġa 37a/6

m. +(ġ)ımdın 33b/8

m. +(ġ)ıŋ̂ 37a/8

m. +(ġ)ıŋ̂dın 37b/9

m. +ıŋ̂ızda 39a/5

m. ḳıl- "misafir olarak ağırlamak, konuk etmek" 37a/5

mihmānī̄ (Far.) *Bir misafir, bir konuk*

b. 40a/4

mihmānlıḳ (Far.+T.) *Misafirlik, konukluk*

m. +ġa 40a/4, 40a/9, 40a/11

m. +(ġ)ıġa 40a/8-9, 47a/8

miḥnet (Ar.) *Sıkıntı, dert; mihnet*

m. 5b/12

m. (renc m.) 44b/7

m. +de (derd m.) 45a/7-8

m. +i 57b/6

m. +ige (derd m.) 43b/9

m. +ige 84b/5

miḥnetlıġ (Ar.+T.) *Sıkıntılı, dertli, mihnetli*

m. 43a/12

mihr (Far.) *mec. Sevgi*

m. (m. muḥabbet) 72a/11

m. +i 74a/2

m. +iŋ̂ni 49b/11

mihr-bān (Far.) *Güler yüzlü, şefkatli, merhametli, muhabbetli*

m. 64b/13, 71b/13, 72a/7, 73a/9, 75b/7

müşfik ve m. bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak" 77b/6

m. bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak, merhametli davranmak" 125a/5

mihr-bānlıḳ (Far.+T.) *Güler yüzlülük, şefkatlilik*

m. 39b/4, 125a/3-4

mihr-bānraḳ (Far.+T.) *Daha güler yüzlü, daha şefkatli, daha iyi*

m. bol- "daha güler yüzlü olmak, daha şefkatli olmak, daha iyi olmak" 72b/10

mihteri^{c} (Ar.) *At bakıcılığı*

esb-i m. "tırnağının çevresinde ve üstünde tüyü olan at" 70b/10

miḳdār (Ar.) *Seviye ölçü, sınır*

m. +ıda 58b/5

m. +ını 83a/3 (2), 124b/3

miḳtāf (Ar.) *Eğerin vurmasıyla hayvanın vücudunda meydana gelmiş olan yara*

m. 71b/1

miknet (Ar.) *Güç, kudret*

m. 6a/11

mīm (Ar.) *Arap alfabesinin 24. harfi*

m. 110b/2, 110b/8

elif lām mīm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8

min- *Binmek*

m. -gen 69b/6

m. -gil 52b/5

m. -ip 52b/4

m. -megen 104a/5

m. -megil 52b/2, 52b/4

m. -mek 52a/10

m. -se 52b/3, 71b/6

m. -seŋ̂ 52b/2

m. -megen bol- "binmemiş olmak" 104a/5

mindür- *Bindirmek*

m. -mek 53b/9

miŋ̂ *Bin*

m. 55a/5, 62a/10, 72b/10, 72b/11, 79a/5, 82a/3, 82a/4, 94b/1, 110a/7

m. +din 3b/12

néçe m. "binlerce" 106b/9

miŋ̂ ékki yüz *Bin iki yüz*

m. 45b/4

minnet (Ar.) *Gönül borcu, minnet*

m. 84b/11

m. +din 18a/4

m. +ini (m. +ini t.) 3a/13

m. köter- "minnet duymak, razı olmak, rıza göstermek" 39a/10

minnet-dār (Ar.+Far.) *Yapılan bir iyiliğe karşı kendisini borçlu hisseden, minnet duyan kimse; minnettar*
m. bol- "minnettar olmak" 61a/12, 66a/5, 66a/8
m. tut- "şükran duymak, minnet duymak, minnettar olmak" 66a/6
mīrāṯ (Ar.) *Ölenin akrabalarına veya dinen verilmesi gerekenlere bıraktığı mal, mülk; miras*
m. 8a/12, 74b/1
m. +nıŋ̂ 74b/1
m. ḳıl- "miras olarak bırakmak" 74b/9
mīrāṯ-ḫʸā (Ar.+Far.) *Mirasçı*
m. +larınŋ̂ġa 71b/9
miṯāl (Ar.) *1. Örnek; misal*
m. +ġa 88b/12
m. +i 1b/9, 8a/8, 30a/13
2. Özlü söz, atasözü
m. +de 69a/6, 96a/12
m. +dür 59b/10
misīne (Far.) *Bakırdan yapılmış para, eşya vb. şey*
m. 59b/3
miṯḳāl (Ar.) *Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü*
m. 7a/3 (2), 94b/7
mīve (Far.) *Meyve*
m. 8a/10, 11a/1, 30a/5, 37a/13, 47b/2
m. +ge 8a/9
m. +niŋ̂ 37a/12
m. +si 30a/8
miyāne (Far.) *Vasat, orta*
m. 22a/2
m. zīr " tambur vb. sazların orta hâlde ses veren teli" 104b/13-105a/1
miyāne-ḫāne (Far.) *Orta yer*
m. +ge 49a/1
mizāb (Far.) *Şarap, içki*
m. 34b/9, 35a/1, 35a/8, 36a/5, 36b/11, 38a/4, 39a/11, 40b/1
m. +dın 36a/8
mizāc (Ar.) *Huy, yaratılış, tabiat; mizaç*
m. 98b/5, 99b/6
m. +da (Kitāb-ı M.) 99a/12
m. +dın 98b/5
m. +ı 102a/5
m. +ıġa 105a/2
m. +larnınŋ̂ 98b/3
m. +nı 48b/6, 99a/11-12
m. +nınŋ̂ 98b/10, 98b/11
mīzbānlıḳ (Far.+T.) *Ev sahipliği*
m. +nı 37a/12
möşük *Kedi*
m. +niŋ̂ 117b/2
mu *Soru edatı, mu*
m. 12a/1, 20b/11, 24a/12 (2), 47a/5, 47a/6, 60b/4, 65b/7, 77a/10 (2), 80a/12, 92a/12, 97a/9
m. +dur 23b/5, 39a/6, 112b/10
mu *dA*
m. 62b/12, 80a/8, 74b/11, 74b/12
mu…mu *dA…dA*
m. 63b/3
muʿabbir (Ar.) *Rüya tabir eden, rüya yorumlayan*
m. 20b/8, 20b/12, 20b/13
m. +lerni 20b/7
muʿāf (Ar.) *Bağışlama, affetme*
m. ḳıl- "bağışlamak, affetmek" 112b/4, 112b/8, 113b/6
muʿal (Ar.) *Bir at hastalığı*
m. 71b/2
muʿālece (Ar.) *İlaçla tedavi etme*
m. 71b/5
m. +sige 17b/12
m. ḳıl- "ilaç yapmak, ilaç hazırlamak, ilaçla tedavi etmek" 99b/7, 100a/2, 100a/4
muʿāmelāt (Ar.) *Çalışma, iş görme, iş yapma*
m. +dın 113a/2-3
muʿāmele (Ar.) *Alışveriş, ticari işlem, ticaret*
m. 97a/13
m. +de 94a/10, 97b/2
m. +ni 93b/11, 94b/1
m. ḳıl- "alışveriş yapmak, ticaret yapmak" 83b/6, 93b/6, 93b/6-7,

93b/12, 93b/13, 94a/1, 94a/2, 94b/1, 96a/6, 96a/7, 96a/9, 96a/9-10, 121b/6-7

muᶜāmelelig (Ar.+T.) *Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum; muamele*

ḳatıġ m. bol- "sert davranmak, kötü davranmak, sert muamelede bulunmak" 121b/12-13

Muᶜāvīye (ka) *602-680 yılları arasında yaşamış olan, Emevi hanedanının kurucusu, İslam devletinin Hazreti Ali'den sonraki halifesi; Hazreti Muaviye*

M. 85a/7, 85a/10, 85a/12, 85b/1

M. +niñg (Ḥażret-i M.) 85a/6

mūcibāt (Ar.) *Gerekli olan, icap eden, lazım gelen, lazım olan (şeyler)*

m. 89a/2

muᶜcize (Ar.) *Peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat için yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş, halkı hayrette bırakan ve ancak ilahi müdahaleyle açıklanan harikulade hâl ve davranış; mucize*

m. +sidür 101b/9

muġannī (Ar.) *Güzel sesle ve mûsikî kurallarına uyarak şarkı söyleyen kimse, şarkıcı, ses sanatkârı, hânende*

m. +ler (üstād-ı m.) 38a/3

muġaylān (Far.) *Deve dikeni*

m. 8b/12

muḥabbet (Ar.) *Sevgi, aşk; muhabbet*

m. +de (ᶜışḳ m.) 45a/5

m. +ge (ᶜışḳ m.) 43b/6

m. +i (ᶜışḳ m.) 43b/5

m. +iñgdin (mihr m.) 72a/11

m. +niñg 47a/3

burḫāne-i m. "muhabbetin delili" 46b/3

muḥāl (Ar.) *İmkânsız, zor*

m. 29a/10, 32b/6

muḫālif (Ar.) *Normalden farklı, başka, normalin dışında*

m. 100b/7

Muḥammed I (ka) *Son semavî din olan İslâmiyet'i tebliğ etmek için gönderilmiş olan peygamber, Hazreti Muhammed*

M. 17b/9

Muḥammed II (ka) *Kişi adı*

M. 9a/9

Muḥammed ibnü'l-Ḥasanü'l-eşkāf (ka) *Bir kişi adı*

M. 12a/4, 12a/9

Muḥammed Muṣṭafā (ka) *krş.,* **Muhammed I**

Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 101b/9-10

Muḥammed Zekeriyyā (ka) *Miladi 864-930 yılları arasında yaşamış olan meşhur İslâm âlimi, krş.* **Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm**

M. 16a/8-9, 16a/9

Muḥammed Zekeriyyā-yı ḥakīm (ka) *krş.,* **Muḥammed Zekeriyyā**

M. 16a/7, 44b/8, 48b/4

muḫāṭara (Ar.) *Tehlike*

m. +ge 93b/2, 93b/8

muḫāṭaralig (Ar.+T.) *Tehlikeli*

m. +dür 54a/9

muḥib (Ar.) *Bir tarikata ilgi ve yakınlık duyan, o tarikatın inancını, görüş ve düşüncelerini benimseyen kimse*

m. +lerġa 126b/12

muḥkem (Ar.) *1. Sağlam, kuvvetli, dayanıklı*

m. 63b/8

m. tut- "sağlamca tutmak, sarılmak, sıkı sıkıya sarılmak" 9a/12

s̱ābit ve m. tut- "sabit ve sağlam tutmak" 32b/3

m. ḳıl- I "sağlam hâle getirmek, kuvvetlendirmek, güçlendirmek" 77a/11, 93a/3

m. ḳıl- II "bir işi iyi bir şekilde, hakkıyla, sağlam bir şekilde yapmak" 121b/5-6

m. bağla- "bir işi sağlam yapmak, sağlam temeller üzerine kurmak" 77b/9

m. bol- "sağlam olmak, (bir konuda) yeterli olmak" 126a/9

2. Kapalı

m. 29a/2

3. Güvenilir, itimat edilir, sağlam

m. 78a/13

muḥkemlıḳ (Ar.+T.) *Sağlamlık, kuvvetlilik*

m. +ı 80b/9

muḥtāc (Ar.) *İhtiyaç sahibi; muhtaç*

m. 29a/12, 48a/8, 66a/9

m. +durlar 108a/3

m. +lar 58a/6

m. +larġa 5a/2

m. +larnı 60a/2

m. bol- "ihtiyaç duymak, muhtaç olmak" 26a/7, 26a/12, 57b/2-3, 57b/4, 57b/6, 58a/6, 58a/8, 75a/8, 86b/7

muḥtāclıḳ (Ar.+T.) *İhtiyaç sahibi olma hâli; muhtaçlık*

m. 15b/7, 58a/9

m. +dur 58b/2, 61b/13-62a/1

m. +ġa 14a/13

muḫtasar (Ar.) *Ayrıntılı olmayan, derli toplu, kısa, öz*

m. 109b/9

m. ḳıl- "bir sözü kısa tutmak, kısa kesmek" 48a/13, 109b/11

muḫtelif (Ar.) *Farklı, ayrı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü; muhtelif*

m. 102b/9

m. +dürler 122b/10

m. bol- "farklı olmak, türlü olmak, muhtelif olmak" 104b/5

muḥteşem (Ar.) *İhtişamlı, büyük, yüce (kimse)*

m. 33a/11

muḳābele (Ar.) *Karşılık verme*

m. bol- "karşılık vermek" 2b/4

muḳaddem (Ar.) *Önde olan, önden giden, ileride bulunan, önceki*

m. tut- "önde tutmak, öncelik vermek" 22b/3, 22b/4, 115a/10

m. ḳıl- "önde tutmak, öncelik vermek, öncelemek" 89a/1 (2)

2. Zaman bakımından eskide yaşamış olan, önceki zamanda yaşamış olan (kimse)

m. +ler 42b/13, 103a/11

muḳarreb (Ar.) *Yakın, dost kabul edilmiş (kimse)*

m. +leridin 6b/1

muḳāvemet (Ar.) *Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş; mukavemet*

m. ḳıla'l- "karşı koyabilmek, direnebilmek, dayanabilmek" 73b/9, 80a/7

Muḳle (ka) *Metinde yer alan bir hikâyede ismi geçen hükümdar*

M. 38b/11, 38b/13 (2), 39a/2, 39a/3,

M. +niŋ 38b/1, 38b/5, 38b/7, 38b/11, 39a/7

mūm (Far.) *Mum*

m. +nı 1b/10

munça *Bunca, bu kadar*

m. 3b/11, 11a/10, 28b/12, 38b/8, 48b/8, 77b/8, 80a/12, 94b/12 (2)

munçalik *Bu kadar*

m. 38b/6

munda *1. Bu dünyada, burada*

m. 38a/8

2. Burada

m. 39b/3, 75a/1, 91b/3, 125b/12,

3. Buraya, bu yere, bu mekâna

m. 111b/13

mundaġ *Böyle, bu şekilde*

m. 6b/4, 7a/6, 12a/11, 23b/12, 30a/9, 37b/7, 37b/8, 46b/10, 47a/6, 51a/8, 56b/3, 56b/11, 63a/7, 63b/1, 63b/4, 64a/3, 70b/12, 72b/6, 72b/12, 74a/3, 93b/5, 106a/8 , 107a/11

mundın *1. Bundan*

b. 15b/12, 16a/3, 20a/9, 23b/12, 25a/11, 26b/4, 40a/2, 48b/1, 56b/8, 103a/1, 110b/3, 113b/5

2. Buradan

m. 40b/2

muŋa *Buna*

m. 44b/10, 46b/11, 59b/3, 91a/12, 91b/1, 94b/12, 99a/4, 123a/1, 128b/6

munı *Bunu*

m. 75a/6

munıñg *Bunun*

m. 75a/4, 107a/13, 115b/13

mūnis (Ar.) *Cana yakın, can yoldaşı*

m. -i cānfezā "cana can katan dost" 52a/2

muntaẓır (Ar.) *Bekleyen, gözleyen, bekler vaziyette, birini bekler durumda*

m. 112a/7

murabba^{c} (Ar.) *Kare*

m. 102b/13

murād (Ar.) *Gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek; murat*

m. 42b/6

m. +ġa 15a/6

m. +ı 18a/3

m. +ıça 14b/5, 22b/11, 25b/7-8, 27b/7-8, 27b/12

m. +ıdın 106b/2

m. +ıġa 43a/13

m. +ıñg 32a/8

m. +ıñgġa 61b/4, 116a/7

m. +ınıñg 56b/7

öz m. +ıça bol- "kendi isteğince olmak" 25b/7-8

m. +ıñgġa yét- "muradına ermek, muradına ulaşmak" 61b/4-5

muraḳḳa^{c}-pūş (Ar.+Far.) *Yamalı hırka giyen, yamalı hırka giymiş (kimse)*

m. 126b/9

muşarra^{c} (Ar.) *Bütün mısraları birbiriyle kafiyeli olan manzume*

m. +da 103b/6

Mūsā I (ka) *Kişi adı*

M. 9a/9

Mūsā II (ka) *İsrailoğullarına gönderilen peygamber; Hazreti Musa*

M. +mén 94a/8

musaḫḫar (Ar.) *Ele geçirme, zaptetme, kazanma*

m. ḳıl- "ele geçirmek, zaptetmek" 82b/4

musammaṭ (Ar.) *Dokuz beyitten daha fazla beyit sayısı olan bir kaside türü*

m. 103b/9

Muşıl (ya) *Irak'ın kuzeyinde yer alan bir şehir; Musul*

M. 72b/8

M. +ge 73b/9

muṣannif (Ar.) *Yazar, şair, müellif*

m. 35b/8, 45a/5, 49b/10

m. -i kitāb "kitabın yazarı, müellifi" 12b/2

muṣībet (Ar.) *1. Felaket, dert, sıkıntı; musibet*

m. 26a/13

2. Ölüm

m. 68a/3

muşla- *Yumruklamak*

m. -ġanġa 10a/5

muşt (Far.) *Yumruk*

m. 105b/11

Mu^{c}taşım (ka) *833-842 yıllarında görev yapmış Abbasi halifesi, -Mu'tasım-Billâh*

M. 39b/9

mutāyebe (Ar.) *Latife, şaka, mizah*

m. 42a/13

m. (hezl m.) 41a/6, 41a/10, 42a/13

m. +din (hezl m.) 41b/9

m. +dür (hezl m.) 41b/9

m. +ni 41a/11

m. +niñg 41a/9

hezl m. ḳıl- "şaka yapmak, latife etmek" 41a/8, 41b/10, 42a/7, 42a/12, 42b/10, 42b/12, 105a/4

m. ḳıl- "şaka yapmak, latife yapmak" 41b/11, 42a/8

mu^{c}teber (Ar.) *İnanılır, güvenilir, itimat edilir; muteber*

m. 88b/7

mu^{c}tedil (Ar.) *1. İtidalli, ılımlı, ılıman*

m. 48a/3, 48a/7

m. ḳıl- "ılıtmak" 49a/5

2. Orta hâlde, orta kararda olan, itidalli

m. 98b/3

m. bol- "orta hâle olmak, itidalli olmak" 63a/9

muᶜtemed (Ar.) *İnanılır, güvenilir, emin, itimada şayan (kimse)*

m. 88b/5

m. bol- "güvenilir olmak, itimat edilir olmak" 88b/9

muṭīᶜraḳ (Ar.+T.) *Daha itaatkâr*

m. 110a/4

muṭlaḳ (Ar.) *Kesin, kat'i, tam, eksiksiz*

m. +dur (ḥelāl-i m.) 93a/8

muṭrib (Ar.) *Çalgıcı*

m. 105a/3, 105b/10, 106a/8, 108b/4

m. +ġa 105a/4

m. +lerġa 105b/13

m. +lerniŋ 105a/11

muṭriblıḳ (Ar.+T.) *Çalgıcılık, krş.* **mutriblik**

m. 1a/12, 105b/1, 105b/3, 105b/4

muṭriblik (Ar.+T.) *krş.* **murtiblıḳ**

m. 104b/1

m. +ni 105a/11-12

m. ḳıl- "çalgıcılık yapmak, çalgıcılık mesleğini icra etmek" 104b/2, 104b/11

muṭrib-sāz (Ar.+Far.) *Çalgı çalan, çalgıcı*

m. +lar 106a/1

muṭṭaliᶜ (Ar.) *Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkıf ve haberdâr olan*

m. bol- "bir işe, bir duruma vakıf olmak; bir işi, bir durumu öğrenmiş olmak, bilmek" 124b/12

muttaṣıl (Ar.) *Yan yana olan, bitişmiş durumda bulunan, bitişik*

m. 69a/12

muvāfaḳat (Ar.) *1. Uzlaşma, anlaşma*

m. 16b/2

2. Eşlik etme, beraberinde gitme

m. ḳıl- "eşlik etmek, birlikte gitmek" 60b/4

3. Bir işi birlikte yapma, yardım etme

m. ḳıl- "bir işi birlikte yapmak, beraber yapmak" 68a/4-5

muvāfıḳ (Ar.) *1. Uyumlu, iyi geçinen, uygun, münasip*

m. 16b/2, 16b/8, 16b/9, 93a/2, 105a/2, 106a/3

m. +dur 93a/11

m. ḳıl- "düzenlemek, düzeltmek, uygun hâle getirmek" 48a/12

m. bol- "uygun olmak, münasip olmak" 108a/9

ḫulḳ-ı m. -ı aḥvāl "uygun yaratılışta, iyi hâlde olma" 45a/1-2

2. Uzlaşma, sulh, barış

m. bol- "uzlaşmak, barışmak, sulh olmak" 82a/8, 82a/9, 82a/10, 126a/9

muvāzin (Ar.) *Bir gazelin tüm beyitlerinin aynı vezinde olması durumu*

m. 103b/8

muẓlime (Ar.) *Karanlık*

m. 102a/7

mü *Soru edatı, mü*

m. 1b/11, 5a/10, 15b/2, 17b/11, 41a/1 (2), 43a/7, 51a/6, 56a/8, 58b/13, 92a/10, 92a/11, 110b/10, 125b/5, 125b/12

m. +müdür 85b/11 (2), 91b/12, 92a/9

mübālaġa (Ar.) *Bir şeyi gerçekte olduğundan daha fazla, daha büyük gösterme, abartma; mübalağa*

m. ḳıl- "abartmak, mübalağa etmek" 104a/10

mübārek (Ar.) *Kutsal; mübarek*

m. 43b/10, 70b/3,

m. +ni (ḫāne-i m.) 12b/3

mübeddel (Ar.) *Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş*

m. ḳıl- "değiştirmek, dönüştürmek" 35b/1

mücādele (Ar.) *Birbirlerine isteklerini kabul ettirmek için iki taraf arasında yapılan zorlu çekişme, tartışma; mücadele*

m. ḳılış- "tartışmak, mücadele etmek" 94b/4

mücāmaᶜat (Ar.) *Cinsî münasebette bulunma, cima etme*

m. 48a/1

m. +ge 47b/6, 48a/8

m. +nıŋ 48a/9

m. ḳıl- "cinsî münasebette bulunmak, cima etmek" 44b/10, 47b/5, 47b/7, 47b/11, 47b/11-12, 47b/13, 48a/3, 48b/3

mücānis (Ar.) *Aynı cinsten olan, cinsleri aynı olan*

m. 103a/12

mücerred (Ar.) *Parası, malı mülkü olmayan kimse*

m. 127a/2, 127a/7, 127a/9

m. bol- "malı mülkü olmamak" 127a/1

ṣūfī-yi m. "parası olmayan, malı mülkü olmayan sufi" 127a/11

müctehid (Ar.) *Kur'an ve sünnette bulunmayan veya açıkça belirtilmeyen bir meselede yine Kur'an ve sünnetin özüne, ruhuna uygun olarak fikir yürütmek suretiyle şer'i hüküm koyan din âlimi*

m. 88b/9, 92b/8

müdārā (Ar.) *Kin ve düşmanlığı örtüp zahiren dost gibi davranma, iyi geçinme, güler yüzle idare etme*

m. ḳıl- "zahiren dost gibi davranmak" 117a/7

müddeʿī (Ar.) *Davacı, iddiacı*

m. 90b/4, 90b/5, 91b/2

m. +din 90b/4

m. +ni 92a/12

müddeʿī-ʿaleyh (Ar.) *Davalı*

m. 90b/4

m. +ni 90b/5

müddet (Ar.) *Zaman, vakit*

m. 6a/12

m. +din 91b/11

m. +ide 19b/5

bir m. +din kéyin "bir müddet sonra" 91b/11

müdrike (Ar.) *İdrak ve düşünme yeteneği*

ḳuvvet-i m. "idrak gücü, idrak kuvveti" 98b/7 (2)

müʾekkil (Ar.) *Bir kimse tarafından vekil tayin edilmiş kimse, görevli; vekil*

m. +ler 56a/6

m. +ning 56a/6

müfācāt (Ar.) *Ansızın olma, gelme, erişme*

m. (merg-i m.) 48b/5

m. +nı (merg-i m.) 50a/1-2

müflis (Ar.) *İflas etmiş, malını mülkünü kaybetmiş (kimse)*

m. 8b/7

müfred (Ar.) *Tek, yalnız*

m. 98b/4

müft (Far.) *Parasız, bedava*

m. 29b/9, 97b/12

müftī (Ar.) *Dinî hususlarla ilgili soruları cevaplandıran ve meseleleri fetva vermek suretiyle hâlleden fıkıh âlimi; müftü*

m. 23b/2, 23b/7, 23b/12, 24a/2, 87b/8, 88b/1, 92b/4

m. +ġa 23b/2

m. +ni 23b/2

m. +ning 23b/4, 24a/7

m. +siġa 23a/9

m. -yi medrese "hoca, öğretmen" 23a/11-12

mühendis (Ar.) *Mühendislik mesleğini icra eden, geometri bilen kimse*

m. 102b/7

müheyyā (Ar.) *Hazır, amade*

m. +dur-mén 81b/3

m. bol- "hazır olmak, hazır hâlde bulunmak" 33b/11

mühim-sāz (Ar.+Far.) *Hadım ağası*

m. 56b/6-7, 56b/9

m. +lar 56b/6

mühr (Ar.) *Üzerine bir kimse, makam veya kuruluşun ismi kazınmış olan ve basıldığı kâğıt vb. yerde bıraktığı iz, imza yerine geçen maden, plastik vb. den yapılmış damga, kaşe; mühür, krş.* **mühür**

m. 19b/3

m. +idür 91b/9

m. +lerni 19b/6

m. +ni 91b/9, 92a/1

m. +ümni 91b/8

m. +üng̑ni 92a/3

m. ḳıl- "mühürlemek" 1b/11 (2), 45b/10

mühür (Ar.) *krş.* **mühr**

m. soḳ- "mühür vurmak, mühürlemek" 4b/11-12

m. ḳıl- "mühürlemek" 111b/12

mükāfāt (Ar.) *İyi veya kötü olan davranışın karşılığı olan şey, karşılık, bedel*

m. 5b/11, 5b/13

m. +ı 10b/10, 55b/6, 55b/8

m. +ını 55b/3

mükāleme (Ar.) *Karşılıklı konuşma*

m. 23a/13

mülāḥaẓa (Ar.) *Dikkatle bakma, gözlemleme*

m. ḳıl- "dikkatle bakmak, gözlemlemek, fark etmek" 31a/1

mülāyim (Ar.) *Yumuşak huylu, yumuşak, uysal*

m. 18a/10

yumşaḳ ve m. bol- "yumuşak huylu olmak" 18a/8-9

mülāyemetlik (Ar.+T.) *Yumuşak huyluluk*

m. 18a/9

mülāzım (Ar.) *Bir kimse, şey veya yere bağlı olma, bir kimseye bağlı olarak çalışma, bir kimse için çalışma*

m. 113a/1

mülk (Ar.) *1. Taşınmaz mal, mülk*

m. 12b/1, 56a/4, 114a/10, 118a/12

m. +ide 36a/3

m. +ini 118a/2

m. +ni 12b/1

2. Devlet, memleket

m. +ide 85a/12

m. +idin 115a/6

m. +ige 75a/2

m. +ni 56a/3

müʾmin (Ar.) *Allah'ın varlığına, birliğine, Hazreti Muhammed'in onun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer iman esaslarına inanan, iman sahibi kimse, Müslüman; mümin*

m. 127b/7

m. +niŋ 124b/12

müʾmināt (Ar.) *Mümin kadınlar*

m. 37a/1

müʾminīn (Ar.) *Mümin erkekler*

m. 37a/1

mümkin (Ar.) *Olanaklı; mümkün*

m. 44a/4, 123b/5

m. +dür 62a/12

mümkināt (Ar.) *Mümkün olan, olabilir veya kabul edilebilir şeyler*

m. +dın 89a/2

m. +nı 89/2

mümteniᶜ (Ar.) *Olması veya gerçekleşmesi imkânsız, mümkün olmayan*

m. söz "anlaşılması zor olan söz, kapalı söz, anlaşılmaz söz" 103a/5

münādī (Ar.) *Tellal*

m. ḳıl- "tellal vasıtasıyla bir şeyi, bir durumu duyurmak, ilan etmek " 12a/5, 118a/13

m. ḳıldur-"tellal göndermek, haberci vasıtasıyla haber göndermek" 112a/11-12

münāfıḳ (Ar.) *İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü; münafik*

m. bol- "münafık olmak" 46b/10

münāsib (Ar.) *Uygun, layık; münasip*

m. +dür 64a/12, 76b/13

münāẓara (Ar.) *Bir konu üzerinde belirli usul ve kurallara uyularak yapılan tartışma, delil ve misal getirerek karşılıklı konuşma; münazara*

m. 23a/13, 89a/1

m. +dın 105b/7-8

m. +ge 105b/7

m. +sıda 89a/2

m. ḳıl- "tartışmak, karşılıklı konuşmak" 27b/13, 83b/5, 88b/10, 89a/6-7

m. ḳılış- "karşılıklı tartışmak, konuşmak" 88b/11

m. +ge tur- "kavgaya tutuşmak, tartışmaya başlamak" 105b/7

müneccim (Ar.) *Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe dair hükümler çıkaran kimse, müneccim*

m. 101b/12, 108b/1

m. +ge 87b/9

müneccimlik (Ar.+T.) *Müneccimlik*

m. 87a/12

münḳaṭı^ᶜ (Ar.) *Kesilme, kopma, kesintiye uğrama*

m. bol- "kesilmek, kopmak, kesintiye uğramak" 59b/13

münkir (Ar.) *İnkâr eden*

m. 90b/4

m. bol'al- "inkâr edebilmek" 10b/11

m. bol- "inkâr etmek" 10b/12, 13a/3, 61a/10, 61b/3, 96b/12

münşī (Ar.) *Sarayda veya devlet büyüklerinin yanında yazışmaları yürüten özel katip, yazıcı*

m. 108a/12, 1b/2, 109b/1 (2)

m. +si 113a/9

münşīlıḳ (Ar.+T.) *Yazıcılık, katiplik*

m. 113b/9

m. +nı 111a/6

mürd (Far.) *Ölü, ölmüş*

m. +ge 49b/9

mürde (Far.) *Ölü*

m. +nin̂g 49b/8

mürekkeb (Ar.) *Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, birleşik, karışmış, karılmış, karışık*

m. 98b/4

m. +dür 98b/5 (3)

m. +dürler 122b/9

m. bol- "karışık olmak, karışmış olmak, karılmak" 2b/3

mürsel (Ar.) *Gönderilmiş, yollanmış*

m. +dürler (peyġamber-i m.) 124a/10

m. +nin̂g (peyġamber-i m.) 101b/9

peyġamber-i m. "Allah tarafından gönderilen peygamberler" 62a/12

mürüvvet (Ar.) *1. Yiğitlik, mertlik, erlik*

m. +dür 69a/6

2. İyilik, iyilik etme, ihsanda bulunma, cömertlik etme, *lütufkârlık*

m. 94a/13

m. ḳıl- "iyilik ve ihsanda bulunmak, cömertlik etmek" 94a/12, 95a/5 (2), 117a/6-7

mürüvvetlig (Ar.+T.) *İyi, iyilik sahibi, insaniyetli*

m. 93b/12, 95b/13

müsāfir (Ar.) *1. Görüşme, ziyâret vb. amaçlarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse, konuk; misafir*

m. +nin̂g 36a/4

2. Ticari amaçla yapılan yolculuk, seyahat, sefer

m. bol- "yolculuk etmek, seyahat etmek, sefere çıkmak" 93b/6

müsecca^ᶜ (Ar.) *Cümlelerinin sonu veya her kelimesi kafiyeli, secili olan nazım veya nesir*

m. 103b/7

müs̱elles̱ (Ar.) *Üçgen*

m. 102b/13

Müselmān (Ar.) *Müslüman*

M. 94a/6

M. +lar 118b/5, 124b/7, 124b/8

M. +lardın 124b/11

M. +larġa 124b/11

M. +larnın̂g 124b/9

M. +nın̂g 55a/13, 56b/8, 75b/5-6

müselsel (Ar.) *Gazelin tamamında tek bir mazmunun kullanılması durumu*

m. 103b/9

Müslimāt (Ar.) *Müslüman kadınlar*

M. +ġa 37a/2

Müslimīn (Ar.) *Müslüman erkekler*

m. 37a/1

müstaġnī (Ar.) *Kimseden bir menfaat beklemeyen, bir şey istemeyen, istiğna eden, kimseye ihtiyacı olmayan*

m. bol- "kimseden bir şey beklememek, (bir kimseye) ihtiyaç duymamak" 12b/9, 25b/13

müsteḥaḳ (Ar.) *1. Layık olmuş, hak etmiş*

m. 60a/2

m. +ġa 5a/3

m. +larġa 117a/10, 121b/7-8

2. Hak sahibi, haklı konumda olan (kimse)

m. +nı 90b/1

müstesḳī (Ar.) *Karnı su toplamış, karnında su toplanan*

m. ḳıl- "Su toplamak, karında su toplanmak" 49a/10

müşaḫḫaş (Ar.) *Ayırt edilmiş, belirli hâle getirilmiş, belli, açık, vâzıh*

m. +durlar 36a/4

maʿlūm ve m. bol- "anlaşılmak, bilinmek, açığa çıkmak, açıklığa kavuşmak" 46b/5

müşerref (Ar.) *Şerefli*

m. ḳıl- "şereflendirmek" 34b/1

m. bol- "müşerref olmak" 34b/2

müşeş (Ar.) *Atın baldırının şişmesi hastalığı*

m. 71a/13

müşfik (Ar.) *Şefkat gösteren, şefkatli*

m. 17b/7, 75b/7

m. ve mihr-bān bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak" 77b/6

müşg (Far.) *Asya dağlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde; misk*

m. 15b/2 (3)

müşkil (Ar.) *Zor, güç; müşkül*

m. 38b/8, 63b/4, 101b/13, 126b/11

m. +dür 43a/1, 60a/1, 62a/6, 101b/13

m. bol- "zor olmak, zor gelmek, müşkül olmak" 124b/3

müşkilraḳ (Ar.+T.) *Daha zor, daha güç, daha müşkül*

m. 62a/9

m. +dur 57a/9

müteʾaḫḫirīn (Ar.) *Sonrakiler, sonra gelenler*

m. +ler 103a/10

müteferriḳāt (Ar.) *Türlü türlü, dağılmış hâlde olan nesneler, unsurlar*

m. +dın 112b/5

müteġayyir (Ar.) *Değişme, başkalaşma*

m. bol- "değişmek, başka bir hâl almak" 65b/4-5

müteḥarrika (Ar.) *Hareket eden, hareketli*

m. 102a/7

müteşaddī (Ar.) *1. Bir makama ulaşmış, makam sahibi, meslek sahibi*

m. 34a/7

2. Ehil, usta, tecrübe sahibi

m. +leri 94a/11

3. Nezaretçi, şef, sorumlu

m. ḳıl- "bir kimseyi bir grubun, bir yerin başına geçirmek, atamak, görevlendirmek" 116a/2

4. Saldırma, birine karşı güç kullanma, hücum etme

m. ḳıl- "saldırtmak, güç kullanmasını sağlamak, hücum ettirmek" 119a/5

müteşaddīlik (Ar.+T.) *Tesir etme, etki etme, hükmetme hâli*

m. 43a/1

müteşākilī (Ar.) *Şekilce aralarında benzerlik bulunan, şeklen birbirine benzeyen*

m. 103a/13

mütevātir (Ar.) *Ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde gezen, tevatür yoluyla gelen*

m. +din (ḫaber-i m.) 88b/9

müteveccih (Ar.) *Yönelmiş, yakın, teveccüh etmiş*

m. bol- "yakın olmak" 109a/1

Mütevekkil (Ar.) *Miladi 847-861 yılları arasında görev yapmış olan onuncu Abbasi halifesi, Mütevekkil-Alellah Cafer b. el-Mu'tasım*

M. 11a/2

M. +ġa 11b/1

müttebeʿān (?) ?

m. 103b/1

müyesser (Ar.) *Nasip, kısmet, nasip olma*

m. bol- "nasip olmak, kısmet olmak" 5a/13, 44a/10, 59b/6, 101b/7-8

müzd (Far.) *Ücret, kira, mükâfat*

m. +ini 39a/8

müzevvir (Ar.) *Kötülük olsun diye yazılan gizli rapor, imzasız mektup, uydurma mektup, imzasız ihbar yazısı*
m. 113a/9

müzevvirlıḳ (Ar.+T.) *Yalancılık, dolandırıcılık, sahtekârlık*
m. 113a/6
m. +dın 113b/6
m. +nıŋ̂ 113b/3
m. ḳıl- "sahtekârlık yapmak" 113a/8

Nn

nā-ᶜāḳil (Far.+Ar.*) Tembel, uyuşuk, miskin*
n. +ler 50a/10

nā-āşinā (Far.) *Yabancı, tanınmayan, bilinmeyen (kimse)*
n. +ġa 121b/10

nā-būd (Far.) *Yok etme, mahvetme, perişan etme*
neht n. ḳıl- "inletmek ve perişan etmek, yok etmek" 80b/12
n. ḳıl- "yok etmek, mahvetmek" 82b/1
n. eyle- "yok etmek, mahvetmek" 82b/2-3

nabż (Ar.) *Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar; nabız*
n. +da (Kitāb-ı N.) 99a/12
n. +nı 100b/8

Nabżü'l-Kebīr (ea) *Metinde büyük tansiyonla ilgili olduğu ifade edilen, Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü*
N. 99b/10

Nabżü's-Saġīr (ea) *Metinde küçük tansiyonla ilgili olduğu ifade edilen, Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü*
N. 99b/10

nā-civān-merd (Far.) *Mert olmayan, yiğit olmayan, mert olmama*
n. +niŋ̂ 125b/2

nā-çār (Far.) *Çaresiz*
n. 24a/7, 36b/5, 42a/10, 44b/1, 55b/9, 56a/5, 121b/2

nā-çārlıḳ (Far.+T.) *Çaresizlik*
n. +dın 111a/4

nāçiz (Far.) *Değersiz, itibarsız, önemsiz, küçük*
n. 81b/9

nā-dān (Far.) *Cahil, bilgisiz*
n. 15a/9, 15a/10, 17a/9, 22b/8, 27b/13, 29b/11, 78a/11 (2), 83b/5, 114b/12, 114b/13, 115a/1, 122a/11
n. +dın 13b/10, 14a/5
n. +dur 17a/10,
n. +ġa 13b/11
n. +lar 93a/13
n. +lardın 27a/1
n. +nıŋ̂ 86b/3
n. bol- "cahilolmak, bilgisiz olmak" 25b/12

nā-dānī (Far.) *Bir cahil, bir bilgisiz*
n. 15a/11

nā-dānlıḳ (Far.+T.) *Cahillik, bilgisizlik*
n. 93a/12, 106a/6-7
n. +dın 32a/4
n. +dur 13a/12
n. +(ġ)ıdın 16b/12
n. +nı 107b/11

nā-dānraḳ (Far.+T.) *Daha cahil, daha bilgisiz*
n. 17a/9, 26b/2

nā-ehl (Far.+Ar.) *Ehil olmayan*
n. 40a/6

nā-emīn (Far.+Ar.) *Güvenilir olmayan, güven vermeyen*
n. 13a/12

nā-emīnlik (Far.+Ar.+T.) *Güvensiz olma hâli, güvensizlik*, *güvenilir olmama hâli*
n. +iŋ̂ 13a/11
n. +idin 93b/3

nā-gāh (Far.) *Zamansız, vakitsiz, ansızın, birden bire*
n. 29a/7, 32b/5, 36b/10, 49b/5, 54a/5, 54a/6, 116b/4

nāgehān (Far.) *Ansızın, birden bire*

n. 49b/5

naġme (Ar.) *Musiki, şarkı, müzik, ezgi*

n. 38a/10, 104b/7, 104b/12

n. +de 104b/8

n. +ge 105b/8

n. +lerni 105a/2

n. +n̂gdin 104b/11

n. +n̂gni 105a/5

n. +sini 105b/1

n. ḳıl- "şarkı söylemek" 1a/12, 108b/3

n. ḳılġalı bol- "musiki icra edebilmek, şarkı çalabilmek" 104b/6

ehl-i n. "şarkıcı, müzisyen" 105b/8

naġme-sāzlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Şarkı söyleme işi, şarkı söyleme durumu, şarkıcılık*

n. +nı 63b/5

nā-ḥaḳ (Far.+Ar.) *Boşu boşuna, haksız yere, haksız olarak*

n. 55a/12, 55b/10, 56b/7, 90b/8

n. (ḫūn-ı n.) 125b/7

n. +ġa (ḫūn-ı n.) 55b/2

n. +nın̂g (ḫūn-ı n.) 55b/6, 55b/8

nā-hemvār (Far.) *Düzgün olmayan, uygun olmayan, düzensiz*

n. 65b/9

naḫl (Ar.) *Ağaç*

n. +in 82b/2

nā-ḫoş (Far.) *Hoşa gitmeyen, hoş olmayan, beğenilmeyen, yaramaz; nahoş*

n. 41a/7, 41a/9, 55b/9

n. +dur 16b/8

nā-iʿtimād (Far.+Ar.) *Güvenilir olmayan, güven vermeyen (kimse)*

n. +larġa 26a/11

nā-ḳābil (Far.+Ar.) *Kabiliyetsiz, yeteneksiz, beceriksiz*

n. 81a/6

naḳd (Ar.) *Peşin, peşin olarak, nakit*

n. 11b/9, 39a/4, 96b/3

nā-kes (Far.) *İnsaniyetsiz, aşağılık, bayağı, alçak (kimse)*

n. 18a/7

n. +ni 40a/6

nāḳıṣ (Ar.) *Eksik, noksan, kusurlu, hatalı*

n. 40a/8

n. +dur 83a/4

n. bol- "eksik olmak, kusurlu olmak" 38a/6

naḳḳāre (Ar.) *Elle ve daha çok iki küçük değnekle çalınan ve zurnaya refakat eden, basık dümbelek şeklindeki vurmalı saz; davul*

n. çal- "davul çalmak" 66b/6

naḳḳāş (Ar.*) Nakış yapan, süsleme ustası, nakkaş*

n. 1b/10

n. +ġa 1b/9

naḳş (Ar.) *İşleme, bezeme, nakış*

n. +nı 1b/9, 1b/10, 1b/11

n. ḳıl'al- "nakşedebilmek" 1b/10

nāle (Far.) *İnleme*

n. vü zārī "ağlayıp inleme" 90b/10

n. vü zārī ḳılış- "karşılıklı ağlayıp inlemek" 78b/12

n. ḳıl- " derdini anlatıp içini dökmek, şikâyet etmek, sıkıntısını söylemek, bir durumdan yakınmak" 118a/4, 118a/7, 118b/7,

uran n. ḳıl- "inlemek, sızlanmak, yakınmak, feryat etmek" 127a/8-9

nām (Far.) *Ün, şöhret; nam*

n. 55a/9

n. (n. āvāze) 53a/2, 56b/13, 120b/2

n. āvāze çıḳar- "ün kazanmak, şöhret kazanmak" 13a/13-13b/1

namāz (Far.*) İslam'ın beş şartından biri; namaz*

n. 4a/3, 4a/13, 52a/6, 75b/8

n. +dın 4b/3

n. +nı 4b/2, 4b/5, 4b/7

n. +nın̂g 4b/7, 4b/9

n. öte- "namaz kılmak" 4a/5, 4b/9, 89b/12-13, 91b/5, 128a/13

n. ḳıl- "namaz kılmak" 68a/8

n. -ı pīşīn "öğle namazı" 33a/13

n. -ı dīger "ikindi namazı" 35b/9

n. -ı bamdād "sabah namazı" 36b/2, 94b/4

n. -ı cenāze "cenaze namazı" 68a/4

n. -ı fī̈şī̈n "öğle namazı" 94b/4

nā-maḥrem (Far.+Ar.) *Dinen aralarında nikâh bulunmayan ve bu nedenle bir araya gelmeleri yasak olan kimseler; namahrem*

n. +din 117a/1

nā-maᶜḳūl (Far.+Ar.) *Akla uygun olmayan, mantıksız, makul olmayan*

n. 41a/9-10, 42a/8 (2), 42a/12

nā-maᶜḳūlsız *Uygunsuzluk bulunmaksızın*

n. 42a/13

nāme (Ar.) *Mektup, yazı, ferman*

n. 19b/3, 80b/7, 81b/5, 81b/7, 109b/13, 110b/8, 111a/13, 111b/1, 111b/6, 111b/10, 112a/9, 112b/2, 113a/3, 118a/7, 118a/8, 118a/8, 118b/6, 118b/8 (3), 118b/9, 120b/2, 120b/3 (2)

n. +ġa 111b/12

n. +ge 110a/13, 112a/10, 118a/6, 118a/9, 118b/7, 118b/9, 120b/4

n. +ni 110a/11, 110b/1, 111b/4, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 112a/1, 112a/2, 112a/3 (2), 112a/5 (2), 112a/8, 112a/9, 112b/3, 112b/9, 112b/10 (2), 118a/4, 118a/5, 118a/8, 118a/9

n. +niŋ̂g 110b/1, 110b/2, 111b/10-11, 112a/4

n. +ŋ̂gni 109b/9, 110a/12

n. +sini 97b/4

n. ḳıl- "mektup yazmak, yazı yazmak" 19b/3, 109b/8-9

nā-mūcibāt (Far.+Ar.) *Gerekmeyen, lazım olmayan, icap etmeyen (şeyler)*

n. 89a/2

nā-murād (Far.+Ar.) *Yoksul, fakir, muhtaç*

n. (dervī̈ş n.) 5b/2

n. 115a/8

n. +da 121b/13

n. +lardın 59b/7

n. +largˇa 5a/11

n. +larnı 27b/9

n. bol- "fakir olmak" 59b/7, 67a/12

nā-murādlıḳ (Far.+Ar.+T.) *Fakirlik, yoksulluk*

n. 43a/12, 55a/8

n. +dur 43a/13

n. +nıŋ̂g 58b/10

nā-murādraḳ (Far.+Ar.+T.) *Daha muratsız*

n. 26b/7

nāmūs (Ar.) *Ar, edep, haya; namus*

n. +ını 89b/12

n. ḳıl- "utanmak, çekinmek, sakınmak" 17b/6, 75a/3, 85a/5,

nā-muᶜtedil (Far.+Ar.) *Orta hâlde olmayan, orta kararda olmayan, itidalli olmayan*

m. 98b/4

nān (Far.) *Ekmek, yemek, yiyecek, nimet*

n. 12a/2, 12a/4, 12a/7, 12a/10, 13b/1, 34a/8, 35a/1, 36a/9, 36b/13 (2), 37a/13, 38a/5, 55a/9, 56b/13, 57a/1, 57b/5, 108b/13, 116b/8, 116b/9, 119b/4, 124b/13

n. +dın 12a/3

n. +ı 26a/8

n. +ıŋ̂g 5a/1, 78a/4

n. +ıŋ̂gnıŋ̂g 78a/5-6

n. +ıŋ̂gızı 39a/5

n. +nı 12a/5, 27b/6, 116b/10

n. +nıŋ̂g 12a/9

nān-ı ḥ. "helal ekmek" 45a/1

nā-pāk (Far.) *Ahlaksız, soysuz, kötü huylu*

n. 30a/1

n. +lar 95b/5

n. bol- "ahlaksız olmak, kötü huylu olmak" 95a5-6

nā-pāklıḳ (Far+T.) *Soysuzluk, ahlaksızlık*

n. +ını 95a/7

nā-pesend (Far.) *Beğenilmeyen, hoş karşılanmayan*

n. 13b/12

naᶜra (Ar.) *Bağırma, haykırma; nara*

n. tart- "bağırmak, haykırmak, nara atmak" 89a/8-9, 89a/9

narḫ (Far.) *Satılık şeyin belirlenen bedeli, değeri*

n. +ını 97b/8

n. ḳıymet bol- "değerlenmek, fiyatı artmak, değer kazanmak" 97b/12

Nāṣır (ka) *Şah Mukle zamanında Basra vilayetinin yöneticisi*

N. 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/10, 38b/12, 39a/1, 39a/2, 39a/4, 39a/9

N. +ge 38b/8

N. +nı 38b/12, 39a/3

Nāṣır ʿAlī (ka) *Metinde ismi geçen bir şair*

N. 103b/5

naṣīb (Ar.) *Allah'ın bir kimseye tayin ve kısmet ettiği şey, talih, baht, nasip*

n. +im 43b/3

n. ḳıl- "nasip etmek" 12b/3, 73b/11

n. bol- "kısmet olmak, nasip olmak" 124a/1, 124a/2, 124a/3, 124a/3, 124a/9

naṣībe (Ar.) *1. Rızık, nasip olunan şey*

n. (rızḳ naṣībe) 58a/10

n. +ni 5a/2

2. Allah'ın bir kimseye tayin ve kısmet ettiği şey, talih, baht, nasip

n. 126a/5

n. +dür 82b/13

n. +si 74b/2

n. bol- "kısmet olmak, nasip olmak" 124a/5, 124a/7

naṣīḥat (Ar.) *Öğüt; nasihat*

n. 10a/5

n. +i 25b/1, 108a/4

n. +ige 25a/2

n. +im 36a/12

n. +leri 28a/2

n. +lerini (pend n.) 24b/10-11

n. +lerni 77a/6

n. +ni 16b/8

p. +ni (pend n.) 10a/3-4

pend n. ḳıl- "nasihat etmek" 10a/3, 10a/4, 16b/9

n. ḳıl- "nasihat etmek" 97a/5, 126a/11,

pend n. bér- "nasihat etmek, öğüt vermek" 126b/5

nā-sipās (Far.) *Nankör, şükürsüz*

n. +ġa 8a/6

nā-sipāslıḳ (Far.+T.) *Nankörlük, şükürsüzlük*

n. 8a/5, 15b/4

naṣūḥ (Ar.) *Samimi, halis*

tevbe-i n. "samimi olarak yapılan tövbe" 34b/9, 37a/2

nāsūr (Ar.) *Göz pınarında, makat havalisinde ve diş etlerinde olan bir hastalık*

n. 65b/2, 71b/1

nā-şāyeste (Far.) *Uygunsuz, yakışıksız*

n. 4b/12

nā-tamām (Fat.+Ar.) *Tamamlanmamış, yarım kalmış, eksik*

n. 33b/9, 104a/1

n. ḳal- "eksik kalmak, tamamlanmamış olmak" 113b/7

nāṭıḳ (Ar.) *Konuşan, söz söyleyen*

ḥayy u n. bol- "canlı olmak ve konuşmak" 46b/9

nāṭıḳa (Ar.) *Söz söyleme, konuşma*

n. 51a/3, 51a/10

n. +ge (nefs-i n.) 99a/3

nā-ümmīd (Far.) *Ümitsiz*

ü. ḳıl- "ümitsiz duruma getirmek, ümtisiz etmek" 90a/6

nāvek (Far.) *Ok*

n. (tīr nāvek) 80a/5

nāyime (Ar.) *Güzel, zarif (kadın)*

sebʿa-i n. " içki sofrasında içilen yedi kadeh" 35a/11, 35b/6

n. +ge 35b/6

nāz (Far.) *Güzellik, letafet*

n. 5b/10

naẓar (Ar.) *Bakma, bakış, göz atma*

n. 127b/8

n. +ı 68b/5

n. +ıda 90a/1

n. ḳıl- "bakmak" 10b/9, 13b/3

ʿavāmnıñg n. +ıda "halkın gözünde" 90a/1

naẓm (Ar.) *Şiir*

n. 2a/5, 4a/12, 17b/2, 28b/6, 30b/2, 31a/13, 37a/11, 43b/2, 47a/12, 57b/4, 72a/1, 99b/5, 109b/8

n. +da 104a/1

nāzük (Far.) *İnce, narin, güzel; nazik*

n. 43a/10,

laṭīfraḳ ve n. bol- "daha hoş ve nazik olmak" 43a/8-9

né *1. Ne*

n. 2b/10, 2b/13 (2), 6a/2, 7a/2 (2), 7a/3 (2), 7a/4, 7a/6 (2), 7a/12, 9a/4, 11a/13, 12a/8 (2), 13b/3, 14a/6, 16a/2, 16a/3, 16a/11, 19a/12, 19b/8, 21a/8, 21b/12, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 28b/2, 29a/3, 30a/7, 31a/7, 31b/10, 32a/8, 32b/8, 33a/7, 33a/8, 33b/8, 34b/10, 36a/4, 42b/2, 46b/11, 47a/12, 54a/4, 58a/7, 82b/2, 86b/11, 90b/11, 92a/10, 97a/9, 101b/5, 109a/10 (2), 110b/5, 110b/11, 112a/10, 117a/4, 125b/6, 127a/9, 127a/13 (2)

n. +dür 7b/8, 12a/11, 13b/3, 18a/11, 24a/2, 28b/7, 39a/1, 45b/13, 116a/13, 118a/10, 122a/9, 125b/2-3

n. üçün ki "çünkü" 101b/5

2. Hangi

n. 78b/13, 79a/1, 91b/1, 99b/6, 104a/7, 113a/12

n. yérde "hangi yere, nereye" 78b/13, 79a/1

n. sayaḳlıḳ "hangi tarzda, nasıl, ne şekilde" 104a/6

3. Değil

n. 2a/12, 6a/5, 14a/6, 53b/4, 126b/2

4. Nasıl

n. 103b/6, 110b/5, 112a/10

né…né *Karşılaştırma edatı; ne…ne*

n. 8b/12-13, 9a/1, 9a/4-5, 25b/11, 28b/6, 30a/11, 51a/1-3, 51a/9-10

nebīre (Ar.) *Torun*

n. +lerini 12b/4

nebīẕ (Ar.) *Hurma ve kuru üzümden yapılan bir çeşit şarap*

n. 105b/6

n. +ni 105b/6

necis (Ar.) *Pis, kötü*

n. 128b/10

néçe *1. Ne kadar, nice, kaç, krş.* **néççe**

n. 11b/10, 12a/10, 15b/3, 19b/9, 28b/2, 28b/13, 29b/8, 37a/6, 37b/7, 38b/13, 40b/12, 42b/13, 45b/6, , 62b/6, 103b/8, 114a/12, 18a/11

n. zamān "bir müddet" 19a/10, 24b/7

bir n. söz "birkaç söz" 42b/12

n. vaḳt "bir müddet, bir süre, bir süredir" 75a/7

n. miñg "binlerce" 106b/9

n. kün "birkaç gün" 112b/1

bir n. zamān "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11

n. berāber "çok, çokça, çok miktarda" 116a/5

n. maḥall "bir müddet" 118a/2

2. Bir müddet, bir süre

n. 45b/7

néççe *krş.* **néçe**

bir n. "birkaç" 125a/8

né-çend (Far.) *1. Ne kadar, nice*

n. 4b/7, 11b/7, 24b/13, 25a/5, 46a/11, 64a/13, 73b/8, 97a/2, 106b/8

2. Kaç

n. 90b/12, 91a/7, 95a/1

3. Birkaç, bazı

n. 92b/8, 108a/10

4. Bir süre

n. 19a/2

néçük *Nasıl*

n. 6a/8, 17a/6, 25b/8, 28b/3, 52a/1, 54b/7, 56a/8, 61b/10, 71a/9, 73b/5, 77b/8, 102a/6, 112b/5, 118b/9

n. +dür 95a/2

nedīm (Ar.) *Padişahı eğlendirmek maksadıyla hikâyeler, fıkralar anlatan, ona yarenlik eden kişi, sohbet arkadaşı*

n. bol- "sohbet arkadaşı olmak, yaren olmak" 108a/1, 109a/12

nedīmlıḳ (Ar.+T.) *Sohbet arkadaşlığı, yarenlik, padişahı hikâye ve fıkralarla eğlendirme işi, krş.* **nökerlik**

n. +ġa 109a/13

nefʿ (Ar.) *Fayda, çıkar, kâr, menfaat*

n. 108b/9,

n. +ni 14a/4

n. yétgür- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, faydalandırmak" 60a/3, 107b/4

n. ḳıl- "fayda sağlamak, yayar sağlamak" 106a/7

nefes (Ar.) *Akciğerlere hava alıp verme, soluk; nefes*

n. 82a/13

n. al- "ciğerlere hava çekmek, solumak, soluk almak" 49b/3

nefḥa (Ar.) *Şişkinlik, karın şişmesi hastalığı*

n. 71b/1

nefl (Ar.) *Bir kimsenin dinen mecbur ve mükellef olmadığı hâlde sırf Allah rızasını kazanmak maksadıyla farz dışında kıldığı namaz, tuttuğu oruç ve yaptığı her türlü hayırlı iş ve davranış, nafile ibadet*

n. öte- "nafile ibadet etmek" 89b/13

nefs (Ar.) *1. Kişilik, öz benlik; nefis*

n. 7a/12, 43b/6, 47b/3, 66a/1, 66a/2, 122b/8

n. +ge 14b/11

n. +ige 23b/13

n. +iŋ̂g 44a/7, 44b/4

n. +iŋ̂gge 66a/3

n. +niŋ̂g 127b/4

nefs-i n. "insan ruhu" 99a/3

2. Ruh, can, hayat

n. 123a/3, 123a/12 (2)

n. +din 123a/3, 123a/8

n. +i 123a/13, 123b/3

n. +ige 123b/4

n. +ni 58b/12

nefsānī̄ (Ar.) *Nefse ait, nefisle alakalı, içsel*

n. 98b/6, 98b/7, 98b/8

n. +ni (ḳuvā-yı n.) 99a/13

nehās *Bir at hastalığı*

n. 71b/1

neht (?) (Ar.) *İnleme, ağlama*

n. nā-būd ḳıl- "inletmek ve perişan etmek, yok etmek" 80b/12

né īnki (Far.) *-dığı gibi, -dığı için*

n. 3b/11

néme *1. Nesne, şey, eşya, krş.* **nérse némerse**

n. 3a/5, 12b/7, 17a/13, 21b/9, 21b/13, 36b/9, 37b/5, 40a/10, 43b/1, 62a/4, 66a/9, 71b/12, 75a/2, 95a/10, 97b/8 (2), 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 107a/3, 109b/6, 114a/4

n. +de 94a/5

n. +din 70a/9

n. +ge 88a/13

n. +ler 88a/12

n. +ni 97b/11, 101b/7

bir n. "bir şey" 67a/10

2. Ne kadar

n. 11b/8, 32a/9

3. Ne

n. 59a/10, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 71a/7, 72a/8, 83a/6, 85a/12, 91b/3, 94b/12, 107a/11, 113b/1, 113b/2

n. +din 122a/9

n. +dür 85b/1

4. Miktar

bir n. "bir miktar" 67a/9

5. Neden, niçin

n. 94b/10, 95a/2

6. Yenilecek nesne, yiyecek, gıda

n. +ni 101b/3, 101b/4

7. Nasıl

n. +dür 122a/9

nemek (Far.) *Tuz*

n. 124b/13

némerse *1. krş.* **nérse, néme 1**

n. 1b/6, 2b/2, 2b/6, 7a/4, 9b/3, 9b/5, 13b/5, 17a/4, 52b/10, 57a/4, 57a/5, 57a/7, 58a/9, 58b/4, 58b/6, 59a/7, 59b/13, 63b/1, 65a/6 (2), 67a/11, 67b/11, 68a/11, 71b/8, 74b/11, 74b/12, 75a/2, 77a/4, 89b/4, 96a/13, 98a/8, 98a/9, 98a/12, 98b/2, 108b/1, 123a/8

n. +din 6a/12, 9b/2, 45a/1, 89b/4

n. +dür 6a/11, 49b/5, 122a/9-10, 123a/9, 124a/12, 127b/2

n. +ge 22a/13, 26b/6, 41a/2-3, 44b/3, 72b/1, 100a/13

n. +ler 13b/4, 44b/11, 99a/4

n. +lerde 1b/12

n. +lerdin 1b/6

n. +lerge 106a/2, 106a/3

n. +lerni 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/5

n. +ni 2b/7, 9b/2 (2), 9b/3, 27a/8, 50b/12, 51b/1, 58b/8, 95a/10, 98a/12, 98b/13

n. +niŋ̂ 79b/5

n. +si 127a/3

n. +sidin 60a/4

2. Özellik, nitelik

n. 78b/6

3. Ne, her ne

n. 85a/9

her n. "her ne" 87a/2

nemle (Ar.) *Karıncalanma*

n. 71b/1

neng (Far.) *Utanma, utanç*

n. ᶜār ḳıl- "utanmak" 13b/2 (2),

n. ḳıl- "utanmak" 21b/13

nerd (Far.) *Tavla oyunu*

n. 41a/5, 41a/10, 41a/12, 105a/5, 108b/5

nérse *krş.* **némerse, néme 1**

n. 21b/3, 48a/13, 58a/7, 76a/2, 82b/10, 93a/7, 108a/12

n. +ge 89a/13, 127b/8

n. +lerni 106a/8

n. +ni 128b/10

Nesā (ya) *Horasan bölgesinde yer alan bir şehir, günümüzde bölgenin toprakları üç parçaya ayrılmış olup Merv, Nesâ ve Serahs yöresi Türkmenistan sınırları içinde yer almaktadır*

N. 118a/1 (2), 118a/5

neseb (Ar.) *Soy, nesep, soylu*

n. 32a/13

n. +din 9a/4, 9a/5

n. +lerniŋ̂ 9a/10

n. +ni 32a/13

ehl-i n. "asil olan idareci sınıfı, soylu, asilzâde" 8b/13

nesiyye (Ar.) *Bedeli sonradan ödenmek üzere yapılan alışveriş, veresiye*

n. 94a/2

n. +din 96b/2

n. al- "malı parasını daha sonra vermek şartıyla almak,veresiye almak" 96a/5

n. bér- "malı parasını daha sonra almak şartıyla vermek, veresiye vermek" 96a/5-6

nesl (Ar.) *Soy, nesil*

n. +ini 56b/8

n. +niŋ̂ 7a/9

n. +ini ḳurut- "soyunu yok etmek, soyunu bitirmek" 56b/8

neṣr (Ar.) *Düz yazı; nesir*

n. 104a/2

n. +de 104a/1

neşʾe (Ar.) *Sevinç, mutluluk; neşe*

n. 35b/3

n. +sidin 35b/2

netīnce (Ar.) *Sonuç, netice*

n. +si 36b/4

n. +sidür 15a/7

n. bér- "sonuçlanmak, neticelenmek" 15a/6, 36a/11

nev (Far.) *Yeni*

n. 71a/9

nevᶜ (Ar.) *1. Çeşit, tür, cins*

n. 15b/10, 18b/13, 19a/4, 20a/10, 63a/11, 63b/4, 64a/12, 74a/7, 80b/11, 84a/11, 86b/7, 87a/5, 87b/9, 88b/3, 88b/6 (2), 89a/6, 92a/13, 92b/11, 107a/3, 113b/7

n. +dür 98b/2

n. +idedür 39b/1

n. +idür 39b/1-2

2. Biçim, şekil

n. 49b/8

nevā (Far.) *Ses*

n. +sı 80a/5

Nevāyī (ka) *Ali Şir Nevayî*

N. 103b/3, 103b/6

nevāziş (Far.) *Okşama, gönül alma, iltifat*

n. +ler 68a/6-7

nevbet (Ar.) *Sıra*

n. 35b/4, 85a/8

nevmīd (Far.) *Ümitsiz*

n. 86a/2

n. ḳıl- "ümitsiz etmek, ümitsiz hâle getirmek" 126b/3

nevmīdlıḳ (Far.+T.) *Ümitsizlik*

n. 12b/13, 13a/1

n. +nı 13a/1

nevrūz (Far.) *Eski takvimlere göre güneşin Koç burcuna girdiği, gece ile gündüzün eşit olduğu, yılın ve ilkbaharın başlangıcı sayılan gün; nevruz*

n. 71a/6

nevrūzluḳ (Far.+T.) *Nevruz hediyesi*

n. al- "nevruz hediyesi almak" 71a/7

nezd (Ar.) *Göre, nazarında, fikrince*

n. +ide 93a/8

n. +imde 74b/11, 84b/13

neẓẓāre (Ar.) *Bakma, seyretme, izleme*

n. ḳılıp tur- "seyrededurmak, bakadurmak" 53b/1-2

nıṣf (Ar.) *Yarım, yarı*

n. +ıda 50a/10 (2),

n. +ını 11b/12, 97b/12

n. -ı rūz "günün yarısı, öğle vakti" 51b/4

n. -ı ᶜömr "ömrün yarısı" 95a/4

nihān (Far.) *Gizli*

n. 79b/11

nihāyet (Ar.) *Had, sınır, ölçü*

n. +din 22a/1

n. +idin 83b/11

nihāyetī (Ar.) *Tamamen, büsbütün, son derece, tam manasıyla*

n. 58b/4, 61a/10, 70a/2, 70b/9, 76b/5, 76b/7, 79b/1, 82a/9, 92b/1, 101b/8

nikāḥ (Ar.) *Bir kadınla bir erkeğin kanun nazarında karı koca sayılmalarını sağlayan işlem; nikâh*

n. 24a/4

n. ḳıl- "nikâhlamak, evlendirmek" 24a/3

nikāḥlıḳ (Ar.+T.) *Nikâhlı olma hâli*

n. 76b/11

nīk-baḫt (Far.) *Mutlu, mesut, talihli*

n. 11a/2-3

n. +dur 32a/12

nīm-resīde (Far.) *Yetişmemiş, olgunluğa ulaşmamış, küçük*

n. 72b/2

niᶜmet (Ar.) *Azık, yiyeceğe ve içeceğe dair şeyler; nimet*

n. 3a/9 (2), 3b/6, 3b/8, 5b/10, 93b/3, 93b/4, 114a/10, 117b/11

n. +ge 86a/10

n. +idür 42b/8

n. +ininĝ 3b/7, 3b/8

n. +leri 3a/12

n. +lerimge 3b/10

n. +lerini 2a/4

n. +lerininĝ 3b/3

n. +ninĝ 3a/1, 3b/12-13, 6a/10

n. -i rāḥat "rahat nimet" 51b/4

nisbet (Ar.) *İlgi, bağ, rabıta*

n. bér- "ilgi kurmak, bağ kurmak, ilişkilendirmek" 48b/12

Nişābūr (ya) *Bugün İran'da yer alan bir şehir, Ortaçağ'da Horasan bölgesindeki dört büyük şehrin en önemlisiydi, diğerleri Merv, Herat ve Belh*

N. +da 111a/2

N. +ġa 112a/1

nişān (Far.) *1. İz, işaret, belirti, nişan, krş.* **nişāne**

n. +ıdur 2b/9

2. Padişah tuğrasını taşıyan ferman, berat, hüküm, mektup vb. şeyler

n. 118a/4

nişāne (Far.) *krş.* **nişān 1**

n. 9a/6, 12a/8, 12a/8

n. +lerni (ᶜalāmāt n.) 99b/11

n. +si (ᶜalāmet n.) 65a/4

n. +si 100a/13, 107a/6

n. +sidür 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7

nīze (Far.) *1. Erkeklik organı, penis*

n. 70a/8

2. Mızrak, süngü

n. 73b/1

noḫūd (Ar.) *1/14 miskallik ağırlık birimi*

n. 94b/2, 94b/4, 94b/5, 94b/9, 95a/1

noḳṣān (Ar.) *Eksiklik, kusur; noksan*

n. tap- "eksiklik bulmak, kusur bulmak" 31a/2, 109b/5

noḳṭa (Ar.) *Nokta*

n. 103a/13

noḳṭalig (Ar.+T.) *Noktalı, benekli*

n. 64a/8

nöker *Hizmetçi, hizmetkâr*

n. 96a/8

n. +leriŋge 40b/4, 117b/5

n. +leriŋni 29a/9

nökerlik *krş.* **nedīmlıḳ**

n. 108a/10, 108b/5, 109a/1

n. +de 108b/9,

n. +din 108b/13

n. +i 108a/8

n. +ige 108a/9, 108b/2, 108b/7

nūn (Ar.) *Arap alfabesinin 25. harfi*

n. 111b/11, 112a/4

nūr (Ar.) *Nur*

n. 94a/7, 94a/8

n. +ı 31a/10

köz n. +ı "çok sevilen, çok değer verilen, göz nuru" 31a/10

nuṣret (Ar.) *1. Allah'ın yardımı*

n. 17b/10

2. Zafer, galibiyet, başarı

n. 116a/7

nūş (Far.) *İçme*

n. ḳıl- "içmek" 35a/12

nūş-dārū (Far.) *Panzehir*

n. 13a/12

Nūşīrevān (ka)) *İran'da miladî 531-579 yılları arasında tahta oturmuş, adaletiyle meşhur olmuş Sasani hükümdarı, krş.* **Nūşīrevān-ı ᶜādil**

N. +nıŋ 25a/3

Nūşīrevān-ı ᶜādil (ka) *krş.* **Nūşīrevān**

N. +niŋ 24b/13-25a/1, 25b/1, 28a/1-2

Nūştigin (ka) *Sultan Gazneli Mahmud'un hizmetkârlarından biri*

N. 46a/10, 46b/1, 46b/6

N. +ge 46b/4

nuṭfe (Ar.) *Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, er suyu, sperm*

n. +si 102a/1

nücūm (Ar.) *Yıldızlar*

n. +nı (ᶜilm-i n.) 1a/11

ᶜilm-i n. "yıldız ilmi, astroloji" 101b/8, 101b/9, 101b/11, 101b/13,

n. ᶜilmi "yıldız ilmi, astroloji" 108b/1

nükte (Ar.) *İnce bir anlam taşıyan, zekâ eseri olduğu için hoşa giden zarif ve düşündürücü söz*

n. 89a/9

nümūdārāt (Far.) *Grafik, çizelge*

ḥesāb-ı n. "hesap çizelgeleri, hesap grafikleri, hesap sonuçları" 102a/4

nüsha (Ar.) *1. Sayfa*

n. +da 71a/12-13

2. Belge, kanıt

n. 99b/6

Oo

obdan (< Far. ābādān) *1. İyi, hoş, güzel*

o. 3b/4, 9a/13, 9b/8, 10a/12 (2), 15b/7, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/5, 18b/10, 21a/11, 22a/6, 22a/9, 23a/7 (2), 27a/2, 41b/2, 47a/11, 48b/6, 49a/6, 62a/6, 63a/7, 63b/5, 65a/6, 65a/7, 66b/9, 69a/3 (2), 69a/4, 69a/8, 69b/9, 70a/4, 72a/6, 73a/6, 73a/12, 73b/5, 73b/7, 74b/8, 75b/8, 77b/3, 78a/6, 87a/7, 88a/3, 90a/4, 90a/8, 90a/11, 90a/12, 97b/5, 97b/8, 97b/10, 102a/1, 102b/8, 102b/10, 113b/12, 115b/2, 116a/3, 120b/10-11, 121a/9

o. +dın 32b/7

o. +dur 4b/8, 69a/11, 69b/11, 69b/12, 70b/9, 87b/6, 92b/2, 96b/3, 103a/9

o. +ı 22a/4, 42b/7, 60a/4, 69a/9, 93a/4, 107b/3

o. +ınıı 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3

o. +larġa 78a/7

o. +nıŋ 69a/11, 69a/12,

o. bol- I "iyi olmak, iyi durumda olmak, hoş olmak, güzel olmak" 4b/10, 38a/5-6, 62b/10, 66b/4, 66b/4-5, 70a/4, 79b/2, 84a/4, 116b/4, 116b/5, 126b/6

o. bol- II "iyi olmak, iyi hâle gelmek" 75b/5, 107b/1

obdan tüş- "iyi yapılmak, iyi olmak" 32b/6

o. pāk ḳıl- "iyi hâle getirmek, temizlemek, kötü bir durumdan kurtarmak" 35a/13

o. tut- "iyi hâlde olmasını sağlamak, hoş tutmak" 46a/3, 114b/8, 119a/5, 119a/10

o. ḳıl- I "iyi hâlde olmasını sağlamak, iyi etmek, hoş hâlde tutmak, hoş etmek" 69a/7 (2)

o. ḳıl- II "bir mesleği, sanatı iyi bir şekilde icra etmek, yapmak" 120b/10, 121a/11

2. Dikkatli, iyi, iyi bir şekilde

o. 60a/10, 60b/2

3. Verimli, bereketli, ekip biçme ve mahsul almak için uygun, iyi

o. yér "ekip biçme ve mahsul almak için uygun yer, verimli yer" 121a/7

obdanlıḳ (Far.+T.) *İyilik, hoşluk, güzellik*

o. 69a/10

o. +(ġ)ı 9b/10

o. +(ġ)ım 8a/1

o. +nı 16b/7

o. +nıŋ̂ 14b/9-10, 15a/8

o. ve yaḫşılıḳ ḳıl- "iyilik etmek" 15b/4

obdanraḳ (Far.+T.) *Daha iyi, daha hoş, daha güzel*

o. 32b/6, 101b/4

o. +ı 69b/5-6, 69b/8, 74b/1

oçuḳ *1. krş.* **açuḳ**

o. 70b/2

o. bol- "açık olmak, açık durumda olmak" 22b/8

çırayı o. "güleç yüzlü, güler yüzlü" 63b/2

çırayı o. bol- "güleç yüzlü, güler yüzlü olmak" 39a/10-11, 89b/9-10, 89b/11

çırayı(nı) o. tut- "güleç yüzlü olmak, güler yüzlü olmak" 100a/6

dānişmendlik közini o. tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8

2. Açık renkte olma, hastalıktan dolayı kanı çekilip bembeyaz olma hâli

o. 65a/10

ofrat- *Yıpratmak*

o. -ur 58b/12

oġlan *Erkek evlat, erkek çocuk; oğul, krş.* **oġul 1**

o. +ları 107b/6

oġrı *Hırsız*

o. 8b/7, 59a/10, 93b/2

o. +lar 55a/13, 127a/6

o. +lardın 59a/10

o. +larġa 117b/4

oġul *1. krş.* **oġlan**

o. 1b/5, 2b/12, 3b/7, 4a/13, 4b/5, 5a/7, 5b/2, 6a/10, 7a/1, 7a/9, 7b/6, 7b/13, 8b/11, 9a/11, 12b/4, 14a/5, 16a/13, 17a/8, 17b/10, 18a/13, 19b/10, 21b/13, 24a/9, 25b/2, 28a/7, 28b/5, 29a/4, 29a/7-8, 30a/8, 31a/10, 32a/1, 32b/12, 33b/10, 34a/10, 37a/5, 39a/10, 40a/4, 41a/5, 43a/3, 46b/6, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/2, 52a/10, 53b/10, 54a/8, 54b/2, 55b/9, 57a/4, 60a/9, 62a/5, 62a/13, 67a/6, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 75b/13, 77a/1, 77a/2, 77a/8, 79b/10, 81b/8, 84b/2, 87a/5, 87b/7, 88a/1, 93a/10, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/2, 106a/10, 108a/9, 108b/12, 109b/1, 109b/5, 112b/13, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 119b/1, 120a/1, 120b/12, 122a/8, 123b/11, 124a/10, 124b/2, 127b/9

o. +da 81a/5

o. +(oġl)ı 23a/12, 38b/1, 38b/2, 38b/5, 38b/7, 39a/7, 52b/13, 81a/4

o. +(oġl)ıġa 25b/1

o. +nı 75b/6

o. +(oġl)um 107b/6

o. +(oġl)uŋ̂ 75a/11

o. +(oġl)uŋ̂gdın 77a/4

o. +(oġl)uŋ̂gġa 75b/1

o. +(oġl)unn̂gnınn̂g 75b/4

2. Erkek hizmetkâr, erkek köle

o. 46a/10, 46a/13

o. +dın 46a/12

o. +ġa 46a/13

o. +lardın 46b/6

oġurluḳ *1. Hırsızlık, hırsızlık yapma*

o. ḳılġaḳ "hırsızlık eden, hırsızlık edici" 64b/4

2. Savaş vb. bir durumda mertçe davranmama, yiğitçe çarpışmama durumu

o. 120a/12

3. Gizli olma durumu, gizli bir şekilde

o. 128b/9

oḫşa *Gibi, benzer*

o. 2a/7, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 6b/7, 15b/12, 19b/7, 29a/7, 43b/2, 44b/10, 59b/3, 98b/2, 99a/4, 101a/4, 101a/5 (2), 104b/5, 115a/6, 123a/1

o. +dur 13a/8-9, 30a/13, 75b/3, 87a/13, 87b/1, 107a/2, 115a/8

o. +larġa 26a/7

o. +larnı 105b/2

o. bol- "benzer olmak, gibi olmak, benzemek" 1b/9, 10a/5, 95a/4-5, 109a/5, 121b/3, 123b/8

oḫşa- *Benzemek*

o. -r 5b/4, 5b/5, 8a/9, 8b/9, 8b/12, 29b/13, 42a/1 (2), 44a/11

o. -sa 43a/5

o. -ydurġan 18b/3, 18b/4 18b/4-5

oḫşat- *Benzetmek*

o. -ıpdurlar 10a/1

o. -maġıl 104a/6

oḳ I *Yay denilen âletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek; ok*

o. 73b/1

oḳ II *Bizzat, mutlaka, kesinlikle anlamlarında kullanılan kuvvetlendirme edatı*

o. 104a/12

oḳu- *1. Okumak*

o. -dı 39b/12, 110b/1, 112a/9

o. -dum 55b/7, 110a/12-13

o. -ġan 100a/5, 108b/8

o. -ġanı100a/4

o. -ġay 108a/13

o. -ġaylar 25a/12

o. -ġay-sén (ḫuṭbe o.) 110a/1

o. -ġıl 28a/2-3, 81a/9,

o. -maḳ 108a/12, 108b/3

o. -maḳ (ḫuṭbe o.) 111a/5

o. -p 19b/6, 86b/8, 86b/9, 95a/12

o. -sanĝ 16b/10

o. -ġan bol- "okumuş olmak" 100a/5, 108b/8

2. Şarkı söylemek, şarkı okumak; şiir, gazel vb. okumak

o. -ġıl 105a/8, 105b/1

o. -maġıl 105a/7

o. -ydurġan 105a/9

oḳut- *Ders vermek, eğitmek; okutmak*

o. -adurġan 74a/7-8

ol *1. İşaret sıfatı, o*

o. 1b/8, 4a/1, 4a/2, 5a/5, 5b/4, 5b/6, 5b/9, 7b/9, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 8a/4, 9a/8, 9b/2, 9b/3, 9b/5, 9b/7, 10b/7, 10b/10, 11a/1, 12a/5, 12a/8, 12a/13, 12b/1 (2), 12b/3, 12b/9, 13b/4, 13b/10, 13b/12, 14a/2, 14a/3, 16a/11, 16b/12, 17a/10, 18a/4, 18a/7, 18b/5, 19a/5, 19a/6, 19b/2 (3), 19b/3, 19b/5, 19b/13, 20a/6, 20b/3, 20b/5, 22a/5, 22a/9, 22b/11 (2), 23a/9, 23b/1, 23b/2, 23b/3, 24a/11, 24b/6, 25a/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/12, 26b/2, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/9, 26b/11 (2), 28b/11, 30b/8, 31a/8, 31b/9, 31b/10, 32a/2, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 32b/4, 32b/5, 33a/9, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 36a/9, 36b/12, 38a/11, 39a/1, 39a/3, 39a/12, 40a/3, 40a/13, 41a/3, 42a/3, 43b/5, 43b/13, 44a/6, 44a/13, 44b/1, 44b/12, 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/6, 46b/6, 47b/4, 48a/9, 48b/4, 49a/7, 53a/2, 53a/11, 53a/12, 54a/1, 54b/3, 54b/9, 55a/2, 55a/7, 55b/8, 55b/12, 55b/13, 56b/2, 58a/12, 58b/3, 59b/11, 60b/4, 60b/5, 60b/9, 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/2, 61a/3, 61a/9, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 61a/13, 63a/1, 63a/8,

63a/12, 63a/13, 63b/5, 64a/4, 64a/6, 64a/10, 66a/7, 68a/2, 68a/6, 68a/9, 68a/10, 68b/1, 70b/11, 70b/13, 71a/1, 71a/3, 71a/5, 72a/13 (2), 73a/10, 74a/3, 74b/4, 74b/12, 75a/4, 75a/5, 75a/10, 75b/6, 76a/6, 77a/9, 77b/1, 77b/4, 77b/11, 77b/12, 78a/1 (2), 78b/8, 79a/10, 79a/11, 80a/11, 80b/6, 80b/7, 80b/13, 81a/5, 81b/12, 82a/4, 82a/6, 83b/12, 84a/8, 84a/9, 85a/6, 85a/8, 85a/10, 85a/12, 85a/13, 85b/4, 85b/5, 85b/5, 85b/6, 85b/10, 85b/11, 86a/4, 86a/5, 86a/12, 86a/13 (2), 86b/9, 87a/7, 87b/3, 87b/4, 87b/12, 89b/6, 90b/1, 90b/7, 90b/10, 90b/12, 90b/13, 91a/4, 91a/5, 91a/8, 91a/9, 91a/10, 91b/7, 91b/8, 91b/9, 91b/12, 91b/13, 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 92a/8, 92a/9, 92a/10, 92a/12, 93b/5, 94a/7, 94b/7, 95a/12, 95a/12, 97a/4 (2), 97b/7, 97b/12, 98a/12 (2), 98a/13, 98b/2, 100b/8, 101a/6, 101a/7, 101b/6, 101b/9, 102a/2, 102a/6, 102a/13 (2), 102b/1, 103a/5, 104b/7, 105b/1, 105b/11, 106a/4, 107a/7, 107a/8, 108b/10, 108b/13, 109a/9, 109a/11, 110b/8, 111b/13, 112a/9, 116a/4, 118a/2, 118a/4, 118a/6, 118a/7 (2), 118a/9 (2), 118b/7, 118b/8, 118b/9, 118b/11, 118b/13 (2), 119a/13, 119b/12, 119b/13, 120a/4, 122a/13 (2), 123b/12, 123b/13, 124a/3, 124a/5, 125b/10, 126a/4, 127a/11, 127b/11, 128a/2

2. İşaret zamiri, o

o. 5b/5, 7a/8, 8a/5, 9a/6, 9a/12, 15b/1, 18a/2, 18b/13, 24a/4, 24b/6, 26a/3, 29a/3, 44a/11, 46b/11, 47a/5, 47b/7, 48a/6, 59b/12, 60b/13, 61a/1, 62a/8, 73b/5, 79b/3, 79b/5, 80b/5, 81b/10, 84b/3, 90b/8, 97b/13, 99a/1, 105b/1, 110b/10, 111b/13, 112a/10, 112b/6, 117b/3, 118a/1, 119a/3, 127a/12

o. +dur 2b/9, 4a/8, 7a/5, 9a/7, 12a/9, 20a/6, 51b/5, 60b/1, 63a/8, 63b/6, 64b/7, 65a/3, 70a/6, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, 86b/8, 93a/13-93b/1, 93b/9, 94a/5, 97a/11, 98a/9, 98a/10, 98a/11, 98b/4, 99a/9, 102a/13, 110a/1, 112b/13, 124b/4, 125b/9, 125b/10, 126a/8, 126b/13-127a/1

o. bolur ki "bunlardır ki, şöyledir ki, böyledir ki" 64a/6-7, 64b/3, 127b/13

ol ki 4b/7, 4b/9, 5a/8, 19b/10, 19b/11, 19b/12, 20a/2, 24b/8, 31a/12, 31b/2, 32a/12, 32a/13, 36b/3, 37a/7, 38a/7, 47a/7, 55b/1, 55b/3, 62b/5, 67a/1, 73a/9, 75a/1, 78b/6, 78b/7, 79a/2, 83b/3, 98b/5, 98b/10, 107b/8, 108a/11, 117b/12, 119b/6, 119b/9, 119b/10, 124a/12, 124a/13, 124b/1, 125b/3, 126a/9, 126b/12

o. kim 35a/11, 54b/8, 119b/6, 119b/8

ol- *krş.* **bol-**

o. -dı 17b/2

o. -madı (visāl o.) 43b/3

o. -sa (heves o.) 86a/3

o. -up (ḳāyim o.) 103b/3-4

o. -up (ẓāhir o.) 103b/4

olar *Onlar*

o. 8a/2, 8a/12, 17a/7, 37b/3, 42a/11, 53a/1, 68a/5, 78a/5, 84a/3, 89a/9, 96a/7, 117b/6, 124a/4, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 125b/8, 126a/5

o. +da 7a/12, 7a/13, 126a/8

o. +dın 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3, 116b/10

o. +ġa 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5, 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/8-9, 126a/5, 126b/7, 128b/6

o. +nı 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4, 85a/7, 124a/4, 124a/8

o. +nıñg 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6, 119b/11-12, 126a/6

oltur- *1. Oturmak*

o. -a-sén 104b/12

o. -ar 126b/10

o. -dı 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1, 15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2

o. -dılar 112a/7

o. -ġan (ögze) 125b/3

o. -ġan 125b/5, 125b/10

o. -ġanda 89b/6, 128b/11

o. -ġandın 125b/12

o. -ġanlarnı 89a/7

o. -ġay 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2)

o. -ġıl 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7
o. -maġan 37b/4
o. -maġay 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13
o. -maġıl 37b/1, 49a/4
o. -maḳınĝ 92b/2
o. -sun 45b/11, 91b/3-4
o. -up 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10
o. -up (ögze) 15b/9, 33b/5, 91a/3, 125a/9
o. -updur 11b/6
o. -urġa 45a/2
o. -up ḳal- "oturup kalmak" 91b/10
o. -ġan bol- "oturmuş olmak" 125b/3
2. İkamet etmek, yaşamak
o. -ġalı 67a/6
o. -ġay-mén 114a/12
o. -ġıl 114a/10
o. -ur 128b/1
o. -urġa 45a/2
o. -urġa mekān "yaşanacak yer, ev" 45a/2

olturġuz- *1. Oturtmak, yerleştirmek*
o. -dılar 76b/1,
o. -ġaylar 7b/11
o. -unĝlar 76a/11-12
2. Bir makama yerleştirmek
o. -dı 110b/13-111a/1
3. Bekletmek, bir yerde tutmak, bir yere yerleştirip gitmesini önlemek
o. -dılar 112a/1

on *On*
o. 9b/2 (2), 12a/2, 46a/9, 46a/13, 83b/2, 96b/3, 114a/1, 121a/1 (2)

on alte *On altı*
o. 50a/7

on altınçı *On altıncı*
o. 48b/2

on béş *On beş*
o. 73a/13

on béşinçi *On beşinci*
o. 47b/4-5

on bir *On bir*
o. +ni 96b/3-4

on birinçi *On birinci*
o. 34a/9

on ékkinçi *On ikinci*
o. 37a/4

on sékkiz *On sekiz*
o. 103a/11

on sékkizinçi *on sekizinci*
o. 1a/1, 52a/9,

on toḳḳuzunçı *On dokuzuncu*
o. 1a/1, 53b/10,

on törtünçi *On dördüncü*
o. 43a/2

onunçı *Onuncu*
o. 32b/12

on üçünçi *On üçüncü*
o. 41a/4-5

on yettinçi *On yedinci*
o. 49a/10

onĝ *Sağ, sağ taraf*
o. 115b/8, 128a/12 (2)

onĝay *Düzgün, doğru, dürüst, uygun*
o. +ġa 73b/10
o. +ġa tart- "rast gitmek, yolunda gitmek" 73b/10

onĝayla- *Bir işi düzgün bir şekilde yapmak, doğru bir şekilde yapmak, uygun şekilde yapmak*
o. -p 73b/12
o. -lap yüra'l- "düzgünce ilerleyebilmek, doğru bir şekilde ilerleyebilmek, uygun şekilde gidebilmek" 73b/12

or- *Biçmek, mahsulü biçmek*
o. -adurġan 121a/5
o. -arlar 30a/4
o. -masalar 30a/4

oruġluḳ *Zayıf olma durumu, zayıflık, krş.* **oruḳluḳ**
o. 98b/11

oruḳ *Zayıf, yetersiz, güçsüz*
o. +dur 107a/1

o. bol- "zayıf olmak, zayıf durumda olmak" 63a/12-13

oruḳluḳ *krş.* **oruġluḳ**

o. +da 63a/2, 63a/9

orun *1. Yer, mekân*

o. +(orn)ıda 128b/13

o. +(orn)ıdın 23b/4, 116a/11

o. +(orn)ıġa 57a/10

o. +(orn)uñg 40a/12

o. +ıġa ḳoy- " elden çıkan, yitirilen bir şeyin benzerini ya da eşini sağlamak; yerine koymak" 57a/10

2. Aynı durumda görme, eşdeğer görme, gibi görme, eşdeğer sayma

o. +(orn)ıda 67a/2

o. +ıda bil- "bir kimseyi başka bir kimseyle eşdeğer görmek, yerine koymak, eşdeğer saymak, yerinde görmek" 67a/2

3. Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere, yerine

o. +(orn)ıda 67a/5

4. Makam, mevki, kademe, mertebe

o. 110b/13

5. Bir şeye karşılık olarak, bir şeyin yerine

o. +(orn)ıġa 114a/9

oşuḳ *Ayak bileğinin iki yanındaki ufak kemikler; aşık kemiği*

o. +ı 65b/10

ot *Ateş*

o. 98b/3, 122b/10

o. +da 8b/8

o. +dın 114a/1

o. +dur (be menzile-yi o.) 128a/2

o. +ġa 122b/12, 122b/12-13, 128a/3

o. +ı 45a/6, 94a/7

o. +nı 45a/6

o. +nıñg 122b/11

otra *1. Ne çok fazla ne çok az, mutedil, orta kararda; orta*

o. 22a/4, 63b/10, 79a/2

o. ḥālde bol- "orta hâlde olmak, ne çok fazla ne çok az olmak" 63a/3

o. ḥālde ḳıl- "bir şeyi orta hâlde yapmak, ne çok fazla ne çok az yapmak" 79a/2-3

2. Orta taraf; orta

o. +ġa 54a/11

o. +sıda 95b/3

o. +sıġa 30b/12, 95b/2

ottuz *Otuz*

o. 4a/3

ottuz altınçı *Otuz altıncı*

o. 1a/12, 104b/1

ottuz béşinçi *Otuz beşinci*

o. 1a/11, 103a/4

ottuz birinçi *Otuz birinci*

o. 1a/9, 87a/4

ottuz ékkinçi *Otuz ikinci*

o. 1a/9, 93a/9

ottuz sékkizinçi *Otuz sekizinci*

o. 1a/13, 108a/8

ottuz toḳḳuzunçı *Otuz dokuzuncu*

o. 1b/1, 109b/1

ottuz tört *Otuz tört*

o. 30b/10

ottuz törtünçi *Otuz dördüncü*

o. 1a/10, 101b/11

ottuz üçünçi *Otuz üçüncü*

o. 1a/10, 98a/6

ottuz yettinçi *Otuz yedinci*

o. 1a/13, 106a/9

ottuzunçı *Otuzuncu*

o. 1a/8, 84b/1

oyan *Taraf, yön, cihet*

o. ḳıl- "bu tarafa döndermek, bu tarafa çevirmek" 20a/9

oyġaġ *Uyanık, krş,* **oyġaḳ**

u. 51b/10

oyġaḳ *krş.* **oyġaġ**

o. bol- "uyanık olmak" 36b/5 (2), 99a/2

o. tut- "uyanık tutmak, uyanık kalmasını sağlamak" 50a/1

oyġan- *1. Etrafta olup bitenlerin farkına varmaya başlamak, gaflet durumundan sıyrılmak, gaflet uykusundan uyanmak*

o. -dı 119a/1-2, 127a/9

o. -sa 24b/3

2. *Uyanmak*

o. -sa 51a/7

oyġat- *Uyandırmak*

o. -ġalı 66b/6

o. -ġalı bol- "uyandırabilmek, uyandırılabilmek" 66b/6

oyna- *1. Oynamak, oyun oynamak*

o. -ġalı 54a/3

o. -ġıl 41b/1, 41a/13

o. -maġay-mén 54a/8

o. -maġıl 41a/13, 41b/3, 41b/6,

o. -maḳ 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4

o. -maḳda 53b/11

o. -maḳġa 54a/13

o. -maḳnı 41a/12, 53b/11, 108b/6

o. -maḳnıŋ̂ 1a/2, 41a/5, 53b/10

o. -r 41a/12, 41b/4

o. -rda 41a/10

o. -sa 108b/6

o. -salar 105a/5

o. -saŋ̂ 41b/2

2. İddia etmek, iddialaşmak

o. -maġıl 83b/3-4

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

o. -maḳġa (ᶜışḳ o.) 46a/5-6

oynaş- *İddialaşmak*

o. -ma 83b/1

oyun *Oyun*

o. 2b/13, 50a/5, 105a/5

ozuḳsuz *Yiyeceksiz, azıksız*

o. 95b/9

Öö

öçeş- *Düşmanlık etmek, mücadele etmek, çarpışmak, vuruşmak*

ö. -megen 116b/3

öçür- *1. Yoldan çıkarmak, saptırmak*

ö. -ürler 34b/5

2. Söndürmek

ö. -geli bol- "söndürebilmek, söndürme imkânı olmak" 128a/2

öfke *Akciğer*

ö. +din 100b/13-101a/1

ögür- *Çevirmek, döndermek, krş.* **öyür-**

ö. -genidin (yüz ö.) 56a/13

ö. -üpdür (yüz ü.) 4b/3

öl- *Ölmek*

ö. -er 106b/3

ö. -er-sén 55a/7

ö. -di, 28b/12, 29a/1

ö. -gen 26a/8, 26a/13, 55a/11, 126a/13

ö. -genidin 29a/1

ö. -geni 75b/12, 82a/10

ö. -genige 82b/1

ö. -güsidür 20b/9

ö. -mek 50b/6, 50b/10

ö. -megen 82b/9

ö. -megey 48b/5, 111b/10

ö. -megünçe 30b/7

ö. -mese 8a/12, 30b/8

ö. -meslikini 82a/12

ö. -mey 82a/12

ö. -meydür 107a/12

ö. -se 19a/8, 82a/11

ö. -üp 57b/5

ö. -mey ḳal- "ölmeyip kalmak, ölmemek" 82a/12

öltür- *Öldürmek*

ö. -di 106b/8, 119a/1

ö. -geli 78b/10, 125b/4

ö. -gil 106b/7, 118a/13

ö. -geniŋ̂din 56a/13

ö. -megendin 56b/1-2

ö. -mek 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5

ö. -mekdin 4b/4, 107a/1

ö. -mekge 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/10-11, 126a/12

ö. -mekni 106b/10

ö. -mekniŋ̂ 107a/2

ö. -mesün 106b/9

ö. -sem 56b/2

ö. -sünler 40a/1

ö. -üp 85a/8
ö. -ür 58b/13
öldürül- *Öldürülmek*
ö. -güçiniŋ 85a/8
ölüg *1. Ölü*
ö. 11b/3
ö. +niŋ 51b/10-11
2. Gönlünde yaşama sevinci olmama, cansız, isteksiz hâlde olma
ö. +ni 66b/6
3. Kötü durumda, işe yaramaz durumda olan şey
ö. 95a/10
ölüm *Vefat etme, vefat; ölüm*
ö. 16a/3, 28b/6, 28b/7 (3), 30a/12, 49b/1, 55a/11, 82b/1, 95b/1
ö. +din 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6
ö. +ge 116a/10
ö. +ini 8a/12
ö. +ni 26a/7, 55a/2, 116a/10
ö. +üŋni 74b/1
kiçik ö. "uyku için kullanılan bir tabir" 49b/1
ᶜÖmer (ka) *Peygamberimizin vefatından sonra İslâm ümmetinin başına geçen ikinci halife; Hazreti Ömer*
ᶜÖ. 76a/6, 76b/3, 107b/6
ᶜÖ. +dürler 76b/4
ᶜömr (Ar.) *Hayat, yaşam; ömür*
ᶜö. 30a/7, 31a/5, 51b/8, 77a/3, 82b/5
ᶜö. +de 72b/13
ᶜö. +i (nıṣf-ı ᶜö.) 95a/4
ᶜö. +ide 3b/12
ᶜö. +idin 21a/1
ᶜö. +leri 21a/1
ᶜö. +ni 6b/12
ᶜö. +niŋ 30b/3
ᶜö. +üŋ 10b/11, 32b/7, 82b/2, 90b/12
ᶜö. tap- "uzun ömür yaşamak, uzun hayat sürmek" 29b/8-9
ᶜö. ötker- "hayat sürmek, yaşamak" 56b/4, 86b/13-87a/1
örgen- *Öğrenmek*
ö. -e (örgena'l.) 63b/1, 74b/3
ö. -dim 73b/7 (2)
ö. -gen 14a/5, 73b/4
ö. -genlerge 87a/1
ö. -gey 11a/4
ö. -gil 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6
ö. -ip 11a/3
ö. -ipdür-mén 106b/10
ö. -medim 73b/7
ö. -mek 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7
ö. -mekdin 10b/2, 74a/7
ö. -mekge 13b/5, 88a/10, 101b/8
ö. -meklik 87b/13
ö. -mekni 98a/3
ö. -mes 74a/10
ö. -mey 13b/9
ö. -se 13b/10
ö. -seler 74b/12
ö. -ür 13b/8, 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11
ö. -gen bol- "öğrenmiş olmak" 14a/5
örgena'l- "öğrenebilmek" 63b/1, 74b/3
örget- *Öğretmek*
ö. -edurġan 74a/8
ö. -geni 106b/11
ö. -gey 86b/10
ö. -geyler 3a/8
ö. -gey-siz 73b/5
ö. -gil 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9
ö. -güçi 17b/8
ö. -ip (ögze)74a/3
ö. -megil 16b/3
ö. -mekdin 74b/2, 75a/9
ö. -mekdür 74b/1-2
ö. -mekge 14b/8-9, 26b/13
ö. -mese 74b/5
ö. -seŋ 106b/4
ö. -ti 73b/2
ö. -tim 73b/3
ö. -ürde 7b/6
öt- *1. Geçmek*
ö. -gen 76b/2

ö. -gendin 125b/10
ö. -gülük 13a/2
ö. -medi 125b/6, 125b/12
ö. -megey 13b/10
ö. -se 125b/4
ö. -ti 125b/12
ö. -tiler 76b/3, 76b/6, 76b/9, 76b/12
ö. -üp 16a/8, 29b/7, 80a/10
ö. -üpdür 42b/13
ö. -üp bar- "geçip gitmek" 16a/8, 29b/7, 80a/10
2. Konuşulmak, geçmek
ö. -er 15b/10, 23a/13
ö. -gen 19b/5
ö. -ti 18b/13
3. Dünyadan gelip geçmek
ö. -gen 15b/12, 25a/2
4. Bağışlamak, affetmek
ö.- gen 18b/11
ö. -gil 85b/3
ö. -seŋgiz 112b/6
ö. -tüm 112b/5, 112b/7
5. Belirli bir süre geçmek, zaman geçmek, vakit geçmek, (zaman olarak) geride bırakmak, geçmek
ö. -er 121a/5
ö. -gen 31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/5, 31b/7
ö. -gendin 35a/8
ö. -gey 51b/8
ö. -mes 114b/11
ö. -mesde 120b/13
ö. -se 31a/4
ö. -ti 38b/13, 45b/6, 46a/11, 46b/2
ö. -üp 24b/7
ö. -üp (öğze) 45b/8
6. Nitelik bakımından daha ileri durumda olmak, ileri geçmek, önüne geçmek
ö. -mes 71b/7
7. Ahrete gitmek, öbür dünyaya gitmek
ö. -ti 81a/12
8. Vazgeçmek
ö. -ti 110b/12
9. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
ö. -mey (ḫilāf ö.) 78a/2
ö. -mey (günāh ö.) 79b/3
ö. -se (günāh ö.) 84a/2

öte- *Gerçekleştirmek, becermek, eda etmek, ödemek, namaz için kılmak*
ö. -gey (namāz ö.) 128a/13
ö. -gil (namāz ö.) 4b/9, 91b/5
ö. -mek (namāz ö.) 4a/5, 89b/12-13
ö. -mek (nefl ö.) 89b/13

ötker- *1. Yaşamak, ömür sürmek, ömür geçirmek*
ö. -di 118b/4
ö. -dim (ᶜömr ö.) 86b/13-87a/1
ö. -gey 77a/3
ö. -gey-sén 27a/6
ö. -gülük (ᶜömr ö.) 56b/4
ö. -megil 59a/5,
ö. -ür (kün ö.) 29a/1
ö. -ürde 32b/7-8
2. Vakit geçirmek, zaman harcamak, (vakti) değerlendirmek
ö. -gil 52b/1
3. Bir yerden bir yere geçmesini sağlamak, geçirmek
ö. -iŋgler 76a/12
4. Geçiştirmek, savuşturmak
ö. -gil 89a/11
5. Şahit göstermek, şahit getirmek
ö. -gil 90b/7
6. Haddi aşmak, sınırı aşmak, sınırı geçmek, sınırı geçirmek
ö. -kermegil (ḥaddidin ö.) 104a/10

öy *1. Ev*
ö. 40a/12, 50b/12, 59b/6, 63b/12, 64a/3, 64b/7, 66b/10, 81b/10, 84a/7 (2), 84a/8, 106a/8
ö. +de 40a/13, 54b/7, 66a/7, 75b/12, 84a/7, 96b/13
ö. +din 81a/6
ö. +ge 39b/2, 73a/3, 89b/8 (2), 97b/10, 105b/9
ö. +i 40a/13, 60b/11

ö. +ide 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1

ö. +idin 45b/11, 60b/3

ö. +ige 16a/9, 94b/6, 94b/12

ö. +lerge 58a/7

ö. +leride 76a/10, 76a/13

ö. +niŋ̂g 25a/5, 50b/11

ö. +ümde 38b/9

ö. +üŋ̂gde 36a/1, 40b/7, 65b/12

ö. +üŋ̂gġa 36a/1

ö. +üŋ̂gge 37a/9-10, 40a/6

ö. tut- "ev düzeni kurmak, düzenli bir ev hayatı oluşturmak, aile düzeni kurmak" 72b/3, 72b/5, 75a/12, 75b/4, 77a/2, 97b/9, 97b/10, 97b/13

ö. égesi "ev sahibi" 125a/1

2. Gök haritasının 12 eşit kısma bölünmesiyle oluşan parçaların her birine verilen ad; ev. Evler, gezegenler ve burçlar tarafından etkilenen yaşam bölgelerini gösterir. Evler, gökyüzüne bakıldığında gözle görülebilen bir bölünme olmayıp hesaplama yöntemi ile bulunan bir uyarlamadır

ö. +ge 102a/6

3. Padişahın mülkü, ikamet yeri, saray

ö. +de 112a/1

ö. +din 111b/7

4. Hükümranlık

ö. +i 119a/7 (2)

5. Tekke, dergâh

ö. +niŋ̂g 128a/12

öyle- *1. Evlendirmek*

ö. -gil 75b/2, 75b/3

ö. -megil 75b/1-2

2. Evlenmek

ö. -megen 76a/4

öylen- *Evlenmek*

ö. -megen 76b/13

ö. -mekdin 72b/3

öyür- *krş.* **ögür-**

ö. -di (yüzini ö.)19a/10

ö. -megil (yüz ö.) 77b/3

öz *1. Kendi*

ö. 3a/6, 3b/12, 6a/6, 7b/13, 12b/8, 12b/12 (2), 13a/6, 13a/8, 14b/5, 14b/8, 16a/11, 16a/12, 17b/3, 17b/5, 17b/5, 17b/6, 17b/12, 20a/8, 22a/7, 23b/13 (2), 24a/5, 27a/1, 27b/3, 32a/5, 33a/5, 33b/4, 34b/8, 36a/3 (3), 37a/10 (2), 37b/13, 38b/9, 40a/12 (2), 42b/11, 43b/1, 45a/3, 46b/8, 47b/9, 49b/7, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 50b/13, 51a/4, 51a/5, 51a/8, 51a/10, 53a/8, 53a/9 (2), 53a/10, 53a/12, 53b/5, 55a/2, 56b/7, 56b/12, 57a/3, 58a/4, 58b/5, 59a/6, 59b/2, 59b/11, 65b/13, 66b/12, 67a/1, 74b/13, 75a/8, 75b/2, 79a/13, 82a/11, 83a/3, 86a/13, 86b/13, 92b/5, 93a/4 (2), 93b/2, 95a/5, 95a/10, 96a/13, 96b/9, 99a/5, 99a/7, 103b/2, 106a/3, 107b/13, 108a/1, 108b/6, 112b/7, 114a/9, 115a/6, 115a/7, 115a/10, 115b/12, 116a/3, 116a/8, 117b/3, 117b/4, 117b/8, 120a/1 (2), 121b/8, 127b/6

ö. +i 6b/6, 6b/8, 10b/3, 12b/8, 17b/8, 26b/4, 43a/4, 43b/1, 75b/6, 96a/2 (2), 97a/6, 108a/13, 115a/8, 119a/1, 127a/8

ö. +içe 14b/4

ö. +ide 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9

ö. +idin 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5,

ö. +ige 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4

ö. +iŋ̂gge 9a/7

ö. +ini 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/2, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3

ö. +iniŋ̂g 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9

ö. +leri 53b/6

ö. +leridin 7b/11

ö. +lerige 33b/12, 33b/13-34a/1

ö. +lerin 29b/3

ö. +ni 4a/7, 14b/10, 14b/12

ö. +üm 60b/12, 61a/13, 76a/11

ö. +ümdin 14a/4

ö. +ümizni 74a/1

ö. +ümniŋ 61a/12, 61b/7, 95a/6

ö. +üŋ 12b/8, 13b/4, 17b/4, 23a/7, 25b/13, 27a/11, 45b/3, 47a/8, 53a/1, 53b/7, 59a/13, 62a/3, 74a/11, 88a/12, 90a/3, 90a/8, 91a/8, 96a/3, 96b/12, 97b/4, 103a/6, 113b/13, 114a/2

ö. +üŋde 14a/8, 32b/1, 32b/3

ö. +üŋdin 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/1, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6

ö. +üŋge 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9

ö. +üŋlerni 6a/6

ö. +üŋni 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9, 18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/7-8, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10

ö. +üŋniŋ 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/8-9, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1

ö. murādıça bol- "kendi isteğince olmak" 25b/7-8

ö. ḳıl- "hısım hâline getirmek, kendi canından, kanından biri durumuna getirmek" 75b/3

ö. ḥāliġa ḳoy- "kendi hâline bırakmak" 75b/6

ö. +ige özi "kendi kendine" 127a/8

2. Temel, asıl

ö. 64b/12, 103a/1

ö. +idür 127a/1

özge *Başka, ayrı, diğer*

ö. 2b/2, 2b/9, 4a/4, 4b/4, 6b/2, 9b/1, 9b/7, 14a/9, 25a/11, 31b/5, 44a/4, 49a/13, 49b/8, 50a/12, 52a/7, 52b/10, 61b/8, 62a/7, 62b/2, 62b/11, 62b/12, 62b/13, 64b/8, 70a/9, 70a/11, 107a/3, 109a/4, 110a/2, 110b/3, 114b/9, 119b/10, 120b/8, 120b/9, 121a/9, 121b/2

ö. +çe 6b/9, 40b/6

ö. +de 5a/13, 14a/8

ö. +din 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/3-4

ö. +dür 28a/6

ö. +ge 22a/8

ö. +ler 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/1-2, 74a/1, 103a/6, 105b/12

ö. +lerge 105a/7, 123b/7

ö. +leriŋ 27b/3, 68b/4

ö. +ni 1b/7, 93b/10

ö. +si 20a/9, 64b/2, 124a/1

ᶜözr (Ar.) *1. Mazeret*

ᶜö. 5a/4, 5a/5, 45a/10, 47a/4

2. Kusur

ᶜö. 76b/3, 120b/5

3. Af dileme; özür

ᶜö. +ige 85b/3

ᶜö. +ini 84b/2

ᶜö. +ler 110b/12

ᶜözr ayıt- "özür dilemek" 46a/6, 79b/3, 84b/8, 85a/4, 85a/5, 114b/4

ᶜözr (Ar.) *Mazeret; özür*

ᶜö. 73a/1

Pp

pādşā (Far.) *Hükümdar; padişah, krş.* **pādşāh**

p. 107a/6, 107b/5

p. +dur 9b/7

p. +lar 107a/1, 107a/2, 107b/13

p. +larġa 109b/1

p. +ları 17a/2

p. +larnı 108a/2

pādşāh (Far.) *krş.* **pādşā**

p. 6b/2, 18b/11, 21b/13, 33b/4, 36a/3, 38b/4, 38b/7, 45a/11, 46a/1, 46b/1, 46b/2, 52b/11, 53a/10, 53a/11, 54a/6, 53b/4, 80b/6, 80b/11, 81a/2, 106a/10, 107a/7, 107a/12, 108b/2, 113b/4, 113b/13, 114a/8, 114a/12, 114b/1,

114b/3, 115a/2, 117a/8, 117b/12, 117b/12, 118a/9, 118b/8, 118b/10, 119a/2, 119a/3, 120a/6, 120a/11, 120a/13

p. +dın 114b/9

p. +dur 81b/1

p. +ġa 53b/5, 104a/2, 106b/2-3, 108a/10, 108b/3, 109a/12, 111a/11, 113b/12, 114a/3, 114a/10, 114a/13 (2), 115a/12, 116b/12

p. +ı 17a/5, 39b/9, 111a/8

p. +ın̂ġa 121b/8,

p. +ın̂gnın̂g 115a/6

p. +lar 1a/13, 5a/10, 25a/2, 25b/7, 53a/2, 53a/7, 53b/3, 105b/1, 106a/10, 106b/13, 108a/5, 108a/8, 108a/9, 108b/7, 115a/13, 120a/9

p. +lardın 114a/8

p. +larġa 1a/13-1b/1, 1b/1, 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13

p. +ları 53a/8

p. +larıda 119b/12

p. +larıġa 53a/9

p. +larnın̂g 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/6-7

p. +larınınn̂g 119b/11

p. +nı 113a/4, 114b/6, 115a/2

p. +nın̂g 6b/7, 21b/11, 46b/1, 46b/5, 80b/6, 80b/13, 81b/1, 85a/11, 106b/2, 108a/4, 108b/4, 109a/1, 109a/3, 113a/7, 114b/7, 115a/3, 117a/2, 118a/13, 119a/3, 121b/9

p. -ı büzürg "büyük, hürmete layık padişah" 18b/10

p. -ı dād-ger "adaletli padişah, adil padişah" 119a/9

p. -ı bī-dād "adaletsiz padişah, zalim padişah" 119a/9

p. -ı encüm ve eflāk "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13

pādşāhī (Far.) *Bir padişah*

p. 6b/5, 119a/11, 120a/6

pādşāhlıḳ (Far.+T.) *Hükümdarlık; padişahlık, krş.* **pādşālıḳ**

p. 81a/4, 81a/12-13, 116b/12, 120a/5, 120a/12, 120b/6

p. +da 120a/13

p. +ġa 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/6-7

p. +nı 81a/5

p. +nın̂g 120b/5

p. ḳıl- "padişahlık etmek, hükümdarlık yapmak" 81a/7-8

p. ḳıl'al- "padişalık edebilmek, hükümdarlık yapabilmek" 120a/6

pādşālıḳ (Far.+T.) *krş.* **pādşāhlıḳ**

p. +ın̂gız 45b/12

pādşāh-zāde (Far.) *Padişahın çocuğu, padişahın evladı*

p. 81a/2, 114b/10

pejmürde (Far.) *Dağınık, perişan*

p. 28a/9

pāk (Far.) *Temiz; pak*

p. 4b/8, 4b/12, 7a/4, 23a/5, 64a/10, 88b/2, 100a/5, 104b/2, 104b/3

obdan p. ḳıl- "iyi hâle getirmek, temizlemek" 35a/13

p. ḳıl- "temizlemek, arındırmak, temiz tutmak" 35b/1

p. bol- "temiz olmak, pak olmak" 77a/2

pāk-dāmen (Far.) *Namuslu, iffetli*

p. bol- "namuslu olmak, iffet sahibi olmak" 124b/7

pāk-dīn (Far.+Ar.) *Temiz dinli, Salih Müslüman*

p. 72a/4

pāk-dīnlıḳ (Far.+Ar.+T.) *Temiz dinlilik, salih Müslümanlık*

p. 14b/12

pākīze (Far.) *Temiz, pak*

p. 100a/6

pāklıḳ (Far.+T.) *Temizlik,; paklık*

p. 4b/8

pāl (Ar.) *Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma; fal*

p. baḳ- "bakla, iskambil, kahve, kitap vb. şeylerden anlamlar çıkararak

gelecekten haber vermeye çalışmak; fal bakmak" 89b/10

pāre (Far.) *Parça*

p. ḳıl- "Parçalamak" 80a/11

Pārisī (Far.) *krş.* **Fārisī**

P. 108a/12

Pārisī-gūy (Far.) *krş.* **Fārisī-gūy**

P. +nı 65b/13

pārsā (Far.) *Dinine çok bağlı, zahit, takva sahibi kimse, dindar*

p. 26b/1, 72a/5, 116b/13

p. (rūze-dār p.) 97a/2

pat *Çabuk, hızlı, hızlıca*

p. 8b/7, 92b/13, 96a/5, 100a/8, 101a/2, 116a/6, 119a/7

pat- *Batmak*

p. -ar 30b/2

pat pat *Çabuk çabuk, hızlı hızlı*

p. 16b/9

patġına *krş.* **fatġına**

p. 57a/10

pāyān (Far.) *Kenar, kıyı, uç*

p. 37b/4

pāyçe (Far.) *krş.* **fāyçe**

p. +leri 69b/11

p. +sinin̂g 63b/10

pāye (Far.) *1. Rütbe, mertebe, derece*

p. -i taḫt "hükümdarlık mertebesi, derecesi" 30a/6

p. +sige 31a/6

2. Yer, bölge

p. +ge 70a/12

p. +ge tart- "bir yere doğru çekmek, bir yerden geçirmek amacıyla çekmek" 70a/12

peder (Far.) *Baba*

p. -i büzürg-vār "büyükbaba, dede" 31b/6

peder ü māder (Far.) *Baba ve anne*

p. 8a/2, 9a/5

p. +ge 2b/5

p. +leri 7b/9

p. +lerini 7b/10

p. +ni 7b/13

p. +nin̂g 7a/11, 7a/13, 7b/8, 8a/4, 8a/10

pehlevānlıḳ (Far.+T.) *Yiğitlik*

p. +ını 80b/10

pelek (Far.) *Göz kapağı*

p. +(g)i 64a/7

penāh (Far.) *Himaye, koruma, yardım*

p. +ıda 26b/1

p. +ımġa 12b/7

pend (Far.) *Öğüt, nasihat*

p. (p. naṣīḥāt) 10a/3-4, 24b/10-11

p. naṣīḥāt ḳıl- "nasihat etmek" 10a/3, 10a/4, 16b/9

p. yé- "nasihat duymak, nasihat işitmek" 27a/10, 69a/2

p. naṣīḥat bér- "nasihat etmek, öğüt vermek" 126b/5

perde (Far.) *1. Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon vb. örtü; perde*

p. 76a/11, 76b/1

p. +nin̂g 76b/1

2. krş. **ferde**

p. +din 105b/2

perest (?) (Far.) *Dünyanın düzeni, sistemi*

p. +ini 2a/3

perestiş (Far.) *Tapma, inanma, tapınma*

p. ḳıl- "tapmak" 78b/11-12

pergār (Far.) *Yay veya daire çizmekte yahut ölçmekte kullanılan, baş taraflarından birbirine eklemlenmiş açılır kapanır iki koldan ibaret alet, pergel*

p. ḳalemi "birtakım şekiller çizmek için pergelin ucuna takılan kalem" 88a/12

perhīz (Far.) *Sakınma, kaçınma, uzak durma*

p. ḳıl- "sakınmak, kaçınmak, uzak durmak" 10a/2, 25b/11, 36a/5, 36a/6, 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 43a/11, 44a/3, 48a/2, 48a/11, 49a/9, 55a/4-5, 61b/9, 67b/1, 90a/1-2, 95a/8, 101b/3, 103a/5, 113b/6, 121b/5, 128b/2

p. ḳıl'al- "sakınabilmek, kaçınabilmek, uzak durabilmek" 44a/4

perhīz-kār (Far.) *Haram ve yasak olan şeylerden kaçınan, bunlara karşı kendini tutan (kimse), müttakî*

p. bol- "Haram ve yasak olan şeyden kaçınmak, sakınmak" 117a/1

perhīz-kārlıḳ (Far.+T.) *Haram ve yasak olan şeylerden kaçınma, bunlara karşı kendini koruma, tutma hâli*

p. 93a/5

Perverdigār (Far.) *kşr.* **ferverdigār**

P. +nıŋ̑ 7a/13-7b/1

perverdigārlıḳ (Far.+T.) *Tanrılık, Allahlık*

p. +(ġ)ını 2a/12

perveriş (Far.) *krş.* **ferveriş**

p. ḳıl- "beslemek, terbiye etmek, yetiştirmek" 7b/2, 24b/5, 75b/8

pes I (Far.) *Öyleyse, şöyle ki, şu hâlde, bundan sonra, sonra, o hâlde, öyle ki*

p. 1b/12, 6a/10, 7a/10, 7b/1, 7b/13, 10b/9, 14a/4, 14a/12, 14b/6, 17a/8, 17b/3, 18a/11, 20a/5, 21a/11, 24b/12, 30a/12, 31a/8, 31a/10, 35a/7, 36a/12, 39a/9, 41a/2, 42a/8, 42b/3, 43b/1, 43b/4, 46b/13, 47b/7, 48a/5, 48a/8, 48b/10, 50b/13, 51a/3, 51a/13, 52a/1, 52a/6, 55b/9, 58a/1, 59a/1, 61a/6, 64b/11, 68a/12, 73b/2, 76a/13, 77a/10, 81b/8, 85b/9, 87b/11, 87b/13, 88a/5, 92a/13, 92b/8, 93a/5, 109a/12, 109b/5, 113b/7, 114b/9, 115a/12, 119a/2, 122b/11, 123b/4, 124b/4, 126b/11, 127b/1, 127b/5, 127b/13, 128a/5

pes II (Far.) *Arka, arka taraf*

p. +i 63b/11

pesend (Far.) *krş.* **fesend**

p. ḳıl- uygun görmek, doğru bulmak" 59a/3

p. kör- "uygun görmek, doğru görmek" 117a/4

pesendīde (Far.) *Takdire şayan, değerli, beğenilecek, beğeni toplayacak*

p. 116a/4

p. +dür 93a/8

pest (Far.) *1. Sakin, yavaş*

p. ḳıl- "hafifletmek, sakinleştirmek, yatıştırmak" 13a/4

2. Alçak, aşağı, alt kademede olan (kimse)

p. 26b/3, 93b/11, 120b/3

3. Az

p. bol- "azalmak" 35b/10

p. himmetlig "himmeti az, cimri, pinti" 116a/6, 120a/2

p. himmet bol- "cimri olmak, pinti olmak" 120a/1

pestrek (Far.+T.) *Makam, mevki, ekonomi vb. durumlarda daha aşağı, daha aşağıda*

p. bol- "daha aşağıda olmak" 77a/2-3

peşt ü penāh (Far.) *Sığınılacak ve dayanılacak kişi*

p. +ı 5b/6-7

pey I (Far.) *Sinir*

p. +leri 63b/8

p. +lerni 48b/9

pey II (Far.) *Bir şeyi yapmak için fırsat gözetme, peşinde olma, ardında olma*

p. +ide 68a/11

peydā (Far.) *krş.* **feydā**

p. ḳıl- "ortaya çıkarmak, yaratmak, meydana getirmek, peyda etmek" 2b/11, 2b/11 (2), 3a/1, 7a/10, 50b/2, 62b/9, 115a/9

p. bol- "ortaya çıkmak, belirmek, meydana gelmek, peyda olmak" 6b/5, 10b/7-8, 12a/7, 28a/13, 36b/8, 36b/13, 43a/6, 50b/10-11, 55b/12, 65a/9, 71a/2, 71a/3 (2), 75a/10, 99a/3, 99a/6, 114a/7, 115b/1, 120a/4, 122a/9, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123a/9

peyġamber (Far.) *1. Allah'ın emirlerini insanlara ileten elçi; peygamber*

p. 3a/10, 124a/7

p. +ge 13a/8

p. +lerge 4a/1

p. +lerinin̑g 3b/1

p. +lerni 2b/11, 3a/7, 3b/1

p. +lerini 3b/5

p. -i mürsel "Allah tarafından gönderilen peygamberler" 62a/12, 101b/9, 124a/10

2. Hazreti Muhammed

p. 2a/7, 20a/7, 91b/5, 98a/4
Ḥażret-i p. "Hazreti Muhammed" 7b/9, 17b/7
p. -i Ḫudā "Allah'ın peygamberi, Hazreti Muhammed" 76b/7
peyġamberlik (Far.+T.) *Peygamberlik*
p. 17b/8, 62a/11
peyvend (Far.) *1. Bağlama, dikme*
p. ḳıl- "Bağlamak, birleştirmek" 122b/9
p. ḳılġalı bol- "bağlayabilmek, bağlama imkânına sahip olmak" 83a/13-83b/1
2. Bağ
p. +i 123a/2
peyveste (Far.) *Bağlı, ... ile bağlantılı*
p. +dür 102a/13
pindāş (Far.) *Zan, düşünce*
p. ḳıl- "sanmak, zannetmek" 16b/11
pinhān (Far.) *1. krş.* **finhān**
p. 47b/2, 62b/1, 65b/8, 114a/3
p. ḳıl- "nasihat verme, yardım vb. bir işi gizli yapmak, ulu orta yapmamak" 126a/11
2. Gizlice, gizli bir şekilde
p. 112a/12, 128b/10
pīr (Far.) *1. Yaşlı, ihtiyar*
p. 48a/6
p. +ler 28a/5, 104b/7
p. +lerġa 104b/8
p. +lerniñg 28a/8, 30a/3
p. bol- "yaşlı olmak, ihtiyar olmak" 28a/5, 28b/1, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 32a/1, 48a/2, 49b/7
2. Metni yazan İskender bin Keykavus'un babası için kullandığı saygı ifadesi
p. 74a/3
pīrlıḳ *Yaşlılık, ihtiyarlık, krş.* **pīrlik**
p. 31b/5, 31b/11, 32a/3, 59b/2
p. +da 32a/2, 45a/9
p. +dın 31b/12
p. +dur 49b/7
p. +(ġ)ım 31b/4
pīrlik (Far.+T.) *krş.* **pīrlıḳ**
p. 28a/6, 30b/2, 31a/12
p. +ġa 31b/3
p. +dın 30a/3, 31a/11
p. +nıñg 30b/1, 31a/10-11
pīr-zen (Far.) *İhtiyar kadın, kocakarı*
p. +i 41b/12
p. +niñg 42a/7
pīş (Far.) *Ön, ön taraf*
p. kél- I "denk gelmek, tesadüf etmek" 18a/1, 32a/5-6
p. kél- II "ortaya çıkmak, zuhur etmek, oluşmak" 92b/10
p. kél- III "ağırlamak" 18b/13, 37a/10, 38a/2
piş- *krş.* **fiş-**
p. -ḳan 30a/7
pīşāne (Far.) *Alın*
p. +si 63a/10, 69b/11, 69b/12
pīş-destlik (Far.+T.) *İlk yapma, önce yapma, önce davranma, ilk olarak yapma*
p. ḳıl- "bir işi ilk yapmak, aceleci davranıp ilk yapan olmak, bir işi yapmak için önce davranmak" 105b/5
pīşe (Far.) *1. Huy, âdet, alışkanlık*
p. ḳıl- "huy edinmek, âdet hâline getirmek, alışkanlık hâline getirmek" 15b/5-6, 97a/12-13
p. ḳıl- "göstermek, sergilemek" 106a/6
2. Sanat, meslek, iş
p. (hüner p.) 120b/9
3. Meslek erbabı, sanatkâr, meslek sahibi
p. +ler 121b/3
pīşīn (Far.) *krş.* **fīşīn**
namāz-ı p. "öğle namazı" 33a/13
piyāde (Far.) *Yaya olarak savaşan asker; piyade*
p. +sini 80b/8
piyāle (Far.) *Kadeh, krş.* **fiyāle**
p. +din 36a/9
p. +ni 109a/3
p. +niñg 36a/6
pōst (Far.) *İnsan vücûdunun dış yüzü, ten, deri*

p. 62b/9

p. +da 62b/11

p. +ı 63b/2, 63b/7

p. +ıġa 62b/4

pul (Far.) *krş.* **ful**

p. 41a/13, 41b/1, 43b/3, 58a/12, 59a/13, 66a/10, 74a/13, 105b/8, 105b/9, 105b/10

p. +dın 43b/1

p. +ġa 29b/8, 66a/9

p. +nı 107a/5, 114a/1, 114a/2

p. +unĝdın 94a/4

p. +unĝġa 67a/13

pulsız (Far.+T.) *Parasız, krş.* **pulsuz**

p. 43a/13,

pulsızlıḳ (Far.+T.) *Parasızlık, krş.* **pulsuzluḳ**

p. 43a/12

pulsuz (Far.+T.) *krş.* **pulsız**

p. 43b/4, 58a/13

pulsuzluḳ (Far.+T.) *krş.* **pulsızlıḳ**

p. +um 43b/2

pūşīde (Ar.) *Örtülü, gizli, bilinmez, meçhul*

p. bol- "gizli olmak, bilinmez olmak" 100a/3

put *Bacak, krş.* **fut**

p. 4b/11

p. +ı 70a/3

p. +larıġa 62b/5

putperest (Far.) *Puta tapan kimse; putperest*

p. bol- "puta tapan olmak, putperest olmak" 78b/10

pür-ḫōr (Far.) *Çok yiyen*

p. 34a/4

pür-könĝüllüg (Far.+T.) *Cömert, gönlü bol, hoşgörülü, eli açık*

p. 122a/1

pür-ḳuvvet (Far.+Ar.) *Kuvvetli, şiddetli*

p. 100b/4

pür-maᶜnā (Far.+Ar.) *Manalı, mana dolu, mana yoğunluğu fazla*

p. 109b/9

pür-niᶜmet (Far.+Ar.) *Malı mülkü çok (kimse)*

p. 5b/5

püşt (Far.) *Sırt, arka*

p. +ide 48a/8

pütü- *krş.* **fiti-**, **füti-**, **fütü-**

p. -di 112b/2, 118b/8

p. -gendür-mén 12a/9

pütül- *Yazılmak*

p. -di 71a/13

Rr

raḍıya'llāhu ᶜanh (Ar.) "*Allah ondan razı olsun." anlamında erkekler için kullanılan bir söz*

r. 76a/6, 76b/3, 76b/5-6, 76b/6, 76b/9, 76b/12, 107b/6 (2)

r. +dın 7b/7-8

r. +nıñg 76a/10, 76a/13

raḍıya'llāhu ᶜanhā (Ar.) "*Allah ondan razı olsun." anlamında kadınlar için kullanılan bir söz*

r. +nıñg 41b/12, 76b/8

raġbet (Ar.) *Hırs, istek, arzu*

r. 52b/8

rāġıb (Ar.) *İsteme, talep etme, kabul etme*

r. bol- "istemek, kabul etmek, bir kimseyi dost olarak, yardımcı olarak kabul etmek" 108b/2

rāḥat (Ar.) *Huzur, rahat, rahatlık*

r. 5b/10, 6a/12, 10b/7 (2), 59a/12, 77a/3, 125a/6

r. (rāḥat ve āsāyiş) 51a/12

r. +ı 117b/11

niᶜmet-i r. "rahatlık nimeti" 51b/4

r. bol- "rahat olmak, rahat duruma gelmek" 59a/13

r. tap- "rahatlamak, huzurlu olmak, huzura ermek" 118b/2

raḥīm (Ar.) *Merhametli, merhamet sahibi, şefkatli*

r. 85a/13

r. +lerge 85a/4

raḥm (Ar.) *1. Akraba, hısım*

r. +nı (ṣıla-yı r.) 60a/3

2. Esirgeme, koruma, acıma, merhamet etme

r. +dur (cāy-ı r.) 86b/5

r. ḳıl- "esirgemek, acımak, merhamet etmek" 85b/8, 117a/12, 117b/4, 117b/5

raḥmet (Ar.) *1. Merhamet; rahmet*

r. 30b/5

r. +i 34b/1

r. +idin 90a/6, 126b/3

r. ḳıl- "rahmet etmek" 32a/6, 116b/12

cāy-ı r. "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/4

2. Büyüklük, kudret

r. +ining 96b/8

raḥmetu'llāh (Ar.) *"Allah rahmet etsin." anlamına gelen ibare*

r. +dın 102a/10-11

raḥmetu'llāhi ᶜaleyh (Ar.) *"Allah'ın rahmeti üzerine olsun." anlamında kullanılan söz*

r. 44b/13, 81a/8, 116a/13

r. +ning 18b/7-8

Raḫş (Far.) *İran'ın milli destanı olan Şehname'nin en güçlü kahramanlarından olan Zal oğlu Rüstem'in atı*

R. +ge 104a/5-6

raḫt (Far.) *Eşya, mal, mülk, servet*

r. +ıng 30a/7

raᶜiyyet (Ar.) *Bir hükümdarın idaresi altında bulunan ve vergi veren halk*

r. 114a/4, 117b/12, 117b/13, 118b/5, 119a/6

r. +ġa 6b/2

r. +ge 104a/2, 114b/6, 119a/5

r. +ni 119a/5, 119a/10

r. +ning 117a/11

raḳṣ (Ar.) *Dans, tasavvufî dans; raks*

r. (r. semāᶜ) 128a/2

Ramażān (Ar.) *Arabî ayların Şaban ve Şevval arasında kalan ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı*

māh-ı R. "Ramazan ayı" 38b/11, 39a/4

r. +da (māh-ı R.) 68a/8

rāmī (Far.) *İtaatkârlık, uysallık, uyumlu olma durumu*

r. +dür 105b/4

raᶜnā (Ar.) *Yiğitlik taslayan, genç gibi görünmeye çalışan*

r. 30a/1

rāst (Far.) *1. Doğru, gerçek, hakikat*

r. 3b/2, 3b/5, 10a/3, 18b/1, 18b/3 (2), 19b/8, 21b/5, 25b/13, 38b/7, 40a/2, 41b/8, 42a/5, 61b/9, 76b/5, 87b/10, 90b/10, 92a/7, 97b/1, 103a/8, 105b/1, 112b/10, 121b/4, 125a/6

r. +dın 18b/5

r. +dur 12a/10, 54a/7

r. +ġa 13a/3, 18b/4

r. +ı 61a/13

r. +ıça 117b/3

r. +ını 102a/1

r. +nı 18b/5

r. kél- I "doğru olmak, doğru çıkmak" 10b/10, 102a/4, 102a/9, 102b/12-103a/1

r. kél- II "uymak, denk gelmek" 18a/10-11

r. tut- "doğru tutmak, doğruluk üzerine tutmak" 79b/2

r. ḳıl- "bir işi doğru yapmak, hakkıyla yapmak

r. bol- "doğru olmak, hakikat olmak" 102a/2, 102a/2-3

r. sözlüg "doğru sözlü, sözü doğru" 117a/9

2. Dik, düz, doğru

r. 52b/7, 63a/4, 63b/6

rāst-gūy (Far.) *Doğru söyleyen, doğru konuşan, dürüst (kimse)*

r. 61b/11

r. +lar 62a/2

süḫān-gūy ve r. bol- "doğru söz söylemek, doğru söz söyleyen olmak" 22a/12-13

r. bol- "doğru sözlü olmak, doğru söyleyen olmak" 96a/5

rāst-gūyluḳ (Far.+T.) *Doğru sözlülük, doğru sözlü olma durumu*

r. 18b/1, 62a/2

rāst-ḳāmet (Far.+Ar.) *Boyu düzgün*

r. 63a/8

rāstlıḳ (Far.+T.) *Doğruluk, dürüstlük*

r. 14b/12, 96a/4, 113b/12, 122b/1, 123b/12, 126a/7

r. +da 125a/6

r. +dur 97a/13

r. +ġa 24a/6-7

r. +(ġ)ı 22a/12

r. +ını 19b/9,

r. +nı 93b/10, 97a/12

r. ḳıl- I "dürüst olmak, doğru olmak, dürüst davranmak" 121b/8-9

r. ḳıl- II "bir işi hakkıyla, doğru bir şekilde yapmak, dürüst olmak" 124a/13

r. +da yür- "doğruluk üzere olmak, doğru yolda ilerlemek" 125a/6

rāvī (Ar.) *Haber, söz, bilgi vb.ni anlatan, nakleden kimse*

r. 88b/9,

r. +ler 88b/8

r. +niŋ 88b/7

rāy (Ar.) *Fikir, görüş, düşünce, krş.* **reʾy**

r. +ı 17b/11, 17b/13, 79b/13

rāz (Far.) *Sır*

r. 22a/8

r. +ıŋ 79a/11

r. +ını 107b/10,

r. +ıŋnı 22a/7, 77b/6, 79a/9

rāzıḳ (Ar.) *Rızık veren*

r. -ı ṣabr "rızık veren, rızka sebep olan" 125b/9

rāżī (Ar.) *Kabul etme, rıza gösterme, razı olma*

r. 111a/5

r. +dür-miz 125a/12

r. bol- "kabul etmek, rıza göstermek, razı olmak 44b/12, 125a/13

Rāvut *Hindistan'da yer alan bir kavim, bir topluluk adı*

R. 64b/13, 65a/1

reʿāyā (Ar.) *Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve vergi veren halk*

r. +larnı 46a/3-4

Rebīʿ ibn-i Muẓahhar (ka) *Metinde ismi zikredilen bir kâtip, kaynaklarda Rebiu'l- Mutahhar Kasırî, Mutahhar oğlu Rebîʿ, Rebîʿ bin el-Mutahhar, Rebîʿ ibn-i Mutahhar Kayserî şeklinde geçmektedir*

R. 113a/8, 113b/1, 113b/3-4

rebve *Bir at hastalığı*

r. 71b/2

recā (Ar.) *Ümit, umut, umma*

r. +dın 90a/6

red (Ar.) *Kabul etmeme; ret*

r. ḳıl- "def etmek, uzaklaştırmak" 6b/12

r. bol- "ortadan kalkmak, kaybolmak" 42a/10

refīḳ (Ar.) *Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş*

r. 97b/6

reh-güzer (Far.) *Gelip geçilen yol, yol*

r. +de 125b/3, 125b/9-10

reʾīs (Ar.) *Başkan, amir*

r. +i 23a/12

rekʿat (Ar.) *Namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm; rekât*

r. 91b/4, 128a/13

remz (Ar.) *İşaret, imâ*

r. 109b/12

r. +ni 112b/5

renc (Far.) *1. Sıkıntı, dert, zahmet*

r. 10b/9, 16a/2, 18a/1, 59a/13, 68b/6, 105a/4

r. (r. elem) 27a/4, 31a/11

r. (r. miḥnet) 44b/7

r. (r. meşaḳḳat) 57b/10, 58a/1, 59a/11 (2), 59a/12, 61a/12, 69b/9-10, 72b/4, 74b/5

r. +din 57b/11

r. +dür 60a/10

r. +i 10a/1, 31a/4, 31a/9, 43b/10, 44b/5

r. +idin 31b/11

r. +in 31b/5

r. tart- "sıkıntı çekmek, zahmet çekmek" 31b/12, 58a/3,

r. meşaḳḳat tart- "zahmet çekmek, zahmete katlanmak, eziyete girmek" 26b/13

r. meşaḳḳatde tut- "sıkıntı içinde tutmak, sıkıntı içinde bulundurmak" 44b/10

r. meşaḳḳat tart- "zahmet çekmek, zorluk çekmek, meşakkat çekmek" 91a/7-8

2. Emek, zahmet

r. +iñg 27a/3

r. +ini 27a/4

rencīde (Far.) *İncinmiş, kalbi kırılmış*

r. bol- "incinmek, kalbi kırılmak" 96a/7

rencūr (Far.) *1. İncinmiş, kırılmış*

r. bol- "incinmek, kırılmak" 19a/12

2. Zayıf, yorgun

r. bol- "zayıf düşmek, yorulmak" 50a/7

r. ḳıl- "İncitmek" 58b/12-13

3. Hasta

ḫaste ve r. bol- "hasta olmak, hastalanmak" 36b/7

reng (Far.) *Renk*

r. +de 70a/1, 100a/12

r. +i 31b/11, 65a/10, 70b/1

r. +ide 100b/11

r. +ler 69b/8

r. ṭarāvet tap- "canlanmak, tazelenmek, canlılık bulmak" 50a/12

reng-rūy (Far.) *Yüz reng, ten rengi*

r. +da 104b/5

r. +ġa 49b/5

r. +nı 49b/4

resīde (Far.) *1. İzin, emir*

ḫaṭ-ı r. "izin belgesi, izin vesikası, izin yazısı" 39a/7

2. Yetişmiş, olgunlaşmış, olgunluk çağına gelmiş

resīde ve ᶜāḳile bol- "Olgun olmak ve akıllı olmak" 72b/5

r. bol- "yetişmek, olgunlaşmak, olgunluk çağına gelmek" 75b/9

resm (Ar.) *Usul, yöntem, âdet*

r. 49a/13, 75a/10, 119b/12

r. (resm ṭarīḳa) 87b/1

r. +dür 33a/13, 34a/1, 53a/9

r. +i 37b/10, 119b/11

r. +i (resmi rüsūmı) 93a/11

r. +ige 65b/13

r. +ini 1a/11

rest-gār (Far.) *Hür, serbest, kurtuluşa ermiş kimse*

r. +lardın 66b/13-67a/1

Resūl (Ar.) *Hazreti Muhammed*

R. 13a/7, 41b/13, 102b/3

be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā ve R. -i Ḫudā "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

Ḫażret-i R. "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 41b/10-11, 42a/3, 126b/9

Ḫażret-i R. -i Ekrem "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8

Resūlu'llāh (Ar.) *Allah'ın resulü, Allah'ın elçisi, Hazreti Muhammed*

R. +nı (evlād-ı R.) 23b/5-6

R. +nı (ferzend-i R.) 23b/9

R. 41b/13

reşk (Ar.) *Kıskanma, haset, kıskançlık*

r. +din 100b/1

Revᶜ (ya) *Bugün Azerbaycan'ın Karabağ ovasında, Terter Çayının kıyısında yer alan, tarihî Arran bölgesinin başkenti olan Berdeᶜa şehri için metinde kullanılan yer adı, kaynaklarda bu yer adı Bardaᶜ, Berdaġa, Berdeᵓaᵓ şeklinde geçmektedir.*

R. 107a/9

R. +ge 107a/12

R. +niñg 107a/10

revā (Far.) *1. Uygun, layık; reva*

r. 20a/9, 23b/5, 42a/8, 53b/9, 92b/7,

r. +dur 5a/5, 36b/10, 42a/7-8, 44b/13, 47b/1, 52a/1, 52a/8, 53a/3, 53a/10, 53a/11, 53a/12-13, 54a/4, 54b/7, 69a/3, 69a/4, 92b/8, 96b/6, 122b/6

r. kör- "uygun görmek, layık görmek" 5a/4, 6b/10, 7b/6, 85b/9

2. Yerine getirme, karşılama, ihtiyacı giderme

r. ḳıl- "yerine getirmek, yapmak, karşılamak, ihtiyacı gidermek" 13a/6, 26b/8 (2), 86a/13, 86b/1

revāc (Ar.) *Büyüklük, yücelik, şan*

r. +ın̂ġa 84a/4

revān (Far.) *1. Yürüyen, giden*

r. bol- "yola koyulmak, gitmek" 60b/11

2. Hareketlilik

r. bol- "hareketli olmak" 99a/2

3. Geçerli, uygulanan, kabul görmüş

r. ḳılġan bol- "uygulamış olmak, yerine getirmiş olmak, hüküm vb. bir durumu kabul ettirmiş olmak" 115a/11

r. cārī̄ ḳıl- "emir, ferman vb.ni işletmek, yürütmek, uygulamak, yerine getirmek" 115a/12-13

r. bol- "uygulanmak, yerine getirilmek, emrin, fermanın gereği yapılmak" 119a/3

revīş (Far.) *Takip edilen hareket tarzı, tutum, yol*

r. +ın̂ġ 27a/6

Rey (ya) *Bugün İran topraklarında kalan, Tahran'a bağlı bir şehir*

R. 28b/8, 81a/1, 81a/7, 81a/12

reʾy (Ar.) *krş.* **rāy**

r. +i 17b/11, 17b/13

r. +ige 17b/6

r. +ın̂ġa 17b/5

r. +ini 88b/5

r. +ın̂ġni 92b/5

rıżā (Ar.) *Hoşnutluk; rıza*

r. +sı 13a/5, 13a/6

r. +sını 128b/5

rızḳ (Ar.) *Allah'ın bahşettiği nimet; rızık*

r. 3a/3 (3), 3a/4 (2), 3a/5, 3a/7 (2), 3a/8, 3a/9, 3a/10, 3a/12, 3a/13, 8a/13, 8a/13, 8b/1, 8b/2

r. (rızḳ naṣī̄be) 58a/10

r. +ı 52a/5

r. +ıġa 52a/6

r. +ın̂ġ 121a/12

r. +ını 3a/3

r. +nın̂ġ 59a/5

riᶜāye (Ar.) *Saygı, itibar*

r. +sini 77a/13

rindān (Far.) *Rint kimseler, rintler*

r. -ı mey-hᵛāre "şarap içen, sarhoş rintler" 35a/11

rindāne (Far.) *Alçak gönüllü, mütevazı, gönül ehli*

r. bol- "alçak gönüllü olmak, mütevazı olmak, gönül ehli olmak" 28a/9

rişve (Ar.) *Rüşvet*

r. al- "rüşvet almak" 90a/3

rivāyet (Ar.) *1. Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma; rivayet*

r. ḳıl- "anlatmak, nakletmek" 55b/13

2. Nakledilen haber veya söz

r. 88b/7

r. +lerde 106a/1

riyāżī̄ (Ar.) *Matematikle ilgili*

r. +ġa (ᶜilm-i r.) 101b/12

rīze rīze (Far.) *Ufak parçalar hâlinde, ufak ufak, parça parça*

r. bol- "parça parça olmak" 25a/4

rū (Far.) *Yüz*

r. bér- "oluşmak, meydana gelmek" 18a/4

rubāᶜī̄ (Ar.) *Kendine mahsus aruz vezni kalıpları ile yazılan, genellikle tasavvufî, felsefi fikirleri, dünya görüşünü özlü bir şekilde anlatan dört mısralık nazım şekli; rubai*

r. 86a/3

rū-be-rū (Far.) *Ön, ön taraf, ön yüz*

r. +sıda 25a/4-5

rūḥ (Ar.) *Can; ruh*

r. 20b/5, 51b/9, 98b/9

r. +ı 20b/4

r. +ını 50b/13-51a/1

r. +larġa 43a/10

r. +nı 50a/6

r. +um 82b/8

rūḥānī̄ (Ar.) *1. Maddi ve cismani tarafı olmayan, ruhla ilgili, mânevî; ruhani*

r. +din 123b/5-6

r. +ġa 123b/9

maᶜrifet-i r. "manevi ilim, manevi güç" 128a/4

2. Melek

r. +dürler 124a/9

ruḫṣat (Ar.) *İzin, müsaade*

r. bér- "izin vermek, müsaade etmek" 39b/4

Rūm (Ar.) *Rum ülkesi, Rum diyarı*

R. 18b/9, 39b/9, 75a/2, 119b/11

R. +da 75a/7

R. +dın 17a/1

R. +ġa 75a/5

R. +nın̂g 49a/11

rūşen (Far.) *Parlak, aydın, aydınlık*

r. bol- "aydınlanmak, parlamak" 24b/11

r. ḳıl- "netleştirmek" 92b/5

aḳ r. bol- "berrak olmak" 100b/10

ruṭūbet (Ar.) *Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan (ahlât-ı erbaa) biri, balgam*; *diğerleri kan, sevda ve safrâdır*

r. 100b/6

ruṭūbetlig (Ar.+T.) *Eski tıbba göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan balgam ile ilgili, balgamdan kaynaklanan pasif, münzevi, izole, yavaş hareketli ve narin karakterli mizaca sahip olma durumu, balgamî mizaçlı*

r. 105a/1

rūz (Far.) *Gün, gündüz*

r. +da (nışf-ı r.) 51b/4

rūzāne (Far.) *Rızk, kazanç, yevmiye*

r. 6b/3

r. +ni 6b/6 (2), 94a/10

r. +si 89b/11

r. +sini 114a/7

r. bér- "yevmiye vermek" 6b/2, 6b/5

rūze (Far.) *Oruç*

r. 4a/13, 75b/8,

r. +ni 38b/12 (2)

r. +nin̂g 4b/13

r. tut- "oruç tutmak" 4a/3, 4a/6, 4b/13-5a/1, 44b/9, 89b/13

rūze-dār (Far.) *Dindar*

r. (rūze-dār pārsā) 97a/2

rūzgār (Far.) *1. Zaman, süre, devir*

r. 45b/6

r. +ın̂gnı 59a/4

yegāne-i r. bol- "zamanın teki, zamanın birincisi, devrin yegane kişisi olmak" 88b/1

2. Ömür, hayat

r. +ıdın 115b/13

rūz-gūr (Far.) *Gündüz görmez*

r. 70a/13

rüşdī (Ar.) *Olgunluk, yetişkinlik*

r. 103b/3

rüsūm (Ar.) *Usul, metot, yöntem*

r. +ı 33b/12, 51b/3

r. +ı (resmi r.) 93a/11

r. +ıça 17a/2

r. +ını 46a/8, 85a/2

Ss

saᶜādet (Ar.) *Mutluluk, bahtiyarlık; saadet*

s. 37b/2

s. +dür 79b/1

saᶜādet-mend (Ar.+Far.) *Mutlu, mesut, bahtiyar*

s. 11a/3

s. +ler 87a/3

saᶜādet-mendlik (Ar.+Far.+T.) *Mutluluk, bahtiyarlık*

s. 102b/5

s. +ge 59a/6

sāᶜat (Ar.) *1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası; saat*

s. 11a/13, 13b/9, 31a/4, 31a/5, 31a/7, 35a/2, 35a/6, 35a/7, 37a/13, 37b/5, 49a/3, 49a/12, 50a/4, 50a/5, 50a/6, 51b/5, 91a/3, 92a/1, 102b/8, 112a/7, 113a/2

s. +de 31a/9, 35a/3, 35a/4 (2), 50a/7, 50a/12, 83a/13, 109a/10, 115b/13

s. +din 35a/5

s. +dür 33a/2, 50a/3

s. +ninĝ 33a/2, 50a/9-10

2. Zaman, vakit

s. 47b/2, 102a/13

s. +i 45b/8

s. +ninĝ 102b/3

her s. "her zaman" 47b/2

sāᶜat-be-sāᶜat (Ar.) *Saatten saate, her saat*

s. 30b/1

s̲ābit (Ar.) *1. Sabit*

s̲. +dür 3b/11

s̲. ve muḥkem tut- "sabit ve sağlam tutmak" 32b/3

ṣ., ber-pā tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/10, 98a/10-11,

s̲. ve ber-pā tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/13-98b/1

ḳavām-ı s̲. bol- "dik olmak, ayakta olmak, sabit olmak" 98b/10

2. Varlığını devam ettirme durumu, olduğu makamı koruma durumu, bir makamda sabit olma durumu

s̲ 114b/7

s̲ābite (Ar.) *Yıldız, yıldızlar*

s̲. (kevākib s̲.) 102a/6

ṣabr (Ar.) *Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme; sabır*

ṣ. 92b/4

ṣ. +dur (rāzıḳ-ı ṣ.) 125b/9

ṣ. +ge 124b/1

ṣ. +nı 83a/2

ṣ. ḳıl- "sabretmek" 29b/9, 39b/7, 67b/3, 105b/13 (2), 119a/10

ṣ. ḳıl'al- "sabredebilmek" 73a/2

ṣ. ḳılıp tur- "sabredip beklemek" 67b/5-6

ṣ. +ge bağla- "sabırla yapmak" 124b/1

ṣabrlıḳ (Ar.+T.) *Sabırlı olma hâli, sabırlılık*

ṣ. 67b/3

ṣabrlig (Ar.+T.) *Sabırlı*

ṣ. bol- "sabırlı olmak" 124b/6

saç *Baş derisini kaplayan kıllar; saç*

s. 49a/7

s. +ı 63a/4, 63a/9, 63b/2, 63b/6, 64a/1, 64a/4, 64a/12, 65b/2

s. +ıġa 62b/7

s. +ını 62b/9, 65a/13, 65b/3

s. +ıñgnı 49a/6

saç- *Saçmak*

s. ! (başıġa tofraḳ s.) 118a/9

s. -maḳ (başımġa tofraḳ s.)118a10,

s. -maḳ (tofraḳnı başımġa s.) 118a/1

ṣadā (Ar.) *Ses*

ṣ. +sı 80a/5

ṣadaḳa (Ar.) *Karşılığını Allah'tan beklemek üzere ihtiyacı olanlara yapılan yardım; sadaka*

ṣ. 6b/9, 6b/12, 7a/1

ṣ. bér- "sadaka vermek" 6b/11, 74a/2

sādāt (Ar.) *Büyük ve yüce kimseler, ileri gelenler, beyler, efendiler*

s. +ları 23b/7

sāde (Far.) *Basit, bön*

s. 29b/10

ṣādır *Bir at hastalığı*

ṣ. 71b/2

ṣafā (Ar.) *1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik*

ṣ. +ġa 35b/1

2. Samimi, içi dışı bir, içinde kötülük bulunmayan

ehl-i ṣ. "samimi, içi dışı bir olan, içinde kötülük bulunmayan, ermiş kimseler" 124a/7

saġ- *Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak; sağmak*

s. -ıp 97a/3

saġraġu *Sağır, krş.* **saġruġu**

s. bol- "Sağır olmak" 24b/9

ḳaraġu ve s. bol- "kör ve sağır olmak" 106a/1

saġruġu *krş.* **saġraġu**

s. 70a/10

saġrı *Sırt*

s. +sı 63a/6, 63b/10, 69b/5

saġu *Tahtadan fıçı, testi ya da kova*

s. +larda 19a/5

ṣaf (Ar.) *Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra; saf*

ṣ. +ınıŋ̂ 80b/9

ṣ. tüz- "askeri hizaya sokmak, saf hâline getirmek, sıraya dizmek" 115b/7, 115b/7-8

ṣaf ṣaf (Ar.) *Sıra sıra; saf saf*

ṣ. 110a/10

ṣafḥa (Ar.) *Evre, merhale; safha*

s. +sıge 35a/10

ṣāflıḳ (Ar.+T.) *Maddi veya manevi anlamda saf ve temiz olma durumu, temizlik, arılık, saflık*

ṣ. +dur 123b/13

ṣafrā (Ar.) *Karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd; safra*

ṣ. 100b/5

ġ. +ġa 98b/12, 100b/12

ṣafrāvī (Ar.) *1. Safraya ait, safra ile ilgili*

ṣ. +dür (teb-i ṣ.) 100b/12

2. Eski tıbba göre karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olma durumu, safravî mizaç

ṣ. bol- " karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olmak, safravî mizaçlı olmak" 104b/13

saḫī (Ar.) *Cömert*

s. 80a/9

s. bol- "Cömert olmak" 86b/3

ṣāḥib (Ar.) *Malik, sahip*

ṣ. tut- "Sahip bilmek" 4a/12

ṣ. -i ḫıred "akıl sahibi″ 8b/7

ṣ. -i şerīᶜat "Hazreti Peygamber" 2a/8, 4b/2, 22a/3, 75b/11, 107b/2,

ṣ. -i ḫāne "ev sahibi" 37b/11-12, 40a/10, 40b/2,

ṣ. -i tedbīr "ihtiyatlı, tedbirli, ihtiyat sahibi" 90b/3

Ṣāḥib ᶜAbbād (ka) *Büveyhî veziri*

Ṣ. 33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/8, 33b/10

Ṣāḥib Ḫalīl *Metinde ismi zikredilen bir yönetici, hükümdar*

Ṣ. 23b/6, 24a/1

Ṣ. +niŋ̂ 23a/10, 23b/3

Ṣāḥib-ḫān (ka) *Metinde adı zikredilen bir hükümdar, padişah, kaynaklarda ismi Melik Sahip Kâfî, Sahib-i Kâfî şeklinde geçmektedir*

Ṣ. 113a/10, 113a/13, 113b/2 (2), 113b/4, 113b/5

Ṣ. +ġa 113a/10

Ṣ. +nıŋ̂ 113a/9

saḫīlıḳ (Ar.+T.) *Cömertlik, hayırseverlik*

s. 1b/4

s. +ġa 123b/7

s. +nı 116b/7

ṣaḥrā (Ar.) *1. Kır, bozkır, yazı, sahra*

ṣ. +da 36a/3

ṣ. +ġa 91a/3

ṣ. +larda 35b/13

ṣ. +nıŋ̂ 114b/7

ṣ. +sıda 19a/4

2. Arazi, yerleşim yeri

ṣ. +nı 45b/10

3. Metinde zikredilen; köy, kasaba, şehir gibi bir yerleşim yeri

ṣ. +da 118b/6

ṣ. +dın 118b/6

ṣāᶜid (Ar.) *Yükselme, yıldızların yükselmesi durumu*

ṣ. 102a/7-8

saᶜīd (Ar.) *Uğurlu, kısmetli, talihli*

s. 102b/4

ṣāᶜiḳa (Ar.) *Şimşek, yıldırım*

ṣ. ur- "yıldırım çarpmak" 103b/7

saḳal *Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü; sakal*

s. 45b/11, 128a/8

sāḳıṭ (Ar.) *Hükümsüz, geçersiz, önemsiz duruma gelen*

s. bol- "hükümsüz hâle gelmek, geçersiz olmak" 6b/1

sāḳī (Ar.) *İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse*

s. 109a/2, 109a/7

s. +ġa 109a/2, 109a/8 (2)

s. +ni 109a/7

saḳla- *1. Korumak, muhafaza etmek; saklamak*

s. -dılar 76a/10

s. -ġalı 57b/8

s. -ġan 46a/8, 56b/11, 60a/10

s. -ġannıŋ̂ 61a/11-12

s. -ġay (gze) 57b/8

s. -ġay (ie) 78b/9,

s. -ġay-sén 37a/1, 57a/1-2

s. -ġıl 28a/9, 57a/7, 60a/10, 71b/12, 78a/9-10, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 117a/1, 117a/3, 121a/3,

s. -ġuçı 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/12-13

s. -ġuçıdur 94a/13

s. -maḳ 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1

s. -maḳdur 113a/4

s. -maḳġa 7b/9

s. -maḳnı 57b/7

s. -maḳnıŋ̂ 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11

s. -masa 77a/13

s. -p 60b/2, 61a/11

s. -sa 61a/7

s. -saŋ̂ 44b/2

s. -y-mén 60b/12

s. -ġan bol- "korumuş, muhafaza etmiş olmak" 56b/11

s. -ġuçı bol- "bir malın değerini bilip saklayan olmak, muhafaza edici olmak" 72a/6

2. Bir kişiyi hizmetinde bulundurmak, hizmetinde bulundurmak üzere muhafaza etmek

s. -ġan 56b/7

s. -ġıl 66b/9

s. -maḳnı 56a/6

s. -ydurġannı 66b/9

3. Bir hâlde bulundurmak, bir hâlde muhafaza etmek

s. -ġıl 121a/2, 121a/4

s. -maġıl 66a/9

cüftlep saḳla- "çift hâlde bulundurmak, yedeğiyle bulundurmak" 121a/2

4. (Bir kimseden bir şey yapmasını) beklemek, ummak, (bir işi veya kişiyi) gözetmek, (bir kişinin hâl ve hareketlerine) dikkat etmek

s. -rlar 68a/9

5. Yerine getirmek, bir şeye vakıf olmak

s. -ġay-sén 115b/4

s. -ġıl 116b/13, 120b/9, 120b/10

6. Oluşturmak, meydana getirmek

s. -sa 119a/12

s. -ġıl 121a/2

7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

s. -p (ḥürmet s.) 36b/12

saḳlaġaḳ *Saklayan, muhafaza eden, koruyan*

s. -ġaḳ (tilini s.) 64b/2

saḳlıḳ *Uyanık, ayık, ayık olma hâli*

s. +da 40b/10

sal- *1. Atmak, bırakmak, koymak*

s. -adurġan 82b/6

s. -dı 11a/7, 29a/3

s. -dıŋ̂ 12a/10

s. -ġan 5b/3, 10b/1, 94a/7

s. -ġay 28b/11

s. -maġay-sén 10a/13

s. -maŋ̂lar 6a/6

s. -ıp 56a/5

s. -ıp-sén 6a/8

s. -ur 28b/13

s. -ur-mén 38b/5

s. -ġan bol- "atmış olmak, salmış olmak" 5b/3, 10b/1

2. Bir kişiyi bir iş için görevlendirmek, bir kişiyi bir işi yapması için göndermek

s. -ġıl 66b/12

3. Sarkıtmak, sarkık olmak, bir şeyi aşağıya bırakmak, salmak

s. -ıp 70a/11

4. Bir kişiyi dert, sıkıntı vb. içine sokmak, bir kişiyi dert, bela vb. içine atmak

s. -maġıl 75b/6

5. Hareket etmek, nabız için atmak

s. -ıp 100b/5

s. -sa 100b/5, 100b/6, 100b/7 (2)

6. Hapse atmak, hapse tıkmak, zindana atmak

s. -dı 118a/2

s. -ur 106b/6

7. Bir şeyi uzakta tutmak, uzağa koymak, uzağa bırakmak

s. -sa 114a/1

8. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

s. -dı (aṭ s.) 80b/11

s. -dı (körmesge s.) 91b/7

s. -ġan (köz s.) 13a/10

s. -ġıl (köz s.) 62b/7

s. -ıp (ḳoyı s.) 33b/3, 109a/3

s. -ıp (toprağa s.) 111b/1-2

s. -maġan (ḳulaḳ s.) 83a/6

s. -maġay (ḳulaḳ s.) 106/2-3

s. -maġay (köz s.) 106a/3

s. -maġıl (ḫ^{v}ārlıḳġa s.) 57a/5

s. -maġıl (ḫuṣūmetge s.) 42b/6

s. -maġıl (ḳulaḳ s.) 84a/11

ṣalāḥ (Ar.) *İyi, iyilik*

ṣ. 14b/11, 15a/5, 34b/3, 59a/8, 65b/12, 126a/2

ṣ. +dın 72b/8

ṣ. +ġa 46a/4

ṣ. +ı 19b/13

ṣ. +nı 117b/1

ṣ. +nıñg 75a/12

ṣ. +ġa kéltür- "rahata kavuşturmak, rahat duruma getirmek" 46a/4

ehl-i ṣ. "iyiler, iyi insanlar" 67b/7

ṣ. +dın çıḳar- "iyi hâlden ayrılmasına neden olmak" 72b/8

ṣalaḥlıġ (Ar.+T.) *İyilik sahibi, iyi vaziyette olan, karakterce iyi olan*

ṣ. 65b/11, 68a/2, 71b/13

ṣalāḥiyyet (Ar.) *Bir şeyi yapma yetkisi, yetki*

ṣ. +iñgde 55b/11

salġaḳ *Salan, bırakan, bırakıcı*

s. -ġak (tezek salġaḳ b.) 71a/5

ṣāliḥ (Ar.) *Ahlak sahibi, temiz, görgülü (erkek)*

ṣ. 72b/2

ṣāliḥa (Ar.) *Ahlak sahibi, temiz (kadın)*

ṣ. 81a/2

salḳarş (?) *Bir tür müzik makamı*

s. +nı (terz ü salḳarş (?)) 104b/8

ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellem (Ar.) *"Allah'ın duası ve selamı üzerine olsun." anlamına gelen ibare, Hazreti Muhammed aleyhisselamın adından sonra söylenir*

ṣ. 2a/7, 2a/9, 6b/11-12, 17b/7, 22a/3, 75b/11, 76a/7, 98a/4, 126b/9-10

ṣ. +ge 17b/7

ṣ. +ġa 91b/5

ṣ. +ġaça 3b/2

ṣ. +niñg 7b/9, 20a/7, 101b/10, 126b/8

salṭanatlig (Ar.+T.) *Saltanat sahibi, büyük, yüce, ulu*

s. 71b/6

sālyāne (Far.) *1. Erzak, gıda için ayrılan para, ücret*

s. +ge 97b/11

2. Erzak, gıda, yiyecek

s. 97b/11, 97b/12

saman *Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları; saman*

s. 33a/8

s. +ı 15b/1

Sāmānī *Orta Asya ve Doğu İran'da hüküm sürmüş olan, adını kurucusu Sâmânhudat'tan alan bir İslam devleti, Samanoğulları, krş.* **Sāmānīler**

S. 111a/8

Sāmānīler *krş.* **Sāmānī**

S. 111a/1, 111a/3

S. +niñg 111a/3

sana- *Addetmek, kabul etmek, saymak*

s. -ġaylar 27b/7

s. -ġıl 16b/12

s. -maġaylar 27a/7-8

s. -maġıl 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10

s. -maslar 40b/9, 107b/12

s. -rlar 23a/4, 107b/12

sañga *Sana*

s. 4a/8 (2), 4a/10, 7a/5, 7b/5, 8a/13, 8b/1, 10b/5, 11a/1, 12a/6, 12a/12, 13a/3, 13b/12, 15b/5, 16b/3, 16b/10, 18a/6, 19b/7, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 22b/5 (2), 22b/8, 22b/9, 24a/13, 26b/9, 27a/12, 29b/9, 29b/10, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 34b/1, 34b/9, 36b/6, 37a/12, 39a/2, 39a/4, 39a/8, 46b/7 (2), 46b/11, 47a/6, 47a/10, 47b/3, 55a/6, 55b/6, 56a/12, 56b/10, 57a/6, 58a/11 (2), 59a/7, 60a/6, 60a/9, 61a/12, 62a/13, 65a/8, 65b/10, 67b/5, 68a/10, 68a/11, 72b/10, 73a/1, 75b/4, 77b/12, 77b/13, 78a/8, 78a/10, 78a/12, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/5, 79b/11, 80a/2, 80b/5, 82a/5, 82a/7, 82a/8, 83a/11, 83b/12, 84b/2, 85b/4, 86b/10, 86b/13 (2), 91a/8, 91b/6, 95b/6, 99a/9, 105a/3, 105a/7, 106a/10, 106b/3, 106b/4, 107b/7 (2), 108a/2, 108a/7, 109a/2, 110a/2 (2), 111b/1, 113a/1, 114a/9, 116b/12, 117a/10, 117b/10, 120a/3 (2), 120a/4 (2), 120b/8, 121b/2, 121b/3 (2), 123b/10, 124b/2, 124b/3, 126b/5, 127b/10

ṣanᶜat (Ar.) *Bir edebi eserde yapılan söz oyunu, edebî sanat*

ṣ. +lar 103a/11

sañgület- *Sallandırmak*

s. -ip 70b/12

ṣāniᶜ (Ar.) *İnsanlar tarafından yapılan, yaratılan*

ṣ. +niñg 78b/11

ṣarᶜa (Ar.) *Beyin elektrik faaliyetinde meydana gelen anormal elektrik boşalımlarına bağlı olarak ortaya çıkan, kısa süreli ve tam şuur kaybıyla beraber titreme, kasılma, ağızdan köpük gelmesi şeklinde görülen bayılma nöbetleri, epilepsi; sara*

ṣ. 65/13

sarāy (Far.) *Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina*

ḫādım-ı sarāy "Sarayın hadım ağası" 56b/6

ṣarf (Ar.) *krş.* **ḫarc**

ṣ. ḳıl- "harcamak" 3b/12, 57a/8, 58a/5, 59b/2-3

sarġuç *Sarıya yakın, sarıya çalan*

s. 65b/5

sarı *Taraf, yan*

s. 11b/5

sarıġ *Sarı*

s. 101a/2, 101a/6, 101a/8, 101a/9 104b/13

sarıġlıḳ *Yüzün, tenin hastalık vb. nedenlerle sarı hâle gelmesi, sarı renkte olması, sararması, sarı renkte olma durumu*

s. 65a/10

s. 100b/13

s. +ı 98b/12

ṣarṣar (Ar.) *Şiddetli rüzgâr*

ṣ. +ı 82b/2

sārvan (Far.) *Divan, meclis, devlet işlerinin yürütüldüğü yer*

s. +ġa 33a/12

sası- *Kokmak*

s. -p 19a/9

sasıġ *Kötü koku, kötü kokulu, kokmuş*

a. 64b/3, 65b/8

sat- *Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek; satmak*

s. -adur 66b/1

s. -ġandın 96b/9

s. -ġay 96a/5

s. -ġay-sén 97b/12

s. -ġıl 66b/1, 66b/5, 67a/9, 97b/8

s. -ġuçı 77a/4

s. -ġuçılar 94a/5

s. -ıp 65a/4, 67a/4, 72b/4, 91a/9, 91a/11, 92a/5

s. -maġay-sén 26a/6

s. -maġıl 59b/5, 89a/13

s. -maḳ 67a/7, 67b/7, 76a/8, 93b/7, 93b/9

s. -maḳda 96a/4

s. -maḳdın 76a/9

s. -maḳdur 95a/3-4

s. -maḳġa 76a/6

s. -maḳnı 67a/8

s. -maydur 91b/1

s. -sanĝ 97b/8

s. -urlar 26b/11

s. -ıp al- "satın almak" 65a/4, 72b/4

satġın *Bedelini ödeyerek bir şeyi alma; satın alma*

s. al- "satın almak" 45b/2

satıġçı *Alıcıya mal satışı yapan kimse; satıcı*

s. 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/11-12

s. +ġa 94b/1

s. +nınĝ 94b/6, 94b/8

satıl- *Bir bedel karşılığında başkasına devredilmek; satılmak*

s. -ġan (ögze) 66a/11

s. -maḳ 66b/2

s. -maḳnı 67a/4

saṭr (Ar.) *Bir sayfa üzerine enine yazılan veya dizilen kelimelerin meydana getirdiği yazı sıralarından her biri; satır*

s. +ge 110b/2

sattur- *Satma işini yaptırmak; sattırmak*

s. -ur 97a/4

savuġ *Soğuk, krş.* **savuḳ 3**

s. 49a/4

savuġluḳ *Soğuk olma durumu, soğukluk*

s. +da 122b/12

savuḳ *1. Öfkeli, hiddetli*

s. 22b/6 (2)

2. Duygudan yoksun olan, yakın ve içten olmayan, samimiyetsiz

s. 41a/7, 89b/2

3. krş. **savuġ**

s. 48a/10, 96a/1

s. +da 48a/1

s. +ġa 69b/9

s. +nınĝ 48b/13

savuḳluḳ *Yavaşlık, uyuşukluk, hareketsizlik*

s. +ıġa 98b/10-11

saʿy (Ar.) *Çalışma, çabalama, gayret etme*

s. (s. kūşiş) 8b/2, 14a/11, 18a/1, 57b/12

s. +ide 61b/12, 88a/1

s. kūşiş ḳıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 9a/2, 23a/7, 32b/2, 55a/4, 57a/1, 62a/3

s. ḳıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 36a/13, 82a/2, 124a/10

s. kūşiş körgüz- "gayret etmek, çabalamak, çaba göstermek" 46b/12

say- *Batırmak, saplamak*

s. -maḳ 73b/1

sayaḳlıḳ *Tarz, yol, usul, kaide*

s. 104a/6

né s. "hangi tarzda, nasıl, ne şekilde" 104a/6

ṣayd (Ar.) *Av*

ṣ. 53b/6

ṣ. +nı 53b/2

sāye (Far.) *Gölge*

s. +si 36a/2

s. +sidin 36a/2

s. +sige 54b/9

Sāyib (ka) *Metinde ismi zikredilen bir şair*

S. 26a/9

sāye (Far.) *Gölge*

s. +si 8b/12

sebʿa (Ar.) *Yedi*

s. -i nāyime " içki sofrasında içilen yedi kadeh" 35a/11, 35b/6,

sebeb (Ar.) *Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey; sebep*

s. +din 9b/7, 29a/12, 39a/9, 72b/9, 101b/9, 104b/5, 109a/6, 109b/5

s. +dindür 30b/3-4, 71a/1-2, 86a/7

s. +dür 84a/4

s. +i 8a/1, 58b/10 (2)

s. +idin 7b/12, 8a/1, 9a/1, 108b/10-11, 113a/11

s. +ini 44b/8

s. +lerini 99b/2

s. bol- "sebep olmak" 7a/10

s. ḳıl- "vesile etmek" 7a/10

sebük-rūḥ (Far.) *İnsanın içini açan, şen, neşeli*

s. 88a/7

sebze (Far.) *Yeşil*

s. ḫurrem ḳıl'al- "yeşertebilmek, canlandırabilmek" 115a/9

sebzelik (Far.+T.) *İncelik, narinlik*

s. +de 63a/3

seccāde (Ar.) *Üzerinde bir kişinin namaz kılacağı büyüklükte, halı, kilim, kumaş, hasır vb. bir nesneden yapılmış, daha çok dikdörtgen biçimindeki yaygı, namazlık; seccade*

s. +si 128b/12

seciʿ (Ar.) *Metin içindeki kafiye; seci*

s. 103b/8

sefer (Ar.) *Yolculuk, seyahat*

s. 5a/10, 5a/11, 5a/13

s. +de 32a/7, 128a/7

s. +din 5a/13, 32a/6, 52b/3

s. +ge 73a/1

s. +ini 96b/4

s. +iniŋ̂ 96b/4

s. +ni 32a/8

s. ḳıl- "yolculuk etmek, seyahat etmek" 32a/2, 32a/3, 32a/4, 44b/9-10, 96b/3, 96b/5, 128a/10

seferī (Ar.) *Bir yolculuk, bir seyahat*

s. 32a/5

sefūf (Ar.) *Toz hâlindeki ilaç*

s. 101a/12

seg (Far.) *Köpek*

s. 53a/4

s. +lerge 56b/12

s. +ni 53b/5 (2)

seḫāvet (Ar.) *Cömertlik*

s. 6b/9, 55a/10, 95a/2, 122b/1, 123b/4

s. +i 96a/8

s. +ni 123b/11

s. ḳıl- "cömertlik etmek, cömertçe davranmak" 120a/3

seḥer (Ar.) *Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit; seher*

s. 60b/2

s. +de 52a/3

seḥer-hīz (Ar.+Far.) *Sabahın erken saatlerinde kalkan, erken uyanan, erkenci*

s. 88a/8

sehl (Ar.) *Kolay, basit, önemsiz, değersiz*

s. tut- "basit görmek, önemsiz görmek, değersiz görmek, hor görmek" 28a/3, 55a/2, 56b/5-6, 93a/1, 108a/5

sehv (Ar.) *Yanlış, hata*

s. (sehv ġalaṭ) 96b/11

sékkiz *Sekiz*

s. 14b/10, 50a/4, 50a/5, 50a/6, 50a/12, 119b/7

s. +din 54a/9

s. +i 98b/3

s. +niŋ̂ 98b/4

sékkizinçi *Sekizinci*

s. 15a/1, 25b/1, 35a/6

seksen *Seksen sayısı*

s. +din 31a/4, 31b/6-7

selām (Ar.) *Selam*

s. +ıŋ̂ġa 18a/7

s. ḳıl- "selam vermek" 18a/6, 18a/8, 95b/7, 125a/9, 128b/1,

s. dé- "selam söylemek, selam göndermek" 125a/11

selāmet (Ar.) *1. Sağ sağlim, güvenli bir şekilde*

s. 11b/10, 56b/3, 60a/12, 61a/11,

2. Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik

s. 33a/10

s. tut- "sağlık açısından korumak, muhafaza etmek" 50b/7

ṣ. selāmet bol- "Sağlıklı olmak, sıhhatli olmak" 99a/5

selāmetlik (Ar.+T.) *1. Esenlik, huzur, rahatlık*

s. 22b/12

s. +dür 23a/2

s. +ini 14b/9

2. Hâl hatır, durum, vaziyet

s. +ini 112a/2

s̲elāṣe (Ar.) *Üç*

s̲. -i ġassāle "içki sofrasında içilen ilk üç kadeh, üçüncü bardağı içme, üçleme" 35a/10, 35a/11, 35a/12-13, 35b/9,

Selmān (ka) *İslamiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabi, krş.* **Selmān-ı Pārisī̄**

S. 76b/4, 76b/6, 76b/10

Selmān-ı Pārisī̄ (ka) *krş.* **Selmān**

S. 76a/9-10, 76a/13

selṭenet (Ar.) *Büyüklük, yücelik*

s. +(selṭenit)i 42a/9

semāᶜ (Ar.) *Dans, tasavvufî dans, raks*

s. 38a/5

s. +nı (raḳṣ s.) 128a/2

s. +nıñ̂g 38a/6-7

s̲emere (Ar.) *1. Fayda, yarar*

s̲. kör- "fayda görmek, yarar görmek" 87a/7, 87b/7, 87b/8

2. Son, sonuç, netice

s̲. +si 90a/9

S̲emerḳand (ya) *Özbekistan'ın Zeravşan Irmağı vadisinde, Taşkent'in 275 km güneybatısında yer alan tarihî Türk şehri; Semerkant*

S̲. 110a/1

S̲. +dın 110a/3-4

S̲. +ge 110a/5

semiz *1. Şişman, besili, bakımlı*

s. 31b/9, 71b/6, 105a/1

s. bol- "şişman olmak, besili olmak" 63a/13, 106a/13

2. Güçlü, kuvvetli, yeterli

s. bol- "güçlü olmak, kuvvetli olmak, bir işte yeterli olmak" 107a/1

3. Besili bir şekilde, güçlü bir şekilde

s. 121a/4

semizlik *Şişmanlık, besililik*

s. 63a/9, 98b/10

s. +de 63a/2

sén *İkinci teklik şahıs zamiri; sen*

s. 1b/13, 2a/12, 4a/9, 5b/11, 6a/3, 6a/4, 6a/6, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 8a/3, 8a/6, 9a/8, 9b/12, 10b/6, 10b/9, 10b/11, 10b/12, 12b/4, 13a/3, 13a/11 (2), 13b/4, 14a/5, 14b/5, 14b/7, 15b/1, 16b/4, 17a/5, 17a/8, 18a/2, 20b/10, 22a/6, 24a/9, 27a/2, 27a/4, 27b/10, 30a/11, 31b/2, 32b/1, 33b/10, 36a/13, 36b/5, 37b/1, 41b/3, 41b/5, 41b/8, 44a/7, 44a/10, 44b/3, 46b/11, 47a/7, 49b/12, 53a/1, 53a/10, 53b/3, 54a/9, 54b/4, 56a/11, 56b/1, 57b/5, 58b/9, 59b/7, 60b/13, 61a/9, 61b/1, 61b/3, 66a/4, 66a/6, 68b/5, 74a/12, 74b/6, 74b/9, 78a/9, 78a/13, 80b/2, 80b/3, 81b/12, 82a/12, 84b/13, 85a/13, 85b/1, 87a/1, 89a/10, 90b/7, 91b/4, 92a/8, 94b/9, 97b/7, 104a/5, 105a/5, 108a/6, 110a/4, 111a/13, 111b/8, 116a/2, 116b/4, 116b/10, 116b/11, 117b/5, 124a/10, 127a/10

s̲enā (Ar.) *Övme, övüş, medih*

s̲. 15b/13

medh ü s̲. " övme, yüceltme" 103b/13

sénde *Sende*

s. 1b/8, 6a/10, 9a/2, 9a/11, 32b/4, 38a/13, 40b/5, 55a/1, 55a/5, 66a/1, 85b/6, 94b/3, 108b/12, 113a/7

s. +dür 127b/5

séndeki *Sendeki*

s. 32b/9

séndin *Senden*

s. 6a/13, 7b/7, 8a/8, 10b/9, 13b/2, 13b/9, 15b/1, 17b/10, 18b/2, 19a/11, 19b/9, 22a/6, 27a/12, 30a/11, 37a/9, 40b/7, 42b/2, 47b/6, 49b/12, 55a/1, 55b/4 (2), 55b/5, 57b/2, 61a/3, 61a/12, 61b/3, 61b/11, 66a/5, 66a/8, 71b/9, 74a/13, 77b/6, 78a/2 (2), 79b/3, 79b/3, 82a/6, 82a/7, 83b/13, 85b/6, 89b/6, 96a/7, 106b/10, 107b/11, 109a/3, 110a/6, 111b/2, 113b/10, 116b/10

séni *Seni*

s. 1b/13, 7b/5, 10a/10, 14a/10, 15b/7, 21a/10, 23a/7, 26b/9, 27a/2, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/10, 27b/11, 30a/8, 31b/3, 34b/4, 40a/2, 48b/12, 56b/2, 61a/9, 61b/11, 66a/8, 69a/7, 72b/1, 74a/12, 77a/3, 78b/13, 80b/2, 82b/2, 92a/1, 97b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/13, 107b/6, 107b/13, 108a/1, 111b/6, 112b/7, 113b/9, 114b/12, 114b/13, 115a/3, 116b/12, 117a/11

séniñg *Senin*

s. 2b/10, 4a/8, 4a/9, 5b/11, 5b/13, 6a/1, 7a/13, 8a/10, 10a/11, 10b/7, 10b/8, 12a/6, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 18a/2, 18a/6, 20a/13, 21a/13, 22a/6, 22b/11, 24a/11, 30a/10, 32b/11, 34a/5, 35b/11, 37a/8, 37a/9, 37b/9, 38a/13, 39a/8, 40a/1, 40a/13, 40b/6, 43b/11, 44b/3, 47a/13, 53b/4, 54a/11, 55b/11, 61a/8, 61a/13, 65b/12, 66a/2, 67b/11, 68b/5, 68b/12, 72a/1, 72a/11, 73a/1, 74a/10, 74a/11, 77a/3, 77b/5, 78a/6, 79b/7, 81a/8, 81a/11, 81b/4, 81b/11, 82a/4, 84a/2, 85a/11, 85a/13, 85b/7, 85b/10, 87b/3, 91a/6, 103b/12, 110a/5, 110a/7, 111b/7, 113a/8, 113b/3, 113b/10, 114a/3, 114b/11, 115a/4, 115a/9, 115a/10, 116a/7, 116a/12, 116b/6, 116b/7, 117a/10, 117b/4, 119b/1, 121a/13 (2), 121b/11, 126b/5

s. +dür 39b/11

serāb (Far.) *Hamam*

s. +dın 60b/10, 61a/1, 92b/9

s. +ġa 60b/2, 60b/3, 60b/4 (2), 60b/5, 60b/6, 60b/9

sereṭān (Ar.) *Yenirce denen hastalık, kanser, âkile*

s. 71b/1

serdābe (Far.) *Soğuk oda*

s. +ge 48b/13

serdār (Far.) *Bir topluluğun başı, en ileride geleni, önderi, lideri*

s. bol- "bir topluluğun önderi olmak, lideri olmak, başı olmak" 125a/12

serdārlıḳ (Far.+T.) *Önder olma, baş olma, lider olma durumu*

s. +ımızġa 125b/1

ser-encām (Far.) *1. Huzur*

s. 6a/9

s. +ı 6a/10

2. Farziyet, şart, gereklik, hüküm

s. +ı 6a/11

s. +ıdur 22b/4

ser-güẕeşt (Far.) *Baştan geçen, yaşanılan mecara, hikâye, olay*

s. +ini 92b/11

ser-ḥesāb (Far.+Ar.) *Farkında olarak, bilinçli olarak, hesaplayarak, önünü sonunu haseba katarak*

s. 32a/12, 79a/4, 83a/10, 96b/10, 96b/13, 99b/4, 104b/12

serkeşlik (Far.+T.) *Asilik, dik başlılık*

s. +i 111a/12-13

sermāye (Far.) *1. Sermaye*

s. 57b/7, 107a/4 (2)

s. +ge 107a/2

s. +ni 107a/3

s. +sige 95a/9

2. Zenginlik, varlık

s. +si 31a/5

3. Temel, asıl

s. +si 14b/10, 96a/4

ser-nāme (Far.) *Yazı, mektup vb.nin başlığı, başlık*

s. +ge 112a/3

s. ḳıl- "başlık atmak, başlık yazmak" 111b/10

serün *Az soğuk, ılık ile soğuk arası; serin*

s. bol- "serin olmak, serinlemek" 51b/6

ser ü pāy (Far.) *Elbise, kıyafet*

s. 112b/1

ser-zeniş (Far.) *Sitem, başa kakma*

s. ḳıl- "başa kakmak, sitem etmek" 84b/11

ses (?) *Bir at hastalığı*

s. 71b/2

s̲evāb (Ar.) *İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat; sevap*

s̲. 36b/13

s̲. +dur 15a/8

s̲. +ı 5a/2

s̲. +ını 85b/10

sevdā I (Far.) *Ticaret, alışveriş*

s. 67a/9, 67a/10, 107a/3, 121b/7

s. +da 67a/11, 67b/12-13

s. +dın 67b/1

s. +nı 121a/13

sevdā II (Ar.) *Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan (ahlât-ı erbaa) biri*; *diğerleri kan, balgam ve safrâdır*

s. 100b/7

sevdā-ger (Far.) *Tüccar*

s. 94b/1, 94b/2, 94b/3, 94b/5-6, 94b/7, 94b/10, 95a/2, 95a/7

s. +din 93b/4

s. +dür-mén 95a/3

s. +ge 94b/5

s. +ler 93a/10-11

s. +niŋ 45b/1, 94b/6, 94b/12

sevdā-gerçilik (Far.+T.) *Tüccarlık, krş.,* **sevdā-gerlıḳ**, **sevdā-gerlik**

s. 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2

s. +ni 93a/10

sevdā-gerlıḳ *(Far.+T.) krş.* **sevdā-gerlik, sevdā-gerçilik**

s. 93a/11-12

sevdā-gerlik (Far.+T.) *krş.* **sevdā-gerlıḳ, sevdā-gerçilik**

s. +dür 62a/7

s. +niŋ 94a/12, 95a/3

s. ḳıl- "tüccarlık etmek" 1a/9-10

sevdāyī (Ar.) *Eski tıbba göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan sevda ile ilgili, sevdadan kaynaklanan, hüzünlü, tasalı, melankolik, sevdayî mizaçlı*

s. bol- "melankolik hâlde olmak, hüzünlü olmak" 104b/13

sevgend (Far.) *Yemin, ant*

s. 39b/11

s. yād ḳıl- "yemin etmek, ant vermek" 11b/3-4, 112b/2

s. bér- "ant vermek, yemin etmek" 56a/11

s. ḳıl- "yemin etmek, ant içmek" 116b/7

s. iç- "yemin etmek, ant içmek" 121b/12

seyr (Ar.) *Hareket, hareket etme, ilerleme; seyir*

s. +i (s. égiz) 69b/5

s. ḳıl- "hareket etmek, ilerlemek" 30b/13

seyyid (Ar.) *Hazreti Muhammed'in küçük torunu Hazreti Hüseyin'in soyundan gelen kimse; seyit*

s. 23a/12, 23b/1, 23b/4, 24a/1, 67b/12, 96a/6

s. +ge 23b/3

s. +ler 34a/1-2

s. +ni 23b/3

s. +niŋ 23b/13, 24a/2-3

Seyyide (ka) *Metne göre Rey şehrinde padişahlık yapmış olan, Fahrü'd-devle'nin eşi, Mecdü'd-Devle'nin annesi olan kişi, Ümmü'l-Mülūk Şirin*

S. 81a/2, 81a/10

seyyid-zāde (Ar.+Far.) *Hazreti Muhammed'in soyundan gelen kimse*

s. 23a/9, 24a/8

sezā (Far.) *Layık, yaraşır, münasip*

s. +mızdur 85a/9

s. +sı 118a/13

sezā-vār (Far.) *Münasip, uygun, layık, yaraşık*

s. 37a/6, 63a/8

s. +dur 2a/13

s. +durlar 78b/4

s. bol- "uygun olmak, layık olmak" 4b/5, 78b/4, 84b/6-7

s. ḳıl- "uygun görmek, layık görmek, uygun bulmak" 84a/13

sezā-vārraḳ (Far.+T.) *Daha uygun, daha münasip*

s. +dur 32a/9-10

ṣıdḳ (Ar.) *Doğruluk, temizlik*

ṣ. 127b/8, 127b/9

ṣ. +nı 127b/12

ṣıfat (Ar.) *1. Vasıf, özellik; sıfat,* **ṣıfāt**

ṣ. 2a/1, 87a/10, 122a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/3, 122b/7, 124b/2
ṣ. +da 126b/3-4
ṣ. +ı 2a/10
ṣ. +ıda 2b/2
ṣ. +ıdur 122a/10
ṣ. +lar 126a/8
ṣ. +larda 70a/3
ṣ. +nı 122b/2
ṣ. +nın̂g 58b/3, 122b/1
2. Meslek, hüner, iş
ṣ. +lardın 120b/8
ṣ. +nı 120b/9

ṣıfāt (Ar.) *krş.,* **ṣıfat**
ṣ. +dur 87b/12
ṣ. +nı 88a/3

ṣıfatī (Ar.+Far.) *Bir vasıf, bir özellik, bir sıfat*
ṣ. 58b/3, 124b/1

ṣıġarī (Ar.) *Küçük, küçüklükle ilgili*
taḥvīl-i ṣ. "bebeklerin doğduğu aydaki talihleri, kaderleri" 102b/2

ṣıḥḥat (Ar.) *Sağlık; sıhhat*
ṣ. +in̂gga 18a/7
ṣ. +ler 5b/3-4
ṣ. tap- "sıhhat bulmak, sağlığına kavuşmak" 30b/8, 101a/2, 101a/7-8, 101a/13
ṣ. selāmet bol- "sağlıklı olmak, sıhhatli olmak" 99a/5

ṣıḥḥatlik (Ar.+T.) *Sağlıklı olma durumu, sıhhatlilik*
ṣ. 30b/9

ṣıla (Ar.) *Bir süre uzak kaldığı memleketine, vatanına ve yakınlarına ulaşma, kavuşma, doğup büyüdüğü yerleri ve yakınlarını ziyaret etme*
ṣ. -yı raḥm "ana baba ve hısım akrabayı arama, ziyaret etme" 60a/3

sıla- *Okşamak, sıvazlamak, dokunmak*
s. -maḳ 9b/6, 30a/10
s. -p 65b/6

sın- *Kırılmak*
s. -ıp 105b/9

sına- *Denemek; sınamak*
s. -ġıl 79a/6
s. -maḳdur 108a/1
s. -y-mén 95a/11

sındur- *Yermek, eleştirmek*
s. -ma 22b/8

sınuḳ *Bozuk, yıpranmış, tahrip olmuş*
s. 95a/10

sır (Ar.) *Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli, gizli tutulan şey; sır*
s. 65b/4
s. +ın̂gnı 26a/1, 27b/5, 83b/8

sız- *Yazmak*
s. -maḳ 35a/10

sicil (Ar.) *Kayıt, tutanak, belge*
s. ḳıl- "kayıt altına almak, kaydetmek, belgelemek" 93a/4

silāḥ-dār (Ar.+Far.) *Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözeten kimse, koruyucu, muhafız*
s. +lar 95b/3
s. +larġa 95b/4

siliġ *Yumuşak, nazik, kibar*
s. 42a/12

sīne (Far.) *Göğüs, bağır; sine*
s. +si 63b/9

sin̂gil *Küçük kız kardeş*
ékeçi s. "abla ve küçük kız kardeş, kız kardeşler" 66b/11

sipāh-gerçilik (Far.+T.) *Kılıç, gürz vb. askeri teçhizat kullanabilme durumu*
s. 73a/12, 73b/3
s. +ni 73a/12

sipāhī (Far.) *Asker, ordu mensubu*
s. +dürler 124a/4
s. +ler 126a/3

sipāriş (Ar.) *Bir kişiyi bakılması, yetiştirilmesi için dadı, öğretmen vb. kişiye emanet etme, onun denetimine verme*
s. ḳıl- "emanet etmek" 73a/9, 73b/1, 73b/6

sipeh-sālār (Far.) *Askerin ve ordunun başı, komutan, başkomutan*
s. 1b/2, 107a/9, 115b/5-6

s. +dın 116a/11
s. +ge 116a/9
s. +ı 111a/2
s. +ınñg 56a/9
s. +larınınñg 80b/9-10
s. +nı 116a/2
s. ḳıl- "komutan olarak tayin etmek, komutan yapmak" 107a/9

sipeh-sālārlıḳ (Far.+T.) *Komutanlık*
s. 115b/5
s. +ġa 115b/3
s. +nınñg 115b/3

sīr (Far.) *Tok, doymuş*
s. bol- "doymak" 12a/1, 37b/9, 37b/9-10

sīr-āb (Far.) *Suya doymuş, suya kanmış*
s. bol- "suya kanmış olmak" 34a/4

sirişt (Far.) *Mizaç, yaradılış, huy, karakter*
s. +i 64b/11
s. +inñgdin 120a/1-2

sīr-ṭaʿām (Far.+Ar.) *Tok olma, tok*
s. 36a/6, 48b/3, 48b/4-5

sīrlıḳ (Far.+T.) *Tok olma hâli, tokluk*
s. 36a/7, 36a/8

sitāre (Far.) *Yıldız*
s. 122b/7
s. +lerninñg 102a/2

sitāyiş (Far.) *Övme, methetme*
s. 22b/9
s. +i 3a/3
s. +inñgizni 15b/11
s. ḳıl- "övmek, methetmek" 16a/4, 17b/1, 23a/6, 27b/4, 27b/10, 105b/11, 105b/12
s. ḳılın- "övülmek, methedilmek, güzel anılmak" 84a/13

sitāyişlıġ (Far.+T.) *Övülmüş, övgülü*
s. 3b/5, 18b/11

sitem (Ar.) *Eziyet, cefa, zulüm*
s. (ẓulm s.) 61b/3
s. (cevr s.) 80b/11

sitem-kār (Far.) *Zulüm ve haksızlık eden, zalim*
s. 80a/6

Sitte ʿAşere (ea) *Metne göre Calinus'a ait olan bir kitap*
S. 99a/10, 99b/1, 99b/11, 99b/12
S. +din 99a/11

siyāset (Ar.) *Siyaset*
s. 3a/1, 46a/8, 85a/2, 90a/11, 117a/13, 119a/4
s. +ler 81a/10
s. +ninñg 39b/1
s. ḳıl- "siyaset yapmak, siyasi bir politika uygulamak" 110b/8-9

siyer (Ar.) *Hazreti Muhammed'in hayatı ve onun hayatını konu edinen ilim dalı, bu dalda yazılan eser; siyer*
s. 108b/8

siz I *Çokluk ikinci şahıs zamiri; siz*
s. 20b/9, 23b/5, 23b/8, 54a/6
s. +de 3b/11
s. +din 16a/2, 20b/9
s. +ge 15b/13, 16a/2, 111a/12
s. +ler 37b/2, 125a/11, 125a/13
s. +lerge 125a/10, 125a/11, 125a/12
s. +ni 54a/3
s. +ninñg 15b/11, 15b/13, 20b/8, 37b/6

siz II *Teklik ikinci şahıs zamirinin nezaket şekli*
s. 31b/10, 56a/3, 60b/3, 118b/11
s. +de 60b/9, 94b/13
s. +ge 71a/8
s. +ninñg 39a/5 (2), 60b/12, 92a/6, 113b/4, 118b/12

ṣoḥbet (Ar.) *İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musahabe; sohbet*
ṣ. +ide 83b/7
ṣ. +ige 13a/9, 84b/4
ṣ. +ini 128b/4
ṣ. tut- "sohbet etmek" 15a/11, 15a/12, 95b/12
ṣ. bol- "sohbette olmak, sohbet içinde olmak" 126b/7

ṣoḥbetī (Ar.) *Sohbet ehli, sohbet arkadaşı, sohbet edilen kişi*

ṣ. 128b/1

soḳ- *1. Vurmak, dayak atmak, dövmek*

s. -ġuçıdın 67a/2

s. -ḳan 41a/1

s. -maġıl 74a/11

s. -maḳ 52a/10

s. -maḳdın 74a/9

s. -maḳnınĝ 54b/1

s. -salar 119b/13

s. -sun 54a/11

s. -up 54a/11

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

s. -ḳan (ḳars s.) 41a/1

s. -maḳ (mühr s.) 4b/11-12

soḳtur- *Değnek vb. şeyle vurdurmak, sopa attırmak, dayak attırmak*

s. -dı (tayaḳ s.) 71a/10

s. -ġıl 74a/11

Soḳrāṭ (ka) *Milattan önce 470-399 yılları arasında yaşamış, Yunan felsefesinin kurucularından olan eski Yunan filozofu; Sokrates*

S. 13b/6, 78b/13

S. +nı 78b/10 78b/11

sol *Sol, sol taraf*

s. 115b/8

sor- *1. Sormak*

s. -ar 18b/13, 19a/4

s. -dı 12a/8, 12a/10, 20b/8, 20b/13, 21b/10, 24a/1, 29a/3, 33b/8, 41b/13, 47a/5, 56a/7, 76b/3, 76b/6, 76b/12, 77a/9, 97a/8, 109a/9, 113b/1, 127a/9

s. -dılar 7b/8, 16a/10, 73b/5, 77b/7

s. -ġalı 21b/10

s. -ġan 31b/4

s. -ġanda 92a/9

s. -ġıl 21b/13

s. -maġannı 10a/1

s. -maġay 95b/5

s. -maḳdın 92b/4

s. -sa 83a/6, 125b/5

s. -salar 10a/2

s. -sanĝ 13a/13

2. Sorguya çekmek, hesaba çekmek, hesap sormak, krş. **sora-**

s. -ar (sfe) 118a/3

s. -arlar 7b/7

s. -ġuçıdın 12b/8-9

3. Hâl hatır sormak

s. -dı 112a/2

sora- *krş.* **sor- 2**

s. -dı (ḥesāb s.) 38b/3

s. -ġalı 91b/11

söz *1. Laf; söz*

s. 2a/10, 5a/5, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 15b/10 (2), 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18b/7, 18b/13, 19a/4, 19b/10, 19b/13, 20a/6, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20b/3, 21a/2, 21a/12, 21b/3, 21b/6, 22a/9 (3), 22a/10, 22b/2, 22b/5, 22b/6, 22b/13, 23b/2, 24a/10 (2), 42b/13, 44a/10, 47b/3, 48b/1, 51a/3, 58a/11, 58b/11, 71b/3, 81b/7, 85a/10, 89b/5, 96b/2, 99b/8, 103a/3, 104a/6, 109b/7, 110b/4, 111a/1, 113b/6, 113b/7, 115a/4, 116b/8, 118b/1, 120a/7, 124a/13, 127b/11 (2)

s. +de 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4

s. +deki 109b/12

s. +din 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/6-7, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4

s. +dür 20a/2, 110b/5

s. +ge 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5

s. +i 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6

s. +idin 20a/2, 118b/13

s. +idür 28a/4, 37b/8

s. +ige 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8,

s. +ini 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7

s. +ininĝ 49b/10

s. +ler 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2)

s. +lerde 117a/7

s. +lerdin 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/5-6

s. +leridin 25a/1

s. +lerige 24a/8

s. +lerini 103b/2

s. +lerni 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10

s. +lerniŋ 86b/8

s. +ni 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8, 20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, 113a/12

s. +niŋ 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/12-13, 24a/2, 88b/13, 98b/4, 103b/13

s. +üm 19a/1, 42a/4

s. +ümçe 24a/1

s. +ümge 46b/8, 120a/1

s. +ümni 19b/5, 87a/2

s. +üŋgge 22b/11, 24a/12

s. +üŋgni 21a/10

s. +üŋgniŋ 22a/12

s. +üŋgizni 23b/10

bir néçe s. "birkaç söz" 42b/12

bir aġız s. "ağızdan çıkan bir söz" 78a/11-12

bu bir s. "böyle bir söz" 118b/1

2. Soru

s. 10a/2

s. +niŋ 89b/7

3. Konuşma, söz söyleme

s. 24b/8

4. Konu, bahis, mesele

s. 108b/1

s. +ini 91a/4

s. +ini çıḳar- "bahsetmek, söz etmek, sözünü açmak" 91a/4

sözī (T.+Ar.) *Bir söz*

s. 103b/12, 104a/1, 109b/10

sözle- *Söylemek, demek, konuşmak*

s. -dim 101b/5

s. -gen 23a/1, 23a/2, 40b/13

s. -gende 89b/1

s. -genni 22a/2

s. -geyler 125a/6

s. -gey 33b/3

s. -gey-sén 89a/4, 102a/9

s. -gil 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13

s. -me 88b/10

s. -megen 21a/10

s. -megeyler 33b/4

s. -megey-sén 18b/6, 89a/5, 103a/5

s. -megil 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1

s. -mek 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7

s. -mekde 22a/4, 89a/11

s. -mekdin 10a/2, 15a/5

s. -mekdür 9a/13

s. -mekim 101b/6

s. -mekni 9b/8, 108b/13, 121b/4

s. -mekniŋ 18a/11

s. -mese 24b/5

s. -mesler 18a/9

s. -meydurġan 24b/8

s. -r 22a/1, 101b/7

s. -se 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2

s. -seŋ 18a/8, 24a/11

s. -ydurġan 18b/10, 83a/9-10

s. -ydür-mén 47b/4

s. -megen bol- "söylememiş olmak" 21a/10

hezeyān sözle- "sayıklamak" 101a/2

sözlegek *Söyleyen, konuşan, konuşucu*

s. 65b/9 (2)

sözlen- *Söylenmek*

s. -se 9b/11

sözleş- *Konuşmak*

s. -mek 44a/10

sözlet- *Söyletmek*
s. -ip 20b/1, 20b/3
sözlüg *Sözlü*
s. 18b/1, 23a/3, 83a/5, 89b/2
şīrīn s. bol- "tatlı sözlü olmak" 83a/4-5
yaḫşı s. bol- "tatlı dilli olmak, hoş sohbet olmak" 100a/6-7
rāst s. "doğru sözlü, sözü doğru" 117a/9
su *Su, akarsu*
s. 11a/7 (2), 11a/8 (2), 11a/9, 11a/10, 11a/11, 12a/1, 19a/5, 19a/6, 19a/7, 19a/8, 32b/9, 35a/1, 37b/11, 39b/10, 39b/12, 49a/4, 49a/9, 97a/4, 97a/10, 98b/3, 122b/10, 127a/7, 127b/9, 127b/10
s. +da 26a/13
s. +ġa 8b/8, 11a/7, 11a/6, 19a/6, 24b/1, 122b/12
s. +lar 97a/10
s. +nı 39b/12, 49a/4
s. +nıŋ 122b/11
s. +yı 19a/9, 48a/4, 68b/3
ḳatıġ s. "sel" 97a/7
aḳ s. "ak renkte olan su, beyaz su" 100b/9
suᶜāl (Ar.) *Öksürük*
s. 71b/2
ṣubḥ (Ar.) *Sabah*
ṣ. +da 36a/13, 36b/1, 36b/7, 36b/10
suçı *Yüzme bilen kişi, yüzücü*
s. +nı 73b/6
suçılıḳ *Yüzme işi, yüzücülük, krş.* **suçuluḳ**
s. +dur 73b/6
s. +ġa 11a/5, 11a/6
s. +nı 11a/4, 73b/6-7, 74a/3
suçuluḳ *krş.* **suçılıḳ**
s. +nı 73a/13
sūd (Far.) *Fayda, kâr, kazanç*
s. 47b/3, 82b/2, 94a/2, 94a/3, 94a/4
s. +dın 94a/1, 96b/5, 107a/3, 107a/4
s. +ġa 59b/9, 121a/12
s. +ı 34b/1
s. +nı 67a/13
s. ḳıl- "fayda etmek" 100b/2
s. tapġalı bol- "kâr elde edebilmek, kâr elde edilebilmek, fayda sağlanabilmek" 107a/4-5
ṣuffa (Ar. ṣuffe) *Gölgelik*
ṣ. +dın (aṣḥāb-ı ṣ.) 126b/8
ṣūfī (Ar.) *Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş*
ṣ. 127a/2, 127a/7, 127a/9 (2)
ṣ. +niŋ 127a/8
ṣ. -yi mücerred "parası olmayan, malı mülkü olmayan sufi" 127a/11
sula- *Yerleştirmek, koymak, kapatmak*
s. -p 97a/6
sulṭān (Ar.) *Hükümdar, padişah; sultan*
s. 46a/12, 110a/10, 110b/7, 118a/4, 118a/7 (2), 118a/8, 118a/10, 118b/2, 118b/6, 118b/7, 118b/9, 118b/13
s. +dın 110a/9
s. +ġa 81b/5 118a/4, 118b/7
s. +nıŋ 110a/12, 110b/11-12, 118a/3, 118a/7
s. -ı ᶜālem "âlemin sultanı, cihanın sultanı" 110b/8
Sulṭān Maḥmūd (ka) *998-1030 yılları arasında Gazneliler Devletinde hükümdarlık etmiş kişi, Gazneli Mahmut, krş.* **Sulṭān Maḥmūd Ġaznevī**
S. 81a/8, 81a/13, 81b/7, 110a/6, 110b/4
S. +nıŋ 116b/1, 117b/13, 119b/2, 119b/7
Sulṭān Maḥmūd Ġaznevī (ka)*, krş.* **Sulṭān Maḥmūd**
S. 109b/13
Sulṭān Mesᶜūd (ka) *krş.* **Mesᶜūd**
S. +nıŋ 46a/9, 118b/2
sulṭānlıḳ (Ar.+T.) *Hükümdarlık; sultanlık*
s. 33a/12
ṣunᶜ (Ar.) *Yapılan şey, nesne*
ṣ. +ıġa 78b/11
ṣūret (Ar.) *Biçim, şekil, görünüş; suret*
ṣ. 48a/6, 98b/6, 122b/7, 123a/5, 128a/5

ṣ. +de 69a/11, 95b/8, 99a/6, 102b/11, 117b/12

ṣ. +dür 126a/7

ṣ. +ge 8b/9, 87b/2, 123b/11

ṣ. +i 69a/11 (2)

ṣ. +idin 49b/7, 69a/5

ṣ. +ige 69a/10

ṣ +lerni 123b/13

ṣ. +nin̂g 98b/1, 123b/12

ṣ. +ge kél- "meydana gelmek, ortaya çıkmak, belirmek" 87b/2-3

ṣūretlig (Ar.+T.) *Biçimli, şekilli; suretli*

ṣ. 102b/11

suvāl (Ar.) *Soru, sual < su^{c}āl*

s. ḳıl- "soru sormak" 89b/6

sübḥāna'llāh (Ar.) *Umulmadık, beklenmedik, olağanüstü bir olay veya davranış karşısında, "Allah Allah! Bu nasıl iştir! Nasıl olur! Nasıl yapılır!" anlamında hayret ve şaşkınlık belirtmek için kullanılan bir söz*

s. 94b/11

sübḥānehū (Ar.) *Her türlü kusur ve eksiklikten uzak olan Allahuteala*

s. 1b/5, 1b/7, 2a/8, 2b/12, 3b/10, 8b/5, 17b/8, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 122b/5

süḫān-çīn (Far.) *Dedikodu yapan kimse, dedikoducu*

s. 83a/12

süḫān-dān (Far.) *Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen*

s. 21b/1

s. ve süḫān-gūy bol- "iyi söz söyleyen olmak" 18a/11-12

süḫān-gūy ve s. bol- "iyi söz söyleyen olmak" 21a/12

süḫān-gūy (Far.) *Söz söyleyen*

s. 21b/1

s. +dur 21b/1

süḫān-dān ve s. bol- "iyi söz söyleyen olmak" 18a/11-12

s. ve süḫān-dān bol- "iyi söz söyleyen olmak" 21a/12

s. ve rāst-gūy bol- "doğru söz söylemek, doğru söz söyleyen olmak" 22a/12-13

s. bol- "güzel söz söyleyen olmak" 22b/12-13

süḫān-verlik (Far.+T.) *Güzel ve düzgün konuşma durumu*

s. 123a/10

sühūlet (Ar.) *Gevşeklik gösterme, bir işi önemsememe, geri durma*

s. ḳıl- "gevşeklik göstermek, geri durmak" 75a/9

sükūt (Ar.) *Sessizlik; sükut*

s. bol- "sessiz kalmak, susmak" 79b/12

Süleymān (ka) *Hazreti Süleyman*

S. 30a/7

sülūket (Ar.) *1. Bir yola tutunma, girdiği yolda sağa sola sapmadan gitme*

s. 117a/3

s. +ni 117a/3

2. Davranış, tarz

s. ḳıl- "davranmak, duruma göre iyi, kötü vb. bir tavır takınmak" 121b/8

sürme *Kirpik diplerine sürülen siyah boya; sürm*e

s. +sidür 24b/11

sürt- *Sürtmek*

s. -ti (közige s.) 112a/2

sürüg *Evcil hayvanlar topluluğu; sürü*

s. 117b/6

süst (Far.) *1. Gevşek, zayıf*

s. ḳıl- "gevşetmek" 48b/9

2. Fersiz, cansız, solgun, güçsüz

s. 65a/10

yinçige s. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 100b/6

süst-cenglıḳ (Far.+T.) *Savaştan korkma durumu, savaştan kaçma hâli, korkaklık*

s. 55a/10

süstluḳ (Far.+T.) *Gevşeklik, zayıflık, güçsüzlük*

s. 54b/3

s. +dın 14b/3-4

s. +nı 55a/5

süt *Süt*

s. 97a/8, 97a/9,

s. +ge 97a/4, 97a/9-10, 97a/10

s. +ini 97a/3

Şş

şā (Far.) *Neşeli*

şā ṭūtī "neşeli papağan 21a/13

şād (Far.) *Mutlu, sevinçli*

ş. bol- "sevinçli olmak, mutlu olmak, şad olmak" 10a/11-12, 11b/7, 30a/12

ş. ḫurrem bol- "mutlu olmak, sevinçli olmak, şad olmak" 82a/11

şādlıḳ (Far.+T.) *1. Sevinçlilik, mutluluk*

ş. 12b/13 (2)

ş. +da 68a/5

ş. +(ġ)ınꞑg 12b/9

ş. +nı 12b/10

ş. ḳıl- "sevinmek, mutlu olmak" 10a/11, 68a/5

ş. ét- "mutlu olmak, sevinçli olmak" 82b/1-2

2. Eğlence, şölen

ş. +nı 73a/10

şād-mān (Far.) *Mutlu, sevinçli*

ş. ve ġamgīn bol- "sevinçli ve kederli olmak" 12b/11

ş. bol- "mutlu olmak, sevinmek, sevinçli olmak" 82a/11-12, 82a/13, 112a/13, 112b/12

şafaḳ *Kabuk, meyve kabuğu*

ş. +ı 80a/13

ş. +ıġa 80a/10-11, 80a/12

ş. +nı 80a/11

şāḫ (Far.) *Dal, budak*

ş. 10a/6, 115a/9

şāh (Far.) *Hükümdar, padişah*

ş. 38b/1

şāhāne (Far.) *Çok güzel, mükemmel, fevkalâde; şahane*

inʿām-ı ş. "mükemmel bahşiş, güzel hediye, iyi mükafat" 112a/12

şāʿir (Ar.) *Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse; şair*

ş. 47a/11, 103a/4, 108a/13

ş. +ġa 104a/6

ş. +ler 103a/6

ş. +lerinꞑg 103a/10

şāʿirlıḳ (Ar.+T.) *Şair olma durumu; şairlik*

ş. 1a/11, 87a/13, 103a/4

ş. +ġa 104a/12

şaḳī (Ar.) *Asi, isyankâr*

ş. 102b/5

şākird (Far.) *1. Öğrenci, talebe*

ş. 15b/10, 16a/1

ş. +idin 15b/10

ş. +leri 16a/8, 16a/10

ş. +leridin 78b/12

ş. +leriġa 16a/9-10

2. Çırak, çalışan, yardımcı

ş. 94b/8, 94b/10

ş. +ġa 94b/8

ş. +i 94b/6

ş. +imġa 95a/2

şākirdānelik (Far.+T.) *Satış sonrası çıraklara verilen bahşiş*

ş. 94b/7

Şām (ya) *Suriye'nin başkenti*

Ş. 73b/8

şarāb (Ar.) *Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usullerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki; şarap*

ş. 19a/3, 34a/9, 34a/9, 34a/10, 34a/11, 34a/13, 34b/6, 35a/9, 36a/9, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/9, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 83b/7, 109a/2, 109a/5, 109a/6, 109a/7 (2), 119b/4

ş. +ıda 120a/5

ş. +lar 34b/11

ş. +nı 109a/8, 116b/8

ş. +nınꞑg 38a/8

bezm-i ş. "içki meclisi" 35a/12

şarāb-dār (Ar.+Far.) *Hükümdarların ve ileri gelenlerin şaraplarını saklayan ve gerektiğinde sunan kimse*

ş. +nı 117b/8

şarṭ (Ar.) *Şart*

ş. 54b/3, 65a/3 (2), 120b/7, 126b/6

ş. +dur 4b/12, 62a/13, 126a/4

ş. +ı 92b/12, 105b/1, 108a/5, 108a/7

ş. +ını 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/12-13
ş. +ları 120b/5
ş. +larıdın 102b/7, 112b/13
ş. +larını 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6
ş. +larnı 90a/2
ş.-ı İslām "İslâmın şartı" 33b/2
ş. ḳıl- "Belirli bir şarta bağlamak, şart koşmak" 97b/9

şaş *Çabuk, hızlı*
ş. 52b/5

şaşlıḳ *Çabukluk, hızlılık*
ş. +ıdın 52b/6

şaṭu (Moğ.) *Merdiven, basamak*
ş. +nıŋ 31a/6

şaṭranc (Ar.) *Satranç*
ş. 41a/5, 41a/10, 41a/12, 105a/5, 108b/6

şāyed (Far.) *Eğer; şayet*
ş. 18a/4, 29b/2 (2), 34b/8, 81b/13, 124a/11

şeb-gūr (Far.) *Gece körü*
ş. 70a/8 (2), 71a/5-6, 71a/10

şeb-ḫūn (Far.) *Gece baskını*
ş. ḳıl- "gece baskını yapmak, düşmana gafil olduğu vakit gece baskını düzenlemek" 120a/11

şecāᶜat (Ar.) *Yiğitlik, yüreklilik, cesurluk*
ş. 80b/10

şefḳat (Ar.) *Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi; şefkat*
ş. 5a/2, 7a/12, 7b/3, 14a/2, 25a/10, 74a/9, 75b/13, 125a/3
ş. +i 74a/8
ş. ve ḥürmet ḳıl- "şefkat etmek ve hürmet etmek" 78b/8

şehlā (Ar.) *Siyaha çalan mavi gözlü, ela göz*
ş. -i çeşm "ela gözlü" 63a/5, 64a/11
ş. közlüg "ela gözlü" 3a/10, 63b/3

şehr (Ar.) *Memleket; şehir*
ş. 24a/2, 52b/5, 118a/11
ş. +de 19b/2, 68b/3, 89b/10
ş. +deki 125a/10
ş. +din 28b/10, 45b/10
ş. +ge 67b/8, 95a/11, 95a/13
ş. +ide 23a/10, 28b/8, 118a/1
ş. +idin 19b/1
ş. +ige 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5
ş. +ini 81a/12
ş. +iniŋ 19a/4, 23a/9, 37b/10
ş. +lerde 68b/2
ş. +niŋ 23a/12, 23b/6, 67b/8

şehvet (Ar.) *Erkek ve dişinin birbirine karşı duydukları cinsel istek; şehvet*
ş. 7a/12, 72b/3
ş. +dür 7a/8
ş. +niŋ 98b/12-13
defᶜ-i ş. ḳıl- "şehveti def etmek" 44b/4

şek (Ar.) *Şüphe, zan*
ş. 92b/7
ş. ḳıl- "şüphe etmek" 3b/6
ş. tut- "şüphelenmek" 7a/1

şekāvetlik (Ar.+T.) *Talihsizlik, bahtsızlık, kötü talihli olma hâli*
ş. 102b/5

şeker (Far.) *Tatlı; şeker*
ş. 80a/4

şekl (Ar.) *Biçim; şekil*
ş. +ide 103a/13
ş. +ide 102b/13 (2)
ş. +lerni 102b/9

şekve (Ar.) *Şikâyet*
ş. ḳıl- "şikâyet etmek" 31b/4

şemᶜ (Ar.) *Mum*
ş. 68a/8

Şemsü'l-Meᶜānī (ka) *976-1012 yılları arasında Ziyariler hanedanlığının hükümdarlığını yapmış olan ve Kâbûsnâme adlı eserin yazarı olan Keykavus bin İskender'in dedesi, Kabus bin Veşmgir, kaynaklarda Şemsü'l-Meᶜālī olarak geçmektedir*
Ş. 45a/13, 56a/7, 56b/1
Ş. +din 55b/12-13
Ş. +ni 56a/5

şemşīr-efgen (Far.) *İyi kılıç kullanan, kılıcıyla insanları deviren, kılıç ustası*

ş. 104a/5

şenbih (Far.) *Cumartesi*

ş. 109b/4

şerᶜ (Ar.) *Kanun, şeriat, İslam şeriatı*

ş. 20a/4, 55b/1, 89b/12

ş. +din (ᶜilm-i ş.) 108b/7-8

ş. -i şerīf "İslâm şeriatı, hukuku" 85a/6

şerāfet (Ar.) *Şerefli olma, şereflilik*

ş. 6b/5, 6b/13, 9a/4

ş. +idin 84b/10

şerāyiṭ (Ar.) *Şartlar, koşullar*

ş. +lerini 126b/4

şerbet (Ar.) *Tatlı içecek; şerbet*

ş. 113b/2

ş. +ni 16a/11

şerḥ (Ar.) *Açıklama; şerh*

ş. 99a/10

ş. +de 2b/4-5

ş. +ge 87b/2

ş. +ini 64b/12

ş. -i ᶜaḳāyid "akidelerin, itikat bilgilerinin açıklaması" 2b/4-5

ş. ḳılġalı bol- "şerh edilmek, şerh edilebilmek" 87a/9

ş. ḳıl- "şerh etmek, açıklamak" 87a/9, 101b/13, 124b/3

şerīᶜat (Ar.) *Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlâk, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü; şeriat*

ş. 48a/12, 87b/7, 98a/3

ş. +da 23b/11, 75b/8, 92b/7

ş. +dın 90b/6

ş. +leri 101b/10

ṣāḥib-i ş. "Hazreti Peygamber" 2a/8, 4b/2, 75b/11, 107b/2

şerīf (Ar.) *Şerefli, kutsal, mübarek, yüce*

ş. 123a/8

ş. +de 85a/6

ş. +dür (ᶜilm-i ş.) 101b/8

ş. +dür 123a/10

şerᶜ-i ş. "İslâm şeriatı, hukuku" 85a/6

ᶜilm-i ş. "ilimlerin yücesi, yüce ilim" 93a/5

şerīk (Ar.) *Ortak, eş, benzer*

ş. bol- "ortak olmak, ortaklık kurmak" 40b/4, 95a/8 (2)

ş. ḳıl- "ortak etmek" 84a/9

şerīkçilik (Ar.+T.) *Ortak olma durumu, ortaklık*

ş. +din 95a/7-8

şerᶜiyye (Ar.) *Şeriatla ilgili, şeriatla alakalı*

ş. +dür (aḥḳām-ı ş.) 87b/12, 88a/4

şerm (Far.) *Utanma, haya*

ş. 94a/10

ş. (şerm ḥayā) 15a/1, 15a/9

ş. +din 13b/7

ş. +niñ 15a/7

ş. şerm ḥayālıġ bol- "utanmak" 15a/1

ş. tut- "utanmak, çekinmek" 15a/5 (2), 15a/6, 41a/10-11, 80a/12, 94a/10, 121b/1

şermende (Far.) *Mahçup duruma düşmüş, utangaç*

ş. boluş "mahçup olma, utanma" 76b/8-9

şermlig (Far.) *1. Hayalı, edepli*

ş. 72a/5, 88a/10

2. Utanma, çekinme

ş. bol- "utanmak, çekinme" 121b/7

şerm-zede (Far.) *Utangaç*

ş. 27a/10-11

şerm-gīn (Far.) *Utangaç*

ş. bol- "utangaç olmak" 15a/2, 15a/2-3

şermgīnlıḳ (Far.+T.) *Utangaçlık*

ş. +nıñ 15a/6-7

şerm-sār (Far.) *Utangaç*

ş. bol- "utangaç olmak" 10a/10-11, 55a/9

şerm-sārlıḳ (Far.+T.) *Mahcubiyet, mahcup olma durumu*

ş. +dur 90a/9

şeş (Far.) *Altı*

ş. 41b/7

ş. ḫāl "tavla zarı" 41b/4-5, 41b/7

şeyḫ (Ar.) *Saygıdeğer kişi, hoca, üstad vb. anlamlar için kullanılan bir hitap sözü*

ş. 23b/8, 29b/7, 29b/8, 94b/13

Şeyḫ Ebū Saᶜīd Ebū'l-Ḫayr (ka) *Horasanlı bir mutasavvıf*

Ş. 44b/13

şeyṭān (Ar.) *Meleklerin başı ve hocası olduğu halde isyan edip Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan asi varlık, iblis; şeytan*

ş. 61a/9, 96a/12

şırġa *Altı yaşından büyük at*

ş. 69b/11, 69b/13

şiddet (Ar.) *Güçlü, kuvvetli (ses tonu)*

ş. 89a/12

şīfte-ḥāl (Far.+Ar.) *Divane, perişan*

ş. eyle- "perişan etmek, divane etmek" 43b/2-3

şikāf (Far.) *1. Yarma, delme*

ş. ḳıl- "delmek, yarmak" 82b/6

2. Yırtık

ş. +ını 83a/13

şikār (Far.) *Av*

ş. 52a/9

ş. +ġa 52a/13

ş. ḳıl- "avlanmak" 1a/1, 52a/9, 52a/10, 52a/13, 52b/5, 52b/13, 53a/3, 53a/4-5, 53a/5, 53a/7 (2), 53a/8, 53b/3, 53b/4, 53b/7

şikār-gāh (Far.) *Av yapılan yer, av yeri*

ş. +da 52b/8

şikāyet (Ar.) *Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, yakınma; şikayet*

ş. 23b/4

ş. +dür 31b/1

ş. +lerini 31b/1

ş. +ni 31b/2

ş. ḳıl- "Şikayet etmek" 31a/13 (2),

şikest (Far.) *Kırılma, bozgun, bozguna uğrama, mağlup olma*

ş. tap- "yenilmek, mağlup olmak, bozguna uğramak" 81b/4, 81b/6

ş. bér- "mağlup etmek, yenmek" 81b/4, 81b/5, 81b/6

ş. yétgür- "mağlubiyet tattırmak, mağlup etmek, yenmek" 81b/5-6

şikeste (Far.) *Nazik, kibar*

ş. ve tevāżuᶜlıġ bol- "nazik ve alçak gönüllü olmak" 57b/13

şimāl (Ar.) *Hava*

ş. 98b/3

şiᶜr (Ar.) *Şiir*

ş. 1a/11, 54b/8, 84a/7, 84b/4, 103a/8

ş. +de 104a/9

ş. +iŋ̂ 103b/12

ş. +ni 103a/8, 108a/13

şīr (Far.) *Aslan*

ş. 56b/13, 80b/8

ş. +din 93b/2-3

şīrīn (Far.) *Tatlı*

ş. 83a/5

hāy-ı ş. "mutluluk narası (mutluluğu ifade etmek için) şirin bir nara) 35b/3

ş. sözlüg bol- "tatlı sözlü olmak" 83a/4-5

şirk (Ar.) *Allah'a eş ve ortak koşma, ortak isnat etme; şirk*

ş. +din (maḥż-ı ş.) 2b/1

şīşe (Far.) *İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap; şişe*

ş. 15b/3

şişüġ *Kabarık, şiş; şişik*

ş. +ı 65b/7 (2)

şol *O*

ş. 10a/10, 11b/2, 33a/8, 112a/6

Şöhrebānū (ka) *Sasani hükümdarı Yezdücürd'ün kızı*

Ş. 76a/10, 76b/2, 76b/3, 76b/4, 76b/6, 76b/7, 76b/10, 76b/10-11, 76b/12

Ş. +nı 76a/5, 76a/9, 76a/13

şöhret (Ar.) *Her yerde herkesçe tanınma, meşhurluk, ün; şöhret*

ş. 18b/2

ş. +iŋ̂ 121b/4

ş. al- "şöhret kazanmak, ün kazanmak, meşhur olmak" 41b/4, 53a/3,

ş. tap- "meşhur olmak, ün kazanmak, şöhret kazanmak" 87b/10

şuᶜbede (Ar.) *Müziği tempolu, hızlı, hareketli çalma veya söyleme durumu*

ş. 104b/9

şubu *İşte bu, krş.* **uşbu**

ş. 60b/10, 77a/7, 81b/8, 119b/11, 125a/11

ş. +dur 61a/13

şuġl (Ar.) *İş, uğraş, meşgale*

ş. 32b/4

ş. +de 68a/4

ş. +din 113a/4

ş. +lerġa 52a/7-8

ş. +ni 32b/2, 32b/3

şūḫluḳ (Far.+T.) *Neşelilik, mutluluk, sevinçlilik*

ş. 28a/10

ş. +dın 28a/12

şuḳāḳ (Ar.) *Hayvanın bileklerine kadar uzanan bir tür deri hastalığı*

ş. 71a/13

şūm (Far.) *Uğursuz*

ş. +dur 70b/5, 70b/8, 70b/10

şūmluḳ (Far.+T.) *Uğursuzluk*

ş. 22a/2

ş. +dur 58b/6

ş. +(ġ)ı 36b/2, 52a/6

şūmraḳ *Daha uğursuz*

ş. +dur 70b/5

şundaġ *Böyle, bu şekilde*

ş. +dur 72b/13

şunḡḳar *Şahin*

ş. 53a/4

şūr-āmiz (Far.) *Çorak, tuzlu*

ş. 10a/13, 10b/1

şübhesiz (Ar.+T.) *Hakkında şüpheye düşülemeyecek olan, şüphe götürmeyecek derecede kesin olan; şüphesiz*

ş. bol- "şüphesiz olmak, şaibesiz olmak" 68b/8

şük *Hareketsiz, sakin*

ş. tur- "hareketsiz durmak, sakin olmak, sakin durmak" 50b/6, 99a/1-2

şükr (Ar.) *Allah'ın nimetlerine karşı minnettarlık gösterme; şükür*

ş. +iġa 3b/12

ş. ḳıl- "şükretmek" 3a/4, 3b/10

ş. ayıt- "şükretmek, şükrünü dile getirmek, minnetini dile getirmek" 86a/8-9, 86a/9, 86a/10, 86a/11, 86a/12

şükrāne (Ar.) *Teşekkür alameti, iyilik bilme nişanesi, iyilik bilme*

ş. 3b/11 (2)

ş. +side 3b/3

ş. +sini 3b/7, 3b/8, 3b/13

şükr-güẕārlıḳ (Ar.+Far.+T.) *Şükredicilik, kadir bilirlik*

ş. +nı 3a/8

şürūᶜ (Ar.) *Başlama*

ş. ḳıl- "başlamak" 88a/5

şütür-bān (Far.) *Deveci, deve sürücüsü*

ş. +dın 67a/3

Tt

tā (Far.) *1. ki*

t. 3a/11, 3b/4, 3b/6, 4b/9, 4b/13, 5a/2, 5a/8, 6b/4, 8b/4, 9a/7, 10a/11, 10b/13, 11b/5, 12b/7, 13b/2, 15b/7, 18a/6, 18b/6, 19a/8, 20a/13, 21a/9, 21b/2, 22b/3, 22b/5, 22b/8, 22b/10, 22b/13, 25a/1, 25b/13, 26a/6, 29a/6, 29b/11, 31a/5, 32b/6, 33a/5, 35a/8, 35b/9, 36a/10, 36a/11, 37a/8, 37b/13, 38a/2, 38b/12, 40b/10, 41b/6, 42a/9, 42a/11, 43a/3, 44b/3, 44b/7, 46b/4, 47a/3, 48b/11, 50a/7, 52a/2, 52b/6, 52b/7, 53a/5, 54a/13, 55a/1, 56b/12, 57a/6, 57b/12, 57b/13, 59b/4, 60a/4, 61a/7, 61b/6, 62a/3, 65b/6, 65b/12, 66a/8, 68a/6, 68b/8, 69a/7, 74a/4, 74a/12, 74b/9, 76b/3, 78a/7, 80a/2, 84a/9, 84a/13, 86b/11, 87a/2, 88b/13, 89a/3, 89a/8, 90a/1, 90a/4, 92b/3, 92b/5, 95a/8, 96a/1, 96a/2, 96b/11, 97b/2, 97b/4, 97b/12, 99a/10, 101a/13, 101b/12, 102a/1, 102a/9, 102b/10, 103a/3, 104b/11, 105a/3, 105b/6, 105b/12, 106b/3, 108b/1, 108b/2, 109a/3, 109a/4, 110a/1, 12b/9, 113a/6, 114b/5, 115a/4, 115b/4, 116a/6,

116a/11, 116b/6, 117a/7, 117a/9, 117a/11, 117b/9 , 119a/13, 119b/3, 120a/5, 120b/11, 121a/4, 121a/7, 121a/8, 121a/10, 121a/12, 121a/13, 122a/2, 123b/7, 123b/10, 125b/1, 128a/1, 128a/5, 128b/4

2. Bu sebeple, bu yüzden, bundan dolayı

t. 7a/11, 14b/5

3. Böyle, bunun gibi, bu şekilde

t. 29b/8

4. Fakat, ancak, lakin

t. 34a/13

5. Sonra, -dıktan sonra, bunun ardından

11a/10, 24b/7, 29a/1, 35a/1, 45b/4, 45b/6, 46b/2, 65a/8, 73b/1

6. +a kadar, -ıncaya kadar, kadar

t. 12b/2, 12b/4, 30b/11, 30b/13, 31a/1, 33a/13, 36a/13, 38b/9, 45b/11, 51b/6, 60b/4, 64b/9, 71a/9, 94b/4, 107a/10

7. -dığı vakit, -ince, -diğinde, iken, -diği sırada, -dığı zaman, -dığı sürece, -dığı müddetçe

t. 21a/11, 25a/8, 28b/12, 30b/7, 37b/1, 50b/6, 59b/8, 59b/12 (2), 81a/10, 87b/9, 87b/10, 107a/8, 119b/13, 124a/10

8. Ve

t. 25a/7, 76a/3, 107a/13, 114a/1, 115a/13, 117b/11

9. Bir müddet sonra, bir zaman sonra bir müddet geçtikten sonra

t. 11a/9, 118b/5, 127a/6

taᶜaccüb (Ar.) *1. Şaşırma, hayret etme*

t. +ġa 94b/11

t. +ler 112b/12

t. +(de) bol- "şaşırmak, hayret etmek, hayret içinde olmak" 25b/3

t. ḳıl- "şaşırmak, hayret etmek" 31a/13, 48b/4, 112a/10

t. +(ler) ḳıl- "hayret içinde kalmak, hayret etmek, şaşırmak" 112b/12

2. Şaşılacak, hayret edilecek, şaşkınlık verecek (şey)

t. 96b/6

taᶜalluḳ (Ar.) *İlişik, ilgi, bağ, ilinti*

t. 22a/7, 114a/13

t. +ı 87a/11 (2), 87a/12, 124b/2

ṭaᶜām (Ar.) *Yemek, aş*

ṭ. 11b/4, 11b/12, 19a/3, 33a/10, 33a/12, 33a/13, 33b/2, 33b/5, 33b/11, 34a/5, 34a/6, 37b/1, 37b/4, 37b/13, 40b/1, 48a/12, 99a/1

ṭ. +dın 34a/3-4, 35a/8, 36a/7-8, 36a/8

ṭ. +ġa 12a/1, 37b/3

ṭ. +ıġa 33b/3

ṭ. +ını 33b/9

ṭ. +lar 34b/11

ṭ. +nı 33b/12, 128b/10

ṭ. +nıŋ 35a/4

ṭ. yé- "yemek yemek" 32b/8, 32b/12, 33a/6, 33a/7, 33b/1 (2), 33b/4-5, 33b/11, 34a/6, 37b/9, 40a/13, 49a/9

taᶜaṣṣub (Ar.) *Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı taraftarlık gösterme, aşırıya kaçma*

t. ḳıl- "aşırıya kaçmak" 126b/1

ṭāᶜat (Ar.) *İbadet*

ṭ. 5a/3, 14b/11

ṭ. +de 6a/11, 29a/4-5

ṭ. +dür 6a/13, 6b/9

ṭ. +ġa 14b/7

ṭ. +ge 86a/7

ṭ. +i 50a/5

ṭ. +ni 5a/4, 5a/5, 5a/6

ṭ. +niŋ 4a/1

ṭ. ḳıl- "ibadet etmek" 4a/8, 4a/9

ṭ. ve ᶜibādet ḳıl- "ibadet etmek" 52b/1

ṭāᶜatsiz (Ar.+T.) *İbadetsiz, ibadet etmemiş olarak*

ṭ. 90a/7

tā ki (Far.) *1. Böylece, öyle ki, o kadar ki*

t. 16a/5, 23a/8, 23b/11, 24a/13, 24b/3, 25b/3, 29b/5, 56b/10, 77a/3, 79b/13, 115a/11

2. -dığı sürece, -dığı müddetçe

t. 44a/3, 54a/8, 75b/12, 109a/11

3. ki, ,diye, -sın diye

t. 33a/3, 46b/12, 109a/11, 109a/13

t. 109b/7

tā kim (Far.+T.) *Böylece, bu şekilde*

ṭ. 85a/2

ṭabᶜ (Ar.) *1. Tabiat, huy, yaratılış*

ṭ. 43a/9, 44a/6, 48a/7, 48b/9, 64b/1, 104a/7, 123a/2

ṭ. +ı 43a/8, 104b/5

ṭ. +ıça 108b/6

ṭ. +ığa 16a/5

ṭ. +ıge 104b/7, 105b/4

ṭ. +ınŋ̂ 4b/10, 104a/1

ṭ. +nı 49b/4

ṭ. +nınŋ̂ 43a/4, 43a/6, 44a/9, 122b/4

2. Gönül

ṭ. +ı 75a/4

ṭ. +ım 73b/7, 87a/3

ṭabaḳ (Ar.) *Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap; tabak*

ṭ. 12a/2,

ṭ. +nı 40b/2

ṭabāyiᶜ (Ar.) *Tabiatlar, yaratılışlar, huylar*

ṭ. 122b/7, 123a/2

ṭ. +niŋ̂ 123a/4-5

Ṭaberistān (ya) *Bugünkü Mazenderan, Gülistan ve Gilan eyaletlerini içine alan İran'daki tarihî bölge*

Ṭ. +da 90b/1

tābiᶜ (Ar.) *Boyun eğen, uyan, boyun eğme, bağlı olma, bağlı*

t. +dür 98b/11 (2), 98b/12 (2), 98b/13,

t. bol- I "uymak, tabi olmak" 3b/1, 43b/7, 44b/1

t. bol- II "mecbur olmak, (bir kimseye) bağlı olmak" 44b/12

t. ḳıl- "uymak, tabi etmek" 44a/7

ṭabīᶜat (Ar.) *Mizaç, huy*

ṭ. 49a/2

ṭ. +ke 49a/1

ṭ. +nınŋ̂ 99a/2

ṭabīb (Ar.) *Hekim, doktor; tabip*

ṭ. 17b/12 (2), 98a/7, 100a/1, 101b/4, 108a/13, 108b/1

ṭabīblik (Ar.+T.) *Hekimlik, doktorluk; tabiplik*

ṭ. 87a/12

ṭ. +de 17b/13

ṭabīᶜī (Ar.) *İç kaynaklı, vücuttan kaynaklanan*

ṭ. 98b/7, 98b/10

ṭ. +niŋ̂ 98b/8

taᶜbīr (Ar.) *Düş yorma, rüya yorumlama*

t. +in 20b/8

t. +ini 20b/13

tābistān (Far.) *Yaz mevsimi*

t. +da 48a/12, 107a/12

taᶜbiye (Ar.) *Savaşın gerektirdiği şekilde askerî birlikleri düşmana karşı yerleştirme, askerlerin düşmana karşı pozisyon alması durumu*

t. ḳıl- "askerleri düşmana karşı yerleştirmek, askerlerin düşmana karşı pozisyon almasını sağlamak" 110a/11

taf- *1. Bulmak, krş.* **tap-**

t. -ıp (ögze) 38a/4

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -ıp (ḳarār t.) 75a/5

t. -ıp (fırṣat t.) 115a/3

t. -mas (behre tafa'l.) 14b/8

tafıl- *Elde edilmek, bulunmak*

t. -ur 8b/6

tafṣīl (Ar.) *Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama*

t. 71b/3, 87a/9

taġayyür (Ar.) *Değişme, başkalaşma*

t. tap- "değişmek, başkalaşmak, başka bir duruma geçmek" 8b/3, 25b/4, 49b/7, 64b/12, 99a/5, 110b/12

t. bér- "değiştirmek, bozmak, bir hâlden başka bir hâle getirmek" 12b/12, 20b/4-5, 49b/4, 49b/5, 115a/3-4

taḥammül (Ar.) *Dayanma, sabır, tahammül*

t. 7a/13

taḥḳīḳ (Ar.) *Muhakkak, muhakkak ki, şüphesiz*

t. 2b/9, 50b/3

taḥt (Ar.) *Alt, aşağı; altına, arkasına*

t. +ıge 22a/11

t. -ı fermānıda bol- "(bir kimsenin) emri altında olmak, idaresi altında olmak" 72a/8, 84a/8,

t. -ı taṣarrufıda bol "(bir kimsenin) himayesi altında olmak, emri altında olmak, yetkisi altında olmak" 86b/5-6

taẖt (Ar.) *1. Taht*

t. 25a/4

t. +dın 11b/2

t. +nınĝ 25a/4

2. Hükümdarlık

t. +ınĝ 30a/6

pāye-i t. "hükümdarlık mertebesi, derecesi" 30a/6

taẖte-gerden (Far.) *Gözü beyaz olan at*

t. 70b/6

taḥvīl (Ar.) *Değiştirme, bir durumdan başka bir duruma çevirme*

t. -i kübrā "bebeklerin doğduktan sonraki talihleri, kaderleri" 102b/1

t. -i vasaṭī " bebeklerin doğduğu yıldaki talihleri, kaderleri" 102b/1

t. -i sıġarī "bebeklerin doğduğu aydaki talihleri, kaderleri" 102b/2

tā īnki (Far.) *1. -sın diye*

t. 3a/7

2. Çünkü

t. 3a/8

3. Böylece, bu şekilde

t. 21a/12, 38a/6, 59b/3, 90a/5, 90a/8, 90a/13, 96a/6, 103b/12, 104b/8

4. Nihayet, nihayetinde, sonunda, -mektense, -inceye kadar, -dığı zaman

t. 59b/6, 89a/9

4. Ki

t. 74a/13

ṭāḳ (Ar.) *Kolay, anlaşılır, basit*

ṭ. 103b/11

ṭāḳat (Ar.) *Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet; takat*

ṭ. +i 66b/12

ṭ. +im 86b/7

ṭ. +inĝ 27b/9, 68a/5

ṭ. +inĝġa 28a/13

ṭ. ḳıla'l- "güçlenebilmek, güçlü olabilmek, kevvetli olabilmek" 51b/2

ṭāḳatlig (Ar.+T.) *Güçlü, kuvvetli, dayanıklı*

ṭ. bol- "dayanıklı olmak, güçlü olmak" 69b/9

taḳāżā (Ar.) *İsteme, talep etme, arzulama*

t. ḳıl- "istemek, arzulamak" 44a/7, 44b/2

Taḳdimetü'l-Maᶜrife (ea) *Metinde meşhur Yunanlı hekim Hipokrat'a ait olduğu belirtilen kitap*

T. +de 99b/9

taḳdīr (Ar.) *Allah'ın uygun görmesi, Allah'ın uygun görüp nasip etmesi*

t. +iġa 116b/11

taḳdīs (Ar.) *Allah'a şükretme ve Allah'ı ululama amacıyla kullanılan bir söz*

t. 122a/7

taḳlīd (Ar.) *Sahte, yapmacık; taklit*

t. bol- "taklit olmak" 88a/5

taḳrīr (Ar.) *Anlatma, ifade ve beyan etme*

t. ḳıl- "ifade etmek, anlatmak" 20a/11, 122a/5

taḳsīm (Ar.) *Paylaşma, pay etme, bölüşme*

t. +i 68b/8

t. ḳıl- "paylaştırmak, bölüştürmek" 35a/5

taḳṣīr (Ar.) *Kusur, hata, yanlışlık, kabahat*

t. 6b/10, 15a/3

t. +ni 5a/3-4, 85b/9

t. ḳıl- "kusur etmek, ihmalkâr davranmak, çekingen davranmak, ihmal etmek, bir işi yapmaktan kaçınmak" 3b/4, 4b/1 (2), 6a/11, 8a/2, 8a/3, 54b/6, 55b/11, 55b/12, 56b/5, 59a/6 (2), 59a/11, 66b/3, 68a/8, 72b/7, 74b/2, 93a/1, 93a/8-9, 95b/2, 104a/9, 107b/11 (2), 116b/8, 119a/11

taḳvā (Ar.) *1. Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı şeylerden, önce şirkten, sonra da günahtan, günah ve haram olması ihtimali bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma; takva*

t. 14b/11

2. Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibadetle meşgul olma, züht

t. (zühd t.) 116b/13

t. +sını (zühd t.) 126a/10

taḳvā-dār (Ar.) *Takva sahibi*

t. 26b/1

t. bol- "takva sahibi olmak" 23a/5

taḳvīm (Ar.) *Takvim*

t. +i 102a/2

tal *Dalak*

t. 65b/7

t. +dın 101a/1, 101a/9

tala- *Saldırmak, talan etmek*

t. -rdaḳı 81b/12

ṭalāḳ (Ar.) *Boşanma, nikâhın sona ermesi*

ṭ. 66b/2

talaş- *1. Dövüşmek, savaşmak, cenk etmek*

t. -maḳ 81b/2

2. Ağız dalaşına girmek, atışmak, münakaşa etmek

t. -maġay (tenĝlik t.) 127b/7

ṭaleb (Ar.) *İstek, isteme, talep*

ṭ. ḳıl- "talep etmek, bir şeyi yapmayı veya öğrenmeyi istemek, istemek, talep etmek" 1a/9, 1a/10, 21b/7-8, 32b/4, 32b/5, 77a/4, 85b/2-3, 87a/4, 87b/8, 88a/5-6, 90b/4, 98a/6, 99a/10, 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1

ṭāliᶜ (Ar.) *Baht, talih*

ṭ. 102a/3, 102a/12

ṭ. +din 102a/5

ṭ. +din (derece-i ṭ.) 102a/5

ṭ. +dür 55b/9

ṭ. +ge 102a/3

ṭ. +i 102b/3

ṭ. +ni 102b/1

ṭālibü'l-ᶜilm (Ar.) *İlim talep eden, ilim isteyen*

ṭ. 88a/13-88b/1

taᶜlīm (Ar.) *Öğretme, öğretim, ders; talim*

t. bér- "öğretmek, ders vermek" 73a/11

tam *1. Üst, üst taraf, üst kısım, kapının üst kısmı, binanın tavana yakın bölgesi*

t. +ıġa 25a/5, 25a/11

2. Çatı, dam

t. (t. tarus) 50b/11

t. +ı 68b/4

ṭamaᶜ (Ar.) *İstek, arzu, arzulama, açgözlü davranma, açgözlülük; tamah*

ṭ. 32b/7

ṭ. +ge 27b/7

ṭ. +ı 38b/4, 72a/12

ṭ. +ıda 79b/5, 93b/1, 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7

ṭ. +nı 8a/8

ṭ. tut- "tamahkârlık yapmak, birinin malına göz dikmek, çok istemek" 60a/4

ṭ. ḳıl- I "açgözlülük etmek, tamah etmek" 94b/10

ṭ. ḳıl- II "istemek, arzulamak, beklemek" 8a/7, 78a/2

ṭamaᶜ-gīn (Ar.+Far.) *Açgözlü; tamahkâr*

ṭ. 79b/4

tamām (Ar.) *1. Bütün, tüm, tam; tamam*

t. 3b/12, 4a/2, 4b/10, 23b/7, 25a/4, 36b/6 (2), 36b/7, 50b/12, 74b/8, 91a/5, 103b/8, 113b/6, 118a/2, 127b/5

t. +ı 3a/1, 5a/12, 62a/11, 103b/9, 126b/13

t. +ıġa 33a/13

t. bol- I "tamamlanmak, tamam olmak" 3a/9 (2), 3a/10, 28b/13, 31a/6

t. bol- II "tam hâle gelmek, bir konuda eksikleri tamamlayarak yetkin hâle gelmek" 73b/3, 108b/5

t. ḳıl- "tamamlamak" 6a/13, 40b/7

2. Tam olarak, eksiksiz, tam manasıyla

t. 101b/13, 102a/1, 126b/5

tamāmī (Ar.) *Bütün, tam, tamamen*

t. 123b/1

tamur *1. Damar*

t. 63b/8

t. +ları 65a/12

2. Nabız

t. 99b/9, 101a/10

t. +ı 100b/4

ṭaᶜn (Ar.) *Ayıplama, yerme, kınama, sövme*

ṭ. 43a/7

ṭ. +lar 23b/1

tan- *Bir şeyi yapmaktan kaçmak, kaçınmak, geri durmak*

t. -maġıl 68b/11

tanĝ *Şaşırma, hayret etme*

t. kör- "şaşırmak, hayret etmek" 25b/4

ṭaᶜne (Ar.) *Ayıplama, yerme, eleştirme, kınama*

ṭ. ḳıl- "eleştirmek, kınamak, yermek" 117b/9-10

tanĝış- *Yumuşatmak, rahatlatmak, sakin hâle getirmek*

t. -ar 48b/6

tanĝla *Ertesi gün, yarın, sonra*

t. 25b/3, 113b/9

tanĝlaḳı *Ertesi gün*

t. 25b/4, 36b/7, 59a/12, 59a/12-13

tanĝlası *Sabahleyin*

t. 97a/8

tanu- *Bilmek, bilgi sahibi olmak, tanımak krş.* **tonu-**

t. -dunĝ 2b/1, 79b/8, 101a/10

t. -ġıl 7a/7, 13a/6, 101a/10

t. -ġuçı 95b/13

t. -maḳ 2a/10

t. -y (almas-sén) 2a/13

tanul- *Tanınmak, bilinmek*

t. -ur 78b/6

tap- *1. krş.* **taf-**

t. ! 97b/7

t. -a (tapa'l.) 79a/2

t. -ġay 95b/12

t. -ġaylar 10a/10, 29b/2

t. -ġay-sén 10a/12

t. -ıp 47a/3, 82b/9

t. -madı 114a/13

t. -maġannı 5a/12

t. -maġunça 88b/3

t. -map 31a/2

t. -mapdurlar 102a/1

t. -masa 123a/2

t. -sa 17b/5, 25b/4, 33a/8

t. -salar 33a/8

t. -sanĝ 5a/12, 72b/6

t. -sanĝlar 79a/1

t. -tım 11b/9

tapa'l- "bulabilmek" 79a/2

2. Yapılan bir iyiliğin karşılığını almak, bulmak

t. -ġay-sén 85b/10

t. -ġunĝdur 10b/12

t. -tınĝ 12a/13

3. Öğrenmek

t. -adur-mén 14a/1

t. -ġanım 14a/4

t. -maydur-mén 14a/1

4. Elde etmek, kazanmak, bulmak

t. -almas (tafa'l.) 14b/8

t. -ġalı 14a/8

t. -ġan 72a/6

t. -ġay-sén 105b/6

t. -ġunĝdur 14b/9

t. -maġaylar 29b/2

t. -maḳ 93b/1

t. -maḳnı 98a/2

t. -maḳnınĝ 1a/3, 57b/6, 96b/4

t. -sa 26b/3

t. -sanĝ 6a/12, 58a/7, 58a/8, 96b/3

5. Uygun görüp seçmek, bulmak

t. -madım 71a/8

6. İkram vb. amaçla sunulan bir şeyi almak

t. -sanĝ 80a/4

7. İhtiyaç olan bir şeyi elde etmek, ihtiyacını gidermek, almak

t. -sanĝ 86a/8

8. Yardım görmek, nail olmak, (Allah'ın yardımına) kavuşmak

t. -sanĝ 88a/2

t. -masanĝ 93a/6

9. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -a (cevāb tapa'l.) 24a/8

t. -adur-mén (noḳṣān t.) 109b/5

t. -ar (kemāl t.) 30b/1

t. -ar (ṣıḥḥat t.) 30b/8
t. -ar (noḳṣān t.) 31a/2
t. -ar (āzār t.) 40a/10
t. -ar (taġayyür t.) 64b/12
t. -ar (yol t.) 115b/1
t. -arlar (reng ṭarāvet t.) 50a/12
t. -ġalı (sūd tapġalı b.) 107a/4-5
t. -ġan (tebaᶜiyyet t.) 89b/4
t. -ġan (ḳarār t.) 102b/2
t. -ġanıdur (ḳarār t.) 102a/12
t. -ġay (yol t.) 15a/3
t. -ġay (tebdīl t.) 18a/5
t. -ġay (behre-ver t.) 35a/8
t. -ġay (behre t.) 49a/2
t. -ġay (ṣıḥḥat t.) 101a/2, 101a/7-8
t. -ġaylar (izzet t.) 9a/1
t. -ġusıdur (tebdīl t.) 79a/10
t. -ġusıdur (şikest t.) 81b/4
t. -ġusıdur (kifāyet t.) 101b/1
t. -ıp (taġayyür t.) 49b/7
t. -madı (çāre t.) 91a/2
t. -madım (çāre t.) 25a/11
t. -maġan (decere t.) 110b/7
t. -maġay (ḳarār t.) 74a/11-12
t. -maġay (yol t.) 113b/10
t. -maġunça (ārāyiş t.) 87b/9
t. -maġunça (şöhret t.) 87b/10
t. -maḳı (ārāyiş t.) 58b/4
t. -mas (taġayyür t.) 8b/3
t. -may (ᶜilāc t.) 73b/10
t. -sa (şikest t.) 81b/6
t. -sa (taġayyür t.) 99a/5
t. -sañg (ᶜömr t.) 29b/8-9
t. -sañg (ḳudret t.) 54b/11
t. -tı (teᶜḫīr t.) 39a/1
t. -tı (taġayyür t.) 110b/12
t. -tılar (rāḥat t.) 118b/2
t. -ur (sıḥḥat tapur b.) 101a/13

tapan *Ayağın alt yüzü; taban*
t. +ı 63b/4

tapıl- *Elde edilmek, bulunmak*
t. -mas 8b/7
t. -maydurġan 27a/8

tapşur- *Teslim etmek, emanet etmek, bırakmak, havale etmek*
t. ! 44b/2
t. -ġay-sén 75b/7

taptur- *Kanun, hüküm vb. yolla aldırmak, buldurmak*
t. -up 92a/12

tar *Dar*
t. 69b/4

ṭaraf (Ar.) *1. Yön, yan; taraf*
ṭ. +dın 75b/4
ṭ. +ge 81a/11, 82a/10, 89b/4, 100a/9, 100b/8 (2)
ṭ. +ı 20a/12, 21a/12
ṭ. +ıda 128a/13
ṭ. +ıdın 73b/8
ṭ. +ıge 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9
ṭ. +ınñge 54a/11
ṭ. +ını 82b/6
ṭ. +larını 106a/5
2. Bir şeyin belli bir kısmı
ṭ. +ı 69b/6

ṭarāvet (Ar.) *Tazelik, taze olma, körpelik*
ṭ. 62b/11
t. +ni 62b/8-9
reng ṭ. tap- "canlanmak, tazelenmek, canlılık bulmak" 50a/12

tarġaḳ *Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç; tarak*
t. +ı 128a/8

tarı- *Ekmek, ekin ekmek, tarım yapmak, toprağı işlemek*
t. -ġan 121a/1
t. -ġıl 121a/1,
t. -ġunça 121a/2
t. -sañg 120b/13
t. -ydurġan 121a/5
t. -ydurġannıñg 121a/6

taᶜrīf (Ar.) *1. Tanımlama, tanıtma; tarif*
t. +i 80b/13 (2), 81a/1
t. +ler 80b/12

t. ve tavṣīf bol- "tanımlanmak ve nitelikleri belirtilmek" 58b/3

t. ve tavṣīf ḳıl- "Tarif etmek ve tanıtmak" 76b/2

t. ḳıl- "tanımlamak, tarif etmek" 80b/9

t. ḳıl- "övmek, övgüyle bahsetmek, methetmek" 83b/10, 83b/12

tārīḫ (Ar.) *Tarih kitabı*

t. +lerni 108b/8

ṭarīḳ (Ar.) *1. Yol, ilke, sistem, metot, usul*

ṭ. +de 53a/7, 53a/10

ṭ. +i 33a/10, 46a/8, 95a/3

ṭ. +ide 77b/5, 83a/2

ṭ. +ini 34a/9, 61a/7, 73a/12, 79b/8, 87b/6

ṭ. +ni 113b/7

2. Grup, sınıf

ṭ. +ide 78a/5

3. Hâl, durum, vaziyet

ṭ. +de 69b/13, 87a/2

ṭ. +ini 78a/9

ṭarīḳa (Ar.) *1. Yol, usul, metot, yöntem, şekil*

ṭ. 28b/13, 31a/7, 33b/12, 34a/2, 50a/11, 88b/1, 92a/1, 93b/9, 113a/5, 122a/3

ṭ. +da 22b/10, 34b/10, 47b/10, 77a/7, 90b/11, 99b/6, 104a/10, 122a/4

ṭ. +dın 87b/3

ṭ. +dur 93b/6

ṭ. +larnıñg (ṭarz ve ṭ.) 97a/13

ṭ. +sı 51b/4-5, 54b/1, 60b/1, 61a/3, 87b/1, 116b/2, 122a/5

ṭ. +sı (ṭarz ve ṭ.) 75a/4-5

ṭ. +sı 117a/9

ṭ. +sıdın 61a/6

ṭ. +sıdur 34a/1, 34a/2, 93b/7

ṭ. +sıġa 93a/11

ṭ. +sın 115b/7, 118b/3

ṭ. +sını 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 97b/13-98a/1, 115b/8, 116a/13

ṭ. +sını (resm ṭ.) 87b/1

ṭ. +sınıñg 1a/12

uşbu ṭ. "işte bu şekilde" 112b/2

2. Durum, hâl, vaziyet

ṭ. +da 76a/1

ṭ. +nıñg 126b/4

ṭarīḳalıḳ (Ar.+T.) *Belirli özelliğe sahip, belirli nitelikleri barındıran*

t. 64a/12

ṭarīḳat (Ar.) *Tarikat*

ṭ. 127b/5

tarḳaş- *Bir yerden ayrılmak, bir yeri terk etmek, bir yerden çıkmak*

t. -urlar 105b/3-4

tart- *1. Çekmek, uzak tutmak*

t. -ġan 44a/12

t. -maġıl 10b/2

t. -maḳ 30a/10

2. Meyletmek

t. -ar 50b/9

3. Herhangi bir şeyi bir yerden bir yere taşımak; çekmek

t. -ar 5b/7

t. -salar 34a/2

4. Düşünmek, fikretmek, düşünüp tartmak

t. -ıp 85b/13, 87a/8

t. -ıp bér- "seçip söylemek, düşünüp taşınıp söylemek" 85b/13

t. -ıp bérgeli bol- "düşünüp tartabilmek" 87a/8

5. Dert, sıkıntı, zahmet vb. çekmek

t. -ġusıdur 106a/1

6. Toplamak, bir araya getirmek

t. -ıp 110a/8

7. Harf, işaret vb. atmak, koymak, çizmek, çekmek

t. -tı 111b/11

8. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -adur (uzaḳġa t.) 71b/3, 99b/8

t. -adurġanlarnı (naʿra t.) 89a/8-9

t. -ar (uzaḳġa t.) 87a/9, 101a/8,

t. -a-sén (fıçaḳ t.) 80a/12-13

t. -ġan (elīf t.) 63a/5-6

t. -ġan (burġuy t.) 66b/6

t. -ġandur-mén (renc t.) 31b/12

t. -ġanġa (kār-nāy t.) 29b/13

t. -ġannınĝ (açlıḳ t.) 5a/2

t- -ġay (feşīmānlıḳ t.) 25b/5

t. -ıp (ḥasret t.) 28b/2

t. -ıp (ḫacālet t.) 37b/9

t. -ıp (renc t.) 58a/3

t. -ıp (onĝayġa t.) 73b/10

t. -ıp (leşker t.) 81a/9

t. -ıp (naᶜra t.) 89a/9

t. -ıp (renc meşaḳḳat t.) 91a/7-8

t. -ıp (fiġān t.) 103b/3

t. -ıp (tīġ t.) 125b/4, 125b/11

t. -maġay (renc meşaḳḳat t.) 26b/13

t. -maġıl (ḳadem t.) 54b/11

t. -maġıl (istiḥāle t.) 89a/11, 89a/12,

t. -maḳ (leşker t.) 115b/7

t. -may (teşvīş t.) 91b/4

t. -sa (ziyān t.) 95a/4

t. -sanĝ (pāyege t.) 70a/12

tartışlıġ *Çekme, toplanma*

t. bol- "çekmek, toplanmış olmak" 63b/111

tarus *Çatı, dam*

t. +ı (tam t.) 50b/11

ṭarz (Ar.) *Usul, yol, yöntem*

ṭ. (ṭ. ve ṭarīḳa) 75a/4-5, 97a/13

ṭ. +da 104a/11, 113a/5

taşarruf (Ar.) *1. Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma*

t. +dın 113a/2

t. +larıça 20a/8

t. ḳıl- I "sahip olmak, himayesine almak"12b/1

t. ḳıl- II "idare etmek, himayesinde bulundurmak, denetiminde olmak" 114b/2

taḥt-ı t. +ıda bol "(bir kimsenin) himayesi altında olmak, emri altında olmak, yetkisi altında olmak" 86b/5-6

2. Bir nesneyi, özellikle parayı dikkatli ve idareli kullanma, israf etmeme, tutumluluk; tasarruf

t. 94a/12

t. +nı 121b/5

t. ḳıl- "tasarruf etmek" 94b/12

taşavvuf (Ar.) *İnsanın, Allah'ın birliğinin zevkini bütün benliğinde hissederek kendi iç âleminin derinliklerine ve dış âlemin sırlarına ermek için takip ettiği düşünce ve amel sistemi; tasavvuf*

t. 126b/12

t. +durlar (fuḳarā-yı t.) 124a/6

t. +nınĝ 127a/1, 127b/1

t. +tururlar (ehl-i t.) 126a/5-6

ᶜayn-ı t. "tasavvufun temeli, özü" 127a/1

taşavvur (Ar.) *1. Hayale getirme, göz önüne getirme, düşünce, tasarı; tasavvur*

t. +unĝġa 2b/10

t. ḳıl- "düşünmek, tasavvur etmek" 4b/6-7

2. Akıl, zihin

t. +unĝġa 26a/11

taṣdīḳ (Ar.*) Doğrulama, onaylama, kabul etme, inanma; tasdik*

t. 127b/2, 127b/3

t. ḳıl- "doğrulamak, tasdik etmek" 4a/2-3, 4a/5, 4a/6

taşnīf (Ar.) *Kitap tertip etme, yazma*

t. ḳıl- "yazmak" 9a/8

taş I *Sert ve katı madde, taş*

t. 28b/10, 28b/13

t. +dın 1b/11

t. +ġa 1b/11, 10a/5

t. +nı 28b/11

taş II *Dış*

t. +ıda 9b/3

t. +ıdadur 9b/5

taş- *Belirmek, çıkmak*

t. -ur 99a/8

taşḳarı *1. Dışarı*

t. 20a/4, 45b/11, 49a/7, 51a/5, 51b/7, 86a/1, 86a/4, 112a/6

t. tut- "yasaklamak" 59a/3

2. Fazla, +dAn fazla

t. 22a/1, 34b/13

3. Başka, +dAn başka, ayrı

t. 60a/11, 87a/11, 87b/3

4. ...+nın dışında, ...+nın haricinde

t. 106b/2, 114b/12

t. 127b/11

taşla- *1. Dışlamak, hariç tutmak*

t. -madı 3a/5

2. Atmak, bırakmak, salmak

t. ! 12a/12

t. -dı 127a/13

t. -ġan 12a/7

t. -maġan 117b/3

t. -maġıl 84b/5

t. -ŋ̂g 33b/7

t. -pdur 12a/5

t. -r 19a/8

3. Bitmek, geçmek, tükenmek

t. -rsa 30a/7

4. Bir işi yapmayı bırakmak, terk etmek, bir işi yaparken gaflet içinde olmak, gafil olmak

t. -maḳnı 67b/4

5. Bir kimsenin etkisine kapılarak kendini ona bırakmak, kendini bir kimsenin kontrolüne bırakmak

t. -maġıl 72a/8

6. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak, atmak

t. -maḳnı (kemend t.) 73b/2

7. Zor bir durumdan kurtulmak için kendini bir yerden dışarı atmak, kendini bir yere atmak

t. -p 74a/1

8. Vazgeçmek, terk etmek, kendini yaşamdan dışlamak, kendini hayatın dışında bırakmak

t. -mas 76a/1

9. Tehlikeye atmak, tehlikeye sokmak

t. -maḳ (muḫāṭarage t.) 93b/8

t. -masa (muḫāṭarage) 93b/2

10. Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak

t. -p 100a/9

t. -sa 100a/10

11. Bırakmak, teslim etmek, vermek

t. -maġıl 115a/7

12. Kendini Allah'ın iradesine bırakmak

t. -maḳ 127b/3

13. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -maġıl (ḳolıġa t.) 96b/10

t. -maġıl (tenhā t.) 115a/2-3

tat- *Tatmak*

t. -arlar 43b/8

t. -maḳ 9b/6, 123a/6

tatlıġ *Acı olmayan; tatlı*

t. +nı 9b/6, 51a/2

tili t. bol- "hoş sohbet olmak, güzel ve gönül alıcı konuşmak, tatlı dilli olmak" 104b/3

tatlıġlıḳ *Tatlılık, tatlı olma durumu*

t. +nı (tili t.) 89b/13

tavṣīf (Ar.) *Vasıflarını, niteliklerini sayma, belirtme*

taᶜrīf ve t. bol- "tanımlanmak ve nitelikleri belirtilmek" 58b/3

taᶜrīf ve t. ḳıl- "tarif etmek ve tanıtmak" 76b/2

t. ḳıl- "nitelendirmek, belirtmek, göstermek" 80b/8, 85a/11

ṭāvūs (Far.) *Sülüngiller familyasından, tiz sesli, erkeğinin kuyruğu çok uzun, süslü, parlak ve güzel renkli çok büyük kuş, tavus kuşu*

ṭ. 96b/2

tayaḳ *Değnek, sopa, dayak*

t. 74a/9

t. +(ġ)ınıŋ̂ 38a/9

t. ur- "değnek ile vurmak, sopa ile dövmek" 20b/12

ḳamçı ve t. tég- "kırbaç ve sopa yemek" 67a/2

t. soḳtur- "Sopa attırmak" 71a/10

tayıl- *Kaymak*

t. -ıp 80a/11

ṭāyife (Ar.) *Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük; taife*

ṭ. 16b/2, 35b/12, 59a/3, 78b/4, 86b/5, 95b/12, 124a/3, 126a/4

ṭ. +de 49a/13

ṭ. +din 119a/11

ṭ. +leriŋ̂ 67b/13

ṭ. +ni 65a/2, 78a/7

ṭ. +niŋ̂ 65a/2, 78a/8, 122a/4, 126b/11

ṭ. +si 24b/12, 64b/9, 64b/13 (2)

ṭ. +siniŋ̂ 64b/3

taʿyīn (Ar.) *Belli etme, belirli duruma getirme*

t. ḳıl- "belli etmek, belirlemek" 9b/4, 13b/8-9, 33a/1, 33a/3

t. ḳıl- "görevlendirmek, yetkilendirmek, atamak" 56a/6

taʿyīnlıḳ (Ar.+T.) *Belli, belirli*

t. 41a/13

tāze (Far.) *1. Dinç görünüşlü, yıpranmamış*

t. 31b/8

2. Yeni

t. bol- "yenilenmek, yeni olmak" 20b/5, 51b/9

tāze-rūluḳ (Far.+T.) *Güleryüzlülük*

t. 95b/7

tāze-rūy (Far.) *Güleryüzlü*

t. 39a/10

t. bol- "güleryüzlü olmak" 104a/13

taʿẓīm (Ar.) *Saygı gösterme, hürmet etme*

t. 8a/3

t. ḳıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 7b/13, 8a/1

taʿziyet (Ar.) *Ölen kimsenin yakınlarına başsağlığı dileme; taziye*

t. 68a/3

teʿālā (Ar.) *"Şanı yüce olsun." anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır*

t. 2a/8, 2b/12, 3b/10, 6b/1, 6b/3, 12b/3, 17b/8, 31b/3, 34b/2, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 58b/6, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/2, 62b/7, 73a/6, 73b/11, 86a/11, 97b/2, 113b/8, 122a/12, 122b/5

t. +dın 8b/5, 31b/2, 34b/7, 58a/11, 122a/11

t. +ġa 86a/6, 86a/7, 91a/12

t. +nı 1b/5, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13

t. +nıŋ̂ 2a/4, 2a/12, 4a/6, 4a/13, 6a/9, 6b/8, 6b/11, 6b/13, 7a/5, 7a/7, 11a/12, 25a/8, 34a/13, 46a/3, 46a/6, 58b/5, 74b/6, 85a/9, 86a/10, 90a/6, 96b/8, 114a/7, 116b/11, 117a/12, 118b/12, 122a/13

teb (Far.) *Sıtma*

t. -i ṣafrāvī "safradan kaynaklanan sıtma" 100b/12

tebāh (Ar.) *1. Harap etme, mahvetme, bozma*

t. ḳıl- "(bir işi) mahvetmek, bozmak" 88b/13

2. Yıkılma, mahvolma, harap olma

t. bol- I "mahvolmak, harap olmak" 93a/13, 94a/2

t. bol- II "ortadan kalkmak, yok olmak, harap olmak" 123a/2

tebaʿiyyet (Ar.) *Uyma, tabi olma*

t. tap- "etkilenmek" 89b/4

tebāreke ve teʿālā (Ar.) *Allahu tealanın ismi anıldığında ve yazıldığında söylenen ve yazılan, "Yüce ve noksan sıfatlardan münezzeh." anlamına gelen hürmet ifadesi*

t. 6a/4-5, 32a/6, 113b/10

t. +nıŋ̂ 52a/4

tebdīl (Ar.) *Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma, dönüşme*

t. tap- "dönüşmek" 18a/5, 79a/10

tebessüm (Ar.) *Gülümseme; tebessüm*

t. ḳıl- "gülümsemek, tebessüm etmek" 79a/1, 91b/7,

tecemmül (Ar.) *Eşya, süs, zinet*

t. +ünĝġa 59b/2

tecrīd (Ar.) *Allah'tan başkasını kalpten çıkarıp tamamen Allah'a yönelme, kendini dünyalık işten, mal mülkten soyutlama*

t. 127a/1, 127b/2 (2)

tecrübe (Ar.) *Deneyim; tecrübe*

t. 26b/12, 62a/10, 64b/6

t. +leriŋ̂ni 92b/6

t. +siçe 93a/1

t. +side 28a/6

t. ḳıl- "tecrübe etmek" 55b/7

tecrübelig (Ar.+T.) *Tecrübeli, tecrübe sahibi*

t. 5a/13

tedārik (Ar.) *Telafi etme, bir hatadan dönme, bir yanlışı düzeltme*

t. +ini 126a/13

t. +ini ḳılġalı bol- "bir yanlışı düzeltebilmek, bir hatadan dönebilmek, hatalı bir durumu telafi edebilmek" 126a/13

tedb̄ir (Ar.) *Önlem, çare, tedbir*

t. 17b/10, 20a/3, 57a/13, 57b/1, 90b/1, 116b/11

t. +i 39a/1

t. +idin 79b/13

t. +imni 90b/9-10

t. +in 127a/12

t. +ini 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, 121a/6

t. +lerni 92a/13

t. +ni 111b/4

t. bol- "tedbir almak, önlem almak, tedbir alınmak" 56a/8

ṣāḥib-i t. "ihtiyatlı, tedbirli, ihtiyat sahibi" 90b/3

t. ḳıl- "tedbirli davranmak, tedbirli olmak" 123a/8

teʾemmül (Ar.) *1. İyice, etraflıca düşünme*

yaḫşı t. ḳıl- "iyice, etraflıca düşünmek" 29b/2, 62a/6-7, 62b/3, 65b/4, 78a/6

2. Dikkatlice, dikkatli bir şekilde

t. 125a/7

tefāvüt (Ar.) *Fark, farklılık*

t. 21a/13

t. +i 102b/11-12

tefekkür (Ar.) *Düşünme; tefekkür*

t. 128a/1

t. +din 28a/1

tefs̄ir (Ar.) *Yorumlama, açıklama, izahat; tefsir*

t. 108b/7

t. +de 7b/3

t. ḳıl- "Kur'ân-ı Kerîm'in ayet ve surelerini açıklamak, tefsir etmek" 110b/6

teftīş (Ar.) *Soruşturma, inceleme, araştırma, denetleme; teftiş*

t. +ler 92b/12

t. ḳıl- "soruşturmak, incelemek, denetlemek" 92b/12, 93a/1

tég- *1. Dokunmak, temas etmek, değmek*

t. -ip 19a/8, 54a/6 (2)

t. -ip tur- "yakın olmak, yakın tutmak, (ölüm vb.ne) kendini yakın tutmak" 116a/10

2. Evlenmek, varmak, eş olarak gitmek

t. -gen 66a/12

3. Ulaşmak, yol kesmek, saldırmak

t. -ip 73b/8

4. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -gen (ḳamçı ve tayaḳ t.) 67a/2

tégrü *Kadar*

t. 57a/12

teh (Far.) *Alt, dip*

t. +i 101a/1

t. +ide 100b/13

teʾḫīr (Ar.) *Erteleme, sonraya bırakma, geciktirme*

t. tap- "gecikmek" 39a/1

t. ḳıl- I "ertelemek, sonraya bırakmak, geciktirmek" 101b/1

t. ḳıl- II "müşteri vb.ni oyalamak, müşteri vb.nin işini geciktirmek" 121a/11

tekebbür (Ar.) *Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibirlenme*

t. +din 4b/9

t. ḳıl- "kibirlenmek, kendini beğenmek, büyüklük taslamak" 90a/2, 124b/13

tekebbürluḳ (Ar.+Far.) *Kendini beğenmişlik, kibirlilik*

t. +(ġ)ıdın 26b/1

tekellüf (Ar.) *Zor, güç*

t. 47b/12, 50a/8, 51b/1

tekellüm (Ar.) *Söyleme, konuşma*

t. +din 51a/3

tekrār (Ar.) *Bir daha, yine, yeniden; tekrar*

t. ḳıl- "tekrar etmek" 37b/3

tekye (Ar.) *1. Durum, vaziyet, hâl*

t. +sige 35b/7

2. Bir yere dayanıp kestirme, uyuma, dinlenme

t. ḳıl- "bir yere dayanıp kestirmek, uyumak, dinlenmek" 51b/4

temāşā (Ar.) *1. İzleme, seyretme, temaşa etme*

t. ḳıl- "izlemek, seyretmek" 53b/4, 53b/6

2. Gezme, dolaşma, gezinti

t. 91a/3

temessük (Ar.) *Hak veya sahiplik gösteren resmî vesika, borç senedi, senet*

t. 97b/2

t. +ni 97b/3

temmūz (Ar.) *Yaz mevsimi, yaz*

t. +da 48a/1, 51b/4, 95b/9

t. +larda 48a/7

témürçi *Demir işiyle uğraşan, demirci*

t. +ler 75a/4, 75a/6 (2)

ten (Far.) *Vücut, beden, ten*

t. 9a/2, 9a/3, 18a/1, 50b/4 (2), 50b/6, 50b/9 (2), 50b/13, 51a/11, 123b/1, 124a/1, 124a/2 (2), 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5

t. +de 50b/5

t. +ge 123b/2

t. +i 123a/12, 123b/12

t. +ide 122b/7, 123b/1

t. +iġa 123a/4

t. +ini 122b/5

t. +ni 50b/7, 50b/8

t. +niŋ 50b/13

tenāvül (Ar.) *Yeme içme*

t. ḳıl- "yemek yemek" 35b/4, 37b/5

tene I (Far.) *Gövde, ağaç gövdesi*

t. 10a/6

t. +si 8b/12

tene II (Ar.) *Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma, tembih*

t. +ni 126b/6

tenebbüh (Ar.) *Uyarı, ikaz*

t. +dür 7b/9

téŋ *Denk, eşit*

t. 52b/7

t. berāber bol- "denk olmak, eşit olmak, aynı miktarda olmak, aynı olmak" 5b/11

t. bol- "denk olmak, eşit olmak" 6a/1, 71b/7

teng-dest (Far.) *Fakir, yoksul*

t. bol- "fakir olmak, yoksul durumda olmak" 78b/6

teng-destlik (Far.+T.) *El darlığı, fakirlik, yoksulluk*

t. 67b/12

tenglik (Far.+T.) *1. Darlık, yokluk*

t. 79a/6

2. Sıkıntı içinde olma hâli, zorluk içinde kalma durumu

t. +ge 57a/13, 113a/11

t. +ge ḳal- "bir durumdan dolayı sıkıntı içinde kalmak, sıkıntı içinde olmak, zor durumda kalmak, dara düşmek " 57a/13, 113a/11

teŋlik *Eşitlik, aynılık, denklik*

t. 127b/7

tenhā (Far.) *Yalnız, tek başına*

t. 51b/13, 52a/1, 59a/1

t. ḳal- "yalnız kalmak, tek başına kalmak" 20b/9

t. taşla- "yalnız bırakmak" 115a/2-3

tenhālıḳ (Far.+T.) *Tek başına olma durumu, yalnızlık*

t. 34b/6

t. +nı 78b/1

ten-perest (Far.) *Kendine, vücuduna çok dikkat eden, kendine iyi bakan (kimse)*

t. 61b/12

tépre- *Hareket etmek, kımıldamak*

t. -mey 60b/10

tépret- *1. Üstüne hücum ettirmek, saldırtmak, üşüştürmek*

t. -ür-mén 110a/5

2. Kımıldatmak, hareket ettirmek, (yerinden) ayırmak

t. -geli bol- "kımıldatabilmek, hareket ettirebilmek, yerinden ayırabilmek" 116a/11

teraḥḥum (Ar.) *Acıma, merhamet*

t. körgüz- "merhamet göstermek, merhamet etmek, acımak" 55b/10

teraḳḳī (Ar.) *Gelişme, ilerleme*

t. +de 115b/4

t. +de bol- "iş yolunda gitmek, gelişmek, ilerlemek" 115b/4

t. ḳıl- "gelişmek, ilerlemek, (kendini) geliştirmek" 124a/11

terāne (Ar.) *Makam*, *ezgi*

t. 104b/9

t. +din 104b/10

terbiyet (Ar.) *Büyütme, bakma, terbiye*

t. +ini 8a/9

terceme (Ar.) *Çeviri, aktarma; tercüme*

t. ḳıldur- "tercüme ettirmek" 25a/7

tere *Ten, cilt; deri*

t. +si 63a/4

terġīb (Ar.) *Teşvik etme, istekli hâle getirme*

t. ḳıl- "teşvik etmek, istekli hâle getirmek" 114b/7

terīke (Ar.) *Miras*

t. +ni 46b/4

terk (Ar.) *Bırakma, terk etme; terk*

t. ḳıl- "terk etmek, bırakmak" 4b/5-6, 5a/4 (2), 5a/5, 42b/11

terkīb (Ar.) *Birleşim, birleştirme, bir araya getirme*

t. +idin 123a/5

tertīb (Ar.) *Düzen; tertip*

t. 89a/4

t. +din 3a/10

t. +i 3a/3, 32b/12, 52a/12

t. +ide 3a/2

t. +ini 3a/7, 34a/8, 120b/10

t. +ni 32b/13

t. bér- "düzenlemek, düzenli hâle getirmek, tertipli hâle getirmek" 103a/12, 105a/2

tertībī (Ar.) *Bir tertip, bir düzen, bir usul*

t. 104b/6

terz (?) *Bir tür müzük makamı*

terz ü salḳarş (?) "bir tür müzik makamı" 104b/8

tesbīḥ (Ar.) *Salat etme, salavat getirme*

dürūd, t. ayıt- "dua etmek, salavat getirmek" 89a/11

tesellī (Ar.) *Sakinleştirme, yatıştırma, avutma; teselli*

t. bér- "avutmak, sakinleştirmek, yatıştırmak" 128a/3

teʾşīr (Ar.) *Etki; tesir*

t. +idin 48a/6, 48b/13

t. +idür 98b/9

t. ḳıl- "etkilemek, tesir etmek" 52a/6, 104a/2-3

teskīn (Ar.) *Yatıştırma, sakinleştirme; teskin*

t. 101a/13

t. bér- "sakinleştirmek, yatıştırmak" 48a/12, 66a/3

teslīm (Ar.) *Kişinin kendini Allah'ın iradesine bırakması; teslim*

t. 127b/2, 127b/3

t. +ni 127b/6

teşne (Far.) *Susamış*

t. 5b/9, 11b/13

t. +dür-mén 39b/11

t. bol- "susamak, susamış olmak" 35a/1, 35a/2

teşnelik (Far.+T.) *Susamışlık, susuzluk*

t. 6a/7

t. +de (gursene ve t.) 92b/9

t. +ge 96a/1

teşvīş (Ar.) *Endişe, şüphe, kuşku*

t. tart- "endişelenmek, kuşkulanmak" 91b/4

t. ḳıl- "endişelenmek, şüphelenmek" 96b/9

teşvīşsiz (Ar.+T.) *Endişesiz, şüphesiz*

t. bol- "şüphe duymamak, şüpheci davranmamak, şüpheci olmamak" 96b/8-9

tetebbuᶜ (Ar.) *Bir gazelin tüm beyitlerinin aynı vezinde olması durumu*

t. 103b/9

tevābiᶜ (Ar.) *Bir kimse ile beraber bulunan, ona tabi olan kimseler, maiyet*

t. +ler 108b/11

tevaḳḳuf (Ar.) *Bekleme, durma*

t. ḳıl- "beklemek" 35a/2, 37a/13, 49a/1-2

tevāżuᶜ (Ar.) *Alçak gönüllülük; tevazu*

t. 4b/10, 39b/2, 40a/7, 42b/7

t. +dur 4b/9, 42b/7

t. +nı 7b/11

t. ikrām ḳıl- "alçak gönüllülük göstermek, ağırlamak" 40a/5

t. ḳıl- "alçak gönüllülük göstermek, tevazu göstermek" 105b/11

tevāżuᶜlıġ (Ar.+T.) *Alçak gönüllü, tevazu sahibi, krş.* **tevāżuᶜluġ, tevāżuᶜlig, tevāżuᶜluḳ**

şikeste ve t. bol- "nazik ve alçak gönüllü olmak" 57b/13

t. bol- "tevazu sahibi olmak, alçak gönüllü olmak" 92b/1

tevāżuᶜlig (Ar.+T.) *krş.* **tevāżuᶜlıġ, tevāżuᶜluġ, tevāżuᶜluḳ**

t. 88a/8

tevāżuᶜluġ (Ar.+T.) *krş.* **tevāżuᶜlıġ, tevāżuᶜlig, tevāżuᶜluḳ**

t. 26b/2

tevāżuᶜluḳ (Ar.+T.) *krş.* **tevāżuᶜluġ, tevāżuᶜlig, tevāżuᶜlıġ**

t. bol- "tevazu sahibi olmak, alçak gönüllü olmak" 126a/2-3

tevbe (Ar.) *İşlediği bir hatadan, suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme; tövbe*

t. 31b/4,

t. +de 34b/7

t. +ge 34b/1, 34b/7

t. ḳıl- "tövbe etmek" 16a/6, 40a/1, 40a/2, 40a/3

t. i naṣūḥ "samimi olarak yapılan tövbe" 34b/9, 37a/2

téve *Deve*

t. 5b/7, 7a/3, 64a/6, 67a/3

tevellüd (Ar.) *Doğma, dünyaya gelme*

t. bol- "doğmak, dünyaya gelmek" 102a/11 (2)

tevfīḳ (Ar.) *Allah'ın yardımı, Allah'ın, kulunun fiilini rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması, yardım*

t. 34b/7, 37a/2

t. +ni 88a/2, 93a/6

tevḥīd (Ar.) *Allah'ın varlığına ve birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme*

t. +de 104a/8-9

t. (ᶜilm-i t.) 87b/12, 88a/3

t. +niŋ 127b/13

ṭıb (Ar.) *Tabiplik, hekimlik, doktorluk; tıp*

ṭ. 1a/10

ṭ. (ᶜilm-i ṭ.) 98a/4, 98a/6, 99a/8

ṭ. +da (ᶜilm-i ṭ.) 87b/10

ṭ. +nı (ᶜilm-i ṭ.) 101b/6

ṭ. +nıŋ (ᶜilm-i ṭ.) 98a/7

ṭınāb (Ar.) *İp*

ṭ. +ġa 44a/11

ṭ. +ı 80a/4

tırnaḳ *Tırnak*

t. 7a/2

t. alġuç "tırnak makası" 128a/8

ticāret (Ar.) *Kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alışveriş; ticaret*

t. 93a/6, 122a/2,

t. +dür 67a/11

t. ḳıl- "ticaret yapmak, ticaretle uğraşmak" 93a/9

tīġ (Far.) *Kılıç*

t. 110a/3

t. +ını 80b/11

t. tart- "kılıç çekmek, birini öldürmek amacıyla kılıç çekmek" 125b/4, 125b/11

tik- *Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak; dikmek*

t. -megey 128b/9

t. -mekge 128a/9

tikil- *Kapanmak, örtülmek*

t. -gen 93b/5

ᶜaḳlınıŋ közi t. -gen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6

til I *İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan; dil*

t. 4a/2, 9a/2, 9b/8

t. +i 20b/1, 20b/2, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3

t. +içe 25a/5

t. +ide 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13

t. +idin 47a/3

t. +im 46a/6

t. +inŋ 12b/6, 28a/1, 78a/7, 114b/6

t. +inŋġa 9b/9, 119b/5

t. +leri 2a/9, 37a/9

t. +ni 64b/2

t. +i uzun bol- "sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 28a/1

t. +(im) ḳal- "söylemeye gönlü râzı olmamak, cesâret edip söyleyememek, ağzı dili varmamak" 46a/6-7

t. +ni saḳlaġaḳ "dilini koruyan, dilini muhafaza eden" 64b/2

tili yaman bol- "Kötü sözlü olmak, ağzı kötü olmak" 64b/7

t. +i tatlıġlıḳ "tatlı dilli olma hâli, tatlı dillilik" 89b/13

t. +i tatlıġ bol- "hoş sohbet olmak, güzel ve gönül alıcı konuşmak, tatlı dilli olmak" 104b/3

t. +(inŋ) uzun bol- "sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 114b/6

t. +(inŋ)ġa kéltür- "ifşa etmek, belirtmek, açıklamak, dile getirmek" 119b/5

til II *Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı; dil*

t. 4b/11

t. +i 16b/1, 36b/12

t. +i birle yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

t. +i bağlan- "konuşamamak, konuşmamak, dili bağlanmak" 36b/12

tile- *İstemek, talep etmek; dilemek*

t. -di 17a/1, 110a/10

t. -gendeki 59b/10,

t. -gil 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3

t. -megey-mén 59b/13

t. -megil 86b/2

t. -megüsidür 85b/6-7

t. -mek 66a/10,

t. -mekde 85b/13

t. -mekge 75a/2

t. -mekni 86a/2

t. -p 59b/13

t. -r-siz 39a/6

tinç *Rahat, mutlu, iyi*

t. 25b/6, 127a/3, 127b/1

t. bola'l- "rahat olabilmek, huzur içinde olabilmek" 127a/10-11

tīr (Far.) *Ok*

t. (tīr nāvek) 80a/5

tīre (Far.) *Karanlık*

t. 20b/4

ḥadd-i t. bol- "kapkara olmak, yoğun olmak" 63a/5

tīrelik (Far.+T.) *Karanlık*

t. 123a/4

t. +i 122b/4

tirig *Canlı, diri, hayatta*

t. 11b/3, 11b/8, 11b/9, 25a/8, 51b/11, 51b/12, 81a/11, 81b/7, 109a/11

t. +dür 77a/8, 119b/13

t. +dür-mén 54a/8

t. +ler 25b/8, 26a/4

t. +niŋ 52a/2

t. +sén 71b/8

t. ḳıl- "canlı olmak, canlanmak, diri olmak" 59a/2

tirigçilik *Yaşam mücadelesi, hayat mücadelesi*

t. ḳıl- "hayat mücadelesi vermek, yaşamaya çalışmak, geçimini sağlamaya çalışmak, yaşamak" 75a/7

tiriglik *1. Hayat, ömür, yaşantı*

t. 50b/5

t. +din 30a/12, 55a/11

t. +i 25b/7, 50b/3

t. +in̂gde 115a/11

t. +in̂gdin 30a/11

t. +ni 27a/6

t. ḳıl- "yaşamak, hayat sürmek" 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 55a/12, 57b/3, 62a/1, 74b/7, 82a/13-82b/1

2. Canlılık, dirilik

t. 59a/4

t. +i 59a/1 (2)

t. +ni 58b/13

tirik- *Öfkelenmek, kızmak*

t. -ti 17a/6

tiril- *Dirilmek, diri olmak, canlı olmak*

t. -ür 123a/11, 123a/12

tiryāk (Far.) *1. Şifa, ilaç*

t. bol- "şifa olmak" 34b/11

2. Panzehir

t. bol- "panzehir olmak" 34b/12-13,

t. -ı fārūḳī " çok kuvvetli, çok keskin bir panzehir" 35b/5

tiş *Diş*

t. +de 62b/8, 62b/11

t. +ġa 114a/5

t. +i 64a/9, 119b/9

t. +leri 20b/7, 63a/6, 69a/12

t. +leriġa 62b/7

tişlegek *Isıran, dişleyen*

t. - 71a/4

tişne- *Kişnemek*

t. -mes 70a/8

tiz *Diz*

t. +i 65b/10

tizek *Hayvan tersi, gübre; tezek*

t. salġaḳ bol- "(hayvan için) dışkılayan olmak, tezek bırakan olmak" 71a/5

tīz-fehm (Far.+Ar.) *Çabuk kavrayan, çabuk anlayan, çabuk idrak eden*

t. 64b/6, 90a/11, 113a/1

tofraġ *Toprak, krş.* **tofraḳ, topraḳ**

t. 15b/2 (2)

t. +ını 110a/8, 110b/9

tofraḳ *krş.* **tofraġ, topraḳ**

t. 122b/10, 122b/11, 122b/12

t. +ġa 59b/4, 59b/5, 90b/8, 98b/3,

t. +nı 118a/11

başıġa t. saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/9

başı(m)ġa t. saç- "öldürmek" 118a10,

t. +nı başı(m)ġa saç- "öldürmek" 118a/11

toġ- *Doğmak, krş.* **toḳ-**

t. -dı 71a/9, 71a/11

t. -ḳandur 10b/4

t. -ḳanlarıġa 117b/2

t. -ḳanların̂gnı 13a/6

uruġ toġḳan "akraba, hısım" 13a/6

yavuḳ toġḳan "akraba, hısım" 117b/2

toġra *Sağ ve sol taraf, yan, etraf*

t. +dın 116b/3

toġul- *1. Doğulmak, doğmak*

t. -adur 8a/8

t. -adur 102b/1

t. -ġan 102a/11, 102b/1

t. -maḳ 2b/5

t. -mapdurlar 17a/8

t. -up 24b/4, 24b/8

2. Meydana gelmek, ortaya çıkmak; doğmak

t. -sa 43a/7

toḫta- *1. Eksik kalmak, geri kalmak*

t. -p 4b/2

t. -p ḳal- "eksik kalmak, geri kalmak" 4b/2

2. Durmak

t. -ġıl 32a/9

t. -p 22b/13, 24a/8, 50b/10

t. -ap ḳal- "sabit kalmak, durmak, olduğu yerde kalmak 22b/13, 24a/8-9, 50b/10, 104a/12

3. Karar kılmak, karar vermek

t. -maḳ 24a/7

4. Süre gelmek, devam etmek, varlığını sürdürmek

t. -p 67b/5

toḫtap ḳal- "Varlığını sürdürmek, devam etmek, süre gelmek" 67b/5

5. Geri durmak, kaçınmak, sakınmak

t. -ġıl 36a/6, 88b/12

t. -maġay 100a/4

t. -maġıl 12b/5, 54b/13

6. Bir sebepten dolayı yapacağı şeyi yapamamak, icraata geçememek, yapmaktan mahrum olmak

t. -maġay-sén 89a/8

t. -p 60b/13

t. -ap ḳal- I "bir işi yapamamak, bir işten mahrum kalmak, işler yarım kalmak, yapılamamak" 60b/13

t. -ap ḳal- II "bir işi yapamamak, bir işin ardını getirememek, bir işi beceremememek, (söz söylerken) takılıp kalmak" 89a/10-11

7. Vazgeçmek

t. -dılar 76a/9

8. Kesilmek, durmak

t. -masa 100a/12

t. -p ḳal- "kesilmek, sekteye uğramak, yarım kalmak" 121a/4-5

9. Karakterinden taviz vermek, kişiliğinden, micazından vazgeçmek

t. -y (toḫtay a.) 120a/2

toḫtat- *1. Hatırda tutmak*

t. -ġaylar 25a/13

2. Tutmak, ... durumda kalmasını sağlamak

t. -a (toḫtata'l.) 44a/12-13

t. -ġıl 44a/3

t. -ġay-sén 32b/3

t. -ur 50b/8

toḫtata'l- "tutabilmek, … durumda kalmasını sağlayabilmek" 44a/12-13

3. Yıkmak, yok etmek, ortadan kaldırmak

t. -ur 50b/13, 51a/1

4. Bırakmak, emanet bırakmak

t. -maġıl 59a/9

5. Durdurmak, kesmek, bir işi yapmayı bırakmak

t. -ıp 105a/5

6. Bir yere yerleştirmek, bir yerde bulundurmak, bir yerde konumlandırmak

t. -ġıl 115b/9

7. Yanında bulundurmak, huzurunda bulundurmak, yanında tutmak

t. -ġıl 116a/3

t. -tı 111a/6

8. Bekletmek, müşteri vb.ni bekletmek

t. -ıp 121a/11

toḳ I *Doymuş; tok*

t. 40a/10

t. +dur 11b/13

toḳ II *Dolu, dolmuş*

t. 65a/13

toḳ- *krş.* **toġ-**

t. -ġanın̂gdın 75b/1

t. -ġanlarġa 26a/12

t. -ġanların̂g 75b/2

uruġ toḳġan "akraba, hısım" 26a/12, 75b/1, 75b/2

toḳḳuz *Dokuz*

t. +dın 103b/10

t. +dur 98b/3

toḳḳuzunçı *Dokuzuncu*

t. 28a/6

tola *1. Çok, fazla, haddinden fazla, gereğinden fazla, çok fazla, fazlasıyla*

t. 5a/5, 9b/11, 10a/8, 12b/2, 13a/9, 18b/9, 22a/1, 22a/2, 23a/1 (3), 23a/2, 23a/3, 29a/11, 34b/4, 38a/13, 39b/4, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 40b/13, 41a/1, 42a/4, 44b/10, 47a/6, 47a/9, 47b/11, 49a/3, 49a/4, 49b/3, 51b/8, 53b/11, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/13, 58a/12, 62a/6, 62a/8, 65a/8, 65b/1, 65b/2, 66a/8, 66a/11, 66a/12 (2), 66b/7, 67a/2 (2), 67a/8, 67b/1, 70b/7 (2), 71a/4, 72a/3, 72b/9, 73b/9, 74b/5, 76b/11, 77b/2, 77b/4, 82a/3, 82b/11, 83a/9, 83b/4, 83b/7, 87a/9, 88b/2, 88b/9, 89a/5, 89b/10, 90a/1, 92b/12, 92b/13, 94a/1, 94a/2, 94a/10, 95b/5, 96a/5, 100a/1, 100a/2 (2), 101b/5, 101b/6, 101b/7, 101b/12, 101b/13, 102b/10, 102b/11, 104b/1, 105a/4, 105a/8,

109b/2, 109b/7, 113a/9, 116a/8, 121a/11 (2), 121a/12, 122a/1, 126b/10

t. +dur 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11, 116a/13

t. +nı 57b/8

t. +sı 58a/13

t. bol- I "çok olmak, fazla olmak, haddinden fazla yapılmak" 15a/2, 47b/9, 57a/13, 67b/2, 68a/2, 77b/1, 107a/11, 121a/10, 121b/2, 126a/2

t. bol- II "bir yerde gereğinden fazla bulunmak, haddinden fazla süre olmak" 83b/7-8

t. ḳıl- "fazlasıyla yapmak, haddinden fazla yapmak" 19a/2

2. Bütün, tüm

t. 40b/13, 108b/8

3. Anlam olarak derin, yoğun, (manası) çok

t. 109b/10

4. Çok defa, sürekli, devamlı

t. 121b/13

tolaraḳ *1. Daha çok, daha fazla*

t. 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 90a/7, 102a/6

t. +ı 41a/9

t. bol- "çok fazla olmak, normalden çok olmak" 59b/4

2. Birçok

t. +ı 108b/12

tonu- *1. krş.* **tanu-**

t. -dun̂g 1b/8

t. -ġuçı 1b/8, 3a/13

t. -ġıl 2a/1, 32a/10, 58b/5, 102b/9

t. -madı 60b/7

t. -maġay 62a/8

t. -maġaylar 1b/6

t. -maġlıḳ 69a/8

t. -maḳ 1b/9, 62b/1, 99b/10, 101b/5, 126a/1

t. -maḳda 1b/7

t. -maḳdın 69a/8, 106b/1

t. -maḳdur 62a/9, 101b/5

t. -maḳġa 1b/7, 1b/8

t. -maḳnı 1b/12, 99b/10

t. -maḳnın̂g 1b/5, 7a/8

t. -masa 100a/8

t. -may 62a/8

t. -p 3b/1, 68b/9, 104a/3

t. -san̂g 101a/11, 127b/12

t. -ydurġan 1b/12

t. -ġuçı bol- "bir kimsenin hakkını, hukununu tanıyan olmak" 3a/13

tonul- *Bilinmek, tanınmak*

t. -maḳnın̂g 1b/9

tonuş- *Tanışmak, bilişmek, birbirini bilmek*

t. -maḳġa 9a/6

topraḳ *krş.* **tofraġ, tofraḳ**

t. +ġa 111b/1

t. +ġa sal- "toprağa düşürmek, devirmek, yıkmak" 111b/1-2

toruḳ *Doru (at rengi)*

t. 69b/8

ḳara t. "siyah doru, daha koyu renkli doru" 69b/8

toy *Ziyafet, şölen*

t. 73a/10

töben *Aşağı, alt*

t. 70a/11

yüz t. "yüz üstü" 65b/6

tögür- *Değdirmek, birbirine değdirmek*

t. -mes 70b/2

töhmet (Ar.) *1. Suç, kabahat*

t. 10a/8

t. +din (ehl-i t.) 128b/2

t. +ni 128b/7

2. Sitem

t. ḳıl- "sitem etmek, hastalık vb. yüzünden çıkışmak" 101b/2

3. Zan, şüphe

t. 109a/12

tök- *1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak; dökmek*

t. -üp 28b/11, 28b/13

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -megil (ḫūn t.) 55b/10

t. -mek (ḳan t.) 55b/11

tökül- *Düşmek, dökülmek*

t. -di 20b/7

t. -üp 30a/4, 30a/5

töle- *Zarar ve ziyanı ödemek*

t. -p 61a/9

tölep bér- "ödeyivermek" 61a/9

tört *Dört*

t. 19b/3, 19b/5, 19b/8, 19b/10, 20a/10, 45a/1, 67b/11, 70a/3, 91a/13, 99a/6, 103b/10, 105a/2

t. +dür 98b/3

t. +i 98b/4 (2)

tört miñg *Dört bin*

t. 119b/2 (2)

törtünçi *Dördüncü*

t. 5a/6, 14b/12, 19b/12, 45a/2, 49b/6, 67b/12, 99a/2, 99b/3, 107b/9

töşük *Delik, yarık*

t. +ge 11b/6

t. +ler 11a/10-11

t. +lerdin 11a/11, 11a/12

ṭufeylī (Ar.) *Davetsiz misafir, askıntı, sığıntı*

ṭ. 6a/4

ṭ. +dür-sén 6a/4

tuḥfe (Ar.) *Hediye*

t. 71a/8, 77a/11

t. +din 71a/8

tul *Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kimse; dul*

t. 67b/12

ṭuʿme (Ar.) *Yiyecek, azık*

ṭ. 53b/4

Ṭūr (Ar.) *Hazreti Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu dağ, Sina Dağı, Tur Dağı*

Ṭ. 94a/8

tur- *1. Bir yerde beklemek, sabit kalmak; durmak*

t. -a (tura'l.) 51a/10-11

t. -ar 76b/2

t. -dı 60b/10, 109a/9, 118a/7

t. -ġan 19a/12 (ögze)

t. -ġay 37b/13

t. -ġıl 48b/13, 54a/10, 116a/8

t. -maġay 37b/12

t. -sun 54a/10,

t. -up 17b/8, 71a/5, 76b/1, 109a/3

t. -up (ögze) 51a/4

tur'al- "bekleyebilmek, sabit kalabilmek, durabilmek" 51a/10-11

bilip turup "Bile bile, bilerek" 31b/13

2. Belli bir durumda bulunmak, bir hâlde durmak, ... vaziyette durmak, ... olarak kalmak

t. -ar 30b/11-12

t. -mas 18a/10, 84a/7

t. -sañg 38a/11

t. -updur 29a/2

3. Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak

t. -mas 30a/5

4. Emanet olarak durmak, bir şey (emanet olarak) bir kimsede durmak

t. -sun 60b/9

5. Bir yerde bir süre kalmak, bür süre durmak, bir süre yaşamak

t. -maġıl 89b/10

6. Bir yerde saklanmak, gizlenmek, bu amaçla bir yerde durmak

t. -dum 112a/13

t. -sun 112b/1

7. Konumlanmak, savaş alanında mevzi almak, konuşlanmak

t. -ġan 116b/4

8. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -ar (uzaḳ t.) 119a/7

t. -dı (bī-fermānlıḳġa t.) 118b/4-5

t. -ġay (becā t.) 27b/3

t. -ġay (bāḳī t.) 59b/4

t. -ġay (bercāy t.) 115a/13

t. -maġıl (münāẓarage t.) 105b/7

t. -maḳ (şük t.) 50b/6

t. -maḳnı (bir ḥālde t.) 107b/5

9. Fiillerle birlikte tasvirî fiiller yapar

t. -adurlar (bilip t.) 24a/2

t. -dı (ġarḳ bolġalı t.) 73b/13

t. -dılar (nāle vü zārī̄ ḳılışıp t.) 78b/12

t. -dum (iḳāmet ḳılıp t.) 19b/3

t. -ġay (bilinip t.) 63b/9

t. -ġay (basıp t.) 52b/7

t. -ġıl (neẕẕāre ḳılıp t.) 53b/2

t. -ġıl (ṣabr ḳılıp t.) 67b/5-6

t. -ġıl (fütip t.) 96b/11

t. -ġıl (tégip t.) 116a/10

turġuz- *Durdurmak, sıra sıra dizdirmek, dizilmelerini sağlamak*

t. -up 110a/10

turş-rūy (Far.) *Ekşi yüzlü, somurtkan*

t. bol- "eşki suratlı olmak, somurtmak" 34a/5-6

tus- *Engel olmak, mani olmak, engellemek*

t. -updur 122b/4

tut- *1. Tutmak*

t. -ar 51a/9

t. -maḳda 51a/2

t. -mas 16b/1

t. -up 45b/7, 54a/3

2. Herhangi bir durumda bulundurmak, ... durumda tutmak, ... hâlde kalmasını sağlamak

t. ! 7a/4

t. ! 4b/13

t. ! 34b/7

t. -a (tuta'l.) 14b/8

t. -ar 25b/8, 70b/2

t. -ar-sén 7b/1

t. -ġan 14b/1

t. -ġay 7a/9, 15a/11, 100a/5, 100a/6,

t. -ġıl 10a/10, 17a/9, 66b/8, 66b/11, 73a/5, 88b/2, 88b/3, 104a/13, 104b/2, 104b/3, 117b/7

t. -maġıl 12b/7

t. -maḳ 4a/8, 4b/12, 14b/10, 14b/12, 117b/7

t. -maḳnınꞑ 33a/10

t. -sa 26a/3

t. -tunꞑ 17a/9

tuta'l- "herhangi bir durumda bulundurabilmek, bulundurabilmek, … hâlde kalmasını sağlayabilmek" 14b/8

3. Gereğini yapmak, yerine getirmek, emre riayet etmek

t. -ġanlarġa (fermān t.) 6a/8

t. -gu 84a/4

t. -masa 14b/3

t. -sunlar 118b/11

t. -up 6a/9

4. Bir arada tutmak, bir arada bulundurmak, bulundurmak, tutmak

t. ! 29a/10

t. -ar 119b/3

t. -sa 119a/13

5. Bir yerde kalmak, durmak, kendini bir yerde sabit tutmak

t. -ġıl 47b/10

6. Akılda tutmak

t. -adur 51a/7

t. -maġay 44b/3

7. Bir kimseyi bulunduğu yerden/mevkiden indirip tutuklamak, tutmak

t. -tılar 56a/5

8. Zikretmek, bildirmek

t. -tı 56a/10

9. Muhafaza etmek, saklamak

t. ! 59b/4

t. -ġay-sén 92b/6-7

10. Elle dokunmak, elle kontrol etmek

t. -up 65b/6

11. ... hâl içinde tutmak

t. -up 80b/5

12. Denk görmek, eşit görmek, eşit tutmak, denk tutmak

t. -ġay 93a/2

13. İkram etmek, sunmak

t. -ġalı 109a/7

t. -sa 109a/2

t. -tı 109a/7

14. Burun vb. bir uzuvdan akan kanı durdurmak amacıyla elle tampon yapmak, akmasını engellemek amacıyla tutmak

t. -up 112a/5

15. Bir konuyu, bir durumu birine arz etmek (?)

t. -tum 114a/0

16. Zapt etmek, yakalamak, derdest etmek, tutmak

t. -up 118a/1

17. Devlet, ülke yönetmek, idare etmek

t. -a (tuta'l.) 118b/10

t. -uŋ̂g 118b/10

t. -up 118b/11

tuta'l- "ülke yönetebilmek, idare edebilmek" 118b/10

18. İsimlerle birlikte yardımcı fiiller yapar

t. ! (muḳaddem t.) 22b/3

t. ! (maᶜẕūr t.) 26b/10

t. ! (ḳoluŋ̂gnı ḳısḳa t.) 28a/1

t. ! (ārāste t.) 89b/12

t. ! (lāzım t.) 103b/11

t. ! (ᶜazīz t.) 120b/2

t. -a (ümmīd tuta'l.) 98a/11

t. -adur (dost t.) 46a/12, 46b/1, 58b/1

t. -adurġan (dost t.) 51b/9

t. -ar (maᶜẕūr t.) 45a/9

t. -ar (dost t.) 46a/11, 66a/8, 86a/11-12, 126b/10

t. -ar (selāmet t.) 50b/7

t. -ar (şerm t.) 121b/1

t. -arlar (dānā t.) 29b/3-4

t. -arlar (ümmīd t.) 30a/3

t. -arlar (düşmen t.) 58b/1-2

t. -arlar (maᶜşūḳa t.) 72a/4

t. -arlar (dost t.) 120a/5

t. -ar-mén (dost t.) 101b/6

t. -a-sén (şerm t.) 15a/6

t. -ġan (muḳaddem t.) 22b/4

t. -ġan (ḳabūl tutġan b.) 60a/10-11

t. -ġanlarġa (rūze t.) 4b/13-5a/1

t. -ġanlarġa (muḳaddem t.) 115a/10

t. -ġay (minnetini t.) 3a/13

t. -ġay (dānā t.) 25b/12

t. -ġay (ḳoluŋ̂gda t.) 57a/12

t. -ġay (dost t.) 77b/11, 128a/10 (2)

t. -ġay (dost t.) 79a/13

t. -ġay (düşmen t.) 78a/1

t. -ġay (lāzım t.) 93b/10, 127b/6

t. -ġay (ṣoḫbet t.) 95b/12

t. -ġay (çırayını oçuḳ t.) 100a/6

t. -ġay (lāzım t.) 106a/4

t. -ġay (kiçik t.) 125a/4

t. -ġaylar (dost t.) 27b/11

t. -ġay-sén (lāzım t.) 73a/10-11

t. -ġay-sén (açuḳ t.) 123b/9

t. -ġıl (ṣoḫbet t.) 15a/12

t. -ġıl (lāzım t.) 27a/9, 56b/10, 57b/10, 83b/2, 89b/13, 93a/6-7, 104b/3, 107b/8, 116b/7-8

t. -ġıl (kéŋ̂grü t.) 27b/6

t. -ġıl (yaḫşı t.) 27b/9

t. -ġıl (hem-ṣoḫbet t.) 29a/8-9

t. -ġıl (şerm t.) 41a/10-11

t. -ġıl (köz t.) 42b/1

t. -ġıl (sehl t.) 55a/2

t. -ġıl (ārāste t.) 66b/13

t. -ġıl (ᶜazīz t.) 77b/10

t. -ġıl (dost t.) 78a/3, 79a/9

t. -ġıl (rāst t.) 79b/2

t. -ġıl (yādıŋ̂gda t.) 88b/13

t. -ġıl (āşinā t.) 97b/3

t. -ġıl (yurt t.) 117a/13

t. -ġıl (obdan t.) 119a/5

t. -ġuçı (dost tutġuçı b.) 64a/5-6

t. -ġuçı (dost t.) 72a/5, 88a/6, 88a/8

t. -ġuçı (düşmen t.) 88a/7

t. -ġuçıdur (fermān t.) 117b/13

t. -ma (lāzım t.) 8b/1, 96a/6

t. -ma (ülfet t.) 84a/1

t. -ma (köz t.) 84a/8

t. -madı (fermān t.) 118a/6

t. -maġay (düşmen t.) 47b/10-11

t. -maġay (fermān t.) 91b/8

t. -maġay (sehl t.) 93a/1

t. -maġay (şerm t.) 94a/10

t. -maġay (lāzım t.) 94a/11

t. -maġay (dirīġ t.) 95b/9

t. -maġay (ḫālī t.) 127b/13

t. -maġaylar (dirīġ t.) 116b/10

t. -maġay-sén (dirīġ t.) 58a/4-5

t. -maġay-sén (ṭamaᶜ t.) 60a/4

t. -maġıl (şek t.) 7a/1

t. -maġıl (dirīġ t.) 10b/2, 18a/2, 54b/6, 66a/9, 71b/12-13, 71b/13, 74a/13, 83a/8, 116b/10

t. -maġıl (şerm t.) 15a/5

t. -maġıl (ṣoḥbet t.) 15a/11

t. -maġıl (sehl t.) 28a/3, 56b/5-6

t. -maġıl (meşġūl t.) 43b/6

t. -maġıl (dost t.) 58b/9-10, 78a/4

t. -maġıl (ḳarār t.) 89b/1

t. -maġıl (lāzım t.) 119a/11

t. -maġlıḳı (s̱ābit, ber-pā t.) 98a/10,

t. -maġlıḳı (s̱ābit ve ber-pā t.) 98a/13-98b/1

t. -maġlıḳını (s̱ābit, ber-pā t.) 98a/10-11

t. -maḳ (rūze t.) 4a/3, 4a/6, 44b/9

t. -maḳ (ġanīmet t.) 6b/13

t. -maḳ (şerm t.) 15a/5

t. -maḳ (renc meşaḳḳatde t.) 44b/10

t. -maḳ (rūze t.) 89b/13

t. -maḳ (obdan t.) 114b/8

t. -maḳ (yurt t.) 118b/3

t. -maḳ (kiçik t.) 126a/2

t. -maḳ (fāriġ t.) 127b/2-3

t. -maḳda (obdan t.) 119a/10

t. -maḳġa (obdan t.) 46a/3

t. -maḳdur (öy t.) 72b/3

t. -maḳnı (dost t.) 77a/13-77b/1

t. -maḳnı (öy t.) 97b/10

t. -maḳnıŋ (lāzım t.) 5a/7

t. -maḳnıŋ (dost t.) 1a/7, 77a/7, 79b/8

t. -maḳnıŋ (öy t.) 72b/5, 75a/12, 77a/2, 97b/9, 97b/13

t. -maḳnıŋ (kīne t.) 79b/6-7

t. -mas (minnet-dār t.) 66/6

t. -mas (dirīġ t.) 78b/6-7

t. -mas (dost t.) 79a/12-13

t. -masa (dost t.) 58b/9

t. -masa (dānişmendlik közini oçuḳ t.) 117a/8

t. -maslıḳını (öy t.) 75b/4

t. -mas mu-sén (şerm t.) 80a/12

t. -mas-sén (düşmen t.) 25b/8-9

t. -maydur (dost t.) 58b/8-9

t. -sa (ṣāḥib t.) 4a/12

t. -sa (oyġaḳ t.) 50a/1

t. -sa (düşmen t.) 58b/6

t. -sa (dost t.) 101b/7

t. -sa (ᶜazīz t.) 107a/5

t. -sa (sehl t.) 108a/5

t. -saŋ (dost t.) 44b/11, 46b/13, 53a/3-4, 77b/2

t. -saŋ (lāzım t.) 60a/7, 67a/8

t. -saŋ (ᶜazīz t.) 66a/5

t. -saŋ (ḫᵛār t.) 66a/6

t. -sün (fermān y.)

t. -up (ümmīd tutup b.) 30b/9

t. -up (s̱ābit ve muḥkem t.) 32b/3

t. -up (yıraḳ tutup b.) 50a/2

t. -up (ḳaşıda t.) 107b/6-7

t. -up (dost t.) 111a/10

t. -updur (taşḳarı t.) 59a/3 1

t. -up (ḫᵛār t.) 108a/3-4

tutġaḳ *Tutan, tutucu*

t. -ġaḳ (düşmen t.) 64b/5

ṭūṭī (Far.) *İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu*

şā ṭ. "neşeli papağan 21a/13

ṭ. +niŋ 21a/13

ṭūṭīyā (Ar.) *Kadınların gözlerine çektikleri sürme*

ṭ. 24b/11

tuttur- *Tutturmak*

t. -duŋ (fermān t.) 14b/9

t. -maḳ (fermān t.) 119a/4

tuvaḳ *Toynak*

t. +ı 70b/11

t. +ınıŋ 70b/8, 70b/10

t. +ları 69b/3

tuy- *Korku hissetmek, korku duymak, endişe duymak*

t. -ar (endīşe t.) 116b/2

tüccār (Ar.) *Ticaretle uğraşan kimse; tüccar*

t. 97b/1

tüg *Tüy*

t. +i 69b/3, 70b/8, 70b/10

tüküklüg *Sarılmış, sarılı*

t. 60b/8

tüke- *Bitmek, tükenmek, son bulmak*

t. -güsidür 57a/11

t. -mes 27a/13

t. -ydurġan 42b/5

tüken- *Bitmek, tükenmek*

t. -se 30a/7

tünd-ḫūy (Far.+Ar.) *Huysuz, sert kuylu*

t. 16a/13

tüp *1. Dip, alt*

t. +i 69a/13

t. +ide 91b/2 (2), 92a/8,

t. +ige 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9, 92a/11

2. Üzeri, üst

t. +inĝge 111b/3

t. +inĝge bar-" üzerine yürümek" 111b/3

türk *Göçebe, köylü, cahil, kaba saba*

t. 15a/10 (2)

t. +lerdin 28a/12, 28a/13

Türk *Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçenin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu milletten olan kimse; Türk*

T. +din 119b/2

T. +ler 64a/13

tüş *Rüya; düş*

t. 20b/13

t. +inin̂g 20b/8

t. +nin̂g 20b/13

t. kör- "rüya görmek" 20b/7, 51a/6

tüş- *1. İnmek*

t. -er 30a/5

t. -güsidür 31a/8

t. -megil 80a/4

t. -ti 11b/2

2. Yola koyulmak, yola çıkmak

t. -üp 11b/5

3. ... durumuna gelmek, ...hâle düşmek

t. -megey-sén 32b/5

4. Cereyan etmek, gerçekleşmek, (aralarında) geçmek

t. -gen 18b/6

5. Girmek

t. -megey 41b/6

t. -megey-sén 29a/7

t. -megim 37b/7

araġa düşmenlik tüş- "birbirine gücenmek, birbine düşman olmak, araları açılmak, düşmanlık hasıl olmak" 41b/6

6. Çökmek

t. -se 50b/11

7. Bakmak, gözlemek, (bakışları) takılmak, (gözü) takılmak

t. -megey 68b/5

8. Sıkıntılı bir durum içine girmek, kapılmak

t. -ti 73b/12

9. Bulunduğu makamdan, mevkiden inmek, makamını, rütbesini kaybetmek, düşmek

t. -ti 74b/13

t. -üp 109a/6

10. Yolu düşmek; çalışmak, konaklamak, bir yerde bir süre dinlenmek amacıyla yolu düşmek

t. -se 95b/11

t. -ti 75a/5

11. Düşmek

t. -üpdür 82b/10

12. Yer almak, bulunmak, girmek

t. -gey 95b/2

13. Hastalık vb. bir durum meydana gelmek, oluşmak

t. -gen 99a/6

14. Bir şeyi yapma isteği meydana gelmek, bir şeyi yapma isteği gönüle düşmek, gönülde belirmek

t. -üpdür 110a/7

15. Sırası gelmek

t. -se 116a/9

16. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

t. -er (araġa t.) 44a/10

t. -er (iẖtiyācı t.) 58a/6-7
t. -er (ḥācet t.) 78a/9
t. -er (ḥācetiñg t.) 87b/4
t. -gen (öfgze) (obdan t.) 32b/6
t. -gen (ḫācetimiz t.) 86a/6
t. -gen (ḥācetiñg t.) 86b/1
t. -gen (ḥācet t.) 87b/4
t. -genlerni (ḥāceti t.) 15b/5
t. -gey (ḥāceti t.) 26b/8
t. -gey (ḫācetiñg t.) 78a/8
t. -medi (ḥācet t.) 87a/1
t. -megey (ḥācet t.) 87a/8
t. -megey (ḥāceti t.) 128a/9
t. -megey (başımġa kün t.) 56b/3
t. -mek (yıraḳ t.) 32a/5
t. -mek (meydānġa t.) 54b/5
t. -mese (ḥāceti t.) 83b/12
t. -mese (ḫācetimiz t.) 86a/7
t. -mese (ḥācetiñg t.) 87b/6
t. -se (ittifāḳ t.) 46b/7, 120b/8
t. -se (ḥāceti t.) 85b/4
t. -se (ḥācetiñg t.) 86b/4, 86b/9, 85b/10
t. -se (ḳabūl t.) 89a/12
t. -se (közüñg t.) 115b/12
t. -üp (ittifāḳ t.) 42b/4, 115b/3
t. -üpdür (ḫācetiñg t.) 86a/5

tüşür- *1. İndirmek, düşürmek*
t. -ür 42b/9
2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
t. -megen (baş t.) 7a/2

tüvān-ger (Far.) *Zengin, paralı*
t. 5a/7, 5b/8
t. bol- "zengin olmak" 6b/4, 8b/6, 26a/5, 57b/13

tüvān-gerlıḳ (Far.+T.) *Zenginlik, krş.* **tüvān-gerlik**
t. +dur 66b/8

tüvān-gerlik (Far.+T.) *krş.* **tüvān-gerlıḳ**
t. 96b/6

tüz- *Dizmek*
t. -er (ṣaf t.) 115b/8
t. -mek (ṣaf t.) 115b/7

tüzük *Doğru, düzgün*
t. 52b/7

Uu

u (Far.) *Ve*
u. 97b/9

ucūre (Ar.) *Mükafat*
u. 66b/9

uç *Uç*
u. +ı 69b/1

uça *Omuz*
u. +sı 69b/3
u. +sıdaḳı 19a/9

uçra- *Karşılaşmak, rastlamak*
u. -dı 60b/3
u. -maḳ 49a/7

uġra- *Teşebbüs etmek, yeltenmek, davranmak*
u. -dı 33b/8

ᶜuḳūbet (Ar.) *Ceza, azap*
ᶜu. (ᶜaẕāb ᶜu.) 61b/4
ᶜu. +ge 84a/12-13, 84b/6
ᶜu. +ge (ᶜaẕāb ᶜu.) 61b/5
ᶜu. +ige 4b/5
ᶜu. +ler (ᶜaẕāb ᶜu.) 78b/11
ᶜu. +ni 84b/12-13
ᶜu. +niñg 84a/12
ᶜu. ḳıl- "ceza vermek, cezalandırmak" 84b/1, 84b/6, 84b/11-12, 84b/12, 85a/1, 85a/2

ulaştur- *Ulaştırmak, eriştirmek*
u. -urda 124a/1

ᶜulūfe-ḫōr (Ar.+Far.) *Ulufe alan, aylık alan, ulufeci*
ᶜu. +lar 59a/9

ᶜulemā (Ar.) *Bilginler, âlimler*
ᶜu. 23b/7
ᶜu. +lar 19b/2, 67b/13, 110b/7, 110b/13
ᶜu. +lardın 25a/6
ᶜu. +larnıñg 20a/8, 126a/8

uluġ *1. Büyük, yaş olarak büyük, yüce, ulu, saygın, sayğıdeğer ve ulu (kişi)*

u. 5a/1, 7b/1, 11a/7, 18b/11, 20a/3, 20a/4, 21b/3, 23a/11, 26a/13, 26b/3, 26b/4, 27b/2, 41b/4, 42b/7, 61a/8, 61a/10, 67b/11, 68b/2, 72a/11, 75b/12, 76b/4, 76b/5, 76b/7, 77b/3, 80a/1, 80a/9, 81b/1, 83b/1, 83b/3, 85b/3, 90a/10, 94a/3, 93b/12, 94a/4, 97b/4, 97b/10, 101b/6, 101b/8, 105b/13, 113a/3, 113a/9, 120a/13, 120b/4, 120b/6

u. +dur 40a/2, 66b/11, 120b/1

u. +ı 26a/3, 27b/5, 105b/4, 110a/13

u. +ınıŋ̂ 23a/12

u. +lar 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 106a/6

u. +lardın 37b/4, 106b/7-8

u. +larġa 74b/11, 87b/6

u. +larıdın 68a/6, 106b/5-6

u. +larını 76a/12

u. +larnı 27a/12, 76b/2

u. +larnıŋ̂ 33b/12, 51b/3, 74b/12

u. ve ḳavī bol- "büyük ve güçlü olmak" 83b/1

u. bol- "itibarlı olmak, saygın olmak, yüce olmak, büyük olmak" 92b/3, 106b/13 (2), 107a/6-7, 120b/1

2. Anne, baba, ebeveyn, büyükler

u. +lar 75a/8

u. +larnıŋ̂ 74b/10

3. Önemli, mühim, büyük

u. 108a/1

uluġla- *Saygı göstermek, hürmet etmek*

u. -ġıl 39b/8

uluġluḳ *1. Büyüklük, yücelik*

u. 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13

u. +ġa 40a/8

u. +ı 115a/13

2. Makam, mevki olarak yüksek bir konumda olma durumu

u. 111a/1

uluġraḳ *Daha ulu, daha yüce, daha büyük*

u. 13b/7

u. +dur 59b/10

u. +ı 87b/11, 97a/13

ulü'l-emr (Ar.) *Padişah, hükümdar, devlet başkanı, toplumun üst yöneticileri, toplumsal sorumluluk ve otorite sahibi (kimseler)*

u. 7b/3

u. +niŋ̂ 7b/4

ᶜulvī (Ar.) *Yüce, yücelik*

ᶜu. +din 123b/8

ᶜu. +dür 123a/10-11

ᶜu. +ġa 123b/5

ᶜu. +niŋ̂ 123a/11

ᶜunṣur (Ar.) *Birleşik bir cisim meydana getiren basit cisimlerden her biri, eleman, öğe; unsur*

ᶜu. +dur 123a/1

ᶜu. -ı latīf "güzel, latif, hoş unsur" 122b/7

unut- *Unutmak*

u. -ġıl 32a/11

u. -ḳanlıḳdın 15a/5

ur- *1. Vurmak*

u. -up 20b/12

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

u. -dı (ṣāᶜiḳa u.) 103b/7

u. -ma (lāf u.) 83a/8

uruġ *Tohum*

u. 10a/13, 10b/1

2. Soy, nesil, akraba

u. +ı 47b/7

u. toġḳan "akraba, hısım" 13a/6

u. toḳġan "akraba, hısım" 26a/12, 75b/1, 75b/2

uru *Er, erkek, koca*

u. +mnı 76b/12

urun- *Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak*

u. -up 100a/9

urunup yat- "dövünüp, sağa sola vurup yatmak" 100a/9

uruş *Savaş*

u. 42b/5

u. +nı 42b/6

ceng ve u. ḳıl- "savaşmak" 42b/2

uruş- *Tartışmak*

u. -maḳ 42b/2, 42b/3

uṣūl (Ar.) *Bir ilmin asıl mevzuundan önce öğrenilmesi lazım olan esaslar*

u. 20a/7, 89a/2

u. -i dīn "dini bilgiler, itikat ve iman bilgileri, fıkıh" 88a/2-3

uşbu *krş.* **şubu**

u. 3b/10, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 16a/7, 23b/13, 25b/6, 28a/2, 28b/13, 35a/7, 35b/8, 36b/2, 39a/6, 39a/9, 48a/10, 50a/11, 58a/7, 59a/2, 73a/2, 77a/6, 81b/7, 94a/6, 108a/5, 108b/1, 109a/6, 113a/13, 114b/3, 116b/2, 122a/3, 122a/5, 122b/5, 122b/8, 123a/3, 124b/2, 126b/3

u. +dur 5a/1, 20a/9, 54b/1, 65a/2, 80a/13, 118b/1, 120b/6, 125b/13

u. tarīḳa "işte bu şekilde" 112b/2

uşol *İşte bu, o*

u. 8a/8, 11a/11, 11b/1, 11b/6, 12a/3, 19a/7, 19a/8, 26b/3, 29a/7, 30b/11, 31a/8, 32b/3, 32b/4, 41b/5, 46b/1, 46b/4, 70a/6, 97a/10, 112a/9, 112b/1, 112b/8-9, 128b/10

uşşaḳ *1. Ufak, küçük*

u. ḳol "parmak" 63a/9-10, 63b/1-2, 63b/7

u. élig "parmak" 64a/2

2. Basit, hafif

u. 105a/12

3. Makam, mevki olarak aşağı, aşağıda olanlar, alt kademede olanlar

u. +lar 117a/9-10

ᶜ**uşşāḳ** (Ar.) *Musikide uşşak dörtlüsüne buselik beşlisi ilavesiyle meydana gelen la perdesi ve bu perdede karar kılan basit makam; uşşak makamı*

ᶜu. 105b/2

utru *Karşı*

u. kél- I "… (nın) karşısına doğru gelmek, … (nın) karşısına gelmek" 5b/9, 16a/8, 29b/7,

u. kél- II "karşıdan gelmek, karşı taraftan gelmek"116b/3

uy *Öküz, sığır*

u. 121a/4

y. +larnıŋ̂ 121a/2-3

bir cüft u. "bir çift öküz" 121a/3-4

uyatlıḳ *Utangaç*

u. bol- "utangaç olmak" 27a/11

uyḳı *Uyku, krş.* **uyḳu**

u. 49a/11

uyḳu *krş.* **uyḳı**

u. 49b/13, 51a/12, 54b/8, 54b/9, 54b/10

u. +da 36b/4, 36b/6

u. +dadur 51a/13

u. +da-sén 49b/12

u. +dın 51b/1

u. +ġa 49b/12, 51a/11, 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1

u. 127a/11

u. +m 127a/11

u. +nı 49b/1

u. +nıŋ̂ 51b/12

u. +sı 52a/3, 127a/8

u. +sıdın (ġaflet u.) 24b/2, 119a/1

u. +ġa bar- "uyumak, uykuya dalmak" 51a/11 (2), 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1

u. +sı kél- "uyuma isteği duymak, uykusu gelmek" 127a/8

uyḳula- *1. Uyumak, krş.* **uyuḳla-**

u. -ġan 49b/2, 49b/3

u. -ġannıŋ̂ 51b/10

u. -ġuçı 88a/8

u. -maġan 49b/13

u. -maḳ 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/7, 99a/2

u. -maḳnıŋ̂ 49a/11

u. -masaŋ̂ 36b/6

u. -p 49a/13

u. -rlar 50a/11

u. -saŋ̂ 51b/8

u. -ydur 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1

2. (Mezarda) yatmak, ölü durumda uyumak, ebedî uykuda olmak

u. -maḳ 54b/6

uyuḳla- *krş.* **uyḳula-**

u. -ġalı 50a/1

u. -ġanġa 49b/9

u. -ġıl 50a/4

u. -sa 49b/8, 51a/6

u. -ġalı ḳoy- "uyumaya izin vermek, uyumasına izin vermek" 50a/1

uyḳuluġ *Uyur vaziyette, uyku hâlinde; uykulu*

u. 100a/7

uzaḳ *1. Uzun*

u. 42b/6, 89a/4

u. +dur 75a/1

u. +ġa 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8

u. +ġa tart- I "(söz) uzamak, tafsilatlı konuşup sözü uzatmak" 71b/3, 87a/9, 99b/8

u. +ġa tart- II "(süre olarak) uzamak" 101a/8

u. bol- "söz uzun olmak, uzamak" 113b/7

2. Uzun müddet

u. 128b/3

u. tur- "uzun müddet var olmak, uzun süre ayakta kalmak" 119a/7

uzat- *Başı, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek; uzatmak*

u. -ıp 12a/2-3

ᶜuzlet (Ar.) *Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşama, inziva*

ᶜu. 128a/2

uzun *Uzun*

u. 55a/4, 63b/3, 63b/6, 64a/4, 64a/8, 64a/9, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 70b/8, 90b/12

tili u. bol- "sözüne itibar edilir olmak sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 28a/1

u. bol- "uzun olmak" 69b/13, 70b/11,

tiliŋ u. bol- sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 114b/6

uzunluḳ *Uzun boylu olma durumu; uzunluk*

u. +da 63a/2

uzunraḳ *Daha uzun*

u. 21a/1

ᶜużv (Ar.) *Bir vücûdu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ; uzuv*

ᶜu. 99a/7

ᶜu. +ge 99a/8

Üü

ü (Far.) *Ve*

ü. 71b/9, 99b/6, 103b/13

üç *Üç*

ü. 5a/3, 35a/1, 35a/2, 35a/4 (2), 35a/7, 35a/9, 35a/12, 35a/12, 35a/13, 35b/8, 36a/6, 48b/8, 48b/10, 50b/4, 50b/5, 52a/13, 60a/11, 62a/13, 86b/5, 87a/10, 94b/2, 94b/4, 94b/5, 94b/7, 94b/9, 95a/1, 95b/12, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 98b/7, 110b/2, 110b/5, 111b/6, 111b/13, 119b/8, 122a/9, 122a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/1, 122b/2, 122b/3, 124a/12, 124b/2, 125a/11, 127b/2

ü. +i 4a/1

ü. +iniŋ 4a/2

ü. +ni 12a/3

üçevlen *Üçü birlikte*

ü. 73b/13

üçün *İçin*

ü. 2b/13, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 6a/2, 7a/4, 7a/6 (2), 8a/7, 8a/13, 12b/12, 13a/5, 13a/6, 13b/11, 14b/4, 16a/11, 16a/11, 19a/5, 19a/12, 19b/8, 21b/12, 23a/3, 23b/5, 24b/4, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 29a/12, 30a/4, 30b/9, 31a/11, 31b/10, 33b/9, 35a/3, 35b/8, 38b/7, 39a/8, 41b/1, 42a/6, 43a/4, 43a/8, 43a/10, 50a/13, 50b/2, 50b/3, 51b/10, 52a/6, 52b/4, 53a/3, 54a/1, 54a/4, 54b/6, 56b/8, 57a/5, 57a/7, 57b/2, 60a/11, 60b/6, 61a/3, 63a/1 (2), 66a/10, 67b/7, 68a/4, 69a/3, 71a/7, 71b/9, 72a/9, 72b/3, 72b/4, 76a/9, 77a/12, 79a/12, 81b/2, 81b/3, 82b/10, 91a/3, 91b/3, 91b/6, 92b/11, 93a/11, 93b/10, 94b/9, 94b/12, 95a/1, 95a/12, 96b/6, 97a/9, 98b/9, 101a/10, 101b/13, 104b/10, 107a/3, 107a/10, 107a/11, 107b/13,

109b/3, 113a/7, 114a/4, 116a/11, 117b/4, 119a/7, 119b/9-10, 124b/9

ü. +dür 7a/2 (2), 7a/3 (2), 16a/6,

né üçün ki "Çünkü" 101b/5

üçünçi *Üçüncü*

ü. 3b/6, 14b/11, 19b/11, 44a/9, 45a/2, 49b/6, 62b/2, 65a/3, 67b/12, 86b/6, 98a/11, 99a/1, 99b/2, 107b/9, 122b/1, 124b/1, 125b/3

ü. +ge 35a/11

ü. +si 4a/3

üleş- *Paylaşmak, bölüşmek*

ü. -ip 95a/8-9

ülfet (Ar.) *Yakınlaşma, dostluk kurma*

ü. tut- "dostluk kurmak, yakınlaşmak, samimiyet kurmak" 84a/1

ümmīd (Far.) *Umut, beklenti; ümit*

ü. 13a/1, 79a/3, 82a/3, 107a/4

ü. +ide 94a/4

ü. +im 31b/2

ü. +leri 30a/3

ü. +lerini 55b/5

ü. +ni 13a/1

ü. tut- "ummak, beklemek, ümit etmek" 30a/3

ü. tuta'l- "ümit edebilmek" 98a/11

ü. tutup bol- "Ümit edebilmek, beklenebilmek" 30b/9

ü. +(leri)ni üz- "ümidini kesmek" 55b/5

ümmīdlig (Far.+T.) *Ümitli, umutlu*

ü. ḳıl- "ümitli hâle getirmek, ümitlenmesini sağlamak" 119b/4-5

ümmīd-vār (Far.) *Ümitli*

ü. bol- "ümitli olmak, ümitlenmek" 100b/3-4

ümmīd-vārraḳ (Far.+T.) *Daha ümitli, daha umutlu*

ü. bol- "daha ümitli olmak" 13a/1

ümmet (Ar.) *Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tabi olanların meydana getirdiği topluluk; ümmet*

ü. +ler 13a/8

ün *Ses*

ü. çıḳar- "ses çıkarmak, kişnemek" 70a/11

ün- *Filizlenmek, büyümek, yetişmek*

ü. -üp 10a/6

üst *Üst*

ü. +ide 40b/1, 52b/11, 67b/8

ü. +iġa 82b/10

üstād (Far.) *1. Muallim, öğretmen, hoca*

ü. 16a/10, 16a/11

ü. +ı 74a/8

ü. +ıġa 74a/11

ü. +ım 102a/10

ü. +ını 74a/8

ü. +nıñg 88a/10

2. Herhangi bir ilimde, sanat veya meslek alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse, usta, ehil; üstat

ü. 73b/12

ü. +ġa 87a/8

ü. +ları 104b/6

ü. -ı muġannī "ses sanatçısı, şarkıcı" 38a/3

ü. -ı bī-naẓīr "eşi benzeri olmayan üstat" 105a/10

3. İş yeri sahibi, patron, usta

ü. +ıġa 94b/10

üstādsız (Far.+T.) *Muallimsiz, hocasız*

ü. 11a/6

üstüḫāʸn (Ar.) *Kemik*

ü. 71a/2

ü. +ı 65b/1, 71b/7

ü. +ları 63a/4, 63b/8

üstüḫʸānlıġ (Ar.+T.) *Kemikli*

ü. 63b/7

üstün *Üst taraf, üst*

ü. 27a/11, 69a/12

üstün köter- "yukarı kaldırmak, taşımak" 27a/11

üstünki *Üstteki*

ü. 31a/6, 31a/7

üz- *1. Ayrılmak*

ü. -mesem 49b/11-12

2. Ummaz olmak, beklentiyi kesmek

ü. -erler 55b/5

ümmīd(leri)ni üz- "ümidini kesmek" 55b/5

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

ü. -gey (könĝül ü.) 94a/1

ü. -se (könĝül ü.) 79b/3

üze *Üzerinde, üzerine, krş.* **üzre**

ü. 30a/6, 89b/2

ü. +side 52b/6, 52b/9-10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/8-9

ü. +sidin 128b/7-8

ü. +sige 69b/6

üzgek *Tepen, çifte atan, çifte atıcı*

ü. 71a/4

üzül- *Kopmak, kırılmak*

ü. -ür 82b/11

üzre *krş.,* **üze**

ü. 11a/9, 12a/2, 12a/4, 16b/7, 23b/1, 23b/3, 25a/4, 30a/5, 36a/7, 54b/10, 89b/4, 89b/6, 95b/7, 110a/5, 127b/9, 128b/12

Vv

vācib (Ar.) *Yapılması gerekli olan, şart; vacip*

v. 3b/8, 57b/7, 83a/2-3, 84b/9, 114b/10

v. +dür 7a/11, 14a/6, 23b/11, 25a/3, 40a/4, 55b/1, 99b/5, 104a/6-7, 108b/11

v. ḳıl- "gerekli kılmak, vacip kılmak" 3a/12, 128a/5

v. bol- "vacip olmak, gerekli olmak" 7b/10, 39b/13, 85a/7, 106b/6, 117b/1

vaᶜde (Ar.) *1. Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, mühlet, mehil; vade*

v. +ge 97b/1

2. Söz, vaat, ahit

v. +ge 124b/6

vaḥşī (Ar.) *İnsandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani; vahşi*

v. +ler 78b/2

vaḳf (Ar.) *Tahsis etme, vakfetme*

v. ḳıl- "el koyup vakıflaştırmak, vakfın himmetine geçirmek, kamuya aktarmak" 118a/2

vāḳıᶜa (Ar.) *Olay; vaka*

v. 18a/1, 94b/13

vāḳıf (Ar.) *Bilen, haderdâr, bilici; vakıf*

v. bola'l- "bilebilmek, haderdâr olabilmek, öğrenebilmek, vakıf olabilmek" 56a/8

vāḳiᶜ (Ar.) *Olan, vuku bulan*

v. +ġa 18a/10

v. bol- I "vuku bulmak, meydana gelmek, oluşmak" 32a/5, 36b/10, 43a/1-11, 45a/5, 73a/1, 79a/10, 92b/4, 100a/3

v. bol- II "ihtiyaç olmak, vuku bulmak" 48b/3

vaḳt (Ar.) *1. Zaman, vakit*

v. 4a/3, 13b/8, 13b/9, 33a/3, 33a/7, 39b/8, 44a/13, 44b/1, 44b/12, 55a/7, 55b/12, 95a/9, 102a/11, 113a/13, 116b/7, 120a/4, 121a/5, 121a/5

v. +da 1b/8, 5b/56a/13, 7b/11-12, 9b/12, 10b/6, 13b/10, 16b/12, 22b/1, 22b/2, 22b/11, 33a/4, 33a/8, 34a/5, 36b/9, 39a/12, 41a/11, 43b/5, 44a/1, 44a/6, 48a/1, 48a/9, 48a/10-11, 52b/4, 53a/2, 53a/11, 53a/12, 54b/3, 54b/13, 59a/3, 62b/6, 65a/4-5, 65b/6, 66a/1, 66b/4, 67a/3, 67a/8, 68b/10, 72b/7, 76a/6, 79a/7, 83a/2, 86a/2, 87b/4-5, 92b/10, 95a/5, 100a/10, 102a/2, 108b/10, 117b/3, 119b/4

v. +dın 121a/1, 121a/1-2

v. +dur 44a/13, 48a/5

v. +ġa 102a/13

v. +ġaça 60b/10, , 94b/13

v. +ġaçaġa 94b/9

v. +ge 48a/13

v. +ı 21b/11, 25a/11, 37a/12, 48a/3, 100b/11, 110b/7, 111a/3, 120b/13

v. +ıda 5b/11, 13a/1, 19a/3, 22b/13, 23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8, 52a/12, 58a/2, 59b/2, 59b/5, 60b/2, 67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8, 79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2 (2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3

v. +ıdaki 79a/8

v. +ıġa 36a/1, 94b/2

v. +ımge 12b/2

v. +ını 67a/7, 108b/4

v. +larda 89b/9

v. +lardın 48a/3

v. +larını 120b/13

v. +nı 32b/13 (2), 33a/1, 120b/10

v. -i ḫumār "içki mahmurluğu zamanı" 47b/8

néçe v. "bir müddet, bir süre, bir süredir" 75a/7

v. -ı ḫalvet "tek başına kalınan zaman, yalnız olunan zaman, yalnız başına olunan zaman" 108a/12

2. Öğün

v. +dın 33a/9

3. Devir, dönem

v. +ıda 17a/1, 21b/9

v. +larıda 126b/8

vaḳtāki (Ar.+Far.) *Ne zaman ki, o zaman, o zaman ki, her ne zaman, -dığı zaman, -ınca, +dıktan sonra, bir müddet sonra*

v. 2a/13, 4b/10, 5a/1, 5b/8, 6a/10, 6a/12, 10b/6, 14a/10, 28b/1, 28b/3, 30a/9, 31a/6, 32a/1, 32b/1, 32b/3, 34a/2, 34a/3, 39b/2, 43b/4, 44a/6, 44a/8, 44a/9, 44a/10, 47b/11, 48a/5, 48a/8, 51a/7, 53b/13, 54b/2, 55a/8, 55a/9, 57a/1, 57a/10, 58a/3, 60a/9, 60b/1, 61b/11, 63b/10, 65b/7, 69b/6, 70a/11, 71a/11, 72b/6, 72b/13, 73a/1, 73a/6, 73a/11, 73a/13, 74b/8, 74b/13, 75a/1, 75a/8, 75a/11, 75b/9, 77b/2, 77b/6, 79a/9, 79b/7, 81a/3, 81a/5, 84b/10, 85b/2, 86a/8, 89a/10, 89a/12, 90b/3, 92b/7, 95b/11, 99b/3, 100a/6, 100a/7, 100a/8, 100b/8, 101a/9, 101a/11, 102a/4, 104a/12, 105b/6, 106a/4, 107a/6, 110b/8, 110b/11, 111b/4, 111b/6, 119a/12, 123b/1, 127b/4

vaḳtī (Ar.) *Bir müddet, bir zaman, bir süre, bir vakit*

v. 38b/13, 78a/9

v. +de 127a/5

vasaṭī (Ar.) *Orta, ortalama, ortada olma*

taḥvīl-i v. " bebeklerin doğduğu yıldaki talihleri, kaderleri" 102b/1

Va'llāhu aʿlem (Ar.) *"Allah en iyisini bilir." anlamında kullanılan bir söz*

V. 68b/13

Vāmıḳ (ka) *Vamık ve Azra hikâyesindeki kahramanlardan biri*

V. 46b/10

vaṣf (Ar.) *Özellik, nitelik; vasıf*

v. +larda 63a/3

vāsıṭa (Ar.) *İki şey arasında bağlantıyı sağlayan şey, araç; vasıta*

v. 98a/13

v. +dur 122b/11

v. +durlar 7b/1

v. +nı 7b/1-2,

v. +sı 58a/12

vaṣiyyet (Ar.) *1. Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey; vasiyet*

v. ḳıl- "vasiyet etmek" 78b/13, 82b/6

2. Öğüt, nasihat

v. +imni 85b/11

vaṭan (Ar.) *Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer, yurt; vatan*

v. 32a/11

v. +ıge 75a/8

v. +ın̂g 32a/10

v. +ın̂gdın 32a/5

vaż^{c} (Ar.) *1. Vaziyet, tavır, duruş, hâl*

v. +ını 43b/12

2. Uzuv

v. 99a/7

ve *Bağlama edatı; ve*

v. 1a/2, 1a/3, 1a/11, 1b/4, 1b/5 (2), 1b/7, 1b/9 (3), 1b/12, 1b/13, 2a/1 (2), 2a/2 (2), 2a/3 (3), 2a/4 (2), 2a/8, 2a/10 (2), 2a/11, 2a/12 , 2a/13 (2), 2b/1, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 2b/11, 2b/11, 2b/12, 2b/13 (2), 3a/1, 3a/2 (2), 3a/3, 3a/4 (2), 3a/7, 3a/8, 3a/9 (3), 3a/10 (2), 3a/11, 3a/12, 3a/13 (3), 3b/1, 3b/2 (2), 3b/3 (2), 3b/4, 3b/5 (3), 3b/6, 3b/10, 4a/1, 4a/2, 4a/5, 4a/7, 4a/10, 4b/3, 4b/4 (2), 4b/5, 4b/6, 4b/8 (2), 4b/9, 4b/10, 4b/11 (4), 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/2, 5a/3 (2), 5a/4, 5a/7, 5a/8, 5a/10, 5a/11, 5a/12 (2), 5a/13 (2),

5b/1, 5b/2 (2), 5b/3, 5b/5, 5b/6 (2), 5b/9 (3), 5b/10 (2), 5b/11, 5b/12 (2), 6a/3 (2), 6a/4, 6a/6, 6a/7 (2), 6a/12 (4), 6a/13, 6b/2, 6b/4, 6b/5, 6b/10, 6b/12, 6b/13 (2), 7a/1 (2), 7a/2 (3), 7a/3 (4), 7a/4 (2), 7a/5 (2), 7a/7, 7a/11, 7a/13 (2), 7b/3 (2), 7b/5, 7b/6, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/4, 8a/11, 8b/5, 8b/7, 8b/8 (3), 8b/12, 8b/13 (2), 9a/1, 9a/7, 9a/9 (3), 9a/11, 9b/3, 9b/4 (4), 9b/5 (4), 9b/6 (4), 9b/8, 9b/11, 10a/1, 10a/6, 10a/7 (2), 10a/8 (3), 10a/9, 10a/10, 10a/11, 10a/12 (2), 10a/13, 10b/1, 10b/2, 10b/4 (2), 10b/5, 10b/6, 10b/7 (2), 10b/8, 10b/10, 10b/11, 10b/12 (2), 10b/13 (2), 11a/3 (4), 11a/5, 11a/8, 11a/10, 11a/12 (2), 11a/13, 11b/2 (2), 11b/4, 11b/7, 11b/8 (2), 11b/10, 11b/13, 12a/2, 12a/3 (2), 12a/4, 12a/6 (2), 12a/8 (2), 12b/2, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/6, 12b/8, 12b/9, 12b/10 (3), 12b/11, 12b/12, 12b/13 (2), 13a/1, 13a/2 (2), 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/10, 13a/13 (2), 13b/1, 13b/2 (2), 13b/3 (3), 13b/4, 13b/5 (3), 13b/7 (2), 13b/8, 13b/9 (2), 13b/10, 13b/11, 14a/3, 14a/6 (2), 14a/7 (2), 14a/8, 14a/9 (2), 14a/11 (2), 14a/12 (2), 14a/13 (2), 14b/1, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/9 (2), 14b/10, 14b/11, 14b/12, 15a/3 (2), 15a/4 (2), 15a/5, 15a/7 (2), 15a/8 (2), 15a/9, 15a/10 (2), 15a/11, 15b/3, 15b/4 (2), 15b/5, 15b/6 (2), 15b/8 (2), 15b/10, 15b/10, 15b/12 (2), 15b/13 (2), 16a/4 (2), 16a/6 (3), 16a/7, 16a/9, 16a/10, 16a/13 (3), 16b/1, 16b/2, 16b/3 (2), 16b/6, 16b/8, 16b/9 (2), 16b/10 (2), 16b/11 (2), 16b/13, 17a/3 (2), 17a/6, 17a/10, 17a/11, 17b/1, 17b/4, 17b/5, 17b/8, 17b/8, 17b/9, 17b/11, 17b/13, 18a/1 (2), 18a/3, 18a/5 (2), 18a/7, 18a/8 (2), 18a/10, 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18b/1 (2), 18b/3, 18b/10 (4), 18b/11, 18b/12, 19a/1, 19a/2, 19a/3, 19a/4, 19a/5, 19a/6, 19b/1 (3), 19b/2 (2), 19b/3 (2), 19b/4, 19b/5 (2), 19b/(2), 19b/10, 20a/1 (2), 20a/2 (2), 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/10, 20a/11, 20a/13 (3), 20b/4, 20b/5, 20b/12, 21a/4, 21a/5, 21a/10, 21a/11, 21a/12 (2), 21a/13 (2), 21b/1, 21b/2 (2), 21b/4, 21b/5 (2), 21b/6, 21b/7, 21b/8 (2), 21b/10, 21b/13, 21b/13, 22a/1, 22a/2 (2), 22a/4, 22a/5 (3), 22a/6 (2), 22a/7 (2), 22a/8 (3), 22a/11 (4), 22a/12, 22b/1 (2), 22b/2, 22b/4, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/9 (2), 22b/10, 22b/12, 23a/4 (2), 23a/5, 23a/7, 23a/8 (2), 23a/12 (2), 23a/13, 23b/2, 23b/7 (3), 23b/8, 23b/9, 24a/9, 24a/10, 2a/11, 24b/1, 24b/5 (2), 24b/7, 24b/8, 24b/11, 24b/13, 25a/2, 25a/3, 25a/4, 25a/6, 25a/9 (2), 25a/10, 25a/10, 25a/12 (2), 25a/13, 25b/2, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4 (2), 26a/5, 26a/6 (2), 26a/7, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26b/1 (2), 26b/2, 26b/4, 26b/5 (3), 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/11 (3), 26b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8 (2), 27a/11, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4 (2), 27b/5 (2), 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 28a/4, 28a/6, 28a/9, 28a/9, 28a/10 (2), 28a/12 (2), 28a/13, 28b/3, 28b/4, 28b/6, 29a/4, 29a/6, 29a/6, 29a/7, 29a/9, 29b/2 (2), 29b/4 (2), 29b/9, 29b/12, 30a/1 (4), 30a/8, 30a/10 (5), 30a/11, 30a/12, 30a/13 (2), 30b/1, 30b/4 (2), 30b/6, 30b/11, 30b/13, 31a/1, 31a/2, 31a/4, 31a/5, 31a/7 (4), 31a/8, 31a/10, 31b/5, 31b/8, 32a/3, 32a/3, 32a/9, 32a/13, 32b/3, 32b/10 (2), 32b/13, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 33a/7, 33a/8, 33a/9, 33a/10, 33a/11, 33a/13, 33b/2, 33b/3, 33b/13, 34a/1, 34a/2, 34a/4, 34a/6, 34a/11 (2), 34b/2, 34b/11 (2), 34b/12, 35a/2, 35a/4, 35a/5, 35a/10, 35b/1, 35b/2, 35b/3, 35b/5, 35b/7 (2), 35b/10, 35b/10, 35b/11, 35b/13 (2), 35b/13, 36a/1, 36a/4 (2), 36a/5 (2), 36a/6, 36a/8, 36a/10, 36a/11, 36b/1, 36b/2, 36b/4, 36b/6 (2), 36b/7 (2), 36b/8 , 36b/12, 36b/13, 37a/1 (2), 37a/2, 37a/7, 37a/8, 37a/10, 37a/11, 37b/1, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/5 (2), 37b/6, 37b/9, 37b/10, 37b/13, 38a/1, 38a/2, 38a/3 (2), 38a/4, 38a/7 (2), 38a/12, 38b/3, 39a/3, 39a/7 (2), 39a/8, 39a/9 (1), 39b/4 (2), 39b/7, 39b/8, 39b/10, 39b/12, 40a/6 (2), 40a/7, 40a/8 (2), 40a/11 (2), 40a/12, 40b/1 (2), 40b/2, 40b/3, 40b/4 (2), 40b/5, 40b/6, 40b/10,

41a/1, 41a/4, 41a/7, 41a/8, 41a/9 (2), 41a/10, 41a/11, 41a/13, 41b/1, 41b/2, 41b/5 (3), 41b/6, 41b/8, 41b/9, 41b/10, 42a/6, 42a/8, 42a/9 (2), 42a/10 (2), 42a/11, 42a/12, 42b/1 (3), 42b/2 (2), 42b/3, 42b/4, 42b/5 (2), 42b/7, 42b/8, 42b/10, 42b/11 (2), 42b/12, 42b/13, 43a/2, 43a/9 (2), 43a/11, 43a/12 (2), 43b/6, 43b/10, 43b/11 (2), 44a/12, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/6, 44b/7, 44b/8, 44b/9, 44b/10, 44b/12, 45a/3, 45a/4, 45a/10, 45a/11, 45a/12, 45b/3, 45b/5, 45b/8, 45b/9, 45b/10, 46a/2, 46a/3, 46a/4 (2), 46a/7, 46a/8, 46b/5, 46b/12, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/7, 47a/10 (2), 47b/1, 47b/2 (2), 47b/3, 48a/1 (2), 48a/3, 48a/7 (2), 48a/8, 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48b/8, 48b/9 (3), 48b/10, 48b/12, 49a/3 (2), 49a/4, 49a/6, 49a/8, 49a/9 (2), 49b/3, 49b/4 (2), 49b/9, 50a/1, 50a/2 (2), 50a/4, 50a/5 (2), 50a/6, 50a/6, 50a/8, 50a/9, 50a/10 (2), 50a/12, 50a/13, 50b/2 (2), 50b/4 (2), 50b/5, 50b/8 (2), 50b/9 (3), 50b/10 (2), 51a/1 (2), 51a/2 (4), 51a/3, 51a/6, 51a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 51b/11, 51b/12, 51b/13, 52a/4 (2), 52a/7, 52a/8, 52a/10, 52a/11, 52a/12 (2), 52a/13, 52b/1, 52b/2, 52b/3, 52b/5 (3), 52b/6, 52b/7, 52b/8, 52b/12, 52b/13, 53a/1, 53a/2, 53a/3, 53a/4 (5), 53a/5 (2), 53a/6 (2), 53a/8, 53a/9, 53a/11, 53b/3 (2), 53b/4, 53b/6, 54a/1, 54a/5, 54a/10 (2), 54a/11, 54b/3, 54b/5, 54b/6, 54b/12, 55a/1, 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/7, 55a/13 (2), 55b/1 (2), 55b/2, 55b/4 (2), 55b/5 (2), 55b/10 (2), 55b/13, 56a/1, 56a/2, 56a/5, 56a/8, 56a/11, 56a/12, 56b/2, 56b/4, 56b/5, 56b/6, 56b/6, 56b/10, 56b/13 (3), 57a/2 (3), 57a/3, 57a/7, 57a/8, 57a/9, 57a/11, 57b/6, 57b/7, 57b/9, 57b/10, 57b/11, 57b/12, 57b/13 (2), 58a/2, 58a/5, 58a/9, 58a/11, 58b/3 (2), 58b/4 (2), 58b/5, 58b/11 (2), 58b/12, 58b/13 (2), 59a/3, 59a/5, 59a/5, 59a/7 (2), 59a/9 (3), 59a/10, 59a/11, 59a/13, 59b/1, 59b/2, 59b/3 (3), 59b/4, 59b/5, 59b/7, 59b/8, 59b/12, 60a/2, 60a/4, 60a/5, 60a/6, 60a/7 (2), 60a/10, 60b/9, 60b/13, 61a/6, 61a/12, 61b/1, 61b/2 (2), 61b/3, 61b/6, 61b/10, 61b/11, 61b/12, 61b/13, 61b/13 (2), 62a/2 (2), 62a/4, 62a/11 (2), 62b/1 (2), 62b/2 (2), 62b/4 (3), 62b/5 (2), 62b/6 (2), 62b/7 (2), 62b/8 (2), 62b/9 (2), 62b/10 (3), 62b/11 (2), 62b/13, 63a/2 (3), 63a/4 (2), 63a/3, 63a/4 (3), 63a/5, 63a/6 (3), 63a/7 (2), 63a/8, 63a/9 (4), 63a/10 (3), 63a/11 (2), 63a/12, 63b/2 (3), 63b/6, 63b/7 (4), 63b/8 (2), 63b/9 (4), 63b/10, 63b/11, 64a/1 (5), 64a/2, 64a/4, 64a/5, 64a/6, 64a/7, 64a/8 (3), 64a/9 (3), 64a/10 (2), 64a/11 (4), 64a/12, 64a/13 (2), 64b/1, 64b/2 (2), 64b/4 (4), 64b/5, 64b/6 (2), 64b/9, 64b/13, 65a/1, 65a/2 (2), 65a/4, 65a/6, 65a/7, 65a/10, 65a/13, 65a/13, 65b/1 (2), 65b/2 (3), 65b/3, 65b/4, 65b/5 (2), 65b/7 (3), 65b/8, 65b/9 (4), 65b/10, 65b/11, 65b/12, 65b/13, 66a/1 (2), 66a/4, 66a/6, 66a/7, 66a/8, 66a/10, 66a/13 (2), 66b/2, 66b/3 (2), 66b/4, 66b/6, 66b/7, 66b/10 (2), 66b/13, 67a/1 (2), 67a/3, 67a/5, 67a/7 (3), 67a/8 (3), 67a/9, 67a/13, 67b/1, 67b/2, 67b/3, 67b/4 (2), 67b/7, 67b/8 (2), 67b/9, 67b/12, 68a/1, 68a/3 (2), 68a/6, 68a/7 (2), 68a/8 (3), 68a/10, 68a/12, 68a/13, 68b/1, 68b/3, 68b/6, 68b/7 (2), 68b/8, 68b/13, 69a/2, 69a/4, 69a/7 (2), 69a/8, 69a/13 (2), 69b/1 (2), 69b/3 (6), 69b/4 (4), 69b/5 (3), 69b/6, 69b/9, 69b/9, 69b/9, 69b/10, 69b/10, 69b/11 (5), 69b/12 (2), 69b/13 (4), 70a/1 (3), 70a/3, 70a/4, 70a/8, 70a/9, 70a/10, 70b/3, 70b/5, 70b/6, 70b/7, 70b/10, 70b/10, 70b/11, 70b/12, 71a/1, 71a/4 (4), 71a/5, 71b/2 (3), 71b/6, 71b/8, 71b/8, 71b/13, 72a/4, 72a/5 (4), 72a/6, 72a/7, 72a/8, 72a/12, 72a/13, 72b/1, 72b/2, 72b/5 (2), 72b/7, 72b/9, 72b/10, 72b/11, 73a/3, 73a/4, 73a/9, 73a/10, 73b/2 (2), 73b/3, 73b/5, 73b/10, 74a/2, 74a/3, 74a/4, 74a/5, 74a/6, 74a/7, 74a/12, 74a/13 (2), 74b/3, 74b/6, 74b/8, 74b/9, 74b/11, 74b/12, 75a/4, 75a/6, 75a/7, 75a/12 (2), 75b/7, 75b/7, 75b/8, 76a/2, 76a/2, 76a/3, 76a/9, 76a/10, 76b/2, 76b/7, 76b/12, 77a/3, 77a/4, 77a/6, 77a/11, 77a/12, 79a/7, 77a/13, 77b/4, 77b/9, 77b/10, 77b/11, 77b/13, 78a/1, 78a/4, 78a/5, 78a/6, 78a/9, 78b/1, 78b/3, 78b/5, 78b/9,

78b/9, 78b/10,79a/2, 79a/3, 79a/3, 79a/4 (2), 79a/11, 79a/13, 79b/2, 79b/3, 79b/4, 79b/5, 79b/6, 79b/11 (2), 79b/12, 79b/12, 80a/2, 80a/3, 80a/4, 80a/4, 80a/6, 80a/9, 80b/3, 80b/4, 80b/9, 80b/9, 80b/13, 81a/2, 81a/3, 81a/4, 81a/7 (2), 81a/9, 81a/12 (2), 81b/2, 81b/2, 81b/3, 81b/6, 81b/8, 81b/9, 81b/11, 82a/2, 82a/3, 82a/6 (2), 82b/8, 82b/9, 82b/13, 83a/1, 83a/2, 83a/3, 83a/5, 83a/6, 83a/9 (3), 83a/11, 83b/1, 83b/4 (2), 83b/5 (3), 83b/6, 83b/7 (2), 83b/8 (2), 83b/9 (2), 83b/11, 84a/1, 84a/3, 84a/5, 84a/8, 84a/10, 84a/11, 84a/12, 84a/12, 84a/12, 84b/1, 84b/6, 84b/7, 84b/8, 85a/1, 85a/3, 85a/4, 85a/11, 85b/3, 85b/4, 85b/12, 86a/1, 86a/5, 86a/10, 86a/11, 86a/12, 86a/12, 86a/13, 86b/1, 86b/2, 86b/3, 86b/4, 86b/6, 86b/10, 86b/12, 86b/13, 87a/1, 87a/2, 87a/7, 87a/8, 87a/10, 87a/12 (2), 87a/13 (3), 87b/2 (2), 87b/6, 87b/7, 87b/8, 87b/9, 87b/10 (2), 87b/11, 87b/12 (2), 87b/13 (2), 88a/2, 88a/3, 88a/6 (3), 88a/7 (2), 88a/8 (4), 88a/9 (3), 88a/10 (4), 88a/11 (3), 88a/12 (6), 88a/13, 88b/2 (3), 88b/3 (2), 88b/4 (2), 88b/6 (3), 88b/8 (2), 88b/9 (2), 88b/10 (2), 88b/11 (2), 88b/13 (2), 89a/1, 89a/2 (5), 89a/3, 89a/4 (2), 89a/7 (2), 89a/8, 89b/1, 89b/2 (2), 89b/4 (2), 89b/9 (2), 89b/10 (2), 89b/11, 89b/12, 89b/13, 90a/1, 90a/2, 90a/3 (3), 90a/4, 90a/4, 90a/7, 90a/8, 90a/10 (2), 90a/11 (2), 90a/12, 90b/2, 90b/3, 90b/4, 90b/8, 90b/12, 90b/13, 91a/2 (2), 91a/6, 91a/9, 91a/12, 91b/8, 91b/10 (2), 92a/11, 92a/12, 92b/1, 92b/3 (3), 92b/4, 92b/5, 92b/6, 92b/7, 92b/8, 92b/8, 92b/9 (3), 92b/13 (2), 93a/1, 93a/2, 93a/3 (3), 93a/4 (2), 93a/5, 93a/6, 93a/7, 93a/8, 93a/12, 93a/13, 93b/2 (2), 93b/3 (2), 93b/5, 93b/7, 93b/8, 93b/10 (3), 93b/11, 93b/12, 94a/2, 94a/4, 94a/6, 94a/9, 94a/10, 94a/11, 94a/12, 94a/13 (2), 94b/13, 95a/7, 95a/8, 95a/9, 95a/13 (2), 95b/1 (2), 95b/3 (2), 95b/6, 95b/7, 95b/8 (2), 95b/9 (3), 95b/10, 95b/11, 95b/12 (3), 95b/13 (3), 96a/1, 96a/2 (2), 96a/4, 96a/5 (2), 96a/6 (2), 96a/8, 96a/9 (2), 96a/10, 96b/1, 96b/8 (2), 96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 96b/13 (3), 97a/2 (3), 97a/13 (3), 97b/1 (3), 97b/2, 97b/3, 97b/5 (4), 97b/6, 97b/8 (2), 97b/9 (2), 97b/10, 97b/13 (2), 98a/2, 98a/5, 98a/9, 98a/12, 98b/1, 98b/3, 98b/4, 98b/5 (2), 98b/6, 98b/7, 98b/8 (4), 98b/10, 98b/12 (2), 99a/1, 99a/2, 99a/3 (3), 99a/4 (2), 99a/8, 99a/12, 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/6, 99b/7, 99b/8, 99b/9, 99b/10 (2), 99b/11 (2), 99b/12, 99b/13, 100a/1, 100a/2 (3), 100a/3, 100a/4 (2), 100a/5 (2), 100a/6, 100a/8, 100a/9, 100a/10 (3), 100a/11 (2), 100a/12 (3), 100b/3, 100b/5, 100b/6, 101a/1, 101a/3 (2), 101a/4 (2), 101a/5 (2), 101a/5, 101a/8 (2), 101a/9 (2), 101a/12 (2), 101a/13, 101b/1, 101b/2, 101b/3, 101b/5, 101b/11, 102a/1, 102a/3, 102a/5 (3), 102a/6, 102a/7 (3), 102a/8, 102a/13, 102b/1, 102b/2, 102b/5, 102b/6, 102b/8, 102b/9, 102b/10, 103a/5, 103a/7, 103a/13, 103b/1, 103b/4, 103b/7, 103b/9, 103b/11, 103b/13 (3), 104a/1, 104a/2, 104a/3 (2), 104a/4, 104a/5 (2), 104a/6, 104a/7, 104a/8 (3), 104a/10, 104a/11, 104a/13, 104b/1, 104b/2, 104b/3 (3), 104b/4, 104b/4, 104b/6, 104b/7 (2), 104b/8, 104b/9, 104b/10, 104b/11, 104b/13, 105a/1, 105a/1, 105a/5 (2), 105a/6, 105a/7, 105a/8 (2), 105a/9, 105a/10, 105a/11, 105a/12, 105a/13, 105b/1, 105b/1, 105b/2, 105b/3, 105b/4, 105b/5, 105b/6, 105b/7, 105b/9 (2), 105b/10, 105b/11, 105b/12 (2), 105b/13, 106a/2, 106a/3 (2), 106a/4, 106a/5 (2), 106a/6, 106a/6, 106a/7, 106a/12, 106a/13, 106b/2 (2), 106b/3, 106b/5, 106b/13, 107a/5, 107b/1, 107b/4, 107b/12 (2), 108a/8, 108a/11 (2), 108a/12 (2), 108a/13 (3), 108b/1 (2), 108b/2, 108b/3, 108b/4 (2), 108b/5 (4), 108b/7 (3), 108b/8 (2), 108b/9, 108b/11, 108b/13, 109a/4, 109a/8, 109b/2 (2), 109b/4, 109b/7, 109b/9 (2), 109b/10, 109b/12, 110a/1, 110a/2, 110a/3 (2), 110a/8, 110a/11, 110b/3, 110b/5, 110b/12, 111a/3, 111a/5 (2), 111a/7, 111a/8 (2), 111b/4, 111b/7, 111b/9 (2), 111b/10, 111b/12 (2), 111b/13 (2), 112a/2, 112a/3 (2), 112a/5, 112b/1 (3),

112b/2, 112b/4 (2), 112b/5, 112b/7, 12b/11, 112b/12 (2), 113a/1, 113a/2 (2), 113a/12, 113b/6, 113b/7, 113b/9, 113b/10, 113b/12 (2), 113b/13, 114a/3, 114a/4, 114a/10, 114b/3, 114b/6, 114b/7, 114b/11 (2), 114b/13, 115a/2, 115a/6, 115a/7, 115a/9, 115a/10, 115a/13, 115b/1 (2), 115b/2, 115b/3, 115b/5, 115b/6, 115b/7 (2), 115b/8 (2), 115b/9 (2), 115b/10 (2), 115b/11, 115b/12, 116a/1, 116a/3, 116a/4, 116a/5 (4), 116a/6, 116a/7, 116a/8, 116a/10, 116a/12, 116a/13, 116b/2, 116b/4, 116b/7, 116b/8 (2), 116b/11, 117a/1 (3), 117a/3 (2), 117a/7, 117a/8, 117a/9, 117a/10, 117a/11 (2), 117a/12, 117b/4, 117b/5 (2), 117b/7, 117b/10, 117b/11 (2), 118a/1, 118a/13, 118b/1, 118b/3, 118b/5 (2), 118b/11, 119a/1, 119a/4, 119a/5, 119a/6, 119a/9 (2), 119a/10, 119a/11, 119b/5, 120a/1, 120a/4, 120a/7, 120a/8 (2), 120b/2 (3), 120b/3 (2), 120b/4 (2), 120b/6 (2), 120b/7, 120b/8, 120b/10 (2), 120b/13, 121a/2, 121a/3, 121a/5, 121a/6, 121a/8, 121a/9, 121a/10, 121a/11, 121a/12, 121a/13, 121b/1, 121b/2, 121b/3, 121b/4, 121b/5 (2), 121b/6 (3), 121b/7, 121b/8, 121b/10, 121b/11, 121b/12 (2), 121b/13, 122a/1 (2), 122a/2, 122a/4 (2), 122a/5, 122a/7, 122a/9, 122a/11, 122a/12, 122b/1, 122b/4, 122b/5, 122b/7 (5), 122b/8 (3), 122b/10, 122b/12, 122b/13, 123a/1, 123a/2, 123a/3 (3), 123a/4, 123a/5 (3), 123a/6 (3), 123a/7 (3), 123a/8 (3), 123a/10, 123a/12, 123b/1, 123b/3, 123b/5, 123b/8, 123b/10 (2), 123b/11, 123b/12 (3), 123b/13 (2), 124a/2 (5), 124a/3, 124a/4 (2), 124a/5, 124a/6 (3), 124a/7 (4), 124a/8 (2), 124a/9 (2), 124a/10 (2), 124a/11, 124a/13, 124b/4, 124b/5 (2), 124b/6 (3), 124b/7, 124b/8, 124b/9, 124b/10 (2), 124b/11 (2), 124b/12 (2), 124b/13, 125a/1 (2), 125a/2, 125a/3 (3), 125a/4, 125a/5 (2), 125a/6 (2), 125a/9, 125a/11, 125b/1, 125b/2, 125b/9 (2), 126a/1 (3), 126a/2 (2), 126a/5 (3), 126a/8, 126a/9 (2), 126a/10, 126a/11, 126b/2, 126b/3, 126b/4, 126b/12, 127a/6, 127a/13, 127b/2, 127b/3 (2), 127b/6, 127b/7, 127b/8 (2), 127b/12 (2), 128a/2, 128a/3, 128a/4, 128a/6 (2), 128a/7 (2), 128a/8 (5), 128a/9, 128a/10 (2), 128a/12, 128a/13, 128b/1, 128b/2 (2), 128b/4, 128b/5, 128b/7 (3), 128b/8, 128b/9, 128b/10, 128b/11 (2), 128b/12

vebāl (Ar.) *Günah doğuracak ve insanı ahiret azabına sürükleyecek olan ağır sorumluluk, günah; vebal*

v. bol- "vebal olmak" 15a/2, 22b/10, 23a/9, 24a/9, 30a/12

vecd (Ar.) *Kasıt ve zorlama olmadan Allah'tan bir lutuf şeklinde kalbe gelen coşkunluk ve istiğrak hâli, ilahî aşka dalıp kendinden geçme durumu; vecit*

v. +niṉg (ehl-i v.) 104b/7

vech (Ar.) *1. Bir şeyi elde etmek için kullanılan yol, yöntem, metot, usul*

v. 57a/6, 115a/1

v. +de 71b/5

v. +din 87a/10-11

v. -i ḥelāl "helal yol, helal usül" 57a/6

2. Sebep, neden

v. 88b/5, 119b/6

v. +din 77b/1, 107a/8

v. +dindür 101b/6-7

vefā (Ar.) *Sözünde durma, verilen sözü yerine getirme; vefa*

v. ḳıl- "sözünde durmak, verilen sözü yerine getirmek" 124b/6

vefā-dār (Ar.+Far.) *Vefalı*

v. 63a/7

ve ger né (Ar.+Far.) *1. Bununla beraber, ayrıca*

v. 13b/1

2. Aksi hâlde, yoksa

v. 40a/1, 81a/9, 92a/5, 110a/2

vehm (Ar.) *Korku ve zan, şüphe*

v. +idin 119a/13

vekīl (Ar.) *Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse; vekil*

v. +leri 96a/8-9

velī (Far.) *Ancak, fakat, lakin*

v. 57b/11

velīkin (Far.) *Ama, ancak, fakat, lakin*

v. 17a/13, 18a/13, 22b/1, 28a/8, 33b/3, 34b/4, 39a/11, 44b/6, 48b/7-8, 49a/13, 52a/3, 57a/4, 58a/3, 64b/6, 68b/5, 69b/8, 72a/2, 74b/9, 76b/11, 77b/5, 80a/7, 81b/13, 87a/10, 87b/2, 89a/13, 96b/6, 113a/6, 117b/7, 120b/7, 121b/9, 123b/7, 125b/13

velī-niᶜmet (Ar.) *Bir kimsenin nimetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse, padişah, bey, emir vb.*

v. 113a/4

veraᶜ (Ar.) *Allah'tan korkup haramdan, günahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme*

maᶜrifet-i v. "Allah'tan korkup haramdan, günahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme marifeti" 124a/6

verem (Ar.) *Şiş, şişkinlik*

v. +niŋ 65a/11

verziş (Far.) *1. Durum, hâl, vaziyet*

v. +i 45a/12

2. Elde etme, kazanma, öğrenme

v. ḳıl- "elde etmek, kazanmak, öğrenmek" 93a/5

3. Çalışma, çaba, gayret

v. ḳıl- "çalışmak, gayret etmek, çabalamak" 120b/10

Vesāyā (ea) *Metinde Bukrat'a (Hipokrat) ait olduğu ifade edilen bir kitap*

V. 100a/4

ve's-selām (Ar.) *"İşte o kadar, son söz bu." anlamında sözü kısa kesmek için kullanılan ibare*

v. 103a/3, 109a/13

veyā (Ar.) *Yahut; veya*

v. 2b/3 (2), 2b/4, 2b/5 (2), 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8, 4b/6, 15b/3, 20a/3 (2), 20a/5, 20a/7, 32b/13, 36b/8, 36b/9, 40b/3, 42a/1, 43b/8, 48a/7, 48b/8, 48b/11, 49a/5, 58a/11, 62a/9, 62a/10, 65a/11, 66b/9 (2), 70b/13, 71a/2 (2), 71a/10, 74a/8, 75a/1, 77b/6 (2), 77b/7, 80b/10, 85b/11, 86b/8, 86b/10, 89a/11, 89a/12, 99a/6, 101a/2, 101a/3, 102b/11, 103b/1, 103b/1, 105b/9, 116a/4 (2), 120a/7, 120b/9

vezīr (Ar.) *Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan, paşa unvanını taşıyan kimse; vezir*

v. 45b/12, 54a/2, 54a/4, 111a/11, 114a/10, 114b/1, 114b/10

v. +ġa 11b/11, 38b/2, 114b/4

v. +i 45b/9, 54a/1, 54a/2, 115a/13, 117a/2

v. +iġa 17a/4

v. +im 17a/3

v. +ni 114a/8

v. +niŋ 117a/1, 117b/1, 117b/2

v. ḳıl- "vezir olarak atamak, vezir yapmak, vezir olarak görevlendirmek" 114a/8

vezīrlıḳ (Ar.+T.) *Vezir olan kimsenin rütbesi ve görevi, vezir olma durumu; vezirlik*

v. 114b/5, 115a/12

v. +dın 115b/3

v. +ġa 113b/9, 113b/11

v. +nı 114b/4

v. +nıŋ 114a/9, 115b/2

vezn (Ar.) *1. Alışılagelen hâl, ölçü*

v. +ide 33a/5

2. Manzum yazılarda hecelerin belli şekil ve sayıda sıralanışından meydana gelen ölçü; vezin

v. 103a/7, 104b/10

v. +de 103b/8

vilāyet (Ar.) *Şehir; vilayet*

v. +ige 107a/9

v. +ini 110a/1

v. +lerni 10a/2

vīrān (Far.) *Yıkık, yıkılmış, harap; viran*

v. 67b/9

v. +ı (çeşme-i v.) 119a/9

v. ḳıl- "yıkmak, harap etmek, viran hâle getirmek" 110a/8

v. bol- "yıkılmak, harap olmak, viran hâle gelmek" 119a/5

vīrāne (Far.) *Yıkılmış, harap olmuş yer; virane*

v. 114b/2

v. +lerni 114a/6

v. +ni 114a/11

v. bol- "yıkılmak, harap olmak" 45a/2

vīrānelik (Ar.+T.) *Virane olmuş, harap olmuş yer*

v. 114a/13, 114b/1

v. +ni 114a/12

vīrānlıḳ (Ar.+T.) *Virane hâlde olma durumu, virane hâline gelme durumu*

v. 119a/8

visāl (Ar.) *Sevdiğine kavuşma, vuslat*

v. 43b/8, 43b/12

v. +de-sén 43b/11

v. +din 43b/13

v. ol- "kavuşmak" 43b/3

v. bol- "kavuşmak" 43b/13

vᶜuẓūh-nāme (?) *Mektup, belge*

v. 112b/4

vü (Far.) *Ve*

v. 78b/12, 90b/10, 99b/6, 109b/9

vücūd (Ar.) *Beden; vücut*

v. +ġa 84b/3

v. +ıġa 7a/10

v. +ın 82b/1

v. +ını 3b/12

v. +umnı 103b/7

v. +uñg 4b/10, 7b/13

v. -ı miḥnet "mihnetle vücuda gelme, zorla vücuda gelmiş olma" 74b/7

v. +ġa kél- "meydana gelmek, ortaya çıkmak" 84b/3

Yy

yā I (Ar.) *Ey*

y. 17b/9, 41b/13, 85a/9

yā II (Far.) *Veya, ya da*

y. 2b/2, 24a/12, 35a/10, 41b/7, 49b/8, 53b/2, 59b/2, 61a/10, 64a/6, 73a/1, 77a/10, 87b/3, 87b/8, 99a/7, 102b/13

yā…veyā (Far.+Ar.) *Karşılaştırma edatı; ya…ya da/veya*

y. 11b/3, 75b/10, 98a/13, 98b/1

yā…yā (Far.) *Karşılaştırma edatı; ya…ya*

y. 82a/10, 90b/7, 98a/8, 99a/7-8, 114b/12

yā…yā…veyā (Far.+Ar.) *Karşılaştırma edatı; ya…ya/veya*

y. 87a/11-12

yād (Far.) *1. Anma, hatırlama; yad*

y. +ıda 29a/5

y. +ın 32a/11

y. ḳıl- "hatırlamak, anmak" 2a/11, 5a/6, 25a/1, 39a/13, 50a/11, 125a/8, 125b/13

y. al- "ezberlemek, hatırda tutmak, hatırda bulundurmak" 9b/4, 88a/9, 89a/5, 104b/1, 105a/8, 105a/9, 123a/7

y. bér- "ifade etmek, açıklamak, bilgi vermek, zikretmek" 99a/11

2. Hatır

y. +ıda 51a/7

y. +ıġa 51a/10, 98b/8, 112a/4

y. +ımda 25a/1

y. +ıġa kéltür'al- "hatırına getirebilmek, hatırlayabilmek" 51a/10

y. +ıġa kéltür- "hatırına getirmek, hatırlamak" 98b/8

y. +ıġa kél- "hatırlamak, hatırına gelmek" 112a/4

y. +ı(ñg)da tut- "hatırında tutmak" 88b/13

9. Yemin, ant

sevgend y. ḳıl- "yemin etmek, ant vermek" 11b/3-4, 112b/2

yağ *1. Itırlı bitkilerden çıkarılan, bazıları ilaç olarak kullanılan sıvı hâlindeki kokulu, uçucu madde; yağ*

y. +ı 15b/2, 15b/4 (2), 100b/11

2. Hayvansal, bitkisel ve petrol esaslı çok çeşitli tipleri mevcut olan genel olarak yanıcı, su ile karışmayan, eterde çözünen ve akışkan olan madde, yağ

y. 59a/1 (2), 59a/2

yaġ- *Yağmur, kar, dolu gökten düşmek; yağmak*

y. -ıp 97a/7

yaġlıḳ *Mendil, bez parçası*

y. +ġa 60b/8

yaḫşı *1. İyi, iyice, iyi bir şekilde, güzel, hoş*

y. 3b/4, 8a/10, 10a/7, 10a/9, 12a/6, 12b/5, 12b/6, 12b/10, 15a/12 (2), 15b/3, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/12, 20a/12 (2), 23b/13, 24b/13, 27a/9, 29b/2, 37b/5, 38a/2 (2), 39b/6, 46a/4, 48b/5, 55a/11, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 58b/4, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 66a/2, 66b/9, 68a/3, 73a/8 (2), 74a/6, 78a/6, 80a/3 (2), 85b/13, 89a/12, 89b/1, 90a/5, 99b/8, 104a/9, 106a/5, 106a/6, 106b/12, 109a/4, 109b/9, 111a/8, 113b/13, 114b/11, 115a/11, 115b/7, 116a/9, 116b/1, 116b/8, 116b/13, 119b/12, 120b/13, 121b/8, 128b/1,

y. +lar 78b/3

y. +nıŋ̂g 15a/13

y. +sı 15a/13

y. ḫūyluḳ "iyi huylu" 27a/9, 88a/7-8

y. tut- "hoş tutmak, hoş etmek" 27b/9

y. bol- "iyileşmek, iyi olmak" 27b/12-13, 100b/4

y. iş ḳıl- "iyi bir iş yapmak, iyi bir eylemde bulunmak" 59b/12

y. te°emmül ḳıl- "iyice, etraflıca düşünmek" 29b/2, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 78a/6

y. sözlüg bol- "tatlı dilli olmak, hoş sohbet olmak" 100a/6-7

y. yolġa başla- "iyi yola sevketmek, iyi şeyler yapmaya sevketmek, iyi şeyler öğrenmesi ve yapması için kılavuzluk etmek" 106b/3

yaḫşılıḳ *İyilik*

y. 7b/5, 10b/5, 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12b/5, 15a/8, 32a/7, 68a/12, 78a/9, 85b/6, 102a/13, 126a/10-11

y. +dın 12b/5

y. +ġa 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7

y. +(ġ)ı 4a/10

y. +(ġ)ınŋ̂dın 4a/10

y. +ınŋ̂ 22a/7

y. +ını 8a/4

y. +nı 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8

y. +nıŋ̂ 14b/10

y. ḳıl- "iyilikte bulunmak, iyilik etmek" 8a/6, 10b/1, 10b/4-5, 10b/6 (2), 12a/12, 15b/4, 38a/11, 68a/9-10, 68a/10, 78b/5, 83a/8, 106b/3-4, 106b/12, 114b/6, 117b/1-2

obdanlık ve y. ḳıl- "iyilik etmek" 15b/4

y. kör- "bir kimseden iyilik görmek" 66a/8, 77b/6

y. körset- "iyilikte bulunmak, iyilik göstermek" 115b/6

yaḫşıraḳ *Daha iyi*

y. 21a/7

yaḳ- *Tesir etmek, iz bırakmak, etkilemek*

y. -ıp 16a/5

yaḳın *1. Aralarında sıkı ilgi bulunan; yakın*

y. 31b/2

2. Arada az mesafe bulunan, uzak karşıtı; yakın

y. 60b/5

yaḳın bol- "yakın olmak" 95b/10

yala- *Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek, yalamak*

y. -r 16b/1

y. -sa 100a/11

tili birle yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

yalaŋ̂g *Çıplak*

y. 5b/9

yalanġaç *İhrama girme*

y. 8b/9,

y. bol- "ihrama girmek" 7a/2

yalaġaḳ *Yalayan, yalayıcı*

y. 65b/1

yalba *Eğri*

y. 64a/1, 64a/2

yalġan *1. Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, yalan*

y. 15a/4, 18a/13, 18b/2, 18b/4, 19b/7, 24a/5, 41b/8, 61b/9, 90a/3, 90b/6, 94a/5, 94a/6, 94a/9, 107b/8, 124b/10, 125b/6,

y. +dur 103a/9

y. +ġa 18b/3, 18b/4

y. +nı 18b/5, 104a/9

2. Gerçeğe uygun olmayarak, boş yere

y. 121b/12

y. sevgend iç- "gerçeğe uygun olmadığını bile bile yemin etmek, yalan yere yemin etmek" 121b/12

yalġançı *Yalancı*

y. 64b/5, 85b/6

y. +lar 83b/6

y. bol- "yalancı olmak" 24a/6, 26b/5

yalġançılıḳ *Yalancılık*

y. 18b/1

yalġuz *Sadece, yalnız*

y. 101b/2

yalpaḳ *Yassı, düz*

y. 69a/12

yaman *Kötü, fena, zararlı*

y. 9b/11, 13b/8, 14a/1, 14a/2, 14a/4, 15a/6, 15b/6, 16b/6, 16b/7 (2), 18a/12, 20a/12, 22a/6, 22a/10, 26b/9, 27b/10, 34b/4, 34b/7, 39b/6, 40a/11, 41a/6, 42a/11, 42b/6, 55a/12, 59b/7, 65a/6 (2), 65a/7, 66b/10, 67b/11, 69a/4, 69a/11, 72a/12, 74a/6, 78b/1, 81b/11, 89a/13, 90a/1, 94a/6, 99b/9, 100a/9, 100a/10, 100a/10, 100a/11, 100b/1, 106b/11, 106b/12, 115a/3, 120b/3, 125a/2

y. +dur 41a/9, 51b/8, 70a/8, 70a/13, 70b/6, 70b7, 70b/11, 70b/12, 70b/13, 71a/1 (2), 71a/5, 97a/5, 100a/12, 107a/10

y. +ġa 12b/10

y. +ı 15a/13

y. +lar 34b/6, 61b/13, 78b/3

y. +lardın 78b/2, 125a/5

y. +larġa 78a/7, 78a/9

y. +larnı 78a/6

y. +nı 66a/2

y. +nıŋ̂ 15a/13, 41b/8-9, 69a/11,

açığı y. bol- "öfkeli olmak, hiddetli olmak" 16a/13

y. bol- "kötü, fena olmak" 16b/7, 59b/10-11, 59b/11, 72a/13

ᶜayb ve y. aṭlıġ bol- "kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

y. aṭlıḳ bol- "kötü ün sahibi, kötü ad sahibi olmak" 55b/3-4

tili y. bol- "kötü sözlü olmak, ağzı kötü olmak" 64b/7

y. atlıḳ "adı kötüye çıkmış, kötü ün sahibi" 94a/5

yamanlıḳ *Kötülük, fenalık*

y. 10b/3, 10b/12, 41a/9, 68a/12, 102a/13, 114b/13

y. +dın 56b/11

y. +(ġ)ı 56b/10

y. +(ġ)ıġa 79b/12

y. +ınŋ̂ġa 22a/7

y. +(ġ)ınŋ̂nı 10a/9

y. +ınŋ̂nı 114b/11

y. +nı 16b/3, 106b/4, 125a/5

y. +nınŋ̂ 10b/5, 10b/10, 15a/9, 68a/11

y. ḳıl- "kötülük etmek" 10b/8, 16b/7, 68a/11, 77b/13, 106b/4, 106b/11, 107a/8, 125a/7

y. ḳılġan bol- "kötülük etmiş olmak" 16b/3

yamanraḳ *Daha kötü, daha fena*

y. 13b/8, 26b/10, 47b/1, 71b/4

y. +dur 44a/1, 77a/9

y. +ı 58b/2

y. bol- "daha kötü, fena olmak" 72b/11

yamġur *Yağmur*

y. 97a/7

yan *1. Kenar, kıyı, yan taraf, taraf; yan*

y. +ıda 54a/10

y. +ınŋ̂dın 58a/4

bu y. ḳıl- "bu tarafa döndermek, çevirmek" 21a/7, 21a/9

2. Bedenin bir bölümü, bedenin sağ veya sol tarafı; yan

y. +ını 65b/6

y. +ınınŋ̂ 69b/6, 69b/10, 71b/7

yan- *1. Geri dönmek, gidilen bir yerden geri dönmek, dönmek*

y. -dı 11b/7, 94b/6

y. -ġalı 19a/2

y. -ġıl 36a/1

y. -ıp 18b/8, 38b/9, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7

y. -maġaylar 25a/13

y. -maġunŋdur 86a/2-3

y. -maḳ 105b/9

y. -maḳnı 39b/2

y. -maḳnınŋ 82b/4

y. -maslar 34a/12

y. -ġalı ḳoy- "geri dönmesine izin vermek, (bir kimseyi) misafir olarak ağırlamak isteyip bırakmamak" 19a/2

2. Günün dönmesi, gün dönmek

y. -ıp 51b/6

3. Eski durumuna, eski hâline dönmek

y. -ıp 67b/5

yana *1. Başka, diğer*

y. 2b/7, 17b/12, 20b/12, 21a/4, 25b/5, 31b/9, 34a/8, 44b/3, 45a/6, 47a/5, 50a/6, 52b/12, 53b/3, 56b/9, 56b/10, 59b/1, 60b/6, 66a/5, 67a/5, 78b/5, 79a/2, 84a/1, 85a/11, 90b/3, 98a/12, 98b/13, 106a/5, 111b/11, 112a/8, 113a/7, 114a/8, 115a/9, 118b/11, 125b/4, 126b/1, 127a/4, 128a/11

2. Ayrıca, ve ayrıca, bundan başka, buna ilaveten

y. 4b/9, 16a/7, 24b/8, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26a/12, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 24a/5, 27a/8, 27a/11, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 35a/4, 36b/2, 36b/4, 43a/9, 44b/10, 56b/6, 57a/12, 88a/12, 94b/4, 95a/1, 105b/8, 108a/11, 108a/13, 112b/12

3. Ve

y. 19b/11, 61a/13

4. Sonra

y. 28b/12, 44a/8

5. Tekrar, yeniden, yine

y. 28b/12, 28b/13, 37b/6, 47a/6, 59b/5, 59b/6 (2), 91b/13, 96a/11, 110a/9, 114b/4, 118a/6, 118a/7 (2), 118b/7 (2)

yançuḳ *Cep, kese, çanta*

y. +ıda 60b/8

yandur- I *Geri çevirmek, döndermek*

y. -ay 54a/12

y. -ġıl 54a/12

y. -ma 85b/5

y. -maġıl 15b/5

y. -up 33b/7

yandur- II *Yakmak, tutuşturmak, yanmasına sebep olmak*

y. -ġalı bol- "tutuşabilmek, yanabilmek" 113b/8

yaŋġlıġ *1. Gibi, benzer*

y. 5b/10, 9a/9, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 20b/10, 21b/3, 29b/4, 30a/8, 31a/8, 35a/6, 35b/5, 36a/3, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 47a/1, 47a/2, 52a/1, 61a/7, 63a/11, 63b/12, 64a/5, 64a/9, 80b/8, 109a/13, 112b/11, 114b/3, 116a/6, 121b/2

y. +dur 48a/10

2. Böyle, bu şekilde

y. dur 25b/3

yaŋġı *Yeni*

y. 68b/10 (2), 77b/2

yaŋġıla- *Yenilemek, tazelemek*

y. -maḳ 50a/6

y. -maḳnınŋ 77a/12

yaʿnī (Ar.) *Demek olur ki anlamında bir söz; yani*

y. 1b/2, 3a/10, 3b/10, 6b/12, 7a/12, 7a/13, 8b/2, 8b/10, 9a/4, 9b/6 (2), 9b/8, 10a/9, 13a/11, 13b/10, 14b/12, 14b/13, 15b/6, 21a/5, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 26b/6, 27a/11, 27b/8, 28a/11, 32a/10, 34a/6, 34b/6, 40b/12, 41a/6, 42b/8, 44b/5, 46a/1, 48a/1, 49b/1, 49b/9, 51a/2, 51a/3, 56b/6, 57a/6, 58b/8, 62a/1, 69a/9, 70a/6, 70a/13, 70b/4, 70b/5, 70b/5, 70b/6, 70b/7, 70b/10, 70b/11, 70b/12, 71a/1, 72a/5, 74b/4, 75b/12, 76a/8, 79a/1, 86a/9, 88a/3, 89b/3, 93a/13, 96b/7, 97b/6, 98a/5, 102b/4, 103a/9, 103b/8, 103b/8, 103b/9, 103b/10, 104a/3, 104b/8, 104b/9, 106a/2, 104b/3, 113b/3, 115b/8, 116b/13, 117a/11, 121b/11, 123b/6, 126a/12, 126b/9, 127a/2, 128a/11

yap- *Örtmek, kapamak; bir kişinin ayıbını, kusurunu gizlemek*

y. -adurlar 14a/2
y. -ar 62a/10
y. -ġıl 24b/12
yapıl- *Örtülmek, kapanmak*
y. -ur 30a/11, 77b/2
yār (Far.) *1. Sevgili*
y. +ġa 43b/8
y. +ın̂gġa 86a/3
2. Dost
y. (yār yāver) 75b/4
y. 117a/6
y. bol- "tesir etmek, kan vb. karışmak" 100b/12
yara *Bir at hastalığı*
y. 71b/2
yārā (Far.) *Güç, kuvvet, takat*
y. 2a/10, 118b/1, 119a/2
yara- *1. Faydalı olmak, yararlı olmak, yarar sağlamak; yaramak*
y. -ġan 104a/2
y. -ġay (gze) 20a/1
y. -ġay (ie) 40a/5, 53a/6, 59b/2, 53a/6
y. -mas 104a/2
y. -maslar 9a/11
y. -maydurġanlarnı 66b/7
y. -r 25b/11
y. -r (sfe) 66a/9
y. -ydurġan 63b/13
2. Layık olmak, uygun olmak
y. -ġay 109a/13
y. -maġanlarnı 116a/3
y. -mas 108b/7
y. -masdur 79b/4
y. -ydurġan 78b/5-6
3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
y. -ġay (işġa y.) 53a/6
y. -r (işġa y.) 63a/11-1
y. -r (kārġa y.) 82b/11
yaraġdār (T.+Far.) *Silahlı (kişi), silah sahibi*
y. 80a/7
yararlıġ *Yararlı, faydalı*
y. ḳıl- "yararlı olmak, yarar sağlamak, faydalı olmak, yararlı işler yapmak" 116a/4
yārān (Far.) *Dost, arkadaş*
y. +lardın 16b/8
y. -ı fesendīde "seçkin arkadaş" 17b/9
yaraş- *Uygun düşmek, yakışmak; yaraşmak*
y. -ḳay 57a/6-7
y. -maydur 29b/12, 85a/4
yaraşıġlıḳ *Güzel*
y. 62b/9
yarat- *Yoktan var etmek, yaratmak*
y. -ıptur 1b/13
y. -maḳ 3a/8
yarım *Yarı; yarım*
y. 7a/3, 67a/11, 77b/5, 85a/2
y. +nı 96b/3
yārī (Far.) *Yardım*
y. bér- "yardım etmek" 18a/3, 125a/5
yarlıġ *Ferman, emir buyruk*
y. 118b/1, 120b/4
y. +ını 118a/13
y. +nı 115a/12, 120b/2
yaruḳ *Aydınlık, parlak*
y. bol- "aydınlanmak, (gün) ışımak" 60b/10-11
yarut- *Işık tutmak, aydınlatmak*
y. -sanĝ 13b/11-12
yasa- *1. Süslemek*
y. -maḳġa 48b/12
2. Kural koymak, usul oluşturmak, kural oluşturmak, düzen oluşturmak
y. -pdurlar 104b/6
yasadaḳ *Güzellik, süs, bezek*
y. 13b/7
yasal *Süsleme, bezeme*
y. ḳıl- "savaş öncesi fillere gerekli zırh takımlarını giydirerek onları süslemek" 110a/10
yasavul *1. Zabıta memuru, yasak memuru*
y. 31b/6, 31b/9, 31b/10, 73b/2
y. +ı 31b/6

2. Padişahın işlerini yürütmekle sorumlu olan saray memuru, mabeynci

y. +ġa 73b/4

y. +ımız 73a/13

3. Padişahın mektup ve resmî yazılarını padişah, bey, emir vb. ulaştıran kişi, haberci

y. 112a/1, 112a/9, 112b/3 (2)

y. +ġa 111b/12, 112b/1

y. +nıŋ̂g 112a/11

yaş I *İnsanın yaşı; yaş*

y. +dın 30b/13

y. +ġa 30b/11 (2), 30b/13, 73a/13

y. +ıŋ̂g 30b/3

yaş II *Genç*

y. 28b/5

y. (yaş yigit) 31b/11

y. +dur (yaş yigit) 45a/9

y. +ḳa 28b/7

y. +lar 46a/7

y. bol- "genç olmak" 46a/7, 48a/5

y. kūdek "genç, çocuk" 68a/6

yaşa- *Yaşında olmak*

y. -r (sfe) 29b/6, 46a/2

yüz y. -r "yüz yaşında" 29b/6

yétmiş y. -r bol- "yetmiş yaşında olmak" 46a/2

yaşıl *Yeşil*

y. 19a/7, 101a/2

y. +ġa 70b/1

yaşlıḳ *Gençlik*

y. 52a/12

y. +ıŋ̂gġa 29a/4

yat- *1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek, yatmak*

y. ar 127a/4

y. -ġıl 21a/7, 21a/9

y. -ıp (ögze) 21a/6

y. -ıp 49a/12, 127a/11, 127a/13

y. -sa 100a/9

2. Ölü vaziyette yatmak, ölü sanduka, mezar vb.nde yatmak

y. -ıpdur 25a/4

3. Astronomi için yıldızlar burç evinde olmak, yerinde bulunmak

y. -ıpdur 102a/6

4. Hapis yatmak, zindanda yatmak, hasipte kalmak

y. -ıp 118a/3

5. Zevk sefa sürüp iş yapmamak, boş durmak

y. -ıŋ̂g 118b/12

yatġuz- *Bir şeyi veya bir kimseyi boylu boyunca yatırmak*

y. -ġıl 65b/6

yavaş *Yumuşak huylu, sakin*

y. ve basıġ bol- "yumuşak huylu olmak" 31b/7-8

yavaşlıḳ *Yumuşak huyluluk, yumuşak başlılık*

y. +dın 16a/13

yāver (Far.) *Dost, arkadaş*

y. (yār yāver) 75b/4

yavuḳ *1. Yakın*

y. 5b/9, 11a/11, 64a/11, 106b/5

y. +dur 13b/4, 64b/6, 107b/5

y. yét- "yakın zamanda oluşmak, yakın zamanda olmak" 100b/11

y. bol- "yakın olmak, yakınında olmak, hizmet vb. bir durumdan dolayı yakınında olmak" 8a/11, 106a/10, 106a/11, 106a/12

y. toġḳan "akraba, hısım" 117b/2

2. Arkadaş, eş, dost, nedim

y. +lardın 19a/11

y. +larıŋ̂gdın 90a/1

y. bol- "arkadaş olmak, nedim olmak" 1b/1

3. Padişah vb.ne yakın olan kimse, sevgili

y. 45a/2

4. Akraba, hısım

y. +larınıŋ̂g 117b/3, 117b/4

yavuḳluḳ *Yakınlık*

y. 37a/11, 106a/12

y. ve ᶜizzet-dārlıḳ ḳıl- "yakınlık göstermek ve hürmette bulunmak" 37a/11

y. ḳıl- I "yakınlaşmak, yakınlık göstermek" 15b/1
y. ḳıl- II "cima etmek amacıyla yakınlık kurmak, yaklaşmak" 72b/13
yavuḳraḳ *Daha yakın*
y. +ı 79a/6
yavuş- *Yaklaşmak, yakınlaşmak*
y. -tı 25a/11
yavut- *Yaklaştırmak*
y. -maġıl 72a/3
yayçaḳ *Yay parçası*, *yaycık*
y. 29b/8
y. +nı 29b/7-8
yazlıḳ *Yaz mevsimine mahsus; yazlık*
y. 95b/10
yé- *1. Yemek*
y. -dim 39a/5
y. -geli 114a/2
y. -gen (ögze) 35a/1, 101b/4
y. -gen 49b/6, 99b/3, 124b/13
y. -genin̂g 114a/3
y. -genni 5a/12
y. -gennin̂g 35b/5, 114a/5
y. -geyler 33b/2
y. -geyler (gze) 37b/13
y. -gey-sén 54b/5, 58a/4, 97b/13
y. -gil 37b/4, 114a/2
y. -güçi 3a/3, 3a/10 (2)
y. -güçilerdür 6b/3
y. -güçilerge 3a/12
y. -güçilerni 3a/5
y. -güsidür 33a/9
y. -medin̂giz 37b/5
y. -megey 128b/10
y. -megeyler 38a/5
y. -megey-mén 11b/4
y. -megil 48a/13, 94a/4
y. -mek 26b/11, 33b/10, 38a/6, 53a/6, 108b/13
y. -mekde 32b/8, 58b/11, 58b/12
y. -mekdeki 58b/12
y. -mekninĝ 3a/7, 34a/8
y. -mesdin 37a/13
y. -mese 3a/3
y. -mesenĝ 40a/10
y. -mesler 33a/10
y. -p 33a/12
y. -rler 33a/8
y. -r-siz 113b/2
y. -se 6b/6, 6b/8
y. -senĝ 5a/12, 34b/12, 40a/11, 113b/13
y. -ydurġan 5a/2, 34a/5, 34b/11, 36a/8
y. -ydür-mén 113b/3
yégeli bol- "yiyebilmek" 114a/2
3. Emanet olarak bırakılan bir şeyi kullanmak, harcamak, emanete ihanet etmek
y. -gey 61a/5
3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
y. -dim (ġam y.) 28b/3
y. -geyler (ṭaʿām y.) 33b/1
y. -güçi (ḥased y.) 67b/2-3
y. -megey-sén (pend y.) 27a/10, 69a/2
y. -megey-sén (ṭaʿām y.) 34a/6
y. -megey-sén (firīb y.) 62a/3-4
y. -mek (ṭaʿām y.) 32b/8, 40a/13
y. -mekde (ṭaʿām y.) 33b/1
y. -mekdin (ṭaʿām y.) 49a/9
y. -mekge (ṭaʿām y.) 33b/11
y. -mekninĝ (ṭaʿām y.) 32b/12, 33a/6
y. -mesler (ṭaʿām y.) 37b/9
y. -p (ṭaʿām y.) 33b/4-5
y. -rler (ṭaʿām y.) 33a/7
y. -rler (ḥased y.) 121b/3
yed (Ar.) *El*
y. +imni 82b/9
yegāne (Far.) *Tek, bir, yegane*
y. 2b/1
y. -i rūzgār bol- "zamanın teki, zamanın birincisi, devrin yegane kişisi olmak" 88b/1
yegānelıḳ (Far.+T.) *Teklik, birlik*
y. 2a/13
yek-cihet (Far.+Ar.) *Her yönden, her açıdan, her şeyiyle*
y. 77b/7

yek-dil (Far.) *Canı gönülden*
y. 77b/7
yeksān (Far.) *Aynı, aynı seviyede, eşit*
y. 121b/10
y. bol- "eşit olmak, aynı seviyede olmak" 34a/3, 34a/4-5
y. ḳıl- "bir işi eşit yapmak, eşit miktarda yapmak" 46a/13
yeñgil *Ağır olmayan, hafif*
y. 51a/2
yeñgillıḳ *Ağır olmayan, vakur olmayan, ağırbaşlı olmayan, hoppa*
y. ḳıl- "ağırbaşlı davranmamak, vakur olmamak, hoppa olmak" 104b/4, 117a/10
yeñgillik *Hafiflik*
y. 50b/5
yér *1. Yer, mekân, mahal*
y. 38a/9
y. +de 2a/7, 10a/8, 10a/10 (2), 11b/2, 16b/7, 19a/7, 22b/11, 27a/11, 32a/1, 32a/8, 33a/8, 33a/9, 33b/2, 35a/9, 40a/12, 50b/6, 60b/10, 76a/13, 78b/13, 79a/1, 91a/3, 91b/1, 103b/6, 112a/5, 112a/13, 112b/1, 115a/2
y. +din 66a/7, 105b/2
y. +ge 10b/1, 11a/13, 13b/3, 24b/4, 29a/3, 30a/5, 30b/2, 36a/4, 41a/1, 70a/10, 70b/13, 92a/10, 97a/6, 127a/3,
y. +niñg 32a/9
bu y. +de "burada" 35a/9
bir y. +de bol- "bir olmak, beraber olmak" 50b/6-7
y. +de 33b/2
2. Durum, konum, vaziyet
y. +ge 56a/11
3. Vücudun herhangi bir bölgesi, bölümü
y. 65b/3
y. +ide 65b/6
4. Ülke, memleket, yurt; şehir, kasaba, köy vb. yerleşim yerleleri
y. +de 66a/5
y. +ge 95b/11, 97b/3, 97b/4, 114a/11
y. +lerde 114b/2
5. Toprak, arazi, zemin, yer krş. **yér su**
y. 67a/5, 67a/6, 68b/6, 68b/9, 102b/11
y. +de (obdan y.)
y. +iñgdür 68b/12
y. +niñg 68b/8 (2), 68b/13
y. aḫtar- "tarlayı, toprağı sürüp nadasa hazır hâle getirmek, ekin ekilmeyecek zamanda toprağı dinlenmesi amacıyla sürmek" 121a/5-6
6. Mahalle, semt
y. +de 68a/1
7. Bölge, kısım, yer
y. +ge 73b/11
8. Kitabın herhangi bir bölümü, kısmı, yeri
y. +de 90a/2
yereḳān (Ar.) *Sarılık hastalığı*
y. 65b/5
yér su, *krş.* **yér 5**
y. 1a/5, 68b/11, 68b/12
yesīr (Ar.) *krş.* **esīr**
y. +idür 75b/13
yét- *1. Ulaşmak, erişmek, yetişmek, varmak*
y. -di 112b/4
y. -e (yéte'l.) 59a/6, 120b/7
y. -edurġan 123b/5, 123b/9
y. -edür 13b/3
y. -er 3a/4, 10b/8, 35b/4, 35b/6, 55b/9
y. -er (sfe) 36a/1, 111b/1
y. -er-sén 17b/10
y. -gen 23b/9
y. -gen (ögze) 91b/12, 92a/9
y. -gende 82b/2, 82b/5
y. -geniçe 104a/9
y. -geniñgdin 18a/3
y. -genlerge 5a/6
y. -gey 5a/3, 20b/6, 49a/1, 104b/9, 108b/9, 108b/11
y. -günçe 35b/10
y. -güsidür 8a/13, 10b/5, 36a/4-5, 55b/8, 58a/11, 105a/4
y. -ip 24b/6, 35b/9, 50a/8, 53b/11, 97a/7, 117a/10

y. -ipdür 10b/7, 16a/3, 16a/6, 17b/2, 42b/2

y. -medi 16a/3

y. -megendür 91b/12, 92a/10

y. -megey 27b/13, 47a/4

y. -megüsidür 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13

y. -mekiñ 86a/3

y. -mes 15a/6, 43a/13, 93b/4, 123b/2, 123b/4

y. -mese 10b/9, 58b/2, 107b/1

y. -mes-sén 61b/4-5

y. -meydurġan 106a/2

y. -se 28b/7, 30b/12, 44a/8, 74b/8, 80a/5, 98a/1

y. -señ 86a/4, 108a/7, 108a/9, 113b/11, 116b/13

y. -ti 5b/9, 11a/11, 11b/6, 16a/2, 25a/10, 35b/3, 73b/12, 82b/5, 85a/8, 94b/2, 94b/9, 111a/1, 112b/4

y. -tiler 60b/5

y. -tük 73b/10

yéte'l- "ulaşabilmek, erişebilmek, yetişebilmek, varabilmek" 59a/6, 120b/7

2. Kâfi gelmek, yeterli olmak; yetmek

y. -gey 33a/13

y. -günçe 91a/6

y. -mes 87b/9

y. -ti 25b/4

3. Bir kimsenin başına ölüm, dert, sıkıntı vb. hâl gelmek

y. -edür 68a/12

y. -genlerge 68a/3

y. -güsidür 68a/12

y. -mek 95a/13

4. Bir işten dolayı bir kişiye fayda ulaşmak, menfaat ulaşmak

y. -gey 71b/8

5. Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nitelikte olma, durumda olma, güçte olma

y -geniçe 86b/7

6. Bir kimseye yardım etmek, bir kimsenin yardımına koşmak

y. -meydür 91a/6

7. Gönüle girmek, ulaşmak

y. -megey 109a/4

8. Bir görevden başka bir göreve, bir makamdan başka bir makama, bir meslekten başka bir mesleğe geçmek

y. -se 115b/3

9. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

y. -edurġan (ḳudretiñ y.) 96a/13

y. -edür (āzār y.) 20a/5

y. -gen (inhitāsıġa y.) 107b/4

y. -geniçe (ḳudretiñ y.) 73a/10, 88a/1, 124a/11

y. -genlerdin (dādıġa y.) 27b/8

y. -genniñ (yavuḳ y.) 100b/11

y. -gey-sén (ḫūbluḳġa y.) 121a/8-9

y. -gil (dādıġa y.) 10a/12

y. -megünçe (ecel y.) 107a/12

y. -mekge (dādıġa y.) 114b/5

y. -mesde (ecel y.) 106b/3

yétgür- *1. Ulaştırmak, eriştirmek*

y. -e (yetgüra'l.) 78a/12

y. -diler 23b/3-4

y. -edür 36b/4

y. -gen 26b/9

y. -gey 31b/3

y. -gey-mén 15b/13

y. -gey-sén 60b/2, 107a/13

y. -se 113b/9, 119b/12

y. -señ 60a/12

y. -üñgler 46b/4

y. -üp 90a/10

y. -ür 78a/12, 98a/13

2. Herhangi bir yiyeceği ağza götürmek, ağza koymak

y. -günçe 33b/5

3. Gelmesini sağlamak, getirmek

y. -kürdüm 56a/11

4. Bir kimseye hakkını teslim etmek, bir kimseyi hakka ulaştırmak

y. -gey-sén 90b/1

5. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

y. -gil (nefᶜ y.) 60a/3
y. -güçidür (nefᶜ y.) 107b/4
y. -üp (şikest y.) 81b/5-6
yétgürüş *Erişme, ulaşma*
y. +din 68b/6
yétmiş *Yetmiş sayısı*
y. 46a/1
y. +geçe 31a/3
yétmiş ékki *Yetmiş iki*
y. 50a/1
yette *Yedi*
y. 11a/13, 11b/5, 11b/12, 12a/2, 35a/3, 35b/6, 52a/13, 83a/12
yettinçi *Yedinci*
y. 14b/13, 18a/12
y. +ge 35b/9
Yezdücürd (ka) *Sasani İmparatorluğu'nun yirmi dokuzuncu ve son kralı, III. Yezdigirt veya Yezd-i Cürd*
Y. +ninĝ 76a/5
yıġ- *1. Çekmek (el)*
y. -maḳ (ḳol y.) 14a/13
y. -sa (ḳol y.) 4b/3
2. Toplamak, toparlamak
y. -a (yıġa'l.) 28b/2
yıġa'l- "toplayabilmek, toparlayabilmek" 28b/2
3. Toplamak, sofra vb.ni kaldırmak
y. -maġaylar 34a/3
4. Biriktirmek, toplamak; yığmak
y. -maḳ 53b/4
5. Bir olay için insanları bir araya getirmek, toplamak
y. -ıp 118a/12
yıġla- *Ağlamak*
y. 103b/3
y. -dı 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9
y. -ġıl 89a/10
y. -maġıl 42a/4
y. -p 23b/5, 90b/8, 91a/10
y. -r 91a/2
y. -r-siz 16a/2
y. -sa 89a/10
yıḳ- *Düşürmek, devirmek; yıkmak*
y. -tı 80a/13
yıḳıl- *Çökmek, yığılmak, düşmek; yıkılmak*
y. -dı 80a/11
y. -ıp 50b/11
y. -sa 50b/13
y. -ur 119a/7
yıḳılġaḳ *Yıkılan, yıkılacak durumda olan*
y. 70b/7
y. -ġaḳ bol- "düşmeye meyilli olmak, düşme eğiliminde olmak" 70b/7
yıl *Sene; yıl*
y. 28b/2, 28b/13, 30b/13, 31a/6, 31a/7, 46a/11, 46b/2, 119b/7
y. +da 6b/8, 31a/1, 37b/7, 83a/13, 97b/12, 121a/6 (2)
y. +dın 31a/1, 34a/13, 38b/2, 46a/2, 73b/8, 90b/13, 91a/4, 91a/7
y. +dur 12a/11, 31a/5
y. +ı 18b/8
y. +nı 102b/1
y. +nınĝ 68b/7
bir kem ḳırḳ y. "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7
yıldam *Çabuk, hızlı, süratli*
y. 52b/5, 121a/9, 128b/12
y. bol- "çabuk olmak, hızlı olmak" 100b/5
yılḳıçı *At bakıcısı*
y. 71a/7, 71a/9
y. +nı 71a/10
y. +sı 71a/6
yıllıḳ *Bir yıl için, senelik*
y. 97b/11 (2)
yıraḳ *Uzak*
y. 4b/13, 14a/12, 19a/5, 44b/9, 92a/9, 114a/1, 118b/5
y. +dur 61a/6
y. bol- "uzak durmak, uzaklaşmak, uzak olmak" 13b/5, 14b/13, 15b/6, 27a/4, 27b/10, 51b/2, 68b/6, 79b/5, 90a/3, 127b/4-5, 128a/6

y. ḳıl- "uzak tutmak, uzaklaştırmak" 14a/4
y. tüş- "ayrılmak, ayrı düşmek" 32a/5
y. tutup bol- "uzak tutabilmek, uzak olmasını sağlayabilmek" 50a/2
y. ḳal- "(amacından) uzaklaşmak" 87a/10

yıraḳlıḳ *Uzak olma durumu, uzaklık*
y. 106a/12

yıraḳraḳ *Daha uzak*
y. 37b/12

yırtıl- *Yırtılmak*
y. -ıp 105b/9

yif *İp*
y. 82b/10

yigirme *Yirmi*
y. 7a/3, 73b/12

yigirme altınçı *Yirmi altıncı*
y. 1a/6, 71b/10

yigirme béşinçi *Yirmi beşinci*
y. 1a/5, 69a/1

yigirme birinçi *Yirmi birinci*
y. 1a/3, 57a/3

yigirme ékkinçi *Yirmi ikinci*
y. 1a/3-4, 60a/8

yigirme sékkizinçi *Yirmi sekizinci*
y. 1a/7, 77a/7

yigirme toḳḳuzunçı *Yirmi dokuzuncu*
y. 1a/7, 79b/9

yigirme tört *Yirmi dört*
y. 33a/2 (2), 50a/3, 50a/9

yigirme törtünçi *Yirmi dördüncü*
y. 1a/5, 67a/5

yigirme üç *Yirmi üç*
y. 91a/4

yigirme üçünçi *Yirmi üçüncü*
y. 1a/4, 62a/4

yigirme yettinçi *Yirmi yedinci*
y. 1a/6, 73a/6-7

yigirminçi *Yirminci*
y. 54b/2

yigit *Genç*
y. 29b/7, 29b/11, 29b/11, 42a/6, 52a/11
y. +dür (yaş y.) 31b/10, 45a/9
y. +ge 28b/6
y. +ler 28b/3, 29a/8, 29a/10, 29a/11, 29a/12-13, 29b/1, 29b/3, 30a/2, 34a/11, 42b/10, 43a/8, 46a/7, 105a/12
y. +lerdin 28a/9-10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2
y. +lerge 104b/8-9
y. +lerniŋ 43a/8
y. +sén 28a/4, 28a/7, 28b/5, 29b/11, 34b/4
y. bol- "genç olmak" 28a/9
y. bol'al- "genç olabilmek" 30b/4

yigitlik *Gençlik*
y. 28a/8, 28a/11, 29a/13, 29b/12, 110b/6
y. +de 28a/10, 45a/8
y. +din 28b/1
y. +ge 29a/12
y. +iŋ 29a/4, 30a/9
y. +niŋ 28a/7, 30a/13
y. ḳıl- "gençlik taslamak, genç gibi davranmak, genç gibi hareket etmek" 28a/8, 29b/13

yinçige *1. İnce*
y. 63a/6, 64a/2, 64a/11, 69b/1, 69b/2, 69b/5
kem y. "çok ince" 63a/12
2. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz
y. 100b/5
y. süst bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 100b/6

yirik *1. Sert, katı*
y. bol- "sert olmak, sert mizaçlı olmak" 16b/1,
2. Yumuşak, gevşek
y. bol- "gevşemek, yumuşak hâle gelmek" 48b/10
3. Tembel, uyuşuk
y. ḳıl- "tembelleştirmek, uyuşuk hâle getirmek" 49b/4
4. Sert, kalın
y. 65b/2

yoġun *Kalın*
y. 63b/7, 63b/9, 65b/2, 65b/10

yoġunluḳ *Kalınlık, kabalık*

y. 63a/3

yoḳ *1. Bulunmayan, mevcut olmayan; yok*

y. 5b/6, 22a/7, 24b/4, 26a/3, 29a/2, 31a/1, 33b/6, 38a/13, 47a/5, 65a/9, 70a/4, 75a/2, 75a/10, 91a/6, 91a/13, 91b/3, 93b/13, 96a/8, 111a/4, 122a/10, 122b/2, 124a/2, 127a/3, 127a/4

y. +ıdın 8b/5

y. +dur 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 97b/13, 119b/12, 123b/6-7

y. +ġa 26b/6

y. +tur 1b/6, 5a/4, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9

y. bol- I "yok olmak, mevcut olmamak, ortadan kalkmak" 32a/7, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 59b/3

y. bol- II "zayi olmak, telef olmak, mahvolmak, yok olmak" 61a/13-61b/1

y. ét- "yok etmek, ortadan kaldırmak" 83b/8

y. ḳıl- "yok etmek" 115b/10

2. Değil

y. +tur 13b/6

y. 24a/12

yoḳḳarı *Üst, üst taraf; yukarı*

y. 7b/11, 110b/13

y. +sıġa 63b/11

yoḳluḳ *Yok olma, bulunmama durumu; yokluk*

y. 2b/7

y. +(ġ)ıdın 43b/3

y. +ıġa 4a/4

y. +unĝda 73a/1

yoḳsuz *Fakir, yoksul*

y. 32a/3

yol *1. Yol*

y. 1b/7, 2a/7 (2), 5b/8, 40b/5, 60b/5, 60b/6, 67b/8, 69b/5, 93b/3, 95b/6, 95b/10, 125b/5, 127a/2

y. +da 60b/3, 80a/10,

y. +ġa 60b/6, 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7, 106b/3,

y. +ı 22b/5, 22b/8, 73b/8, 123b/5

y. +ıda 86b/11, 118a/7

y. +ını 122b/4, 123b/9

y. +nı 95b/5, 95b/6, 95b/13

y. +nınĝ 65b/9

y. körset- "yol göstermek, kılavuzluk etmek" 3a/2, 3a/11

y. bér- "izin vermek" 2a/9, 27b/7-8, 119a/6

y. başla- "yol göstermek, kılavuzluk etmek" 3a/10, 3a/12-13

y. +ġa kir- "yola çıkmak" 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7

yaḫşı y. +ġa başla- "iyi yola sevketmek, iyi şeyler yapmaya sevketmek, iyi şeyler öğrenmesi ve yapması için kılavuzluk etmek" 106b/3

y. tap- I "yola girmek, yola sapmak" 113b/10

y. tap- II "baş göstermek, meydana gelmek" 15a/3, 115b/1

2. Fırsat, şans

y. ḳal- "fırsat olmak, şans olmak, fırsat kalmak" 42b/5

yolġaḳ Yolan, yolucu

y. 65a/13

yolbars *Kaplan*

y. 56b/13

yolı *Kez, defa, kere*

y. 49b/6, 50b/11, 67b/4, 72a/8, 90a/6, 90a/7

bir y. I "bir defada, bir seferde" 116a/1

bir y. II "bir kez, bir defa" 117b/2

yoluḳ- *1. Karşılaşmak, karşı karşıya gelmek, rastlamak*

y. -sa 95b/7

y. -sam 31b/13

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

y. -ur (ḫaṭarge y.) 52b/5

yon- *Yontmak, gerekli biçimi vermek için kesmek*

y. -maḳġa 10a/6

yorġa *Üstüne binen kişiyi sarsmadan götüren rahvan yürüyen at*

y. 52b/3, 52b/4

yosun (Moğ.) *Usul, şekil, tarz, yöntem*

y. +ı 113a/12

y. +ı 21a/2

y. +ıdın 127b/11

ᶜaḳl y. +ı "akıl yoluyla" 21a/2

ᶜaḳl y. +ı "aklın alabilme, kabul edebilme durumu, akla ve mantığa uygun olma hâli" 127b/11

yölen- *Yaslanmak, dayanmak*

y. -ipdür 29b/7

y. megey 128b/11

y. -megil 17b/5

yötke- *Değiştirmek, dönüştürmek*

y. -r 98a/12

y. -ydurġan 98b/13

yötkel- *1. Değişmek, değiştirmek*

y. -mesler 12b/13

y. -ür 99a/7-8

2. İleri veya geri birkaç adım atarak oturduğu yeri değiştirmek

y. -ip 125b/11

yu- *Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek; yıkamak*

y. -dı 45b/6

y. -ġandın 38a/1

y. -ġay 100a/13

y. -ġıl 49a/3

y. -maḳġa 128a/9

y. -p 112a/6

yufḳa *İnce*

y. 63a/4, 64a/1

yum- *1. Göz için kapamak, gözü yummak*

y. -sa 100a/8

y. -up 109a/8, 109a/9

2. Kollarını üst üste koyup kürsü izerinde oturmak, kollarını kürsü üzerine yayıp oturmak

y. -maġıl 89b/5

yumalaḳ *Yuvarlak, değirmi*

y. 64a/11, 69b/3, 69b/6

yumalan- *Yuvarlanmak, yere kapanmak, bir kimsenin ayağına kapanmak*

y. -ıp 90b/8, 91a/11

yumşaḳ *1. Yumuşak*

y. 51a/2, 63a/4, 63a/12, 63b/1

y. +nı 9b/6

y. bol- "yumuşak olmak" 69a/13

2. Yumuşak huylu

y. ve mülāyim bol- "yumuşak huylu olmak" 18a/8-9

y. bol- "yumuşak huylu olmak" 16b/1

3. Mülayimlik, uysallık, yumuşak huyluluk

y. 39b/4

4. Kırıcı, incitici konuşmama hâli, tatlı dilli olma durumu

y. (sözi y.) 128a/6

yumşaḳlıḳ *Mülayimlik, uysallık, kibarlık, halim selim olma durumu*

y. 121a/13

y. ḳıl- "mülayimlik göstermek, uysalca davranmak, kibarlık yapmak" 121b/1

yumul- *Kapanmak, göz için kapanmak*

y. -up 109a/10

y. -up ḳal- "kapanıp kalmak, bir süre kapanıp kalmak" 109a710-11

yurt *Ülke, memleket; yurt*

y. 46a/4, 81b/2, 118b/4

y. +da 66a/4

y. +nı 115a/7, 118b/10, 118b/11

y. +un̂gdaḳı 13a/6

y. tut- "memleket idare etmek, yönetmek" 117a/13, 118b/3

Yūsuf ibn-i Yaᶜḳūb (ka) *Hazreti Yakup'un oğlu Hazreti Yusuf*

Y. 47a/2

yut- *İçine atmak, sıkıntıyı belli etmemek*

y. -maḳnı 84b/7

yutal- *Öksürmek*

y. -sa 100a/13

yūz (Far.) *Pars*

y. 53a/4, 53b/7

y. +nı 53b/7

yūz-bān (Far.) *Pars bakıcısı*

y. +nıŋ̂g 53b/7

yüdi- *Taşımak, götürmek*

y. -gen 19a/8

yügür- *Koşmak*

y. -ġan 7a/2

yügürt- *Koşturmak*

y. -maḳ (aṭ y.) 73b/1

yük *Yük*

y. 44b/9

y. +ini 5b/7

y. +leridin 29a/6

yükle- *1. Bir yükümlülük altına sokmak, sorumlu tutmak, bir kişinin sorumluluğunu başka bir kişiye vermek*

y. -gey-sén 76a/3

y. -p 77a/5

2. Bir yere veya bir şeye taşınması için belli ağırlıkta eşya, araç gereç koymak; yüklemek

y. -p 110a/9, 110b/9

yür- *1. Yürümek, krş.* **yürü-**

y. -e (yüra'l.) 73b/12

y. -di 11a/10

y. -gen 66a/7

y. -genge 43b/2

y. -gey 95b/13

y. -gil 89b/4, 116a/2

y. -güçe 57b/4

y. -günçe 40b/5

y. -gey 128b/13

y. -megey-sén 80b/5

y. -megil 83b/9

y. -megü 70a/9

y. -mek 55a/1

y. -mekde 69b/5, 70b/13

y. -mekge 54b/11

y. -se 70b/12

y. -gen bol- "yaşamak, … bir durum başından geçmek, … bir hâli tecrübe etmek" 66a/7

2. Hayat sürmek, yaşamak

y. -gey 77a/7

y. -geyler 77b/5

3. Ticaret yapmak amacıyla bir yerden başka bir yere gitmek, seyahat etmek

y. -se 93b/1

4. Bir kişinin peşinden gitmek, arkasından gitmek

y. -mes 116b/1

4. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

y. -gey (rāstlıḳda y.) 125a/6

y. -mes (ḳalem y.) 49b/9 (2)

yürgek *Yürüyen, yürüyücü*

y. -gek 65b/10

yürü- *1. krş.* **yür-**

y. -r 5b/8, 70a/10, 70a/11, 127a/2

y. -r-sén 5b/12

2. Bir şeyin veya kimsenin arkasından gitmek, peşinden gitmek; yürümek

y. -p 52b/12

3. Başvurmak, müracaat etmek

y. -r 66a/10

4. Hayat sürmek, yaşamak

y. -r 76a/1

5. Savaş sırasında iyi hamle yapmak, düşman üzerine yürümek, savaş meydanında düşmanı devirerek ilerlemek

y. -ydür 116a/3

yürüş- *Gidip gelmek, karşılıklı gidip gelmek, mektup vb. şey iki taraf arasında gidip gelmek*

y. -ür 111a/11

yürüt- *1. Uygulamak; yürütmek*

y. -ti 81a/10

2. Yürütmek, yürümesini sağlamak

y. -gil 116a/1

y. -me 116a/1

3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

y. -mekdedür (fermān y.) 117b/12

yüz I *Yüz (sayı)*

y. 20b/12, 21a/3, 29b/6, 40b/7, 60b/8, 71a/9 (2), 71a/10 (2), 74b/12, 78a/12, 90b/3, 91a/7, 91a/10, 91b/5, 96b/2

y. +din 5b/7

y. yaşar "yüz yaşında" 29b/6

yüz II *1. Surat, çehre, yüz*

y. +de 62b/9

y. +i 63a/10, 63a/13, 64a/4, 64a/10, 65b/4, 65b/5

y. +idür 62b/6

y. +ige 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5,

y. +ini 19a/10, 62b/3

y. +leri 16b/6

y. +üm 41b/13

y. +ümge 20b/11

y. +ün̂g 84a/10

y. +ün̂gge 30a/11, 59a/5

y. +ün̂gni 21a/8, 27b/2

y. ögür- "yüz çevirmek" 4b/3

y. ögür- "sırtını dönmek, düşman olmak, yüz çevirmek" 56a/13

y. +ini öyür- "yüzünü dönmek, yüzünü çevirmek" 19a/10,

y. kéltür- I "yönelmek, etkisi altına almak, baş göstermek" 30b/7-8, 67b/6

y. kéltür- II "yönelmek, meyl etmek" 86a/8

y. kéltür- III "dönmek, değişmek, bir durumdan başka bir duruma girmek" 48a/4

y. +ün̂gge bağla- "yüzüne kapatmak" 59a/5

y. töben "yüz üstü" 65b/6

y. öyür- "yüz çevirmek, sırtını dönmek" 77b/3

y. +(ün̂g) ḳızıl bol- "yüzü gülmek, mutlu olmak" 84a/10

y. körset- "belirmek, ortaya çıkmak, görünmek" 87a/3

māl y. +ige baḳma- "mala, mülke önem vermemek" 116a/5

y. kör- "müşterilere tanıdık olup olmamalarına göre farklı davranmak, farklı muamelede bulunmak" 121b/11

2. Ön taraf, üst taraf, üst

y. +ige 12a/9

y. +ini 21a/11

3. Taraf

y. +i 20a/12

yüz ellig *Yüz elli*

y. 9a/1

yüzlen- *Hasıl olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, oluşmak*

y. -megünçe 107a/7

yüzlüg *Yüzü olan*

y. 104b/12

ékki y. bol- "özü sözü bir olmamak, iki yüzlü olmak" 83a/11, 88b/2

ékki y. " özü sözü bir olmayan, kendisini olduğundan başka türlü gösteren, riyakâr" 83a/11

ḳızıl y. bol- " eski tıbba göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan kandan kaynaklanan çevik ve enerji dolu, cesur, özgüven sahibi, cömert bir karaktere sabip olmak, demevî mizaçlı olmak" 104b/13

aḳ y. "açık tenli, beyaz tenli" 105a/1

yüz min̂g *Yüz bin*

y. 39b/7, 61a/4, 81b/5, 84b/4

Zz

żābıṭa (Ar.) *Kanun ve âdet, zabt ve idareye vesile olan bağ*

ż. +sı 2a/3

żabṭ (Ar.) *Kavrama, idrak etme, (bir konuya veya bir şeye) hâkim olma*

ż. ḳıl- "kavramak, idrak etmek, (bir konuya, bir şeye) hâkim olmak" 88a/3, 88a/4

żaᶜf (Ar.) *Zayıflık, güçsüzlük*

ż. 59b/2

ż. +ın 31b/5

ẓafer (Ar.) *Galibiyet; zafer*

ẓ. 116a/12

zaᶜferān (Ar.) *Saftan*

z. 100b/12

żaᶜfī (Ar.) *Güçsüzlük, zayıflık*

ż. +dür 30b/6

zāhid (Ar.) *Dünyalık işleri terkedip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar*

z. 15a/10, 23a/5, 92b/8

z. +lerġa 95b/8

ẓāhir (Ar.) *1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan, açıkça, açık bir şekilde*

ẓ. 11a/3, 70b/3

ẓ. +de 80a/7

ẓ. +inĝde 45a/11, 120a/10

ẓ. ḳıl- "açık etmek, açığa çıkarmak" 14a/3, 46a/8

ẓ. bol- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, açığa çıkmak, meydana çıkmak" 14a/1, 103b/4

2. Dış, dış taraf, dış görünüş

ẓ. 62a/11, 65a/3, 89b/12, 98b/7

ẓ. edeb "dış görünüş itibarıyla edebli olma, edepli görünme" 128a/4

ẕāḫīre (Ar.) *Herhangi bir şeyi gerektiğinde kullanılmak üzere saklama*

ẕ. ḳıl- "saklamak" 59b/1

ẓāhiren (Ar.) *Görünüşte, görünürde*

ẓ. 81b/13 (2)

żaᶜīf (Ar.) *Güçsüz, yetersiz; zayıf*

ż. 81b/9

ż. (ᶜāciz ve ż.) 86b/6

ż. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak, (bir konuda) yetersiz olmak" 7b/12, 33a/10-11, 69b/10, 89a/6, 115b/19

ẓālim (Ar.) *Zulmeden kimse; zalim*

z. 85a/11

z. +ler 85a/4, 124b/11

z. +niñg 85a/13, 119a/7

zamān (Ar.) *Vakit, zaman; devir, dönem*

z. 2a/2, 11b/2, 19a/8, 19a/10, 24b/7, 47b/2, 111b/1

z. +da 2a/2

z. +dın 125b/4

z. +ġa 2b/6

z. +ıda 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2

z. +ı 18b/8, 25a/10, 111a/1

z. +ıġa 103a/10

néçe z. "bir müddet" 19a/10, 24b/7

bir néçe z. "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11

bir z. +dın kéyin "bir müddet sonra" 125b/4

zamāne (Ar.) *Vakit, zaman; devir, dönem*

z. 10b/4, 12b/2

z. +leride 7b/10, 85a/6

z. +niñg 26a/3, 28a/6, 74b/5, 87b/4

żamme (Ar.) *İçki sofrasında içilen 5. kadeh*

ż. 35a/10

żarar (Ar.) *Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, ziyan, mazarrat; zarar*

ż. 107a/13

ż +ge 13b/4, 53b/11, 67a/12, 98a/13

ż. +ı 48a/9, 85b/4

ż. +ıdın 36a/10

ż. +ını 49a/8

ż. +ları 13b/3, 58b/2

ż. bol- "zarar gelmek, zarar olmak" 67a/13

ż. ḳıl- "zarar vermek" 101b/3-4, 106a/7

żararlik (Ar.+T.) *Zararlı olma durumu, ziyan olma durumu*

ż. +ini 68b/8

zār zār (Far.) *İnleye inleye*

z. 91a/2, 91a/4

zārī (Far.) *Ağlama, inleme*

z. +sini (nāle vü z.) 90b/10

nāle vü z. ḳılış- "karşılıklı ağlayıp inlemek" 78b/12

ẓarīf (Ar.) *Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoşa giden, beğenilen, zarafetli; zarif*

ẓ. 86a/5

żarūr (Ar.) *Zorunlu, gerekli, zaruri*

ż. 5a/6

ż. bol- "gerekli olmak, zaruri olmak" 18b/2, 44b/1

żarūrī (Ar.) *Olması mecburi, kaçınılması imkânsız olan, mecburi, zorunlu; zaruri*

esbāb-ı ż. "zaruri nedenler, zaruri sebepler" 98b/13-99a/1

żarūret (Ar.) *1. Mucburiyet, zorunluluk, gereklilik; zaruret*

ż. +din 51b/13

ż. bol- "zaruri olmak, zaruret hasıl olmak, gerekli olmak" 59b/7, 93a/3, 96a/2

2. Maddi sıkıntı, yokluk, zor durum

ż. 59b/1

3. İhtiyaç, muhtaçlık

ż. bol- "ihtiyaç olmak, ihtiyaç hasıl olmak" 66a/9-10

ẕāt (Ar.) *Kendi, asıl, zat*

ẕ. +ıda 2a/4, 2a/6

żāyiᶜ (Ar.) *Kayıp, kaybolmuş, yok olmuş*

ż. ḳıl- "kaybetmek, boşa gitmesine sebep olmak, boşa gitmek, ziyan etmek, zayi etmek" 13a/5, 21b/4, 27a/4, 78b/3, 78b/5

ż. bol- "yok olmak, kaybolmak, boşa gitmek, ziyan olmak, zayi olmak" 27a/3, 47b/7, 121a/7-8

zāyiḳa (Ar.) *Tat alma duyusu*

z. 51a/1

zebān (Far.) *Lisan, dil*

z. +ı 41a/6

z. +ın̂gnı 89a/7

zebān-dırāzlıḳ (Far.+T.) *Konuşurken haddi aşma durumu, atıp tutma hâli, dil uzatma durumu*

z. ḳıl- "Dil uzatmak, atıp tutmak" 83a/10, 83a/11

zebūn (Far.) *Güçsüz, zayıf, aciz, kötü*

z. 21a/9, 74b/8

z. +dur 40a/11, 70a/12

z. +ını 69a/8

z. +nın̂g 8b/4

zehr (Far.) *Zehir*

z. 80a/5

z. +dür 34b/10, 34b/12

z. +ni 13a/12

z. bol- "Zehir olmak" 34b/13

zekāt (Ar.) *İslam'ın beş şartından biri. Dinen zengin olan Müslümanın mal veya parasının her yıl kırkta birini ihtiyaç sahiplerine vermesini şart koşan ibadet; zekât*

z. 5a/8, 6b/8

z. +nın̂g 7a/1

z. bér- "Zekat vermek" 6b/1, 6b/2, 6b/8

ẕelle (Ar.) *Bir ziyafetteki yiyeceklerden herhangi bir şeyin içerisine koyup eve götürme durumu, eve götürülecek olan yiyecek*

ẕ. bér- "(eve götürülmek maksadıyla yardımcılara) yiyecek vermek, yiyecek teslim etmek" 40b/4

zemīn (Far.) *Yer, toprak; zemin*

z. 102b/12

z. +de 19a/6

z. +ler 102b/10

z. +ni 102b/8

zemistān (Far.) *Kış mevsimi*

z. 105a/8, 107a/10

z. +da 48a/12

zen (Far.) *Kadın*

z. ü ferzendsiz bol- "*çoluk çocuksuz* olmak" 71b/9

zenaẖlıġ (Far.+T.) *Çeneli, çenesi olma durumu*

z. (gird z.) 63a/6

Zengān (ya) *İran'da Kazvin ile Tebriz arasında bulunan bir şehir*

Z. 23a/9, 23a/10

zer (Far.) *Altın*

z. 39a/6

zer-dār (Far.) *1. Zengin, varlıklı*

z. 95b/12

z. ve māl-dār bol- "zengin olmak ve mal mülk sahibi olmak" 60a/7-8

māl-dār ve z. bol-" mal sahibi olmak ve zengin olmak" 61b/11-12

2. Kuyumcu

z. +lar 93b/7

zer-dārlıḳ (Far.+T.) *Zenginlik, varlıklı olma durumu*

z. 62a/1

zerer (Ar.) *Zarar*

z. +din 39a/9

zerre (Ar.) *Çok küçük parçacık; zerre*

z. 58a/8

z. +si 101a/7

zevāl (Ar.) *Yok olma, sona erme, ortadan kalkma*

z. +din 25b/4

z. +iġa 107/4

zeyd (Ar.) *Çok fazla*

zeyd ü zeyd (?) 103b/1

ẕevḳ (Ar.) *Zevk, krş.* **zevḳ**

ẕ. +unı̂ġ 53a/11

zevḳ (Ar.) *krş.* **ẕevḳ**

z. +ı 75a/12

żıd (Ar.) *Nitelikleri, özellikleri ve durumları birbirine aykırı olan (şey), bir şeyin aksi, tersi, karşıt; zıt*

ż. +(d)ıdadur 122b/11

żımād (Ar.) *Merhem, merhemli bez, yakı*

ż. 101a/12

zı̄bā (Far.) *Süslü, güzel*

z. 45b/1, 63a/7

zikr (Ar.) *Sözünü etme, anma, bahsetme, krş.* **ẕikr**

z. ḳıl- "sözünü etmek, anmak, bahsetmek, ifade etmek" 28a/2, 83a/9, 86b/7, 88a/5, 90a/2, 99b/8, 126a/4

ẕikr (Ar.)*, krş.* **zikr**

ẕ. ḳıl- "sözünü etmek, anmak, bahsetmek, ifade etmek" 44b/9, 120b/6, 126b/5

zindān (Far.) *İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer; zindan*

z. +da 118a/2

z. +dın 118a/3

z. +ġa 38b/5, 38b/7, 106b/6, 106b/9, 118a/2

bend-i z. "hapsolma durumu, hapsedilme, hapse girme durumu" 106b/6,

zinde (Ar.) *Canlı, diri, hayatta*

z. ḳılġalı bol- "hayata döndürebilmek, canlandırabilmek, diriltebilmek" 126b/1

zı̄netlig (Ar.+T.) *Süslü*

z. 62b/9

zinhār (Far.) *Sakın, asla*, *krş.* **zı̄nhār**

z. 4b/1, 4b/5, 5a/3, 7a/1, 8a/12, 10a/1, 22b/6, 29b/4, 34a/5, 41a/4, 41b/1, 54b/11, 62a/3, 80b/4, 116b/5

zı̄nhār (Far.) *krş.* **zinhār**

z. 45a/11, 48a/2, 72a/10, 102a/3

zı̄r (Ar.) *Tambur vb. sazların en ince ses veren teli*

z. +ide 104b/13, 105a/1

miyāne z. " tambur vb. sazların orta hâlde ses veren teli " 104b/13-105a/1

zı̄rā (Ar.) *Çünkü*

z. (zı̄rā ki) 124b/1, 126a/7

zirāʿat (Ar.) *Çiftçilik, ekincilik, ekip biçme, tarım*

z. 30a/4

z. +ını̂ġ 84a/4

z. +ni 121a/7

z. ḳıl- "çiftçilik yapmak, ekip biçmek" 67a/6

zirāʿat-gāh (Ar.+Far.) *Ziraat yeri, tarım arazisi, tarla*

z. +ını̂ġdur 84a/3-4

zı̄rek (Far.) *Uyanık, anlayışlı, aklı başında*

z. 17a/3, 78a/11, 78a/12, 78a/13, 90a/11

ziyāde (Ar.) *1. Çok, fazla*

z. 4a/10, 5a/6, 6b/9, 9b/2, 26b/10, 33a/9, 34b/12, 35b/10, 41a/9, 48a/4, 48a/6, 48a/11, 48b/1, 49a/4 (2), 53a/13, 54a/9, 57b/6, 82a/13, 83b/10, 83b/11, 84b/2, 103a/1, 114a/6

z. +dür 126a/7

z. bol- I "çok olmak, fazla olmak" 8b/1, 82a/2, 100b/8, 103b/10

z. bol- II "kalmak, bulunmak, (zaman olarak) sürmek, +dan fazla olmak" 44b/6

z. ḳıl- "(bir durumu) fazlasıyla anlatmak, nakletmek, ziyadesiyle ifade etmek" 31a/11

ziyāde maʿrifet "çok marifetli, marifeti çok (kimse)" 124a/8

2. Artma, çoğalma

z. ḳıl- "artırmak, çoğaltmak" 6b/13, 8a/10, 16b/7, 74a/2, 116a/5

z. bol- I "artmak, çoğalmak, fazlalaşmak" 8b/2, 8b/3, 30b/9, 30b/11, 30b/12, 34b/4, 44a/9, 44a/13-44b/1, 48a/7, 48a/9, 74a/2, 121b/4

z. bol- II "şiddetlenmek, (hastalık derecesi) artmak" 101b/1-2

z. ḳıla'l- "çoğaltabilmek, artırabilmek" 98a/2

3. Üstün

z. 14a/9, 14a/10

z. +dür 106b/13

4. Gelişme, ilerleme (yetenek ve kabiliyet durumu için) artma

z. bol- I "gelişmek, ilerlemek" 63b/12

z. bol- II "bedensel olarak gelişmek, ilerlemek" 66a/13

6. *Yüksek fiyat, yüksek ücret, normalden fazla (ücret)*

z. 93b/7

7. Kazanma, kazancı artırma

z. 94a/3

z. ḳıl- "fazla kazanmak, normalden daha fazla kazanmak, (kazancı) artırmak" 94a/2

ziyādelik (Ar.+T.) *1. Fazlalık, çokluk*

z. 6b/5

z. +de 99a/7

z. +i 8b/11

z. +idin 8b/11

z. +idindür 9b/10

z. +ni 32b/4, 32b/5

2. Üstünlük

z. +ni 14a/7

z. izde- "üstünlük taslamak" 29a/13

3. Çoğaltma, çoğaltma hâli, artırma durumu

z. +i 115a/7

z. ḳıl- "fazla kazanç ummak, fazla kâr beklemek" 121b/7

ziyāderek (Ar.+T.) *Daha çok, daha fazla*

z. 5b/7, 10a/8

z. +dür 79b/9

z. bol- "daha fazla olmak, daha çok olmak" 77b/12

ziyān (Far.) *Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar; ziyan*

z. 94a/2, 94a/3, 95a/13

z. +da 93b/11

z. +dın 47b/3

z. +dur 59a/4, 94a/4

z. +ı 96b/4

z. +ını 124b/9

z. +ları 13b/3

z. +nı 96b/10, 96b/13

z. ḳıl- "zarar vermek, zararı dokunmak, zarar teşkil etmek" 49a/10, 79a/11

z. bol- "ziyan olmak" 67b/1

z. tart- "zarar etmek, zarar görmek" 95a/4

ziyān-kār (Far.) *Sürekli zarar veren, zarar vermek huyunda olan; ziyankâr*

z. bol- "ziyankâr olmak" 15b/6, 95a/6

ziyānlıġ (Far.+T.) *Zararlı*

z. 15b/6, 15b/7, 49b/13

z. +dur 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13

ziyāret (Ar.) *Ziyaret*

z. ḳıl- "ziyaret etmek" 5a/9, 12b/3, 78b/9

z. +imġa 25a/12

ẓuhūr (Ar.) *Görünme, meydana çıkma, ortaya çıkma*

ẓ. +ġa 50b/7, 50b/10, 74b/9, 111b/2

ẓ. +ġa kéltür- "ortaya çıkarmak" 50b/7, 50b/10

ẓ. +ġa kél- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, kaynaklanmak" 74b/9, 111b/2

ẓulm (Ar.) *Eziyet, cefa; zulüm*

ẓ. 2b/13, 43a/5, 56b/8, 66b/4

ẓ. (ẓ. sitem) 61b/3

ẓ. +ini 124b/11

ẓ. ḳıl- "eziyet etmek, zulmetmek" 61b/8-9, 83b/4

ẓ. ḳılġan bol- "zulmetmiş olmak" 90b/9

zūr (Far.) *Kuvvet, güç, baskı; zor*

z. 29b/10, 50a/1, 128b/4

z. ḳıl- "güç kullanmak, karşı koymak" 55a/1

zühd (Ar.) *Dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete verme, nefsini her türlü zevkten alıkoyup ibadet yolunu seçme, perhizkârlık, takva*

z. 104a/8, 124a/6

z. (z. taḳvā) 116b/13, 126a/10

4. BÖLÜM

EKLER DİZİNİ

+A- (isimden fiil yapma eki):

oynamaḳnınĝ 1a/2, 41a/5, 53b/10, *atadı* 6b/1, 23b/3, *atarlar* 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8, *atanmaḳnı* 15b/5, *sanaġıl* 16b/12, *tiledi* 17a/1, 110a/10, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *sanamaġıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *sanamaġaylar* 27a/7-8, *tükemes* 27a/13, *sanaġaylar* 27b/7, *tilegil* 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3, *yaşar* 29b/6, *tükense* 30a/7, *tiler-siz* 39a/6, *atanmaḳ* 40a/11, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *oynarda* 41a/10, *oynamaḳnı* 41a/12, 53b/11, 108b/6, *oynar* 41a/12, 41b/4, *oynamaġıl* 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/3, *oynaġıl* 41b/1, 41a/13, *oynamaḳ* 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4, *oynasanĝ* 41b/2, *tükeydurġan* 42b/5, *oynamaḳġa* 46a/6, 54a/13, *oynamaḳda* 53b/11, *oynaġalı* 54a/3, *oynamaġay-mén* 54a/8, *tükegüsidür* 57a/11, *atanmaḳı* 58b/4, *tilegendeki* 59b/10, *tilemegey-mén* 59b/13, *tilep* 59b/13, *tilemek* 66a/10, *tilemekge* 75a/2, *sınaġıl* 79a/6, *oynaşma* 83b/1, *tilemegüsidür* 85b/6, *tilemekde* 85b/13, *tilemekni* 86a/2, *tilemegil* 86b/2, *üleşip* 95a/9, *sınay-mén* 95a/11, *oynasalar* 105a/5, *atanġandın* 106b/12, *sınamaḳdur* 108a/1, *oynasa* 108b/6, *ḳanadı* 112a/6, *küçemeġıl* 116a/9, *öçeşmegen* 116b/3, *ulaştururda* 124a/1.

-A (fiilden isim yapma eki):

ara 3a/7, 6b/5, 8b/13, 9b/11, 13a/8, 18a/7, 22a/2, 26a/3, 27a/3, 38a/12, 49b/11, 52a/3, 55a/8, 55a/10, 57b/4, 61b/10, 84b/4, 94a/7, 94a/8, 103b/12, 110b/7, 114b/6, 119b/1, 119b/5, 128b/4, *yana* 2b/7, 4b/9, 16a/7, 17b/12, 19b/11, 20b/12, 21a/4, 24b/8, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26a/12, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/11, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 28b/12 (2), 28b/13, 31b/9, 34a/8, 36b/2, 36b/4, 37b/6, 43a/9, 44a/8, 44b/3, 44b/10, 45a/6, 47a/5, 47a/6, 47b/11, 50a/6, 52b/12, 53b/3, 56b/6, 56b/9, 56b/10, 57a/12, 59b/1, 59b/5, 59b/6 (2), 60b/6, 61a/13, 66a/5, 67a/5, 78b/5, 79a/2, 84a/1, 85a/11, 88a/12, 90b/3, 91b/13, 94b/4, 95a/1, 96a/11, 98a/12, 98b/13, 105b/8, 106a/5, 108a/11, 108a/13, 110a/9, 111b/11, 112a/8, 112b/12, 113a/7, 114a/8, 114b/4, 115a/9, 118a/6, 118a/7 (2), 118b/7 (2), 118b/11, 125b/4, 126b/1, 127a/4, 128a/11, *tola* 5a/5, 9b/11, 10a/8, 12b/2, 13a/9, 15a/2, 18b/9, 19a/2, 22a/1, 22a/2, 23a/1 (3), 23a/2, 23a/3, 29a/11, 34b/4, 38a/13, 39b/4, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 40b/13 (2), 41a/1, 42a/4, 44b/10, 47a/6, 47a/9, 47b/9, 49a/3, 49a/4, 49b/3, 51b/8, 53b/11, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/13, 57a/13, 58a/12, 62a/6, 62a/8, 65a/8, 65b/1, 65b/2, 66a/8, 66a/11, 66a/12 (2), 66b/7, 67a/2 (2), 67a/8, 67b/1, 67b/2, 68a/2, 70b/7 (2), 71a/4, 72a/3, 72b/9, 73b/9, 74b/5, 76b/11, 77b/1, 77b/2, 77b/4, 82a/3, 82b/11, 83a/9, 83b/4, 83b/7, 87a/9, 88b/2, 88b/9, 89a/5, 90a/1, 92b/12, 92b/13, 94a/1, 94a/2, 94a/10, 95b/5, 96a/5, 100a/1, 100a/2 (2), 101b/5, 101b/6, 101b/7, 101b/12, 101b/13, 102b/10, 102b/11, 104b/1, 105a/4, 105a/8, 107a/11, 108b/8, 109b/2, 109b/7, 109b/10, 113a/9, 116a/8, 121a/10, 121a/11 (2), 121a/12, 121b/2, 121a/13, 112a/1, 126a/2, 126b/10, *arasıda* 6b/2, 7b/1, 10a/4, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *arada* 13b/4, 46b/1, 56a/10, *tolaraḳ* 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 59b/4, 90a/7, 102a/6, *arasıdur* 16b/5, *aramızda* 18b/6, 18b/13, *arasıġa* 22b/12, 41a/3, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *toladur* 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11, 116a/13, *tolaraḳı* 41a/9, 108b/12, *araġa* 41b/6, 44a/10, *tolanı* 57b/8, *tolası* 58a/13, *arası* 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 69b/11, 92a/9, *çevreside* 70b/8, 70b/10, *aranĝızlarda* 79a/9.

-a (fiilden fiil yapma eki):

buramaḳ 9b/5, 30a/10, 123a/6, *soradı* 38b/3, *soraġalı* 91b/11, *aşanĝġu* 109b/7.

-A (zarf-fiil eki):

ḳıla'lmas (< ḳıl-a almas) 1b/10, 73a/2, 93b/5, 115a/9, 120a/6, 127b/9, *ḳıla almas* 3b/13, *ala'lmas* (< al-a almas) 8b/7, 51a/5, *bola'lmas* (< bol-a almas) 10b/11, 30b/4, 30b/7, 43a/9, *bola'lmas-sén* (< bol-a almas-sén) 10b/12, 14b/3, 37a/6, 44a/2, *çıḳışa'lmadı* (< çıḳış-a almadı) 11a/8, *ḳoya* 11a/9, 52b/4, 53b/5, *tuta'lmasa* (< tut-a almasa) 14b/8, *tafa'lmas* (< taf-a almas) 14b/8, *ayta'lmaydur-mén* (< ayıt-a almadur-mén) 17a/13, *tapa'lmadı* (< tap-a almadı) 24a/8, *yıġa'lmas-sén* (< yıġ-a almas-sén) 28b/2, *ḳıla'lmadım* (< ḳıl-a almadım) 37b/6, *ḳıla'lġay* (< ḳal-a alġay) 42b/11, *ḳıla'lmapdur* (< ḳıl-a almapdur) 44a/4, *toḫtata'lmas-sén* (< toḫtat-a almas-sén) 44a/12-13, *kéltüra'lur érdi* (< kéltür-e alur érdi) 51a/10, *tura'lsa érdi* (< tur-a alsa érdi) 51a/11, *bara'lmas érdi* (bar-a almas érdi) 51a/11, *bara'lmasa* (< bar-a almasa) 51a/11, *ḳıla'lmasanĝ* (< ḳal-a almasanĝ) 51b/2, 98a/2, *ḳutḳara'lmas-sén* (< ḳutḳar-a almas-sén) 55a/6, *bola'lmadım* (< bol-a almadım) 56a/8, 127a/11, *yéta'lmas* (< yét-e almas) 59a/6, 120b/7, *bila'lmas* (< bil-e almas) 62a/12, *örgena'lmas* (< örgen-e almas) 63b/1, *ḳıla'lmaġay* (< ḳıl-a- almaġay) 68b/1, *ḳoya'lmasa* (< ḳoy-a almasa) 70b/13, *ḳıla'lmaduḳ* (< ḳıl-a almaduḳ) 73b/9, *yüra'lmay* (< yür-e almay) 73b/12, *örgena'lmasa* (< örgen-e almasa) 74b/3, *ḳıla'lmadı* (< ḳıl-a almadı) 75a/5, 111b/9, *yétgüre'lmegey* (< yétgür-e almaġay) 78a/12, *tapa'lmas-sizler* (< tap-a almas-sizler) 79a/2, *bara'lmadım* (< bar-a almadım) 84b/4, *bola'lmas-sén* (< bol-a almas-sén) 96b/13, *tuta'lur* (< tut-a alur) 98a/11, *ayta'lmas érdi* (< ayıt-a almas érdi) 113a/12, *ayta'lmadım* (< ayıt-a almadım) 113b/6-7, *köra'lmasun* (< kör-e almasun) 117a/11, *bara'lmaġusıdur* (< bar-a almaġusıdur) 118a/6, *tuta'lsanĝız* (< tut-a alsanĝız) 118b/10, *ḳıla'lmaslar* (< ḳıl-a almaslar) 119b/1.

-AdUr/-ydUr (teklik üçüncü şahıs şimdiki zaman eki):

kéledür 2b/10, 20a/5, 28a/3, 104a/7, 111b/2, 116a/4, *boladur* 4a/5, 36b/2, 36b/2, 47b/6, 50a/10, 102a/6, 102a/10, 107a/3, 113b/3, 113b/7, *ḳıladur* 5a/9, 14b/5, 116a/4 (2), *toġuladur* 8a/8, *éltedür* 11a/8, *yétedür* 13b/3, 20a/5, *aytadur* 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 42a/5, 51a/7, 90b/10, *körmeydür* 16b/8, *kéltüredür* 17b/12, *bérmeydür* 21b/13, 68a/12, *körünmeydür* 28b/5, *yaraşmaydur* 29b/12, 85a/4, *ḳoşaladur* 36b/3-4, *yétgüredür* 36b/4, *tutadur* 46a/12, 51a/7, 58b/1, 46b/1, *uyḳulaydur* 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, *köredür* 51a/6, *tutmaydur* 58b/9, *satadur* 66b/1, *tartadur* 71b/3, 99b/8, *ḳaladur* 87a/10, *ḳorḳmaydur* 90b/6, *bolmaydur* 90b/7, *içedür* 90b/9, *yétmeydür* 91a/6, *satmaydur* 91b/1, *bérmeydür* 91b/1, *çarlaydur* 91b/6, *çırlaydur* 92a/1, *toġuladur* 102b/1, *çıḳadur* 103a/1-2, *ölmeydür* 107a/12, *ḳaladur* 113b/7, *yürüydür* 116a/3, *kéçedür* 116b/2, *ḳaçadur* 116b/6, *ḳılmaydur* 118b/9, *köyedür* 123a/13.

-adur (teklik üçüncü şahıs gelecek zaman eki):

ḳıladur 12a/6

-Adurġan/-ydurġan (sıfat-fiil eki):

tonuydurġan 1b/12, *yéydurġan* 5a/2, 34a/5, 34b/11, 36a/8, *béredurġan* 6b/2, 93b/12, 105b/9, *ḳıladurġanlarnı* 15b/4, *déydurġan* 15b/6, *bilmeydurġan* 17a/13, 21b/7, *biledurġan*

18a/5, 95b/13, *aytadurġan* 18a/5, 19a/13, *oḫşaydurġan* 18b/3, 18b/4, 18b/4-5, *sözleydurġan* 18b/10, 83a/9-10, *ḳaraydurġan* 18b/11, *boladurġan* 20b/4, 51b/9, 58a/12, 66b/4, 67b/1, 67b/12, 71a/11-12, 74a/4, 75b/9, 89b/7, 96b/13, 97b/11, 98a/9, 99a/3, 100a/3, 117a/3-4, 123a/9, *bolmaydurġan* 21b/6, 27b/12-13, *sözlemeydurġan* 24b/8, *kélmeydurġan* 26b/6, *tapılmaydurġan* 27a/8, *köredurġan* 31a/9-10, 33b/9, *içedurġan* 34b/11 35a/9, *ḳıladurġan* 37b/8, 51b/5, 60b/13, 66b/2, 83a/9, 83b/7, 84a/5, 95a/5, 96a/3, 101b/3-4, 101b/4, 105a/9, 106a/7, *tükeydurġan* 42b/5, *tutadurġan* 51b/9, *aladurġan* 62b/3, 72b/5, 76a/11, 94b/1, 95a/9, *körünedurġan* 62b/6, *ḳamlaşadurġan* 63a/1, *yaraydurġan* 63b/13, *ḳoyadurġan* 65b/3, *boladurġannı* 66a/13, *yaramaydurġanlarnı* 66b/7, *saḳlaydurġannı* 66b/9, *kiredurġan* 67b/8, *ḳılmaydurġan* 68a/13, *démeydurġan* 68a/13, *kéledurġan* 74a/6, *oḳutadurġan* 74a/7-, *örgetedurġan* 74a/8, *yaraydurġan* 78b/5-6, *saladurġan* 82b/6, *kéledurġanlarnı* 87b/2, *tartadurġanlarnı* 89a/8-9, *yétedurġan* 96a/13, 123b/9, *yötkeydurġan* 98b/13, *biledurġanlar* 99b/7, *oḳuydurġan* 105a/9, *yétmeydurġan* 106a/2, *körmeydurġan* 106a/3, *tarıydurġan* 121a/5, *tarıydurġannınĝ* 121a/6, *oradurġan* 121a/7, *yétedurġan* 123b/5.

-AdUr-lAr (çokluk üçüncü şahıs şimdiki zaman eki):

yapadurlar 14a/2, *turadurlar* 24a/2, *izdemeydürler* 32b/13, *ḳıladurlar* 32b/13, *körmeydürler* 66a/12.

-AdUr-mén/-ydUr-mén (teklik birinci şahıs şimdiki zaman eki):

tapadur-mén 14a/1, 109b/5, *ḳıladur-mén* 14a/3, 14a/4, *tapmaydur-mén* 14a/1, *biledür-mén* 17a/12, 19b/7, 34b/4, 36a/12, 114b/1-2, *ayta'lmaydur-mén* 17a/13, *ḳaladur-mén* 20b/11, *bilmeydür-mén* 21b/11, *ḫ^{v}ālamaydur-mén* 28b/4, *aytadur-mén* 30b/2, 34a/10, 43b/2, *démeydür-mén* 34a/11 (2), *sözleydür-mén* 47b/4, *baradur-mén* 60b/3, *korḳadur-mén* 76b/9, *aytadur-mén* 81a/13, *içedür-mén* 113b/2, *yéydür-mén* 113b/3.

-adur-miz (çokluk birinci şahıs şimdiki zaman eki):

ḳıladur-miz 3b/11.

-AdUr-sén (teklik ikinci şahıs şimdiki zaman eki):

aladur-sén 21b/12, *bilmeydür-sén* 21b/12, *aytadur-sén* 104a/1.

-AK (fiilden isim yapma eki):

bölek 2b/10, 4b/4, 7a/12, 12b/7 (2), 20b/5, 27a/6, 27a/7, 30a/3, 30b/6, 43b/1, 52b/3, 64b/1, 72a/12, 84a/1, 88a/13, 90a/2, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 93b/4, 99a/11, 103a/1, 104a/11, 105a/8, 119b/9, 121a/4 (2), *ayaġ* 5b/9, 103a/12, 128b/12, *ayaġı* 19a/8, 128a/12, *ḳuçaġlap* 21a/6, *bölekdür* 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12, *ayaḳıġa* 40b/4, *ayaġnı* 41a/1, *ayaġınĝ* 52b/7, *ayaġıda* 54a/10, *ayaġını* 60b/11, 70a/12, 104a/13, 128a/12, *bölekge* 64b/10, *fiçaḳnı* 80a/11, *fiçaḳ* 80a/12, 88a/12, 104a/4, *ayaġınĝnı* 89a/8, *ayaġımġa* 91a/11, *ayaġıda* 110a/8.

-ala- (fiilden fiil yapma eki):

yumalanıp 90b/8, 91a/11.

-A-mén/-y-mén (teklik birinci şahıs şimdiki zaman eki):

bara-mén 60b/6, *saḳlay-mén* 60b/12, *bére-mén* 114a/9.

-a-mén/-y-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

çıḳara-mén 92a/13, *sınay-mén* 95a/11.

-Ar (sıfat-fiil eki):

kéterinĝ 2a/2, *ḳaçar* 29b/13, 111b/5, *yéter* 36a/1, 111b/1, *tüzer* 115b/8, *çıḳarnı* 116b/3, *sorar* 118a/3.

+ar- (isimden fiil yapma eki):

aḳardı 30a/4.

-ar- (fiilden fiil yapma eki):

çıḳarıpdur 10a/6, *çıḳarıp* 13b/1, 82b/7, 91a/4, 114a/8, *çıḳarmaḳ* 53a/2, *çıḳarmas* 70a/11, *çıḳarġan* 72b/8, *çıḳarmaġıl* 84a/1, *çıḳara-mén* 92a/13, *çıḳarmaġay-sén* 94a/9, *çıḳarmaġlıḳ* 107b/2, *çıḳarur* 114b/13, *çıḳarġumdur* 115b/13, *çıḳarġay* 127b/8, 128a/12.

-Ar (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

yéter 3a/4, 10b/8, 35b/4, 35b/6, 55b/9, *çıḳar* 5a/11, *körer* 5b/1, 17b/11, 31a/3, 31a/4, 44a/5, 54b/8, *tartar* 5b/7, 50b/9, 87a/9, 101a/8, *öter érdi* 15b/10, 23a/13, *sorar* 18b/13, 19a/4, *ḳopar* 28a/13, *baḳar* 28b/6, 62b/4, *ḳoyar* 28b/6, 35b/7, 51a/9, 70a/13, *ḳoyar érdi* 28b/12, *tüşer* 30a/5, 44a/10, 58a/7, 78a/9, 87b/4, *tapar* 30b/1, 30b/8, 31a/2, 40a/10, 64b/12, 115b/1, *patar* 30b/2, *turar* 30b/12, 119a/7, *köyer* 45a/6, *tutar* 25b/8, 45a/9, 50b/7, 66a/8, 70b/2, 86a/12, 121b/1, *içer bolsanĝ* 35b/8, *dost tutar érdi* 46a/11, *tanĝşar* 48b/6, *tutar érdi* 51a/9, 76b/2, 119b/3, *kéter* 57b/11, 66a/6, *kéter érdim* 61a/4, *yapar* 62a/10, *öler* 106b/3, *içer érdi* 109a/5, *tuyar* 1116b/2, *öter* 121a/5, *olturar érdiler* 126b/10, *dost tutar érdiler* 126b/10, *yatar érdi* 127a/4.

-ArdA (zarf-fiil eki):

kirerde 128b/1, *çıḳarda* 128b/1.

-Ar-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

körerler 9b/11, 14a/11, 29a/12, 62b/4, *manĝarlar* 19a/6, *külerler* 29a/12, *tutarlar* 29b/3-4, 30a/3, 58b/1-2, 72a/4, 120a/5, *orarlar* 30a/4, *ḳoyarlar* 33b/13 (2), 34a/1, 35a/10, 37b/11, 124a/6, *ḳurarlar* 35a/12, *ḳoparlar* 42a/6, *tatarlar* 43b/8, *çıḳarlar* 49a/13, *taparlar* 50a/12, *ḳuşlarlar* 53a/9, *üzerler* 55b/5, *ḳaçarlar* 55b/5, *baḳarlar* 116a/7.

-ar-lar (teklik üçüncü şahıs geniş zamanın nezaket şekli):

sorarlar 7b/7.

-ar-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

ḳoyar-mén 59b/6, *ḳorḳar-mén* 91b/7-8, *tutar-mén* 101b/6.

-Ar-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

körer-sén 2a/3, 14a/9, 14a/10, 55b/3, 116b/3, *tutar-sén* 7b/1, *içer-sén* 38a/9, *öler-sén* 55a/7, *kömer-sén* 59b/5, *yéter-sén* 107b/10, *ḳoyar-sén* 115a/6, 117b/8.

-ar-siz (teklik ikinci şahıs geniş zamanın nezaket şekli):

içer-siz 16a/11, 113b/1.

-A-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

tuta-sén 15a/6, *bile-sén* 17a/5, *ḳıla-sén* 37a/7, *kéltüre-sén* 57a/6, *ala-sén* 65b/11, 66a/10, *tarta-sén* 80a/12-13, *ayta-sén* 103b/12-13.

-a-sén (teklik ikinci şahıs gelecek zaman eki):

oltura-sén 104b/12.

-Ay (teklik birinci şahıs emir eki):

alay 11b/7, *ḳılay* 23b/11, 32b/6, 33a/6, 37b/2, 40a/1, 45b/12, 85a/1, 86b/11, 99a/9, 118b/10, 124b/3, 126b/13, 127a/12, 127a/13 (2), *kéltürey* 40a/5, *yanduray* 54a/12, *bolay* 69a/10, *bérey* 91a/8, 106b/9, *kéley* 112a/6, *aytay* 112b/6, *körey* 112b/9.

-ayın (teklik birinci şahıs emir eki):

ḳılayın 31b/4, 62a/13.

+e (isimden isim yapma eki):

kéçelik 5a/1, *kéçe* 11a/13, 11b/12, 25b/2, 33a/2, 33a/5, 33a/7, 36b/7, 38b/12, 39b/3, 50a/3, 51b/3, 54b/1, 72b/13, 91a/2, 97a/6, 111b/6, 111b/13, *üze* 30a/6, 89b/2, *kéçeniŋ̂* 35b/10, *kéçesi* 36b/11, *kéçeni* 50a/13, 50b/2, *üzeside* 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/8, *kéçelikge* 63a/12, *üzesige* 69b/6, *kéçelikde* 70a/9, *üzesidin* 128b/7.

-e-mén (teklik birinci şahıs gelecek zaman eki):

éşite-mén 89b/8

+en (isimden isim yapma eki):

érenler 16b/4, 48a/8, *érenlik* 16b/5, 108b/10, *érenlerni* 72b/9, *érenlikde* 83a/4, *oğlanları* 107b/6.

+er (isimden isim yapma eki):

birer 36b/9.

+ev (isimden isim yapma eki):

ékkev 10b/4, *birevninĝ* 26b/7, *birevdin* 84a/1, *birevge* 90b/3, *birevni* 114a/8.

+evlen (isimden isim yapma eki):

üçevlen 73b/13, *ékkevlen* 91a/3.

-ç (fiilden isim yapma eki):

ḳorḳunçıda 89a/13, *ḳorḳunç* 99a/4

+çA (eşitlik hâli eki):

ança 2a/12, 3b/11, 5a/5, 6b/10, 11b/11, 15a/8, 33a/13, 35b/3, 36a/5, 40b/5, 43a/1, 48b/13, 49b/3, 55a/6, 57a/12 (2), 58a/1, 59a/8, 67a/7, 103a/9, 111a/4, 120b/7, *munça* 3b/11, 11a/10, 28b/12, 38b/8, 48b/8, 77b/8, 80a/12, 94b/12, 94b/12, *özgeçe* 6b/9, 40b/6, *öziçe* 14b/4, *murādıça* 14b/5, 22b/11, 27b/7-8, 27b/12, *rüsūmıça* 17a/2, *taṣarruflarıça* 20a/8, *sözümçe* 24a/1, *élinĝçe* 24b/1, *bélinĝçe* 24b/1, *tiliçe* 25a/5, *ḫ^{v}āhişiçe* 27b/1, *barıça* 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10, 117b/11, *ḫ^{v}āhişleriçe* 37b/13, *munçalik* 38b/6, *iḳtiżāsıça* 45b/12, *irādesiçe* 74b/6, *tecrübesiçe* 93a/1, *meẕhebleriçe* 99b/7, *ṭab^{c}ıça* 108b/6, *fermānınĝça* 115a/10, *rāstıça* 117b/3.

+çaḳ (isimden isim yapma eki):

yayçaḳnı 29b/7-8, *yayçaḳ* 29b/8.

+çe (isimden isim yapma eki):

néçe 11b/10, 12a/10, 15b/3, 19a/10, 19b/9, 24b/7, 28b/2, 28b/13, 29b/8, 37a/6, 37b/7, 38b/13, 40b/12, 42b/12, 42b/13, 45b/6, 45b/7, 47b/9, 52b/2, 59b/7, 62b/6, 65a/9, 75a/7, 78b/6, 103a/2, 103b/8, 106b/9, 112b/1, 114a/12, 114b/11, 118a/2, 118a/11, *néçük* 6a/8, 17a/6, 25b/8, 28b/3, 52a/1, 54b/7, 56a/8, 61b/10, 71a/9, 73b/5, 77b/8, 102a/6, 112b/5, 118b/9, *néçesini* 85a/8, *néçükdür* 95a/2, *néççe* 125a/8.

+çI/+çu (isimden isim yapma eki):

dihḳānçılıḳnınĝ 1b/4, 120b/12, *suçılıḳnı* 11a/4, 73b/7, *suçılıḳġa* 11a/5, 11a/6, *kimeçilerni* 11b/2, *kimeçiler* 11b/5, *kimeçininĝ* 11b/6, *kimeçi* 11b/6, 11b/9, 73b/12, *élçi* 17a/1, 17a/2, 81a/8, 110a/9, 110a/11, *élçige* 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11, *élçininĝ* 17a/4, *élçidin* 17a/6, *yalġançılıḳ* 18b/1, *andaġçı* 20b/10, *mundaġçı* 20b/10, *yalġançı* 24a/6, 26b/5, 64b/5, 85b/6, *ked-ḫudāçılıḳ* 52b/1, 69a/6, *ḳaraḳçılar* 55a/13, 95b/4, *ḫazīneçi* 63a/11, 117b/8, *işlemçi* 65a/1, *yılḳıçısı* 71a/6, *yılḳıçı* 71a/7, 71a/9, *yılḳıçını* 71a/10, *sipāh-gerçilikni* 73a/12, *sipāh-gerçilik* 73a/12, 73b/3, *suçuluḳnı* 73a/13, *suçılıḳdur* 73b/6, *suçını* 73b/6, *ḳaraḳçı* 73b/8, *témürçiler* 75a/4, 75a/6 (2), *tirigçilik* 75a/7, *élçini* 81a/10, *yalġançılar* 83b/6, *ḳulçuluḳ* 86a/6, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *ḳaraḳçıdın* 93b/2, *sevdā-gerçilik* 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2, *satıġçıġa* 94b/1, *satıġçı* 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/12, *satıġçınınĝ* 94b/6, 94b/8, *şerīkçilikdin* 95a/7, *ḳoyçısı* 97a/2, *ḳoyçıġa* 97a/4, *ḳoyçı* 97a/5, 97a/8, 97a/9, 117b/6 (2), *erzānçılıḳda* 97b/11, *dihḳānçılıḳ* 120b/9, *dihḳānçılıḳdın* 121a/8, *élçisidür-mén* 125a/10, *ḳaraḳçılarnınĝ* 127a/6.

+çuḳ (isimden isim yapma eki):

yançuḳıda 60b/8.

+dA- (isimden fiil yapma eki):

izdegenge 2a/7, *izdeseler* 10a/10, *izder érdiler* 11b/5, *izdegil* 13b/4, 31a/9, 68a/2, *izdemegeyler* 22b/11, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *izdep* 29a/13, *izdemeydürler* 32b/13, *izdegüçilerniŋ̂* 37a/9, *izdemek* 45a/4, *izdegüçi* 47a/6, *izdegey* 78b/7, 128b/5, *aldamaḳnıŋ̂* 79b/3, *istemegil* 84a/3, *izdip* 114a/12, *izder érseŋ̂* 117a/6, *istiseŋ̂* 122a/8, *izdemek érdi* 126b/6, *izdemes érdi* 127a/3, *izdemegey* 128b/4.

+dA (bulunma hâli eki):

beyānıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8, *ḫiẕmetide* 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9, *ᶜālemde* 1b/6, 30a/7, 61b/4, *tonumaḳda* 1b/7, *vaḳtda* 1b/8, 5b/5, 6a/13, 7b/11-12, 9b/12, 10b/6, 13b/10, 16b/12, 22b/1, 22b/2, 22b/11, 33a/4, 33a/8, 34a/5, 36b/9, 39a/12, 41a/11, 41a/13, 43b/5, 44a/1, 44a/6, 48a/1, 48a/9, 48a/11, 52b/4, 53a/2, 53a/11, 53a/12, 54b/3, 54b/13, 59a/3, 62b/6, 65a/5, 65b/6, 66a/1, 66b/4, 67a/3, 67a/8, 68b/10, 72b/7, 75a/3, 76a/6, 79a/7, 83a/2, 86a/2, 87b/5, 92b/10, 95a/5, 100a/10, 102a/2, 117b/3, 119b/4, *sénde* 1b/8, 6a/10, 9a/2, 9a/11, 32b/4, 38a/13, 40b/5, 55a/1, 55a/5, 66a/1, 85b/6, 94b/3, 108b/12, 113a/7, *némerselerde* 1b/12, *kemāl-i ḳabiliyyetde* 1b/13, *birde* 2a/2, 18a/1, 39b/5, 47b/10, 117b/10, *zamānda* 2a/2, *ẕātıda* 2a/4, 2a/6, *yérde* 2a/7, 10a/8, 10a/10 (2), 11b/2, 16b/7, 19a/7, 22b/11, 27a/11, 32a/1, 32a/8, 33a/8, 33a/9, 35a/9, 40a/12, 50b/6, 60b/10, 66a/5, 68a/1, 76a/13, 78b/13, 79a/1, 90a/2, 91a/3, 91b/1, 103b/6, 112a/5, 112a/13, 112b/1, 115a/2, 121a/7, *kişide* 2a/9, 118b/1, 119a/2, *bāreside* 2a/10, 15a/1, 28a/8, 46a/4, 56b/11, 62a/13, 112a/5, 114a/4, 124b/8, *ṣıfatıda* 2b/2, *şerḥ-i ᶜaḳāyidde* 2b/4-5, *tertībide* 3a/2, *kitābıda* 3a/6, 20a/7, 99a/11, 99b/9, 100a/1, *fermānlarıda* 3b/3, *işide* 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 114b/5, 115b/1, 119a/6, 121b/7, 126a/9, *şükrāneside* 3b/3, *dīn-i İslāmdaḳı* 3b/4, *cihānda* 3b/5, 3b/6, 4b/3, 19b/13, 20a/1, 26b/7, 36b/13 (2), 38a/11 (2), 55b/3, 55b/7, 55b/8 (2), 104a/9, 117a/6, 120b/2, *sizde* 3b/11, 94b/13, *ᶜömride* 3b/12, *dīn-i İslāmda* 3b/13, *tilide* 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, *ḥālide* 4a/7, 29b/11, 29b/12, *bendelikde* 4a/7, *anıŋ̂da* 4b/1, 5a/3, 9a/11, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4, *ḫāṣda* 4b/1, *ᶜāmda* 4b/1, *ḳıyāmetde* 4b/4, 38a/9, 55b/3, *ḥālde* 4b/8, 11b/4, 12b/11, 13b/9, 29a/5, 30b/11, 41a/3, 58a/5, 63a/3, 63b/10, 65a/7, 79a/2, 81b/9, 86a/8, 104a/12, 113b/12, 126b/12, *bābda* 5a/5, 34a/8, 101b/5, 103a/1, 113b/6, 122a/6, *andadur* 5a/12, *özgede* 5a/13, 14a/8, *ḳāfilede* 5b/6, *vaḳtıda* 5b/11, 13a/1, 17a/1, 19a/3, 21b/9, 22b/13, 23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8, 52a/12, 58a/2, 59b/2, 59b/5, 60b/2, 67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8, 79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2 (2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3, *künide* 5b/13, *fermānıda* 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11, *ṭāᶜatde* 6a/11, 29a/5, *arasıda* 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2,

123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *dünyāda* 6b/3, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 123b/6, *yılda* 6b/8, 31a/1, 37b/7, 83a/13, 97b/12, 121a/6 (2), *ādemlikde* 6b/10, *emānıda* 6b/11, *ḥaḳīḳatide* 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12, *könĝlüngde* 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6, *ménde* 7a/12, 16a/11, 17b/1, 94b/3, 114a/10, 122a/10, 122b/2, 127a/10, *olarda* 7a/12, 7a/13, 126a/8, *tefsīrde* 7b/3, *anada* 7b/5, *zamāneleride* 7b/10, 85a/6, *ḥaḳḳıda* 8a/2, 8a/3, 38a/13, 39a/6, 79b/2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6, *ḥaḳḳınĝda* 8a/11, 84a/2, 116b/7, *otda* 8b/8, *éligleride* 9a/10, *bedenide* 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8, *içide* 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, *taşıda* 9b/3, *içidedür* 9b/3, 124b/2, *könĝülde* 9b/4, *taşıdadur* 9b/5, *cāyıda* 9b/10, 63a/7, *sözde* 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4, *ḥikāyetde* 7b/8, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 53b/12, 106b/4, 125a/8, *Baġdādda* 11a/2, 12b/4, *zamānıda* 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2, *lebide* 11a/10, *işde* 11a/13, 20a/10, 22a/11, 56a/3, 58a/12, 67b/4, 67b/6, 83a/2, 84a/9, 97b/13, 108a/10, 117a/3, 124b/6, *çuḳurda* 11b/1, *deryāda* 11b/1, *ḫazīnede* 11b/11, *bārenĝde* 12a/7, 81b/11, *aldıda* 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/8, 112a/3, 115a/4, *ḫilāfıda* 12b/6, *işlerde* 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7, *yurtunĝdaḳı* 13a/7, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *arada* 13b/4, 46b/1, 56a/10, *özünĝde* 14a/8, 32b/1, 32b/3, *āsāyişde* 14b/1, 14b/3, 96a/2, *fermānınĝda* 14b/7, *maḥallde* 15a/3, 55a/2, 92b/8, 92b/9, 116a/5, *ḥikāyede* 15b/9, 20b/6, *barınĝızda* 15b/13, *maᶜnāda* 16a/7, 43b/2, 54b/7, 85b/9, 94a/6, 105a/8, 107a/11, *ḳatarıda* 16b/11, 21b/2, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4, *ḳaşıda* 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 107b/6, 111a/6, 112a/9, 115a/2, *ᶜālemdedür* 17a/5, *ṭabīblikde* 17b/13, *aramızda* 18b/6, 18b/13, *Gencede* 19a/3, *mecliside* 19a/3, 109a/1, 109a/6, *ṣahrāsıda* 19a/4, *saġularda* 19a/6, *zemīnde* 19a/6, *uçasıdaḳı* 19a/9, *ḳaşımda* 19a/12, *şehrde* 19b/2, 68b/3, 89b/10, *ayda* 19b/3, 28b/11, 28b/12, 31a/2 (2), 37a/6, *müddetide* 19b/5, *aldımda* 19b/8, *anda* 19b/13, 32a/9, 37b/1, 37b/12, 40b/3, 49a/1, 49a/3, 67b/7, 73b/10, 106a/4, 112b/5, 114a/9, 112b/9, 115a/5, *ḥadīṣleride* 20a/7, *kitāblarıda* 30b/10, *maᶜnāsıda* 20a/8 (2), *birde* 20a/9, *astıda* 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10, *lafẓda* 21a/9, *sözlemekde* 22a/4, 89a/11, *basıġlıḳda* 22a/6, *ṭarīḳada* 22b/10, 34b/10, 47b/10, 76a/1, 77a/7, 90b/11, 99b/6, 104a/10, 122a/4 *şehride* 23a/10, 28b/8, 118a/1, *ḳaşdıda* 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2, *dīvān-ḫānede* 23b/7, *şerīᶜatda* 23b/11, 75b/8, 92b/7, *dürüstluḳıda* 23b/13, *yādımda* 25a/1, *kitābda* 25a/1, 44b/8, 86b/7, 99a/11, 103a/2, *rū-be-rūsıda* 25a/4-5, *diyārıda* 25a/7, *ḫāṭırıda* 25a/12, 100a/4, *taᶜaccübde* 25b/3, *suda* 26a/13, *penāhıda* 26b/1, *ḳoldaḳını* 26b/6, *āyīneside* 27b/2, 87a/3, *kéynide* 27b/10, *tecrübeside* 28a/6, *yigitlikde* 28a/10, 45a/8, *küzedeḳı* 28b/11, *maᶜsiyetde* 29a/5, *yādıda* 29a/5, 51a/7, *ḳadr-dānlıġıda* 30a/2, *burcıdadur* 30b/1, *élgide* 30b/2, 59a/9, *aġrıḳda* 30b/8, *ḳuvvetde* 30b/11, 48a/7, *cismde* 30b/11, *özide* 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9, *haftada* 31a/3, *sāᶜatde* 31a/9, 35a/3, 35a/4 (2), 50a/7, 50a/12, 83a/13, 109a/10, 115b/13, *pīrlıḳda* 32a/2, 45a/9, *ġurbetde* 32a/7, *seferde* 32a/7, 128a/7, *içmekde* 32b/9, 38a/6, *séndeki* 32b/9, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *mertebede* 32b/11, *işleride* 33a/1, *veznide* 33a/5, *ḫalvetde* 33a/11, *yémekde* 32b/8, 33b/1, 58b/11, 58b/12, *loḳmada* 33b/6, *loḳmadaki* 33b/7, 33b/9, *aldınĝda* 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12, *tevbede* 34b/7, *feşīmānda* 34b/8, *ṭarīḳada* 34b/10, *mestlikde* 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8, *mestlikdeki* 35b/12, *bāġlarda* 35b/12, *ṣaḥrālarda* 35b/13, *öyünĝde* 36a/1, 40b/7, 65b/12, *öyide* 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1, *mülkide* 36a/3, 85a/12, *ṣaḥrāda* 36a/3, 118b/6, *ṣubḥda* 36a/13, 36b/1, 36b/7, 36b/10, *uyḳuda* 36b/4, 36b/6, *künde* 36b/7, 45b/13, 48b/8 (3), 48b/11 (2), 59a/13, *defᶜada* 37a/7, 37a/8,

lāyıḳınĝızda 37b/6, *kūzelerde* 37b/11, *munda* 38a/8, 39b/3, 75a/1, 91b/3, 125b/12, *güneh-kārlıḳda* 38a/11, *könĝlide* 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5, *öyümde* 38b/9, *mihmān-dārlıḳınĝızda* 39a/5, *barıda* 39b/6, *öyde* 40a/13, 54b/7, 66a/7, 75b/12, 84a/7, 96b/13, 112a/1, *üstide* 40b/1, 52b/11, 67b/8, *saḳlıḳda* 40b/10, *huş-yārlıḳda* 41a/2, 41a/10, *ḫaberde* 41b/11, *cevābıda* 42a/10, *endāzeside* 42b/11, 57a/3, 82b/12, 107a/6, *bābıda* 43a/1, 122a/2, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *çıḳmaḳda* 43b/4, *feyide* 43b/6, 77b/4, 79b/4, 84a/12, *ᶜaẕābdadur-sén* 43b/11, *viṣālde-sén* 43b/11, *künlerde* 44b/1, *aġrıġıda* 44b/7, *meşaḳḳatde* 44b/10, *muḥabbetde* 45a/5, *dostluḳda* 45a/7, *ᶜāşıḳlıḳda* 45a/7, *miḥnetde* 45a/8, *ẓāhirinĝde* 45a/11, 120a/10, *dergāhıda* 46a/6, 108a/1, *vaḳt-i ḫumārda* 47b/8, *çillede* 47b/13, *temmūzda* 48a/1, 51b/4, 95b/9, *savuḳda* 48a/1, *ıssıġda* 48a/1, 48a/10, *temmūzlarda* 48a/7, *püştide* 48a/8, *tābistānda* 48a/12, 107a/12, *zemistānda* 48a/12, *bārede* 48a/13, *ḥammāmda* 48b/3, 48b/5, 49a/9, *germ-ḫānede* 48b/4, 49a/3, *cāme-ḫānede* 49a/12, *ṭāyifede* 49a/13, *ḥükmidedür* 49b/8, *uyḳuda-sén* 49b/12, *nışfıda* 50a/10 (2), *cānda* 50b/5, *tende* 50b/5, *tutmaḳda* 51a/2, 119a/10, *mekānıda* 51a/4, 51a/8, 51a/10, *uyḳudadur* 51a/13, *rūzda* 51b/4, *ḳaşınĝda* 51b/10, 66b/7, 74a/10, 116a/3, *aṭdaḳı* 52b/4, *üzeside* 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/9, *şikār-gāhda* 52b/8, *arḳasıda* 52b/10, 52b/12, *ṭarīḳde* 53a/7, 53a/10, 69b/13, 87a/2, *oynamaḳda* 53b/11, *yanıda* 54a/10, *ayaġıda* 54a/10, *ġamıda* 54b/5, 127a/10, *gürda* 54b/6, 75b/10, *ḳolıda* 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12, *āḫiretde* 55b/6, 61b/5, *kitāblarda* 55b/7, *ṣalāḥiyyetinĝde* 55b/11, *berāberide* 56b/7, 100a/3, *ḳolunĝda* 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5, *kūşişde* 57b/12, *ḳoldaḳıġa* 57b/12, *dervīşlerde* 58b/3, *bérmeklikdedür* 58b/5, *miḳdārıda* 58b/5, *kelām-ı mecīdde* 58b/7, *iᶜtidālide* 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3, 82b/11, 82b/13, *démekde* 58b/11, *ḳılmaḳda* 58b/11, 115b/9, *yémekdeki* 58b/12, *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *yolda* 60b/3, 80a/10, *yançuḳıda* 60b/8, *sizde* 60b/9, *saᶜyide* 61b/12, 88a/1, *bérmekde* 62a/4, 96b/8, 97b/1, *almaḳda* 62a/4, 105b/5, *ḫilāfıdadur* 62a/7, *bāṭınıdaḳı* 62b/1, *ḳaşda* 62b/8, *burunda* 62b/8, 62b/10, *tişde* 62b/8, 62b/11, *yüzde* 62b/9, *pōstda* 62b/11, *meẕhebimde* 62b/12, *uzunluḳda* 63a/2, *ḳısḳalıḳda* 63a/2, *semizlikde* 63a/2, *oruḳluḳda* 63a/2, 63a/9, *aḳlıḳda* 63a/2, *ḳızıllıḳda* 63a/3, *sebzelikde* 63a/3, *yoġunluḳda* 63a/3, *vaṣflarda* 63a/3, *ḳaralıḳda* 63a/4, *bahādurluḳda* 63b/12, *bāṭındaḳı* 65a/3, *ḳafaḳlarıda* 65a/11, *aᶜżāsıdaki* 65b/3, *yéride* 65b/6, *yurtda* 66a/4, *ḫiẕmetde* 66b/3, 107b/11, *ornıda* 67a/2, 68a/5, *sevdāda* 67a/11, 67a/13, *ᶜāḳıbetide* 67b/1, *maḥallede* 67b/7, 68a/2, *etrāfıda* 67b/8, *hem-sāyelikide* 67b/13, *şuġlde* 68a/4, *şādlıḳda* 68a/5, *māh-ı Ramażānda* 68a/8, *peyide* 68a/11, *şehrlerde* 68b/2, *endīşeside* 68b/9, 77a/12, *miṣālde* 69a/6, 96a/12, *ṣūretde* 69a/11, 95b/8, 99a/7, 102b/11, 117b/12, *yürmekde* 69b/5, 70b/13, *aṭda* 69b/8, *rengde* 70a/1, 100a/12, *ṣıfatlarda* 70a/3, *Fārisīde* 70b/6, *çevreside* 70b/8, 70b/10, *bendide* 71a/2 (2), 71a/3, *nüshada* 71a/13, *vechde* 71b/5, *ḳolunĝdadur* 72a/1, *ᶜömrde* 72b/13, *yoḳluḳunĝda* 73a/1, *atada* 73a/8, *ḫetnede* 73a/10, *könĝlümde* 74a/2, *nezdimde* 74b/11, 84b/13, *Rūmda* 75a/7, *ᶜAcemde* 75a/10, *érde* 75b/10, *meşġūlluġıda* 76a/3, *öyleride* 76a/10, 76a/13, *aldlarıda* 76b/8, *ṭarīḳide* 77b/5, 78a/5, 83a/2, *ᶜahdide* 78a/13, *vaḳtıdaki* 79a/8, *araṅĝızlarda* 79a/10, *berāberideki* 79a/13, *ṭamaᶜıda* 79b/5, 93b/1, 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7, *iẓhārıda* 80a/3, *ẓāhirde* 80a/7, *Ḫorāsānda* 80a/9, *fırṣatda* 80b/1, *ḥamlede* 80b/12, *oġulda* 81a/5, *bizde* 81a/11, *talardaḳı* 81b/12, *érenlikde* 83a/4, *arḳasıda* 83a/7, *ṣoḥbetide* 83b/7, *işinĝde* 84a/9, 113b/10, *çaġıda* 85a/1, *şerᶜ-i şerīfde* 85a/6, *tilemekde* 85b/13, *Ḳur'ān-ı mecīdde* 86a/10, *taṣarrufıda* 86b/5, *yolıda* 86b/11, 118a/7, *evvelide* 87a/5, *ᶜilm-i ṭıbda* 87b/10, *yādınĝda* 88b/13, *münāẓarasıda* 89a/2, *meclislerde* 89a/7, *ḳabūlide* 89a/13, *ḳorḳunçıda* 89a/13, *meclisde* 89b/9, 104b/12, 105b/5,

105b/11, 106a/5, *vaḳtlarda* 89b/9 *bāzārlarda* 89b/13, *naẓarıda* 90a/1, *ayıtmaḳda* 90a/5, *Ṭaberistānda* 90b/1, *tüpide* 91b/2 (2), 92a/8, *ḳaşınĝızda édim* 92a/6, *meclis-i ḳażāda* 92b/2, *ᶜilm-i fıḳhda* 92b/8, *ġam-gīnlikde* 92b/9, *nezdide* 93a/8, *kārda* 93a/8, *deryālarda* 93b/2, *maşrıḳdaḳı* 93b/3, *maġribdeḳı* 93b/3, *ziyānda* 93b/11, *ḳılmaḳdadur* 94a/3, *ümmīdide* 94a/4, *némede* 94a/5, *muᶜāmelede* 94a/10, 97b/2, *altunda* 94b/2, *ḫaṭda* 95a/12, *otrasıda* 95b/3, *ḳışda* 95b/10, *satmaḳda* 96a/4, *ḫuşkīde* 96b/3, 96b/5, *erzānçılıḳda* 97b/11, *ᶜadedide* 98b/8, *ziyādelikde* 99a/7, *Kitāb-ı Mizācda* 99a/12, *Kitāb-ı Nabżda* 99a/12, *Kitābü'l ᶜilel ve'l-Emrāżda* 99b/1, *maḳālede* 99b/2, 99b/3, 99b/11, *defᶜide* 99b/5, *Taḳdimetü'l-Maᶜrifede* 99b/9, *içideki* 99b/11, *rengide* 100b/11, *tehide* 100b/13, *burcda* 102a/6, *cirmidedür* 102a/7, *beçedānıda* 102a/12, 102b/2, *ḳursaḳıda* 102b/5, 102b/6, *şeklide* 102b/13 (2), *fehmideki* 103a/11, *şeklide* 103a/13, *muṣarraᶜda* 103b/6, *veznde* 103b/8, *biride* 103b/13, *neṣrde* 104a/1, *naẓmda* 104a/1, *ḳaşīdelerde* 104a/8, *tevḥīdde* 104a/9, *şiᶜrde* 104a/9, *ṭarzda* 104a/11, 113a/5, *reng-rūyda* 104b/5, *naġmede* 104b/8, *bemide* 104b/12, 105a/1, *zīride* 104b/13, 105a/1, *faṣlda* 105a/9, *rivāyetlerde* 106a/1, *dergāhda* 107b/13, *vaḳt-ı ḫalvetde* 108a/12, *nökerlikde* 108b/9, *kitābımda* 109b/4, *kitābdaki* 109b/11, *sözdeki* 109b/12, *dünyede* 110a/3, *ayaġıda* 110a/8, *endīşeside* 110b/4, *Ḳur'ānda* 110b/5, *Nişābūrda érdi* 111a/2, *anınĝ buyruġıda érdi* 111a/9, *fermānımda* 111a/13, *ḫużūrıda* 112a/11, *endīşede érdi* 113a/12, *memleketlerde* 114a/13, *yérlerde* 114b/2, *lāyıḳıda* 115a/7, 117b/8, *tiriglikinĝde* 115a/11, *teraḳḳīde* 115b/4, *cengde* 116a/3, *cāyınĝda* 116a/8, *arḳanĝda* 116b/5, *sözlerde* 117a/7, *meşġūlluḳda* 117b/7 (2), *zindānda* 118a/2, *itāᶜatide érdi* 119b/3, *Ġaznīnde* 119b/7, *pādşāhlarıda* 119b/12, *şarābıda* 120a/5, *pādşāhlıḳda* 120a/13, *bāzārda* 121b/4, *nā-mūrādda* 121b/13, *tenide* 122b/7, 123b/1, *cevherde* 122b/10, *żıddıdadur* 122b/11, *ḳuruġluḳda* 122b/12, *savuġluḳda* 122b/12, *ıssıġlıḳda* 122b/12, *ādemīde* 123a/8, *cinsde* 123b/4, *rāstlıḳda* 125a/6, *Kūhistānda* 125a/8, *şehrdeki* 125a/10, *reh-güzerde* 125b/3, 125b/10, *ḫalḳıda* 126a/2, *ᶜilmde* 126a/9, *ṣıfatda* 126b/4, *vaḳtlarıda* 126b/8, *ḫalvetde* 126b/10, *vaḳtīde* 127a/5, *ġamda érdi* 127a/6, *ġamda* 127a/8, *séndedür* 127b/5, *ḥażarda* 128a/7, *ṭarafıda* 128a/13, *ḫānḳahda* 128b/3, *ornıda* 128b/13.

-DI (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

bolmas érdi 2a/10, *boldı* 2b/8, 3a/1, 11a/9, 11b/1, 11b/7, 12a/7, 12b/2, 14a/5, 17b/3 (2), 19a/11, 24a/9, 25a/7, 31a/6, 32b/4, 33b/10, 35b/2 (2), 36b/13, 38b/4, 39a/3, 39a/6, 42a/7, 46b/5, 52b/12, 53b/13, 56a/8, 56b/2, 59a/1, 60b/11 (2), 73b/3, 74a/2, 75a/10, 81a/6, 85a/7, 90b/13, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 107a/11, 109a/10 (2), 112a/7, 112a/9, 112a/11, 112a/13, 112b/2, 113a/13, 118b/5, 124a/1, 124a/2, 124a/3, 127a/9, *ḳıldı* 2b/11, 3a/1, 5a/8, 5b/5, 7a/9, 7a/10 (2), 9b/1, 9b/2, 9b/3, 11a/4, 11a/8, 11b/1, 11b/4, 12a/5, 12b/3, 17a/3, 17a/12, 19a/13, 23b/6, 25a/6, 31b/7, 34b/1, 38b/13, 40a/3 (2), 44a/6, 45b/2, 45b/4, 45b/6, 50a/13, 56a/8, 56a/9, 62b/9, 62b/10, 73b/1, 73b/6, 73b/11, 75a/3, 75a/8, 80a/11, 80b/12, 81a/8, 82b/4, 82b/6, 84b/5, 90b/4, 90b/5, 91b/7, 97a/8, 106b/8, 107b/7, 109a/9, 110b/11, 111b/10, 111b/11, 112a/13, 112b/2, 112b/8, 114a/8, 118a/4, 118a/5, 118a/7, 118b/6, 118b/7, 122b/6, 122b/10, 125a/9, *ḳılmadı* 2b/13 (2), 51b/1, 81b/8, 111a/7, 118a/8, 118b/7, *kéldi* 3a/1, 5b/9, 10b/10, 11a/8, 11b/8, 12b/2, 15b/10, 16a/8, 18b/13, 19a/1, 19b/4, 19b/13, 21b/10, 25a/9, 30b/3, 35a/10, 45b/3, 45b/5, 54a/2, 56a/13, 57a/1, 57a/7, 60b/7, 71a/6, 73b/2, 75a/2, 75a/8, 84b/3, 90b/4, 92a/3, 94b/8, 97a/8, 110a/9, 112a/1, 112a/4, 127a/7, *bī-ᶜayb édi* 3a/5, *taşlamadı* 3a/5, *iberdi* 3a/7, 39a/1, 81a/8, 106b/9, 112b/10, *fermān ḳılıp érdi* 3b/9, *tola érdi* 5a/5, 73b/9, *żarūr érdi* 5a/6, *bolmadı* 5a/9, 75a/8, 110b/6, 113a/12, 118b/1, 118b/4, 119a/2,

kişi érdi 5b/6, 18b/11, 23a/11, 23a/12, 23a/12-13, 38b/3, 80a/10, 90b/2, 111a/8 (2), 113a/9, *yoḳ érdi* 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4, *peşt ü penāhı érdi* 5b/7, *tartar érdi* 5b/7, *yürür érdi* 5b/8, 127a/2, *yétti* 5b/9, 11a/11, 11b/6, 16a/2, 25a/10, 25b/4, 35b/3, 73b/12, 82b/5, 85a/8, 94b/2, 94b/9, 111a/1, 112b/4, *dédi* 5b/10, 5b/12, 6a/2 (2), 6a/5, 11a/12, 11b/3, 11b/7, 11b/8, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/1 (2), 12a/8, 12a/10, 12a/11 (2), 12a/13, 15b/10, 16a/1, 16a/2, 16a/8, 16a/11, 17a/4, 17a/5, 17a/7 (2), 19a/11, 19a/12, 19b/7, 20b/8, 20b/13, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8 (2), 21a/10, 21b/11 (2), 21b/12, 23a/10, 23b/2, 23b/8, 23b/12, 24a/2, 24a/3, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26b/1, 26b/8, 29a/3, 29b/7, 31b/10, 33b/6, 33b/9, 38b/5 (2), 38b/10, 38b/11, 39a/1, 39a/2 (2), 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39b/10, 40a/1, 45b/3, 45b/9, 45b/12, 45b/13, 46b/2, 47a/5, 47a/6 (2), 54a/3, 54a/4 (2), 54a/7, 56a/9, 56b/1, 81a/9, 81a/10, 90b/5, 91b/2, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/7, 110a/3, 110a/6, 110a/12, 110b/7, 111a/11, 111b/6, 112b/6, 113b/2 (2), 113b/5, 114a/9, 114a/10, 114b/1, 118a/7, 118a/9, 118b/8, 118b/9, 118b/10, 120a/12, 125a/9, 125a/11, 125b/2, 125b/8 (2), 127a/9, 127a/11, 127a/13, *bilsem érdi* 6a/1, *atadı* 6b/1, 23b/3, *mundaġ érdi* 6b/4, *bolsa érdi* 7b/10, 51a/8, *bolur érdi* 7b/10, 7b/12, *ẓāhir érdi* 11a/3, *örgenip érdi* 11a/3, *ḳılġan érdi* 11a/4, *kūdek érdi* 11a/5, *bolmap érdi* 11a/5, *körsetür érdi* 11a/6, *uluġ érdi* 11a/7, *bardı* 11a/7, 11b/11, 25a/3, 54a/1, 75a/6, 81a/4, 92a/11 (2), 94b/7, 94b/13, 110a/9, 118a/3, 120a/11, 127a/7, *saldı* 11a/7, 29a/3, 80b/11, 91b/7, 118a/2, *çıḳışa'lmadı* 11a/8, *barur érdi* 11a/9, 29b/7, *bérdi* 11a/9, 12b/1, 17a/2, 29b/8, 38b/2, 45b/7, 60b/9, 92a/4, 92a/13, 94b/5, 94b/8, 106b/10, 110a/11, 111b/11, 112a/1, 112a/8, 112b/4, 114b/5, 118a/4, 118a/5, 118b/6, 127a/12, *yürdi* 11a/10, *éltti* 11a/10, *bar érdi* 11a/11, 11a/2, 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 46a/9, 46a/10, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 60b/8, 73a/13, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5, *aldı* 11a/12, 60b/10, 73b/9, 112a/3, 118b/3, *olturdı* 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1, 15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2, *tüşti* 11b/2, 73b/12, 74b/13, 75a/5, *ötti érse* 11b/5, 46a/11, *kördi* 11b/6, 19b/6, 20b/7, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10, *yandı* 11b/7, 94b/6, *aydı* 11b/9 (2), 20b/10, 25b/2, 47b/3, 60b/3, 60b/4, 60b/9, 60b/11, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 71a/7 (2), 71a/8, 71a/9, 71a/10, 72a/9, 73b/2, 73b/5, 73b/6, 75a/6, 76a/10, 76b/4, 76b/6, 76b/7, 76b/10 (2), 76b/11, 76b/12, 77a/10, 77b/8, 79a/1, 80a/11, 80a/13, 85a/8, 85a/10 (2), 85a/12, 85a/13, 85b/1, 90b/6, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/7, 91b/8, 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 94b/3, 94b/7, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 110a/12, 112a/7, 112b/6, *çıḳtı* 11b/10, 60b/3, 73b/3, 106b/11, 112a/6, 118a/7, *kéltürdi* 11b/10, *dép érdi* 11b/11, 91b/6, *kélür érdi* 12a/2, *sordı* 12a/8, 12a/10, 20b/8, 20b/13, 21b/10, 24a/1, 29a/3, 33b/8, 41b/13, 47a/5, 56a/7, 76b/3, 76b/6, 76b/12, 77a/9, 97a/8, 109a/9, 112a/2, 113b/1, 127a/9, *olturup érdi* 15b/9, 33b/5, *öter érdi* 15b/10, 23a/13, *éşitti* 16a/1, *yıġladı* 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9, *yétmedi* 16a/3, *küldi* 16a/9, 39a/7, *içti* 16a/10, 39b/12, 91a/12, 127a/7, *külmes érdi* 16a/12, 119b/9, *tiledi* 17a/1, 110a/10, *tirikti* 17a/6, *endīşe ḳılmasam érdi* 17a/11, *oldı* 17b/2, *buyurdı* 17b/9, 20b/12, 21a/3, 39b/9, 39b/12, 73b/4, 90b/5, 106b/9, 109a/7, 112a/13, 118a/11, 118b/13, *zamānı érdi* 18b/8, *yılı érdi* 18b/8, *kördi érse* 18b/12, *ötti* 18b/13, 38b/13, 45b/6, 46b/2, 81a/12, 125b/5, 125b/6, 125b/12, *sorar érdi* 18b/13, 19a/4, *ḳoymadı* 19a/2, *öyürdi* 19a/10, *ḳalmadı* 19a/10, *töküldi* 20b/7, *yatıp érdi* 21a/6, *ḫūbraḳ érdi* 21a/8, *vaḳti émes érdi* 21b/11, *ḳılışur érdi* 23b/1, *éşitildi* 23b/2, 113a/10, *ḳoptı* 23b/4, 112a/6, *ayıttı* 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11, *tapa'lmadı* 24a/8, *ḳaldı* 24a/9, 30a/5, 60b/13, 81a/13, 84b/4, 91b/10, 94b/3, 94a/11, 109a/11, 110b/5, 113a/11, 118b/5, *ḳıldurdı* 25a/7, 112a/12, *bu érdi* 25a/8, 28b/10, 115b/2,

kélmedi 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8, 127a/8, 127a/11, *yavuştı* 25a/11, *uşbu érdi* 28a/2, 122a/5, *ḳoydı* 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2), 110a/12, 112a/5, *öldi*, 28b/12, 29a/1, *ḳoyar érdi* 28b/12, *salur érdi* 28b/13, 106b/6, *ötkerür érdi* 29a/1, *bardı érse* 29a/2, *kétti* 29a/3, 60b/6, 81a/13, 91b/10, 97a/11, *aḳardı* 30a/4, *tapmap érdi* 31a/2, *körmep érdi* 31a/4, 31a/5, *çıḳıp érdi* 31a/7-8, *ḳarı kişi érdi* 31b/7, *ḳarı érdi* 31b/9, *almadı* 31b/9, *aldı* 31b/9, 31b/10, *uġradı* 33b/8, *soradı* 38b/3, *bildi* 38b/7, 56a/4, 90b/10, 112a/5, 112a/10, 113b/4, 114a/13, *māh-ı Ramażān érdi érse* 38b/11, *taptı* 39a/1, 110b/12, *ḳutuldı* 39a/9, *Rūm pādşāhı érdi* 39b/9, *oḳudı* 39b/12, 110b/1, 112a/9, *eyledi* 43b/2, 103b/7, *olmadı* 43b/3, *kéydürdi* 45b/6, *yudı érse* 45b/6-7, *ḳaraladı* 45b/8, 109a/8, 112a/3, *köründi* 45b/8, *ötüp érdi* 45b/8-9, *vezīri érdi* 45b/9*, cāme-dār érdi* 46a/10, *dost tutar érdi* 46a/11, *bilmedi* 46a/12, 111b/12, 112a/8, 118b/3, *yeksān ḳılur érdi* 46a/13, *gümān ḳılur érdi* 46a/13, *Nūştigin érdi* 46b/2, *kerek érmes érdi* 48b/1, *yétip érdi* 50a/8, *turup érdi* 51a/4, *tutar érdi* 51a/9, 76b/2, 119b/3, *kéltürelür érdi* 51a/10*, tura'lsa érdi* 51a/11, *bara'lmas érdi* 51a/11, *bolmas érdi* 51a/12, 84b/9, *éşitür édi* 54a/2, *ᶜafv ḳılmas érdi* 56a/1, *tuttı* 56a/10, 109a/7, *öltürsem érdi* 56b/2, *başımġa kün tüşmegey érdi* 56b/3, *uçradı* 60b/3, *ḳaradı* 60b/7, *ḳaranĝġu érdi* 60b/7, *tonumadı* 60b/7, *turdı* 60b/10, 73b/13, 109a/9, 118a/7, 118b/5, *kéydi* 60b/11, *özümninĝ érdi* 61a/13, *toġdı* 71a/9, 71a/11, *soḳturdı* 71a/10, *pütüldi* 71a/13, *Manẓar érdi* 73b/1, *örgetti* 73b/2, *iş ḳılur érdi* 75a/4, *ḳarār tafip érdi* 75a/5, *ḳıla'lmadı* 75a/5, 111b/9, *Rūmda érdi* 75a/7, *tirigçilik ḳılur érdi* 75a/7, *aytur érdi* 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, *Meẕheb érdi* 80a/10, *yıḳtı* 80a/13, *yıḳıldı* 80a/11, *pādşāh érdi* 81a/2, *Seyyide érdi* 81a/2, *ṣāliḥa érdi* 81a/2, *ᶜamekininĝ ḳızı érdi* 81a/3, *Faẖru'd-devleninĝ köçi érdi* 81a/3, *ol oġulda érdi* 81a/5, *ḳılur érdi* 81a5, 85a/12 (2), 113a/10, *nā-ḳābil érdi* 81a/6, *ẖalvet ḳılur érdi* 81a/7, *yürütti* 81a/10, *tirig érdi* 81a/11, 81b/7, 109a/11, *yétgürüp érdi* 81b/6, *ibermedi* 81b/8, *tüşmese érdi* 86a/7, *yüz kéltürmes érdi* 86a/8, *revā ḳılur érdi* 86b/1, *tüşmedi* 87a/1, *ṣāḥib-i tedbīr érdi* 90b/3, *münkir érdi* 90b/4, *né ṭarīḳada érdi* 90b/11, *dīnār érdi* 91a/1, *tapmadı* 91a/2, 114a/13, *yıġlar érdi* 91a/2, *dostum érdi* 91a/5, *bérmedi* 92a/4, 92a/7, *tebāh bolur érdi* 93a/13, *yétmes érdi* 93b/4, *muᶜāmele ḳılıp érdi* 94b/1, *körsetti* 94b/10, *néme érdi* 95a/2, *alıp kélür érdi* 97a/3, *satturur érdi* 97a/4, *naṣīḥat ḳılur érdi* 97a/5, *éşitmes érdi* 97a/6, *yétip érdi* 97a/7, *bahār faṣlı édi* 97a/7, *ᶜışḳ édi* 103b/6, *urdı* 103b/7, *çékti* 103b/7, *yavuḳ érdi* 106b/5, *öltürdi* 106b/8, 119a/1, *buyrudı* 106b/11, 107a/9, 114a/12, *uşbu érdi* 108a/6, *içer érdi* 109a/6, *tüşüp érdi* 109a/6, *açmadı* 109a/11, *fütür érdi* 109b/4, *fütüdi* 109b/13, 111b/10, 118a/7, *uluġı érdi* 110a/13, *yigitlik vaḳtı érdi* 110b/7, *derece tapmaġan érdi* 110b/7, *olturġuzdı* 111a/1, *zamānı érdi* 111a/2, *Nişābūrda érdi* 111a/2, *barmas érdi* 111a/3, *aẖir vaḳtı érdi* 111a/3, *yoḳ édi* 111a/4, *ẖaṭībi érdi* 111a/6, *toẖtattı* 111a/6, *anınĝ buyruġıda érdi* 111a/9, *yürüşür érdi* 111a/11, *çarladı* 111b/6, *ölmegey érdi* 111b/10, *tarttı* 111b/11, *sürtti* 112a/2, *ḳanadı* 112a/6, *ḳaçtı* 112a/7, *kirmedi* 112a/7, *pütüdi* 112b/2, 118b/8, *yétdi* 112b/4, *ḥāżır érdi* 112b/5, 114b/1, *andaġ érdi* 112b/11, *aytıp érdi* 112b/11, *Ṣāḥib-ẖānnınĝ münşīsi érdi* 113a/9, *ayta'lmas érdi* 113a/12 , *endīşede érdi* 113a/12, *vaḳt érdi* 113a/13, *kirip érdi* 113b/1, *anĝladı érse* 114b/4, *yürmes érdi* 116b/1, *uşbu érdi* 116b/2, *ᶜāmil ḳılıp érdi* 118a/1, *tutmadı* 118a/6, *ötkerdi* 118b/4, *oyġandı* 119a/2, 127a/9, *itāᶜatide érdi* 119b/3, *anĝlatmas érdi* 119b/9, *düşnām ḳılmas érdi* 119b/11, *naṣīb bolup érdi* 124a/3, *naṣībe bolup érdi* 124a/5, *ötmedi* 125b/6, 125b/12, *ten ve cān érdi* 126a/5, *izdemek érdi* 126b/6, *izdemes érdi* 127a/3, *yatar érdi* 127a/4, *hem-rāh érdi* 127a/5, *ayrılmas érdi* 127a/5, *ġamda érdi* 127a/6, *oġrılar ve ḳarakçılarnınĝ mekānı érdi* 127a/7, *taşladı* 127a/13.

-DI érse (zarf-fiil eki):

bildiŋ érse 9b/8, *saldı érse* 11a/7, *ötti érse* 11b/5-6, 46a/11, *kéldi érse* 12b/2-3, *éşitti érse* 16a/1, *kördi érse* 18b/12, *ḳıldım érse* 19a/9, *bardı érse* 29a/2, *boldı érse* 31a/6, *kéltürdiler érse* 31b/8, *yudı érse* 45b/6-7, *anŋladı érse* 114b/4, *dédi érse* 125b/7

-DI-lAr (çokluk üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

hem-rāh érdiler 5b/8, *sordılar* 7b/8, 16a/10, 77b/7, *izder érdiler* 11b/5, *dédiler* 12a/9, 56a/3, 114b/1, 120a/11, 125b/1, *ötüp barur érdiler* 16a/8, *yétgürdiler* 23b/3-4, *kéltürdiler* 25a/6, 31b/8, 73b/6, *boldılar* 25a/9, 39a/12, 56a/2, 74a/1, 112b/12, *dér érdiler* 31b/6, 46a/11, *ayıttılar* 34a/12-13, *ḳılışturdılar* 38b/4, *ḳıldılar* 38b/13, 45b/4, 56a/10, 76a/10, 78b/11, 85a/6, 110b/6, 111b/4, 112a/10, *tuttılar* 56a/5, *iberdiler* 56a/6, *yéttiler* 60b/5, *aydılar* 72a/8, 125a/11, *aldılar* 75a/6, *örgenür érdiler* 75a/11, *kéldiler* 76a/5, 78b/10, 113b/1, 127a/6, *toḫtadılar* 76a/9, *saḳladılar* 76a/10, *olturġuzdılar* 76b/1, *turdılar* 78b/12, *ḳılıştılar* 94b/3, 94b/4, *rāżī érdiler* 111a/5, *olturġızdılar* 112a/1, *taptılar* 118b/2, *olturup érdiler* 125a/9, *éşittiler* 125b/7, *baḳıştılar* 125b/7, *ékki kişi érdiler* 126b/9.

-DI-lAr (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zamanın nezaket şekli):

aydılar 7b/8, 76a/7, 76b/4, 107b/6, 111b/12, *dédiler* 7b/12, 42a/2, 42a/4, *Emīr Ebū's-Sevādnıŋ bubası érdiler* 18b/12, *ḳılur érdiler* 41b/11, *bérip érdiler* 46b/3, *sordılar* 73b/5, *buyurdılar* 76a/6, 85a/7, *öttiler* 76b/3, 76b/6, 76b/9, 76b/12, *siyāset ḳılıp érdiler* 110b/9, *ḳıldılar* 111b/12, 111b/12, *bérdiler* 111b/12, *olturdılar* 112a/7, *olturar érdiler* 126b/10, *dost tutar érdiler* 126b/11.

-DI-m/DU-m (teklik birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

ḳıldım 5a/6, 15b/13, 16a/5, 18b/9, 19b/1, 20a/11, 21a/11, 25a/1, 31a/11, 39a/5, 40a/2, 45b/9, 45b/10, 46b/7, 46b/9, 49a/8, 50b/2 (2), 54a/8, 54b/2, 65a/2, 69b/8, 74a/2, 76b/13, 83a/8, 85b/2, 86b/7, 86b/9, 87a/5, 88a/5, 90a/2, 99a/9, 100b/2, 102b/7, 109a/13, 112b/4, 113b/6, 115b/2, 120b/6, 122a/5, 125a/8, *kélmes érdim* 6a/2, *kéldim* 6a/3, 118a/8, 120a/1, *kördüm* 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2), *élttim* 11a/13, *taptım* 11b/9, *alur érdim* 12a/3, *ḳılur érdim* 12a/4, *mén érdim* 12a/8, *bardım* 12b/3, 18b/8, *éşittim* 12b/4, 21a/10, 102a/11, 113a/8, 119b/11, 126b/7, *dédim* 16b/10, 17b/3, 19a/4, 31b/9, 41a/3, 42b/13, 46b/11, 65a/2, 65b/11, 81b/8, 108a/6, 118a/10, 120b/7, *bildim* 16b/11, 17b/2, 17b/3, 74a/3, *aytur érdim* 17a/13, *körgen érdim* 18b/9, *barıp érdim* 18b/12, *cevāb bérür érdim* 19a/1, *turdum* 19a/3, 112a/13, *ḥāżır bolur érdim* 19a/4, *ḳıldım érse* 19a/9, *iberdim* 19b/1, 110a/13, *ḳoydum* 19b/6, *éşitip érdim* 21a/4, 33b/4, 120a/10, *ḳılıp érdim* 24a/3, *tirig érdim* 25a/8, *tapmadım* 25a/11, 71a/8, *démedim* 28a/8, *yédim* 28b/3, 39a/5, *éşitmedim* 34a/13, *aytıp édim* 35a/7, *ḳıla'lmadım* 37b/6, *ayıttım* 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7, *bérdim* 39a/2, 39a/8, 56a/11, 59b/12, 81b/5, 81b/6, 91a/12, 118a/8, 118b/8, 118b/9, *bérmedim* 39a/4, *oḳudum* 55b/7, 110a/13, *bola'lmadım* 56a/8, 127a/11, *bar érdim* 56a/10, *yétgürdüm* 56a/11, *kéltürdüm* 56b/4, 75a/1, 71a/8, 77b/10, *kéter érdim* 61a/4, *aldım* 61a/13, 112b/7, *kirdim* 73a/13, *örgettim* 73b/3, *körgüzdüm* 73b/4, *örgendim* 73b/7 (2), *örgenmedim* 73b/7, *bara'lmadım* 84b/4, *ᶜafv ḳılur érdim* 85b/2, *bilgey érdim* 86b/10, *örgetgey érdim* 86b/10, *kétgey érdim* 86b/11, *aydım* 86b/13, 91a/5, *ötkerdim* 87a/1, *dost érdim* 90b/13, *dép érdim* 91a/10, *bérip érdim* 91b/2, *körsettim* 92a/3, *ḳaşınŋızda édim* 92a/6, *ḫ^{v}āhlamadım* 95a/7, *ḫ^{v}ālamadım* 95a/7, *ayıtmadım*

97a/9, *beyān ḳılıp érdim* 99a/9, 103a/2, *sözledim* 101b/5, *ḫ*^{v}*āladım* 103a/2, 105a/3, *münşī bolmaġay érdim* 111b/9, *öttüm* 112b/5, 112b/7, *ayta'lmadım* 113b/6-7, *tuttum* 114a/10, *boldum* 119b/8, *körmedim* 119b/8, *ḳılmadım* 126b/5.

+dIn (ayrılma hâli eki):

düşmendin 1a/7, 14a/4, 16b/2, 31a/12, 72b/11, 72b/12 (2), 79b/9, 80a/4, 80a/6, 81b/10, 82a/4, 82a/13, *némerselerdin* 1b/6, *Ḫudādın* 1b/7, 2b/2, 2b/9-10, 29a/6, 122a/1, *taşdın* 1b/11, *işidin* 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9, *maḫż-ı şirkdin* 2b/1, *ḳılġandın* 2b/7, 55a/12, 57b/8, 92b/12, 105b/8, *bī-mānenddin* 2b/9, *tertībdin* 3a/10, *Ādemdin* 3b/2, *günāhıdın* 3b/6, *cihetidin* 3b/11, 8a/12, 9a/1, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5, 111a/10, *min̂gdin* 3b/12, *béşdin* 4a/1, *Allāhu te*^{c}*ālādın* 4a/4, *özün̂gdin* 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/1, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6, *yaḫşılıġın̂gdın* 4a/10, *namāzdın* 4b/3, *dīnlerdin* 4b/3, *öltürmekdin* 4b/4, 107a/1, *bednāmlıġıdın* 4b/4, *arıġsızlıḳdın* 4b/8, *tekebbürdin* 4b/9, *işlerdin* 4b/13, 15a/5, 50b/8, *bī-dānişlıḳdın* 5a/11, *seferdin* 5a/13, 32a/6, 52b/3, *andın* 5b/6, 6b/6, 7a/12, 8b/1, 11b/12, 13b/4, 13b/5, 15b/1, 16a/5, 17b/13, 19a/5, 19a/13, 22b/13, 24b/7, 25b/3, 32b/6, 33a/12, 33a/13, 33b/11, 33b/13 (2), 35a/2, 35b/4, 35b/6, 37a/13, 37b/1, 39b/3, 39b/11, 43b/13, 44a/5, 44a/12, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 49a/13, 51b/7, 52a/7, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 64b/7, 66a/3, 73a/11 (2), 73a/12, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 76b/11, 80b/10, 88a/3, 91a/9, 91b/5, 91b/6, 95a/12, 97b/7, 102a/4, 102a/8, 102a/9, 102b/13 (2), 105b/2, 108b/9, 109a/11, 110b/1, 111a/7, 112b/7, 114b/6, 115a/5, 115a/11, 118b/1, 119a/2, 119b/13, *yüzdin* 5b/7, *fermānıdın* 6a/7, 119a/2, *némersedin* 6a/12, 9b/2, 45a/1, 89b/4, *séndin* 6a/13, 7b/7, 8a/8, 10b/9, 13b/2, 15b/1, 17b/10, 18b/2, 19a/11, 19b/9, 22a/6, 27a/12, 30a/11, 37a/9, 40b/7, 42b/2, 47b/6, 49b/12, 55a/1, 55b/4 (2), 55b/5, 57b/2, 61a/3, 61a/12, 61b/3, 61b/11, 66a/5, 66a/8, 71b/9, 74a/13, 77b/6, 78a/2 (2), 79b/3, 79b/3, 82a/6, 82a/7, 83b/13, 85b/6, 89b/6, 96a/7, 106b/10, 107b/11, 109a/3, 110a/6, 111b/2, 113b/10, 116b/10, *muḳarrebleridin* 6b/1, *birbiridin* 6b/5, 10b/4, *ġażabıdın* 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3, *altundın* 7a/3, *cümledin* 7a/4, 9b/6-7, 41a/2, 99a/5, *cihetdin* 7a/10, 35a/7, 59a/2, 77a/9, 81b/8, 82a/4, 87a/6, 87b/3, *raḍıya'llāhu* ^{c}*anhdın* 7b/7-8, *özleridin* 7b/11, *sebebidin* 7b/13, 8a/1, 108b/11, 113a/11, *bulardın* 8a/2, 88a/13, *ferzendleriṅgdin* 8a/7, *anın̂gdın* 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4, 101a/5, 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7, *ḳısmetdin* 8b/3, ^{c}*azze ve celledin* 8b/3-4, *te*^{c}*ālādın* 8b/5, 31b/2, 34b/7, 58a/11, 122a/11, *yoḳıdın* 8b/5, *edebdin* 8b/10, *ziyādelikidin* 8b/11, *hünerdin* 9a/4, 13b/6, 14a/13, 14b/8, 21b/8, 74b/11, 87a/6, *nesebdin* 9a/4, 9a/5, *ḫıreddin* 9a/5, *ismdin* 9a/6, *ḳoluṅgdın* 9a/12, 68b/2, 107a/3, *maḫlūḳātdın* 9b/1, *cānlıḳlardın* 9b/1, *sebebdin* 9b/7, 29a/12, 39a/9, 72b/9, 101b/9, 104b/5, 109a/6, 109b/5, *ziyādelikidindür* 9b/10, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *bolmaḳdın* 10a/8, 10a/9, 106a/11, 106a/12, 115b/11, *örgenmekdin* 10b/2, 74a/7, *kündin* 11a/3, 12a/7, 12a/10, 14a/11, 30b/2, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 65a/9, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/4, 115b/4, 126b/5, *közidin* 11a/9, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *taḫtdın* 11b/2, *nāndın* 12a/3, *kişilerdin* 12b/4, *yaḫşılıḳdın* 12b/5, *sorġuçıdın* 12b/8-9, *ḫālleridin* 12b/13, *cihāndın* 13a/2, 86b/11, ^{c}*ālemdin* 13a/2, 51b/11, 78b/7, 81a/4, ^{c}*ayblarıdın* 13a/9, *hünerleridin* 13a/10, 112b/12, *bīgānelerdin* 13a/10, *olardın* 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3, 116b/10, *kişidin* 13a/12, 25b/12, 26b/9, 26b/11, 27a/10, 47a/5, 56a/12, 75a/2, 80a/6, 83a/12, 83a/13, 83b/9, 84a/2, 86a/13, 88b/4, 95b/5, 96a/11, 115a/1 (2), 120a/13, *éşitmekdin* 13b/2, 92b/4, *ḳılmaḳdın* 13b/2, 41a/7, 53b/3, 54b/13, 55a/4, 57a/4, 57a/8, 59a/10, 68b/10, 82a/5,

96b/3, 100a/4, 105a/4, 106a/12, 108b/3, 110b/12, 114b/9, *dānişdin* 13b/7, *şermdin* 13b/7, *ḫūydın* 13b/8, 15b/6, *nā-dāndın* 13b/10, 14a/5, *doslarımdın* 13b/13, *düşmenlerimdin* 14a/1, *méndin* 14a/1, 17a/11, 19a/4, 25a/13, 37b/5, 39a/6, 56a/12, 114b/2, 118a/8, *özümdin* 14a/4, *dānādın* 14a/6, *özgedin* 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/4, *hem-tenglerinĝdin* 14a/10, *hemmedin* 14a/13, 17a/8-9, 20a/11, 26b/2, 26b/7, 29b/3, 34a/1, 37b/4, 47a/13, 62a/9, 62b/9, 64b/2, 64b/12, 69a/5, 69b/8, 79a/3, 122a/3, 126a/6, *süstluḳdın* 14b/3-4, *bérmekdin* 14b/13, 101b/1, *günāhdın* 15a/5, *baḫīllıḳdın* 15a/4, 121b/5, *unutḳanlıḳdın* 15a/4, *ayıtmaḳlıḳdın* 15a/4-5, *işdin* 15b/7, 25b/5, 25b/6, 30a/9, 43b/12, 45b/13, 57b/1, 112a/13, *şākirdidin* 15b/10, *mundın* 15b/12, 16a/3, 20a/9, 23b/12, 25a/11, 26b/4, 40a/2, 40b/2, 48b/1, 56b/8, 103a/1, 110b/3, 113b/5, *dil-tenglikdin* 16a/1, *sözdin* 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/7, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4, *sizdin* 16a/2, 20b/9, *yavaşlıḳdın* 16a/13, *yārānlardın* 16b/8, *nādānlıġıdın* 16b/12, *Rūmdın* 17a/1, *Ḫusrevdin* 17a/1, *élçidin* 17a/6, *anadın* 17a/8, 24b/4, 72b/10, 102a/11, 102b/1, *ḳılurdın* 17b/6, *méndindür* 17b/10, *hem-cinslerinĝdin* 17b/13, *yétgeninĝdin* 18a/3, *bérgeninĝdin* 18a/3, *miḫnetdin* 18a/4, *rāstdın* 18b/5, *ḥacdın* 18b/8, *iḥsānıdın* 19a/2, *kentdin* 19a/5, *ḳurtlardın* 19a/7, *ḫatunlardın* 19a/8, *yavuḳlardın* 19a/11, *şehridin* 19b/1, *meşaḳḳatdin* 19b/9, 59a/11, *ḥükmidin* 20a/4, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *lafẓdın* 20b/5, *aġzıdın* 20b/7, *ᶜömridin* 21a/1, *āsmāndın* 21b/4, *ᶜilmdin* 21b/7, 74b/10, 87b/7, *nihāyetdin* 22a/1, *birbirleridin* 22a/10, 64b/10, *éşitürdin* 22b/5, *ḥikmetdin* 22b/10, *ḫāmūşluġıdın* 23a/5, *aṣḥāblarıdın* 23a/11, 23b/8, *ornıdın* 23b/4, 116a/11, *ḫacāletdin* 24a/8, *uyḳusıdın* 24b/2, 119a/1, *anasıdın* 24b/8, *sözlerdin* 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/6, *sözleridin* 25a/1, *ḫaberleridin* 25a/2-3, *ᶜulemālardın* 25a/6, *bendeleridin* 25a/8, *ᶜadāletimdin* 25a/9, *merḥametimdin* 25a/10, *gerdişidin* 25b/3, *zevāldin* 25b/4, *bérgüçidin* 25b/13, *bolġandın* 10a/7, 15b/3 (2), 26a/7, 32a/7, 62b/13, 106b/13, *iᶜtimādlıġlardın* 26a/11, *tekebbürluġıdın* 26b/1, *nā-dānlardın* 27a/1, *bedenidin* 27a/1, *asramaḳdın* 27a/1, *elemdin* 27a/4, *feşīmānlıḳdın* 27a/13, *büzürglerdin* 27b/2, *yétgenlerdin* 27b/8, *démekdin* 27b/10, 42a/13, 116b/8, 119b/10, 127a/13, *yigitlerdin* 28a/10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2, *türklerdin* 28a/12, 28a/13, *şūḫluḳdın* 28a/12, *yigitlikdin* 28b/1, *ölümdin* 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6, *şehrdin* 28b/10, 45b/10, *ölgenidin* 29a/1, *hem-sāyedin* 29a/3, *yükleridin* 29a/6, *maġrūrluḳdın* 29a/10, *ḳarılardın* 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7, *cengdin* 29b/13, *pīrlıḳdın* 30a/3, 31a/11, *tiriglikinĝdin* 30a/11, *tiriglikdin* 30a/12, 55a/11, *sebebdindür* 30b/4, 71a/2, 86a/7, *ḳarılıḳdın* 30b/7, *yaşdın* 30b/13, *yıldın* 31a/1, 34a/13, 38b/2, 46a/2, 73b/8, 90b/13, 91a/4, 91a/7, *atmışdın* 31a/3, *seksendin* 31a/4, 31b/7, *düşmenimdin* 31a/13, *belādın* 31b/1, 83b/3, *rencidin* 31b/11, *pīrlıḳdın* 31b/13, *ᶜaḳldın érmes* 32a/2, *nā-dānlıḳdın* 32a/4, *vaṭanınĝdın* 32a/5, *içmekidin* 32a/9, *ḳılġanınĝdın* 32b/5, 121b/1, *obdandın* 32b/7, *ḥālidin* 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6, *vaḳtdın* 33a/9, 121a/1, 121a/2, *mihmān-dārlıġımdın* 33b/8, *ṭaᶜāmdın* 34a/4, 35a/8, 36a/8 (2), *meclisdin* 34a/4, 40b/4, 106a/4, *işleridin* 34a/12, 79a/12, *melāmetidin* 34b/2, 44a/2, *bolurdın* 34b/3, *meclisidin* 34b/6, *girdārınĝdın* 34b/8, *ḥaddin* 34b/12, *endāzesidin* 34b/13, *sāᶜatdin* 35a/5, *ġışdın* 35b/1, *küdüretdin* 35b/2, *neşʾesidin* 35b/2, *daġdaġasıdın* 35b/3, *ḥāletidin* 35b/8, *namāz-ı dīgerdin* 35b/9, *sāyesidin* 36a/2, *içmekdin* 36a/5, 61b/9, 90b/6, *mizābdın* 36a/8, *piyāledin* 36a/9, *żarārıdın* 36a/10, *başdın* 36b/3, 64b/5, 103a/12, *dünyālıḳdın* 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1, *ᶜaybdın* 37a/8, 71b/4, *uluġlardın* 37b/4, 106b/8, *mihmān-dārlıġınĝdın* 37b/9, *hiẕmet-kārlarıdın* 37b/12, 41b/12, *értedin* 38a/5, 94b/9, 94b/13, *mihmān-dārlıḳdın* 38a/6, *emīrü'l-müʾminīndin* 38b/8, *fermānınĝızdın* 38b/10, *zererdin* 39a/9, *mihmāndın* 39a/10, *ḥiẕmet-kārınĝdın* 39b/4, *çehresidin* 40b/6, *bed-ḫūyluḳdın* 40b/11, *bed-ḫūyluḳdındur* 40b/13,

cünündın 41a/3, *mutāyebedin* 41b/9, *ḫiẕmet-kārlarıdın* 41b/12, *ᶜaleyhi's-selāmdın* 41b/13, 64b/9, 84b/3, *gürlarıdın* 42a/6, *ḫalāyıḳdın* 42b/1, *mertebesidin* 42b/9, 74b/13, *leṭāfetidin* 43a/4, *luṭfıdın* 43a/6, *luṭfdın* 43a/6, *ᶜāṣıḳlıḳdın* 43a/11, 44a/3, *puldın* 43b/1, *yoḳluġıdın* 43b/3, *ḫālinĝdin* 43b/11, 67b/11, *viṣāldin* 43b/13, *ḫükemālardın* 44a/4, *ᶜışḳdın* 44a/4, *ḳoldın* 44a/13, 57a/2, 57b/11, 58a/1, 94a/9, 107a/4, *cemāl-i dīdārıdın* 44b/5, *ḥaftadın* 44b/5, *ḳolıdın* 44b/6, *ᶜavāmü'n-nāsdın* 45a/10, *öyidin* 45b/11, 60b/3, *oġuldın* 46a/12, *inᶜāmıdın* 46b/3, *oġullardın* 46b/6, *tilidin* 47a/3, *ḳoymaḳdın* 47a/4, *ḫalḳdın* 47a/7, 65b/12, 67b/8, 77b/4, 93b/13, 103a/6, 125a/4, *ziyāndın* 47b/3, *ḫᵛāhişidin* 47b/3, *biridin* 47b/10, *vaḳtlardın* 48a/3, *teˀs̱īridin* 48a/6, 48b/13, *ᶜālemidindür* 48a/6, *almaḳdın* 48a/11, 72b/7, 90a/3, 97b/2, *ḥammāmdın* 48b/7, 49a/6, *havāsıdın* 49a/2, *yémekdin* 49a/9, *ṣūretidin* 49b/7, 69a/5, *ḥareketlerdin* 50a/8, *ḳulaḳdın* 51a/1, *közdin* 51a/1, *tekellümdin* 51a/3, *mekānıdın* 51a/5, *uyḳudın* 51b/1, *ḥikmetdin* 51b/3, *żarūretdin* 51b/13, *şaşlıḳıdın* 52b/6, *arḳasıdın* 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12, *ḫaṭardın* 52b/10, 53a/5, 54a/13, *birdin* 53a/13, *ékkidindür* 54a/5, *sékkizdin* 54a/9, *cengidin* 54b/13, *Şemsü'l-Meᶜānīdin* 55b/13, *fiᶜlidin* 56a/1, *élgidin* 56a/4, *ḍarbıdın* 56a/5, *öltürgeninĝdin* 56a/13, *ögürgenidin* 56a/13, *öltürmegendin* 56b/2, *yamanlıḳdın* 56b/11, *ḥelāldin* 57a/6, *meşaḳḳatidin* 57b/6, *rencdin* 57b/11, *kāhillıḳdın* 57b/11, *yanınĝdın* 58a/4, *ḫarcdın* 58a/4, *maḳṣūddın* 59a/7, 87a/10, *cāndın* 59a/8, 66b/11, 116b/2 (2), 123b/2, *oġrılardın* 59a/10, *āsāyişdin* 59a/12, *nā-murādlardın* 59b/7, *āzārdın* 59b/10, *némersesidin* 60a/4, *ḥāldin* 60a/11, 98a/11, 98b/13, 114b/12, *serābdın* 60b/10, 61a/1, 92b/9, *emānet-dārdın* 61a/5, *ādemlikdin* 61a/6, *ṭarīḳasıdın* 61a/6, *éşikdin* 61b/6, *ḳılışdın* 61b/7, 67a/10, *aġrıḳıdın* 62b/1, *bendedin* 63a/13, 64a/4, *ḳavmlerdin* 64b/8, *ḫalḳıdın* 65b/12, 105a/13, *yérdin* 66a/7, 105b/2, *bī-ṭāḳatlikdin* 66b/13, *rest-gārlardın* 67a/1, *soḳġuçıdın* 67a/2, *şütür-bāndın* 67a/3, *sevdādın* 67b/1, *uluġlarıdın* 68a/6, 106b/6, *ādemlerdin* 68a/9, *ḳılġanıdın* 68a/12, *ḥevīlīsidin* 68b/4, *yétgürüşdin* 68b/6, *tonumaḳdın* 69a/8, 106b/1, *maᶜnāsıdın* 69a/10, *lebidin* 69a/13, *ḥareketidin* 69b/7, *ᶜilletdin* 70a/6, *némedin* 70a/9, 122a/9, *tuḥfedin* 71a/8, *kesellerdin* 71a/12, *ḫatununĝdın* 71b/12, *balanĝdın* 71b/12, *ferzenddin* 71b/13, *ékkidin* 72a/2, *muḥabbetinĝdin* 72a/11, *ḫatundın* 72a/12, 72a/13, *bala barḳasıdın* 72b/2, *öylenmekdin* 72b/3, *bazardın* 72b/4, *ṣalāḥdın* 72b/8, *cümlesidin* 73a/8, *ṭarafıdın* 73b/8, *deryāsıdın* 73b/11, *ḥādiṣesidin* 74a/5, *soḳmaḳdın* 74a/9, *örgetmekdin* 74b/2, 75a/9, *fehmdin* 74b/2, *ḫānesidin* 74b/7, *toḳġanınĝdın* 75b/1, *bīgānedin* 75b/2, 75b/3, *ṭarafdın* 75b/4, *ġamıdın* 76a/3, *ᶜAcemdin* 76a/5, *satmaḳdın* 76a/9, *aldımdın* 76a/12, *boluşumdın* 76b/9, *ḳızınĝdın* 77a/2, *merdāniyyetdin* 73a/4, *oġlunĝdın* 77a/4, *belā-yı ᶜaẕīmdin* 77a/6, *birādersizlikdin* 77a/9, *vechdin* 77b/1, 87a/11, 107a/8, *dostlarınĝdın* 77b/2-3, 79a/7, *İskenderdin* 77b/7, *dostunĝdın* 77b/11, 78a/1 (2), *dostluḳıdın* 77b/12, *dostdın* 78a/4, 78a/11, 79b/4, *hem-nişīndin* 78b/1, *yamanlardın* 78b/2, 125a/5, *dostlarıdın* 78b/7, *şākirdleridin* 78b/12, *könĝlidin* 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7, *ḥīlesidin* 79b/13, *tedbīridin* 79b/13, *ᶜadüvvdin* 80a/5, *leşkeridin* 80b/8, *öydin* 81a/6, 111b/7, *könĝlümdin* 81a/13, *düşmenlikdin* 82a/1, *dostluḳdın* 82a/1, *düşmeninĝdin* 82a/2, *dostluḳunĝdın* 82a/4, *ḳılışıdın* 82a/7, *ᶜaḳl-ı küldin* 82b/13, *ejdehādın* 83a/12, *ḥaddidin* 83b/10, 104a/10, *nihāyetidin* 83b/11, *ġażabınĝdın* 83b/13, *birevdin* 84a/1, *içidin* 84a/8, *ᶜadlinĝdin* 84b/2, *şerāfetidin* 84b/10, *ayıtmaḳdın* 85a/5, 92b/5, 105b/12, *ḫᵛāhişdin* 86a/4, *baḫtınĝdın* 86a/13, *ḳılmaḳınĝdın* 86b/1, *atamdın* 86b/12, 87a/1, *hünerlerdin* 87a/5, *ṭarīḳadın* 87b/3, *ḥavādiṣidin* 87b/4, *esrārıdın* 87b/5, *ᶜilmidin* 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7, *ᶜibādetdin* 88b/1, *ḫaber-i mütevātirdin* 88b/9, *mesˀeledin* 89a/1, *mümkinātdın* 89a/2, *yavuḳlarınĝdın* 90a/1, *recādın* 90a/6, *raḥmetidin* 90a/6, 126b/3, *müddeᶜīdin* 90b/4, *şerīᶜatdın* 90b/6, *evvelidin* 90b/11,

aydın 91a/11, *ékkimizdin* 91a/13, *müddetdin* 91b/11, *dıraḫtdın* 92a/2, *ḫaşmdın* 92a/12, *kitābdın* 92a/13, 99b/2, *sormaḳdın* 92b/4, *meẕheblerdin* 92b/6, *maşrıḳdın* 93b/1, *ḳaraḳçıdın* 93b/2, *şīrdin* 93b/3, *nā-emīnlikidin* 93b/3, *sevdā-gerdin* 93b/4, *özidin* 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5, *sūddın* 94a/1, 96b/5, 107a/1, 107a/4, *pūlunĝdın* 94a/4, *namāz-ı bamdāddın* 94b/4, *şerīkçilikdin* 95a/8, *barmaḳdın* 95b/1, *arḳadın* 95b/6, *feşīmāndın* 96a/10, *ādemdin* 96a/12, *nesiyyedin* 96b/2, *ġalaṭdın* 96b/11, *ḳullarınĝdın* 96b/11, *güft u gūydın* 97b/9, *cinsidin* 98b/1 (2), *cinsidindür* 98b/2, *ḫılṭdın* 98b/5, *mizācdın* 98b/5, *ᶜanāṣırdın* 98b/5, *ḳandın* 99a/9, *Sitte ᶜAşeredin* 99a/11, *Eflāṭūndın* 99a/13, *kitābıdın* 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12, *maḳālidin* 99b/1, *ġıẕāsıdın* 99b/4, *ıssıġdın* 99b/6, 99b/13, *ilgerkidin* 100a/11, *reşkdin* 100b/1, *ġamdın* 100b/1, 100b/9, *astıdın* 100b/5, *ḫılṭ-ı ḫāmdın* 100b/10, *öfkedin* 101a/1, *taldın* 101a/1, 101a/9, *ḫūndın* 101a/7, *boluşdın* 101b/3, *vechdindür* 101b/6, *ṭaliᶜdin* 102a/6, *derece-i ṭaliᶜdin* 102a/5, *derecesidin* 102a/7 (2), *héç ḳaysıdın* 102a/8, *aḥkāmdın* 102a/9, *raḥmetu'llāhdın* 102a/11, *şarṭlarıdın* 102b/7, 112b/13, *ḥesābdın* 102b/8, *iᶜtidālidin* 103a/1, *bābdın* 103a/2, *ᶜilm-i hendesedin* 103a/3, *toḳḳuzdın* 103b/10, *terānedin* 104b/10, *naġmenĝdin* 104b/11, *maᶜnādın* 105a/3, *ḫāṣlardın* 105a/11, *kūdeklerdin* 105a/12, *ᶜayyārlardın* 105a/13, *beytleridin* 105a/13, *perdedin* 105b/2, *münāẓaradın* 105b/8, *ḫiẕmetdin* 106a/11, 107a/2, *murādıdın* 106b/2, *atanġandın* 106b/12, *ḫācetdin* 107b/2, *derecelerdin* 108a/7, *ᶜilmlerdin* 108b/1, *ᶜilm-i şerᶜdin* 108b/8, *nökerlikdin* 108b/13, *manṣıbıdın* 109a/6, *girdābıdın* 109b/8, *işāretlerdin* 109b/12, *Ş̱emerḳanddın* 110a/4, *fermānımdın* 110a/5, *sulṭāndın* 110a/9, *nā-çārlıḳdın* 111a/4, *ḳāṣıddın* 111b/2, *aḥvāldin* 112b/3, *taṣarrufdın* 113a/2, *muᶜāmelātdın* 113a/3, *fütümekdin* 113a/3, 113a/5, *şuġldin* 113a/4, *bāredin* 113a/10, *ḥürmetidin* 113b/5, *müzevvirlıḳdın* 113b/6, *çerāġdın* 113b/8, *otdın* 114a/1, *pādşāhlardın* 114a/8, *pādşāhdın* 114b/9, *ᶜameldin* 114b/12, *manṣıbdın* 114b/13, *memleketidin* 115a/5, *mülkidin* 115a/6, *vezīrlıḳdın* 115b/3, *ibermekdin* 115b/11, *rūzgārıdın* 115b/13, *sipeh-sālārdın* 116a/11, *kéynidin* 116b/1, *toġradın* 116b/3, *nā-maḥremdin* 117a/1, *anĝlaġandın* 117b/1, *zindāndın* 118a/3, *ᶜāmildin* 118a/4, 118a/7, *bāġdın* 118a/7, *şaḥrādın* 118b/6, *ᶜamel-dārdın* 118b/6, *ṭāyifedin* 119a/11, *cinsdin* 119a/12 (2), *vehmidin* 119a/13, *Türkdin* 119b/2, *Hindūdın* 119b/2, *fervānedin* 119b/8, *siriştinĝdin* 120a/2, *mālınĝdın* 120a/8, *ṣıfatlardın* 120b/8, *aḫtarmaḳdın* 121a/6, *dihḳānçılıḳdın* 121a/8, *hüner-menddin* 121a/9, *hem-pīşelerinĝdin* 121a/10, *hünerinĝdin* 121a/12, *bendeleridindür* 122a/13, *müteferriḳātdın* 122b/5, *ᶜālemlerdin* 122b/9, *felekdin* 123a/3, 123a/6, *havādın* 123a/3, *nefsdin* 123a/3, 123a/8, *ᶜaḳldın* 123a/3, *terkībidin* 123a/5, *heyūlādın* 123a/7, *feyżidin* 123a/11, *rūḥānīdin* 123b/6, *ᶜulvīdin* 123b/8, *Müselmānlardın* 124b/11, *aldıdın* 125b/4, 125b/10, *zamāndın* 125b/4, *ᶜayyārdın* 125b/5, *aṣḥāb-ı ṣuffadın* 126b/8, *ḳuduḳdın* 127a/7, *dünyādın* 127b/2, *āfetidin* 127b/4, *kerāmetidin* 127b/11, *yosunıdın* 127b/11, *fikridin* 127b/13, *tefekkürdin* 128a/1, *fisḳdın* 128a/6, *esbāblardın* 128a/7, *ehl-i töhmetdin* 128b/2, *üzesidin* 128b/7, *ḳavmdin* 128b/9.

-DI-nĝ/-DU-nĝ (teklik ikinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

tonudunĝ 1b/8, *tanudunĝ* 2b/1, 79b/8, 101a/10, *ḳutuldunĝ* 2b/1, 127a/13, *kélmes érdinĝ* 6a/2, *kéldinĝ* 6a/3, *ḳıldınĝ* 6a/3, 12a/13, 14b/7, 49b/11, 56b/1, 84b/10, 92a/4, *kéltürdinĝ* 7a/7, *ḳılur érdinĝ* 8a/8, *bildinĝ érse* 9b/8, *bildinĝ* 34a/8, 70a/5, 71a/11, 100b/8, *ḳılıp érdinĝ* 9b/9, *boldunĝ* 12a/1, 14a/5, 28b/1, 30b/3, 38a/8, 127a/9, *saldunĝ* 12a/10, *taptınĝ* 12a/13, *körsettinĝ* 12b/6, *tutturdunĝ* 14b/9, *tuttunĝ* 17a/9, *ḳarıdınĝ* 29b/12, *bérdinĝ* 39a/2, *dédinĝ* 40a/2, 54a/7, *attınĝ* 41b/7 (2), *emānet bérip érdinĝ* 61a/2, 61a/5, *kétmedinĝ* 61a/3, *kördünĝ*

65b/8, *kélmedinĝ* 71a/7, *kéltürdünĝ* 77b/8, *bérip érdinĝ* 91b/2, *démedinĝ* 92a/10, *démes mü érdinĝ* 92a/11, *ḳılmas mu érdinĝ* 92a/12, *bardınĝ* 94b/10, 127a/10, *kéltürmedinĝ* 97a/9, *körmedinĝ* 110b/10, *fütüdünĝ* 111b/6.

-DI-ŋ̂gIz (teklik ikinci şahıs görülen geçmiş zamanın nezaket şekli):

bolġay érdinĝiz 21a/10, *aldınĝız* 29b/8, 114b/2, *almadınĝız* 31b/10, *ḳoptunĝuz* 33b/9, *bérdinĝiz* 39a/4, 118a/8, 118b/8, *kāh ettinĝiz* 95a/1, *ḳılmadınĝız* 97a/10.

-di-ŋ̂giz (çokluk ikinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

yémedinĝiz 37b/5.

-dUK (teklik birinci şahıs görülen geçmiş zaman ekinin nezaket şekli):

ḳılduḳ 28a/2, 48a/13, 125b/13, 126a/4, *kéldük* 50a/11, 73b/9

-DUK (çokluk birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

çıḳtuḳ 73b/8, 74a/1, 91a/3, *ḳıla'lmaduḳ* 73b/9, *kirdük* 73b/10, *yéttük* 73b/10, *kişi érdük* 73b/13, *olturup érdük* 91a/4.

-DUr- (fiilden fiil yapma eki):

kéltürgey 3b/4, 7a/11, 67b/6, 108b/10, 126b/6, *öltürmekdin* 4b/4, 107a/1, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *kéltürse* 4b/8, 11b/3, 30b/8, 37b/11, 50b/10, 74a/10, 87a/6, 123a/11, *olturup* 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10, *kéltürdinĝ* 7a/7, *kéltürüpdürler* 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 123b/11, 125a/8, *olturġuzġaylar* 7b/11, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *olturdı* 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1, 15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2, *olturupdur* 11b/6, *kéltürüp* 11b/7, 19b/6, 20b/12, 23b/8, 37b/11, 38a/1, 38b/3, 50b/7, 112a/8, 112b/10, *kéltürsem* 11b/8, *kéltürür-mén* 11b/9, 110b/10, *kéltürdi* 11b/10, *kéltürgil* 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 74b/6, 89a/9, 111b/13, 116b/11, *kéltürenĝizler* 12a/5-6, *kéltürgeli* 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13, *tutturdunĝ* 14b/9, *yandurmaġıl* 15b/5, *olturup érdi* 15b/9, 33b/5, *ḳaynatturup* 16a/10, *olturġıl* 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7, 114a/10, *kéltüredür* 17b/12, *kéltürür* 19a/7, 22b/2, *kéltürmek* 21a/4, 46a/4, 57a/1, 98b/8, *sındurma* 22b/8, *kéltürdiler* 25a/6, 31b/8, 73b/5, *ḳıldurdı* 25a/7, 112a/12, *kéltürgeyler* 25a/13, *bildürme* 27a/10, *alışturup* 29a/9, 119a/13, 119b/3, *kéltürsenĝ* 26b/6, 32b/2, 38a/4, 59a/13, *yandurup* 33b/7, *ḳoydururlar* 33b/13, *olturmaġıl* 37b/1, 49a/4, *olturmaġan* 37b/4, *ḳılışturdılar* 38b/4, *öltürmek* 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5, *öltürsünler* 40a/1, *kéltürey* 40a/5, *éşittürüp* 42a/12, 89a/3, *oltururġa* 45a/2, *kéltürgey-miz* 45b/3, *kéydürdi* 45b/6, *oltursun* 45b/11, 91b/3, *kéltürgen* 48a/4, 74a/5, 74b/10, 85a/3, 87b/13, *aldurmaḳ* 48a/9, *kéltürür* 48b/6, 50b/8, 59b/9, 103b/2, *kéltüra'lur* 51a/10, *mindürmek* 53b/9, *yanduray* 54a/12, *yandurġıl* 54a/12, *késtürür-sén* 55a/7, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/10, 126a/12, *öltürgeninĝdin* 56a/13, *öltürmegendin* 56b/1, *öltürsem érdi* 56b/2, *kéltürdüm* 56b/4, 75a/1, 71a/8, 77b/10, *kéltürür-sén* 58a/9, 88a/2, 93a/7, *öltürür* 58b/13, *aldurġıl* 60a/3, *olturġalı* 67a/6, *soḳturdı* 71a/10, *ḳıldurġay-sén* 76a/9, *soḳturġıl* 74a/11, *olturġuzunĝlar* 76a/11, *olturġuzdılar* 76b/1, 112a/1, *kéltürdünĝ* 77b/8, *öltürgeli* 78b/10, 125b/4, *öltürüp* 85a/8, *öltürülgüçininĝ* 85a/8, *yandurma* 85b/5, *yüz kéltürmes érdi* 86a/8,

kéltürmekniŋ 88a/1, *olturġanlarnı* 89a/7, *olturġanda* 89b/6, 128b/11, *olturup érdük* 91a/3, *kéltürüp-mén* 91a/8, *tapturup* 92a/12, *olturmaḳınŋ* 92b/2, *kéltürmegey* 95a/9, *olturmaġay* 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, *ḳıldurup* 96b/1, *satturur érdi* 97a/4, *aldursa* 101a/7, *olturasén* 104b/12, *kéltürgünçe* 105b/3, *öltürgil* 106b/7, 118a/13, *öltürdi* 106b/8, 119a/1, *öltürmesün* 106b/9, *öltürmekni* 106b/10, *öltürmekniŋ* 107a/2, *olturġay* 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2), *kéltürgümdür* 110a/9, *olturġuzdı* 110b/13, *kéltürgeyler* 111a/4, *ḳolġa kéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *kéltürmes-mén* 111b/7, *kéltürmesem* 111b/8, *olturdılar* 112a/7, *yandurġalı* 113b/8, *kéltürgey-sén* 113b/9, *olturġay-mén* 114a/12, *tutturmaḳ* 119a/4, *bildürmek* 123b/10, *ulaştururda* 124a/1, *olturup érdiler* 125a/9, *olturġan bolsa* 125b/3, *olturġan* 125b/5, 125b/10, *olturar érdiler* 126b/10, *olturur* 128b/1.

+DUr/+durur (teklik üçüncü şahıs bildirme eki):

yoḳtur 1b/6, 5a/4, 13b/6, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9, *yoḳdur* 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 97b/13, 119b/12, 123b/7, *ḳılġuçıdur* 1b/10, *ḳılmaḳdur* 1b/12, 53b/4, 92b/12, 94a/12, *kélgüçidür* 2a/2, *maḥż-ı günāhdur* 2a/5, *sezāvār-dur* 2a/13, *ᶜazze ve celledür* 2b/1-2, *meẕkūrdur* 2b/5, *nişānıdur* 2b/9, 63b/6, *oldur* 2b/9, 4a/8, 7a/5, 9a/7, 12a/9, 20a/6, 51b/5, 60b/1, 63a/8, 64b/7, 65a/3, 70a/6, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, 86b/8, 93b/1, 93b/9, 94a/5, 97a/11, 98a/9, 98a/10, 98a/11, 98b/4, 99a/9, 102a/13, 105b/1, 110a/1, 112b/13, 124b/4, 125b/9, 125b/10, 126a/8, 127a/1, *ṣābitdür* 3b/11, *béşdür* 4a/1, *ḫāṣdur* 4a/1, *ᶜāmdur* 4a/2, 5a/3, *ᶜibādetidür* 4b/1, *bolmaḳdur* 4b/5, *bardur* 4b/7, 7a/12, 7a/13, 7b/5 (2), 10a/1, 10b/13, 11b/11, 12b/5, 18b/3, 24b/3, 31a/12, 33b/6, 34b/12, 41a/8, 47a/6, 50b/12, 54a/6, 59a/8, 59b/8, 60a/2, 60b/5, 62a/6, 87a/10, 87a/12, 87b/1, 91a/7, 92b/12, 94b/4, 95a/13, 95b/5, 102b/10, 102b/11, 107a/4, 114a/10, 119b/12, 124b/2, *obdandur* 4b/8, 69a/11, 69b/11, 69b/12, 70b/9, 87b/6, 92b/2, 96b/3, 103a/9, *tevāżuᶜdur* 4b/9-10, 42b/7, *ᶜavretleriŋdür* 4b/11, *şarṭdur* 4b/12, 62a/13, 126a/4, *uşbudur* 5a/1, 20a/9, 54b/1, 65a/2, 118b/1, 120b/6, 125b/13, *revādur* 5a/5, 36b/10, 42a/8, 44b/13, 47b/1, 52a/1, 52a/8, 53a/3, 53a/10, 53a/11, 53a/13, 54a/4, 54b/7, 69a/3, 69a/4, 92b/8, 96b/6, 122b/6, *ḥacdur* 5a/8, *işidür* 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1, *andadur* 5a/12, *némersedür* 6a/11, 49b/5, 122a/10, 123a/9, 124a/12, 127b/2, *ṭāᶜatdür* 6a/13, 6b/9, *meẕellikdür* 6b/2, 8a/9, *yégüçilerdür* 6b/3, *ḳādirdür* 6b/3, *üçündür* 7a/2 (2), 7a/3 (2), 16a/6, *fermānıdur* 7a/8, *şehvetdür* 7a/9, *vācibdür* 7a/11, 14a/6, 23b/11, 25a/2, 40a/4, 99b/5, 104a/7, 108b/11, *kiçikdür* 7b/2, *ḥaḳḳıdur* 7b/2, *ékkidür* 7b/4, *nédür* 7b/8, 12a/11, 13b/3, 18a/11, 24a/2, 28b/7, 39a/1, 45b/13, 116a/13, 118a/10, 122a/9, 125b/3, *tenebbühdür* 7b/9, *andaġdur* 8a/3, 51b/4, *aṣldur* 8a/5, *evlāddur* 8a/5, *ḫīre-serlikdür* 8a/6, *ḫūbraḳdur* 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/2 (2), 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1, *fāżılraḳdur* 9a/3, *émesdür* 9a/6, 34a/7, 42a/8, 46a/1, 54b/4, 54b/9, 58b/11, 59a/8, 64b/1, 67b/7, 70b/3, 70b/11, 79b/9, 80b/5, 85b/9, 87a/6, 89a/3, *ᶜalāmetdür* 9a/7, 100a/9, 100a/11 (2), 100b/1, *bāḳīdür* 9a/8, 25b/3, *lāzımdur* 9a/12, 46a/2, 48b/6, 115a/12, 118a/11, 123b/1, 125a/8, 127b/6, 128a/6, *sözlemekdür* 9a/13, *içidedür* 9b/3, 124b/2, *taşıdadur* 9b/5, *pādşādur* 9b/7, *ziyādelikidindür* 9b/10, *ziyānlıġdur* 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13, *lāyıḳdur* 10a/6, 63a/11, 63a/12, 63b/5, 64a/6, 64a/10, *ᶜādetidür* 11a/5-6, 33a/8, *eşrefīdür* 11b/3, *kündüzdür* 11b/12, *toḳdur* 11b/13, *kimdür* 12a/5, 67b/10, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 76b/12, *rāstdur* 12a/10,

54a/7, *yıldur* 12a/11, 31a/5, *ġamdur* 12b/1, *oḫşadur* 13a/8-9, 30a/13, 75b/3, 87a/13, 87b/1, 107a/2, 115a/8, *ᶜaybdur* 13a/10, 23a/1, 62a/8, 70b/2, 70b/10, 71b/4, *nādānlıḳdur* 13a/12, *yavuḳdur* 13b/4, 64b/6, 107b/5, *işdür* 13b/13, 43a/12, 52a/9, 61a/8, 73b/5, 120b/6, 126b/11, *menfaᶜatligdür* 14b/2, 47b/9, *netīncesidür* 15a/7, *şevābdur* 15a/8, *ḥayādur* 15a/9, *bī-şermlikdür* 15a/9, *kişidür* 15b/12, 17a/10, 18a/7, 26b/3, 26b/7, 76b/4, 76b/5, *arasıdur* 16b/5, *kem-āzārlıḳdur* 16b/5, *ḫūbdur* 16b/6, 21a/5, 21a/8, 21a/9, 28a/10, 35b/6, 46a/8, 46a/9, 47b/1, 48a/3, 61a/9, 75b/10, 77a/10, 82a/10, 108a/6, 113a/6, 116b/3, 117b/3, *nā-ḫōşdur* 16b/8, *ᶜālemdedür* 17a/5, *hem-ᶜaṣrlardur* 17a/7, *bolġanınĝdur* 17a/9, *nādāndur* 17a/10, *méndindür* 17b/10, *ber-ḳarārdur* 19b/5, *sözdür* 20a/2, 110b/5, *bilmekdür* 20a/11, 97b/10, *maḫfīdür* 20b/1, *maᶜnādadur* 21a/2-3, *köpdür* 21a/3, *ḥāṣıldur* 21a/9, 32a/9, *süḫan-gūydur* 21b/1, *ḥālidür* 22a/4, 60a/2, *ser-encāmıdur* 22b/4, *selāmetlikdür* 23a/2, *bī-ḫıredlikdür* 23a/2, *revā mudur* 23b/5, *güvāhdur* 24a/1, 112b/3, *kérekdür* 24a/7, 33a/6, 45a/4, *mertebesidür* 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12, *meşeldür* 24b/1, 43b/4, *bölekdür* 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12, *sürmesidür* 24b/11 *yanĝlıġdur* 25b/3, 48a/10, *düşmendür* 25b/10, *ḳulıdur* 26b/12, *āsānraḳdur* 27a/1, *sözidür* 28a/4, 37b/8, *özgedür* 28a/6, *baᶜżasıdur* 28a/12, *ḥaseddür* 29b/3, *burcıdadur* 30b/1, *burcıdur* 30b/2, *sebebdindür* 30b/4, 71a/2, 86a/7, *aġrıḳdur* 30b/5, *żaᶜfīdür* 30b/6, *belā-yı cāndur* 31a/13-31b/1, *şikāyetdür* 31b/1, *devāsızdur* 31b/4, *yigitdür* 31b/11, 45a/9, *bī-ḫaberdür* 31b/11, *maᶜẕūrdur* 31b/12, 46a/7, *sezā-vārraḳdur* 32a/10, *nīk-baḫtdur* 32a/12, *bed-baḫtdur* 32a/13, *sāᶜatdür* 33a/2, 50a/3, *ᶜādetdür* 33a/6, 33a/7, *budur* 33a/10, *resmdür* 33a/13, 34a/1, 53a/9, *şarṭ-ı İslāmdur* 33b/2, *mekrūhdur* 33b/10, *ṭarīḳasıdur* 34a/1, 34a/2, 93b/7, *bihraḳdur* 34b/6, 57b/4, *zehrdür* 34b/10, 34b/12, *lāzımesidür* 35b/3, *ḫāṭır-ḫᵛāhdur* 35b/4, *fiyāledür* 35b/6, *érmesdür* 37b/7, 37b/10, 41b/10, 42b/3, 43b/7, 44a/4, 49b/3, 53b/8 (2), 53b/9, 58a/2, 92b/7, 98a/12, 102a/11, 104b/5, 104b/10, 107a/6, *günāhdur* 38a/7, *toladur* 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11, 114b/10, 114b/12, 116a/13, 119a/3, 120a/12, *uşbu mudur* 39a/6, *nevᶜidür* 39b/1 (2), *séninĝdür* 39b/11, *uluġdur* 40a/2, 66b/11, 120b/1, *zebūndur* 40a/11, 70a/12, *ḳaşdendür* 40b/10, *ḳısmıdur* 40b/12, *bed-ḫūyluḳdındur* 40b/13, *evvelidür* 41a/7, *yamandur* 41a/9, 51b/8, 70a/8, 70a/13, 70b/6, 70b/7, 70b/11, 70b/12, 70b/13, 71a/1 (2), 71a/5, 97a/5, 100a/12, 107a/10, *ḳumārdur* 41b/2, *ḥarāmdur* 41b/2, *mutāyebedür* 41b/9, *niᶜmetidür* 42b/8, *bilgenimdür* 43a/1, *laṭīfdür* 43a/4, 43a/6, *aġrıḳīdür* 43a/10, *nā-murāddur* 43a/13, *derddür* 43b/9, *yamanraḳdur* 44a/1, 77a/9, *vaḳtdur* 44a/13, 48a/5, *aġrıḳıdur* 44b/8, *ḫōş-durur* 45a/6, *yaşdur* 45a/9, *āsāndur* 45a/10, *düşvārdur* 45a/12, *fermānınĝızdur* 45b/12, *lāzım turur* 46a/5, *ādem érmes-durur* 46b/10, *ᶜālemidindür* 48a/6, *kemraḳdur* 48a/9, *bī-edeblikdür* 49a/8, *pīrlıḳdur* 49b/7, *ḥükmidedür* 49b/8, *uyḳudadur* 51a/13, *birdür* 51b/11, 69a/2, *kündür* 52a/13, *ékkidindür* 54a/5, *muḫāṭaraligdür* 54a/9, *anĝadur* 54b/8, *baġlıḳdur* 55b/2, 116b/11, *ṭāliᶜdür* 55b/9, *ḳılġuluḳdur* 56b/5, *müşkilraḳdur* 57a/9, *nişānesidür* 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7, *ᶜazīzdür* 58a/4, 59a/8, *muḫtāclıḳdur* 58b/2, 62a/1, *fesendīdedür* 58b/4, *bérmeklikdedür* 58b/5, *şūmdur* 58b/6, *isrāfdur* 58b/10, *biledür* 59a/1, 68b/12, 93a/12, *ziyāndur* 59a/4, 94a/4, *lāzımlıġdur* 59a/5, *lāzımlıḳdur* 59a/7, 59b/5, *meşaḳḳatdür* 59a/12, *uluġraḳdur* 59b/10, *miṣāldür* 59b/10, *müşkildür* 43a/1, 60a/1, 62a/6, 101b/13, *rencdür* 60a/10, *altundur* 60b/13, *yıraḳdur* 61a/6, *ḫaṭādur* 61a/11, *şubudur* 61a/13, 80a/13, *ḫilāfıdadur* 62a/7, *sevdā-gerlikdür* 62a/7, *tonumaḳdur* 62a/9, 101b/5, *ᶜilmidür* 62a/11, 87b/11, *mümkindür* 62a/12, *yüzidür* 62b/6, *ᶜāḳildür* 63a/8, *münāsibdür* 64a/12, 76b/13, *cinsdür* 64a/13, *Ḳıfçaḳdur* 64b/2, *ᶜalāmetidür* 65a/13, 65b/7, 100b/10, 101a/1, 101a/9, *tüvān-gerlıḳdur* 66b/8, *ticāretdür* 67a/11, *belādur* 67b/11, *düşvārdur* 68a/1, *yérinĝdür*

68b/12, *birledür* 68b/13, 93b/4, 98a/10, 98b/1, 98b/10, 111a/13, 111b/3, 114b/7, 114b/8, 119a/4, 127b/8, *ber-pādur* 69a/5 (2), *aṭdur* 69a/6, *mürüvvetdür* 69a/6, *düşvārraḳdur* 69a/8, *körmekdür* 69a/9, *ġālibdür* 69a/11, 100b/5, 100b/6 (2), 100b/7, *ʿayblıġdur* 70b/3, *şūmdur* 70b/5, 70b/8, 70b/10, *şūmraḳdur* 70b/5, *ḫaberdür* 71a/9, *ḫaber müdür* 71a/11, *érdür* 71b/10, *ḳolunĝdadur* 72a/1, *ḫōş-rūydur* 72a/9, *tutmaḳdur* 72b/3, *şundaġdur* 72a/13, *ḳoymaḳdur* 73a/9, *suçılıḳdur* 73b/6, *örgetmekdür* 74b/2, *uzaḳdur* 75a/1, *maḳṣūddur* 75a/1, *bolġanıdur* 75b/12, *yesīridür* 75b/13 , *bī-çāredür* 76a/2, *ʿamek-zādeleridür* 76b/7, *tirigdür* 77a/8, 119b/13, *gencdür* 77b/4, *dostdur* 77b/11, *evlādur* 78a/11, *saʿādetdür* 79b/1, *ziyāderekdür* 79b/9, *ḫaḳīrdür* 80a/8, *pādşāhdur* 81b/1, *āgāhdur* 81b/2, *biridür* 81b/3, *ḳavīdür* 82a/6, *naṣībedür* 82b/13, *nāḳışdur* 83a/4, *zirāʿat-gāhınĝdur* 84a/4, *sebebdür* 84a/4, *ādemdür* 84b/3, *atasıdur* 84b/4, *Ādemdür* 84b/5, *sezāmızdur* 85a/9, *némedür* 85b/1, 122a/9, *esīriñgdür* 85b/7, *kerīm müdür* 85b/11, *leʾīm müdür* 85b/11, *mertebedür* 86a/2, *cāy-ı raḥmdur* 86b/5, *hünerdür* 87a/7, 126a/3, *ʿilmīdür* 87a/11, *hünerīdür* 87a/11, *delīldür* 87a/12, *meşhūrdur* 87b/2, *ṣıfātdur* 87b/12, *aḥḳām-ı şerʿiyyedür* 87b/12, 88a/4, *şermsārlıḳdur* 90a/9, *maʿlūmdur* 91a/13, 111b/3, *mühridür* 91b/9, *ḥelāl-i muṭlaḳdur* 93a/8, *pesendīdedür* 93a/8, *muvāfıḳdur* 93a/11, *ṭarīḳadur* 93b/6, *ḳılmaḳdadur* 94a/3, *saḳlaġuçıdur* 94a/13, *néçükdür* 95a/2, *satmaḳdur* 95a/4, *bérgenidür* 95a/6, *firībdür* 96a/3, *diyānetdür* 96a/4, *rāstlıḳdur* 97a/13, *ḳısmdur* 98a/5, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 99a/1, *mevcūddur* 98a/8, 123b/1, *cinsidindür* 98b/2, *nevʿdür* 98b/2, *törtdür* 98b/3, *toḳḳuzdur* 98b/3, *mürekkebdür* 98b/5 (3), *teʾs̱īridür* 98b/9, *tābiʿdür* 98b/11 (2), 98b/12 (2), 98b/13, *nüshādur* 99b/6 *teb-i ṣafrāvīdür* 100b/12, *ʿilmdür* 101b/6, 101b/9, 101b/13, *vechdindür* 101b/7, *ʿilm-i şerīfdür* 101b/8, *muʿcizesidür* 101b/9, *cirmidedür* 102a/7, *tapġanıdur* 102a/12, *peyvestedür* 102a/13, *yalġandur* 103a/9, *āyetdür* 103b/2, *meşāyiḫdür* 103b/4, *merġūbdur* 104b/7, *rāmīdür* 105b/4, *kirākeşidür* 105b/10, *ḳılmaġlıḳdur* 105b/13, 106a/7, *ḳılmaslıḳdur* 106a/8, *ziyādedür* 106b/13, 126a/7, *oruḳdur* 107a/1, *emīndür* 107a/1, *yétgürgüçidür* 107b/4, *sınamaḳdur* 108a/1, *baḫīllıḳdur* 109a/1, *dostıdur* 111b/5, *dostunĝdur* 111b/7-8, *rāst mudur* 112b/10, *saḳlamaḳdur* 113a/4, *yürütmekdedür* 117b/12, *berāberdür* 117b/12, *tutġuçıdur* 117b/13, *ābādlıḳdur* 119a/8, *pādşāh-ı dād-gerdür* 119a/9, *pādşāh-ı bī-dāddur* 119a/9, *ġāfildür* 120a/11, *kifāyetdür* 120b/7, *ṣıfatıdur* 122a/10, *bendeleridindür* 122a/13, *żıddıdadur* 122b/11, *vāsıṭadur* 122b/11, *ʿunṣurdur* 123a/1, *ʿazīzraḳdur* 123a/9, *şerīfdür* 123a/10, *ʿulvīdür* 123a/11, *lābüddīdür* 123a/13, *dānişdür* 123b/13, *ṣāflıḳdur* 123b/13, *ḳaysıdur* 125b/1, *ṣabrdur* 125b/9, *maʿrifetdür* 126a/6, *ṣūretdür* 126a/7, *cānıdur* 126a/7, *ḫilāf-ı dīndür* 126b/2, *özidür* 127a/1, *séndedür* 127b/5, *be menzile-yi otdur* 128a/2, *cāyizdür* 128b/11.

-dur (ihtimal kuvvetlendirme eki):

bolġaydur 12b/10, *ḳılġuluḳdur* 56b/5, *yaramasdur* 79b/4.

+dUrlAr (teklik üçüncü şahıs bildirmenin nezaket şekli):

müşaḫḫaṣdurlar 36a/4, *ʿÖmerdürler* 76b/4, *Ḥażret-i İmām Ḥasandurlar* 76b/10.

+dUrlAr/+tururlar (çokluk üçüncü şahıs bildirme eki):

ékkidürler 2b/2, *vāsıṭadurlar* 7b/1, *anamdurlar* 8a/1, *bī-naṣībdürler* 9b/7, *bardurlar* 19b/2, *barışlıġdurlar* 25b/2, *ḫūbraḳdurlar* 36a/2, *kişidürler* 76b/8, 76b/11, *émesdürler* 78a/6, *sezāvārdurlar* 78b/4, *dostdurlar* 79a/7, *atlıḳdurlar* 94a/5, *muḥtācdurlar* 108a/3, *ḳoydurlar* 117b/6, *ḫōşnūddurlar* 122a/12, *ʿālemdürler* 122b/8, *mürekkebdürler* 122b/9, *muḫtelifdürler*

122b/10, *sipāhīdürler* 124a/4, *fuḳarā-yı taṣavvufdurlar* 124a/6, *ḥükemādurlar* 124a/8, *rūḥānīdürler* 124a/9, *peyġamber-i mürseldürler* 124a/10, *ehl-i taṣavvuf-tururlar* 126a/6.

+dUr-mén (teklik birinci şahıs bildirme eki):

bendesidür-mén 4a/7, *mihmāndur-mén* 6a/3, *ber-ḥaḳdur-mén* 10b/13, *gursenedür-mén* 11b/13, *Ḫudāvendiñgdür-mén* 17b/10, *teşnedür-mén* 39b/11, *tirigdür-mén* 54a/8, *ᶜayyārdur-mén* 61a/1, *müheyyādur-mén* 81b/3, *fiyādedür-mén* 86b/11-12, *sevdā-gerdür-mén* 95a/3, *méndür-mén* 111a/3, *élçisidür-mén* 125a/10.

+dür-miz (çokluk birinci şahıs bildirme eki):

rāżīdür-miz 125a/12.

+dUr-sén (teklik ikinci şahıs bildirme eki):

bendesidür-sén 4a/9, *ṭufeylīdür-sén* 6a/4, *ᶜazābdadur-sén* 43b/11, *ᶜayblıġraḳdur-sén* 47a/7.

+düz (isimden isim yapma eki):

kündüzlik 5a/1, *kündüz* 5a/1, 11a/13, 25b/2, 33a/2, 36b/6, 50a/3, 70a/13, 91a/2, 111b/6, 111b/13, *kündüzdür* 11b/12, *kündüzkiniñg* 36b/3, *kündüzni* 50b/3, 51b/3, *kündüzki* 51b/1.

émes-sén (olumsuz teklik ikinci şahıs bildirme eki):

ḫayvānī huş émes-sén 21b/3.

-(I-U)G (fiilden isim yapma eki):

arıġsızlıḳdın 4b/8, *açıġ* 9b/6, 26a/1, 51a/2, *tirig* 11b/3, 11b/8, 11b/9, 25a/8, 51b/11, 51b/12, 59a/2, *ölüg* 11b/3, 95a/10, *tiriglik* 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 50b/5, 57b/3, 59a/4, 62a/1, 74b/7, 82a/13, *baġlıḳ* 13a/1, *açıġlasa* 13a/3, *açıġını* 13a/4, *açıġı* 16a/13, 20a/5, *basıġ* 18b/10, 31b/7, *baġlap* 19a/2, *baġlanmaġay* 22b/6, *açıġlamaġıl* 22b/6, *açıġlanıp* 23b/6, *ḳatıġ* 23b/11, 48a/1 (2), 48a/10 (2), 51a/2, 56b/8, 63b/7, 71a/4, 84a/11, 97a/7, 100b/1 (2), 121b/12, 127b/10, *baġlaġan* 24a/4, 123a/2, *tirigliki* 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *tirigler* 25b/8, 26a/4, *tiriglikni* 27a/6, 58b/13, *tiriglikiñgdin* 30a/11, *tiriglikdin* 30a/12, 55a/11, 59a/9, *baġlanur* 36b/12, 123b/6, 123b/6, *baġlaġıl* 44b/5, *baġlamaġıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *ıssıġda* 48a/1, 48a/10, *ıssıġ* 49a/4, 69b/9, *ölügniñg* 51b/10, *tirigniñg* 52a/2, *tirigdür-mén* 54a/8, *baġlıḳdur* 55b/2, *élgidin* 56a/4, *ḳatıġlıḳ* 59a/4, *yaraşıġlıḳ* 62b/9, *sasıġ* 64b/3, 65b/8, *aġrıġıġa* 65b/5, *aġrıġı* 65b/6, 65b/7 (2), *şışuġı* 65b/7 (2), *aġrıġınıñg* 65b/7, *aġrıḳlarını* 65b/8 (2), *ölügni* 66b/6, *tirig-sén* 71b/8, *tirigçilik* 75a/7, *tirigdür* 77a/8, 119b/13, *baġlama* 80a/4, *tirig érdi* 81a/11, 81b/7, 109a/11, *ḳuruġ* 82b/7, 115a/8, *açıġıñg* 84b/7, *açıġnı* 84b/7, *satıġçıġa* 94b/1, *satıġçı* 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/11, *satıġçınıñg* 94b/6, 94b/8, *ıssıġlıḳıġa* 98b/11, *ıssıġdın* 99b/6, 99b/13, *çüçüg* 10b/8, *açıġlaġan* 112a/11, *tiriglikiñgde* 115a/11, *sürüg* 117b/6, *ḳuruġluḳda* 122b/12, *ıssıġlıḳda* 122b/12, *baġlaġay-sén* 124b/1.

+GA/+ḳa (yönelme hâli eki):

pādşāhlarġa 1b/1 (2), 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13, *tonumaḳġa* 1b/7, 1b/8, *naḳḳāşġa* 1b/9, *özige* 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4, *anĝa* 1b/10, 4a/9, 5a/9, 5b/10, 6b/7, 11b/3, 13b/8, 13b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/4, 18a/3, 19a/1, 20a/10, 24a/12, 24a/13, 24b/5, 24b/12, 26b/3, 26b/7, 26b/13, 29b/7, 29b/9, 32a/11, 36b/3, 37a/12, 39b/7, 39b/12, 43a/5, 43a/7, 44a/6, 44a/7, 44a/12, 45a/12, 45b/9, 45b/10, 45b/10, 47a/9, 47a/10, 47b/2, 56a/2, 57a/12, 59a/7, 67a/4, 68a/4, 71b/10, 73b/6, 74b/5, 74b/9, 75a/11, 75b/12, 76a/10, 77a/5, 79b/3, 80b/4, 81a/8, 81b/8, 84b/11, 90a/8, 90b/11, 91b/3, 100a/3, 104b/6, 104b/7, 105b/8, 106a/11, 106b/5, 106b/6, 109a/1, 111a/6, 114a/12, 114b/5, 115a/11, 117a/9, 117b/10, 117b/11, 119b/13, 120a/11, 123a/2, 123a/13 (2), 124a/6, 125b/6, 127a/12, 127b/9, *taşġa* 1b/11, 10a/5, *özünĝge* 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9, *Āferīde-kār-ı ᶜālemge* 1b/13, *izdegenge* 2a/7, *bendelerge* 2a/9, *küstāḫlıḳġa* 2a/9, *cismġa* 2b/3, *birbirige* 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7, *ᶜarażge* 2b/4, *peder ü māderge* 2b/5, *mekānġa* 2b/6, *zamānġa* 2b/6, *ḫāṣṣiyyetge* 2b/7, *taṣavvurunĝġa* 2b/10, 26a/11, *könĝlünĝge* 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13, *ḫalāyıḳġa* 2b/12, 3a/1, 3a/8, 3b/8, 4a/2, 6b/7, 12b/6, 14a/6, 18a/8, 20a/12, 42b/2, 119b/7, 120a/2, 126a/10, *bérgüçige* 3a/4, 3a/8, *ḳılmaġanlarġa* 3a/4, *yégüçilerge* 3a/12, *ḫaḳīḳatge* 3a/11, 122b/2, *olarġa* 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5, 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5, 126b/7, 128b/6, *égesige* 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11, *niᶜmetlerimge* 3b/10, *şükriġa* 3b/12, *peyġamberlerge* 4a/1, *yoḳluḳıġa* 4a/4, *ayıtġanıġa* 4a/5, *bendelikge* 4a/5, *dégenge* 4a/6, *Ḫudālıḳıġa* 4a/6, *sanĝa* 4a/8 (2), 4a/10, 7a/5, 7b/5, 8a/13, 8b/1, 10b/5, 11a/1, 12a/6, 12a/12, 13a/3, 13b/12, 15b/5, 16b/3, 16b/10, 18a/6, 19b/7, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 22b/5 (2), 22b/8, 22b/9, 24a/13, 26b/9, 27a/12, 29b/9, 29b/10, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 34b/1, 34b/9, 36b/6, 37a/12, 39a/2, 39a/4, 39a/8, 46b/7 (2), 46b/11, 47a/6, 47a/10, 47b/3, 55a/6, 55b/6, 56a/12, 56b/10, 57a/6, 58a/11 (2), 59a/7, 60a/6, 60a/9, 61a/11, 62a/13, 65a/8, 65b/10, 67b/5, 68a/10, 68a/11, 72b/10, 73a/1, 75b/4, 77b/12, 77b/13, 78a/8, 78a/10, 78a/12, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/5, 79b/11, 80a/2, 80b/5, 82a/5, 82a/7, 82a/8, 83a/11, 83b/12, 84b/2, 85b/4, 86b/10, 86b/13 (2), 91a/8, 91b/6, 95b/6, 99a/9, 105a/3, 105a/7, 106a/10, 106b/3, 106b/4, 10b/7 (2), 108a/2, 108a/7, 109a/2, 110a/2 (2), 111b/1, 113a/1, 114a/9, 116b/12, 117a/10, 117b/10, 120a/3, 120a/4 (2), 120b/8, 121b/2, 121b/3 (2), 123b/10, 124b/2, 124b/3, 126b/5, 127b/10, *kiçikge* 4a/10, 42a/9, 121b/6, *dīnlerġa* 4b/2, *ᶜuḳūbetige* 4b/5, *ḫayālinĝġa* 4b/6, *bularġa* 4b/11, 87a/13, *tutġanlarġa* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *muḥtāclarġa* 5a/2, *müsteḥaḳġa* 5a/3, *ḫalḳıġa* 5a/3, 33a/6, 33a/7, 44a/2, 110b/11, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *dünyā-dārlarġa* 5a/7, 58b/3, *nā-murādlarġa* 5a/11, *helāketge* 5b/3, 6a/6, 6a/8, *aġrıḳġa* 5b/4, *ḳışṣasıġa* 5b/4, *ᶜArafātġa* 5b/8, *manĝa* 5b/13, 11b/3, 11b/8, 12a/2, 12b/3, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/12, 17a/11, 18b/12, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19b/6, 25a/13, 25b/4, 34a/12, 37b/10, 38b/6, 38b/10, 39a/3, 45a/6, 46a/2, 56b/1, 61a/1, 61a/4, 71a/7, 72a/10, 73b/1, 74a/3, 76b/7, 76b/11, 81a/9, 81a/13, 90b/9, 91a/10, 94b/7, 110a/1, 111b/2, 112b/9, 114a/10, 114a/11, 127a/11, *dünyā-dārġa* 6a/5, 79a/12, *dervīşlerġa* 6a/5, 11b/12, 124b/13, *raᶜiyyetġa* 6b/2, *ḳavmġa* 6b/5, 33b/13 (2), *ferzendge* 7a/10, 7a/11, 74b/1, *vücūdıġa* 7a/10, *könĝlige* 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13, *saḳlamaḳġa* 7b/9, *ḫażretge* 7b/10, *yaḫşılıḳġa* 8a/3-4,

10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *nā-sipāsġa* 8a/6, *ananĝġa* 8a/7, 32a/11, *mīvege* 8a/9, *ḫoşnūdluḳıġa* 8a/11, *ḥāliġa* 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3, *suġa* 8b/8, 11a/7, 11a/9, 19a/6, 24b/1, 122b/12, *şūretge* 8b/9, 87b/2, 123b/11, *dıraḫtıge* 8b/12, *ġayrıge* 8b/13, 57b/2, *körüşmekge* 9a/6, *tonuşmaḳġa* 9a/6, *özinĝge* 9a/7, *ismleriġa* 9a/10, *ḥācetige* 9a/11, *hemmege* 9a/12, *cānlıġlarġa* 9b/7, *tilinĝġa* 9b/9, 119b/5, *çaġırġa* 9b/13, *kişige* 10a/3, 10b/1, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/13, 12a/13, 12b/9, 14b/13, 16b/3, 21a/3, 22a/9, 22b/10, 24a/11, 25b/10, 26b/5, 27a/5, 38a/11, 40a/7 (2), 40b/8, 42b/8, 45a/5, 48b/4, 49a/7, 54b/7, 56b/10, 58a/5, 59b/8, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 62a/3, 62a/4, 66a/11, 68a/9, 72b/10, 73a/2, 75a/7, 76a/3, 76a/4, 76b/13, 77a/1, 80b/3, 83b/4, 83b/8, 85b/10, 86a/5, 86a/9, 91b/11, 95a/13, 96a/3, 97b/1, 102b/5 (2), 104b/4 (2), 105a/6, 105b/11, 107a/8, 107b/1, 107b/10, 111b/9, 113a/6, 113b/13, 114a/1, 114b/3, 118b/11, 119b/5, 119b/8, 119b/9, 119b/10, 120b/3, 121b/10, 122a/12, 124b/10, 126a/11, 128a/9, *muşlaġanġa* 10a/5, *yonmaḳġa* 10a/6, *sözge* 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5, *mālġa* 10a/7, *iḥsānġa* 10a/7, *ġamıge* 10a/11, *ġamınĝge* 10a/11, *dādıġa* 10a/12, *yérge* 10b/1, 11a/13, 13b/3, 24b/4, 29a/3, 30a/5, 30b/2, 36a/4, 41a/1, 56a/11, 70a/10, 70b/13, 73b/11, 92a/10, 95b/11, 97a/6, 97b/3, 97b/4, 114a/11, 127a/3, *kişilerge* 10b/1, 27b/5, *ḳılġanġa* 10b/5, 84b/6, *cihānġa* 10b/10, *ferzendlikge* 11a/4, *suçılıḳġa* 11a/5, 11a/6, *lebige* 11a/7, 11a/10, 62b/7, *birige* 11a/11, 11a/12, 18a/1, 24a/7, 37a/0, 85a/8, 119b/3, *künge* 11a/3, 14a/11, 30b/2, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/5, 115b/4, 126b/6, *Mütevekkilġa* 11b/1, *deryāġa* 11b/5, 12a/5, 12a/7, 12a/10, 12a/12, 73b/13 (2), 96b/6, 96b/7, *töşükge* 11b/6, *aldıġa* 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3, *kimeçige* 11b/11, *vezīrġa* 11b/11, 38b/2, *ṭaᶜāmġa* 12a/1, 37b/3, *yüzige* 12a/9, 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5, *vaḳtımge* 12b/2, *ḥacge* 12b/3, 73b/8, *yamanġa* 12b/10, *ḥālinĝġa* 12b/12, 67b/5, *işġa* 12b/12, 20a/1, 22a/4, 33a/1, 33a/3 (2), 42b/12, 53a/6, 57a/8, 63a/11, 66b/4, 66b/7, 66b/12, 84a/5, 84a/12, 90a/3, 96b/12, 111a/7, 117b/8 (2), 117b/9, 124b/5, *éşigige* 13a/1, 13a/2, *rāstġa* 13a/3, 18b/4, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *ḳarılarġa* 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7, *peyġamberge* 13a/8, *şoḥbetige* 13a/9, 84b/4, *ᶜaybġa* 13a/10, *idrākiġa* 13a/13, *ḳolġa* 13b/1, 26b/6, 32b/2, 45b/7, 56b/13, 57b/11, 58a/1, 58a/9, 59a/13, 59b/5, 77b/8, 77b/10, 87a/6, 87b/13, 91a/8, 111b/8, *hünerlerige* 13b/3, *żararge* 13b/4, 53b/11, *örgenmekge* 13b/5, 88a/10, 101b/8, *nā-dānġa* 13b/11, *fażīletge* 14a/9, *cāhilllıḳġa* 14a/13, *muḥtāclıḳġa* 14a/13, *ṭāᶜatġa* 14b/7, *örgetmekge* 14b/9, 26b/13, *nefsge* 14b/11, *murādġa* 15a/6, *cehāletige* 15a/11, *gülġa* 15b/2, *benefşege* 15b/3, *sizge* 15b/13, 16a/2, 71a/8, 111a/12, *ṭabᶜıġa* 16a/5, *öyige* 16a/9, 94b/6, 94b/12, *şākirdleriġa* 16a/9-10, *āyīnege* 16b/5, *hünerinĝge* 16b/10, *élçige* 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11, *vezīriġa* 17a/4, 114b/4, *Büzürcimihürġa* 17a/6, *ançage* 17b/2, *aldınĝġa* 17b/4, 47b/2, 79a/4, *reˀyinĝġa* 17b/5, *bilişinĝġa* 17b/5, *reˀyige* 17b/6, *ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemge* 17b/7, *meşveretge* 17b/9, *muᶜālecesige* 17b/12, *feryādıġa* 18a/3, *dostluḳġa* 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4, *selāmınĝġa* 18a/7, *ṣıḥḥatinĝġa* 18a/7, *ḳaşıġa* 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7, *vāḳiᶜġa* 18a/10, *yalġanġa* 18b/3, 18b/4, *Gencege* 18b/8, *kenārege* 19a/7, *kūdeklerge* 19a/12-13, *şehrige* 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5, *éşitgüçige* 20a/2, *dostunĝġa* 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6, *maᶜnāġa* 20a/9, 103a/11,*ᶜibādetge* 20b/4, 128a/6, *könĝülge* 20b/5, 43a/1, 44a/5, 44b/1, *yüzümge* 20b/11, *ayıtmaḳġa* 21a/3, 105a/6, *kitābġa* 21a/4, 126b/2, *ḳulıġa* 21a/6, *ḫalḳġa* 21b/2, 24b/7, 25b/9, 30a/12, 48a/2, 56a/11, 80b/5, 125a/1, *dānişġa* 21b/5, *ᶜilmġa* 21b/5, 87a/11, 126b/2, *bilgenimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *yamanlıḳınĝġa* 22a/7, *bilmekge*

22a/7, 87b/4, *özgege* 22a/8, *aṣlıge* 22a/11, *taḥtıge* 22a/11, *némersege* 22a/13, 26b/6, 41a/3, 44b/3, 72b/1, 100a/13, *ᶜamelge* 22b/2, 25a/13, 155a/6, *ᶜāmġa* 22b/9, 103b/11, *sözüñgge* 22b/11, 24a/12, *arasıġa* 22b/12, 41a/3, *çergesige* 23a/5, *müftīsiġa* 23a/9, *müftīġa* 23b/2, *seyyidge* 23b/3, *aġzıġa* 23b/9, *nefsige* 23b/13, 123b/4, *atasıġa* 24a/3, 43a/5, *rāstlıḳġa* 24a/6-7, *sözlerige* 24a/8, *élge* 24b/1, 66a/10, *ādemīge* 24b/1, *kemāliġa* 24b/6, 74b/8, 90a/10, 105a/12, *naṣīḥātige* 25a/2, *mezārıġa* 25a/3, *tamıġa* 25a/5, 25a/11, *ḳaşımġa* 25a/8, *ḫizmetimge* 25a/9, *ziyāretimġa* 25a/12, *oġlıġa* 25b/1, *dostlarıñġġa* 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, *düşmenlikge* 25b/11, 79a/10, *oḫşalarġa* 26a/7, *açlıḳġa* 26a/8, *nā-iᶜtimādlarġa* 26a/11, *toḳġanlarġa* 26a/12, *yoḳġa* 26b/6, *ṭamaᶜge* 27b/7, *dādıġa* 27b/8, 114b/5, *ṭāḳatiñġġa* 28a/13, *yigitge* 28b/6, *yaşḳa* 28b/7, *başḳa* 28b/7, *mıḥḳa* 28b/10, *kūzeġa* 28b/11, 29a/3, 29a/7, *cenāzege* 28b/13, *yaşlıḳıñġġa* 29a/4, *dezrīge* 29a/7, *yigitlikge* 29a/12, *pulġa* 29b/8, 66a/9, *tartġanġa* 29b/13, *yüzüñgge* 30a/11, 59a/5, *āftābġa* 30a/13, 122b/13, *ādemġa* 30b/7, *yaşġa* 30b/10 (2), 30b/13, 73a/13, *otrasıġa* 30b/12, 95b/2, *atmışġa* 31a/1, *pāyesige* 31a/6, *fāyege* 31a/7, *dostġa* 31b/2, *ferzendiñġġa* 31b/3, *pīrlıḳġa* 31b/3, *kimge* 31b/4, 39a/2, *boyıġa* 31b/11, *āfetge* 31b/13, *ḳılmaḳġa* 32a/3, 48a/3, 63a/11, 82b/5, 101a/12, 103a/7, 116a/3, 120b/10, 121a/8, *ḫūbluḳıġa* 32a/12, *kemlikge* 32b/5, *ḫizmet-kārlarġa* 33a/4, *işleriġa* 33a/5, *sārvanġa* 33a/12, *işiġa* 33a/12, *tamāmıġa* 33a/13, *ṭaᶜāmıġa* 33b/3, *aġzıġa* 33b/5, *kāsesige* 33b/7, *élgimge* 33b/9, *yémekge* 33b/11, *özlerige* 33b/12, 33b/13-34a/1, *maḳāmġa* 34a/6, *tevbege* 34b/1, 34b/7, *ḫoşnūdluġıġa* 34b/2, *cigerġa* 35a/5, *ṣafḥasıge* 35a/10, *ékkinçige* 35a/10, *üçünçige* 35a/11, *ṣafāġa* 35b/1, *ḫāṭırġa* 35b/3, *hāżımesige* 35b/4, 35b/5, *sebᶜa-i nāyimege* 35b/6, *mertebesige* 35b/7, *tekyesige* 35b/7, *yéttinçige* 35b/9, *bī-iḫtiyārlıḳġa* 35b/10, *mestlikge* 35b/13, *vaḳtıġa* 36a/1, 94b/2, *öyüñġġa* 36a/1, *bolmaḳġa* 36b/4, 50b/9, 121b/9, *Müslimātġa* 37a/2, *ḥaḳḳıġa* 37a/6, *mihmān-dārlıḳġa* 37a/6, *mihmānlıḳġa* 40a/4, 40a/9, 40a/11, *öyüñgge* 37a/9-10, 40a/6, *lāyıḳıġa* 37a/10, *her ḳaysıġa* 37a/10, *ḳullarıġa* 38a/2, *lā-aḳallıġa* 38a/9, *zindānġa* 38b/5, 38b/7, 106b/6, 106b/9, 118a/2, *Naşırge* 38b/8, *cāyıñġġa* 38b/9, *emīrü'l-müᵓminīnge* 39a/8, *mihmānġa* 39a/10, *öyge* 39b/2, 73a/3, 89b/8 (2), 97b/10, 102a/6, 105b/9, *késmekge* 39b/9, *démekge* 40a/5, 103a/7, *uluġluḳġa* 40a/8, *ḥaşmetge* 40a/8, *mihmānlıġıġa* 40a/9, 47a/8, *ḫizmet-kārlarıġa* 40b/2, *ayaḳıġa* 40b/4, *nökerleriñgge* 40b/4, 117b/5, *bed-ḫūyluḳġa* 40b/9, *araġa* 41b/6, 44a/10, *behiştge* 42a/2, 42a/5, 90a/7, *himmetleriñġġa* 42a/11, *maᶜḳūlġa* 42a/12, *āşinālıḳġa* 42b/5, *ḫuṣūmetge* 42b/6, 61b/2, *bendege* 42b/7, 45b/12, 66a/9, 67a/1, 67b/11, 83b/4, *menfaᶜatige* 42b/8, *rūḥlarġa* 43a/10, *murādıġa* 43a/13, *yürgenge* 43b/2, *bāzārġa* 43b/4, 128b/8, *muḥabbetge* 43b/6, *ḫᵛāhişiġa* 43b/7, 44a/7, *yārġa* 43b/8, *mertebege* 44a/8, *ṭınābġa* 44a/11, *ᶜaḳlıñgge* 44b/2, *muñga* 44b/10, 46b/11, 59b/3, 91a/12, 91b/1, 94b/12, 99a/4, 123a/1, 128b/6, *körmekge* 44b/11, *ḫizmetge* 44b/12, 66b/7, 66b/8, 116a/4, *endāzesige* 45a/3, *emīrge* 45b/2, *Buḥārāġa* 45b/3, *bende-fürūşġa* 45b/3-4, *eşrefīge* 45b/5, *ġulāmġa* 45b/6, 45b/8, *közige* 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/4, 117a/11, *tutmaḳġa* 46a/3, *ṣalāḥġa* 46a/4, *oynamaḳġa* 46a/6, 54a/13, *oġulġa* 46a/13, *Ayāzġa* 46b/3, *Nūştiginge* 46b/4, *sözümge* 46b/8, 120a/1, *başımġa* 46b/8, 56b/3, 118a/10, 18a/11, *közüñgge* 47a/13, 66a/2, 109a/10, *ḳulaġıġa* 47b/2, *mücāmaᶜatge* 47b/6, 48a/8, *ḫōşluḳġa* 48a/4, *ᶜişretge* 48a/8, 63a/8, *ḳanġa* 48a/12, 98b/11, 101a/4, 101a/5, *vaḳtge* 48a/13, 98b/11, *ḥammāmġa* 48b/2 (2), 48b/8, 48b/9 (2), 48b/11, 48b/13, 49a/12, *iᶜtidālġa* 48b/5, *bedeniñġġa* 48b/11, *yasamaḳġa* 48b/12, *serdābege* 48b/13, *ṭabīᶜatge* 49a/1, *miyāne-ḫānege* 49a/1, *germ-ḫānege* 49a/2, *reng-rūyġa* 49b/5, *mürdge* 49b/9, *uyuḳlaġanġa* 49b/9, *uyḳuġa* 49b/12, 51a/11 (2), 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1, *kesellikge* 50a/8, *ẓuhūrġa* 50b/7, 50b/10, 74b/9, 111b/2, *ḥareketge* 50b/8,

yādıġa 51a/10, 98b/8, 112a/4, *rızḳıġa* 52a/6, *şuġllerġa* 52a/8, *aṭġa* 52a/10, 52b/2 (3), 52b/3 (2), 52b/4, 52b/5, 71a/11, 71b/6, *şikārġa* 52a/13, *ḫaṭarge* 52b/5, *pādşāhlarıġa* 53a/9, *ḳarçıġaġa* 53b/2, *pādşāhġa* 53b/5, 104a/2, 106b/3, 108a/10, 108b/3, 109a/12, 111a/11, 113b/12, 114a/3, 114a/10, 114a/13 (2), 115a/12, 116b/12, *kiflinĝġa* 53b/7, *arḳaġa* 53b/9, *feşīmānlıḳġa* 53b/12, *Ḫorāsānġa* 53b/13, *meydānġa* 54a/1, 54b/5, *közümge* 54a/5, *otraġa* 54a/11, *ṭarafınĝge* 54a/11, *anĝadur* 54b/8, *sāyesige* 54b/9, *yürmekge* 54b/11, *maᶜrekesige* 54b/12, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/11, 126a/12, *ḫūn-ı nā-ḥaḳġa* 55b/2, *ferzendlerige* 55b/9, 75a/8, *ferzendlerinĝge* 55b/10, *Melekü'l-Meᶜānīġa* 56a/2, *ḳolıġa* 56a/4, 72a/8, 96b/10, 18b/3, *maḥāffege* 56a/5, *ḳalᶜage* 56a/6, 56a/7, *anĝġa* 56b/4, *birge* 56b/9, 127b/4, *seglerge* 56b/12, *ḫᵛārlıḳġa* 57a/5, 107a/5, *ḳolunĝġa* 57a/5, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11, *lāzımlıḳġa* 57a/9, *ᶜivāžıġa* 57a/10, 57a/11, *ornıġa* 57a/10, 114a/9, *ḳıyāmetge* 57a/12, *tenglikge* 57a/13, 113a/11, *düşmeninĝge* 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10, *mālıġa* 57b/6, 67b/2, *ḳoldaḳıġa* 57b/12, *öylerge* 58a/7, *fulġa* 58a/7, *saᶜādet-mendlikge* 59a/6, *işlerġa* 59a/8-9, 64a/12, 120a/13, *ᶜıyālınĝġa* 59b/1, *ḥācetinĝġa* 59b/2, *tecemmülünĝġa* 59b/2, *tofraḳġa* 59b/4, 59b/5, 90b/8, *sūdġa* 59b/9, 121a/12, *dostumġa* 59b/12, *ḳayaşlarınĝġa* 60a/3, *égesiġa* 60a/12, *serābġa* 60b/2, 60b/3, 60b/4 (2), 60b/5, 60b/6, 60b/9, *dostıġa* 60b/3, *ayrılışġa* 60b/5, *yolġa* 60b/6, 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7, 106b/3, *arḳasıġa* 60b/7 *yaġlıḳġa* 60b/8, *ᶜayyārġa* 60b/8, *ṭarafıge* 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9, *emānetge* 61a/5, 61a/10, *murādınĝġa* 61b/4, 116a/7, *ᶜuḳūbetge* 61b/5, 84a/13, 84b/6, *ḳılışġa* 61b/8, *emānet-dārlıḳġa* 61b/8, *etrāfıġa* 62b/4, *pōstıġa* 62b/4, *gūştıġa* 62b/4, 75b/2, *putlarıġa* 62b/5, *ḳaşlarıġa* 62b/6, *tişleriġa* 62b/7, *saçıġa* 62b/7, *aᶜżālarıġa* 62b/11, *kéçelikge* 63a/12, *bahādurluḳġa* 63b/5, *yoḳḳarısıġa* 63b/11, *ḫiẕmet-kārlıḳġa* 63b/13, 64a/3, *ḳaraġa* 63b/13, *baḳmaḳġa* 64a/6, *aş-feẕlikge* 64a/10, *kökge* 64a/11, *ᶜaybge* 64b/5, *demge* 64b/9, *bölekge* 64b/10, *baḳḳālġa* 64b/11, *ḳaṣābġa* 64b/11, *aᶜżāsıġa* 65a/8, *aġrıḳıġa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *boyaġanġa* 65b/3, *aġrıġıġa* 65b/5, *resmige* 65b/13, *nefsinĝge* 66a/3, *almaḳġa* 66a/3, 91a/2, *ḳıymetige* 66a/11, 104a/4, *érge* 66a/12, 75b/1, 75b/9, 76b/13, *pulunĝġa* 67a/13, *şehrge* 67b/8, 95a/11, 95a/13, *cenāzesige* 68a/4, *kūdeklerige* 68a/6, *mescidige* 68a/7, *ādemlerge* 68a/12, 83a/8, 106b/7, 107b/4, *ḥareminĝġa* 68b/5, *ḥaremige* 68b/5, *hem-sāyesige* 68b/7, *şūretige* 69a/10, *üzesige* 69b/6, *savuḳġa* 69b/9, *meşaḳḳatge* 69b/10 *kiryāsġa* 70a/12, *pāyege* 70a/12, *yaşılġa* 70b/1, *uzaḳġa* 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8, *bahāġa* 71b/7, 93b/8, *mīrāş-ḫᵛālarınĝġa* 71b/9, *érige* 72a/6, *İskenderge* 72a/8, *ᶜālemge* 72a/10, 81b/5, *mālınĝġa* 72a/13, *seferge* 73a/1, *énegege* 73a/9, 75b/7, *ḫᵛāce-zādege* 73b/2, *avġa* 73b/3, *yasavulġa* 73b/4, 111b/12, 112b/1, *ferzendimge* 73b/5, *Muṣılge* 73b/9, *kimege* 73b/10, *deryāsıġa* 73b/10, *onĝaygġa* 73b/10, *girdābġa* 73b/12, *başıġa* 74a/6, 102b/2, 106b/11, 115b/8, 118a/9, 127a/6, *kārġa* 74a/6, 75a/9, 82b/11, 86b/9, *üstādıġa* 74a/11, 94b/10, *ḳāşānesige* 74b/7, *balasıġa* 74b/10, *uluġlarġa* 74b/11, 87b/6, *mülkige* 75a/2, *tilemekge* 75a/2, *Rūmġa* 75a/5, *dükkānıġa* 75a/6, *kirāġa* 75a/6, 95b/11, *vaṭanıge* 75a/8, *oġlunĝġa* 75b/1, *belāġa* 75b/6, 79b/13, *mektebġa* 75b/8, *balaġa* 76a/4, *ᶜArabge* 76a/5, *satmaḳġa* 76a/6, *küyevge* 76a/9, *ḫᵛāhişimġa* 76a/12, *ḳaysıġa* 76b/2, *ḳoḫluḳġa* 77a/1, *gerdenige* 77a/5, *ādemge* 77a/8, *obdanlarġa* 78a/7, *yamanlarġa* 78a/7, 78a/9, *melāmetge* 78b/3, 78b/4, *şunᶜıġa* 78b/11, *yamanlıġıġa* 79b/12, *ḳılḳıġa* 80a/3, *ḳuduḳġa* 80a/4, 127a/12, *şafaḳıġa* 80a/11, 80a/12, *leşker-i ᶜaẕīmġa* 80b/11, *Isfahānġa* 81a/7, *aṭımġa* 81a/9, 110a/1, *ṭarafge* 81a/11, 82a/10, 89b/4, 100a/9, 100b/8 (2), *cenābıġa* 81b/1, *cengge* 81b/3, *leşkerinĝge* 81b/4, 115b/12, *ḫatunġa* 81b/6, 84a/7, *düşmenge* 81b/12, 82a/11, 86b/6, 117a/7, *ḥaḳīḳīġa* 81b/13, *ölgenige* 82b/1, *mekānıġa* 82b/4,

Dāmġānġa 82b/5, *anamġa* 82b/8, *üstiġa* 82b/10, *gerden-keşge* 83a/1, *kiçiklerge* 84a/2, *revācınĝġa* 84a/4, *vücūdġa* 84b/3, *miḥnetige* 84b/5, *firḳatige* 84b/5, *günāhıġa* 84b/12, 84b/13, *günāhġa* 85a/2, *raḥīmlerge* 85a/4, *bizge* 85b/1, *ᶜözrige* 85b/3, *dīninĝġa* 85b/4, *dünyālıḳġa* 85b/5, *esīrlerge* 85b/8, *ḳulaḳınĝġa* 85b/12, *luṭfġa* 86a/1, *yārınĝġa* 86a/3, *dildārınĝġa* 86a/5, *teᶜālāġa* 86a/6, 86a/7, 91a/12, *ṭāᶜatge* 86a/7, *ᶜayyārınĝġa* 86a/4, *niᶜmetge* 86a/10, *bérgenige* 86a/10, *ḥācetge* 86a/12, *baḫīllerġa* 86b/4, *leʾīmġa* 86b/7, *işḳa* 86b/9, *örgengenlerge* 87a/1, *üstādġa* 87a/8, *hünerge* 87a/11, 87a/12, 87b/2, *bolmasġa* 87a/12, *esīrge* 87b/1, *şerḥge* 87b/2, *müneccimge* 87b/9, *ġalaṭıge* 87b/11, *ferᶜġa* 88a/4, *kitāblarġa* 88a/11, *némege* 88a/13, *mesʾelege* 88b/3 (2), *anĝlaġanġa* 88b/4, *ayıtġanġa* 88b/4, 102b/6, *ḫaṭṭıge* 88b/6, *eḥādīṯġa* 88b/8, *miṯālġa* 88b/12, *ḫaberge* 89a/1, *ḳıyāsġa* 89a/1, *nérsege* 89a/13, 127b/8, *bilgeninĝge* 89b/7, *bilmegeninĝge* 89b/7, *meddāḥlarġa* 89b/10, *baḳġuçılarġa* 89b/10, *ḳabūliġa* 89b/11, *ḥaḳġa* 90b/1, *birevge* 90b/3, *andġa* 90b/5, 90b/6, 90b/9, 92b/13, *kenīzekge* 90b/13, *ṣaḥrāġa* 91a/3, *bahāsıġa* 91a/5, *feryādınĝġa* 91a/6, *ayaġımġa* 91a/11, *tüpige* 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9, 92a/11, *ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemġa* 91b/5, *körmesge* 91b/7, *ḥükmge* 91b/13, *dıraḫtġa* 92a/3, *ḫaṣmge* 92a/5, *ḥaḳīḳatige* 93a/10, *ṭarīḳasıġa* 93a/11, *maġribġa* 93b/1, 93b/3, *muḥāṭarage* 93b/2, 93b/8, *maşrıḳġa* 93b/3, *menfaᶜatge* 93b/9, *alġuçıġa* 94a/8, *satıġçıġa* 94b/1, *sevdā-gerge* 94b/5, *şākirdġa* 94b/8, *vaḳtġaçaġa* 94b/9, *taᶜaccübġa* 94b/11, *şākirdimġa* 95a/2, *kétgenge* 95a/4, *bolġanıġa* 95a/6, *sermāyesige* 95a/9, *silāḥ-dārlarġa* 95b/4, *aṭlıġlarġa* 95b/5, *zāhidlerġa* 95b/8, *teşnelikge* 96a/1, *ḫaṭge* 96b/11, *sütge* 97a/4, 97a/10 (2), *ḳoyçıġa* 97a/4, *ḫᵛācesiġa* 97a/5, 108b/0, 108b/11 (2), *aġılġa* 97a/6, *vaᶜdege* 97b/1, 124b/6, *ḫarīdārġa* 97b/1, 121b/5, *sālyānege* 97b/11, *dünyālıḳınĝġa* 98a/1, *ḥālġa* 98a/12, 98b/13, *ᶜanāşır-ı erbaᶜage* 98b/2, *savuḳluḳıġa* 98b/11, *ıssıġlıḳıġa* 98b/11, *ṣafrāġa* 98b/12, 100b/12, *iᶜtidāliġa* 98b/13, *nefs-i nāṭıḳage* 99a/3, *bedenge* 99a/5, 123a/11, *aṣl-ı ḥilḳatge* 99a/6, *ᶜuẕvge* 99a/8, *keselge* 99b/6, 100a/7, 101b/2, *ḳārūrege* 100b/9, *keykge* 101a/5, *ġıẕāġa* 101a/12, *dārūlarġa* 101a/13, *ᶜilm-i riyāżīġa* 101b/12, *ṭaliᶜge* 102a/3, *derecāt-ı ḳamerge* 102a/8, *vaḳtġa* 102a/13, *zamānıġa* 103a/10, *élige* 103b/3, *gerdūnġa* 103b/7, *raᶜiyyetge* 104a/2, 114b/6, 119a/5, *bélige* 104a/4, *Raḫşge* 104a/6, *şāᶜirġa* 104a/6, *şāᶜirlıḳġa* 104a/12, *bolġanġa* 104b/5, 115a/6, *ṭabᶜıge* 104b/7, 105b/4, *pīrlerġa* 104b/8, *yigitlerge* 104b/9, *ḫatunlarge* 104b/9, *mizācıġa* 105a/2, *muṭribġa* 105a/4, *özgelerge* 105a/7, 123b/7, *ferdesige* 105b/2, *naġmege* 105b/8, *kirākeşge* 105b/10, *muṭriblerġa* 105b/13, *némerselerge* 106a/2, 106a/3, *aḥvāliġa* 106a/3, *sermāyege* 107a/2, *vilāyetige* 107a/9, *Revᶜge* 107a/12, *düşmenleriĝge* 107a/13, *inhitāsıġa* 107b/4, *zevāliġa* 107b/4, *ᶜAbdu'llāhġa* 107b/6, *fermānıġa* 107b/9, *maḳṣūdġa* 107b/10, *bendelikige* 108a/3, *mertebege* 108a/7, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *bendelerige* 108b/9, 109a/2, 117a/12, *sāḳīġa* 109a/2, 109a/8 (2), *ᶜAbdü'l-Melikge* 109a/5, *ḳāḍīġa* 109a/7, *nedīmlıḳġa* 109a/13, *pādşālarġa* 109b/1, *dīvānġa* 109b/3, *kātiblerġa* 109b/4, *fütümekge* 109b/6, *kātibġa* 109b/11, 113a/3, *ḫalīfesige* 109b/13, *Şemerḳandge*, 110a/5 *könĝlümge* 110a/7, *fīllerġa* 110a/8, 110b/9 (2), *Ġaznīnge* 110a/9, 110b/9, 118a/3, 118a/6 (2), *ḳāġıẕge* 110a/11, *nāmege* 110a/13, 112a/10, 118a/6, 118a/9, 118b/7, 118b/9, 120b/4, *evveliġa* 110b/1, *saṭrge* 110b/2, *āḫiriġa* 110b/2, *Ebubekr Kuhtānīġa* 110b/13, *derecesige* 111a/1, *derġāhıġa* 111a/3, *atıġa* 111a/4, *ḳolġa kéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *Bū ᶜAlīġa* 111a/13, 112a/13, *tüpinĝge* 111b/3, *ᶜAbdü'l-Cebbārġa* 111b/5, *Ebū ᶜAlīġa* 111b/6, 111b/13, 112a/1, *ḳaşınĝġa* 111b/7, *burcıġa* 111b/11 (2), *Emīr-i Ḫorāsānġa* 111b/11, 112b/4, *nāmeġa* 111b/12, *Nişābūrġa* 112a/1, *sernāmege* 112a/3, *ḳaçġanıġa* 112a/11, *ḥālimġa* 112b/3, *penāhımġa* 112b/7, *ḥesābġa* 113a/2, *atınĝġa* 113a/8, *Ṣāḥib-ḫānġa* 113a/10, *vezīrlıḳġa* 113b/9, 113b/11, *tişġa* 114a/5, *ḳursaḳḳa*

114a/5, *yétmekge* 114b/5, *cāhillerġa* 115a/7, *ᶜamelige* 115a/8, *dıraḫtge* 115a/8, *fermānınñġġa* 115a/9, *içmekge* 115b/1, *sipeh-sālārlıḳġa* 115b/3, *leşkerge* 115b/6, 116b/7, 119a/12, *leşkerige* 115b/12, *gürūhġa* 116a/1, *sipeh-sālārge* 116a/9, *ölümge* 116a/10, *taḳdīriġa* 116b/11, *evvelge* 117a/2, *müsteḥāḳlarġa* 117a/10, 121b/8, *ḳayaşlarıġa* 117b/1, *toġḳanlarıġa* 117b/2, *oġrılarġa* 117b/4, *çākerinñgge* 117b/10, *sulṭānġa* 81b/5, 118a/4, 118b/7, *ᶜāmilġa* 118a/5, *dārġa* 118a/12, 119a/1, *bī-fermānlıḳġa* 118b/4, *bī-dādlıḳġa* 119a/6, *elemige* 119a/10, *pādşāhlıḳġa* 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/7, *ḫūbluḳġa* 121a/9, *pādşāhınñġġa* 121b/8, *nā-āşināġa* 121b/10, *otġa* 122b/12, 122b/13, 128a/3, *cümlege* 123a/4, *teniġa* 123a/4, *tenge* 123b/2, *ᶜulvīġa* 123b/5, *saḫīlıḳġa* 123b/7, *rūḥānīġa* 123b/9, *ḫalāyıḳlarġa* 124a/1, *baᶜżalarge* 124a/1, 124a/2, *baᶜżalarġa* 124a/2, *ṣabrge* 124b/1, *civān-merdlikge* 124b/2, *Müselmānlarġa* 124b/11, *ᶜaybıġa* 124b/12, *esīrlerġa* 125a/4, *bī-çārelerġa* 125a/5, *sizlerge* 125a/10, 125a/11, 125a/12, *bizlerge* 125a/12, *serdārlıḳımızġa* 125b/1, *girdārġa* 126a/9, *ḳanıġa* 126a/12, *ehliġa* 126b/12, *Ḫūdāġa* 127b/3, *dervīşge* 127b/6, 128a/6, *tikmekge* 128a/9, *yumaḳġa* 128a/9, *ḫānḳāhġa* 128a/10, 128a/12, *menziliġa* 128b/2.

-GAçA (sınırlandırma hâli eki):

ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemġaça 3b/2, *yétmişgeçe* 31a/3, *aḫşamġaça* 38a/5, *vaḳtġaça* 60b/10, 94b/13, *namāz-ı fīşīnġaça* 94b/4, *vaḳtġaçaġa* 94b/9.

-GAK (fiilden isim yapma eki):

ayaġaḳ 56b/12, *saḳlaġaḳ* 64b/2, *ḳılġaḳ* 64b/4, 65b/5, 121a/9, 121a/10, *tutġaḳ* 64b/5, *yolġaḳ* 65a/13, *atġaḳ* 65a/13, *yalaġaḳ* 65b/1, *sözlegek* 65b/9 (2), *yürgek* 65b/10, *ḳorḳġaḳ* 67a/3, 122a/2, *yıḳılġaḳ* 70b/7, *ḳıçḳırġaḳ* 71a/4, *tişlegek* 71a/4, *üzgek* 71a/4, *salġaḳ* 71a/5.

-GAlI/-ḳalı (zarf-fiil eki):

ḳılġalı 1b/11 (2), 16b/2, 18a/6, 18a/8, 18b/8, 40a/5, 66b/5, 67a/6, 71b/5, 72b/12 (2), 83a/13, 83b/12, 87a/9, 92b/11, 104b/6, 113a/11, 120a/10, 121b/1, 126a/13, 126b/1, *dégeli* 3b/11, 42b/4, 83a/7, 93a/10, *bérgeli* 6b/6 (2), 87a/8, 128a/3, *bolġalı* 6b/7, 73b/13, 74a/4, *anñlaġalı* 8b/10, *kéltürgeli* 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13, 111a/12, *tapġalı* 14a/8, 107a/4-5, *yanġalı* 19a/2, *bilgeli* 20b/1, 62a/10, 62a/11, 70a/6, 74a/6, 116a/13, *sorġalı* 21b/10, *çarlaġalı* 29a/2, *körgeli* 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2), *kétgeli* 33b/8, *içgeli* 36b/11, 43b/1, *alġalı* 37b/13, 61b/6, 116b/9, *uyuḳlaġalı* 50a/1, *oynaġalı* 54a/3, *saḳlaġalı* 57b/8, *barġalı* 60b/3, 73b/8, *körüngeli* 62b/6, *oyġatġalı* 66b/6, *olturġalı* 67a/6, *öltürgeli* 78b/10, 125b/4, *ayıtġalı* 89b/7, *çıḳḳalı* 90b/7, 111b/7, *soraġalı* 91b/11, *tutġalı* 109a/7, *yandurġalı* 113b/8, *yégeli* 114a/2, *ḳutulġalı* 115a/1, *éltgeli* 115a/1, *tépretgeli* 116a/11, *öçürgeli* 128a/2.

-GAn (sıfat-fiil eki):

bolġan 1b/6, 4a/8, 7a/2, 7a/10, 8a/13, 11a/2, 11a/6, 14b/1, 28b/2, 43b/8, 48a/2, 56b/9, 66a/1, 67a/13, 78b/1, 96b/10, 99a/7, 99b/6, 99b/13, 102a/11 (2), 109a/12, 117b/5, 120a/8, *bolmaġan* 1b/6, 2a/7, 83a/7, 103a/10, *ḳılġan* 2a/1, 2a/6, 4a/5, 4a/6, 4a/13, 4b/13, 5b/4, 10b/3, 10b/6, 13a/12, 13b/12, 16b/3, 21b/5, 25b/1, 27a/10, 47b/11, 49b/9, 50a/8, 57b/1 (2), 58b/11, 60a/3, 60a/12, 70a/3, 75a/13, 79b/12, 80b/12, 83a/13, 84b/8, 84b/12, 85a/1, 85a/3,

85a/12, 87a/2, 90a/9, 90b/9, 93a/1, 93a/2, 96a/11, 96a/12, 97a/1, 102a/9, 104a/3, 107b/11, 110b/5, 111b/8, 112b/7, 112b/9, 113b/10, 114b/2, 115a/11, 119b/7, 120b/4, *ḳılmaġan* 2a/1, 27a/10, 46a/8, 83a/8, 84b/11, 82b/12, 96a/11, 96a/12, 101b/3, 109b/5, 114a/7, 119b/6, *izdegenge* 2a/7, *ḳılġandın* 2b/7, 55a/12, 55b/12, 57b/8, 92b/12, 105b/8, *bilmegen* 3a/4, 10a/13, 26b/4, *ḳılmaġanlarġa* 3a/4, *bérgen* 3a/4, 3a/12, 3b/3, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 6a/10, 9a/10, 25a/2, 42b/7, 59b/11, 86a/9, 94b/10, 106b/10, *ibergen* 3b/1, 58a/2, 125a/10, *ayıtġan* 4a/4, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 91b/13, 100b/3, 104b/11, *ayıtġanıġa* 4a/5, *dégenge* 4a/6, *tutġanlarġa* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *tartġannıŋ̂* 5a/2, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *körmegenni* 5a/12, 5b/1, *yémegenni* 5a/12, *tapmaġannı* 5a/12, *éşitmegenni* 5b/1, *éşitgen* 5b/2, 20b/3, 22b/10, *körgen* 5b/2, 65b/11, 66a/6, 66a/12, 72b/9, 100a/3, 106a/4, *salġan* 5b/3, 10b/1, 13a/10, 28b/11, 94a/7, *ḳoyġan* 6b/6, 9a/6, 59b/2, 70b/13, 118b/6, *yügürġan* 7a/2, *tüşürmegen* 7a/2, *kesmegen* 7a/2, *démegen* 9b/13, *sormaġannı* 10a/1, *ḫ*^{v}*ālamaġan* 10a/3, *muşlaġanġa* 10a/5, *ḳılġanġa* 10b/5, 84b/6, *kāvlaġan* 11a/10, *taşlaġan* 12a/7, *toġḳanlarıŋ̂gnı* 13a/6, *tapġanım* 14a/4, *örgengen* 14a/5, 73b/4, *tutġan* 14b/1, 22b/4, 60a/10, *unutḳanlıḳdın* 15a/4, *ḳıladurġanlarnı* 15b/4, *tüşgenlerni* 15b/5, *dégenini* 15b/8, *ötgen* 15b/12, 18b/11, 19b/5, 25a/2, 31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/5, 31b/7, 76b/2, *bilmegenler* 16b/11, *bilmegenim* 17b/2, *bilmegen* 17b/3, *yétgeniŋ̂gdin* 18a/3, *bérgeniŋ̂gdin* 18a/3, *tüşgen* 18b/6, 86a/6, 86b/1, 87b/4, 99a/6, *barġan* 19a/6, 40a/12, 66b/5, 112b/9, *yüdigen* 19a/8, *turġan* 116b/4, *ayıtġandın* 20a/1, *éşitgendin* 20a/1, *dégen* 21a/9, 22a/12, 23a/8, 24a/9, 38b/2, 44b/8, 49b/10, 71a/11, 89b/9, 98b/4, 99a/11, 100a/1, 100a/5, 112a/6, 120b/5, *sözlemegen* 21a/10, *bilgen* 21b/7, 72b/6, 87a/2, 98a/1, 106a/4, 116b/4, 126b/2, *bilgenimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *sözlegenni* 22a/2, *aldıraġan* 22b/2, *sözlegen* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *yétgen* 23b/9, 107b/4, *baġlaġan* 24a/4, 123a/2, *fütügen* 25a/6, 109b/9, 111b/10, *kélgen* 25a/13, 81a/10, 83a/2, 92b/10, 105a/7, 120a/12, 125b/11, *bolġandın* 10a/7, 15b/3 (2), 26a/7, 32a/7, 62b/13, 106b/13, *ölgen* 26a/8, 26a/13, 55a/11, 126a/13, *toḳġanlarġa* 26a/12, *bolġannı* 26a/12, *yétgürgen* 26b/9, *ḳoyġannı* 27a/11, *yétgenlerdin* 27b/8, *ölgenidin* 29a/1, *ḳılġanı* 29b/13, *tartġanġa* 29b/13, *pişḳan* 30a/7, *ḳarıġan* 30b/4, 48a/5, *sorġan* 31b/4, *alġan* 31b/10, 32a/10, 33b/9, 53a/5, 65b/5, 65b/13, 68b/8, 94a/5, 94b/2, 95b/11, 116b/9, *ḳılġanıŋ̂gdın* 32b/5, 121b/1, *yégen* 49b/6, 99b/3, 124b/13, *ḳalġan* 35a/5, *yégenniŋ̂g* 35b/5, 114a/5, *içgenni* 36b/1, *olturmaġan* 37b/4, *içgen* 38a/7, 38a/8, *külgen* 39a/13, *çalġan* 41a/1, 66b/6, *soḳḳan* 41a/1 (2), *dégenni* 42b/9, *bilgenimdür* 43a/1, *yürgenge* 43b/2, *tartġan* 44a/12, 63a/5-6, 66b/6, *kétgen* 44a/13, *saḳlaġan* 46a/8, 56b/7, 56b/11, 60a/10, *kélgenni* 46b/9, 58a/1, 116b/3, *körüngen* 47a/11, *körgeni* 47a/12, *körüngeni* 47b/1, *kéltürgen* 48a/4, 74a/5, 74b/10, 85a/3, 87b/13, *bolġanını* 48a/11, *uyḳulaġan* 49b/2, 49b/3, *uyuḳlaġanġa* 49b/9, *uyḳulamaġan* 49b/13, *uyḳulaġannıŋ̂g* 51b/10, *ḳuşlaġan* 53b/2, *ḳorḳġannı* 55a/5, *öltürgeniŋ̂gdin* 56a/13, *ögürgenidin* 56a/13, *öltürmegendin* 56b/2, *ḳılġannıŋ̂g* 56b/7, *ḳalġanı* 57b/2, 57b/3, 57b/5, *ḳılġannı* 57b/9, 78b/5, 94a/12, 100a/2, *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *saḳlaġannıŋ̂g* 61a/12, *bolġanı* 62b/13, 65a/9, 82b/10, *boyaġanġa* 65b/3, *körgenni* 66a/6, 81b/10, *yürgen* 66a/7, *téggen* 66a/12, 67a/2, *ḳorḳġan* 67a/3, 95b/7, *ḳılġanıdın* 68a/12, *mingen* 69b/6, *hürkgen* 70a/9, *tapġan* 72a/6, 89b/4, 102b/2, *çıḳarġan* 72b/8, *bilgenimni* 73b/2, *toḳġanıŋ̂gdın* 75b/1, *toḳġanlarıŋ̂g* 75b/2, *bolmaġanı* 75b/10, *ölgeni* 75b/12, 82a/10, *bolġanıdur* 75b/12, *öylemegen* 76a/4, *öylenmegen* 76b/13, *bolġanlarnı* 78a/5, *aġrıġan* 79a/7, *bilgenni* 81b/12, *kétgeni* 82a/10, *ölgenige* 82b/1, *barġanını* 82b/7, *ölmegen* 82b/9, *salmaġan* 86a/6, *ḳılġanıŋ̂gnı* 83a/9, 113b/3, *buyruġan* 84a/9, 113a/1, *ḳılġanını* 85a/13, *ḳalġanlarnı* 85b/2,

bérgenige 86a/10, *ayıtġanımnıŋ̂* 86b/12, *éşitgenniŋ̂* 86b/12, *örgengenlerge* 87a/1, *éşitgenni* 87a/4, *aŋ̂laġanġa* 88b/4, *ayıtġanġa* 88b/4, 102b/6, *olturġanlarnı* 89a/7, *bilgeniŋ̂gge* 89b/7, *bilmegeniŋ̂gge* 89b/6-7, *bilgeniŋ̂gni* 90a/4, *bérgeniŋ̂* 90b/11, *ḳalġanını* 91a/8, *çıḳḳan* 92b/9, *tikilgen* 93b/5, *bérgenini* 94b/2, *kétgenge* 95a/4, *bolġanıġa* 95a/6, *bérgenidür* 95a/6, *harġan* 95b/8, *körmegen* 96a/10, *ḳoşḳan* 97a/10, *barmaġan* 97b/3, *baḳġan* 100a/2, *oḳuġanı* 100a/4, *oḳuġan* 100a/5, 108b/8, *bolġannıŋ̂* 100b/9, 100b/10, 101a/1, 101a/9, *yétgenniŋ̂* 100b/11, *dégenim* 102a/10, 125a/7, *toġulġan* 102a/11, 102b/1, *tapġanıdur* 102a/12, *yaraġan* 104a/2, *minmegen* 104a/5, *bolġanġa* 104b/5, 115a/6, *ẖ*^{v}*ālaġanını* 105b/12, *éşitgenleriŋ̂ni* 106a/5, *örgetgeni* 106b/11, *atanġandın* 106b/12, *atanġan* 106b/12, *bilgenini* 108b/2, *dégenlerim* 108b/12, *ḳaçġanıġa* 112a/10-11, *açıġlaġan* 112a/11, *ḳalġanlar* 114a/2, *yégeniŋ̂* 114a/3, *kirgen* 114a/5, *yaramaġanlarnı* 116a/3, *ḳaçḳanlar* 116a/12, *ḳaçḳannıŋ̂* 116b/1, *ḳaçḳan* 116b/2, *öçeşmegen* 116b/3, *toġḳanlarıġa* 117b/2, *taşlamaġan* 117b/3, *éşitmegenniŋ̂* 118a/13, *tarıġan* 121a/1, *olturġan* 125b/5, 125b/10.

-GAn (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

ḳoyġan bolsa 10a/6, *ḳılġan bolsaŋ̂* 10b/12, *ḳılġan érdi* 11a/4, *körgen érdim* 18b/9, *turġan bolsa* 19a/12, *dégen olsa* 24a/4, *ayıtġan bolsa* 24a/5, *alġan bolsa* 31b/12, *tüşgen bolsa* 32b/6, *yégen bolsaŋ̂* 35a/1, *satılġan bolsa* 66a/11, *ḳalġan bolsa* 73a/4, *almaġan bolsaŋ̂* 92a/10, *aġrıġan bolsa* 100b/1, *yégen bolsa* 101b/4, *asmaġan bolsa* 104a/4, *derece tapmaġan érdi* 110b/7, *olturġan bolsa* 125b/3.

-GAnçA (zarf-fiil eki):

bilgençe 16b/11, *barġança* 103a/10, *ẖ*^{v}*ālaġança* 117a/11.

-GAndA (zarf-fiil eki):

bolġanda 6a/13, 18b/2, 28b/13, 36b/5, 46a/2, 54b/5, 66a/10, 75b/6, *ḳarıġanda* 29b/12, *içgende* 36a/9, 36b/8, *körgende* 43b/12, *kélgende* 47b/12, 66a/2, *çıḳḳanda* 52a/5, *alġanda* 59b/13, 104a/2, *yétgende* 82b/2, 82b/5, *sözlegende* 89b/1, *olturġanda* 89b/6, 128b/11, *bérgende* 91a/12, *sorġanda* 92a/9, *bolmaġanda* 108b/4. *dégende* 125b/12.

-GAndIn kéyin/-GAndın beri (zarf-fiil eki):

dégendin kéyin 4a/7, 110b/11, *fişġandın kéyin* 30a/5, *ötgendin kéyin* 35a/8, 125b/10, *yuġandın kéyin* 38a/1, *satġandın kéyin* 96b/9, *aŋ̂laġandın kéyin* 117b/1, *olturġandın beri* 125b/12.

-GAndUr/ḳandur (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

ḳılıŋ̂gandur 8b/1, *toġḳandur* 10b/4, *kélgendür* 21b/4, *yétgen müdür* 91b/12, 92a/9, *yétmegendür* 91b/12, 92a/10, *bérgendür* 94b/12, *bolġandur* 100b/12, 101a/7.

-GAndUr-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

pütügendür-mén 12a/9, *tartġandur-mén* 31b/12.

-GAnI yoḳ (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

bolġanı yoḳ 65a/9, *dégenleri yoḳ* 70a/4.

-ġanın̂gdur (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

bolġanın̂gdur 17a/9, *ḳalġanın̂gdur* 43b/12.

+ge (isimden isim yapma eki):

özge 2b/2, 2b/9, 4a/4, 4b/4, 6b/2, 9b/1, 9b/7, 14a/9, 25a/11, 31b/5, 44a/4, 49a/13, 49b/8, 50a/12, 52a/7, 52b/10, 61b/8, 62a/7, 62b/2, 62b/11, 62b/12, 62b/13, 64b/8, 70a/9, 70a/11, 107a/3, 109a/4, 110a/2, 110b/3, 114b/9, 119b/10, 120b/8, 120b/9, 121a/9, 121b/2, *özgede* 5a/13, 14a/8, *özgeni* 1b/7, 93b/10, *özgeler* 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/2, 74a/1, 103a/6, 105b/12, *özgeçe* 6b/9, 40b/6, *özgedin* 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/3, *özgesi* 20a/9, 64b/2, 124a/1, *özgege* 22a/8, *özgelerniṉ̂g* 27b/3, *özgelerge* 105a/7, 123b/7.

-geç (zarf-fiil eki):

éşitmegeç 24b/9.

-geniçe/-ḳanıça (zarf-fiil eki):

yétgeniçe 73a/10, 86b/7, 88a/1, 104a/9, 124a/11, *bilgeniçe* 108b/4, *çıḳḳanıça* 112a/6-7

-genimçe (zarf-fiil eki):

bilgenimçe 86b/13.

+geri/+ḳarı (yön gösterme hâli eki):

yoḳḳarı 7b/11, 110b/13, *ilgeri* 10b/10, 33b/13, 37a/13, 54b/11, 55a/1, 70a/13, 83a/10, 116b/6, 121a/1, *taşḳarı* 20a/4, 22a/1, 34b/13, 45b/11, 49a/7, 51a/5, 51b/7, 59a/3, 60a/11, 86a/1, 86a/4, 87a/11, 87b/3, 106b/2, 112a/6, 114b/12, 127b/11, *ilgerki* 19a/10, 19b/4, *yoḳḳarısıġa* 63b/11, *ilgerkiler* 85b/1, *ilgerkidin* 100a/11.

-GAy (teklik üçüncü şahıs gelecek zaman eki):

bérgey 5b/13, *bolġaydur* 12b/10, *tutmaġay* 91b/8, *bolġay* 102a/3.

-GAy (teklik üçüncü şahıs istek eki):

ḳılġay 2a/2, 3b/6, 4a/8, 14a/11, 16a/4, 17a/4, 20b/5, 26b/5, 26b/6, 32a/6, 34b/9, 38a/1, 46b/5, 48b/5, 48b/12, 52a/3, 52a/5, 52a/7, 52a/8, 68a/9, 68b/1, 69a/7, 77a/3, 78b/8, 78b/9, 92b/13, 93a/1, 93a/3, 93a/4 (2), 93b/9, 93b/11, 93b/12, 93b/13, 95a/8, 95b/11, 100b/8, 105b/12, 106a/6, 106b/4, 108b/4, 113a/13, 115a/13, 121a/13, 124b/6, 124b/8, 124b/11, 125a/6, 125b/9, 128a/1, 128a/5, 128b/1, 128b/2, *dégey* 2a/10, 23b/6, 27a/2, 125a/3, 125b/9, 125b/13, *bolmaġay* 3a/11, 10a/12, 22b/10, 23a/9, 25a/10, 27a/3, 32b/9, 36a/9, 40b/5, 40b/6, 42a/10, 42a/11, 47a/2, 47a/4, 47b/7, 59b/3 (2), 59b/7, 63a/5, 63a/13 (2), 63b/3 (3), 64a/4, 65b/4, 68a/2, 70a/1, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 80a/3, 84a/9, 85b/12 (2), 95b/5, 96a/7, 100a/3, 107b/1, 108b/6, 114a/2, 114b/3, 116b/4, 121a/8, 122b/3, 124b/8, 128a/11, *körsetgey* 3a/11,

bilgey 3a/13, 3b/2, 3b/5, 20a/13, 47a/3, 73a/12, 75b/7, 77a/2, 82b/1, 93a/5, 99b/6, 104a/7, 108a/12, 108a/13, 108b/1, 108b/5, 108b/6, 108b/7, 108b/8, 109b/12, 125a/2, 125a/3, 125a/7, *tutġay* 3a/13, 7a/9, 15a/11, 57a/12, 93a/2, 95b/12, 100a/5, 100a/6 (2), 106a/4, 125a/4, 127b/6, 128a/10 (2), *bolġay* 3a/13, 3b/1, 3b/3, 5a/2, 6a/4, 9a/1, 14a/12, 15a/12, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16b/5, 17b/1, 18a/4, 18a/11, 18b/7, 19b/13 (2), 20a/13, 20b/3, 20b/5, 21b/1, 22a/12, 22b/8, 22b/9, 22b/10, 23b/7, 24a/13, 25b/7, 25b/12, 26a/5, 26b/5, 26b/8, 27b/10, 28a/1, 31a/12, 31b/8, 32b/10, 32b/11, 33a/4, 33a/5 (2), 33b/1, 33b/2, 34b/13, 35a/6, 35b/10, 36a/6, 36a/10, 37a/8, 38a/6, 40a/4, 40a/6, 40a/12, 40b/6, 44b/7, 46a/2, 46b/9, 46b/10 (2), 46b/11, 46b/13, 47a/1, 47a/2, 47a/4, 51b/10, 51b/12-13, 52a/3, 53b/5, 56b/10, 57a/6 (2), 58a/1, 58a/8, 59a/10, 61b/10, 62b/5, 62b/10, 62b/12, 63a/2, 63a/3, 63a/4, 63a/6, 63a/7, 63a/8, 63a/12, 63a/13, 63b/1, 63b/2, 63b/4 (2), 63b/8, 63b/10, 63b/11, 64a/2, 64a/5 (2), 64a/12, 65b/12, 66a/7, 67b/8, 68b/3, 68b/4, 68b/8, 69b/7, 69b/7, 69b/8, 69b/12, 69b/13 (2), 70a/1 (3), 70a/2 (2), 72a/4, 72a/6, 72a/11, 72b/1, 72b/4, 72b/5, 72b/6, 74a/4, 74b/10, 75b/10 (2), 76a/4, 77a/1, 77a/2, 77a/3, 77b/6, 77b/12, 78a/8, 81a/12, 82a/2, 82a/3, 84a/6, 84a/10, 87a/7, 87a/8, 88a/11, 88a/13, 90b/12, 92b/1, 92b/8 (2), 92b/10-11, 93b/6, 95a/8, 96a/5, 97b/12, 98a/7, 99b/4, 99b/7, 100a/2 (2), 100a/3, 100a/4, 100a/5, 100a/7, 102a/5, 103b/12, 104b/6, 105a/3, 106a/2, 108a/7, 108a/11 (3), 108b/2 (2), 108b/3, 108b/8, 108b/9, 108b/12, 109a/13, 109b/12, 110b/5, 111b/4, 111b/5, 113a/5, 113b/11, 114b/6, 115b/3, 115b/4, 120b/1 (2), 120b/11, 121a/12, 122a/2, 122a/11, 123b/10, 124b/5 (2), 124b/6, 124b/7 (2), 125a/4, 125a/5, 128a/5, 128a/6, 128a/7, 128a/9, 128b/4, 128b/8, *ḳılmaġay* 3b/4, 3b/6, 72a/6, 72b/1, 92b/9, 93a/1, 93b/13, 95b/2, 95b/8, 99b/5, 106a/7, 109b/2, 123b/7, 124b/10 (2), 125a/1 (2), 125a/7, 128a/11, 128b/6, *kéltürgey* 3b/4, 7a/11, 67b/6, 108b/10, 126b/6, *yétgey* 5a/3, 20b/6, 33a/13, 49a/1, 71b/8, 104b/9, 108b/9, 108b/11, *örgengey* 11a/4, *ötmegey* 13b/10, *tapġay* 15a/3, 18a/5, 35a/8, 49a/2, 95b/12, 101a/2, *baġlanmaġay* 22b/6, *kéltürgeyler* 25a/13, *tartġay* 25b/5, *tutġay* 25b/12, 93b/10, *anĝlamaġay* 26a/2, *ḳaralaġay* 26b/4, *bilmegey* 26b/5, *bérgey* 26b/6, 53b/5, 82b/9, 97b/2, 100a/7, 125a/5, *tüşgey* 26b/8, 95b/2, *tartmaġay* 26b/13, *turġay* 27b/3, 37b/13, 52b/7, 63b/9, 115a/13, *yétmegey* 27b/13, 47a/4, 109a/4, *yétgürgey* 31b/3, *alġay* 31b/7, 62a/8, 95a/12, 104b/11, *alışmaġay* 33a/4, *içgey* 35a/8, 42b/11 (2), *körmegey* 35b/11, 74a/12, *kélmegey* 36a/10, *ḳısḳarġay* 37a/9, *kélgey* 38a/2, 50a/9, 72a/10, 102a/9, 103a/1, 103b/12, *irzigey* 38a/9, 40a/5, *yaraġay* 40a/5, 53a/6, 59b/2, 109a/13, *atġay* 41b/5, *tüşmegey* 41b/6, 68b/5, 87a/8, 128a/9, *ḳalġay* 42b/5, *ḳıla'lġay* 42b/11, *tutmaġay* 44b/3, 47b/11, 93a/1, 94a/10, 94a/11, 95b/9, 127b/13, *irzigey* 46b/13, *ölmegey* 48b/5, *bérmegey* 48b/12, 115a/4, 128b/13, *ötgey* 51b/8, *kopġay* 52a/4, 52a/7, *yaraşḳay* 57a/7, *yégey* 61a/5, *tonumaġay* 62a/8, *ḳaraġay* 62b/5, *ḳaralaġay* 62b/5, *ḳalmaġay* 65a/8, 103a/3, *ḳaçmaġay* 66b/9, *ḳıla'lmaġay* 68b/1, *közlegey* 68b/1, *almaġay* 68b/2, 95a/10 (2), *ḳutulġay* 72a/13, *ḳorḳġay* 74a/13, *ḫ^{y}ālamaġay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *baġlaġay* 76a/4, *ötkergey* 77a/3, *yürgey* 77a/7, 95b/13, 125a/6, *izdegey* 78b/7, 128b/5, *saḳlaġay* 78b/9, 128b/5, *évrülgey* 81b/13, *eylegey* 82b/2, *bilgey érdim* 86b/10, *örgetgey érdim* 86b/10, *kétgey érdim* 86b/11, *kétmegey* 90a/13, 128a/1, *ḳoymaġay* 92b/11, 128b/12, *buyrumaġay* 92b/13, *bozmaġay* 93a/2, *fütümegey* 93a/3, *fütügey* 93a/4, 108a/13, 111b/4, *üzgey* 94a/1, *ayıtmaġay* 94a/6, 124b/10, *kéltürmegey* 95a/9, *démegey* 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10, *barmaġay* 95b/1, 128b/8, *kirmegey* 95b/2, 95b/9, 95b/10, *ḳoyġay* 95b/3, *olturmaġay* 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, *sormaġay* 95b/5, *körsetmegey* 95b/8, *satġay* 96a/5, *ayıtġay* 97b/1, *toḫtamaġay* 100a/4, *yuġay* 100a/13, *ḫūblaşḳay* 101a/6, *salmaġay* 106a/3 (2), *körgey* 107b/13, *oḳuġay* 108a/13, *olturġay* 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2), *kétgey* 109a/12, *ibergey* 111b/5, *münşī bolmaġay érdim* 111b/9, *ölmegey érdi* 111b/10, *tapmaġay*

113b/10, *éşitmegey* 118b/1, *çıḳḳay* 119a/2, *çarlamaġay* 125a/2, *sözlegey* 125a/6, *talaşmaġay* 127b/7, *çıḳargay* 127b/8, 128a/12, *ḳaralamaġay* 127b/8, *kirgey* 128a/12, *ötegey* 128a/13, *çıḳışġay* 128b/1, *barġay* 128b/2, *izdemegey* 128b/4, *almaġay* 128b/7, *kötergey* 128b/7, *tikmegey* 128b/9, *yémegey* 128b/10, *yölenmegey* 128b/11, *yürmegey* 128b/13.

-GAy (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bolġay 3a/9, 6b/4, 6b/5, 16b/6, 20a/2, 20a/3, 21b/2, 36a/8, 44a/5, 55b/6, 59b/13, 65a/1, 90a/12, 126a/9, 126a/11, *ḳılġay* 6b/4, 16b/7, 17b/13, 126a/11, *bolġaydur* 12b/10, *yaraġay* 20a/1, *bolġay érdiñgiz* 21a/10, *aṉglaġay* 21b/2, *éltgey* 25b/6, *salġay* 28b/11, *bolmaġay* 32a/3, 36a/8, *turmaġay* 37b/12, *başımġa kün tüşmegey érdi* 56b/3, *saḳlaġay* 57b/8, *turġay* 59b/4, *tapmaġay* 74a/12, *körmegey* 77b/13, *tüşgey* 78a/8, *yétgüre'lmeġey* 78a/12, *tutġay* 77b/11, 78a/1, 79a/13, *tapġay* 101a/8, *ḳılmaġay* 115a/12, 126a/10 (2), 126a/12, 126b/2, 126b/3, *aldıramaġay* 126a/12.

-GAy-lAr (çokluk üçüncü şahıs istek eki):

tonumaġaylar 1b/6, *örgetgeyler* 3a/8, *ḳılġaylar* 3b/8, 3b/9, 14a/7, 27b/4, 33b/1, 33b/2, 53b/6, 60a/7, *tapġaylar* 9a/1, 10a/10, 29b/2, *bolġaylar* 9a/2, 18a/7, 18a/12, 34a/5, 38a/5, 77b/5, *dégeyler* 15b/8, 23a/7, *ibergeyler* 19b/3, *izdemegeyler* 22b/11, *alġaylar* 23b/12, 82b/8, *bilgeyler* 25a/12, 40b/10, 61b/11, 66b/11, 67a/2, *oḳuġaylar* 25a/12, *toḫtatġaylar* 25a/13, *yanmaġaylar* 25a/13, *sanamaġaylar* 27a/7-8, *külmegeyler* 27a/12, *sanaġaylar* 27b/7, *tutġaylar* 27b/11, *tapmaġaylar* 29b/2, *bérmegeyler* 29b/5, *aldıramaġaylar* 33b/1, *yégeyler* 33b/1, 33b/2, 37b/13, *sözlegeyler* 33b/3, *sözlemegeyler* 33b/4, *yıġmaġaylar* 34a/3, *ḳopġaylar* 34a/4, *alġaylar* 51b/5, *çıḳḳaylar* 51b/7, *ḳoyġaylar* 53b/6, *ḳılmaġaylar* 66b/13, 117a/10, *yürgeyler* 77b/5, *bilmegeyler* 103a/6, *çalġaylar* 104b/8, *kéltürgeyler* 111a/4, *tutmaġaylar* 116b/10, *açmaġaylar* 117b/10.

-ġay-lar (teklik üçüncü şahıs istek ekinin nezaket şekli):

olturġuzġaylar 7b/11, *ḳılġaylar* 7b/11,

-GAy-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

baḳġaylar 16b/6, *ayıtġaylar* 17a/12, *bolġaylar* 14a/13, 116b/7, *ḳılġaylar* 19b/10, 51b/6, 72b/10, 89a/10, *yémegeyler* 38a/5

-GAy-mén (teklik birinci şahıs istek eki):

yétgürgey-mén 15b/13, *ḳılġay-mén* 16a/6, 37b/6, 103a/3, 105a/3, 110a/2, 110a/4, *körgey-mén* 18b/9, *fütügey-mén* 25a/11-12, *oynamaġay-mén* 54a/8, *bolmaġay-mén* 87a/2, *olturġay-mén* 114a/12.

-GAy-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

ḳılġay-mén 31a/13, *tilemegey-mén* 59b/13.

-GAy-miz (birinci çokluk şahıs istek eki):

kéltürgey-miz 45b/3, *ḳılġay-miz* 78b/13.

-GAy-sén (teklik ikinci şahıs istek eki):

bolġay-sén 4b/9, 4b/13, 8b/4, 8b/6, 21a/12, 21b/5, 22a/13, 25b/13, 26a/5, 27a/9, 27b/1, 27b/2, 27b/6, 27b/9, 38a/12, 47b/10, 53a/5, 54b/4, 56b/11, 57b/12, 57b/13, 58a/5, 60a/4, 60a/5, 60a/6, 61b/7, 65a/3, 66a/4, 67a/1, 68a/6, 71a/12, 74a/5, 75a/13, 76a/4, 77a/6, 77a/12, 78b/1, 82a/9, 83b/3, 85a/3, 87b/8, 88a/6, 89b/10, 90a/1, 90a/5, 90a/8, 90a/12, 92b/1-2, 92b/3, 96b/11, 97b/5, 97b/9, 109a/1, 109b/2 (2), 116a/12, 120a/7, 121a/8, 127a/1, *ayıtmaġay-sén* 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, *ḳoyġay-sén* 9a/7, 57a/10, 73a/8, 96a/7-8, *bolmaġay-sén* 10a/11, 22b/3-4, 27a/11, 34a/6, 36a/11, 38a/12, 43a/11, 45a/9-10, 46b/12, 58a/6, 59b/7, 77a/4, 78b/4, 84b/6-7, 90a/5, 90a/9, 109a/5, 113a/6-7, 120a/5, 120a/7, 123b/8, *ḳılmaġay-sén* 10a/11, 32b/7, 36b/1, 36b/10, 47b/8, 56b/12, 77a/4, 79b/13-80a/1, 88a/13, 88b/13, 89a/4, 93a/8-9, 94a/1, 107b/9 (2), 108a/10, 123b/8, *tapġay-sén* 10a/12, 105b/6, *éşitgey-sén* 10a/13, *salmaġay-sén* 10a/13, *bérmegey-sén* 16b/4, 97b/3, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *ayıtġay-sén* 21a/12, 86a/9, *çıḳḳay-sén* 22b/12, 86a/1, *ḳalmaġay-sén* 22b/13, 32b/7, 34a/7, 57a/13, *démegey-sén* 23a/8, 89b/9, *dégey-sén* 23a/8, 23b/10, 89b/8, *bilgey-sén* 25a/1, 61a/7, 65a/4, 79b/8, 86a/6, 86b/9, 87a/7, 90a/4, 90a/8, 90a/13, 97b/10, 98a/7, 99a/8, 102a/1, 102b/10, 103a/6, 105a/10, 113b/12, 124b/4, *satmaġay-sén* 26a/6, *ötkergey-sén* 27a/6, *yémegey-sén* 27a/10, 34a/6, 63a/3-4, 69a/2, *tüşmegey-sén* 29a/7, 32b/5, *ḳılġay-sén* 31b/3, 53a/5, 57a/3, 59b/1, 61b/9, 73a/9, 75b/3, 77a/5, 82b/12, 85a/2, 85b/8, 88a/4, 90a/4, 90a/5, 92b/1, 92b/5, 95b/7, 96a/1, 98a/1, 101b/12, 114a/4, 117a/8, 120a/7, 120a/13, 124a/11, 124a/13, *toḫtatġay-sén* 32b/3, *anĝlaġay-sén* 34a/9, 99a/10, 124b/4, *içmegey-sén* 35a/2, *saḳlaġay-sén* 37a/1, 57a/2, 115b/4, *barmaġay-sén* 40a/6, 47a/9, 48b/3, 95b/1, *barġay-sén* 38/9, 48b/11, 97b/4, *yégey-sén* 54b/5, 58a/4, 97b/13, *kötergey-sén* 56b/13, *ibermegey-sén* 57a/2, *tutmaġay-sén* 58a/5, 60a/4, *almaġay-sén* 60b/1, 66a/1, 72b/2, *yétgürgey-sén* 60b/2, 90b/1, 107a/13, *alġay-sén* 67a/12, 68a/1, 97b/11, 121a/7, *körgey-sén* 62b/10, 68b/10, 68b/10, 87a/7, 93a/7, *bilmegey-sén* 72b/7-8, *ḳıldurġay-sén* 76a/9, *tutġay-sén* 73a/11, 92b/7, 123b/9, *tapşurġay-sén* 75b/7, *bérgey-sén* 75b/9, 76a/4, 85b/13, 86b/8, 106a/6, 110a/1, *yüklegey-sén* 76a/3, *aymaġay-sén* 77b/6, *yürmegey-sén* 80b/5, *ḳılınġay-sén* 84a/13, *tapġay-sén* 85b/10, *anĝlatġay-sén* 89a/3, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *toḫtamaġay-sén* 89a/8, *çıḳarmaġay-sén* 94a/9, *satġay-sén* 97b/12, *çalġay-sén* 105b/5, *oḳuġay-sén* 110a/1, *kéltürgey-sén* 113b/9, *körünmegey-sén* 117a/12, *yétgey-sén* 121a/9, *baġlaġay-sén* 124b/1, *kélmegey-sén* 126b/7.

-GAy-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

ayıtġay-sén 19b/8, *bolġay-sén* 21b/2, 60a/12, 111b/8, 115a/5 (2), *dégey-sén* 124a/12. 4

-ġay-sizler (çokluk ikinci şahıs istek eki):

bolġay-sizler 125a/12.

-gey-mén (teklik birinci şahıs gelecek zaman eki):

yémegey-mén 11b/4.

-gey-siz (teklik ikinci şahıs istek ekinin nezaket şekli):

örgetgey-siz 73b/5, *bérgey-siz* 114a/11, 114b/3.

-GIl (teklik ikinci şahıs emir çekiminde kullanılan pekiştirme eki):

bilgil 1b/5, 2b/10, 2b/12, 3b/7, 3b/13, 4a/10, 4b/2, 4b/3, 4b/13, 5a/7, 5b/2, 6a/13, 6b/3, 7a/8, 8b/11, 9a/13, 10b/3, 13a/3, 13a/5, 13b/12, 15a/10, 17b/10, 18a/11, 18b/7, 19b/10, 22a/2, 22a/6, 23a/1, 26a/7, 26a/13, 26b/11, 30a/8, 32a/8, 32b/12, 34a/10, 34b/9, 35a/8, 37a/4, 37b/2, 40a/3, 41a/5, 42a/7, 42b/7, 42b/9, 43a/3, 45a/7, 47a/7, 49a/5, 50a/12, 50b/3, 52a/10, 55b/2, 56a/12, 57a/12, 57b/7, 57b/9 (2), 58a/13, 58b/6, 59b/12, 60a/5, 61a/7, 62a/13, 64a/12, 64a/13, 67b/4, 68a/11, 68b/11, 70a/6, 72b/8, 74a/8, 74b/7, 77a/8, 78b/2, 78b/5, 79a/4, 80a/5, 80a/8, 83a/3 (2), 84b/2, 86b/4, 86b/7, 87a/5, 87a/10, 87b/6, 88b/5, 89a/8, 93a/9, 98a/3, 98a/7, 100b/5, 102b/8, 103a/4, 104a/6, 107b/2, 109a/12, 113b/6, 114b/8, 115b/5, 119a/2, 120b/12, 120b/13, 122a/9, 124b/4, 126b/13, *bolġıl* 1b/5, 3b/1, 12b/11, 22a/5, 28a/8, 29a/4, 30b/5, 32a/2, 34b/8, 38b/10, 39a/11, 39b/8, 43b/6, 50a/4, 50a/6, 50a/7, 55a/3, 61b/12, 61b/13, 62a/2, 62a/5, 67b/3, 68a/4, 68b/2, 68b/3, 68b/6, 68b/9, 69a/2, 75b/13, 76a/3, 77b/4, 78a/13, 78b/10, 79a/8, 79b/5, 80a/2, 82a/11, 82a/13, 83a/2, 83a/5, 88a/1, 88b/9, 89b/11, 90a/3, 90a/10, 92b/3, 92b/4, 97b/1, 100b/4, 104b/2, 104b/3, 107b/5, 107b/13, 109b/6, 113a/1, 115a/2, 115b/5, 116b/13, 117a/1, 117a/2, 120a/6, 121a/10, 122a/1, 122a/2, *baḳmaġıl* 2a/1, 62b/12, 116a/5, *tonuġıl* 2a/1, 32a/10, 58b/5, 102b/9, *ḳılmaġıl* 2a/4, 2a/5, 4b/1, 5a/4, 6a/11, 7a/4, 7b/13, 8a/2, 8a/6, 8a/12, 10a/3, 10a/4, 10a/7, 10a/9, 10a/10, 10b/13, 12b/10, 13a/5, 13b/2, 13b/9, 15b/5, 15b/7, 16b/10, 16b/11, 17b/5, 17b/6, 18b/1, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 21b/13, 22a/1, 22a/7, 22b/9, 23a/6, 26a/11, 27a/4, 27a/5, 27b/1, 27b/5, 27b/13, 28a/8, 28b/6, 31a/13, 32a/8, 32b/4, 32b/8, 35b/13, 37a/5, 38a/8, 39b/5, 39b/7, 40a/3, 41a/8, 41a/12, 41b/7, 42a/9, 45a/12, 42b/2, 46b/12, 47a/11, 47b/12, 48b/3, 48b/4, 49a/4, 53b/11, 54b/6, 55a/5, 55b/11, 56b/5, 56b/6, 57a/8, 58b/12, 59a/6, 59a/11, 59b/8, 60a/6, 61b/10, 65a/5, 66b/7, 68a/8, 68a/13, 72b/7, 72b/13, 74a/7, 74a/9, 74b/2, 78a/2, 78a/11, 78b/3, 79b/11, 82a/6, 83a/9, 83a/10, 83b/4, 83b/5, 83b/6, 83b/10, 83b/11, 84a/11, 84a/13, 84b/6, 84b/11, 85a/5 (2), 85b/6, 86a/13, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/12, 88b/13, 90a/6, 94a/2, 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/9, 96a/11, 96b/2, 96b/4, 96b/9, 97a/1, 97a/11, 97b/1, 97b/9, 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/1, 101b/2, 102b/12, 103a/7, 104a/9, 105b/5, 105b/6, 105b/8, 106b/2, 107a/7, 107b/4, 107b/9, 113a/2, 114a/5, 116b/8, 117a/13, 117b/4, 117b/5, 117b/8, 119a/5, 119a/11, 121b/7, 121b/10, 124b/13, 127b/12, *ḳılġıl* 2a/4, 2a/11, 3a/12, 3b/10, 8a/1, 8a/2, 9a/2, 9a/3, 9b/9, 9b/12, 10a/2, 12a/12, 13a/4, 13a/6, 13a/7, 13b/3, 15b/6, 15b/7, 16b/4, 16b/9, 17b/7, 18b/6, 21b/4, 22a/3, 22a/5, 21b/4, 22b/8, 23a/7, 27b/10, 32a/1, 32b/2, 34a/2, 35a/2, 35b/9, 36a/1, 36a/5, 36a/6, 36a/11, 36a/13, 37a/2, 37a/7, 37a/8, 37a/11, 37a/12, 38a/4, 38a/11, 39a/13, 39b/7, 40a/1, 40a/2, 40b/3, 40b/7, 40b/10, 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 42b/5, 43a/11, 43a/11, 44a/3, 44b/4 (2), 45a/9, 46b/12, 47b/12, 48a/11, 48a/12, 49a/2, 49a/5, 49a/9, 52a/13, 52b/1, 53a/5, 56b/12, 57a/1, 57a/5, 57a/9, 57b/1, 58a/9, 59a/10, 59a/7, 59a/8, 59a/10, 59a/13, 62a/1, 62a/3, 62b/3, 63a/13, 64a/4, 67a/13, 67b/1, 67b/9, 68a/1, 68a/5 (2), 68a/7 (2), 68b/10, 69a/9, 73a/6, 74b/9, 75a/13, 75b/8, 76a/2, 77a/6, 77b/4, 77b/13, 78a/6, 78a/7, 78b/13, 79a/3, 79b/10, 80a/7, 80b/4, 82a/2, 83a/1, 84a/3, 84a/10, 84b/8 (2), 84b/12, 85a/2, 88a/3, 88b/6, 89a/1, 89a/3, 89a/7 (2), 89a/8, 89b/6, 90a/2, 90b/10, 90b/11, 91a/9, 92b/5, 96a/1, 96b/1, 97a/13, 98a/2, 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1, 101a/4, 101a/5, 101a/12, 101b/2, 101b/3, 101b/4, 101b/8, 101b/12, 102a/1, 102a/3, 102a/4, 102b/6, 102b/10, 102b/13, 103a/5, 103a/5, 104b/11, 105a/12, 105b/11, 109b/3, 114a/6, 114b/5, 116a/5, 116a/9, 116a/10, 116b/6, 117a/12, 117b/1, 117b/2, 117b/5, 117b/11, 118a/13, 119a/10, 119b/4, 119b/5, 120a/5, 120b/10, 121a/7 (2), 121a/11, 121a/12, 121b/5 (2),

121b/6, 121b/8, 121b/9, 121b/10, 123b/7, 127b/12, *küngremegıl* 4a/9, *bolmagıl* 4a/11, 10b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/3, 13a/9, 13a/11-12, 13a/12, 15a/3, 15b/6, 16a/13, 16b/1 (2), 17b/4, 18a/9, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 25b/3, 25b/5, 25b/11, 26b/6, 28a/10, 28a/12, 28b/6, 29a/4, 29a/8, 29b/4, 29b/10, 30a/1, 32a/11, 32b/8, 39a/11, 40b/3, 40b/4 (2), 42b/8, 43b/7, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 55a/13, 56b/12, 57a/4, 62a/3, 65a/5, 67a/11, 67b/3, 72a/8, 78b/3, 79a/5, 79a/12, 79b/4, 79b/6, 79b/12 (2), 79b/13 (2), 81b/10 (2), 82a/4, 82a/8, 82a/12, 83b/4, 83b/6, 83b/8, 84a/12, 88b/2, 88b/10, 89b/2, 92b/4, 92b/6, 96a/11, 96b/9, 96b/12, 97b/2, 97b/6, 102a/8, 102b/8, 104a/8, 104a/13, 104b/4, 105a/6, 105b/13, 106a/11, 106a/13, 106b/13, 113a/3, 114b/9, 115b/10, 115b/11, 116a/6, 120a/1, 120a/9, 120a/10, 121a/6, 121b/9, 121b/13, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *ötegil* 4b/9, 91b/5, *bérgil* 5a/2, 6b/10, 11b/12, 12b/8, 21a/3, 25b/13, 30a/2, 38b/5, 38b/6, 39b/4, 45b/10, 45b/11, 48a/12, 66a/3, 73a/11, 75b/8, 77a/1, 81a/9, 85a/10, 89b/7, 90b/7, 91a/10, 92a/5, 94b/7, 104a/1, 111b/13, 114a/1, 115a/11, 116a/5, 116b/8, 117b/11, 120b/4, 125b/8, 127a/12, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 25b/4, 56a/12, 67a/9, 81b/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *tutmagıl* 7a/1, 10b/2, 12b/7, 15a/5, 15a/11, 18a/2, 28a/3, 43b/6, 54b/6, 56b/6, 58b/10, 66a/9, 71b/13 (2), 74a/13, 78a/4, 83a/8, 89b/1, 107b/8, 116b/10, 119a/11, *tanugıl* 7a/7, 13a/6, 101a/10, *ḳaragıl* 8b/4, 62b/6, 116a/11, 116b/3, 117a/7, *örgengil* 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6, *ibermegil* 9a/12, 107a/4, *sözlegil* 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13, *ayıtgıl* 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 88b/2, 91b/5, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11 (2), 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1, *ḳaçgıl* 10a/9, 72a/12, 78b/2, 83a/12, 83b/9, 106a/11, *tutgıl* 10a/10, 15a/12, 17a/9, 27a/9, 27b/6, 27b/9, 29a/9, 41a/11, 42b/1, 47b/10, 55a/2, 56b/10, 57b/10, 66b/8, 66b/11, 66b/13, 73a/5, 77b/10, 78a/3, 79a/9, 79b/2, 83b/2, 88b/2, 88b/3, 88b/13, 89b/13, 93a/7, 97b/3, 104a/13, 104b/2, 104b/3 (2), 116b/8, 117a/13, 117b/7, 119a/5, *yétgil* 10a/12, *dégil* 10a/12, 21b/7, 22a/12, 23a/1, 24a/13, 42a/11, 42a/12, 90a/8, 91b/6, 91b/9, 115b/13, 118b/1, *tartmagıl* 10b/2, 54b/11, 89a/11, 89a/12, *körgil* 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6, 68a/3, 86a/13, 109b/6, 109b/7, *kéltürgil* 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 74b/6, 89a/9, 111b/13, 116b/11, *toḫtamagıl* 12b/5, 54b/13, *körsetgil* 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, *bérmegil* 12b/12, 27b/7-8, 40b/4, 40b/8, 47b/2, 59b/8, 59b/9, 61a/5, 61b/6, 106b/7, 115a/10, 117b/2, 117b/11, 119a/6, 120b/3, *bilmegil* 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13, 56a/12, 78a/5, 80a/7, 88b/7, *aŋ̂glagıl* 13a/2, 65b/8, 80a/5, *izdegil* 13b/4, 31a/9, 68a/2, *aŋ̂glamagıl* 13b/8, *yandurmagıl* 15b/5, *örgetmegil* 16b/3, *olturgıl* 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7, 114a/10, *sanagıl* 16b/12, *yölenmegil* 17b/5, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, *algıl* 18b/2, 28b/1, 39a/7, 53b/3, 54b/9, 61b/6, 65b/12, 66a/7, 66a/10, 66a/13, 67a/5, 67a/7, 67a/8, 67b/7, 67b/10, 68b/4, 68b/7, 68b/8, 68b/9, 71b/6, 71b/7, 71b/8, 72a/2, 72a/11, 72b/2, 82b/10, 84a/6, 85b/12, 89a/5, 91a/9, 96b/12, 97b/12, 104b/1, 105a/8, 105a/9, 109a/3, 121a/3, *démegil* 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 72b/2, 72b/4, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2, *ḳoglagıl* 20b/12, *yatgıl* 21a/7, 21a/9, *sorgıl* 21b/13, *ayıtmagıl* 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, *éşitgil* 22b/1, 22b/5, 28a/4, 38a/10, 87a/1, 89b/8, 113b/8, 125b/1, *açıglamagıl* 22b/6, *sanamagıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *almagıl* 26a/6, 53b/7, 59b/9, 60a/9, 67b/9 (2), 67b/13, 72a/3, 72a/11, 94a/4, *kötermegil* 26a/12, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *oḳugıl* 28a/3, 81a/9, 105a/8, 105b/1, *saḳlagıl* 28a/9, 57a/7, 60a/10, 66b/9, 71b/12, 78a/10, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 116b/13, 117a/1, 117a/3, 120b/9, 120b/11, 121a/2, 121a/3, 121a/4, *tilegil* 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12,

86b/3, *ḳorḳġıl* 29a/6, 30a/1, 77b/11, 78a/1, 80a/6, 83a/13, 108a/3, *toḫtaġıl* 32a/9, 36a/6, 88b/12, *unutġıl* 32a/11, *barġıl* 32a/12, 41a/4, 45b/3, 51b/2, 79a/4, 83a/10, 91b/4, 91b/8, 96b/13, 99b/4, 104b/12, 127b/1, *buyurġıl* 33b/12, 53a/1, 116a/2, *içgil* 34a/11, 35a/3, 38a/10, 39a/11, 105b/6, *içmegil* 34a/11, 34a/13, 41b/7, 83b/7, 115a/13, 116b/9, 121b/12, *yanġıl* 36a/1, *baḳġıl* 37a/6, 42b/13, 69a/10, 75a/11, 85b/10, 88b/11, 89b/5, 100b/9, 102a/9, 105a/10, *kélgil* 37a/10, *olturmaġıl* 37b/1, *yégil* 37b/4, 114a/2, *çarlaġıl* 38b/12, *kétgil* 39a/7, *kötergil* 39a/10, 83a/1, 124b/13, *külmegil* 39a/13, *asılmaġıl* 39b/4, *uluġlaġıl* 39b/8, *barmaġıl* 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13, *buyurmaġıl* 40b/1, 90b/6, 115a/8, 117b/11, *ḳoyġıl* 40b/3, 75b/6, 115a/7, 116b/6, 117b/8, *ḳopġıl* 40b/5, *oynamaġıl* 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/4, *oynaġıl* 41b/1, 41a/13, *atmaġıl* 41b/5, *yıġlamaġıl* 42a/4, *salmaġıl* 42b/6, 57a/5, 75b/6, 84a/11, *toḫtatġıl* 44a/3, 115b/9, 116a/3, *baġlaġıl* 44b/5, *ḳaramaġıl* 44b/5, *baġlamaġıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *körgüzgil* 46b/12, 55b/10, *ḳıçḳırmaġıl* 47b/2, *yémegil* 48a/13, 94a/4, *kirgil* 48b/8, *kirmegil* 48b/8, *turġıl* 48b/13, 53b/2, 54a/10, 67b/6, 96b/11, 116a/8, 116a/10, *yuġıl* 49a/3, *ḳurutġıl* 49a/6, *çıḳġıl* 49a/7, *uyuḳlaġıl* 50a/4, *ötkergil* 52b/1, 89a/11, 90b/7, *minmegil* 52b/2, 52b/4, *mingil* 52b/5, *çapmaġıl* 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6, *ḳuşlamaġıl* 53a/13, *ḳuşlaġıl* 53b/1, *ibergil* 53b/2, 68a/6, 111b/2, 112b/9, 118a/8, *aṭlanmaġıl* 54a/9 (2), *yandurġıl* 54a/12, *ḳorḳmaġıl* 55a/3, 79b/11, *tökmegil* 55b/10, *ḫarclamagil* 58a/12, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *ḫarclagil* 59a/9, *toḫtatmaġıl* 59a/9, *kömgil* 59b/4, *satmaġıl* 59b/5, 89a/13, *ḳoymaġıl* 59b/8, 116b/5, *aldurġıl* 60a/3, *yétgürgil* 60a/3, *aldıramaġıl* 61b/8, 115b/10, *salġıl* 62b/7, *yatġuzġıl* 65b/6, *almaġıl* 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *saḳlamaġıl* 66a/9, *satġıl* 66b/1, 66b/5, 67a/9, 97b/8, *çıḳışġıl* 68a/3, 97b/5, *tanmaġıl* 68b/11, *yavutmaġıl* 72a/3, *taşlamaġıl* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/3, 115a/7, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *kirgüzmegil* 73a/3, 90a/7, *örgetgil* 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9, *soḳmaġıl* 74a/11, *soḳturġıl* 74a/11, *öylemegil* 75b/2, *öylegil* 75b/2, 75b/3, *öyürmegil* 77b/3, *ḳaçġıl* 78b/2, 83a/12, *sınaġıl* 79a/6, *tüşmegil* 80a/4, *yürmegil* 83b/9, *ḳorḳutmaġıl* 83b/13, *çıḳarmaġıl* 84a/1, *kéçürgil* 84a/2, *istemegil* 84a/3, *buyrumaġıl* 84a/5, 101b/3, *ötgil* 85b/3, *tilemegil* 86b/2, *éşitmegil* 87a/2, *çıḳmaġıl* 88b/2, *fütümegil* 88b/4, *ḳaçmaġıl* 88b/9, 106a/11, 116a/10, *ḳılışġıl* 88b/11, *yıġlaġıl* 89a/10, *yürgil* 89b/4, 116a/2, *yummaġıl* 89b/5, *turmaġıl* 89b/10, 105b/7, *başlaġıl* 90a/3, 106b/3, *oḫşatmaġıl* 104a/6, *çalġıl* 104b/9, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/2, 105a/13, 105b/12, *oḳumaġıl* 105a/7, *çalmaġıl* 105b/1, *öltürgil* 106b/7, 118a/13, *ḳaralamaġıl* 109a/2, 109a/3, *fütügil* 109b/10, 111b/6, *anĝlatmaġıl* 113a/6, *yürütgil* 116a/1, *ayamaġıl* 116a/6, *küçemeġıl* 116a/9, *ḳoġlamaġıl* 116a/12, *tarıġıl* 121a/1, *ḳaçurmaġıl* 121a/11, *eylegil* 124a/10, *yapġıl* 124b/12.

+ġına (isimden isim yapma eki):

fatġına 4a/12, 8a/11, 66b/1, *azġına* 114a/4.

-ġu (sıfat-fiil eki):

bolġusı 34b/13.

-GU dék (sıfat-fiil eki):

ḫoş kélgü dék 24a/13, *ᶜādet ḳılġu dék* 34a/7, *ḫilāf ḳılġu dék* 48a/13, *günāh bolġu dék* 57a/8, *yürmegü dék* 70a/9-10, *küni kéçgü dék* 74b/3, *tutġu dék* 84a/4, *ᶜuḳūbet ḳılġu dék* 84b/12, *lāzım bolġu dék* 85a/4, *teᵓs̱īr ḳılġu dék* 104a/3, *kifāyet ḳılġu dék* 111a/7, *sevgend ḳılġu dék* 116b/7.

-ġuç (fiilden isim yapma eki):

alġuç 128a/8.

-GUçA (zarf-fiil eki):

yürgüçe 57b/4, *bolġuça* 57b/4, 57b/6, 59b/11.

-GUçI (sıfat-fiil eki):

tonuġuçı 1b/8, 3a/13, *ḳılġuçıdur* 1b/9-10, *ḳılġuçı* 1b/13, 2a/2, 10b/3, 18a/2, 35a/13, 61b/1, 61b/3, 67b/3, 78b/5, *ḳılġuçını* 2a/1, *kétgüçi* 2a/2, *kélgüçidür* 2a/2, *körsetgüçi* 3a/2, *başlaġuçı* 3a/2, 3a/10, *yégüçi* 3a/3, 3a/10 (2), 67b/3, *bérgüçi* 3a/3, 3a/5, 62a/3, *bérgüçige* 3a/4, 3a/8, *yégüçilerni* 3a/5, *bérgüçini* 3a/7, *yégüçilerge* 3a/12, *başlaġuçılarnıŋ̂* 3a/13, *bérgüçiniŋ̂* 3a/13, *ayıtġuçı* 3b/2, 20a/1, 21b/2, *bérgüçilerni* 6b/1, *bérgüçi* 6b/2, 117b/13, *yégüçilerdür* 6b/3, *bérgüçiler* 6b/11, *buyurġuçı* 10b/4, *sorġuçıdın* 12b/8-9, *ḳılġuçılar* 16b/9, 61b/13, 117b/10, *bilgüçi* 17a/7, 23a/1, 90a/11, 90a/12, *örgetgüçi* 17b/8, *éşitgüçige* 20a/2, *ayıtġuçınıŋ̂* 22b/9, *bérgüçidin* 25b/13, *izdegüçilerniŋ̂* 37a/9, *izdegüçi* 47a/6, *ḳılġuçılarnı* 58b/8, *tutġuçı* 64a/5, 72a/5,b 88a/6, 88a/7, 88a/8, *soḳġuçıdın* 67a/2, *saḳlaġuçı* 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/13, *satġuçı* 77a/4, *bilmegüçi* 78b/5, *öltürülgüçiniŋ̂* 85a/8, *ayıtġuçılarnı* 86a/11, *kötergüçi* 88a/7, *uyḳulaġuçı* 88a/8, *alġuçı* 88a/9, *éşitgüçi* 89b/5, 104b/12, 105a/1, *éşitgüçiler* 89b/5, *baḳġuçılarġa* 89b/10, *satġuçılar* 94a/5, *alġuçıġa* 94a/8, *saḳlaġuçıdur* 94a/13, *tanuġuçı* 95b/13, *éşitgüçiniŋ̂* 105b/4, *yétgürgüçidür* 107b/4, *tutġuçıdur* 117b/13.

-GUlUk (Gereklilik eki):

ḳılġuluḳ 7a/4, 40a/7, 56b/3, *ḳılmaġuluḳ* 40a/8, *ötkergülük* 56b/4, *ḳılġuluḳdur* 56b/5, *dégülük* 104a/6.

-GUlUk (sıfat-fiil eki):

bérgülük 7a/3, *ötgülük* 13a/2, *kétgülük* 13a/3, *ḳılmaġuluḳ* 13b/13, *bilgülük* 19b/11, 19b/12 (2), 19b/13, 20a/2, 20a/5, 20a/6, *ayıtġuluḳ* 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2), *éşitgülük* 21a/5.

-ġum (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

ḳılġum 49b/11

-GUmdUr (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bilgümdür 17a/6, *ḳılġumdur* 28b/3, 39a/9, 39b/3, 108a/8, 112a/12, *alġumdur* 29b/8, *kéltürgümdür* 110a/9, *çıḳarġumdur* 115b/13, *ayıtġumdur* 122a/6-7.

-ġumızdur (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman ekinin nezaket şekli):

ayıtḳumızdur 34a/8.

-GUnçA/-ḳunça (zarf-fiil eki):

ḳılmaġunça 1b/10, 14b/6, 68b/13, 85b/6, 94a/9, 115a/9, *körmegünçe* 11b/4, 76a/11, 117a/2, *bolmaġunça* 14b/6, 43a/3, 94a/4, 99b/5, *bolġunça* 15a/13 (2), 36a/7, 37b/9, 51b/6, 108b/2, *ḳılġunça* 26a/8, 26b/1, 26b/8, 38b/9, 57b/3, *ölmegünçe* 30b/7, *kirgünçe* 30b/10, 30b/11, 30b/13, *yétgürgünçe* 33b/5, *içmegünçe* 35a/1, *yétgünçe* 35b/10, *yürgünçe* 40b/5, *bérgünçe* 45b/7, *çıḳḳunça* 45b/11, 60b/9, 60b/10, *barġunça* 56a/7, 60b/3, 60b/4, 80a/10, *bérmegünçe* 59b/12, 114a/1, *çıḳḳunçalik* 61a/1, *ayıtġunça* 85a/10, *tapmaġunça* 87b/9, 87b/10, 88b/3, *démegünçe* 87b/9, *buyrumaġunça* 87b/11, *yétgünçe* 91a/6, *almaġunça* 97b/3, *kéltürgünçe* 105b/3, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *kirmegünçe* 107a/10, *yétmegünçe* 107a/12, *bilmegünçe* 108b/5, *körüngünçe* 119b/9, *tarıġunça* 121a/2.

-GUn̂gdUr (teklik ikinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

ḳılġun̂gdur 6a/9, 7b/2, *tapġun̂gdur* 10b/12, 14b/9, *bolġun̂gdur* 34b/2, 60a/8, 61b/5, 87b/5, *yanmaġun̂gdur* 86a/2-3, *körgün̂gdür* 87b/8.

-ġun̂gızdur (çokluk ikinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

ḳalġun̂gızdur 20b/9.

-GUr- (fiilden fiil yapma eki):

yétgürgey-mén 15b/13, *yétgürdiler* 23b/3-4, *yétgürgen* 26b/9, *yétgürgey* 31b/3, *yétgürgünçe* 33b/5, *yétgüredür* 36b/4, *yétgürün̂gler* 46b/4, *yétgürdüm* 56a/11, *yétgürgil* 60a/3, *yétgürsen̂g* 60a/12, *yétgürgey-sén* 60b/2, 90b/1, 107a/13, *azġurup* 61a/9, *yétgürüşdin* 68b/6, *yétgürür* 78a/12, 98a/13, *yétgüre'lmegey* 78a/12, *yétgürüp érdi* 81b/6, *yétgürüp* 90a/10, *yétgürgüçidür* 107b/4, *yétgürse* 113b/9, 116b/12.

-GUsIdUr (teklik üçüncü şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bolġusıdur 3a/2, 5b/11, 22b/7, 34b/2, 49b/8, 65a/9, 78a/3, 79b/2, 81a/1, 87b/5, 88a/5, 88b/1, 89b/3, 89b/4, 95a/5, 96a/2, 100b/4, 102a/2, 102a/3, 105b/13, 106a/8, 108a/5, 119a/12, *yétgüsidür* 8a/13, 10b/5, 36a/4-5, 55b/8, 58a/11, 68a/12, 105a/4, *kélgüsidür* 8b/1, 10b/11, 74b/13, 86b/9, 102b/3, *bérgüsidür* 11a/1, 12a/12, *ḳılġusıdur* 12a/7, 79a/11, 80b/2, 94a/11, 106b/4, *kélmegüsidür* 15b/12, *ölgüsidür* 20b/9, *ḳalmaġusıdur* 20b/10, 46a/7, 97a/12, 100b/2, *bolmaġusıdur* 24a/6, 34a/3, 42a/4, 43a/3, 47b/4, 52b/11, 96a/10, *ḳıçḳırġusıdur* 24a/7, *tüşgüsidür* 31a/8, *yégüsidür* 33a/9, *dégüsidür* 41b/8, *kirmegüsidür* 42a/3, 42a/5, *yétmegüsidür* 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13, *kéçgüsidür* 47a/12, *kétgüsidür* 56a/5, 105b/9, *tükegüsidür* 57a/11, *körgüsidür* 74b/5, *ḳalġusıdur* 77a/13, 96b/5, 107a/5, *tapġusıdur* 79a/10, 81b/4, 101b/1, *étgüsidür* 83b/8, *tilemegüsidür* 85b/7, *ayıtmaġusıdur* 86a/10, *bérmegüsidür* 86b/2, *tartġusıdur* 106a/1, *bara'lmaġusıdur* 118a/6.

-GUz- (fiilden fiil yapma eki):

olturġuzġaylar 7b/11, *körgüzüp* 14a/2, *körgüzgil* 46b/12, 55b/10, *yatġuzġıl* 65b/6, *kirgüzmegil* 73a/3, 90a/7, *körgüzdüm* 73b/4, *olturġuzunĝlar* 76a/12, *olturġuzdılar* 76b/1, 112a/1, *turġuzup* 110a/10, *olturġuzdı* 110b/13.

-gümizdür (çokluk birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bérgümizdür 56a/4.

-ı (fiilden isim yapma eki):

yaḫşı 3b/4, 8a/10, 10a/7, 10a/9, 12a/6, 12b/5, 12b/6, 12b/10, 15a/12 (2), 15b/3, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/12, 20a/12 (2), 23b/13, 24b/13, 27a/9, 27b/9, 27b/12, 29b/2, 37b/5, 38a/2 (2), 39b/6, 46a/4, 48b/5, 55a/11, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 58b/4, 59b/12, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 66a/2, 66b/9, 68a/3, 73a/8 (2), 74a/6, 78a/6, 80a/3 (2), 85b/13, 88a/7, 89a/12, 89b/1, 90a/5, 99b/8, 100a/6, 100b/4, 104a/9, 106a/5, 106a/6, 106b/3, 106b/12, 109a/4, 109b/9, 111a/8, 113b/13, 114b/11, 115a/11, 115b/7, 116a/9, 116b/1, 116b/8, 116b/13, 119b/12, 120b/13, 121b/8, 128b/1, *yaḫşılıġınĝdın* 4a/10, *yaḫşılıġı* 4a/10, *yaḫşılıḳ* 7b/5, 8a/6, 10b/1, 10b/4, 10b/5, 10b/6 (2), 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12a/12, 12b/5, 15a/8, 15b/4, 32a/7, 38a/11, 66a/8, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 77b/6, 78a/9, 78b/5, 83a/8, 85b/6, 102a/13, 106b/3, 106b/12, 114b/6, 115b/6, 117b/1, 126a/10, *yaḫşılıḳġa* 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *yaḫşılıḳını* 8a/4, *oġrı* 8b/7, 59a/10, 93b/2, *yaḫşılıḳnı* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *yaḫşılıḳdın* 12b/5, *yaḫşılıḳnınĝ* 14b/10, *yaḫşısı* 15a/13, *yaḫşınınĝ* 15a/13, *yaḫşıraḳ* 21a/7, *yaḫşılıḳınĝ* 22a/7, *oġrılar* 55a/3, 127a/6, *oġrılardın* 59a/10, *yaḫşılar* 78b/3, *oġrılarġa* 117b/4.

+I (teklik üçüncü şahıs iyelik eki):

beyānıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8, *ḥaḳḳını* 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 88b/3, 92a/5, 95b/13, *günāhını* 1a/8, 56a/1, 85b/3, 112b/4, *ᶜilmi* 1a/10, 98a/5, *resmini* 1a/11, *ḫiẕmetide* 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9, *beyānı* 1b/5, 2b/4, 3b/7, 5a/7, *miṣāli* 1b/9, 8a/8, 30a/13, *özige* 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4, *işidin* 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9, *perestini* 2a/3, *niᶜmetlerini* 2a/4, *ẕātıda* 2a/4, 2a/6, *tilleri* 2a/9, *ismi* 2a/10, *ṣıfatı* 2a/10, *perverdigārlıġını* 2a/12, *ṣıfatıda* 2b/2, *birbirige* 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7, *nişānıdur* 2b/9, *tamāmı* 3a/1, 5a/12, 62a/11, 126b/13, *tertībide* 3a/2, *rızḳını* 3a/3, *tertībi* 3a/3, 32b/12, 52a/12, *sitāyişi* 3a/3, *ḳadrini* 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3, *kitābıda* 3a/6, 20a/7, 99a/11, 99b/9, 100a/1, *tertībini* 3a/7, 34a/8, 120b/10, *biri* 3a/11, 4a/2, 15b/10, 19a/11, 19b/10, 19b/11, 20a/12 (2), 35a/10, 39b/5, 47b/10, 51b/11, 51b/12, 51b/13 (2), 52b/12 (2), 54a/5, 69b/2 (2), 73a/8, 78b/4, 78b/5, 78b/6, 78b/7, 80a/6, 80a/7, 81b/4, 86b/5, 93b/6, 98b/3, 99a/1, 99a/4, 99a/5, 114a/8, 119b/6, 119b/8, 122b/1, 122b/8, 126a/8, 126b/12 (2), 127a/2, *bolmaḳı* 3a/11, 114b/7 (2), *niᶜmetleri* 3a/12, *minnetini* 3a/13,

peyġamberlerininĝ 3b/1, *işide* 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 114b/5, 115b/1, 121b/7, 126a/9, *niᶜmetlerininĝ* 3b/3, *kitāblarını* 3b/5, *peyġamberlerini* 3b/5, *günāhıdın* 3b/6, *niᶜmetininĝ* 3b/7, 3b/8, *cihetidin* 3b/11, 8a/12, 9a/1, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5, 111a/10, *ḥaḳḳı* 3b/11, 7a/12, 7a/13, 7b/8, 38a/13, 39a/8, 40a/2, 40a/4, 77a/12, 90a/13, 108b/11, *vücūdını* 3b/12, *ᶜömride* 3b/12, *şükriġa* 3b/12, *ᶜadedi* 4a/1, 98b/3, *üçi* 4a/1, *üçininĝ* 4a/2, *yoḳluḳıġa* 4a/4, *tilide* 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, *ayıtġanıġa* 4a/5, *Ḫudālıḳıġa* 4a/6, *ḥālide* 4a/7, 29b/11, 29b/12, *yaḫşılıġı* 4a/10, *özini* 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/2, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3, *ᶜibādetidür* 4b/1, *bed-nāmlıġıdın* 4b/4, *ᶜuḳūbetige* 4b/5, *bedeni* 4b/8, 48a/6, 63a/12, 64a/3, 64a/10, 100a/11, *anĝı* 4b/8, *ḥaḳīḳi* 4b/9, *ṣevābı* 5a/2, *menfaᶜati* 5a/3, 56b/10, 86b/12, 87b/9, 93b/10, 107b/2, 124b/9, *ḫalḳıġa* 5a/3, 33a/6, 33a/7, 44a/2, 110b/11, *ḳudreti* 5a/6, 5a/8, 5a/9, 26b/8, 32a/3, *işidür* 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1, *iᶜtimādı* 5a/10, 82a/3, *ḫalḳı* 5a/13, 24a/2, 33b/4, 56a/2 (2), 68a/3, 82b/7, 89b/2, 105a/5, 112b/11, 126a/4, *ḳılıḳını* 5b/3, *işini* 5b/4, 45a/11, 57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/1, 115a/10, *ḥākimi* 5b/5, *peşt ü penāhı* 5b/6-7, *yükini* 5b/7, *vaḳtıda* 5b/11, 13a/1, 17a/1, 19a/3, 21b/9, 22b/13, 23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8, 52a/12, 58a/2, 59b/2, 60b/2, 67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8, 79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2 (2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3, *künide* 5b/13, *fermānı* 6a/2, 12b/2, 119a/3, *fermānıda* 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11, *ḥürmeti* 6a/4, *fermānıdın* 6a/7, 119a/2, *fermānını* 6a/9, 7a/5, 7a/7, *dādını* 6a/10, 10a/12, 12b/8 (2), 25b/13, 86b/8, 103b/13, 119a/1, *ser-encāmı* 6a/10, 6a/11, *özininĝ* 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9, *muḳarrebleridin* 6b/1, *birbiridin* 6b/5, 10b/4, *ḳulını* 6b/5, 21a/6, *özi* 6b/6, 6b/8, 10b/3, 12b/8, 17b/8, 26b/4, 43a/4, 43b/1, 75b/6, 97a/6, 108a/13, 115a/8, 119a/1, *ġażabıdın* 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3, *emānıda* 6b/11, *ḥaḳīḳatide* 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12, *işi* 7a/6, 20a/4, 42b/3, 43b/7, 45a/12, 49b/9, 50a/5, 53b/8, 55b/11, 58a/2, 66b/10, 81a/13, 85a/4, 115b/2, 118b/4, 118b/5, 120b/1, *ḥuḳūḳını* 7a/7, 113b/13, *fermānıdur* 7a/8, *esbābı* 7a/9, *vücūdıġa* 7a/10, *ḫᵛāhişi* 7a/12, 66a/1, 66a/2, 73b/7, 75a/12, *ḥaḳḳıdur* 7b/2, *merḥamiti* 7b/3, *könĝlige* 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13, *ādābını* 7b/8, 90a/2, *peder ü māderleri* 7b/9, *zamāneleride* 7b/10, 85a/6, *peder ü māderlerini* 7b/10, *özleridin* 7b/11, *sebebidin* 7b/13, 8a/1, 9a/1, 108b/10, 113a/11, *sebebi* 8a/1, 58b/10 (2), *yaḫşılıḳını* 8a/4, *terbiyetini* 8a/9, *ḫoşnūdluġını* 8a/10, 31a/9, *ḫoşnūdluḳıġa* 8a/11, *ölümini* 8a/12, *ḥāliġa* 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3, *yoḳıdın* 8b/5, *mālını* 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3, *ziyādelikidin* 8b/11, *ziyādeligi* 8b/11, 115a/7, *dıraḫtıge* 8b/12, *gevheri* 9a/2, 9a/3, 9a/10, *gevherini* 9a/2, *ḥācetige* 9a/11, *étegini* 9a/12, *ḫūbraḳı* 9a/13, *bedenide* 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8, *içide* 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, *taşıda* 9b/3, *içidedür* 9b/3, 124b/3, *könĝlide* 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5, *taşıdadur* 9b/5, *obdanlıġı* 9b/10, *ziyādelikidindür* 9b/10, *cāyıda* 9b/10, 63a/7, *eşeri* 9b/13, 40b/5, 65a/11, 65b/4, 75a/12, *renci* 10a/1, 31a/5, 31a/9, 43b/10, 44b/5, *ġamıge* 10a/11, *dādıġa* 10a/12, *mükāfātı* 10b/10, 55b/6, 55b/8, *zamānıda* 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2, *ḫūbluḳı* 11a/3, 32a/12, 62b/13, *ᶜādetidür* 11a/5-6, 33a/8, *lebige* 11a/7, 11a/10, 62b/7, *közidin* 11a/9, *lebide* 11a/10, *birige* 11a/11, 11a/12, 18a/1, 24a/7, 37a/10, 85a/8, 119b/3, *ḥikmeti* 11a/13, *közleri* 11b/6, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 69b/3, *aldıġa* 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21b/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3, *nışfını* 11b/12, 97b/12, *yüzige* 12a/9, 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5, *ḫuṣūlini* 12a/13, 87b/13, *aldıda* 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/9, 112a/3,

115a/4, *nebīrelerini* 12b/4, *ḫilāfıda* 12b/6, *ḥālleridin* 12b/13, *āḫiri* 12b/13, *éşigige* 13a/1, 13a/2, *ḥāşılı* 13a/2, *açığını* 13a/4, 84a/1, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *émgekini* 13a/5, *ḥācetini* 13a/6, 85b/5, *ṣoḥbetige* 13a/9, 84b/4, *idrākiġa* 13a/13, *menfaᶜatini* 13b/4, *közi* 13b/11, 26b/3, 53b/13, 69b/13, 70a/2 (2), 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5, 117a/7, *öziçe* 14b/4, *ḥareketi* 14b/4, *murādıça* 14b/5, 22b/11, 27b/7-8, 27b/12, *bedenini* 14b/8, *selāmetlikini* 14b/9, *aṣlı* 14b/10, 16b/5, 87b/12, 93a/12, 94a/12, 102a/2, 102a/12, 124a/12, 125b/13, *bolmaslıḳı* 15a/6, *maḥalli* 15a/7, *cāyını* 15a/7, *cehāletige* 15a/11, *yamanı* 15a/13, *samanı* 15b/1, *yaġı* 15b/2, 15b/4 (2), *ḥāceti* 15b/5, 26b/7, 83b/12, 85b/4, 128a/9, *dégenini* 15b/8, *şākirdidin* 15b/10, *ṭabᶜıġa* 16a/5, *şākirdleri* 16a/8, 16a/10, *öyige* 16a/9, 94b/6, 94b/12, *şākirdleriġa* 16a/9-10, *ḥālini* 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8, *cinsi* 16a/12, 64b/8, 98b/6, *açığı* 16a/13, 20a/5, *tili* 16b/1, 20b/1, 20b/2, 36b/12, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3, *ḳolı* 16b/1, 53b/5, 70b/5 (2), 93a/3, *mekānı* 16b/4, *ḳatarıda* 16b/11, 21b/1, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4, *nādānlıġıdın* 16b/12, *pādşāları* 17a/2, *rüsūmıça* 17a/2, *ḳaşıda* 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 107b/6, 111a/6, 112a/9, 115a/2, *vezīriġa* 17a/4, *pādşāhı* 17a/5, 39b/9, 111a/8, *dānālıḳı* 17a/10, *dānişini* 17a/12, *reˀyige* 17b/6, *reˀyi* 17b/11, 17b/13, *aġrıḳı* 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4, 95a/2, 96a/10, *ciheti* 18a/1, *feryādıġa* 18a/3, *murādı* 18a/3, *ḳaşıġa* 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7, *ḥikmeti* 18a/10, *sözi* 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6, *şarṭlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *imkānı* 18b/3, *zamānı* 18b/8, 25a/10, *yılı* 18b/8, *ġazātlarını* 18b/9, *ġazātını* 18b/9, *aldını* 18b/11, *iḥsānıdın* 19a/2, *mecliside* 19a/3, 109a/1, 109a/6, *şehrinin̂ġ* 19a/4, 23a/9, 37b/10, *ayaġı* 19a/8, 128a/12, *suyı* 19a/9, 48a/4, 68b/3, *çırayını* 19a/10, 100a/6, *yüzini* 19a/10, 62b/3, *ḥāli* 19a/10, 65a/8, 110b/12, *kön̂gli* 19a/12, 20b/4, 42a/7, 66b/6, 124b/6, *şehridin* 19b/1, *şehrige* 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5, *güvāhlıḳı* 19b/2, 19b/9, *āḫvālini* 19b/3, *müddetide* 19b/5, *rāstlıḳını* 19b/9, *ṣalāḥı* 19b/13, *ᶜaybı* 20a/3, 22b/9, 62a/9, 62b/2, 64b/7, 67a/4, 78a/3, *ḥükmidin* 20a/4, *ḥadīşleride* 20a/7, *kitāblarıda* 20a/8, *yüzi* 20a/12, 63a/10, 63a/13, 64a/4, 64a/10, 65b/4, 65b/5, *ṭarafı* 20a/12, 21a/12, 69b/6, *astıda* 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *rūḥı* 20b/4, *ḫāṭırı* 20b/4, 96a/6, *tişleri* 20b/7, 63a/6, 69a/12, *aġzıdın* 20b/7, *tüşinin̂ġ* 20b/8, *taᶜbīrin* 20b/8, *taᶜbīrini* 20b/13, *ᶜömrleri* 21a/1, *aḳrabālar* 21a/1, *ᶜömridin* 21a/1, *yosunı* 21a/2, *ḳulı* 21a/6, *ḳulıġa* 21a/6, *yüzini* 21a/11, *vaḳtı* 21b/11, 25a/11, 37a/12, 48a/3, 100b/11, 120b/13, *inᶜāmını* 21b/12, *obdanı* 22a/4, 42b/7, 60a/4, 69a/9, 93a/4, 107b/3, *ḥālidür* 22a/4, 60a/2, *aşlıge* 22a/11, *taḥtıge* 22a/11, *rāstlıġı* 22a/12, *ser-encāmıdur* 22b/4, *yolı* 22b/5, 22b/8, 73b/8, 123b/5, *hüneri* 22b/9, 62a/9, 62b/2, 75a/10, 101b/5, 113a/11, *ḫāmūşluġıdın* 23a/5, *şehride* 23a/10, 28b/8, 118a/1, *aşḥāblarıdın* 23a/11, 23b/8, *reˀīsi* 23a/12, *uluġının̂ġ* 23a/12, *oġlı* 23a/12, 38b/1, 38b/2, 38b/5, 38b/7, 39a/7, 52b/13, 81a/4, *ornıdın* 23b/4, 116a/11, *ḳaşdıda* 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2, *sādātları* 23b/7, *aġzıġa* 23b/9, *dürüstluḳıda* 23b/13, *nefsige* 23b/13, 123b/4, *sözlerige* 24a/8, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7, *kemāliġa* 24b/6, 74b/8, 90a/10, 105a/12, *ḳulaġı* 24b/9, 24b/12, 113b/8, *közinin̂ġ* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *sözleridin* 25a/1, *naṣīḥātige* 25a/2, *mezārıġa* 25a/3, *aᶜżālarını* 25a/3-4, *tamıġa* 25a/5, 25a/11, *tiliçe* 25a/5, *diyārıda* 25a/7, *bendeleridin* 25a/8, *ḫāṭırıda* 25a/12, 100a/4, *oġlıġa* 25b/1, *naṣīḥāti* 25b/1, 108a/4, *işlerinin̂ġ* 25b/2, 26b/12, *gerdişidin* 25b/3, *āşinālıḳı* 25b/7, *tirigliki* 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *murādıça* 25b/7-8, *uluġı* 26a/3, 27b/5, 105b/4, *ḳıymeti* 26a/3, 68b/12, 68b/13, *nānı* 26a/8, *penāhıda* 26b/1, *tekebbürluġıdın* 26b/1, *ḳulıdur* 26b/12, *imtiḥānı* 26b/12, 28a/6, *bedenidin* 27a/1,

rencini 27a/4, *ḫᵛāhişiçe* 27b/1, *bülendi* 27b/5, *dādıġa* 27b/8, 114b/5, *barıça* 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10, 117b/11, *kéynide* 27b/10, *naṣīḥatleri* 28a/2, *būyı* 28a/3, *sözidür* 28a/4, 37b/8, *ᶜaḳlı* 28a/8, *dükkānı* 28b/9, *ġaraż* 28b/10, *ḥesābını* 28b/11, 117b/3, *ölgenidin* 29a/1, *ḫaberi* 29a/2, 33b/6, 51b/11, *éşigi* 29a/2, 30a/10, *yādıda* 29a/5, 51a/7, *yükleridin* 29a/6, *defᶜini* 29a/10, *özlerin* 29b/3, *ḳaddi* 29b/6, 64a/2, *ḳılġanı* 29b/13, *ḳadr-dānlıġıda* 30a/2, *āftābı* 30a/13, 30b/1, *burcıdadur* 30b/1, *burcıdur* 30b/2, *élgide* 30b/2, 59a/9, *fikrini* 30b/3, *özide* 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9, *leẕẕetiniŋ* 31a/5, *nūrı* 31a/10, *rencidin* 31b/11, *cāyı* 31a/12, 36a/6, 123a/9, *rengi* 31b/11, 65a/10, 70b/1, *boyıġa* 31b/11, *şikāyetlerini* 31b/1, *derdin* 31b/4, *rencin* 31b/5, *żaᶜfın* 31b/5, *yasavulı* 31b/6, *küçi* 32a/3, *içmekidin* 32a/9, *yādın* 32a/11, *ḫūbluḳıġa* 32a/12, *āb-rūyı* 32b/1, *künlerini* 32b/7, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *ḥālidin* 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6, *her birini* 33a/2, 99b/8, *veznide* 33a/5, *ṭarīḳi* 33a/10, 46a/8, 95a/3, *işiġa* 33a/12, *tamāmıġa* 33a/13, *başını* 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1, *ṭaᶜāmıġa* 33b/3, *aġzıġa* 33b/5, *ṭaᶜāmını* 33b/9, *rüsūmı* 33b/12, 51b/3, 93a/11, *ḳursaḳı* 34a/3, 63b/10, 69b/5, 69b/10, 85b/12, *ṭarīḳini* 34a/9, 61a/7, 73a/12, 78a/9, 79b/8, 87b/6, *raḥmeti* 34b/1, *sūdı* 34b/1, *ḫoşnūdluġıġa* 34b/2, *melāmetidin* 34b/2, 44a/1, *meclisidin* 34b/6, *keremi* 34b/9, *ḳuvvetini* 35a/4, *meclisini* 35a/12, *ḥāletidin* 35b/8, *izdihāmı* 35b/10, *vaḳtıġa* 36a/1, 94b/2, *öyide* 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1, *mülkide* 36a/3, 85a/12, *élgi* 36a/4, *żarārıdın* 36a/10, *şūmluġı* 36b/2, 52a/6, *ḫumārı* 36b/3, *buḥārātı* 36b/3, *küni* 36b/12, 42a/6, 71a/6, 74b/3, 74b/13, 75a/5, 76b/8, 80a/10, 109b/4, 109b/5, 115b/12, 116b/4, 118a/3, *ḥaḳḳıġa* 37a/6, *lāyıḳıġa* 37a/10, *resmi* 37b/10, 93a/11, 119b/11, *hiẕmet-kārlarıdın* 37b/12, 41b/12, *obdanını* 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3, *ḫūbluġı* 38a/7, 62b/12, *ayaġı* 38a/8, *tayaġınınŋ* 38a/9, *lā-aḳallıġa* 38a/9, *ḥaḳḳıda* 8a/2, 8a/3, 38a/13, 39a/6, 79b/2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6, *ḥākimlıġını* 38b/2, *ṭamaᶜı* 38b/4, 72a/12, *tedbīri* 39a/1, *müzdini* 39a/8, *çırayı* 39a/10, 63b/2, 64a/1, 64a/10, 64b/4, 72a/5, 77a/1, 89b/2, 89b/9, 89b/11, 104b/3, *nevᶜidür* 39b/1, *nevᶜidür* 39b/2, *barıda* 39b/6, *mihmānlıġıġa* 40a/9, 47a/8, *ḳarnı* 40a/11, *öyi* 40a/13, 60b/11, 119a/7 (2), *üstide* 40b/1, 52b/11, 67b/8, *ḫiẕmet-kārlarıġa* 40b/2, *ayaḳıġa* 40b/4, *ḳısmıdur* 40b/12, *zebānı* 41a/6, *evvelidür* 41a/7, *tolaraḳı* 41a/9, 108b/12, *başı* 41b/9, *pīr-zeni* 41b/12, *çoŋluḳı* 42a/9, *selṭeniti* 42a/9, *cevābıda* 42a/10, *ᶜādeti* 42b/6, *niᶜmetidür* 42b/8, *menfaᶜatige* 42b/8, *bābıda* 43a/1, 122a/2, *leṭāfetidin* 43a/4, *lutfıdın* 43a/6, *ṭabᶜı* 43a/8, 104b/5, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *murādıġa* 43a/13, *ḳanını* 43b/1, 55a/13, 55b/2, *éli* 43b/3, *yoḳluġıdın* 43b/3, *muḥabbeti* 43b/5, *feyide* 43b/6, 77b/4, 79b/4, 84a/12, *ḫᵛāhişiġa* 43b/7, 44a/7, *cāmını* 43b/8, *miḥnetige* 43b/9, *derdi* 43b/10, *vaż'ını* 43b/12, *tedbīrini* 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, 121a/6, *meyli* 44a/9, 100b/8, *atını* 44b/3, 56a/10, *ḫᵛāhişini* 44b/4, 82b/4, 93b/2, *cemāl-i dīdārıdın* 44b/5, *ḳolıdın* 44b/6, *aġrıġıda* 44b/7, *aġrıḳıdur* 44b/8, *sebebini* 44b/8, *otı* 45a/6, 94a/7, *verzişi* 45a/12, *élgini* 45b/6, *élgin* 45b/7, *közige* 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, *sāᶜati* 45b/8, *vezīri* 45b/9, 54a/1, 54a/2, 115a/13, 117a/2, *ḳızını* 45b/10, 64b/11, 72a/9, *öyidin* 45b/11, 60b/3, *bendelerininŋ* 46a/3, 119a/10, *dergāhıda* 46a/6, 108a/1, *rüsūmını* 46a/8, 85a/2, *ġulāmı* 46a/9, *muḳṣūdı* 46b/1, 46b/5, *inᶜāmıdın* 46b/3, *bolmaḳı* 47a/1, 71a/1, 98b/9, 98b/10, 99a/2, *idrāki* 47a/2, *leẕẕeti* 47a/3, *ḥalāveti* 47a/3, *tilidin* 47a/3, *körgeni* 47a/12, *körünmeki* 47b/1, *körüngeni* 47b/1, *ḳulaġıġa* 47b/2, *ḫᵛāhişidin* 47b/3, *urugı* 47b/7, *biridin* 47b/10, *teʾs̱īridin* 48a/6, 48b/13, *ᶜālemidindür* 48a/6, *püştide* 48a/8, *żararı* 48a/9, 85b/4, *bolġanını* 48a/11, *ḫaṣṣiyyetini* 48b/6, 50b/9, *żararını* 49a/8, *ḥükemāları* 49a/11-12, *āgāhlıġı* 49b/2, *ṣūretidin* 49b/7, 69a/5, *ḥükmidedür* 49b/8, *sözininŋ* 49b/10, *iᶜtibārı* 49b/10, 113a/7, *çaġı* 50a/2, *ṭāᶜati* 50a/5, *nışfıda* 50a/10 (2), *āsāyişi* 50a/13,

51a/13, *ḫaṣṣiyyeti* 50b/8, *tarusı* 50b/11, *rūḥını* 50b/13, *mekānıda* 51a/4, 51a/8, 51a/10, *mekānıdın* 51a/5, *yādıġa* 51a/10, 98b/8, 112a/4, *ḳıyāsı* 51b/11, *rızḳı* 52a/5, *rızḳıġa* 52a/6, *şaşlıḳıdın* 52b/6, *güştını* 53a/6, *fōstını* 53a/6, *pādşāhlarıġa* 53a/9, *özleri* 53b/6, *işin* 53b/8, *cılavın* 54a/3, *emīrliki* 54a/7, *yanıda* 54a/10, *ayaġıda* 54a/10, *aḫşamlıġın* 54b/4, *ġamıda* 54b/5, 127a/10, *cüfti* 54b/8, *cengidin* 54b/13, *ḳolıda* 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12, *ḥükmi* 55b/1, 102b/6, *mükāfātını* 55b/3, *ferzendlerige* 55b/9, *fi*ᶜ*lidin* 56a/1, *ḳolıġa* 56a/4, 72a/8, 96b/10, 118b/3, *élgidin* 56a/4, *ḍarbıdın* 56a/5, *ögürgenidin* 56a/13, *berāberide* 56b/7, *mırādınıŋ̂* 56b/7, *ḫuṣūli* 56b/8, *neslini* 56b/8, *yamanlıġı* 56b/10, ᶜ*ivāžıġa* 57a/10, 57a/11, *ornıġa* 57a/10, 114a/9, *ḳalġanı* 57b/2, 57b/3, 57b/5, *mālıġa* 57b/6, 67b/2, *meşaḳḳatidin* 57b/6, *miḫneti* 57b/6, *iḫtiyācı* 58a/6, *ḳadri* 58a/13, *ahvālininŋ̂* 58b/2, *yamanraḳı* 58b/2, *bolmaḳı* 58b/3-4, *tapmaḳı* 58b/4, *atanmaḳı* 58b/4, *miḳdārıda* 58b/5, *düşmeni* 58b/6, *i*ᶜ*tidālide* 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3, 82b/11, 82b/13, ᶜ*āḳıbeti* 59a/4, 60a/11, 61b/13, 79b/2, 97a/5, *éşigini* 59a/5, *içi* 59b/6, 69b/6, 101b/2, *dostıġa* 60b/3, *dostı* 60b/4, 60b/5, 60b/8, 77b/11, 78a/6, *yançuḳıda* 60b/8, *ayaġını* 60b/11, 70b/12, 104a/13, 128a/12, *ṭarafige* 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9, *meşaḳḳati* 61a/12, 72b/4, *rāstı* 61a/13, ᶜ*uḳūbetini* 61b/4, *ḫūbluḳınınŋ̂* 61b/12, *sa*ᶜ*yide* 61b/12, 88a/1, *mālı* 62a/2, *ḫilāfıdadur* 62a/7, *hünerini* 62a/10, 106a/7,ᶜ*ilmininŋ̂* 62a/11, 87b/12, *kāmili* 62a/11, ᶜ*ilmidür* 62a/11, 87b/11, *bāṭınını* 62a/11, *bāṭınıdaḳı* 62b/1, *aġrıḳıdın* 62b/1, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *etrāfıġa* 62b/4, *pōstıġa* 62b/4, *güştıġa* 62b/4, 75b/2, *ḳolları* 62b/5, 63b/7, 64a/11, *putlarıġa* 62b/5, *evveli* 62b/5, *yüzidür* 62b/6, *ḳaşlarıġa* 62b/6, *burnı* 62b/7, 63a/5, 65b/9, *tişleriġa* 62b/7, *saçıġa* 62b/7, *ḫūbluġını* 62b/7, *saçını* 62b/9, 65a/13, 65b/3, *a*ᶜ*žālarıġa* 62b/11, *bolġanı* 62b/13, 65a/9, 82b/10, *bedenininŋ̂* 63a/3, *güştı* 63a/3, 63a/12, *üstüḫ*ᵛ*ānları* 63a/4, 63b/8, *saçı* 63a/4, 63a/9, 63b/2, 63b/6, 64a/1, 64a/4, 64a/12, 65b/2, *kirfikleri* 63a/5, *ḳaşları* 63a/5, 64a/7, *béli* 63a/6, *lebi* 63a/6, 64a/8, 69a/12, 69b/13, ᶜ*alāmeti* 63a/8, 63b/5, 64a/5, 64a/6, 70a/5, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, *alaḳanı* 63a/9, 63b/1, *ḳollarınınŋ̂* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *pōstı* 63b/2, 63b/7, *tapanı* 63b/4, *boyı* 63b/6, 64a/2, *ḳāmeti* 63b/6, *ḳulaḳı* 63b/6, 65b/9, *peyleri* 63b/8, *gerdeni* 63b/9, *başı* 63b/9, *pesi* 63b/11, *āvāzı* 64a/1, *lebleri* 64a/2, 65a/10, *éligleri* 64a/2, *közlerininŋ̂* 64a/7, *pelegi* 64a/7, *aḳı* 64a/8, *tişi* 64a/9, 119b/9, *aġzı* 64a/9, 64b/3, 65b/8, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *cinsininŋ̂* 64b/1, 64b/11, *ferāseti* 64b/1, *bed-ḫūyraḳı* 64b/2, ᶜ*aybları* 64b/3, 77b/1, *ayaġları* 64b/5, ᶜ*ādetleri* 64b/9, *sirişti* 64b/11, *şerhini* 64b/12, ᶜ*ayblarını* 65a/2, 70a/5, ᶜ*alāmetleri* 65a/9, *aġrıḳıġa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *ḳafaḳlarıda* 65a/11, *tamurları* 65a/12, *aġrıḳınınŋ̂* 65a/13, ᶜ*alāmetidür* 65a/13, 65b/7, 100b/9, 101a/1, 101a/9, *kirfikini* 65a/13, *leblerini* 65b/1, *burnınınŋ̂* 65b/1, *üstüḫ*ᵛ*ānı* 65b/1, 71b/7, *aġrıġıġa* 65b/5, *yanını* 65b/6, *yéride* 65b/6, *aġrıġı* 65b/6, 65b/7 (2), *şışuġı* 65b/7 (2), *aġrıġınınŋ̂* 65b/7, *aġrıḳlarını* 65b/8 (2), *tizi* 65b/10, *oşuḳı* 65b/10, *ḫalḳıdın* 65b/12, 105a/13, *resmige* 65b/13, *cevheri* 66a/11, 69a/2, 123a/1, *ḳıymetige* 66a/11, 104a/4, *ḫōşluġını* 66b/3, *kemliki* 66b/7, *birbirlerini* 66b/11, *āfeti* 66b/11, *ṭāḳati* 66b/12, *birāderi* 67a/1, *ornıda* 67a/2, 68a/5, *vaḳtını* 67a/7, 108b/4, *maḥallini* 67a/7, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/5, ᶜ*āḳıbetide* 67a/13, *etrāfıda* 67b/8, *hem-sāyelikide* 67b/13, *ḥürmetini* 68a/1, 78b/9, 88a/10, *aġrıḳını* 68a/3, *uluġlarıdın* 68a/6, 106b/6, *kūdeklerige* 68a/6, *mescidige* 68a/7, *peyide* 68a/11, *ḳılġanıdın* 68a/12, *tamı* 68b/4, *naẓarı* 68b/5, *ḥaremige* 68b/5, *taḳsīmi* 68b/8, *žararlikini* 68b/8, *almaḳı* 69a/3, 69a/4, *obdanraḳı* 69a/6, 69b/8, 74b/1, *zebūnını* 69a/8, *ṣüretige* 69a/10, *ṣüreti* 69a/11 (2), *lebidin* 69a/13, *ḳulaḳlarınınŋ̂* 69a/13, *tüpi* 69a/13, *ḳulaḳları* 69a/13, *uçı* 69b/1, *ḳulaḳınınŋ̂* 69b/1, *boynınınŋ̂* 69b/1, *kenārı* 69b/1, *igekininŋ̂* 69b/2, *tügi* 69b/3, 70b/8, 70b/10, *tuvaḳları* 69b/3, *bıḳını*

69b/3, *kögsi* 69b/4, *futları* 69b/4, *ḳuyruġı* 69b/4, *seyri* 69b/5, *kifti* 69b/6, *yanınıŋ* 69b/6, 69b/10, 71b/7, *ḥareketidin* 69b/7, *kötlüki* 69b/11, 69b/13, *ḳuyruḳı* 69b/11, 69b/12, *pāyçeleri* 69b/11, *putı* 70a/3, *ḳulaġını* 70a/10, *közini* 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, *kirfigini* 70b/2, *futı* 70b/4, 70b/7, 70b/11, 71a/2, 80a/10, *tuvaḳınıŋ* 70b/8, 70b/10, *tuvaḳı* 70b/11, *ḳursaḳını* 70b/12, *ḳolını* 70b/13, 100a/10, *futını* 70b/13, 100a/9, *ḳolınıŋ* 71a/2, 71a/3, *bendide* 71a/2 (2), 71a/3, *futınıŋ* 71a/2, *ᶜilleti* 71a/2, *cılavı* 71a/4, *atı* 71a/12, 73b/1, 80a/10, 81a/2, 120b/2, *ferzendini* 72a/1, *érini* 72a/5, *érige* 72a/6, *éri* 72a/6, 76a/4, *ġayreti* 73a/5, *dīni* 73a/5, 77a/2, *ḥaḳlarınıŋ* 73a/8, *ṭarafıdın* 73b/8, *mihri* 74a/2, *başıġa* 74a/6, 102b/2, 106b/11, 115b/8, 118a/9, 127a/6, *üstādı* 74a/8, *üstādını* 74a/8, *şefḳati* 74a/8, *üstādıġa* 74a/11, 94b/10, *meşaḳḳatini* 74b/5, *şarṭını* 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/13, *fiᶜli* 74b/8, 80a/3, *boluşı* 74b/8, 74b/9, *mülkige* 75a/2, *ṭabᶜı* 75a/4, *dükkānıġa* 75a/6, *vaṭanıge* 75a/8, *zevḳı* 75a/12, *tedbīrini* 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, *tutmaslıḳını* 75b/4, *bolmaslıḳını* 75b/5, *bolmaġanı* 75b/10, *ölgeni* 75b/12, 82a/10, *bolġanıdur* 75b/12, *yesīridür* 75b/13, *çapduġını* 76a/2, *meşġūlluġıda* 76a/3, *ġamıdın* 76a/3, *ḳızı* 76a/5, 81a/3, *öyleride* 76a/10, 76a/13, *uluġlarını* 76a/12, *ᶜamek-zādeleridür* 76b/7, *aldlarıda* 76b/8, *gerdenige* 77a/5, *hünerleri* 77b/2, 88a/5, 109a/13, *ṭarīḳide* 77b/5, 78a/5, 83a/2, *azlıḳı* 77b/8, *ᶜahdini* 77b/9, *dostını* 77b/10, *iḥtimāli* 77b/11, 95a/13, 111b/5, *dostluḳıdın* 77b/12, *dostluḳı* 77b/12, 78a/8, 78a/10, *ᶜahdide* 78a/13, *dostlarıdın* 78b/7, *ḳabri* 78b/9, *menzilininŋ* 78b/9, *ṣunᶜıġa* 78b/11, *şākirdleridin* 78b/12, *yavuḳraḳı* 79a/6, *vaḳtıdaki* 79a/8, *dostluḳını* 79a/8, *berāberideki* 79a/13, *ṭamaᶜıda* 79b/5, 93b/1 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7, *köŋlidin* 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7, *işleridin* 79b/12, *yamanlıġıġa* 79b/12, *rāyı* 17b/11, 17b/13, 79b/13, *tedbīridin* 79b/13, *iẕhārıda* 80a/3, *ḳılḳıġa* 80a/3, *ṭınābı* 80a/4, *şafaḳıġa* 80a/11, 80a/12, *çākerleri* 80a/11, *şafaḳı* 80a/13, *leşkeridin* 80b/8, *leşkeriniŋ* 80b/9, 80b/13, *ṣafınıŋ* 80b/9, *muḥkemlıḳı* 80b/9, *sipeh-sālārlarınıŋ* 80b/9-10, *pehlevānlıḳını* 80b/10, *tīġını* 80b/11, *taᶜrīfi* 80b/13 (2), 81a/1, *ḳuvvetiniŋ* 80b/13, *köçi* 81a/3, *ᶜamekiniŋ* 81a/3, *aṭı* 81a/4, *şehrini* 81a/12, *cenābıġa* 81b/1, *biridür* 81b/3, *ḳılışıdın* 82a/7, *kétgeni* 82a/10, *eceli* 82a/11, *ölmeslikini* 82a/12, *vücūdın* 82b/1, *ölgenige* 82b/1, *ṣarṣarı* 82b/2, *naḫlin* 82b/2, *mekānıġa* 82b/4, *leşkeri* 82b/5, 116b/6, 119b/2 (2), *ṭarafını* 82b/6, *barġanını* 82b/7, *üstiġa* 82b/10, *miḳdārını* 83a/3 (2), 124b/3, *cevābını* 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13, *şikāfını* 83a/13, *ṣoḥbetide* 83b/7, *ḥaddidin* 83b/10, 104a/10, *nihāyetidin* 83b/11, *içidin* 84a/8, *ᶜöẕrini* 84b/2, *miḥnetige* 84b/5, *firḳatige* 84b/5, *şerāfetidin* 84b/10, *günāhıġa* 84b/12, 84b/13, *ehli* 84b/12, 89a/10, *günāhı* 85a/1, *çaġıda* 85a/1, *ḳılġanını* 85a/13, *ᶜöẕrige* 85b/3, *ḫaleli* 85b/5, *ṣevābını* 85b/10, *bérgenige* 86a/10, *taṣarrufıda* 86b/5, *yolıda* 86b/11, 118a/7, *evvelide* 87a/5, *taᶜalluḳı* 87a/11 (2), 87a/12, 124b/2, *biriniŋ* 87a/13, 87b/5, *ḥavādiṣidin* 87b/4, *esrārıdın* 87b/5, *ᶜilmidin* 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7, *ġalaṭıge* 87b/11, *uluġraḳı* 87b/11, 97a/13, *ferᶜi* 87b/12, 93a/12, *ᶜilmini* 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5, *aṣlını* 88a/4, 102a/1, *kālemi* 88a/12 (2), *reyʾini* 88b/5, *ḫaṭṭıge* 88b/6, *evvelini* 88b/13, *āḫirini* 88b/13, *ḳabūlide* 89a/13, *ḳorḳunçıda* 89a/13, *ḳabūliġa* 89b/11, *nāmūsını* 89b/12, *naẕarıda* 90a/1, *bendelerini* 90a/6, *raḥmetidin* 90a/6, 126b/3, *güvāhı* 90a/13, *evvelidin* 90b/11, *ḳalġanını* 91a/8, *tüpide* 91b/2 (2), 92a/8, *tüpige* 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9, 92a/11, *mühridür* 91b/9, *altunını* 92a/6, *ḫiẕmet-kārları* 92b/10, *ser-güzeştini* 92b/11, *şarṭı* 92b/12, 105b/1, 108a/5, 108a/7, *ḥükmini* 93a/2, *ḥıfẓını* 93a/4, *hünerin* 93a/5, *nezdide* 93a/8, *ḥaḳīḳatige* 93a/10, *nā-emīnlikidin* 93b/3, *ābādlıḳı* 93b/4, *özidin* 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5, *dostları* 93b/13, *ümmīdide* 94a/4, *cānı* 94a/8, 123b/1, 123b/12, *müteṣaddīleri* 94a/11, *bérgenini* 94b/2, *şākirdi* 94b/6, *nıṣf-ı ᶜömri* 95a/4, *aṣlınıŋ*

95a/5, *bolġanıġa* 95a/6, *bérgenidür* 95a/6, *nā-pāklıḳını* 95a/7, *ḫaberini* 95b/1, *metāᶜnı* 95b/3, *metāᶜınıŋ̂* 95b/3, *seḫāveti* 96a/8, *vekīlleri* 96a/9, *ḫiẕmet-kārı* 96a/9, 98b/9, *seferini* 96b/4, *seferiniŋ̂* 96b/4, *ziyānı* 96b/4, *raḥmetiniŋ̂* 96b/8, *eṣerlerini* 96b/8, *ḳoyı* 97a/2, *sütini* 97a/3, *faṣlı* 97a/7, *gümānını* 97b/7, *narḫını* 97b/8, *ḳāᶜidelerini* 98a/7, *turmaġlıḳı* 98a/10, 98b/1, *turmaġlıḳını* 98a/11, *cinsidin* 98b/1 (2), *cinsidindür* 98b/2, *sékkizi* 98b/3, *törti* 98b/4 (2), *ᶜadedide* 98b/8, *teᵓṣīridür* 98b/9, *savuḳluḳıġa* 98b/11, *ıssıġlıḳıġa* 98b/11, *ḳızıllıḳı* 98b/11, *sarıġlıḳı* 98b/12, *iᶜtidāliġa* 98b/13, *ḳabżlıḳı* 99a/3, *barını* 99a/10, *aḳsāmlarını* 99a/13, *kitābıdın* 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12, *maḳālidin* 99b/1, *ḳısmlarını* 99b/2, *sebeblerini* 99b/2, *defᶜide* 99b/5, *ᶜalāmetlerini* 99b/9, *içideki* 99b/11, *oḳuġanı* 100a/4, *kitābını* 100a/5, *lebini* 100a/11, *balġamını* 100a/13, *tamurı* 100b/4, *astıdın* 100b/5, *rengide* 100b/11, *tehide* 100b/13, *tehi* 101a/1, *kömüki* 101a/3, *cinsleri* 101a/11, *şeriᶜatleri* 101b/10, *rāstını* 102a/1, *taḳvīmi* 102a/2, *mizācı* 102a/5, *cirmidedür* 102a/7, *beçedānıda* 102a/12, 102b/2, *tapġanıdur* 102a/12, *ṭaliᶜi* 102b/3, *ḳursaḳıda* 102b/5, 102b/6, *bulunĝlarını* 102b/9, 102b/10, *künci* 102b/11, *tefāvüti* 102b/12, *şeklide* 102b/13 (2), *iᶜtidālidin* 103a/1, *zamānıġa* 103a/10, *fehmideki* 103a/11, *şeklide* 103a/13, *élige* 103b/3, *biride* 103b/13, *lāyıḳını* 104a/3, *bélige* 104a/4, *aṭını* 104a/5, *ḫᵛāhişlerini* 104a/7, *üstādları* 104b/6 *ṭabᶜıge* 104b/7, 105b/4, *bemide* 104b/12, 105a/1, *zīride* 104b/13, 105a/1, *mizācıġa* 105a/2, *hünerini* 105a/11, *beytleridin* 105a/13, *hünerininĝ* 105b/4, *kirākeşidür* 105b/10, *ḫᵛālaġanını* 105b/12, *aḫvāliġa* 106a/3, *murādıdın* 106b/2, *meşvereti* 106b/8, 111b/3, *örgetgeni* 106b/11, *vilāyetige* 107a/9, *devleti* 107b/4, *ḫiẕmetini* 107b/4, *zevāliġa* 107b/4, *oġlanları* 107b/6, *fermānıġa* 107b/9, *rāzını* 107b/10, *himmeti* 107b/13, *ḫiẕmet-kārlarını* 108a/1, *bendelikige* 108a/3, *nökerliki* 108a/8, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *bilgenini* 108b/2, *ṭabᶜıça* 108b/6, *kitāblarını* 108b/8, *bendelerige* 108b/9, 109a/2, 117a/12, *manṣıbıdın* 109a/6, *mażmūnı* 109b/6, 112a/9, *lafẓı* 109b/7, 109b/9, *girdābıdın* 109b/8, *lafẓını* 109b/10, *esrārını* 109b/11, 113a/4, *vilāyetini* 110a/1, *ayaġıda* 110a/8, *tofraġını* 110a/8, 110b/9, *béglerininĝ* 110a/13, *evveliġa* 110b/1, *āḫiriġa* 110b/2, *cevābı* 110b/6, 125b/10, *yigitlik vaḳtı érdi* 110b/7, *zamānı érdi* 111a/1, *sipeh-sālārı* 111a/2, *emīri* 111a/2, *derġāhıġa* 111a/3, *aḫir vaḳtı érdi* 111a/3, *atıġa* 111a/4, *ḫaṭībi érdi* 111a/6, *meşġūlluḳı* 111a/9, *anınĝ buyruġıda érdi* 111a/9, *birbirini* 111a/10, *debīri* 111a/11, *serkeşliki* 111a/13, *maṣlaḥatı* 111a/13, 117a/2, *dostıdur* 111b/5, *burcıġa* 111b/11 (2), *selāmetlikini* 112a/2, *burnını* 112a/5, *ḳaçġanıġa* 112a/11, *ḥużūrıda* 112a/11, *hünerleridin* 112b/12, *şarṭlarıdın* 112b/13, *ḥürmetidin* 113b/5, *birini* 113b/13, *ḫalḳınınĝ* 114a/7, *ḳorḳmaḳı* 114b/9, *memleketidin* 115a/5, *mülkidin* 115a/6, *lāyıḳıda* 115a/7, 117b/8, *ᶜamelige* 115a/8, *uluġluḳı* 115a/13, *leşkerige* 115b/12, *rūzgārıdın* 115b/13, *maᶜāşını* 116a/5, *kéynidin* 116b/1, *taḳdīriġa* 116b/11, *dānişi* 117a/2, *ḳayaşlarıġa* 117b/1, *toġḳanlarıġa* 117b/2, *yavuḳlarınınĝ* 117b/3, 117b/4, *rāstıça* 117b/3, *āzārını* 117b/4, *rāḥatı* 117b/11, *ᶜāmili* 117b/13, *emvālini* 118a/2, *mülkini* 118a/2, *ġulāmlarını* 118a/11, *çonĝlarını* 118a/12, *emlāḳını* 118a/12, *yarlıġını* 118a/13, *bendeleri* 118b/12, *farḳı* 119a/4, 125b/2, *ābādlıġı* 119a/9, *çeşme-i vīrānı* 119a/9, *elemige* 119a/10, *vehmidin* 119a/13, *könĝlin* 119b/4, *pādşāhlarınınĝ* 119b/11, *pādşāhlarıda* 119b/12, *şarābıda* 120a/5, *şarṭları* 120b/5, *işleri* 120b/13, 122a/4, *vaḳtlarını* 120b/13, *esbābını* 121a/2, *hüner-mendleri* 122a/3, *ṣıfatıdur* 122a/10, *bendeleridindür* 122a/13, *kāhillıḳı* 122b/4, *tīreliki* 122b/4, *yolını* 122b/4, 123b/9, *tenini* 122b/5, *tenide* 122b/7, 123b/1, *birbirininĝ* 122b/10, *żiddıdadur* 122b/11, *peyvendi* 123a/2, *teniġa* 123a/4, *terkībidin* 123a/5, *feyżidin* 123a/11, *teni* 123a/12, 123b/12, *nefsi* 123a/13, 123b/3, *cānınınĝ* 123b/3, *ziyānını* 124b/9, *żulmini* 124b/11, *ᶜaybıġa* 124b/12, *hem-sāllerini* 125a/2, *aldıdın* 125b/4, 125b/10, *ḫalḳıda* 126a/2, *égeleri* 126a/5, *civān-*

merdliki 126a/6 (2), 126a/8, 126b/12, *cānıdur* 126a/7, *güftārı* 126a/9, *ḳanıġa* 126a/12, *tedārikini* 126a/13, *şerāyiṭlerini* 126b/4, *vaḳtlarıda* 126b/8, *ehliġa* 126b/12, *muḥiblerġa* 126b/12, *özidür* 127a/1, *birininĝ* 127a/4, *tedbīrin* 127a/12, *ittifāḳı* 127b/1, *ḥaḳīḳati* 127b/1, *āfetidin* 127b/4, *ḳademi* 127b/10, *kerāmetidin* 127b/11, *yosunıdın* 127b/11, *fikridin* 127b/13, *tarġaḳı* 128a/8, *birāderlerini* 128a/10, *[c]ibādetini* 128a/11, *ṭarafıda* 128a/13, *menziliġa* 128b/2, *[c]amelini* 128b/3, *ṣoḥbetini* 128b/4, *ornıda* 128b/13.

-Iş/-Uş (fiilden isim yapma eki):

körünüş 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *bilişinĝġa* 17b/5, *kéliş* 25b/2, *barışlıġdurlar* 25b/2, *uruş* 42b/2, 42b/5, *uruşnı* 42b/6, *ayrılışġa* 60b/5, *ḳılışdın* 61b/7, 67a/10, *ḳılışġa* 61b/8, *tartışlıġ* 63b/11, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/6, *iberişni* 68a/8, *yétgürüşdin* 68b/6, *boluşı* 74b/8, 74b/9, *boluşumdın* 76b/8, *ḳılışıdın* 82a/7, *boluşnınĝ* 86a/12, *alışınĝ* 101b/1, *boluşdın* 101b/3.

+i- (isimden fiil yapma eki):

fitipdürler 12a/4, *fütip* 96b/11, *fütipdür* 110a/12, 112a/4.

-K (fiilden isim yapma eki):

yavuḳ 1b/1, 5b/9, 8a/11, 11a/11, 45a/2, 64a/11, 100b/11, 106a/10, 106a/11, 106a/12, 117b/2, *yoḳtur* 1b/6, 5a/4, 13b/6, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9, *yoḳdur* 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 119b/12, 123b/6, *kérek* 2a/2, 4a/8, 4a/11, 4b/12 (2), 6b/13, 7b/1, 13b/9, 15a/5, 15a/7, 15a/8, 6b/6, 24b/12, 32b/10, 35a/6, 40a/6, 44b/7, 48a/2, 48b/1, 48b/10, 51b/2, 51b/7, 52a/2, 57a/1, 63a/1, 63b/13, 65a/8, 70a/5, 71b/10, 80a/6, 81b/2, 84b/13, 86a/5, 99a/10, 108a/7, 111a/13, 111b/1, 113a/5, 113b/6, 116b/12, 117b/7, 117b/9, 120a/11, *yoḳluḳıġa* 4a/4, *ḳılıḳını* 5b/3, *aġrıḳġa* 5b/4, *yoḳ* 5b/6, 22a/7, 24a/12, 24b/4, 26a/3, 29a/2, 32a/7, 33b/6, 38a/13, 47a/5, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 59b/3, 61a/13, 65a/9, 70a/4, 83b/8, 91a/6, 91b/3, 93b/13, 96a/8, 115b/10, 122a/10, 122b/2, 124a/2, *yoḳ érdi* 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4, *yükini* 5b/7, *yoḳḳarı* 7b/11, *yoḳıdın* 8b/5, *ḳatıḳ* 9b/6, *yumşaḳnı* 9b/6, *töşükler* 11a/10-11, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *töşükge* 11b/6, *toḳdur* 11b/13, *émgekini* 13a/5, *yavuḳdur* 13b/4, 64b/6, 107b/5, *yıraḳ* 13b/5, 14a/4, 14a/12, 14b/13, 15b/6, 19a/5, 27a/4, 27b/10, 32a/5, 44b/9, 50a/2, 51b/2, 68b/6, 79b/5, 87a/10, 90a/3, 92a/9, 114a/1, 118b/5, 127b/4, 128a/6, *yavuḳluḳ* 15b/1, 37a/11, 72b/13, *artuḳ* 15b/2, *yumşaḳ* 16b/1, 18a/8, 39b/4, 63a/4, 63a/12, 63b/1, 69a/13, 128a/6, 48b/10, 49b/4, *aġrıḳı* 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4, 95a/2, 96a/10, *yavuḳlardın* 19a/11, *savuḳ* 22b/6 (2), 41a/7, 48a/10, 89b/2, 96a/1, *oçuḳ* 22b/8, *kerekdür* 24a/7, 33a/6, 45a/4, *yoḳġa* 26b/6, *aġrıḳdur* 30b/5, *aġrıḳda* 30b/8, *yoḳsuz* 32a/3, *aġrıḳ* 36a/12, 65a/8, 99a/5, 99a/6, 99a/7, 123a/4, *oyġaḳ* 36b/5 (2), 99a/2, *yavuḳluḳ* 37a/11, 106a/12, *yıraḳraḳ* 37b/12, *toḳ* 40a/10, *uzaḳ* 42b/6, 89a/4, 113b/7, 119a/7, 128b/3, *aġrıḳīdür* 43a/10, *yoḳluġıdın* 43b/3, *aġrıġıda* 44b/7, *aġrıḳıdur* 44b/8, *aġrıḳınınĝ* 44b/8, *yük* 44b/9, *savuḳda* 48a/1, *savuḳnınĝ* 48b/13, *savuġ* 49a/4, *uyuḳlasa* 49b/8, 51a/6, *uyuḳlaġanġa* 49b/9, *oyġaḳ* 50a/1, *uyuḳlaġalı* 50a/1, *uyuḳlaġıl* 50a/4, *yumşaḳ* 51a/2, 63a/4, *oyġaġ* 51b/10, *tüzük* 52b/7, *tüküklüg* 60b/8, *yaruḳ* 60b/10, *yıraḳdur* 61a/6, *aġrıḳıdın* 62b/1, *yoḳarısıġa* 63b/11, *çırtuḳ* 64a/1, 89b/2, 104b/4, *aġrıḳlarnı* 65a/3, *aġrıḳıġa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *toḳ* 65a/13, *aġrıḳınınĝ* 65a/13, *ḳayıḳ* 65b/2, *aġrıḳını* 68a/3, *savuḳġa* 69b/9, *aḳsaḳ*

71a/1 (2), *uzaḳġa* 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8, *yoḳluḳunĝda* 73a/1, *uzaḳdur* 75a/1, *yavuḳraḳı* 79a/6, *yavuḳlarınĝdın* 90a/1, *sınuḳ* 95a/10, *savuḳluḳıġa* 98b/11, *yıraḳlıḳ* 106a/12, *yavuḳ érdi* 106b/5, *yoḳ édi* 111a/4, *anınĝ buyruġıda érdi* 111a/9, *yavuḳlarınınĝ* 117b/3, 117b/4, *émgek* 121a/7, *yumşaḳlıḳ* 121a/13, 121b/1, *savuġluḳda* 122b/12, *açuḳ* 123b/9, *tarġaḳı* 128a/8.

+(u)ḳ- (isimden fiil yapma eki):

yoluḳsam 31b/3, *yoluḳsa* 95b/7.

-ḳa (fiilden isim yapma eki):

ḳısḳa 28a/1, 55a/3, 63b/3, 64a/2, 69b/2, 69b/3, 92b/13, 114b/13, *ḳısḳarġay* 37a/9, *ḳısḳalıḳda* 63a/2.

-ken (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

ḳılġuluḳ érken 56b/3, *ötkergülük érken* 56b/4, *üstād émes éken* 73b/12, *örgetip éken* 74a/3, *kārġa kélür éken* 75a/9, *bérip éken-sén* 91b/3, *yétgen* 91b/12, 92a/9, *kişi éken* 115b/13.

-ken (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

ḳarı ékendürler 76b/5

+ḳar- (isimden fiil yapma eki):

ḳutḳara'lmas-sén 55a/6.

-ker- (fiilden fiil yapma eki):

ötkergey-sén 27a/6, *ötkerür* 29a/1, *ötkerürde* 32b/7-8, *ötkergil* 52b/1, 89a/11, 90b/7, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *ötkerinĝler* 76a/12, *ötkergey* 77a/3, *ötkerdim* 86b/13, *ötkerdi* 118b/4.

+KI (aitlik eki):

evvelḳı 1b/5, 11b/1, 34a/1, 36b/2, 43b/9, 44b/1, 67b/5, 98a/9, 99b/1, 99b/10, 104a/12, *dīn-i İslāmdaḳı* 3b/4, *yurtunĝdaḳı* 13a/7, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *uçasıdaḳı* 19a/9, *ilgerki* 19a/10, 19b/4, *tanĝlaḳı* 25b/4, 36b/7, 59a/12, 59a/13, *ḳoldaḳını* 26b/6, *kūzedaḳı* 28b/11, *üstünki* 31a/6, 31a/7, *séndeki* 32b/9, *loḳmadaki* 33b/7, 33b/9, *mestlikdeki* 35b/12, *kündüzkininĝ* 36b/3, *kündüzki* 51b/1, *aṭdaḳı* 52b/4, *ḳoldaḳıġa* 57b/12, *yémekdeki* 58b/12, *künki* 59a/12 (2), *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *bāṭınıdaḳı* 62b/1, *bāṭındaḳı* 65a/3, *aᶜżāsıdaki* 65b/3, *vaḳtıdaki* 79a/8, *kéyinki* 79a/11, *berāberideki* 79a/13, *talardaḳı* 81b/12, *ilgerkiler* 85b/1, *maşrıḳdaḳı* 93b/3, *maġribdaḳı* 93b/3, *içideki* 99b/11, *ilgerkidin* 100a/11, *fehmideki* 103a/11, *kitābdaki* 109b/11, *sözdeki* 109b/12, *şehrdeki* 125a/10.

-ḳı/-ḳu/-gi (fiilden isim yapma eki):

uyḳusıdın 24b/2, 119a/1, *uyḳuda* 36b/4, 36b/6, *uyḳulamasanĝ* 36b/6, *uyḳı* 49a/11, *uyḳulamaḳnınĝ* 49a/11, *uyḳulap* 49a/13, *uyḳunı* 49b/1, *uyḳulaġan* 49b/2, 49b/3, *uyḳulaydur* 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, *uyḳulamaḳ* 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, *uyḳuda-sén* 49b/12, *uyḳuġa* 49b/12, 51a/11, 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1, *uyḳu* 49b/13, 51a/12, 54b/8, 54b/9, 54b/10, *uyḳulamaġan* 49b/13, *külgi* 50a/5, *uyḳularlar* 50a/11, *uyḳudadur* 51a/13, *uyḳudın* 51b/1, *uyḳulasanĝ* 51b/8, *uyḳulaġannınĝ* 51b/10, *uyḳunınĝ* 51b/12, *uyḳusı* 52a/3, 127a/8, *ḳaçḳu* 64b/4, *uyḳulaġuçı* 88a/8, *uyḳuluġ* 100a/7, *uyḳum* 127a/11.

+l (isimden isim yapma eki):

ḳızıllıḳda 63a/3, *ḳızıl* 63a/6, 63b/3, 64a/4 (2), 64a/8, 65a/12, 101a/3, 104b/12, *ḳızıllıḳı* 98b/11.

-l (fiilden isim yapma eki):

tilleri 2a/9, 37a/9, *til* 4a/2, 4b/11, 9a/2, 9b/8, *tilide* 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, *tilinĝġa* 9b/9, 119b/5, *tilinĝ* 12b/6, 28a/1, 78a/6, 114b/6, *tili* 16b/1, 20b/1, 20b/2, 36b/12, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3, *tiledi* 17a/1, 110a/9, *tiliçe* 25a/5, *tilegil* 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3, *tiler-siz* 39a/6, *tilim* 46a/6, *tilidin* 47a/3, *tilegendeki* 59b/10, *tilemegey-mén* 59b/13, *tilep* 59b/13, *tilni* 64b/2, *tilemek* 66a/10, *tilemekge* 75a/2, *tilemegüsidür* 85b/7, *tilemekde* 85b/13, *tilemekni* 86a/2, *tilemegil* 86b/2, *yasal* 110a/10.

-(I-U)l- (fiilden fiil yapma eki):

tonulmaḳnınĝ 1b/9, *açılmas* 2a/3, 104a/12, *bozulmas* 2a/4, *ḳoşulmaḳ* 2b/3, *toġulmaḳ* 2b/5, *toġuladur* 8a/8, 102b/1, *tafılur* 8b/6, *tapılmas* 8b/7, *ayıtılur* 9b/9, 103b/6, *yötkelmesler* 12b/13, *ḳoşulsa* 15b/3, *toġulmapdurlar* 17a/8, *töküldi* 20b/7, *éşitildi* 23b/2, 113a/10, *ḳoşulsanĝ* 24b/2, *toġulup* 24b/4, 24b/8, *éşitilsün* 26a/1, *tapılmaydurġan* 27a/8, *tökülüp* 30a/4, 30a/5, *yapılur* 30a/11, 77b/2, *asılmaġıl* 39b/4, *toġulsa* 43a/7, *yıḳılıp* 50b/11, *yıḳılsa* 50b/13, *ayrılışġa* 60b/5, *ḳoşulurlar* 64b/9, *satılġan bolsa* 66a/11, *satılmaḳ* 66b/2, *satılmaḳnı* 67a/4, *yıḳılġaḳ* 70b/7, *pütüldi* 71a/13, *tanulur* 78b/6, *tayılıp* 80a/11, *yıḳıldı* 80a/11, *évrülgey* 81b/13, *ḳoşulup* 82b/11, *üzülür* 82b/11, *öltürülgüçininĝ* 85a/8, *tikilgen* 93b/5, *yötkelür* 99a/8, *toġulġan* 102a/11, 102b/1, *fütülür* 102b/5, 102b/6, *yırtılıp* 105b/9, *yumulup* 109a/10, *yıḳılur* 119a/7, *tirilür* 123a/11, 123a/12, *yötkelip* 125b/11, *ayrılmas érdi* 127a/5.

+lA (isimden isim yapma eki):

tanĝla 25b/3, 113b/9, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8

+lA- (isimden fiil yapma eki):

avlamaḳnınĝ 1a/1, *saḳlamaḳnınĝ* 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11, *başlamaḳnınĝ* 1b/2-3, *başlaġuçı* 3a/2, *taşlamadı* 3a/5, *çarlap* 6a/3, 11b/2, 39a/3, *saḳlamaḳġa* 7b/9, *anĝlaġalı* 8b/10, *sözlemekdür* 9a/13, *saḳlamaḳ* 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1, *sözlemek* 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *sözlegil* 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8,

121a/13, *sözlense* 9b/11, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *ẖ^{v}ālamaġan* 10a/3, *muşlaġanġa* 10a/5, *kāvlaġan* 11a/10, *taşlapdur* 12a/5, *taşlaġan* 12a/7, *taşla* 12a/12, *anĝlaġıl* 13a/2, 65b/8, 80a/5, *açıġlasa* 13a/3, *anĝlamaġıl* 13b/8, *yıġladı* 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9, *yıġlar-siz* 16a/2, *sözlesenĝ* 18a/8, 24a/11, *sözlemesler* 18a/9, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *sözlemekninĝ* 18a/11, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *sözleydurġan* 18b/10, *bağlap* 19a/2, *taşlar* 19a/8, *bağlamay* 20a/9, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *çarlatıp* 20b/8, *ḳoğlaġıl* 20b/12, *ḳuçağlap* 21a/6, *sözlemegen* 21a/10, *anĝlaġay* 21b/2, *sözler* 22a/1, *sözlegenni* 22a/2, *sözlemekde* 22a/4, 89a/11, *bağlanmaġay* 22b/6, *açıġlamaġıl* 22b/6, *sözlegen* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *yıġlap* 23b/5, 90b/8, 91a/10, *açıġlanıp* 23b/6, *bağlaġan* 24a/4, 123a/2, *sözlemese* 24b/5, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *sözlemeydurġan* 24b/8, *ẖ^{v}ālasanĝ* 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 10b/7, 114a/6, *anĝlamaġay* 26a/2, *saḳlaġıl* 28a/9, 57a/7, 60a/10, 66b/9, 71b/12, 78a/9, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 116b/13, 117a/1, 117a/3, 120b/9, 120b/11, 121a/2, 121a/3, 121a/4, *ẖ^{v}ālamaslar* 28b/3-4, *ẖ^{v}ālasam* 28b/4, *ẖ^{v}ālamaydur-mén* 28b/4, *çarlaġalı* 29a/2, *taşlarsa* 30a/7, *sözlegeyler* 33b/3, sözlegey 125a/6, *sözlemegeyler* 33b/4, *taşlanĝ* 33b/7, *anĝlaġay-sén* 34a/9, 99a/10, 124b/4, *uyḳulamasanĝ* 36b/6, *saḳlap* 36b/12, *bağlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *saḳlaġay-sén* 37a/1, 57a/1, 115b/4, *çırlap* 37b/11, 81a/10, *çarlağıl* 38b/12, *uluġlağıl* 39b/8, *yıġlamaġıl* 42a/4, *sözleşmek* 44a/10, *bağlaġıl* 44b/5, *saḳlaġan* 46a/8, 56b/7, 56b/11, 60a/10, *bağlamaġıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *sözleydür-mén* 47b/4, *uyḳulamaḳnınĝ* 49a/11, *uyḳulap* 49a/13, *uyḳulaġan* 49b/2, 49b/3, *uyḳulaydur* 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, *uyḳulamaḳ* 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, *uyuḳlasa* 49b/8, 51a/6, *uyuḳlaġanġa* 49b/9, *uyḳulamaġan* 49b/13, *uyuḳlaġalı* 50a/1, *uyuḳlaġıl* 50a/4, *yanĝılamaḳ* 50a/6, *uyḳularlar* 50a/11, *uyḳulasanĝ* 51b/8, *uyḳulaġannınĝ* 51b/10, *ḳuşlarlar* 53a/9, *ḳuşlamaḳ* 53a/10, 53a/11, 53b/1, *ḳuşlamaḳnı* 53a/12, *ḳuşlamaġıl* 53a/13, *ḳuşlaġan* 53b/2, *aṭlanmaġıl* 54a/9 (2), *anĝlasalar* 55a/5, *saḳlamaḳnı* 56b/6, 57b/7, *saḳlaġalı* 57b/8, *saḳlaġay* 57b/8, 78b/9, 128b/5, *ẖarclamagil* 58a/12, *ẖarclagil* 59a/9, *saḳlap* 60b/2, 61a/11, *saḳlay-mén* 60b/12, *saḳlasa* 61a/7, 119a/12, *saḳlaġannınĝ* 61a/11, *ḳamlaşadurġan* 63a/1, *saḳlaġaḳ* 64b/2, *işlemçi* 65a/1, *sözlegek* 65b/9 (2), *saḳlamaġıl* 66a/9, *saḳlaydurġannı* 66b/9, *ẖ^{v}āhlasanĝ* 67a/10, *çağlap* 67a/12, 102a/3, 102b/12, *taşlamaḳnı* 67b/4, 73b/2, *saḳlarlar* 68a/9, *közlegey* 68b/1, *közley* 68b/2, *sanĝulatıp* 70b/12, *tişlegek* 71a/4, *saḳlaġuçı* 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/12, *taşlamaġıl* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/2, 115a/7, *öylenmekdin* 72b/3, *onĝaylap* 73b/12, *taşlap* 74a/1, 100a/9, *atıp* 74a/1, *ẖ^{v}ālamaġay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *öylemegil* 75b/1, *öylegil* 75b/2, 75b/3, *çağlasanĝ* 75b/5, *taşlamas* 76a/1, *yüklegey-sén* 76a/3, *öylemegen* 76a/4, *bağlaġay* 76a/4, *saḳladılar* 76a/10, *öylenmegen* 76b/13, *bağlamas* 77a/1, *yüklep* 77a/5, 110a/9, 110b/9, *yanĝılamaḳnınĝ* 77a/12, *saḳlamasa* 77a/13, *bağlamaḳ* 77b/9, *ẖ^{v}ālasanĝlar* 79a/1, *bağlama* 80a/4, *anĝlatıp* 85b/13, *uyḳulaġuçı* 88a/8, *anĝlaġanġa* 88b/4, *sözleme* 88b/10, *anĝlatġay-sén* 89a/3, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *yıġlasa* 89a/10, *yıġlaġıl* 89a/10, *sözlegende* 89b/1, *başlaġıl* 90a/3, 106b/3, *yıġlar érdi* 91a/2, *çarlaydur* 91b/6, *çırlaydur* 92a/1, *taşlamasa* 93b/2, *taşlamaḳ* 93b/8, 127b/3, *saḳlaġuçıdur* 94a/13, *ẖesāblaşıp* 94b/2, *ẖ^{v}āhlamadım* 95a/7, *ẖ^{v}ālamadım* 95a/7, *anĝlap* 97b/8, *taşlasa* 100a/10, *ẖūblaşḳay* 101a/6, *sözledim* 101b/5, *sözlemekim* 101b/6, *sözler* 101b/7, *ẖ^{v}āladım* 103a/2, 105a/3, *ẖōşlamas* 103a/8, *yıġla* 103b/3, *ẖ^{v}ālaġanını* 105b/12, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *çarladı* 111b/6, *açıġlaġan* 112a/11, *saḳlamaḳdur* 113a/4, *anĝlatmaġıl* 113a/6, *ẖ^{v}ālasa* 114a/12, *anĝladı érse* 114b/4, *anĝlar*

114b/11, *ḳoġlamaġıl* 116a/12, *anĝlaġandın* 117b/1, *taşlamaġan* 117b/3, *ḫ^{v}ālamas* 117b/4, *anĝlatmas érdi* 119b/9, *cüftlep* 121a/2, *anĝlamaḳ* 123b/10, *baġlaġay-sén* 124b/1, *çarlamaġay* 125a/2, *taşladı* 127a/13.

-la- (fiilden fiil yapma eki):

ḳarala 19b/6, 68b/6, *ḳaralaġay* 26b/4, *ḳaraladı* 45b/8, 109a/8, 112a/3, *ḳaralaġay* 62b/5, *ḳaralamaġıl* 109a/2 (2), *ḳaralamaġay* 127b/8.

+lAr (çokluk eki):

güneh-kārlarnıńĝ 1a/8, *pādşāhlar* 1a/13, 5a/10, 25a/2, 25b/7, 53a/2, 53a/7, 53b/3, 81b/5, 105b/1, 106a/10, 106b/13, 108a/5, 108a/8, 108a/9, 108b/7, 115a/13, 120a/9, *pādşāhlarġa* 1b/1 (2), 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13, *némerselerdin* 1b/6 *némerselerde* 1b/12, *ni^{c}metlerini* 2a/4, *tilleri* 2a/9, *bendelerge* 2a/9, *peyġamberlerni* 2b/5, 2b/11, 3a/7, 3b/1, *olarnı* 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4, 85a/7, 124a/4, 124a/8, *ḳılmaġanlarġa* 3a/4, *yégüçilerni* 3a/5, *yégüçilerge* 3a/12, *ni^{c}metleri* 3a/12, *başlaġuçılarnıńĝ* 3a/13, *peyġamberlerinińĝ* 3b/1, *olarġa* 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5, 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5, 126b/7, 128b/6, *ni^{c}metlerinińĝ* 3b/3, *farżlarnı* 3b/4, *kitāblarını* 3b/5, *peyġamberlerini* 3b/5, *ni^{c}metlerimge* 3b/10, *peyġamberlerge* 4a/1, *dīnlerġa* 4b/2, *dīnlerdin* 4b/3, *a^{c}żālarıńĝ* 4b/11, *^{c}avretlerińĝdür* 4b/11, *bularġa* 4b/11, 87a/13, *endāmlarnı* 4b/12, *işlerdin* 4b/13, 15a/5, 50b/8, *tutġanlarġa* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *muḥtāclarġa* 5a/2, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *dünyā-dārlarġa* 5a/7, 58b/3, *nā-murādlarġa* 5a/11, *lez̲z̲etleriniĝ* 5a/11, *dünyā-dārlar* 5b/3, 79a/13, *ṣıḥḥatler* 5b/3-4, *beyābānlarnı* 6a/1, *dervīşlerġa* 6a/5, 11b/12, 124b/13, *bérgüçilerni* 6b/1, *muḳarrebleridin* 6b/1, *özgeler* 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/2, 74a/1, 103a/6, 105b/12, *yégüçilerdür* 6b/3, *ba^{c}żalar* 6b/4 (2), 33b/12, 33b/13, 62b/3, 62b/4, *bérgüçiler* 6b/11, *olarda* 7a/12, 7a/13, 126a/8, *peder ü māderleri* 7b/9, *zamāneleride* 7b/10, 85a/6, *peder ü māderlerini* 7b/10, *özleridin* 7b/11, *bulardın* 8a/2, 88a/13, *olar* 8a/2, 8a/12, 17a/7, 18a/6, 37b/3, 42a/11, 53a/1, 68a/5, 78a/6, 84a/3, 89a/9, 96a/7, 117b/6, 124a/4, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 125b/8, 126a/5, *ferzendleriĝdin* 8a/7, *ḫıred-mendler* 8b/7, 33a/1, 53b/8, *fuẓalālar* 9a/9, *neseblerniĝ* 9a/10, *hünerlerniĝ* 9a/13, *cānlıḳlardın* 9b/1, *çehār-pālar* 9b/7, 33a/8, *cānlıġlarġa* 9b/7, *bularnı* 9b/8, 51a/5, 99b/5, *ḥükemālar* 9b/13, 17a/11, 36b/1, 48b/6, 49b/1, 57b/12, 83b/2, 123b/11, 124a/11, *dostlar* 10a/8-9, 17b/7, 78a/5, 78b/4, *kişilerge* 10b/1, 27b/5, *edeblerni* 11a/3, *kūdekler* 11a/5, 12b/11, 24b/9, 52b/8, 60a/1, 121b/6, *töşükler* 11a/10-11, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *kimeçilerni* 11b/2, *kimeçiler* 11b/5, *işler* 12a/6, 33a/5, 34b/4, 44a/12, 110b/11, *işlerni* 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 96b/6, 106a/4, 113a/1, 124b/1, *nebīrelerini* 12b/4, *kişilerdin* 12b/4, *işlerde* 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7, *ḥālleridin* 12b/13, *işleriĝ* 13a/2, 79b/2, *kişilerni* 13a/5, 58a/13, 106b/8, *toġḳanlarınĝnı* 13a/6, *ḳarılarġa* 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7, *ḳarılar* 13a/8, 13a/9, 17b/7, 29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/13, 29a/13, 29b/5, 29b/10, 60a/2, *ümmetler* 13a/8, *bīgānelerdin* 13a/10, *olardın* 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3, 116b/10, *hüner-mendleriniĝ* 13a/13, 13b/2, *némerseler* 13b/4, 44b/11, 99a/4, *doslarımdın* 13b/13, *düşmenlerimdin* 14a/1, *dostlarım* 14a/2, *düşmenlerim* 14a/3, *uluġlar* 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 75a/8, 106a/6, *kiçikler* 14a/6, 40b/7, *hem-tenglerińĝdin* 14a/10, *cāhillerni* 15a/9, 15a/0, *hüner-mendlerni* 15a/10, *ḫalḳlar* 15a/10, *ḳıladurġanlarnı* 15b/4, *tüşgenlerni* 15b/5, *^{c}āḳiller* 15b/7, 21b/2, 23a/5, 43b/7, 58a/2, *cāhillerniĝ* 15b/8, *ḫavāşlar* 15b/8, 33a/9, *şākirdleri*

16a/8, 16a/10, *şākirdleriġa* 16a/9-10, *érenler* 16b/4, 48a/8, *yārānlardın* 16b/8, *ḳılġuçılar* 16b/9, 61b/13, 117b/10, *sözler* 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2), *némerselerni* 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/5, *bilmegenler* 16b/11, *pādşāları* 17a/2, *hem-ᶜaṣrlardur* 17a/7, *yārān-ı fesendīdelerinĝ* 17b/9, *hem-cinslerinĝdin* 17b/13, *sözlerni* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *ᶜālimler* 18a/5, *kişiler* 18a/9, 41b/3, 41b/6, 42b/2, 62b/3, 78a/10, 79b/5, 83b/5, 84a/1, 96a/8 (2), *şarṭlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *ġazātlarını* 18b/9, *iḥsānlarnı* 19a/1, *ḫatunlar* 19a5, 42b/3, 63b/13, 64a/3, 72b/8, 83b/7, *saġularda* 19a/6, *ḳurutlar* 19a/7, 19b/4, *ḳurtlardın* 19a/7, *ḫatunlardın* 19a/8, *yavuḳlardın* 19a/11, *kūdeklerge* 19a/12-13, *ᶜulemālar* 19b/2, 67b/13, 110b/7, 110b/13, *olarnınĝ* 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6, 119b/11, 126a/6, *mührlerni* 19b/6, *ᶜārifler* 19b/9, *ḥadīṯleride* 20a/7, *ᶜulemālarnınĝ* 20a/8, 126a/8, *kitāblarıda* 20a/8, *tişleri* 20b/7, 63a/6, 69a/12, *muᶜabbirlerni* 20b/7, *aḳrabālarınĝız* 20b/9, *aḳrabālarım* 20b/11, *ᶜömrleri* 21a/1, *aṣḥāblarıdın* 23a/11, 23b/8, *ṭaᶜnlar* 23b/1, *sādātları* 23b/7, *sözlerige* 24a/8, *pādşāhlarnınĝ* 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/7, *ḥükemālarnınĝ* 24b/10, 28a/4, 108a/4, *sözlerdin* 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/6, *sözleridin* 25a/1, *ḫaleflerninĝ* 25a/2, *aᶜżālarını* 25a/3-4, *ᶜulemālardın* 25a/6, *ᶜibāretlerni* 25a/6-7, *bendeleridin* 25a/8, *işlerininĝ* 25b/2, 26b/12, *tirigler* 25b/8, 26a/4, *dostlarınĝġa* 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, *oḫşalarġa* 26a/7, *nā-iᶜtimādlarġa* 26a/11, *iᶜtimādlıġlardın* 26a/11, *toḳġanlarġa* 26a/12, *némerselerni* 26b/13-27a/1, *nā-dānlardın* 27a/1, *dīvāneler* 27a/7, *festler* 27a/12, *uluġlarnı* 27a/12, 76b/2, *büzürglerdin* 27b/2, *özgelerninĝ* 27b/3, 68b/4, *āzādeler* 27b/7, *yétgenlerdin* 27b/8, *nā-murādlarnı* 27b/9, *naṣīḥatleri* 28a/2, *pīrler* 28a/5, 104b/7, *pīrlerninĝ* 28a/8, *yigitlerdin* 28a/10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2, *türklerdin* 28a/12, 28a/13, *yigitler* 28b/3, 29a/8, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/1, 29b/3, 30a/2, 34a/11, 42b/10, 43a/8, 46a/7, 105a/12, *ḫōş-rūylar* 28b/3, *yükleridin* 29a/6, *hem-rehlerinĝ* 29a/9, *nökerlerinĝni* 29a/9, *ḳarılarnı* 29a/12, 29b/4, 125a/2, *özlerin* 29b/3, *ḳarılardın* 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7, *ḳarılarnınĝ* 30a/2, *şikāyetlerini* 31b/1, *künlerini* 32b/7, *büzürgler* 33a/1, 94a/10, *ḫiẕmet-kārlarġa* 33a/4, *kāselerni* 33b/1, *uluġlarnınĝ* 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, *seyyidler* 34a/2, *ḫᵛāceler* 34a/2, 67b/12, *bī-ᶜaḳllar* 34b/3, *hem-rāhlar* 34b/4, *yamanlar* 34b/6, 61b/13, 78b/3, *ṭaᶜāmlar* 34b/11, *şarāblar* 34b/11, *aᶜżālar* 35a/5, 50a/7, *mey-perestlerninĝ* 35a/9, *rindān-ı mey-ḫᵛāreler* 35a/11, *mey-ḫāreler* 35a/11, 35b/6, *bāġlarda* 35b/12, *ṣaḥrālarda* 35b/13, *izdegüçilerninĝ* 37a/9, *mihmānlar* 37a/9, 37b/1, 37b/8, 37b/13, 38a/5, *sizler* 37b/2, 125a/11, 125a/13, *uluġlardın* 37b/4, 106b/7, *ehl-i himmetlerninĝ* 37b/7, *kişilerninĝ* 37b/8, *kūzelerde* 37b/11, *hiẕmet-kārlarıdın* 37b/12, 41b/12, *mihmānlarnınĝ* 38a/2, *ḥāfiẓlar* 38a/3, *üstād-ı muġannīler* 38a/3, *māllar* 39a/1, *māllarnı* 39a/3, *doslarınĝnı* 39a/13, *ḫiẕmet-kārlarıġa* 40b/2, *nökerlerinĝge* 40b/4, 117b/5, *ḫiẕmet-kārlarınĝ* 41a/4, *fiᶜllerninĝ* 41a/7, *mestler* 41b/5, 105b/6, 105b/7, *bed-ḫūylar* 41b/5, *ḫiẕmet-kārlarıdın* 41b/12, *behiştīlerninĝ* 42a/1, *duzāḫīlerninĝ* 42a/1, *himmetlerinĝġa* 42a/11, *beçeler* 42b/3, *ᶜādetlerninĝ* 42b/7, *muḳaddemler* 42b/13, 103a/11, *yigitlerninĝ* 43a/8, *rūḥlarġa* 43a/10, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *ḥükemālardın* 44a/4, *künlerde* 44b/1, *bendelerininĝ* 46a/3, 119a/10, *reᶜāyālarnı* 46a/4, *yigitler* 46a/7, *bular* 46a/10, 96a/9, *oġullardın* 46b/6, *ḳışṣalarnı* 46b/7, *bīgāneler* 47a/9, *ḫatunlarınĝ* 47b/9, *vaḳtlardın* 48a/3, *deryālar* 48a/4, *temmūzlarda* 48a/7, *peylerni* 48b/9, *bağışlarnı* 48b/9, *endāmlarınĝ* 48b/10, *ḥükemāları* 49a/11-12, *ḥareketlerdin* 50a/8, *nā-ᶜāḳiller* 50a/10, *cānverlerninĝ* 51a/13, *farīżalarnı* 52a/5, *şuġllerġa* 52a/8, *ehl-i ḥükūmetlerninĝ* 52a/11, *ġulāmlar* 52b/9, *cānverler* 52b/9, 52b/10, 52b/11, *kiçiklerni* 53a/1,

125a/3, *pādşāhları* 53a/8, *pādşāhlarıġa* 53a/9, *özleri* 53b/6, *cānverlerni* 53b/9, *hem-cinslerinŋ* 55a/8, *oġrılar* 55a/13, *ḳaraḳçılar* 55b/1, 95b/4, *kefen-duzdlar* 55b/1, *kiçikler* 55b/4, *ḫiẕmet-kārlar* 55b/4, 67b/13, *kitāblarda* 55b/7, 100a/3, *ferzendlerige* 55b/9, *ferzendlerinŋge* 55b/10, *fesādlar* 55b/12, *müʾekkiller* 56a/6, *mühim-sāzlar* 56b/6, *seglerge* 56b/12, *muḫtāclar* 58a/6, *faḳīrler* 58a/6, 61b/13, *faḳīrlerinŋ* 58a/6, *öylerge* 58a/7, *ādemlerinŋ* 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3, *dervīşlerni* 58b/1, *dervīşlerde* 58b/3, *ḳılġuçılarnı* 58b/8, *baḫīller* 59a/9, 86b/3, *ḳumār-bāzlar* 59a/9, *ᶜulūfe-ḫōrlar* 59a/9, *işlerġa* 59a/8-9, 64a/12, 120a/13, *oġrılardın* 59a/10, *künler* 59b/7, *nā-murādlardın* 59b/7, *muḫtāclarnı* 60a/2, *ḳayaşlarınŋġa* 60a/3, *işlerim* 60b/13, *dervīşler* 61b/13, *rāst-gūylar* 62a/2, *emīnlerinŋ* 62a/2, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *ḳolları* 62b/5, 63b/7, 64a/11, *putlarıġa* 62b/5, *ḳaşlarıġa* 62b/6, *tişleriġa* 62b/7, *aᶜżālarıġa* 62b/11, *vaşflarda* 63a/3, *üstüḫᵛānları* 63a/4, 63b/8, *kirfikleri* 63a/5, *ḳaşları* 63a/5, 64a/7, *ḳollarınınŋ* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *peyleri* 63b/8, *közleri* 11b/6, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, 69b/3, *lebleri* 64a/2, 65a/10, *éligleri* 64a/2, *bendeler* 64a/3, *maẓlūmlarnı* 64a/5, *közlerininŋ* 64a/7, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *Türkler* 64a/13, *bularınŋ* 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10, *ᶜaybları* 64b/3, 77b/1, *ayaġları* 64b/5, *kenīzekler* 64b/7, 81a/6, *Hindūlar* 64b/8, *ḳavmlerdin* 64b/8, *ḳavmler* 64b/8, *ᶜādetleri* 64b/9, *hüner-mendler* 64b/10, 126a/4, *ᶜayblarını* 65a/2, 70a/5, *aġrıḳlarnı* 65a/4, *ᶜalāmetleri* 65a/9, *ḳafaḳlarıda* 65a/11, *tamurları* 65a/12, *leblerini* 65b/1, *aġrıḳlarını* 65b/8 (2), *işlerinŋ* 65b/10, *yaramaydurġanlarnı* 66b/7, *ḫiẕmet-kārlarnı* 66b/8, *hünerlerni* 67b/9, 74a/4, 86b/8, 106a/6, *kenīzeklerni* 66b/10, *rest-gārlardın* 67a/1, *ṭāyifelerinŋ* 67b/13, *hem-sāyelerni* 68a/2, *uluġlarıdın* 68a/6, 106b/5-6, *kūdeklerige* 68a/6, *nevāzişler* 68a/7, *ādemlerdin* 68a/9, *ādemlerge* 68a/12, 83a/7, 106b/7, 107b/3, *şehrlerde* 68b/2, *beyābānlar* 68b/12, *ḫayvānlar* 69a/5, *ḳulaḳlarınınŋ* 69a/13, *ḳulaḳları* 69a/13, *tuvaḳları* 69b/3, *futları* 69b/4, *hünerlerni* 68b/7, *rengler* 69b/8, *pāyçeleri* 69b/11, *ṣıfatlarda* 70a/3, *dégenleri* 70a/4, *aṭlar* 70a/11, *kesellerdin* 71a/12, *ᶜilletlerni* 71b/3, *ᶜayblar* 71b/4, *mīrāṣ-ḫᵛālarınŋġa* 71b/9, *érenlerni* 72b/9, *ḫaḳlarınınŋ* 73a/8, *hünerlerimni* 73b/4, *āferīnler* 73b/4, *ḫilᶜatler* 73b/4, 110b/13, 114b/4, *künlerni* 74a/3, *uluġlarġa* 74b/11, 87b/6, *témürçiler* 75a/4, 75a/6 (2), *toḳġanlarınŋ* 75b/2, *öyleride* 76a/10, 76a/13, *uluġlarını* 76a/12, *ᶜamek-zādeleridür* 76b/7, *aldlarıda* 76b/8, *naṣīḥatlerni* 77a/6, *hünerleri* 77b/2, 88a/5, 109a/13, *dostlarınŋdın* 77b/2-3, 79a/7, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımnı* 77b/9, *bolġanlarnı* 78a/5, *yamanlarnı* 78a/6, *obdanlarġa* 78a/7, *yamanlarġa* 78a/7, 78a/9, *dostlarınŋ* 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2), *yamanlardın* 78b/2, 125a/5, *vaḥşīler* 78b/2, *yaḫşılar* 78b/3, *dostlarıdın* 78b/7, *ᶜuḳūbetler* 78b/11, *şākirdleridin* 78b/12, *ādemler* 79a/2, *aranŋızlarda* 79a/10, *faḳīrlerni* 79a/12, *işleridin* 79b/11-12, *çākerleri* 80a/11, *debīrler* 80b/7, *sipeh-sālārlarınınŋ* 80b/9-10, *taᶜrīfler* 80b/12, *siyāsetler* 81a/10, *ᶜācizlerinŋ* 83a/1, *yalġançılar* 83b/6, *kiçiklerge* 84a/2, *ḫiẕmet-kārlarınŋnı* 84a/3, *raḥīmlerge* 85a/4, *ẓālimler* 85a/4, 124b/11, *bizlerni* 85a/9, *ilgerkiler* 85b/1, *ḳalġanlarnı* 85b/2, *esīrlerge* 85b/8, *bizler* 86a/6, *ayıtġuçılarnı* 86a/11, *baḫīllerġa* 86b/4, *sözlerinŋ* 86b/8, *ᶜilmlerni* 86b/10, *örgengenlerge* 87a/1, *saᶜādet-mendler* 87a/3, *hünerlerdin* 87a/5, *kéledurġanlarnı* 87b/3, *kitāblarġa* 88a/11, *némeler* 88a/12, *ḫalḳlarınŋ* 88b/6, *rāvīler* 88b/8, *meclislerde* 89a/7, *olturġanlarnı* 89a/7, *çehār-pāylar* 89a/7, *tartadurġanlarnı* 89a/9, *éşitgüçiler* 89b/5, *vaḳtlarda* 89b/9, *meddāḥlarġa* 89b/10, *bakġuçılarġa* 89b/10, *bāzārlarda* 89b/13, *yavuḳlarınŋdın* 90a/1, *şarṭlarnı* 90a/2, *bendelerini* 90a/6, *dād-ḫᵛāhlarnı* 91b/11, *tedbīrlerni* 92a/13, *meẕheblerdin* 92b/6, *ḫiẕmet-kārları* 92b/10, *teftīşler* 92b/12, *hünerler* 93a/4, *sevdā-gerler* 96a/11, *hüner-verler* 93a/11, *nā-*

dānlar 93a/13, *deryālarda* 93b/2, *zer-dārlar* 93b/7, *dostları* 93b/13, *satġuçılar* 94a/5, *müteṣaddīleri* 94a/11, *silāḥ-dārlar* 95b/3, *silāḥ-dārlarġa* 95b/4, *aṭlıġlarġa* 95b/5, *nā-pāklar* 95b/5, *metāᶜlarnı* 95b/6, *zāhidlerġa* 95b/8, *vekīlleri* 96a/9, *eṣerlerini* 96b/8, *işlerinĝniŋĝ* 96b/9, *ḳullarınĝdın* 96b/11, *ḳoylarnı* 97a/3, 97a/6, 97b/8, 97a/11, *sular* 97a/1 *ṭarīḳalarnıŋĝ* 97a/13, *ḳāᶜidelerini* 98a/7, *mizāclarnıŋĝ* 98b/3, *aḳsāmlarını* 99a/13, *ḳısmlarını* 99b/2, *sebeblerini* 99b/2, *biledurġanlar* 99b/7, *ᶜalāmetlerini* 99b/9, *nişānelerni* 99b/11, *ısıtmalarnı* 99b/12, *kesellerniŋĝ* 99b/13, *keseller* 100a/3, *ᶜalāmetler* 100b/3, *ḫaṭlar* 101a/8, *cinsleri* 101a/11, *dārūlarġa* 101a/13, *şeriᶜatleri* 101b/10, *sitārelerniŋĝ* 102a/2, *bulunĝlarını* 102b/9, 102b/10, *şekllerni* 102b/9, *zemīnler* 102b/10, *şāᶜirler* 103a/6, *müteᵓaḫḫirīnler* 103a/10, *şaᶜirleriŋĝ* 103a/10, *ṣanᶜatlar* 103a/11, *ḫᵛāhişlerini* 104a/7, *ḳaṣīdelerde* 104a/8, *üstādları* 104b/6, *pīrlerġa* 104b/8, *yigitlerge* 104b/9, *balalar* 104b/9, *ḫatunlarge* 104b/9, *naġmelerni* 105a/2, *ḥikāyetlerni* 105a/4, *özgelerge* 105a/7, 123b/7, *ġazellerni* 105a/9, 105a/10, *ḥarīfler* 105a/10, 105a/11, 105b/3, *ḫāṣlardın* 105a/11, *muṭriblerniŋĝ* 105a/11, *kūdeklerdin* 105a/12, *maḳāmlar* 105a/12, *ᶜayyārlardın* 105a/13, *beytleridin* 105a/13, *oḫṣalarnı* 105b/2, *mestleriŋĝ* 105b/10, *muṭriblerġa* 105b/13, *meşaḳḳatler* 106a/1, *rivāyetlerde* 106a/1, *muṭrib-sāzlar* 106a/1, *némerselerge* 106a/2, 106a/3, *éşitgenleriŋĝni* 106a/5, *nérselerni* 106a/8, *pādşālar* 107a/1, 107a/2, 107b/13, *düşmenleriŋĝge* 107a/13, *oġlanları* 107b/6, *düşmenler* 107b/7, *ḫiẕmet-kārlarını* 108a/1, *pādşālarnı* 108a/2, *derecelerdin* 108a/6, *ᶜilmlerdin* 108b/1, *tārīḫlerni* 108b/8, *kitāblarını* 108b/8, *bendelerige* 108b/9, 109a/2, 117a/12, *ferzendler* 108b/11, *tevābiᶜler* 108b/11, *dégenlerim* 108b/12, *külüşmeklerni* 108b/5, *pādşālarġa* 109b/1, *kātiblerġa* 109b/4, *ḫaṭlarnı* 109b/6, 109b/7, *işāretlerdin* 109b/12, *vilāyetlerni* 110a/2, *fīller* 110a/8, *fīllerġa* 110a/8, 110b/9 (2), *ġulāmlarnı* 110a/10, *fīllerni* 110a/10, *béglerininĝ* 110a/13, *ḥurūflarnı* 110b/2, *kātiblerni* 110b/4, *ᶜöẕrler* 110b/12, *iḥsānlar* 110b/13, *Sāmānīler* 111a/1, 111a/3, *Sāmānīlerniŋĝ* 111a/3, *hünerleridin* 112b/12, *taᶜaccübler* 112b/12, *şarṭlarıdın* 112b/13, *ḳalġanlar* 114a/2, *vīrānelerni* 114a/6, *pādşāhlardın* 114a/8, *memleketlerde* 114a/13, *yérlerde* 114b/2, *düşmenleriŋĝ* 115a/3, *cāsūslarıŋĝ* 115a/4, *cāhillerġa* 115a/7, *ᶜāmiller* 115a/8, *leşkerler* 115b/8, *cihān-dīdelerni* 115b/9, *yaramaġanlarnı* 116a/3, *sipeh-sālārdın* 116a/11, *ḳaçḳanlar* 116a/12, *sözlerde* 117a/7, *uşşaḳlar* 117a/10, *müsteḥāḳlarġa* 117a/10, 121b/8, *bī-raḥīmlerge* 117a/12, *ḳayaşlarıġa* 117b/1, *toġḳanlarıġa* 117b/2, *yavuḳlarınıŋĝ* 117b/3, 117b/4, *oġrılarġa* 117b/4, *ḳoylar* 117b/6, *ġulāmlarını* 118a/11, *çoŋĝlarını* 118a/12, *Müselmānlar* 118b/5, 124b/7, 124b/8, *bendeleri* 118b/12, *ᶜāmilleriŋĝiz* 118b/12, *pādşāhlarınıŋĝ* 119b/11, *pādşāhlarıda* 119b/12, *şarṭları* 120b/5, *ṣıfatlardın* 120b/8, *işleri* 120b/13, 122a/4, *vaḳtlarını* 120b/13, *uylarnıŋĝ* 121a/3, *hem-pīşeleriŋĝdin* 121a/10, *pīşeler* 121b/3, *hüner-mendleri* 122a/3, *ādemīler* 122a/10, *bendeleridindür* 122a/13, *ᶜālemlerdin* 122b/8, *ṣūretlerni* 123b/13, *ḫalāyıḳlarġa* 124a/1, *baᶜżalarge* 124a/1, 124a/2, *baᶜżalarġa* 124a/2, *Müselmānlarnıŋĝ* 124b/9, *Müselmānlarġa* 124b/11, *Müselmānlardın* 124b/11, *hem-sāllerini* 125a/2, *esīrlerġa* 125a/4, *bī-çārelerġa* 125a/5, *ᶜayyārlar* 125a/9, 125a/10, *ᶜayyārlarnıŋĝ* 125a/10, *sizlerge* 125a/10, 125a/11, 125a/12, *bizlerge* 125a/12, *mesᵓelelerni* 125b/7, *sipāhīler* 126a/3, *égeleri* 126a/5, *ṣıfatlar* 126a/8, *şerāyiṭlerini* 126b/4, *vaḳtlarıda* 126b/8, *muḥiblerġa* 126b/12, *ḳaraḳçılarnıŋĝ* 127a/6, *esbāblardın* 128a/7, *birāderlerini* 128a/10.

+lArI (çokluk üçünü şahıs iyelik eki):

hemmelerininĝ 3b/2, *fermānlarıda* 3b/3, *ḥürmetleri* 9a/1, *hünerleri* 9a/1, *gevherleri* 9a/1, *ismleriġa* 9a/10, *éligleride* 9a/10, *ᶜayblarıdın* 13a/9, *hünerleridin* 13a/10, *hünerlerige* 13b/3, *żararları* 13b/3, 58b/2, *ziyānları* 13b/3, *dīdārları* 16b/6, *girdārları* 16b/6, *yüzleri* 16b/6, *taṣarruflarıça* 20a/8, *kitāblarıda* 30b/10, *birbirleridin* 22a/10, 64b/10, *közleri* 24b/10, *pend naṣīḥātlerini* 24b/10-11, *ḫaberleridin* 25a/2-3, *ümmīdleri* 30a/3, *işleride* 33a/1, *işleri* 33a/4, *işleriġa* 33a/5, *özlerige* 33b/12, 33b/13-34a/1, *işleridin* 34a/12, *ḳāᶜideleri* 35a/9, *tilleri* 37a/9, *ḫᵛāhişleriçe* 37b/13, *ḫiẕmet-kārları* 38a/2, *ḳullarıġa* 38a/2, *gürlarıdın* 42a/6, *ḳolları* 53a/8, 53a/9, *maḳṣūdları* 53b/3, *ümmīdlerini* 55b/5, *menfaᶜatleri* 58b/1, *birbirlerini* 66b/11, *ferzendlerige* 75a/8, *meẕhebleriçe* 99b/7, *burclarınınĝ* 102a/5, *şarṭlarıdın* 102b/7, *sözlerini* 103b/2, *ṭaraflarını* 106a/5, *ḳuvvetleri* 111a/4, *āṣinālıḳları* 111a/10, *fażīletleri* 111a/10, *kitābetleri* 111a/10, *ᶜādetleri* 119b/12.

+le/+le(si) (isimden isim yapma eki):

ékkilesininĝ 36a/10, *ékkile* 41a/11, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8, *ékkilesini* 51a/9, 126b/13, *ékkilesi* 51b/11.

+lIG/+lUG; +lIK/+lUK (isimden isim yapma eki):

uluġluḳ 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13, 111a/1, *aṭlıġ* 3b/4, 11a/2, 38a/12, 54a/1, 80b/8, *sitāyişlıġ* 3b/5, 18b/11, *ḫudā-ḫūyluḳ* 4a/12, *ḫudā-ḫūyluġ* 4a/12-13, *uluġ* 5a/1, 7b/1, 11a/7, 18b/11, 20a/4, 21b/3, 23a/11, 26a/13, 27b/2, 41b/4, 42b/7, 61a/8, 61a/10, 67b/11, 68b/2, 72a/11, 76b/4, 76b/5, 76b/7, 77b/3, 80a/1, 80a/9, 81b/1, 83b/1 (2), 83b/3, 85b/3, 90a/10, 92b/3, 93b/12, 94a/3, 94a/4, 97b/4, 97b/10, 101b/6, 101b/8, 105b/13, 106b/13 (2), 107a/6-7, 108a/1, 113a/3, 113a/9, 120a/13, 120b/1, 120b/4, 120b/6, *tecrübelig* 5a/13, *yanĝlıġ* 5b/10, 9a/9, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 21b/3, 29b/4, 30a/8, 35a/6, 35b/5, 36a/3, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 47a/1, 47a/2, 52a/1, 61a/7, 63a/11, 63b/12, 64a/5, 64a/9, 80b/8, 109a/13, 112b/11, 114b/3, 116a/6, 121b/2, *aṣāletlig* 8b/13, *cānlıḳlardın* 9b/1, *tatlıġnı* 9b/6, 51a/2, *cānlıġlarġa* 9b/7, *ziyānlıġdur* 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13, *baġlıḳ* 13a/1, *demlig* 13a/2, *çaġlıḳ* 13a/11, 28b/1, 37a/10, 58a/7, 66b/12, 68a/5, 84b/12, 95a/4, 96b/2, 96b/3, *uluġraḳ* 13b/7, *uluġlar* 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 75a/8, 106a/6, *menfaᶜatligdür* 14b/2, 47b/9, *ḫayālıġ* 15a/1, *atlıġ* 15a/12 (2), 56a/6, 81a/4, 118a/1, *ziyānlıġ* 15b/6, 15b/7, 49b/13, *sözlüg* 18b/1, 23a/3, 83a/4, 83a/5, 89b/2, 100a/7, 117a/9, *ᶜayblıġ* 22a/13, 70a/3, 70b/9, *uluġınınĝ* 23a/12, *barışlıġdurlar* 25b/2, *yanĝlıġdur* 25b/3, 48a/10, *uluġı* 26a/3, 27b/5, 105b/4, *iᶜtimādlıġlardın* 26a/11, *tevāżuᶜluġ* 26b/2, *ḫūyluḳ* 27a/9, 88a/8, *uyatlıḳ* 27a/11, *uluġlarnı* 27a/12, 76b/2, *menfaᶜatlig* 32b/2, *uluġlarnınĝ* 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, *ḳuvvetlig* 35a/3, *uluġlardın* 37b/4, 106b/8, *ḫaṭālıḳ* 39b/5, *ḥürmetlig* 39b/8, *uluġlaġıl* 39b/8, *uluġdur* 40a/2, 66b/11, 120b/1, *uluġluḳġa* 40a/8, *miḥnetlıġ* 43a/12, *Buḫārālıġ* 45b/1, *ᶜayblıġraḳdur-sén* 47a/7, *ḫāṣṣiyyetlig* 48b/7, *heybetlig* 52b/2, *muḫāṭaraligdür* 54a/9, *köñgüllüg* 55a/3, 122a/1, 124b/5, *baġlıḳdur* 55b/2, 116b/11, *aṭlıḳ* 55b/4, *lāzımlıḳġa* 57a/9, *tevāżuᶜlıġ* 57b/13, 92b/1, *lāzımlıḳ* 58a/4, *lāzımlıġdur* 59a/5, *lāzımlıḳdur* 59a/7, 59b/5, *tüküklüg* 60b/8, *ḫaṭarlig* 61a/8, 93b/5, *zīnetlig* 62b/9, *yaraşıġlıḳ* 62b/9, *melāḥatlig* 62b/12, *zenaḫlıġ* 63a/6, *közlüg* 63a/10, 63b/3, *gūştluġ* 63a/13, 69b/6, *cestelig* 63b/6, *üstüḫᵛānlıġ* 63b/7, *tartışlıġ* 63b/11, *fāyçelig* 64a/1, *noḳṭalig* 64a/8, *ṭarīḳalıḳ* 64a/12, *kirlıġ* 64b/4, *ṣalaḥlıġ* 65b/11, 68a/2, 71b/13, *ᶜizzetlig* 66a/4, 128b/4,

meşaḳḳatlig 66a/7, *ḳıymetligni* 66a/10, *bed-gümānlıġ* 66b/1, *ḫayāllıġ* 66b/2, *uluġlarıdın* 68a/4, 106b/6-7, *ṭāḳatlig* 69b/9, *çıdamlıġ* 69b/10, *ᶜayblıġdur* 70b/3, *salṭanatlig* 71b/6, *şermlig* 72a/5, 88a/10, 121b/7, *ḫavfluġ* 73b/11, *Baṣralig* 73b/13, *lāzımlıġ* 15a/3, 74a/13, 88a/12, 121a/2, 128a/7, *uluġlarġa* 74b/11, 87b/6, *uluġlarını* 76a/12, *yüzlüg* 83a/11 (2), 88b/2, 104b/12, 105a/1, *başlıḳ* 83a/12, *uluġraḳı* 87b/11, 97a/13, *tevāżuᶜlig* 88a/8, *istiḳāmetlig* 88a/9, *tatlıġlıḳnı* 89b/13, *inṣāflıġ* 90a/4, *mürüvvetlig* 93b/12, 95b/13, *aṭlıġlarġa* 95b/4, *diyānetlig* 95b/11, 124b/7, *uyḳuluġ* 100a/7, *ṣūretlig* 102b/11, *laṭīfelig* 103b/11, *himmetlig* 104a/8, 116a/6, 120a/9, 124b/5, *tatlıġ* 104b/3, *ruṭūbetlig* 105a/1, *ᶜarbedelig* 105b/10, *leṭāfetlig* 106a/5, *uluġı érdi* 110a/13, *endīşelig* 113a/1, *yarlıġnı* 115a/12, 120b/2, *yararlıġ* 116a/4, *yarlıġını* 118a/13, *yarlıġ* 118b/1, 120b/4, *ümmīdlig* 119b/4, *himmetliginĝni* 120a/2, *muᶜāmelelig* 121b/12, *ḫareketlig* 123a/12, *ṣabrlig* 124b/6, *tevāżuᶜluḳ* 126a/3, *éginlig* 126b/9, *eşrefīlig* 127a/8.

+lIK/+lUK (isimden isim yapma eki):

sevdā-gerlik 1a/9, *şāᶜirlıḳ* 1a/11, 87a/13, 103a/4, *muṭriblıḳ* 1a/12, 105b/1, 105b/3, 105b/4, *dihḳānçılıḳnınĝ* 1b/4, 120b/12, *civān-merdlik* 1b/4, 61a/6, 122a/7, 122a/8, 122a/9 (2), 123b/12, 124b/4, 125b/2, 125b/8, 125b/9, 126a/3, 126a/7, 126b/11, *küstāḫlıḳġa* 2a/9, *bī-çārelikinĝni* 2a/11, *uluġluḳ* 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13, 111a/1, *perverdigārlıġını* 2a/12, *birlik* 2a/13, *yegānelıḳ* 2a/13, *ékkilik* 2b/2, 127b/8, *dülik* 2b/2, *barlıḳ* 2b/7, *yoḳluḳ* 2b/7, *ékkilikninĝ* 2b/8-9, *bilmeslik* 3a/5, *şükr-güẕārlıḳnı* 3a/8, *yoḳluḳıġa* 4a/4, *bendelikge* 4a/5, *Ḫudālıḳıġa* 4a/6, *bendelik* 4a/7, *bendelikde* 4a/7, *yaḫşılıġınĝdın* 4a/10, *yaḫşılıġı* 4a/10, *meẕellik* 4a/12, 35b/5, 100b/9, *Ḫudālıḳnı* 4a/13, *bed-nāmlıġıdın* 4b/4, *pāklıḳ* 4b/8, *arıġsızlıḳdın* 4b/8, *kéçelik* 5a/1, *kündüzlik* 5a/1, *bī-dānişlıḳdın* 5a/11, *açlıḳ* 5a/2, 96a/1, *teşnelik* 6a/7, 92b/9, *berāberlik* 6a/8, *meẕellikdür* 6b/2, 8a/9, *ziyādelik* 6b/5, 29a/13, 121b/7, *ādemlikde* 6b/10, *ḳurbānlıḳ* 7a/4, *hürmet-dārlıḳ* 7b/2, 18a/6, *yaḫşılıḳ* 7b/5, 8a/6, 10b/1, 10b/4, 10b/5, 10b/6 (2), 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12a/12, 12b/5, 15a/8, 15b/4, 38a/11, 66a/8, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 77b/6, 78a/9, 78b/5, 83a/8, 85b/6, 102a/13, 106b/3, 106b/12, 114b/6, 115b/6, 117b/2, 126a/11, *ḫūbluḳnı* 7b/6, *ferzendlik* 7b/11, *obdanlıġım* 8a/1, *yaḫşılıḳġa* 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *yaḫşılıḳını* 8a/4, *nā-sipāslıḳ* 8a/5, 15b/4, *ḫīre-serlikdür* 8a/6, *ḫīre-serlik* 8a/6, 10a/2, *ḫoşnūdluġını* 8a/10, *ḫoşnūdluḳıġa* 8a/11, *ziyādelikidin* 8b/11, *ziyādeliki* 8b/11, 115a/7, *obdanlıġı* 9b/10, *ziyādelikidindür* 9b/10, *ḫāmūşluḳnı* 9b/12, *baḫīllıḳ* 10a/7, 126a/10, *yamanlıġınĝnı* 10a/9, *şādlıḳ* 10a/11, *yaḫşılıḳnı* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *yamanlıḳ* 10b/3, 10b/8, 10b/12, 16b/7, 41a/9, 68a/11, 68a/12, 77b/13, 102a/13, 106b/4, 106b/11, 107a/8, 114b/13, 125a/7, *yamanlıḳnınĝ* 10b/5, 10b/10, 15a/9, 68a/11, *ḫōşluḳ* 10b/7 (2), 20b/6, 45a/5, *aġırlıḳ* 10b/8, 22a/5, 104b/4, 123b/3, *ḫūbluḳı* 11a/3, 32a/12, 62b/13, *ferzendlikge* 11a/4, *suçılıḳnı* 11a/4, 73b/7, 74a/3, *suçılıḳġa* 11a/5, 11a/6, *tiriglik* 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 50b/5, 55a/12, 57b/3, 59a/4, 62a/1, 74b/7, 82a/13, *yaḫşılıḳdın* 12b/5, *aḥvāllıḳ* 12b/5, *şādlıġınĝ* 12b/9, *şādlıḳnı* 12b/10, *şādlıḳ* 12b/13 (2), 82b/1, *nevmīdlıḳ* 12b/13, 13a/1, *nevmīdlıḳnı* 13a/1, *nādānlıḳdur* 13a/12, *ḫāmūşluḳ* 13a/4, 13a/4-5, 23a/2, *nā-emīnlikinĝ* 13a/11, *nā-dānlıḳdur* 13a/12, *bī-ḫıredlik* 13a/13, *düşmenlik* 14a/3, 18a/4, 22b/7, 41b/6, 79b/8, 80a/3, 82a/1, 82a/5, 82a/6, 82a/7, 82b/12, *ziyādelikni* 14a/7, *cāhilllıḳġa* 14a/13, *muḥtāclıḳġa* 14a/13, *horunluḳ* 14b/2, 66b/3, 84b/6, *süstluḳdın* 14b/3-4, *selāmetlikini* 14b/9, 112a/2, *ḫūbluḳ* 14b/9, 48b/8, 78a/4, 119b/1, *obdanlıḳnınĝ* 14b/9-10, 15a/8, *yaḫşılıḳnınĝ* 14b/10, *rāstlıḳ* 14b/12, 96a/4, 113b/12, 121b/8, 122b/1, 123b/12, 124a/13, 126a/7, *pāk-dīnlıḳ* 14b/12, *bī-şermlik* 15a/3,

baḫīllıḳdın 15a/4, 121b/5, *unutḳanlıḳdın* 15a/4, *bolmaslıḳı* 15a/6, *şermgīnlıḳnıng* 15a/6-7, *bī-şermlikdür* 15a/9, *yavuḳluḳ* 15b/1, 37a/11, 72b/13, *obdanlık* 15b/4, *muḥtāclıḳ* 15b/7, *dil-tenglikdin* 16a/1, *yavaşlıḳdın* 16a/13, *yamanlıḳnı* 16b/3, 106b/4, 125a/5, *érenlik* 16b/5, 108b/10, *kem-āzārlıḳdur* 16b/5, *obdanlıḳnı* 16b/7, *nādānlıġıdın* 16b/12, *dānālıḳı* 17a/10, *büzürglük* 17b/1, *peyġamberlik* 17b/8, 62a/11, *ṭabīblikde* 17b/13, *ḫalāṣlıḳ* 18a/4, 52b/10, 108b/11, *dostluḳġa* 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4, *mülāyemetlik* 18a/9, *yalġançılıḳ* 18b/1, *rāst-gūyluḳ* 18b/1, 62a/2, *güvāhlıḳı* 19b/2, 19b/9, *aylıḳ* 19b/8, *rāstlıḳını* 19b/9, *ḫūblugunĝnı* 20a/13, *şūmluḳ* 22a/2, *basıġlıḳnı* 22a/5, *āhestelik* 22a/5, 128a/1, *basıġlıḳda* 22a/6, *āhestelikni* 22a/6, *yaḫşılıḳınĝ* 22a/7, *yamanlıḳınĝġa* 22a/7, *rāstlıġı* 22a/12, *güvāhlıḳ* 22b/1, 91b/6, 91b/9, 92a/4, 92a/7, *selāmetlik* 22b/12, *selāmetlikdür* 23a/2, *bī-ḫıredlikdür* 23a/2, *ḫāmūşlugıdın* 23a/5, *lāzımlıḳnı* 23a/6, 23a/8, *bī-edeblik* 23b/12, 74a/10, *dürüstluḳıda* 23b/13, *rāstlıḳġa* 24a/6-7, *ᶜācizlıḳ* 25a/10, 51b/13, 80b/5, *bī-çārelik* 25a/10, *feşīmānlıḳ* 25b/5, 25b/6, *āşınālıḳı* 25b/7, *tirigliki* 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *civān-merdlikni* 25b/9, *düşmenlikge* 25b/11, 79a/10, *açlıḳġa* 26a/8, *tekebbürlugıdın* 26b/1, *kiçiklik* 26b/3, *dānālıḳnı* 26b/13, *tiriglikni* 27a/6, 58b/13, *āsānlıḳ* 27a/6, *feşīmānlıḳdın* 27a/13, *pīrlik* 28a/6, 30b/2, 31a/12, *yigitlikninĝ* 28a/7, 30a/13, *yigitlik* 28a/8, 28a/11, 29a/13, 29b/12, 29b/13, 110b/6, *yigitlikde* 28a/10, 45a/8, *şūḫluḳ* 28a/10, *bī-bāklıḳ* 28a/10, *şūḫluḳdın* 28a/12, *yigitlikdin* 28b/1, *yigitlikinĝ* 29a/4, 30a/9, *yaşlıḳınĝġa* 29a/4, *maġrūrluḳdın* 29a/10, *yigitlikge* 29a/12, *bī-ḥürmetlik* 29a/13, 29b/5, *ḳarılıḳ* 29b/1, 29b/12, 30b/5, 30b/8, 31b/5, 71b/4, *ḳadr-dānlıġıda* 30a/2, *pīrlıḳdın* 30a/3, 31a/11, 31b/13, *tiriglikinĝdin* 30a/11, *tiriglikdin* 30a/12, 55a/11, *pīrlıḳnınĝ* 30b/1, 31a/10, *ḳarılıḳdın* 30b/7, *ṣıḥḥatlik* 30b/9, 98b/12, *kemlik* 31a/1, 31a/2, 31a/3, 94a/3, *ḫōşnūdlugını* 31a/9, *pīrlıḳġa* 31b/3, *pīrlıġım* 31b/4, *pīrlıḳ* 31b/5, 31b/11, 32a/3, 59b/2, *pīrlıḳda* 32a/2, 45a/9, *nā-dānlıḳdın* 32a/4, *ḫūbluḳıġa* 32a/12, *ziyādelikni* 32b/4, 32b/5, *kemlikge* 32b/5, *sulṭānlıḳ* 33a/12, *mihmān-dārlıġımdın* 33b/8, *ḫoşnūdlugıġa* 34b/2, *tenhālıḳ* 34b/6, *bī-ḫōdluḳ* 35b/7, *bī-şuᶜūrluḳ* 35b/7, *bī-iḫtiyārlıḳ* 35b/7, *mey-ḫᵛārlıḳnınĝ* 35b/7-8, *mestlik* 35b/9, 36a/7, 36a/9, 40b/5, 40b/12, 41a/3, 41a/8, 41a/10, 49b/7, 86b/2, 86b/3, *bī-iḫtiyārlıḳġa* 35b/10, *mestlikinĝni* 35b/11, *mestlikde* 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8, *ḳılmaslıḳ* 35b/11, *mestlikdeki* 35b/12, *bed-ḫūyluḳnı* 35b/12, *mestlikge* 35b/13, *mestlikni* 36a/1, 40b/6, *sīrlıḳ* 36a/7, 36a/8, *dīvānelik* 36a/12, *şūmluġı* 36b/2, 52a/6, *bed-ḫūyluḳ* 36b/8, 41a/2, 41b/9, *dünyālıḳdın* 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1, *mihmān-dārlıḳ* 37a/5, 126a/1, *mihmān-dārlıḳġa* 37a/6, *mihmān-dārlıġınĝ* 37a/8, *yavuḳluḳ* 37a/11, 106a/12, *ᶜizzet-dārlıḳ* 37a/11, *mīzbānlıḳnı* 37a/12, *mihmān-dārlıġınĝdın* 37b/9, *ḫōş-būyluḳ* 38a/1, 104b/3, *mihmān-dārlıḳdın* 38a/6, *ḫūbluġı* 38a/7, 62b/12, *güneh-kārlıḳda* 38a/11, *ḥākimlıġını* 38b/2, *munçalik* 38b/6, *mihmān-dārlıḳınĝızda* 39a/5, *ḫōş-ḫūyluḳ* 39a/13, *dīvānelikninĝ* 39b/1, *kem-ḫandelik* 39b/1, *mihr-bānlıḳ* 39b/4, 125a/4, *mihmānlıḳġa* 40a/4, 40a/9, 40a/11, *mihmān-dārlıḳ* 40a/7, *uluġluḳġa* 40a/8, *mihmānlıġıġa* 40a/9, *meşġūllugunĝ* 40a/13, *bed-ḫūyluḳġa* 40b/9, *saḳlıḳda* 40b/10, *bed-ḫūyluḳdın* 40b/11, *dīvānelikninĝ* 40b/12, *bed-ḫūyluḳdındur* 40b/13, *huş-yārlıḳda* 41a/2, 41a/10, *taᶜyinlıḳ* 41a/13, *ḳumār-bāzlıḳ* 41b/3 (2), *çonĝluḳı* 42a/9, *āşınālıḳġa* 42b/5, *ᶜāşıḳlıḳnınĝ* 42b/13, *müteṣaddīlik* 43a/1, *ᶜāşıḳlıḳdın* 43a/11, 44a/3, *ᶜāşıḳlıḳ* 43a/12, 45a/4, 45a/11, 45a/12, *pulsızlık* 43a/12, *nā-murādlıḳ* 43a/12, 55a/8, *pulsuzluḳum* 43b/2, *yoḳlugıdın* 43b/3, *dostluḳ* 45a/4, 59b/13, 77a/12, 77b/5, 77b/9, 78a/2, 78a/11, 78a/13, 79a/10, 79b/5, 81b/12, 81b/13 (2), 82a/1, 82b/12, 94a/1, *ᶜāşıḳlıḳda* 45a/7, *dostluḳda* 45a/7, *pādşālıḳınĝız* 45b/12, *memleket-dārlıḳ* 46a/5, *ḫōşluḳġa* 48a/4, *bī-edeblikdür* 49a/8, *āgāhlıġı* 49b/2, *pīrlıḳdur* 49b/7, *ked-ḫudālıḳ* 50a/5, *kesellikge* 50a/8, *yenĝillik* 50b/5, *bīdārlıḳ* 51b/8, *yaşlıḳ* 52a/12, *ked-ḫudāçılıḳ* 52b/1, 69a/6, *şaşlıḳıdın* 52b/6,

feşīmānlıḳġa 53b/12, *emīrliki* 54a/7, *süstluḳ* 54b/3, *aḫşamlıġın* 54b/4, *értelik* 54b/5, *süstluḳnı* 55a/5, *bed-nāmlıḳ* 55a/7, *süst-cenglıḳ* 55a/10, *bī-dādlıḳ* 56b/9, *yamanlıġı* 56b/10, *yamanlıḳdın* 56b/11, *ḫ^{v}ārlıḳġa* 57a/5, 107a/5, *tenglikge* 57a/13, 113a/11, *kāhillıḳnı* 57b/9, *kāhillıḳ* 57b/9, 58a/1, *bed-baḫtlıḳnıŋ̂* 57b/10, *kāhillıḳdın* 57b/11, *muḫtāclıḳ* 58a/9, *dünyālıḳ* 58a/9, 77b/8, 87b/8, 87b/9, 87b/10, *bī-ḥācetlikniŋ̂* 58a/10, *muḫtāclıḳdur* 58b/2, 61a/13, *nā-murādlıḳnıŋ̂* 58b/10, *ḳatıġlıḳ* 59a/4, *sa^{c}ādet-mendlikge* 59a/6, *diyānetlik* 60a/6, 93b/10, *ādemlikniŋ̂* 60b/1, *meşġūlluġum* 60b/5, *yaġlıḳġa* 60b/8, *çıḳḳunçalik* 61a/1, *^{c}ayyārlıḳ* 61a/3, *ādemlikdin* 61a/6, *emānet-dārlıḳġa* 61b/8, *and-ḫōrluḳ* 61b/10, *ḫūbluḳınıŋ̂* 61b/12, *faḳīrlıḳ* 61b/13, *emīnlik* 62a/1, *kīmiyālıḳ* 62a/1, *zer-dārlıḳ* 62a/1, *sevdā-gerlikdür* 62a/7, *ḫūbluġını* 62b/7, *uzunluḳda* 63a/2, *ḳısḳalıḳda* 63a/2, *semizlikde* 63a/2, *oruḳluḳda* 63a/2, 63a/9, *aḳlıḳda* 63a/2, *ḳızıllıḳda* 63a/3, *sebzelikde* 63a/3, *yoġunluḳda* 63a/3, *ḳaralıḳda* 63a/4, *semizlik* 63a/9, 98b/10, *kéçelikge* 63a/12, *naġme-sāzlıḳnı* 63b/5, *bahādurluḳġa* 63b/5, *bahādurluḳda* 63b/12, *ḫizmet-kārlıḳġa* 63b/13, 64a/3, *ferrāşlıḳ* 64a/10, *aş-feẕlikge* 64a/10, *oġurluḳ* 64b/4, 120a/12, 128b/9, *āzmūdelik* 64b/6, *sarıġlıḳ* 65a/10, 100b/13, *ḫōşluġını* 66b/3, *kemliki* 66b/7, *tüvān-gerlıḳdur* 66b/8, *bī-ṭāḳatlikdin* 66b/13, *bī-fermānlıḳ* 66b/13, 119a/13, *bī-i^{c}tibārlıḳ* 67a/8, *bolmaslıḳnı* 67b/2, 107b/7, *ṣabrlıḳ* 67b/3, *^{c}āḳilllıḳnıŋ̂* 67b/3, *cāhillıḳ* 67b/4, *meşġūlluḳ* 67b/5, 67b/6, *teng-destlik* 67b/12, *hem-sāyelikide* 67b/13, *hem-sāyelik* 67b/13, *şādlıḳda* 68a/5, *ferāġlıḳ* 68b/7, *kéŋ̂grülük* 68b/7, 79a/6, *żararlikini* 68b/8, *obdanlıḳ* 69a/10, *kötlüki* 69b/11, *kéçelikde* 70a/9, *nevrūzluḳ* 71a/7, *ḳarılıḳnı* 71b/5, *ḫōş-rüyluḳ* 72a/4, *dünyālıḳnı* 72a/6, *yoḳluḳuŋ̂da* 73a/1, *şādlıḳnı* 73a/10, *sipāh-gerçilikni* 73a/12, *sipāh-gerçilik* 73a/12, 73b/3, *suçuluḳnı* 73a/13, *suçılıḳdur* 73b/6, *atalıḳ* 74a/4, 74a/8, 74b/6, 74b/10, *tirigçilik* 75a/7, *tutmaslıḳını* 75b/4, *bolmaslıḳını* 75b/5, *meşġūlluġıda* 76a/3, *nikāḥlıḳ* 76b/11, *ḳoḫlukġa* 77a/1, *dostsuzluḳ* 77a/9, *birādersizlikdin* 77a/9, *ādemiyyetlik* 77a/11, *azlıḳı* 77b/8, *dostluḳıdın* 77b/12, *dostluḳı* 77b/12, 78a/8, 78a/10, *tenhālıḳnı* 78b/1, *dostluḳnı* 77a/11, *tenglik* 79a/6, *ḫoşnūdluḳ* 79a/8, *dostluḳını* 79a/8, *feşīmānlıḳ* 79a/11, *dostluḳuŋ̂* 79b/7, *yamanlıġıġa* 79b/12, *ḳādirendāzlıḳ* 80b/7, *dilāverlik* 80b/9, *muḥkemlıḳı* 80b/9, *pehlevānlıḳını* 80b/10, *pādşāhlıḳ* 81a/4, 81a/8, 81a/13, 116b/12, 120a/5, 120a/6, 120a/12, 120b/6, *pādşāhlıḳnı* 81a/5, *düşmenlikdin* 82a/1, *dostluḳdın* 82a/1, *dostluḳuŋ̂dın* 82a/4, *ölmeslikini* 82a/12, *gerden-keşlik* 83a/1, *érenlikde* 83a/4, *cādūluḳnıŋ̂* 83a/5, *zebān-dırāzlıḳ* 83a/10, 83a/11, *arıġlıḳ* 84a/8, *ġam-gīnlik* 84b/7, *keremlıḳ* 85a/11, *kerīmlıḳıŋ̂nıŋ̂* 85a/13, *dünyālıḳġa* 85b/4, *ḥācet-mendlik* 85b/7, 85b/8, *esīrlikniŋ̂* 85b/8, *ḳulçuluḳ* 86a/6, *hūş-yārlıḳ* 86b/2, *dükkān-dārlıḳ* 87a/6, *ṭabīblik* 87a/12, *müneccimlik* 87a/12, *meşġūlluḳ* 88a/13, 101b/12, *cāmi^{c}-i māni^{c}lik* 88b/12, *meddāḥlıḳ* 89b/12, *tatlıġlıḳnı* 89b/13, *şerm-sārlıḳdur* 90a/9, *dīnārlıḳ* 91a/1, *dünyālıḳıŋ̂* 91a/6, *ġam-gīnlikde* 92b/9, *dünyālıḳnıŋ̂* 92b/10, *perhīz-kārlıḳ* 93a/5, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *sevdā-gerlıḳ* 93a/12, *nā-dānlıḳ* 93a/12, 106a/7, *nā-emīnlikidin* 93b/3, *ābādlıḳı* 93b/4, *sevdā-gerçilik* 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2, *rāstlıḳnı* 93b/10, 97a/12, *aşlıḳ* 94a/4 (2), *atlıḳdurlar* 94a/5, *bī-mürüvvetlikni* 94a/11, *sevdā-gerlikniŋ̂* 94a/12, 95a/3, *şākirdānelik* 94b/7, *baḫīllıḳ* 94b/12, *nā-pāklıḳını* 95a/7, *şerīkçilikdin* 95a/7, *tāze-rūluḳ* 95b/7, *ḳışlıḳ* 95b/9, *yazlıḳ* 95b/10, *teşnelikge* 96a/1, *tüvān-gerlik* 96b/6, *rāstlıḳdur* 97a/13, *erzānçılıḳda* 97b/11, *yıllıḳ* 97b/11 (2), *dünyālıḳınŋ̂ġa* 98a/1, *savuḳluḳıġa* 98b/11, *oruġluḳ* 98b/11, *ıssıġlıḳıġa* 98b/11, *ḳızıllıḳı* 98b/11, *sarıġlıḳı* 98b/12, *ḳabżlıḳı* 99a/3, *ziyādelikde* 99a/7, *ḳaralıḳ* 100b/13, *sā^{c}adet-mendlik* 102b/5, *farḳlik* 103a/13, *sayaḳlıḳ* 104a/6, *şā^{c}irlıḳġa* 104a/12, *muṭriblik* 104b/1, 104b/2, 104b/11, *yeŋ̂gillıḳ* 104b/4, 117a/10, *muṭriblikni* 105a/12, *pīş-destlik* 105b/5, *cihān-dārlıḳ* 106a/7, 114b/8, *ḳılmaslıḳdur* 106a/8, *yıraḳlıḳ* 106a/12, *dünyā-dārlıḳ* 106b/13, *bed-baḫtlıḳ* 107a/7, 107a/8, *nā-dānlıḳnı*

107b/11, *bī-edeblik* 107b/12, 111b/2, *bī-fermānlıḳnı* 107b/12, *bendelikige* 108a/3, *nökerliki* 108a/8, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *nökerlik* 108a/10, 108b/5, *nökerlikde* 108b/9, *nökerlikdin* 108b/13, *baḫīllıḳdur* 108b/13, *nökerlik érmes* 109a/1, *nedīmlıḳġa* 109a/13, *nā-çārlıḳdın* 111a/4, *münşīlıḳnı* 111a/6, *meşġūlluḳı* 111a/9, *āşınālıḳları* 111a/10, *serkeşliki* 111a/13, *kātiblıḳ* 112b/13, *müzevvirlıḳ* 113a/6, 113a/8, *müzevvirlıḳnıŋ̂* 113b/3, *müzevvirlıḳdın* 113b/6, *münşīlıḳ* 113b/9, *vezīrlıḳġa* 113b/9, 113b/11, *vezīrlıḳnıŋ̂* 114a/9, 115b/2, *vīrānelikni* 114a/12, *vīrānelik* 114a/13, 114b/1, *vezīrlıḳnı* 114b/4, *vezīrlıḳ* 114b/5, 115a/12, *yamanlıḳınŋ̂nı* 114b/11, *tiriglikiŋ̂de* 115a/11, *uluġluḳı* 115a/13, *bī-serencāmlıḳ* 115b/1, *vezīrlıḳdın* 115b/3, *sipeh-sālārlıḳġa* 115b/3, *sipeh-sālārlıḳnıŋ̂* 115b/3, *sipeh-sālārlıḳ* 115b/5, *ḫōş-vaḳtlik* 115b/12, *aldıranŋ̂ġuluḳ* 116a/8, *saḫīlıḳnı* 116b/7, *bī-dādlıḳnı* 117a/4, *dānişmendlik* 117a/8, *meşġūlluḳda* 117b/7 (2), *dād-ḫʸāḫlıḳ* 118a/4, *merdānelik* 118b/3, *bāhādurluḳnı* 118b/3, *bī-fermānlıḳġa* 118b/4, *dād-ḫʸālıḳ* 118b/6, *bī-dādlıḳġa* 119a/6, *ābādlıḳdur* 119a/8, *vīrānlıḳ* 119a/8, *ābādlıġı* 119a/9, *pādşāhlıḳġa* 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/7, *pādşāhlıḳda* 120a/13, *pādşāhlıḳnıŋ̂* 120b/5, *dihḳānçılıḳ* 120b/9, *dihḳānçılıḳdın* 121a/8, *ḫūbluḳġa* 121a/8, *yumşaḳlıḳ* 121a/13, 121b/1, *dürüştluḳ* 122a/1, 125a/1, *kāhillıḳı* 122b/4, *tīreliki* 122b/4, *ḳuruġluḳda* 122b/12, *savuġluḳda* 122b/12, *ıssıġlıḳda* 122b/12, *tīrelik* 123a/4, *süḫān-verlik* 123a/10, *saḫīlıḳġa* 123b/7, *şāflıḳdur* 123b/13, *civān-merdlikniŋ̂* 124a/12, 125b/13, *civān-merdlikge* 124b/2, *rāstlıḳda* 125a/6, *çoŋ̂luḳumız* 125a/13, *serdārlıḳımızġa* 125b/1, *civān-merdliki* 126a/6 (2), 126a/8, 126b/12, *dervīşlikniŋ̂* 126b/13, *teŋ̂lik* 127b/7, *ménlikni* 127b/7.

-m (fiilden isim yapma eki):

yarım 7a/3, 67a/11, 77b/5, 85a/2, *ölümini* 8a/12, *ölüm* 16a/3, 28b/6, 28b/7 (3), 30a/12, 49b/1, 55a/11, 82b/1, 95b/1, *ölümni* 26a/7, 55a/2, 116a/10, *ölümdin* 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6, *işlemçi* 65a/1, *çıdamlıġ* 69b/10, *ölümünŋ̂ni* 74b/1, *yarımnı* 96b/3, *ölümge* 116a/10, *baḳım* 121b/11.

+(I-U)m (teklik birinci şahıs iyelik eki):

ni[c]metlerimge 3b/10, *atam* 8a/1, 73b/1, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 116a/13, *anamdurlar* 8a/1, *obdanlıġım* 8a/1, *ferverişim* 8a/2, *ḳursaḳım* 11b/13, *meylim* 12a/1, *güvāhım* 12a/8, 23b/13, 90b/8, 91b/3, *vaḳtimge* 2b/2, *doslarımdın* 13b/13, *düşmenlerimdin* 14a/1, *dostlarım* 14a/2, *düşmenlerim* 14a/3, *özümdin* 14a/4, *tapġanım* 14a/4, *işim* 16a/4, *vezīrim* 17a/3, *dānişim* 17b/2 (2), *bilmegenim* 17b/2, *sözüm* 19a/1, 42a/4, *ḳaşımda* 19a/12, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *aldımda* 19b/8, *yüzümge* 20b/11, *aḳrabālarım* 20b/11, *bilgenimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *sözümçe* 24a/1, *yādımda* 25a/1, *ḳaşımġa* 25a/8, *[c]adāletimdin* 25a/9, *ḫizmetimge* 25a/9, *merḥametimdin* 25a/10, *ziyāretimġa* 25a/12, *közümniŋ̂* 31a/10, *balam* 31a/10, *elemim* 31a/11, *düşmenim* 31a/12, 80a/13, *düşmenimdin* 31a/13, *ümmīdim* 31b/2, *pīrlıġım* 31b/4, *peder-i büzürg-vārımnıŋ̂* 31b/6, *mihmān-dārlıġımdın* 33b/8, *élgimge* 33b/9, *naṣīḥatim* 36a/12, *emvālim* 38b/6, *tüşmegim* 38b/7, *öyümde* 38b/9, *mihmānım* 40a/5, *yüzüm* 41b/13, *bilgenimdür* 43a/1, *pulsuzluḳum* 43b/2, *naṣībim* 43b/3, *bubam* 45a/13, *āḥvālim* 45b/13, *tilim* 46a/6, *sözümge* 46b/8, 120a/1, *başımġa* 46b/8, 118a/10, 118a/11, *ḥālim* 47a/12, *ḳaddimni* 49b/11, *köŋ̂lüm* 49b/11, 91a/5, 94a/7, *atamnıŋ̂* 52b/12, 74a/2, *[c]amekimniŋ̂* 52b/13, *başımġa kün tüşmegey érdi* 56b/3, *ḳolum* 54a/5, 82b/7, *közüm* 54a/5, *közümge* 54a/5, *babam* 55b/12, *[c]amekim* 56a/2, *dostumġa* 59b/12, *meşġūlluġum* 60b/5, *özüm* 60b/12, 61a/13, 76a/11, *işlerim* 60b/13, *özümniŋ̂ érdi* 61a/12, *özümniŋ̂* 61b/7,

95a/6, *meẕhebimde* 62b/12, *mālım* 67b/2, *bilgenimni* 73b/2, *hünerlerimni* 73b/4, *ferzendimge* 73b/5, *ṭab^{c}ım* 73b/7, 87a/3, *ġarażım* 73b/11, 126b/5, *ġulāmım* 73b/13, *kön̂glümde* 74a/2, *nezdimde* 74b/11, 84b/13, *aldımdın* 76a/12, *ḫ^{v}āhişimġa* 76a/12, *boluşumdın* 76b/8, *urumnı* 76b/12, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımnı* 77b/9, *cesedimni* 79a/2, *anamnın̂g* 81a/2, *aṭımġa* 81a/9, 110a/1, *küyevim* 81a/11, *kön̂glümdin* 81a/13, *leşkerim* 81b/6, *ḳolumnı* 82b/7, *anamġa* 82b/8, *rūḥum* 82b/8, *yedimni* 82b/9, *vaṣiyyetimni* 85b/11, *ṭāḳatim* 86b/7, *ḫ^{v}āhişim* 86b/8, 114a/11, *ayıtġanımnın̂g* 86b/12, *atamdın* 86b/12, 87a/1, *tedbīrimni* 90b/9, *dostum érdi* 91a/5, *dīnārım* 91a/7, *dīnārımnı* 91a/10, *ayaġımġa* 91a/11, *altunumnı* 91b/1, *mührümni* 91b/8, *altunum* 94b/4, *şākirdimġa* 95a/2, *aṣlımnın̂g* 95a/7, *baḫtımnı* 95a/10, *sözlemekim* 101b/6, *dégenim* 102a/10, 125a/7, *üstādım* 102a/10, *kitābım* 103a/3, *vücūdumnı* 103b/7, *dūdumnı* 103b/7, *oġlum* 107b/6, *dégenlerim* 108b/12, *kitābımda* 109b/4, *fermānımdın* 110a/5, *kön̂glümge* 110a/7, *fermānımda* 111a/13, *dostum* 111b/10, *burnum* 112a/6, *ḫaberim* 112b/3, *ḫālimġa* 112b/3, *günāhımnı* 112b/6, *penāhımġa* 112b/7, *ḳarżımnı* 121b/13, *ferzendim* 125a/3, *uyḳum* 127a/11.

-mA- (fiilden fiil yapma eki):

ḳılmaġunça 1b/10, 14b/6, 68b/13, 85b/6, 94a/9, 115a/9, *bolmaġan* 1b/6, 2a/7, 83a/7, 103a/10, *tonumaġaylar* 1b/6, *ḳılmaġunça* 1b/10, 14b/6, 68b/13, *baḳmaġıl* 2a/1, 62b/11, 116a/5, *ḳılmaġan* 2a/1, 27a/10, 46a/8, 83a/8, 84b/11, 92b/12, 96a/11, 96a/12, 101b/3, 109b/5, 114a/7, 119b/6, *ḳılmaġıl* 2a/4, 2a/5, 4b/1, 5a/4, 6a/11, 7a/4, 7b/13, 8a/2, 8a/6, 8a/12, 10a/3, 10a/4, 10a/7, 10a/9, 10a/10, 10b/13, 12b/10, 13a/5, 13b/2, 13b/9, 15b/5, 15b/7, 16b/10, 16b/11, 17b/5, 17b/6, 18b/1, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 21b/13, 22a/1, 22a/7, 22b/9, 23a/6, 26a/11, 27a/4, 27a/5, 27b/1, 27b/5, 27b/13, 28a/8, 28b/6, 31a/13, 32a/8, 32b/4, 32b/8, 35b/13, 37a/5, 38a/8, 39b/5, 39b/7, 40a/3, 41a/8, 41a/12, 41b/7, 42a/9, 45a/12, 42b/2, 46b/11, 47a/11, 47b/12, 48b/3, 48b/4, 49a/4, 53b/11, 54b/6, 55a/4, 55b/11, 56b/5, 56b/6, 57a/8, 58b/12, 59a/6, 59a/11, 59b/8, 60a/6, 61b/10, 65a/5, 66b/7, 68a/8, 68a/13, 72b/7, 72b/13, 74a/7, 74a/9, 74b/2, 78a/2, 78a/11, 78b/3, 79b/11, 82a/6, 83a/9, 83a/10, 83b/4, 83b/5, 83b/6, 83b/10, 83b/11, 84a/11, 84a/13, 84b/6, 84b/11, 85a/5 (2), 85b/6, 86a/13, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/12, 88b/13, 89a/6, 90a/6, 94a/2, 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/9, 96a/11, 96b/2, 96b/4, 96b/9, 97a/1, 97a/11, 97b/1, 97b/9, 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/1, 101b/2, 102b/12, 103a/7, 104a/9, 105b/5, 105b/6, 105b/8, 106b/2, 107a/7, 107b/4, 107b/9, 113a/2, 114a/5, 116b/8, 117a/13, 117b/4, 117b/5, 117b/8, 119a/5, 119a/11, 121b/7, 121b/10, 124b/13, 127b/12, *bérmese* 2a/9, 6b/7, 6b/8, 71a/4, *ḳılmadı* 2b/13 (2), 51b/1, 81b/8, 111a/7, 118a/8, 118b/7, *bolmasa* 3a/2, 5a/9, 9a/2, 9a/10, 9b/13, 13b/10, 24a/13, 25b/8, 35a/6, 38b/5, 39b/6, 55a/9, 55a/10, 56b/5, 58b/1, 59b/6, 62a/10, 62b/12, 67a/4, 67b/5, 68b/11, 70b/2, 72a/2, 74b/3, 74b/11, 75a/11, 76a/1, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 90a/13, 93a/10, 93a/13, 100b/3, 101b/8, 108a/9, 108a/13 (2), 108b/12, 111a/12, 116a/8, 116b/4, 117b/6, 119a/3, 121a/5, 128a/4, *yémese* 3a/3, *bilmegen* 3a/4, 10a/13, 26b/4, *ḳılmaġanlarġa* 3a/4, *taşlamadı* 3a/5, *bolmaġay* 3a/11, 10a/12, 22b/10, 23a/9, 25a/10, 27a/3, 32a/3, 32b/9, 36a/7, 40b/5, 40b/6, 42a/10, 42a/11, 47a/2, 47a/4, 59b/3 (2), 59b/7, 63a/5, 63a/13 (2), 63b/3 (3), 64a/4, 65b/4, 70a/1, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 80a/3, 84a/9, 85b/12 (2), 95b/5, 96a/7, 100a/3, 107b/1, 108b/6, 114a/2, 114b/3, 116b/4, 121a/8, 122b/3, 124b/8, 128a/11, *ḳılmaġay* 3b/4, 3b/6, 72a/6, 72b/1, 92b/9, 93a/1, 93b/13, 95b/2, 95b/8, 99b/5, 106a/7, 115a/12, 123b/7, 124b/10, 125a/1 (2), 125a/7, 126a/10 (2), 126a/12, 126b/2, 126b/3, 128a/11, 128b/6, *kün̂gremeġıl* 4a/9, *bolmaġıl* 4a/11, 10b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/3,

13a/9, 13a/11-12, 13a/12, 15a/3, 15b/6, 16a/13, 16b/1 (2), 17b/4, 18a/9, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 25b/3, 25b/5, 25b/11, 26b/6, 28a/10, 28a/12, 28b/6, 29a/4, 29a/9, 29b/4, 29b/10, 30a/1, 32a/11, 32b/8, 39a/11, 40b/3, 40b/4 (2), 42b/8, 43b/7, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 55a/13, 56b/12, 57a/4, 62a/3, 65a/5, 67a/11, 67b/3, 72a/8, 78b/3, 79a/5, 79a/12, 79b/4, 79b/6, 79b/12 (2), 79b/13 (2), 81b/10 (2), 82a/4, 82a/8, 82a/12, 83b/4, 83b/6, 83b/8, 84a/12, 88b/2, 88b/10, 89b/2, 92b/4, 92b/6, 96a/11, 96b/9, 96b/12, 97b/2, 97b/6, 102a/8, 102b/8, 104a/8, 104a/13, 104b/4, 105a/6, 105b/13, 106a/11, 106a/13, 106b/13, 113a/3, 114b/9, 115b/10, 115b/11, 116a/6, 120a/1, 120a/9, 120a/10, 121a/6, 121b/9, 121b/13, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 25b/4, 56a/12, 67a/9, 81b/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *bolmadı* 5a/9, 75a/8, 110b/6, 113a/12, 118b/1, 118b/4, 119a/2, *körmegenni* 5a/12, 5b/1, *yémegenni* 5a/12, *tapmaġannı* 5a/12, *éşitmegenni* 5b/1, *salmanĝlar* 6a/6, *tutmaġıl* 7a/1, 10b/2, 12b/7, 15a/5, 15a/11, 18a/2, 28a/3, 43b/6, 54b/6, 56b/6, 58b/9, 66a/9, 71b/13 (2), 74a/13, 78a/4, 83a/8, 89b/1, 116b/10, 119a/11, *tüşürmegen* 7a/2, *kesmegen* 7a/2, *bilmesenĝ* 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10, *bilmesek* 7a/5, *ayıtmaġay-sén* 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, *ḳılmasanĝ* 8a/3, 93a/5, 98a/2, 111b/3, 113b/5, 120a/3, 127b/5, *bilmese* 8a/4, 83a/4, 87b/1, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *ölmese* 8a/12, 30b/8, *tutma* 8b/1, 84a/1, 84a/8, 96a/6, *ibermegil* 9a/12, 107a/4, *démegen* 9b/13, *sormaġannı* 10a/1, *ḫʸālamaġan* 10a/3, *ḳılmasa* 10a/4, 22b/5, 39b/3, 52a/8, 74b/12, 84b/9, 86a/13, 95a/5, 105b/13, 115a/10, 118a/9, 118b/9, *bolmaġay-sén* 10a/11, 22b/3-4, 27a/11, 34a/6, 36a/11, 38a/12, 43a/11, 45a/9, 46b/12, 58a/6, 59b/7, 77a/4, 78b/4, 84b/6, 90a/5, 90a/9, 109a/5, 113a/6, 120a/5, 120a/7, 123b/8, *ḳılmaġay-sén* 10a/11, 32b/7, 36b/1, 36b/10, 47b/8, 56b/12, 77a/4, 79b/13-80a/1, 88a/13, 88b/13, 89a/4, 93a/8, 94a/1, 107b/9 (2), 108a/10, 123b/8, *salmaġay-sén* 10a/13, *tartmaġıl* 10b/2, 54b/11, 89a/11, 89a/12, *yétmese* 10b/9, 58b/2, 107b/1, *bolmap érdi* 11a/5, *çıḳışa'lmadı* 11a/8, *körmegünçe* 11b/4, 76a/11, 117a/2, *yémegey-mén* 11b/4, *toḫtamaġıl* 12b/5, 54b/13, *bérmegil* 12b/12, 27b/7-8, 40b/4, 40b/8, 47b/2, 59b/8, 59b/9, 61a/5, 61b/6, 106b/7, 115a/10, 117b/2, 117b/11, 119a/6, 120b/3, *bilmegil* 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13, 56a/12, 78a/5, 80a/7, 84b/2, 88b/7, *anĝlamaġıl* 13b/8, *ötmegey* 13b/10, *ḳılmaġuluḳ* 13b/13, 40a/8, *tapmaydur-mén* 14a/1, *tutmasa* 14b/3, 58b/9, 117a/8, *bolmaġunça* 14b/6, 43a/3, 94a/4, 99b/4, *tuta'lmasa* 14b/8, *ḳılma* 15b/1, 27a/13, 81b/12, 84a/9, 88b/7, 88b/8, 97b/7, 101a/13, 104b/4 (2), 116a/8, 120b/4, 120b/5, 122a/1, *yandurmaġıl* 15b/5, *ḳılmapdurlar* 15b/8-9, 48b/7, 59a/3, *kélmegüsidür* 15b/12, *yétmedi* 16a/3, *körmese* 16a/11, *örgetmegil* 16b/3, *bérmegey-sén* 16b/4, 97b/3, *körmeydür* 16b/8, *bilmegenler* 16b/11, *toġulmapdurlar* 17a/8, *ḳılmasam* 17a/11, *bilmeydurġan* 17a/13, 21b/7, *ayta'lmaydur-mén* 17a/13, *bilmegenim* 17b/2, *bilmegen* 17b/3, *yölenmegil* 17b/5, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 29b/5, 104a/1, *démegil* 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *ḳoymadı* 19a/2, *ḳalmadı* 19a/10, *baġlamay* 20a/9, *démese* 20a/10, 120a/3, *ḳalmaġusıdur* 20b/10, 46a/6, 97a/12, 100b/2, *sözlemegen* 21a/10, *bolmasanĝ* 21b/3, 35a/2, 88b/11, 93a/6, 120a/9, *bolmaydurġan* 21b/6, 27b/12-13, *bilmeydür-mén* 21b/11, *bilmeydür-sén* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *bérmeydür* 21b/13, *ayıtmaġıl* 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, *baġlanmaġay* 22b/6, *açıġlamaġıl* 22b/6, *sındurma* 22b/8, *izdemegeyler* 22b/11, *ḳalmaġay-sén* 22b/13, 32b/7, 34a/7, 57a/13, *ḳılmay* 22a/13, *démegey-sén* 23a/8, 89b/9, *ḳılmasanĝız* 23b/11, *bolmaġusıdur* 24a/6, 34a/3, 42a/4, 43a/3, 47b/4, 52b/11, 96a/10, *tapa'lmadı* 24a/8, *sözlemese* 24b/5, *éşitmese* 24b/6, 118a/10, *sözlemeydurġan* 24b/8,

éşitmegeç 24b/9, *kélmedi* 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8, 127a/8, 127a/11, *tapmadım* 25a/11, 71a/8, *yanmaġaylar* 25a/13, *anĝlamaġay* 26a/2, *sanamaġıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, *almaġıl* 26a/6, 53b/7, 59b/9, 60a/9, 67b/9 (2), 67b/13, 72a/3, 72a/11, 94a/4, *satmaġay-sén* 26a/6, *kötermegil* 26a/12, *bilmegey* 26b/5, *kélmeydurġan* 26b/6, *tartmaġay* 26b/13, *bolmasun* 27a/7, 67a/13, *sanamaġaylar* 27a/7-8, *tapılmaydurġan* 27a/8, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *yémegey-sén* 27a/10, 34a/6, 62a/3-4, 69a/2, *bildürme* 27a/10, *köterme* 27a/11, *külmegeyler* 27a/12, *yétmegey* 27b/13, 47a/4, 109a/4, *démedim* 28a/8, *ẖ^{v}ālamaydur-mén* 28b/4, *körünmeydür* 28b/5, *tüşmegey-sén* 29a/7, 32b/5, *tapmaġaylar* 29b/2, *bérmegeyler* 29b/5, *irzimesenĝ* 29b/9, *yaraşmaydur* 29b/12, 85a/4, *ormasalar* 30a/4, *ölmegünçe* 30b/7, *tapmap érdi* 31a/2, *körmep érdi* 31a/4, 31a/5, *almadı* 31b/9, *almadınĝız* 31b/10, *izdemeydürler* 32b/13, *alışmaġay* 33a/4, *aldıramaġaylar* 33b/1, *aldıramaġay* 126a/12, *sözlemegeyler* 33b/4, *yıġmaġaylar* 34a/3, *démeydür-mén* 34a/11 (2), *içmegil* 34a/11, 34a/13, 41b/7, 83b/7, 115a/13, 116b/9, 121b/12, *éşitmedim* 34a/13, *içmesenĝ* 34b/1, 36b/12, *içmegünçe* 35a/1, *içmegey-sén* 35a/1, *körmegey* 35b/11, 74a/12, 77b/13, *démepdürler* 35b/12, *kélmegey* 36a/10, *körmepdürler* 36b/1, *uyḳulamasanĝ* 36b/6, *olturmaġıl* 37b/1, 49a/4, *olturmaġan* 37b/4, *yémedinĝiz* 37b/5, *bolmanĝ* 37b/6, *ḳıla'lmadım* 37b/6, *turmaġay* 37b/12, *yémegeyler* 38/5, *bérmedim* 39a/4, *külmegil* 39a/13, *asılmaġıl* 39b/4, *barmaġay-sén* 40a/6, 47a/8, 48b/3, 95b/1, *barmaġıl* 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13, *yémesenĝ* 40a/10, *buyurmaġıl* 40b/1, 90b/6, 115a/8, 117b/10, *oynamaġıl* 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/4, *atmaġıl* 41b/5, *tüşmegey* 41b/6, 68b/5, 87a/8, 128a/9, *kirmegüsidür* 42a/3, 42a/5, *yıġlamaġıl* 42a/4, *salmaġıl* 42b/6, 57a/5, 75b/6, 84a/11, *yétmegüsidür* 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13, *olmadı* 43b/3, *ḳıla'lmapdur* 44a/4, *tutmaġay* 44b/3, 47b/11, 91b/8, 93a/1, 94a/10, 94a/11, 95b/9, 127b/13, *ḳaramaġıl* 44b/5, *baġlamaġıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *çıḳmasun* 45b/11, *bilmedi* 46a/12, 111b/12, 112a/8, 118b/3, *ḳıçḳırmaġıl* 47b/2, *yémegil* 48a/13, 94a/4, *ölmegey* 48b/5, *kirmegil* 48b/8, *kirmesenĝ* 48b/10, *bérmegey* 48b/12, 115a/4, 128b/13, *üzmesem* 49b/12, *uyḳulamaġan* 49b/13, *ḳoymasa* 50a/1, *ḳıla'lmasanĝ* 51b/2, 98a/2, *bara'lmasa* 51a/11, *minmegil* 52b/2, 52b/4, *çapmaġıl* 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6, *ḳuşlamaġıl* 53a/13, *ḳuşlaġıl* 53b/1, *oynamaġay-mén* 54a/8, *aṭlanmaġıl* 54a/9 (2), *ḳorḳmaġıl* 55a/3, 79b/11, *tökmegil* 55b/10, *bolmasanĝız* 56a/3, *bola'lmadım* 56a/8, 127a/11, *öltürmegendin* 56b/1, *başımġa kün tüşmegey érdi* 56b/3, *ibermegey-sén* 57a/2, *ḳoymasanĝ* 57a/11, *tutmaġay-sén* 58a/5, 60a/4, *ẖarclamagil* 58a/12, *ḳılmanĝızlar* 58b/8, *tutmaydur* 58b/9, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *toẖtatmaġıl* 59a/9, *satmaġıl* 59b/5, 89a/13, *ḳoymaġıl* 59b/8, 116b/5, *bérmegendeki* 59b/10, *bérmey* 59b/11, *bérmegünçe* 59b/12, 114a/1, *tilemegey-mén* 59b/13, *almaġay-sén* 60b/1, 72b/2, *tonumadı* 60b/7, *kétmedinĝ* 61a/3, *aldıramaġıl* 61b/8, 115b/10, *tonumaġay* 62a/8, *bolmay* 62b/12-13, *ḳalmaġay* 65a/8, 103a/3, *almaġıl* 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *almaġay-sén* 66a/1, *saḳlamaġıl* 66a/9, *körmeydürler* 66a/12, *ensiretme* 66b/1, *yaramaydurġanlarnı* 66b/7, *çıdamay* 66b/8, *ḳaçmaġay* 66b/8, *bilmegeyler* 103a/6, *ḳılmaġaylar* 66b/13, 117a/10, *bolmay* 67a/12, *ḳılmaydurġan* 68a/13, *démeydurġan* 68a/13, *ḳıla'lmaġay* 68b/1, *almaġay* 68b/2, 95a/10 (2), *tanmaġıl* 68b/11, *yürmegü* 70a/9, *ḳoya'lmasa* 70b/13, *kélmedinĝ* 71a/7, *yavutmaġıl* 72a/3, *taşlamaġıl* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/3, *bilmegey-sén* 72b/7, *körmesenĝ* 72b/10, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *kirgüzmegil* 73a/3, 90a/7, *ḳıla'lmaduḳ* 73b/9, *örgenmedim* 73b/7, *yüra'lmay* 73b/12, *soḳmaġıl* 74a/11, *tapmaġay* 74a/12, 113b/10, *ẖ^{v}ālamaġay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *ögrenalmasa* 74b/3, *örgetmese* 74b/5, *ḳıla'lmadı* 75a/5, 111b/9, *ḳılmasun* 75a/9, *öylemegil* 75b/2, *bolmaġanı* 75b/10, *öylemegen* 76a/4, *öylenmegen* 76b/13, *saḳlamasa* 77a/13, *öyürmegil* 77b/3,

aymaġay-sén 77b/6, *yétgüre'lmegey* 78a/12, *bilmegüçi* 78b/5, *ötmey* 79b/3, *bağlama* 80a/4, *tüşmegil* 80a/4, *yürmegey-sén* 80b/5, *çıḳmay* 81a/6, *kélmese* 81b/2, *ibermedi* 81b/8, *ölmey* 82a/12, *ölmegen* 82b/9, *urma* 83a/8, *bolma* 83a/11, 83b/5, 106b/1, 121b/7, *ḳorḳma* 83a/12, *oynaşma* 83b/1, *yürmegil* 83b/9, *tüşmese* 83b/12, 87b/6, *ḳorḳutmaġıl* 83b/13, *körme* 83b/13, *çıḳarmaġıl* 84a/1, *istemegil* 84a/3, *buyrumaġıl* 84a/5, *bara'lmadım* 84b/4, *kélmesün* 84b/7, *yandurma* 85b/5, *tilemegüsidür* 85b/7, *yanmaġunĝdur* 86a/2, *ḳoyma* 86a/4, *salmaġan* 86a/6, *tüşmese érdi* 86a/7, *ayıtmasa* 86a/9, *ayıtmaġusıdur* 86a/10, *tilemegil* 86b/2, *bérmegüsidür* 86b/2, *tüşmedi* 87a/1, *éşitmegil* 87a/2, *bolmaġay-mén* 87a/2, *tapmaġunça* 87b/9, 87b/10, 88b/3, *démegünçe* 87b/9, *buyrumaġunça* 87b/11, *çıḳmaġıl* 88b/2, *fütümegil* 88b/4, *ḳaçmaġıl* 88b/9, 106a/11, 116a/10, *sözleme* 88b/10, *toḫtamaġay-sén* 89a/8, *yummaġıl* 89b/5, *bilmegeniñgge* 89b/7, *turmaġıl* 89b/10, 105b/7, *kétmegey* 90a/13, 128a/1, *ḳorḳmaydur* 90b/6, *bolmaydur* 90b/7, *tapmadı* 91a/2, 114a/13, *yétmeydür* 91a/6, *bérmesem* 91a/11, *satmaydur* 91b/1, *bérmeydür* 91b/1, *yétmegendür* 91b/12, 92a/10, *bérmedi* 92a/4, 92a/7, *almasanĝ* 92a/8, *démediñĝ* 92a/10, *almaġan bolsanĝ* 92a/10, *ḳoymaġay* 92b/11, 128b/12, *buyrumaġay* 92b/13, *bozmaġay* 93a/2, *fütümegey* 93a/3, 111b/4, *tapmasanĝ* 93a/6, *taşlamasa* 93b/2, *ayıtmaġay* 94a/6, 124b/10, *çıḳarmaġay-sén* 94a/9, *ḫ^{v}āhlamadım* 95a/7, *ḫ^{v}ālamadım* 95a/7, *kéltürmegey* 95a/9, *démegey* 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10, *barmaġay* 95b/1, 128b/8, *kirmegey* 95b/2, 95b/9, 95b/10, *olturmaġay* 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, *sormaġay* 95b/5, *körsetmegey* 95b/8, *körmegen* 96a/10, *kéltürmediñĝ* 97a/9, *ayıtmadım* 97a/9, *ḳoşmanĝ* 97a/10, *ḳılmadıñĝız* 97a/10, *almaġunça* 97b/3, *barmaġan* 97b/3, *alma* 97b/8, *toḫtamaġay* 100a/4, *tonumasa* 100a/8, *toḫtamasa* 100a/12, *buyrumaġıl* 101b/3, *tapmapdurlar* 102a/1, *asmaġan bolsa* 104a/4, *minmegen* 104a/5, *oḫşatmaġıl* 104a/6, *oḳumaġıl* 105a/7, *çalmaġıl* 105b/1, *salmaġay* 106a/3 (2), *körmeydurġan* 106a/3, *öltürmesün* 106b/9, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *kirmegünçe* 107a/10, *ölmeydür* 107a/12, *yétmegünçe* 107a/12, *körsetme* 107b/11, *bolmaġanda* 108b/4, *bilmegünçe* 108b/5, *ḳaralamaġıl* 109a/2 (2), *açmadı* 109a/11, *fütümepdür* 110b/4, *derece tapmaġan érdi* 110b/7, *körmediñĝ* 110b/10, *kéltürmesem* 111b/8, *münşī bolmaġay érdim* 111b/9, *ölmegey érdi* 111b/10, *kirmedi* 112a/7, *añglatmaġıl* 113a/6, *ḳılmayın* 113b/5, *ayta'lmadım* 113b/6-7, *yürütme* 116a/1, *yaramaġanlarnı* 116a/3, *ayamaġıl* 116a/6, *küçemeġıl* 116a/9, *ḳoġlamaġıl* 116a/12, *öçeşmegen* 116b/3, *tutmaġaylar* 116b/10, *ḳarama* 117a/2, *köra'lmasun* 117a/11, *körünmegey-sén* 117a/12, *taşlamaġan* 117b/3, *açmaġaylar* 117b/10, *bara'lmaġusıdur* 118a/6, *ḳılmay* 118a/6, *tutmadı* 118a/6, *éşitmegenniñĝ* 118a/13, *éşitmegey* 118b/1, *ḳılmaydur* 118b/9, *ḳalmasun* 118b/12-13, *körmedim* 119b/8, *toḫtay almasanĝ* 120a/2, *ḳaçurmaġıl* 121a/11, *tapmasa* 123a/2, *çarlamaġay* 125a/2, *yürmegey* 125a/6, *bérmesenĝizler* 125a/13, *ötmedi* 125b/6, 125b/12, *ḳılmadım* 126b/5, *kélmegey-sén* 126b/7, *talaşmaġay* 127b/7, *ḳaralamaġay* 127b/8, *izdemegey* 128b/4, *almaġay* 128b/7, *tikmegey* 128b/9, *yémegey* 128b/10, *yölenmegey* 128b/11.

-maġlıḳ/-mAKlIK (fiilden isim yapma eki):

ḳılmaġlıḳ 10b/1, 58b/6, 67a/11, 77a/11, 98a/13, *ayıtmaḳlıḳdın* 15a/4-5, *bérmeklikdedür* 58b/5*, aldıramaġlıḳ* 61b/8, *almaġlıḳ* 69a/6, 72b/3, *tonumaġlıḳ* 69a/8, *ayıtmaġlıḳ* 86a/12, *bilmeklik* 87a/13, *örgenmeklik* 87b/13, *turmaġlıḳı* 98a/10, 98b/1, *turmaġlıḳını* 98a/11, *ḳılmaġlıḳdur* 105b/13, 106a/7, *çıḳarmaġlıḳ* 107b/2.

-mAK (isim-fiil eki):

ḳılmaḳ 1a/1, 1a/2, 1a/3, 2b/11, 4a/2, 4a/3 (2), 7b/2, 8a/6, 9a/8, 9a/9, 9b/3, 9b/4 (3), 15a/3, 15a/8, 24b/13, 25a/2, 32a/2, 32a/4, 41a/2, 41b/10, 42a/7, 42a/10, 42b/10, 43a/2, 44a/8, 44b/6, 44b/10 (2), 46a/5 (2), 47b/13, 48a/2, 48b/6, 48b/10, 51b/3, 51b/7, 52a/10, 52b/13, 53b/8, 54b/2, 56b/11, 60a/1 (2), 60a/2, 61a/6, 79a/4, 81b/1, 82b/13, 83b/10, 83b/12, 84b/1, 84b/13, 88a/4, 90a/2, 92b/7, 92a/12, 93b/6, 93b/7, 94a/2, 94a/12, 98b/8 (2), 99a/1, 99a/10, 99b/7, 101b/13, 104a/10, 110a/7, 113a/4, 113b/6, 115b/7, 120a/11, 120b/8, 123a/7 (2), 123a/8, 126a/1, 127b/4, *avlamaḳnıŋ̂* 1a/1, *oynamaḳnıŋ̂* 1a/2, 41a/5, 53b/10, *ḳılmaḳnıŋ̂* 1a/3, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/9-10, 1a/10, 1a/12, 3b/7, 5a/10, 37a/4, 47b/5, 52a/9, 57a/3, 61b/8-9, 68a/10, 68b/9, 73a/7, 79b/9, 80b/2, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, *tapmaḳnıŋ̂* 1a/3, 57b/6, 96b/4, *saḳlamaḳnıŋ̂* 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11, *almaḳnıŋ̂* 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6, 62a/5, 62a/12, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 75a/12, *bilmekniŋ̂* 1a/6, 1a/11, *tutmaḳnıŋ̂* 1a/7, 5a/7, 72b/5, 75a/12, 77a/2, 77a/7, 79b/7, 79b/8, 97b/9, 97b/13, *ayıtmaḳ* 1a/11, 20a/11, 90a/3, 79b/3, 85a/4, 89a/11, 104b/10, *bilmek* 1a/12, 6b/13, 9b/6 (2), 15a/7, 33a/6, 40a/6, 62a/6, 62b/2, 63a/1, 70a/5, 72b/8, 82b/13, 87b/6, 98a/6, 123b/9, *bolmaḳnıŋ̂* 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 43a/2, 106a/9, 107a/6, 108a/5, 116b/13, 128b/3, *başlamaḳnıŋ̂* 1b/2-3, *tonumaḳnıŋ̂* 1b/5, 7a/8, *tonumaḳda* 1b/7, *tonumaḳġa* 1b/7, 1b/8, *tonumaḳ* 1b/9, 62b/1, 99b/10, 101b/5, 126a/1, *tonulmaḳnıŋ̂* 1b/9, *tonumaḳnı* 1b/12, 99b/10, *ḳılmaḳdur* 1b/12, 53b/4, 92b/12, 94a/12, *tanumaḳ* 2a/10, *bölenmek* 2b/3, *ḳoşulmaḳ* 2b/3, *bolmaḳ* 2b/4, 14b/12, 14b/13, 15a/1, 15a/2, 36b/6, 37a/5, 43b/7, 44b/1, 44b/6, 46a/3, 46a/4, 49b/5, 50b/10, 51b/2, 62b/2, 93b/6, 96b/12, 99a/2, 106b/13, 109b/1, 113b/11, 120b/8, 126a/2, 126a/3, *toġulmaḳ* 2b/5, *ibermekniŋ̂* 2b/12, *bilmekni* 3a/7, 99a/12, 99b/12, *yémekniŋ̂* 3a/7, 33b/12, 33a/6, 34a/8, *yaratmaḳ* 3a/8, *bolmaḳı* 3a/11, 114b/7 (2), *tutmaḳ* 4a/3, 4a/6, 4a/8, 4b/12, 6b/13, 14b/10, 14b/12, 15a/5, 44b/9, 44b/10, 89b/13, 114b/8, 117b/7, 118b/3, 126a/2, 127b/3, *démek* 4a/4, 7a/6, 35a/13 (2), 42a/8, 42a/10, 48b/1, 49b/1, 51a/3, 94a/9, 122b/6, *ötemek* 4a/5, 89b/13, 89b/13, *öltürmekdin* 4b/4, 107a/1, *bolmaḳdur* 4b/5, *ḳılmaḳnı* 4b/5-6, 6a/5, 12b/3, 53a/3, 55a/1, 57a/2 (2), 61a/10, 74a/2, 77b/13, 83a/8, 84b/9, 99b/3, 109b/3, 114a/6, 128a/10, *soḳmaḳ* 4b/12, 52a/10, *buyrumaḳ* 5a/11, *bérmek* 6b/9, 14b/11, 38b/8, 76a/9, 91b/6, 111a/5, 126b/5, *bolmaḳnı* 6b/13, 27a/4, 27a/9, 82a/8, 121b/3, *kötermek* 7a/13, 15a/1, 44b/9, *saḳlamaḳġa* 7b/9, *körüşmekge* 9a/6, *tonuşmaḳġa* 9a/6, *sözlemekdür* 9a/13, *almaḳ* 9b/4, 50a/7, 50a/9, 53a/3, 59b/6, 62a/7, 62a/13, 67a/7, 67b/7, 81a/12, 95a/3, 96a/4, 96a/5, 96b/8, 97a/13, 123a/7, *saḳlamaḳ* 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1, *sözlemek* 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, *éşitmek* 9b/5, 24b/11, 28a/5, 30a/10, 51a/1, 123a/6, *körmek* 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 96b/6, 123a/6, *buramaḳ* 9b/5, 30a/10, 123a/6, *sılamaḳ* 9b/6, 30a/10, *tatmaḳ* 9b/6, 123a/6, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *késmek* 10a/6, *yonmaḳġa* 10a/6, *bolmaḳdın* 10a/8, 10a/9, 106a/11, 106a/12, 115b/11, *örgenmekdin* 10b/2, 74a/7, *bérmekni* 13a/4, 66a/9, 96a/5, 121b/12, *örgenmek* 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7, *éşitmekdin* 13b/2, 92b/3, *ḳılmaḳdın* 13b/2, 41a/7, 53b/3, 54b/12, 55a/4, 57a/4, 57a/8, 59a/10, 68b/10, 82a/5, 96b/3, 100a/4, 105a/4, 106a/12, 108b/3, 110b/12, 114b/9, *örgenmekge* 13b/5, 88a/10, 101b/8, *yıġmaḳ* 14a/13, 53b/4, *örgetmekge* 14b/9, 26b/13, *bérmekdin* 14b/13, 101b/1, *atanmaḳnı* 15b/5, *sözlemekniŋ̂* 18a/11, *bilmekdür* 20a/11, 97b/10, *ayıtmaḳġa* 21a/3, 105a/6, *kéltürmek* 21a/4, 46a/4, 57a/1, 98b/8, *sözlemekde* 22a/4, 89a/11, *bilmekge* 22a/7, 87b/4, *toḫtamaḳ* 24a/7, *bérmek* 25b/9, 35b/8, 40b/8, 74a/2, 79b/6, *yémek* 26b/11, 33b/10, 38a/6, 40a/13, 53a/6, 108b/13, *içmekniŋ̂* 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10, *asramaḳ* 27a/1, *asramaḳdın* 27b/10,

42a/12, 116b/8, 119b/10, 127a/13, *tartmaḳ* 30a/10, 115b/7, *ḳılmaḳġa* 32a/3, 48a/3, 63a/11, 82b/5, 101a/12, 103a/7, 116a/3, 120b/10, 121a/8, *tüşmek* 32a/5, 54b/5, *yémek* 32a/9, *içmekidin* 32a/9, *içmekde* 32b/9, 38a/6, *tutmaḳnıŋ̂* 33a/10, *yémekde* 32b/8, 33b/1, 58b/11, 58b/12, *yémekge* 33b/11, *içmek* 34b/10, 36b/10, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 49a/9, 61b/10, 61b/11, *sızmaḳ* 35a/10, *içmekni* 35b/13, 36a/7, 36a/13, *içmekdin* 36a/5, 61b/9, 90b/6, *bolmaḳġa* 36b/4, 50b/9, 121b/9, *çalbarḳamaḳ* 36b/8, *çıḳmaḳ* 38a/2, *tüşmegim* 38b/7, *yanmaḳnı* 39b/2, *késmekge* 39b/9, *öltürmek* 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5, *démekge* 40a/5, 103a/7, *atanmaḳ* 40a/11, *oynamaḳnı* 41a/12, 53b/11, 108b/6, *bérişmek* 41a/13, *ḳılışmaḳ* 41b/1, *oynamaḳ* 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4, *uruşmaḳ* 42b/2, 42b/3, *çıḳmaḳda* 43b/4, *körüşmekni* 44a/6, *körmekniŋ̂* 44a/7, *sözleşmek* 44a/10, *körmekge* 44b/11, *izdemek* 45a/4, *tutmaḳġa* 46a/3, *oynamaḳġa* 46a/6, 54a/13, *bolmaḳı* 47a/1, 71a/1, 98b/9, 98b/10, 99a/2, *ḳoymaḳdın* 47a/4, *körünmekni* 47a/11, *körünmeki* 47b/1, *aldurmaḳ* 48a/10, *almaḳdın* 48a/11, 72b/7, 90a/3, 97b/2, *barmaḳnıŋ̂* 48b/2, *barmaḳ* 48b/2, 49a/8, *yasamaḳġa* 48b/12, *uçramaḳ* 49a/7, *yémekdin* 49a/9, *uyḳulamaḳnıŋ̂* 49a/11, *uyḳulamaḳ* 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, *yaŋ̂ılamaḳ* 50a/6, *ölmek* 50b/6, 50b/10, *turmaḳ* 50b/6, *ḳalmaḳ* 50b/10, *tutmaḳda* 51a/2, 119a/10, *kopmaḳnı* 52a/3, *minmek* 52a/10, *çapmaḳ* 52b/8, 53a/3, *çıḳarmaḳ* 53a/2, *kéymek* 53a/6, 126a/1, *ḳuşlamaḳ* 53a/10, 53a/11, 53b/1, *ḳuşlamaḳnı* 53a/12, *mindürmek* 53b/9, *oynamaḳda* 53b/11, *soḳmaḳnıŋ̂* 54b/1, *yürmekge* 54b/11, *yürmek* 55a/1, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/11, 126a/12, *tökmek* 55b/11, *saḳlamaḳnı* 56b/6, 57b/7, *bolmaḳı* 58b/3-4, *tapmaḳı* 58b/4, *atanmaḳı* 58b/4, *démekde* 58b/11, *ḳılmaḳda* 58b/11, 115b/9, *yémekdeki* 58b/12, *kirmek* 60b/6, 96b/6, *bérmekde* 62a/4, 96b/8, 97b/1, *almaḳda* 62a/4, 105b/5, *almaḳnı* 62a/6, 67a/10, *tonumaḳdur* 62a/9, 101b/5, *baḳmaḳ* 64a/6, 65a/8, *baḳmaḳġa* 64a/6, *almaḳġa* 66a/3, 91a/2, *tilemek* 66a/10, *satılmaḳ* 66b/2, *satılmaḳnı* 67a/4, *satmaḳ* 67a/7, 67b/7, 76a/8, 93b/7, 93b/9, *satmaḳnı* 67a/8, *aldıramaḳ* 67b/4, 67b/6, *taşlamaḳnı* 67b/4, 73b/2, *almaḳı* 69a/3, 69a/4, *tonumaḳdın* 69a/8, 106b/1, *körmekdür* 69a/9, *yürmekde* 69b/5, 70b/13, *öylenmekdin* 72b/3, *tutmaḳdur* 72b/3, *çıḳmaḳ* 73a/1, *ḳoymaḳdur* 73a/9, *yügürtmaḳ* 73b/1, *atmaḳ* 73b/1, *saymaḳ* 73b/1, *soḳmaḳdın* 74a/9, *örgetmekdür* 74b/2, *örgetmekdin* 74b/2, 75a/9, *tilemekge* 75a/2, *bérmekniŋ̂* 75a/13, *satmaḳġa* 76a/6, *satmaḳdın* 76a/9, *ibermek* 77a/11, *yaŋ̂ılamaḳnıŋ̂* 77a/12, *tutmaḳnı* 77b/1, 97b/10, *baġlamaḳ* 77b/9, *aldamaḳnıŋ̂* 79b/3, *ḳorḳmaḳ* 80a/6, *kélmek* 81a/12, *talaşmaḳ* 81b/2, *étmek* 82b/2, *yanmaḳnıŋ̂* 82b/4, *yutmaḳnı* 84b/7, *ayıtmaḳdın* 85a/5, 92b/5, 105b/12, *tilemekde* 85b/13, *tilemekni* 86a/2, *yétmekiŋ̂* 86a/3, *ḳılmaḳımız* 86a/6, *ḳılmaḳınĝdın* 86b/1, *kéltürmekniŋ̂* 88a/1, *manĝmaḳ* 89b/11, *ayıtmaḳda* 90a/5, *olturmaḳınĝ* 92b/2, *sormaḳdın* 92b/4, *tapmaḳ* 93b/1, *taşlamaḳ* 93b/8, 127b/3, *ḳılmaḳdadur* 94a/3, *ayıtmaḳnı* 94a/6, *satmaḳdur* 95a/3, *yétmek* 95a/13, *barmaḳdın* 95b/1, *satmaḳda* 96a/4, *tapmaḳnı* 98a/2, *örgenmekni* 98a/3, *bilmekiŋ̂* 99b/5, *sözlemekim* 101b/6, *çalmaḳ* 104b/10, 105b/12, *yanmaḳ* 105b/9, *öltürmekni* 106b/10, *öltürmekniŋ̂* 107a/2, *turmaḳnı* 107b/5, *sınamaḳdur* 108a/1, *fütümek* 108a/12, *oḳumaḳ* 108a/12, 108b/3, 111a/5, *külüşmeklerni* 108b/5 *fütümekge* 109b/6, *fütümekdin* 113a/3, 113a/5, *saḳlamaḳdur* 113a/4, *yétmekge* 114b/5, *ḳorḳmaḳı* 114b/9, *içmekge* 115b/1, *tüzmek* 115b/7, *ibermekdin* 115b/11, *buyurmaḳ* 117b/9, *yürütmekdedür* 117b/12, *saçmaḳ* 118a/10, 118a/11, *tutturmaḳ* 119a/4, *aḫtarmaḳdın* 121a/6, *bildürmek* 123b/10, *anĝlamaḳ* 123b/10, *bolmaḳınĝnı* 126b/6, *izdemek érdi* 126b/6, *tikmekge* 128a/9, *yumaḳġa* 128a/9.

-mAK kérek (gereklilik çekimi):

tutmaḳ kérek 4a/8, 4b/12, 15a/5, *ḫūdā-ḫūyluḳ bolmaḳ kérek* 4a/11, *soḳmaḳ kérek* 4b/12, *ġanīmet tutmaḳ ve şerāfet bilmek kérek* 6b/13, *bilmek kérek* 15a/7, 21a/11, 40a/6, 63a/1, 70a/5, *ḳılmaḳ kérek* 15a/8, 48a/2, 48b/10, 84b/13, *toḳtamaḳ kérekdür* 24a/7, *iᶜtimād ḳılmaḳ kérek* 24b/13, *içmek kérek* 34b/10, *izdemek kérekdür* 45a/4, *yıraḳ bolmaḳ kérek* 51b/2, *cehd ḳılmaḳ kérek* 51b/7, *uyḳulamaḳ kérek* 52a/2, *kéltürmek kérek* 57a/1, *baḳmaḳ kérek* 65a/8, *ḳorḳmaḳ kérek* 80a/6, *ṭaleb ḳılmak kérek* 99a/10, *ᶜilāc ḳılmaḳ kérek* 99b/7, *fütümek kérek* 111a/13, *āgāh ḳılmaḳ kérek* 113a/4-5, *perhīz ḳılmaḳ kérek* 113b/6, *tutmaḳ kérek* 117b/7, *buyurmaḳ kérek* 117b/9, *şeb-ḫūn ḳılmaḳ kérek* 120a/11.

+me (isimden isim yapma eki):

néme 3a/5, 11b/8, 12b/7, 17a/13, 21b/1, 21b/9, 32a/9, 36b/9, 37b/5, 40a/10, 43b/1, 59a/10, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 62a/4, 66a/9, 67a/9, 67a/10, 68b/7, 71a/7, 71b/12, 72a/8, 75a/2, 77a/5, 83a/6, 85a/12, 91b/3, 94b/10, 94b/12, 95a/10, 97b/8 (2), 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 107a/11, 109b/6, 110b/4, 113b/1, 113b/2, 114a/4, 120a/3, *némedin* 70a/9, 122a/9, *némedür* 85b/1, 122a/9, *némeler* 88a/12, *némege* 88a/13, *némede* 94a/5, *néme érdi* 95a/2, *némeni* 97b/11, 101b/3, 101b/4, 101b/7, *néme érmes* 107a/3.

+mén (teklik birinci şahıs bildirme eki):

ᶜāciz-mén 17a/13, *Mūsā-mén* 94a/8, *kişi érmes-mén* 110a/7.

-mAs (sıfat-fiil eki):

bilmeslik 3a/5, *bolmaslıḳı* 15a/6, *tükemes* 27a/13, *ḳılmaslıḳ* 35b/11, *bolmaslıḳnı* 67b/2, 107b/7, *tutmaslıḳını* 75b/4, *bolmaslıḳını* 75b/5, *ölmeslikini* 82a/12, *bolmasġa* 87a/12, *körmesge* 91b/7, *ḳılmaslıḳdur* 106a/8.

-mAs (olumsuz teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

ḳıla'lmas 1b/10, 73a/2, 93b/5, 115a/9, 120a/6, 127b/9, *bolmas* 1b/12, 4b/4, 5a/13, 6b/1, 6b/7, 6b/8, 8b/2, 8b/3, 13b/7, 14b/4, 17b/11, 21b/9, 26b/4, 28a/5, 28a/13, 30a/3, 30b/9, 30b/12, 42a/13, 43b/1, 44b/6, 45a/1, 49a/13, 49b/2, 49b/10, 50a/2, 51a/12, 55a/10, 55b/4, 56b/9, 58a/9, 58a/13, 60a/11, 61a/12, 61b/6, 65a/7, 66a/1, 66a/5, 66b/5, 66b/6, 66b/12, 68b/13, 71b/5, 71b/9, 72b/12, 74a/5, 74a/6, 77a/8, 80b/1, 80b/13, 81b/7, 81b/12, 82a/5, 83b/1, 83b/12, 84a/6, 87a/9, 87a/11, 87b/3, 87b/10, 105b/8, 107a/5, 108a/4, 108b/5, 114a/2, 115a/2, 116a/11, 116a/13, 116b/9, 117a/9, 120b/2, 123b/5, 126b/1, 128a/2, *açılmas* 2a/3, 104a/12, *bozulmas* 2a/4, *bolmas érdi* 2a/10, *ḳıla almas* 3b/13, *dék érmes* 5b/2, *kélmes* 6a/1, 18a/11, 44b/6, 57b/11, 89b/8, 105a/7, *kélmes érdiñg* 6a/2, *farż émes* 6b/9, *andaġ érmes* 7a/6, *bendeniñg işi érmes* 7a/7, *ḫālī érmes* 7b/3, *bilmes* 8a/5, 24b/7, 30b/6, 31b/5, 81b/12, *tapmas* 8b/3, *tapılmas* 8b/7, *ala'lmas* 8b/7, 51a/5, *köymes* 8b/8, *aḳmas* 8b/8, *ismdin émesdür* 9a/6, *bérmes* 10a/13, *acratmas* 10b/4, *bola'lmas* 10b/11, 30b/4, 30b/7, 43a/9, *yıraḳ érmes* 14a/12, *ḳılmas* 14b/4, 14b/5, 14b/6, 20a/10, 26b/12, 49a/10, 58a/3, 61b/1, 70a/8, 79a/11, 79b/7, 107a/8, 117b/3, *tafa'lmas* 14b/8, *yétmes* 15a/6, 43a/13, 87b/9, 123b/2, 123b/4, *ötgen émes* 15b/12, *külmes érdi* 16a/12, 119b/9, *obdan ve yaḫşı érmes* 16a/9, *tutmas* 16b/1, 79a/13, 66a/6, 78b/7, 79a/13, *barmas* 18a/8, 30b/5, 107a/12, *turmas* 18a/10, 30a/5, 84a/7, *ayıtmas* 19b/7, *bilgülük hem émes* 19b/11, *ayıtġuluḳ hem émes* 19b/11, *bilgülük émes*

19b/12, 20a/6, *ayıtġuluḳ émes* 19b/12, *bilgülük ve ayıtġuluḳ émes* 20a/2, *ayıtġuluḳ émes* 20a/6 (2), *revā érmes* 20a/9, *lāyıḳ émes* 21a/4, 23b/9, 38b/7, *süḫan-dān émes* 21b/1, *aytur vaḳtı émes* 21b/11, *dürüst émes* 24a/4, *baḳmas* 28b/7, 72a/1, *ᶜaceb érmes* 31a/12, *ᶜaḳldın érmes* 32a/2, *iş émesdür* 34a/7, *ḫūb émes* 36b/11, 54b/10, *ehl-i himmetlerniŋ sözi érmesdür* 37b/7, *ḫūb érmesdür* 37b/10, 67b/6-7, *ḥāżır émes* 38b/6, *müşkil émes* 38b/8, *lāzım émes* 41a/1, 114a/10, *ᶜayb ve günāh érmesdür* 41b/10, *revā émesdür* 42a/8, *uluġlar işi érmesdür* 42b/3, *ᶜāḳiller işi érmesdür* 43b/7, 58a/2, *irzimes* 43b/9, 85b/3, *mümkin érmesdür* 44a/4, *ḫūb émesdür* 46a/1, 54b/9, 70b/11, 85b/9, *ādem érmes-durur* 46b/10, *mundaġ émes* 46b/10, *lāzım érmes* 47a/1, *körmes* 47a/10, 70a/13, 81b/11, *kérek érmes* 48b/1, *ḫūb érmesdür* 49b/3, 53b/8, *yürmes* 49b/9 (2), *bara'lmas érdi* 51a/11, *bolmas érdi* 51a/12, 84b/9, *ḥikmetdin érmes* 51b/3, *tirig érmes* 51b/12, *bī-çāre érmes* 52a/1, *ḫūb érmes* 53b/1, 103a/10, *almas* 53b/2, 72a/1, 93b/9, *lāyıḳ érmes* 53b/5, 61a/5, 81b/1, *ᶜāḳil işi érmesdür* 53b/8, *revā érmesdür* 53b/9, 92b/7, *şarṭ émesdür* 54b/4, *bolġay émes* 55b/6, *ᶜafv ḳılmas érdi* 56a/1, *yüz ögürgenidin érmes* 56a/13, *isrāf émesdür* 58b/11, *çerāġnıŋ tirigliki émes* 59a/1, *yéta'lmas* 59a/6, 120b/7, *ᶜazīz émesdür* 59a/8, *ādemlikdin érmes* 61a/6, *bila'lmas* 62a/12, , *örgena'lmas* 63b/1, *bir cins émesdür* 64b/1, *tişnemes* 70a/8, *hürkmes* 70a/9, *çıḳarmas* 70a/11, *tögürmes* 70b/2, *ᶜayb émesdür* 70b/3, 89a/3, *ötmes* 71b/7, 114b/11, *kéçmes* 72a/12, *menfaᶜat almaġlıḳ émes* 72b/3, *üstād émes* 73b/12, *örgenmes* 74a/10, *taşlamas* 76a/1, *dürüst érmes* 76a/8, *baġlamas* 77a/1, *émesdürler* 78a/6, *andaġ émes* 78a/9, *yaramasdur* 79b/4, *çıḳmas* 79b/6, 120b/2, *kem émesdür* 79b/9, *faḫr émesdür* 80b/5, *yüz kéltürmes érdi* 86a/8, *dükkān-dārlıḳ émesdür* 87a/6, *boladurġan émes* 89b/8, *démes mü érdiŋ* 92a/11, *ḳılmas mu érdiŋ* 92a/12, *teftīş ḳılmaḳ érmes* 92b/12, *yétmes érdi* 93b/4, *ḫōş-rūy émes* 94b/11, *éşitmes érdi* 97a/6, *dāḫil érmesdür* 98a/12, *vaḳt érmesdür* 102a/11, *ḫōşlamas* 103a/8, *yaramas* 104a/2, 108b/7, *bir ḳısm érmesdür* 104b/5, *laṭīfraḳ érmesdür* 104b/10, *néme érmes* 107a/3, *nişānesi érmesdür* 107a/6, *nökerlik érmes* 109a/1, *barmas érdi* 111a/3, *ḳalmas* 113a/7, 114a/3, *ayta'lmas érdi* 113a/12, *vācib érmesdür* 114b/10, *taşḳarı érmesdür* 114b/12, *yürmes érdi* 116b/1, *ḫᵛālamas* 117b/4, *pādşāh érmesdür* 119a/3, *aŋglatmas érdi* 119b/9, *düşnām ḳılmas érdi* 119b/11, *pādşāhlıḳ érmesdür* 120a/12, *démes* 122b/2, *izdemes érdi* 127a/3, *ayrılmas érdi* 127a/5.

-mAsdA (zarf-fiil eki):

içmesde 40b/9, *çıḳmasda* 73b/11, *yétmesde* 106b/3, *açmasda* 112a/3, *ötmesde* 120b/13.

-mAsdIn (ilgeri/burun) (zarf-fiil eki):

barmasdın ilgeri 10b/10, *kétmesdin* 36b/3, *yémesdin ilgeri* 37a/13, *çıḳmasdın ilgeri* 52a/4, *helāk ḳılmasdın burun* 80b/2.

mAs-lAr (olumsuz çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

yaramaslar 9a/11, *yötkelmesler* 12b/13, *sözlemesler* 18a/9, *ḳılmaslar* 18b/5, 53a/8, 120a/4, *éşitmesler* 23a/6, *bilmesler* 24b/9, *ḫᵛālamaslar* 28b/3-4, *ḳoymaslar* 30a/9, 34b/5, *yémesler* 33a/10, 37b/9, *yanmaslar* 34a/12, *démesler* 35a/7, 40b/10, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *kötermesler* 41a/12, *çékmesler* 49b/12, *bolmaslar* 64b/7, *bérmesler* 64b/10, 105b/10, 119b/13, *ḳıla'lmaslar* 119b/1.

-mAs-mén (olumsuz teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

bilmes-mén 16a/4, 109a/10, *çıḳmas-mén* 38b/10, *ḳoymas-mén* 54a/3, 111b/7, *kirmes-mén* 60b/5, *körmes-mén* 72a/9-10, *ḳılmas-mén* 76a/11, 78b/12, *ḳaçmas-mén* 81b/3, *barmas-mén* 107a/10, *kéltürmes-mén* 111b/7.

-mAs-sén (olumsuz teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

körmes-mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6, *tanuyalmas-sén* 2a/13, *bola'lmas-sén* 10b/12, 14b/3, 37a/6, 44a/2, 96b/13, *tutmas-sén* 25b/9, *yıġa'lmas-sén* 28b/2, *éşitmes-sén* 36a/12-13, *bilmes-sén* 43b/13, *toḫtata'lmas-sén* 44a/12-13, *ḳılmas-sén* 46b/8, 83b/11, *bolmas-sén* 52b/6, 84b/10, *ḳutḳara'lmas-sén* 55a/6, *yétmes-sén* 61b/4-5, *almas-sén* 72a/9, *tutmas mu-sén* 80a/12, *ḳalmas-sén* 82a/12, *körmes-sén* 87b/7.

-mas-siz (olumsuz teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

ḳoymas-siz 54a/4.

-mas-sizler (olumsuz çokluk ikinci şahıs geniş zaman eki):

tapa'lmas-sizler 79a/2.

-mAy (zarf-fiil eki):

bolmay 8b/1, 37b/10, *örgenmey* 13b/9, *bilmey* 14a/3, 21b/8, 62a/8, 88a/4, *ḳılmay* 17b/12, 22b/3, 24a/9, 56b/5, 61a/4, 61b/1, 85b/5, *bérmey* 38b/9, *ḳoymay* 50b/13, *démey* 60b/6, *tépremey* 60b/10, *tonumay* 62a/8, *tapmay* 73b/10, *ötmey* 78a/2, *baḳmay* 87b/11, *tartmay* 91b/4, *ḳaramay* 91b/11, *almay* 97a/8, *körmey* 97b/8.

-mış-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

ḳılmış-mén 12a/11, *almış-mén* 94a/8.

-miş (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

bar érmiş 11a/13, *Nūştigin érmiş* 46b/6, *şubu érmiş* 119b/11.

+(I)mIz (çokluk birinci şahıs iyelik eki):

ékkimizninĝ 5b/11, *mertebemiz* 6a/1, *aramızda* 18b/6, 18b/13, *yasavulımız* 73a/13, *hemmemiz* 73b/9, *işimiz* 73b/10, *özümizni* 74a/1, *hemmemizninĝ* 84b/3, *sezāmızdur* 85a/9, *ḳılmaḳımız* 86a/6, *ḥācetimiz* 86a/6 (2), *ékkimizdin* 91a/13, *çonĝluḳumız* 125a/13 *serdārlıḳımızġa* 125b/1.

+mU (soru eki):

körmes-mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6, *boldunĝ mu* 12a/1, *aytur mu-sén* 20b/11, *revā mudur* 23b/5, *ḫarīdār mu* 24a/12, *yoḳ mu* 24a/12, *behişt̄lerninĝ mü* 41a/1, *duzāḫīlerninĝ mü* 41a/1, *bar mu* 47a/5, 47a/6, 65b/7, *bilür mü-sén* 56a/8, *ḳılur mu-siz* 60b/4, *ḫaber müdür* 71a/11, *ḫūb mu* 77a/10 (2), *tutmas mu-sén* 80a/12, *kerīm müdür* 85b/11, *leʾīm müdür* 85b/11, *yétgen müdür* 91b/12, 92a/9, *démedinĝ mü*

92a/10, *démes mü érdiŋ̂* 92a/11, *ḳılmas mu érdiŋ̂* 92a/12, *ayıtmadım mu* 97a/9, *körmediŋ̂ mü* 110b/10, *rāst mudur* 112b/10, *ötti mü* 125b/5, 125b/12.

+n (belirtme hâli eki):

ta^{c}bīrin 20b/8, *özlerin* 29b/3, *devāsın* 30b/6, *derdin* 31b/4, *rencin* 31b/5, *ża^{c}fın* 31b/5, *yādın* 32a/11, *kenāresin* 45b/7, *élgin* 45b/7, *işin* 53b/8, *cılavın* 54a/3, *aḫşamlıġın* 54b/4, *vücūdın* 82b/1, *naḫlin* 82b/2, *da^{c}vāsın* 88b/12, *hünerin* 93a/5, *ḫuṭbesin* 110a/2, *ṭarīḳasın* 115b/7, 118b/3, *köŋ̂lin* 119b/4, *tedbīrin* 127a/12.

-n (fiilden isim yapma eki):

sanaġıl 16b/12, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *sanamaġıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *sanamaġaylar* 27a/7-8, *sanaġaylar* 27b/7, *uzun* 28a/1, 55a/4, 63b/3, 63b/6, 64a/4, 64a/8, 64a/9, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 70b/8, 90b/12, 114b/6, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *burnı* 62b/7, 63a/5, 65b/9, *burunda* 62b/8, 62b/10, *uzunluḳda* 63a/2, *burnınıŋ̂* 65b/1, *sınaġıl* 79a/6, *burun* 80b/2, *sınay-mén* 95a/11, *sınamaḳdur* 108a/1, *burnını* 112a/5, *burnum* 112a/6.

-(i-U)n- (fiilden fiil yapma eki):

ḳılınġandur 8b/1, *örgengil* 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6, *sözlense* 9b/11, *örgenmekdin* 10b/2, *örgenip érdi* 11a/3, *örgengey* 11a/4, *yandı* 11b/7, 94b/6, *örgenmek* 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7, *örgenmekge* 13b/5, 88a/10, *örgenür bolsaŋ̂* 13b/8, *örgenür* 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11, *örgenmey* 13b/9, *örgense* 13b/10, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6, *örgengen* 14a/5, 73b/4, *atanmaḳnı* 15b/5, *körünse* 16b/6, 37b/10, 100b/11, *körünüş* 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *yanıp* 18b/8, 38b/9, 51b/6, 67b/5, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7, *baġlanmaġay* 22b/6, *sındurma* 22b/8, *açıġlanıp* 23b/6, *oyġansa* 24b/2, 51a/7, *yanmaġaylar* 25a/13, *körünmeydür* 28b/5, *yölenipdür* 29b/7, *tükense* 30a/7, *ḳılınur* 36b/8, *baġlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *ḳonsaŋ̂ız* 39b/3, *atanmaḳ* 40a/11, *köründi* 45b/8, *körüngen* 47a/11, *körünseŋ̂* 47a/13, *körünmeki* 47b/1, *körüngeni* 47b/1, *aṭlanmaġıl* 54a/9 (2), *atanmaḳı* 58b/4, *körünedurġan* 62b/6, *körüngeli* 62b/6, *bilinip* 63b/9, *depinse* 70a/10, *öylenmekdin* 72b/3, *örgendim* 73b/7 (2), *örgenmedim* 73b/7, *örgenmes* 74a/10, *örgenseler* 74b/12, *öylenmegen* 76b/13, *ḳılınġay-sén* 84a/13, *körünürler* 86b/3, *örgengenlerge* 87a/1, *örgenmeklik* 87b/13, *ḳorḳunçıda* 89a/13, *yumalanıp* 90b/8, *sınuḳ* 95a/10, *örgenmekni* 98a/3, *ḳorḳunç* 99a/4, *urunup* 100a/9, *çalınsa* 101a/2, *örgenipdür-mén* 106b/10, *atanġandın* 106b/12, *atanġan* 106b/12, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *körünmegey-sén* 117a/12, *oyġandı* 119a/1-2, 127a/9, *körüngünçe* 119b/9, *yölenmegey* 128b/11.

+(I-U)nçI (isimden isim yapma eki):

on sékkizinçi 1a/1, 52a/9, *on toḳḳuzunçı* 1a/1, 53b/10, *yigirme birinçi* 1a/3, 57a/3, *yigirme ékkinçi* 1a/3-4, 60a/8, *yigirme üçünçi* 1a/4, 62a/4, *yigirme törtünçi* 1a/5, 67a/5, *yigirme béşinçi* 1a/5, 69a/1, *yigirme altınçı* 1a/6, 71b/10, *yigirme yéttinçi* 1a/6, 73a/7, *yigirme sékkizinçi* 1a/7, 77a/7, *yigirme toḳḳuzunçı* 1a/7, 79b/9, *ottuzunçı* 1a/8, 84b/1, *ottuz birinçi* 1a/9, 87a/4, *ottuz ékkinçi* 1a/9, 93a/9, *ottuz üçünçi* 1a/10, 98a/6, *ottuz törtünçi* 1a/10, 101b/11, *ottuz béşinçi* 1a/11, 103a/4, *ottuz altınçı* 1a/12, 104b/1, *ottuz yettinçi* 1a/13, 106a/9, *ottuz sékkizinçi* 1a/13, 108a/8, *ottuz toḳḳuzunçı* 1b/1, 109b/1, *ḳırḳınçı* 1b/2, 113b/10, *ḳırḳ birinçi* 1b/2, 115b/5, *ḳırḳ ékkinçi* 1b/3, 116b/13, *ḳırḳ üçünçi* 1b/3, 120b/11, *ḳırḳ*

törtünçi 1b/4, 122a/7, *ékkinçi* 2b/11, 14b/11, 16b/3, 22b/4, 23a/2 (2), 24a/11, 32a/11, 36a/12, 39b/1 (2), 45a/1, 49b/6, 55b/3, 58a/10, 62b/1, 66b/8, 67b/3, 67b/11, 73a/9, 78b/7, 83a/5, 85b/8, 86a/2, 86a/12, 86b/6, 98a/10, 99a/1, 107b/9, 108a/4, 119b/6, 119b/9, 122b/1, 124a/13, 125b/2, *üçünçi* 3b/6, 14b/11, 19b/11, 44a/9, 45a/2, 49b/6, 62b/2, 67b/12, 86b/6, 98a/11, 99a/1, 99b/2, 107b/9, 119b/9-10, 122b/1, 124b/1, 125b/3, *ékkinçisi* 4a/3, *üçünçisi* 4a/3, *törtünçi* 5a/6, 14b/12, 19b/12, 45a/2, 49b/6, 67b/12, 99a/2, 99b/3, 107b/9, *béşinçi* 7a/8, 14b/12, 35b/9, 49b/6, 99a/2, 99b/3, 107b/10, 123a/1, *altınçı* 8b/10, 14b/13, 49b/7, 99a/3, *yettinçi* 14b/13, 18a/12, *sékkizinçi* 15a/1, 25b/1, 35a/6, *toḳḳuzunçı* 28a/6, *onunçı* 32b/12, *on birinçi* 34a/9, *ékkinçige* 35a/10, *üçünçige* 35a/11, *yettinçige* 35b/9, *on ékkinçi* 37a/4, *on üçünçi* 41a/4-5, *on törtünçi* 43a/2, *on béşinçi* 47b/5, *on altınçı* 48b/2, *on yettinçi* 49a/10, *yigirminçi* 54b/2, *āḫirinçi* 122a/6.

-(ı)n̂g (çokluk ikinci şahıs emir eki):

ḳılın̂g 37b/5, *bolman̂g* 37b/6.

-(ı-u)n̂g (teklik ikinci şahıs emir ekinin nezaket şekli):

ḳılın̂g 23b/10, *taşlan̂g* 33b/7, *barın̂g* 60b/12, 95a/11, *ḳoşman̂g* 97a/10, *tutun̂g* 118b/10, *bérin̂g* 118b/11, *yatın̂g* 118b/12.

-n̂ggu (fiilden isim yapma eki):

aşan̂ggu 109b/7, *aldıran̂gguluḳ* 116a/8.

-en̂gizler (çokluk ikinci şahıs emir eki):

kéltüren̂gizler 12a/5-6.

+(I-U)n̂gIz (teklik ikinci şahıs iyelik ekinin nezaket şekli):

sözün̂gizni 23b/10, *nänın̂gızı* 39a/5, *mihmān-dārlıḳın̂gızda* 39a/5, *ḫiẕmetin̂gizni* 39b/3, *fermānın̂gızdur* 45b/12, *pādşālıḳın̂gız* 45b/12, *maḳṣūdun̂gız* 45b/13, *közün̂giz* 54a/6, *altunun̂gızı* 60b/12, 91a/11, *emānetin̂gizni* 60b/12, *baytalın̂gız* 71a/9, *ḳaşın̂gızda édim* 92a/6, *esrārın̂gız* 113b/4, *ᶜāmilin̂giz* 118b/8, *fermānın̂gızı* 118b/10-11, *ᶜāmillerin̂giz* 118b/12.

+(I)n̂gIz (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

sitāyişin̂gizni 15b/11, *barın̂gızda* 15b/13, *aḳrabāların̂gız* 20b/9, *lāyıḳın̂gızda* 37b/6, *fermānın̂gızdın* 38b/10.

+(I)n̂gIzlAr (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

iḫtiyārın̂gızlar 6a/6, *hiẕmetin̂gizlerni* 37b/2, *aran̂gızlarda* 79a/9.

-(ı)n̂gızlar (çokluk ikinci şahıs emir eki):

aytın̂gızlar 12a/6, *ḳılın̂gızlar* 37b/3, *ḳılman̂gızlar* 58b/8.

-(I-U)n̂glAr (çokluk ikinci şahıs emir eki):

salman̂glar 6a/6, *ḳılın̂glar* 12a/5, 79a/1, *olturġuzun̂glar* 76a/12, *ötkerin̂gler* 76a/12, *ḳoyun̂glar* 82b/7, *aytın̂glar* 82b/8, *kirin̂gler* 96b/7, *körün̂gler* 96b/8, *bérin̂gler* 114a/12, *bolun̂glar* 125a/13.

-(ü)n̂gler (teklik ikinci şahıs emir ekinin nezaket şekli):

yétgürün̂gler 46b/4.

+(i-ü)n̂gler (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

özün̂glerni 6a/6, *birbirin̂gler* 9a/6.

+nI (belirtme hâli eki):

ḥaḳḳını 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 88b/4, 92a/5, 95b/13, *günāhını* 1a/8, 56a/1, 85b/3, 112b/4, *ʿilm-i nücūmnı* 1a/11, *resmini* 1a/11, *teʿālānı* 1b/5, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13, *anı* 1b/6, 1b/7, 2b/11, 5a/6, 7a/4, 9b/11, 11a/4, 11b/4, 12b/13, 13b/5, 14a/2, 14a/10, 15b/3, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 22a/8, 23a/3, 23a/5, 25a/1 (2), 26a/11, 26b/10, 26b/12, 29a/2, 30a/4, 30b/5, 31b/6, 32a/10, 32a/12, 34b/10, 35a/6, 35a/9, 37a/1, 40a/3, 40b/8, 42b/1 (2), 43b/12, 44b/11, 46a/10, 46a/11, 47a/10, 51a/7, 51a/10, 54a/2, 54b/8, 55b/1, 56b/5, 57b/7, 58b/6 (2), 66a/5, 66b/3, 70a/13, 71a/3, 72b/7, 73a/6, 75a/1, 76a/3, 76a/6, 76a/9, 76a/13, 79a/9, 80a/5, 80a/7, 80b/2, 80b/4, 81b/9, 83b/13 (2), 87a/7, 88a/4, 90b/5, 90b/9, 91a/2, 99a/9, 101b/13, 103b/9, 103b/10, 104a/1, 104a/4, 104a/6, 106b/6, 106b/9, 108a/8, 109a/9, 111b/8, 112b/4, 113b/1, 114a/11, 114b/10, 116a/11, 120a/11, 125b/4, 126a/4, 128a/2, *özgeni* 1b/7, 93b/10, *Ḫudānı* 1b/8, 126a/1, *nakşnı* 1b/9, 1b/10, 1b/11, *mūmnı* 1b/10, *tonumaḳnı* 1b/12, 99b/10, *séni* 1b/13, 7b/5, 10a/10, 14a/10, 15b/7, 21a/10, 23a/7, 26b/9, 27a/2, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/10, 30a/8, 31b/3, 34b/4, 40a/2, 48b/12, 56b/2, 61a/9, 61b/11, 66a/8, 69a/7, 72b/1, 74a/12, 77a/3, 78b/13, 80b/2, 82b/2, 85a/11, 92a/1, 97b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/13, 107b/6, 107b/13, 111b/6, 112b/7, 113b/9, 114b/12, 114b/13, 115a/3, 116b/12, 117a/11, *ḳılġuçını* 2a/1, *işni* 2a/2, 15b/6, 16a/5, 27a/10, 32b/8, 38a/10, 40b/3, 40b/11, 56a/8, 56a/9, 56a/11 (2), 68a/9, 68a/13, 68b/1 (2), 74b/3, 83a/9, 93b/4, 93b/5, 96a/3, 108a/3,108a/4, 110a/4, 111b/3, 111b/8, 119b/8, 121a/10, *perestini* 2a/3, *niʿmetlerini* 2a/4, *bī-çārelikin̂gni* 2a/11, *perverdigārlıġını* 2a/12, *némerseni* 2b/7, 9b/2 (2), 9b/3, 27a/8, 50b/12, 51b/1, 58b/9, 95a/10, 98a/12, 98b/13, *peyġamberlerni* 2b/11, 3a/7, 3b/1, *olarnı* 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4, 85a/7, 124a/4, 124a/8, *cihānnı* 2b/13, 7a/9, *rızḳını* 3a/3, *ḳadrini* 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3, *yégüçilerni* 3a/5, *bérgüçini* 3a/7, *bilmekni* 3a/7, 99a/12, 99b/12, *tertībini* 3a/7, 34a/8, 120b/10, *şükr-güẕārlıḳnı* 3a/8, *ʿālemni* 3a/8, 32b/1, 77b/8, 82b/4, 82b/7, 110a/5, *minnetini* 3a/13, *farżlarnı* 3b/4, *kitāblarını* 3b/5, *peyġamberlerini* 3b/5, *şükrānesini* 3b/7, 3b/8, 3b/13, *vücūdını* 3b/12, *özni* 4a/7, 14b/10, 14b/12, *özini* 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/3, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 72b/9, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3, *Ḫudālıḳnı* 4a/13, *namāznı* 4b/2, 4b/5, 4b/7, *ḳılmaḳnı* 4b/5-6, 6a/5, 12b/3, 53a/3, 55a/1, 57a/2 (2), 61a/10, 74a/2, 77b/13, 83a/8, 84b/9, 99b/3, 109b/3, 114a/6, 128a/10, *endāmlarnı* 4b/12, *nāşīneni* 5a/2, *taḳşīrni* 5a/3-4, 85b/9, *ṭāʿatni* 5a/4, 5a/5, 5a/6, *ḫāne-i Kaʿbeni* 5a/8, *körmegenni* 5a/12, 5b/1, *yémegenni* 5a/12, *tapmaġannı* 5a/12, *éşitmegenni* 5b/1, *ḳılıḳını* 5b/3, *işini* 5b/4, 45a/11,

57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/6, 115a/10, *yükini* 5b/7, *ḥākimni* 5b/10, *beyābānlarnı* 6a/1, *méni* 6a/3, 16a/4, 16a/6, 18b/12, 19a/2, 24a/3, 28b/3, 31b/13, 34b/1, 39b/10, 43b/2, 46b/1, 66a/13, 73b/1, 73b/3, 73b/6, 76a/11 (2), 79a/1, 80a/13, 82b/6, 94b/9, 95a/1, 106b/9, 112a/5, *özüñglerni* 6a/6, *özüñgni* 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9, 18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/8, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10, *fermānını* 6a/9, 7a/5, 7a/7, *dādını* 6a/10, 10a/12, 12b/8 (2), 25b/13, 86b/8, 103b/13, 119a/1, *bérgüçilerni* 6b/1, *hemmeni* 6b/3, 17a/7 (2), 51a/4, 62b/10, 85b/2, 87a/8, 92a/13, *ḳulını* 6b/5, 21a/6, *rūzāneni* 6b/6 (2), *dünyāsını* 6b/8, *belānı* 6b/12, 125a/6, *ᶜömrni* 6b/12, *bolmaḳnı* 6b/13, 27a/4, 27a/9, 82a/8, 121b/3, *köñglüñgni* 7a/4, 12b/7, 34b/7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1, *ḥuḳūḳını* 7a/7, 113b/13, *ananı* 7a/10, *aġrını* 7a/13, 15a/1, 83a/1, 88a/7, 124b/13, *ferverdigārıñgnı* 7b/1, *vāsıṭanı* 7b/1-2, *ḫūbluḳnı* 7b/6, *āzārnı* 7b/6, *ādābını* 7b/8, 90a/2, *peder ü māderlerini* 7b/10, *tevāżuᶜnı* 7b/11, *peder ü māderni* 7b/13, *yaḫşılıḳını* 8a/4, *ṭamaᶜnı* 8a/8, *terbiyetini* 8a/9, *ḫoşnūdluġını* 8a/10, 31a/9, *ölümini* 8a/12, *meşaḳḳatni* 8a/13, 57b/10, 60a/10, *mālını* 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3, *barnı* 8b/10, 26b/6, 78b/6, *gevherini* 9a/2, *étegini* 9a/12, *sözni* 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8, 20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/3, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, *ādemni* 9b/1, 62a/5, 84a/12, *tatlıġnı* 9b/6, 51a/2, *yumşaḳnı* 9b/6, *bularnı* 9b/8, 51a/5, 99b/5, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *ḫāmūşluḳnı* 9b/12, *sormaġannı* 10a/1, *naṣīḥatni* 10a/3-4, *yamanlıġıñgnı* 10a/9, *yaḫşılıḳnı* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *edeblerni* 11a/3, *suçılıḳnı* 11a/4, 73b/7, 74a/3, *kimeçilerni* 11b/2, *Fetḥni* 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/9, 11b/10, *nışfını* 11b/12, 97b/12, *ékkini* 12a/3, 113b/13, *üçni* 12a/3, *nānnı* 12a/5, 27b/6, 116b/10, *işlerni* 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 96b/6, 106a/4, 113a/2, 124b/1, *ḫuşūlini* 12a/13, 87b/13, *mülkni* 12b/1, 56a/3, *ḫāne-i mübārekni* 12b/3, *nebīrelerini* 12b/4, *hikāyeni* 12b/4, 19a/9, 19a/11, *şādlıḳnı* 12b/10, *nevmīdlıḳnı* 13a/1, *ümmīdni* 13a/1, *açıġını* 13a/4, 84a/1, *bérmekni* 13a/4, 66a/9, 96a/6, 121b/12, *émgekini* 13a/5, *kişilerni* 13a/5, 58a/13, 106b/8, *toġḳanlarıñgnı* 13a/6, *ḫācetini* 13a/6, 85b/5, *zehrni* 13a/12, *menfaᶜatini* 13b/4, *endīşesini* 13b/11, *menfaᶜatni* 13b/13, 96a/7, *fiᶜlni* 14a/2, 14a/4, *nefᶜni* 14a/4, *dānişni* 14a/5, *ziyādelikni* 14a/7, *bedenni* 14b/1, 14b/2, 44b/10, 48b/5, 49b/4, 58b/12, 98a/11, 98b/13, *fermānıñgnı* 14b/3, 84a/4, *āsāyişiñgni* 14b/4, *ḥālni* 14b/6, 22a/2, 47b/4, 113b/7, *bedeniñgni* 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2, *bedenini* 14b/8, *selāmetlikini* 14b/9, *iᶜtiḳādni* 14b/12-13, *cāyını* 15a/7, *cāhillerni* 15a/9, 15a/10, *hüner-mendlerni* 15a/10, *ḳıladurġanlarnı* 15b/4, *tüşgenlerni* 15b/5, *atanmaḳnı* 15b/5, *dégenini* 15b/8, *kişini* 15b/11, 25b/9, 25b/10, 26a/3, 26b/9, 40b/1, 42a/13, 44b/11, 46b/13, 56b/2, 56b/9, 58b/5, 59a/10, 66b/5, 73a/5, 76a/11, 77a/13, 78a/3, 78a/4, 79a/13, 79b/1, 79b/10, 82b/9, 83b/10, 83b/11, 84a/5 (2), 84a/9, 92a/9, 95b/11, 96a/11, 96a/13, 96b/1, 100a/8, 106b/10, 107b/2, 107b/8, 107b/13, 112a/8, 115a/6, 115a/8, 117b/5, 117b/7, 117b/8, 117b/9, 118a/1, 119b/13, 124b/10 (2), 126b/1, 126b/3, *sitāyişiñgizni* 15b/11, *duᶜāsını* 15b/13, *şerbetni* 16a/11, *ḥālini* 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8, *ġarażnı* 16b/2, *yamanlıḳnı* 16b/3, 106b/4, 125a/5, *obdanlıḳnı* 16b/7, *naṣīḥatni* 16b/8, *némerselerni* 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/6, *Büzürcimihürni* 17a/3, *dānişini* 17a/12, *mālnı* 18a/1, 38b/5, 38b/8, 38b/9, 39a/2 (2), 39a/8, 57a/8, 59b/12, 93b/8, *sözlerni* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9,

85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *şarṭlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *yalġannı* 18b/5, 104a/9, *rāstnı* 18b/5, *ġazātlarını* 18b/9, *ġazātını* 18b/9, *aldını* 18b/11, *iḥsānlarnı* 19a/1, *çırayını* 19a/10, 100a/6, *yüzini* 19a/10, 62b/3, *āḥvālini* 19b/3, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *mührlerni* 19b/6, *rāstlıḳını* 19b/9, *ḫūbluġunĝnı* 20a/13, *maᶜnānı* 20b/5, *muᶜabbirlerni* 20b/7, *gedānı* 20b/12, *taᶜbīrini* 20b/13, *ḳonĝunĝnı* 21a/6, *yüzünĝni* 21a/8, 27b/2, *sözünĝni* 21a/10, *yüzini* 21a/11, *arḳasını* 21a/11, *daᶜvāsını* 21b/6, *inᶜāmını* 21b/12, *sözlegenni* 22a/2, *basıġlıḳnı* 22a/5, *āhestelikni* 22a/6, *rāzınĝnı* 22a/7, 77b/6, 79a/9, *endīşeni* 22b/3, 22b/4, 51a/9, *lāzımlıḳnı* 23a/6, 23a/8, *bī-lāzımnı* 23a/8, *müftīni* 23b/2, *seyyidni* 23b/3, *ḫaberni* 23b/3, 89a/1, *evlād-ı Resūlu'llāhnı* 23b/5-6, *müftīni* 23b/7, *ferzend-i Resūlu'llāhnı* 23b/9, *sözünĝizni* 23b/10, *atasını* 24a/3, *metāᶜınĝnı* 24a/12, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, *naṣīḥātlerini* 24b/10-11, *aᶜżālarını* 25a/3-4, *ᶜibāretlerni* 25a/6-7, *ḫaṭnı* 25a/12, 95a/11, 95a/12, *civān-merdlikni* 25b/9, *sırrınĝnı* 26a/1, 27b/5, 83b/8, *bī-menfaᶜatni* 26a/6, *ölümni* 26a/7, 55a/2, 116a/10, *iᶜtimādınĝnı* 26a/11-12, *bolġannı* 26a/12, *ḳoldaḳını* 26b/6, *ḥācetni* 26b/8, 85b/11, *bendeni* 26b/11, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *dānālıḳnı* 26b/13, *némerselerni* 26b/13-27a/1, *rencini* 27a/4, *tiriglikni* 27a/6, 58b/13, *ḳoyġannı* 27a/11, *uluġlarnı* 27a/12, 76b/2, *nā-murādlarnı* 27b/9, *ḳolunĝnı* 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1, *ᶜazze ve celleni* 28b/5, *ḳarını* 28b/6, *kūzeni* 28b/9, *taşnı* 28b/11, *ḥesābını* 28b/11, 117b/3, *nökerlerinĝni* 29a/9, *defᶜini* 29a/10, *ḳarılarnı* 29a/12, 29b/4, 125a/2, *ārzūsını* 29b/1 (2), *yayçaḳnı* 29b/7-8, *fikrini* 30b/3, *şikāyetlerini* 31b/1, *şikāyetni* 31b/2, *aṭnı* 31b/8, 31b/10 (2), 31b/13, 70a/4, 70a/7, 70b/6, 70b/12, *nesebni* 32a/13, *seferni* 32a/8, *şuġlni* 32b/2, 32b/3, *ziyādelikni* 32b/4, 32b/5, *künlerini* 32b/7, *vaḳtnı* 32b/13 (2), 33a/1, 120b/10, *tertībni* 32b/13, *her birini* 33a/2, 99b/8, *kāselerni* 33b/1, *başını* 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1, *ḳılnı* 33b/7, 33b/9, *loḳmanı* 33b/7, *ṭaᶜāmını* 33b/9, *ṭaᶜāmnı* 33b/12, 128b/10, *çırayınĝnı* 34a/6, 92b/2, *ṭarīḳini* 34a/9, 61a/7, 73a/12, 78a/9, 79b/8, 87b/6, *ṭarīḳasını* 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 87b/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 98a/1, 115b/8, 116a/13, *ḳuvvetini* 35a/4, *fażlanı* 35a/5, *meclisini* 35a/12, *fiyāleni* 35a/12, *küdüretni* 35b/1, *şelāşe-i ġassāleni* 35b/9, *mestlikinĝni* 35b/11, *bed-ḫūyluḳnı* 35b/12, *içmekni* 35b/13, 36a/7, 36a/13, *mestlikni* 36a/1, 40b/6, *içgenni* 36b/1, *mihmānnı* 37a/5, 39b/13, *ḳılurunĝnı* 37a/7, *ḫarcnı* 37a/8, 74a/13, 98a/2, *mīzbānlıḳnı* 37a/12, *hiẓmetinĝizlerni* 37b/2, *obdanını* 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3, *ḥākimlıġını* 38b/2, *emvālni* 38b/9, *Naṣırnı* 38b/12, 39a/3, *rūzeni* 38b/12 (2), *māllarnı* 39a/3, *nānınĝızını* 39a/5, *müzdini* 39a/8, *doslarınĝnı* 39a/13, *yanmaḳnı* 39b/2, *ḫiẓmetinĝizni* 39b/3, *sunı* 39b/12, 49a/4, *duᶜānı* 39b/12, *günāhnı* 40a/3, *nā-kesni* 40a/6, *ikrāmnı* 40a/7, *ṭabaḳnı* 40b/2, *ayaġnı* 41a/1, *mutāyebeni* 41a/11, *oynamaḳnı* 41a/12, 53b/11, 108b/6, *cengni* 42b/5, 54b/6, *uruşnı* 42b/6, *ḫuṣūmetni* 42b/6, *dégenni* 42b/9, *ᶜaḳlınĝnı* 42b/12, *ḳanını* 43b/1, 55a/13, 55b/2, *könĝülni* 43b/6, 44a/7, 44b/2, 45a/11, 49b/12, 79b/2, 116b/9, 127b/2, 127b/13, *cāmını* 43b/8, *vaż ᶜ ını* 43b/12, *körüşmekni* 44a/6, *tedbīrini* 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, *atını* 44b/3, 56a/10, *ḫᵛāhişini* 44b/4, 82b/4, 93b/2, *közünĝni* 44b/4, 117a/1, *sebebini* 44b/8, *dārūsını* 44b/9, *otnı* 45a/6, *ġulāmnı* 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/9, *élgini* 45b/6, *şaḥrānı* 45b/10, *ḳızını* 45b/10, 64b/11, 72a/9, *reᶜāyālarnı* 46a/4, *ᶜışḳnı* 46a/7, *rüsūmını* 46a/8, 85a/2, *ḳaysını* 46a/12, *terīkeni* 46b/4, *ḳışşalarnı* 46b/7, *kélgenni* 46b/9, 58a/1, 116b/3, *maᶜşūḳnı* 47a/8, *körünmekni* 47a/11, *meylinĝni* 47b/9, *bolġanını* 48a/11, *mizācnı* 48b/6, 99a/12, *ḫaṣṣiyyetini* 48b/6, 50b/10, *peylerni* 48b/9, *bağışlarnı* 48b/9, *başınĝnı* 49a/3, 109a/3, *saçınĝnı* 49a/6, *żararını* 49a/8, *uyḳını* 49b/1, *ṭabᶜnı* 49b/4, *reng-rūynı* 49b/4, *ḳaddimni* 49b/11, *mihrinĝni* 49b/11, *ādemī-zādnı* 50a/1, 122b/6, *merg-i müfācātnı* 50a/2, *rūḥnı* 50a/6,

kéçeni 50a/13, 50b/2, *kündüzni* 50b/3, 51b/3, *ḫāṣṣiyyetni* 50b/4, 50b/7, *tenni* 50b/7, 50b/8, *rūḥını* 51a/1, *ékkilesini* 51a/9, 126b/13, *kopmaḳnı* 52a/3, *farīżasını* 52a/5, *farīżalarnı* 52a/5, *künni* 52b/1, *izengüni* 52b/7, *kiçiklerni* 53a/1, 125a/3, *güştını* 53a/6, *fōstını* 53a/6, *ḳarçıġaynı* 53a/8, *ḳuşlamaḳnı* 53a/12, *ḳarçıġanı* 53a/13, 53b/1 (2), 53b/3, *ṣaydnı* 53b/2, *segni* 53b/5, 53b/5, *yüznı* 53b/7, *cānverlerni* 53b/9, *sizni* 54a/2, *ḳorḳġannı* 55a/5, *süstluḳnı* 55a/5, *mükāfātını* 55b/3, *ümmīdlerini* 55b/5, *Şemsü'l-Me*^{c}*ānīni* 56a/5, *leşkerni* 56a/10, 114b/8, 115b/10, 115b/11, 116a/1, 119a/4, 119a/10, 119a/11 (2), *ḳannı* 56b/3, *saḳlamaḳnı* 56b/6, 57b/7, *neslini* 56b/8, *aznı* 57b/7, *tolanı* 57b/8, *ḳılġannı ḳılġannı* 57b/9, 78b/5, 94a/12, 100a/2, *kāhillıḳnı* 57b/9, *dervīşlerni* 58b/1, *isrāfnı* 58b/5, 59a/2, 59a/3, *ḳılġuçılarnı* 58b/8, *nefsni* 58b/12, *^{c}aḳlnı* 58b/13, *rūzgārınĝnı* 59a/4, *éşigini* 59a/5, *mālınĝnı* 59a/9, 59b/8, *fulnı* 59b/1, 59b/2, 59b/11, *düşmenni* 59b/13, 60a/1, 80b/1 (2), 80b/3, 80b/6, 81b/9, *dostnı* 60a/1, 78b/9, *muḫtāclarnı* 60a/2, *şıla-yı raḥmnı* 60a/3, *émānetni* 60a/12, 61a/5, 61a/9, 61a/11, *altunnı* 60b/10, 61a/1, 61a/2, 61a/4, 91a/12 (2), 91b/1, 92a/8, 92a/10, 92a/12, 94b/5, 94b/8 (2), 94b/10, 94b/12, *ayaġını* 60b/11, 70a/12, 104a/13, 128a/12, *altununĝızını* 60b/12, 91a/11, *emānetinĝizni* 60b/12, *^{c}uḳūbetini* 61b/4, *almaḳnı* 62a/6, 67a/10, *metā^{c}nı* 62a/8, 93b/7, 93b/8, 94a/9, *hünerni* 62a/10, 62b/1, 63b/4, 74b/12, 75a/4, 75a/6, 87b/4, *^{c}aybnı* 62a/10, *hünerini* 62a/10, 106a/7, *bāṭınını* 62a/11, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *ḫūbluġını* 62b/7, *melāḥatni* 62b/8, *ḥalāvetni* 62b/8, *ṭarāvetni* 62b/9, *saçını* 62b/9, 65a/13, 65b/3, *naġme-sāzlıḳnı* 63b/5, *maẓlūmlarnı* 64a/5, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *tilni* 64b/2, *ḫ^{v}ācesini* 64b/5, 67a/1, *şerhini* 64b/12, *ṭāyifeni* 65a/2, 78a/7, *^{c}ayblarını* 65a/2, 70a/5, *aġrıḳlarnı* 65a/4, *kirfikini* 65a/13, *leblerini* 65b/1, *yanını* 65b/6, *aġrıḳlarını* 65b/8 (2), *Pārsī-gūynı* 65b/13, *^{c}Acemīni* 65b/13, *Fārsī-gūynı* 65b/13, *yamannı* 66a/2, *körgenni* 66a/6, 81b/11, *dedekni* 66a/7, *ḳıymetligni* 66a/10, *andaġnı* 66a/12, *ḫatunnı* 66a/12, *boladurġannı* 66a/13, *ḫōşluġını* 66b/3, *ölügni* 66b/6, *yaramaydurġanlarnı* 66b/7, *ḫiẕmet-kārlarnı* 66b/8, *saḳlaydurġannı* 66b/9, *kenīzeklerni* 66b/10, *birbirlerini* 66b/11, *satılmaḳnı* 67a/4, *birni* 67a/5, 115a/9, 119b/3, *vaḳtını* 67a/7, 108b/4, *maḥallini* 67a/7, *satmaḳnı* 67a/8, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/6, *sūdnı* 67a/13, *bolmaslıḳnı* 67b/2, 107b/7, *taşlamaḳnı* 67b/4, 73b/2, *^{c}imāretni* 67b/9, *hünerlerni* 67b/9, 74a/4, 86b/8, 106a/6, *hem-sāyeni* 67b/10, *ḥürmetini* 68a/1, 78b/9, 88a/10, *hem-sāyelerni* 68a/2, *aġrıḳını* 68a/3, *iberişni* 68a/8, *żararlikini* 68b/8, *aṭınĝnı* 69a/7, *libāsınĝnı* 69a/7, *zebūnını* 69a/8, *hünerlerni* 68b/7, *mādesini* 70a/7, *ḳulaġını* 70a/10, *közini* 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, *kirfigini* 70b/2, *ḳursaḳını* 70b/12, *ḳolını* 70b/13, 100a/10, *futını* 70b/13, 100a/9, *yılḳıçını* 71a/10, *faşlnı* 71a/11, *^{c}illetlerni* 71b/3, *ḳarılıḳnı* 71b/5, *ḫatununĝnı* 71b/11, 73a/2, *ferzendini* 72a/1, *érini* 72a/5, *dünyālıḳnı* 72a/6, *ferzendni* 73a/7, *ḫatunnı* 72b/8, *érenlerni* 72b/9, *ārzūnı* 73a/2, *ḫiẕmet-kārnı* 73a/3, *şādlıḳnı* 73a/10, *sipāh-gerçilikni* 73a/12, *suçuluḳnı* 73a/13, *bilgenimni* 73b/2, *hünerlerimni* 73b/4, *suçını* 73b/6, *ḳāfileni* 73b/9, *özümizni* 74a/1, *künlerni* 74a/3, *ferzendinĝni* 74a/7, *üstādını* 74a/8, *edebni* 74a/9, 74b/9, 128a/4, *ġażabınĝnı* 74a/10, *ölümünĝni* 74b/1, *meşaḳḳatini* 74b/5, *şarṭını* 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/13, *munı* 75a/6, *ḳızınĝnı* 75b/1, 75b/13, 77a/4, 77a/5, *bīgāneni* 75b/3, *tutmaslıḳını* 75b/4, *bolmaslıḳını* 75b/5, *balasını* 75b/6, *oġulnı* 75b/6, *çapdugını* 76a/2, *Şöhrebānūnı* 76a/5, 76a/9, 76a/13, *bala barḳasını* 76a/8, 78b/7, *ḥadīṯni* 76a/9, *uluġlarını* 76a/12, *urumnı* 76b/12, *naṣīḥatlerni* 77a/6, *ri^{c}āyesini* 77a/13, *tutmaḳnı* 77b/1, 97b/10, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımnı* 77b/9, *^{c}ahdini* 77b/9, *dostını* 77b/10, *düşmeninĝni* 77b/11, 80b/4, 120a/4, *dostunĝnı* 78a/1, 79a/6, *bolġanlarnı* 78a/5, *yamanlarnı* 78a/6, *tenhālıḳnı* 78b/1, *Soḳrāṭnı* 78b/10, *cesedimni* 79a/2, *dostluḳnı* 77a/11, *dostluḳını* 79a/8,

faḳīrlerni 79a/12, *fiçaḳnı* 80a/11, *şafaḳnı* 80a/11, *ḫaşmnı* 80b/7, 80b/12, *piyādesini* 80b/8, *pehlevānlıḳını* 80b/10, *tīġını* 80b/11, *hemmesini* 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10, *pādşāhlıḳnı* 81a/5, *ḫuṭbeni* 81a/9, *élçini* 81a/10, *şehrini* 81a/12, *bilgenni* 81b/12, *ölmeslikini* 82a/12, *eṭrāf-ı cānibni* 82b/4, *bināsını* 82b/5, *ṭarafını* 82b/6, *ḳolumnı* 82b/7, *barġanını* 82b/7, *yedimni* 82b/9, *endāzesini* 82b/13, *ṣabrnı* 83a/2, *miḳdārını* 83a/3 (2), 124b/3, *cevābını* 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13, *ḳılġanınĝnı* 83a/9, 113b/3, 113b/5, *şikāfını* 83a/13, *ḫaşletni* 83b/2, 107b/8, *āb-rūyunĝnı* 83b/8, *ḫiẕmet-kārlarınĝnı* 84a/3, *aşnı* 84a/6, *ᶜöẕrini* 84b/2, *açıġnı* 84b/7, *yutmaḳnı* 84b/7, *ᶜuḳūbetni* 84b/13, *günāhnı* 85a/4, *ḳavmni* 85a/7, 126b/10, *néçesini* 85a/8*, bizlerni* 85a/9, *ḳılġanını* 85a/13, *ḳalġanlarnı* 85b/2, *ḥācet-mendīni* 85b/6, *esīrni* 85b/9, *ṣevābını* 85b/10, *vaṣiyyetimni* 85b/11, *ġarażınĝnı* 85b/13, 89a/3, *tilemekni* 86a/2, *ḳademinĝni* 86a/4, 116b/5, *ḥācetinĝni* 86a/8, 86a/13, 86b/1, *ayıtġuçılarnı* 86a/11, *ᶜilmlerni* 86b/10, *éşitgenni* 87a/4, *ᶜilm-i hendeseni* 87a/13, 103a/2, *kéledurġanlarnı* 87b/3, *ᶜilmini* 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5, *āḫiretni* 88a/2, *uṣūl-i dīnni* 88a/3, *tevfīḳnı* 88a/2, 93a/6, *ṣıfātnı* 88a/3, *aṣlını* 88a/4, 102a/1, *ᶜilmni* 21b/7, 88a/6, 90a/4, 90a/10, 99a/9, 101b/7, *dünyānı* 88a/6, 116a/6, *kitābnı* 88a/8, *Ḳur'ānnı* 88a/9, *reyˀini* 88b/5, *cüzvni* 88b/7, *evvelini* 88b/13, *āḫirini* 88b/13, *āyetni* 89a/1, *mümkinātnı* 89a/2, *zebānınĝnı* 89a/7, *olturġanlarnı* 89a/7, *ayaġınĝnı* 89a/8, *tartadurġanlarnı* 89a/9, *mesclisni* 89a/9, *nāmūsını* 89b/12, *bāṭınınĝnı* 89b/12, *tatlıġlıḳnı* 89b/13, *şarṭlarnı* 90a/2, *ḫalḳnı* 90a/3, 90a/7, 93a/1, 93a/2, *bilgeninĝni* 90a/5, *bendelerini* 90a/6, *ḥiyelü'l-ḳużātnı* 90a/12, *müsteḥaḳnı* 90b/1, *müddeᶜī-ᶜaleyhni* 90b/5, *tedbīrimni* 90b/10, *nāle vü zārīsini* 90b/10, *dīnārnı* 91a/8, *ḳalġanını* 91a/8, *kenīzekni* 91a/9, 91a/11, 91a/13, 92a/5, *dīnārımnı* 91a/10, *altunumnı* 91b/1, *mührümni* 91b/8, *mührni* 91b/9, 92a/1, *dād-ḫᵛāhlarnı* 91b/11, *mührünĝni* 92a/3, *altunını* 92a/6, *müddeᶜīni* 92a/12, *tedbīrlerni* 92a/13, *reˀyinĝni* 92b/5, *tecrübelerinĝni* 92b/6, *ser-güzeştini* 92b/11, *ḥükmni* 93a/2, *ḥükmini* 93a/3, *ḥıfẓını* 93a/4, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *rāstlıḳnı* 93b/10, 97a/12, *muᶜāmeleni* 93b/11, 94b/1, *ayıtmaḳnı* 94a/6, *ᶜışḳınĝnı* 94a/8, *rūzāneni* 94a/10, *bī-mürüvvetlikni* 94a/11, *ḥürmetni* 94a/13, 128b/5, *bérgenini* 94b/2, *nā-pāklıḳını* 95a/7, *baḫtımnı* 95a/11, *ḫaberini* 95b/1, *metāᶜnı* 95b/3, *yolnı* 95b/5, 95b/6, 95b/13, *metāᶜlarnı* 95b/6, *yarımnı* 96b/3, *on birni* 96b/4, *seferini* 96b/4, *eşerlerini* 96b/8, *ziyānnı* 96b/10, 96b/13, *ḳoylarnı* 97a/3, 97a/6, 97a/8, 97a/11, *sütini* 97a/3, *ḥaḳnı* 97b/2, *temessükni* 97b/3, *nāmesini* 97b/4, *gümānını* 97b/7, *narḫını* 97b/8, *némeni* 97b/11, 101b/3, 101b/4, 101b/7, *tapmaḳnı* 98a/2, *örgenmekni* 98a/3, *ḳāᶜidelerini* 98a/7, *turmaġlıḳını* 98a/11, *barını* 99a/10, *ḳuvvet-i ḥayvānīni* 99a/12, *ḳuvā-yı nefsānīni* 99a/13, *aḳsāmlarını* 99a/13, *ḳısmlarını* 99b/2, *sebeblerini* 99b/2, *ġıẕāsını* 99b/4, *ḳıyāsnı* 99b/7, *ᶜalāmetlerini* 99b/9, *nişānelerni* 99b/11, *ısıtmalarnı* 99b/12, *keselni* 100a/2, 100a/6, 100a/7, 100b/3, *kitābını* 100a/5, *lebini* 100a/11, *balġamını* 100a/13, *nabżnı* 100b/8, *dārūnı* 101b/4, *ᶜilm-i ṭıbnı* 101b/6, *rāstını* 102a/1, *ṭaliᶜni* 102b/1, *yılnı* 102b/1, *aynı* 102b/2, *baᶜżını* 102b/7, *ḥesābnı* 102b/7, 113b/12, *zemīnni* 102b/8, *bulunĝlarını* 102b/9, 102b/10, *şekllerni* 102b/9, *şiᶜrni* 103a/8, 108a/13, *sözlerini* 103b/2, *dūdumnı* 103b/7, *vücūdumnı* 103b/7, *ġazelni* 103b/11, 104a/2, 105a/7, *lāyıḳını* 104a/3, *aṭını* 104a/5, *ḫᵛāhişlerini* 104a/7, *merṣiyeni* 104a/10, *medḥni* 104a/11, *égininĝni* 104b/3, *naġmelerni* 105a/2, *ḥikāyetlerni* 105a/4, *naġmenĝni* 105a/5, *beytni* 105a/8, *ġazellerni* 105a/9, 105a/10, *hünerini* 105a/11, *muṭriblikni* 105a/12, *naġmesini* 105b/1, *oḫşalarnı* 105b/2, *nebīẕni* 105b/6, *ḫᵛālaġanını* 105b/12, *éşitgenlerinĝni* 106a/5, *ṭaraflarını* 106a/5, *nérselerni* 106a/8, *maḫdūmnı* 106b/3, *öltürmekni* 106b/10, *sermāyeni* 107a/3, *pulnı* 107a/5, 114a/1, 114a/2, *Ebu'l-Beşerni* 107a/9, *ḥiẕmetini* 107b/4, *turmaḳnı* 107b/5, *rāzını* 107b/10, *nā-dānlıḳnı* 107b/11, *bī-fermānlıḳnı* 107b/12, *ḫiẕmet-kārlarını*

108a/1, *pādşālarnı* 108a/2, *bilgenini* 108b/2, *tārīḫlerni* 108b/8, *kitāblarını* 108b/8, *piyāleni* 109a/3, *külüşmeklerni* 108b/5, *sāḳīni* 109a/7, *şarābnı* 109a/8, 116b/8, *ḫaṭlarnı* 109b/6, 109b/7, *nāmenĝni* 109b/9, 110a/12, *maᶜnāsını* 109b/10, *lafẓını* 109b/11, *esrārını* 109b/11, 113a/4, *vilāyetini* 110a/1, *vilāyetlerni* 110a/2, *ḳaṣdnı* 110a/7, *Baġdādnı* 110a/8, *tofraġını* 110a/8, 110b/9, *ġulāmlarnı* 110a/10, *fīllerni* 110a/10, *nāmeni* 110a/11, 110b/1, 111b/4, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 112a/1, 112a/2, 112a/3 (2), 112a/5 (2), 112a/8, 112a/9, 112b/3, 112b/9, 112b/10 (2), 118a/4, 118a/5, 118a/8, 118a/9, *ḫurūflarnı* 110b/2, *kātiblerni* 110b/4, *Bū ᶜAlīni* 111a/4, *münşīlıḳnı* 111a/6, *birbirini* 111a/10, *Ebū ᶜAlīni* 111a/12, *tedbīrni* 111b/4, *ᶜAḥmed Rāfiᶜni* 111b/6, *Aḥmedni* 111b/13, *selāmetlikini* 112a/2, *burnını* 112a/5, *ᶜAbdü'l-Cebbārnı* 112a/12, 112b/8, *remzni* 112b/5, *günāhımnı* 112b/6, *esrārnı* 112b/6, *günāhınĝnı* 112b/7, *işāretni* 112b/8, 112b/9, *pādşāhnı* 113a/4, 114b/6, 115a/2, *ṭarīḳni* 113b/7, *birini* 113b/13, *kebābnı* 114a/1, *gūştnı* 114a/5, *vīrānelerni* 114a/6, *rūzānesini* 114a/7, *vezīrni* 114a/8, *birevni* 114a/8, *vīrāneni* 114a/11, *vīrānelikni* 114a/12, *manṣıbnı* 114b/2, *aḥvālni* 114b/4, *vezīrlıḳnı* 114b/4, *yamanlıḳınĝnı* 114b/11, *yurtnı* 115a/7, 118b/10, 118b/11, *ᶜamelni* 115a/10, *ḥükmünĝni* 115a/11, *yarlıġnı* 115a/12, 120b/2, *cihān-dīdelerni* 115b/9, *gürūhnı* 116a/1, 116a/2, *sipeh-sālārnı* 116a/2, *yaramaġanlarnı* 116a/3, *maᶜāşını* 116a/5, *çıḳarnı* 116b/3, *saḫīlıḳnı* 116b/7, *cānnı* 116b/10, *āḫirni* 117a/2, *sülūketni* 117a/3, *bī-dādlıḳnı* 117a/4, *maẓmūnnı* 117a/4, *bāṭılnı* 117a/8, *ṣalāḥnı* 117b/1, *ḳuyruḳnı* 117b/2, *āzārını* 117b/4, *ḫiẕmet-kārnı* 117b/7, *şarāb-dārnı* 117b/8, *Ebu'l-Fetḥni* 118a/1, *emvālini* 118a/2, *mülkini* 118a/2, *tofraḳnı* 118a/11, *ġulāmlarını* 118a/11, *çonĝlarını* 118a/12, *emlāḳını* 118a/12, *ᶜāmilni* 118a/12, 119a/1, *yarlıġını* 118a/13, *bāhādurluḳnı* 118b/3, *fermānınĝızını* 118b/10-11, *raᶜiyyetni* 119a/5, 119a/10, *himmetinĝni* 119b/7, *himmetliginĝni* 120a/2, *ṣıfatnı* 120b/9, 122b/2, *vaḳtlarını* 120b/13, *esbābını* 121a/2, *zirāᶜatni* 121a/7, *ḫarīdārnı* 121a/11, *sevdānı* 121a/13, *taṣarrufnı* 121b/5, *ḳarẓımnı* 121b/13, *yolını* 122b/4, 123b/9, *tenini* 122b/5, *mecmūᶜnı* 122b/9, *māddeni* 123a/2, *ḫıredni* 123b/11, *seḫāvetni* 123b/11, *ṣūretlerni* 123b/13, *ziyānını* 124b/9, *żulmini* 124b/11, *égesini* 125a/1, *hem-sāllerini* 125a/2, *mesᵓelelerni* 125b/7, *éginni* 126a/1, 128a/7, *taḳvāsını* 126a/10, *ḫaṭāsını* 126a/13, *tedārikini* 126a/13, *meẕhebni* 126b/1, *şerāyiṭlerini* 126b/4, *bolmaḳınĝnı* 126b/6, *teneni* 126b/6, *eşrefīni* 127a/11, 127a/12, *teslīmni* 127b/6, *ménlikni* 127b/7, *şıdḳnı* 127b/12, *semāᶜnı* 128a/2, *birāderlerini* 128a/10, *ᶜibādetini* 128a/11, *ᶜamelini* 128b/3, *şoḥbetini* 128b/4, *rıżāsını* 128b/5, *töhmetni* 128b/7, *nérseni* 128b/10.

+nI (ilgi hâli eki):

kentni 19b/2, *ḳuduḳnı* 19b/2, *altunnı* 95a/1.

+(I-U)ŋĝ (teklik ikinci şahıs iyelik eki):

özünĝge 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9, *özünĝninĝ* 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/8, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1, *bī-çārelikinĝni* 2a/11, *taṣavvurunĝġa* 2b/10, 26a/11, *könĝlünĝge* 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13, *ḫᵛāhişinĝ* 4a/8, 14b/5, 67b/1, *özünĝdin* 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/11, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6, *yaḫşılıġınĝdın* 4a/10, *ḫayālinĝġa* 4b/6, *vücūdunĝ* 4b/10, 7b/13, *ṭabᶜınĝ* 4b/10, 104a/12, *ᶜavretlerinĝdür* 4b/11, *aᶜżālarınĝ* 4b/11, *nānınĝ* 5a/1, 78a/4, *özünĝni* 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9,

18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/7, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10, *könĝlünĝde* 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6, *könĝlünĝni* 7a/4, 12b/7, 34b/7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1, *ananĝnınĝ* 7a/7, *ferverdigārınĝnı* 7b/1, *ananĝġa* 8a/7, 32a/11, *ferzendlerinĝdin* 8a/7, *ḥaḳḳınĝda* 8a/11, 84a/2, 116b/7, *özinĝge* 9a/7, *ḳolunĝdın* 9a/12, 68b/2, 107a/3, *tilinĝġa* 9b/9, *yamanlıġınĝnı* 10a/9, *ġamınĝge* 10a/11, *ᶜömrünĝ* 10b/11, 32b/7, 82b/2, 90b/12, *ḳudretinĝ* 10b/13, 12b/5, 24b/3, 36a/13, 41a/7, 42b/4, 44a/3, 48a/10, 59b/8, 73a/10, 88a/1, 96a/13, 104a/9, 117b/11, *bārenĝde* 12a/7, 81b/11, *tilinĝ* 12b/6, 28a/1, 78a/7, 114b/6, *özünĝ* 12b/8, 13b/4, 17b/4, 23a/7, 25b/13, 27a/11, 45b/3, 47a/8, 53a/1, 53b/7, 59a/13, 62a/3, 74a/11, 88a/12, 90a/3, 90a/8, 91a/8, 96a/3, 96b/12, 97b/4, 103a/6, 113b/13, 114a/2, *ġamınĝ* 12b/9, *şādlıġınĝ* 12b/9, *ġam-güsārınĝ* 12b/9, *ḥālinĝġa* 12b/12, 67b/5, *toġḳanlarınĝnı* 13a/6, *yurtunĝdaḳı* 13a/7, *nā-emīnlikinĝ* 13a/11, *özünĝde* 14a/8, 32b/1, 32b/3, *hem-tenglerinĝdin* 14a/10, *fermānınĝnı* 14b/3, 84a/4, *bedeninĝ* 14b/3, 36b/7, 48b/10, *āsāyişinĝni* 14b/4, *ḳabūlünĝ* 14b/6, *bedeninĝni* 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2, *fermānınĝda* 14b/7, *hünerinĝge* 16b/10, *bolġanınĝdur* 17a/9, *dānişinĝġa* 17b/4, *aldınĝġa* 17b/4, 47b/2, 79a/4, *reᵓyinĝġa* 17b/5, *bilişinĝġa* 17b/5, *yārān-ı fesendīdelerinĝ* 17b/9, *Ḫudāvendinĝdür-mén* 17b/10, *hem-cinslerinĝdin* 17b/13, *düşmeninĝ* 18a/2, 54b/4, 55a/1, 77b/13, 78a/12, 80a/7, 80b/2, 82a/3, 82a/5, 82a/7, 82a/9, *yétgeninĝdin* 18a/3, *bérgeninĝdin* 18a/3, *selāmınĝġa* 18a/7, *ṣıḥḥatinĝġa* 18a/7, *dostunĝnınĝ* 20a/3, 77b/10, 77b/12, *dostunĝġa* 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6, *ḫūbluġunĝnı* 20a/13, *ḳonĝunĝnı* 21a/6, *yüzünĝni* 21a/8, 27b/2, *sözünĝni* 21a/10, *yaḫşılıḳınĝ* 22a/7, *yamanlıḳınĝġa* 22a/7, *rāzınĝnı* 22a/7, 77b/6, 79a/9, *sözünĝninĝ* 22a/12, *sözünĝge* 22b/11, 24a/12, *metāᶜınĝnı* 24a/12, *élinĝçe* 24b/1, *bélinĝçe* 24b/1, *dostlarınĝġa* 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, *sırrınĝnı* 26a/1, 27b/5, 83b/8, *işinĝ* 26a/5, 27a/6, 39b/6 (2), 84a/5, 115b/4, 120b/11, 121a/4, *iᶜtimādınĝnı* 26a/11-12, *rencinĝ* 27a/3, *revīşinĝ* 27a/6, *könĝlünĝ* 27b/1, 27b/7, 43b/5, *ḳıymetinĝ* 27b/3, *ṭāḳatinĝ* 27b/9, 68a/5, *ḳolunĝnı* 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1, *ᶜaḳlınĝ* 28a/7, *ṭāḳatinĝġa* 28a/13, *hūşunĝ* 29a/4, *yigitlikinĝ* 29a/4, 30a/9, *yaşlıḳınĝġa* 29a/4, *hem-rehlerinĝ* 29a/9, *nökerlerinĝni* 29a/9, *taḫtınĝ* 30a/6, *baḫtınĝ* 30a/7, *raḫtınĝ* 30a/7, *dıraḫtınĝ* 30a/8, *yüzünĝge* 30a/11, 59a/5, *tiriglikinĝdin* 30a/11, *yaşınĝ* 30b/3, *ferzendinĝġa* 31b/3, *vaṭanınĝdın* 32a/5, *murādınĝ* 32a/8, *vaṭanınĝ* 32a/10, *ḳılġanınĝdın* 32b/5, 121b/1, *dostunĝ* 32b/10, 57b/13, 77a/6, 77b/4, 78a/6, 78a/7, 79a/5, 79b/2, *düşmeninĝninĝ* 32b/10, 79b/13, *ḥālinĝ* 32b/11, *aldınĝda* 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12, *çırayınĝnı* 34a/6, 92b/2, *girdārınĝdın* 34b/8, *mestlikinĝni* 35b/11, *öyünĝġa* 36a/1, *öyünĝde* 36a/1, 40b/7, 65b/12, *ḳılurunĝnı* 37a/7, *mihmān-dārlıġınĝ* 37a/8, *öyünĝge* 37a/9-10, 40a/6, *mihmān-dārlıġınĝdın* 37b/9, *ḥaḳḳınĝ* 38a/13, *cāyınĝġa* 38b/9, *doslarınĝnı* 39a/13, *ḫiẕmet-kārınĝdın* 39b/4, *ḳursaḳınĝ* 40a/10, *cāyınĝ* 40a/12, 116b/4, *ornunĝ* 40a/12, *āşinānĝ* 40a/13, *meşġūlluġunĝ* 40a/13, *nökerlerinĝge* 40b/4, 117b/5, *çehrenĝ* 40b/6, *ehl-i ᶜıyālınĝ* 41a/4, *ḫiẕmet-kārlarınĝ* 41a/4, *himmetlerinĝġa* 42a/11, *ᶜaḳlınĝnı* 42b/12, *maᶜşūḳunĝ* 43b/11, 44a/1, *ḥālinĝdin* 43b/11, 67b/11, *nefsinĝ* 44a/7, 44b/4, *ḫıredinĝ* 44a/11, *ᶜaḳlınĝge* 44b/2, *közünĝni* 44b/4, 117a/1, *ᶜışḳınĝ* 45a/5, 94a/7, *ẓāhirinĝde* 45a/11, 120a/10, *ᶜaybınĝ* 47a/5, *közünĝge* 47a/13, 66a/2, 109a/10, *ḫatunlarınĝ* 47b/9, *meylinĝni* 47b/9, *endāmlarınĝ* 48b/10, *bedeninĝġa* 48b/11, *başınĝnı* 49a/3, 109a/3, *saçınĝnı* 49a/6, *mihrinĝni* 49b/11, *ḳaşınĝda* 51b/10, 66b/7, 74a/10, 116a/3, *ayaġınĝ* 52b/7, 82b/10, *ḥāşılınĝ* 53a/6, *ḳolunĝ* 53a/10, 53a/12, *ẕevḳunĝ* 53a/11, *kiflinĝġa* 53b/7, *ṭarafınĝge* 54a/11, *maḳṣūdunĝ* 54a/13, *başınĝ* 55a/7, *hem-cinslerinĝ* 55a/8,

ferzendlerinĝge 55b/10, *ṣalāḥiyyetinĝde* 55b/11, *sipeh-sālārınĝ* 56a/9, *öltürgeninĝdin* 56a/13, *ḳolunĝġa* 57a/5, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11, *ḳolunĝda* 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5, *mālınĝ* 57a/13, 57b/3, 58a/5, 59a/10, 59b/11, 60a/2, 67b/1, 96b/5, 117b/4, *düşmeninĝge* 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10, *yanınĝdın* 58a/4, *rūzgārınĝnı* 59a/4, *mālınĝnı* 59a/9, 59b/8, *ᶜıyālınĝġa* 59b/1, *ḥācetinĝġa* 59b/2, *tecemmülünĝġa* 59b/2, *ḳayaşlarınĝġa* 60a/3, *murādınĝġa* 61b/4, 116a/7, *nefsinĝge* 66a/3, *pulunĝġa* 67a/13, *ḥareminĝġa* 68b/5, *yérinĝdür* 68b/12, *aṭınĝnı* 69a/7, *libāsınĝnı* 69a/7, *aṭınĝ* 69a/7, *libāsınĝ* 69a/7, *ḫatununĝnı* 71b/11, 73a/2, *ḫatununĝdın* 71b/12, *balanĝdın* 71b/12, *ḳolunĝdadur* 72a/1, *ḫatununĝ* 72a/6, 73a/3, *muḥabbetinĝdin* 72a/11, *mālınĝġa* 72a/13, *yoḳluḳunĝda* 73a/1, *ferzendinĝni* 74a/7, *ġażabınĝnı* 74a/10, *ᶜadāvetinĝ* 74a/11, *ölümünĝni* 74b/1, *ferzendinĝ* 74b/6, 75b/7, *oġlunĝ* 75a/11, *oġlunĝġa* 75b/1, *ḳızınĝnı* 75b/1, 76b/13, 77a/4, 77a/5, *toḳġanınĝdın* 75b/1, *toḳġanlarınĝ* 75b/2, *bedeninĝninĝ* 75b/2, *ḳuvvetinĝ* 75b/3, *oġlunĝnınĝ* 75b/4, *ḳızınĝdın* 77a/2, *ḳızınĝ* 77a/3, *oġlunĝdın* 77a/4, *dostlarınĝdın* 77b/2-3, 79a/7, *dostunĝdın* 77b/11, 78a/1 (2), *düşmeninĝni* 77b/11, 80b/4, 120a/4, *dostunĝnı* 78a/1, 79a/6, *nānınĝnınĝ* 78a/5, *ḥācetinĝ* 78a/8, 85b/10, 86a/5, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87b/4, 87b/6, *dostlarınĝ* 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2), *rāzınĝ* 79a/11, *işlerinĝ* 79b/2, *dostluḳunĝ* 79b/7, *bubanĝ* 81a/8, 119b/1, *ḳaṣdınĝ* 81a/12, *leşkerinĝge* 81b/4, 115b/12, *düşmeninĝdin* 82a/2, *dostluḳunĝdın* 82a/4, *ḫaşmınĝ* 82b/2, 91b/3, *ġażabınĝ* 83a/2, *ḳılġanınĝnı* 83a/9, 113b/3, 113b/5, *āb-rūyunĝnı* 83b/8, *ġażabınĝdın* 83b/13, *ḫiẕmet-kārlarınĝnı* 84a/3, *zirāᶜat-gāhınĝdur* 84a/4, *zirāᶜatinĝ* 84a/4, *revācınĝġa* 84a/4, *işinĝde* 84a/9, 113b/10, *ḫōcanĝ* 84a/10, *yüzünĝ* 84a/10, *ᶜadlinĝdin* 84b/2, *açıġınĝ* 84b/7, *kerīmlıḳınĝnınĝ* 85a/13, *dīninĝġa* 85b/4, *esīrinĝdür* 85b/7, *ġarażınĝnı* 85b/13, 89a/3, *ḳulaḳınĝġa* 85b/12, *yārınĝġa* 86a/3, *yétmekinĝ* 86a/3, *dil-dārınĝġa* 86a/5, *ᶜayyārınĝġa* 86a/4, *ḳademinĝni* 86a/4, 116b/5, *ḥācetinĝni* 86a/8, 86a/13, 86b/1, *baḫtınĝdın* 86a/13, *ḳılmaḳınĝdın* 86b/1, *iltifātınĝ* 88a/11, 117b/10, *yādınĝda* 88b/13, *zebānınĝnı* 89a/7, *ayaġınĝnı* 89a/8, *bilgeninĝge* 89b/7, *bilmegeninĝge* 89b/7, *bāṭınınĝnı* 89b/12, *yavuḳlarınĝdın* 90a/1, *bilgeninĝni* 90a/4, *bérgeninĝ* 90b/11, *devletinĝ* 90b/12, *dünyālıḳınĝ* 91a/6, *feryādınĝġa* 91a/6, *mührünĝni* 92a/3, *olturmaḳınĝ* 92b/2, *reˀyinĝni* 92b/5, *tecrübelerinĝni* 92b/6, *pūlunĝdın* 94a/4, *ᶜışḳınĝnı* 94a/8, *dīnārınĝ* 94b/3, *cānınĝ* 96b/5, *işlerinĝninĝ* 96b/9, *ḳullarınĝdın* 96b/11, *dünyālıḳınĝġa* 98a/1, *bilmekinĝ* 99b/5, *alışınĝ* 101b/1, *ḥükmünĝ* 102a/9, *şiᶜrinĝ* 103b/12, *éginininĝni* 104b/3, *naġmenĝdin* 104b/11, *naġmenĝni* 105a/5, *éşitgenlerinĝni* 106a/5, *düşmenlerinĝge* 107a/13, *aḥvālinĝ* 108a/9, *nāmenĝni* 109b/9, 110a/12, *ḥażretinĝ* 110b/8, *Ḫudāyınĝ* 110b/11, *tüpinĝge* 111b/3, *ḳaşınĝġa* 111b/7, *dostunĝdur* 111b/7-8, *günāhınĝnı* 112b/7, *atınĝġa* 113a/8, *yégeninĝ* 114a/3, *ḫalḳınĝ* 114a/9, *yamanlıḳınĝnı* 114b/11, *düşmenlerinĝ* 115a/3, *cāsūslarınĝ* 115a/4, *pādşāhınĝnınĝ* 115a/6, *fermānınĝġa* 115a/9, *fermānınĝça* 115a/10, *tiriglikinĝde* 115a/11, *ḥükmünĝni* 115a/11, *közünĝ* 115b/12, *ġarażınĝ* 116a/6, *cāyınĝda* 116a/8, *arḳanĝda* 116b/5, *leşkerinĝ* 116b/6, *iḥsānınĝ* 117a/10, *çākerinĝge* 117b/10, *fermānınĝ* 119b/2, *himmetinĝni* 119b/7, *siriştinĝdin* 120a/1, *himmetliginĝni* 120a/2, *mālınĝdın* 120a/8, *eṭrāfinĝ* 120a/8, *ḫarīdārınĝ* 121a/10, *hem-pīşelerinĝdin* 121a/10, *hünerinĝdin* 121a/12, *rızḳınĝ* 121a/12, *şöhretinĝ* 121b/4, *pādşāhınĝġa* 121b/8, *ḳarżınĝ* 121b/13, *bolmaḳınĝnı* 126b/6.

(i)nĝ/+nInĝ (ilgi hâli eki):

avlamaḳnınĝ 1a/1, *oynamaḳnınĝ* 1a/2, 41a/5, 53b/10, *tapmaḳnınĝ* 1a/3, 57b/6, 96b/4, *ḳılmaḳnınĝ* 1a/3, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/9-10, 1a/10, 1a/12, 3b/7, 5a/10, 37a/4, 47b/5, 52a/9,

57a/3, 61b/9, 68a/10, 68b/9, 73a/7, 79b/9, 80b/3, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, *saḳlamaḳnınĝ* 1a/4, 57b/6, 60a/9, 60a/11, *almaḳnınĝ* 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6, 62a/5, 62a/13, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 75a/12, *ferzendninĝ* 1a/6, 7a/10, 73a/7, 73a/8, *bilmekninĝ* 1a/6, 1a/11, *tutmaḳnınĝ* 1a/7, 5a/7, 72b/5, 75a/12, 77a/2, 77a/7, 79b/6, 79b/8, 97b/9, 97b/13, *güneh-kārlarnınĝ* 1a/8, *ṭarīḳasınınĝ* 1a/12, *bolmaḳnınĝ* 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 43a/2, 106a/9, 107a/6, 108a/5, 116b/13, 128b/3, *başlamaḳnınĝ* 1b/2-3, *dihḳānçılıḳnınĝ* 1b/4, 120b/12, *tonumaḳnınĝ* 1b/5, 7a/8, *tonulmaḳnınĝ* 1b/9, *kéterninĝ* 2a/2, *cihānnınĝ* 2a/3, 17a/5, 34b/1, 55b/2, 93b/4, *teᶜālānınĝ* 2a/4, 2a/12, 4a/6, 4a/13, 6a/9, 6b/8, 6b/11, 6b/13, 7a/5, 7a/7, 11a/12, 25a/8, 34a/13, 46a/3, 46a/6, 58b/5, 74b/6, 85a/9, 86a/10, 90a/6, 96b/8, 114a/7, 116b/11, 117a/12, 118b/12, 122a/13, *Āferīde-kār-ı ᶜālemninĝ* 2a/6, *özüngninĝ* 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/9, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1, *anınĝ* 2b/4, 3a/1, 3a/3, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 5b/4, 5b/7, 5b/8, 8a/5, 9a/12, 10a/1, 11a/2, 12a/3, 12b/6, 13a/3, 13b/11, 14b/4, 15b/13, 16a/5, 16a/6, 16a/11, 17b/13, 18a/1, 18a/3 (2), 18a/7, 18a/10 (2), 18b/12, 19a/3, 19b/9, 23a/2, 24b/4, 25b/7, 29a/10, 29a/12, 30a/4, 30b/6, 30b/9, 31a/11, 35a/3, 36b/4, 42a/5, 42a/10, 43a/3, 43a/8, 43a/10, 44b/3, 44b/5, 47b/2, 48a/5, 49a/2, 51b/9, 51b/10, 52a/5, 52a/6, 52b/4, 52b/6, 54b/4, 54b/6, 55b/3, 55b/9, 56a/1, 57a/10, 57a/11, 60a/11, 62a/7, 64b/12, 65a/4, 65a/9, 66b/1, 66b/11, 67a/5, 69a/3, 70a/12, 70b/1, 71b/9, 72a/8, 72a/11, 72b/2, 75a/1, 76a/2, 76a/3, 77a/5, 77a/12, 78b/9, 79a/12, 79b/6, 79b/7, 79b/11, 79b/12, 79b/12, 80a/4, 81a/4, 81b/3, 81b/11, 82a/6, 82b/10, 84b/2, 84b/13, 92b/11, 93a/11, 95a/12, 97a/2, 97b/7, 98a/1, 98a/10, 98a/11, 98b/1, 98b/9, 98b/10, 101a/10, 101b/13, 104a/5, 104b/6, 104b/10, 105b/12, 107a/10, 107b/10, 107b/13, 108a/3, 108a/11, 108b/10, 109b/3, 110b/6, 111a/4, 112a/10, 113a/7, 113a/11, 113b/9, 115a/2, 115a/4, 116b/3, 119a/2, 119a/3, 119a/7, 119b/3, 120b/1, 120b/9, 123a/9, 125b/3, 126a/7, 127a/5, 127a/12, 127b/10, *ékkilikninĝ* 2b/8-9, *séninĝ* 2b/10, 4a/8, 4a/9, 5b/11, 5b/13, 6a/1, 7a/13, 8a/10, 10a/11, 10b/7, 10b/8, 12a/6, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 18a/2, 18a/6, 20a/13, 21a/13, 22a/6, 22b/11, 24a/11, 30a/10, 32b/11, 34a/5, 35b/11, 37a/8, 37a/9, 37b/9, 38a/13, 39a/8, 40a/1, 40a/13, 40b/6, 43b/11, 44b/3, 47a/13, 53b/4, 54a/11, 55b/11, 61a/8, 61a/13, 65b/12, 66a/2, 67b/11, 68b/5, 68b/12, 72a/1, 72a/11, 73a/1, 74a/10, 74a/11, 77a/3, 77b/5, 78a/6, 79b/7, 81a/8, 81a/11, 81b/4, 81b/11, 82a/4, 84a/2, 85a/13, 85b/7, 85b/10, 87b/3, 91a/6, 103b/12, 110a/5, 110a/7, 111b/7, 113a/8, 113b/3, 113b/10, 114a/3, 114b/11, 115a/4, 115a/9, 115a/10, 116a/7, 116a/12, 116b/6, 116b/7, 117a/10, 117b/4, 119b/1, 121a/13 (2), 121b/11, 126b/5, *ibermekninĝ* 2b/12, *niᶜmetninĝ* 3a/1, 3b/12-13, 6a/10, *yémekninĝ* 3a/7, 33b/12, 33a/6, 34a/8, *başlaġuçılarnınĝ* 3a/13, *bérgüçininĝ* 3a/13, *peyġamberlerininĝ* 3b/1, *hemmelerininĝ* 3b/2, *niᶜmetlerininĝ* 3b/3, *niᶜmetininĝ* 3b/7, 3b/8, *üçininĝ* 4a/2, *Ḫudānınĝ* 4a/9, 4a/10, 6a/2, 6a/3, 7a/8, 12b/2, 42b/7, 108b/8, 126b/3, *anınĝda* 4b/1, 5a/3, 9a/11, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4, *bī-dīnninĝ* 4b/3-4, *ᶜazze ve cellenińĝ* 4b/5, 6a/7, 8a/11, 20a/7, 29a/5, 50a/5, 119a/10, *namāznınĝ* 4b/7, 4b/9, *rūzeninĝ* 4b/13, *tartġannınĝ* 5a/2, *kişininĝ* 5a/8, 9a/11, 12b/3, 13a/5, 14b/13, 17b/10, 17b/11, 20a/3, 20a/5, 20b/3, 21a/5-6, 23b/5, 24b/6, 29b/13, 31a/9, 33b/3, 33b/6, 33b/9, 34a/12, 40a/8, 40b/3, 42b/8, 43b/5, 44b/6, 47a/8, 49b/2, 56a/1, 56a/9, 58a/12, 58a/13, 60a/4, 60a/5, 60b/7, 66a/11, 66b/10 (2), 67b/2, 68b/5, 69b/7, 72a/12, 78a/3, 79a/8, 83a/7, 84a/8, 84a/13, 85b/5, 88a/7, 90b/10, 91a/1, 92a/5, 92a/6, 93a/8, 95a/9, 95b/13, 96a/9, 96b/10, 97b/4, 102a/12 (2), 104a/3, 104a/4, 104a/11, 107b/4, 109a/13, 114b/9, 118a/12, 120b/1, 123a/12, 123b/1, 126a/12, 128a/11, 128b/4, 128b/7, 128b/12, 128b/13 (2), *lezzetlerninĝ* 5a/11, *ḥācīninĝ* 5b/4, *Buḫārānınĝ* 5b/5, *hemmeninĝ* 5b/6, 34a/3, 47a/10, 55b/2, 123b/13, *méninĝ* 5b/11, 6a/1, 8a/1 (2), 11b/13, 12b/2, 14a/4, 16a/4, 17a/3, 18b/6, 19a/1, 19a/12, 19b/8, 20b/11,

23b/13, 24a/1, 25a/8, 25a/9 (3), 25a/12, 31a/11, 31a/12, 33b/8, 36a/12, 38b/6, 38b/9, 38b/12, 41b/13, 42a/4, 45b/13, 46b/8, 49b/11, 52b/12, 52b/13, 54a/5, 56a/2, 62b/12, 74b/11, 79a/2, 81a/2, 81a/9, 81a/11, 81b/6, 82b/8, 82b/9, 84a/1, 84b/13, 85b/11, 90b/8, 90b/9, 91a/6, 91a/7, 91b/8, 102a/10, 110a/1, 110a/4, 111a/13, 112b/2, 112b/3, 112b/6, 118a/11, 126b/5, *ékkimizniŋ̂* 5b/11, *mihmānnıŋ̂* 6a/4, 37a/5, 38a/13, 38a/13, 40a/4, *ḥacnıŋ̂* 6a/10, 6a/11, 7a/1, *özíniŋ̂* 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9, *ḳavmniŋ̂* 6b/2, 22b/12, 78a/10, 119a/13, 122a/5, 126a/6, *pādşāhnıŋ̂* 6b/7, 21b/11, 46b/1, 46b/5, 80b/6, 80b/13, 81b/1, 85a/11, 106b/2, 108a/4, 108b/4, 109a/1, 109a/3, 113a/7, 114b/7, 115a/3, 117a/2, 118a/13, 119a/3, 121b/9, *zekātnıŋ̂* 7a/1, *bendeniŋ̂* 7a/6, *anaŋ̂gnıŋ̂* 7a/7, *ananíŋ̂* 7a/8, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/12, *neslniŋ̂* 7a/9, *peder ü māderniŋ̂* 7a/11, 7a/13, 7b/8, 8a/4, 8a/10, *Perverdigārnıŋ̂* 7a/13-7b/1, *ulü'l-emrniŋ̂* 7b/4, *emrniŋ̂* 7b/4, *ṣalla'llāhu ᶜaleyhi ve sellemniŋ̂* 7b/9, 20a/7, 101b/10, 126b/8, *ḥażretniŋ̂* 7b/9-10, *anıŋ̂gdın* 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4 (2), 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7, *ādemīniŋ̂* 8a/8, 48a/6, 50b/3, 62a/11, 65a/6, *dıraḫtnıŋ̂* 8a/9, *zebūnnıŋ̂* 8b/4, *hünerniŋ̂* 8b/10, 8b/11, 9b/10, 9b/13, 94a/11, *günerniŋ̂* 8b/11, *neseblerniŋ̂* 9a/10, *hünerlerniŋ̂* 9a/13, *ādemniŋ̂* 9b/1, 9b/2, 9b/3, 47b/7, 48a/5, 58b/4, 62a/9, 62b/1, 62b/7, 69a/2, 69a/8, 74a/5, 98a/8 (2), 98a/9, 102b/2, *bedenniŋ̂* 9b/5, 14b/4, 98a/13, 98b/10, *sözniŋ̂* 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/13, 24a/2, 88b/13, 89b/7, 98b/4, 103b/13, *ḫalāyıḳnıŋ̂* 10a/11, 27a/4, 30a/13, 35b/10, 36b/12, 44a/1, *élniŋ̂* 10a/12, *yamanlıḳnıŋ̂* 10b/5, 10b/10, 15a/9, *deryānıŋ̂* 11a/10, *kimeçiniŋ̂* 11b/6, *nānnıŋ̂* 12a/9, *dervāzesiniŋ̂* 12a/13-12b/1, 28b/9, *işleriŋ̂* 13a/2, *aḥmaḳnıŋ̂* 13a/4, *hüner-mendleriŋ̂* 13a/13, 13b/2, *obdanlıḳnıŋ̂* 14b/9-10, 15a/8, *yaḫşılıḳnıŋ̂* 14b/10, *şermgīnlıḳnıŋ̂* 15a/6-7, *şermniŋ̂* 15a/7, *bī-şermniŋ̂* 15a/7, *yamannıŋ̂* 15a/13, 41b/9, 69a/11, *yaḫşınıŋ̂* 15a/13, *buġdaynıŋ̂* 15b/1, *ᶜavāmü'n-nāsnıŋ̂* 15b/8, 32b/11, *cāhillerniŋ̂* 15b/8, *sizniŋ̂* 15b/11, 15b/13, 20b/8, 37b/6, 39a/5 (2), 60b/12, 92a/6, 113b/4, 118b/12, *āzārnıŋ̂* 16b/4, *Ḫusrev Pervīzniŋ̂* 16b/13, *Büzürcimihürniŋ̂* 17a/1, 21b/10, 21b/10-11, *élçiniŋ̂* 17a/4, *cemᶜniŋ̂* 17a/8, *ᶜālemniŋ̂* 17a/12, 32a/11, 32a/12, 62a/2, 74a/5, 85b/10, 108a/2, 119a/8, 122a/3, *sözlemekniŋ̂* 18a/11, *Emīr Ebu's-Sevādnıŋ̂* 18b/6, 18b/12, 19b/6, *raḥmetu'llāhi ᶜaleyhniŋ̂* 18b/8, *şehriniŋ̂* 19a/4, 23a/9, 37b/10, *ḳaysınıŋ̂* 19a/8, 124b/3, *pādşāhlarınıŋ̂* 119b/11, *olarnıŋ̂* 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6, 119b/11, 126a/6, *ḳurtnıŋ̂* 19b/3, *dünyānıŋ̂* 19b/13, 115a/7, *dostuŋ̂nıŋ̂* 20a/3, 77b/10, 77b/12, *ᶜulemālarnıŋ̂* 20a/8, 126a/8, *tüşiniŋ̂* 20b/8, *tüşniŋ̂* 20b/13, *emīrü'l-müᵓminīnniŋ̂* 21a/1, *ṭūṭīniŋ̂* 21a/13, *Ḫusrevniŋ̂* 21b/9, *işniŋ̂* 22a/4, 39a/1, 50a/2, 52a/12, 81b/3, 82b/13, *sözüŋ̂niŋ̂* 22a/12, *maḳṣadnıŋ̂* 22b/4, *ayıtġuçınıŋ̂* 22b/9, *ḫalḳnıŋ̂* 22b/11, 27b/5, 27b/11, 34b/2, 42b/6, 57b/8, 72b/2, 89b/11, 124b/13, *Ṣāḥib Ḫalīlniŋ̂* 23a/10, 23b/4, *İmām Ṣāfiᶜīniŋ̂* 23a/11, 23b/8, *şehrniŋ̂* 23a/12, 23b/6, 67b/8, *uluġınıŋ̂* 23a/12, *müftīniŋ̂* 23b/4, 24a/7, *seyyidniŋ̂* 23b/13, 24a/3, *ékkiniŋ̂* 24a/7, *cünūnnıŋ̂* 24a/10, 28a/12, *pādşāhlarnıŋ̂* 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/7, *hemmesiniŋ̂* 24b/9, *ḥükemālarnıŋ̂* 24b/10, 28a/4, 108a/4, *közíniŋ̂* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *Nūşīrevān-ı ᶜādilniŋ̂* 25a/1, 25b/1, 28a/2, *ḫaleflerniŋ̂* 25a/2, *Nūşīrevānnıŋ̂* 25a/3, *taḫtnıŋ̂* 25a/4, *öyniŋ̂* 25a/5, 50b/11, 128a/12, *laḫtniŋ̂* 25a/11, *işleriniŋ̂* 25b/2, 26b/12, *zamāneniŋ̂* 26a/3, 28a/6, 74b/5, 87b/4, *gedāynıŋ̂* 26a/8, *ḳomçaḳnıŋ̂* 26a/13, *birevniŋ̂* 26b/7, *içmekniŋ̂* 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10, *özgelerniŋ̂* 27b/3, 68b/4, *ḥikmetniŋ̂* 28a/3, *yigitlikniŋ̂* 28a/7, 30a/13, *pīrlerniŋ̂* 28a/8, 30a/3, *ḳarılarnıŋ̂* 30a/2, *cümleniŋ̂* 30a/10, *pīrlıḳnıŋ̂* 30b/1, 31a/11, *ᶜömrniŋ̂* 30b/4, *āsmānnıŋ̂* 30b/12, *leẕẕetiniŋ̂* 31a/5, *şaṭunıŋ̂*

31a/6, *közümninĝ* 31a/10, *düşmenninĝ* 31b/1, 54b/12, 54b/13, 80a/3, 82a/10, 115a/5, *peder-i büzürg-vārımnınĝ* 31b/6, *yérninĝ* 32a/9, *anasınınĝ* 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6, *düşmeninĝninĝ* 32b/10, 79b/13, *sāᶜatninĝ* 33a/2, 50a/10, 102b/3, *tutmaḳınınĝ* 33a/10, *uluġlarınınĝ* 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, *keremninĝ* 34a/1, *ṭaᶜāmınınĝ* 35a/4, *mey-perestlerninĝ* 35a/9, *yégenninĝ* 35b/5, 114a/5, *mey-ḫᵛārlıḳınınĝ* 35b/8, *kéçeninĝ* 35b/10, *dīvārınınĝ* 36a/2, *müsāfirninĝ* 36a/4, *piyāleninĝ* 36a/6, *ékkilesininĝ* 36a/10, *kündüzkininĝ* 36b/3, *izdegüçilerninĝ* 37a/9, *mīveninĝ* 37a/12, *ehl-i himmetlerninĝ* 37b/7, *kişilerninĝ* 37b/8, *ṣāḥib-i ḫāneninĝ* 37b/12, 40b/2, *mihmānlarınınĝ* 38a/2, *semāᶜnınĝ* 38a/6-7, *şarābınınĝ* 38a/8, *tayaġınınĝ* 38a/9, *Muḳleninĝ* 38b/1, 38b/5, 38b/7, 38b/11, 39a/7, *Manṣūr Temīmīninĝ* 38b/2, *Baṣranınĝ* 38b/2, *ḫalīfeninĝ* 38b/3, 109a/12, *dīvānelikninĝ* 39b/1, *siyāsetninĝ* 39b/1, *güneh-kārınınĝ* 39b/9, *séninĝdür* 39b/11, *dīvānelikninĝ* 40b/12, *fiᶜllerninĝ* 41a/7, *mutāyebeninĝ* 41a/9, *raḍıya'llāhu ᶜanhānınĝ* 41b/12, 76b/8, *behiştīlerninĝ* 42a/1, *duzāḫīlerninĝ* 42a/1, *pīr-zenninĝ* 42a/7, *ᶜādetlerninĝ* 42b/7, *ᶜāṣıḳlıḳınınĝ* 42b/13, *ṭabᶜnınĝ* 43a/4, 43a/6, 44a/9, 122b/4, *yigitlerninĝ* 43a/8, *firāḳınınĝ* 43b/9, *ᶜāṣıḳınınĝ* 43b/9, *maᶜṣūḳınınĝ* 43b/12, *körmekninĝ* 44a/7, *köñgülninĝ* 44a/9, *aġrıḳınınĝ* 44b/8, *ādemī-zādnınĝ* 44b/13, 122b/5, *sevdā-gerninĝ* 45b/1, 94b/6, 94b/12, *emīrninĝ* 45b/5, 45b/8, 54a/1, 54a/3, *gedānınĝ* 45b/10, *bendelerininĝ* 46a/3, 119a/10, *Sulṭān Mesᶜūdnınĝ* 46a/9, 118b/2, *muḥabbetninĝ* 47a/3, *mücāmaᶜatnınĝ* 48a/9, *ḳannınĝ* 48a/11, *barmaḳınınĝ* 48b/2, *ḥammāmnınĝ* 48b/6, 49a/8, *savuḳnınĝ* 48b/13, *Rūmnınĝ* 49a/11, *uyḳulamaḳnınĝ* 49a/11, *mürdeninĝ* 49b/8, *sözininĝ* 49b/10, *tenninĝ* 50b/13, *cānverlerninĝ* 51a/13, *uyḳulaġannınĝ* 51b/10, *ölügninĝ* 51b/1, *uyḳunınĝ* 51b/12, *tirigninĝ* 52a/2, *tebāreke ve teᶜālānınĝ* 52a/4, *ehl-i ḥükūmetlerninĝ* 52a/11, *atamnınĝ* 52b/12, 74a/2, *ᶜamekimninĝ* 52b/13, *yūz-bānnınĝ* 53b/7, *ᶜAmr bin Leyṣninĝ* 53b/13, *Ḫorāsānnınĝ* 54a/7, 111a/2, *meydānnınĝ* 54a/10 (2), *aṭnınĝ* 54a/12, 69a/2, 69a/9 (2), 69a/10, 69b/13, 70a/5, 70a/8, 70a/10, 71b/7, *soḳmaḳnınĝ* 54b/1, *érninĝ* 55a/4, *Müselmānnınĝ* 55a/13, 56b/8, 75b/6, *ḫūn-ı nā-ḥaḳnınĝ* 55b/6, 55b/8, *bizninĝ* 56a/3, 85a/9, 125a/13, *bīgāneninĝ* 56a/4, *ḫānedānnınĝ* 56a/4, *müʾekkilninĝ* 56a/6, *leşkerninĝ* 56a/13, 81b/4, 115b/9, 117a/11, *ḳılġannınĝ* 56b/7, *murādınınĝ* 56b/7, *bed-baḫtlıḳınınĝ* 57b/10, *faḳīrlerninĝ* 58a/6, *bī-ḥācetlikninĝ* 58a/10, *ādemlerninĝ* 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3, *ahvālininĝ* 58b/2, *ṣıfatınınĝ* 58b/3, 122b/1, *āfetninĝ* 58b/10, *nā-murādlıḳınınĝ* 58b/10, *çerāġınınĝ* 58b/13, 59a/1, *isrāfınınĝ* 59a/4, *rızḳınınĝ* 59a/5, *ādemlikninĝ* 60b/1, *emānetninĝ* 61a7, *saḳlaġannınĝ* 61a/12, *özümninĝ érdi* 61a/13, *ḳıyāmetninĝ* 61b/4, *özümninĝ* 61b/7, 95a/6, *ḫūbluḳınınĝ* 61b/12, *emīnlerninĝ* 62a/2, *ᶜilmininĝ* 62a/11, 87b/12, *cinsninĝ* 62b/2, 64a/13, 122a/6, *başınınĝ* 62b/9, *bedeninininĝ* 63a/3, *ḳollarınınĝ* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *pāyçesininĝ* 63b/10, *közlerininĝ* 64a/7, *cinsininĝ* 64b/1, 64b/11, *bularınınĝ* 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10, *ṭāyifesininĝ* 64b/3, *Hindū-beçeninĝ* 64b/6, *Hindūnınĝ* 64b/11, *ṭāyifeninĝ* 65a/2, 78a/8, 122a/4, 126b/11, *dedekninĝ* 65a/7, *beşereninĝ* 65a/10, 98b/11, 98b/12, *közninĝ* 65a/11, *veremninĝ* 65a/11, *fişāneninĝ* 65a/12, *aġrıḳınınĝ* 65a/13, *burnınınĝ* 65b/1, *dāġınınĝ* 65b/4, *aġrıġınınĝ* 65b/7, *yolnınĝ* 65b/9, *işlerninĝ* 65b/10, *ᶜıyālnınĝ* 66b/7, *ᶜāḳilllıḳınınĝ* 67b/3, *ṭāyifelerninĝ* 67b/13, *maḥalleninĝ* 68a/6, *ġayrınınĝ* 68b/5, *yılnınĝ* 68b/7, *yérninĝ* 68b/8 (2), 68b/13, *dihḳānnınĝ* 68b/12, *obdannınĝ* 69a/11, 69a/12, *ḳulaḳlarınınĝ* 69a/13, *ḳulaḳınınĝ* 69b/1, *boynınınĝ* 69b/1, *igekininĝ* 69b/2, *kākülüsininĝ* 69b/2, *yanınınĝ* 69b/6, 69b/10, 71b/7, *ᶜilletninĝ* 70a/5, *gaçanınĝ* 70a/7, *tuvaḳınınĝ* 70b/8, 70b/10, *ḳolınınĝ* 71a/2, 71a/3, *futınınĝ* 71a/2, *Aḥmed Firīḳūnnınĝ* 71a/6, *keselninĝ* 71a/12, 87b/10, 99a/1, 99b/2 (2), 99b/3, 99b/4, 99b/8, 100a/11, 100b/4, 101a/10 (2), 101a/11, 101b/2, *mīrāş-ḫᵛālarınĝġa* 71b/9,

ḫatunnınŋ 72a/3, 118b/13, *dārānınŋ* 72a/9, *ḳaranınŋ* 73a/4, *ḥaḳlarınınŋ* 73a/8, *mīrāsınŋ* 74b/1, *atasınınŋ* 75a/3, *munŋ* 75a/4, 107a/13, 115b/13, *ṣalāḥınŋ* 75a/12, *bérmekŋ* 75a/13, *bedenŋniŋ* 75b/2, *oġlunŋnınŋ* 75b/4, *balanŋ* 75b/10, 75b/12, 76a/2, *Yezdücürdniŋ* 76a/5, *raḍıya'llāhu ᶜanhnınŋ* 41b/12, 76a/13, *ᶜArabnınŋ* 76a/12, *perdeniŋ* 76b/1, *peyġamber-i Ḫudānınŋ* 76b/7, *yanŋılamaḳnınŋ* 77a/12, *dostnınŋ* 77b/10, 78a/11, 82a/3, *nānınŋnınŋ* 78a/6, *menziliniŋ* 78b/9, *ṣāniᶜniŋ* 78b/11, *aldamaḳnınŋ* 79b/4, *némerseniŋ* 79b/5, *leşkeriniŋ* 80b/9, 80b/13, *ṣafınınŋ* 80b/9, *sipeh-sālārlarınınŋ* 80b/9-10, *ḫaşmnınŋ* 80b/13, *ḳuvvetiniŋ* 80b/13, *anamnınŋ* 81a/3, *ᶜamekiniŋ* 81a/3, *Faḫru'd-devleniŋ* 81a/3, *yanmaḳnınŋ* 82b/4, *cenāzeniŋ* 82b/6, *ᶜācizlerniŋ* 83a/1, *cādūluḳnınŋ* 83a/5, *ᶜuḳūbetniŋ* 84a/12, *hemmemizniŋ* 84b/3, *Ḥażret-i Muᶜāvīyeniŋ* 85a/6, *ẓālimniŋ* 85a/13, 119a/7, *kerīmlıḳınŋnınŋ* 85b/1, *ḥācet-mendniŋ* 85b/4, *ḥācetniŋ* 85b/4 *öltürülgüçiniŋ* 85a/8, *esīrlikniŋ* 85b/8, *boluşnınŋ* 86a/12, *nā-dānnınŋ* 86b/5, *sözlerniŋ* 86b/8, *ayıtġanımnınŋ* 86b/12, *éşitgenniŋ* 86b/13, *kitābnınŋ* 87a/5, *biriniŋ* 87a/13, 87b/4, *ᶜilmniŋ* 87b/6, 87b/11, 88a/10, *kéltürmekniŋ* 88a/1, *üstādnınŋ* 88a/10, *ḫalḳlarnınŋ* 88b/6, *rāvīniŋ* 88b/7, *ᶜavāmnınŋ* 90a/1, *kürsīniŋ* 90a/2, *daᶜvā-yı bī-delīlniŋ* 90a/9, *gürūhnınŋ* 90a/11, *maẓlūmnınŋ* 90a/13, *ḳāḍīniŋ* 90b/3, 90b/7, 91b/9, 92a/2, 92b/10, 96a/8, *kenīzekniŋ* 91a/1, 91a/5, *dād-ḫᵛāhnınŋ* 92b/3, 92b/11, 114b/5, *dünyālıḳnınŋ* 92b/10, *ᶜaḳlnınŋ* 93b/5, 123b/3, *sevdā-gerlikniŋ* 94a/12, 95a/3, *satıġçınınŋ* 94b/6, 94b/8, *aşlınınŋ* 95a/5, *aşlımnınŋ* 95a/7, *kārvānnınŋ* 95b/2, 95b/3, *metāᶜınınŋ* 95b/3, *seferiniŋ* 96b/4, *raḥmetiniŋ* 96b/8, *işleriŋniŋ* 96b/9, *ṭarīḳalarnınŋ* 97a/13, *ᶜilm-i ṭıbnınŋ* 98a/7, *māddeniŋ* 98b/1, 98b/2, *ṣūretniŋ* 98b/1, 123b/12, *mizāclarnınŋ* 98b/3, *sékkiziniŋ* 98b/4, *ṭabīᶜīniŋ* 98b/8, *ḳuvvetniŋ* 98b/9, *fiᶜlniŋ* 98b/9, *mizācnınŋ* 98b/10, 98b/11, *şehvetniŋ* 98b/13, *ṭabīᶜatnınŋ* 99a/2, *Buḳrāṭnınŋ* 99b/9, 99b/13, 100a/4, *kesellerniŋ* 99b/13, *balġamnınŋ* 100a/13, *bolġannınŋ* 100b/9, 100b/10, 101a/1, 101a/9, *yétgenniŋ* 100b/11, *ḳārūreniŋ* 100b/13, 101a/1, *peyġamber-i mürselniŋ* 101b/9, *ᶜilm-i hendeseniŋ* 101b/11, *ḥükmniŋ* 102a/1, *sitārelerniŋ* 102a/2, *burclarınınŋ* 102a/5, *şaᶜirlerniŋ* 103a/10, *meşāyiḫniŋ* 103b/2, *beytniŋ* 103b/8, *memdūḥnınŋ* 104a/7, *ehl-i vecdniŋ* 104b/7, *muṭriblerniŋ* 105a/11, *hünereniniŋ* 105b/4, *éşitgüçiniŋ* 105b/4, *mestlerniŋ* 105b/10, *Faẓūlnınŋ* 106b/5, *memleketniŋ* 106b/5, *Deymelīniŋ* 106b/8, 106b/11, *öltürmekniŋ* 107a/2, *ḫᵛācesiniŋ* 107a/8, *Revᶜniŋ* 107a/10, *kātibniŋ* 109b/11, *sulṭānnınŋ* 110a/12, 110b/12, 118a/3, 118a/7, *béglerininŋ* 110a/13, *nāmeniŋ* 110b/1, 110b/2, 111b/11, 112a/4, *Ḫᵛāce Ebūbekr Kuhtānīni* 110b/6, *Baġdādnınŋ* 110b/9, *Sāmānīlerniŋ* 111a/3, *Cürcānnınŋ* 111a/6, *Maverāü'n-nehrniŋ* 111a/9, *anınŋ buyruġıda érdi* 111a/9, *ᶜAbdü'l-Cebbārnınŋ* 111a/9, 111a/13, 111b/1, 111b/3, 111b/4, *Bū ᶜAlīniŋ* 111a/11, 112a/3, *Ebū ᶜAlīniŋ* 111a/12, *Emīr-i Ḫorāsānnınŋ* 112a/2, *yasavulnınŋ* 112a/11, *büzürgniŋ* 112b/11, *Ṣāḥib-ḫānnınŋ* 113a/9, *müzevvirlıḳnınŋ* 113b/3, *ḫalḳınınŋ* 114a/7, *vezīrlıḳnınŋ* 114a/9, 115b/2, *ṣaḥrānınŋ* 114b/7, *pādşāhınŋnınŋ* 115a/6, *sipeh-sālārlıḳnınŋ* 115b/3, *ḳaçḳannınŋ* 116b/1, *Sulṭān Maḥmūdnınŋ* 116b/1, 117b/13, 119b/2, 119b/7, *vezīrniŋ* 117a/1, 117b/1, 117b/2, *raᶜiyyetniŋ* 117a/11, *möşükniŋ* 117b/2, *yavuḳlarınınŋ* 117b/3, 117b/4, *éşitmegenniŋ* 118a/13, *dādnınŋ* 119a/7, *bī-dādnınŋ* 119a/8, *pādşāhlarınınŋ* 119b/11, *pādşāhlıḳnınŋ* 120b/5, *uylarnınŋ* 121a/3, *tarıydurġannınŋ* 121a/6, *āletniŋ* 122b/4, *aşlnınŋ* 122b/4, *birbiriniŋ* 122b/10, *otnınŋ* 122b/11, *sunınŋ* 122b/11, *āftābnınŋ* 123a/1, *ṭābāyiᶜniŋ* 123a/5, *ᶜulvīniŋ* 123a/11, *kimerseniŋ* 123a/13, 123b/2, *cānnınŋ* 123b/1, *cānınınŋ* 123b/3, *feyżniŋ* 123b/5, 123b/9, *civān-merdlikniŋ* 124a/12, 125b/13, *Müselmānlarnınŋ* 124b/9, *müᵓminniŋ* 124b/12, *ᶜayyārlarnınŋ* 125a/10, *nā-civān-merdniŋ* 125b/2, *ᶜayyārnınŋ*

125b/10, *fetvānınĝ* 126a/13, *ṭarīḳanınĝ* 126b/4, *dervīşlikninĝ* 126b/13, *taṣavvufnınĝ* 127a/1, 127b/1, *birininĝ* 127a/4, *ḳaraḳçılarnınĝ* 127a/6, *ṣūfīninĝ* 127a/8, *eşrefīninĝ* 127a/10, *meşāyinĝninĝ* 127b/1, *nefsninĝ* 127b/4, *evliyānınĝ* 127b/10, *tevḥīdninĝ* 127b/13, *cemᶜiyyetninĝ* 128b/5, *cemᶜninĝ* 128b/11, 128b/12.

-(I-U)p (öğrenilen geçmiş zaman eki):

fermān ḳılıp érdi 3b/9, *ᶜādet ḳılıp érdinĝ* 9b/9, *örgenip érdi* 11a/3, *kāmil bolmap érdi* 11a/5, *dép érdi* 11b/11, 91b/6, *olturup érdi* 15b/9, 33b/5, *barıp érdim* 18b/12, *éşitip érdim* 21a/4, 33b/4, 120a/10, *yatıp érdi* 21a/6, *nikāḥ ḳılıp érdim* 24a/3, *tapmap érdi* 31a/2, *körmep érdi* 31a/4, 31a/5, *çıḳıp érdi* 31a/7-8, *aytıp édim* 35a/7, *ötüp érdi* 45b/8-9, *bérip érdiler* 46b/3, *yétip érdi* 50a/8, *turup érdi* 51a/4, *emānet bérip érdinĝ* 61a/2, 61a/5, *örgetip éken* 74a/3, *ḳarār tafıp érdi* 75a/5, *yétgürüp érdi* 81b/6, *olturup érdük* 91a/3, *dép érdim* 91a/10, *bérip érdinĝ* 91b/2, *bérip érdim* 91b/2, *bérip éken-sén* 91b/3, *muᶜāmele ḳılıp érdi* 94b/1, *yétip érdi* 97a/7, *beyān ḳılıp érdim* 99a/9, 103a/2, *tüşüp érdi* 109a/6, *siyāset ḳılıp érdiler* 110b/9, *aytıp érdi* 112b/11, *kirip érdi* 113b/1, *ᶜāmil ḳılıp érdi* 118a/1, *naṣīb bolup érdi* 124a/3, *naṣībe bolup érdi* 124a/5, *olturup érdiler* 125a/9.

-(I-U)p (zarf-fiil eki):

bolup 2b/3, 2b/13, 4a/7, 17a/6, 17b/8, 18a/3, 18a/11, 19a/12, 23a/4 (2), 25a/4, 26a/2, 26a/13, 31b/12, 32a/5, 33b/11 (2), 34a/4, 42a/3, 43b/5, 43b/13, 50a/7, 54a/13, 55b/5, 57b/3, 65a/10, 65b/5, 65b/4, 66a/8, 66b/12, 70a/3, 70b/1, 70b/7, 71a/10, 75b/3, 77b/13, 78b/8, 80b/3, 94b/5, 97a/11, 100b/7, 100b/11, 100b/13, 101a/3, 103b/3, 105b/3, 110a/6, 112a/6, 112a/11, 118a/8, 118b/13, *tonup* 3b/1, 68b/9, 104a/3, *dép* 3b/9, 3b/10, 8a/2, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/13, 12b/7, 16a/9, 16b/11, 17a/4, 19a/13, 20b/12, 21a/3, 25b/4, 28b/12, 37b/3, 38b/10, 40a/5, 40b/3, 41b/7, 45a/9, 56a/9, 57b/5, 61b/7, 66b/1, 72b/13, 73b/6, 75b/5, 76b/11, 78b/10, 81b/7, 83a/8, 89b/8, 90b/2, 91a/12, 92a/1, 92a/4, 92a/9, 92a/12, 94b/12, 97a/10, 106b/7, 106b/10, 108b/2, 110b/9, 111b/10, 112b/10, 115a/3, 116a/2, 116b/6, 118a/6, 122a/1, 122a/11, 127a/8, *ḳılıp* 4a/5, 4a/6, 12b/1, 15b/5, 15b/11, 17a/12, 17b/1, 19a/2, 19a/3, 19b/3, 19b/5, 21a/7, 21a/9, 35b/1, 37a/2, 45b/10, 49a/5, 50a/11, 53b/2, 54a/2, 56a/6, 58a/5, 59b/12, 60b/8, 62a/7, 67b/6, 73b/4, 74a/10, 75a/4, 76a/1, 76a/5, 76b/2, 79a/1, 82b/5, 82b/6, 94b/10, 103a/12, 103b/2, 105b/3, 106a/6, 106b/11, 107a/9, 109b/10, 109b/11, 110a/8, 110a/10, 110a/11, 110b/4, 110b/13, 112b/2, 112b/8, 112b/12, 114a/12, 115a/9, 115b/12, 116a/1, 116a/2, 116b/12, 118a/2, 118a/4, 118b/4, 118b/12, 121a/11, 122b/9, 126b/1, *toḫtap* 4b/2, 22b/13, 24a/8, 50b/10, 60b/13, 67b/5, 89a/10, 104a/12, 118b/5, 121a/4, *olturup* 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10, *körüp* 5b/10, 72b/6, 80b/1, 81b/9, 82b/8, 90b/10, 91b/6, *baḳıp* 5b/10, 14a/9, 16a/9, 16a/12, 19b/6, 22a/11, 33b/3, 37a/10, 42a/11, 45a/3, 66a/11, 67a/7, 68b/7, 84b/13, 92a/5, 95a/12, 102b/6, 104a/4, 105b/4, 118b/9, *kézip* 6a/1, 6a/8, 82a/4, *çarlap* 6a/3, 11b/2, 39a/3, *çıḳıp* 6a/7, 23b/7, 31a/6, 65b/10, 97a/7, 110a/5, *tutup* 6a/9, 30b/9, 32b/3, 45b/7, 50a/2, 54a/3, 65b/6, 80b/5, 107b/7, 108a/3, 111a/10, 112a/5, 118a/1, 118b/11, *ḳopup* 8b/4, 36a/13, *ünüp* 10a/6, *aḳıp* 11a/9, *éltip* 11a/11, 24b/4, 111b/12, 112b/4, 118a/8, 118b/8, *bérip* 11a/11, 20b/5, 39a/9, 59b/10, 94a/8, 110a/2, 110b/13 (2), 111a/6, 114b/4, 119a/1, 121a/3, *kirip* 11a/12, 15b/10, 17a/2, 48b/13, 49a/1, 49a/3, 49a/12, 54a/11, 60b/6, 60b/9, 110a/11, 125a/9, *tüşüp* 11b/5, 115b/3, *barıp* 11b/7, 11b/10, 16a/9, 19a/5, 44a/7, 68a/7, 69a/3, 69a/4, 91b/13, 92a/3, 95b/6, 96b/11, 110a/8, 114a/9, 118a/5, 118a/7, 118a/11, 118a/12, 118b/7, *kéltürüp* 11b/7, 19b/6, 20b/12, 23b/8,

37b/11, 38a/1, 38b/3, 50b/7, 112a/8, 112b/10, *uzatıp* 12a/2-3, *çıḳarıp* 13b/1, 82b/7, 91a/4, 114a/8, *körgüzüp* 14a/2, *yaḳıp* 16a/5, *ötüp* 16a/8, 24b/7, 29b/7, 80b/10, *ḳaynatturup* 16a/10, *kélip* 17a/1, 21b/13, 29b/7, 72a/10, 78b/12, 82a/11, 89b/8, 91b/9, 92a/4, 97a/7, 97a/11, 110b/7, 114a/13, 118b/6, 125b/5, *turup* 17b/8, 31b/13, 71a/5, 76b/1, 109a/3, *yanıp* 18b/8, 38b/9, 51b/6, 67b/5, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7, *baġlap* 19a/2, *alıp* 19a/6, 19a/7, 28b/11, 31b/13, 33b/7, 40a/6, 40b/3, 45b/2, 45b/5, 45b/11, 47a/8, 47a/9, 49b/3, 59b/4, 59b/6, 60b/8, 60b/12, 61a/3, 61a/4, 61b/4, 71a/7, 73b/3, 75a/13, 75b/5, 76a/5, 78b/10, 80a/11, 82b/7, 91b/8, 91b/10, 94b/8, 95a/11, 95a/13, 96a/5, 97b/4, 100a/13, 111b/13, 112a/2, 116a/2, 118a/2, 118a/5, 118a/12, 119b/4, 127a/12, *ḳaralap* 19a/6, 68b/6, *tégip* 19a/8, 54a/5, 54a/6, 73b/8, 116a/10, *sasıp* 19a/9, *çırtıp* 19a/10, 34a/6, 92b/2, *éşitip* 19a/11, 42a/7, 76a/9, 91a/10, 108a/6, *basıp* 19b/3, 52b/7, *oḳup* 19b/6, 86b/8, 86b/9, 95a/12, *külüp* 19b/7, 115b/12, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *çarlatıp* 20b/8, *kétip* 20b/11, 56a/7, *urup* 20b/12, *ḳuçaġlap* 21a/6, *bilip* 21b/8, 23a/1, 24a/2, 26b/10, 31b/13, 67a/7, 67b/9, 74a/3, 82a/9, *yıġlap* 23b/5, 90b/8, 91a/10, *açıġlanıp* 23b/6, *toġulup* 24b/4, 24b/8, *ḳoyup* 24b/4, 41a/13, 118b/11, *yétip* 24b/6, 35b/9, 53b/11, 117a/10, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *tartıp* 28b/2, 37b/9, 58a/3, 73b/10, 81a/9, 85b/13, 87a/8, 89a/9, 91a/8, 103b/3, 110a/8, 125b/4, 125b/11, *asıp* 28b/10, 28b/12, 118a/12, 119a/1, *töküp* 28b/11, 28b/13, *köterip* 29a/7, *alışturup* 29a/9, 119a/13, 119b/3, *izdep* 29a/13, 117a/13, *fişip* 30a/4, *tökülüp* 30a/4, 30a/5, *alḳıp* 32a/10, *yép* 33a/12, 33b/5, *salıp* 33b/3, 56a/5, 70a/11, 100b/5, 109a/3, 111b/2, *köterip* 33b/5, *yandurup* 33b/7, *ḳopup* 33b/7, *aldırap* 34a/2, *saḳlap* 36b/12, *çırlap* 37b/11, 81a/10, *tafıp* 38a/4, *éşittürüp* 42a/12, 89a/3, *tüşüp* 42b/4, *aytıp* 42b/13, 110b/12, 111b/5, 114b/4, *iberip* 45b/2, *arıtıp* 45b/7, *tapıp* 47a/3, 49b/7, 82b/9, *eylep* 47a/12, *yatıp* 49a/12, 118a/3, 127a/11, 127a/13, *uyḳulap* 49a/13, *yıḳılıp* 50b/11, *basıp* 50b/12, 51a/4, 51a/5, *minip* 52b/4, *yürüp* 52b/12, *soḳup* 54a/11, *ḳurutup* 56b/8, 100a/13, *ölüp* 57b/5, *ḳoşup* 58a/7, 91a/9, 97a/4, *tilep* 59b/13, *saḳlap* 60b/2, 61a/11, *ḳıçḳırıp* 60b/11, *tölep* 61a/9, *azġurup* 61a/9, *bilinip* 63b/9, *satıp* 65a/4, 67a/4, 72b/4, 91a/9, 91a/11, 92a/5, *sılap* 65b/6, *lanĝşıp* 65b/9, *ḳaçıp* 66a/6, 118a/3, *çaġlap* 67a/12, 102a/3, 102b/12, *sanĝulatıp* 70b/12, *taşlap* 74a/1, 100a/9, *onĝaylap* 73b/12, *yüklep* 77a/5, 110a/9, 110b/9, *ḳılışıp* 78b/12, *tayılıp* 80a/11, *körsetip* 80b/5, 92a/1, 95b/6, *bülep* 80b/11, *ḳaçurup* 80b/12, *fütüp* 81b/7, 110a/13, *ḳoşulup* 82b/11, *anĝlatıp* 85b/13, *yétgürüp* 90a/10, *köyüp* 90a/13, 91a/5, 128a/1, *yumalanıp* 90b/8, 91a/11, *tapturup* 92a/12, *ḥesāblaşıp* 94b/2, *irkeşip* 94b/6, 104a/11, *üleşip* 95a/9, *ḳıldurup* 96b/1, *fütip* 96b/11, *saġıp* 97a/3, *alıp kélür érdi* 97a/3, *sulap* 97a/6, *yaġıp* 97a/7, *anĝlap* 97b/8, *açıp* 100a/8, 110b/1, *urunup* 100a/9, *kéçikip* 100b/6, 100b/7, *olup* 103b/4 (2), *toḫtatıp* 105a/5, 121a/11, *çalıp* 105b/2, *sınıp* 105b/9, *yırtılıp* 105b/9, *yumup* 109a/8, 109a/9, *yumulup* 109a/10, *turġuzup* 110a/10, *késip* 111b/1, 116a/4, *yup* 112a/6, *izdip* 114a/12, *tafıp* 115a/3, *yıġıp* 118a/12, *cüftlep* 121a/2, *yötkelip* 125b/11, *manĝıp* 128b/2.

-(I-U)pdUr (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

yaratıpdur 1b/13, *béripdür* 3a/6, 58b/7, 60a/13, 99a/11, 122a/13, *ḳılıpdur* 3b/10, 4b/2, 44b/9, 108a/2, *ögürüpdür* 4b/3, *buyrupdur* 6a/5, *dépdür* 7b/3, 16a/7, 26a/12, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 99a/11, *çıḳarıpdur* 10a/6, *yétipdür* 10b/7, 16a/3, 16a/6, 17b/2, 42b/2, *olturupdur* 11b/6, *taşlapdur* 12a/5, *aytıpdur* 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8, *kélipdür* 15b/9, 16a/5, 41b/11, 69a/6, 86a/11, 96a/12, 110b/6, *körüpdür* 20b/13, *yatıpdur*

25a/4, 102a/6, *turupdur* 29a/2, *yölenipdür* 29b/7, *ötüpdür* 42b/13, *bolupdur* 44a/2, 58a/11, 64b/10, 113b/4, 124a/7, 124a/9, *ḳıla'lmapdur* 44a/4, *alıpdur* 50b/4, *ḳalıpdur* 53b/12, *tutupdur* 59a/3, *bilipdür* 62a/7, 112b/5, *tüşüpdür* 82b/10, 86a/5, 110a/7, *körsetipdür* 87a/3, *fütipdür* 110a/12, 112a/4, *fütüpdür* 110b/2 (2), 110b/8, 110b/10, 112a/5, *fütümepdür* 110b/4, *barıpdur* 112a/8, *tusupdur* 122b/4.

-(I-U)pdUrlAr (çokluk üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

aytıpdurlar 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9-10, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 106a/1, 117b/9, 124a/11, *dépdürler* 7b/4, 8b/2, 23a/1, 24b/10, 49b/1, 62a/1, 69b/9, 70b/3, 70b/4, 103a/8-9, 117a/2, *kéltürüpdürler* 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 123b/11, 125a/8, *oḫşatıpdurlar* 10a/1, *fitipdürler* 12a/4, *ḳılmapdurlar* 15b/8-9, 48b/7, 59a/3, *toġulmapdurlar* 17a/8, *ḳılıpdurlar* 20a/8, 33a/3, 48b/7, 72b/9, 78b/13, 128a/3, *éşitipdürler* 24b/12, *fütüpdürler* 25a/5, 110b/1, 112a/10, *ḳoyupdurlar* 33a/3, 104b/7, 104b/8, *démepdürler* 35b/12, *körmepdürler* 36b/1, *körüpdürler* 94a/6, *tapmapdurlar* 102a/1, *béripdürler* 103a/12, 105a/2, *yasapdurlar* 104b/6.

-(I-U)pdUrlAr(teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman ekinin nezaket şekli):

aytıpdurlar 44b/11, 44b/13, 75b/11, 98a/4, 102b/3, 107b/3, *ḳılıpdurlar* 117a/5.

-(I)pdUr-mén/-(U)pdUr-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

éşitipdür-mén 11a/1, 12a/12, 16b/13, 20b/6, 23a/10, 28b/8, 29b/6, 45a/13, 53b/12, 60b/2, 70b/4, 76b/11, 78b/9-10, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 94a/13, 109b/13, *körüpdür-mén* 25a/3, 94b/13, *bolupdur-mén* 28b/4, *ḳılıpdur-mén* 39a/2, 55b/7, *aytıpdur-mén* 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7, *kéltürüp-mén* 91a/8, *örgenipdür-mén* 106b/10.

-(ı)p-sén (ikinci teklik şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

salıp-sén 6a/8

-(i)p-siz (teklik ikinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman çekiminin nezaket şekli):

dép-siz 23b/10, *bérip-siz* 95a/2.

+r- (isimden fiil yapma eki):

ḳısḳarġay 37a/9.

-(I-U)r- (fiilden fiil yapma eki):

körmes-mü-sén 1b/10, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 58b/13, 80b/6, *körer-sén* 2a/3, 14a/9, 14a/10, 55b/3, 116b/3, *körsetgüçi* 3a/2, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 56a/12, 67a/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *körmegenni* 5a/12, *körsenĝ* 5a/12, 14a/8, 32b/2, *körer* 5b/1, 17b/11, 31a/3, 44a/5, 54b/8, *körgen* 5b/2, 65b/11, 66a/6, 66a/12, 72b/9, 100a/3, 106a/4, *körüp* 5b/10, 72b/6, 80b/1, 81b/9, 82b/8, 90b/10, 91b/7, *köçürür-mén* 5b/12, *tüşürmegen*

7a/2, *kördüm* 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2), *körüşmekge* 9a/6, *körmek* 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 96b/6, 123a/6, *körerler* 9b/11, 14a/11, 29a/12, 62b/4, *körgil* 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6, 68a/3, 86a/13, 109b/6, 109b/7, *körsetür érdi* 11a/6, *körsetür* 66a/3, *körmegünçe* 11b/4, 76a/11, 117a/2, *kördi* 11b/6, 19b/6, 20b/7, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10, *körsetgil* 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, *körsettiŋ̂* 12b/6, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), *körgüzüp* 14a/2, *körse* 14a/10, 19a/7, 62a/7, 66a/8, 70a/7, 77b/6, 80b/1, 108a/1, *körmese* 16a/11, *körünüş* 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *körgen érdim* 18b/9, *körgey-mén* 18b/9, *kördi érse* 18b/12, *körüpdür* 20b/13, *körüpdür-mén* 25a/3, 94b/13, *körgeli* 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2), *körmep érdi* 31a/3-4, 31a/5, *köredurġan* 31a/9-10, 33b/9, *öçürürler* 34b/5, *füşürür* 35a/4, *körmegey* 35b/11, 74a/12, 77b/13, *tüşürür* 42b/9, *körgende* 43b/12, *körüşmekni* 44a/6, *körmekniŋ̂* 44a/7, *tapşur* 44b/2, *körmekge* 44b/11, *köçürür* 45a/8, *köründi* 45b/8, *körgüzgil* 46b/12, 55b/10, *körmes* 47a/10, 70a/13, 81b/11, *körüngen* 47a/11, *körünmekni* 47a/11, *körgeni* 47a/12, *körünseŋ̂* 47a/13, *körünmeki* 47a/13, *körüngeni* 47b/1, *köredür* 51a/6, *körseler* 55a/1, *tégrü* 57a/12, *ḳaçurur* 58b/13, *körünedurġan* 62b/6, *körüngeli* 62b/6, *körgey-sén* 62b/10, 68b/10, 87a/7, 93a/7, *kördüŋ̂* 65b/8, *körgenni* 66a/6, 81b/10, *körmeydürler* 66a/12, *körmekdür* 69a/9, *çökürse* 70a/8, *tögürmes* 70b/2, *körmes-mén* 72a/9, *körmeseŋ̂* 72b/10, *körsetseŋ̂* 72b/11, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *körgüzdüm* 73b/4, *körgüsidür* 74b/5, *tapşurġay-sén* 75b/7, *kéŋ̂grülük* 68b/7, 79a/6, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *körsetip* 80b/5, 92a/1, 95b/6, *ḳaçurup* 80b/12, *körme* 83b/13, *kéçürgil* 84a/2, *füşürse* 84a/6, *körünürler* 86b/3, *körmes-sén* 87b/7, *körgüŋ̂dür* 87b/8, *körmesge* 91b/7, *körüpdürler* 94a/6, *körsetmegey* 95b/8, *körmegen* 96a/10, *körüŋ̂gler* 96b/8, *körmey* 97b/8, *körmeydurġan* 106a/3, *körsetme* 107b/11, *körgey* 107b/13, *körmediŋ̂* 110b/10, *körey* 112b/9, *ḳaçurur-sén* 115b/11, *körünmegey-sén* 117a/12, *körmedim* 119b/8, *körüngünçe* 119b/9, *ḳaçurmaġıl* 121a/11, *öçürgeli* 128a/2.

-r (geniş zaman eki):

oḫşar 5b/4, 5b/5, 8a/9, 8b/9, 8b/12, 29b/13, 42a/1 (2), 44a/11, *yürür érdi* 5b/8, 128a/2, *yürür* 66a/10, 70a/10, 70a/11, 76a/1, *izder érdiler* 11b/5, *yalar* 16b/1, *taşlar* 19a/8, *sözler bolsaŋ̂* 22a/1, *yarar* 25b/11, 63a/12, 82b/11, *irzir* 25b/11, *taşlarsa* 30a/7, *dér* 31b/4, 61a/13, *dér érdiler* 31b/6, 46a/11, *yıġlar érdi* 91a/2, *yötker* 98a/12, *sözler* 101b/7, *fütür érdi* 109b/4, *aŋ̂lar* 114b/11, *izder érseŋ̂* 117a/6.

-r (sıfat-fiil eki):

yaşar 29b/6, 46a/2, *oynar* 41a/12, 41b/4, *yarar* 66a/9, *talardaḳı* 81b/12.

+rAK (isimden isim yapma eki):

ḫūbraḳ 1b/11, 4a/10, 9b/1, 13b/6, 13b/7, 20a/11, 21a/8, 26a/7, 32a/8, 34a/1, 47a/13, 55a/11, 57b/9, 64b/8, 64b/12, 71a/8, 74b/10, 74b/11, *ziyāderek* 5b/7, 10a/8, 77b/12, *ḫūbraḳdur* 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/1, 57b/2, 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1, *fāżılraḳdur* 9a/3, *ḫūbraḳı* 9a/13, *uluġraḳ* 13b/7, *yamanraḳ* 13b/8, 26b/10, 47b/1, 71b/4, 72b/11, *ümmīd-vārraḳ* 13a/1, *tolaraḳ* 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 59b/4, 90a/7, 102a/6, *fāżılraḳ* 14a/11, *hüner-mendraḳ* 14a/12, *büzürg-vārraḳ* 14a/13, *ensizraḳ* 16a/3, *nā-dānraḳ* 17a/9, 26b/2, *uzunraḳ* 21a/1, *yaḫşıraḳ*

21a/7, *kemrek* 21b/7, *nā-murādraḳ* 26b/7, *āzādraḳ* 26b/11, *āsānraḳdur* 27a/1, *ilgerirek* 30a/2, *sezā-vārraḳdur* 32a/10, *obdanraḳ* 32b/6, 101b/4, *bülendraḳ* 32b/11, *bihraḳdur* 34b/6, 57b/4, *ḫūbraḳdurlar* 36a/2, *yıraḳraḳ* 37b/12, *tolaraḳı* 41a/9, 108b/12, *laṭīfraḳ* 43a/8, 104b/10, *yamanraḳdur* 44a/1, 77a/9, *ᶜayblıġraḳdur-sén* 47a/7, *kemraḳdur* 48a/9, *müşkilraḳdur* 57a/9, *azraḳ* 57b/7, *yamanraḳı* 58b/2, *uluġraḳdur* 59b/10, *müşkilraḳ* 62a/9, *bed-ḫūyraḳı* 64b/2, *obdanraḳı* 69a/6, 69b/8, 74b/1, *düşvārraḳdur* 69a/8, *şūmraḳdur* 70b/5, *mihr-bānraḳ* 72b/10, *fatraḳ* 75b/9, *pestrek* 77a/2, *dostraḳ* 78b/2, 79a/4, *yavuḳraḳı* 79a/6, *ziyāderekdür* 79b/9, *uluġraḳı* 87b/11, 97a/13, *āsānraḳ* 96a/2, *aḳraḳ* 100a/11, *çonĝraḳ* 108a/7, *muṭīᶜraḳ* 110a/4, *civān-merdraḳ* 122a/4, *ᶜazīzraḳdur* 123a/9.

-rdA/-(U)rdA (zarf-fiil eki):

ötkerürde 32b/7-8, *oynarda* 41a/10, *alurda* 109a/8.

+re (yön gösterme hâli eki):

üzre 11a/9, 12a/2, 12a/4, 23b/1, 23b/3, 25a/4, 30a/5, 36a/7, 54b/10, 89b/4, 89b/6, 95b/7, 110a/5, 127b/9, 128b/12, *içre* 12a/2, 15b/3, 27b/7, 43b/3, 43b/8, 43b/10, 47a/12, 76a/11, 99a/4.

-rlAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

atarlar 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8, *dérler* 22a/2, 35a/7, 35a/10, 70b/1, 70b/6, 70b/13, 71a/3 (2), 99a/1, 102b/1, 102b/2, 103a/12, 103b/10, 127a/2, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *yérler* 33a/7, 33a/8, 121b/3, *uyḳularlar* 50a/11, *saḳlarlar* 68a/9.

-r-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

fütür-mén 81b/5.

-r-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

yürür-sén 5b/12, *dér-sén* 91b/3.

-r-siz (teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

yıġlar-siz 16a/2, *tiler-siz* 39a/6, *yér-siz* 113b/2.

-sA (teklik üçüncü şahıs şart eki):

bolsa 1b/8, 2b/2, 4a/11, 4a/12, 4b/10, 5a/1, 5a/5, 5a/9, 6a/11, 8b/7, 8b/9, 9a/12, 9b/11, 9b/12, 12b/9, 13b/1, 14a/1, 17a/7, 17b/12, 18a/2, 20b/4, 22a/9, 23a/3, 23a/4, 24a/12, 24b/6, 31a/10, 34a/5, 35a/3, 36b/10, 37a/12, 37a/13, 37b/4, 38a/6, 39b/13, 40a/13 (2), 42b/4, 43a/13, 43b/12, 43b/13, 44a/1, 44a/10, 44b/5, 45a/10, 46a/1, 46a/7, 47a/7, 47b/9, 48a/5, 48a/8, 48b/3, 49a/5, 49b/7, 50b/7, 51b/2, 52b/3, 52b/13, 53a/11, 54a/5, 54a/6, 55a/3, 55a/6, 55a/10, 55b/11, 56b/9, 57a/11, 57a/13, 57b/7, 58a/12, 58b/3, 59a/2, 59b/4, 59b/7, 60a/9, 61a/9, 61b/1, 61b/9, 61b/11, 62b/4, 62b/10, 62b/11 (3), 63a/1, 63a/7, 63b/12, 65a/11, 65a/12 (2), 65a/13, 65b/1, 65b/2, 65b/2, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 65b/9, 65b/10, 65b/11, 66a/4, 66b/1, 68a/4, 68a/5, 69b/11, 70b/2, 70b/5, 70b/7, 70b/8 (2), 70b/9 (2), 70b/10, 70b/11 (2), 71a/1, 71a/3 (2), 71a/4, 71a/5 (2), 71b/7, 71b/12, 72a/7, 72a/13, 72b/4, 73a/1, 73a/3, (2),

73a/8, 73a/11, 75a/11, 75a/12, 75a/13, 75b/7, 75b/9, 75b/10, 75b/12, 76a/2, 77a/5, 77a/6, 77a/10, 77b/1, 78b/6, 79a/5, 79a/10, 79b/11, 80a/8, 80b/1, 82a/5, 82a/9, 83b/13, 84a/4, 84a/7 (2), 85b/3, 85b/11, 86b/2, 86b/6 (2), 86b/7, 88b/9, 89a/1, 89a/6, 89b/1, 89b/6, 92b/4, 92b/8, 93a/3, 95a/8, 95b/4, 95b/10, 96a/2, 99a/4, 100a/9, 100a/10, 100a/11, 100b/5, 100b/6, 100b/8, 100b/9, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 101a/3 (2), 101a/4 (2), 101a/5 (2), 101a/6 (2), 101a/7, 101a/8 (2), 101a/9, 101a/13, 101b/2, 101b/5, 101b/10, 102b/12, 103b/10, 104a/10, 105a/5, 104b/12, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/11, 105a/12, 105b/8, 106a/10, 106b/6, 107a/1, 107a/4, 108a/6, 108a/10, 108b/1, 109b/4, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 115a/2, 115a/5, 115b/1, 115b/10, 116a/8, 116a/12, 116b/5, 117a/4, 117b/1, 119a/12, 120a/4, 120a/6, 120b/5, 121b/11, 121b/13 (2), 122a/3, 123a/13, 123b/2, 123b/3, 124b/3, 127b/11, 128a/3, 128b/6, *bérmese* 2a/9, 6b/7, 6b/8, 71a/4, *bolmasa* 3a/2, 5a/9, 9a/2, 9a/10, 9b/13, 13b/10, 24a/13, 25b/8, 35a/6, 38b/5, 39b/6, 55a/9, 55a/10, 56b/5, 58b/1, 59b/6, 62a/10, 62b/12, 67a/4, 67b/5, 68b/11, 70b/2, 72a/2, 74b/3, 74b/11, 75a/11, 76a/1, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 90a/13, 93a/10, 93a/13, 100b/3, 101b/8, 108a/9, 108a/13 (2), 108b/12, 111a/12, 116a/8, 116b/4, 117b/6, 119a/3, 121a/5, 128a/4, *yémese* 3a/3, *ḳılsa* 3b/12, 5a/5, 5b/3 (2), 6a/9, 16b/7, 17b/6, 20b/2, 39b/2, 39b/7, 42b/11, 43b/5, 44b/2, 66b/3 (2), 67a/4, 69b/7, 78a/2, 80b/6, 82a/8, 82b/1 (2), 83a/11, 84a/11, 84b/2, 84b/12, 84b/13, 85b/3, 89b/6, 93b/12, 94a/1, 96a/10, 96b/5, 97a/1, 97a/12, 100a/7, 100a/12, 105b/11, 106a/13, 106b/3, 106b/6, 107a/6, 108a/6, 108b/10, 113a/8, 116a/10, 119b/8, 126a/11, 128b/3, *tutsa* 4a/12, 26a/3, 50a/1, 58b/6, 101b/7, 107a/5, 108a/5, 109a/2, 119a/13, *yıġsa* 4b/3, *kéltürse* 4b/8, 11b/3, 30b/8, 37b/11, 50b/10, 74a/10, 87a/6, 123a/11, *ḳoysa* 6b/6, 127b/10, *yése* 6b/6, 6b/8, *bolsa érdi* 7b/10, 51a/8, *bilmese* 8a/4, 83a/4, 87b/1, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *ölmese* 8a/12, 30b/8, *bildiñg érse* 9b/8, *sözlense* 9b/11, *ḳılmasa* 10a/4, 22b/5, 39b/3, 52a/8, 74b/12, 84b/9, 86a/13, 95a/5, 105b/13, 115a/10, 118a/9, 118b/9, *ḳoyġan bolsa* 10a/6, *yétmese* 10b/9, 58b/2, 107b/1, *saldı érse* 11a/7, *ötti érse* 11b/5-6, 46a/11, *kéldi érse* 12b/2-3, *bérse* 12b/8, 16b/4, 18a/4, 60a/9, 73a/6, 100a/8, 111b/13, 112a/12, *açıġlasa* 13a/3, *örgense* 13b/10, *körse* 14a/10, 19a/7, 62a/7, 66a/8, 70a/7, 77b/6, 80b/1, 108a/1, *tutmasa* 14b/3, 58b/9, 117a/8, *tuta'lmasa* 14b/8, *ḳoşulsa* 15b/3, *éşitti érse* 16a/1, *körmese* 16a/11, *körünse* 16b/6, 37b/10, 100b/11, *kélse* 16b/8, 17b/4, 18a/1, 26a/11, 32a/6, 40b/1, 40b/8, 42a/10, 54a/11, 68b/2, 73a/1, 76a/12, 81b/2, 82a/7, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 100a/12, 102a/4, 108a/12 (2), 127a/3, 127b/5, *tapsa* 17b/5, 25b/4, 33a/8, 81b/6, 99a/5, *aġrısa* 17b/12, 121a/4, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *kördi érse* 18b/12, *ölse* 19a/8, 82a/11, *ḳıldım érse* 19a/9, *turġan bolsa* 19a/12, *démese* 20a/10, 120a/3, *bilse* 20b/3, 93a/1, 97b/7, 105a/11, *dése* 21b/1, 26b/9, 54a/2, 82b/9, 95a/11, 125b/6 (2), *dégen olsa* 24a/4, *ayıtġan bolsa* 24a/5, *oyġansa* 24b/3, 51a/7, *sözlemese* 24b/5, *éşitmese* 24b/6, 118a/10, *tapsa* 26b/3, *yétse* 28b/7, 30b/12, 44a/8, 74b/8, 80a/5, 98a/1, 115b/3, *çıḳsa* 28b/10, *bardı érse* 29a/2, *taşlarsa* 30a/7, *tükense* 30a/7, *ḳalsa* 30a/9, 67b/5, 98a/3, 100b/1, *ötse* 31a/4, 84a/2, 125b/4, *boldı érse* 31a/6, *kéltürdiler érse* 31b/8, *māh-ı Ramażān érdi érse* 38b/11, *alġan bolsa* 31b/12, *tüşgen bolsa* 32b/6, *içse* 42b/11, *oḫşasa* 43a/5, *toġulsa* 43a/7, *ayıtsa* 44a/11, 84b/8, *yudı érse* 45b/6-7, *ḳılur bolsa* 46a/13, 53b/4, 119b/10, *tüşse* 46b/7, 50b/11, 85b/4, 85b/10, 86b/4, 86b/9, 89a/12, 95b/11, 115b/12, 116a/9, 120b/8, *ḳılur bolsa* 46a/13, *uyuḳlasa* 49b/8, 51a/6, *ḳoymasa* 50a/1, *yıḳılsa* 50b/13, *tura'lsa érdi* 51a/11, *bara'lmasa* 51a/11, *kopsa* 52a/5, *minse* 52b/3, 71b/6, *ceng ése* 54b/10, *ḳutulsa* 55a/1, *çıdasa* 57b/8, *saḳlasa* 61a/7, 119a/12, *manĝsa* 63b/10, *satılġan bolsa* 66a/11, *çökürse* 70a/8, *depinse* 70a/10, *ḳıçḳırsa* 70a/11, 100a/8, 100a/10, 107b/13, *yürse* 70b/12, 93b/1, *ḳoya'lmasa* 70b/13, *ḳalġan bolsa* 73a/4, *ögrenalmasa* 74b/3, *örgetmese* 74b/5, *saḳlamasa* 77a/13, *barsa* 78b/7, 100a/7, 128a/11, *üzse* 79b/3, *kélmese* 81b/2, *éşilse*

82b/11, *sorsa* 83a/6, 125b/5, *tüşmese* 83b/12, 87b/6, *füşürse* 84a/6, *olsa* 86a/3, *tüşmese érdi* 86a/7, *ayıtmasa* 86a/9, *ḳorḳsa* 86b/1, 93b/3, *yıġlasa* 89a/10, *baḳsa* 93a/10, *tartsa* 95a/4, *taşlamasa* 93b/2, *yoluḳsa* 95b/7, *kétse* 96b/5, 107a/4, *tonumasa* 100a/8, *yumsa* 100a/8, *yatsa* 100a/9, *taşlasa* 100a/10, *yalasa* 100a/11, *toḫtamasa* 100a/12, *yutalsa* 100a/13, *aġrıġan bolsa* 100b/1, *yégen bolsa* 101b/4, *salsa* 100b/5, 100b/6, 100b/7 (2), 114a/1, *çalınsa* 101a/2, *aldursa* 101a/7, *asmaġan bolsa* 104a/4, *oynasa* 108b/6, *yétgürse* 113b/9, 116b/12, *ḫ^{v}ālasa* 114a/12, *tapmasa* 123a/2, *olturġan bolsa* 125b/3, *dédi érse* 125b/7, *ayıtsa* 127b/11, *aytur bolsa* 128b/11.

-sA-K (çokluk birinci şahıs şart eki):

bilmesek 7a/5, *ḳılsaḳ* 85a/12.

-sA kérek (gereklilik eki):

bolsanĝ kérek 13b/9, *kélmese kérek* 81b/2, *yétsenĝ kérek* 86a/4-5, 108a/7.

-sA-lAr (çokluk üçüncü şahıs şart eki):

bolsalar 8b/13, 14a/12, 34a/4, 36b/5, 105a/13, 105b/7, *sorsalar* 10a/2, *izdeseler* 10a/10, *ḳılsalar* 14a/12, 24b/5, 37b/3, 39b/6, 40b/8, 59a/6, 86b/4, 128b/6, *kélseler* 18a/6, 25a/12, 37a/10, *déseler* 22a/6, 22b/1, 29a/10, 42a/11, *ormasalar* 30a/4, *tapsalar* 33a/8, *tartsalar* 34a/2, *ayıtsalar* 37b/1, *kétseler* 37b/10, *bilseler* 47b/4, *çıḳsalar* 49a/12, *körseler* 55a/1, *anĝlasalar* 55a/5, *örgenseler* 74b/12, *fütüseler* 80b/7, *ayıtsalar* 85b/1, *oynasalar* 105a/5, *ḳalsalar* 114a/3, *soḳsalar* 119b/13.

-sA-m (teklik birinci şahıs şart eki):

bilsem érdi 5b/13, 86b/12, *kéltürsem* 11b/8, *ḳılmasam* 17a/11, *désem* 21a/8, *bolsam* 28b/3, 46a/1, 46a/6, *ḫ^{v}ālasam* 28b/4, *ḳılsam* 31a/13, 64b/12, 71b/3, 99b/8, 103a/1, 127a/8, *yoluḳsam* 31b/13, *üzmesem* 49b/12, *öltürsem érdi* 56b/2, *alsam* 61a/4, *bérsem* 81b/4, *bérmesem* 91a/12, *kéltürmesem* 111b/8.

-sA-nĝ (teklik ikinci şahıs şart eki):

ḳılsanĝ 4b/1, 4b/7, 8a/2, 8a/9, 8a/10, 8b/3, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 29b/2, 29b/9, 32b/9, 38a/10, 40b/9, 42a/8, 42b/4, 44a/7, 47b/7, 47b/12, 48a/11, 53a/7, 53a/12, 57a/10, 58a/3, 58a/8, 59b/1, 61a/10, 68a/10, 68a/11, 82a/11, 85a/5, 87b/8, 88a/6, 88b/10, 96a/7, 96a/13, 96b/1, 102a/10, 102b/6, 102b/9, 104b/2, 107b/11, 110a/5, 116b/10, 127b/4, *körsenĝ* 5a/12, 14a/8, 32b/2, *yésenĝ* 5a/12, 34b/12, 40a/11, 113b/13, *tapsanĝ* 5a/12, 6a/12, 29b/9, 54b/11, 58a/7, 58a/8, 72b/6, 80a/4, 86a/8, 88a/2, 96b/3, *bilmesenĝ* 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10, *ḳılmasanĝ* 8a/3, 93a/5, 98a/3, 111b/3, 113b/5, 120a/3, 127b/5, *bolsanĝ* 8b/5, 13a/10, 13b/9, 16b/1, 16b/2, 22a/5, 22b/7, 22b/13, 23a/5, 28a/5, 28a/9, 29a/5, 32a/1, 36b/7, 40a/8, 40b/11, 41a/12, 41b/4, 43b/10, 44b/12, 44b/12, 45a/8, 53a/2, 53a/10, 53a/12, 54b/12, 55a/8, 61a/2, 61a/10, 61b/3, 61b/7, 61b/12, 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1, 72b/1, 79a/12, 80a/1, 83b/1, 84a/8, 85a/13, 86a/8, 88b/1, 88b/11, 89a/5, 90a/10, 98a/7, 101b/12, 102b/7, 103a/4, 104a/13, 105a/6, 105a/10, 105b/5, 106a/10, 106a/13, 106b/1, 107a/7, 109b/2, 111b/1, 113a/1, 115b/6, 116a/7, 120a/8, 120a/9, 120b/12, 121a/9, 121b/2, 124b/12, 126b/7, 127b/5, *ḳılġan bolsanĝ* 10b/12, *sorsanĝ*

13a/13, *örgenür bolsanĝ* 13b/8, *baḳsanĝ* 13b/11, 122b/2, *yarutsanĝ* 13b/11-12, *oḳusanĝ* 16b/10, *bilsenĝ* 16b/10, 17a/10, 23a/8, 34b/10, 39a/12, 42b/4, 79a/8, 82a/12, 84b/10, 86a/2, 108b/13, 127b/12, *sözlesenĝ* 18a/8, 24a/11, *ayıtsanĝ* 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8, *bolmasanĝ* 21b/3, 35a/2, 88b/12, 93a/6, 120a/9, *sözler bolsanĝ* 22a/1, *désenĝ* 22a/11, 22a/13, 22b/2, 42a/9, 42b/1, 44a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/2, 69a/10, 85a/1, *kirsenĝ* 22b/12, 24b/1 (2), *ḳoşulsanĝ* 24b/2, *ẖ^{v}ālasanĝ* 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 67b/2, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 107b/7, 114a/6, *kéltürsenĝ* 26b/6, 32b/2, 38a/4, 59a/13, *irzimesenĝ* 29b/9, *içmesenĝ* 34b/1, 36b/12, *içsenĝ* 34b/6, 34b/9, 34b/12, 3b/13, 35b/13, 36a/5, 40b/7, 105b/7, *yégen bolsanĝ* 35a/1, *içer bolsanĝ* 35b/8, *uyḳulamasanĝ* 36b/6, *tursanĝ* 38a/11, *buyursanĝ* 39b/11, 90b/9, *barur bolsanĝ* 40a/9, 97b/4, *yémesenĝ* 40a/10, *barsanĝ* 40a/11, 47a/8, 47a/9, 48b/13, 95a/13, 97b/3, 100b/3, *oynasanĝ* 41b/2, *buyrusanĝ* 42b/12, *saḳlasanĝ* 44b/2, *tutsanĝ* 44b/11, 46b/13, 53a/4, 60a/7, 66a/5, 66a/6, 67a/8, 77b/2, *körünsenĝ* 47a/13, *kirmesenĝ* 48b/10, *çıḳsanĝ* 49a/6, 106a/4, *ḳıla'lmasanĝ* 51b/2, 98a/2, *uyḳulasanĝ* 51b/8, *minsenĝ* 52b/2, *ḳılur bolsanĝ* 53b/7, 54b/3, 57a/9, 119b/5, *ḳaçsanĝ* 55a/6, *ḳoymasanĝ* 57a/11, *bérsenĝ* 59b/11, 61a/9, 61a/11, 61b/5, 61b/6, 106b/7, *alsanĝ* 60a/9, 60b/1, 65b/12, 67a/11, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/9, 71b/5, 71b/8, 71b/11, 72b/13, 97b/8, *yétgürsenĝ* 60a/12, *ẖ^{v}āhlasanĝ* 67a/10, *tartsanĝ* 70a/12, *körmesenĝ* 72b/10, *körsetsenĝ* 72b/11, *bérür bolsanĝ* 75b/1, 76b/13, 120b/3, *çaġlasanĝ* 75b/5, *kélsenĝ* 80b/4, *yétsenĝ* 86a/4-5, 108a/7, 108a/9, 113b/11, 116b/13, *éşitsenĝ* 88b/7, *ḳalsanĝ* 89a/11, *almasanĝ* 92a/8, *almaġan bolsanĝ* 92a/10, *tapmasanĝ* 93a/6, *satsanĝ* 97b/8, *tonusanĝ* 101a/11, 127b/12, *bolsanĝ érse* 104a/13, *örgetsenĝ* 106b/4, *ḳoysanĝ* 116b/5, *izder érsenĝ* 117a/6, *toẖtay almasanĝ* 120a/2, *tarısanĝ* 120b/13, *istesenĝ* 122a/8, *ḳarasanĝ* 125a/7.

-sA-n̂gIz (teklik ikinci şahıs şart ekinin nezaket şekli):

ayıtsanĝız 21a/8, *bolsanĝız* 23b/9, *ḳılmasanĝız* 23b/11, *ḳonsanĝız* 39b/3, *ḳılsanĝız* 45b/13, 114a/11, *bolmasanĝız* 56a/3, *ötsenĝiz* 112b/6, *alsanĝız* 114b/3, *tuta'lsanĝız* 118b/10.

-se-n̂gizler (çokluk ikinci şahıs şart eki):

bérsenĝizler 125a/12, *bérmesenĝizler* 125a/13.

-sa-n̂glar (çokluk ikinci şahıs şart eki):

tapsanĝlar 79a/1, *ẖ^{v}ālasanĝlar* 79a/1.

+sén (teklik ikinci şahıs bildirme eki):

^{c}āciz-sén 1b/7, *bende-sén* 7a/6, *lāyıḳ émes-sén* 8a/4, *ṣāḥib-i ẖıred-sén* 8b/8, *bāḳī-sén* 9a/8, *ér-sén* 16b/5, *dānā-sén* 17b/3, *yigit-sén* 28a/4, 28a/7, 28b/5, 29b/11, 34b/5, *bar-sén* 30a/9, *viṣālde-sén* 43b/11, *ma^{c}ẕūr-sén* 45a/8, *uyḳuda-sén* 49b/12, *kişi-sén* 61a/1, *tirig-sén* 71b/8.

-set- (fiilden fiil yapma eki):

körsetgüçi 3a/2, *körsetgey* 3a/11, *körsetür érdi* 11a/6, *körsetür* 66a/3, *körsetgil* 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, *körsettinĝ* 12b/6, *körsetsenĝ* 72b/11, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *körsetip* 80b/5, 92a/1, 95b/6, *körsetipdür* 87a/3, *körsettim* 92a/3, *körsetti* 94b/10, *körsetmegey* 95b/8, *körsetme* 107b/11, *depsetür-mén* 110b/9.

+sI (teklik üçüncü şahıs iyelik eki):

ṭarīḳasınıŋ̂ 1a/12, *ibtidāsı* 2a/3, 15a/8, 15a/9, *intihāsı* 2a/3, *żābıṭası* 2a/3, *bāreside* 2a/10, 15a/1, 28a/8, 46a/4, 56b/11, 62a/13, 112a/5, 114a/4, 124b/8, *şükrāneside* 3b/3, *égesige* 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11, *şükrānesini* 3b/7, 3b/8, 3b/13, *ékkisi* 4a/1, 29b/3, 51a/8, *ékkinçisi* 4a/3, *üçünçisi* 4a/3, *bendesidür-mén* 4a/7, *bendesidür-sén* 4a/9, *cezāsı* 4b/4, 5b/11, 10b/5, *fāyidesi* 4b/7, 8b/12, 85b/1, 114a/5, *dünyāsı* 5a/8, 92b/13, 93b/13, *ḳışṣası* 5b/4, 75a/1, *ḳışṣasıġa* 5b/4, *arasıda* 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *dünyāsını* 6b/8, *maᶜnāsı* 7b/4 (2), 24a/2, 69a/9, 98b/4, 119a/7, 119a/8, 123b/13, *duᶜāsı* 8a/10, *tenesi* 8b/12, *sāyesi* 7b/12, *devāsı* 10a/1, *bendesi* 11a/2, 45b/1, *dervāzesiniŋ̂* 12a/13-12b/1, 28b/9, *rıżāsı* 13a/5, 13a/6, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *endīşesini* 13b/11, *sermāyesi* 14b/10, 31a/5, 96a/4, *netīncesidür* 15a/7, *yaḫşısı* 15a/13, *dānesi* 15a/13, *duᶜāsını* 15b/13, *arasıdur* 16b/5, *muᶜālecesige* 17b/12, *bubası* 18b/12, 52b/12, *ṣahrāsıda* 19a/4, *uçasıdaḳı* 19a/9, *maᶜnāsıda* 20a/8 (2), *özgesi* 20a/9, 64b/2, 124a/1, *értesi* 20b/7, *arḳasını* 21a/11, *daᶜvāsını* 21b/6, *hemmesi* 22b/9, 34a/4, 62b/12, 65b/10, 97a/11, 108b/12, 113a/3, *arasıġa* 22b/12, 41a/3, *çergesige* 23a/5, *müftīsiġa* 23a/9, *atasıġa* 24a/3, 43a/5, *atasını* 24a/3, *mertebesidür* 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12, *uyḳusıdın* 24b/2, 119a/1, *anası* 24b/5, 67a/1, 74b/5, 76a/1, 81a/5, 81a/7, *dāyesi* 24b/5, *anasıdın* 24b/8, *hemmesiniŋ̂* 24b/9, *sürmesidür* 24b/11, *ṭāyifesi* 24b/12, 64b/9, 64b/13 (2), *rū-be-rūsıda* 25a/4-5, *āyīneside* 27b/2, 87a/3, *tecrübeside* 28a/6, *baᶜżasıdur* 28a/12, *ārzūsını* 29b/1 (2), *mīvesi* 30a/8, *devāsın* 30b/6, *otrasıġa* 30b/12, 95b/2, *pāyesige* 31a/6, *aᶜẓāsı* 31b/8, 63a/7, 63b/8, *anasınıŋ̂* 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6, *kāsesige* 33b/7, *ṭarīḳasıdur* 34a/1, 34a/2, 93b/7, *ṭarīḳasını* 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 87b/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 98a/1, 115b/8, 116a/13, *bolġusı* 34b/13, *endāzesidin* 34b/13, *ṣafḥasıge* 35a/10, *neş᾽esidin* 35b/2, *iştihāsı* 35b/2, *dağdağasıdın* 35b/2, *lāzımesidür* 35b/3, *hāżımesige* 35b/4, 35b/5, *mertebesige* 35b/7, *tekyesige* 35b/7, *ḳaranĝġusı* 35b/10, *sāyesi* 36a/2, *sāyesidin* 36a/2, *netincesi* 36b/4, *kéçesi* 36b/11, *çehresidin* 40b/6, *mertebesidin* 42b/9, 74b/13, *endāzeside* 42b/11, 57a/3, 82b/12, 107a/6, *lāzımesi* 43b/9, *ārzūsı* 44a/9, *dārūsını* 44b/9, *çāresi* 45a/1, *endāzesige* 45a/3, *bahāsı* 45b/1, 91a/1, *kenāresin* 45b/7, *iḳtiżāsıça* 45b/12, *havāsıdın* 49a/2, *endāzesi* 50a/3, *ṭarīḳası* 51b/5, 54b/1, 60b/1, 61a/3, 75a/5, 87b/1, 116b/2, 117a/9, 122a/5, *uyḳusı* 52a/3, 127a/8, *farīżasını* 52a/5, *endāzesi* 52a/12, *üzeside* 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/9, *arḳasıdın* 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12, *arḳasıda* 52b/10, 52b/12, *sāyesige* 54b/9, *maᶜrekesige* 54b/12, *belāsı* 55b/2, *nişānesidür* 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7, *vāsıṭası* 58a/12, *tolası* 58a/13, *némersesidin* 60a/4, *égesiġa* 60a/12, *arḳasıġa* 60b/7, *ṭarīḳasıdın* 61a/6, *saġrısı* 63a/6, 63b/10, 69b/5, *arası* 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 69a/11, 92a/9, *pīşānesi* 63a/10, 69b/11, 69b/12, *dalusı* 63b/9, *sīnesi* 63b/9, *pāyçesiniŋ̂* 63b/10, *yoḳḳarısıġa* 63b/11, *fāyçesi* 64a/1, *ḳarası* 64a/8, 73a/4, *ṭāyifesiniŋ̂* 64b/3, *ḫᵛācesini* 64b/5, 67a/1, *nişānesi* 65a/4, 100a/13, 107a/6, *beşeresi* 65a/6, *aᶜżāsıġa* 65a/8, *aᶜżāsıdaki* 65b/3, *cenāzesige* 68a/4, *havāsı* 68b/3, *ḥevīlīsidin* 68b/4, *hem-sāyesige* 68b/7, *endīşeside* 68b/9, 77a/12, *maᶜnāsıdın* 69a/10, *kākülüsiniŋ̂* 69b/2, *uçası* 69b/3, *üzesige* 69b/6, *mādesini* 70a/7, *çevreside* 70b/8, 70b/10, *yılḳıçısı* 71a/6, *bala barḳasıdın* 72b/2, *cümlesidin* 73a/8, *deryāsıġa* 73b/10, *deryāsıdın* 73b/11, *ḥādişesidin* 74a/5, *naṣībesi* 74b/2, *irādesiçe* 74b/6, *ḫānesidin* 74b/7, *ḳāşānesige* 74b/7, *balasıġa* 74b/10, *balası* 74b/12, *atasınıŋ̂* 75a/3, *balasını* 75b/6,

bala barḳasını 76a/8, 78b/7, *ri*^{c}*āyesini* 77a/13, *ḥīlesidin* 79b/13, *nevāsı* 80a/5, *ṣadāsı* 80a/5, *mertebesi* 80b/7, *piyādesini* 80b/8, *hemmesini* 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10, *bināsını* 82b/5, *kişisi* 82b/9, *endāzesini* 82b/13, *arḳasıda* 83a/7, *mezesi* 84a/6, *atasıdur* 84b/4, *néçesini* 85a/8, *da*^{c}*vāsın* 88b/12, *münāẓarasıda* 89a/2, *rūzānesi* 89b/11, *şemeresi* 90a/9, *nāle vü zārīsini* 90b/10, *eşyāsı* 91a/1, *bahāsıġa* 91a/5, *endīşesi* 92b/10, 127a/4, *tecrübesiçe* 93a/1, *ṭarīḳasıġa* 93a/11, *sermāyesige* 95a/9, *otrasıda* 95b/3, *ḳoyçısı* 97a/2, *ḫ*^{v}*ācesi* 97a/3, 97a/4, 97a/5, *ḫ*^{v}*ācesiġa* 97a/5, 108b/10, 108b/11 (2), *tanĝlası* 97a/8, *nāmesini* 97b/4, *ġıẕāsıdın* 99b/4, *ġıẕāsını* 99b/4, *zerresi* 101a/7, *mu*^{c}*cizesidür* 101b/9, *derecesidin* 102a/7 (2), *nuṭfesi* 102a/11, *kelimesi* 103b/8, *naġmesini* 105b/1, *ferdesige* 105b/2, *égesi* 106a/8, *ḫ*^{v}*ācesininĝ* 107a/8, *āb u havāsı* 107a/10, *inhitāsıġa* 107b/4, *ma*^{c}*nāsını* 109b/10, *ḫalīfesige* 109b/13, *ḫuṭbesin* 110a/2, *endīşeside* 110b/4, *derecesige* 111a/1, *Ṣāḥib-ḫānnınĝ münşīsi érdi* 113a/9, *īzāsı* 113b/3, *rūzānesini* 114a/7, *ṭarīḳasın* 115b/7, 118b/3, *ḫaṭāsı* 116a/13, *sezāsı* 118a/13, *çeşmesi* 119a/8, *āvāzesi* 120b/2, *māddesi* 123a/10, 123b/3, *égesini* 125a/1, *atası* 125a/2, *élçisidür-mén* 125a/10, *taḳvāsını* 126a/10, *ḫaṭāsını* 126a/13, *némersesi* 127a/3, *eşrefīsi* 127a/5, *rıżāsını* 128b/5, *üzesidin* 128b/7, *seccādesi* 128b/12.

+sIz/+sUz (isimden isim yapma eki):

arıġsızlıḳdın 4b/8, *cānsız* 8b/9, *hünersiz* 8b/11, *üstādsız* 11a/6, *ensizraḳ* 16a/3, *devāsızdur* 31b/4, *yoḳsuz* 32a/3, *nā-ma*^{c}*ḳūlsız* 42a/13, *pulsızlık* 43a/12, *pulsız* 43a/13, *pulsuzluḳum* 43b/2, *pulsuz* 43b/4, 58a/13, *könĝülsüz* 55b/5, *melāḥatsiz* 62b/13, *şübhesiz* 68b/8, *zen ü ferzendsiz* 71b/9, *ġayretsiz* 73a/5, *dostsuz* 77a/8, 77a/13, *dostsuzluḳ* 77a/9, *birādersizlikdin* 77a/9, *c*$^{}$*ilmsiz* 78a/3, *ḫalelsiz* 84a/6, *ṭā*^{c}*atsiz* 90a/7, *hem-rāhsız* 95b/2, *ozuḳsuz* 95b/9, *éginsiz* 95b/10 (2), *teşvīşsiz* 96b/9, *ḳāfiyesiz* 103a/7, *könĝülsiz* 115b/10, 118b/5, *leşkersiz* 116b/9, *himmetsiz* 120b/1.

+sire (isimden fiil yapma eki):

ensiretme 66b/1.

-sUn (teklik üçüncü şahıs emir eki):

bolsun 14a/6, 17b/13, 18a/9, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 34b/13, 45a/2, 45a/3, 47b/13 (2), 67b/2, 82b/8, *ḳılsun* 24b/3, 38b/12, *éşitilsün* 26a/1, *bolmasun* 27a/7, 67a/13, *oltursun* 45b/11, 91b/4, *çıḳmasun* 45b/11, *tursun* 54a/10, 60b/9, *soḳsun* 54a/11, *ḳılmasun* 75a/9, *kélmesün* 84b/7, *bérsün* 91b/9, *öltürmesün* 106b/9, *çıḳsun* 109b/8, *tursun* 112b/1, *ayıtsun* 112b/5, *köra'lmasun* 117a/11, *yürütsün* 118b/11, *ḳalmasun* 118b/12-13.

-sUnlAr (çokluk üçüncü şahıs emir eki):

öltürsünler 40a/1, *çapsunlar* 53a/1, *tutsunlar* 118b/11.

-ş- (fiilden fiil yapma eki):

körüşmekge 9a/6, *tonuşmaḳġa* 9a/6, *çıḳışa'lmadı* 11a/8, *ḳılışur* 23b/1, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *yavuştı* 25a/11, *alışturup* 29a/9, 119a/13, 119b/3, *yaraşmaydur* 29b/12, 85a/4, *alışmaġay* 33a/4, *ḳılışturdılar* 38b/4, *bérişmek* 41a/13, *ḳılışmaḳ* 41b/1, *uruşmaḳ* 42b/2, 42b/3, *körüşmekni* 44a/6, *sözleşmek* 44a/10, *tapşur* 44b/2, *tanĝşar* 48b/6, *yaraşḳay* 57a/7,

yaraşığlıḳ 62b/9, *ḳamlaşadurġan* 63a/1, *alışur* 64b/9, *çıḳışġıl* 68a/3, 97b/5, *tapşurġay-sén* 75b/7, *ḳılışıp* 78b/12, *talaşmaḳ* 81b/2, *oynaşma* 83b/1, *ḳılışġıl* 88b/11, *ḥesāblaşıp* 94b/2 , *ḳılıştılar* 94b/3, 94b/4, *üleşip* 95a/9, *ḫūblaşḳay* 101a/6, *külüşmeklerni* 108b/5, *yürüşür érdi* 111a/11, *öçeşmegen* 116b/3, *ulaştururda* 124a/1, *baḳıştılar* 125b/7, *talaşmaġay* 127b/7, *çıḳışġay* 128b/1.

+şı (isimden fiil yapma eki):

lanĝşıp 65b/9.

-t- (fiilden fiil yapma eki):

ayıtmaḳ 1a/11, 20a/11, 90a/3, 79b/3, 85a/4, 89a/11, 104b/10, *yaratıpdur* 1b/13, *aytıpdurlar* 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7-8, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 44b/11, 44b/13, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 75b/11, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 102b/3, 106a/1, 107b/3, 117b/9, 124a/11, *örgetgeyler* 3a/8, *yaratmaḳ* 3a/8, *ayıtġuçı* 3b/2, 20a/1, 21b/2, *ayıtġan* 4a/4, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 100b/3, 104b/11, *ayıtġanıġa* 4a/5, *ayıtmaġay-sén* 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, *örgetürde* 7b/6, *ayıtılur* 9b/9, 103b/6, *oḫşatıpdurlar* 10a/1, *ayıtġıl* 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 88b/2, 91b/5, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11 (2), 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1, *acratmas* 10b/4, *uzatıp* 12a/2-3, *aytıñĝızlar* 12a/6, *aytur-sén* 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10, *aytur* 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 103b/3, 103b/5, 103b/6, *yarutsañĝ* 13b/11-12, *aytıpdur* 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8, *örgetmekge* 14b/9, 26b/13, *ayıtmaḳlıḳdın* 15a/4-5, *aytadur* 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 42a/5, 51a/7, 90b/10, *örgetmegil* 16b/3, *ayıtġaylar* 17a/12, *aytur* 17a/13, *ayta'lmaydur-mén* 17a/13, *örgetgüçi* 17b/8, *aytadurġan* 18a/5, 19a/13, *ayıtsañĝ* 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8, *ayıtmas* 19b/7, *ayıtġay-sén* 19b/8, *ayıtġuluḳ* 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2), *ayıtġandın* 20a/1, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *aytur* 20b/2, 21b/11, 115b/2, 128b/11, *çarlatıp* 20b/8, *aytur mu-sén* 20b/11, *ayıtmaḳġa* 21a/3, 105a/6, *ayıtsañĝız* 21a/8, *ayıtġay-sén* 21a/12, 86a/9, *ayıtmaġıl* 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, *ayıtġuçınınĝ* 22b/9, *ayıttı* 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11, *ayıtġan bolsa* 24a/5, *toḫtatġaylar* 25a/13, *ayturda* 26a/11, 86a/1, 124a/13, *aytadur-mén* 30b/2, 34a/10, 43b/2, 81a/13, *toḫtatġay-sén* 32b/3, *ayıtḳumızdur* 34a/8, *ayıttılar* 34a/12-13, *ayıtsalar* 37b/1, *ayıttım* 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7, *aytıp* 42b/13, 110b/12, 111b/5, 114b/4, *aytur-mén* 43a/1, 87a/2, *toḫtatġıl* 44a/3, 115b/9, *ayıtsa* 44a/11, 84b/8, *toḫtata'lmas-sén* 44a/12-13, *ayturġa* 46a/6, *ḳurutġıl* 49a/6, *toḫtatur* 50b/8, 50b/13, 51a/1, *aytıpdur-mén* 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7, *ḳurutup* 56b/8, 100a/13, *ofratur* 58b/12, *toḫtatmaġıl* 59a/9, *ensiretme* 66b/1, *oyġatġalı* 66b/6, *sanĝulatıp* 70b/12, *yavutmaġıl* 72a/3, *örgetgil* 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9, *yügürtmaḳ* 73b/1, *örgetti* 73b/2, *örgettim* 73b/3, *örgetgey-siz* 73b/5, *oḳutadurġan* 74a/7, *örgetedurġan* 74a/8, *örgetmekdür* 74b/2, *örgetmekdin* 74b/2, 75a/9, *örgetmese* 74b/5, *aytur érdi* 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, *aytur-siz* 76b/5, *ayturlar* 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3, *yürütti* 81a/10, *aytıñĝlar* 82b/8, *ḳorḳutmaġıl* 83b/13, *ayıtmaḳdın* 85a/5, 92b/5, 105b/12, *ayıtġunça* 85a/10, *ayıtsalar* 85b/1, *anĝlatıp* 85b/13, *ayıtmasa* 86a/9, *ayıtmaġusıdur* 86a/10, *ayıtġuçılarnı* 86a/11, *ayıtmaġlıḳ* 86a/12,

örgetgey érdim 86b/10, *ayıtġanımnıŋ* 86b/12, *ayıtġanġa* 88b/4, *anŋlatġay-sén* 89a/3, *ayıtġalı* 89b/7, *ayıtmaḳda* 90a/5, *ayıtmaġay* 94a/6, 124b/10, *ayıtmaḳnı* 94a/6, *ayıtmadım* 97a/9, *ayıtġay* 97b/1, *ayta-sén* 103b/12-13, *aytadur-sén* 104a/1, *oḫşatmaġıl* 104a/6, *toḫtatıp* 105a/5, 121a/11, *örgetseŋ* 106b/4, *örgetgeni* 106b/11, *tépretür-mén* 110a/5, *ayıtsun* 112b/5, *aytay* 112b/6, *aytıp érdi* 112b/11, *anŋlatmaġıl* 113a/6, *ayta'lmadım* 113b/6-7, *yürütme* 116a/1, *yürütgil* 116a/1, *tépretkeli* 116a/11, *yürütmekdedür* 117b/12, *yürütsün* 118b/11, *anŋlatmas érdi* 119b/9, *ayıtġumdur* 122a/6-7, *ayıtsa* 127b/11.

-U (fiilden isim yapma eki):

utru 5b/9, 16a/8, 116b/3, *tégrü* 57a/12, *kéŋgrülük* 68b/7, 79a/6.

-Ur (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bolur 1b/9, 1b/11, 2a/3, 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2), 3a/4, 3a/9 (2), 3a/10, 4a/6, 4a/7, 4a/12, 4a/13, 4b/10, 5a/11, 5b/3, 6a/1, 6a/10, 6b/9, 7b/10, 7b/12, 8a/11, 8b/7, 8b/10, 10a/5, 10b/1, 10b/3, 10b/8, 12b/9, 13b/11, 14a/8, 14b/1, 15a/2 (2), 15a/4, 15b/1, 15b/2, 15b/7, 16b/2, 16b/3, 16b/7, 17b/6, 19a/4, 19a/7, 19a/9, 19b/10, 20a/11, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 21b/8, 24b/7, 24b/9, 24b/11, 25b/6, 26a/3, 30b/9, 30b/11, 32a/4, 33a/11 (2), 33b/12, 34b/4, 34b/11, 35a/9, 35a/13, 36a/9, 36b/7, 36b/8, 36b/9 (2), 36b/13 (2), 38a/3, 40b/12, 41a/2, 41a/9, 41a/11, 43a/4, 43a/6, 43a/9, 43a/11, 44a/6 (2), 44a/9 (2), 44a/12, 44b/1 (2), 45a/5, 45a/7, 47b/7, 48a/7 (3), 48a/8, 48b/10 (2), 49b/2, 50a/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/11, 51a/3, 51a/5, 52a/5, 52a/6, 52a/12, 54a/7, 55a/1, 55b/7, 55b/12, 56b/7, 57b/11, 58a/6, 58b/10, 59a/11, 59a/13, 60a/11, 62a/9, 62a/10, 62a/11, 62b/3, 62b/6, 63a/9 (2), 63a/10, 63a/11, 63b/11, 63b/12, 64a/3, 64a/6 (2), 64a/7 (2), 64a/8 (2), 64a/9, 64a/10, 64a/13, 64b/3, 64b/7, 65a/1 (3), 65a/4, 65a/8, 65a/10, 65b/5, 65b/13, 66a/11, 66b/5, 67a/3, 68a/10, 68a/11, 68b/11, 69a/9, 69a/11, 69a/12, 69a/13 (2), 69b/5, 69b/9, 69b/10, 69b/10, 70a/4 (2), 70a/6 (2), 70a/7 (2), 71a/2, 71b/5, 72a/7, 72b/8, 72b/10, 72b/11, 72b/12, 75b/4, 77b/2, 78a/9, 78a/10, 79b/7, 82a/1 (2), 82a/5, 84b/11, 87a/11 (2), 87b/13, 89b/1, 89b/11, 93b/8, 94a/2, 94a/3, 97a/1, 98a/1, 98a/8, 98a/8-9, 98b/1, 98b/2, 98b/7, 99a/5, 99a/6, 99a/6 (2), 99a/7 (2), 99a/8, 102b/11 (2), 102b/12, 103a/13 (3), 103b/1, 103b/11, 104a/9, 106a/12, 106a/13, 107a/2, 113b/8, 114a/7, 114b/8, 114b/9, 114b/12, 115a/1, 115b/1, 116a/6, 116a/7, 117b/6, 119a/4, 119a/5, 119a/6, 119a/13, 119b/1, 121a/10, 121b/2 (2), 121b/4, 122a/4, 122a/5, 122a/9, 123a/2, 123a/4, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123b/6, 125b/6, 125b/7, 126a/2, 126a/8, 126a/9, 126a/13, 126b/4, 126b/12, 127b/10, 127b/13, *ḳılur* 1b/11, 3a/12, 3b/13, 6b/12, 6b/13, 12a/3, 14b/2, 14b/5, 15a/12, 16a/13, 21a/1, 21a/2, 30b/13, 31a/1, 32a/13 (2), 35a/4, 35b/1, 42b/1, 44a/7, 48b/9 (2), 49a/10, 49b/4 (2), 52a/6, 58b/13, 59a/2, 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 73a/1, 73a/2, 74b/7, 75a/4, 75a/7, 79b/5, 93b/5, 108a/2, 114b/13, 115b/10, 116b/6, 119b/10, *ḳılur érdiŋ* 8a/8, *kélür érdi* 12a/2, *kélür* 4b/8, 36b/6, 44a/8, 51a/1, 55a/7, 59a/12, 74a/7, 74b/8, 74b/9, 75a/9, 103a/11, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 103b/9 (2), 105b/10, 106b/1, *bérür* 8a/10, 15a/6, 19a/1, 35b/6, 36a/11, 49b/4, 49b/5, 52b/4, 57b/5, 59b/5, 64b/11 (2), 125b/6, *tafılur* 8b/6, *ayıtılur* 9b/9, 103b/6, *körsetür érdi* 11a/6, *körsetür* 66a/3, *barur érdi* 29b/7, *barur* 11a/9, 16a/8, 35a/5, *alur* 12a/3, 32b/1, 35a/4, 50b/12, 51a/4, 53b/2, 65a/4, 95b/6, *aytur* 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 76b/3, 103b/3, 103b/5, 103b/6, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6, *örgenür bolsaŋ* 13b/8, *örgenür* 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11, *bilür* 17a/7, 25b/9, *ḳılışur* 23b/1, *salur érdi* 28b/13, 106b/7, *ötkerür érdi* 29a/1, *yapılur*

30a/11, 77b/2, *füşürür* 35a/4, *ḳılınur* 36b/8, *baġlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *barur bolsanĝ* 40a/9, 97b/4, *ḳılur érdiler* 41b/11, *tüşürür* 42b/9, *ḳalur* 44a/12, 54a/6, 59a/7, 59b/6, 61a/12, 114a/1, 121a/5, *yeksān ḳılur érdi* 46a/13, *ḳılur bolsa* 46a/13, 53b/4, 119b/10, *gümān ḳılur érdi* 46a/13, *kéltürür* 48b/6, 50b/8, 59b/9, 103b/2, *toḫtatur* 50b/8, 50b/13, 51a/1, *kéltüra'lur érdi* 51a/10, *yoluḳur* 52b/5, *ḳılur bolsanĝ* 53b/7, 54b/3, 57a/9, 119b/5, *éşitür édi* 54a/2, *ofratur* 58b/12, *ḳaçurur* 58b/13, *öltürür* 58b/13, *alur bolsanĝ* 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 69a/1, 72b/1, 75b/1, *alur bolsa* 62b/4, *alışur* 64b/9, *çalur* 70b/1, *bérür bolsanĝ* 75b/1, 76b/13, 120b/3 *aytur érdi* 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, *yétgürür* 78a/12, 98a/13, *tanulur* 78b/6, *ḳılur érdi* 81a/5, 85a/12 (2), 113a/10, *ḫalvet ḳılur érdi* 81a/7, *üzülür* 82b/11, *ᶜafv ḳılur érdim* 85b/2, *revā ḳılur érdi* 86b/1, *tebāh bolur érdi* 93a/13, *alıp kélür érdi* 97a/3, *satturur érdi* 97a/4, *naṣīḥat ḳılur érdi* 97a/5, *tuta'lur* 98a/11, *yötkelür* 99a/8, *taşur* 99a/8, *tapur bolsa* 101a/13, *fütülür* 102b/5, 102b/6, *yürüşür érdi* 111a/11, *ḳolġa kéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *çıḳarur* 114b/13, *yıḳılur* 119a/7, *tirilür* 123a/11, 123a/12, *aytur bolsa* 128b/11

-Ur (sıfat-fiil eki):

ḳılur 4a/10, 27a/6, 32b/12, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 34a/12, 38a/8, 67b/5, 85a/13, 109b/4, 113b/12, 115b/2, 115b/7, 116b/4, 120b/1, 120b/10, 120b/11, 120b/13, 121a/4, 121a/10, 122a/4, 127a/9, *bolur* 16b/4, 37a/7, *ḳılurdın* 17b/6, *kéltürür* 19a/7, 22b/2, *aytur* 20b/2, 21b/11, 115b/2, *bérür* 22b/1, *éşitürdin* 22b/5, *bilür* 25a/6, *bolurdın* 34b/3, *ḳılurunĝnı* 37a/7, *kélür* 121a/6, *olturur* 128b/1.

-UrdA (zarf-fiil eki):

ḳılurda 7b/5, 42b/10, 42b/12, 52b/5, 121b/7, 124a/13, 128a/1, *örgetürde* 7b/6, *ayturda* 26a/11, 86a/1, 124a/13, *bérürde* 110b/8, *ulaştururda* 124a/1.

-urġa (zarf-fiil eki):

ḳılurġa 4a/9, 5a/4, 114b/6, *bolurġa* 21a/2, *oltururġa* 45a/2, *ayturġa* 46a/6.

-Ur-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bolurlar 5b/1, 6b/11, 10a/8, 22a/10, 30a/12, 33a/12, 43a/8, 55b/6, 64b/3, 64b/8, 77b/7, 86b/3, 115a/4, 120a/3 (2), *éşitürler* 5b/1, *ḳılurlar* 14a/3, 18b/2-3, 18b/5, 22a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/1 (2), 31b/2, 32a/1, 233a/1, 35a/5, 35a/12, 35b/4, 40b/9, 51b/4, 53a/7, 55b/13, 64b/6, 80b/8, 80b/9, 85a/11, 87a/4, 95b/4, 121b/3, *kélürler* 19a/6, *alurlar* 23a/5, 26b/11, 55a/2, 61b/3, 62a/8, 93b/7, *saturlar* 26b/11, *bilürler* 29a/11, 40b/11, 62a/12, 70a/7, *bérürler* 29b/9, 29b/10, 105b/11, *ḳoydururlar* 33b/13, *öçürürler* 34b/5, *ḳoşulurlar* 64b/9, *ayturlar* 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3, *körünürler* 86b/3, *tarḳaşurlar* 105b/3-4.

-Ur-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

köçürür-mén 5b/12, *bérür-mén* 11b/9, 75b/5, 92a/6, *kéltürür-mén* 11b/9, 110b/10, *salur-mén* 38b/5, *aytur-mén* 43a/1, 87a/2, *bilür-mén* 46b/8, 47a/2, 75a/6, 87a/7-8, 111b/8, *ḳılur-mén* 48b/4, 76a/13, 87a/3, 87b/3, *barur-mén* 60b/4, 81a/10, 111b/3, *alur-mén* 110a/3, *tépretür-mén* 110a/5, *depsetür-mén* 110b/9.

-Ur-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

bolur-sén 1b/8, 8a/11, 8b/5, 10b/9, 13a/9, 13a/10, 16b/12, 30a/11, 30a/12, 35a/1, 36b/5, 55a/9, 55b/4, 58a/3, 58a/8, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 65b/11, 85a/1, 85a/3, 90b/9, 114a/7, 119b/6, 119b/7, 120a/8, *ḳılur-sén* 2a/11, 6b/10, 8a/7, 8a/8, 12a/11, 21b/6, 42a/12, 85a/9, 107a/11, 109b/8, *ḳalur-sén* 4b/2, 61b/2, 104a/12, *bilür-sén* 4b/7, *aytur-sén* 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10, *ḳutulur-sén* 13b/2, 34b/3 (2), *aytur mu-sén* 20b/11, *éşitür-sén* 38a/10, 42b/1, *alur-sén* 41b/4, 65b/5, 66a/13, *késtürür-sén* 55a/7, *bilür mü-sén* 56a/8, *kéltürür-sén* 58a/9, 88a/2, 93a/7, *barur-sén* 61b/4, *alur-sén* 67a/7, *ḳaçurur-sén* 115b/11.

-Ur-siz (teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

bérür-siz 11b/8, *ḳılur mu-siz* 60b/4, *aytur-siz* 76b/5.

-y (teklik birinci şahıs emir eki):

ḳılmay 22a/13, *bolmay* 67a/12.

-y (zarf-fiil eki):

tanuyalmas-sén 2a/13, *baġlamay* 20a/9, *bérmey* 59b/11, *bolmay* 62b/12-13, *çıdamay* 66b/8, *közley* 68b/2, *yüra'lmay* 73b/12, *ötmey* 79b/3, *çıḳmay* 81a/6, *ölmey* 82a/12, *ḳılmay* 118a/6, *toḫtay almasaŋ̂g* 120a/2.

-y- (fiilden fiil yapma eki):

ḳoyġan 6b/6, 9a/6, 59b/2, 70b/13, 118b/6, *ḳoysa* 6b/6, 127b/10, *ḳoyġay-sén* 9a/7, 57a/10, 73a/8, 96a/7-8, *ḳoyġan bolsa* 10a/6, *ḳoya* 11a/9, 52b/4, 53b/5, *ḳoymadı* 19a/2, *ḳoydum* 19b/6, *ḳoyup* 24b/4, 41a/13, 118b/11, *ḳoyġannı* 27a/11, *ḳoyar* 28b/6, 35b/7, 70a/13, *ḳoydı* 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2), 110a/12, 112a/5, *ḳoymaslar* 30a/9, 34b/5, *ḳoyupdurlar* 33a/3, 104b/7, 104b/8, *ḳoyarlar* 33b/13 (2), 34a/1, 35a/10, 37b/11, 124a/6, *ḳoydururlar* 33b/13, *ḳoyġıl* 40b/3, 75b/6, 115a/7, 116b/6, 117b/8, *ḳoymaḳdın* 47a/4, *ḳoymasa* 50a/1, *ḳoymay* 50b/13, *ḳoyġaylar* 53b/6, *ḳoymas-mén* 54a/3, 111b/7, *ḳoymas-siz* 54a/4, *ḳoymasaŋ̂g* 57a/11, *ḳoyar-mén* 59b/6, *ḳoymaġıl* 59b/8, 116b/5, *ḳoyadurġan* 65b/3, *ḳoymaḳdur* 73a/9, *ḳoyuŋ̂lar* 82b/7, *ḳoyma* 86a/4, *ḳoymaġay* 92b/11, 128b/12, *ḳoyġay* 95b/3, *ḳoyar-sén* 115a/6, 117b/8, *ḳoysaŋ̂g* 116b/5.

-yIn (teklik birinci şahıs emir eki):

ḳılmayın 113b/5.

-z (fiilden isim yapma eki):

s*öz* 2a/10, 5a/5, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 10a/2, 15b/10 (2), 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18b/7, 18b/13, 19a/4, 19b/10, 9b/13, 20a/6, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20b/3, 21a/2, 21b/6, 22a/9 (3), 22a/10, 22b/2, 22b/5, 22b/6, 22b/13, 23b/2, 24a/10 (2), 24b/8, 42b/12, 42b/13, 44a/10, 47b/3, 48b/1, 51a/3, 58a/11, 58b/11, 71b/3, 81b/7, 85a/10, 89b/5, 96b/2, 99b/8, 103a/3, 104a/6, 108b/1, 109b/7, 110b/4, 111a/1, 113b/6, 113b/7, 115a/4, 116b/8, 118b/1, 120a/7, 124a/13, 127b/11 (2), *köz* 4b/11, 17b/11 (2), 42b/1, 44a/5, 62b/7, 62b/8, 62b/10, 70b/8, 71a/9, 84a/8, 106a/3, *sözni* 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8,

20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/3, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, 113a/12, 113a/12, *sözlemekdür* 9a/13, *sözlemek* 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *sözninĝ* 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/12-13, 24a/2, 88b/13, 89b/7, 98b/4, 103b/13, *sözlegil* 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13, *sözlense* 9b/11, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *sözde* 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4, *sözge* 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5, *közidin* 11a/9, *közleri* 11b/6, 24b/10, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *közi* 13b/11, 26b/3, 53b/13, 69b/13, 70a/2 (2), 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5, 117a/7 *sözdin* 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/6, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4, *sözler* 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2), *sözlerni* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *sözlesenĝ* 18a/8, 24a/11, *sözlemesler* 18a/9, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *sözi* 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6, *sözlemekninĝ* 18a/11, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1, *sözlüg* 18b/1, 23a/3, 83a/4, 83a/5, 89b/2, 100a/6, 117a/9, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *sözleydurġan* 18b/10, 83a/9, *sözüm* 19a/1, 42a/4, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *sözdür* 20a/2, 110b/5, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *sözlemegen* 21a/10, *sözünĝni* 21a/10, *sözler bolsanĝ* 22a/1, *sözlegenni* 22a/2, *sözlemekde* 22a/4, *sözünĝninĝ* 22a/12, *sözünĝge* 22b/11, 24a/12, *sözlegen* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *sözünĝizni* 23b/10, *sözümçe* 24a/1, *sözlerige* 24a/8, *sözlemese* 24b/5, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7, *sözlemeydurġan* 24b/8, *közininĝ* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *sözlerdin* 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/5, *sözleridin* 25a/1, *sözidür* 28a/4, 37b/8, *közümninĝ* 31a/10, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *sözlegeyler* 33b/3, *sözlegey* 125a/6, *sözlemegeyler* 33b/4, *sözleşmek* 44a/10, *közünĝni* 44b/4, 117a/1, *közige* 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, 117a/11, *sözümge* 46b/8, 120a/1, *közünĝge* 47a/13, 66a/2, 109a/10, *sözleydür-mén* 47b/4, *sözininĝ* 49b/10, *közdin* 51a/1, *közüm* 54a/5, *közümge* 54a/5, *közünĝiz* 54a/6, *közlüg* 63a/10, 63b/3, *közlerininĝ* 64a/7, *közninĝ* 65a/11, *sözlegek* 65b/9 (2), *közlegey* 68b/1, *közley* 68b/2, *közini* 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, *sözlerninĝ* 86b/8, *sözleme* 88b/10, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *sözlegende* 89b/1, *sözledim* 101b/5, *sözler* 101b/7, *sözlerini* 103b/2, *sözī* 103b/12, 104a/1, 109b/10, *sözdeki* 109b/12, *közünĝ* 115b/12, *sözlerde* 117a/7.

SONUÇ

Aslı 11. yüzyılda Farsça olarak kaleme alınmış olan Kâbûsnâme, nasihatnâme türünde yazılmış bir eserdir. Bu eserde; ekonomiden astrolojiye, at almaktan hatun almaya, tıbbî konulardan padişah olmaya kadar birçok konuda bilgi verilmektedir. Son dönem Çağatay Türkçesine ait güzel bir nesir örneği olan Kâbûsnâme Tercümesinde dikkati çeken birtakım hususlar tespit edilmiştir. Bu tespitler şu şekildedir:

1. Eserde *alaḳan "el ayası", alte "altı", fütü-/pütü-"yazmak", ḳomçaḳ "kurbağa yavrusu", köç "eş, zevce, hanım", saġraġu "sağır", şubu "işte bu*" gibi Yeni Uygur Türkçesi söz varlığına ait kelimeler yer almaktadır.

2. Yazmada;

f- > p- değişmesi

pāl "fal" 89b/10 < Ar. fāl*, Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*,

-e- > -i- değişmesi

merḥamiti < merḥamet+i "Merhameti" 7b/3, *selṭeniti* < selṭenet+i "Büyüklüğü, yüceliği" (42a/9),

b-/-b- > p-/-p- değişmesi

iptidā < Ar. ibtidā 5b/9, *ḳapūl* < Ar. ḳabūl 14b/4, *elpette* < Ar. elbette 18a/1, *pat-* < bat- 30b/2 gibi Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde görülen birtakım ses hususiyetlerine tesadüf edilmiştir.

3. Metinde *-Adurġan sıfat-fiil eki*, *zamirlerde hâl eki yığılması (örn. anınĝda, anınĝdın)*, *+(ı)nĝlAr çokluk ikinci şahıs iyelik eki (örn. birbirinĝler), -sA-nĝlAr çokluk ikinci şahıs şart çekimi (örn. ḫ^{y}ālasanĝlar), öğrenilen geçmiş zaman bildirme çekimi (örn. kişi érken), -gAnI yoḳ görülen geçmiş zaman eki* (örn. *^{c}ārż bolġanı yoḳ*, *dégenleri yoḳ), mu…mu "dA…dA" bağlacı, mu "da, de" pekiştirme bağlacı,-enĝizler çokluk ikinci şahıs emir eki (kéltür-enĝizler), bol- yardımcı fiili ile şart birleşik çekimi (örn. örgen-ür bol-sanĝ, ḳoy-ġan bol-sa)* gibi Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi hususiyetlerinin kullanıldığı görülmüştür.

4. Eserde *ḥāṣıl* (**حاصيل**), *hergiz* (**هركيز**), *kūşiş* (**كوشيش**) gibi birtakım kelimelerin Uygur Türkçesi imla husiseyetlerine göre yazıldığı görülmüştür.

5. Gramerlerde *gelecek-istek* eki olarak belirtilen *-GAy* ekinin metinde çoğunlukla *istek kipi* için kullanıldığı, bunun yanı sıra *gelecek zaman* ve *geniş zaman* da ifade ettiği görülmüştür.

6. Metinde *-ġanınĝdur* yapısının geniş zaman ifade eden bir zaman eki olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Pes sén éy oġul, özünĝni cem^{c}ninĝ arasıda hemmedin nā-dānraḳ tutġıl ki ḳaçan kim özünĝni nā-dān tuttunĝ, dānā bol-ġanınĝdur. "Ey oğul, kendini cemiyetin arasında herkesten bilgisiz tut, kendini bilgisiz (olarak) tuttuğun zaman âlim olursun." 17a/8-9.

7. *p-/-p- > f-/-f-* değişiminin sadece kelime başında değil, kelime içinde ve sonunda da görüldüğü örneklere tesadüf edilmiştir. *(örn. ferverdigār "Allah" < perverdigār, fiçaḳ "bıçak" < bıçaḳ, fiş- "olgunlaşmak, yetmek" < biş-/piş-, fütü- "Yazmak" < biti-, taf- "bulmak" < tap-, tofraḳ "toprak" < toprak).*

8. Metinde yeterlilik çekiminin *al-* fiili yanında *-GAlI bol-* ve *-p bol-* yapısı ile de oluşturulduğu görülmüştür. *(örn. tanuy al- "tanıyabilmek" 2a/13, edā ḳıla al- "eda edebilmek" 3b/13, yıraḳ tut-up bolmas "uzak tutamaz" 50a/1-2, vāḳıf bola'l- "vakıf olabilmek" 56a/8, ayıtġalı bol- "cevap verebilmek, cevaplama imkânına sahip olmak" 89b/7, (kön̂gül) alġalı bol- "gönül alabilmek, gönül alınabilmek" 116b/9).*

9. Eserde, Çağatay Türkçesi gramerlerinde değinilmeyen, bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılan *-mAsdA* zarf-fiil ekine tesadüf edilmiştir. *(örn. araḳ iç-mesde " içki içmediğinde" 40b/9, Baġdād deryāsıdın çıḳ-masda "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan" 73b/11, ecel yét-mesde "Ecel yetmeden", 106b/13, vaḳtı öt-mesde "vakti geçmeden 120b/13).*

10. Yazmada *bolġay ki/kim* yapısının kalıplaşarak *"çünkü, gerektir/gerekmektedir ki, mümkünse, muhtemeldir ki, böylece, farzedelim ki"* anlamlarını ifade eden bir bağlaç olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Vaḳtāki üzesige mingen kişi ḥareket ḳılsa ***bolġay ki*** *bu kişinin̂g ḥareketidin āgāh bolġay.* "Üzerine binen kişi hareket ettiğinde muhtemeldir ki (o), bu kişinin hareketinden haberdâr ola." 69b/6-7.

11. Metinde bir örnekte *érse* yapısının ***"****da/de, -dığı zaman"* anlamlarını ifade eden bir edat olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Vaḳtāki şā[c]irlıḳġa ḳādir bolsan̂g ***érse*** *égin ayaġını arıġ tutġıl* "Şairlikte kadir olduğun zaman üstünü başını temiz tut" 104a/12-13.

12. *-p* zarf-fiil eki eserde çoğunlukla zarf-fiil ifade etmektedir, ancak kimi örneklerde bu ekin cümleye zarf-fiil anlamı değil *-mAk* anlamı kattığı görülmüştür.

Düşmenni ḫ[v]ār kör-üp bolmas "Düşmanı hor görmek olmaz." 80a/13-80b/1.

Ékki işni hergiz ḫ[v]ār tut-up bolmas. "İki işi asla hor görmek olmaz." 108a/3-4.

13. Eserde çoğunlukla Çağatay Türkçesi özellikleri hâkim olsa da Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı gibi birtakım hususiyetlerin görülmesi eserin geçiş dönemi özelliği gösterdiğini kanıtlar niteliktedir.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Muhsin UYGUN
Doğum Yeri:	Ankara
Doğum Tarihi:	14.10.1988
Medeni Durumu:	Evli
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	Leman Ayan İlköğretim Okulu
Lise:	Yozgat İstiklal Lisesi
Lisans.	Selçuk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans.	Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı/Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
Becerileri:	Spor Faaliyetleri
İlgi Alanları:	Tarihî Türk Lehçeleri, Çağdaş Türk lehçeleri
Halen Yaptığı İş:	Necmettin Erbakan Üniversitesi/Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD/Öğretim Görevlisi
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Aldığı Ödüller: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Tel:	05067531150
E-mail:	muygun@erbakan.edu.tr
Adres:	Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Posta Kodu:42090, Meram Yeni Yol / Meram / KONYA

İmza: